Betrachte ich Decsi Ilona Bilder, sehe ich immer die Frau vor mir, die sie gemacht hat. Die Frau, die ich seit langem kenne und achte und deren Bilder Spiegelbild ihres ganzen Wesens sind: leise, ehrlich und in einer sehr schlichten, unpathetischen Art voller Menschenliebe. Mit ihren Zeichnungen scheint sie die Menschen zu umarmen, behutsam, als ob sie Angst um sie hätte.

Decsi Ilonas Bilder geben oft meinen eigenen Empfindungen, Ahnungen Form. Ich finde in ihnen jenes Erzittern oder jene Ruhe, die in bestimmten Augenblicken ein vom Wind verwehtes Blatt oder ein in uns entstehendes Leben auslösen kann.

Neben allem allgemein Menschlichen sind diese Bilder sehr weiblich. Decsi Ilonas Frauen scheinen einer anderen, vergangenen Welt anzugehören. Sie zeichnet alte, von Arbeit und einem harten Leben geprägte oder junge, sehr weiche Frauen, die den Erzählungen Krudys aus der Jahrhundertwende oder biblischen Geschichten entsprungen sind. Und alle werden von ihr mit einer grossen Zärtlickeit wieder zum Leben erweckt: die Frauen in den Bilden „Das Warten", „Eheleben" „Blumenlieder" oder in „Erinnerungen".

Und vor allem sind Decsi Ilonas Bilder verbunden mit der Heimat. Mit einer Heimat, die mal ein Bündel selbstgemachter Nudeln der Mutter, eine bestickte Decke oder auch langvergangene schöne Pferde bedeutet.

Dr. Krisztina Kehl-Bodrogi

Berlin
1991

Fontosabb kiállítások:
Mes expositions les plus importantes:

1975 – Budapest (Pincetárlat)
1976 – Balatonfüred, Veszprém, Fiatal művészek MNG Budapest–XYLON, Fribourg
1977 – Petőfi Irodalmi Múzeum (Ady emlékkiállítás), Hatvan, Portrébiennálé (Aranydiploma)
1978 – KKI Dorottya utcai kiállítóterme (Budapest)
1979 – Berlin (West) – Galerie Fundus D-Gronau–Epe, Galerie van Almsick
1981 – Magyar Kultúra Háza (Berlin), Koppenhága
1982 – Budapest, Hannover, Hamburg (Atelier Mensch)
1983 – Budapest, Vigadó Galéria (TV-Galériája), Nagykőrös (Városi Galéria), Stockholm (Art Fair)
1985 – Antwerpen, Belgium (Huis Hellemans), Várna, Bulgária (Grafikai Biennale)
1986 – Huskvarna (Gallery Smedbyn), Ajka (Kéri Imre festőművésszel bemutató), Tokyo (Artbeurs)
1987 – Balatonfüred (Bagolyvár), Bolgár Kulturális Intézet (Budapest)
1988 – Casticum (Hollandia)
1989 – Huis Hellemans (Edegem–Antwerpen) Belgium, Galerie Sininen Salonki (Finnország)
1990 – Balatonfüred (Jókai-ház), D-Esslingen (Ungarische Aquarelle)
1991 – Tihany, holland–magyar művészek kiállítása, Magyar Kultúra Háza, Szófia–Bulgária D–Unna, Paris–Nemzetközi kiállítás
1992 – Sopron Galéria, holland–magyar művészek kiállítása, Hertogenbosch, Nijmegen
1993 – Veszprém (Mestermű Galéria) Krúdy-kiállítás, Hollandia–Orvelte, Nemzetközi Művésztelep
1994 – Budapest, Vigadó Galéria (Szinyei Társaság kiállítása), Veszprém, (Mestermű Galéria)
1995 – Bécs (Kleine Galéria)
1996 – Balatonfüred, Art East Galéria, Írország–Dublin, Grafikai kiállítás
D-Staufen (Magyar Művészek kiállítása)
1998 – Veszprém, Nemzetközi Művésztelep Ajka, Assen–Hollandia (Magyar Grafikusok)
Szombathely (In Memoriam Bartha László, Kortársak kiállítás)
1999 – Budapest (ferencvárosi művészek kiállítása) Alsóörs, Törökház (Kéri Imrével közös kiállítás)

Fotó: SULYOK MIKLÓS
A katalógust tervezte: MAHR JÁNOS
A kiadvány támogatói:

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM – KÉPZŐMŰVÉSZ KOLLÉGIUM
GALÉRIA 13 (SOROKSÁR)

Nyomdai munka: AGROINFORM Kiadó és Nyomda Kft. 99/116

DECSI Ilona

GRAFIKUSMŰVÉSZ

RAJZOK
ZEICHNUNGEN
DESSINS

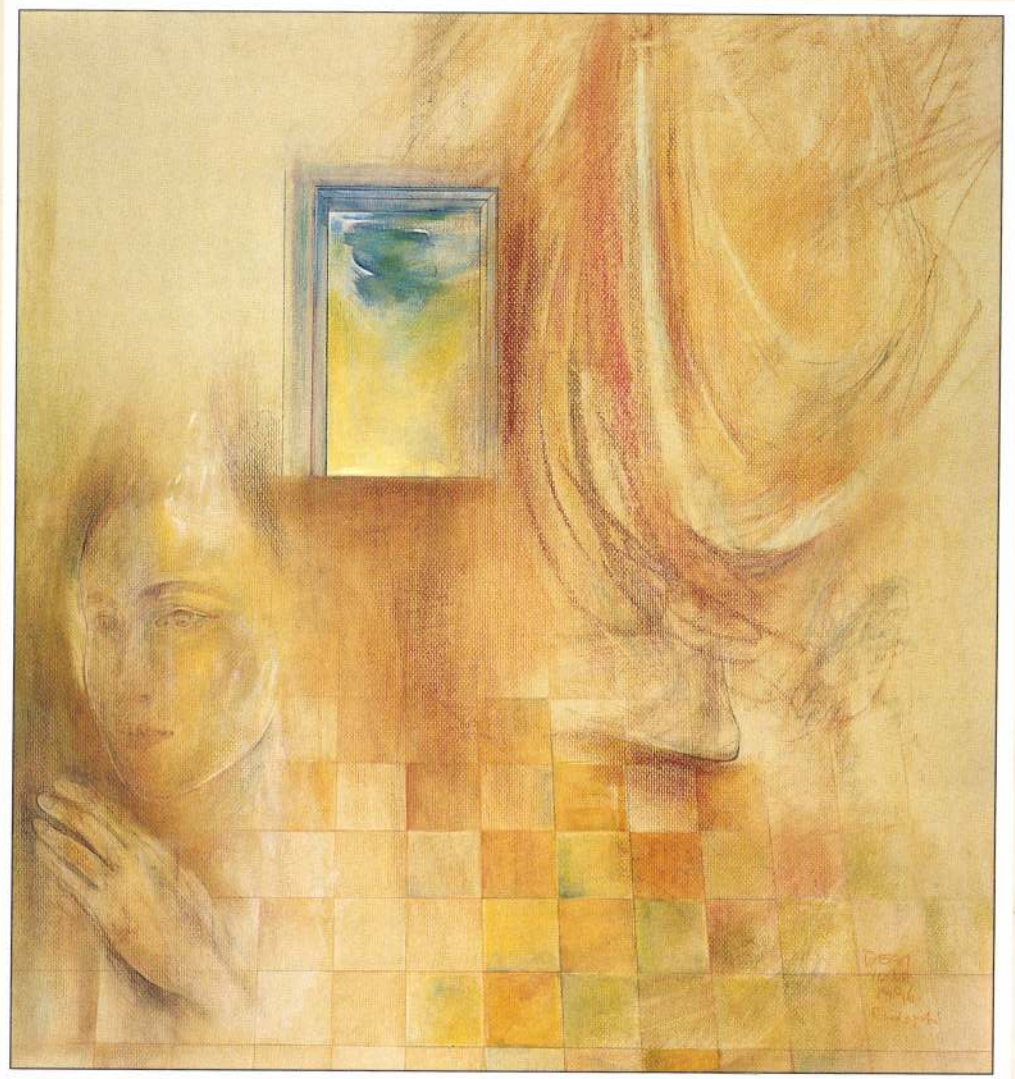

Angyali üdvözlet*, 1995 – *Das Ave Maria (58×55 *cm, rajz, aquarell – Zeichnung, Aquarelle*)

Legkedvesebb műfajom a ceruzarajz. Az emberi érzések közül a szerelemhez tudnám hasonlítani. Bizonyára vannak komolyabb, tartósabb érzelmek, de ezt a fellángoló rácsodálkozást, amit a rajzolás közben érzek, semmi máshoz nem hasonlíthatom. A papír szépsége és a ceruza által hagyott nyom és a kialakuló kép csodája járul hozzá ennek az érzésnek a kiteljesedéséhez.
Magyarországon, Budapesten élek. A Képzőművészeti Főiskola elvégzése után kapcsolódtam be a művészeti életbe. Flandriában tanultam több hónapig, majd Európa keleti és nyugati részén barangoltam.

Decsi Ilona

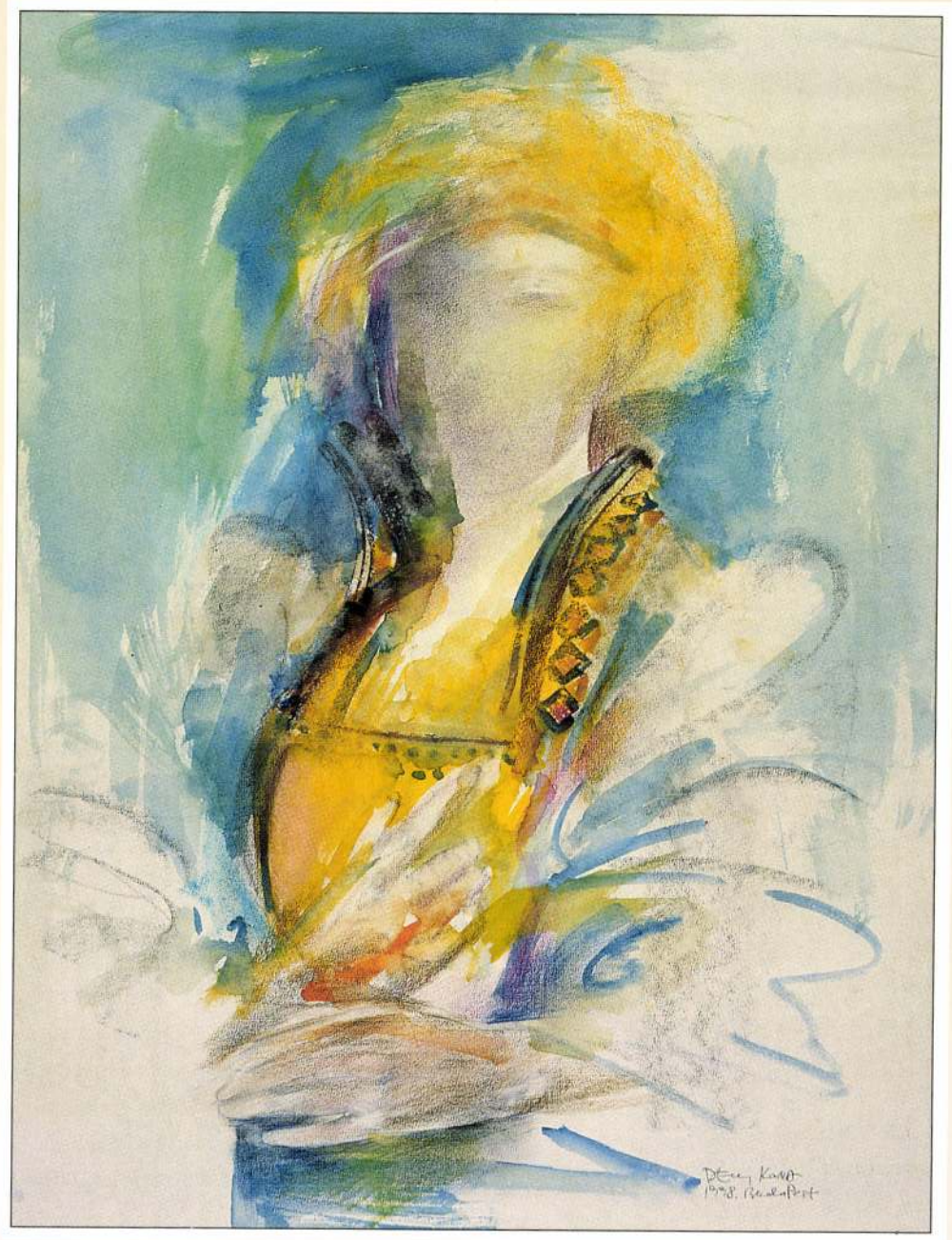

Portré, egy nő a renaissance-ból*, 1998 – *Der Portrait (59×43 *cm, kréta, aquarell*)

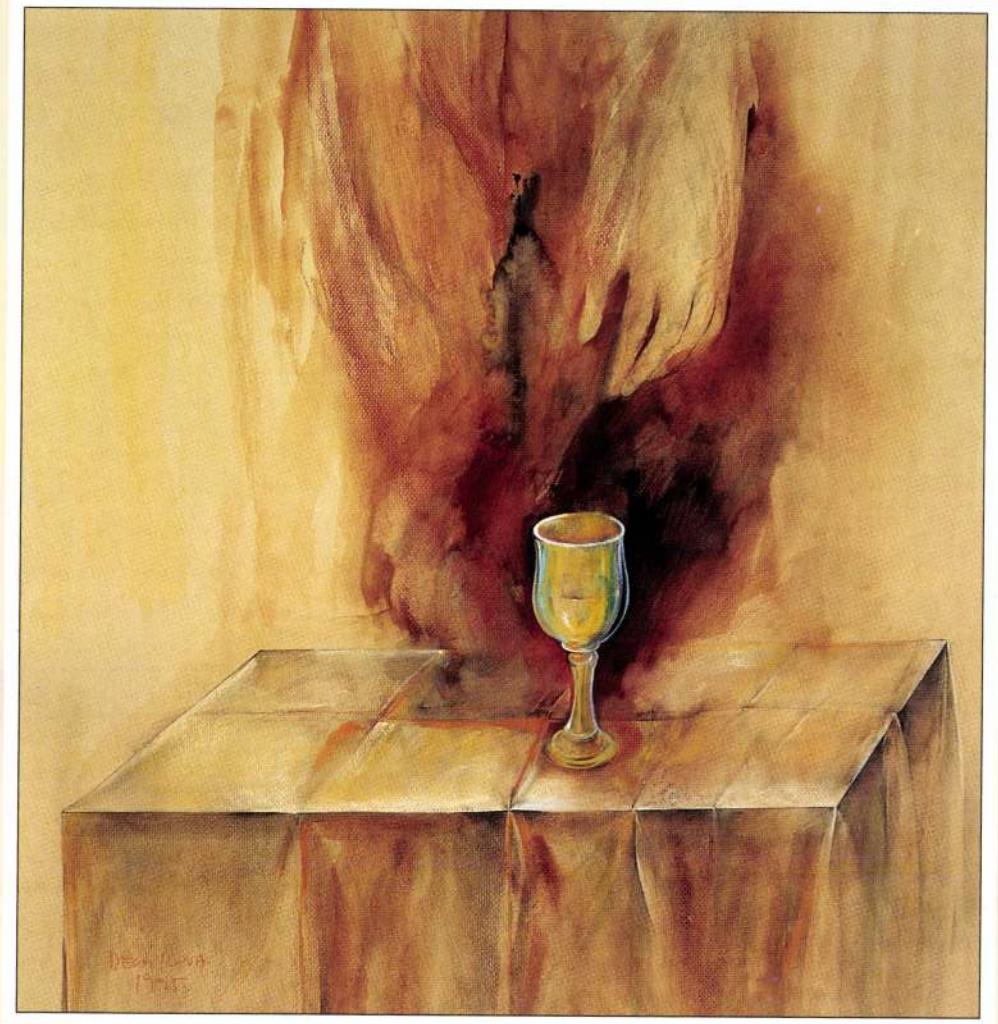

Asztali áldás*, 1995 – *Benedictus (58×55 *cm, rajz, aquarell – Zeichnung, Aquarelle*)

Mon genre préféré, c'est le dessin au crayon. Si je cherche une expression adéquate au langage des sentiments, c'est quelque chose que je pourrais comparer á l'amour. Il y a des sentiments plus sérieux, plus durables, mais cette admiration ardente que je ressens en dessinant, ca, c'est unique. La beauté du papier, les lignes tracées par le crayon, le mystere de l'image naissante viennent s'ajouter á ce premier sentiment pour l'épanouir.
Je vis en Hongrie, á Budapest. C'est apres avoir eu mon diplome á l'École Supérieure des Beaux-Arts que je me suis jointe á la vie d'art. J'ai fait des études de plusieurs mois aux Flandres et dans d'autres pays d'Europe.

Ilona Decsi
(*traduit par:* Edit Farkas)

A „Fóti templom és a romantika építészete"
c. tudományos konferencia helyszínei

2005. OKTÓBER 6.

A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM
DÍSZTERME ÉS ERKÉLYES TERME
(1053 Budapest, Károlyi Mihály utca 16.)

2005. OKTÓBER 7.

AUTÓBUSZOS KIRÁNDULÁS FÓTRA
előadások és vezetés a fóti templomban
beleértve az altemplomot, az orgonakarzatot,
a padlásteret és a tornyokat

Találkozás az Újpest Városkapu
metrómegállónál lévő távolsági buszvégállomásnál 8.15 órakor.
Visszaindulás Fótról 15.00 órakor.

Elérhetőség és felvilágosítás:
Buda Attila: 06 30 588 4365, Ritoók Pál: 06 20 237 3437

Decker Vinkler emlék

TÁMOGATÓK

FÓTI RÓMAI KATOLIKUS PLÉBÁNIA

A FÓTI PLÉBÁNIA KARITÁSZ EGYESÜLETE

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATAL

MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUM

A FÓTI KÁROLYIAK ALAPÍTVÁNY

TERC KFT.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM

ELTE BTK MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNETI INTÉZET

A fóti templom felszentelésének 150. évfordulója
alkalmából a plébánia 80.000 forintos áron Ybl-emlékérmet
bocsátott ki, amelynek megvásárlója a templom
szentélyének helyreállításához járul hozzá.
Az érem tervezője: KISS SÁNDOR

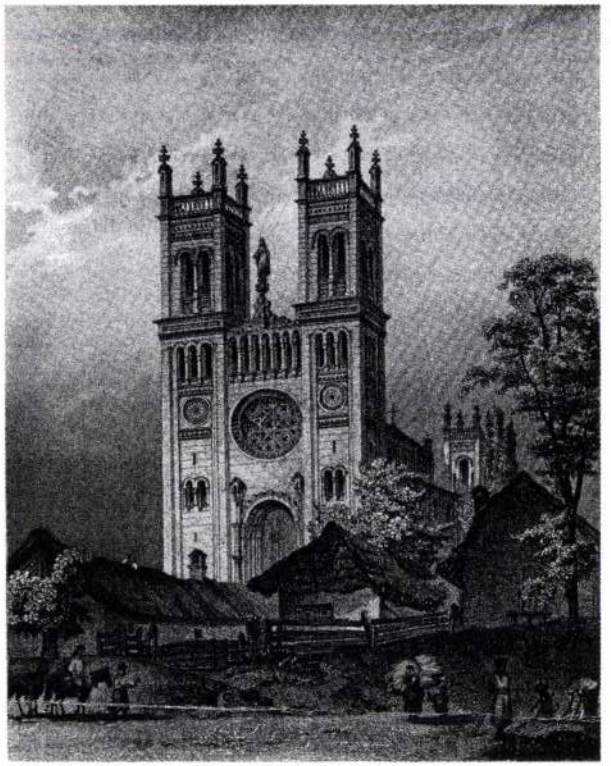

A FÓTI TEMPLOM ÉS A ROMANTIKA ÉPÍTÉSZETE

TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

2005. OKTÓBER 6–7.

A Fóti Római Katolikus Plébánia és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal keretén belül működő Magyar Építészeti Múzeum kétnapos tudományos konferenciát szervez az Ybl Miklós tervei szerint épült templom felszentelésének 150. évfordulója alkalmából. Az előadások a hazai romantikus templomépítészet kiemelkedő alkotásának létrejöttét, az európai és hazai építészettörténetben elfoglalt helyét, művészettörténeti jelentőségét és társművészetekkel való kapcsolatát vizsgálják. Az előadások témája ezen kívül a Károlyi-család szerepe a fóti templom programjának kialakításában.

Mivel a romantika építészetéről csaknem két évtizede rendeztek legutóbb tudományos tanácskozást, a konferencia egyben a téma hazai kutatásában elért újabb eredmények bemutatására is vállalkozik. Az építészettörténészek gyakran több figyelmet szenteltek a jelentős egyházi és középületek, kastélyok és a főváros vizsgálatának, mint a vidék építészetének vagy az ipari és mezőgazdasági épületeknek, ezért az előadások egy része az utóbbi területekkel is foglalkozik.

Az előadások tervezett időtartama 15 perc. A részvétel díjtalan. A szervezők a TERC Kft-vel közösen 2006-ban az előadások szövegének nyomtatásban való megjelentetését valamint a konferencia második napi helyszínén kamarakiállítás rendezését is tervezik, amely tervmásolatokon és fényképeken a fóti templom építéstörténetét mutatja be.

A címoldalon:

M. G. Kurz–Ludwig Rohbock:
A FÓTI Ttemplom, 1860

OKTÓBER 6. CSÜTÖRTÖK

9.00 *Bugár-Mészáros Károly köszönti a konferencia résztvevőit*

Komárik Dénes
A MAGYARORSZÁGI BAROKKOS-ROKOKÓS ROMANTIKA ÉPÍTÉSZETE

10.00 Török József
A SZEPLŐTELEN FOGANTATÁS DOGMÁJÁNAK KIHIRDETÉSE ÉS MAGYARORSZÁGI VISSZHANGJA AZ ARISZTOKRÁCIA KÖRÉBEN

10.20 Füzes Ádám
SZENT LUCENTIUS

10.30 Winkler Gábor
HANDLER NÁNDOR, A SOPRONI ROMANTIKA ÉPÍTÉSZE

10.50 *Kávészünet*

11.20 Gábor Eszter
PAVILONOK A VÁROSLIGETI FASORBAN

11.40 Hidvégi Violetta
A ROMANTIKA JELENTKEZÉSE AZ ÉPÍTÉSI BIZOTTMÁNY 10 ÉVES MŰKÖDÉSE ALATT

12.00 Sisa József
ROMANTIKUS ÉS HISTORIZÁLÓ KASTÉLYOK ÉPÍTÉSE ÉS FELSZERELÉSE

12.20 Bor Ferenc
LUDWIG ZETTL LIPÓTMEZEI TÉBOLYDÁJA

12.40 *Ebédszünet*

13.40 Ridovics Anna és Dávid Ferenc
VEZETÉS A KÁROLYI-PALOTÁBAN

14.00 Kemény Mária
AZ ESZTERGOMI SZEMINÁRIUM HILD ÁLTAL TERVEZETT ÉPÜLETE

14.20 Marótzy Katalin
A VÖRÖSVÁRI ERDŐDY-KASTÉLY

14.40 Kovács Klára
A BALATONFÜREDI ANGOLKERT

15.00 Bibó István
A ROMANTIKA-KLASSZICIZMUS VITA A MAGYAR MŰVÉSZETTÖRTÉNETBEN

15.20 Jernyei Kiss János
ROMANTIKUS ÉPÍTÉSZET KECSKEMÉTEN

15.40 *Kávészünet*

16.20 Bugár-Mészáros Károly
ROMANTIKUS ÉPÍTÉSZET BÉKÉS ÉS CSONGRÁD MEGYÉBEN

16.40 Balázsik Tamás
DECKERT KRISZTIÁN ÉS A KAPOSVÁRI ROMANTIKUS ÉPÍTÉSZET

17.00 Krähling János
ROMANTIKA ÉS EVANGÉLIKUS TEMPLOMÉPÍTÉSZET

17.20 Vadas Ferenc
PESTI GÁZGYÁRTERVEK AZ 1850-ES ÉVEKBŐL

OKTÓBER 7. PÉNTEK

A konferencia résztvevőit a főbejárat előtt Sebők Sándor plébános úr fogadja

9.00 Kiss Sándor
A FÓTI TEMPLOM KÜLSŐ ISMERTETÉSE

9.30 Buda Attila
GRÓF KÁROLYI ISTVÁN, A FÓTI TEMPLOM ÉPÍTTETŐJE

9.50 Szentesi Edit
BÉCSI NAZARÉNUSOK MAGYARORSZÁGI KAPCSOLATAI

10.10 Farbaky Péter
A FÓTI TEMPLOM ÉPÍTÉSTÖRTÉNETE

10.30 Hajdók Judit
A FÓTI TEMPLOM ORGONÁJA

11.00 *Kávészünet*

11.30 Buda Attila
GRÓF KÁROLYI ISTVÁN KŐZETKATALÓGUSA

11.50 Rádóczki Éva
A FÓTI TEMPLOM ESZTERHÁZY FRANCISKA-OLTÁRA

12.10 Klaniczay Péter
A FÓTI TEMPLOM HELYREÁLLÍTÁSA

12.30 Iványi János
A FÓTI TEMPLOM ÉS A CSATLAKOZÓ ÉPÜLETEGYÜTTES MŰEMLÉKI FELÚJÍTÁSA

12.50 Kiss Sándor
VEZETÉS AZ ALTEMPLOMBAN, AZ ORGONAKARZATON, AZ EGYKORI SZENT GYÖRGY TEMPLOM MARADVÁNYAINÁL

14.00 FOGADÁS A PLÉBÁNIA KÖZÖSSÉGI HÁZÁBAN

Debrecen, az otthonos nagyváros



Belvárosi hangulat a Csonka-templommal

„...ki nem mindig az vagy, aki vagy" – *Kiss Tamás* verse járt a fejemben, amikor két év után először újra hazatértem a cívisvárosba. 1992-őt írtunk, amikor dunántúli lányként az Alföldre, annak legellentmondásosabb városába kerültem. *Babits* kék dombjai közt nőttem fel, és évekbe telt, míg a Hortobágy vidéke szívembe lopta magát. Gyakran jutott eszembe *Karinthy*, aki a tőle ismert élccel csak így fogalmazott: *Szép vagy Alföld, legalább Petőfinek szép.*

Egy téli napon azonban megláttam a hóborította Alföldet. Emlékszem, olyan volt, mintha a tengert látnám. Azóta tudom, ezzel a tájjal a végtelenségből kaptam egy darabot ajándékba.



A Nagytemplom „magával az idővel néz szembe" – írja Móricz Zsigmond

Debrecen sokáig csakugyan ellentmondásos és nehezen megismerhető arcát mutatta felém. Nem lehetett nem szeretni egy olyan várost, amelynek neve összeforrt a magyar költészettel, ahol a kövek *Kölcsey* lépteit őrizték, a Nagyerdő fái *Tóth Árpád* verseit susogták. De nem lehetett nem elvágyni onnan, ahol csendes és vonzó városrészeket alig talált az ember, és ahol a valaha szép házak szomorú álomba merülve szürkén álldogáltak. Ez utóbbit azonban valóban csak múlt időben írhatom. Debrecen alig négy éve új ruhába öltözött, és a régi házak ablakai ma már mosolyogva fogadják az érkezőket.

A város hosszú és különös múltra tekint vissza. Már a XII. században templomos falvak voltak a helyén. *Nagy Lajos* király 1364-ben emelte városi rangra. Földesurai, a *Dózsák* és *Hunyadiak* hosszú ideig az ország legbefolyásosabb emberei voltak.

Talán kevesen tudják, hogy a mai református Nagytemplom helyén az 1300-as években az Alföld legnagyobb gótikus istenháza állt, a Szent András-templom, amely 1564-ben leégett. Csak hatvannégy év után építtette újjá *Bethlen Gábor*, de ekkor már a reformátusok számára. Debrecenben gyakran pusztított tűzvész. Címerében a hamvából újjáéledő főnixmadár ennek a sorsnak az allegóriája. 1802-ben a templom ismét tűz áldozata lett. Ezután épült a mostani Nagytemplom, melynek két tornya óvón tekint le a városra.

De mit is lát maga előtt mostanában ez a méltóságteljes klasszicista épület, amely *Móricz Zsigmond* szerint „magával az idővel néz szembe"? Nyugodt derűvel szemlél egy szökőkutakkal, virágokkal díszített főteret. Gyönyörködik régi szomszédaiban, a felújított XVIII. és XIX. századi erkélyes házakban, és bizonyára ámulva nézi a tér egyetlen közlekedési eszközét: a csilingelő kék villamost.

Nem volt ez mindig így. A XIX. és XX. század fordulóján Debrecen ugyan szépülni és nagyvárosiasodni kezdett, ezt híven őrzik a múltidéző képeslapok, ám a második világháború után elveszítette báját. Az amerikaiak lebombázták a vasútállomást, és helyére később a szocreál jegyében egy kubista remekmű épült. A szovjetek utcai harcok árán tudták csak elfoglalni a központi Piac utcát, mely Vörös Hadsereg útjaként ezt követően sokáig magán viselte az erőszakos hódítás nyomait. A klasszicista és szecessziós házak a hosszú évtizedek alatt omladozni és szürkülni kezdtek. Debrecen kezdett elveszni a puszta ködében. A hatalmas, épülő lakótelepek súlyosan magasodtak a cívis polgárházak fölé, *Lenin* elvtárs szobra pedig a református kollégium mellett őrizte a békét és a rendet.

Már derűvel mosolygunk az ironikus megfogalmazáson, mely nem is olyan régen valóság volt, miszerint *Debrecen az a hely, ahol a Vörös Hadsereg útja a Nagytemplomhoz, a Béke útja a vágóhídhoz, a Szabadság útja a temetőhöz visz, és ahol Lenin Nyugatra néz. Csokonai* városa az elmúlt évtizedekben is az ellentmondások városa volt, csak éppen egy másik kor szellemének tükrében.

De kanyarodjunk csak vissza a Nagytemplomhoz! Ez az épület a város szimbóluma. Akár ismerjük Debrecent, akár nem, neve hallatán elsőként talán mindannyiunk szeme előtt a templom képe jelenik meg. Falaiból tisztaság és méltóság árad, de nemcsak szépsége tette híressé, hanem történelmi szerepe is. 1849 januárjában az ország fővárosát fenyegető osztrák csapatok előnyomulása miatt a kormány és az országgyűlés székhelyét Debrecenbe helyezte. Az ország ideiglenes fővárosa Debrecen lett, amikor Kossuth 1849. április 14-én felolvasta a Függetlenségi Nyilatkozatot, mely a Habsburg-ház trónfosztását is tartalmazta. Az államférfit itt választották meg az ország kormányzójának.

Sok mindenről tudna még mesélni ez az épület, mely több sebesüléssel ugyan, de kiállta az előző évtizedek próbáit is. Az előtte lévő többsávos úton napról napra autók és buszok áradata hömpölygött keresztül, ezért falai repedezni kezdtek. Így a tér mostani átépítésével és a forgalom elterelésével a derék civisektől nemcsak szép látnivalót, hanem új életet is kapott.

Először nézzünk körbe innen!

„Tüdőt, szívet kitágító füttyös tereidet" – Talán az első és legmaradandóbb benyomás Debrecenről a tér. Nem csupán a főtér, hanem egyáltalán: „a tér". Azok, akik a velencei szűk sikátorokat kedvelik, eleinte valószínűleg nehezen barátkoznak meg a széles utcákkal, a beláthatatlan Kossuth térrel, a mellékutcákkal, amelyek dunántúli viszonylatban főutcának is beillenének. Én azonban, ha megállok a Főtéren, arra gondolok: szabad vagyok.

Az átépített belváros szépsége rabul ejt. Emlékszem, itt éltem még, amikor elkezdődtek a munkálatok. Kételkedve figyeltem a merész beavatkozást a megszokott városképbe. Sokan pedig támadták *Kósa Lajos* polgármestert, aki átgondolt koncepció alapján *mert* nagyot lépni. A Széchenyi-terv mintájára elkészült a Főnix-terv, melynek jelmondata találóan ez lett: *Európa a jövőnk, Magyarország a hazánk, Debrecen az otthonunk.*

Ha nyári estéken a főtér felé járunk, tanúja lehetünk annak: létezik otthonos nagyváros. Apró gyerekekkel sétáló szülők és nagyszülők elegyednek egymással beszélgetésbe, fiatal párok üldögélnek a padokon, randevúra váró, virágot szorongató fiatalemberek állnak a szökőkutak mellett. A Cívis korzón antikváriusok és kézművesek kínálják portékáikat. Esténként pedig színes kulturális rendezvények várják az érdeklődőket.

A templom előtt áll az 1914-ben készült Kossuth-szobor. A tér közepén díszkő burkolatba ágyazva a város olasz üvegmozaikból kirakott címere látható. Közelében merengve *Szabó Lőrinc* szobra áll, lámpaoszlopnak dőlve szemléli az új Debrecent.

Kiss Tamás

Debrecen

Címereden őt szeretem:
a főnix madarat,
ki Napba néz s belőle issza
az arany sugarakat.

Ki fönn a lángokon hevül
s parázson lépeget,
de a szárnyai összekötnek
földet és eget.

Azt szeretem benned ma is:
Az életet-adót,
Időnként föl-föllángolót,
de el nem hamvadót.

Tüdőt, szívet kitágító
füttyös tereidet,
Templom előtt játszadozó
Friss négy szeleidet.

Azt, aki tűnődni se rest,
de gondon is mulat,
s dalol, ha kézről-kézre jár
A farsangi kulacs.

A maradandóból újulót,
kit sors sem reteszel,
ki nem mindig az vagy, aki vagy,
de voltál és leszel.



A merengő Szabó Lőrinc a Főtéren

A térről elindulva az első figyelemre méltó épület az Aranybika Szálló. Már 1699-ben a *Bika* család fogadója állt a helyén. 1810-ben került az öklelő bikát ábrázoló cégér a homlokzatra. A koncerteknek helyet adó Bartók-terem Debrecen komolyzenei életének egyik fő színtere.

A szálloda közelében bástyaként emelkedik ki a Piac utcai házak közül a gyakori tűzvészek és heves viharok tanúja: a Csonka-templom. Különös tornyát is „viharos" múltjának köszönheti. Eredetileg hagymaszerű toronysisak zárta, amelyet 1907-ben megrongált egy nagy zivatar. Megjavították, ám később a szél egészében ledöntötte a toronytetőt. Az építészek belenyugodtak az égiek akaratába, és bástyaszerűvé alakították át a tornyot.

A Piac utca másik oldalán a klasszicista Városháza áll a maga puritán egyszerűségében. A timpanon egyetlen dísze: a város címere. 1849-ben családjával itt lakott *Kossuth Lajos*. A Városháza adott helyet a Honvédelmi Bizottmánynak, és itt őrizték a Szent Koronát is.

„...tűnődni se rest, de gondon is mulat" – A belváros házait nézve az ember egy időutazás részesévé is válik. Nemcsak stílusuk repíti vissza a járókelőket a múltba, hanem a falukra függesztett táblák is. A neveket olvasom: Petőfi, *Arany, Ady, Krúdy*, Csokonai, Kölcsey, *Fazekas, Méliusz, Gulyás Pál*, Tóth Árpád, Szabó Lőrinc, Móricz, *Jókai*. Költők, írók, akiket ezer szál fűzött Debrecenhez. A Szent Anna-plébánia falán fehér márvány őrzi annak a napnak az emlékét, amelyen *Petőfi Zoltán* a keresztségben részesült. A két feltüntetett keresztszülő: Arany János és neje, *Ercsey Julianna*. Nézem az ismerős utcát, a nyomukban lépkedek. Debrecen akár egy élő irodalomkönyv. Utcáit járom: lapozom.

Költők, gondolkodók, tudósok. A műveltség és az oktatás szintén olyan fogalmak, amelyek összeforrtak Debrecen nevével. Amióta az 1530-as években megkezdte működését a református kollégium, azóta érvényes ez a mondat: *Mi nem fegyvert készítünk, hanem iskolát építünk.* Az 1500-as évek harcokkal és vereségekkel teletűzdelt évtizedeiben Debrecen az örök értékek mellett döntött, s azokat most is híven őrzi. A város a kollégium révén az ország iskolája, *Huszár Gál* szavaival „Magyarország és Erdély világító lámpása" lett. Napjainkban a diákok oktatása mellett a szélesebb körben történő értékközvetítést szintén vállalja. A *Kollégiumi esték* keretében színvonalas előadások hangzanak el, a meghívott vendégek gyakran az ország határain kívül élő magyar művészek. Debrecen régóta híd a határon túliak felé. Az Ady- és Kölcsey-akadémia nyaranta itt ad otthont a határon túli tanárok és tanítók továbbképzéséhez.

A kollégiumtól villamossal juthatunk a Debreceni Egyetemhez, mely szintén számos tudóst adott az országnak. Jelenleg több mint húszezer hallgatója van. Központi épülete, ahol a bölcsészkar működik, az ország legszebb egyetemi épülete. Előtte virágok, szökőkút.

Néhány hete a parkjában tűnődtem. Egy pad őrzi még emlékét annak a szeptemberi délelőttnek, amikor életem első egyetemi jegyzetét fellapoztam. Akkor még nem sejtettem: az igazi egyetem öt év múlva kezdődik. S hogy meddig tart? A park örök-bölcs pózban álló prédikátorait faggattam. Néztem nemes alakjukat, a Nagyerdőből leveleket küldött a szél. Egy pillanatra talán értettem mindent.

A belvárosba visszatérve nem szabad megfeledkeznünk a Csokonai Színházról, melynek a romantika jegyeit viselő épületében hosszú évtizedek óta sokrétű művészeti tevékenység folyik. Vidéki színházként több kihívással kell megbirkóznia. A drámai előadások mellett operatársulata is jelentős. Sőt, ma már balettársulata is van. A színházi élet azonban nem csak itt zajlik. Néhány évvel ezelőtt méltó helyet kapott a Vojtina Bábszínház, melynek előadásai közt minden korosztály megtalálhatja a neki megfelelőt. Működik az Egyetemi Színpad, illetve a Stúdiószínház is, és a táncképzés szintén jelentős. A pezsgő zenei élet pedig külföldről is sok vendéget csábít a városba. A nyár rendezvényei közül kiemelkedik a virágkarnevál. 1967 óta Szent István ünnepének reggelén színpompás menet indul végig a városon a Nagyerdőig.

„...de a szárnyai összekötnek földet és eget" – S hogy mégis mit keres és mit szeret egy dunántúli katolikus Debrecenben? Az igazi választ sosem tudnám megfogalmazni. Azt tudom csupán, otthon vagyok a *kálvinista Rómában*. És sosem okozott gondot a felekezeti különbség. Debrecen összekötő szerepe a vallás területén lényeges. Mivel napjainkban a katolikusok száma is jelentős a városban, a vegyes házasságok igen gyakoriak. Ebből is fakad, hogy a vallási tolerancia szintje magas. A két történelmi egyház a békesség közös ösvényén jár. A Szentatya látogatása a gályarabok emlékművénél szintén a kölcsönös megbékélésre és kiengesztelődésre adott szép példát a város polgárainak.

Emellett – ha nem is olyan nagy múlttal, mint a református kollégium, de – több mint százéves hagyománnyal rendelkezik a Svetits Gimnázium. Falai közt a Boldog Gerhardinger Karolina által alapított rend iskolanővérei civil tanárokkal együtt tanítanak. Az intézmény keretei közt óvoda, általános iskola, gimnázium és egyetemi kollégium is működik. Az oktatás mellett a keresztény értékek átadása és a közösségi összetartozásra való nevelés a cél. A gimnázium egyike annak a nyolc katolikus középiskolának, amely a kommunizmus évtizedei alatt is működhetett.

Néhány évvel ezelőtt a református egyház visszakapta a *Dóczy Gedeon* nevét viselő iskolát, a katolikus egyház pedig a Szent József Gimnáziumot. A város 1993-tól az új, Debrecen–nyíregyházi Egyházmegye székhelye lett, *Bosák Nándor* püspök vezetésével. A Szent Annáról nevezett hajdani piarista templom – az ország talán legszebb fehérbarokk istenháza – pedig székesegyházi rangra emelkedett. Oltárképén Szent Anna, Joachim és a gyermek Mária. Család és otthon. Most fogom fel igazán az értelmét. És megnyugszom: címbéli jelzőm nem túlzás.



Prózai művek, operák és balettek otthona – a Csokonai Színház

Szöveg és fotó: Koncz Veronika

Európa hivatása és a Biblia

Carlo Maria Martini bíboros gondolatai közös jövőnkről

A milánói érseki székből néhány éve visszavonult* Carlo Maria Martini *bíboros az olasz* Jesus *című folyóirat júliusi számában terjedelmes cikkben foglalta össze gondolatait Európa jövőjéről, amely – és ez cikkének fő következtetése – a kontinensnek a Bibliához, a Szentíráshoz való viszonyán múlik. Ugyanis – mint állítja a neves biblikus teológus – a Szentírás nem pusztán Európa múltjához és jelenéhez kötődik, hanem Európa jövőjének is a könyve. Az alábbiakban ismertetjük a jezsuita bíboros gondolatait.

A tíz új ország Európai Unióhoz való csatlakozásakor a pápa ismét rámutatott, hogy Európának újra fel kell fedeznie keresztény gyökereit, ha saját jövőt akar: Európa lelke máig egységes maradt, mert közös emberi és keresztény értékekből táplálkozik. Az evangéliumhoz való hűség biztosíthatja továbbra is Európának identitását, fejlődését szabadságban és szolidaritásban, igazságban és békében. Csak a keresztény gyökereit újra fölfedező Európa lesz képes felnőni a harmadik évezred nagy kihívásaihoz, melyek a béke, a kultúrák és a vallások közti párbeszéd és a teremtés megőrzése – mondja a pápa.

E keresztény gyökerek és értékek – különösen hangsúlyos módon – jutnak kifejezésre a Szentírás könyveiben. A Biblia tehát az európai gyökerek könyve és Európa jövőjének is a könyve – szögezi le cikke elején Martini bíboros. Majd felvázolja azt a társadalmi közeget, melyekre észrevételei vonatkoznak.

Európa most nagyobb és erősebb lett, de a világ békéjéért való felelőssége is növekedett. A bővülés fájdalmas és veszélyes pillanatban történt, növekszik bennünk a félelem a nemzetközi szintű terrorista cselekedetek szaporodása miatt. Az új nemzetközi viszonyrendszerben új bizonytalansági tényezők és drámai kihívások jelentkeznek, melyek az egyház és Európa számára fontos kérdéseket vetnek fel.

Hatással tud-e lenni az egyház a ma emberére? Mit kell tennie, hogy ismét a társadalom kovásza lehessen a most születő új Európában? Sikerül-e (nem csak Európában) megvalósítania az együttélést különbözőségeink ellenére, nehogy elpusztítsuk egymást? Képesek vagyunk-e egymás tiszteletére: „Becsülöm az értékeidet, és te becsülöd az enyéimet." Fel tudunk-e hagyni az „azt kell hinned, amit nekem" magatartással, s helyet tudunk-e adni a „következetesen ragaszkodnod kell a saját lelkiismeretedhez, és segítened kell nekem, hogy én is a lelkiismeretem szerint éljek" szemléletnek? Sikerül-e felülemelkednünk azokon az akadályokon és feszültségeken, amelyeket a médiabirodalmak, a politika, a nemzetközi pénzvilág érdekkonfliktusai támasztanak elénk? A társadalmi igazságosság követelményeinek szem előtt tartása fontos, de önmagában kevés. Világviszonylatban megtaláljuk-e a módját a közös életnek és együttműködésnek, hogy gyarapodhassék a köz java, és egyre nehezebb legyen a nemzetek és csoportok, gazdasági és magánérdekek egymás elleni kijátszása?

E kérdések vizsgálata – Martini szerint – közelebb visz azokhoz az összefüggésekhez, amelyek közepette a mai ember Isten szavát, a Biblia üzenetét keresi önmaga és Európa jövője számára.

Kétségbevonhatatlan, hogy a Biblia nem csupán a zsidó nép és a keresztények eredetének hagyományait tartalmazza, hanem az egész európai történelmi múlt könyve, amit valamennyi nagy európai gondolkodó elismert.

Már *Goethe* állította: „Európa anyanyelve a kereszténység", *Kant* véleménye pedig a következő: „az Evangélium az a forrás, amelyből a mi civilizációnk ered". *Nietzsche* szerint „Ábrahám számunkra több mint bármely görög vagy német történelmi személyiség". *Paul Claudel* francia költő úgy beszél a Bibliáról, mint „nagy lexikonról", amelyből az európai irodalmak sarjadtak, míg *Marc Chagall* meg volt győződve, hogy a nagy festőket évszázadokon át a „remény színes ábécéje" inspirálta, ami nem más, mint a Szentírás.

A Biblia tehát Európa múltjának könyve, de a jelenéé is. A II. vatikáni zsinat felismerte, hogy a Bibliát ismét közel kell hozni a keresztény néphez, és azt ajánlotta, hogy a Biblia váljék imádságunk és egész életünk vezérfonalává. Ezt nyomatékosította II. János Pál pápa a harmadik évezredet előkészítő levelében: „Különösen fontos, hogy az Ige hallgatása eleven találkozásra adjon alkalmat, amelynek segítségével megtalálhatjuk a bibliai szövegben azt az eleven igét, mely cselekvésre szólít, irányt jelöl ki és életet alakít."

Martini bíboros személyes tapasztalata, hogy sokakat, még a kevéssé hívőket vagy a vallásukat ritkán gyakorlókat is megérintik a Szentírás szavai, és mindennapi életükhöz iránymutatásra lelnek, erőt merítenek belőle a nehézségeiken való felülemelkedéshez.

Ebből a tényből következik a cikk vezérgondolata, miszerint a Biblia nemcsak Európa múltjának és jelenének a könyve, de a jövőjéé is. Azért is, mert oldalain gyökereinket és közös utunk értelmét, a nagy európai nép hivatását is egyaránt fel-, illetve megismerhetjük.

Egyre fontosabb, hogy mi, európaiak olyan emberek legyünk, akik tanúságot tesznek az ingyenességről, önmagunk odaajándékozásáról, az önös érdek nélküli szolgálatról, az egyéni és a csoportérdekek felett álló közjó szeretetéről, a megbocsátás szükségességéről, akár a viszonzás reménye nélkül is. Valójában e pilléreken nyugszik az igazságos társadalom, amely képes segíteni a gyengéken, amely lehetővé teszi az igazi baráti viszonyokat, amelyek meghaladják az érdekeken és számításokon alapuló kapcsolatokat. Olyan társadalom ez, amely legyőzi a gyűlölködést, jóval küzdi le a rosszat, és mindig újra tudja kezdeni a béke építését. Ez a béke bizonyosan törékeny lesz, állandó újrakezdést, állandó finomítást igényel, de ez az egyetlen lehetséges út ezen a világon – társadalmi és politikai szinten egyaránt.

A ma emberéhez világos és érthető nyelven kell szólni Istenről, amely érthetővé teszi transzcendenciáját, az emberiség iránti szeretetét, és az ember azon mindenkori igényét, hogy megpihenhessen nála. A Biblia tartalmazza ezeket a szavakat. Mégpedig az ember iránti feltétlen elkötelezettségről tanúskodó szövegkörnyezetben. Ádám fiainak esendősége iránti nagy megértéssel, a világot pusztító gyűlölet misztériumának mély ismeretével, erős érzelmekkel és gyengéd törődéssel. A Biblia nem égből potytyant könyv, hanem olyan alkotás, amelyben mindenki magára ismerhet, amelyben a teremtett ember szenvedésének és örömének minden lehetséges változata fellelhető. Ezért állítja Martini bíboros, hogy ez a könyv meg tudja szólítani a következő nemzedékeket is.

Azonban ahhoz, hogy a Biblia a jövő Európájának hatékony könyve legyen, néhány feltételnek teljesülnie kell.

Mindenekelőtt kötelességünk Európában a testvéri és meggyőződésből fakadó ökumenikus együttműködés valamennyi keresztény felekezet között. Az egyházak közötti egység útja Európában a Szentírásra támaszkodva és mind mélyebb tudatossággal tehető csak meg.

Európa jövője szempontjából igazán fontos egyre erősebbre fűzni a kapcsolatokat a keresztény egyházak és a zsidó nép között, és mindinkább tudatosítani Izrael egyedülálló szerepét az üdvösség történetében, amely minden népet érint. A judaizmussal való párbeszéd tehát alapvető fontosságú a keresztény lelkiismeret számára, de az egyházak közötti megosztottságon való felülemelkedés szempontjából is.

Európa jövőjének építése megköveteli továbbá az iszlám világgal való bátor és mély vallásközi párbeszédet is. Ezt a kapcsolatot körültekintően, a lehetőségek és a korlátok ismeretében és Isten valamennyi gyermekére vonatkozó üdvözítői tervében bízva kell folytatni. Tisztában kell lennünk az európai és az arab kultúra különbségeivel, de nem azért, hogy bezárkózzunk valamiféle európai erődbe, hanem hogy őszinte közeledés kezdődhessék, mely megteremtheti a kölcsönös bizalmat és a párbeszédre kész iszlám erők megerősödését.

Az egyháznak az evangéliumos könyvvel a kezében kell belépnie a harmadik évezredbe – írta a pápa az európai püspöki szinódus munkáját összefoglaló dokumentumban. – Bárcsak valamennyi hívő megfogadná ezt a tanácsot, és rendszeresen, gyakran olvasná a sugalmazott könyveket, Jézus Krisztus tanítását, bárcsak továbbra is az egyház és valamennyi keresztény féltett kincse lenne a Szent Biblia, s nemcsak az övék, hanem valamennyi jó szándékú emberé. Mert a Biblia olyan könyv, mely mindenkihez szól. A Szentírásból életünkhöz, feladataink, küldetésünk teljesítéséhez mindennapi táplálékot és erőt meríthetünk. Vegyük tehát kezünkbe ezt a könyvet – ajánlja befejezésül a pápát idézve a Jeruzsálemben élő jezsuita bíboros, Carlo Maria Martini érsek.

Szerdahelyi Csongor

Az orosz ortodox egyház története 1917-től

Tanulmány a kommunista időkről

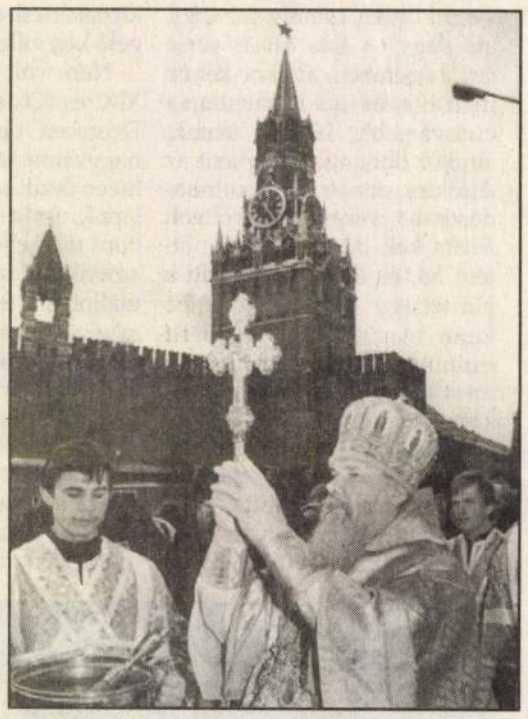

A *30 Giorni* című olasz katolikus folyóirat júniusi száma alapos tanulmányt közölt az orosz ortodox egyház XX. századi történetéről. Az első rész 1917-től vázolja az üldözést. A szerző *Andrea Pacini*, a torinói összehasonlító vallástudományi központ igazgatója.

Az 1917-es forradalom után megtartották a cár által addig nem engedélyezett zsinatot az egyház problémáinak megvitatására. *Tichon* metropolita személyében megválasztották az új pátriárkát. *Lenin* azonban 1918-ban új törvényt hozott, megfosztotta az egyházakat jogi személyiségüktől, és megtiltotta társadalmi működésüket. 1925-ben meghalt Tichon pátriárka, és *Szergej* metropolita, pátriárkai helynök vezette tovább az egyházat (a szabályosan megválasztott *Poljanszkij* metropolita helynök helyett). Szergej 1930-ban nyilvánosan tagadta az egyházüldözés tényét. Az állam 1922-ben kezdte elkobozni a kultuszhelyeket, és koholt vádakkal folytak a papi perek, illetve születtek a hívők elleni ítéletek is. 1939-ben az orosz egyház gyakorlatilag elveszítette hierarchikus szervezetét. 1919 és 1938 között körülbelül hatszáz püspököt, negyvenezer papot öltek meg, vagyis az 1917-es papság 80-85 százalékát likvidálták. (Hasonló üldöztetést szenvedett a katolikus egyház is: 1926-ban már egyetlen katolikus püspök sem volt a Szovjetunióban.) 1941-től 1943-ig *Sztálin* szükségét látta az egyház hazafias támogatásának a háborúban. 1943-ban elismerte az ortodox egyház jogi személyiségét, visszaadta a templomok egy részét, Szergejt pátriárkává választhatták.

1945 után Sztálin rendeletére az egész orosz ortodox egyházat és a görög katolikus egyházakat is a moszkvai patriarchátushoz rendelték. Az ateista propaganda folytatódott. *Hruscsov* alatt számos templomot újra bezártak, a nyolc szeminárium és a monostorok egy részét megszüntették. A hetvenes és nyolcvanas években szamizdat-kiadványokban is megnyilatkozó egyházi ellenállás miatt erősödött az egyházellenes harc. Csak *Gorbacsov*val kezdődött el az enyhülés. 1990-ben új vallásügyi törvény lépett életbe, amely szabad vallásgyakorlást engedélyezett.

A szóban forgó tanulmány második része azt mutatja be, hogyan bontakozott ki újabban a katolikusok lelkipásztori tevékenysége Oroszországban, és szól az ortodox és katolikus egyház közötti feszültségről is. A közelmúlt fontos esemény volt a pápa látogatása Ukrajnában 2001 júniusában, illetve két apostoli helynökség egyházmegyévé alakítása 2002-ben Oroszországban, valamint katolikus egyházmegyék felállítása Kazahsztánban. *(VR/MK)*

IRAK

Katolikus–iszlám közös nyilatkozat az iraki helyzetről

A Vallások Közti Párbeszéd Pápai Tanácsa keretében működő iszlám–katolikus vegyes bizottság közös nyilatkozatot tett közzé az iraki helyzetről, és elítélte az országban végrehajtott terrorista cselekményeket, különösen azokat az öngyilkos merényleteket, amelyek civil lakosokat és istentiszteleti helyeket érintenek. „A mi reményünk az, hogy a mindenható és irgalmas Isten segítségével az iraki nép, bármely vallási hagyomány követője legyen is, mielőbb örvendhessen a béke ajándékának, a kölcsönös tisztelet és őszinte együttműködés jegyében." *(VR/MK)*

Keresztény templomok elleni támadás Irakban

II. János Pál pápa táviratot küldött *III. Emmanuel Delly* babilóniai káldi pátriárkának, az iraki katolikus püspöki konferencia elnökének együttérzése kifejezéseként. A Szentatya lelki közelségéről biztosítja az iraki katolikusokat, és mélyen elítéli az igazságtalan agressziót, amellyel az Irak békéjéért küzdő embereket sújtják. Augusztus 1-jén Bagdadban és Moszulban öt keresztény templomot támadtak meg. *(VR/MK)*

A Sant'Egidio közösség is közleményben ítélte el az iraki templomokat ért terrortámadást, melynek során tizenkét ember halt meg, és sokan megsebesültek. A Közel-Keleten élő

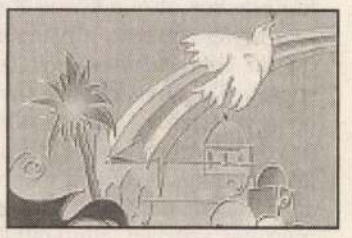

keresztényeknek egyébként is nagy árat kell fizetniük ebben a háborús konfliktusban. A keresztény jelenlétet Irakban mindig is a hit, a kultúra és mások tiszteletének vonásai jellemezték. *(VR/MK)*

INNEN-ONNAN

Domonkos káptalan Lengyelországban

A XIII. században alapított domonkos rend első ízben tartotta általános káptalanját lengyel földön, Krakkóban. A rend belső ügyein kívül foglalkoztak a szegénység, a társadalmi igazságtalanság, a katonai konfliktusok témájával és a keresztények helyzetével is a nem keresztény országokban. Lengyelországban 1220 óta működnek domonkosok, ott egy évvel előbb jelentek meg, mint Magyarországon. A rend legfőbb elöljárója most *Carlos Azpiroz Costa* argentin szerzetes. *(Kathpress)*

Belgiumi bűnbánati körmenet

Az UNESCO a világ kulturális örökségének részévé teheti azt a hagyományos belgiumi bűnbánati körmenetet, melyen mintegy ötszázan vesznek részt évente. A szokást egy vallásos társulat vezette be 1637-ben, és 1646 óta megszakítás nélkül minden esztendőben gyakorolják. A második világháború alatt is megrendezték, de akkor csak csendes imával. *(KNA)*

Összevont német jezsuita rendtartomány

Stefan Dartmann jezsuitát, westfaliai származású stockholmi plébánost választották július 31-én az összevont, új német rendtartomány vezetőjévé München székhellyel. Az új, egységes német provinciának négyszázötven tagja van, akik Németország tizenkét városában dolgoznak. A skandináviai térség is hozzájuk tartozik. *(Kathpress)*

Izraeli régészek véleménye

A Holt-tenger melletti Qumrán nem volt az esszénus közösség lakóhelye, hanem családos lakosság élt ott – véli *Juval Peleg* és *Jitzhak Magen* izraeli régész – írja a *Haaretz* című izraeli napilap. Számos női és gyermeksírt tártak fel ugyanis, amelyekben ékszerek is voltak. Feltételezésük szerint az 1948-ban megtalált agyagedényekben a jeruzsálemi templom könyvtárának egy részét rejtették el a római hódítók elől. Erről a régészeti véleményről további tudományos vita várható. *(KNA)*

Szlovákia: változó egyházmegyék?

Továbbra is vita folyik a szlovák katolikus sajtóban az egyházmegyei határok várható rendezéséről. Az még nem került szóba nyilvánosan, hogy mennyiben érinti e rendezés a magyar nemzetiségű katolikusokat. *Marian Cizmar* teológia tanár szerint elsősorban Kelet-Szlovákiában van szükség reformra. A *Kultura* című katolikus folyóiratban írta Cizmar a Kassai Főegyházmegye kétszáz éves jubileuma alkalmából, hogy ezt a területet le kellene választani, és új egyházmegyét kellene alakítani Eperjes székhellyel. (Eperjes a görög katolikus egyházmegye székhelye.) A kassai szinódus a bicentenárium alkalmából novemberben ül össze *Alojz Tkac* érsek elnökletével. *(Kathpress)*

Debrecen klasszicista épületei

Degenfeld-kúria 229. l.
Kollégium 36, 212, 222, 222q, 230. Kép 101-3. t.
Kossuth-u. 18. sz. ház 229. l.
Megyeháza 56. l.
Nagyerdei fürdő 229, 230 357. l.
Nagytemplom. 36, 91, 212, 213, 214, 215, 229, 233, 236 309. 310, Kép: 2, 3, 104. t.
Városháza 220, 333 Kép 69, 78, 153. t.
Táncos-ház 229.

Zádor – Rados



Debreceni városházra

Zoltai Lajos:
A debreceni városháza
négyszázéves története
Kny. Debrecen 1932

< Debreceni nagytemplom >

Zoltai Lajos:

A < > Debreczeni Szemle

1927

< Debreceni ref. Kollé-
gium >

Nagy Sándor:

A < >

Hajdúhadház
1933

Debreceni nagytemplom

Szentpéteri Kun Ágota

A debreceni Nagy-
templom. Debrecen
1930.

Debreceni Mester-
utcai (ref.) templom
története

l.

Dr Szeremley Béla:
A debreceni Mester-
utcai templom története.
Debreceni Protestáns
Lap. 1938. 10. sz.

T. 7234.

lló slavon határőr teljes felsze-
mögött és mellén pisztolyokkal
ynyal. A háttérben társai képez-
jén város és hazcsoport látszik.

nie.

ici represenié
r, de toutes armes fourni
e lui rendra merci
eusement traité.

ht excud. A. V.

30.2 : 19.2 cm.

Debrecen

Csokonai-siremlér

laid

Gulyás Magyar írók

IV. k. 1077. h.

Debreceni agyagipari telep

lásd

Sőregi János:

[illegible]. Debreczen" 1933.XII.17.

Debreceni Arany-
nyomor

Szigma: Az
Arany-Petőfi-nyomor
Vasárnap (Debre-
cen) 1911. 3. sz.

ijtötte az élet és halál,a türés és a
ményeit.Husz darabból álló,vizmestékkel
kiváló művészi értékénél fogva
talkozzunk velük. Giuseppe Gorni őrnagy
guságát és egyszinüségét,amit csak a
is hangyacsóportoknak látszó oszlopok
e kisméretü képtáblácskáin;
tt látjuk a kiállitáson az olasz szobrá-
ok is ugyanazon nagyvonalu teljesitményre
zázad óta, Francesco di Giorgio Martini-
endet,se hanyatlást nem ismertek.A ki-
a hatalmas,ragyogó carrarai márványból
ázoló szobrot; egy másik ugyancsak nagy
mutatja be,aki a legbensőbb gyöngédség-
öleli magához -mintegy minden édesanyát
térő fiát.
fejezések gazdag változatossága megkiván-
kozzunk velük.Ezio Mutti egészen ujszerü

Debreceni könyvkötészet

Sőregi János:

Debrecen

DEBRECZENI KÖZLÖNY. A szépirodalom, erkölcsi világ, kereskedelem, ipar, gazdászat és közhasznú ismeretek köréből. Fel. szerk. Prépost István. 1.—3. évf. (1. évf.: 1—34, 36, 49, 52—53., 2. évf.: 54—95, 97—123, 3. évf.: 2—26, 28, 30, 32.) Debr., 1960—62. 24.—

A DEBRECENI TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYOS TÁRSASÁG II. (orvos-természettudományi) osztályának munkái. I. k.: 1, 3—5, II. k.: 1—4, III. k.: 2—4, IV. k.: 1 füzet. Debr., 1923—31. 15.—

DECSY SÁMUEL: Osmanografia, az az: a török birodalom természeti, erköltsi, egy-házi, polgári, s hadi állapottyának, és a magyar királyok ellen viselt nevezetesebb hadakozásainak summás leírása. 3 rész. (Az első rész címlapja hiányzik.) Béts, 1788—89. 1 pk.+1 bőrk. 38.—

DESEWFFY JÓSEF, GRÓF: A Hitel czimü munka taglalatja. Kassán, 1831.+Néhány szó a közönséghez a Hitel, Taglalat, és Világ ügyében. Irták gróf Desewffy Aurél, Marczel, és Emil. Kassán, 1832.+Toldalék-észrevételek gróf Széchényi István Hitel czimü munkájához. Egy hazafitul. Pest, 1830. Vk. 24.—

DICKENS KÁROLY: Bleak house. (Pusztaház.) Ford. Récsi Emil. 10 részben. Pest, 1855—56. 5 fvk. 10.—

DOLGOZATOK a m. kir. Ferencz József tudományegyetem archaeologiai intézetéből. Szerk. Buday Árpád, Banner János. 2—3, 5—10, 12—15. k. Szeged, 1926—39. 4r. Füzve. 120.—

DOLINAY GYULA: Történelmi arcképcsarnok. Bp., 1879. Er. vk. 16.—

DÓSA ELEK: Erdélyhoni jogtudomány. Három könyvben. Kolozsvár, 1861. 1 fbőrk. 40.—

EGYHÁZI KÖNYVTÁR a magyar reformált vallású nép

105. ÖREG PARASZTPÁR (Altes Bauern
Vászon (Leinwand). 54×48 cm.

z.): „E. F.“

de Türken). Jelezve (Bez.): „F. Eisenhut Mün-

Illusztr. XXVI. tábl.

g. Ellminger.

en).

(Jahrh.).

ung des Haman).

Illusztr. IX. tábl.

er älteren Dame). Jelezve (Bez.): Eybl 846.

Debrecen

CORPUS JURIS HUNGARICI, seu decretum generale inclyti regni Hungariae, partiumque eidem annexarum in duos tomos distinctum. Tyrnaviae, 1751. 2r. Pompás bőrkötésben. 60.—

CORPUS JURIS HUNGARICI. Magyar törvénytár. Millenniumi emlékkiadás. 1000—1930. (Az Erdélyi törvényekkel, a Werbőczy-kötettel és az 1000—1902-s tartalommutatóval.) Bp., 1899—1931. 54k. Eredeti kötésekben. (50 fekete és 4 barna kötésben.) 400.—

COSACK, KONRAD: Lehrbuch des bürgerlichen Rechts. 2k. 3 darabban. 7. Aufl. Jena, 1922—24. 1 vk.+2k. fve. 30.—

COX, HOMERSHAM: Die Staatseinrichtungen Englands. Eine gedrängte Darstellung des englischen Verfassungs- und Verwaltungsrechts. Aus dem Englischen übersetzt und bearbeitet von H. A. Kühne. Berlin, 1867. Fbőrk. 12.—

CSEREI MIHÁLY, NAGYAJTAI: Históriája. A szerző eredeti kéziratából Kazinczy Gábor által. Pest, 1852. 4r. Vk. 15.—

CSINK, J.: A complete practical grammar of the Hungarian language,... to which is added a hist. sketch of Hungarian literature. London, 1853. Vk. 10.—

CSOBÁN ENDRE—HERPAY GÁBOR: Debrecen sz. kir. város és Hajdu vármegye. Bp., 1940. 4r. Vk. 22.—

CSUDAY, EUGEN: Die Geschichte der Ungarn. 2. Aufl. übersetzt von M. Darvai. 2k. Bp., 1900. 2 vk. 12.—

CSŰRÖS FERENC: A debreceni városi nyomda története. Debr., 1911. 16.—

DALTON, HERMANN: Miscellaneen zur Geschichte der evangelischen Kirche in Russland nebst Lasciana neue Folge. Berlin, 1905. 10.—

DEÁK FARKAS: Forgách Zsuzsánna. 1582—1632. Bp.,

Vászon (Leinwand). 109×89 cm.

Fényes Adolf szül. (geb.) 1867.

e (Bez.): „L. Fischer 1855."

einer jungen Dame).

elezve (Bez.): „Ch. Fischer 1878".

des Jesuskindes).

ndert).

Sorrento). Jelezve (Bezeichnet): „François Flameng".

Jelezve (Bezeichnet): F. Fontana.

Debrecen

Prókóty Ferenc:

Fel lehet-e vetni a debreceni forum kialakulásának kérdését?

Különlenyomat a Városok Lapja 1939. évi 10. számából.

Buda 1939. I.

NYOMTATVÁNY

Budapest

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

< Debreceni Kossuth utcai templom >

Csikesz Sándor dr
< > belső díszítése.
Debrecen
1937.

! Felvetve a kérdés!
szabad-e, lehet-e
református templomot
kifesteni?
Emberi alakot
nem, csak díszítő
ornamentikát
és bibliai igéket és szimbolumokat
Fd.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Debrecen szent András templom a Veres-toronnyal, gótikus

Rekonstrukció

Repr.

~~[illegible]~~

Piskóty Ferenc:

Hat év Debrecen szolgálatában.

Debrecen 1936.

34. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

A mai nagytemplom helyén állt a ferences barátok kolostorával egyszerű.

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT



MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

Debröd

l.

Csikvári Abaúj

173. l.

T. 1828.

mintával körülvett hölgy öltözete
vel, puffasztott ujjú magas derék a
nél fodrokkal, szoknya elől betéttel,
Felirata:

csarnok
tember 10-50 sz.
ár Ferencz.

rest 1855.

8.8: 20.2 cm.

Debreceni (?)
Eötvös Lörinc

(Laurentius Ewtůeos)
ötvös (?),
eskűdt polgár
1571-ben.

Ha egyéb adat
nincs róla,
nem kell.

Iványi Könyvek

60.1

1.-122.11.

Budapest

F.Kilián, 1890.

DEBRECZENI ÁKOS
SZOBRÁSZ
DEBRECEN

Magyar Építőművészet
1910. 5. sz.

GELLÉRT JAKAB

BUDAPEST, X. KER., KŐBÁNYAI-ÚT

ÉPÜLETBÁDOGOS, LÉGSZESZ-, VÍZVEZETÉK- :: :: ÉS CSATORNÁZÁSI VÁLLALAT :: ::



DEBRECZENI ÁKOS
SZOBRÁSZ
DEBRECEN

SCHEINER GUSZTÁV
SZOBAFESTŐ-, MÁZOLÓ ÉS CÍMFESTŐ-MESTER
GYŐR
MODERN, ÍZLÉSES ÉS TARTÓS MUNKÁK KÉSZÍTÉSE.

POPPER ZSIGMOND BUDAPEST
ÁCSÜZLETE ÉS ÉPITÉSI VÁLLALATA TELEFON: 44—73.

Iroda: V., Lipót-körút 15.
Telep: V., Dráva-utca 12.

Elvállal minden e szakmába vágó épületnek tervezését és kivitelét, úgyszintén becsléseket és expertiselését. .. .. ..

VOGEL JÓZSEF
ELEKTROTECHNIKUS
SZOMBATHELY.

JUHÁSZ ISTVÁN
ÉPÜLET- ES MŰLAKATOS-ÜZLETE
DEBRECEN, KAZINCZY-U. 2
Telefon 234 Telefon 234

Készit és elvállal **épületi lakatos-**, vas- és díszmunkákat, vasrácsozatokat és mindennemű **takarék-tűzhelyeket** a legjutányo- :: :: sabb árak mellett :: ::

Magyar Építőművészet
1910. 6. szám

BEOCSINI CÉMENTGYÁRI UNIO RÉSZV.-TÁRS.

Központi igazgatóság: Budapest, V., Alkotmány-u. 10.
Gyárak: Beocsin (Szerém m.) Vasút-, hajó- és távird.-áll.

Szavatolunk a szabványokat messze fölülmúló minőségért. — Portlandcementünk a szabványszerű 28 napos szilárdságot már 3 nap mulva éri el. — Gyártási képesség: 2,200.000 q portlandcement, 1,000.000 q románcement.

ZSOLNAI CÉMENT- és MÉSZGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Központi igazgatóság: Budapest, V., Alkotmány-u. 10.
Gyár: Litvamező (Zsolna mellett). Vasútállomás.

Ajánljuk az építtető körök figyelmébe hogy új gyárunkat 6000 vaggon portlandcement gyártási képességgel üzembe helyeztük. — A forgalomba kerülő cement elsőrangú minőségű és már 3 nap mulva eléri a szabványszerű 28 napos szilárdsagot.

TÓTH FERENC
MÁZOLÓMESTER
BUDAPEST, VIII.,
JÓZSEF-UTCA 25. SZÁM.

REPRODUKÁLÓ MŰINTÉZET
ÁRU- ÉS JEGY
WESSELY LIPÓT ÉS TÁRSA



BUDAPEST
V. Dorottya-u. 11
készit
KLISÉKET
mindennemü képes nyomtatványokhoz a legjobb kivitelben
AUTOTYPIA · CHROMOTYPIA
FOTOTYPIA ≡ FOTOLITO
MINDENNEMŰ RAJZOKAT
HÁZON KIVÜLI FELVÉTELEK
TELEFON 98-82.

Rákos Manó
szobrász
Budapest VII, Bálint-u. 9.
(Saját ház.)

KÉSZIT:
Mindennemü gipsz-, kő-, mükő-, stuccatur-, RABITZ-mümárvány munkákat.
TELEFON 75-60

Csaknem teljesen fehér színben

Siemens-féle drótüveg

Csaknem teljesen fehér színben

különféle vastagságban és méretben, sík és bordázott kivitelben 1893. óta használatban, néhány ezer épületen vált be. Szilárdsága felülmulhatatlan. Nem törik, nem vakul, teljes biztonságot nyújt tüzveszély ellen. A 4—5 mm. vastag műhelyablakok stb. céljaira. 6—7—10 mm. vastag mindenféle tetőfedéshez. 15—30 mm. vastag padozatok stb. céljaira használatos. Egyéb gyártmányaink: különféle palack, palackzár (emelő- és kengyelszerkezetü), fedélcserép, padozatüveg, fuvott és préselt üreges üvegtégla, üvegbetü-cégtáblához. Belga- és közönséges táblaüveg.

Aktion-Gesellschaft für Glasindustrie, vorm. FRIEDR SIEMENS
Neusattl, Elbogen mellett (Csehország). Képviseli: Bolgár Pál, Budapest, V., Aulich-utca 8.

Debreceni ötvöscèh

Emlitve

Pallai Sándor: ötvösmüvészet
Müvészi Könyvkiadó Bp. 1970 237. old

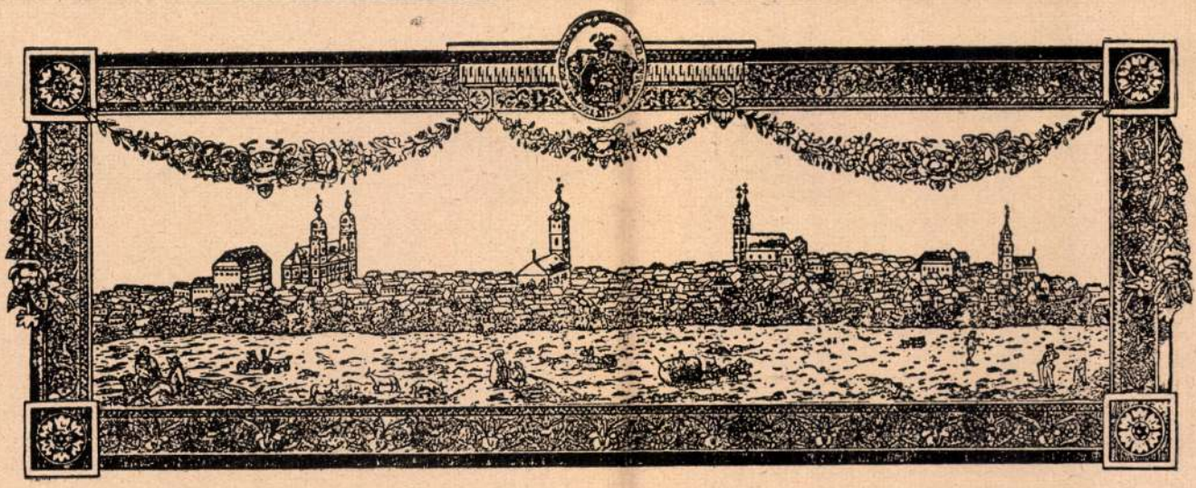

Debrecen látképe a mult század elején a kollégiumi rézmetsző deákoknak a főiskolai levéltárban őrzött műve után.

Debrecen.

Nahát, halljátok, olyan csizmát, olyan bundát, olyan kalapot, olyan tepertős pogácsát, olyan szemrevaló fehérnépet, olyan tudós papokat, tanárokat, mint Debrecenben, sehol a világon nem lehet találni — mondogatta szegény, jó atyám reggelenként, amikor nagy szottyanás után felhúzta a debreceni vásáron beszerzett csizmáját.

Valamikor a Bach-korszak elején tanult Debrecenben s módfelett megszerette ezt a várost. Dicsérte, magasztalta napról-napra. S nem csoda, hogy egy szép napon beíratott engem is debreceni hittanhallgatónak.

Persze, én is sok szép, jó, okos dolgot láttam Debrecenben. Szétnézegettem annakidején én is a piacon; láttam a sátrak alatt a híres csizmákat, bundákat; láttam a sok szemrevaló fehérnépet, hallgattam a sok tudós professzort, papot a Nagytemplomban és a Kistemplomban.

Tetszett nekem is Debrecen, akárcsak édesatyámnak.

Láttam azonban egy szép napot Debrecenben, amit nem felejtek el soha. Ezen a napon beragyogta ezt a város a hajdani Nagy-Magyarország minden szépsége, kedvessége, dicsősége...

Az 1899. év szeptember 20-át írtuk.

Mi, szegény, egyszerű theologusok csak annyit tudtunk jórészt, hogy szünnap lesz ezen a napon.

Persze, élve a jó alkalommal, reggel tovább akartunk aludni, mint más napon.

Úgy nyolc óra tájban azonban nagyot csapódott Péterfia-utcai lakásunk kapuja.

Egyik lakótársunk kidugva fejét a paplan alól, így szólalt meg: Fiúk! Valamelyikünknek az apja megérkezett.

De még a mondatot sem fejezte be, máris hangos kopogtatás hallatszott az ajtón s aztán ott állott édesatyám az ágyam előtt.

— Mit csinálnak maguk, öcsém? — szólott hangosan. — Ilyenkor aludni? Ki hallott ilyet?! Ma van a Protestáns Irodalmi Társaság nagygyűlése. Itt van Hegedűs Sándor miniszter, az összes püspökök, nagy emberek, tudósok, költők, papok, urak, hölgyek az ország minden tájáról. Nem szégyenlik magukat ilyenkor heverni? — Fiam! — folytatá — vedd a suvikszos-kefét. Pucold ki a cipőt egykettőre. Öltözz s aztán jer velem! Szükség van ott „népség, katonaság, vasvillás seregre...“

Fel is öltöztem rögvest s indultak kifelé az utcára édesatyámmal.

Ezen a reggelen alig ismertem rá a Péterfia-utca torkolatára. Az öreg Rákóczi bömbölt rettenetes dörmögéssel. Tengernyi nép zúgott, morajlott az utcán a Nagytemplom felé mozogva. Egyik-másik ifjú pap és felesége odaköszönt édesatyámnak.

— Jó reggelt, bátyám! Hogyan érkezett? — kérdezgették innen-onnan.

— Gőzösön jöttem, húgom! — válaszolgatott édesatyám.

Majd egy daliás, feketeruhás, ősz bácsika, kezében egy szál virággal köszönt oda édesatyámnak.

— Ki volt ez a szép öregúr? — kérdeztem atyámtól.

— Hát nem hallottad hírét? Kovács Miska, a kisbürgözdi pap — mondá atyám. — Szegény Tóth Mihály tanárom, akit, mert hát mindig náthás volt, Tóth Pihálynak neveztünk — azt mondta Kovács Miskának, amikor együtt tanultunk: Maga, parátom, veszedelmes labirinthusokba fog kerülni az életben, mert sokkal inkább tisztelője a női nemnek, sem mint a könyveknek.

És látod, Tóth Pihálynak igaza lett. Megválasztották Miskát Nagybürgözdre. Ott elvált a feleségétől egy másik nyalka asszony miatt, akivel aztán újból összezördült. Közben felborult a gyülekezet békéje. Így aztán el kellett mennie Kisbürgözdre, ahol nádfedeles a paplak és a béka betekintget az ablakon. Dehát benne van a bibliában a parázna fehércselédekről: Ne kívánd az ő szépségét szívedben és meg ne fogjon téged szemöldökeivel, mert a parázna asszony miatt jut az ember egy darab kenyérre... (Példabeszédek 6: 25, 26). Miska,

Miska — morfondírozott tovább atyám —, velem együtt maholnap hetven esztendős ember. De a virágszál most is ott van a kezében. Hiúságok hiúsága, gyarlóságok gyarlósága!...

Beszélt volna még atyám tovább, de a nagy harangzúgás miatt egy szavát sem lehetett hallani. Ott voltunk már a Nagytemplom emelvényének lépcsői előtt. Az egyik toronyban egy kisebb harang hallatlan erős hangon vágta a felső tercet. Zúgott, bömbölt a két toronyban valamennyi harang. A templomajtókon ömlött a tengernyi nép befelé. Majd hatalmas zúgás, morajlás ütötte meg füleimet. A püspökök, a püspökök! — zúgta nagy tömeg.

S amint a másik templomajtó felé néztem, néhány, a kalendáriomból jól ismert, kedves, intelligens arcú öregúr tűnt fel előttem. Egymás után jöttek Hegedűs Sándor miniszter, Szász Károly, Dr. Bartók György, Kun Bertalan, Antal Gábor, Kiss Áron, Gyurátz Ferenc, Zelenka Pál püspökök, gróf Degenfeld József főgondnok s Lencsés Nagy Bálint és társai, debreceni cívisek.

Bent a templom boltozata alatt temérdek nép zúgott, morajlott, a padokat keresve. Majd a karzaton megszólalt egy kis ezüstszavú csengettyű, jelezve, hogy a hatalmas, aranyos, tompa hangszöggel díszített orgona mindjárt megszólal.

Fel is hangzott aztán: Jövel Szent Lélek Úr Isten! Felállt mindenki s az öreg és fiatal papok serege, a temérdek tiszteletes asszony, papkisasszony énekelni kezdett.

Együtt énekelt még ekkor a Felföld, az Alföld, Erdély s a dunamelléki és dunántúli halmok, hegyek kálvinista gyermeke. Egyik-másik öregúr tercelt, a másik a basszussal próbálkozott. Egyik öregúr hátba bökte atyámat: Nekem már oda van a régi jó basszusom! — legyintett kezével.

Az ének pedig szállt, emelkedett a magasságba. A felső ablakokon belopódzkodott néhány, kedves nyárvégi napsugár, megvilágítva a messze földről egybesereglett, hatalmas társaságot, gyülekezetet.

Majd kinyílt a szószék ajtaja s Gyurátz Ferenc evangélikus püspök nyakában a két hófehér Mózestáblával, áhítattal imádkozott.

Aztán Petri Elek tanár alakja jelent meg a szószéken s nagy komolysággal, készséggel beszólt Istenországáról.

Ekkor egy másik öregúr bökte hátba édesatyámat: Hallod, hogy mit beszél a szónok?

— Nem értem tisztán — mondá atyám. — Nem emlékszel, hogy Nagyváradon a muszka fogságban egy komisz kozák katona fültövön vágott a puskaaggyal s azóta én kissé nagyot hallok.

Istentisztelet végeztével mindnyájan a Kollégium dísztermébe vonultunk, ahol Hegedűs Sándor miniszter beszélt bámulatos ékesenszólással a papokhoz és világiakhoz. Utána az öreg Balogh Ferenc beszélt pünkösdi tűzzel a protestáns sajtóról. Majd egy hatalmas homlokú, tatárfejű férfiú, Szabolcska Mihály olvasott fel néhány verset, óriási taps és lárma kíséretében.

Aztán vonult a társaság lefelé a lépcsőkön. S a földszint felé kígyózó tömegből csak Petőfi szobra vált ki, égfelé mutató gesztussal, a lépcsőteremben.

A nagy tömeg-morajból csak efféle szavak voltak hallhatók: Hercig ember az a Szabolcska... No de, Hegedűs, Hegedűs... Jókai vér, Jókai vér.... Reumám van... Félix-fürdő neki, csak Félix-fürdő, csak Félix-fürdő!... No de, türhetetlen ez a mai fiatalság! Szét kell csapni a bandában!...

Én hátul kullogtam szegény jó atyámmal. Gyönyörködve az óriási tömeg elvonulásában.

S alig hagytuk el a Petőfi szobrát, egyik öregúr csatlakozott hozzánk.

— Fent jártam a diákszobákban — mondá atyámnak. — Megleckéztettem a fiamat. Nem akar tanulni. Folyton udvarol és a tánciskolát járja.

— Így vagyunk — mondá atyám. — Nekem is számolni valóm van a fiammal.

Ezen szavak után nagyot néztem. Hej — gondoltam magamban —, valamelyik professzor bevádolt. De majd csak megbékülünk.

Ballagtunk aztán csendesen a nagy tömeg után.

Fiam! — mondá a Kollégium udvarán — ez a hely szent hely... A Bach-korszak elején itt láttam először Ferenc József uralkodónkat. Szép, takaros, német szőke legény volt. Mi, akkori theologus diákok, akik a szabadságharc katonái voltunk, itt álltunk az udvaron. Tóth Pihály tanárunk követelte, hogy kiáltsuk: Éljen Ferenc József császárunk! Dehát szegény jó Tóth Pihály egy hangot sem tudott belőlünk kipréselni

— No, kedves jó fiaim, öcséim! Mondjuk csak, kiáltsuk csak... Jó hangjuk van maguknak! — próbált noszogatni bennünket.

Mi azonban hallgattunk, mint a dinnye a fűben. Csak a kis bamba, együgyű elemisták sipítozták cérna hangokon: Éljen Ferenc József császárunk.

S aztán jött Szoboszlai Pap István püspök. De jót mosolyogtunk, amikor így kezdte üdvözlő beszédét: Ick khábe Glück!...

— Furcsa dolog is az, fiam — folytatá atyám —, amikor egyik-másik szabolcsmegyei ember németül beszél. Mert hiszen Szoboszlai Pap István is újfehértói ember volt... Ahol paszulyt, dinnyét, kompért termelnek az emberek a szabolcsi homokban, ott ne beszéljen az ember németül. Nem jól állt biz' az még Szoboszlai Pap Istvánnak sem, amikor azt mondta: Ick hkábe Glück.

Majd a Kollégiumot elhagyva, az Emlékkerten lépkedtünk keresztül, amikor is szegény atyám felsóhajtott: Istenem! Istenem! Itt a Nagytemplom. Felséges épület! De, látod — folytatá szavait —, itt is eszembe jut az emberek hiúsága, gyarlósága, ostobasága. Mert csak most mult el ötven esztendeje, hogy Kossuth Lajost, mint szegény honvéd, ebben a templomban hallottam beszélni. S mennyi minden badarságot, ostobaságot fecsegnek ma az emberek és a történetírók Kossuth Lajosról! Elmondják például az ujságokban, hogy milyen hatalmas, robusztus alak volt, meg aztán hogy dörgött a hangja! Mese beszéd, lirum-lárum az egész — mondá atyám. — Kossuth Lajos Ferenc fiához képest cinege ember volt. Vékony, sugár, magas ember. S nem igaz az, hogy dörgő hangon szerette elmondani beszédeit. Nagyobb tömeg előtt, amikor extázisba jött, egyes mondatokat kiemelt, de nem dörgött örökké. Az egész ember, az egyszerűség hatását gyakorolta a szemlélőre. Hiszen az igazi nagy embereket, szellemeket mindig onnét lehet megismerni, hogy nem szeretik a pózt, a képmutatást. A lélek, a szellem nem tűri a külsőségeket...

Debreczeni

hajdu böszörmenyi

szurszabó

XIX. z.

Görffyszür

138. l.

Debreczeni

miskolci szur-
szabó

l.

Györffyszur

164 l.

Debreczeni N.

hajdubószörmenyi

nurszabó

l.

Györffy nur

154. l.

többször

Debreceni szürszabók

Debrecenben jobbára, nem a szürszabók hímezték a szürt, hanem az erre a célra betanított nők. A debreceni szürszabó olyan nagy tömegben állította elő a szürt, hogy nem ért vá a hímzésre. Ezért aztán a debreceni szür hímzése a leghitványabb az egész országban.

Györffy szür

141. l.

Igen jellemző a szerzőre, aki 150 debreceni szürszabót sorol fel műveben.

megírva

Debreceni Ambrus

ötvös, 1647

lásd

Zoltötv Debr. 11. l.

A XVII. Közepétájan Debrecenben működött ahol 1647. házat szerzett. Ezt örökösei 1880. adták el.

BUDAPEST

I.

Koronázó templom

A budavári Mátyás-templom építése...
VV 1878, 544 l.

Debreceni Ötvös Ambrus

Debrecen, 1647

1.

Zolnóty Debr. 17.1.

Szöngyöspata

XL

Debreczeni András

ötvös

DEBRECZENI *András*, ötvös, éremés pecsétmetsző. Szatmárt tanult, 1707-től Kassán működött. Egyike volt kora legjelesebb magyar ötvöseinek, kinek szolgálatait II. Rákóczi Ferenc fejedelem is sűrűn igénybe vette s 1707-től a kassai pénzverdében mint példametszőt alkalmaztatta. Számos hivatalos pecsétet is metszett. D. a híres kassai ötvöscéhnek ismételten volt céhmestere. 1747 után halt el.

POK LEIRÁSA

Debreczeni András

Ötvös

XVIII. 2

Środ

E. G. I. 236 l

1502.

Ercole Ruspi:

Éneklő angyal.

Egész alak hosszú hangszer

Kezeiben fény veszi körül, szőke

barna. Szűk ujjú fehér

ruhát visel, mely oldalt

laggal fölül csucsives kép hátter

részén: „ERCOLE RVSPI."

Szárnyait kissé szét tartja.

kötött mez.

Fa, méretei 96

(Frohner János

2-ána ~~A Nemz. Ann~~

az ~~1897 átv. lajstr~~

sul vette 1898. II

Debreczeni Ötvös

Andras

kassai példamestő

1708

Esze Tamás: A kassai pénzverőház.

Num. Közl

1941. 66, 67. l.

itt a jegyzetes is

Arch. Ert. 1877 321–323. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszteremében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszteremében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Debreczeni Ötvös András

1709.

l.

Hlatky Mária

A magyar gyűrű.

Bp. 1938. 108. l.

melyet közvetlenül a termelőt
a legjobb minőségü exportképe
igen tisztelt Vevőimet kiszol
Kérem méltóságos / nagyságos Asszonyomat,
hogy már az első probavásárlás
ben a legjobb minőségü áru é
várja Önt.

Üzletemben beszerezh

Tejtermékek:

Sárvári csemegevaj
Uradalmi teavaj
Tejfel
Tejszin
Tehénturó
Gyenge juhturó

Sajtok:

Zsiros t
Emmentha
Illmitzi
Rockfort
Csemeges

A gödöllő

Debreceni Ötvös András

a Kassai pénzverő
vérnöke

l.

Huszár Lajos:

A kuruchor érmé-
nete.
Rákóczi emlékkönyv.
I. k. Bp. é. n. 401 l.

Zólyom vármegye II. 179

Debreceni András

kassai ötvös

XVIII sz

l.

Kapossy: Magyar-
országi ötvösök

11. l.

Töltsön

Debreczeni András

ötvös 1715–1720

1732 Kassa

Nemes polgár, Gatmárt tanult; Kecskeméthi András, Gyarmathi János, Trosányi Ferenc mála tanultak 1732 előtt.

Kapmagyarország ötvösök 15 l.

Budapest, 1909. január

Csikszereda IX. 164

Debreceni András

ötvös és példametsző

L.

kendrey-kentiványi

360. l.

…llámos hosszú haja vállaira omlik,
…arcza leberetvált. Ingének csipkestegélyű
…ászczélyá fölött jobb vállától balcsipője
…a kép alatt négy sorban:

…icus

…swici et:
…lonellq et
…lus"

…alkeretet véve 7,1 : 5.5 c/m.

…hronica. Zu finden in Nürnberg,
…händlern. 1663."

152/93 N° 39

Debreczeni András

röd

=

Thieme-Becker

VIII. 608-l.

(Lyka)

Debreceni András

ötvös, Kassa 1726

ivód

Zoltötv Debr. 19. l.

Berhida, Tyl

XVIII

Debreceni Ötvös András

Rákóczi Ferenc pecsét-
vésője

l.

Zoltán Deb. 25. l

Garam

Kishesri

XXXIX

Debreczeni András

 kassai ötvös

174. II. **Rákóczi Ferencz** diszes festésű kiváltságlevele az *Esze-család* és *Tarpa* község részére. Eger, 1708. aug. 25-iki kelettel. A fejedelem sajátkezű aláirásával és selyemzsinóron függő nagy pecsétjével. Ellenjegyezték: *Ráday Pál* és *Beniczky Gáspár.*

Kiállitja: *Dr. Thaly Kálmán.*

175. **Bottyán János** kir. huszár-ezredes (a későbbi kurucz-tábornok) czímerujitó levele I. Lipót császártól 1687-ből. Diszes fatokban lévő zárt nagy függőpecséttel.

Kiállitja: *Dr. Thaly Kálmán.*

176. II. **Rákóczi Ferencz** fejedelem adománylevele két hontmegyei községről *Jánoky Zsigmond* udvari kanczellár számára. Eger, 1706. április 9. A fejedelem sajátkezű aláirásával és ostyába nyomott nagy kerek pecsétjével. Ellenjegyezte: *Aszalay Ferencz.* Magyar szöveg, zöld és aranyos festésű kezdőbetükkel.

Kiállitja: *Dr. Thaly Kálmán.*

177. II. **Rákóczi Ferencz** fejedelmi nagy pecsétjének vörös viasz-lenyomata. Körirata:

FRANCISCUS DEI GRATIA PRINC. RÁKÓCZI COMES DE SAAROS DUX MUNKÁCSIE. ET MAKOVICZIE: DOMINUS PERPETUUS. DE SÁROSPATAK; TOKAJ, REGÉCZ, ECSED, SOMLIÓ, LEDNITZE, SZERENCS, ÓNOD.

Az eredeti ezüstlapu pecsétlőt, mely jelenleg a Magyar Nemzeti Muzeum tulajdonában van, Debreczeni András kassai ötvös-mester metszette.

Kiállitja: *Greskovics Rudolf.*

Mih Rákóczi

178. **A szécsényi országgyűlés** (1705. szeptember 29.) térrajza. Készitette id. Csécsy János sárospataki professzor, a ki a szécsényi gyűlésen részt vett s annak tárgyalásairól naplót irt. Későbbi másolat, tollrajz.

Kiállitja: *Révész Kálmán.*

179. **Gróf Bercsényi Miklós** főgenerális pátense Ujvár, 1704. november 22.

Kiállitja: *Szent-Endre város közönsége.*

180. **II. Rákóczi Ferencz** oklevele, béri Balogh Ádám brigadéros részére. Sárospatak, 1708. deczember 4.

Kiállitja: *Balogh Ádám.*

181. **Pávay János** czimeres nemesi levele II. Rákóczi György erdélyi fejedelem által Gyulafehérvárt, 1649-ben adományozva.

Kiállitja: *Kaczvinszky Andor.*

182. **II. Rákóczi Ferencz** oklevele Göncz város részére. Rozsnyó, 1706. november 26.

Kiállitja: *Göncz város.*

183. **Nyomatott plakát** Lipót király aláirásával és Montecucculi ellenjegyzésével. A Thököly-Rákóczi szabadságharcz egyik előzménye. Laxenburg, 1672.

Kiállitja: *Adorján Lőrincz.*

184. **Rohanó lovas-kurucz**, kivont karddal, fénykép. *Rugendasnak* az Albertinában fennmaradt egyetlen metszete után.

Kiállitja: *Dr. Thaly Kálmán.*

Debreczeni András

Etvös Kassa 1700

l.

Berenyi 46. l.

a előbb szürke festékkel festették, és azután színezték. Az ilyen eljárás nagyon hlítana az olyan művészethez, mely egy ás tekintetben még kézművesség, s egymind megfelelne a fejlődés menetének, a kéziratokat díszítő képekből, a miniumsből indult ki.

legjobb régi mesterek festményeit jól ézve, a színes festék alatt észre vehető a e színnel megfestett kép, mely a megtott és árnyékos részek szemmel tartásával imunkálva. Sőt mi több, e képeken azok zletek, melyekhez illő az aláfestésnek e vagy a sárgás barna alapszíne, azokon ndszerint változatlanul meghagyták. Igy nunkát kiméltek, a mire szükség is volt az időben, mikor az egyház számára képet kellett festeni. Ebből megértjük hogy a régi mesterek miért szerették ken szürkére vagy sárgás barnára festeni yobb felületeket, a talajt, a falakat, a ttot, melyen a szentek tarka alakjai álla-

piparszárat és
Rivril ezüst pennát, kard-
szigtor valo boglárokat kesz-
tett a fejedelem számára.

< >

(éremvéső" és pecsét-~~metsző~~" véső

Debreczeni András, ötvös ~~és példametsző. Az ötvösművészetet Szatmár városában tanulta, s felszabadulása után egy ideig úgylátszik ugyanott működött. 1705-ben Kassán~~

Szatmáron tanult. 1706 nyert polgárjogot Kassán. II. Rákóczi Ferenc 1707-tól a Kassai pénzverdében mint éremvésőt alkalmazta. Ö véste mindazon pénznemek mintáit, melyeket ez időtájban Kassán vertek. Pecsét metszéssel is foglalkozott s egyebekkört IV. készítette ~~egyebekkört~~ a (2) Közjövedelmi tanacs (3) az orsz. felebbezési törvényszek és a (1) fejedelem-nagy pecsétlő~~jét~~it

Mint ötvös Mész Sámuel-kassai ötvössel együtt aranyos kardon, gyűrűn javító munkákat végzett azon

készített s aranyos kardon, gyűrűn s egyebeken igazításokat végzett II. Rákóczi Ferencz számára.

Mihalik közlése szerint 1711-ben senior fürmenderré és testamentáriussá választották meg, a czéhet pedig mint első czéhmester 1720, 1729, 1730—1731 és 1733-ban, mint második czéhmester 1724 és 1726-ban szolgálta. Családi körülményeiről tudjuk, hogy három neje és két gyermeke volt (József és Éva). Első neje Miczkej Katalin († 1718), második neje Bálvándi Éva († 1730 körül), harmadik neje pedig Vágási Erzsébet volt, kivel 1737-ben kelt egybe. 1738-ban Szilassy ötvöstől földeket vásárolt. 1747-ben még élt. Trocsányi Ferencz (l. o.) tokaji, Kecskeméti András (l. o.) tályai, Gyarmathi János (l. o.) sárospataki ötvösök az ő tanítványai voltak.

Illéssy János dr.: Magyarországi ötvösök 1732-ben. *Arch. Ért.* 1904. 390, 392. l. — *Kemény Lajos:* Adatok Kassa műtörténetéhez. *Arch. Ért.* 1910. 451. l. — *Mihalik József:* Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 301—302. l. — *U. az:* A Kassai Múzeum gyűjteményének leíró lajstroma. Kassa, 1903. 289. l. — *U. az:* A kassai Rákóczi ereklye-kiállítás lajstroma. Kassa, 1903. 2-ik. kiad. 135. l. — *Ráth György:* Az iparművészet könyve. Budapest, 1902. I. 210. l. — 1912. III. k. 116. l. — *Thaly Kálmán:* Érem és pecséttani adalékok a Rákóczi korból. *Arch. Ért.* 1877. XI. 321—323. l. — *U. az:* Ötvösművészeti és skófium hiteles adatok 1709. és 1710-ből. *Arch. Ért.* 1878. 162—163. l. — *U. az:* Művészeti és pénzverési adatok a Rákóczi korból. *Arch. Ért.* 1878. 242. l. — *U. az:* Irodalom és míveltségtörténeti tanulmányok a Rákóczi-korból. Budapest, 1885. 48. l. — *U. az:* Adalék hazai pecsétviseteink történetéhez. *Arch. Ért.* 1886. 242—243. l.

Debreceni András

a polgárjog elnyeréséért folyamodott, amit 1706 decz. 24-én 54 magyar forint lefizetése után fel is adtak neki. Ekkor azonban még nem volt Kassán, hova talán csak a következő év elején érkezett meg. D. korának egyik legkiválóbb ötvösművésze volt, kinek szolgálatait II. Rákóczi Ferencz fejedelem sokszor igénybe vette, sőt 1707-től a kassai pénzverdében mint példametszőt is alkalmaztatta. E minőségében számtalan hivatalos pecsétet metszett s az ő vésője alól kerültek ki kevés kivétellel mindazon pénznemek mintái, melyeket ezidőtájban Kassán vertek. A pecsétek metszése azonban nem lehetett hivatalos kötelessége, mert 1708-ban folyamodott az országos közjövedelmi tanácshoz, hogy terhes és szemrontó munkálkodásáért s fáradságos és magának is költségbe telt munkáiért jutalmazzák meg. Folyamodványához mellékelte Rácz Márton felsőmagyarországi kerületi pénztárnoknak bizonyítványát, melyet a művész által metszett pecsételők felsorolása miatt szószerint a következőkben adunk:

»Alább írt recognoscálom, hogy nemzetes Debreczeni Ötvös András uram ő kegyelme, az kassai monetáriában példametsző mesterségel szolgálván, többi között az pénznek csinálására való példákon kívül — melyekért maga heti bérit felvette — metszett az tekintetes Oeconomicum Consilium szükségére elsőben is két öreg (nagy) pecsétet, pro Administratione Eperjesiensi, s a másikát pro Trans-Danubiana; ugyan más egy öreg pecsétet pro Tabula Judiciaria (orsz. felebbezési törvényszék); Regiák pecsétlésére való három pecsétet; Méltóságos praeses (báró Klobusiczky Ferencz, a közjövedelmi tanács elnöke), úgy több eperjesi Administratio Consiliarius Uraiméknak is öt pecsétet, in summa 11-et. És minthogy mindezeket az monetária-munkának akadályoztatása nélkül véghez vitte, illik, hogy az Tekintetes Oeconomicum Consilium is valamely discretióval vagyis recompensával legyen említett Debreczeni Ötvös András uramhoz. Kassán, dje 5. July 1708. Rácz Márton m. k.«

A felsorolt pecsétlők közül a közjövedelmi tanácsé a Magyar Nemzeti Múzeum birtokában van, a többi pedig az egykorú okmányokon levő pecsétekből számos példányban ismeretes. Érdekes, hogy az itt felsorolt három nagy és nyolcz kisebb czímeres, köriratos pecsétlőért a művész 80—90 forintot kért.

A példametszésen kívül az ötvösművészettel is állandóan foglalkozott s Mész Sámuel (l. o.) kassai ötvössel egyetemben a fejedelem számára is dolgozott. Egy máig fennmaradt számlából értesülünk arról, hogy egy alkalommal nevezett ötvöstársával pipához való két csővet, egy ezüst pennát, kardszíjhoz tartozó boglárokat és boglárocskákat, csattokat, egy erszényhez való darabokat

D Debreczeni Balázs
dési épitész
1888

l.

Entz Gerő.

A dési ref. templom.
Kolozsvár 1942.
17 l.

MOB irattár
1902. 29. 4

~~Római tükör V. 243~~

M.D.K.

Debreczeni Balázs, városi főmérnök

elkészítette a Kolozsvárok
felépítendő „díszes kioszk"
terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
febr. 27. szá 1. old.

M.D.K.

Debreczeni Balázs, városi mérnök

elkészítette a kolozsvári Vigadó pályázatának kiírási rajzait.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.

máj. 1. sz. 6. old.

M.D.A.

DEBRECZENI BARÁNY Margit festő

1916.ban nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: nagybánya... 1954 Bp. 1954. 332.l.

megirva

Debreczeni Barány

Margit

pestő

lásd

Barány Margit.

Az erről felvet

csán be fogom mutatni.-

Kérem a tekinte

vételt a folyó kiadások fedezésé

Utiszámlámat 73

szerencsém bemutatni.

B u d a p e s t, 1

1 melléklettel.

Tekintettel, hogy 8

számlája, máj. hó 13 ikó

f. teszen, kérem hogy

fenntí számla kifi

sórtassék.-

Debreczeny Csaba

l.

Szabad Művészet
1957. 32. l.

ozással van szerencsém Szőts Imre
ámláját 65 K 20 fillérre érvényesit-
aküldeni.

évi december hó 31.



A VALLÁSOKT. M. K. MINIST. SZÁMVEVŐSÉGE

Ugyházy

számv. igazgató helyettes.

MDK

Debreczeny Csaba

Vasmunkasok.

Debrecen festőművészetének 200 éve.
Kiállitás a Debreceni Déri múzeumban 1950-ben.

Debreczeny Gaba fejtő

Szabad Művészet. 1957 V. 1. 31

(stegi) Miskolci és debreceni
művészek gerdiáltitása

Debreczeni Gábor

készitette a soproni belváros korszerű köz- és architektonikus kivilá-
~~helyreállitásának~~ terveit.
gitásának

Dr.Kissné Nagypál Judit: Sopron "falai". -A városmag-
rekonstrukció gondjairól. - Magyar Épitőmüvészet,
1972. 2.sz. 18-25.1.

Rebecca Gábor

Készítette a sopronni [illegible]
~~hélyrőfiltéz~~ terveit.
[illegible]

Dr. Kiszné Nagypál Judit: Sopron "falai". -A városmagrekonstrukció gondjairól. - Magyar Építőművészet, 1972. 2.sz. 18-25.l.

Debreczeni Gábor

az alábbi pályázaton részt vett - díjat nem nyert - magyar tervezőcsoportok egyikének, Nagy Elemér csoportjának egyik ~~építész~~ munkatársa (tecnikus)

A belgrádi Operaház nemzetközi tervpályázata, 1971. Magy.Ép.müv.1972.5.sz.2-11.l.

6

Debreczeni György

deák

kolozsvári könyv-

kötő és nyomdász

XVIII. sz.

lásd

Erdélyi Múzeum

1942. 478, 479. l.

480. l.

I.

A KALOCSAI ÉRSEKSÉG ALAPITÁSA

A tiszántúli részek megtérítése elött, az 1000. év őszén Szent István Ascherik apátot Rómába küldötte, hogy királyi méltóságát és címének elismerését, továbbá a magyar katolikus egyház megszervezésére való jogát II. Szilveszter pápától kérje. Ez volt Ascherik apátnak legfontosabb küldetése. II. Szilveszter pápa már ekkor tudomást szerzett a magyar fejedelem kegyességéről, buzgó hitéről és térítő küldetéséről. Örömmel vette Ascherik kérését és elküldötte az azóta nemzeti, közjogi szimbolummá lett koronát és egy hosszú nyélre tűzött apostoli keresztet, jelképéül annak, hogy a magyar katolikus egyház közvetlenül Róma alá van rendelve.

Debreceni mézeskalács mester

Mézeskalács forma (hiv)

Bérés András: Népi díszítőművészet Hajdú-Bihar megyében, Debrecen 1.955.

67.o.

Debreceni ismeretlen mester

Szüranaj
fotó

Béres András: Népi díszítőművének Hajdú-Bihar
megjelen, Debrecen, 1955.
62. o.

Debreceni ismeretlen mester

Barna mázas, virágos butykos
Fotó

Zöld mázas domborművű butykos
fotó

Bérs András: Népi díszítőművészet Hajdú-Bihar megyében, Debrecen, 1955
47.o.-48.o.

Debreceni ismeretlen mester

Juttakarcsú
fotó

Galambos kosár. Mázas cserép
fotó

Bereś András: Vépi díszítőművészet Hajdú-Bihar
megyében, Debrecen, 1955.
49.o-50.o.

Debreceni ismeretlen mester

Pereckulacs
fotó

Bereś András: Vépi díszítőművészet Hajdú-Bihar
megyében, Debrecen, 1955.

51.o.

Debreceni késes mester

csillagos bicskák
fotó

Béres András: Népi díszítőművének Hajdú-Bihar megyében, Debrecen, 1955.

55.o.

Debreceni ismeretlen szíjgyártó

Sallangos kantár
fotó

Béres András: Népi díszítőművének Hajdú-Bihar megyében, Debrecen, 1955.

57.o.

Mire Kossuth Lajosról való fejtegetéseit bevégezte édesatyám, már a Fehérló vendéglő előtt jártunk a Kossuth-utca torkolatánál, ahol is így folytatta beszédét: A Bikában most kezdődik a bankett. A közebédre való jegy itt van a zsebemben. Ha nem tanulnál itt Debrecenben, el is mennék a közebédre. De, minthogy itt vagy, nem megyek el. Vannak ott elegen. Veled különben is beszédem van. Együtt fogunk ebédelni.

— Pincér! — mondá a vendélő kerthelyiségében —: Hozzon két levest, két halat, két túróscsuszát és egy fél liter bort!

Mikor aztán a halnál jártunk, így kezdett beszélni: Nézd csak, voltam a tanáraidnál s azt mondják, hogy eléggé szorgalmas ember vagy hogy a könyveket szereted. De az nem elég az üdvösséghez. Az ékesenszólástan professzorának, Csiky Lajos nagytiszteletű úrnak panaszai vannak ellened. Panaszkodik, hogy kifigurázod. Elmondta, hogy a tíz percnyi szünet idején felülsz a katedrára és grimaszokat csinálsz és őt utánozod, amelynek láttára barátaid hallatlanul kacagnak... Hát miféle pimaszság ez!? — borzolta össze szemöldökét atyám.

— Csiky nagytiszteletű úr nem jó szónok — feleltem önérzetesen.

— Nem jó szónok, mit beszélsz!? — válaszolt atyám. — Csiky tanár úr nagy anglius, világot járt tudós nagy ember. Te pedig holmi gyepen felnőtt kölyök vagy! — viharzott atyám.

Meg is ígértem aztán a túrós csusza felett, hogy Csiky tanár urat soha többé az életben nem fogom utánozni.

Ebéd végeztével fizetett atyám s egy ezüstforintot adott borravalónak a pincérnek.

— Hát ez egy kicsit sok! — mondám szerényen. — Mi, diákok, ha ide jövünk, két fillért szoktunk adni a pincérnek.

— Mondtam már — válaszolt atyám —, hogy gyepen felnőtt ember vagy a barátaiddal együtt. Mit ismeritek még ti a világ dolgát, baját. Én ritkán jövök Debrecenbe. Részemről azt a szegény pincért megilleti az az egy forint. Nincsen neki se ökre, se szamara. A városi proletárokat segíteni kell. El prédikálhattok majd a falun, ha egyszer a nagy városokban feldordul a társadalmi rend...

Majd az utcára nézve, a Kistemplomra nézett.

— Hejh! — mondá — Itt is nehéz idők jártak valamikor a patens idején. De féltünk, hogy szegény jó Balogh Péternek, Révész Imrének lecsikkantják a fejét! Hála néked, Istenem, hogy messze üzted azt a komisz, sintér-világot!...

S aztán a Szilágyi-Andaházy intézet erkélyére mutatott.

— Ez az épület — mondá — éppen úgy néz ki, mint negyvenkilencben, amikor Besze János beszélt itt a vaserkélyről.

— Mit féltek — mondotta az ifjúságnak — az ágyúgolyótól. Mi az az ágyú!? Egy nagy puska. Ahol leesik a golyója, megüt egy embert...

Beh jókat nevettünk szegény, jó Besze János tréfáin, mókáin azokban a rettenetes időkben!

Aztán a járdán ballagtunk tovább az állomás felé.

Az utca közepén egymás után robogtak a hintók, fiakkerek. Trapp, trapp, trapp, trapp — zörögtek a lovak patái.

Az egyik fényes hintó robogása alkalmával néhány kereskedő felesége kijött a bolt elé nagy tisztelettel mondá a hintóban ülő Hegedűs miniszter láttára: Áh! A Hegedűs, a miniszter, a miniszter!...

A boltokból egymásután jöttek kifelé a fiatal tiszteletesek és tiszteletes asszonyok hatalmas csomagokat emelgetve.

Atyám látva őket, újból beszélgetni kezdett: Ifjúság — kedvesség! — mondá. — Szépek, kedvesek ezek a fiatal papnék. Csak az a baj, hogy ha bejönnek a városba, bevásárolnák az egész világot. Az ördög győzné némelyiket pénzzel!... Hát az bizonyos, hogy embernek kell lennie, aki meg tudja őket rendszabályozni. S néha meg is kell őket rendszabályozni! Mert hát igaz, hogy az élet temérdek szépségét, kedvességét köszönhetjük nékiek; de, ha szabadjára engedjük őket, akkor temérdek zenebonát, bolondságot csinálnak, cselekesznek az embernek...

Majd elhaladtunk a Széll-palota előtt.

— Széll Kálmán — mondá —, a mostani szalontai pap, esperes, velem tanult. Jó fiú volt. Takaros, barna legény. Arany Jánosnak vette el a leányát. Ha néha szabad időd van, ajánlom, hogy az olyanféle költőket olvasd, mint Arany János. Nem azokat az örökké elégedetlenkedő, zúgolódó, forradalmi, halálszagú költőket, akiknek eszméitől csömört és nyavalyatörést kap az ember. Van az embernek úgyis elég gondja, baja! Mit rongálja az ember az egészségét, idegzetét azokkal a veszedelmes, halálszagú írókkal, költőkkel!?...

Végre kiértünk az állomáshoz, ahol megváltott egy kedvezményes harmadosztályú jegyet. S amikor egy ezüstgalléros vasutas kiabálni kezdett, hogy: Hadház, Nyíregyháza felé beszállani — beült ő is egyik harmadosztályú kupéba, egy csapat hadházi káposzta-kupec közé, akiket kalap levéve üdvözölt.

Én pedig a kupé előtt álldogálva, néztem a vonatot, amely némi zörgés, csattogás után egyszer csak elindult. Atyám pedig az ablak mellé állva, kiszólt hozzám: Az ékesenszólástan tanárának hagyj békét! Fel kell hagyni a figurákkal! Isten áldjon meg!

S aztán lassú léptekkel ballagtam hazafelé, a városba.

A korzón jöttek-mentek az emberek. Köztük egy-egy feketeruhás, visszamaradt vidéki vendég. Néztem, bámultam őket, mint húsvét harmadnapján a gyermekek a porba hullatott hímes tojásnak színes héjait, amikor is búsan sóhajtgatnak: Bé szép volt az az ünnep; bé kár, hogy elmult, hogy ennek is vége lett.

Baráth Imre.



A debreceni Mester-utcai templom története.

A most lefolyt évtized olyan eseményekkel volt mozgalmas egyházunk életében, amelyek miatt nem kell pirulni a mai nemzedéknek, sőt emelt fővel állhat az utókor ítélete elé. A templomépítések és az egyházrészek, azaz élő gyülekezetek alakulásának évtizede volt ez az azelőtti hosszas csend és tétlen nyugalom évtizedei után. Azt hiszem, nem lehet kétség afelől, melyiknek adjuk az elismerést, bármennyire szeretjük is egyebekben a békés nyugalmat. Talán éppen e hosszas nyugalom megunása, a mozdulatlanság veszélyének felismerése, talán a háború és a nyomában következett rombolások és felforgatásoktól való megirtózás hozták egészséges pezsgésbe a vért, indították fel a lelkek nemesebb érzéseit a magasabbrendű lelki élet, a vallásosság keresése felé. A tapogatózó lépések mind bátrabbak, az első próbálkozások követésre talált példák lesznek. Legjobb lelkipásztoraink bibliaköröket alakítanak, megszólaltatják Isten Igéjét olyan körökben, ahol az ujság volt még akkor. A kültelki iskolákban templomok kezdenek berendezkedni. Az egyházrészek megalakulása nyomán mindenütt megindul a bibliakörök és vallásos estélyek mozgalmas élete. Az örvendetes lendület a tétovázókat és maradiakat is kezdi magával ragadni.

Egyházunk presbitériuma 1928-ban kimondja, hogy a Homokkertben, Nyilastelepen és a Mester-utca végén templomot akar építeni. Tárgyalásokat kezd a várossal telkek átengedése iránt. A város megértően fogadta az egyház kéréseit, bőkezűen adott telkeket a templomok helyének. Megkezdődnek a tervezések, gyüjtések. Elhatározzák a külsőségi templomok felépítését. Az 1935. év három új templom felépüléséről lett nevezetes.

A Mester-utcai templom ügye a beállott gazdasági válságok miatt egyidőre hallgatásba merült. A város is visszavonta a telekre adott jogot. Pedig a város nyugati felén egy templom sem volt. Egyszer azonban a csendből küldetésszerűen megjelenik valaki, nem főúr, nem ezerholdas birtokos, nem bankigazgató, egy szerény, szürke kisiparos, akinek alázatos köszönését alig vették észre az utcán, aki nem járt hintón, nem vitt szerepet, nem nyert osztálysorsjátékon. Zajtalan, hangyaszorgalmával gyüjtött öreg napjaira egy kis fekvő vagyont, hiszen nyugdíjra sehonnan nem várhatott. Buzgó imádságos

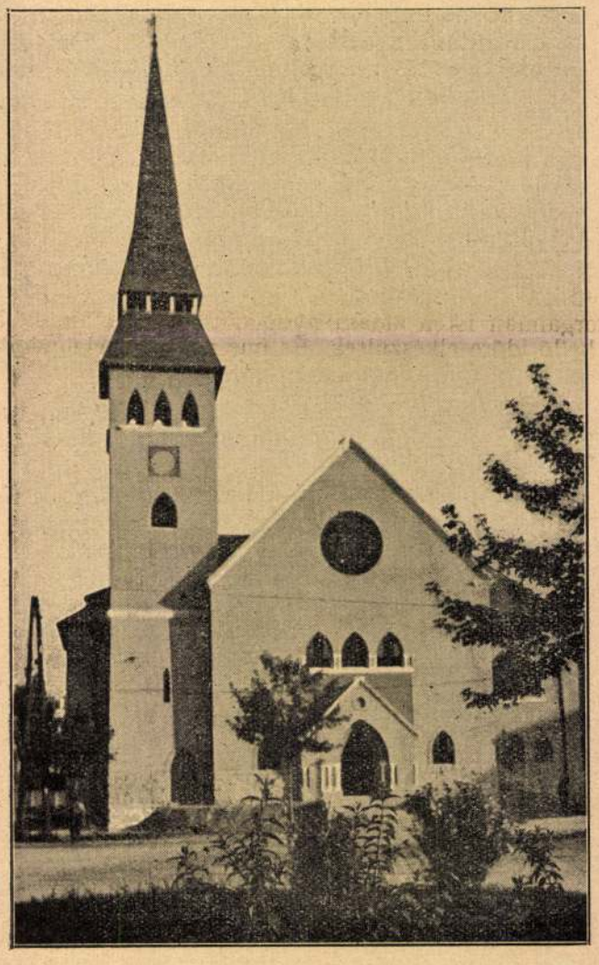

A Mester-utcai református új templom.

lelkének egy nemes fellángolásában nagy elhatározással házait, földjét, mindenét felteszi egy célra: templomépítéshez segíteni hőn szeretett egyházát. Imádsága ott fenn meghallgatásra talált. Ma Isten segedelméből az ő ajándékozása következtében megépült ez a templom. Mert az ő ajándéka közvetlenül

Folyó szám	Kelet		Tárgy
	hó	nap	

(Másolat)

	Bevétel		Kiadás	
	korona	fill.	korona	fill.
·datemplom helyreállítására				
. nám alatt kintaltg 6368 korona,				
. nám alatt kintaltg 721 korona				
lóra 1906. évi július 21.-én ~~kintaltg~~				
orona				
ása				
	6368	—		
	780	—		
	721	48		
1./. nyugta n.			1000	—
2./. " "			1913	15
3/			150	—

Rigler J. E. r.-t. 1904. VII. m. sz. 02793.

[Debreceni ref. kollégium]

S. Szabó J. A[ ].
41 l. Debrecen 1928.

Gent (2087)

A hivatalos

miniszteri

Debreceni kálvinizmus és a művészet

Zoltai Lajos:

A kálvinizmus és a művészet Debrecenben. A debreceni temetők művészete 16-r 9 kép 24 l. Debrecen, 1928

Gyenis (2423)

K ö r ö z v é

A m.kir. belügyminis
tozó kivándorlási alap tulajdon
12. házszám alatt "Rakovszky Iv
garconlakásokba 1932. évi május
dig:

II. emelet 6. ajt

IV. " 5.

szei: 1 előszoba /: fa

1 fürdőszoba és

cselédszobája és kamrája nincse

Egy-egy lakásért

25 % központi fű

tatási dij . . .

Debreceni Déri
Muzeum

Zalkai Fekete Mik-
lós: A( )
Kny. Tér és Torma
8-r, 22 kép 16 l.
Bp. 1930

Gent (2409)

A „DEBRECENI BIBLIA“ SORSA.

Komáromi Csipkés György bibliája azért *„debreceni biblia“*, mert Debrecenben készült, mert Debrecen, a református város adta ki, mert Debrecen küzdött érte s mert Debrecen életének, nyelvének és kultúrájának a legjelentősebb emléke a XVII. századból.

Egész kiadásának erőszakos lefoglalása és a cenzúra folyamán való megsemmisülése *„vértanú-bibliá“*-vá is tette ezt a *„debreceni bibliá“*-t. Érthető tehát, hogy sokan sokat foglalkoztak vele s hogy sorsa tisztázását sokszor megkísérelték.

Ezek a fáradozások azonban nem vezettek és nem is vezethettek eredményre, mert a *„debreceni biblia“* aktái egész furcsán elbújtak a kutatók elől. Akik utánuk jártak, mindig csak töredékekre bukkantak. Debrecenből csak a Debrecenből kiindult akciók emlékei, vagy a Debrecenbe küldött kiadmányok kerültek elő, más gyüjtemények meg — mint a Hevenessi-gyüjtemény a budapesti egyetemi könyvtárban, vagy Schulek József collectaneái a magyarhoni evangélikus egyetemes egyház levéltárában — csak fontos töredékeket tartalmaztak az egész ügyről.

Az Országos Levéltárban is csak részletek kerültek elő a megfelelő aktasorozatokból, mert több fontos aktát még annak idején kiemeltek a köpenyéből s ezek a kiemelt akták nem voltak megtalálhatók.

Ennek a jelenségnek nem volt és nem lehetett más magyarázata, mint az, hogy a *„debreceni biblia“* aktáit valahol külön gyüjtötték s hogy ez az aktacsomó vagy elveszett, vagy lappang valahol.

De hogy hol — azt senki sem tudta s így a *„debreceni biblia“* sorsa évtizedeken át tisztázatlan maradt, pedig sokan, sok munkával fáradoztak körülötte.

Szóról-szóra megvannak ezek az imádságok hét XIV—XV. századi pozsonyi missaléban. Egyben ezek közül e két imádság a lap szélén olvasható,[26] a többi hatban azonban már beleolvadtak a kánon egységébe.[27] A további magyar liturgiatörténeti kutatás megmutatja majd, mennyiben lettek ezek az imádságok a kánon részévé.

RADÓ POLIKÁRP.

[26] Az 1480. írt Potennperger-missale (Nemz. Múz. C. l. m. ae. 222.) fol. 81. kurzív írással.

[27] Az 1341. után írt missaléban (Nemz. Múz. C. l. m. ae. 214.) fol. 105; egy XIV. sz.-i missaléban (Nemz. Múz. C. l. m. ae. 215.) fol. 184'; NICOLAUS HITTENDORF XIV. sz. végén írt misekönyve (Nemz. Múz. 220.) fol. 148'; MICHAEL TYRNSTAIN missaléjában a XV. sz.-ból (Nemz. Múz. 216.) fol. 123'; MAGDALENE ROSENTALERIN 1488. írt misekönyvében (Nemz. Múz. 219.) fol. 116'.

Magyar Könyvszemle
1940. III. füzet.

Cenzúra-tanulmányaim során nekem jutott az a szerencse, hogy ezt a régóta keresett aktacsomót az Országos Levéltárban megtalálhattam, feldolgozhattam s most itt röviden beszámolhatok róla.

A *„debreceni biblia"* aktái csakugyan azért bújtak meg a kutatók elől, mert fontosságuk miatt külön gyüjtötték és olyan helyre helyezték őket, ahol senkinek nem jutott eszébe a keresésük. Amíg a *„debreceni biblia"* ügye élő ügy volt, a hivatalosok mind tudták, hol gyüjtik és hol őrzik külön ezeket az aktákat. Később épp ez a külön való helyezés vonta el az aktákat kétszáz éven át a kutatók szeme elől, holott az akták teljes és érintetlen csomagja ott feküdt a Magyar Kir. Helytartótanács irattárában az Acta particularia-sorozat 42. számú vastag csomójaként.

Ez a teljes csomag azért nagy érték a magyar tudomány számára, mert a debreceni beadványokat eredetiekben tartalmazza, mert ugyancsak eredetiekben fekszenek benne az egri püspök, a kassai jezsuiták iratai és más beadványok s mert ugyanakkor az uralkodó eredeti rendeletei mellett a Helytartótanács, meg a Kancellária levelezését is tartalmazzák, tehát bepillantást engednek az ügy hátterébe is.

Nyilvánvaló, hogy az eredeti csomó előkerültével és anyagának a kiadása után — amit én már teljesen előkészítettem — az eddigi tapogatódzások helyett abba a helyzetbe kerül a magyar tudomány, hogy tisztázhatja a *„debreceni biblia"* sorsát és vértanúságának a körülményeit.

E munka során meg lehet majd állapítani azt, hogy a *„debreceni biblia"* az 1670-es évek nagy üldözésének egy békés szigeten (?!) érett gyümölcse s keletkezése éppen arra az időre esik, mikor a „magyarországi" protestáns lelkészek a pozsonyi kirendelt bíróság előtt álltak, Komárom, Lipótvár, Sárvár, Kapuvár, Berencs és Eberhard börtöneiben, majd Buccariban, Nápolyban és a gályákon sínylettek s hogy a címlapján levő 1685-ös évszámnak se a *„debreceni biblia"* keletkezéséhez, se a megjelenéséhez nincs semmi köze, mert a fordítás 1675-ben készült, a kiadás pedig 1718-ban látott napvilágot, tehát a *„debreceni bibliá"*-nak nincs semmi helye az ú. n. régi magyar anyagban.

Szabó Károly a címe alapján RMK. I. 1336. sz. alatt írja le a „*debreceni bibliá*"-t, de leírása három pontban is kiigazításra szorul. Komáromi Csipkés György nem fordíthatta 1685-ben le a bibliát, mert már 1678-ban meghalt. Fordítása sem 1719-ben jelent meg, hanem 1718-ban. Mivel pedig 1678-ban történt halálából nyilvánvaló, hogy az 1685-ös évszám a biblia címlapján apokrif s mivel másrészt 1718-ban való megjelenése kétségtelen, a „*debreceni bibliá*"-nak nincs helye a RMK.-ban, illetve ha a keletkezési ideje alapján mégis benn akarnók hagyni, akkor a fordítás befejezését jelző 1675-ös év könyvtermése között kellene elhelyeznünk.

Ugyanakkor az ügy másik végén kiderül, hogy a „*debreceni biblia*" ügye nem „partikuláris" ügy s nem temethető el se a katolikus, se a református egyháztörténetbe, hanem a magyar szellemtörténet egyik legfontosabb fordulópontja, mert a pozsonyi cenzori hivatal felállítása s az egész magyarországi cenzúra rendszeresítése ezzel az üggyel függ össze, a „*debreceni biblia*" esetéből kifolyólag vált égető szükséggé a kormányzat részére.

Közben maguk az akták sokszorosan mutatják, milyen fontos és különös érdekek ütköznek össze a „*debreceni biblia*" körül s hogy mennyire országos ügy a „*debreceni biblia*" cenzúrájának minden mozzanata. S hogy e tekintetben semmi kétség ne lehessen az eset általános vonatkozásai felett való elmélkedésre, maga az aktacsomag adja meg a lökést azzal, hogy első darabja nem egy feljelentés, rendelkezés vagy más szorosan vett ügydarab, amellyel a lavina megindul a „*debreceni biblia*" ellen, hanem egy 1714-ből való általános jellegű katolikus emlékirat a protestánsok ellen, aminek semmi szorosabb köze nincs a „*debreceni bibliá*"-hoz, de azért ott áll rajta: „Conservand(um) penes N(ume)rum 42. Actorum Particularium." Az ügyre vonatkozó akták csak ez után a dokumentum után sorakoznak fel a csomóban.

Az akták sorozata a következő:

Két boletta a „*debreceni biblia*"-szállítmány Lengyelországon való átmeneteléről. 1718. okt. 29.

Debrecen városa 1719. februárjában bejelenti a bibliaszállítmány érkezését és kéri a vám elengedését.

A szepesi kamara 1719. február 25-én csempészgyanúsnak minősíti a *„debreceni biblia"*-szállítmányt két református diáknak az eperjesi harmincadon lefoglalt könyveivel együtt.

A pozsonyi kamara 1719. március 3-án felterjeszti a szepesi kamara jelentését az udvari kancelláriához.

A kancellária 1719. március 9-én közli a pozsonyi kamarával, hogy az uralkodó a bibliák behozatalát megfelelő cenzúra mellett engedélyezte. A cenzúrázást az egri püspöknek kell elvégeznie a kassai egyetemmel, mert a behozatali állomás az ő püspöksége területére esik.

Debrecen városa 1719. március 9-én a kancelláriától a bibliák elhozatalának az engedélyezését kéri.

ERDŐDY GÁBOR ANTAL 1719. március 13-án jelentkezik s a *„debreceni bibliák"*-nak „az uralkodó intenciói és rendelkezései szerint" való cenzúrázására ajánlkozik.

A magyar kancellária 1719. március 14-én értesíti az egri püspököt az uralkodó rendeletéről, hogy a tizenhét ládában levő küldeményt mielőbb cenzúráztassa, véleményét pedig terjessze fel.

ERDŐDY GÁBOR ANTAL egri püspök 1719. április 15-én értesíti Debrecen városát a megbízásáról s a kassai jezsuitákhoz rendelteti a bibliákat.

ERDŐDY GÁBOR ANTAL egri püspök 1719. május 7-én értesíti a kancelláriát, hogy a debreceniek nem feleltek meg a rendelkezésének.

Az uralkodó 1719. május 15-én megparancsolja Debrecen városának, hogy a bibliákat szállíttassa Kassára.

A kancellária másnap megküldi a rendeletet a pozsonyi kamarának, hogy ügyeljen, hogy a debreceniek ki ne vonhassák a cenzúra alól a szállítmányt.

ERDŐDY GÁBOR ANTAL egri püspök 1719. május 22-én felhívja Debrecen városát, hogy teljesítse az uralkodó rendelkezését.

COMÁROMI C. GYÖRGY debreceni főbíró (a bibliafordító fia) 1719. május 24-én kelt válasza az egri püspökhöz.

A debreceni kiküldöttek 1719. júniusában kelt beadványa a kamarához, hogy a bibliákat ne kelljen a jezsuitákhoz szállítaniok.

ERDŐDY GÁBOR ANTAL egri püspök 1719. július 13-án jelenti a kancellárnak, hogy a 2884 darab bibliából álló szállítmány beérkezett a kassai jezsuita rendházba. A debreceniek azonban harminc bibliát állítólag kivettek a küldeményből.

ERDŐDY GÁBOR ANTAL egri püspök 1720. július 8-án terjeszti az uralkodó elé a *„debreceni biblia"* cenzúráját: két változatban meglévő levelé-hez (!) mellékel egy összehasonlítást a *Vulgata*, a SZENCZI-MOLNÁR-féle és a KOMÁROMI-CSIPKÉS-féle biblia szövege között,[1] továbbá egy összeállítást

[1] Observationes circa combinationem Biblio(rum) Komaromianorum recens editor(um) et Molnarianor(um) prius et antiquius impressor(um), ambor(um) autem Helveticae confessioni addictor(um) usibus destinator(um) in quantum videlicet eadem Komaromiana versio cum Bibliis vulgatis conformis vel difformis sit.

arról, hogy miben különbözik a „*debreceni biblia*" KÁROLYI GÁSPÁR bibliájától és a MOLNÁR ALBERT-féle bibliától.[2]

Levele 6. oldalán egy oldalon a blaszfémia, a herezis, a butaság és a lázadás vádját emeli a „*debreceni biblia*" ellen.

Debrecen városa 1720. július 18-án védekezik az uralkodónál a cenzori összehasonlítások ellen s kéri, hogy vallása szabad gyakorlásához szükséges bibliáit az uralkodó adassa ki, illetve ha aggályai volnának, hallgassa meg a cenzorok véleményével szemben a város védekezését is.

Debrecen városa 1720. július 29-e előtt nyilatkozatot ad ki arról, hogy a keresztelési parancsnak a „*debreceni bibliá*"-ban kifogásolt „ad nomen" fordítása „in nomine" helyett nem a keresztelési szertartáson való változtatás céljából készült új fordítás, hanem egyszerűen nyomdahiba s kötelezi magát a kijavítására.

Az uralkodó 1720. július 29-éről kelt rendelete ERDŐDY GÁBOR ANTAL egri püspökhöz, amelyben megparancsolja a „*debreceni biblia*" kiszolgáltatását azzal, hogy a keresztelési formulát a debreceniek javítsák ki.

Három darab 1720. július 29-éről keltezett kötelezvény-fogalmazvány a debreceniek részére, amelyben minden vagyonunk elvesztésének a terhe mellett kellett volna kötelezniük magukat a bibliákban kívánt javítások keresztülvitelére.

Debrecen városa nem írja alá ezt a kötelezvényt, tehát nem kapja meg a bibliáit.

Debrecen városa 1723. május 31-én újra kéri az uralkodótól bibliáinak a kiadását.

A miniszteriális konferencia 1723. június 11-én javasolja a „*debreceni bibliák*" kiadását s az uralkodó ehhez hozzá is járul.

Az uralkodó 1723. június 23-án kelt rendelete ERDŐDY GÁBOR ANTAL egri püspökhöz, hogy feltétel nélkül adja ki a 2884 bibliát Debrecen városának, mert a keresztelési formula kifogásolt alakja csak sajtóhiba.

Ugyanazt a rendeletet kiadatja a szepesi kamarának is a szükséges változtatással.

Az itt vázolt lényeges darabokat tartalmazó gyüjtemény egyéb adatokkal való kiegészítése után a „*debreceni biblia*" egész szenvedéstörténete feltárul.

A továbbiakra nézve felkutatandó ERDŐDY GÁBOR ANTAL előterjesztése az 1723. június 23-án kelt rendelet ellen, amiben megindokolja, miért nem tesz eleget az uralkodó rendeletének.

[2] Discordantia Bibliorum Helveticae confessionis recens editorum per quemdam Georgium Comaromi cum Bibliis antiquis ejusdem Helveticae confessionis primum per Gasparem Karoly in Hungaria, dein per Albertum Molnár Hannoviae (ut titulus libri profert) editis, quae discordantia fit, aut in mutatione sensus, aut significationis, aut vocum, aut numeri, nominum vel verborum, aut adjectione, aut detractione vocum vel particularium etc.

Az uralkodó nem kényszerítette ERDŐDY GÁBOR ANTALT engedelmességre s különösképen a debreceniek sem sürgették tovább bibliáik kiadását. De ebből az itt felvillant és itt közös megegyezéssel negligált konfliktusból fogant meg az állami cenzura felállításának a szüksége. Ettől a debreceniek is enyhülést várhattak s ezért nem érvényesítették magánjogi igényeiket bibliájukra, hanem belenyugodtak abba, hogy általános sérelmi üggyé váljék s örökre orvosolatlan maradjon.

Hogy azután a pozsonyi cenzurába vetett reményeikben nem csalódtak-e, — az más kérdés.

A *„debreceni biblia"* ügye mindenesetre az egri püspök nyilt ellenszegülésével és a debreceniek feltűnő elhallgatásával ér véget.

A rendkívül értékes aktacsomó előkerültével a *„debreceni biblia"* cenzurázásának az ügye teljesen tisztázható.

A 2884 példány megsemmisülésének a története azonban még mindíg felderítetlen marad.

A cenzura-akták előkerítésének az igazi eredménye azonban akkor válnék gyümölcsözővé a jelen és a jövő szempontjából, ha ezzel kapcsolatban a *„debreceni biblia"* mint nyelvemlék és mint a KÁROLYI-bibliát sokszorosan megjavítani szándékozó tudományos és vallásos alkotás is újra belekerülne a köztudatba.

A kassai jezsuita cenzúra már az uralkodó rendeleteiben mellőzött szempontjainak a megismerése igen alkalmas lehetne arra, hogy függetlenítse a magyar tudományos és a magyar protestáns egyházi közvéleményt attól a beállítástól, amely a *„debreceni bibliát"* a Vulgátától, a gönci vagy a hanaui bibliától való eltéréseinek a szemszögéből akarja megítélni, hogy — elítélhesse és ráébressze arra a helyes álláspontra, amely a *„debreceni bibliát"* az eredetihez való hűség, a fordítás helyessége és magyarossága s magyar nyelv szempontjából való klasszicitása alapján ítéli meg s ezen az alapon szabja meg egyházi értékét is.

SZIMONIDESZ LAJOS.

A GYÖNGYÖSI REFORMÁTUS EGYHÁZ KÖNYVTÁRA A XVII. SZÁZAD 70-ES ÉVEIBEN.

A gyöngyösi református egyház gazdag levéltárának rendezése során, 1939. évi június hó 16-án két XVII. századi könyvtárjegyzékre lettünk figyelmesek. Közülök egyik nem egészen ismeretlen az irodalomban: SZEDERKÉNYI NÁNDOR közölte „*Heves vármegye története*" című munkájában,[1] közlése azonban tudományos feldolgozás számára használhatatlan. A jegyzéket csonkán, hiányokkal adja, a közölt szövegrészben pedig több mint száz, szinte érthetetlenül súlyos hibát ejt,[2] így mindjárt a dátumban is, amelyet 1647-nek jelez 1677 helyett. Számára a könyvjegyzék, szemmel láthatólag, nem egyéb „okmánytárát" dagasztó kuriózumnál, tudományos feldolgozását meg sem kíséreli.

Minthogy a XVII. század magyar könyvészeti viszonyaira és szellemi életére vonatkozó minden újabban napfényre kerülő adalék becses útmutatásokkal szolgálhat, az alábbiakban ismertetjük a magyar mult ez érdekes emlékeit.

Az első jegyzék 1675. április 24-én kelt és az újonnan beiktatott NAGY-ALMÁSI MÁRTON lelkész kezébe átadott könyveket tünteti fel. Az egyszerű, 21·5 × 7 cm nagyságú papiroszalagon NAGY-ALMÁSI MÁRTON jól folyó, könnyen olvasható írással sorolja fel az átvett könyveket, mindenütt feltüntetve a mű formáját is. E kisebbik jegyzékben mindössze 15 mű (17 kötetben) szerepel. Olvasható még rajta az egyház kurátorainak a könyvek átadását tanúsító feljegyzése is.

[1] III. köt. 460. old.

[2] Ilyenek pl. seyngraphia sciagraphia helyett, Boza Beza h., Biddem Gaechy Biddembachii h., archeologicum theologicum h., Prestratiae panstratiae h., Lomhardi Lombardi h., attricum ethicum h., Tamas tomus h., Petri Parei h., Vestius Vorstius helyett stb., stb.

Debreceni Alföldi Taka-
rékpénztár
épülete

Alföldi Takarékpénztár
Debrecenben A Pesti
Magyar Kereskedelmi
Bank leányintézete
Székházépítése. 1941.
Bp. 1941. Képekkel.

Gent (30)

Debrecen Hortobágyi kőhíd

DEBRECEN

Hortobágyi kőhíd

Iványi Béla: Könyvismertetés. Irázadok, LIX–LX–1925–1926, 857–858 l.

Debrecen, nagy templom

DEBRECEN

Nagytemplom

Hankiss János: A magyar Génius. Bp. 1941,
Képe 260. l.

Debreceni nagytemplom

DEBRECEN

Nagytemplom

Gerevich, Tiberio: L'arte ungherese della Transilvania.
Corvina, nuova serie, III-1940, 576.

Debrecen rk. templom

DEBRECEN

R. k. templom (XVIII sz)

Farkas László: Könyvismertetés Századok, LXX – 1936, 233 l.

Debreceni régi vh
templom

Bunyitay Vince =

A debreceni régi
öreg egyház 1289.
Századok
1884. 473. l.

~~Felsőtanya (Szeged)~~ VII. 245, 246, 247

(Debreceni rk. templom,
a Kegyes tanítórend
társháza és a plébánia
területének 300 éves
multja.)

Zoltai Lajos ( )
Debrecen 1935.
Klny. a Kegyestani-
tórendi reálgimn.
1934-35. évi értesítő.
jéből.

lásd oku

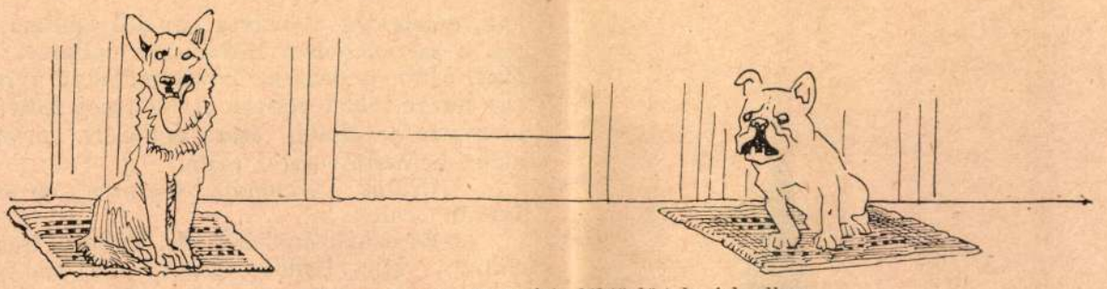

Mühlbeck-híradó. Biztosítás lábtörlő-tolvajok ellen

Emlékezések-kel, ha az őrnagy a felére megrövidíti a kéziratot és kihagyja belőle mindazt, ami osztálygyűlölet és elfogultság.

Az őrnagy halottsápadt volt a dühtől, de leánya jelenlétében uralkodott magán.

— Pedig a föld alól is pénzt kell teremtenünk — mondta Lydia. — Add ide azt a két dollárt és majd sürgönyzök Ralph bácsinak.

— A két dollárt nem adhatom oda, Lydia, — felelte az őrnagy szelíden, — mert színházjegyet vettem rajta. Egy új, háborús darabot adnak ma este. Gondoltam, téged is érdekel. Azt mondják, a Dél nagyon rokonszenvesen van beállítva benne. Megvallom, én nagyon szeretném látni.

Miss Lydia néma kétségbeeséssel csapta össze a kezét.

Dehát, ha már megvoltak a jegyek, el kellett menni a színházba.

Az őrnagy, makulátlan keményített ingével, furcsaszabású, szorosan begombolt kabátjában, lesimított, hófehér hajával igazán előkelő jelenség volt.

A színpad egy tipikus délvidéki ültetvényt ábrázolt.

— Nézd csak, papa! — Miss Lydia megérintette apja karját és elébe tartotta a színlapot.

Az őrnagy feltette pápaszemét és elolvasta a szereplők nevét.

„Col. Webster Calhoun... H. Hopkins Hargraves."

— Ez a mi Mr. Hargraves-ünk! — mondta Miss Lydia. — Úgylátszik, ez az első prózai szerepe. Örülök neki.

Col. Webster Calhoun csak a második felvonásban jelent meg a színpadon.

Talbot őrnagy felszisszent, mikor megpillantotta, Miss Lydia pedig ijedtében összegyűrte a műsort.

Calhoun ezredes ugyanis annyira hasonlított Talbot őrnagyhoz, mint egyik tojás a másikhoz. Ritkás, hosszú, a végén visszagöndörödő haja, orrának arisztokratikus hajlása, ragyogó ingmelle, keskeny fekete nyakkendője hű másolat volt. És ráadásul az őrnagy páratlan kabátjának párját viselte. Magasnyakú, bőmellű, derékbaszabott, elől hosszabb, hátul rövidebb kabátot. Ezt is csak az őrnagy kabátjáról másolhatta.

Mr. Hargraves ugyancsak kiaknázta a kedvező alkalmakat. Elleste az őrnagy tájszólását, hangsúlyát, mozdulatait — elleste és pontosan utánozta a színpadon. Mikor az őrnagy jellegzetes, mély bókjával hajolt meg és kabátja két szárnya a földet söpörte, a közönség falrengető, nyiltszíni tapsban tört ki.

Miss Lydia mozdulatlanul ült a helyén. Nem mert az apjára nézni. Olykor végigsimította arcát a kezével, hogy elrejtse a mosolyt, amelyet fölháborodása ellenére sem tudott visszafojtani.

Hargraves vakmerő produkciója a harmadik felvonásban érte el csúcspontját. Abban a jelenetben, amelyben Calhoun ezredes vendégül látja szomszédjait és miközben megkeveri a fodormenta-szörpöt, anekdótákat mesél a régi életéből.

A közönség tombolt. A régi katona portréja olyan remekül sikerült, hogy a főszereplők eltörpültek mellette. Hargraves-t tízszer is kitapsolták a függöny elé. Ifjú arca a siker lázában égett.

Miss Lydia végre az apjára nézett. Az öregúr orrcimpái remegtek. Remegő kezével rátámaszkodott a zsöllye karfájára.

— Menjünk, Lydia, — dadogta. — Ilyen szégyen! Ilyen szentségtörés!

Lydia gyöngéden visszanyomta a helyére.

— Megvárjuk a végét, — jelentette ki határozottan. — Azt akarod, hogy a kabátodról mindenki rád ismerjen?

Hargraves másnap, sem a reggelinél, sem az ebédnél nem jelent meg. Délután három óra tájban azonban bekopogott az őrnagy dolgozószobájába. A karjában egy csomó ujságot szorongatott.

— Tessék idenézni, őrnagy úr, — kezdte ragyogó arccal, — ezt írja a *Post:* „A régi vágású, délvidéki katonatiszt furcsa tájszólását, özönvízelőtti gesztusait, divatjátmúlt szónokiasságát, molyette családi büszkeségét, becsületes jó szívét, szeretetreméltó egyszerűségét tökéletes művészettel adta vissza. A kabát, amelyet viselt, maga is lángész szüleménye. Mr. Hargraves egycsapásra a legelső jellemszínészek közé emelkedett." — Mit szól ehhez, őrnagy úr?

— Abban a megtiszteltetésben részesültem, — felelte fagyosan az öregúr, — hogy magam is jelen lehettem a bemutatón.

— Igazán? — Hargraves arca megnyúlt. — Nem is tudtam, hogy érdeklődik a színház iránt... Remélem, nem haragszik, őrnagy úr. Önnek köszönhetem a sikeremet... De utóvégre nem ön az egyetlen régivágású katonatiszt Washingtonban. A színház tele volt délvidékiekkel. Mindenki önmagára ismert.

— Mr. Hargraves, — mondta komolyan az őrnagy, — ön súlyosan megsértett engem. Kigúnyolt. Megcsúfolt. Visszaélt a vendégszeretetemmel. Ha önnek fogalma lenne arról, mi az: úriembernek lenni, amilyen öreg vagyok, párbajra hívnám önt. Így azonban csak arra kérem, hagyja el sürgősen a szobámat.

— Nagyon sajnálom, hogy így fogja föl a dolgot, őrnagy úr... Ismerek férfiakat, akik kibérelnék a színházat, ha őket utánoznák a színpadon és ha a közönség rájuk ismerne.

— Azok nem Alabamából származnak, — mondta gőgösen az őrnagy.

— Könyvében ön nagyon szigorú képet fest az északiakról. Szigorúbbat, mint amilyent én festettem önről a színpadon.

— Az más. Az irodalom megtűr bizonyos túl... bizonyos szabadságot.

— A színpad is... — felelt Hargraves. — Próbáljon megérteni őrnagy úr. Eszemágában sem volt megbántani önt. A színész az életet utánozza a színpadon, ott vesz anyagot, ahol találja... Hónapokon át jóbarátok voltunk... Engedjen meg egy ké-



Debrecen város új református temploma, amelyet a napokban szentelt fel Balthazár püspök

rést. Tudom, hogy anyagi gondokkal küzd, — ne kérdezze, honnan tudom, — egy panzióban semmisem marad titok, — szeretnék önön segíteni. Nekem szép fizetésem van, valamit félre is tettem. Egy-kétszáz dollárt...

— Hallgasson! — vágott szavába villámló szemmel az őrnagy. — Csak nem képzeli, hogy ilyen futó ismerőstől kölcsönt fogadok el! Öntől pedig még akkor se, ha az éhhalál fenyegetne! Kérem, hagyja el a szobámat!

Hargraves szó nélkül kiment és még aznap este elköltözött a panzióból, mint Mrs. Vardeman mondotta, a színház közelébe.

Talboték válságos helyzetbe kerültek. Egész Washingtonban senkisem volt, akihez kölcsönért fordulhattak volna. Miss Lydia írt ugyan Ralph bácsinak, de válasz még nem jött.

Egy délután a szobalány jelentette, hogy egy öreg néger akar beszélni az őrnagy úrral. Talbot azt mondta, vezesse föl a szobájába.

— Nem ismer meg, Mr. Talbot? — kérdezte a bozontosfejű, villogófogú öreg néger.

Az őrnagy fölállt és szertartásosan meghajolt látogatója előtt. Nem emlékezett sem a hangjára, sem az arcára.

— Bizony nem, — felelte nyájasan. — Talán, ha segít egy kicsit...

— Nem emlékszik Cindy Mózsijára, aki közvetlenül a háború után vándorolt ki?

— Várjon csak!... Cindy Mózsija... Lovász volt, úgy-e?... Igen, igen, emlékszem... A fegyverletétel után... várjon csak, a Mitchell nevet vette föl és nyugatra ment, Nebraskába!...

— Igen, uram! — a néger arca széles vigyorgásra torzult. — Én vagyok Mitchell Mózes. Mózes bácsi, ahogy ma hívnak.

— Foglaljon helyet, barátom. Örülök, hogy fölkeresett. Remélem, jól megy a sora.

Mózes bácsi leült és a kalapját gondosan a padlóra helyezte.

— Hála Istennek, nem panaszkodhatom. A birkák, amelyeket a kedves papától kaptam, meghozták a szerencsémet. Háromszáz dollárért adtam el őket, aztán a pénzen kovácsműhelyt nyitottam és egy darab földet vettem. A földemet most négy éve megvette az állam, ezer dollárért, mert vasutat akart keresztülvezetni rajta.

— Örülök, — mondta őszintén az őrnagy. — Igazán örülök.

— És a kisleánykája, Mr. Talbot? Hogy is hívták?... Miss Lyddy, igen... Jaj, de szeretném látni!

Az őrnagy átkiáltott a másik szobába:

— Lydia, drágám, gyere ide egy percre!

— No, de ilyet, hogy megnőtt a kicsike! Nem emlékszik Mózes bácsira, kedves?... Hogyan is emlékeznék, hiszen kétéves volt, mikor elkerültem Mobileből!

Lydia nem emlékezett Mózes bácsira, de azért ő is, mint az apja, nagyon örült neki. Összeültek és jóízűen elbeszélgettek a régmúlt időkről. Az őrnagy megkérdezte, mi szél vetette Washingtonba az öreget.

— A baptista-kongresszusra jöttem.

— És honnan tudta, hogy itt lakunk? — kérdezte Lydia.

— A szállodámban lakik egy néger, aki szintén Mobileből származik, ő mondta... Gondoltam, legalább megfizetem a tartozásomat az őrnagy úrnak...

— Tartozását — nekem?

— Igenis. Háromszáz dollárt. A birkákért. Amit a kedves papája ajándékozott nekem. A kedves papa meghalt, de Mózes bácsi megfizeti az adósságát a fiának. Mózes bácsi teheti... Tessék, itt a háromszáz dollár. Számolja meg, Miss Lydia. Pontosan ennyiért adtam el a birkákat.

Talbot őrnagynak könny szökött a szemébe.

Megszorította Mózes bácsi kezét.

— Kedves, hűséges, öreg szolgám, — rebegte bizonytalan hangon. — Nem szégyenlem bevallani, hogy egy héttel ezelőtt költöttem el az utolsó dolláromat... Elfogadjuk a pénzt, Mózes bácsi... Tedd el, kislányom. Te jobban tudsz bánni a pénzzel.

Mikor Mózes bácsi elment, Miss Lydia kisírta magát, az őrnagy pedig jókedvűen pöfékelt az agyagpipájából.

Másnap levél érkezett egy másik kiadótól, aki azt írta, hogy némi simítással igen érdekes könyv lesz az *Emlékezések*-ből.

Vagy egy hét mulva a szobalány levelet hozott föl Miss Lydiának. New-yorki bélyegző volt a borítékon. Lydia csodálkozva bontotta föl és ámulva olvasta:

„Kedves Miss Talbot,

hiszem, hogy örülni fog szerencsémnek. Heti kétszázdolláros szerződést kaptam egy new-yorki színháznál, a Calhoun ezredes szerepére.

Szeretnék még valamit mondani, de kérem, ne szóljon az édesapjának. Minden vágyam az volt, hogy megháláljam segítségét és kiengeszteljem. Ő nem akart szóba állni velem, de kifogtam rajta. Azt a háromszázat nagyon könnyen nélkülözhetem.

Őszinte tisztelettel

H. Hopkins Hargraves.

U. i. Hogy tetszettem Mózes bácsi szerepében?"

Talbot őrnagy keresztülment a hallon és benézett a leánya szobájába.

— Nem jött semmi a reggeli postával, Lydia, drágám? — kérdezte.

Lydia a keblébe csúsztatta a levelet.

— Csak a *Mobilei Hiradó*, papa, — felelte. — Odatettem az íróasztalodra.

Fordította: RUZITSKA MÁRIA

Uj Idők 1935. dec. 1. 49. sz.

Metternich

Irta: **Surányi Miklós**



Metternich herceg
Fleischmann
egykorú metszete

Nekünk, magyaroknak, sok bajunk volt vele; nevéhez gyűlölet és átok tapadt és két-három magyar generáció úgy nőtt fel, hogy minden rossznak, ami a kamarillától, a Habsburgoktól jött, benne látta sugalmazóját és végrehajtóját. Elfeledkeztünk azonban arról, hogy vele közelebbről megismerkedjünk. Pedig, ha valakit, ellenfelünket kell szemügyre vennünk s ezt is jobb megtenni száz esztendővel később, mint soha.

Metternich neve egyébként a világtörténelem nagy ítélőszéke előtt is ellenszenves volt, mert benne látták a reakció s a császári abszolutizmus legtipusosabb képviselőjét. Még azok is epésen nyilatkoznak róla, akikkel egy hajóban evezett, mint például Talleyrand, vagy az orosz államférfiak.

— Talleyrand mindenkit megcsalt, de sohasem hazudott; Metternich mindig hazudott, de soha senkit nem tudott megcsalni, — mondta róla Pozzo di Borgo gróf, I. Sándor cár bizalmasa.

Szinte csodálatos, hogy a bécsi kongresszus alatt mily sok titkos és nyilt ellenféllel kellett megküzdenie, neki, akiről egyébként elismerték, hogy oroszlánrésze van Napoleon bukásában, az osztrák császárság megmentésében és az európai béke megteremtésében. A császári család nem tudta megbocsátani, hogy Napoleonhoz feleségül adta az osztrák főhercegnőt; a pápai követ, Consalvi bíboros, Európára nézve nagyobb veszedelemnek tartotta őt Napoleonnál; az orosz cár gyűlölte, talán maga sem tudta volna megmondani, miért. A porosz király és Stein báró, a nagy porosz hazafi, nyílt ellenfelei voltak; a két Humboldt megvetette benne a retrográd politikust. A főúri családok áskálódtak ellene s nem tartották igazi és megbízható osztráknak. Abban igazuk is volt, hogy sohasem vált teljesen osztrákká s valódi hazája a Rajna-menti Németország, ahonnan származott.

Maga Ferenc császár sem bízott benne feltétlenül. Ferenc, ez a derék, jólelkű, nyárspolgárízlésű, eléggé nyílt eszű, néha egészen szellemes ember, gyógyíthatatlan betegségben szenvedett: mindenkivel szemben gyanakodó volt. Ezért teremtette meg a kémrendszert és a rendőruralmat. Ferenc császár idejében mindenki mindenki ellen kémkedett; a császár felesége és testvérei is állandó felügyelet alatt állottak; a miniszterek is; a kamarilla egyes tagjai is; Metternichet pedig a császár különös gonddal figyeltette. Roppant nehézségekkel kellett a kancellárnak megküzdenie és megküzdött a nehézségekkel — egészen a század közepéig. A negyvennyolcas forradalmak seperték el az ő személyét, de a rendszer, amelyet távozása után a fiatal császár birodalmában meghonosítottak, rosszabb volt a Metternichénél. Száz esztendővel ezelőtt az ő íróasztala volt a világ közepe; illik tehát tudni, hogy voltaképpen kicsoda is ült annál az íróasztalnál?

Metternich 1805-ben Napoleon udvarába került, mint a német birodalom párizsi nagykövete. Akkor mindössze harminckétéves ember, ragyogóan elegáns, széparcú és széptermetű világfi; ibolyakék szeme és szőke haja, szellemes társalgása, életszeretete, fínom romlottsága és cinizmusa rögtön az asszonyok kedvencévé avatja.

Napoleon huga, Karolina, Murat herceg felesége, a későbbi nápolyi királyné, halálosan szerelmes lesz az ifjú diplomatába, aki, hogy korosabbnak lássék — vagy ez csak nőies kacérkodás? — rizsporral hinti be szőke fürtjeit.

A bécsi kongresszus alatt, 1814-ben, még mindig ifjú ember. Arcvonásai szabályosak, mosolya megnyerő, tekintete szellemes és kedves. Középtermetű, előkelő fellépésű, meglepő és hódító egyéniség, — mondja róla egy emlékiratíró. A kongresszus nagyon megviselte. Ő maga azt írja, hogy az 1814. és 1815. évben húsz esztendőt öregedett. Ebben sok a túlzás. Az asszonyok — Bagration hercegnő, Mme Recamier, Sagan hercegnő, — még rajonganak érte. 1818-ban szeret bele Lieven hercegnő s harmadik felesége, a magyar származású Zichy-Ferraris Melanie grófnő, — akit szülei Széchenyi Istvánnak szántak, — még a harmincas évek közepén is — mikor Metternich már túl van hatvanadik évén — azt mondja róla, hogy „nincs asszony Európában, aki ellent tudna állni Kelemen férfias varázsának".

Hódító férfiszépsége később méltóságos és merev fenséggé öregedik; a negyvenes évek közepén hallása romlani kezd, haja ősz, arca beesett és sápadt - akkor már túl van a hetvenen, — de még mindig pompás jelenség. Még nyolcvanéves korában is bámulatot kelt erős és elegáns aggastyán-szépségével, akárcsak Goethe.

E nélkül a hódító külső nélkül sokkal nehezebb lett volna megbírkóznia az akkori nagyvilág intrikáival. Maga körül valóságos testőrséget tartott eszes és tündöklő szépségű asszonyokból, akik nemcsak a szerelemben, de a diplomáciai cselszövésekben is mesterek voltak. A kémrendszer a külügyi szolgálatban is éppen olyan tökéletes volt, mint az orosz, osztrák vagy francia belügyekben. Már Napoleon is elárasztotta a világot férfi és női kémeivel. Elmondhatjuk, hogy sem a családi szentélynek, sem a titkos kabineteknek, még a legbensőbb királyi szobáknak sem volt titka a két nagy ellenfél, Napoleon és Metternich előtt. És ezt nevezték titkos diplomáciának!

Metternich az akkori erkölcsi fogalmak szerint egészen tökéletes ember. Jó férj és gondos családapa és Lieven hercegnőnek azt írja, hogy éppen azért bízhatik benne, mert férjnek és apának is megbízható. Nagyszerű csevegő; elmés, mint Heine vagy Börne; elképzelhetetlenül sokat élt; egész nap dolgozott, levelet írt, tárgyalt s közben a magánügyeit

Ha szereti az Uj Időket, közölje velünk azoknak az ismerőseinek a címét, akikről feltételezi, hogy előfizetnének az Uj Időkre, ha ismernék. Díjtalan mutatványszámot szeretnénk nekik küldeni.

kodással. Bevallom, azért nem mentem el nyolcra, mert azt hittem, valami elbizakodott pénzeszsák.

— Nem szereti a gazdag embereket?

— A magamfajta embereket szeretem. És én nem vagyok gazdag.

Rotti szerényen dörmögte:

— Pedig azok közt is akad...

A nő vállat vont:

— Lehet, hogy akad, Én is találkoztam már olyannal. De mégis, más a hangunk, nem talál egymáshoz az én hangom és egy olyannak a hangja, mint ahogy ma délután ott az étkezőkocsiban . . . tudja, mit? Megmondom: ott egy kicsit gyűlöltem magát. A nagyzolásával. Ahogy itt most ül, szerényen, takarékosan — a nő a virslis tányérra nézett, a kis borra és a hangja átmelegedett — ez nagyon emberi, egyszerű és kedves. És maga nagyon rokonszenves.

Rotti épp saját magát látta egy átellenes fakó tükörben: még kicsit sápadt volt, a szeme kicsit zavart a szegénység új és váratlan érzésétől.

— Köszönöm — mondta és rámosolygott a tükörben arra a Rotti Félixre, aki sose kapott ilyen őszinte, meleg asszonybókot, csak most, és most azért, mert egyszerű, emberi. Mert szegény...

Beszélgettek, egyre meghittebben, emberséges dolgokról, életről, örömökről, bánatokról, mindenről. A kevéske kis óvatos bor mellett.

— Még sosem voltam szerelmes — mondta a nő később elmélázva. — Azt hiszem, nem értem rá.

Rotti nézte és csendesen azt mondta:

— Azt hiszem, én sem.

Egy óra mulva a nő búcsúzott.

— Holnap sok dolgom van, megbocsát — és fizetni akart. Rotti megint érezte azt a hideget, a homlokán, de tiltakozott. A nő nevetett: — Megenged, ez sértő. Én is kereső ember vagyok.

A pincér azonban már egybeírta a két számlát és letette Rotti elé. Két pengő nyolcvan. Rotti egy nagyúr mozdulatával tolta oda minden pénzét: egy pengő a borravaló.

Rotti elkísérte a nőt az ajtóig, mely az étteremből felvezetett a szállodába.

— Szeretném, ha megmondaná a pesti címét.

— Miért?

— Nagyon szeretném, ha minél előbb láthatnám Pesten is. Ilyen kedvesen, mint ma.

A nő megmondta a nevét és a címét. És mégegyszer rámosolygott Rottira:

— Nem bánom — mondta csendesen. — Maga igazán...

Nem fejezte be. Gyorsan, erősen megszorította Rotti kezét és eltűnt az ajtó mögött.

Rotti ment az utcán, haza az Oroszlán felé.

Évek óta nem érezte ilyen jól magát. Ez milyen szép és édes este volt. Milyen izgalmas. Persze, eddig nagyon sok dolga volt, mindenféle más dolga, persze. És nem ért rá egyre és másra. Ide kellett jönni és ilyesmiknek történni, hogy találkozzék... mivel is?

Az élettel? Na igen. És a nővel. Végre, igen, egész határozottan, a nővel. Igazival.

A zsebében, életében először, nem volt egy krajcár se. Hangosan fütyörészett. Boldog volt. Soha életében nem volt ilyen boldog.



Magyar képeskönyv. A debreceni Nagytemplom. Aszmann Ferenc fényképe

Uj Idők. 1934. okt. 7. 41. sz.

Debreceni ref. templom

l.

Koronjay

46-l., 48-l.

Képpel és
alaprajzzal.

821. *Batthyány József*

Térden alólig látható, k
szembe néz. Gyűrűs jobb ke
nyugtatva a herczegi korona
tartja, baljával pedig a tá
ványát fogja. Mellét a szent
a melynek jelvényét szalag
kettős lánczon ékkövekkel
Caputiumot és karinge felet
kája göndör, szemöldöke f
leberetvált. Collaréjának lig
alja csipke. A háttérben s

Vászon, méretei 97 : 77·5
tett Vitsytal Józseftől 20 K-
1896 április 17-én. — Elszám
(104–97). — Az elszámolást j
4580 szvsz. határozat (267–97)

Kifüggesztésére vonatkoz
retlen festő a XVIII. szból: Gr
bíboros érsek.

Debreceni rk. templom

Zóltai Sajos dr.:

A debreceni röm. kat. templom, a kegyesta-nítórend társháza és a plébánia Krületének 300 éves multja

Debrecen 1935.

Id.

~~Öskori edeny VI. 162.~~

<Debreceni Kirkamplom>

Zoltai Sajós: A<>

története - Képekkel

Debreceni Képes Kalendárium

Debrecen 1929

65-75. l

fd.

Debreceni Szent András

gótikus templom

és a Torestorony

rekonstrukciós képe

Repr.

Piskóty Ferenc:

Hat év Debrecen

szolgálatában

Debrecen 1936.

94. l.

Debrecen rekonstruk-

ciós látképe a XVII.

században, 4:0

37. l.

glenes boriték.

MAG

MŰKIN

KIADJA A MŰB

Debreceni asztalosok
céhládája
az alábbi muzeumban
Zoltaitól Tollrajza repr.

Jelentés Debrecen r. kir
város muzeuma 1911. évi
működéséről állapotáról.
Debrecen 1912. 2. l.

Debrecen-Csapókert

kath. templom >

Zoltai Lajos A < >

Debreceni Képes Kalendárium. 1937. évre. 129–130. l.

Lásd

Debreceni könyvkötő-ich

bevételi és kiadási
jogkönyve -
Penztári napló
1800. 4-r.

Debreceni ref. fő isk.
nagykönyvtára.

Romhányi

321, 322. l.

Protocollum. A debre-
ceni könyvkötő ich jog-
könyve. 1800. 8-r.
u. ott.



Debreceni könyvkötők
céh beállási jog-
könyve. 1735. évr.

Debreceni ref. főiskola
nagykönyvtára -

Romhányi

2.82.1 -



409.

Debreceni könyvkötők

A debreceni nemes Compactor céh szabadulási könyve. 1734-től. 4-r.

Debreceni Déri Múzeum.

Romhányi

189. l.



Debreceni kötés

l.

Varjú Elemér:
A „debreceni" kötés.
Magyar Bibliofil
Szemle. 1924. 37–47. l.
kiegészítve

fd.

Debreceni ötvös céh

Muz és Kot. Ést

Ötvös céh, debreceni / pecsétje VI. 288, 289

Debreceni ötvös céh

articulusai:

XVIII. sz. 2-r.

Debreceni Déri Múzeum

l.

Romhányi

269. l.



Hatvanharmadik évfolyam. 34. szám. Debrecen, 1943 augusztus 22.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen, Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)
KIADÓHIVATAL: Debrecen, Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden vasárnap. Előfizetési ár 1 évre 12·— pengő.
Postatakarékpénztári csekkszámla: 43.916

FŐSZERKESZTŐ: D. Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: URAY SÁNDOR.

DIAKONISSZA INTÉZETÜNK OTTHONA ÉS MUNKÁJA

A debreceni Nagyerdőben, az Egyetemi Klinikatelep északkeleti sarkával átellenben, a városból kivezető Pallagi-út jobboldalán ötholdas telken áll a Debreceni Református Diakonissza Intézet hatalmas négy-, illetve ötemeletes épülete, a mindenre elégséges isteni kegyelem, a kételkedés nélkül való hit, kitartó imádkozás és hűséges munka győzedelmes bizonyságaként. Minden felesleges dísz nélkül, de ízléssel és mindenben a célnak megfelelően készült masszív épület, melynek minden helyisége derűs, napfényes, mintha először is arra akarná figyelmeztetni a belépőt, hogy a diakonissza élete nem fáradt lemondás vagy örömtelen kényszerűség, mert hiszen



A DIAKONISSZA INTÉZET KELETI FRONTJA

Annak közelében s tekintete előtt folyik le, ki maga a világ világossága. E ház lakóinak tavasztól őszig csengő madárdal a reggeli ébresztője, mely a pompás erdei környezettel együtt a XL. zsoltár gondolatait juttatja eszünkbe: „Sokat cselekedtél Te, Uram

Istenem, a Te csodáiddal és terveiddel miérettünk; semmi sem hasonlítható Hozzád; hirdetném és elbeszélném, de többek, semhogy elszámlálhatnám."

Valóban nekik még több okuk van arra, hogy az Úr nevét új énekkel magasztalják.

Az első gondolat, mely ekkora középület szemlélőjében támad: mennyi pénzébe kerülhetett ez az államnak? De megnyugtathatunk mindenkit: ez a ház egy fillérjébe sem került. Ezt az evangéliumi hithűség és annak belátása építette fel, hogy magyar életünknek sok nyomorúsága s fájó sebe gyógyítgatásánál múlhatatlanul szüksége van Krisztus alázatos szolgálóleányainak, a református diakonisszáknak a munkájára; tehát ezek nevelésére, megfelelő, egészséges elhelyezésére, s ha egykor a munkában elfáradnak, megpihentető otthonul alkalmas hajlékot kell építeni.



INTÉZETÜNK — A PALLAGI ÚT FELŐL

A dél-északi irányban húzódó épület a betonúttól mintegy ötven méternyire fekszik évről-évre szépülő parkban, melynek százados tölgyei felfogják az autók porát és zaját. Kellemes pihenőhely ez azzal a díszcserjékkel határolt körönddel, mely mellett vasállványon másfél mázsás harang hivogat reggeli áhítatra messze csendülő hangon, a közeli Klinika-telep betegeinek is eszébe juttatva az elhagyott otthont s a fájva nélkülözött templomot.



DÉLI OLDAL ÉS BEJÁRAT

A földszint mindenestől gazdasági célt szolgál, illetve a gépészeti berendezés nagyobb részét foglalja magában. A déli bejáratnál balra kis kapusfülkén túl, hol a szolgálatot az egyik diakonissza-testvér özvegy édesanyja látja el, kezdődik a mosónegyed: szennyesgyüjtő, áztató, tágas és a gőztől télen is jól védett mosókonyha, az emberi erő lehető megkímélésére szolgáló gépekkel, szárító- és vasalóhelyiség, meg a tisztaruharaktár, aztán — külső bejárattal — a gépház hat fűtőkazánnal, a gépész műhelye és lakása. Az emelet-magas kazánház padlózatával egyszinten van a széntároló, melynél biztosabb bombamentes óvóhely aligha épült még Debrecenben. A csaknem 60 méter hosszú folyosó jobboldalán a bejárat közelében pompás, szellemesen megoldott hőtőberendezés és húsfeldolgozóhely van. Utána nagyszerű gáztűzhellyel és gőz-főzőüsttel felszerelt, egészséges konyha elkülönített, működő medencés zöldségtisztítóval, hogy semmi tisztátalan a konyhába be ne kerüljön; aztán tésztakonyha, kézikamarával és raktárhelyiséggel. Itt van továbbá az Intézet tágas ebédlőhelyisége, melyet tálaló köt össze a főzőkonyhával, mellette mosogatóhelyiség, mely az ebédlő és konyha felől egyaránt megközelíthető. A földszint rendeltetésére és az itt elhelyezett gépberendezésre tekintettel gőzfűtés látja el, míg az emeleteken az állandóan lakott helyiségekben cserépkályháéhoz hasonló természetű melegvíz-fűtés van, mely a levegőt nem szárítja ki.

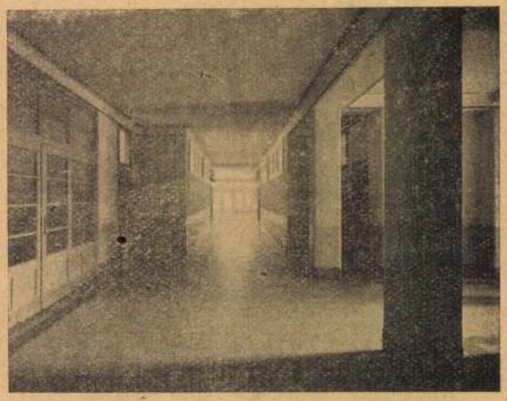

I. EMELETI FOLYOSÓ

Az első emeleten találhatók az igazgatói lakáson kívül a hivatalos helyiségek, melyekhez külön lépcső vezet; továbbá két, kis szertárral kapcsolatos tanterem, melyek egyike egyszersmind imaterem is; az Intézet tagjainak csinos fogadóhelyisége és a hatalmas munkaterem, hol — lábbeli kivételével — az



MOSDÓ

Intézethez tartozók mindenféle ruházata házilag készül, s amikor elegendő idő van rá, szövés, szőnyegkészítés, csipkeverés és bőrdíszmunka folyik. Itt nyertek ezenkívül elhelyezést egy teremben a jól felszerelt fürdőkabinok, zuhanyszoba és öltöző; betegszobák, külön helyiséggel az ápoló testvérek számára s esetleges fertőző betegségre számítva, elkülönítő helyiségek.

A második és harmadik emeletet egyforma beosztással összesen 16 nagy hálóterem s ugyanannyi, ezekbe és a folyosóra nyitható felügyelőtestvér-szoba foglalja el. Mindenütt bőséges mosdó- és más egészségügyi felszerelés s a második emeleten tágas nyitott erkély a déli oldalon. A hatalmas folyosók, melyek középen és a két végükön tekintélyes térséggé szélesednek ki, mind éppoly világosak és napfényesek, mint a többi helyiségek, mivel a pilléreken nyugvó belső építkezés lehetővé tette, hogy az üvegfalszerűen bőséges méretű ablaksorral ellátott termek világossága a folyosók felső üvegfalán át ide is teljes mértékben beáradhasson.

De mégis a negyedik emelet a legderűsebb. Nemcsak azért, mert ez már felébe emelkedik az erdő árnyas lombozatának, hanem színezésével is. Ugyanis a folyosóknak és a termek falrészeinek emeletenként változik a színe, főleg az újonnan érkező jelöltek könnyebb tájékozódása céljából: a földszinten szürke, az első emeleten csontfehér, a másodikon meleg zöld, a harmadikon világoskék, a negyediken pedig narancsszínbe hajló, mely a nap különböző szakában más és más megvilágítást kap.

A negyedik emelet az épületnek az elöregedő testvérek számára tervezett része. Csaknem mind egyes szobák, terjedelmes, zárt, keletre néző napfényes előtérrel, mely kiválóan alkalmas nappali együtt-tartózkodásra; külön mosdó-,fürdő- és zuhanyszobákkal, továbbá két nyitott napozóval, mely ugyancsak napkeletre néz s lehetővé teszi, hogy a legfáradtabbak is különösebb mozgás nélkül élvezhessék a szabadlevegőt és napot. A felvonó révén a magasság sem jelent nehézséget a leggyengébbek számára sem.

Van aztán még egy ötödik emeleti rész is, mely kívülről nézve az épület utcai homlokzatának piramisszerű kiképzést ad: tágas toronyszoba, mellette egyfelől a felvonó-gépház, másfelől meg a fűtőberendezés kiegyenlítő tartályhelyisége. Az utcai homlokzatot középen választja kétfelé egy majdnem húsz méter magas, óriási vaskeretű ablak, mely a főlépcsőházat világítja meg. Minthogy nekünk még nincs elöregedett diakonisszatestvérünk, az ezek számára készült negyedik emelet helyiségeit megpróbáltuk egyelőre idősebb magános úrinők számára használni, számukra ellátást és gondozást nyujtó otthonul, kiknek elhelyezésére még alig nyílt intézmény magyar református területen. Pár év tapasztalata arról győzött meg bennünket, hogy ha e helyiségeket majd eredeti rendeltetésüknek kell átadni, ha Isten megengedi, e célra külön épületet kell majd emeltetnünk. Ugyanis nemcsak házunk rendkívül egészséges fekvése hívta fel Intézetünk e munkaágára mind szélesebb körben a figyelmet, úgy, hogy napról-napra érkeznek felvétel-kérések, hanem az a tény, hogy szeretetteljes környezetben, külső és belső csendességben, minden gondtól lehetőleg mentesített életet találhatnak olyanok, kik már belefáradtak a háztartással járó gondokba is és a világban nem találják meg a maguk helyét. Sajnos, felvétel csak a rendelkezésre álló helyiségek számához mérten lehetséges, melyre vonatkozólag az igazgatóság készséggel nyujt felvilágosítást. Ez otthon tagjai résztvehetnek az Intézet reggeli áhítatain, de ezeken kívül is vannak bibliaórák, melyeknek felhasználása kinek-kinek szabadságában áll.



ZUHANY-TEREM

A második emeleten van elhelyezve az intézet kis leányárvaháza, melynek növendékeiből, amennyiben alkalmasak s maguk is vágyat és elhivatást éreznek reá, elsősorban diakonisszákat szeretnénk nevelni.

Természetesen az épület legnagyobb részét a diakonissza anyaház és képzőintézet foglalja el.

Az anyaházhoz tartoznak a mindhárom vizsgájukat sikerrel letett s a gyakorló testvérek ismert egyenruháját, ezek között a feketeborítású fehér fejkötőt viselő diakonisszák, kiknek halálukig, illetve az intézethez tartozásuk egész ideje alatt minden gondját és kiadását, öregség vagy munkaképtelenség

esetén is az intézet viseli. Tízévi kifogástalan diakonissza-szolgálat után saját kérésére részesíthető a diakonissza az ünnepélves felszentelésben, mely által az anyaház teljes jogú gyermekévé válik.

Ezideig mint próba- vagy gyakorló testvér előzetes bejelentés után bármikor kiléphet, ha a diakonissza-életre és szolgálatra bármi okból alkalmatlannak bizonyul, vagy lélek szerint meggyőződött arról, hogy Isten kívánja őt más munkatérre állítani, ha készpénzben, vagy legalább ötévi hű szolgálatával az intézetnek visszatéríti a nevelése, illetőleg kiképzése közben reáfordított kiadásokat.

A diakonisszák azon kívül, hogy az intézeti otthon egész gazdasági üzemét ellátják, mint vezető- és beosztott testvérek az ország több, mint negyven helyén munkálkodnak különböző munkatereken: hét kórházban, műtőtől és tejkonyhától vagy laboratóriumtól kezdve úgyszólván mindenféle osztályon, gyülekezeti munkában legalább tíz helyen, városi szegénygondozásban, árvaházakban és aggmenházakban, ezek között az Országos Református Szeretetszövetség egész sereg intézményénél, továbbá internátusokban és konviktusokban, sőt állandó néptanítói munkában is, bár az ilyen irányú megkeresések elől, amíg lehetett, mindenkor igyekeztünk kitérni, az elhelyezkedni nehezen tudó tanítónőkkel szemben konkurrencia látszatát sem akarván kelteni. Hiszen amúgy is mindíg az okozott gondot, még az általános munkanélküliség idejében: hogyan elégíthetnénk ki legmegfelelőbben az egyre szaporodó igényléseket.

Diakonisszáink száma ugyan már rég meghaladta a százat s bár ez a szám — Istennek hála! — még e nehéz időkben is egyre szaporodik, nagyon kevés a szükséglethez mérten, mely mindenfelől egyre több diakonisszatestvér kiképzését és mielőbb munkábaállítását sürgeti. Évek óta pl. hasztalan fordulnak hozzánk megkeresésekkel privát betegek hozzátartozói, kik övéiket a diakonissza szerető és gondos ápolása alatt tudnák biztonságban. Kórházakat még jórészt református területeken is apácarendek tagjaira kellett reábízni, bár nem egy helyen biztosítva volt ugyanolyan számban legalább diakonisszák beállítása is, mert nem tudtunk idejében adni kellő számú munkaerőt.

Pedig minden évben érkeznek, olykor fölös számmal is felvételi jelentkezések a diakonisszaintézetek vezetőségéhez, de a felvettek közül is sokan nem lesznek diakonisszák. A diakonissza életpálya ugyanis nem menedék, melyet jobb híján, kényszerűségből, „áldozatot hozva" vállal egy-egy fiatal leány, hanem komoly, bár mindenkor derűs, teljes odaadást, egész életet igénylő, de ezt mindenképpen meg is érdemlő, gyönyörűséges hivatás, mely igazán kiváltságos helyzetben, minden anyagi gondtól menten, mindenkor áldásokat nyerve és terjesztve nyujt alkalmakat, miként ilyen mértékben talán semmi más: Isten dicsőségének szolgálatában égetni el az életet. E nélkül senki sem lehet igazán diakonissza. Apácának az ő munkatere e nélkül is lehet vezeklési alkalom; lemondás a világ örömeiről, talán minden hősiességgel végzett felőrlő szolgálat, mint egy olyan reménység alapja, milyet azonban a Szentírásban hasztalan keresnénk! — hogy a földöntúli életben bőséges kárpótlást kap mindazért, amiről e földi életben lemondott. De a diakonisszához méltó evangéliumi felfogás semmi ilynemű reménységet nem nyujt azoknak, kik a tékozló fiú idősebb testvérével együtt (Luk. 15 : 28—29) a mennyei Atya igaztalan szűkkeblűségéről, a nap hevéről és terhéről, az általuk hozott áldozatokról tudnak csak beszélni szolgálatuk hálára indító méltósága, az ebben feltáruló teljes öröm és krisztusi békesség felismerése, s az erről való szakadatlan, boldog bizonyságtétel helyett. Az ilyenek aztán elhullanak az első próbák alatt, mert minden más előbbrevaló lesz számukra Krisztusnál, az Ő egyháza ügyénél. Az igazi diakonissza-egyéniség, ha várnia kell is, mielőtt az intézetbe felvételét kérné, nem arra vár, hogy nyílik-é alkalom férjhezmenetelre, vagy anyagilag kedvezőbbnek látszó elhelyezkedésre, hanem arra, hogy Isten maga hadd nevelje őt s tegye alkalmassá az eléje táruló nehézségekkel és akadályokkal is egy felséges élethivatás kiküzdésére és annak helyes értékelésére. Nem azért vágyakozik ide, hogy elrejtőzzék a világ elől, hanem, hogy felkészüljön arra, hogy minél többeknek mutathassa meg, tán a legnehezebb órákban és helyzetekben a megtartatás egyedüli útját. Nem azért, mert csalódott és megcsömörlött az élettől, hanem, hogy háláját lerója Az iránt, ki vele a Nála található élet csodás gazdagságát ismertette meg.

A Diakonissza Intézetbe jelentkezni akaró leánynál e hivatástudat a legfontosabb. Természetesen teljesen épnek, egészségesnek kell lennie testileg és lelkileg. Feddhetetlen előélet nélkülözhetetlen előfeltétel. Értelmesnek kell lennie, mert a diakonisszának sokat kell tanulnia és szeretnie kell a munkát, melyet nem cselédmódra, robotszerűen végez, hanem úgy, mint aki Istennek szolgál és nem embereknek.

Éppen ezért debreceni Diakonissza Intézetünk még mindíg nem zárja le a sorompót azok előtt, kiknek talán nem állott módjában középiskolát végezniök. Az elemi osztályok elvégzésével is szívesen elfogadja azokat, kik a próbaidő alatt bizonyságát adják annak, hogy szeretnek és tudnak is tanulni, hogy idejében pótolhassák ismeretbeli hiányaikat. A legszegényebbeknek is lehetővé teszi a belépést, ha igazán Istennek kívánják szentelni életüket, mert nem kíván tandíjfizetést s az ellátást is teljesen ingyenessé teszi, ha nehéz anyagi helyzetüket kellőképpen igazolják s erre a jótéteményre hű igyekezetükkel méltóknak bizonyulnak. Felvételi korhatár 17—30 év. Természetesen a szükséges ágyneműekről, a kiképzési idő alatt ruházatról s esetleges gyógykezelésről az illetőnek magának kell gondoskodnia. E ruhák számát az intézet nem írja elő, csak azt kívánja meg, hogy a tisztaruhaváltás lehetősége biztosítva legyen. Felvételért az Intézet Igazgatóságához (Debrecen, Diakonissza Intézet, Nagyerdő) kell folyamodni, mely mindenkinek készséggel nyujt felvilágosítást. A pályázati határidőt az intézet igazgatósága évenként a templomi szószékekről kihirdetteti.

A felvételi kérvényhez csatolandó: őszinte és minden fontosabb mozzanatra kiterjedő, részletes önéletrajz, önálló fogalmazással és sajátkezű írással, születési anyakönyvi kivonat, legutolsó iskolai bizonyítvány, a szülők által aláírt, kötelező érvényű beleegyező nyilatkozat, a szülők anyagi helyzetét igazoló hatósági bizonyítvány és lelkészi ajánlólevél, mely erkölcsi bizonyítványul is szolgál.

Az okmányok esetleges visszaküldése végett válaszbélyeg mellékelendő. **Az intézet igazgatósága.**

HALOTTAINK

Bakóczi Endre hajdúböszörményi lelkipásztor, az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye tanácsbírája, a presbitérium tb. elnöke, gimn. és polg. isk. igazgatótanácsi és iskolaszéki tag, 1943. évi augusztus 12-én, áldásos élete 70. évében hosszas, de mindvégig türelemmel viselt betegség után lelkét visszaadta Teremtőjének, akit mindhalálig híven szolgált. Koporsója mellett gyülekezete hálás szívvel emlékezett meg a mennyei Atya kegyelméről és áldásairól, aminek jeleit hordozta a hajdúböszörményi szent ekklézsiában, előbb 23 éven át mint az ottani főgimnázium vallástanára, majd 1921 június 5 óta mint a gyülekezet fáradhatatlan buzgalmú lelkipásztora. Isten derült lélekkel áldotta meg őt, mely az élet kisebb-nagyobb terheinek hordozásában sem hagyta el. Keresztyén szelídlelkűsége bölcs önmérsékléssel párosult, tanításaiból s tanácsaiból mindig ráismertünk Isten választott emberére. Temetése augusztus 14-én folyt le a Kálvin-téri templomból, ahová szolgálatai fűződtek. Gyülekezete, de az egész város közönsége is, nagy kegyelettel s őszinte könnyhullatással kísérte utolsó útjára a hű szolgát, kinek gyászjelentésére méltán odaillettek Malakiás próféta szavai (II : 6) : *„Igazság törvénye volt az ő szájában és nem találtatott álnokság az ő ajkaiban ; békességgel és egyenességgel járt !“* Emléke legyen áldott.

Vitéz sepsiszentgyörgyi lófő Nagy Béla, a máramarosszigeti református egyházközség főgondnoka munkás élete 46. évében, 1943. évi augusztus hó 8-án elköltözött az élők sorából. Meghatódottan olvassuk a gyülekezet gyászjelentéséből a következő bizonyságtévő sorokat : *„az egyházközség nagy szeretetben álló, alázatos szivű, nemeslelkű, buzgó főgondnoka volt“*. Ehhez a kómoly bizonyságtevéshez mi is hozzájárulunk. Az a generális vizitáció, amely püspök atyánk vezetésével ott 1942. évi április hó 24—26. napjain megtartatott : szemtől-szemben látta vitéz Nagy Béla főgondnoki munkásságát, a megszállás küzdelmes éveiben hű őrállását, a templomépítés munkájában való fáradhatatlanságát. Isten iránti hálával eltelve emlegettük akkor is, és gondolunk vissza reá most is, hogy az elköltözött hű őrálló főgondnok éppen nem egyházi vagy humán természetű pályán haladott : gyógyszerész volt ; de Istent kereste, megtalálta s boldogan szolgálta egész életében, az Ő látható anyaszentegyháza építésében. Az önfeláldozó hű munkás gyászjelentéséről ideiktatjuk a bibliai Igét s tőle ezzel búcsúzunk : *„Ez az ember feddhetetlen, igaz, istenfélő volt“* (Jób I : 1). Az igaznak emlékezete áldott. A B. F. R. A.

KRÓNIKA

A tiszántúli református egyházkerület Diakonisszza Intézetéről *közlünk Lapunk mostani számában ismertető cikket és hozzá képeket. Erre a kimerítő és szakszerű tudósításra ezúton külön is felhívjuk olvasóink szíves figyelmét. Nem tudnók el se gondolni, hogy bárkinek meg ne dobbanna a szíve e nagyszerű alkotás láttára ; Isten iránti mély hálával telik el szívünk e drága intézetért s az abban folyó s abból kisugárzó szent munkáért. Akik immár szemtől-szemben látták ezt a szép otthont, vagy akik egyházkerületünk különböző őrhelyein találkoztak a mi diakonisszáinkkal : boldog bizonyságtevői lehetnek szavainknak. Ez a mostani ismertetés eléggé szűkreszabott. Bejelentjük, hogy a mostani ismertető cikkről még néhány képpel gazdagítva, különlenyomat fog készülni többezer példányban azzal a céllal, hogy kezébe adhassuk mindazoknak, akiknek lelke megmozdul : akár a szolgálatban való részvételre, akár az áldozatot jelentő teherviselésre és segítségnyujtásra. Az ismertető füzetek megjelenéséről kellő időben híradással leszünk. Addig is mindnyájan hordozzuk imádságainkban a mi diakonisszáinkat, munkájokat és vezetőiket ; emlegessük őket és tegyünk bizonyságot felőlük a gyülekezetben.*

Egyetemi tanári kinevezések Debrecenbe. A Kormányzó úr, a kultuszkormány előterjesztésére, Dr. Kerecsényi Dezső egyetemi magántanárt, a Protestáns Szemle felelős szerkesztőjét az irodalomtörténeti tanszékre, Dr. Szabó István egyetemi magántanárt, országos levéltárnokot a magyar történelmi tanszékre nyilvános rendkívüli tanárokká kinevezte. Előbbi Dr. Pap Károly, utóbbi Dr. Rugonfalvi Kiss István örökébe lép. Dr. Kerecsényi Dezső előbb a budapesti evangélikus főgimnázium, majd a budapesti tanárképzőintézeti gyakorlógimnázium tanára volt. Dr. Szabó István debrecenvidéki születésű, középiskoláit a Kollégiumban végezte, majd a debreceni egyetemre iratkozott s itt is doktorált. Mindkettőjöket örömmel és bizalommal köszöntjük.

Nem akarunk ünneprontók lenni. Lapunk tisztes multjához s egyházkerületünk reputációjához nem is illenék e Lap hasábjain semmiféle torzsalkodó hang ; erre mi hűséggel vigyázunk, amíg az őrhelyen állunk... Mégis ezúttal valamit szóvá kell tennünk, tanulságul mindenek számára. A fővárosból, valamelyes országos szervezet központjából (a névnek kedvezünk) kétrendbeli nyomtatvány érkezett hozzánk, és úgy tudjuk, érkezett minden egyes lelkipásztori hivatalhoz. Az egyikben felhívás, utasítás és kioktatás foglaltatik arról, hogy Szent István király napját a magyar ifjúság és gyermekek hogyan ünnepeljék meg. Közölve van a teljes programm, úgy, ahogyan azt odafent, zárt ajtók mellett, a való életet s kivált a falusi életet nem ismerő „eszmegyárosok“ elgondolták. Van benne „hajnalozó“ falujárás, dobszóval, papírcsákóval, ébresztő leventezenekarral ; a falujárás konkrét célja az ünnepségekre hivogatás, de ugyanakkor élelmiszerek gyüjtése az ifjúság megvendégelésére : ez lenne a belépődíj. Délelőtti programm a mise vagy protestáns istentisztelet, melynek végén mindkét szolgáló lelkész „Szent István áldását“ adja a községre. Délután aztán igazi tömegünneplés van tervezve és javasolva felvonulásokkal, szavalókórusokkal, énekszámokkal *és és és :* mellékelve van két színdarab, nagy kvartalakú íves, 8 oldal terjedelemben, amelyet a bölcs vezetőség augusztus 20 előtt pontosan tíz nappal küldött meg, teszem fel Debrecen számára 1, mondd egy példányban. Erről tessék aztán 40—50 szereplőt betanítani ; ne feledjük, nagyvakáció van : ez se jutott eszébe az igen tisztelt rendelkező központnak... No de elég ebből ennyi. Bízunk benne, hogy a lelkipásztortestvérek hozzá se kezdettek a lehetetlen feladat megoldásához. Bölcsen tették. Ilyesmi felől gondosan és pontosan szokott bennünket tájékoztatni a mi saját felettes hatóságunk. Ez pedig mindíg tudja: mi lehet és mi nem lehet. Kívülről jövő nagystílusú kezdeményezések felett pedig bölcs hallgatással napirendre térünk.

A presbiterek esküjéről tartott igen érdekes és megszívlelni való előadást a pápai egyházmegye presbiteri konferenciáján Domokos Sándor ny. törvényszéki elnök, a soproni egyház főgondnoka. Azt a gyakorlati indítványt tette, hogy minden év első presbiteri gyűlésén, minden presbitériumban, olvassák fel és magyarázzák meg a presbiteri esküt. Bölcs dolog, megérdemelne egy országos generális rendelkezést.

A zalaegerszegi református lelkipásztor kérelme. Szeretettel kérem Lelkipásztor- és Tanítótestvéreimet, hogy a Ladányi Lajos : *Imák és életszabályok* birtokukban lévő fölös példányszámaiból szíveskedjenek díjmentesen minél többet küldeni lelkészi hivatalunkhoz. 180 dunántúli

szórványközségünk református gyermekei között szeretném kiosztani. Bertha Ferenc lelkipásztor, Zalaegerszeg.

Kántorképző tanfolyamot rendez a debreceni református tanítóképzőintézet 1943 augusztus 15—30-ig az intézet helyiségeiben. A tanfolyam célja a legújabb zenei ismeretek átadása, korunk zenei követelményeinek az ismertetése, népzenénk ügyének a felkarolása, kiképzés egyházi és világi énekkarok vezetésére. A tanfolyamon heti 45 órában történik az oktatás.

Református napokat rendez az erdélyi egyházkerület Marosvásárhelyen szeptember 4. és 5-én. A református napok célja, hogy az anyaországbeli egyházi vezetőkkel találkozva, bizonyságot tegyen az erdélyi reformátusság arról, hogy milyen örömmel illeszkedtek bele anyaszentegyházunk hit- és munkaközösségébe. A nagyszabású megmozdulás keretében presbiteri díszközgyűlés, lelkészi értekezlet, férfiak és nők részére evangélizációk, nőszövetségi díszgyűlés, tanári és tanítói értekezlet, fiú- és leányifjúsági konferencia és református nagygyűlés lesz. Résztvesznek a refomátus napokon Dr. Ravasz László, Dr. Révész Imre, Vásárhelyi János, Dr. Enyedy Andor, Győry Elemér püspökök, Dr. Balogh Jenő, a konvent világi elnöke.

A bolsevisták rémtetteiről szinte naponta érkezik tudósítás. Legutóbb azt olvastuk, hogy a németektől visszafoglalt Rosztov városában tíz orosz papot keresztre feszítettek azért, mert a német megszállás alatt istentiszteletet tartottak. Vorosilovszkban ugyanez okból négy papot agyonlőttek. Iránban a vallásos ünnepségeket betiltották a bolsevisták. Nem engedték meg, hogy a mohamedán lakosság megünnepelje Mohamed születése évfordulóját, hanem helyette katonai felvonulást rendeztek. (Hajnal.)

Fenntarthatják oldalfegyverüket a katonák őrvacsoravételnél. Az Egyetemes Konvent úgy határozott, hogy addig, amíg a Zsinat e tárgyban más döntést nem hoz, a katonák őrvacsoravétel alkalmával fenntarthatják oldalfegyverüket.

Nagyértékű könyvek kerültek felszínre a marosvásárhelyi református kollégium könyvtárának rendezése közben. Tudjuk, hogy Horthy István egyideig a nagybányai református szent eklézsia prédikátora volt; majd Apafi Mihály erdélyi fejedelem pártfogásával előbb Fogarasra, majd Gyulafehérvárra került ahol végül „egyenlő akaratból" püspökké választották, az Úrnak 1684. esztendejében. Ez a Horthy István püspök, Kormányzónk őse, nagyértékű könyvtárát a sárospataki kollégiumra hagyta. Mikor pedig a sárospataki kollégium 1716-ban Marosvásárhelyre menekült, a közel 100 kötetből álló könyvtár is ott helyeztetett el. Ezekről a nagyértékű könyvekről esik most szó, melyek közül a legtöbb a nagy elől püspök, Horthy István „ex libris" aláírásával is el van látva; — sőt az egyik példányban, Dávid Ferenc „Refutatio"-jában ott szerepel a könyv régi tulajdonosának, Méliusz Juhász Péternek az aláírása is. (Erről a híradásról még pontosabb adatokat fogunk szerezni.)

Oláh Gábor-szoba a debreceni Déri Múzeumban. A Déri Múzeum jelentős irodalmi emlékkel gazdagodik. Sőregi János múzemigazgató, Oláh Gábornak, a kiváló debreceni református költőnek irodalmi és tárgyi hagyatékából Oláh Gábor-szobát rendez be.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

3157—1943. szám. TÁRGY: *1944. évi őszi és 1945. évi tavaszi lelkészképesítő vizsgálatok írásbeli tételei.*

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű esperes urakhoz.

Az érdekeltekkel leendő közlés végett tudatom az 1944. év őszén és az 1945. év február havában tartandó lelkészképesítő vizsgálatok házi dolgozatainak tételeit a következőkben:

I. lelkészképesítő vizsgálatra:

Éspedig az új Theologiai Tanulmányi, Nevelési és Vizsgálati Szabályzat szerint életbelépett tíz féléves tanulmányi rendre való áttérés következtében kizárólag csupán az esetleg elmaradt, visszalépett vagy pótvizsgás jelöltek számára:

1. Ószövetségi theologiából: A próféták, mint történelemírók.

2. Bibliai vallástörténetből: Az ószövetség történetszemlélete a krónikás leírástól az üdvtörténeti vonatkozás magasságáig. (Izrael és a világ történetéből vett példákkal illusztrálva.)

3. Keresztyén erkölcstanból: Evangélium és törvény. A viszonymeghatározás eredménye kritikailag alkalmazandó a Református Igehirdető egy 1930—40. közötti évfolyamára.

II. lelkészképesítő vizsgálatra:

1. Értekezés a következő három tétel valamelyikéről:

a) Magyar református egyháztörténelemből: „Uniós törekvések a magyar keresztyén egyházak között 1781-től a jelenkorig."

b) Egyházjogból: Az egyházmegye a református egyház alkotmányában.

c) A gyakorlati theologia tárgyköréből: „A karácsonyi ünnepkör igehirdetése a XIX. század magyar református prédikációirodalmának tükrében."

2. Egyházi beszéd textusául: Róm. 11 : 25—27.

3. Gyakorlati bibliamagyarázat textusául: Ésaiás 46 : 1—13.

4. Kátémagyarázatra: IX. úrnapja (26. kérdés).

A gyakorlati bibliamagyarázat köréből a szóbeli vizsgálaton magyarázni kell tudni az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvet és a Heidelbergi Káté XI—XVI. úrnapi (29—44.) kérdéseit.

A dolgozatok beadásának határideje azok számára, akik 1944 őszén óhajtanak szóbeli vizsgálatot tenni: 1944 augusztus 1., azok számára pedig, akik 1945 február havában állnak vizsgára, 1944 december 1.

A dolgozatokat a szokott negyedív formában, bekötve, lapszámozva, géppel írva (ha a gépeltetés elháríthatatlan akadályokba ütközik, nagyon gondos, tiszta és jól olvasható kézírással) kell beadni a megjelölt határidőkig a lelkészképzőintézet igazgatójához, illetőleg (a II. lelkészképesítő vizsgálatra készített dolgozatokat az egyházkerületi főjegyzőhöz (Debrecen, Széchenyi-u. 4.), akik fel vannak hatalmazva arra, hogy bekötetlen, laszámozatlan vagy olvashatatlan írású dolgozatokat ne fogadjanak el. A II. lelkészképesítő vizsgálati házi dolgozatok közül az 1. pont alatti értekezés külön kötetben, a 2., 3., 4. pont alatti dolgozatok ismét külön egy kötetben adandók be.

A lelkészi szolgálati napló beküldése és bejegyzéseinek igazolása tekintetében a 2312—1942. sz. körlevelem utolsó bekezdésében foglaltak az irányadók (Debreceni Protestáns Lap 1942. évf. 74. lap).

A dolgozatokkal egyidőben kell beküldeni a lelkészképzőintézeti igazgatóhoz, illetőleg a II. lelkészképesítő vizsgát tevőknek) az egyházkerületi főjegyzőhöz 60 (Hatvan) pengő vizsgálati és pecsétdíjat és 20 fillér kézbesítési díjat is. Közlöm az érdekeltekkel, hogy az illetéki díjszabás alapján az I. lelkészképesítő oklevélre 2 P-s, a II. lelkészképesítő oklevélre 10 P-s okmánybélyeget kell felragasztani, amelynek ára a vizsgálati és pecsétdíjjal együtt szintén beküldendő.

Szigorú miheztartás végett közlöm az összes érdekeltekkel, hogy *a fentebb megjelölt határidőknek a meghosszabbítására semmiféle címen, még a legsúlyosabb vis maior esetén sem leszek hajlandó.* Idevonatkozó kéréseket hivatalom el sem fogad senkitől.

A dolgozatok érvényesítése ügyében a II. lelkészképesítő vizsgálatra nézve a 11—1941. sz., az I. lelkészképesítő vizsgálatra vonatkozólag a 382—1941. sz. egyházkerületi közgyűlési határozat rendelkezik.

Debrecen, 1943 augusztus 16.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

—

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

3338—1943. szám. TÁRGY: *Anyakönyvi kutatás.*

FELHÍVÁS.

Lucskay István győri, Darányi-rpt. 25. sz. alatti lakos kérelmére elrendelem nevezett nagyszülei születési és házassági anyakönyvi bejegyzésének felkutatását.

Keresett adatok a következők:

Kiss Péter született 1840—1848.

Szathmári Ágnes született 1840—1850. körüli években, ismeretlen helyen.

Házasságot 1862—1868. év körül köthettek.

A bejegyzés megtalálása esetén kérelmező értesítendő, aki a kiállítási díjon felül 20 P kutatási díjat fizet.

Debrecen, 1943 augusztus 18.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

—

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

3476—1943. szám. TÁRGY: *Elnökségi jóváhagyások megadása.*

KÖRLEVÉL
az egyházmegyék elnökségeihez.

Az utóbbi időben a viszonyok kényszerére való hivatkozással egyre gyakrabban előfordul, hogy egyházmegyei részről az egyházkerületi elnökségtől olyan ügyek jóváhagyását igénylik, amelyekhez az 1933. évi I. tc. 76. és 77. §-ainak rendelkezései szerint egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlés, illetőleg tanács jóváhagyása szükséges. Köztudomású, hogy egyházkerületünk elnöksége már negyedik esztendeje bír olyan általános fölhatalmazással (szövege olvasható az 1942. évi 263. számú közgyűlési határozatban, amelynek érvényét a folyó évi márciusban tartott közgyűlésünk is megújította 12. szám alatt), amelynek értelmében az egyházkerületi közgyűlés hatáskörébe tartozó sürgős, illetőleg rendkívüli körülményekkel megokolt ügyeket maga elintézhet. Az egyházkerületi elnökség azonban ezzel a fölhatalmazásával természetesen csak a lehető legmesszebbmenően megokolt ügyekben él, akkor is elsősorban az egyházkerület egyetemességét, vagy a Kollégiumot érdeklő ügyekben, és csak egészen kivételes esetekben használja fel ezt a fölhatalmazását *egyházközségi* ügyek jóváhagyására. Semmiképpen nem célja ugyanis ennek a felhatalmazásnak az, hogy annak sűrű igénybevételével egyházalkotmányunk egyik alapelve tétessék illuzóriussá. Ennek ellenére mind gyakrabban előfordul, hogy a folyvást súlyosbodó háborús gazdasági helyzetre hivatkozással az elnökség egyes egyházközségek ügyeinek jóváhagyására is megkerestetik, mégpedig olyankor is, amikor az egyházmegyei jóváhagyást szintén nem a közgyűlés vagy a tanács, hanem *csak maga az egyházmegyei elnökség adta meg.*

Minthogy az egyházkerület elnökségének még a legsúlyosabb viszonyok között sincsen semmi hajlandósága a maga intézkedési körének illetéktelen bővítésére, s ezáltal felelősségének mértéktelen megnövelésére, elnöktársam Ónagyméltósága nevében is kénytelen vagyok a következőket igen komolyan tudtul adni:

1. Mint eddig, úgy ezután sem fogunk elzárkózni egyes egyházközségek életfontosságú és halasztást nem tűrő ügyeiben az elnökségi jóváhagyás megadásától oly esetben sem, amikor az elsőfokú jóváhagyást csak az egyházmegye elnöksége adta meg. Azonban elengedhetetlen föltételül kötjük ki, hogy az illető egyházmegyei elnökség *maga is bírjon egyházmegyéje közgyűlésétől ugyanolyan természetű felhatalmazással, mint amilyet az egyházkerület közgyűlése a saját elnökségének adott.* Ezt a felhatalmazást minden olyan egyházmegyei elnökség adassa meg magának legközelebbi közgyűlésén, amely még eddig nem kapta meg, s konkrét esetben a jóváhagyást megadó egyházmegyei elnökség *mindig hivatkozzék az illető felhatalmazást tartalmazó egyházmegyei közgyűlési számra.* Mondanom sem kell, hogy a felhatalmazást *csak közgyűléstől közgyűlésig szóló érvénnyel* lehet megadni, ennélfogva minden közgyűlésen, akár rendes, akár rendkívüli az, meg kell újítani.

2. A felhatalmazás megléte esetén is a legnagyobb gonddal törekedjenek az esperes urak arra, hogy az ezzel való élésre csak a lehető legindokoltabb esetben kerüljön sor. Az egyházmegyei tanácsülések összehívása csekély létszámuknál fogva nagy nehézségbe igazán nem ütközik még a mai időkben sem és súlyos elvi szempontok és gyakorlati érdekek egyaránt megkívánják, hogy az egyházközségek anyagi vonatkozású ügyleteinek felsőbb hatósági ellenőrzése az arra rendelt alkotmányos testületben történjék meg. A „több szem többet lát" igazsága elsősorban éppen az ilyen természetű ügyekben világlik ki, s az elnökségnek különben is igen súlyos felelősségét fölösleges egészen kényszerítő ok nélkül szaporítani.

3. Végül előfordult esetre tekintettel különösen is figyelembe kérem venni, hogy ha olyan teljesen szabályellenes eljárás fordul elő hogy az egyházközségi ügylet aláírói és az egyházmegyei elnökség részéről jóváhagyást adók közül az egyik vagy a másik *azonos személy, ezen esetben a jóváhagyást az egyházkerületi elnökség még akkor is meg fogja tagadni,* hogyha egyébként az illető egyházmegyei elnökségnek van is szabályszerű felhatalmazása közgyűlésétől. Magyarázatra nem szorul ugyanis, hogy ha az esperes, mint lelkipásztor vagy az egyházmegyei gondnok, mint egyházközségi főgondnok szerepel nevével az egyházközségi iraton, akkor annak egyházmegyei részről való jóváhagyója csak az illető esperes, vagy egyházmegyei gondnok törvényes helyettese lehet. Ahogyan az esperes nem vizitálhatja önmagát, mint lelkipásztort, jóvá sem hagyhatja önmagának, mint lelkipásztornak semmiféle cselekményét, és ugyanez áll mutatis mutandis az egyházmegyei gondnokra is.

Debrecen, 1943 augusztus 13. **D. Dr. Révész Imre,**
püspök.

—

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3548—1943. szám. TÁRGY: *Magánvizsgálati iratminták.*

KÖRLEVÉL
közép- és középfokú iskoláink tek. igazgatóságaihoz.

A magánvizsgálati ügyiratok kezelését, a kérvények feldolgozását fölöttébb megnehezíti az a körülmény, hogy a magánvizsgálati kérvények, ezek mellékletei, különböző nyilatkozatok sok esetben hiányosan vannak kiállítva és felszerelve.

E fogyatékosságok megszüntetése, a magánvizsgálati kérvények feldolgozásának megkönnyítése, az igazgatói és a felügyelői teendőknek ebben a vonatkozásban csökkentése céljából a Városi Nyomda a középiskolai felügyelő úr javaslatára Péterffy László, Zilahi Zoltán igazgatók és a felügyelő úr által szerkesztett űrlapokat adott ki, amely űrlapok egységes használata biztosíthatja az egységes eljárást és megkönnyítheti a magánvizsgálati kérvények adminisztrálását.

Ezek az űrlapok a következők:

1. Magánvizsgálati kérvény-űrlap a püspöki hivatalhoz (Nyomdai száma: 1943—1442.).

2. Bejelentés a magántanuló tanítójáról (Nyomdai száma: 1943—1440.).

3. Nyilatkozat arról, hogy a kérvényező a kért vizsgálatot sehol sem kísérelte meg (Nyomdai száma: 1943—1439.).

4. Értesítő és tájékoztató leveleződlap a vizsgálati engedély megadásáról, idejéről és egyéb tudnivalókról (Nyomdai száma: 1943—1438. Ö.).

Elrendelem, hogy kebelbeli közép- és középfokú iskoláink igazgatóságai a magánvizsgálati engedély iránti kérések felterjesztésénél, illetőleg igazgatói ügykezelésénél e nyomtatványokat használják.

A szóbanlévő űrlapokat a Tiszántúli Református Egyházkerület és Debrecen sz. kir. város Nyomdavállalata közép- és középfokú iskoláinknak mintapéldányokban már meg is küldte.

Debrecen, 1943 augusztus 17-én.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNYEK

Minden pályázati hirdetményt egyházkerületünk hivatalos lapjában: a Debreceni Protestáns Lapban közzé kell tenni és a **Kiadóhivatal** *címére (Debrecen, Kálvin-tér 17., Püspöki hivatal, Postafiók 65.) kell beküldeni.*

Hirdetési díj szavanként 10 fillér. Legkisebb hirdetési díj 2 pengő.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

3536—1943. sz.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Pályázatot hirdetek a nagybányai egyházmegyébe kebelezett *Avasfelsőfalu* református missziói egyházközség *lelkipásztori* állására. Javadalma a következő:

1. Készpénz az egyházközség pénztárából 500 P.
2. 12 köbméter tűzifa természetben, hivatalos értéke 150 P
3. Stóla.
4. Kongrua 2124·05 P.
5. Lakás és kert természetben, vagy amíg készen lesz, az egyházközség által bérelt helyiségben.

Pályázati határidő a pályázati hirdetés megjelenésétől számított 15 (tizenöt) nap. Pályázati kérvények az E. T. II. tc. 39. §-ában előírt okmányokkal felszerelve *Oláh Sándor* espereshez *Nagybánya* (Szatmár vármegye) adandók be. Az állás püspöki kinevezéssel töltetik be, melynek jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Debrecen, 1943 augusztus 16.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A szatmárnémeti református *gimnázium* igazgatósága pályázatot hirdet: két magyar-latin, egy latin-történelem, egy testnevelési rendes és egy latin-német, két mennyiségtan-természettan *helyettes tanári* állásra. Pályázhatnak református vallású tanárjelöltek vagy tanárok, akik ezen szakcsoportokból képesítést nyertek. Javadalmazás az államival megegyező. Származás és katonai szolgálat igazolandó. A szabályszerűen felszerelt kérvényeket 1943 augusztus 31-ig kell az intézet Igazgatóságához benyujtani.

Békés ref. egyházközsége pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett *XV. sz. tanítói* állásra. Javadalma: föld, gabona 63 értékegységben, természetbeni lakás és államsegély. Ha ezen állás átválasztással töltetnék be, úgy készpénzes állásra választunk, melynek javadalma 80%-os helyi hozzájárulás, a többi államsegély. Kötelesség: egy vagy több osztály vezetése, kántorhelyettesítés, énekkarszervezés és vezetés, belmissziói munkában és úrvacsoraosztásnál segédkezés. Pályázhatnak férfi- és nőtanerők. Határidő: megjelenéstől 21 nap. Szabályszerűen felszerelt kérvények Református Iskolaszék címre Békésre küldendők.

Értarcsa református *kántortanítói* állására pályázatot hirdet. Javadalom: 16 kat. hold föld vagy 508 P. Stóla. Államsegély. Építési segély érkezéséig bérelt lakás, vagy lakbér. Törvény értelmében javadalom fele kántori. Kántorság nem kötelező. Nők is pályázhatnak. Vasút jó közs. úton 6 km. Református Iskolaszék, Értarcsa, Bihar m. Kötelesség törvényszerű. Határidő 15 nap.

Kishódos református egyházközsége pályázatot hirdet egytanerős *kántortanítói* állásra. Javadalom: lakás természetben; föld, búza, fa — 33 értékegységben — és államsegély. Pályázati határidő szeptember 21. Nők is pályázhatnak. Református Egyházközség, Kishódos, Szatmár m.

A kügypusztai *előkönyörgő-kántortanítói* állás július 4-én hirdetett pályázata meghosszabbíttatik.

A nyírturai református egyházközség a lemondás folytán megüresedő *tanítónői* állásra pályázatot hirdet. A fizetésből 10% helyi javadalom. Lakás természetben. Kötelessége reábízott osztályok vezetése, belmissziói munkában segítés és szükség esetén a kántor helyettesítése. Pályázati kérvény kellően felszerelve 21 nap alatt Nyírturára küldendő. Az állás a választás után azonnal elfoglalandó. Férfiak is pályázhatnak.

Őr református iskolaszéke katonai szolgálatot teljesítő *tanítói* állásra, *helyettesi* minőségben, 16 napi határidővel pályázatot hirdet. Fizetés törvényszerű. Nők is pályázhatnak. Református Lelkészi Hivatal, Őr, Szabolcs vm.

FELVÉTELI HIRDETMÉNY.

A máramarosszigeti református gimnázium I—VIII. osztályú tanulókat felvesz az intézet internátusába. Az intézet nevelői munkájával, alkalmas internátusi elhelyezésével (az iskola főépületében), vidékének egészséges éghajlatával, természeti szépségekben gazdag környezetével teljes biztosítékot nyujt a tanulók helyes nevelésére. Vérszegény, gyenge szervezetű alföldi gyermekeknek is rendkívül kedvező környezet. A teljes díj lakás, fűtés, világítás és naponkénti négyszeri bőséges, ízletes ellátással együtt havonként 90 P. A gimnáziumban a tandíj 120 P, beírási és mellékdíjak 50 P. Részletes tájékoztatót szívesen küld az Igazgatóság.

TARTALOM:

Diakonisza intézetünk otthona és munkája
Halottaink — Krónika — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdetmények — Hirdetések

Főzéshez, fürdéshez, szobafűtéshez

A Gáz a legjobb, legolcsóbb, legtisztább a legkényelmesebb; a leggyorsabban kezelhető; melege pontosan szabályozható; számlaértéke egy hónappal később fizetendő.

Főzők, tűzhelyek, autogeyserek, fürdő- és fűtőkályhák olcsón kaphatók.
Díjtalan felvilágosítások, készülékek bemutatása, költségvetés.

BATTHYÁNY-UTCA 17. SZ. Telefon: 28-53. sz.
DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS VILÁGÍTÁSI VÁLLALATA.

SESZTINA LAJOS
vasnagykereskedés
DEBRECEN
TELEFON: 20-06 és 15-48
Alapította: Sesztina János 1819-ben.
IPARI, MEZŐGAZDASÁGI, HÁZTARTÁSI, GÁZOLTALMI és LÉGVÉDELMI CIKKEK.

Alföldi Takarékpénztár Debrecenben
Ferenc József-út 16.
Betéteket előnyösen gyümölcsöztet és azonnal kifizet. Kölcsönöket állandóan folyósit. Mint a Futura főbizományosa, foglalkozik a termény-üzlet minden ágával.
TELEFONOK:
Bank: 19-70. és 22-32. Terményosztály: 28-66. szám.

Papi palástot és süveget
a közismert, közkedvelt hivatalos O. R. L. E. palástokat jutányos áron készíti
Szénási Sándor
Hódmezővásárhely, Tavasz-u. 20. sz.
JÓ MINŐSÉG! PONTOS MUNKA! KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK!
Református iparos.

A „TAKARÉKOSSÁG" KERESKEDELMI RT.
kötelékébe tartozó cégek ma is változatlan feltételek mellett s zavartalanul állanak rendelkezésére mindazon mt. vásárlóknak, kik mindenkori pontos fizetményeik igazolására érvényes vásárlási utalvánnyal rendelkeznek!

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA
ORGONA- ÉS HARMÓNIUMGYÁR RT.
PÉCS, József-u. 30. TELEFON: 17—14.
Fióküzem: Rákospalota, Pázmány-utca 72. sz.
Telefon: Budapest, 494—497.
Új orgonák, mindennemű javítás és átépítés. Kitűnő hangú harmóniumok. Méltányos feltételek, művészi kivitel.


Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1943—1913

Debrecen

Debrecen szab. kir. város
új köztemetője, rava-
talozó és hamvasztó
épülete. Bp [1933] 23 l.

Föv. Könyvt.

Rq 726.8(439.032).

Belgrad.

Balra az innere Neboise Th
anyagára vonatkozó megjegyzések
Neboise Thor épitési modjának f

Tollrajz, mér. a papirosna

Debreceni farérasipar

emlékei a XVI–
XVII. századból

l.

Évk Dévi 1939–40

159 és kv ll.

Debrecen irodalma

Zoltai Lajos:
Debrecen város szá-
zados küzdelme a
görög kereskedőkkel.
Debrecen 1935. 59 l.
Föv. Könyvt.

Rq 386(439.032)

Zoltai Lajos: Ismeretlen részletek Debrecen város multjából. Debrecen 1936.
230 l. 2 t.
Föv. Könyvt.
86718.

BAKÓ JÓZSEF

KAPASZ-KODÓK

REGÉNY

A kis paraszt-iparos sorsból a nép tanítójává emelkedett kiváló költő első nagy prózai műve.

MAGYAR ÉLET KIADÁSA

Debreceni irodalom

Zoltai Lajos: A debreceni városháza négyházeves története 1531–1931. — Bem tábori nyomdája. Debrecenből a Hérely nemzeti muzeumig. Debrecen 1932 32 l. A Debreceni képes kalendáriumból.)

Győr.

A középtért elfoglaló v
felrobbant, a győztes csapat
parancsnoksága alatt befelé,
néz. Felirata a kép alatt né
vulgo RAAB kezdettel és laus
cula Amen befejezéssel, alól
vegének kezdete: A. Weissenb
gerigs Pastei.

Szines rm., mér. a vk. 1

140-

Debreceni magyar

Szabó-céh ezüst poharai

1697-ből.*

Repr.

Arch. Ért. 1915

32. tábla

* A Debreceni Vá-
ros Levéltárában

Debreceni magyar szabó-cék

Kalpas serlege
1684-ből

Repr.

Arch. Ert. 1915

33 tábla

Nagyper Rátai gard. KA. V. 301.

Debreceni ötvös hitele-
sítőjegy

repr.

Arch. Ért. 1911. 49. l.

kben a történelmi órákban. Fegyvertársam a le=
klós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép=
yvertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
és kalandmentes külpolitikát akar.
nhez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat=
. Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
ájáért, küzdöttem a panamák ellen és segítettem
em tehát a főváros közönségétől, hogy segítsen

ne és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki=
n nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
erepel.**

a sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

Debreceni rk.

plébánia templom

Épült 1721–1745.
Két kötörnyát
1834-ben emelték

Velics 1894

87, 88. l.

-2128 nard

2127. Ed. Ender,
Sz. Wienben 1824-ben.

2127. Férfi tanulmány.

Mellig látható agg fé
lámos haja, szemöldöke , baj
Köntöse brokát, köpönyege pi
kel: Ed. Ender 1850.

Papiros vászonra húzva,
Delhaes István hagyatéká
Átvétett 1902: I. 12-én

904: IV. 27.

Debreczeni ötvösség

.l.

Arch. Ért 1887

382.l.

A »halk elaljasodás« veszélye

Milotay István legutóbb megrendítő tényeket sorolt elő arról, hogy társadalmunk egy része a világtörténelmi vizsgán milyen csúfosan elégtelenre felelt. „Vannak emberek, akik, ha valami nem tetszik nekik, mindjárt készen vannak azzal a megállapítással: Ha ez így megy tovább, a németek majd rendet csinálnak. Vagy: Nem lesz itt addig semmi, míg a németek kezükbe nem veszik a dolgot. Mondanunk sem kell, hogy ez az ostoba és igazán szégyenletes hivatkozás, amikor hízelegni akar német barátainknak, ugyanakkor sértő és bosszantó is reájuk nézve..." — „Hogy a névtelen, vagy névvel ellátott feljelentések milyen tömege kísérletezik a nálunk állomásozó katonai hatóságoknál, vagy valamilyen állami megbízásból... vagy egyéb hivatali küldetésben itt tartozkodó német állampolgároknál is azzal, hogy a levélíró a maga személyes bosszúvágyát valamelyik haragosával, versenytársával, politikai vagy üzleti ellenfelével szemben kitölthesse, erről külön lehetne elmélkedni. Hogy a megüresedő zsidó lakásokkal szemben ez a mohóság milyen kérésekkel, sőt fenyegetésekkel ostromolja az illetékes minisztériumokat, arról ezek beavatottjai tudnának elképesztő példákat." — „Ezzel az egész nemzeti nyomorúsággal, lelki és erkölcsi elferdülésnek ezekkel a tüneteivel szemben a kormányhoz, politikai testületekhez, hiába fellebbeznénk. Ez nem lehet más, mint a vezető értelmiségi osztályok tisztultabb lelkiismerete, és még érintetlen erkölcsi szilárdsága. Mindenkinek, aki átérzi mit jelenthet reánk nézve Széchenyi szavaival élve „a halk elaljasodásnak" ez a veszélye, össze kell fogni annak leküzdésére."

Milotay világosan látja, hogy erkölcs nélkül nem élhet társadalom. Az erkölcs forrása azonban a vallás. Mennél magasabbrendű egy vallás, annál tisztább erkölcsiséget termel ki. Ha egy lépéssel tovább ment volna ebben a fájdalmas vallomásban, megmutatta volna, hogy a keresztyénnek nevezett társadalom Urának és alapítójának parancsait lábbal tiporja. Hogyan merhesse egy társadalom a tisztultabb erkölcs vizét, ha magát a k u t a t betemette, kővel teli dobálta, ha soha saját maga bűnbánatot nem tartott és a saját bűneit mindig másokra akarta rávetni? És ha az egyháznak keresztyénség alatt hatalmi politikát értenek? Jézus Krisztusnak vissza kell állítania hatalmát, igazságát. És ebből a forrásból: az Ő életéből fakadhat tisztultabb társadalmi élet. Az ilyen járványok ellen is Krisztus vére az igazi orvosság.

Áhitat a finn képviselőházban

A finn képviselőház egyik ülésteremében, a neves *Mangs* lelkész beszédével vallásos összejövetelt tartottak legutóbb, amelyen ott volt *Hakkila* V., a képviselőház elnöke, *Kauppi* K. közoktatásügyi miniszter, nagy számban képviselők s a parlament tisztviselői. Eljött *Ryti* Gerda asszony, az államelnök felesége is.

Bundák, bolerók, rókák Izléses forma, finom kivitel, nagy választék **Somogyi** szűcsmester szőrmeszalónjában V., Kossuth Lajos-utca 13. (Félemelet)

A szószék és az Urasztala megmaradt a bombázott Ispotályi templomban

Debrecen, 1944. június hó.

Ismerős városkép fogad a debreceni vasutasállomás környékén. A sátáni romboló munka minden szomorú jelét fellelni itt. Június 2-án a kora délelőtti órákban súlyos légitámadás érte az ősi civis várost. Ennek a támadásnak a sebei tátonganak ma is körülöttünk. *Kezd valami mély és megrázó hasonlatosság kialakulni magyar városaink arculatán.* A romok azonosságának vonásai ezek.

Itt Debrecenben van azonban valami, ami megrendítőbbé teszi a szemlélő elé táruló képet. Szétbombázott családi hajlékok, szeretetintézmények. üzemek között, *egy halott templom romjait is megtalálják.* Az 1704-ben fundált református templom: az Ispotalyi is romokban hever.

Most itt járok ennek a régi templomnak a maradványai között. Néhányszor elmentem már mellette behúnyt szemmel. Nem mertem írni róla. Éreztem ez lenne *a legszomorúbb riport.* Kísérőm könnyes szemű fiatal lelkész. Évek óta szolgál már ebben a templomban. Mindegyre elakad a szava, torkát fojtogatja a zokogás, amint végigvezet a pusztulás útján...

Az utolsó istentisztelet

A szörnyű bombázást itt élte át a reggeli istentisztelet elvégzése után a templom közvetlen közelében. Június 2-ának csodálatosan szép reggele volt. Az Ispotályi templom környéke csöndes oázis a modern nagyvárossá fejlődött Debrecen forgatagában. Kedvesen hívogattak ezen a reggelen a harangok Isten házába. Jöttek is a hívek. Csoportosan az ispotályi szegényház öregjei. Megkopott életük itt mindig megfényesedett. A gyülekezet tagjai, dolgos magyarok érkeztek. Ismeretlenek, akik a vasutállomásról tértek be a harangok hívó szavára.

— A rádió adása már szünetelt, amikor bementünk a templomba — mondja a barátom. Ki gondolta volna, hogy utoljára lépjük át ennek a hajléknak a küszöbét — sóhajtja.

— Mi volt az Ige ezen a reggelen —kérdem tőle.

— *A Prédikátor könyve harmadik részéből* olvastam fel néhány verset — feleli. A rendelt időről szólnak ezek a versek. Mintha a Lélek vezetése alatt olvasta volna fel éppen ezeket. Figyeljük csak, *mennyire időszerűek voltak ezek az Igék éppen ott és akkor:* „Mindennek rendelt ideje van az ég alatt minden akaratnak". A harmadik versben ezt olvassuk: „Ideje van a megölésnek és ideje a meggyógyításnak, *ideje a rontásnak* és ideje az építésnek". És a negyedik versben: *Ideje van a sírásnak..."*

— Mire kimentünk a templomból, már a mi körzetünkre is légiveszélyt jeleztek — folytatja. Nemsokára megszólaltak a szirénák. Az ispotályi öregeket rendben levezették a szegényház alatt lévő óvóhelyre. És imádság közben vártunk...

Bombaszőnyeg a templom körül

Megint megtörik kísérőm szemében a fény. A borzalmak órájának minden pillanatban ráül a lelkére.

— Egyszer csak elszabadul a pokol. Megindult a támadás. Zuhogott a bomba. Egy, kettő, tíz, ötven — vagy ki tudja mennyi csapódott le körülöttünk — mondja halkan. Ugy himbálodzott velünk az óvóhely, mint a hajó a hullámzó tengeren.

— Mit éreztél, amikor a halál oly közel lépett hozzád — kérdeztem tőle.

— A vezérigém mindeddig ez volt: »Ne félj, csak higyj«. Ezt ragadtam meg akkor is. Isten különös kegyelméből megmenekültünk — mondja bizonyságtevő erővel.

— Milyen látvány tárult elétek? — amikor kiléptetek az óvóhelyről.

— Azt nehéz volna elmondani — feleli. Az első tekintetünk a templom felé fordult. Bomba találta el. Ott állt előttünk megsebezve. Félredőlt toronnyal. *S amerre néztünk, mindenfelé rom, rom, pusztulás, halál...* Bombaszőnyeg hullott erre a kedves környékre.

Megállt. Ugy szerettem volna mondani neki, ne szégyeld a könnyeidet, és is megrendülve hallgattam. És néztem a borzalmas képet. Pedig ezt már némileg enyhítette az idő, a jótékony eső, munkások keze.

Körülnézek, míg az emlékei között lapozgat. *Az öreg templomot nehéz bomba találta el* a toronyhoz közel. Tetőzete beszakadt, orgonája elpusztult. Ép ablaka egy se maradt. A boltíves mennyezet mindenütt megrepedt abban a részben is, amely nem dőlt egészen össze. Az alap is össze-vissza repedezett. A romhalmaz tetején ott a két harang. A harmadik a lezuhant torony gombjánál húzódik meg. A templom körül egyik óriási bombakráter a másik mellett. *A szószék és az Urasztala megmaradt.* Van néhány pad is ép állapotban. Ha a rombadőlt templom közepétől egy ötven méter sugarú kört képzelünk el, a körön belül mindegy 60 nagyméretű bomba becsapódását figyelhetjük meg. A KIE vezetése alatt álló *iparostanoncotthont négy telitalálat érte.* Most puszta romhalmaz. A gondnoki lakás egyik része leomlott. A padlásról gyermekjátékok néznek ránk. A szegényházat megtépte a vihar, falait megrázta, ablakait bezúzta. Ugy néz ki, mint egy ütöttkopott vén Tiborc. A templom melletti emeletes iskola egyik szárnyát is bomba érte. Ez is leomlott. A körülötte levő lakályos tanítói otthonok mind tönkre téve. A lelkészlak megrepedezve. Gyönyörű kertje bombáktól felszántva.

— Aztán könnyeinket letöröltük — folytatja kísérőm — és nekiláttunk a legszomorúbb kötelességnek: menteni, ami menthető. A templomból kimentettük az Úrasztali terítőt, a virágvázákat, néhány zsoltárt a padokból. A tönkrement orgona széthúllott sípjait. A harangok ekkor még az oldalra dőlt toronyban voltak. *Este ¾ 7-kor* szakadt meg a templom szíve, ekkor *lezuhantak a harangok.*

Egyre drámaibb lesz az elbeszélése.

— Az utcákon szerte szét heverő halottakat összegyűjtöttük. Ide fektettük őket erre a pázsitszőnyegre — mutatja. Szemfödőjük a fák megmaradt lombja volt. A környékbeli házak alól egymás után ástunk ki lelkésztársaimmal a sebesülteket meg a halottakat. Bekötöztük őket, vígasztalást szóltunk és dolgoztunk késő éjszakáig...

Igen, *a debreceni református lelkészek névtelenül,* reklám nélkül, *ott voltak a mentés munkájában.* Volt olyan közöttük, aki az első támadó hullám elvonulása után már hívei után rohant. A bekövetkezett második hullámot egy bombatölcsérben meghúzódva várta meg, aztán dolgozott tovább. *Felekezeti sikert a romok felett senki sem könyvelhet el!* A közös nyomorúságban szent testvériség született itt, amelyik nem várhat, de nem is fogadhat el tömjénezést! Ezt az igazság érdekében meg kell állapítanunk.

Felépítjük a templomot!

— Tartottatok-e azóta istentiszteletet a gyülekezet részére — kérdezem.

— Már másnap reggel is tartottunk a szegényház egyik félig-meddig alkalmasnak látszó helyiségében. *Zokogó gyülekezet jött ide össze.* Eljöttek a szegényház lakói, akik mindnyájan megmenekültek. Jöttek azok, akiket Isten valami csodálatos módon kimentett a halál tőréből. És *eljöttek sokan azok is, akik mindenüket vagy mindenkijüket elvesztettek.* Eljöttek vígasztalódni vagy hálátadni, oltalmat kérni. Mind úgy jöttek, mind akiknek nem maradt más, csak a Kegyelem.

— Hogyan fogadta a gyülekezet a templom lerombolásának hírét?

— Megrendülve, de azzal az imádságos fogadással, hogy felépítjük a templomot!

Pedig ez *az ispotályi gyülekezet nagyon szétszóródott* a bombázás után. Vannak olyan részei, ahonnan mindenki elköltözött. Végigmentem a Tóth Árpád utcán meg az Erzsébet-utcán, *a romok között egyetlen emberrel alig találkoztam.* A Vargakert, amelyik hangos volt a gyermekzajtól, jaj, de megcsendesedett!

— Menekülő emberek akiknek nem maradt a puszta életüknél egyebük azzal vettek búcsút azokban a napokban, hogy felépítjük a mi kedves templomunkat — fejezi be elbeszélését kísérőm.

Milyen jó ezt hallanunk! A köveket szétzúzhatták. A szíveket azonban sohasem! A templomok pedig nemcsak kövekből épülnek. Hanem mindenekfelett hívő, áldozatkész, forró emberszívekből. Ezért fog újjáépülni és fogja újból századok felé hirdetni az ispotályi református templom a győzhetetlen Evangéliumot.

Balla Árpád

Ravasz Lászlóné-alapot létesített a Protestáns Diákmenza intézőbizottsága

Bensőséges meleg ünneplésben részesítette a Protestáns Diákmenza Intézőbizottsága Ravasz Lászlónét, abból az alkalomból, hogy 20 éve intézi teljes hűséggel, böles előrelátással s fáradhatatlan gondoskodással a Menza ügyeit mint annak ügyvezető elnöke. Megjelentek: *Benedek* Zsoltné, *Csalótzky* Károlyné, *Orth* Ambrusné, *Petri* Pálné, *Csekey* Sándor, *Ujj* Józsefné s *Erdélyi* Zsuzsánna s átadták szeretetük szimbólumát. *Dr. Csekey* Sándor, a Menza igazgatója fejezte ki az intézőbizottság és ifjúság hálás köszönetét. Tisztelete és szeretete jeléül az intézőbizottság *Ravasz Lászlóné alapot* létesített.

SZEMÉLYI HIREK

— **Dr. Ujszászy Kálmán** teológiai igazgató lesz a sárospataki főiskolában a következő két iskolai évben a közigazgató.

— **Szalay György** tarcali segédlelkészt a nyugdíjazás folytán megüresedett újcsalánosi lelkészi állásra egyhangúlag meghívták.

— **Kertész Gyula** cigándi segédlelkészt az olaszliszkai reformátusok hívták meg lelkipásztornak.

— **Herczegh Vilmos** segédlelkészt hívta meg lelkipásztorának a neszmélyi gyülekezet.

— **Zsoldos István** kisújszállási segédlelkészt egyhangúlag meghívták a kisújszállási tanyagondozó lelkipásztori állásra.

— **Ürögdy Ferenc** karcagi segédlelkész a borpataki missziói egyházközség lelkipásztorává neveztetett ki.

— **Györke Gyula** segédlelkész eljegyezte Binder Erzsébet tanítónőt.

— **Dr. Vasadi Balogh Lajos**, lapunk zenekritikusa, a Magyar-Német Társaság segítségével az Erich Lübbert-féle alapítványból egyéves németországi ösztöndíjban részesült.

— **Halálozás.** Gilicze Antal szentesfelsőpárti lelkipásztor 59 éves korában elhúnyt. — Dékány Tibor főmérnök, a külsőjózsefvárosi missziói anyaegyházközség presbitere, 43 éves korában elhúnyt.

Pályázati hirdetmény

a Református Apolónők Szeretetszövetsége (az Orsz. Ref. Szeretetszövetség alosztálya) növendékei közé való felvételre.

Pályázhatnak olyan hivő lelkű, egészséges, négy középiskolával bíró 18—35 éves ref. nők, akik az ápolónői pályát hivatásnak és Isten előtti szolgálatnak tekintik s akik kötelezik magukat arra, hogy végzettségük után legalább 3 évig a Szövetség testvéreiképpen teljesítenek szolgálatot. A tanfolyam 2 éves, ami után a jelöltek I. o. ápolónői oklvelet kapnak. Oklevél elnyerése után a Testvéreket a Szövetség vezetősége véglegesített, nyugdíjas állásba helyezi el, megrokkanásuk után vagy öregségük esetére otthonukról és ellátásukról az Országos Református Szeretetszövetség gondoskodik. A jelöltek internátusban laknak, ahol lakás, fütés, világítás stb. fejében havi 25 P-t fizetnek. Élelmezésüket a gyakorlati szolgálat fejében díjtalanul kapják. (Élelmiszerjegyeiket beszolgáltatni kötelesek.) Felvételi kérvényhez — ami a RASz Intéző Bizottságához címzendő vagy a Szeretetszövetség központjába (Budapest, XIV., Stefánia-út 29/a) vagy Magyar Lajos igazgató-lelkészhez (Budapest, Szent János-kórház ref. lelkészi hivatala) küldendő — mellékelni kell: 1. születési bizonyítványt, 2. iskolai bizonyítványt, 3. lelkészi ajánló levelet, 4. önéletrajzot, 5. kiskorúaknak szülői (gvámi) beleegyezést és kötelezettségvállalást az internátusi díj fizetésére. Néhány arra rászoruló Testvérjelöltet fizetési kedvezményt vagy ingyenes helyet is kaphat.

Felvilágosítással az ig. lelkész bármikor készséggel szolgál, esetleg telefonon is 426—024, vagy 150—100 (307-es mellékáll.) számon. A Testvérjelöltek kb. 1 havi próbaszolgálatot végeznek. Pályázati határidő július 1.

Ki a magyar?

Nemzetünk kormányzójának 76-ik születése napján minden templomban hálaadó istentisztelet volt. A Kálvin-téri templom igehirdetésének néhány gondolatát közöljük alább. Az igét hirdető Muraközy Gyula többek közt ezeket mondotta:

*

— Sokan kérdezték, hatalmas könyveket írtak róla, hogy mi a magyar? Most tudjuk, hogy másképpen kellett volna kezdeni: ki a magyar? Túlsokan, akikben pedig az ősi vérfolyam tiszta hullámai száguldoztak, lettek a századok alatt szolgák és zsoldosok, túlsokan az áthasonultak közül próbálták magyar voltukat a magyar lélektől idegen eszközökkel bizonyítani. És túlsokan lettek: Zrinyiek és Damjanichok, az ősi fába beoltott életek a magyar lélek legszebb virágai, semhogy a magyarságot vegyi készletekkel, vagy laboratóriumban meg lehetne állapítani.

*

— Légy bátor! Ezt parancsolta Isten a mindenkori magyarnak. Emberi számítással ügye mindig elveszettnek látszott. Akár IV. Béla vitte népét, akár II. Lajos, akár II. Rákóczi Ferenc, akár Kossuth, akár Horthy Miklós. Mindig egy maroknyi népnek kellett világbirodalmak ellen úgy harcolni, hogy csatátvesztve is győzzön. Ha számítgatott volna a magyar, ha egyenlegbe foglalta volna földje nagyságát, katonái számát, fegyverei alkalmasságát és a reá támadó népekét, akkor történetkönyve lapjait szemfedőül boríthatta volna arcára. A nagy magyar labancok pusztán az emberi számítás mérlegére tették nemzetük erejét és mert nem hallották ezt az égből és temetőkből szálló, őszfölötti parancsot: légy bátor! Azért ajánlották a csöndes szolgaságot, „az életmentő" tartományi állapotba való belenyugvást.

*

— Aki hihetetlenül bátor, az vakmerő. Aki csak önmagában bízva bátor, az kalandor. Aki mindenben elvesztette hitét, az gyáva. Aki úgy bátor, hogy Istentől kapott parancsot, az hős. Nem lehet útjáról eltéríteni, mint ahogy a nap bolygóját nem lehet megállapítani. Annak mennie kell. Nem lehet a hőst megfélemlíteni, mert Isten irányítja az útját. Nem lehet halálra rémíteni, mert nagyobb értéket ismert meg, mint a maga puszta élet és becstelenül, meggyalázottan, küldetését megtagadva nem kívánna élni.

*

Ki a magyar? Aki az Isten parancsából bátor és Isten által erős. Az erős ember olyan, mint az erős fa: magányos. Az erdő gyöngíti a fát. Akár ezer évre emlékezünk, akár huszonöt évre, a magyar vezetőihez mindig ez a parancs érkezett: légy erős, mert egyedül vagy. Három kormányzónk volt történelmünk folyamán: Hunyadi János, Kossuth Lajos és Horthy Miklós. Mindegyikhez ez a parancs érkezett: Légy erős kelettel szemben, mert egyedül te vagy a gát a török óceán előtt. Európa tapsol, vagy meghúzza a harangot dicsalod emlékére, de magadra hágy az óriási kapuban egyszál karddal küzdő vitéz! Légy erős nyugattal és északkal szemben, mert egyedül vagy! Uralkodóházad idegen népek erdőjét ültette köréd, hogy árnyékuk reád essen. És ezeket gyujtotta fel, hogy elpusztulj lángjukban. A világ tapsol és megsirat, de kezét nem nyujtja ki éretted. És a harmadik magyar kormányzóhoz ugyanez volt egykor a magyar történelmi intés: légy erős! Szegeden idegen hatalom tiltja el a fegyvereinket. Keleten lejöttek hegyeikből a pásztorok, akiket befogadtál. Az ország többi részét a bolsevizmus lángerdeje emészti föl. Légy erős, mert egyedül vagy és mert én veled vagyok!

*

Ez a magyarság, amely az egész világban egyedülvalónak érzi magát, legjobbjaiban erejének forrásait mindig Istenben keresi. Nem véletlen, hogy Bocskai, Bethlen, I. Rákóczi György bibliás és imádkozó fejedelmek mentették meg a nemzet lelkét, hogy II. Rákóczi Ferenc korának egyik legmélyebb hitű és legtisztább vallásosságú fia volt. Hogy Petőfi így vallott: „Egy erős Istenség tartja átölelv a magyar nemzetet!" És hogy vitéz nagybányai Horthy Miklós magyar kormányzó előtt száz évvel járt egy őse, egy bizonyságtévő református püspök, aki századokba kiáltotta a parancsot: Légy bátor és erős. A magyarság mindig elpusztult, amikor hitét elvesztette, amikor Isten törvényeinek szembeszegült. A mi bátorságunk és erőnk hiú álom volna, ha Jézus keresztjét elhagynánk. Mihelyt a magyar lélek Krisztustól eltér, önmagát tagadja meg: szolga lesz és gyáva. És ezzel már Isten el is dobta maga elől, mert azért teremtette, hogy bátor legyen és erős, hogy magyar legyen, a csodák népe maradjon.

A TÉKOZLÓ FIÚ ÚTJA
címmel közkívánságra megjelent
Szabó Imre esperes pünkösd heti
EVANGÉLIZÁCIÓS ELŐADÁSSOROZATA
Muraközy Gyula előszavával
Ára: 4·20 P
Megrendelhető a kiadóhivatalban

Koszorú Krasznojarszkba

1917 június 25-én, 33. születésnapján a krasznojarszki fogolytáborban utolsót dobbant az evangélikus papfiú, a költő Gyóni Géza szive. Születése 60. évfordulóján Gyónon emlékünnepélyt rendeznek, a rádióban felhangzanak versei. Az emlékezés során idézzük mi is hősi alakját lelki szemeink elé.

Életútja a gyóni evangélikus parókiáról indult. Másodéves pozsonyi teológus korában már megjelenik első verskötete. Érzékeny lelke nyugtalanul tovasodorja, hivatalnok, majd hírlapíró s 1914-ben bevonul Przemyslbe katonának. Itt jelenik meg: Lengyel mezőkön, tábortűz mellett című kötete, amely egyszerre ismertté teszi nevét katonáink közt és idehaza. Lelkületét legjobban egy leveléből ismerhetjük meg: »Nem tudom, ki találta ki azt a szállóigét, hogy fegyverzörgésben hallgatnak a múzsák, mert ez semmiképpen se vonatkozhatik arra a múzsára, akinek helyén van a szíve. Az enyém ugyan még a legvadabb ostrom idején is rímeket ajándékozott nekem. Amit most küldök, az nem is vers voltaképpen, hanem história. Még a szivárvány sem fantázia benne, mert még soha életemben nem láttam olyan éles és gyönyörű szivárványívet, mint október hó 10-én, amikor a muszkát búcsúztató ágyúsoraimat valóságos piros-fehér-zöld koszorúba fonta... De beszéljen most helyettem az ének:

»Szivárvány-hídján lassan lépkedett —
Sárban és vérben dideregtem én;
A löporfüst fojtotta mellemet
És láttam őt, a Seregek Urát,
Mint egykor Mózes a Hóreb hegyén...«

Amikor október 6-án résztvesz önkéntesen egy felderítésben, megrázó élménye versben ölt testet »Csak egy éjszakára« címmel, a világháború leghatalmasabb lírai terméke. Gyóni Géza hősi, katonás alakját elfelejteni igyekeztek nemzetbomlasztó, »nem akarok többé katonát látni« emberek. Ma ismét időszerű. Vagy száz verse a magyar líra értékes része marad. A krasznojarszki temető felé száll a Múzsa. »Sírvers« című versével emlékezünk:

Hazai domb lesz vagy idegen árok
Bús sírom füve amelyen kihajt,
Kopott fejfámon elmosódó írás
Bolygó vándornak ezt hirdesse majd:

Boldog, ki itt jársz, teérted is
Megszenvedett, ki lent nyugszik, a holt;
Véres harcok verték fel hírét,
De csak a béke katonája volt.

Pap Ferenc

A hadigondozómunka egyházkerületi megszervezése

Dr. Ravasz László püspök június hó elsején körlevélben hívta fel a dunamelléki egyházkerület minden gyülekezeti lelkipásztorát, hogy a gyülekezeti hadigondozást több hadigondozó bizottság felállításával, a munkatársak kiképzésével, a polgári hatósági kapcsolatok megteremtésével haladéktalanul szervezze meg vagy ha már régebben megvolt, az egyházmegyei és egyházkerületi szervezetbe kapcsolják be. A munka gazdája minden egyházmegyében az esperes által kijelölt egyházmegyei megbízott. Kerületi fokon az egyházkerületi megbízott, dr. Domján János budapesti lelkipásztor áll az egyházmegyei megbízottak szolgálatára: IX., Kálvin-tér 8. sz. A körlevél így végződik: Bizonyára az egyházkerület minden pásztora meghallja az egyház Urának és az időknek szavát és magyar népünkért érzett szent felelősséggel engedelmeskedik az apostoli szónak: Annakokáért, míg időnk van, cselekedjünk jót mindenekkel, kiváltképpen **pedig a mi hitünk cselédeivel.**

-g a Batthyányak czímeret
plasztikusan kiképzett tengeri ló
val
eg

rán
a
zi-
ben
dig
nt-
ek,
sak
is
íny

tali
a
a
bb
z y
l y-



381. ábra. A debreczeni ev. ref. egyház fedeles kancsója 1631-ből.

ezüstlevelekbe foglalva egy-egy a
vésett műben négy bányász az
Az előbbiek fölött e felirat van:
évszámot kiadó chronostikonos
F.DIna sVas Larga reVeLet opes
tartalma



385. ábra. Zergét ábrázoló asztaldísz 1724-ből. Kiáll. gr. Teleki Sándorné.

ugyancs
lovassz
csatába
László
s maszk
és kaftá
hüvelyé
kucsmá
két bély

1
ter. 38. l.,
2
49—50 lap

Debreceni Zsinatok

Hegyi Tibor: A debre-
ceni zsinatok és zsinat-
története a legrégibb
időktől a kiegyezésig.
Balassagyarmat
1939. 64 l.

laid

~~Buzogány, browzkori II. 206.~~

Debrecen szinészet

Szilágyi Béla: A
debrecen szinészet
és szinház története
1796 - 1880. Debre-
cen 1938 62 [2] l.

lásd

Burogányok a XV. századból

II. 204.

Debreceni honvéd-
emlék (1867)

kepe repr.

Nagy Magyarép
II. r. 220. l.

Marschalko János
műve.

Debrecen' ref. Főisk. Könyvt.

DEBRECEN

Ref. Főiskola

Pap Károly: Könyvismertetés. Budapesti Szemle, 249—
1938, 370—377 l.

Debrecen, ref. Kollégium

DEBRECEN

Ref. kollégium

Vasady, Béla: The four hundredth anniversary of Debrecen College. The Hungarian Quarterly, IV–1938, 442–450 l. (Kéve 446 l. után.)

Debreceni rk. pléb

templom

képl. repr.

Kisskikl kathillagy

939. l.

940. l.

Selyeb tpl

3



Pipázó magyar nemes a XVIII. század végéről. Egykorú rézmetszet. A dohányzás a pipázás formájában a XVII. század végén terjedt el Magyarországon.

Debreceni ref. Kollégium
Régi XVII. sz. -

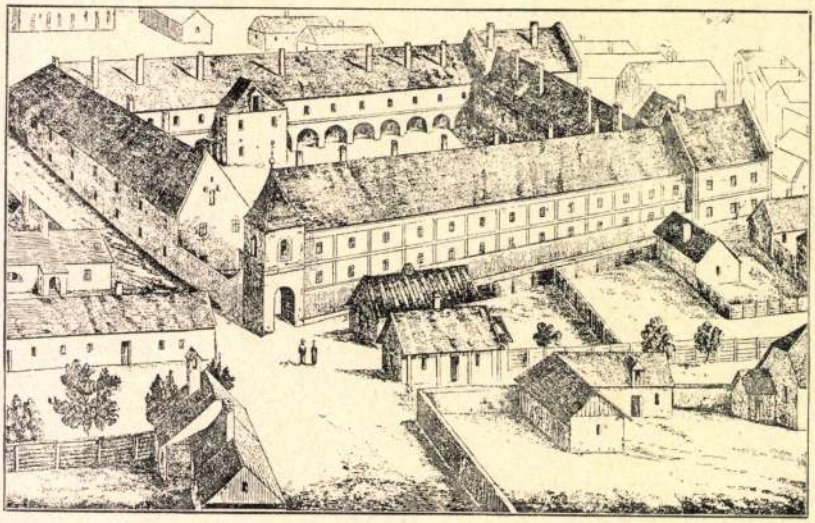

A debreceni református kollégium, mely a XVI. században alakult meg s azóta a tanulók tízezrei között a hazai református élet jeleseinek adott szállást.

Gerevich – Genthon
A magyar történelem képes-könyve. Bp. 1935



512. ábra. A debreczeni ötvösök 1600-iki kiváltságlevelének czímképe. Kiáll. a M. N. Múzeum.

Czobor-Halay.
II. rész 433. l.

Debreceni ötvöscéh

mát. A felszabadult, egy évi vándorlás után, legénynye avatásakor, mely
megy végbe, (a kolozsvári asztalosczéhnél aranyozott ezüst czéhk
fejére), társpohárral vendégeli meg legénytársait. A mesterré avatá
asztal adásának kötelezettsége jár; a kisebbikkel a remeklést, a
mesterasztallal az első év leteltét ünneplik meg. Ha idegen mester
meg a jogot, hogy a czéhbe álljon. A czéhláda költségén vigad az egé
napján, újévkor és valahányszor a czéh zászlaja alatt részt vesz a
mester választásakor a megválasztott maga vendégeli meg, tőle telhető

A nagy mennyiségben ránk maradt czéhedények: az ezüst-s
járó poharak, az óriási ónkupák és kancsók, a czintálak,
majolika korsók, tálak és tányérok, melyek a czéh védőszentjén
voltak diszítve, ilyen alkalmakkor teljesítették hivatásukat; nagy számuk tanu
általános elterjedéséről és sokféleségük, a szerető gondosság, mely feldis
diszítési motivumaikban, felirataikban megnyilatkozik, a czéhrendszer le

A gazdag sorozatból, melylyel ez érdekes ipartörténeti emlékeink
legnevezetesebb darabokat említjük meg e helyen: a zólyomi més
1657., 1661. és 1666. évekből, a kolozsvári ötvöslegények «iffiu társasa
felirattal, a győri kádárczéhnek ananász-formájú aranyozott ezüstfedel
szappanosok és puskaművesek 1651- és 1732-ből való, csüngőkkel dis
1769-iki ezüstpoharát s a nagyobb czéhedényekből, melyeknek a czéhl
a rozsnyai takácsczéh 1661-iki ónfedeles majolika-korsóját, a szombathely
1678-iki ónkancsóját, a pozsonyi czéhek XVII. és XVIII. századi ónkancs
a poprádi múzeumból egy 1783-iki czéhserleget, fedelén zászlótartó a
terség jelvényei diszítik. (Nehány közülök a LXXXIII. táblán 3—7. sz.

A régi társadalom elavult intézményeivel együtt a czéhek is m
városokban, nem szűntek meg kegyelettel őrizni egykori czéheik emlé
kiváltságlevelek, ellentétbe jutva a kor szellemével, teljesen el is vesztetté
összejövetelein a régi czéhkancsóknak ma is gyakran jut szerep az

Debreceni ötvösök és ötvösművek

Zoltai Lajos: Ötvösök és ötvösművek Debrecenben. 4-r. 16 lap, 84 l. Debrecen 1937.

Gens (2427)

épitészeti hivatal távbeszélő utján ar-
zságügyi-palota épületének tetőzetén
kőfaragó munkálatok megvizsgálásához
vi május hó 14. napjára kitüzött bizott-
zithető a közbejött kedvezőtlen időjá-
s a vizsgálat megejtése céljából uj ha-

t á r o z a t .

okok figyelembe vétele mellett a 90.
ött határnap beállitása mellett a tár-

(Debreceni városháza)

Zoltai Lajos: A ( )
negyszázéves tör-
ténete. 1531–1931
Kny Debreceni
Képes Kalendá-
rium.
4-r. 11 kép 32 l.
Debrecen 1931
Gent (2424)

A visegrádi Salamon-torony folytatólagos munkálataira kiutalás.

melléklet száma: 6

október hó 11-én kelt 409. számu fel-

Bizottságot, hogy a visegrádi Salamon-

ási munkálataira a Földmüvelésügyi

ág pénztárába beutalt /:2.000:/ P, azaz

e k J á n o s müépitésznek, elszámolás

.ja ki.

, 1932. évi október hó 25-én.

iniszter h e l y e t t:

Debreceni Kossuth-
nobor

Margó Ede és
Pongrácz Sigfrid
nüve.



vá-

ró-

.

<Debreceni szent Anna templom>

Láng Nándor: A

<> Debrecen, 1930.

Gent (1333)

K 393.68 kamatr
telettel átszármaztatni,
ezen összeget a mellékelt
sával cimünkre átutalni s
Ajánljuk magunk

1 nyugta.
Bef.lap

<Debreceni szabadság-
szobor>

Hamar László:
A < > története.
8-r, 28 l. Debre-
cen, 1902.

Gent (887)

ü Bizottság!

elkészítettem a beregmegyei

, Tivadar és Vámosatya ref. fa-

felvételi rajzait és 16 drb.

erencsém benyujtani, kérem

nteletdijat megállapitani és

hogy e munkára 60 P. előleget

Debreceni ref. kollégium

Elek J.: Jelentés a debreceni kollégium ujjáépitéséről és számadásáról. Bp. 1897
133 l.

Gent (587)

igazgató

KIFIZETT
MAGY. KIR. ÁLLAM
Budapest, 19 13 év

(Debreceni Ady-
Társaság képzőmű-
vészei.)

Rabinovszky Máriusz:

A (). 16-r. 21 kép.
5 l. Debrecen, 1931.

Gent (1841)

. . . . . .

. . . . . .

. . . .

h6

. . . .

(Debreceni grafika)

Soó Rezső: A mai

(7) 8-r. 17 kép.

26 l. Debrecen,

1935.

Gyűjt (2036)

méretek				Egyes ár		Egyes össz.		Munkák össz.	
Négysz. mtr.		Köb-mtr.		kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.

(Debreceni rk. templom)

Zoltai Lajos A ( )

a kegyes tanítórend társháza és a plébánia területének 300 éves multja. Kny. Kegyesrendi reálgimnázium értesítője. 8-r 1 kep 22 l. Debrecen 1935

Gent (2425)

...os Bizottsága.
...kségének

Budapesten

...a Tek. Elnökséget, mél-
...ló évi július hó folyamán
...az 1932–33. évi höltségve-
...ugős részletből a székes-
...templom monografiá-
...képfelvételek céljaira 600
...yi összeget kiutaltatni.
...ies, indokolt kérésem tel-
...tetes Elnökségnek

...14.-én készségeshive.

(Debreceni ref. egyház régi teritői)

Palotai Gertrud:

A (-) Kny. Debreceni Szemle. 8-r 11 kép, 11 l. Debrecen 1936.

Gent (1725)

helyreállítása

...i leszámolás

...nyugták alapján

...ovány:	116.43	
...nyugtája	—	55 —
...n	—	10.80
	—	5.35
...-/12 ig =	—	51.63
...-/26 ig =	—	298.96
	1400 —	—
...ar fuvarosok nyugtája	—	549 —
...ogos nyugtája		35 —
...i IX. számú		323.15
...ugtája		37.58
...leti pótlékok		150 —

(Debreceni ref.
kollégium)

Nagy Sándor: A( )
8-r, 424 l. Hajdu-
nadhár, 1933

Gent (1640)

A vall. és közokt.m.kir.minister
és a zólyomi m.kir.adóhivatalhoz inte

Utasitom az adóhi
letében 1902 évben teljesitett ke
Sándor kéményseprőnek egyszáznegy
és az ugyanezen időben teljesitet
üvegesnek h u s z o n h á r o m/
bélyegelt és Salamon Ferencz v

<Debreceni ref. nagytemplom>

Kun Ágota: A < >
1805–1827. 4-r. 8 kép
44 l. Debrecen, 1930

Gent (1325)

21243.
1903. szám.

Kérel

A vármegyei bizottsági közgyülé
542. bjkvi sz. a. kelt határozatával a t.
emelt Rákóczi emlékmű *szeptember hó 2*
gére meghiván; oly kérelemmel járulok
velem lehetőleg postafordultával, de
okvetlenül tudatni, hogy az ünnepségen
hány taggal? A küldöttségi tagokat
nevezni.

Ezen bejelentés azért szükséges,
rendelendő közebéd száma iránt intézk

Fogadja hazafias üdvözletemet.

[Debreceni [ref.] kistemplom története]

Zoltai Lajos: [!]
Bp. [1936]

Gent (2426)

Dr. Polónyi Béla

egy.ny.rendes tanár
.Magy."Pázmány Péter" Tudomány-
em Jogi Karának e.i. dékánja



Kassa

Debreceni Höseok Ötvös György
1640

Arch.Közl.1899. XXI. 271.

[illegible]

Debreczeni Höscök

György

1640–1646

l. Kassa

Zoltötv Debr 29. l.

BUDAPEST
1916 OKT 26-7
CENTRÁLIS

megirva

Debreczeni Imre

Ötös

Gentmüeml.

183. l

1

tetes Országos Bizottságának

Budapest

ius 14ei kelt 273-1916 számu nagy-
lettel jelentem, hogy az 1916 julius
tal a fősolgabirósági épületrén fede-
rongalásokról azért nem én tettem
sö év május 15 től julius 16 áig buda-
ol azon idő alatt egy sulyos bél-
ü.—

nal utánna néztem,— a rongálás

Debreczeni Imre.

~~1591~~

~~Bonczidaj Imre, debreczeni,~~ ötvös; szül. 1566-ban Debreczenben, megh. 1637 körül Kassán. Családja Bonczidáról (Kolozs megye) származott Debreczenbe, hol atyjának ingatlana is volt. Az ötvösséget is valószínűleg itt tanulta, később azonban Kassára ment, s ott 1591 szept. 5-én nyert polgárjogot. Az ötvös czéhben a XVII. század elején többször viselte a második czéhmesteri tisztet, így 1609—10, 1613, 1620—21. és 1629-ben. A városi tisztségek közül a végrendeletek felvételénél működő arbiteri tisztet ruházták rá, melyet 1630-ig évről-évre betöltött. Ekkor azonban valami szabálytalanságért megbüntették s tisztségétől is megfosztották. 1633-ban Kolozsvár város tanácsához fordult, s elhúnyt fivére, Debreczeni ötvös Zsigmond ~~(l. o.)~~ után maradt örökség kiadását kérte. Kérését azonban nem teljesítették.

Ballagi Aladár: Kecskeméti W. Péter ötvöskönyve. Budapest, 1884. 40. l. — *Kemény Lajos:* Adatok az ötvösség történetéhez. *Arch. Ért.* 1902. 70. l. — *Mihalik József:* Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 209, 212, 216—218. l.

Γ-30:

Hol Bonczidaj-nak, de többször Debreczeni Imrének írják az egykoru források. Tulajdon képen Debreczeni Imre volt a neve

Debreczeni Ötvös Imre

Kassán 1619

vrá

z

Kyj 1913. 55 l.

Pótl

Kemény L. Mutört-
adatok Kassa v.
titkos levéltárából
AÉ. 1913. 55. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Debreczeni Ötvös Imre

1624.

lásd

Arch. Ért.

1909. 434

ez nálam

Boncziday Imre

pótk vod

bevezendő

Debreczeny Imre
(Emericus)
ötv.

l.
Kömagyötvj.
863. sz.

Kath. Dam. János
Prot. Hajnalka

CSÜTÖRT.

28

Kath. Kap. János
Prot. Gedeon

PÉNTEK

29

Kath. Auguszta
Prot. Cirill

SZOMBAT

30

Kath. Kerény vt.
Prot. Izidor

13

Izr. 25. S. Semini

Debreczeni Imre, ötvös, l. *Bonczíday I.*

Ballagi

Kemény f. 1902

Mihalik

Debreczeni Imre

Ötvös Kassa 1609

Lvod

Moszv. 19

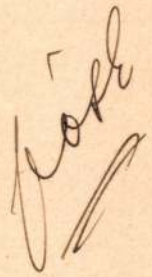

Jóth

Myskovszky V.

Adalék közgyűlori kézműparunk történetéhez.

Felsőmagyarország Muzeum Egyleti Evk. Kassa. 1879. 19, 20. l.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

.....
ov helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Debreczeni Imre

Ötv. Kassa: 1629

wód

Moszv. 20. l

Vöd

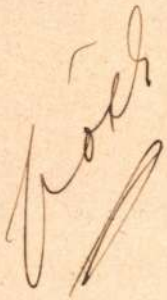

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Debreczeni Ötvös Imre

maskép Bonchiday

1591–1637

Kassa

l.

Zoltötv Deb 29 l

VÉDELEMRE
OKTATA
LÉGOLTALMI LIGA

OKT. 17 20
A 72 A

ÓNVÉDELEMRE
OKTATA
LÉGOLTALMI LIGA

940 OKT 17
A 72 A



Nagy

Szentiványi Gyula dr.

Úrnak,

Budapest.

IX. Frögyen E.-u. 10.

Debreczeni Imre ötvös

(~~Bonczhidai Debreczeny~~

~~Imre~~)

kassai ötvös

Uraszlali talpas pohár

1645 2/5

a zsujtai ref.

egyház tulajd.

Imre

Római románcz munka

V. 247

863

Liliom
Lilie

Emericus (Imre) Debreczeny de Bonczhida, civis 1591, e. —1637. (Pecsétjében is DI van. — *Gebraucht* (Csányi) *auch im Siegel DI. Mih. K. Ö. 217.)*

Talpaspohár, talpán vésett levelek. — *Kluftbecher, am Fuß Blattwerk graviert.* — „1645." M—*H* 18,2

Ref. egyház. — *Ref. Kirche,* ~~Miskolc~~ Expos. ~~1884: III, 2, 47, 35, Mih.~~ (Csányi).

Zsujta
1934: XIII, 55, 20.

1145. Liberale da Verona.

Sz. Veronában 1451-ben.

A Madonna imádja gyermekét.

⊥ derékig látható

[illegible] [illegible] Fejjel balra f

~~Mellette~~ a ⊥ Madonna ~~áll és~~ összetet

kék kendőt, meg piros ruhát visel.

két, dicsfény övezi. ⊥ A háttérben zs

Fa

~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~

⊥ Mindkettejök haja szőke.

Vétetett 1894: IX. 2-án A.

frt. 35 fron.)

Elszámoltatott 1894: XII.

Az elszámolásra nézve l. a

1894: X. 30-án Szalay I.,

Gy. a vételhez hozzájárultak.

904: IV. 26.

megírva

Debreczeni István

otvös

1691-1720

Nagyszombat

Mihalik S.

Muz és Kst. Ért

1917. 84. l.

85. l

engermellékről.
látható
n (~~lévő hegyen egy~~ primorci ~~hajtja~~ szamarat) (hajt
felé ~~sufelemelt jobb kezében levő bottal éjen ütö~~-
te: Kalap széles karimával, barna kabát bő uj-
nadrág kék zsinórzással és bocskor. A háttérben
tható, hol néhány vitorlás siklik tova. Felirata
sorban
Paraszt á Horváth-
Littoralen
Bauer vom Littoral-
Croatien
épütt: „45"
a réilapnak 26·5 : 19·4 cm.
~~XXII~~ Beyer K.

3 (sines).

moniens Dewohner. Wien, Cappi 1816.

W7/96 № 52.

Debreczeni István, ötvös. 1715-ben Nagyszombatban működött.

Illéssy János dr.: Magyarországi ötvösök 1732-ben. *Arch. Ért.* 1904. 394. l.

Debreczeny / Debreczenyi István

ötvös

1715 – 1720 Nagyszombat

Kapmagyarországötvösök 15 l

Csikszeredai Rath főgimnázium

IX. 186.

Debreczeni István

ötvös Nagyszombat

1691–1720

l.

Zoltötv Debr. 29. l.



DEBRECZENYI ISTVÁN, lakatosmester

1718-ban ő volt a miskolci lakatgyártó céhnek a céhmestere. Neve a céh behivó táblán van.-l.a-b-kép. 177.old

BODÓ SÁNDOR: Céhbehivótáblák a Miskolci Herman Ottó Múzeumban 171.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VII.1968.Miskolc.

megvan

Debreceni Ótvös Iskola

Debrecen, 1707 – 1711.

l.

Zoltán Debr. 22. l.

Bós

XXIII

Debreceni Ötvös István

1707 – † 1732 előtt.
utána özvegye

l.

Zoltötv Deb. 18 l.

Mánfa

XVII

Debreczeni István

debreceni kompkötő

XVIII. 4.

l

Romhányi

93. l.



Debreczeni István

debreczeni könyvkötő

1779

1780

l.

Romhányi

293. l.

két mesterremeke

a debreczeni ref.

főiskola nagy

könyvtárában

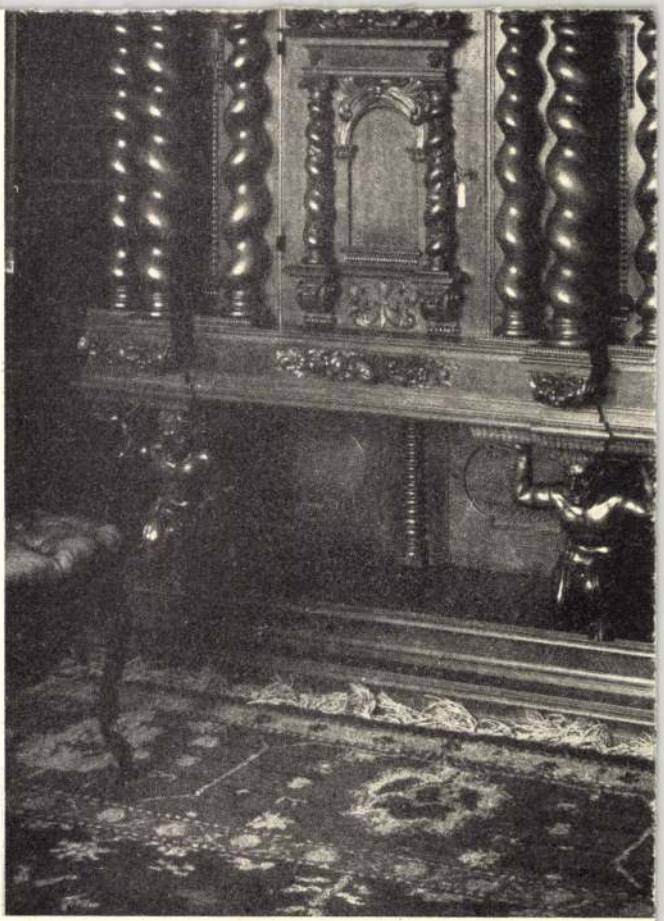

Debreczeni István

XVII. 4.

Kolozsvári antalogok

1. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Ø Debreczeni István

[illegible]

l.

A Pe Madách

Debreceni István

(?, Kobrász?) Monor
„Östehetség"-nek
írja magát
dilettáns (földimves?)

Részt vett a bpesti
Madách-zobor első
pályázatán 1938 febr.

MDK

Debreczeni István

Az első képkiáll. Monoron. Képzőművészet 1932. 52. sz. 151.l.

Debreczeni István

Könyvkötő mester
1779.

Hajdú-Bihari Napló 1957. III. 10.

. 650-51 Művészettörténeti Dokumentá-
Ebben az esetben a kért könyvet pós-

cta Cassae Parochorum" egri anyaga,
ök utáni állapotát rögziti.

ivészettörténeti Dokumentációs
Központ

MDK

Debreczeni István

O. képzm. tár. ... Vas. Ujs. 1874. 572. o.

Debreczeni István

MDK

könyvkötő

A debreceni kollégium könyvtárában lévő szépkötésü könyv örökiti meg nevét és munkáját

1779-ből

Ö.J.:37 csodálatosan szép kötésü könyv.
A debreceni könyvkötők remekei.
HUJDU-BIHARI NAPLO . 1957. III. 10.

MDK

Debreceni István

Az első képkiállitás Monoron. Képzőművészet
1932. 52. sz. 151.l.

MDK

Debreczeni Ötvös Imre,

20 frt-t hagyott a bástya épületére.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Barok és rokkoko korszak. MMEE Közl. 1904. 82.l. 28. kötet, 3. füz.

MDK

Debreceni János fazekasmester

Kályhacsempe Magyar-Gyeró-Monostorról, mintáját Debreceni János fazekasmester gondolta ki. Repr.

Magyar Iparművészet, 1904. 219.l.

Debreceni János ötvös M.D.K.

A 17 sz. ban Debrecenben dolgozott 1608-19 között a szenahus tagja volt.

S. Mikalik: Die ungarischen Beziehungen des Glockenblumenpokals. Acta Historiae Artium 1979 (VI.) 54

Debreczöny János ötvösmester

Győri Szemle 1936. 101.

Cikk a győri ötvösökről

Debreceni János, ötvös, 1598–1600.,
Debrecen.

Történ. Tár
1887, 594–607.
Rövid: Debreceni ötvösök
rendszabályai.

MPK

Debreceni János
debreceni ötvösmester
Ezüst „verejtékes pohár" tedeji egyház sénére 1631. - Déri Muzeumban.
(Ref. Kollégiumi Könyvtár tulajdona.)

Déri Muzeum Képtára. Debrecen 1954. 4 lap

4. l.

Debreczeni János, ötvös

L.: Debreczeni ötvös Imre

Masits Lánló: Kismarja XVII. századi ....
1467.

Élet és Tudomány, Bp. 1977. nov. -18. XXXII/46.

Debreceni Kálmán

a miskolci Képtárban kapott helyet ~~művei~~ a nemrég elhunyt művész munkái.

Művészet Miskolcon.
1972. X. 11. Tv. 17.35 | Ka | 11 |

megírva Debreczőny János

állítólag komáromi } ötvös 1603.

Jankó László: Győri ötvösök a 16–19. században.
Győri Szemle
1936. 98. l. – 101. l.

AZ ERNST-MÚ

X

KÉT
HAGYA

valamint főuri és má
mazó festmények, m

Debreczény, Joannis

ötvös, 1603, nem győrött

l.

Jankógyőrött. 7. l.

102
8
6
18
77
211

Kész	74
Leadva	31
Kép	6
Kép	18
Próba	8
	137
	73

167
27
8
6
208

Debreceni János I.

ötvös 1608–19.

máskép Ötvös J.

lásd

8, 9.

Zoltötv Debr. 11-l.

1592–99. alsójárási szenátor ~~volt~~ Debrecenben. 1612–17 közt ~~a vá-ros~~ 20 frtért veres bársonyos aranyos szablyát és 15 frtért egy girás serleget vásárolt tőle a város 1608–19. szenátor s több alkalommal esküdt bírá volt.

BUDAPEST

I.

Mátyás-templom

A Budavári Mátyás-templom VI
879, 660 l.

Debreceni János

aranos Ötvös Já-
nossal
Debreccen, 1600.

Zoltó ötvös Debr. 9. l.

Debreczeni Ötvös János

Debrecen, XVII. sz.

1608

l. Oskuttbiró

Zoltó tv Deb 41 l.

ÁNOS
Z
S ÚT 86.

Tek.

Múemlékek Orsz

megirva // Debreceni János II.

ötvös, 1634 – 1646.

lásd

Zoltöto Debr. 11. l.

BUDAPEST

I.

Koronázó templom

V. ö.: A Nagyboldogasszonyról nevezett budavári Főtemplom. V. 1879, 86 l. (Kézé 84, 85 és 86 l.)

Debreczeni János (?)

Ötvös

Urasztali talpas-
pohár 1631
zu 16.4
átm 9 cm

Debreczeni ref. ~~egyhaz~~ Kollegium
tulajd.

Jul.

Római mécsek feinből V. 246.

Debreczeni János

özv. Debrecen

1633

l.

Zoltán Deb. 29. l.

X 22 Kovács 14/1

BUDAPEST
940 OKT. 22 12
S 741 S

Debreczeni János

ötvös Debreczen

1557

l.

Zoltán Deb 38. l.

Préczény, fer

XXXIX

Debreceni János

ötvös, Debrecen 1645.

l.

Zoltötv Debr. 15. l.

EGER

Minaret

Zombory Gusztáv: Az egri mecset-
torony. VV 1859, 85–87.l.
(Képe 85.l)

Debreczeni János

l. ötvös XVII. sz.

Zoltötvdebr

60, 61. l.

talán azönnivel

a debreczeni ref. kistemplomban egy aranyozott ezüst tányér 1628.

Uvantali talpas pohár (1631) a debreczeni ref. kollégiumban

Debreczeni János

ötvös, Debrecen

1635

l.

Zoltóto Debr 30. l.

Debreczeni János

kassai ötvös 1620k

1614 – 1623

l. Arch. Ért. 1901.

109. l.

zá,vagy hogy pontosan mikor fej
hogy fogadta kora,sokszor obj
zésének lelki alapját egy ilyen
mi analizis,melyben retorikai
szélésszerü részletek,melyek ne
kesek,mert tartalmilag,lelkileg
tisztán,objektiven a müvészi va
foglalkoznak annak a kimutatásá
tént dolgok-e,vagy anekdóták.

Michelangelo életraj

Capreseben született
narroti Simoni ekkor Chiusi és
volt Settignanoban.Anyja,Franc
atyja ujból megnősült.Lucrezia
cesconak hivták,kinek többször
ő fia az a Lionardo,akire megt
Michelangelo folyton zsörtölőd
nagyon szerette családját,nagy
s különösen ennek fiához,Liona
ládi életet.Szlőföldje sziklás
lyassal volt pesszimista világ
ennek a vidéknek a müvészete s

A gyermek Michelange
de neki ehhez semmi kedves sem
lenezte,hogy müvész legyen.Min
zebe került,Domenico Ghirlanda
radt ott.Összeveszett mesteréve
kialakult müvész-koloniához csa
Donatello tanitványa volt,aki
volt az őre.A San Marco mellett
fico által gyüjtött szobrok,It
do vezetése mellett a szóbrász

Debreczeni János, ötvös. A debreczeni ötvös czéh 1598-ban kelt artikulusainak végén mint debreczeni ötvös szerepel. Később Kassára költözött s 1614-ben ugyanott tanu volt egy perben. Majd Rákóczy Pál szolgálatába állott, s a dúsgazdag főúr udvari ötvöse lett. 1619-ben Ötvös István azzal vádolta meg Rákóczy előtt, hogy a mívelés czéljából neki átadott fémeket lopkodja. Rákóczy az ügy tisztázását a kassai tanácsra bízta, mely a meggyanusított ötvöst ki is hallgatta, mindazonáltal az ügy befejezése ismeretlen. 1623-ban valamiért pénzbírsággal sujtotta a tanács. Tíz évvel később ismét Debreczenben lakott, hol nevét az egykorú feljegyzések 1645-ben említik utoljára.

Gyárfás Tihamér: A brassai ötv. tört. Brassó, 1912. 190—191. l. — *Mihalik József:* Adalékok hazai ötvösségünk történetéhez. *Arch. Ért.* 1893. 433. l. — *U. az:* Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 253. l. — *U. az:* Tanulmányok a régi hazai ötvösség köréből. *Arch. Ért.* 1901. 109. l. — *Révész Kálmán:* A debreczeni ötvöszéh rendszabályai 1598—1600. *Tört. Tár.* 1887. 607. l.



Debreczeni János

ötvös 1614–23

Kassa

l.

Zoltötv Debr. 29. l.

A vizsolyi reformatus egyház lelkészi hivatalat

667
1940 sz.

Tekintetes

Müemlékek Országos Bizottsága



B U D A P E S T .

Hógyes Endre utca

Forgács-nyomda, Abaujszántó

Debreceni Antalos János

Vista 1699
Nagytülpös 1642
festett famennyezetek

l.
Biró Erdélyi 22. l.

Vista Gyalni Antalos János műve

Kath. *Sz. István I v.
Prot. István I vt.

CSÜTÖRT.

27

Kath. János aps.
Prot. János

Izr. 21. Sobebim bőjt

PÉNTEK

28

Kath. Aprószentek
Prot. Kamilla

SZOMBAT

29

Kath. Tamás pk. vt.
Prot. Dávid

☾

Izr. 23. S. Semoth

Debreczeni Asztalos János

famennyezetfestő

XVII. 27.

Gedérd. 1591

Ø. Debreczeni János

gyerőmonostori (Kalotaszeg) faragó

kályhacsempe mustrája.

Malmagyrépmű I

215 l. képpel

218 l.

cinnamomum camphora

kàmforfa

átutalás megvár

Debreceni János

lásd Paczi János

Debrecen XVII. 27

l.

Zoltötv Debr. 14. l.

Paczi János
nevén
kiston cédu-
lázva.

BONYHÁD

Ref. templom, 1801.

MV: Bonyhád. VV 1865, 238 l.

Debreczeni Jeremiás

ötvös 1575 Kassa

l.

Zoltötv Debr. 29. P.

Debreceni Jeremiás

ötvöslegény

L

kendrey - kentiványi

362. l.

özt. Középült elválasztott haja gön-
kicsiny s arcza leberetvált. ~~Ino~~ Lehaj.
ü s köntöse felett jobb vállától bal csipőjé
kép alatt négy sorban:

Vn

ce, Thesaurarius
ginal. Maiest. Can.
Korczyn et Libussien."

lkeretnek 7 : 5.5 c/m.
he Chronica. Zu finden in Nürnberg.
thändlern 1663.

21.

152/93 No 41

Debreczeni Jeremiás, ötvöslegény. Az 1570-es években Debreczenből ment Kassára, hol Ötvös Pálnál dolgozott. 1575-ben mestere azon a czímen, hogy Jeremiás tőle aranyat és ezüstöt lopott, feljelentette a czéhnél, sőt a városi tanács előtt is bepanaszolta. A vizsgálat kiderítette D. ártatlanságát, mire a czéh Ötvös Pált megbüntette, s utasította, hogy az ártatlanul meghurczolt legénynyel egyezzék ki.

Mihalik József: Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 194. l.

Kassa

Debreceni Ötvös Jeremiás, 1575

Arch.Közl.1899. XXI. 194

Debreczeni József /Kábelgyár/ MDK

szerepelt a XI. kerületi /mükedvelő/ képzőművészeti körök kiállitásán.

"Alberfalvi részlet"

Cseke Sándor: Kiállitáson.
Megafon, 1962. nov. 2.

DEBRECZENI LÁSZLÓ

ötvösmester a XVI. században Szebenben dolgozott, mint pénzverő.

Pátzay Pál: Az erdélyi fejedelmek szép pénzei. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 4. l.

Debreczeni László

A XVI. sz.-ban Szeben ben dolgozott – Erdélyben. Ötvösmester.
(Pálvay „1949-ben út cikke „Az Erdéfi fejedelmek nép pénzei"-cimmel.

Pálvay Pál, Alkotás és hemlélet, Bp. 1967.

93 l.

Debreczem Kádas Gazsi

1617. Kassa

Ötvösmas

l.

Zoltöto Debr. 29. l.

27
at. F24Krisz.Kir

Hétfő
28
Kat. Sim. és Jud.

Utarás Deákiba
Gyorlettel

Kedd
29
Kat. Nárcisz pk.

Szerda
30
Kat. Rod. Sz. Alf.

Ujhold 28 ó 3 p.

Csütörtök
31
Kat. Farkas pk.

Péntek
1
Kat. Mindenszen.

Szombat
2
Kat. Halottak na.

Izr. 1. Mark. S. No. R. Kh.

Debreczeni Kartel

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1029 1970 JUN 21

5

DEBRECZENI ZOLTÁN:
SZENTENDREI FELJÁRÓ



alább meg kettőt közlünk. Az esetleg esere tanulságaira jövő heti vasárnapi mellékletünkben visszatérünk.

Nem vagyok érdekelt sem a filmgyártásban, sem a forgalmazásban. Csak mint az ország egyik jóindulatú polgára emelem fel a szavamat egynéhány kérdésben, a „mi volnánk a gazda" elvének alapján.

Önöknek sikerült kizökkenteniük a korábbi kulturális beletörődömségemből. A film és a közönség címen indított vitájukhoz lett egy kis mondanivalóm. Örülök Hintsch György cikkének. S ugyanakkor nagyon bánt is az abból áradó elkeseredés, meg nem értés és főképpen az, hogy nem akarom tudni megtalálni a kivezető utat. Én csak néző vagyok. Foglalkozásomra nézve kohász. De érdekelt és érdekel ma is nagyon sok dolog. És bosszant is nagyon sok minden.

Örömömre szolgál, hogy Hintsch György sok megállapításával egyetérthetek. Ebből következtetem, hogy ő is komolyan átérzi a probléma jelentőségét. Meghökkentő azonban, amikor a következtetéseit olvasom. Meglepő, hogy Hintsch György — aki olyan jól összeválogatta az érveit, amikor a bajok okait kutatja — mennyire vulgárissá válik, mihelyt a megfelelő következte-

sington-múzeummal Londonban vagy az osztrák múzeummal Bécsben, bátran versenyezhet."

Amint e sorokból kitűnik, az „Iparmúzeum" létezését elsősorban Pulszky Ferenc lelkes közbelépésének köszönheti. Az „illetékesek"-nek és maguknak a miniszteriumnak közönyével, a pénzügyi bizottság ellenzésével szemben Pulszkynak, a Nemzeti Múzeum igazgatójának széles látkörű s a jövőbe tekintő felfogása biztosította egy olyan nagyfontosságú intézményünk létesítését, melyről ugyancsak ő, a világlátott szakértő, már tizenöt év után megállapíthatja, hogy „más országok hasonnemű intézeteivel bátran versenyezhet". Dacára a változott viszonyoknak azt hisszük, hogy az ítélet ma is helytáll. Művészeti életünk minden szakavatott ismerője egyetért abban, hogy az Iparművészeti Múzeum fontos hivatást töltött be hatvanévi fennállása óta és hogy a múzeumra ma is, mint akkor, az országnak szüksége van.

Érdekes Pulszky följegyzéseiben annak a ténynek megállapítása, hogy Deák Ferenc, ki az esztergapadjánál eltöltött szórakozásától eltekintve bizony elég távol állott az iparművészettől, mégis felismerve Pulszky indítványának horderejét, tekintélyének súlyával melléje állott és diadalra segítette azt.

Végül a cikk eloszlathatja azt a minduntalan felbukkanó legendát is, mintha az Iparművészeti Múzeum a Nemzeti Múzeum kincsei egy jelentékeny részének jogosulatlan elidegenítése útján szerezte volna meg gyüjteményeinek zömét. Máshelyütt már volt alkalmam ezt a tévedést — főleg Pulszky Károly szavaira támaszkodva — megcáfolni.[1] Ime, amit az elfogultsággal vádolható fiú, az Iparművészeti Múzeum akkori igazgatója mondott, azt most megerősíti az apának, a Nemzeti Múzeum igazgatójának tanubizonysága is, hogy tudniillik az anyaintézet olyan *külföldi* műkincseket engedett volt át a fiatal testvérmúzeumnak, melyek „semmi összeköttetésben nem állanak nemzetünk iparával és történelmével", tehát a magyar kultúra emlékeinek gyüjtésére hivatott Nemzeti Múzeumra nézve nem voltak fontosak, míg a *művészeti* célokat szolgáló Iparművészeti Múzeumban hézagpótló szerepük van.

Pulszky Ferenc, a Nemzeti Múzeum tudós igazgatója, minden partikularizmuson felülemelkedve, nemcsak hogy önzetlenül segítségére volt az Iparművészeti Múzeumnak gyüjteményei kiegészítésében, de még helyet is adott számukra, ezzel elhárítván a múzeum berendezésének első súlyos akadályait.

Ez is egyike a szép és megemlékezésre méltó babérleveleknek Pulszky Ferenc koszorújában.

Végh Gyula

[1] A Nemzeti Múzeum Régiségtára és az Iparművészeti Múzeum. Magyar Iparművészet 1918, XXI. évf. 60. és köv. l.

YBL ERVIN: Toscana szobrászata a quattrocentóban. — 2 kötet. Budapest, 1930. Lampel R. könyvkereskedés kiadása.

Ybl a quattrocentoszobrászat történetének előadásához egyénenként fejezetekbe osztott, monografiaszerű formát választott. Ma ez a forma még bizonyára alkalmasabb, mint a tisztán a történeti problematika szerint eljáró metódus, a „nevek nélkül való művészettörténet" wölfflini tudománya: alkalmasabb, mert a személyek fölött álló történelmi erők épp a quattrocentóban sokkal rejtettebbek, mint azt anyagismeretünk tökéletessége mellett várni lehetne.

Ybl könyve nem az egységesítő gondolatot keresi, hanem a jelenségek, az események, az egyéniségek sokféleségét. De amellett megmarad szigorúan pragmatikusnak: nem a művészekről ír, hanem a művészetről; mindig a művek stilisztikus ismertetéséből indul ki és az embert csak a művön keresztül, mintegy áttetsző üvegen át mutatja be. De ezek a képek kitünőek: nemcsak a quattrocento első felének nagy egyéniségei, Donatello, Ghiberti, Quercia vannak erőteljes vonalakkal jellemezve, nemcsak olyan lírai, mindig önmagukat adó művészekről, mint amilyen Luca della Robbia kapunk nagyszerű portraitkat, hanem a fiatalabb márványfaragó-nemzedék egymással különben annyira rokon tagjai is mind egyénien megrajzolt profilokban jelennek meg.

Az egyéniség az, amit Ybl a művészetben legtöbbre becsül, de éreztetni tudja, hogy az egyéniség sem áll gyökértelenül korában, és hogy a legerősebb szellem sem maga alakítja a történelmet, hanem alá van rendelve magasabb, személytelen történelmi erőknek. A monografiaszerű tárgyalási metóduson belül is megtalálja Ybl a módját annak, hogy ezt kifejezésre juttassa s könyvének látszólag koordinatív szerkezete innen nyer mélyebb egységet, áttekinthetőséget. Bevezetésében pontosan kimutatja Ybl ezeknek az erőknek a hatását. Nagy érdeme, hogy szakít az elterjedt régi felfogással, amely a renaissanceban nem látott mást, mint az új életre támadt ókori művészetet: a quattrocento gotikus komponensei nagy szerepet játszanak könyvében. A dóm és a Campanile építkezésénél felvirágzó gotikus szobrászműhelyek fontosságára utal, mikor Donatello statuáris gondolkodásának gyökereit keresi; előbb letárgyalja Querciát és Ghibertit, a nagy mesterek közül azokat, akiknek művészete még gotikus elemekben gyökerez, kitünően ismerteti a kismesterekben tovább folytatódó gotikus tradíció történetét s csak azután fekteti le történelemkonstrukciójának fő pillérét, — Donatellot. Ezt az egész történeti folyamatot tisztábban és összefüggőbben nem is lehetett volna előadni. Talán a következőkben inkább lehetne néhány megjegyzést fűzni a szerkezeti kérdésekhez: Agostino di Ducciót inkább a fiatalabb marmorari-nemzedék első tagjaképpen

állítottuk volna be, mint Donatello környezetének tagjai közé; viszont Bernardino Rosellino, bár Bruni-síremléke révén a marmorari-nemzedék tanítója lett, mégis Michelozzoval való kapcsolatai révén inkább foglalhatott volna helyet ebben a fejezetben: komolysága és nagyvonalúsága inkább ideutalja, mint Desiderio da Settignano mellé. Fontosabb ennél, hogy Andrea della Robbia és követőit inkább elszakítottuk volna Luca mellől, minthogy a történeti összefüggésből vegyük ki őket: ők igazán nem képzelhetők el a marmorari-mesterek és Verrocchio nélkül. Végül Pollaiuolot Verrocchio előtt tárgyaltuk volna, egyrészt, mert a két szellemben rokon művész

művészetét egyszerűen német művészetnek nézte és süket füllel haladt el a helyi jellegzetességek szava mellett — az anyagot nagy mennyiségben, csaknem rendszeresen publikálta.

Debreczeni László ebben a művében nem találta meg a tárgyat megillető formát. Felesleges hangsúlyoznunk, hogy szívvel-lélekkel köszöntünk minden munkát, mely a szomszéd államok területén lévő magyar műemlékeket politikamentes tudományossággal dolgozza fel, azonban nem hallgathatjuk el aggályainkat, ami e könyvet illeti, különösen az előszó idézett, felelősséget ismerő és vállaló mondatai után. A linoleummetszet — bármily artisztikus is — nem alkalmas a műemlékek ismertetésére és népszerűsítésére, annak egyetlen tudományos eszköze v[iszont] á[z] fénykép. Például idézhetjük, hogy a [szár]lapon közölt, *mindeddig ismeretlen, re[cento]érdekes sajóudvarhelyi timpanon*ról alapján nem lehet megállapítani, hogy [meg]bárd ízlésű vagy későromán (XIII. s[egmo]munka-e? Ilyféle kétségek elképzelhe[ült,] lennének, ha a metszet helyén fény[ered]nyomata állana. A szerző vagy az [omban] kerület jobban tette volna, ha a ren[müzeu]sére álló összeget akár kisebb mono[szoros] akár nagyobb, összefoglaló munka ki[ugyan] fordította volna, amelyeket vagy ame[tmuta]fénykép-illusztrációkkal látott volna [ami ép] fajta leltári jellegű ismertetésre kivál[gneve]példát idézhetünk, éppen most jele[Ybl a] Brassóban *Das Burzenland* címmel [isbron]sorozat, amely földrajzi, történeti é[művét] sági fejezetei mellett a Barcaság mú[eteseb]is felöleli. Három vaskos kötete m[lúzeum] világot látott. Ha az erdélyi egyházk[kiadott] nem is áll hasonló anyagi segítség [minden] kezésére, nem szabad lemondania a [kérdés]lás tervszerű megindításáról, melyne[érdésé]is hőn áhított célja Erdély régi műv[ömmel] lehetőleg teljes megismerése. *Gentho* [töb]

láttuk például a Bargello tradicionálisan Donatello-nak tulajdonított kis Szent János reliefjét Desiderio művei között. Csak egy fontosabb esetben nem vagyunk egészen meggyőzve: a Doge-palota Salamon ítéletét ábrázoló szoborcsoportjára gondolunk, amelyet Ybl Paoletti nyomán Rosso-nak tulajdonít; nem tudjuk azonban, nem helyesebb-e Fioccohoz csatlakozni, aki ezt a csoportot Piero Lambertinek, ennek az Ybl által kissé elhanyagolt (bár Velencében működő, de mégis firenzei gyökerű) művésznek tulajdonítja? (V. ö. „Dedalo" 1927.)

A magyar művészettörténeti irodalomnak nagy nyeresége Ybl könyve, mert nincs még olyan történeti kor, hacsak a hasonlóul Ybl által feldolgozott trecentoszobrászatot nem tekintjük annak, amelv magyar nyelven ilyen részletes és beható tárgyalásban részesült volna. Ybl, munkájának szakszerűsége, szabatossága és a legmodernebb eredményekkel való kapcsolata mellett is, olyan egyszerűen és világosan ad elő, hogy a könyv mindenki által érthető s főkép azoknak ajánlhatjuk, akiknek már vannak benyomásaik a renaissance szobrászatáról, de szeretnék azokat rendszeresíteni és teljes egésszé kiépíteni. Tankönyvnek is elsőrangú, olyanok számára, akik szakszerűen kívánnak foglalkozni a művészettörténettel: a szaktudós is haszonnal forgathatja minden fejezetét, nemcsak az anyagösszeállítás teljessége, hanem a benne foglalt ítéletek eredetisége és biztonsága folytán is.

Gombosi György

ERDÉLYI REFORMÁTUS TEMPLOMOK ÉS TORNYOK. (Kiadja az Erdélyi Ref. Egyházkerület Iratterjesztése.) Kolozsvár, 1929.

Nem lehet tudni, művészettörténeti tanulmány vagy grafikai album ez a publikáció, mely rövid bevezetéssel, ötven linoleummetszetben pillant végig az erdélyi református egyházkerület műemlékein.

Debreczeni László, a bevezetés írója és a metszetek készítője igen komolv hangot üt meg kezdő soraival. „Látjuk most már bizonyosan, — írja — hogyha mi nem végezzük el e munkát (t. i. az erdélyi műemlékek tüzetes feldolgozását), senki, de senki nem végzi el és tudjuk, hogy nagy-nagy felelősséggel tartozunk a jövendőnek, amelynek megvető ítéletét nem kerülhetnők el, de teljes mértékben megérdemelnők, ha továbbra is követnők a nemtörődömségnek régi, kényelmes útjait."

Erdély művészete terra incognita. Irodalma alig van s ami van, nagyobbrészben megbízhatatlan. Nemzetiségi elfogultság kuszálja össze az eddigi kutatás eredményeit. Leginkább a szász terület művészete ismeretes, melynek bemutatásában Roth Viktor fáradhatatlan munkát végzett s noha kiindulása és konklúziója egyaránt hibás volt, — hibásnak kellett lennie, mert a szász területek

429. l.
MAGYAR MŰVESZET 1931.

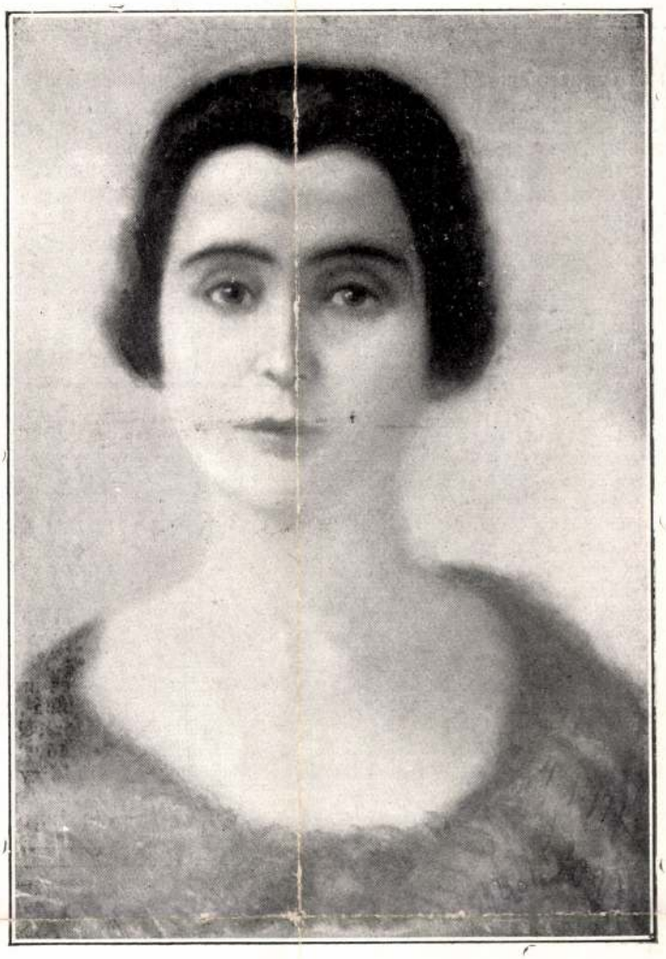

BÁLINT REZSŐ NŐI FEJ

Mind a hat kép, első sorban az ünneplő tordai református egyházközségeknek s az ünneplő városnak szóló megtiszteltetés. Életjelek és művészi emlékek, melyekre a méltó válasz bizonyára a nagyon szép, művészi levelezők kelendősége lesz.

Még megkapóbb azonban ennél a második sorozat hat vidéki kepe. A *marosszentimrei, bánffyhunyadi* és *somkerékí* templomok, az *ördöngösfüzesi, ketesdi* és *mezőcsávási* fatornyok Erdély hat különböző vidékéről mutatnak be hat gyönyörü emléket. A marosszentimrei és bánffyhunyadi templomok még egykori román izlésü templomocskák középkori csúcsives izlésü átalakitásai. A somkeréki templom a rég kihalt nagy Erdélyi vagy Somkereki családnak, — Mátyás király rokonainak, — épitőemléke. Búshangulatu művészi nyugati képét utoljára K. Sebestyén József pompás rajzában láthattuk, a Bethlen-család történetében. Most Debreczeni a nyugati oldalról mutatja be, nagyon hatásos beállitásban. De még meglepőbbek a fatornyok. Az eldugott kis ördöngösfüzesi tatornyot a Mezőség egy kis faluja rejtegeti, egy Árpádkori templomocska mellett. Az impozáns ketesdi torony, melyet sajnos, most lebontanak, a Kalotaszeg utolsó ily nagyszabásu faépülete. A mezőcsávási százéves fatorony, Marosvásárhely közelében, akár egy pogány favár bástyája lehetne.

A barna és kék nyomásban előállitott művészi lapok ma kétségtelenül Erdély legszebb ilyenfajta sorozatát alkotják. Apró vékony rámákban nagyon alkalmasak faliképeknek is. Kétségtelennek tartjuk, hogy szépségükkel erős hóditást tesznek, nagyon elterjednek s a kiadó-egyház bizonyára folytatni fogja ezt a minden tekintetben nagybecsü sorozatot. Óhajtandó, hogy minél több helyen forgalomba kerüljenek. Áruk egyenesen ajándékszerüen jutányos. (Egy sorozat, 6 drb. 20 lei). A szép kiállitás a kolozsvári *Lyceum* nyomdát dicséri.

KELEMEN LAJOS.

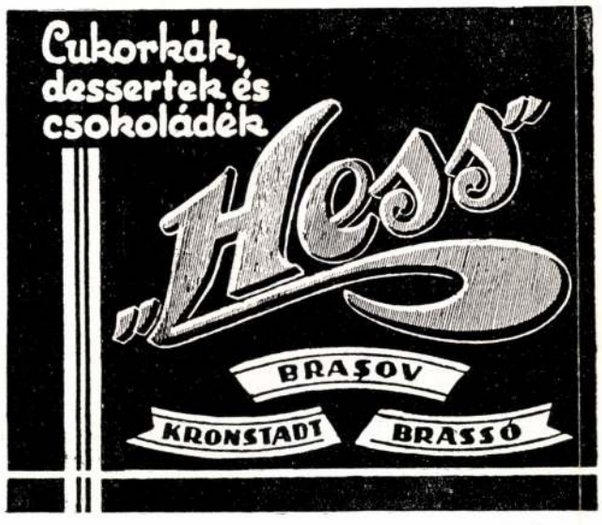

Erdélyi református templom- és toronyképek

Az erdélyi reformátusok ez évi szeptemberi nagyhetüket olyan művészileg értékes kiadvánnyal tették emlékezetessé, mely az egész erdélyi magyarság, sőt ezenkivül is minden művészetbarát figyelmét és szeretetét megérdemli. *Dr. Makkai* Sándor püspök kezdeményezésére az egyház a szeptemberi tordai nagyhét alkalmából két művészi képeslap sorozatot adott ki, régi templomépület-emlékeiből.

Nem egyszerü, többé-kevésbbé sikerült fényképek ezek, hanem *Debreczeni* Lászlónak, ennek a szemünk előtt fejlődő, rajongó, forró magyar léleknek igazi művészi rajzai, kettős szinyomásu levelezőlapokon. Atárgyszeretet és ihletettség sugárzik minden darabról s ha végigtekintünk a két sorozaton, csak teljes elismeréssel adózhatunk a gondolatért Makkai Sándor püspöknek s a megvalósitás sikeréért a fiatal művésznek.

Debreczeni Lászlót a református egyház dr. Makkai Sándor püspök kezdeményezésére már a tavaszon megbizta első sorban a lebontásra kerülő templomok és tornyok, de továbbra, más egyházi emlékek fölvételezésével is. Debreczeni aztán a hüvös tavasz óta bejárta — s a legtöbb helyen gyalog — a pusztulásnak indult emlékek szent földjét, Hunyad megyétől Marosvécsig, a Kalotaszegig és a Mezőség eldugott falvaiig s öt hónapi munkájának eredménye rajzkönyveiben kincstár-érdekességü gyüjteménnyé nőtt. Mert ő lerajzolja és fölméri a templomokat, fatornyokat, a fedélszerkezeteket, ajtókat és ablakokat, templomkeritéseket, cinteremkapukat és portikusokat. Vázlatot vesz a menyezetek, karzatok, padok és szószékek diszitményeiről, a szent edényekről s az Úr asztala himzés- és varrottas készleteiről. Fölkeresi a mai és az elhagyott temetőket ősi, kopjafás siremlékeikkel. Rajzkönyve százféle emlékkel és változattal tündöklik a mult művészetkincseiből. Ezekből került most kiadásra tizenkét levelezőlapja. Megannyi drága ékszere a multnak s mulhatatlan értéke és dicsősége az egyháznak.

A sorozat első része hat tordai református épitészeti emléket mutat be. *Az ótordai református templom nyugati homlokzata, a főkapuval* és *ugyanennek más képe a toronnyal* s az egykori *templomkastély hidkapujának még megmaradt romjai,* ótordai képek. Három kép jut az *újtordai templomnak* és *templom erődnek is.* Ennek egy rendkivül érdekes madártávlati, egy más, északkeleti képet s a kapubástyának belülről, az udvar felől rajzolt képét kapjuk.

Mind a hat kép XV.—XVI. századi emlékeket nyujt, — mert Torda e képeken szereplő templomai és templomerőditései még akkor épültek. Az utóbbiakból az ótordai — sajnos — csaknem egészen megsemmisült már. A megmaradt újtordai templomerősséget nyáron lombok rejtik el a szem elől s igazi képét a Debreczeni madártávlati képe hozza ki.

Szent Gellért

GYÓGYFÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

BUDAPEST

47 C⁰ rádiumdús földes-meszes hőforrások. Tökéletes gyógyberendezés. Rheuma-, ischias-, izom-, izületi megbetegedések és csonttörések utáni állapotoknál páratlan gyógyitó hatású. A fürdővel kapcsolatos szálló berendezése a legmodernebb. Egyágyas szobák 6 P, kétágyas szobák 11 P-től. Nagyméretü társas helyiségek. Saját park, hullámzóvizü nyári uszodával.


STOLLWERCK
DOR
Chocolat, Bonbons, Caramels

ORGONA ÉS HARMONIUM KOTTÁK:

1. *Antalffy—Zsiros, Orgona-iskola I-II.* á *310 Lei*
2. *Sztojánovits, Harmonium-iskola* *310 Lei*
3. *Ritter, Orgel-Schule I-II.* á *135 Lei*
4. *Körner, Der praktische organist* á *135 Lei*
5. *Nemesovits, Praktische organist* *150 Lei*
6. *Orgel-Album (Volckmar) I-III.* á *90 Lei*

Brahms, Jensen, Sinding, Tschaikowsky, Wagner stb., Harmonium-Albumok, vagy bármilyen kotta, vagy zenei könyv legolcsóbban kapható:

KIRÁLY J. ZENEMŰKERESKEDÉSÉBEN
CLUJ-KOLOZSVÁR * PLEBÁNIA-ÉPÜLET

A FŐZÉS
F·Ű·T·É·S ◆ VASALÁS
petroleummal kényelmes, olcsó és szagtalan.
A PORTALANITÁS
VILLAMOS PORSZIVÓVAL
az egyetlen tökéletes takaritás, mely kiméli a szőnyeget és butort.

*

Készülékek megrendelhetők:

PALLÓS ÉS MARKÓ
OKL. MÉRNÖKÖKNEL
CLUJ-KOLOZSVÁR, STRADA N. IORGA 7.

Művészeti szalon (Kolozsvár) 1928. III évf 8-9. 27

Debreczeni László

( ): Erdélyi református templomok és tornyok. Kolozsvár, Kiadja az Erdélyi Ref. Egyházkerület. 1929. 16+1 l. 40 linoleummetszet 2-r.

Tom.

Asztalos Miklós

Századok 1932

101. l.

Debreczeni László

építész

László

Balogfatornyok

11. 12. l. - 13. l.

Pál:

árok bokrokkal
erét szántóföld, közepét ~~xxxxxxxx~~ és kár-
el őszi világításával. A dérült égboltozat fe-
k. Jelzése balra: „Szinyei Merse Pál
1900."

j: 3: 70·3 cm.

. 3-án kelt 99318 ex 900 sz. leirattal
számoltatott 1901: VII. 19-én (90/901.)

ogadta az 1901: IX. 23-i 64907 sz. ren-

Debreczeni László

l.

18

Bíró Erdélyi 19, 21. l.

Bíró József:
M. művészet és
erdélyi művészet
Cluj, 1935.

Debreczeni László
épitész
jelenkori

erőd
z
Biró József =
Magyar fatornyok.
Pásztortúz, 1936.
135. l.
Képekkel

= 10 "

.: 2710 Kor.

1355

ztíz korona.

március hó 23.

Weinert Sándy
tithár

[illegible]



Darkó Ákos

Az erdélyi
ref. egyház
műemlékei.
Kolozsvár,
c. n. 6–9. l.

Debreczení Lásztó

írod

Biró József:
Erdély műemlékeinek sorsa a belvederei döntés után. Kolozsvár,

1943. 11. l.

Gyula urnak

Budapest

Hágyes Endre ut 10

Debreczeni László

Erőd

Csaba Rezső. Új magyar építőművészeti szemlélet felé. [Bp, 1942.] 14, 15. l.

Fejérpataky László VIII. 229

Debreczeni László

építész

lásd

Szepművészet

1942. 37. l.

Csaba Rezső

Az uj m. építőművészeti szemlélet kialakulása.

Debreczeni László

építész

Lód

2.

Elek Artur:

Erdélyi magyar művészek. A Nemzeti Szalon kiállítása.

Ujság. 1938. dec. 31.

Osztrák-Magyar Monarchia irásban és

Képben III. 56.

Debreczeni László

épitész

vód

z

Entz Géza: Szolnok-Doboka közepkori művészeti emlékei.

Kolozsvár, 1943

4. l.

ER gyula-
ász 183,

, CXCVIII
festő 40
138. jegyz.
NOS eszter-

érsek 10
1 7
18, 18, 22,
52
trik) kalocsai
24. jegyz.
a lovag 66
pai követ 51

AS esztergomi

126

FRIGYES né-
2, 75
ERENC gróf,
ek 53

IGNÁC gróf,
k 312. jegyz.
r király sírja

CCXXXIV 5—9., 20—21
— sírja 48, 75, 178, 251
— sírjában talált tárgyak 193. jegyz., 372. jegyz.
BÉLA, IV. magyar király 22, 26, 77, 103, 108, 118, 119, 120, 121, 122, 124, 127, 128, 240, 242, 246, 251, 372. jegyz.
— ajándéka az assisii minoritáknak 242
— aranybullája 211, CCXXIX 4
— pecsétjei 210, 211, CCXXXIII 6
— pénzei 214, CCXXXIV 17—19
— sírja 48
— udvara 242
BENEDEK prépost, királyi alkancellár (?) 242
BERNÁT spalatói érsek, l. Perugiai Bernát
BERTALAN pécsi püspök 122
BERTALAN veszprémi püspök pecsétje 213, CCXXXIII 9
BERTOLD kalocsai érsek, majd aquilejai pátriárka 231, 243

Debreceni László

építész

d

Entz Géza: A Farkas-
utcai templom Cluj,
1948. 29. l.

PA, 232—233. l.

GENTILESCHI, ORAZIO (római festő, 1563—1647)

Allegorikus jelenet (78. kép)



78. kép. *Gentileschi, Orazio: Allegorikus jelenet.*

Debreczeni László

Kolozsvári épitész

lásd okv.

Épitőmunka

1933. 3. sz. 49. l.

furcsa véleménye a magyar nemzeti stilusról és a magyar kulturéletről.

Czanádi Rezső:

Magyarkodás vagy nemzeti stilus-

megjegyzések

A MAGYAR művészet (beleértve az építészetet is), legalább is olyan magyar, mint amilyen német a németországi, francia a rajnántúli és olasz az itáliai művészet" — írja *Vásárhelyi* Dezső műszaki főtanácsos *„Van-e magyar kultúra"* c. cikkében. A cikkben *Debreczeni* Lászlóval a magyar építőművészet fiatal erdélyi harcosával polemizál. Debreczeni ugyanis, — mint ahogy azt lapunkban is ismertettük — egyik tanulmányában kategorikusan kijelenti, hogy *„művészetünk nem magyar, mert nincsenek meg az életét determináló és tápláló erők sem: a magyar kultúra..."* Vásárhelyi Dezső szerint minden magyar, amit ezen a földön magyar lélek és szív alkotott. Erről az elhanyagolt és nagyon fontos kérdésről lapunkban már részletesen kifejtettük álláspontunkat. Most csak Vásárhelyi Dezső két kijelentésére óhajtunk néhány megjegyzést tenni. Azt állítja Vásárhelyi, hogy a „kultúra" fogalma alatt ma már valami *nyugati műveltségre felépített „nemzetközies kultúrát"* értünk. Ez igaz, de éppen az a baj, hogy igaz. Mi mindig és mindent a nyugatra építettünk. Ezért csak nagyon ritkán tudtunk önállót és eredetit alkotni. Ezért olyan „nemzetközies" minden, ami magyar. Természetes, hogy minden kultúrának megvan a nemzetközi *jellege*, de ez nem jelenti azt, hogy minden kultúra valami nyugatról importált művelődés. Miért kell művészetünknek (ami a kultúrának legérzékenyebb fokmérője) nyugati művelődésre, internacionális kultúrára felépülni? Miért kell nekünk a mű-

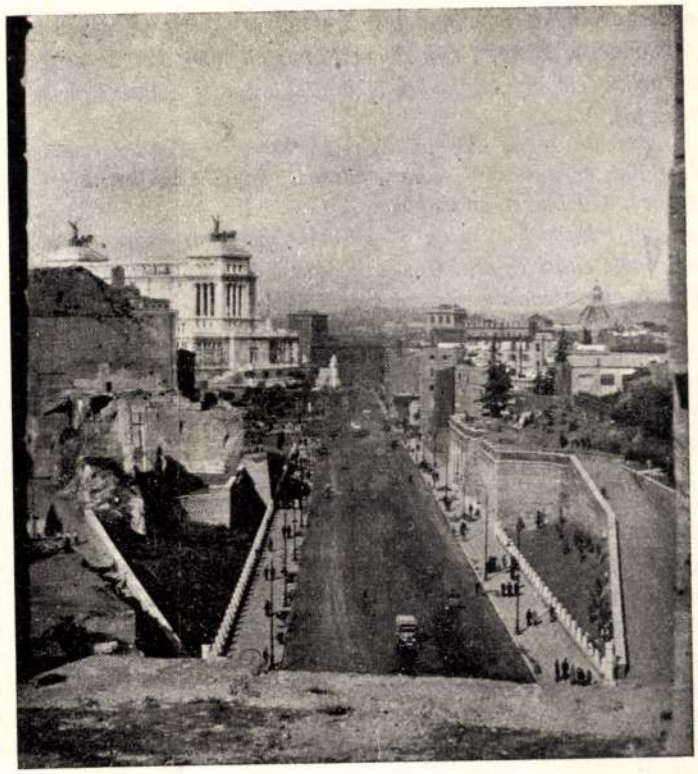

ROMA VIA DELL' IMP. RO

kon felül is bámulatosabb az üzleti manipulációktól mentes tiszta nemzeti érdek, egy imponálóan egységes akarat érvényesülése.

A legérdekesebb és legnagyobb Agro-Pontino lecsapolása, termőföldé alakítása és telepítése közel 50.000 Ha. területen. Ez magában foglalja a Volsci, Ausoni, Lepini hegyek és a tenger közötti területet, és elnyúlik a Tirreni tengerpart mentén Nettunotól Terracina-ig. Ez a terület már az Ó-korban állandóan mocsaras volt, ahol az emberi élet ki volt téve a malária legsúlyosabb veszedelmének. Mindazok az eredménytelen kísérletek, melyek a köztársaság, Caesar, Teodoric, VI. Pius, Napoleon alatt történtek, csak aláhúzzák e terület megszabadításának nagy fontosságát és Mussolini megbízásából az „Opera Nazionale per i Combattenti" által részben már elvégzett munka nagyságát.

A fasizmus X-ik évén belül cca. 10.000 Ha. területet alakítottak át. A zónát felosztották cca 360 km-t kitevő úthálózattal több részre, amelyek szervesen csoportosulnak a központba tervezett s ma már részben megépített Littoria körül.

Magát Littoriát 20.000 lakosra méretezték és egy központi tér a város magva, melyből sugarasan 7 főútvonal indul ki. Ezekből 5 a várostól messze eső üzemközpontokhoz vezet, egy a sportpályára, egy pedig egy kvadratikus térbe torkol. A központi tér körül csoportosulnak az adminisztrációs épületek, szálloda, szórakozó helyek, míg a templom, rokkantak gondozója, egy önálló tért zárnak körül.

A központból sugarasan induló főútrendszerből következik, hogy az ezeket összekötő mellékutak, sematikusan körvonalban haladnak. Nincs meg tehát az útrendszer egy határozott tájolása, ami egy teljesen újonnan épülő városnál talán egy kissé szokatlan. A nagy építőmunkában az egyetlen, igazán szembeszökően nem a legjobban sikerült, a város architekturája. E pár sornak nem célja az esztétikai bírálat, de ae a

Építőmunka 1933. 6-7. sz.

rendszertelen, át nem gondolt architektura, ami ez újonnan születő város külseje, egy olyan fájó pont, ami mellett nehéz szó nélkül elmenni. Egyetlen sikerültebb épület a Posta (arch. Mazzoni).

A terület teljes hidraulikus rendezésére megépült a Canale Mussolini, és a másod- és harmadrendű kanális hálózat, összesen cca. 410 km. hosszúságban. A 15—20 Ha. birtokokra épült egy-egy telepes ház, átlag 3—5 lakóhelyiséggel, összes gazdasági épületekkel együtt. Gondoskodtak 5 üzemközpont létesítéséről a gazdaságok szakszerű irányítására.

A munka nagyságát a következő pár adat világítja meg igazán: a X-ik éven belül megépült 515 telepes ház, cca. 10'5 Ha. beépített területtel, 460.000 m³ össz. beépített köbtartalommal. Az egész munkára előirányzott összeg 36 millió líra volt.

A munka gyorsaságára pedig jellemző, hogy 1931 decemberben kezdik a lecsapolási műveleteket; 1932-ben helyezik el Littoria alapkövét, és ugyanez év decemberében Mussolini felavatja a 10.000 Ha. területen tervbevett kész munkát. A naponként alkalmazott munkások száma cca. 5000 volt, és az egész munka 270 munkanap alatt készült el. A folyó évre tervbevett újabb lecsapolandó területen, az év végére 981 ház épül meg és 1934-re tűzték ki a másik új város, Sabaudia felavatását.

A vasuthálózat kibővítése az egész országban; a megbecsült fiatalság edzésére stadionok, case del Balilla; gondolkozásának irányitására iskolák, egyetemek építése; a munkásság energiájának növelésére az „Opera Nazionale Dopolavoro" egészitik ki a keretet, amelyen belül lázasan folyik Olaszország épitő munkája.

Róma városrendezése, Città Univerzitaria, Agro-Pontino lecsapolása, csupán mozaikkockák az olasz építőmunka egységes képéből.

Ha nem az észtéta kritikus szemével nézzük ezt az egységes képet, hanem tisztán a munka, a vállalkozás nagyvonalúságának szemszögéből, bámulattal és elismeréssel tartozunk a dolgozó Itáliának.

Az épitőmunkások sztrájkja, *azt mondhatnánk, szükségszerű következménye annak az állapotnak, amiben ma az építőipar sinylődik. A munkások kiuzsorázását minden eszközzel meg kell akadályozni, de éppen úgy meg kell akadályozni a vállalkozók kiuzsorázását is. Mert a szálak az áron alul vállalt munkákig vezetnek vissza. A felületen mutatkozó betegségnek mély gyökerei vannak. Ezért ezt a betegséget felületi kezeléssel sohasem lehet tökéletesen meggyógyitani. Az egyezkedő tárgyalások ideig-óráig megoldhatják a helyzetet, de végleges megoldásra addig nem számithatunk, amig az épitőipar abnormitásait nem szüntetjük meg. A munkásság szociális joga, hogy munkájáért ne arcpiritóan kis alamizsnát kapjon. A piramisok rabszolga-épitőmunkásának kora lejárt. Szociális és kulturált államban élünk, amelyik azt az isteni igazságot hirdeti, hogy „minden munkás méltó a maga jutalmára". Ha az illetékesek következetesen végigmennek azon a vonalon, amelyen a helyzet idáig érkezett, a nemzet gazdaságpolitikájához fognak elérkezni, azon túl pedig a világ gazdasági politikájához, amely ezer érdektől, politikai béklyoktól megkötözötten válságának tetőfokát érte el. Deficites az államháztartás, deficites úgyszólván minden vállalkozás. Az uzsorázás nem a vállalkozónál kezdődik, hanem valamivel feljebb.*

velődést mindig csak *importálni*, nem tudnánk mi *exportálni* is? A másik, amit nem értünk az, hogy a korszerű építészet *„nem stílus építészet, hanem szerkezeti építészet"*. Ez vagy lapsus linguae vagy pedig súlyos fogalomzavar, amit szóvá sem tennénk, ha nem adna alkalmat egy fontos kérdés elvi tisztázására. Aki a korszerű építészetet nem tartja egyébnek, mint a szerkezet és az anyag forradalmának az nem tud az építőművészet *pszihologiájáról*. Ez az ami *Kotsis* professzor mult számunkban közölt nyilatkozatából is kitűnik, aki helyteleníti, hogy az építészeket a Műegyetem *a mérnökök kategóriájába sorozza*. Miért? Mert az építészet több mint *mérnöki* feladat. Az építészet *művészet*. Ha az új építészet csak mérnöki szempontból hoz újat, akkor megszünt építőművészet lenni. Szerencsére azonban Vásárhelyi Dezsőnek nincs igaza. Ezért nem tud hinni magyar kulturában. A szerkezeti építészet csak nemzetközies lehet (bár arra is tudunk példát, hogy a szerkezet sem volt mindig nemzetközi). De az, amit a művész a szerkezethez hozzáad, az *ahogyan* a szerkezetet felhasználja és az anyagot formálja, ez már *pszihologiai adottságoktól függ*, ami nemzetek szerint mas és más lehet, ha az a nemzet igényt tart arra, hogy a szomszéd kész eredményének másolása helyett a saját pszihéjét engedi művészi megnyilatkozásokba ömleni. Mi pedig ezt nem tapasztaljuk eléggé a magyarságnál és ezért küzdünk a nyugat lélektelen utánzása ellen. Mi állítjuk, hogy a németek új építészete sokkal inkább német, mint amennyire magyar a mi építészetünk legújabb iránya. Igen, a magyar szívre és lélekre van szükség. Vajjon állíthatjuk-e, hogy legújabb építészetünk egy-két kiviteltől eltekintve, a magyar szívnek és léleknek a megnyilatkozása?

cs.

Debreczeni László

építész

I. Építőmunka

1933 6-7 sz.

107. l.



zottságának

B u d a p e s t

gy-tér 1-2 sor. 6457 hrsz. alatti
entiekben szó van, a müemlékek
az épitési ügyet - előzetes el-
nlékek Országos Bizottságának.

6.-án.

nester rendeletéből:

Kossik

Debreczeni László

jelenkori rajzolóművész emlitve az alábbi cikkben

Kelemen Lajos: Erdélyi magyar mennyezetfestményeink a XVII. század végéig. Művészeti Szalon 9 1928. III. évf. 6-7. sz. 9. l.

9 (Kolozsvár)

Debreczeni László

cikke: A magyar
művészet problémája

megjelent

Uj arcvonal. Az
erdélyi fiatal írók
antológiája Kolozs-
vár, 1931.

Ismertetve:

Forum 1932. 54. l.

Jánd Fenti cikkéről bő
kivonat. Rövid
életrajz, archép az
ismertetett könyvben

Debreczeni László
építész

Lrod
=

Illyés Endre = Egyházművészet — Konventi Egyházművészeti Bizottság. Egyháztörténet. 1944. II. csg. 1–2. f. 111. l. – 112. l.



Ick.

Europa

film, könyv, lap terjesztő és könyv kiadó rt.

Nyomtatvány

Budapest

Fel: Kiss János

Debreczeni László

szül 1903 Maros-
vásárhelyt.

lásd

G.P. M. irók.

V.K. 402. l.

Debreczeni László

A vistai ref. templom
és fatornya
(modoros) rajza

Repr. -
Kolozsvári Szemle
1943. 25. l.

bestimmenden Anteil. Ohne sie wäre d
unvollkommen und historisch unbegrei

enturiones).
az illető a
ó okmányt

száz kettős
onesta e
az egykori
rolja mind-
olások tör-

y szövegé-
an közlünk
an szolgáló

a fia, leg-
náknak, kik
ú lovascsa-
ivorum mi-
um miliária
Cicatricula

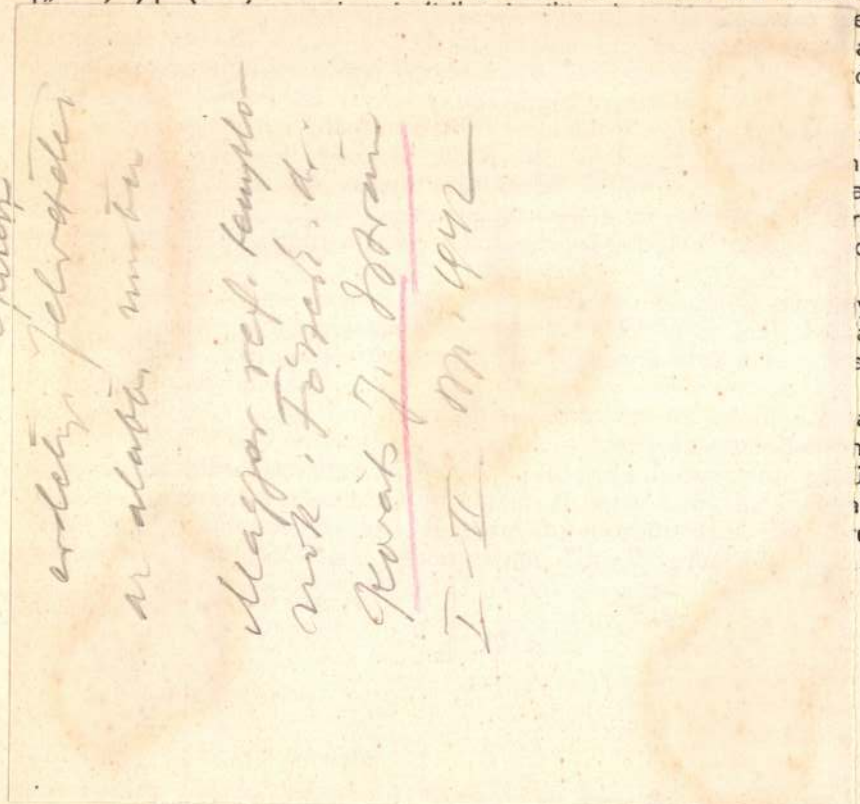

getio (Őzsöny), Scarabantia (Sopron), Savaria (Szombathely), Alisca (Szekszárd), Crumerum (Nyergesújfalu), Matrica (Batta), Lugio (Dunaszekcső), Sophianae (Pécs), mind kelta eredetűek.

*

A Dunántúl közvetlenül időszámításunk kezdete előtt jutott kapcsolatba a hatalmas római birodalommal. Ekkor történt ugyanis, hogy az északi barbár törzsek egyre jobban veszélyeztették a birodalom határait és ez kényszerítette Octaviánus Augustust, hogy megindítsa legióit a lázongó barbárok megfékezésére. Hosszantartó véres háborúk után, Kr. u. 9-ben, a Dunántúl nyugati része Pannonia név alatt római tartománnyá lett és ezzel megkezdődött az a négy évszázadig tartó kultúrmunka, mely lassankint teljesen átalakította a terület képét.

A későbbi császárok, nevezetesen Tiberius, Vespasianus, folytatták hódító háborúikat. Tiberius Claudius alatt, a Duna vonalától északra, a Morva és Vág közötti területen lakó kvád törzsek a Kr. u. 50. évben Vangió és Sido vezetése alatt föllázadtak uralkodójuk: Vannius ellen, ki a rómaiakhoz

1) Debreczeni László, grafikus és épitész. Sz. 1903 dec. 18. Marosvásárhelyen.

A kolozsvári polgiskolában

Uzoni Zajzon Sámuel tól tanult rajzolni, ~~[illegible]~~ grafikus ~~[illegible]~~ a kolozsvári jelső pár ~~[illegible]~~ iskolát végezte.

Uzoni grafikus volt a a kolozsvári MAV vasuti műhelyben, majd egyik kolozsvári litográfiai műhelyben Marott alkalmazást. Termékenyítően az erdélyi nép műveszet és halott tevékenyegére Thorockai Wigand Elle, Kós Károly Zrumeczky Károly és Kozmatajos művei.

Az Erdélyi Kef. Egyházterület 1928. megbízta a hatáskörébe tartozó ~~[illegible]~~

Épitészi ismereteit önképzés útján szerezte.

2) egyházak templomai, harangtornyai, templomi berendezési tárgyai, klenodiumai, hímzései stb. összeírásával, s rajzban vagy fényképekben baló megörökítésével. Közsegről-községre járva több mint tíz évig vegezte ezta munkát. [Műemléki ~~felsé~~ vázlatait, ~~rajzait és~~ jegyzeteit 10 kötetben az egyházkerület levéltárában kolozsvár őrzik. Erdélyi ref. templomok és tornyok c. ~~az egyházkerület 1929.~~ 40 linoleummetszetét 1929. az egyházkerület ~~adtaki~~ albumban és képes levelezőlapokon.

Erdélyi

3) 1928. Az „Erdélyi Fiatalok egyik alapítója és főmunkatársa volt. 1930. körül könyveket illusztrált és exlibriseket készített.

1939. az erdélyi művészek bpesti tárlatán erdélyi műemlékek tusrajzait, továbbá a maroskoppándi iskola, Jód-ratosnyai(?) iskola-templom és Balázs Ferenc mészkői házának tervrajzát állítottak ki. D. tervei szerint restaurálták az algyógyi, nagyrápolti, vicei, erdőszentgyörgyi stb. ref. templomokat s terver-

4

a szászvégeni ref. templom
szószékét. Külön nyoma-
torban jelentek meg
A mi művészetünk.
(Kolozsvár, 1940), Szél-
jegyzetek egy népművé-
szetünkről szóló mun-
kához (u.o. 1942).
Cikket írt a kolozsvári
Farkas utcai ref. tem-
plomról (Szépművészet
1942), a demsusi
templomról (Építészet, 1941)

stb.

PÁSZTORTŰZ

SZERKESZTIK: GYALLAY DOMOKOS ÉS REMÉNYIK SÁNDOR

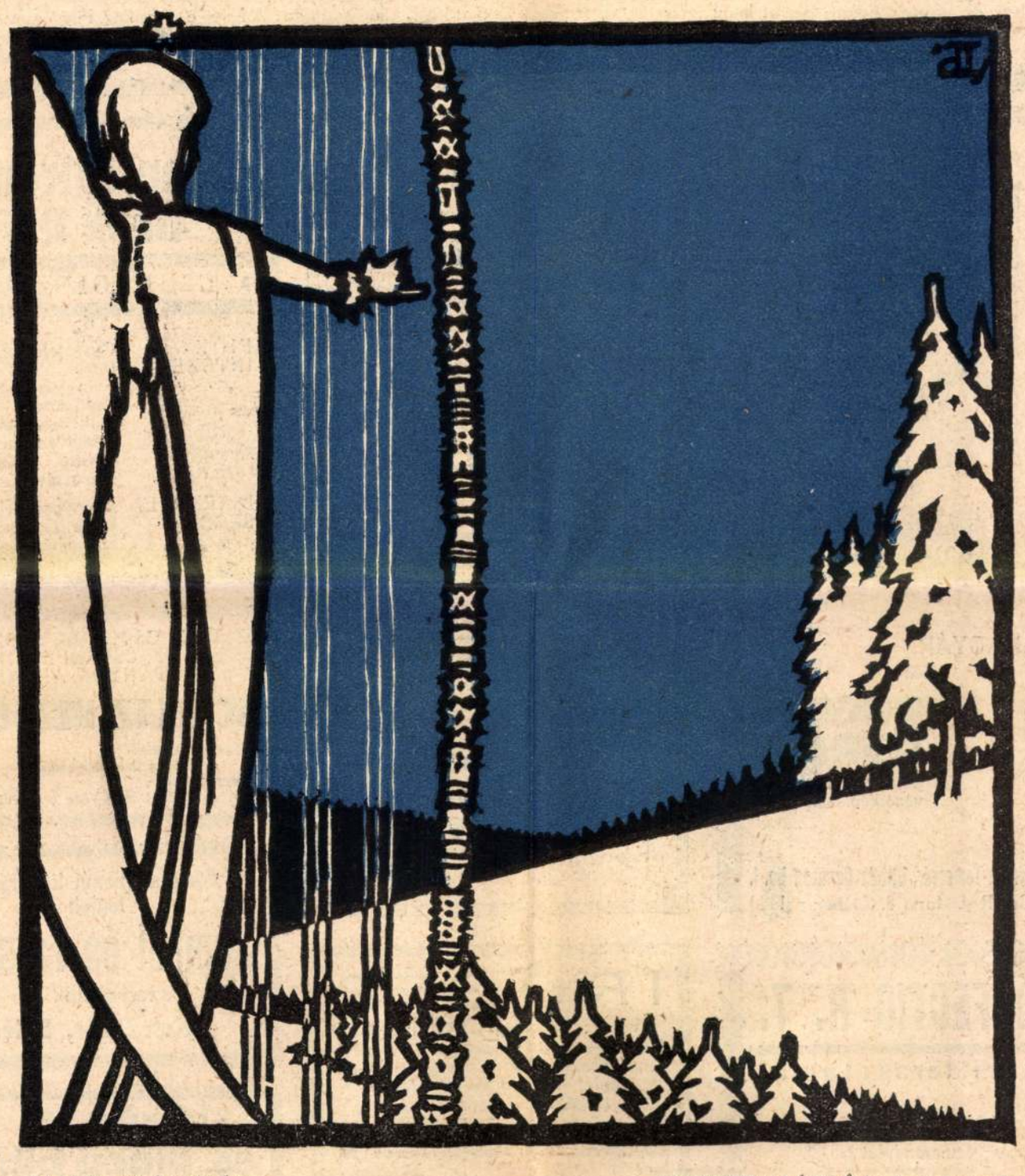

KARÁCSONY ÉJSZAKÁJA — DEBRECZENI LÁSZLÓ linoleum-metszete

XV. ÉVFOLYAM **25-26. sz.** 1929 DECEMBER 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (Brassai-u.) 5. Telefonszám: 6-87

Előfizetési ára egész évre 500, félévre 260, negyedévre 140 lej

Karácsonyi szám. **Ára 40 lei.**

TARTALOM

Nyirő József: Karácsony. — *Gyallay Domokos*: Nagytudós Brassai kötörést is próbált (novella). — *Kovács László*: Kós Károly. — *Reményik Sándor*: Kövek Zsoltára (vers). — *Szentimrei Jenő*: A Detonáta orgonája (elbeszélés). — *Bartalis János*: Erdélyi bukolikák (vers). — *Kelemen Lajos*: Shakirov Sebestyén. — *Ligeti Ernő*: Manikűr (novella). — *Kristóf György*: Emlékezés Thaly Kálmánról. — *Bárd Oszkár*: Keresztelő János szomorúsága (vers). — *P. Jánossy Béla*: Szerző a rádióban (vigjáték). — *Emil Isac*: Költemények prózában (fordította: *D. Jakab Margit*). *Dr. Szász Ferenc*: Leonardo — az ezermester. — *Krónikás*: Magyar kultúrkrónika. — *Sz. F. dr.*: Természettudományi apróságok. — *Sebesi Samu*: Beszélnek a szemek (novella). — *Dsida Jenő* versei (versek). — *Dr. Somosdy Zoltán*: Harc a Déli Sarokért. — *Walter Gyula*: Szent Mihály templom (vers). — *Bisztray Gyula*: Pókháló (elbeszélés). — *Mihail Eminescu*: Szonett (fordította: *Serestély Béla*). — *Hermann Hesse*: Volt egy király Indiában (fordította: *Lakatos Imre*). — *A. Hegyi István*: Karácsonyi fohász (vers). — *Jakab Géza*: A Nagy Kísérlet (elbeszélés). — *Magyar Bálint*: Bezárt kapú (vers). — **Gyermekek karácsonya.** *Csűrös Emilia*: A fenyő és a csillag, Pityu csavarog (mesék). *László Marcella*: A szamár csacsi, vagy a csacsi szamár (mese). — Kicsinyek fejtörője. — *Csűrös Emilia*: A boszorkány karácsonya (gyermekszíndarab). — *Zólyomi László*: Itt van a szép karácsony (vers). — *Irodalom - Művészet.* — *Szerkesztői üzenetek.*

LÁSZLÓ MARCELLA

NÓTÁS-ZSUZSKA



MINERVA-CLUJ-KOLOZSVÁR-1929

"FROTA" R.T. RÁMAGYÁR

és a

RUGBY-DURANT

automobilok vezérképviselete

Timişoara-Temesvár, Strada Germena No. 1.
és Bul. Reg. Maria 8. (Cioban-palota)

Olvasóink figyelmébe

ajánljuk: ha szép és hasznos

Karácsonyi Ajándékkal

óhajtja kedveseit megajándékozni, hogy a

„DECOR"

Iparmüvészeti-Szalon

Cluj-Kolozsvár, Piaţa Unirii (Főtér) 12.

finom izléssel, a legszebb és legmodernebb kivitelü textil iparművészethez tartozó munkáit, okvetlen nézze meg.

Vállal: mindennemü munkák tervezését, lakásdiszitést, függönyök, storok, teritők, diszpárnák, lámpaernyők és művirág készitését; selyemfesté t, stb. stb. ezen szakmába vágó munkákat.

Gyermekruhaosztályán

ugy leány, mint fiu gyermekruhák igen izléses kivitelben készülnek.

Francia és Angol munkák!

„Transsylvania" Bank R.-T.

* CLUJ-KOLOZSVÁR *

FIÓK-INTÉZETEI: Gyulafehérvár, Ditró, Gyergyószentmiklós, Csikszereda, Csikszentmárton, Kézdivásárhely, Torda, Marosujvár

KIRENDELTSÉGEI: Aranyosgyéres, Uzon, Maroshéviz

IZLÉSES CSOKROK, KOSZORÚK ÉS SZÉP CSEREPESVIRÁG JUTÁNYOS ÁRBAN

SCHULTZ REZSŐNÉL

Virágüzlet: Főtér és Unió-utca sarok.
Kertészet: Strada Dragoş Voda (v. Brétfű-út) No. 1.

CONFECTIO R. T.

gyári lerakatainál

CLUJ-KOLOZSVÁR
Str. Memorandului No. 2.

Tg.-Mureş—Marosvásárhely
Piaţa Regele Ferdinand No. 41.

Szövet- és selyemruhák Szörme bundák gyári árban!

IRÓGÉP

vétel: **BIZALOM** dolga!
Kérje — saját érdekében — a régi megbizható »STOEWER«-gyár 1930-as model **RECORD** és **PORTABLE** irógépeinek bemutatását

Körmendy Mihály-nál

Cluj-Kolovsvár, Str. Reg. Maria (Deák Ferenc-u.) 25.

Telef.: No. 9-51.



Telef.: No. 9-51.

Összes rendszerü számoló, összeadó, sokszorositó, és kopir-gépek állandóan ráktáron. Speciális irógépjavitó műhely. Irógép-kellékek nagy raktára!

Menyasszonyi kelengyék a legjobban

Sámuel és Társánál

szerezhetők be.

Kolozsvár, Főtér

„Cukrászat és hideg büffé"

cim alatt jelent meg

CZELNAI ESZTER

legujabb szakács könyve. A könyv előnye a több hasonló cukrászkönyvek fölött abban áll, hogy részletes és világos magyarázatát adja azoknak a szakfogásoknak, amelyek pontos kivitelén fordul meg a siker. Valóban szakismeretet közvetitő olyan tankönyv, amely egyetlen háziasszony könyvtárából sem szabad hiányozzon és amely kuczot képez egyéb szakácskönyvekhez is. Ára 190 lei, vidékre 195. Utánvéttel 210 lei. **MINERVA könyvesboli Kolozsvár, Str. Reg. Maria (Deák F.-u.) 1. sz.**

Debreczeni Lászlóról, a vándor erdélyi grafikusról

Irta: N. Tessitori Nóra

Nem vagyok sem művészettörténész, sem műkritikus, sem képzőművész s ez az írásom Debreczeni Lászlóról nem műkritika. Ezt elvégezték és elvégzik az arra hivatottak. Én csak a visszhangnak egyik akkordja vagyok, amely minden igaz magyar erdélyi lélekben felcsendül annak a magyar muzsikának hallatára, amelynek legelső megszólaltatója Erdélyben Kós Károly volt, folytatója pedig, — a maga egyéni költésü dallamainak hozzáadásával, — az utolsó években feltünt fiatal erdélyi grafikus: Debreczeni László. Az én számomra a vonalak és formák ritmusa zenét jelent, ezért nevezem muzsikának az ő produktumait. És úgye: a művész, bármit alkot: az nemcsak a műkritikusnak és a szakembereknek szól, hanem elsősorban az emberek összességének, vagy legalább is annak a kis embercsoportnak, amely őket megérti s alkotásukban gyönyörködni s azokat a maga és a jövő számára hasznosítani, kultuszukat pedig terjeszteni tudja. Hang és szem vagyok tehát a „nézők" és „hallgatók" sorából s elmondom, hogy mit láttam meg és mit hallottam ki a Debreczeni László művészi termékeiből és „műhelytitkaiból."

I.

Két verseskönyvnek: az 1928-ban megjelent Dsida-kötetnek és a 1929-ben megjelent Vajda István-kötetnek tollrajz-illusztrációi tettek figyelmessé legelénkebben Debreczeni László nevére. Mikor ezeket az illusztrációkat végignéztem: már megállapítottam, hogy milyen fínom érzékenységgel rendelkezik ez a grafikusművész a költő gondolatának szimbolikus kifejezésére. Legkülönösebben a „Legyen ma advent" című versillusztrációja ragadott meg egyszerűségének, áhitatos vonalainak kifejező erejével: a vízbehajló kecsesen ívelő liliom vonalában a térdreboruló embernek alázata csendül fel megindító hatással. Ugyanez a leegyszerüsített vonalritmus, s a primitiv eszközökkel való kifejezési forma jellemzi a két verseskötet többi rajzát is. Mindegyiknek tónusában, témájában és vonalaiban valami halk mélabúnak lelke bontakozik ki domináló erőben. S szinte szándékosan kereste az olyan verseket, amelyek ilyen természetű szimbolumnak kifejezésére adtak neki alkalmat. Kedvem támad Debreczenit e rajzok láttára szimbolista-grafikusnak nevezni. Ezekben éppenannyira költő, mint grafikus. Általában valami bensőséges lira áramlik át minden rajzán, amit eddig tőle láttam.

E két könyvillusztrációt megelőzően már sokszor találkoztam nevével és rajzaival különösen 1927-től kezdődően a „Pásztortűz"-ben és a szintén Kolozsváron megjelenő „Ifjú Erdély" című ifjúsági folyóiratban, — amely utóbbiban értékes nevelő és izlésnemesitő munkát végez, amikor az új generáció ifjúságában felébreszti a magyar népművészeti kincsek szeretetének kultuszát.

De legelső nagyobbszabásu jelentkezése és művészete kollektiv erőinek felmutatása az az ötven templom-rajzból álló gyűjteménye, amely 1929 nyarán jelent meg az „Erdélyi református egyházkerület iratterjesztése" kiadásában, s amelyet a segesvári Márkus-nyomdában nyomtak, s kliséit a kolozsvári Keresztes József-féle cinkográfiai műhelyben készítették pompás kiállításban:

Hangosan fel kell kacagni a gyönyörűségtől egy-egy bűbájos fia tornyos haranglábnak kecses vonalain, muzsikás ritmusán. Kedve támad az embernek, miközben ezeket a rajzokat nézi, tündérien meseszerű-felhőkbe szökkenő kedves tornyaikkal, „kendőigazítókkal", kapubástyáikkal, cintermeikkel, haranglábaikkal, ékes faragásu cinteremkapuikkal, fejfáikkal, mennyezetdíszeikkel: hogy azonnal felkeresse és a valóságban is megnézze „lenyügözően fenséges arányaikat."

Egy-egy magyaros kopjafákkal teleszórt cinterem láttán elemi erővel érzi az ember Kós Károly igazságát, mely szerint: „a mi temetőink nem búbánatos halotti házak, a mi temetőink nem halálra emlékeztetők, nem néznek az élőkre gödrös halotti szemmel. A mi temetőink nem hirdetnek elmúlást, de életet örökkévalót... Az egész havasalján ott a legtöbb tarka virág és ott kaszálódik a legkövérebb széna. A cintermekben..."

Igazán! Olyanok ezek a faragott fejfákkal telehintett cintermek, mint valami virágos kertek!

Ha végiglapozzuk az ötven rajzból álló albumot: a művész pompás rajztudásán, szaktudásán, fantaziagazdagságán és művészi izlésén felül éreznünk kell azt a tántoríthatatlan, fanatikus hitet, a témaszeretetnek és az eszmék megvalósítási vágyának erősakaratu lelkikényszerét, amely Debreczeni Lászlót a l'art pour l'art-on tuli és felüli, meghatározott szándéku és célu kollektiv művészi ideálok elérése felé hajtja: megőrizni, számbavenni, felmérni és megörökíteni a jövő számára az erdélyi magyar népművészeti kincseket s hozzá adni azokhoz egyéni látomásainkat és hallucinációinak hangjait és formáit.

A művészi fegyelmezettségnek görögösen zárt nemes egységessége egyesül minden rajzában a magyar derünek és mélabúnak bájos ritmikájával.

A jó „Őrző" feladatára vállakozott Debreczeni László, amikor kezébe vette vándorbotját és százkilencvenhét falut járt be kisebb megszakításokkal egy év alatt, hogy „fatornyos hazájának" kincseit felkutassa, megtalálja és megrögzitse a jelennek s a jövőnek számára. Legtöbbször gyalog ment egyik faluból a másikba, hogy el ne szalaszszon egyetlen követ sem, amely útjába került s megfigyelhesse: érdemes-e megállania mellette és megörökítenie?

Hogy milyen bensőséges hittel és milyen ölelően szereti Debreczeni László az ő fatornyos hazájának minden kövét: poétikus lendületü sorokban mondja el egyik 1928 évi Ifjú Erdély-beli cikkében:

..."Fatornyaink ódon társai a vénséges templomok. Ott állanak a cinterem közepén, nagy öregkomolyan. Iromba lábakkal megtámogatott falain terebélyes, fekete, mohos zsendely-fedél emelkedik a magasba, barátságosan, hivogatóan, betakarón. Ablakaiból, ereszes bejáróiból évszázadok lehellete árad... Ezek a mi magyar templomaink. Úgy vonzanak magukhoz s én vágyom hozzájuk. Az enyémek ők... s én az övék vagyok... Az övék mélységesen és örök-elszakíthatatlanul... mintha valamikor, valahol egyek lettünk volna s mintha most is egy volna valahogy a lelkünk, csak két külön formában élünk tovább. Valahol, itt, bent, így érzem...

..."Megállok előttük, lelkemet csöndes téli esthomályban halott agg regék hangulata tölti meg, körülleng a múlt odon illatu fuvalma, arcomon ezredévek levegőjét érzem. Állok és álmodom. Csodás álmot, csodás világról. Körülöttem összefoly minden: álom és valóság élet és fantázia eggyéolvad, köddé vész. Eltűnik minden és nincs semmi, de semmi sem, csak valami nagy, jóleső, balzsamos melegség és ősi erő, amelyből én vagyok, amely belőlem van és amely örökegy lélek: magyar lélek..."

Eddig százkilencvenhét erdélyi falut járt be s e vándorutjának eredménye ez az ötven templomrajz. De hátra van még körülbelül hatszáz falu s tavasszal ismét folytatja utját, mert, mint album szövegrészének befejező soraiban írja:

...Minden elhulló, kallódni hagyott kő, vagy más emlék egy-egy rég elköltözött drága léleknek újboli és végleges halálát és minden pusztulásra hagyott, tudatlanságból, álszégyenből halálra ítélt épület lebontása, nyom nélküli eltüntetése kulturánk egy-egy gyökérszálának elvágását jelenti s egy-egy lassu, de biztos lépés az öngyilkosság felé. Ennek meggátlását, a pusztulásnak feltartóztatását akarjuk s ezért szükségesnek tartjuk, hogy ezek az élő, beszédes emlékek ne csak visszavonultan önmaguknak, de másoknak is: mindenkinek beszéljenek."

Az 1927-ben letelt katonai éve után nyolc hónapos állástalansága idején figyelt fel reá az erdélyiek református püspöke: Makkai Sándor, és bízta meg az erdélyi református templomok felkutatásával, megrajzolásával. Igy született meg 1928 nyarán ez az értékes gyűjtemény, amelynek szövegrészét is Debreczeni László írta szakavatott művészettörténeti tudással, a témaszeretetnek minden lelkiismeretességével, egyszerű, közvetlen keresetlen előadási nyelven. A szövegrészek egyes kikezdései elé ékelt kedves iniciálék, amelyek egy-egy templomot, kopjafát, tornyot, címert ábrázolnak: újszerű könyvtipus képét reprezentálják.

Ennek az albumnak minden magyar család asztalán ott kell lennie!

II.

Amíg forgatom a templomos-album lapjait és beszélgetek Debreczenivel, sokszenvedésü, sokmegpróbáltatású hányt-vetett életének érdekes fordulatait ismerem meg, amelyek művészetének, élethitvallásának mai kialakulására sorsdöntő és sorsalakító befolyással voltak.

Debreczeni László a nép gyermeke.

Marosvásárhelyt született, de a marosmenti Cserefalván nagyapja bátyjának: Debreczeni Áron öreg tanítónak házában nevelték fel, amíg édesanyja, idegenben dolgozott érte s kereste kenyerét. Apját alig ismerte, korán elveszítette. Ősei tanítók, földmívesek, börcserzők voltak, s Kelemen Lajos, a mi kedves mindentudó műtörténészünk kiderítette, hogy Marosvásárhelyen élt egykor egy Debreczeni nevü ötvös-művész, minden valószínűség szerint ugyanebből a Debreczeni családból.

Legelső felbujtója mai művészethitvallásának gyermekkori rajztanárja, a tragikus végetért Uzoni Zajzon Sámuel, aki a kolozsvári polgári fiúiskolában legelőször beszélt előtte a magyar díszítőművészet stilusáról.

Mohón szívta magába a szépségek álmától fogékony gyermeklélek a magyar díszítőművészetről szóló magyarázatokat és nyugtalanul figyel fel arra a tanári kijelentésre: „magyar építőművészet nincs!"

Aznap egészen lefekvésig s még álmában is ezek az előtte hihetetlenül hangzó és lázadástszító szavak csengtek fülébe, a szívdobogás ritmusának megismétlésével: „magyar építőművészet nincs!"

És ez a kérdés kínozza, serkenti, élteti nyugtalaító kutatásvággyal.

Közben tanárjai előtt már tizenhárom-tizennégy éves korában feltünik rajzkészsége, szorgalma s bizonyos tantárgyak és témák iránti szokatlanul meleg érdeklődése, amelyek a grafikával, architekturával s magyar díszítőművészettel kapcsolatban vannak.

Pásztortűz 1930. január 12.

III.

Egyik nyári vakációja napsugaras délutánján szekéren halad a diák az erdélyi országuton, faluja felé, ahol nyaralni fog. Tágas mezők, kedves ritmusu dombok, lankák mentén.

Álmodozva mereng el a bűbájos erdélyi tájak édes szépségén s behunyja szemét a napfényfoltok bodító káprázatában. S mint disz szonáns kisérőzenéje a táj harmoniájának, döcögve nyekergik a szekér kerekei fülébe: „magyar építőművészet nincs... magyar építőművészet nincs...“ és embereken és házakon a magyar formákat keresi.

S akkor hirtelen, váratlan döbbenetben, a káprázó napsütés vakító vibrációjában, smaragdos dombtetőn nyájas kastély rajzolódik a nyári égre, derüs-meleg sárga falakkal, kék és piros tornácokkal, erkélyekkel, zöldzománcu cserepestornyokkal... „fenséges arányú szerkezeténck“ ritmikus hullámzásu bűbájával...

Megbűvölten áll fel a szekérülésről, hogy jobban láthassa a csodát és kitárt karokkal nyulik a látomás felé:

— De a szekér hirtelen balrakanyarodott és a vizió eltünt. Még utána nézett szomjas kutatással, — de mintha a föld nyelte volna el: a látomás nem volt sehol.

Sehol, —: csak a lelkében. Ott égett a lelkében örökre kitörölhetetlenül.

Vagy talán maga a lélek vetítette eléje egy pillanatra a benne sejtelemként koválygó képet, s ő reszkető örömmel ismert rá abban valami ismeretlen és rég elmult másik létének kisértő valóságára.

Egy pillanatra felröppent előtte a „Kék madár“, amire öntudatlan szépségkeresésében olyan régen vágyik s most itt állt előtte teljes pompájában a megálmodott Szépség!

Még sokszor visszatért arra a tájra későbbi éveiben is, nyugtalanul rótta gyalog és szekéren az ismerős utakat: de az akkorlátott kastélyt nem találta sehol s most már világosan tudta, hogy csak fantáziájának játéka volt az egész. S mikor egy ujolagosan sikertelen kirándulásából ujra falujába tért, az uton Vajda János versssorok lüktettek fülébe a ritka madárról:

...„De ezt az egyet, — ezt nem látta még, Sóvár kíváncsin lesi várja rég: Hogyha fölötte ujra elhalad: Megnézi jobban, megcsodálja majd...“ És várja várja sok sok ideig... Eszébe jut, álmában látja még: Nincs lelke tükrén már csak ez a kép...“

És egyszer, később, nagysokára, évek mulva a kezébeakadnak az előtte akkor még ismeretlen Kós Károlynak munkái és ámulva nyit rá egy képre: „Torony a dombtetőn“ és előtte áll gyermekkori viziójának élő valósága. Mohón végiglapozza az egész gyűjteményt s a felfedezés boldogságával ébred reá:

Van magyar építőművészet!

IV.

Mikor elvégezte a kolozsvári polgári fiúiskola IV. osztályát: úgylátszott egyidőre, hogy édesanyja nem bírja tovább anyagilag a fia iskoláztatását: lakatosinasnak akarja adni a vasúti műhelybe. Nem megy. Nem szereti ezt a mesterséget. Lelkében szűntelen ott kisért az erdélyi országut smaragd-dombjának zománcostornyu látomása: azt kell megvalósítania minden akadályon át! Az útat még nem ismeri, — de a cél mind világosabban bontakozik ki a ködön át.

A kolozsvári Back Lajos féle asztalosműhelybe szeretne menni, mert vonzzák a butorszerkesztés titkai is, — de nem juthat oda valami jelentéktelen akadály miatt.

Igy alakult ki az az elhatározás, — hogy beiratkozik a kolozsvári ipari szakiskolába, ahol már minden tanárja felfigyel kiváló rajzolási készségére és különösen az architecturában és grafikában való témaszeretetére. Miután sikerrel bevégezte az ipari szakiskolát, tovább szeretné képezni magát: műegyetemre vágyik, de ehhez sem pénze, talán édesanyai beleegyezése sem, — akinek aggodalmas szeretete valami biztos, fix-fizetéses, nyugalmas állást törekszik fia számára kieszközölni.

Igy kerül volt iskolaigazgatója ajánlatára is a vasúti-műhely üzemgyakornoki állásába. De nincs maradása. A külömben gyenge jövedelmű munkaköre nem elégíti ki nyugtalan művész-szellemét. A gyermekkori délibábnak fel-feltünő képe izgatja minduntalan fantáziáját.

Meg kell találnia újra, meg kell fognia mindenáron álmainak „kék madarát!“

Tovább megy. Egyik kolozsvári litográfiai műhelyben kap alkalmazást. De itt sem találta meg azt az önálló tervezési munkakört, amire vágyott. Annyi haszna azonban mégis volt e foglalkozásának, hogy megtanulta a betűrajzolás belső törvényeit.

És ott hagyja harmadik kenyérkereső állását is: a „Kazántulajdonosok szövetségében.“ Mert már nőnek, egyre nőnek igazi megnyilatkozási formanyelvének lehetőségei. De még robotolnia kellett unalmas, gépies, lelkétől távolálló munkakörben, mert már nemcsak önmaga, hanem családja számára is kenyeret kellett keresnie az akkor még alig mult husz éves Debreceninek.

V.

Tizenkilenc-husz éves lehetett, amikor egy kolozsvári könyvkereskedés kirakatában megakad a szeme Komáromi és Varga: „Magyar építő- és díszítőművészet“ című könyvén. melette megpillant egy másik könyvet: „Hímes udvar“, szerzője: Torockói Wiegand Ede.

A név még ismeretlen, de a „hímes udvar“ felírat, mintha a gyermekkori délibábos látomás muzsikávjával csendülne fülébe.

Habozás nélkül bemegy, megveszi mindakét művet, — pedig az utolsó pénzét költötte el azokra.

Mohó szomjusággal megy végig a „Hímes udvar“-nak lelkében már sejtelemként élő bűbájos szépségein, boldog örömmel ismer rá azokban az ő lelkének valami ismeretlen másik létéből és világából való látomásaira.

Margittai Ernőnek Wiegandról szóló előszavából kijegyzi a Wiegandra vonatkozó egyéb tanulmányok, cikkek adatait, azokat is felkutatja.

E tanulmányok kapcsán bukkan reá Kós Károlynak, Kalotaszeg híres feltámasztójának nevére s az ő „Régi Kalotaszeg 1911“ című könyvének adataira.

És mikor ujjongó izgalommal lapozta végig a felfedezés mámorának örömében a Wiegand Ede és Kós Károly alkotta műveket: boldogan kiáltotta a világba az új hitet adó valóság szavait:

„Van magyar építőművészet!“

És megtudja, hogy ugyanakkor, amikor a vidéki iskolai nevelés maradisága és szüklátókörűsége nem tudja még a magyar építőművészet létezését: már sas-szárnyakkal emelkedett két új magyar zseni: Kós Károly és Wiegand Ede az ősrégi népi magyar építőművészet új megnyilatkozási formájának megvalósulásai felé.

Igaz ugyan, hogy abban az időben, — körülbelül másfélévtizede, — Kós Károly még Budapesten lakott és ott produkálta nagyvonalú alkotásait az általa és Wiegand által megteremtett új magyar építőművészeti stilusban, — de azért már itt Erdélyben is tudták az illetékesek, hogy megszületett az új magyar, helyesebben: az igazi magyar architektura arculata, amely éppen Erdélyből szívta fel életet adó nedveit, — és már épültek Sztánán is akkor a „Varjuvár“-nak kecses tornyai és kedves magyar „könyöklői.“

A fiatal Debreczeni László ugyanakkor ismeri meg Zrumeczky Dezsőnek nevét is, akivel együtt tervezte Kós Károly a budapesti állatkert épületeit.

És a negyedik művész, akinek művei közeljutottak az ifjú Debreczeni lelkéhez: Kozma Lajos, akinek különösen „Utolsó ábrándok“ című szimbolikus grafikai megoldásai voltak rá mély benyomással.

— Ezt a négy Mestert éreztem és tartom a mai munkásságomat megtermékenyítő magyar népművészeti ideáloknak, — vallotta hálás és bensőséges elismeréssel a ma még csak huszonhat éves Debreczeni László, — bennük láttam megvalósulva régi, sejtelemszerű álmaimat. Velük egy dalra hallgatok.

VI.

Igen! Ezen a kijelentésén van a hangsúly, azon, hogy „egy dalra hallgat velük“: az ősrégi magyar népierőkből sarjadó muzsika az, ami rabulejtette az ő lelkét is, mint a Kós Károlyét és Wiegand Edéét.

A dal eredete, származása egyazon ősforrásra mutat: de a vezérmotivum feldolgozási formája, színei, ritmikája, megoldási- és kifejezési-milyensége más és egyéni útakat kereső a fiatal művésznél.

És, ha Kós Károlyra azt mondom, hogy sas, — akkor Debreceni Lászlóra jól illik a sasfiók megjelölés.

A Knut Hamsunok minden szenvedéstvállaló élethitével, a Körösi Csoma Sándorok fanatizmusával szívében indult útnak ez a fiatal művész, hogy megkeresse és megtalálja a mában élő erdélyi magyar grafikusnak igazi kollektiv feladatait.

S habár bevallottan is mesterének ismeri el Kós Károlyt és Wiegand Edét: mégsem utánérzés, amit produkál, mert rájött a régi dalnak új variációira és megvalósítási eszközeire. Csak a téma azonos, — aminek rabjaivá lettek ők, de ugyanazt a témát mindhárman egyénien elkülönbözült erővel valósítják meg művészetükben. (Negyedik jó társuk az erdélyi népművészeti kincsek őrzésében a kitünő Tóth István.)

*

És milyen jó, hogy többen vannak és egyazon úton haladva egészítik ki egymás munkáját. Vajjon nem Isten rendelése, hogy éppen Erdélybe helyezte őket és éppen a mai korba?

A napokban hagyta el a sajtót a „Helikon“ kiadásában Kós Károly: „Erdély“ című monumentálisan átfogó kulturtörténeti könyve. Telve kósi-zamatú erdélyi régi épület- és templomrajzokkal. E könyve kiegészítő kiteljesedése az 1923-beli „Erdély kövei“ című grafikai gyűjteményének.

Ha egymás mellé tesszük Kós Károly és Debreczeni rajzait: a felki rokonságot művészi témáik megválasztásában világosan jelenvalónak érezzük. Kós Károly és Debreczeni László véletlenül találkoztak. Egyikük husz évvel később jött, mint a másik, — de mindkettőjüket atavisztikus és Erdély földjébe gyökerezett hivatásbiztonság és elrendeltség jelölt ki ide egyazon kincsek őrzésére és felfrissítő meggazdagítására. Amit Kós elkezdett: Debreczeni László folytatja a Kóséhoz hasonló fanatizmussal, hittel, akaraterővel és tántoríthatatlan elszántsággal: „csak a dalra figyelve menni“...

És ők mindaketten egyformán örülnek egymás létezésének. Valami szent kollektivitásnak bensőséges kapcsolata kapcsolja össze művészetüket egymással: ők tudják, hogy nem önmagukért, hanem mindnyájunkért s a Jövőnek dolgoznak!

— Szeretném, ha megértené minden ember, hogy a művészetben nem a hatáskeresés, nem az egyéni feltűnés és egyéni különbözőségek keresése a fontos, hanem a közös lélekből fakadó ideáloknak kollektivitása és e kollektivitásnak művészi kifejezése és megvalósítása! Ezt csinálták a görögök is, s azért vált képzőművészeti kulturájuk olyan hatalmas, ízlést és erkölcsöt átalakító erővé s náluk sohasem az egyén egyénisége, hanem az egész néplélek kollektiv akarata és ősi művészetének stílusa vált egyetlen nagy monumentális mondanivalóvá és karakterhatározó egyetlen szép megnyilatkozássá, — jelenti ki Debreczeni László a szilárd hitnek és meggyőződésnek szuggesszivitásával.

VII.

Megkérdeztem, hogy mi áll legközelebb hozzá művészetében: — A grafika és az architektura, — feleli, — azonkívül a butortervezés.

— Milyen tervei vannak, ha elvégzi a még hátralevő hatszáz református község templomainak feldolgozását?

— Három tervem is várja megvalósítását. Az egyik: a kolozsvári temető. Kelemen Lajossal, a kiváló műtörténésszel együtt az itteni temetőben sok régi sirkőről tudunk. Vele akarom csinálni ezt a munkát: én a rajzokat és Kelemen a szöveget.

— A második tervem a kolozsvári hóstátiak feldolgozása. Ez is nagyon szép feladat. Ezt is Kelemennel együtt szeretném csinálni.

— A harmadik tervem a régi Kolozsvár megrajzolása.

— És azután?

— Azután szeretném rábírni az embereket arra, hogy mikor házakat építenek, vagy új butorokat csináltatnak: lássák be, hogy milyen szép a magyar építőművészet és diszítőművészet stílusa. Azt szeretném, ha minden magyar ember a Kós és Wiegand által kiásott igazi népies ősforrásokból táplálkozó magyar építőművészet stílusában épittetné és terveztetné házát és butorát a sok ízléstelen és egységtelen, zavaros, idegen stílusu épületek és gyári butorok helyett. Azt szeretném, ha mindenki belátná, hogy nem szabad a mult kincseit pusztulni hagynunk! Mikor ugyanazzal a pénzzel és fáradsággal azt is meg lehet csinálni.

— Grafikában mit dolgozik mostanában a templomokon kivül?

— Ex-libriseket. Nagyon érdekes feladatokra ad alkalmat a grafikusnak az ex-libris, az emberi lélek karakterének ábrázolásával.

— És milyen kedvtelései vannak a rajzoláson kivül?

— A rajzolás hivatás! — feleli kijelentésszerűen. — De van kedvtelésem is, — habár ez csak álom, amely aligha valósulhat meg: a zene. Anyám régi székely citerája: minden, amiben ennek élhetek.

— Miért mondta az előbb, hogy a rajzolás: hivatás, — hiszen éppenannyira kedvtelése is?

— Miért? Mert én nemcsak a mának, hanem a jövőnek is dolgozni akarok! — felelte egyszerűen, a magátólértetődöttség természetességével.

Jegyezzük meg jól Debreczeni László nevét, mert még sokszor fogunk vele találkozni.

TÁVOL VAGYOK TETŐLED

— M. Eminescu —

Távol vagyok tetőled és ülök egyedül
A tűz mellett s idézem rossz sorsom keserűn,
Ugy tűnik, mintha már is öreg volnék nagyon,
A tél hava fejemen s Te holt vagy, angyalom . . .
Emlékek lepkeraja a lelkemre repül
S ezer régvolt semmiség a multból felmerül;
Ráver jeges ujjával a szél az ablakomra,
Míg lelkem édes gondban a mese szálát fonja
S akkor sűrű ködökből, ím, kiválsz hirtelen,
Könnyes szemed ragyog és ujjaid hidegen
S a két karod nyakamon sokáig ott hagyod,
És mintha szólna szád is, de kél csak sóhajod.
És én magamhoz vonlak szépséges kedvesül,
És árva életünk így csókokban egyesül . . .
Oh, be szegény a szóban a megemlékezés,
Feledjem el örökre a percnyi üdvöt és
Feledjem, hogyan szálltál újra ködként te el.
Öreg leszek és árva s már rég halott leszel!

Fordította: Finta Gerő

Háztűznézőben

(1) — Szabó Mária regénye —

I.

— Pardon egy pillanatra, tanár úr!

Az igazgató elfogta a hátán összetett kezekkel méltóságosan sétálgató alacsony történelem-tanárt, aki a szünetet csendes szemlélődésre használja fel. Gyanutlanúl rajzott körülötte a vidám gyermeksereg nem is sejtve, hogy valaki láthaja apró bűneiket. Mert a „kisöreg", ahogyan Péter Olivért maguk között hívták, még csak meg sem szólított senkit. Ártatlan arccal járkált szünet közben. A nagy, feketekeretű pápaszem mintha nem is továbbította volna rövidlátó szeméig a rövidnadrágos kisfiuk és hosszúnadrágos „férfiak" mozgását. Néha be-bekukkant az osztályokba is, — de ilyenkor mindig volt megfelelő oka is erre. Folyton keresett valamit: vagy a ceruzáját, vagy a zsebkendőjét. De ilyenkor is mentegetőzött és világért sem látta meg a hazúlról hozott likőr fogyasztását, vagy a kékesen szállongó cigarettafüstöt. S ha az igazgató valami szabálytalanságért megdorgált valakit, Péter Olivér olyan hallgatagon állt a háttérben és olyan szaporán pislogott az óriási szemüvege alatt, mintha együtt pirongatnák a csinyttevő fiúval.

Szerény meghajlással és zavart mosollyal engedelmeskedett az igazgató megállásra felhívó mozdulatának.

— Parancsoljon igazgató úr!

— Az unokabátyám járt nálam tegnap. Földbirtokos Körösváron. Szeretné a fiát nyilvános iskolába járatni, mert a gyerek nagyon is szereti a magántanulást . . .

— Talán magánnemtanulást, he-he-he . . .

Péter tanár maga is meglepődött azon, hogy ő most a feljebbvalója jelenlétében viccelni mert. Zavartan dörzsölte a kezét és szomorúan látta, hogy az igazgató el sem mosolyodott.

— Na, igen . . . Arra kért a bátyám, hogy vegyem magamhoz a fiút . . . De kérem, nekem nincs időm, hogy külön foglalkozhassam a gyerekkel. Különben is úgy sejtem, hogy szigorú kézre lenne szükség, már pedig a kis gazember bennem csak a rokont látná. Hiszen magam is sokszor nevettem egyik-másik sikerült csinyjén . . .

Péter Olivér a csiny szóra ég felé fordította a szemét. Mintha bűn lenne erről a szörnyű fogalomról így, valósággal elismeréssel beszélni . . . De az igazgató nem sokat törődött a megbotránkozásával.

— Szóval, én tanár úrra gondoltam . . . Nőtlen ember. — de ez nem baj. Mert úgy hallom, hogy az édesanyja . . ., hogy is mondjam . . . Nahát: energikus nő.

Olivér a nyaka közé húzta a fejét. Körülnézett, mintha félne, hogy meghallotta az emlegetett, elismerő szavakat. Valamiképen úgy érezte, hogy az igazgató nem is sejtheti, milyen nehézség elé állítja. Mert az anyjával elintézni valamit . . . Brrr.

Mintha észrevette volna aggodalmát az igazgató, a tanár vállára tette a kezét:

— Természetesen, a feltételeket önök szabják meg. A bátyám nem garasoskodó ember. Gondolkozzanak kérem a dolgon és szíveskedjék a választ holnap . . . na, mondjuk: holnapután tudatni velem!.

Kezet nyújtott Olivérnek és tovább ment.

Péter Olivér annyira elgondolkozott máris az ajánlaton, hogy nekiment a negyedikes kis Horváthnak. A fiú idegesen rejtett háta mögé egy cigarettet. Ez a cigarette az előbb még az igazgató tárcájában volt, — de úgy összetört, hogy az igazgató kidobta. Szoros összeköttetésbe került a földdel. Ám a kis Horváth nem volt finnyás. Dobogó szivvel rádobta a zsebkendőjét és a következő pillanatban ezzel együtt felkapta a drága kincset . . . És most majd kiverte kezéből a „kisöreg" . . .

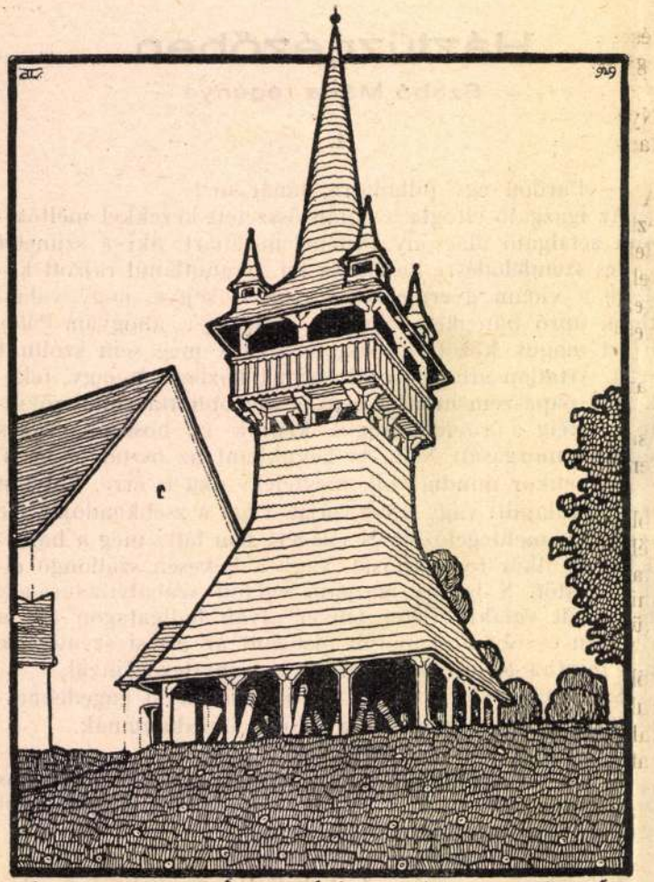

A·M-BIKALI·REGI·HARANGLAB

(Debreczeni László rajza.)

Csengettek. Mint a morajló tenger hullámai, úgy sodorták fel a fiút a lépcsőn a többiek. Utánuk elmélyülten lépegetett Péter tanár úr is.

A lépcső fordulónál egy lefelé szaladó tanártársával ütközött össze. Még így, másfelé gondolva is összeráncolta a szemöldökét. Nyilvánvaló könnyelműség lelfelé indulni most, mikor mindenki felfelé igyekszik már!

Az irodalom és művelődéstörténet tanára talán megérezte az elitélést. Valósággal ellentétek voltak ők ketten: Kazay Zoltánt rajongva szerették a tanítványai, míg Olivéren inkább csak nevettek. Pedig Kazay szükség esetén szigorú is tudott lenni, de szemükben ő volt a jó modor és elegáncia példányképe. Olivér pedig nem volt szigorú, sem jólöltözött, csak szelid és jó. Nem is szövődött tekintélynimbusz a homloka köré.

De ez a fiatal kollega mindig nagyon udvariasan kezelte. Most is megszólította:

— Hogy van, hogy van, kollega úr?

Az érdemes férfiú megköszörülte a torkát. Kenetteljesen felelte, mintha figyelő sokaság előtt tartana díszbeszédet:

— Hm, hm... köszönöm kérdését. Testileg meglehetősen, — de lelkileg bizony gondokkal terhelten...

Egyáltalában nem volt közöttük olyan bizalmas viszony, hogy baráti közléseket várhatott volna Kazay. Csak szórakozottan vetette oda:

— Igazán? És mik azok a gondok?

Péter Olivér nagy körültekintéssel, az igazgató bizalmának kellő kihangsúlyozásával elmondta az előbbi ajánlatot, mintha nem is Kazaynak beszélne, hanem félelmesebb valakinek világítaná meg a dolgot. És ünnepélyesen tette hozzá:

— Tekintve a megtisztelő bizalom minémüségét, elvileg általam el is fogadtatik az ajánlat, mindazonáltal... azonban... Ezzel szemben... hm... hát igen, — a gyakorlati megvalósítása még némi gondot okoz és megfontolandó aggodalomra késztet.

A fiatal tanár alig birta visszaparancsolni a mosolygást, ami ott hancurozott a rekeszízmaiban, mint mindig, ha idősebb kollegájával beszélgetett. Kimondhatatlanul groteszknek érezte a magánéletben ezt a nagyképű beszédet. Kiváncsiság is settenkedett az érzései közé: vajjon mi az, ami „megfontolandó aggodalmakra készteti" a másikat. Már kérdezősködött volna, de Olivér nem várta be. Magától is beszélni kezdett, hogy fennhangon is megvitassa magával az ügyet:

— Kollega úr talán esetleg néminemű felvilágosítással is szolgálhatna, tekintetbe véve azt a körülményt, miszerint az igazgató úr nagybecsű családjánál látogatásokat szokott tenni és ennélfogva... hm... a nevezett uriember személye és anyagi körülménye esetleg nem ismeretlen kollega úr előtt...

— Ahá, — hát innen fúj a szél? — gondolta a fiatal ember. És magában csodálkozott: hogyan birja ki Olivér ezt a kenetteljes beszédet. amelyből egy pillanatra sem zökken ki. Annál egyszerűbben felelt ő maga:

— Nagyon jól ismerem Mérey urat, sőt a családját is.

— Igen? khm... Nagyon lekötelezne hát, ha az igen tisztelt szóban forgó családról közelebbi adatokkal ismertethetne meg. Khm... khm... ehhez képest terjeszteném elő indítványomat édesanyám előtt.

— Mérey úr vagyonos ember. Ne féljen kollégám, bizonyosan meglesz elégedve a tiszeletdíjjal, amelyet az ellátásért...

... majdnem úgy mondta nyerhetni remélhet. De nem hihette, hogy a másik észre ne vegye az utánzást, hát visszaszivta a mondatot:

— Az ellátásért kap majd. Van vagy négyezer hold földje. Igaz, hogy a fián kívül három leánya is van, de jut ott mindegyikre elég. És milyen elegáns az öregúr! Tegnap délben az igazgatóval sétált. Olyan felöltő volt rajta, hogy a háború óta nem is láttam ilyen szépet!

Az öltözködés nagymestere elkalandozott a tárgytól és elragadtatva beszélt tovább:

— Valósággal esztétikai élvezet ilyen kabátot látni. Bizonyosan Londonban csináltatta. Az a szabás! Az a simuló kelme!... Utólérhetetlen!

Csodák csodája, — Péter Olivér, aki a fiatal Kazaynak öltözködési szempontból nézve is remek ellentéte volt, most jóleső figyelemmel hallgatta ezt a beszédet. Nem vette észre, hogy a folyosó már teljesen kiürült. Nem hallotta az osztályokból kiharsogó kacagást sem, amelybe itt-ott finom üveghangok vegyültek. Egy tanár könyvekkel a kezében belépett az egyik osztályba, — ott síri csend következett. Kazay is indult volna, még mindig lefelé, — de Olivér kabátgombjánál tartotta vissza, hogy el ne menekülhessen, míg a nagyon fontos felvilágosításokat meg nem adja.

— És... khm... khm... Mit gondol kedves kollega úr, mi lehet az ára egy ilyen ruhadarabnak?

Talán csak nem akar venni? — szaladt át a másik agyán a gondolat, de nyomon követte a másik: Bár nagyon is ráférne... És jött a harmadik is, a méltatlankodás: De nem egy ilyen csoda!

Hangosan pedig azt mondta:

— Ha csakugyan londoni árú, lehetett hat—hétszáz pengő, nagyon meg kell fizetni a jó szabót.

— Három, — mondta ki hangosan Olivér, ami azt jelentette, hogy akinek ilyen kabátja van, az bátran fizethet a fiáért havi háromszáz pengőt, különösen, ha olyan helyre adhatja, mint az ő otthona.

tán látta maga előtt Őt, amint kecses ujjaival az angyalkát érinti... ezek az édes rózsaszín ujjacskák, melyeket ő olyan szívesen megcsókolna, egyiket a másik után... sokáig, sokáig, míg a halál örökre le nem zárná ajkait... Ezért áradt a játékszerből olyan titokzatos leírhatatlan szépség, ezért volt olyan különös, amilyen a világ egyetlen más tárgya sem lehet, ezért vonzotta és bűvölte őt úgy el, hogy azt szavakkal kifejezni lehetetlen... Az angyalka az ő lelkének menyországából jött és magával hozott egy fénysugarat ebbe a nedves, dohos szobába ennek az embernek a lelkébe, akitől mindent, mindent elvettek: Szeretetet, szerencsét és életet...

A letört ember szeme mellett, akinek élete végére jár, ott ragyog a másiké, a fiatalé, az életbe indulóé, aki gyöngéden becézi az angyalkát. Ennek szeme előtt nincs mult, és a jelen meg a jövő is eltűnt... A jelen minden szomorúsága, — az örökké szomorú, részvétet keltő apa, a durva, kibirhatatlan anya, egész fekete rengetege a sértéseknek, megalázásoknak, a dühös, reménytelen vágyakozás... Mindez eltűnt, elfeledték, elüzte az angyalka varázshatalma. Ebben a pillanatban az angyalka volt a jövő: Ködszerű, határozatlan, bizonytalan, akárcsak Szaska jövendőről való álmai, — azért vésődött olyan mélyen zaklatott, feldúlt gyermeklelkébe. Minden jót, mely a világ fölött ragyog, öröm, béke, nyugalom után — Isten után vágyódó lelkének egész mély fájdalmát az angyalka egyesítette. Ezért fénylett olyan szelid, isteni fénnyel, ezért remegtek olyan hangtalanul, áldást osztón, átlátszó szárnyai.

Apa és fia már nem vették észre egymást. Mindegyik a maga módján örült és szenvedett. A beteg szívek külön önmaguknak sírtak és remegtek az örömtől — most mégis úgy érezték, hogy valami áthidalja a nagy mélységet közöttük. Az apa öntudatlanul tette kezét fia vállára s a fiú feje éppoly öntudatlanul símult apja lihegő, sovány mellére.

— Ő adta neked? — súgta az apa, szemét le nem véve az angyalkáról.

Szaska minden más alkalommal bizonyára gorombán nemmel felelt volna, most azonban lelkében csengett a válasz és ajka mosolyogva mondta ki az öntudatos hazugságot:

— Hát ki más? — Magától értetődik, hogy Ő...

Az apa hallgatott, Szaska is elnémult. A másik szobában halk hörgés, majd morgás hallatszott, azután recsegés, és rekedt óraütés, mintha megpecsételné az órákat:

— Egy, kettő, három.

— Szaska, szoktál álmodni? — kérdezte elgondolkozva az apa.

— Nem. — Felelt Szaska. — Mégis, egyszer azt álmondtam, hogy leestem a háztetőről. Galambokat akartam fogni és leestem.

— Én mindig álmodom. Olyan különös az néha. Az ember lát, ért, szeret, szenved, mint a valóságban.

Megint elhallgatott és Szaska érezte, hogy a vállára fektetett kéz reszket. Egyre jobban reszketett és az éjszaka csöndjében a visszafojtott zokogás gyönge, fájdalmas nesze tört fel hirtelen. Szaska sötéten ráncolta homlokát, óvatosan, — hogy apját ne zavarja, felemelte karját, és lopva kitörölt szeméből egy könnyet... Különös volt nagyon — az öregember és a gyermek együtt sírtak.

— Ó, Szaska, Szaska — zokogta az apa. — Miért, miért van mindez!...

— Na, — mi az? — sugta Szaska sötéten és gorombán — éppen, — de éppen, mint egy kis gyerek?

— Én nem többet... nem többet — mentegetőzött az apa keserű, panaszos mosollyal, — miért, — miért is?

Ágyuk mellett megmozdult az anya. Sóhajtott, köpött, makacsul mormolta — Fogjátok meg a gazembert! — Fogjátok, fogjátok fogjátok...

Ideje volt már aludni menni. Először azonban az angyalkát kell lefektetni. A padlóra fektetni, — lehetetlen. Az asztal nagyon piszkos. Egy hely maradt: a kályhaajtó, melyre fel lehetett akasztani a gummizsinórral. Olyan szépen csüngött ott a fehér cserepek előtt, mind a ketten jól látták az ágyból.

Szaska, miután néhány rongyot, melyeken aludni szokott — sietve a sarokba dobott, félig levetkőzött és hanyatt-feküdt, hogy mielőbb láthassa az ágyából is az angyalkát.

— Miért nem vetkőzöl le egészen? — kérdezte az apa s reszketve burkolózott a rongyos takaróba, helyére rángálva a lábára dobott rongyos kabátot.

— Nem érdemes. Nemsokára úgyis felkelek.

Szaska hozzá akarta tenni még, hogy egyáltalán nem is álmos, — de nem volt már ideje: — olyan hirtelen aludt el, mintha követ dobnának egy rohanó folyó fenekére. Szelid nyugalom és gondtalanság símult végig a fáradt emberarcon, meg az életet most kezdő bátor fiú arcán.

Az angyalka a forró kályhán olvadni kezdett. A lámpa, melyet Szaska nem oltott el, korommal töltötte meg a szobát, üvegén keresztül gyenge sárga fényt vetve, erre a feltartóztathatatlan pusztulásra.

Az angyalka, mintha megmozdulna. Rózsaszín lábacskáin vastag viaszkcseppek csorogtak végig és súlyosan koppantak a kályhapadra. A petroleumszagba elvegyült az olvadt viaszk szaga... aztán összerándult az angyalka, mintha még egyszer megpróbálna elrepülni onnan, majd lágy csattanással hullott a forró kályhapadra...

Egy kíváncsi svábbogár fürgén szaladta körül a viaszkhalmot, meg-megégetve lábait. Felmászott a szárnyacskákra, csalódottan és megvetéssel rángatta szárnyait, aztán gyorsan elfutott onnan.

Az elfüggönyözött ablakon áttört a kezdődő nap kékes világossága.

Fordította: *Sipos Ernő.*

ATLANTISZ

Óh, mennyit szomjúhoztam én és mennyit szomjúhozták mások
Eltikkadt szájjal, szikkadt szívvel, hasztalan s reménytelen
És századok peregtek el, ó, mindig újak, mindig mások,
De halhatatlanul megélt e szomj, e vágy a végtelen
Sóvárgás a Mese után, mely anyamellét áldva tárta,
Vegyétek és vigyétek! — ó, boldog, ki még csodálkozik. —
A gyermekálmaink türkiz-taván eljött a könnyü bárka
És Atlantisz ott várt reánk, hol ég és föld találkozik . . .

Nézd, még ma is álomfolyók sietnek álom-óceánba,
Melynek szívén egy más világ, Atlantisz éli életét,
A vágyaink itt tornyosulnak sóvárogva várt csodákba,
Itten daloljuk gyermek-lelkünk legtisztább énekét, —
Idő és tér bilincsei mért korlátoznák szárnyalásunk . . .?
Megállt a nap s az életünk is messzi, messzi elmaradt —
Atlantisz áll, míg itt mi bölcsőt ringatunk, avagy sírt ásunk,
Mert halhatatlan él az Álom ég alatt és föld alatt.

Ó, mennyit szomjúhoztam én és mennyit szomjúhozták mások,
Eltikkadt szájjal, szikkadt szívvel, hasztalan s reménytelen, —
Mert századok peregtek el, ó, mindig újak, mindig mások,
De egyre épitettük újra szebbre azt, mi végtelen.
Feltámadás s a halhatatlan élet mindig szebbik mása
Újul meg minden nemzedékkel Atlantisz csodáiban, —
Felmérhetetlen kincseket rejt még az álmok-óceánja
És Atlantiszhoz tér meg újra, mint én, egykor a fiam.

Jakab Géza.

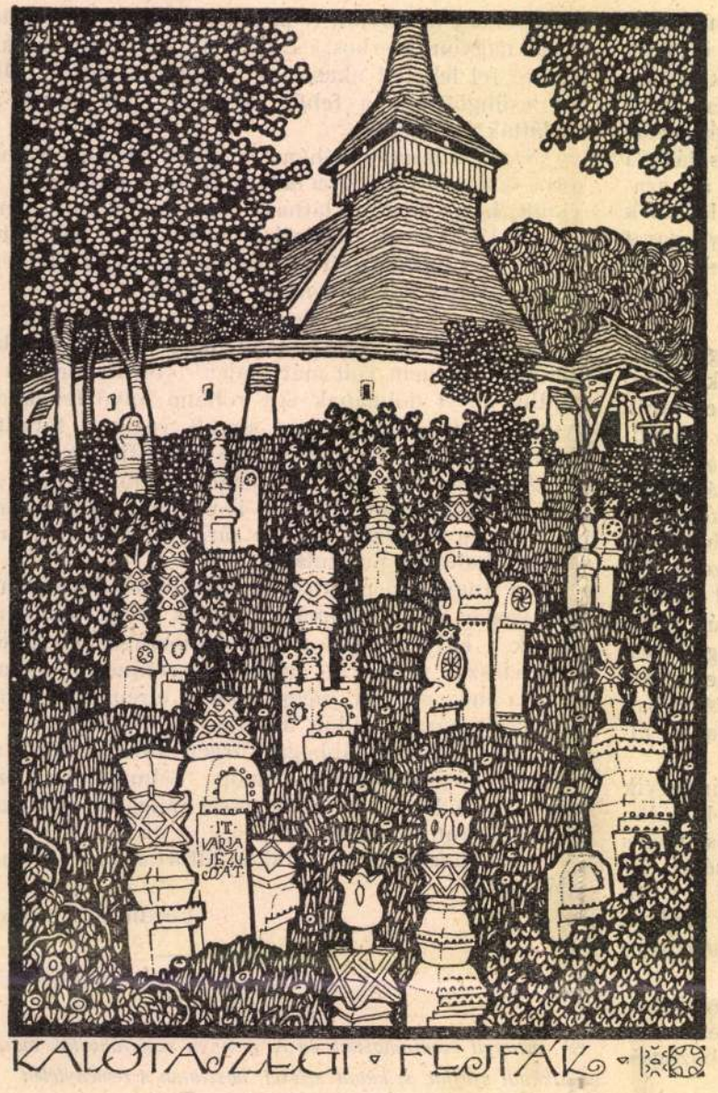

KALOTASZEGI · FEJFÁK ·

(Debreczeni László rajza.)

Moszkva — Párisban

(Páris, 1930. január.) — Moszkva — Párisban. Virágárus orosz hercegnőkre, pincér kozáktisztekre gondolunk, elvarázsolt királyfiakra és dollárokra, sok dollárra, amit amerikai kéjutazók szolgálnak e kalandhoz. Mert minden becsületes párisi riportban kalandnak kell lennie, esetleg eltűnt nyakékkel, talán vérrel is, ép annyival, hogy ne rontsa el a közérzetet. Szenzációs újságcikkek, Dekobra-stílű regények és filmek így teremtettek a háború óta Párisból egy különös parazita romantikát — külföldön. Ideát ez csak ábrándos midinettek autobusz- meg metroolvasmányait kiséri s az amerikai pártner ott is velük és nem az oroszokkal fejezi be a regényt.

De most nem róluk lesz szó, a hajdani Moszkva, a szent város bujdosó kisérteteiről. 1929 őszén a vörös Moszkva jött el párisi vendégszereplésre.

Előkelő helyre jutott. Az acélkék éj alatt piros-zöld fényű autóreklámokkal, csillogó pálmás hotel-csarnokokkal szegélyezett Champs-Elisée mellé. Arisztokrata csöndben várta egy kedves modern kamara-színház. „*Théâtre de l'Avenue*"-nek hívják, vagy *Falconetti* kisasszony színpadának. Ott mutatkozott be az első szovjet-darab a párisi közönség előtt. Szerzője két fiatal orosz író, akikről azonban nem valószínű, hogy fogunk még hallani: Kirchon és Uspensky. A címe: „La Rouille" „*A rozsda.*"

Először Oroszországban mutatták be 1926-ban, s azt mondják, nagy sikerrel. Tehát eredetileg nem export dráma, nem „ad usum Delphini" illetve „Europae" készült. Talán azért hozza színre oly magától értetődően a korai rozsdát ezen a fantaszta, életveszélyes gépezeten, a mai Oroszországon. Merész képei vannak a korrupcióról. De mindez bizonyára jól ismert reálitás odaát, aminek színre vitele nem feketíthetett a dolgokon. Sőt, mivel a szovjetcímke sértetlenül kerül ki belőle, épülésül szolgálhatott minden jó kommunista párttagnak.

Ugyanekkor azonban kielégíti az analizáló európai burzsoá-gusztust is. „Ime a csodamasina, a decenniumát ünneplő fiatal bolsevizmus s ime a rozsda rajta. De ide láss és csudálkozz, te sok ezer éves agynak rothadó terméke: európai kritika, ide láss, mit teremtünk mi ebből a zavarból, két bátor, de hű iródeákja a szovjetnek."

Hát sokat nem teremtenek, különösen sok újat nem. De előttünk értékes e darab fogyatkozása is, mert dokumentum. A szerzők hát arról sem tehetnek, ha a kelleténél nagyobb a sikere, aminhogy arról sem, hogy a női főszerepet benne Mademoiselle Falconetti játssza.

Falconetti! Tavaly még filmen láttuk, borotvált fejjel értetlen, vaskos birói előtt, szívbemarkoló szent, szent Jeanne d'Arc. Önmagával tehetetlen, a divinális inspiráció s a divinum szolgáinak tiltó parancsa közti szörnyű alternativában láttuk a máglyára lépni, száján a síró női lélek remegésével, szemében a magához vett Eucharisztiát, az Úr testét tükröző, világító könnyel.

Ma újra szenved. Stilizált, kendőzött brutalitás közt és passzivan, igaz, de itt is áldozat lesz. Csak nem az isteni, hanem az örök női missziónak áldozata.

*

A darab kilenc gyors képben pereg le. Technikájában semmi hajmeresztő. Semmi azokból a korszakalkotó „izmusokból", amit innen oly szivesen magyaráznak a szovjet-színpadra. Nincs benne megrázó primitivság, új elindulás. A háború utáni Berlin hisztériája ennél sokkal tovább mert menni. Itt semmi forradalmi a keretben, az előadásmódban, s mint látni fogjuk, a tartalomban is alig. Még csak nem is szociális művészet abban az értelemben, hogy tömegeket tudjon egy iramban magával ragadni.

A történet a moszkvai egyetemi hallgatók egy „sejt"-jében játszódik le. A kaszárnyaszerű tömeglakásban egymásután mutatkoznak be a jól ismert diák-háló, a tornaterem, az ebédlő, a kiváltságos elvtársak külön szobája, no és a „dancing."

Nagyon tarka társaság ez. Csakhogy a véleményeltérések a politikai szabadakarat kizárása folytán, inkább temperamentumban, vagy szublimált vitákban nyilvánulnak meg. A gépezet hát sokszor csikorog, ki-ki törik egy-egy kereke, sőt kiüt rajta a rozsda is. A cári rozsda? Nem. Az emberiség örök rozsdája, a paragrafusba nem szorítható gonosz, ezerfejű természet kezd ki a jó kommunizmuson. A tekintetbe nem vett emberi anyag, az ösztön, az élet borítja fel az egész számtani műveletet. Be is sorozzák az ellenforradalmárok közé, mivel csak ezen a címen lehet valakivel végezni a mai Oroszországban s egy-kettőre lecsiszolják a rozsdát.

Hogy újra ki fog rajta ütni, hogy a természettel csak alkudni lehet, de legyőzni őt alig? Az most nem számít. A gép újra csillog, a becsület megmentve, a függöny legördül, jó éjszakát.

*

Oroszországban „Térékin" volt a címe, a darab központi hőse. A véres forradalom hajdani frontharcosa elég érdemet szerzett, hogy munkásból „tanuló" legyen. Hadi dicsőségét itt váltja apró pénzre: terrorizálja a „sejtet." Ő az igazi forradalmár, nem ezek a nyiszlett, elszürkült intellektuellek.

Csakhogy más a köznapi élet és más a forradalmi mámor s vele szemben növekedik már a „józan" nemzedék, a tettein uralkodó Fedor. Ezek kerülnek ki tiszta kézzel a darabból, akiket a „hideg" ész vezet, ami azonban alka-

„horoszkóp"-felállítással foglalkozni, hogy megkeressék mindennapi kenyerüket. A horoszkóp az a táblázat, mely megmutatja a csillagok állását valamely ember születése órájában és az asztrologia elvei nyomán ebből a táblázatból le lehet olvasni, milyen erők irányitják annak az embernek az életét. Madách halhatatlan művében, „az Ember Tragédiájában" balladai tömörséggel és drámai erővel elevenedik meg e romantikus korszak és ott látjuk II. Rudolf prágai udvarában az újkori csillagászat egyik megteremtőjét, a nagy Keplert, aki mindebben nem hitt, de kénytelen volt behódolni a nagyuraknak, az életnek, a divatnak és babonának. Ez volt az a nyugtalan és sötét kor, amikor az alkimia is különös erővel uralkodott a lelkek fölött.

Ma, amikor tudjuk, hogy az állócsillagok mindegyike egy-egy hatalmas nap, sokmilliószorta nagyobb földünknél és melyek csak a mesebeli távolság miatt válnak pislogó fénypontokká, — lehetetlen elhinni, hogy az egész óriási világegyetemnek ne legyen egyéb dolga, mint az egyes emberparányok sorsát intézni. — De a világháború — meg társadalmi és gazdasági összeomlás sujtotta korunkban a gyötrődő ember nem találja meg az élet értelmét e földön és újra a miszticizmusban keres menedéket. Azok, akiknek a vallásos elmélyülés már nem elég közvetlen lelki támasz, közvetítő erőket keresnek Istenhez való útjukban. Hisznek láthatatlan értelmiségekben, — amint erről megrázó bizonyságot nyujt a spirituzmusnak valóságos új „vallás" gyanánti nagymérvű elterjedése. Az „okkult" élményeket már a hivatalos tudomány is kezdi szemügyre venni és az új anyagot „para-fizika" és „parapszichológia" nevek alatt foglalja összse. Vannak ma komoly elmék, kik az asztrológia tanainak legrégibb formáiban hisznek és ezeknek a mai tudással kevésbbé ellenkező új értelmezést igyekeznek adni.

Azt tartják, hogy bár az égitestek maguk nincsenek befolyással a földi életre, de mozgásuk egy óriási világóra forgó mutatói. — Mert a Teremtő minden láthatatlan — építő és romboló — értelmiségnek, erőnek megszabja hatáskörét és idejét. A csillagok állása jelzi, hogy az éppen születő emberi lényeket a sokféle alacsony és magasabbrendű, jó vagy rossz sorsintéző szellemek közül melyek vehetik birtokukba. Vajjon mit szól e kérdésekhez a „komoly" csillagász? Érdekes, hogy *éppen a „hivatalos" csillagászat mindig több és több adatot talál az égi és földi dolgok közötti összefüggéseket illetően.* Ha a nagy távcsövekben az éjjeli égboltozat mélységeibe merül a kutató pillantás, akkor sohasem a jelent szemléljük.

A multat látjuk az égboltozaton, mert az a fény, mely távcsövünk lencséjét éri, évekkel, sőt évezredekkel ezelőtt indult el utjára ide mihozzánk. A világürnek még általunk is áttekinthető távolságai is oly szédítőek, hogy nem a földi mértékkel — kilométerrel — hanem az úgynevezett csillagászati hosszegységgel, a fényévvel fejezzük ki azokat. A fényév az a távolság, melyet a másodpercenkint 300.000 kilométer sebességgel rohanó fénysúgár egy teljes esztendő leforgása alatt megtesz. Még napunknak legközelebbi testvére: a Centaurus csillagzat Alfa nevű csillaga is 3 és fél fény-évnyire van tőlünk, azaz ha Földünket onnan valami rendkivüli nagyitásu távcsővel szemlélhetnők e percben, akkor az 1925 év karácsonyát látnók magunk előtt, mert az a napfény, mely bolygónkat akkor világította be, a világürbe visszaverve, szétszórva, csak most érkezett meg ama távoli csillaghoz. Már szabadszemmel is láthatók oly csillagok, melyekről ha a Földet most vizsgálnók, Krisztust pillantanók meg, amint földi útját rója. Az 1900 esztendővel ezelőtt innen elindult fény csak most ért szakadatlan és gyors röpte ellenére el oda. Ha ez a csillagvilág valami kozmikus katasztrófa folytán most egyszerre felrobbanna és létezni megszünne, *még 1900 esztendeig látnók az égen ragyogni.* A végtelen éther-óceán a világür emlékezete: a lepergő évezredek nem tünnek nyomtalanul a Semmibe. Fény alakjában vágtatnak az Űrben. Ki tudja hol, mikor és miféle lények számára lesz a majdan lezajlott földi történelem egy új elindulás, egy a földinél magasabbrendű fejlődés alapja. És ki tudja, hogy az égbolt milyen erőinek a tükröződése és folytatása a földi élet. A végtelenben a fényév-milliók nem játszanak nagyobb szerepet, mint egy mérföld. *Semmi sem mulik el, hanem halad rendeltetésének beteljesülése felé.*

Amellett a fény csak egyik megjelenési formája annak a rejtélyes valaminek, ami százféle alakot öltve hullámzik az égitestek közötti térben. Az égitestek a világtéren át nehézkednek, támaszkodnak egymásra, — de *az általános gravitáción kivül létezik egy másik egyetemes erő, amely összeköti a világokat:* a fizikusok „sugárzó energiának" nevezik és a legujabb kutatások megállapították, hogy „energiaatomok"-ból áll, akárcsak a tapintható anyag. A titokzatos az, hogy mégis anyagtalan rezgés módjára viselkedik és hallatlanul finom eloszlásu. Erről fogalmat nyujt, hogy a telihold fénylő felületének (kb. 40 millió négyzetkilométernek) a tárgylencse által vetített képe még a leghatalmasabb csillagászati távcsöveinkben is egy négyzetdeciméternél kisebbre zsugorodik össze, — és az óriási területről összefutó sugarak oly kevéssé zavarják egymást, hogy holdbeli krátereket vagy talajrepedéseket, melyek szélessége 2—300 méter, már tisztán és éles körvonalakban lehet látni. De léteznek a „sugárzó energiák" a látható fénynél sokkal differenciáltabb szerkezetü (a fizika nyelvén: rövidebb hullámu) alakjai is (ultraibolya- és röntgensugarak), melyek a távoli történés képét még pontosabban megőrizve száguldanak tova és melyek azonfelül a közönséges fénynél sokkalta hevesebben iszszák bele magukat a Földre érkezve a talajba, tengerekbe, élőlényekbe. — A nemrégen felfedezett Hess-féle tejutsugarak, melyek az atomok magvaiból jönnek, 50—100 méternyi mélységig hatolnak a földkéregbe.

Azt már régen tudjuk, hogy a Napban lejátszódó időszaki viharok, melyeket napfoltok és protuberanciák (robbanásszerű lángkitörések) gyanánt észlelünk, nagy befolyással vannak a földi időjárásra. Sőt egy francia orvos-professzort gondos és évtizedes tanulmányai arra a megdöbbentő felfedezésre vezettek, hogy a párisi kórházak halálozási statisztikájának hullámzása a napfoltok periódusával a legfeltűnőbb megegyezést mutatja.

Az embernek a hite a csillagoknak a földi életre való döntő befolyásáról az alkimisták korában volt a legmélyebb. Száz évvel később aztán a kémia már megszabadultnak tekintette magát a középkor zavaros alkimiájától. De ime a mágusok lenézett törekvései: a bölcsek-kövének megtalálása és az aranynak rézből, vagy higanyból való előállítása — „világos századunkban" feltámadásukat ünneplik és a fizikusok komoly tudományos alapon remélik e célok elérését, melyeknek ma „mesterséges rádióaktivitás" és „atomrombolás" a nevük. Az *asztrológia talán ma még ismeretlen összefüggések sejtése.* És az alkimiához hasonlóan zavaros és a komoly tudás fegyvereivel még nem rendelkező küzdelem e megsejtett titkokért, *melyeknek fátyla egykor fel fog lebbenni.*

Neubauer Frigyes.

lomadtán ellágyulni is tud. Vörös mondatok izzása közt szinte-szinte a mi jó burzsoá-erkölcsünk virágzik ki bennük.

Igy oszlik két, három táborra a színpad. Egyik oldalt a régiek: a fékezhetetlen, feszült paraszt-energiáit kicsapongásokban kiélő Térékin, egy részeges és kétségkivül ihletett forradalmi költő, mindkettő vizionárius, aztán egy-két „sans-culotte“ s még nehány poltron hive a brutális erőnek. Az örök forradalom egész romantikája.

Szembe velük az újak. Az amerikai szorgalmúak, az épitők. A szerzők kétségkivül példának állitják őket. Fehér lovagok, akikhez a korrupció nem ér, hogy bármily jóravaló polgári imperializmus büszke lehetne rájuk. A nők is komoly munkába merülnek, semmi kedvük a „szabad szerelem“-hez, s érzelmeik állandóságát, termékenységét hangoztatják. Méltó pár ehhez a férfiak igazság-érzete.

Erre nemsokára szükség is lesz, mert Térékin, a polgárleányból hű kommunistává lett Ninával, az önfeláldozó, a szerető nővel kegyetlenül bánik. Gyermeket nem akar, megcsalja, rabszolgaként tartja, s mikor már Ninát a kétségbeesés, az öngyilkosság gondolata környékezi, megöli.

Közben megtudjuk, hogy Térékinnek van egy régi rezsimből maradt felesége, sőt gyermeke is, jó falusi teremtések, akiket egykönnyen leráz a nyakáról s szovjet-módra egy harmadikkal áll össze. Ez a harmadik aztán rájön, hogy Nina nem lett öngyilkos, hanem áldozata ennek a gyökerét vesztett ember nagyon is orosz vérszomjának. Feljelenti s mikor már Térékin őt is fojtogatja, megérkezik a józan munka pártja, s véget vet a terrornak. Aki így viselkedik, az ellenforradalmár, annak el kell tűnnie.

A háttérben közben konjunkturalovagok mozognak. Gazdag kereskedő pénzén mulatnak a „vér“ forradalmárai. Félrebeszélnek és grimászokkal próbálnak maguknak közönséget szerezni torz bicsaklású „költőnők.“ Itt-ott azonban egy-egy jól beékelt apothezise a minden rozsda mellett is diadalmas szovjetnek próbálja helyre billenteni a mérleget.

Ez azonban nem akadályozza meg, hogy egyik diák öngyilkos ne legyen, mert elvesztette hitét a korrupcióhoz vezető tanokban. Kimagyarázásul szerzőink még elmondatják vele: „mi jó azoknak, akik már tudnak, vagy azoknak, akik még nem tudnak, de itt a félúton minden összeomlik s maga alá temeti az embert.“ Hát igen, mert csak ott a félúton lehet a dolgok mögé látni, sem előtte, sem utána.

A szerzők már bizonyára utána vannak. „Túl a jó, rossz világán.“

Igy hát semmiféle konkluzió nem ingathatja meg őket. Hogy nemrég még a Fedorok képviselték az ellenforradalmat s a Térékinek a tiszta kommunizmust, az már nem aktuális. Azóta a szovjet áttért az amerikanizálódás, a vörös ruhát öltött kapitalizmus jövedelmezőbb útjára. Neki most pontos munkásokra, hibátlan kerekekre van szüksége a hatalmas rozoga gépezethez. A többi, ha élni akar, poltron legyen, denunciáns. A talajt vesztett makacs Térékinek csak zavarják a játékot. Pusztulást hoznak és rájuk is az vár.

Vajjon nem ilyen Térékin-e ma Dosztojewszky egész szomorú népe?

B. Bányai László.

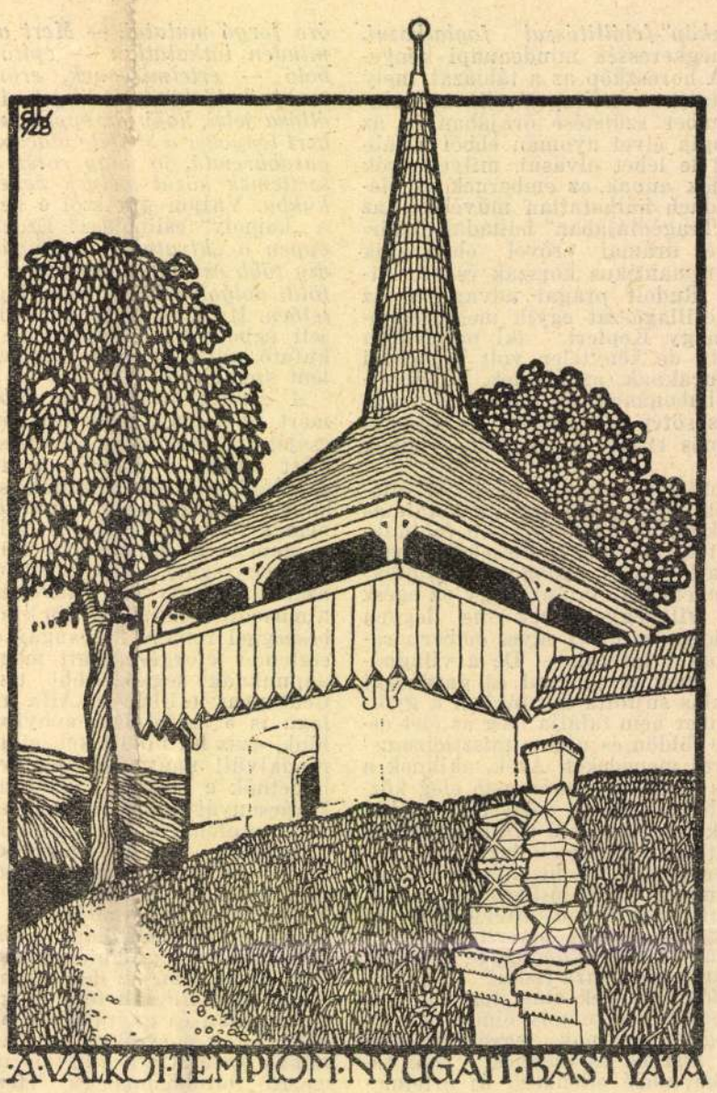

A VALKOI TEMPLOM NYUGATI BASTYAJA

(Debreczeni László rajza.)

A XX. század problémái

A ré

Ősrégi az a
terülő csillag
sors között
végzetünk „a
írva.“ Az ók
megszemélyes
imádta a nap
A vallásos e
költői csapon
tudást, ami
mert akkorib
tek a termész
ma — ezek
míthatatlanol
a csillagos é
és lenyügöz
ben forgott
akartak bíza
Évezredes
az ezeket láts
pasztalatok
lagokból val
az asztrológi
a hajózás ha
nek a gömba
tudatára jött
Úrben el van
beg, nem vo

Őszinte és komoly érdeklődéssel várjuk a nagy munka két másik részét, a *Purgatoriot* és *Paradisot* is, melyek az első résszel egyetemben, hézagpótló mivoltukban, hivatottak közelebb hozni Erdély olvasóihoz az isteni poétát.

Kováts József.

Az élet kapuja

— Herczeg Ferenc Nobel-díjra ajánlott regényének ötödik kiadása —

Szerzője szerényen elbeszélésnek nevezi. Pedig bátran nevezhette volna regénynek. Igaz, hogy első pillanatra a cselekvény csupán annak az elbeszélése, hogy miért bukott meg a választáson az egyetlen magyar pápa-jelölt, Bakócz Tamás. Az egyszerű csomó kibogozása is egyszerű: Azért bukott meg Bakócz, mert legbizalmasabb embere szerelemből s gyanutlanul urának minden titkát, tervét, cselekedetét elmondotta. Az eleinte szerelmet mutató kurtizán, Fiametta tulajdonképpen az ellenfél kémje, minek következtében Bakócz Tamás, kinek pápává választása biztosnak látszott, egyetlen szavazatot se kap a választó conclaveban. Ámde ez egyszerű történetbe egész világok eszmeáramlata torkollik. A keresztyén magyarságot elnyeléssel fenyegető török világuralom diadalmas előretörése egyrészt és másrészt a humanista és renaissance pápaság művészet-imádata, mely gondolatban is elviselhetetlennek tart mindenkit és mindent, ami nem olasz, hanem „barbar", még ha vallásilag keresztyén is. „Ki a barbárokkal" — mondja a haldokló pápa Bakóczra célozva. Pedig Bakócz ezúttal önzetlenül kereste a hatalmat, a pápaságot azért, mert mint pápa, létrehozza a keresztyén ligát, mely Magyarországot majd megvédi a török ellen. Eddig egész életében mindent a maga hasznára próbált meg és sikerült, most az ország érdekét akarta szolgálni s kudarc érte. Ami elveszett, elveszett. Teljes hatalmú legátusi megbízatást kap kelet Európára s már kész fejében egy új fajta keresztes hadjárat terve a török ellen. Ez a mentő keresztes hadjárat az, amely parasztlázadássá fajult Dózsa György kezében. Bakócz személyében és Bakócz által a magyarságnak sikerült eljutni az élet kapujáig, de kinn rekedt, világhatalmi siket tényezők álltak útjába, a kapun be nem léphetett, maradt továbbra is halálra kárhozott fekete vőlegényeknek.

A kéz, mely egy pápaválasztás történetébe ennyi világhatalmi áramlatot tud összevonni és megjeleníteni, semmi más, mint művészi kéz. Herczeg nem szónokol, nem ad politikai, történetbölcseleti fejtegetéseket, világtörténeti elmélkedést. Alakjai, meséje tisztán és célzatosságtól mentesen a maradék nélkül való esztétikum terén mozognak. A szerző egyénisége, nemzeti érzése annyira háttérben marad, mint az ókori vagy a Göethe féle classicizmus remekeiben. Személyei önmagukban élnek, nem függvényei semmiféle stílusnak vagy iránynak. És mégis a regény gyökeresen magyar, gyökeresen nemzeti.

Rokon egészben véve Herczegnek egy másik jeles alkotásaival, a Bizanc c. tragédiával. A Bizáncban is világtörténelmi erők és irányok csapnak ugyan össze, de a magyar nemzet tragikus sorsának szele is ott sívit Bizánc romjai között. A keleti keresztyénség fővárosának, Bizáncnak falain feltűnő *mene tekel* intelmek nekünk is szólottak — hiába. Az élet kapuja a nyugati keresztyénség fővárosában, Rómában, az urbs mundikban nyílik, ha nyílik, a magyarság számára. Őszintén, igazán, hitbeli célokért kereste Bakócz, de a kapu bezárult, a nemzet kívül maradt. Az élet kapúja közvetlenebbül magyar, mint Bizánc. De ez is, az is Herczeg kristálytiszta művészetének érett terméke.

Ezért ajánlotta *Az élet kapuját* Nobel díjra Négyessy László, Császár Elemér, Horváth János, Papp Ferenc és Tolnai Vilmos 1925. év elején. Az ajánlatnak nem volt kellő foganatja: Herczeg Ferenc s vele a magyar irodalom eljutott ugyan az élet kapujáig, de kívül maradt.

Szomorú dícsőség, de dícsőség. Dícsősége Herczeg Ferencnek, hogy annyi kiváló alkotással s köztük az itt említett két legsikerültebb művével a magyar irodalom művészi fajsúlyát oly nagy mértékben fokozta, hogy irodalmunk legszigorúbb önkritika után is mesterműnek vallhatja őket országvilág előtt.

A bármely könyvkereskedésből nálunk is megszerezhető regényt legmelegebben ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Tófalvi György.



(Debreczeni László rajza.)

Farkas Gyula: Románo s — románto s — romantikus

— Minerva-könyvtár. Budapest. 1929. —

A romantikus, romantika, stb. szavak nyelvünknek nem eredeti szavai. Más nyelven sem. Maga az alapszó a XVI. sz.-ban Angliában keletkezett, onnan terjedt el a németeknél és más nyelvekbe, a miénkbe is. Használja és használta a köznyelv a nem mindennapinak, a rendkívülinek a megjelölésére. Másrészt használják, mint irodalmi műszót, melynek szintén különféle tartalma volt és van. A romantikus fogalma a világirodalomnak egyik legtisztázatlanabb és legvitatottabb kérdése — állapítja meg Farkas Gyula mindjárt műve első mondatában.

Nyelvünkben a szó először románosrománto s alakban fordul elő s nem irodalmi műszóként, hanem természetszemlélet jellemzésére. Kisfaludynál nem kies, hanem igen elhagyott vad vidéket jelent, míg Döbrenteinél a *romántos* Hátszeg a bájost, kiest jelent. A Czuczor—Fogarasi Nagyszótár is ilyen értelemben magyarázza a regényest-romantikust. Előfordul még költői, érdekkeltő, regényszerű, érzékenykedő költés értelemben; majd pedig mint a ködös, homályos ábrázolás műszava szemben az egyszerűvel; aztán neve annak, ami nem antik, hanem modern; ami lovagias és tündéries, amely költemény elbeszél; ami

Debreczeni László

nem földi, nem közönséges, ami költött világban történik; ami középkori, de újra visszatér, ami nem classicus stb.

Farkas Gyula tanulmányának egyik érdeme az, hogy felkutatja a szó fellépésének adatait, különböző értelmét nyelvünkben és irodalmunkban Erdélyi Jánosig. Teszi ezt abban a helyes feltevésben, hogy a romantikus szó magyar története egy fejezete az irodalmi öntudat fejlődéstörténetének, (6 l.). Dolgozata ebből a szempontból jó, szükséges és hasznos mű.

De hasznos és termékenyítő talán más tekintetben is. A romantikus fogalma nyelvünkben is zavaros, mint irodalmi műszó is különféle értelmű. Míg azonban más nemzetek tudománytörténetében egész kis könyvtárt tesz ki a romantikus fogalom irodalma, addig nálunk nehány értekezésre (Erdélyi, Kemény Zs. Brassai, Bánóczi, Zlinszky) terjed az önálló elmélkedés, a többi alig egyéb futó megjegyzésnél. Pedig irodalmunkban a romantikus stílusnak oly nagy mestere van, mint Vörösmarty, sőt némelyek az ő korát egyenesen a romanticizmus korának nevezik, melyet követ majd a realizmus és Arany János kora. Látnivaló, hogy elméleti tájékozódásunk nagyon is sántikálva követte a költői gyakorlatot és sok a tennivalója e téren.

Ebből a szempontból is éppen jókor jön a Farkas tanulmánya. Figyelmeztet, gondolatot kelt. Elvégre csakugyan itt az ideje számba venni és tisztázni a romanticizmus jelentését és tartalmát irodalmunkra vonatkozólag is. Reméljük és óhajtjuk, hogy a további vizsgálódásokban is ujra találkozni fogunk Farkas Gyula nevével.

Értekezése mindenesetre alapvető jellegű irodalomtörténetünknek emez elhanyagolt problemájára nézve.

Dr. Kristóf György.

Szabó Mária új regénye a Pásztortűzben

„Apassionata" címen jelent meg a Pásztortűzben pár évvel ezelőtt Szabó Mária ma már szép külföldi sikert is aratott regénye. Számunkra azonban minden fordításnál és idegen országbeli könyvsikernél jelentőségteljesebb tény volt az a tetszés, melyet a kitűnő regény közlése lapunk olvasóiban ébresztett s melynek visszhangja ma is ott zöng előfizetőink sűrűn érkező leveleiben.

Számos levél érkezett ezenkívül szerkesztőségünkbe, mely arra kéri lapunkat, hogy Charles de Coster szép és érdekes regényének befejezése után ne fordítást, hanem eredeti erdélyi regényt közöljünk folytatásokban. Ezt amúgy is tervbe vettük s ezért minden óhajt és szempontot egybevetve, úgy határoztunk, hogy oly hosszú idő után ismét Szabó Máriát, a kiváló erdélyi magyar írónőt keressük fel és tőle próbálunk regényt szerezni a Pásztortűz számára.

Vállalkozásunkat siker koronázta: Új évfolyamunk mostani első számában már el is kezdtük Szabó Mária új munkájának, a „Háztűznézőben" című, kb. 10—12 közleményre rugó regénynek folytatásos közlését.

Az „Apassionata" mélysége és tragikus ereje, valamint a Pásztortűzben azóta is sűrűn megjelenő, Szabó Mária-novellák komoly szépsége után, az írónő más oldalról mutatkozik be ebben a regényben. Ez a másik oldal, mely nem kevésbbé tökéletes oldala Szabó Mária képességeinek: a humor. A „Háztűznézőben" ugyanis vidám regény, mely üdít, megkacagtat, felfrissiti a gondba, szomorúságba tört lelket s mindezeken felül tiszta, művészi élvezetet is tud nyújtani.

Kicsinyek fejtörője

Karácsonyi számunk gyermekmellékletében közölt rejtvények helyes megfejtése a következő:

I. Szélmalom rejtvény: Vidám karácsonyt.

II. Régi írás:

Az én emberem az, ki bátor,
Az induló, az ébredő,
Akinek győzelem az álma,
Akiben dalol a jövő.
(Sík Sándor verse.)

III. Szórejtvény: Pásztortűz.

IV. Névrejtvény: Elek nagyapó.

Megfejtették: *Szász Zoli* Kolozsvár, *Visky Teréz* Marosszentgyörgy, *Tavaszy Ernőke* Kolozsvár, *Vargha Lajcsi* Gerlachfalva, *Gerzon Béla* Kolozsvár, *Csutak Margit* Marosvásárhely, *Magyar Éva* Kolozsvár, *Domokos Gabi* Parajd, *Brunner Élla* Kolozsvár, *Nagy Lajoska* Betfalva, *Fülöp Margitka* Kolozsvár, *Kopecznyi Zoltán* Kolozsvár, *Fosztó Márta* Jedd, *Roznay Magda* Kolozsvár, *Gyulai Lilike* Korond, *Kuliszeky Jozefin* Kolozsvár, *Ferenczi István* Kolozsvár, *Borsiczky István* Kolozsvár, *Kovács Mancika* Hátszeg, *Szegő Ilike* Temesvár, *Gombócz István* Brassó, *Kövessy Jancsi* Nagyvárad, *Kerekes Zolti* Nagyvárad, *Fülöp Sanyi* Arad, *Fülöp Irmuska* Arad, *Kovács Gézuka* Gyergyószentmiklós, *Kiss Klárika* Sóvárad, *Lakatos Anci* Tóhát, *Virágh Margitka* Váralja, *Imre Judit* Déva, *Kerekes Feri* és *Zolti* Gyulafehérvár, *Lakatos Dénes* Szatmár, *Szacsvay Sanyika* Nagyenyed, *Fogarasi Kálmán* Gyulafehérvár és *Sárközy Gergő* Kolozsvár.

A megfejtők között három könyvet sorsoltunk ki. A szerencsés nyertesek a következők:

Szász Zoli (Kolozsvár) megnyerte Gál Lajosné: „A jóság jutalma" című könyvét. *Fosztó Márta* (Jedd) László Marcella: „Nótás Zsuzska" és *Ferenczi István* (Kolozsvár) Csűrös Emilia: „Gyermekszíndarabok és köszöntők" című könyvét.

Kicsi olvasóink közül többen kérik, hogy máskor is közöljünk rejtvényeket és gyermekmelléketet. Látva lelkesedésüket és buzgalmukat, meg is igérjük, hogy a Pásztortűz szerkesztésekor minden nagyobb, ünnepi alkalommal (karácsony, húsvét) gondolni fogunk kicsi olvasóinkra is és nem feledkezünk meg a rejtvényekben bővelkedő gyermekmellékletről.

A nyertes megfejtők könyveit mai napon postára tettük.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Az újév alkalmából számos jókivánság és üdvözlet érkezett szerkesztőségünkbe, melyeket ezúton köszönünk meg munkatársainknak és figyelmes előfizetőinknek s melyeket szívből viszonzunk.

Különösen kedves volt nekünk egy reszkető, öregesírású levelezőlap, melyen a következő sorok állottak: „Tekintetes Szerkesztőség és Kiadóhivatal! Boldog új évet kivánunk és köszönetet mondunk becses lapajándékukért, megújítva kérésünket a további szivességért, mert bizony nekünk másképnincs arra módunk, hogy mi is részesüljünk a külvilágból és értesüljünk az abban történtekről. Maradunk a tekintetes szerkesztőségnek tisztelettel: *a Szent Erzsébet Aggház férfiosztályának lakói.* — Köszönjük a megemlékezést, a jókivánatot és küldjük a lapot továbbra is, hogyne küldenők!

Lőrinczy Lajos (Nagyvárad). A novellát köszönjük és mihamarább közöljük.

N. (Zilah.) Az Ön neve nem ismeretlen előttünk: mindenkit figyelemmel kísérünk, aki tollat forgat Erdélyben s akinek tehetségében és fiatalságában bízunk. Értesítjük tehát, hogy két verse közül az *„Új magvető"* címűt a közlendők közé soroltuk.

„Bácsi." Újabb küldeményét örömmel fogadtuk. Legerősebb darabja a *„Tenger"*. Kár, hogy itt-ott pongyola kissé s a megengedettnél cinikusabb. Ha egy-két jelentéktelen változtatásban megnyugodnék s ízlésünkre bízná azokat, szivesen leközölnők ezt a versét. A *„Látomás"* összehasonlíthatatlanul gyöngébb. A *„Decemberi vadászat"* feltétlenül tehetséges ember színes és megkapó leírása, de eseménytelen dolog, minden csattanó nélkül s hangulata sem elég mély és művésziesen megrajzolt ahhoz, hogy indokolttá tenné leközlését. Válaszát várjuk.

A többi levélre és kéziratra jövő számunkban válaszolunk.

PÁSZTORTŰZ
SZÉPIRODALMI KÉPES FOLYÓIRAT
KIADJA A KIADÓ BIZOTTSÁG
SZERKESZTÉSÉRT FELEL
GYALLAY DOMOKOS
TECHNIKAI SZERKESZTŐ
DSIDA JENŐ
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
STR. BARON L. POPP V. BRASSAI U. 5
TELEFON 6-87
MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP
NYOMJA
MINERVA
IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T.
CLUJ-KOLOZSVÁR

Debreceni László

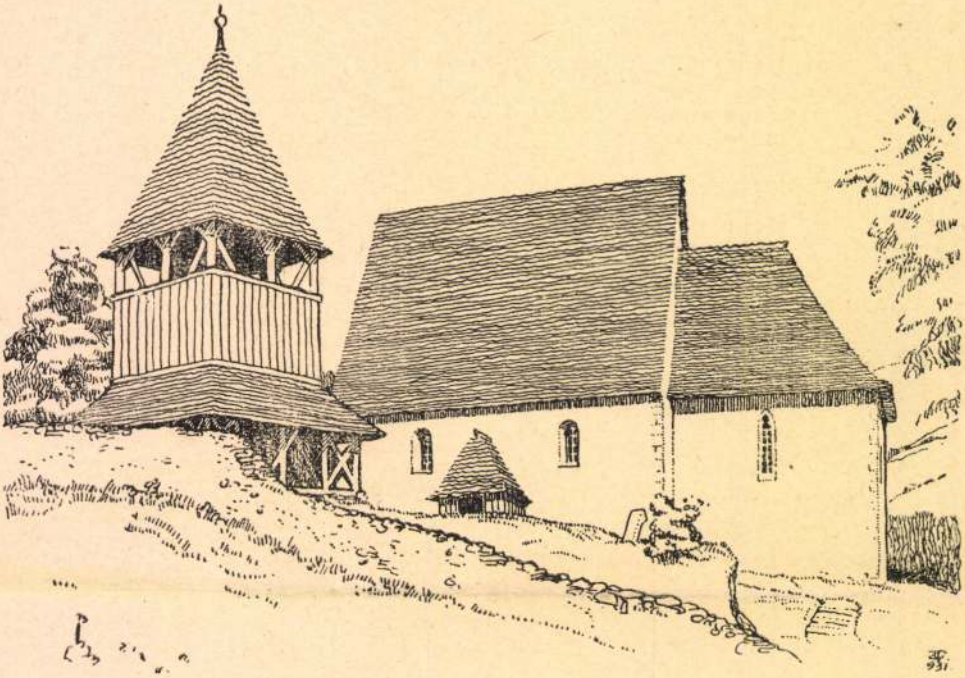

Erdélyi magyar templomok és tornyok: A vistai ref. templom és fatorony (Kalotaszeg).

Debreceni László rajza.

LÓFÜRÖSZTÉS

(Részlet egy tervezett nagyobb vers-ciklusból.)

Vasalt paták csattognak a kavicsos parton . . .
Két székely lovas jő két pár lóval a vízre — —
Rögtön le harisnyát, inget, — s már benne csubognak.
A víz hamar az állatok szügyéig ér föl,
Sodorná is őket, de szorulnak a térdek,
S működnek a sarkak, fordulást követelve —
A lovak nyult nyakkal engednek a parancsnak.
Igy fordulnak, meguszva, föl és le nehányszor,
Míg egyik legény rikkant, s hetykén veti hátra:
Szoritsad, Imre! S ez rá: ne hagyd magad, Áron!
S kacagnak nyersen a játszadozáshoz —

Majd ezt megunva, kiállnak a partmenti sekélybe,
Szikkadni a napra, mely roppant fényt, hevet süt!
Aranypor a sok csepp, megrázkodván az állat!
Igy lovukon, szinte helyükre kövülve időznek,
Két szijas székely, bajviselt, bús konokarcu —
Fölöttük madár húz, árnyvető fellegek usznak —
A dél még izzóbb, — ők állnak rezzenetlen
Szoborként. Egykor így álltak (ők, vagy apáik)
A Pruthnál is, — igy a gránátszaggatta Doberdo
Szikláin, — akár Penssylvania gyilkos levegőjű
Bányáiban, s álltak, ahol csak állniok kellett,
Keserű daccal, sorsuknak szembeszegülve.

S én nem tudom a sorsot, mit tartogat még ezutánra,
E végzetes ég alatt lesz-e még öröm?
De tudok annyit, hogy ha öröm helyett
Tüzes mennykövek szakadnak is itt le,
— Mig gyászosan évek százai húznak el —
Ők örömtelenül is, ha bajba tébolyodottan:
Itt fognak állni örökké, — hogy Imre szoritja,
Áron pedig . . . Áron nem hagyja magát!

TOMPA LÁSZLÓ

A MÁSIK SZOBÁBÓL

Bántott, bús arca éjhosszat pihen már
Szomszéd szobánkban a halotti párnán —
S virradhat is: egy fájó élet árán
Elérte végre, hogy semmije sem fáj!

És meg kell szoknom: egy szomorú szempár
Ablakán, otthon nem tekint ki, várván,
Vénülő fiát üzhet gond akárhány:
Ő már csak hallgat, — jöhet tél, mehet nyár...

És — hiuság-e — vágy bújt egy utolsó
Versemben a szót egészen legyőzni —
Hogy csoda szülessék: üvegkoporsó!

Amely, mig itt hull, sápad minden érték,
S föld reng: őt, halott, öreg Hófehérkét,
A jövendőnek tündöklőn megőrzi!

(1932 január.) *TOMPA LÁSZLÓ*



Erdélyi magyar templomok és tornyok: Az enyedszentkirályi harangláb.

Debreceni László rajza.

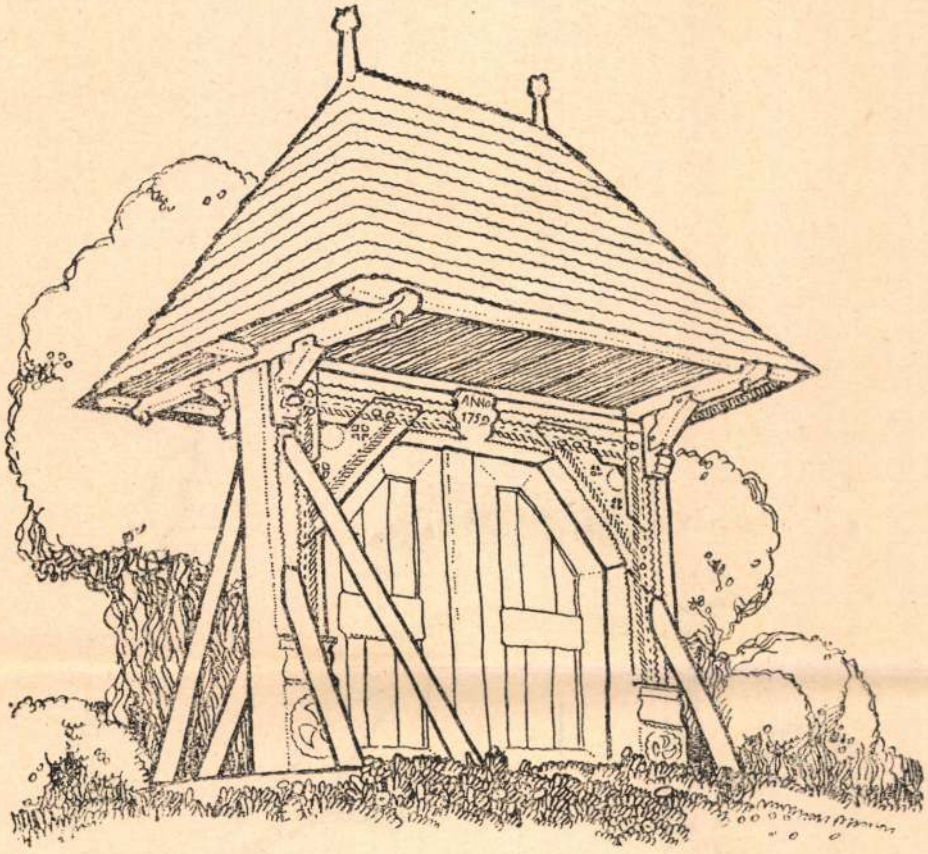

Erdélyi magyar templomok és tornyok: Cinteremkapu, Csomafája (1759).

Debreceni László rajza.

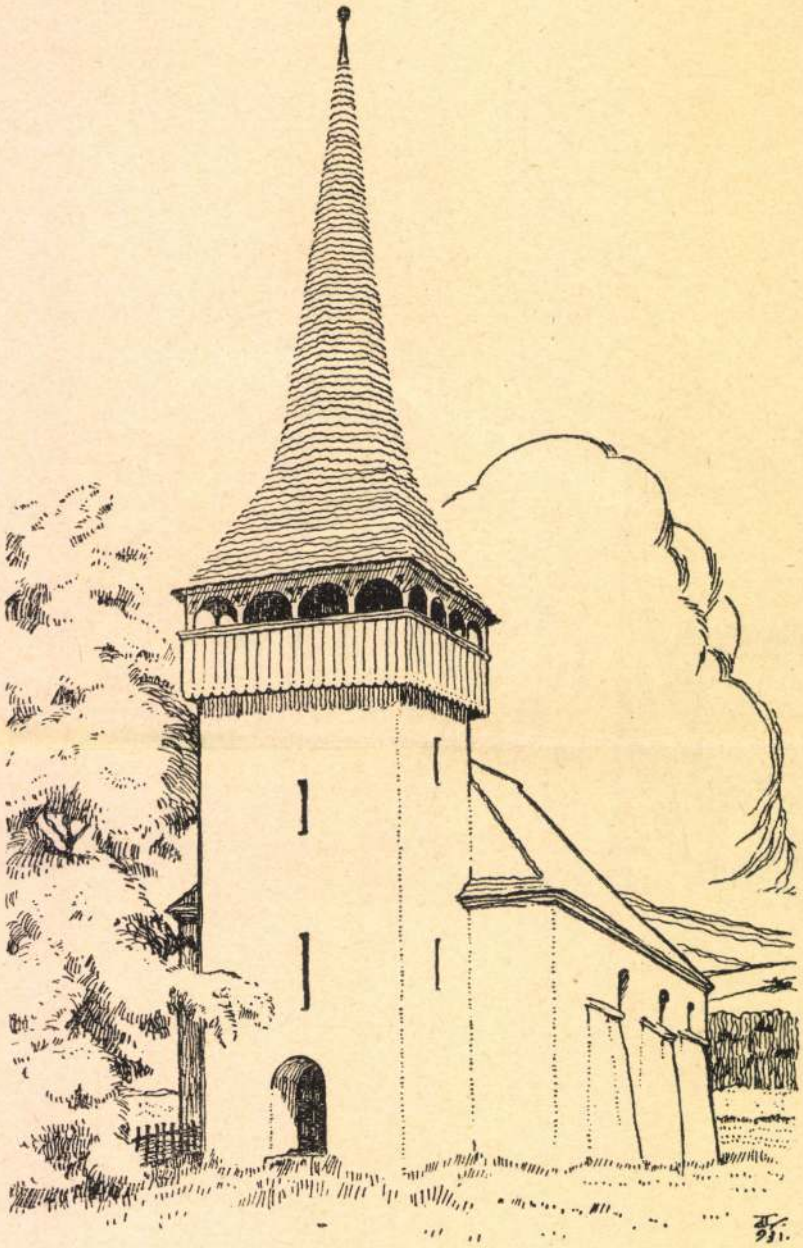

Erdélyi magyar templomok és tornyok: Alpestesi ref. templom (Hunyadmegye).

Debreceni László rajza.

FLÓRIÁN TIBOR: VÁZLATOK

ÉVSZAKOK

A nap lenézett a hóra
s kiszakasztott büszke szemével
a dermedt hóból egy darabot,
megindultak a patakok.

Majd aranymezőre lobbant
izzó-tüzesen,
izzott a sajgó, sárga füveken.
Meghajoltak a buzaszálak.

Madarak csőrével szöllőt csipkedett.
Hulló levelek leplébe csavarta
A ködbe bujkáló földeket.

Alvókra vattát hintett
s a jégen öreg szemével elbukott.

LIBBENŐ HINTA ÖLÉN

Szöges hátu palánk örködött,
lepke pihent el a káposzta mögött,
öregek ültek ölnyi lugasban.
Leányka lengett libbenő hinta ölén,
habozva hajolt el a portula,
amint parányi cipője szirmához ért,
a nap arany ujjal cirókált kebelén.

ÁJULT BOGÁRKA ÉLESZTÉSE

Esőszálak csüngnek két felhőcskén,
hullámhátu szél bolyong nap felé.
Füstölög a pléhfedél.
Fecske fürdik lomhán cikázva
kemény tollát szárítja a varju,
mélán meghajol a borostyánlevél,
ájult bogárkát itatgat tenyerén.

MEGINDUL A CSEND A BODZAFÁK MÖGÜL

Mélyen lenyulnak mélyszagú bodzafák.
A hold milyen meleg,
forogva, fénylőn visszaremeg
az izes füvet rágó tehén
domború szembogarán,
melyet dülledten semmibe ejt.
Alig hallod ficamos állának
örlő zaját,
odahull lebukva a csendbe,
melyet nagynéha hangtűvel szurkál
a kutya nyuló vonítása.
Gyárak torkán ordító, fagyos kiáltás,
mint fojtott emberé
kínnal kibuggyan.
Utána ijedten ujrafeszíti
sátrát a csend.

FLÓRIÁN TIBOR

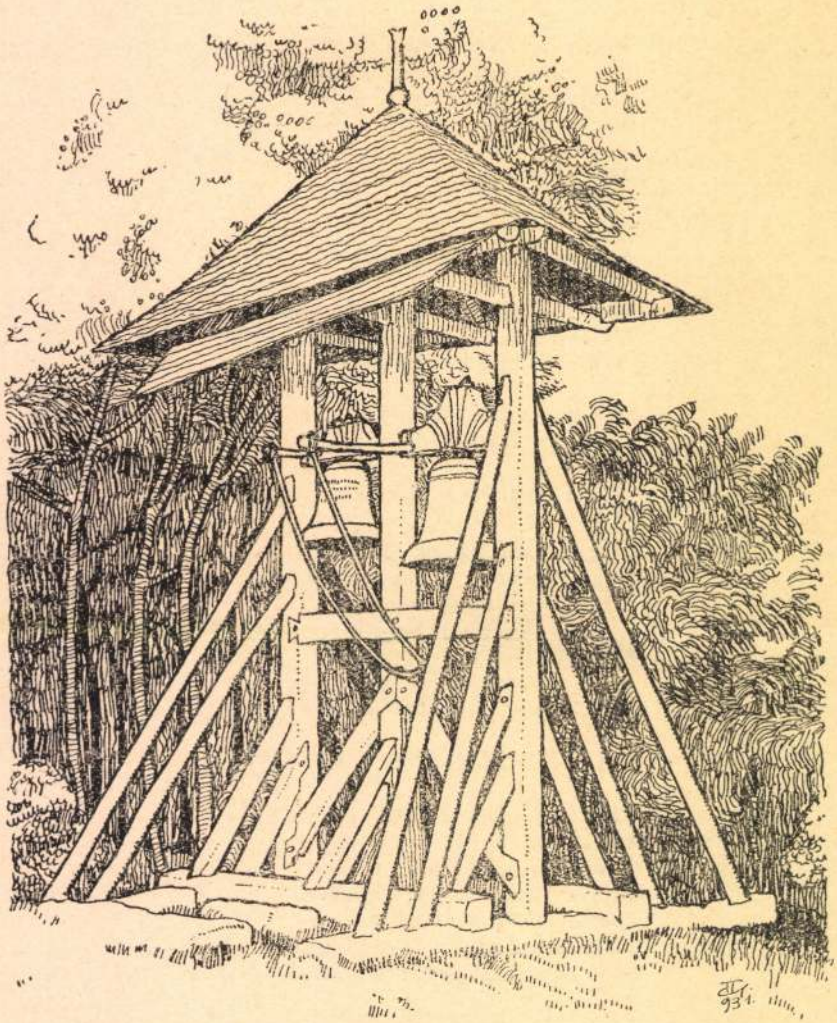

Erdélyi magyar templomok és tornyok: A marosvécsi harangláb.

Debreceni László rajza.

AZ ERDÉLYI SZÉPMIVES CÉH

1924-ben alakult meg, s az azóta eltelt 8 esztendő alatt már 73 kötet könyvet adott ki és folyóirata, az „Erdélyi Helikon" az 1933. esztendővel VI. évfolyamába lép.

Az Erdélyi Szépmíves Céh-et az az ideális elgondolás indította el: miként lehetne író és olvasó között olyan bensőséges kapcsolat, amely kis közösség keretében is a legmagasabbrendű irodalmi kultúrát tudja megteremteni.

Az Erdélyi Szépmíves Céh

az író és olvasó szövetkezése

a magasrendű, élő irodalom megteremtésére és fenntartására. Az Erdélyi Szépmíves Céh pártolótagja és előfizetője az íróval együtt társ, barát és testvér abban, hogy az új impérium alatt kisebbségi életet élő magyarság versenyképesen tartsa fenn és művelhesse irodalmi kultúráját. Az Erdélyi Szépmíves Céh példája az öntudatosan kiépített bensőséges életnek, amely nélkül kis közösségek elpusztulnak, kultúrális vazallusaivá válnak nagyobb és tőle idegen közösségeknek.

Az Erdélyi Szépmíves Céh első könyvétől kezdve minden kötetében őrzi olvasóinak, pártolótagjainak nevét a mai idők kultúr-dokumentumaként a jövendő számára.

Az Erdélyi Szépmíves Céh-nek sajátságos, belső szervezete folytán, könyvei és kiadványai

igazi bibliofil értéket nyernek,

s késő korokban is, már csupán megjelenésük körülményeivel is *nagyértékű, nemes emlékei napjainknak.*

A magyarság igazi kultúr-nemessége őrzi könyvtáraiban az Erdélyi Szépmíves Céh könyveinek immár 73 kötetét.

Az Erdélyi Szépmíves Céh az 1932. év folyamán megjelenő *hatodik sorozatával* a pártoló tagok számára készülő amatör-sorozat művészi külsejét tovább fejlesztette és könyveit

ízlésesen aranyozott, színes bőrcimkével díszített antik-pergament kötésben jelenteti meg.

Ezzel szemben azonban kedvezőbb nyomdai árakat érve el

amatör-sorozatának árát leszállította.

Amatör-sorozatának (13—14 kötet) új ára: *2250 lei, 90 Pengő, 450 Kc.* Aki a sorozatra úgy fizet elő, hogy a sorozat egyes köteteit kiküldésükkor egyenként fizeti: a kettős számú, rendes (10—14 íves, 160—240 oldalas) kötet *180 lei, 7.50 Pengő, 38 Kc.*, az egyes számú, kis (5—7 íves, 80—100 oldalas) kötet *108 lei, 4.50 Pengő, 20 Kc.* Ebben az esetben a postai portóköltség az előfizetőt terheli.

Olcsó könyvsorozatának előfizetési ára 850 lei, 35 Pengő, 170 Kc. Akik előfizetnek az olcsó sorozatra, de a könyvek árát egyenként megjelenésükkor fizetik: a kettős számú rendes kötet ára: 60 lei, 2.75 pengő, 13 Kc., az egyes számú kis kötet 40 lei, 1.50 Pengő, 8.50 Kc. Ebben az utóbbi esetben a postai költség is az előfizetőt terheli.

Az Erdélyi Szépmíves Céh irodájának címe: Cluj-Kolozsvár, P. M. Viteazul (Széchenyi-tér) 40. II. em. — Magyarországi főbizományos: Studium R. T. Budapest, IV. ker., Múzeum-körut 21. sz.

ki beköszöntőjében: „Folyóiratom ihletője e kor igazi muzsája: a szorongó tájékozatlanság. Hajótöröttek vagyunk, akik a csillagokat nézzük s a partot keressük abban a hitben, hogy van part s a csillagok vezetnek. Nem akarok tanítani. Az essait a nyilvános tanulás műfajának tekintem; egy lélek égtájakat keres s közben égtájakat segít megtalálni; munkásságom meghivó egy tanácskozáshoz, melyet önmagammal folytatok."

Németh László nagy tanítója lehet széles érdeklődésével és szenvedéllyel való elmerülésével az irodalmi életnek, de bámulatunk és munkája iránti meleg érdeklődésünk mellett kételyünk támad abban, hogy mint ítélkező vajjon megérezheti-e majd éppen azt a művet, vagy műfajt, amit vár és keres. Folyóiratának Aristophanes tanulmányában szól vesszőparipájáról (örök vesszőparipa!) „arról a bizonyos műfajról, amely egyszerre huszadik századi, tömegekhez szóló és nagy költészet." Aki ezt meg akarja találni, annak nem elég, sőt talán nem is jó beavatottnak lenni, hanem laikusnak is kell maradni. Az ilyen műfajt vagy művet nem az ember, hanem az idő szokta megtalálni s a figyelő csak visszanézve későn látja meg. Az irástudónak mindig kedvesebbek lesznek a rejtett kincsek, a nehezen hozzáférhető szépségek, a szellem zsúfolt vegetációja, mint az a „kék madár", amelyet a gyermekek inkább meg tudnak fogni. Aki Proust világát olyan szenvedélyes szeretettel és világító szellemmel tudja járni, mint ő, az könnyen elhaladhat amellett a mű mellett, amely a tömegekhez szól és nagy művészet.

De talán nem is ennek a megtalálása a cél, hanem a nagy és nehéz kritikai eligazodás a jelenben, amikor nemcsak a mű sok és beláthatatlan, hanem az ítélkező szempontoknak, idegen területekről beszivárgó mérgeknek, hatalmi érdekeknek és üzleti játékoknak szinte kifejthetetlen hinárjába került az irodalom. Az ilyen nagy és érzékeny apparátussal induló írói megnyilatkozásnak ennél szebb, érdekesebb és értékesebb munkája nem is lehet. Örömmel fogadjuk el Németh László meghívóját ahoz a tanácskozáshoz, amelyet folyóiratában önmagával folytat. *KOVÁCS LÁSZLÓ*

ERDÉLYI MAGYAR TEMPLOMOK ÉS TORNYOK

Három esztendővel ezelőtt egy merített papirra nyomott, elegánsan kartonirozott, viszonyainkhoz képest talán túlságosan is fényűző kiállításban jelentette meg az erdélyi ref. egyházkerület „Erdélyi református templomok és tornyok" cím alatt első sorozatát annak a munkának, mely a kerület műemlék, illetve mépművészeti jellegű egyházi építkezéseinek dokumentumát akarja a feledéstől megmenteni.

Annak idején méltattuk ennek a kezdeményezésnek kultúrális jelentőségét, mely nekünk, kisebbségi sorsunkban sokkal fontosabb, mint lehetett a multban. Ez a csendes, gyűjtő munka azóta is tovább folyt és Debreceni László, akit a gyűjtésekkel az egyházkerület megbízott, azóta akkora anyagot hordott össze, hogy immár a sorozat második kiadását készíthette elő publikálásra. Ebből az újabb sorozatból mutatunk be nehány rajzot, amelyeken örömmel kell konstatálnunk azt is, hogy a fiatal Debreceni László rajztudása három esztendő óta nagyot haladt. Kissé túlkemény vonalai megpuhultak; levegősebb lett, könnyedébb, anélkül, hogy az architekturai szigorú tárgyilagosságot legkevésbbé is elhanyagolta volna.

A készülő kiadványra vonatkozólag pedig azt szeretnők, ha az nem pusztán perspektivikus képeket tartalmazna, de bár kis léptékű alaprajzokat és egyes jellegzetesebb detailok rajzát is. Igy *hasznosabb* volna a kiadvány. És a kiállítás anachronisztikusan fényűző mivoltát is redukálni kell, már a praktikum szempontjából is, hogy a kiadvány hozzáférhető legyen szerény emberek számára is. Hiszen a cél nem lehet az, hogy egyházközségi és más közületi könyvtárak halottasházába kerüljenek csak az egyes példányok, hanem, hogy az élő művészet számára fundamentális alapul szolgáljanak. *Kós Károly*

Felelős szerkesztő: KÓS KÁROLY
A folyóirat helyettes szerkesztője: KOVÁCS LÁSZLÓ

Kós Károly Erdélyi Helikon 1932. dec.

Debreczeni László
építész

Szépmüvészet

1942. 126. l.

Szakszay Albert

Kolozsvári m.
müvészeti élete
1919–1942



Debreczeni László

A szászlónai ref. templom, legény korzata és mennyezetének diszítménjei, fenti rajzai

Repr.

Művészeti Szalon

1927. II évf. 2. sz.



ÁNYFEJ

budapesti festékgyár festékeivel.

Debreczeni László

Lásd

Nagy Zoltán
cikkét

Szépmüvészet
1940. 18. l.

Nagy Z. az erdélyi m. müvészet kisebbségi élete

Debreczeni László

Festő

1934-ben az ocnasibiului ref. templomban ~~[illegible]~~ XVI. századbeli freskokat federett fel, s rézben ki is fejtette azokat a mészréteg alól; Ezeket a freskokat 1936-ban a vakolattal együtt barbár Ezek levették.

(d. j.) Elpusztított műkincsek. Pásztortűz 1936. jun. 15. (Képekkel)

Debreczeni László

terveszte a nászrégeni
ref. templom szónézét

Repr.

Pásztortúz
1939. 15. l.

Debreczeni László

épitész

wód
2

Foglár Istvánné Tombor Ilona. Kalotaszegi templomok festett antalosmunkái. Bp. 1945 Kézirat a szerző rajzáival. (Doktori értekezés.) 3. l.

Kut

Föglein István János,

Debreczeni László

épitész

l.

Tombor 1947

4. l. - 11. l.

Kalotaszegi
templomok festett
asztalos munkái
Bp. 1947

cember 16-án.

Gyarapodás.

Jordult

ke lovon látjuk gróf Bethlen Józsefet, a mint
a melyben égő szivart tart, térdére tá-
ü és galléru fehér köpönyegébe burkolta
ére támaszkodik és balját, melyben szi-
Esterházy István gróf foglalt helyet vállra
, keresztbe vetett lábakkal és kardjára
Dénes közeledik, jobbjában bottal és csi-
felszerelésén ülő huszár baljára nehezedik
lévő vesszővel a bogrács tüzét ~~[illegible]~~. A
A háttérben balról egy közhuszár lovat vezet
ról a sátrak körül vig tábori élet fo-
ányosnőt szorongatja. Jelzése alól jobbra:

1.

ki 18888 sz. leirat alapján gróf Bethlen
. (80/90).
n (41/92.)
, 1892: V. 22-iki 16647 (98/92) és 1892:
92.)
sz. rendelettel kiadatott az 1848/49-iki
a. (124/91.)
at alatt készitett rajza után festetett.

14 (14)
amot

1894: IX. 388.
1907: VII. 73

81

DEBRECZENY LÁSZLÓ építész és illusztrátor. Kiállitásokon nem szerepelt. /Lásd: Gulyás Károlynak róla irt cikkét a Pásztortüz 1928-ik évfolyamának 221-ik lapján./ Mint építész, Kós Károly követője. Müvészeti dolgozatai számottevők. Erdély templomairól linometszet-mappát adott ki. A magyar református templomokról irt illusztrált müve 1942-ben jelent meg.

1971. SZALON BUTORKÉSZLE
kanapé, két karosszék, egy
garnitur, geschnitzt, verg
Armstühle, ein Tisch, ein

1972. KÉTAJTÓS KÖNYVSZEK
Kirschenholz. Biedermeier.

1973. ÁGY, cseresznyefa. Magya

1974. ÜVEGSZEKRÉNY, diófa,
eintürig, Rokokostil.

1975. ÜVEGSZEKRÉNY, diófa,

1976. ASZTALI ÜVEGSZEKRÉ
Tischvitrine, geschnitzt, un

el. XVIII. sz. — Luster, geschliftenes Glas mit

l. — Luster, geschliffenes Glas mit 20 Armen

15 karral. — Grosser Luster, geschnitzt und

rok disszel. XIX. sz. e. f. — Grosser Luster,
. Jh.

csüngőkkel. Velence. — Grosser Luster, mit
edig.

sz. — Breites Bett, ein Nachtschrank, Nuss-

rös ripszkárpitozással. XIX. sz. — Kanapee,
apezierung. XIX. Jh.

rkárpitozással. XIX. sz. — Grosses Kanapee,
IX. Jh.

, arany szinezésü fa, sávos damaszt kárpito-
nt Armstühle, grün, goldfarbiges Holz mit

PÁSZTORTŰZ

Főszerkesztő: CSÁSZÁR KÁROLY Szerkesztő: DSIDA JENŐ
Főmunkatársak: GYALLAY DOMOKOS és REMÉNYIK SÁNDOR



UTOLSÓ KARÁCSONYFA DEBRECZENI LÁSZLÓ eredeti linoleum-metszete.

XVII. ÉVFOLYAM 24.—25. sz. 1931 DEC. 25.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (Brassai-u.) 5. Telefonszám: 6-87.
Előfizetési ára egész évre 500, félévre 260, negyedévre 140 lej.

TARTALOM

Nyírő József: Karácsony bolondja (novella). — *Áprily Lajos:* Kerget az ősz (vers). — *Siklóssy László:* A Mályás-kép problémája. — *Reményik Sándor:* Őszi morfium (vers). — *Sz. Szabó Mária:* Bodré Jóska (novella). — *Kristály István:* Édes, messzi harangszó... (novella). — *R. Berde Mária:* Sírvers (vers). — *Kacziány Géza:* Széchenyi meggyilkoltatása 1860 ban. — *Reményik Sándor:* Bibliaóra (vers). — *Nagy Rózsa:* Apa elaludt (novella). — *Mécs László:* Bolond Istók tarisznyája (vers). — *Hevesi Sándor:* A nyolcvanéves kaméliás hölgy. — *Varró Dezső:* Napleány, Augusztus (versek). — *Perédy György:* Férfi volt (novella). — *Dsida Jenő:* Álom a sineken, Aranyhídon, Megkomolyodtak a csillagok (versek). — *A Rosita Shepherd:* A negyvenharmadik levél (novella, fordította *Marton Lili*). — *Szabó István Andor:* Gondolatok. — *Bethlen Iván Péter:* Pistika (novella). — *W. Somerset Maugham:* A levél (novella, fordította: *Fráter György*). — *Pakocs Károly:* Én égő lelki láng vagyok (vers). — *Szemle.* — *Hegedüs Loránt:* Könnyek, ha visszafolynak. — *Szerkesztői üzenetek.*

WEISS ISTVÁN

A MAI MAGYAR TÁRSADALOM

A mai Magyarország első részletes társadalomleírása / Alapos tanulmány, érdekes olvasmány / Ára egészvászonban 300, színes kartonkötésben 240 lej / Megrendelhető a Minervánál, Cluj-Kolozsvár, Strada Reg Maria, v. Deák Ferenc-ucca 1

Erdélyi Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság

Cluj-Kolozsvár.

FIÓKOK:
Arad - Arad
Braşov - Brassó
Oradea - Nagyvárad
Satu-Mare - Szatmár
Sibiu - Nagyszeben
Timişoara - Temesvár
Târgu-Mureş - Marosvásárhely

Saját tőkél 100 millió lei

MEGJELENT

ERDÉLY TÖRTÉNETE

Irta: Jancsó Benedek. Kiadásra rendezte: Gyallay Domokos.

Kiadta a Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet R.-T. — A 390 oldalas könyv ára 80 Lei.

Megrendelhető a kiadónál, Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (v. Brassai-ucca) 5 szám.

Új könyv.

Felhívjuk olvasóink figyelmét *Csűrös Emilia* újabb gyermekszíndarabos könyvére, mely a karácsonyi könyvpiacra készült. A könyv tartalma nyolc új gyermekszíndarab (karácsonyi, alkalmi, cserkészszíndarabok, tündérmesejátékok) felolvasásra alkalmas elbeszélések, amelyekhez a rendezhető élőképek pontos utasítása is megvan. Új köszöntőversek, újévi, születés-, névnapi köszöntőkön kívül minden rendkívüli alkalomra szóló köszöntőversek, (arany-, ezüst-lakodalomra, jubileumokra, előadások elé való prológok, stb.). Címe:

Csillagszállás.

Bolti ára 60 lei. Előfizetőinknek, kik a „Pásztortűz" útján rendelik, 50 lei. A könyv terjedelme és minősége azonos Csűrös Emilia: „Gyermekszíndarabok és köszöntők" című könyvével, melynek ez a könyv II. köteteként fog szerepelni.

Melegen ajánljuk lelkészeinknek, tanítóinknak és minden édesanyának ezt a szép magyar könyvet, mely támasza és segítsége akar lenni mindazoknak, akik jobb és szebb jövő számára nevelik Erdély magyar gyermekeit.

Egyetlen a maga nemében

CZELNAI:

Cukrászat és hideg büffé

Az egyetlen jó büffé- és cukrászkönyv

140 lej beküldése ellenében portómentesen szállítjuk. / Utánvéttel 20 lejjel több.

Minerva könyvesbolt, Cluj-Kolozsvár, Strada Reg. Maria, Deák F.-ucca 1. sz.

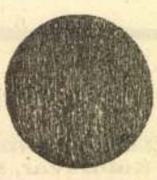

TÓTH TIHAMÉR:

Hiszek egy Istenben

Vidékre a pénz előzetes beküldése ellenében portómentesen küldjük. Utánvételnél a portót és költségeket hozzászámítjuk.

MINERVA könyvesbolt

Cluj-Kolozsvár, Str. Reg. Maria - Deák-Ferencz u. 1 sz.

Irógép vétel bizalom dolga!

Kérje — saját érdekében — a régi megbízható »STOEWER«-gyár 1930-as model RECORD és PORTABLE irógépeinek bemutatását

Körmendy Mihály-nál

Cluj-Kolozsvár Str. Reg. Maria (Deák Ferenc-u.) 25.



Telefon: 9-51

Összes rendszerű számoló, összeadó, sokszorosító, és kopir-gépek állandóan ráktaron. Speciális irógépjavító műhely. Irógép-kellékek nagy raktára!

Ne mulassza el megrendelni

Donáth László:

Humoros esetek

és

Jairus fia

című novellás köteteit.

Külön 100 lei, együtt 160 lei.

Kapható a szerzőnél Roteni-Harasztkerék. U. p. Oaia-Székelyvaja. Jud. Mureş

Hummel emlékezete

— Halálának századik évfordulójára —

Irta: **Lakatos István**

Míg élt, korának legünnepeltebb, legelismertebb muzsikusa volt, neve annakidején fogalom volt Európában. Halála után húsz évvel már a céhbeliek is alig ismerték. Munkában, becsületben eltöltött tehetséges emberé volt az élete, akit sokrabecsült az akkori művelt világ. Úgy tűnt fel, mint az üstökös, de úgy is hullott bele a semmiségbe.

Hummel Nepumok János származására nézve pozsonyi születésű osztrák. Egyetlen komoly tanítványa volt Mozartnak, aki magához vette őt s esztendőkig ingyen nevelte és tanította. Még Clementitől is tanult zongorázni. Csodagyerek-zongoraművészként válik ismertté és járja a világot. Beutazza egész Európát, mindenütt nagy sikerrel hangversenyezik. Az összes udvaroknak szívesen látott vendége és bizonyos, hogy Liszt Ferencig egyike volt a világ legnagyobb zongoraművészeinek. Akkor még nehéz sora volt a világjáró művésznek, mert delizsánszon kellett Bécsből Párizsba, Szentpétervárra, Moszkvába, vagy Londonba utaznia. Fárasztó munkája volt, de mindenért kárpótolta őt a komoly ünneplés, mellyel játékát mindenütt fogadták és a sok kitűntetés, melyben Európa uralkodói részesítették. A francia Becsület-rendet is megkapta. Zongorajátékát egykori kritikusai, de maga a híres Czerny is úgy jellemzik, hogy könnyed volt, átlátszóan tiszta technikájú.

A mult század elején még szokásos volt, hogy a műsoron szereplő darabokon kívül az előadó a közönség előtt rögtönzött. Kiválasztott egy divatos, közismert dallamot, vagy kapott a közönségtől egyet és arra a zongorán változatokat rögtönzött. Hummel a rögtönzés utólérhetetlen mestere volt, ezzel aratta legnagyobb sikereit. Az utazó zongoraművészek között Hummelt tartotta kora a legnagyobbnak, pedig olyan kartársai voltak, mint Thalberg, Moscheles, Field, Kalkbrenner és mindenekelőtt Beethoven, aki maga is sokat játszott nyilvánosan. Bécs zeneértői bámulták Hummel könnyed, mozarti zongoratechnikáját, mely kristálytiszta volt és felróták Beethovennek szenvedélyességét, sok pedálhasználatát, mely a tiszta technikát nem engedte érvényesülni, és elmélyedését, mely a mozarti és haydni muzsikához szokott közönséget untatta, vagy legjob esetben nem tudta magával ragadni.

Hummel karmesteri pályáját Kismartonban kezdte, ahová az Esterházyak szerződtették. Haydn ajánlására, akitől Hummel londoni tartózkodása alatt sokat tanult. Esterházy Miklós herceg nagy zenebarát volt és komoly zenekara és opera-együttese egész Európában jó hírnévre tett szert. Hummel Kismartonban elhanyagolta karmesteri teendőit és inkább a zeneszerzésnek és magánóráinak élt, ezért nem is maradhatott sokáig a herceg szolgálatában. Valószínűleg áskálódtak is ellene, de inkább hihető, hogy az ottani kisvárosi környezet nem elégítette ki. Míg Kismartonban volt, Cimarosa- és Mozart-operákat mutatott be, ezenkívül tanított, és ott írta meg egyik miséjét. Előadta Haydn Teremtését, s erre az ősz mestert is meghívta, aki udvarias levélben öreg korára hivatkozva tért ki az ünneplés elől.

Kismartonból Bécsbe ment. Itt már sok tisztelője volt és nagy számmal jelentkeztek tanítványai. Hire akkor már messzire eljutott: Cherubini játssza Párisban egyik fantáziáját és Meyerbeer ajánl hozzá tanítványokat. Bécsből hangversenykörútra indul, melynek állomsai: Pozsony, Budapest (1815 jnn. 24 és 25), majd Prga, ahol megismerkedik Weberrel. Prágából Lipcsébe, Drezdába, Breslauba és Berlinbe utazik, mindenütt ünnelik.

A németországi hangversenykörút olyan hírt szerez nei, hogy megkapja a stuttgarti udvari színház karmesteri állását és Kreutzer Konradin örökébe lép. Ezzel régi vágya teljesedik. Azt hitte, hogy itt nyugodtan fog élni és öreg napjaira biztosítja magát és családját. De itt sem maradhatott sokáig. Az udvar körüli intrikákat nem tuda elviselni, túl is halmozták munkával, úgy, hogy máshol keresett ehelyzkedési lehetőséget s Weinmarban megkapta a megüresedett szász udvari karmesteri állást. Bodogan kapcsolódott be annak a városnak kultúréletébe, melynek Goethe adta meg a fényét és pompáját. Szerződést köt kitűnő feltételekkel és érzi, hogy itt végre megkaphatja a tehetségéhez méltó keretet.

Weimari környezetében Hummel a város szellemi értékeinek legjobbjai közé kerül. Mindenki szereti, becsüli. Mint az udvari színház karmestere, annak műsorát kitűnő ízléssel alkotja meg. A régi divatos operák lassan kiszorulnak, hogy helyet adjanak a kevésbbé népszerű, de igazi tehetséget mutató zeneszerzőknek. Az ő karmestersége alatt mutatják be Mozart operáin és Beethoven Fidelioján kívül Rossini, Spontini, Cherubini, Marschner, Meyerbeer, Spohr, Halevy, Weber, Bellini operáit. Zenekari hangversenyein pedig megszólalnak Haydn, Mozart és Beethoven művei.

Weimarban Hummel vagyont szerez és tekintélye nagyot nő. Házat vesz és véglegesen letelepszik. Több szabad ideje lévén, sokat foglalkozik zeneszerzéssel és tanítással. Európa minden részéből jönnek a tanítványok. A fiatal Schumann Róbert is felkeresi, hogy néhány órát vegyen

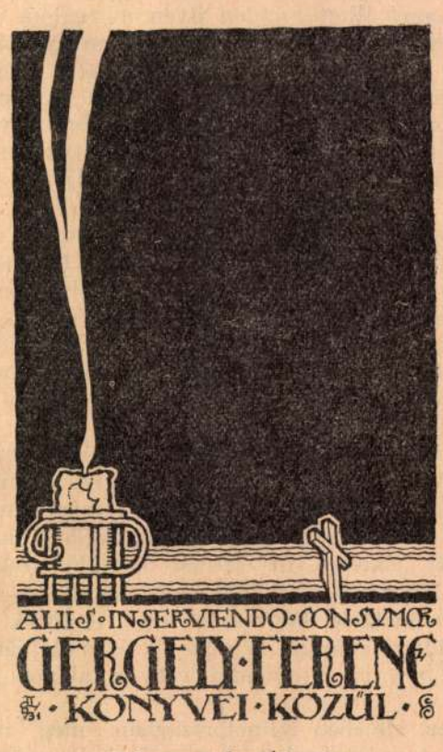

Debreczeni László rajza

Pásztor Ujság 1937 máj. 31 (Vége elkell)



Debreczeni László rajza

töle. Legjobb tanítványa azonban Hiler Ferdinand, aki nemzetközi viszonylatban is komoly zongoraművész lett.

A weimari évek alatt újból beutazta egész Európát. Mint zongoraművészt és zeneszerzőt ünneplik. Játszik Franciaországban, Angliában, Hollandiában, Oroszországban, együtt hangversenyezik Paganinivel, korának legnagyobb rögtönzőjével, aki maga is elragadtatással ír Hummelről.

Hummel értékét Goethe is felismerte, aki több verset írt neki megzenésítés végett. Gyakori vendége volt a Goethe házának, ahol sokszor zongorázott és ejtette bámulatba rögtönzött ábrándjaival hallgatóságát. A meghívottak között van, mikor a 12 éves Mendelsohn bemutatkozik a Goethe házában.

Melegszívű és jó ember volt. Ha arról volt szó, hogy jótékony célra muzsikáljon, abba hagyta minden munkáját és örömmel állott minden ilyen mozgalom élére.

Megjelenésében egyszerű, modorában szerény és mindenekfelett őszinte volt. Ha hangversenyei után ünnepelték, ez nem csak művészetének, hanem egyszerű, de jóságos modorának is szólott. Ha dicsért, örömmel tette, ha gáncsolt, egyenes volt és ebben is szeretetteljes jóindulat érzett. Akin csak tudott, segített. Családjának távolabbi rokonai is hozzáfordultak minden bánatukkal és Hummelre számíthattak, mindég adott. Eckermann írja naplójában Hummelről, miután vele először Goethe házában találkozott: „Hummel beszédjében, egyéniségében, érzéseiben és gondolkozásmódjában egyszerű és nemes volt. Külsőségekre nem adott semmit. Egyszerűen, szerényen öltözködött és inkább nézett ki vidéki tanítónak, mint világhírű művésznek." Ezeket mondja róla Czerny is önéletrajzában.

Dorn Heinrich megemlékezéseiben Spontinivel állítja szembe, aki mindig elegáns volt, viselte összes kitüntetéseit, és mesterkélt modorával nem is tudta megérteni Hummel természetes szókimondását. Mindezek mellett Hummel, ha úgy adódott, jókedvű, az életnek örvendő, szellemes csevegő volt. Titokban jótékonykodott, nyomorgó családokat segitett és nem tűrte, hogy ezért nevét említsék. Megalapította a weimari zenekar özvegy- és árva-alapját, de előre kikötötte, hogy az ő családja ezt az alapot soha nem élvezheti.

Hummel idejében Németországban még nem védte szerzői jog a zeneműveket. A szerző eladta a művet valamelyik kiadónak és ha az egyszer megjelent, úgy azt bárki újból kinyomathatta. Hummel harcolta ki, hogy Anglia és Franciaország mintájára a német zeneszerzők is jogvédelemben részesüljenek. 65 éves korában 1837-ben, halt meg, Végrendeletében tekintélyes vagyonáról pontosan intézkedik. Nemcsak feleségéről és két fiáról gondoskodik, de nem feledkezik meg a weimari közkórházról sem.

Bár mint komponistát Beethoven erősen háttérbe szorította, érdemei kétségtelenek, hisz nem kisebb embereket tudott befolyásolni, mint Chopint, Fieldet, Mendelssohnt vagy Wagnert. Szerzői tevékenységének első idejében erősen Mozart hatása alatt állott, később egyéni utakon próbált járni és vannak művei, melyek ma is megállják helyüket a hangversenydobogón. Ilyenek a Septett (Op. 74), Rondo brillant A-dur, Alleluja ,Sonata, Phantasie in Es dur. Fiss-moll sonátájáról Schumann azt mondja, hogy egyedül elég lett volna arra, hogy Hummelt halhatatlanná tegye. Zongoraversenyei átmenetet jelentenek a modern zongoraverseny kifejlődéséhez. Zongoraiskoláját Európa valamennyi kultúrnyelvére lefordították és egész zongorista nemzedékek nőttek fel Hummel iskolájának gyakorlatai mellett.

Egyházzenével keveset foglalkozott, viszont több operát írt, melyeket akkoriban játszottak, de a gyenge szövegkönyvek miatt komoly és maradandó sikert nem tudott velük elérni. Legjobb közülük „Mathilde von Guise" című operája, melyet többször átdolgozott és Berlinben is bemutattak.

Az utókor nagyon mostohán bánt vele. *Korának legnagyobb zongoraművésze volt, kitűnő karmester, népszerű komponista* (egyik kritikusa a modern Mozart-nak nevezte) *az első komoly zongoraiskola szerzője és mégis néhány évvel, halála után majdnem teljesen elfelejtették.* Fétis mondta: Ha Beethoven 25 évvel később születik, úgy Hummel korának kétségtelenül legnagyobb hangzseres zeneszerzője lett volna.

Beethoven életrajzírói a Hummel—Beethoven baráti viszonyt ellenségesnek mutatták be, de Benyovszky Károly új Hummel életrajzában (Eos-Verlag, Pozsony, 1934) alapos vizsgálat tárgyává tette ezt az ügyet és a rendelkezésére álló egykori iratokat áttanulmányozva, fényt derít erre az állítóagos ellenségeskedésre. Mikor Beethoven Bécsbe ment tanulmányait folytatni, akkor Hummelnek már jó neve volt. Kereste és meg is találta a Hummelhez való közeledés lehetőségét. Az első két évben bizalmas, őszinte és pajtási volt ez a barátkozás. De úgy a közvélemény, mint a kritika ellenfeleknek látta őket és bizonyos, hogy mint zongoraművészek, majd mint zeneszerzők, szemben is állottak egymással. Néhány kellemetlenség kétségtelenül megzavrta a jóviszonyt. Beethovent megsüketülése és reménytelen állapota, idegessé, türelmetlnené tették, ami több félreértésre adhatott alkalmat. Betthoven C-moll miséjét az Esterházyak megrendelésére írta és azt Hummel mutatta be a szerző jelenlétében Kismartonban. Az előadás után Esterházy Beethovennek szemrehányást tett, nem tetszett neki a mise. Hummel, aki Eszterházy mellett állott e jelenetnél, állítólag helyeslőleg mosolygott. Beethoven Hummelnek ezt a mosolyt nem tudta megbocsátani. Pedig valószínű, hogy a mise azért tévesztette hatását, mert nem volt kellően előkészítve és sem a zenekar, sem az énekesek készültsége és minősége nem lehetett alkalmas arra, hogy a misét megfelelő előadásban bemutathatta volna.

Másik surlódási felület közöttük az lehetett, hogy mindketten udvaroltak Röckel Erzsébet énekesnőnek, akit Hummel később el is vett feleségül.

térni és élni, vagy eltakarni a bűnt és meghalni? Ne tárjuk fel a test gennyes kelevényeit, mert híre megy, hogy betegek vagyunk? Egy Dickens, vagy Tolstoj határozottan rámutattak a maguk nemzetének súlyos bűneire és mindenik határozottabban vitte elő a maga nemzete sorsát, mint azok, akik álszemérmesen eltakargatták annak nyomorúságait. A megszólaló lelkiismeretet sohasem szabad semmivel sem elaltatni. És azok felé, akik ilyen és hasonó művekből rosszindulatúan korbácsot fonnak a nemzet ellen, oda kell kiáltani Krisztus szavával: Az vesse rá az első követ, aki maga nem bűnös. Az Úr nem a fennhéjázó, maga igazát fitogtató, más nyomorúságát lenéző farizeust, hanem a bűnei miatt alázatosan kesergő publikánust bocsátotta el megigazulva.

Végül állapítsuk meg, hogy ez a munka igazi ifjúsági mű, nemcsak azért, mert írója is a fiatalabb írónemzedékhez tartozik, hanem azért is, mert követeléseit elsősorban az ifjúság tudja a maga harcává tenni. A tespedő, önmaga létjogát nem látó ifjúsági mozgalmakba mint villám ütött bele ez a könyv és felpezsdítette azok lanyhuló vérkeringését. A magyarországi új ifjúsági front egy testként állott e munka mellé, amely élénk bizonyítéka annak, hogy a csupán részleteket látó fiatalkori viták, apróbb cikkek azok az alkalmak, amelyeken a fiatal elme nagy, döntősúlyú alkotások megszülésére felkészülhet.

Féja könyve nem magános mű, szervesen tartozik bele egy sereg újabban megjelent munka sorozatába, de ezen túl is mély gyökerei vannak, amelyek lenyúlnak egészen Széchenyi Istvánig és ha kell, Rákóczy Ferencig, vagy Zrinyiig és Dózsa Györgyig. Szélesen megmunkált közvéleményre támaszkodik, közvéleményt tisztít és sorsot formál.

Bíróné Váró Éva: Két vers

VISSZAHULLÓ SUGARAK

Így hull rám néha búcsúpillantásod,
mint most e visszatekintő sugár.
Már messze van, de még csak az enyém.
Egy pillanatra némán szembenézünk,
ahogy megáll az égbolt peremén.

Így hull rám néha búcsúpillantásod:
áltörve hétköznapi perceken,
mint e sugár szürke felhőközön.
Még egyszer, utoljára felragyog —
s még egyszer mindent, mindent megköszön.

VÁD

Vádolom ezt a márciust:
igen sok vad vágyat kibont!
Vádolom ezt a márciust:
igen sok lázas szót kimond!
Igen élesen süt a napja,
minden göröngyöt megmutat;
és felkavarja sugarával
a csendesült lélek-kútat.
Minden nyomor ráébred most,
hogy jogtalanul éhezik;
a fehér vágy észrevétlen
kísértés-ködbe érkezik,
Minden lázas reményt iszik
ezen a zengő fénytoron . . .
Én ezt a részeg márciust
bujtogatással vádolom!

A firenzei énekeslány

Irta: **Ijjas Antal**

I.

Kékeszöld novemberi éjszaka, az elvarázsolt Piazza Vittoro Emanuele felett fantasztikus opál és fémkorong a Hold és a sarki kávéház elfüggönyözött, tompa aranyfénnyel sugárzó óriási táblái előtt így szól hozzám Otto Lange:

— Menjünk be, jó?

Ottó ezt mondja minden este, amikor ideérünk esti sétánkon. Ezt mondja most is és ajkai elől fehér pára száll fel: két nap óta tart a tiszta fagy és a fiú köhögni kezd: mire végez disszertációjával a Bibliotheca Laurenziana kéziratai és ősnyomtatványai közt, már künn lesz a fél tüdeje.

— Várjatok! — mondja Karl a sarkon, ahol feltűnik; ő a Buca di San Giovanniban vacsorázott ma előkelően. És bevonulunk a kávéházba, a fénybe, zenébe, cigarettafüstbe és egy csodálatos énekhang alá, úgyhogy Karl megáll és így szól:

— Hát ez az? No, az új zenekar megérkezett.

Már hetek óta hirdették a kávéházi asztalokon a reklámlapok, hogy Miss Josephine Smith, amerikai olasz énekesnő ideérkezik társulatával és ebben a Sala di Contertoban tartja műsorát. Ime, már itt is van, az L-alakú kávéház sarkára, az oszlopok közé épített emelvényen sorakoznak mögötte hegedüsei, zongoristája és a két hárfáslány, a fény és füst tele van egy forró és édes hang árjával és emberekkel; máskor csak mi, idegenek lézengtünk itt, a benszülött firenzeiek normális körülmények közt nem járnak kávéházba. De már délután öt órakor megvolt a társulat szereplése és úgy látszik, szenzációt keltett, — mi már csak hátul kaptunk helyet a sarokban. Luigi már hozza is mindhármunknak a feketét habbal. De a feketék ma érintetlenek maradnak mindaddig, míg közénk, mint az aranygolyók, hullanak egy olasz canzone csodálatos rímei.

A szünet alatt, a zaj felszabaduló morajában, Karl dühösen mondja:

— És éppen ma nem hoztam magammal a vázlatkönyvemet!

Az énekeslány valóban megérdemelné, hogy lerajzolják és lefessék, mert csodaszép. Az ódon, mondhatni történelmi olasz szépség, végigöntve és átjárva amerikai hamvassággal s alig lehet több, mint húsz éves. Most pihen, mozdulatlanul ülve fenn az emelvényen, de pihenése olyan, mint a szobroké: súlyos, gyönyörű és titokzatos és nem érinti az alatta kavargó moraj. Ebbe a morajba lép bele és biceg végig a termen a Megvakult Tiszt.

Nem tudjuk, hogy hívják, de idejár a kávéházba minden este, tisztiszolgája kíséri el, mind a ketten katonaruhában vannak. Az Alpok között folyt ki a szeme és törött el a jobblába, és a multkori fasiszta ünnepélyen, amikor díszben volt, alig fértek el a balmellén kitüntetései. Luigi hevesen suttogva közölte róla, amikor érdeklődtünk, hogy a felesége elhagyta, azóta tisztilegénye gondozza és csak nyáron megy el kissé Firenzéből, valahol a Val di Mugnone-ban van kis birtoka. Egyszóval legénye végigtámogatja őt a kávéházon, a kis asztal felé, amit fenntartottak neki erre az estére is. És Luigi neki is hozza a feketéjét.

A tiszt egyáltalában nem romantikus jelenség. Alacsony, zömök, egész bátran azt mondhatni róla,





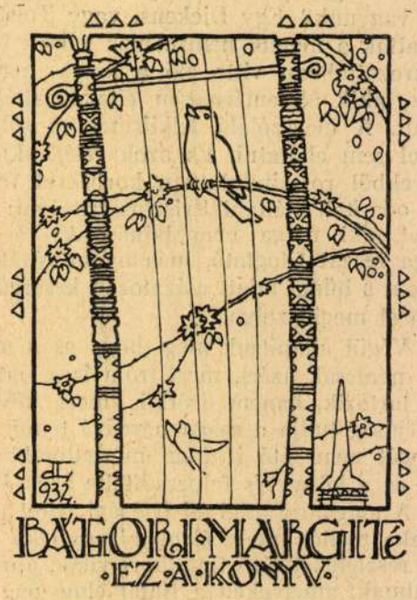

Debreczeni László rajzai

célját kell látnunk. Ömaga azt mondja, hogy nem matematikai szociográfiát, hanem szintetizáló, *nevelő szociográfiát* akart ebben a munkában adni. A magyar közvélemény a szociológiai látásban ijesztően elmaradott. Ez egyik halálos nyomorúsága a mai magyar középosztálynak. Meg kell kedveltetni vele a szociográfiát. Ennek az útja csakis a Féja-féle módszer lehet: bemutatni egy vidék népét a maga életes valóságában úgy, amint azt a társadalmi tényezők lényegesen meghatározzák. De ezzel együtt a szociális felelősséget is ébreszti és erősíti. Végeredményében az a célja, hogy a nemzeti és társadalmi probléma legszorosabb egységére rámutasson. Munkája 65. oldalán kitűnő új szót használ, én legalább másnál nem olvastam: *„alkotóihlet"*. Alkotóihletre, az élet tevékeny, új meglátására akarja segíteni az ország új szellemi vezetőit. Amint maga mondja: „Én a vezető réteget izgattam, hogy gyógyítsák meg e mérhetetlen magyar szenvedést, mentsék meg ezt a népet és ezáltal önmagukat".

Féja könyve *egyike a leginkább építőszándékú könyveknek,* amelyeket mostanában olvastam. Határozottan kijelöl két szilárd pontot, amely körül megindulhat az új magyar programm és öntudatosodás: „A sokáig elmaradt állapotban tengődő és mesterségesen megdermesztett viszonyok között élő ország politikai fejlődésének megindításához nem közönséges alkotóihletre van szükség, s ez az ihlet ma csak a legmagasabb szellemi rétegben és legalul a népben található meg. A kettő sorsa nagyon rokon, mert reájuk nehezedik a legelszántabb és legkövetkezetesebb felső nyomás." (65. o.) Szekfű *Három nemzedéke* új kiadásában az új magyar szellem kialakulását a *nép* és *történet* találkozásában látja. Szerinte e két valóság egymásra találása nélkül magyarabb magyarság nem jöhet létre. (486. o.) Tartalmilag alig van különbség e két megállapítás között. Kétségkívül igaz, hogy Féja alulról, a nemzet életében legkevesebb öntudatossággal és önállósággal résztvevő néposztály szemszögéből nézi a maga kérdéseit, de egész munkáján világosan meglátszik, hogy minden gondolatával *az egész nemzetért aggódik*. Világosan látja, hogy a földnélküli parasztság sorsának eldöntétől az egész nemzet sorsa függ. Ő tulajdonképpen azért küzd, hogy *megtáguljon* és *megtisztuljon a nemzet fogalma* és ez a közösség jelentse minden magyarnak vagyoni és társadalmi helyzetétől függetlenül a minél gazdagabb minden irányú életlehetőséget. Szekfű idézett műve utolsó könyvében felállítja a mai magyar sorsforduló nagy ellentmondásait. Ezek között az elsőnek a nagybirtokos és a mezőgazdasági munkás ellentétét mutatja be és azt mondja, hogy ennek az ellentétnek megoldásától függ minden más magyar kérdés. „El kell ismernünk, hogy a mezőgazdasági munkásosztály megmentése, emberi méltóságába való visszaemelése nemcsak nagy, de talán egyetlen nagy nemzeti feladatunk. Mellette nyugodtan félre lehetne állítani minden más feladatot, mert ha ez az egy sikerül, akkor mindent elértünk." (421. o.) „Nemzeti egységről nem beszélhetünk komolyan, amíg fel nem oldjuk ezt az antinomiát, mely a mélyben gyökerezve bármely napon életet adhat rég nem látott, sötét hatalmaknak." 427. o.) Féja ebben a munkájában az egész magyar élet és sors gyökérkérdésére mutatott rá tisztán azért, hogy ennek a sorsnak minél teljesebb sikerét munkálhassa. Végül nagy hálára kötelez mindenkit azzal, hogy határozottan *megtágítja a nemzeti öntudat határait*. A mi történelmileg beidegzett magyar öntudatunk most kezd az igazi népi rétegek megismerése által megtágulni. Először Széchenyi szállott síkra a magyar nép politikai, gazdasági figyelembevevéséért, majd Petőfi a lírába, Arany az epikába, Jókai a regénybe, legújabban Bartók, Kodály a zeneművészetbe vonja bele a népi értékeket és tágítja meg ezáltal a magyar öntudatot. Féja és munkatársai nem a népi értékek felmutatásával, hanem a *nép iránti erkölcsi felelősség* ébresztésével és erősítésével tágítják a nemzet öntudatát. Ma, amikor mindenki a magyar tudaton és hatásterületen kívülről várja a magyar kérdések megoldását, igazi építő munka arra mutatni rá, hogy a gyökérkérdés önmagunkon belül van és annak megoldása kizárólag a mi kezünkbe van letéve.

A mű ilyen sokirányú építő jellegét éppen azért emeltem ki, mert vádként éppen az ellenkezőjét szokták felhozni. A kérdés az, hogy a nemzet egészét, vagy annak egyes rétegeit nézzük-e? Az bizonyos, hogy az egész nemzet boldogulásáért rombolni is kell, de azok végeznek igazi egységbontó munkát, akik nem akarják a lelkiismeret szavát meghallani és csak magukat tartják a nemzetnek. Az egészen bizonyos, hogy a Magyarország elleni propaganda ezt a munkát is fel fogja használni. De kérdem, mi a súlyosabb bűn, elviselni a szégyent takargatás nélkül és meg-

Társadalom 1937. május 15.

1930. Pásztortűz p.17-19.

N. Tessitori Nóra: Debreczeni László-ról, a vándor erdélyi grafikusról

Debreczeni László

László
2.

Debreczeni László: Mult és jövő az erdélyi egyházi építkezésben. ~~Szabó~~

Egyedül Vagyunk

1939. 1. 24.

Debreczeni László

László
II

Művészeti hetek
Kolozsvár 1942.

44. l.



Budapest, V., Rothermere-u. 12. III. 2.
Telefon: 127-837.

V., Visegrádi-u. 36. IV. em. 1.

Bernáth Gyula

hírlapbizományos.

Zenta

Debreczeni László

R.pr.: Tompaháza, Ref. templom.
Tompaháza. Ref. templom metszete és részletei. Felvételi rajz.

213.o. 10. és 11. kép.

Entz Géza: A csarodai templom.
Müv. Ért. 1955. IV. évf. 2 sz. 206-215.o.

MDK

Debreczeni László épitész

Réti István: Erdélyi m.művészek a N.Szalonban.
Az Est, 1939, jan. 3. 15 l.

MDK

Debreczeni László

Épitészeti rajzai, főleg erdélyi műemlékekről, az erdélyi magyar művészek kiáll.-an.

Réti István: Erdélyi magyar művészek a Nemzeti Szalonban.

Az Est, 1939.jan.3. 15.l.

MDK

Debreczeni László

Erdélyi Magyar Képzőművészeti Kiállitás. Pesti Napló 1939. jan. 1.

MDK

Debreczeny László

Tóth D.dr,: Erdélyi képzőművészek kiáll. a N. Szalonban. Esti Ujság 1939. jan. 4.

M.D.K.

Debreczeni László grafikus

könyvét, melyekben erdélyi templomokat, tornyokat, temetőket tárgyal, saját maga illusztrálta.

Debreceni László: A mi művészetünk - Kolozsvár 1940.

MDK

Debreceni László

Erdélyi kiáll. a N. Szalonban. Magyar Nemzet képes mell. 1939. jan. 15.

MDK

Debreceni László

A szászlónai ref.templom diszitései c.rajza.
Repr.

Művészeti Szalón.1927. II.évf.2. 6.l.

MDK

Debreceni László

A szászlónai templom diszitményei, c.rajza.
Repr.

Művészeti Szalón.1927.II.évf.2. 5.l.

Debreczeni László

Lyka K.: Erdélyi művészek a N. Szalonban. Pesti Hirlap 1939. jan. 3.

MDK

Debreceni László

A szászlónai templom diszitményei. c.rajza.
Repr.

Művészeti Szalón.1927.II.évf.2. 4.l.

MDK

Debreceni László

A szászlónai ref.templom rajza. Repr.

Művészeti Szalón, 1927. II.évf.2. 3.lap

MDK

Debreczeni László erdélyi épitész

Épitőmunka 1933. 3. sz. 49.l.

M.D.K.

Debreceni László

"A kiváló templomépitő.." irja róla I.R.: "Magyar kadarka, amerikai mogyoró" c. beszámolójában, amelyben Borberekiék müvészbáljan szereplő erdélyi müvészekről beszél.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. január 29.II. évf. 5. sz. 72-73. lap

M.D.K.

Debreceni László

"Erdélyi Kiállitás a Nemzeti Szalonban" cimmel számol be az erdélyi müvészek kiállitásáról ifj. Ambrózy Ágoston. Beszámolójában emliti a müvész nevét, mint a tárlat egyik résztvevőjét.

Szinházi Magazin, 1939. január 8. II. évf. 2. sz. 24-26. lap

M.D.K.

Debreczeni László

Debreczeni László: Kós Károly 85 éves - a grafikusművész. - Igaz Szó /Marosvásárhely/, 1968.11.sz.650-665.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.ért. 1971.2.sz.149-182.l.

161. l.

Grafika rajz (Debreczeni 50 templom rajzból álló gyűjteménye. 1929 ből)

Pásztortűz, 1930. 1 sz.
17-19 l.

N. Teszitori Nóra: Debreczeni László ról, a vándor erdélyi grafikusról.

Grafika, XX. tollrajz

Pásztortűz, 1928. 1 sz. 21 l.

Gulyás Károly: Debreczeni László.

Kolozsvár: (Történelmi emlékek)

Pásztortűr, 1928. 1 sz. 21. l.

Gulyás Károly: Debreczeni László.

Cinkográfiai műhely (Keresztes J.)

Pásztortűr, 1930. 1 sz.

17-19 l.

IV. Tessitori Nóra: Debreczeni László ról a vándor erdélyi grafikusról.

Debreczeni László: festő

Pásztortűr, 1928. 1sz. 21l.

Gulyás Károly: Debreczeni László.

Debreczeni László grafikus (?)

Pásztortűr, 1930. 1 sz.
17-19 l.

N. Jessitori Nóra: Debreczeni Lászlóról a vandor erdélyi grafikusról.

Grafika tollrajz (Debreczeni László tollrajz illusztrációi) 1929.

Pásztortűz, 1930 1sz.
17-19l.

N. Tessitori Nóra: Debreczeni László-ról, a vándor erdélyi grafikusról.

Debreczeni László

építész

felmérései a

régi ref. templomról.

Repr.

Technika

1942. 250, 251 l.

1876. III. éof. 1.–167. ll. ———

IX.–X. éof. 1882–83. zakonté: Rersöfy György.
1.–167. ll. ——— n. o., 1884.

< Debreczeny László >
építész kőnyoe

< > Erdélyi ref. templomok és tornyok. Kiadja az erdélyi ref. egyházkerület irattergesztése -

Ism. Rovó Zoltán: Tér és Forma. 1932. 51. l.

Az életrajz megírásánál okv. lásd ezt a cikket.

La guerra mondiale, le rivoluzioni e le dif
mortale al corso normale e pacifico del progress
generi di costruzione in parola.

Vennero a cessare non soltanto le costruzion
erano annualmente parecchie migliaia, ma si t
di manutenzione delle costruzioni esistenti. Con
menti sociali ed economici nella massa della po
gli abitanti della provincia, a Budapest cercavano
parti occupate dai vincitori. E come dappertutto
matrimoni.

Ne seguì il bisogno impellente di costruzio
tempi critici che l'attività edilizia si dimostrò im
continuo deprezzamento della moneta, causa gli on
vincolato nel ramo alloggi ed infine causa l'impossi
privato si tenne completamente lontano da que
i Municipi ecc.) erano impegnati in una difficile
e per far fronte pur in misura ridotta, ai loro co
pensare a programmi edilizi di qualche entità. M
materiali e la mano d'opera assolutamente necess
potevano trovare soltanto a stento e con gravi sac
mente.

Questo periodo fatale di stasi durò fino a t
fico, fino a tanto che non sorse un debole ra
rimediare completamente e radicalmente al male,

MDK

Debreczeni László

Erdélyi kiáll. N.Szal. 1939. jan.

M.D.K.

Debreczeni L.

rajzát közli a nevező a Némai-i református templom diadalívének oszlopfőiről – a gyulafehérvári székesegyház oszlopfőjével való összehasonlításra.

Entz G.: La cathédrale de Gyulafehérvár /Alba Iulia/
Acta Historiae Artium, Bp.1958.TomV. fasc.1-2.
27. old.

(Debreczeni László)

építész cikke

( ) A kolozsvári Farkas-utcai református templom.

Szépmüvészet
1942. 118–121. l.
alaprajzzal és képekkel.

Debreczeni László
építész

l.

Balogh Erdélyiren

8. l.

(Debreczeni László)

könyve

( ). A mi művészetünk.

Kolozsvár, 1940. 8-r.

Gyűjt (479)

Tekintetes

Müemlékek Országos Bizottsága

Budapest

Szives tudomásukra hozom, hogy
tanitványom mindenkor példás szor
és vizsgázott, nemkülönben mindenk
kedett. Mint a Területi Szövetség
ifjuság szövetségi életében is, mi
külügyi, majd általános sajtóoszt
pénztárosa, majd ellenőre. Ezekben
ismertem és ismerem ma is.

Debreczeni László, építés

Gerle János: Debreczeni László 80 éves 52-53

Magyar

...üvészet Bp. 1983 83/6

ges változat ornamentálásától erősen eltér) a főhomlokzat két hangsúlyos pontján már ott szerepel 1902-ben a két koszorút magasba emelő géniusz szobra (8. ábra). A két szobor végül a Milánóban bemutatott változatban került a Zeneakadémia főpárkánya feletti hatalmas szfinkszfejek elé (5. ábra). Korábbi formájukhoz képest maguk a géniusz-szobrok is átvettek valamit az egyiptomi szobrok merevségéből egyúttal az art deco-t és Maróti 20-as évek utáni klasszicizáló továbbfejlődését előrevetítve (3. ábra.) A milánói kiállítást tűzvész pusztította el, ami a magyar pavilont teljesen romba döntötte. Maróti helyszíni erőfeszítése révén sikerült eredeti pompájában helyreállítani a kiállítást, ami aztán számos díjat nyert a tűzvész miatt elhalasztott értékelésen. A Megfagyott Muzsikus, amelynek a mecénás Maróti gyakori céltáblája volt, Róth Zsigmond rajzával emlékezett meg a géniusz tűzből való újjáéledéséről (2. ábra).

A milánói kiállítás egyik következménye volt az olasz kormány elhatározása, hogy állandó magyar kiállítási csarnok felépítéséhez nyújt támogatást. A velencei épület telkét ingyen adták, viszont Maróti személyéhez ragaszkodtak (9. ábra). A festészeti munkákat Maróti itt is, mint más munkáinál a gödöllői művésztelep két vezetőjével, Körösfői Kriesch Aladárral és Nagy Sándorral készíttette. Régi, szoros kapcsolatuk egyik

10



motívuma Maróti finnországi ismeretségeiben rejlik, közvetlen barátságban állott Eliel Saarinennel és Akseli Gallén-Kallelával, aki 1908-ban nagyrabecsülése jeleként kis aranykoronával ékesítette Maróti arcképét (1. ábra). (A velencei kiállítóépületet a 40-es években egy szélvihar súlyos pusztításai után némileg átalakítva Benkhard Ágost állította helyre.) A másik következmény az volt, hogy a milánói kiállítás művészei között munkatársat kereső Adamo Boari olasz építész választása Marótira esett, őt hívta meg a Mexico Cityben épülő operaház (jelenleg Palació de Bellas Artes) díszítőszobrászati és belsőépítészeti munkáinak megtervezésére (4. ábra). (Marótit a Megfagyott Muzsikus Mende Valér és Freund Zsigmond rajzaival búcsúztatta — többek között.) (6., 9. ábra.)

1908-ban Fischer Józseffel együtt tervezte meg a hazai építészetben nagy jelentőségű pécsi országos kiállítás művészeti pavilonját (10. ábra). (A kiállítás fő épületeinek tervezője, a munkássága csúcsát éppen itt elért Pilch Andor, talán az itt kialakult kapcsolat hatására alkalmazta Maróti néhány motívumát egyik remekművén, a pécsi Zsolnay-kúton.)

1921-ben munkák híján örömmel fogadta el Saarinen meghívását, hogy elvállalja az Egyesült Államok-beli Cranbrookban épülő egyetem külső és belső díszítőszobrászati munkáit. Itt alakult ki, Saarinenéhez hasonlóan, a további munkáit jellemző neoklasszicista stílusa. Építészetileg helyenként meghatározóbbak ezt követően Albert Kahn, amerikai építésszel közösen készített munkái Detroitban és környékén.

Hazatérve háború alatti közel-keleti utazásainak hatására készítette el — alapos kutatómunka után — Salamon jeruzsálemi templomának rekonstrukciós terveit. A Lágymányosra diákvárost tervezett stadionnal és kiállítási csarnokokkal. (Itt, más munkáival ellentétben, az építészeti koncepcióból indult ki, neoklasszicista épületeinek részleteire építészeti dilettantizmus jellemző.) Vaskos kéziratban foglalta össze Atlantiszra vonatkozó elképzeléseit és az elsüllyedt főváros rekonstrukciójára tett kísérleteit. Utolsó terve 1940-ben a budapesti városháza építésére kiírt pályázaton az ókori monumentális építészettel való foglalkozás és amerikai építészeti élményei hatását mutatja. (13. ábra.)

Maróti jellegzetes különállását a századfordulós és az egész magyar építészettörténetben szobrászi érzékenysége magyarázza. A magyar építészetben ritkán művelt plasztikai vonalon tudott tevékenykedni, ebben segítette a kor, melyben a szakma továbbfejlődésének irányát elsősorban művészi szempontok határozták meg, és segítették olyan építészek, akik maguk is a művészi kérdéseket elsődlegesnek tekintve realizálták Maróti térkoncepcióit. Hozzá hasonlóan plasztikusan kezelt terek, térkapcsolatok megrajzolására szinte csak fantáziatervek alkotói merészkedtek. Maróti elsősorban enteriőrökben gondolkodott, a nagy gonddal megformált részleteket növelte meg és ezekből hozott létre összefüggő épületeket, egy magas színvonalú újabb dimenziót. (Ez jellemzi rekonstrukciós terveit is.) Sajátos módon éppen a finn építészet egyik lényeges és a mienkétől különböző vonása a térkapcsolatokban, mint önálló, magasabb rendszerben való tervezői gondolkodás.

Gerle János

11

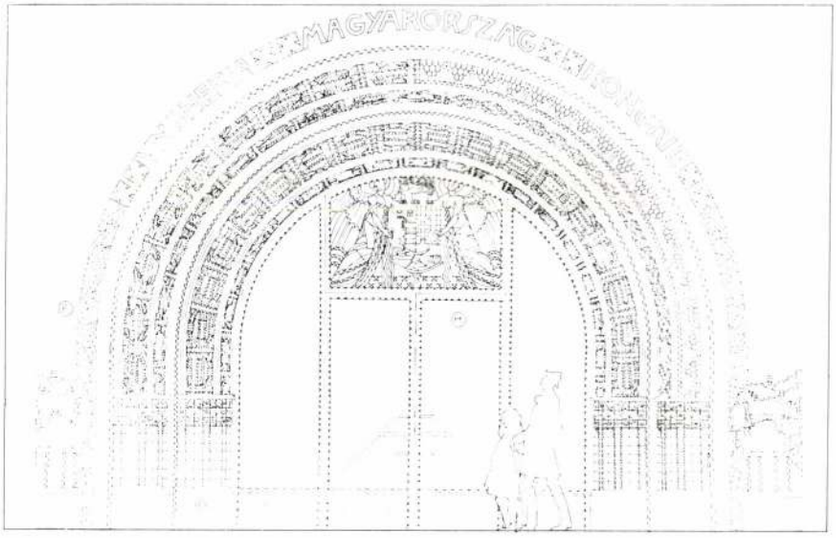

13

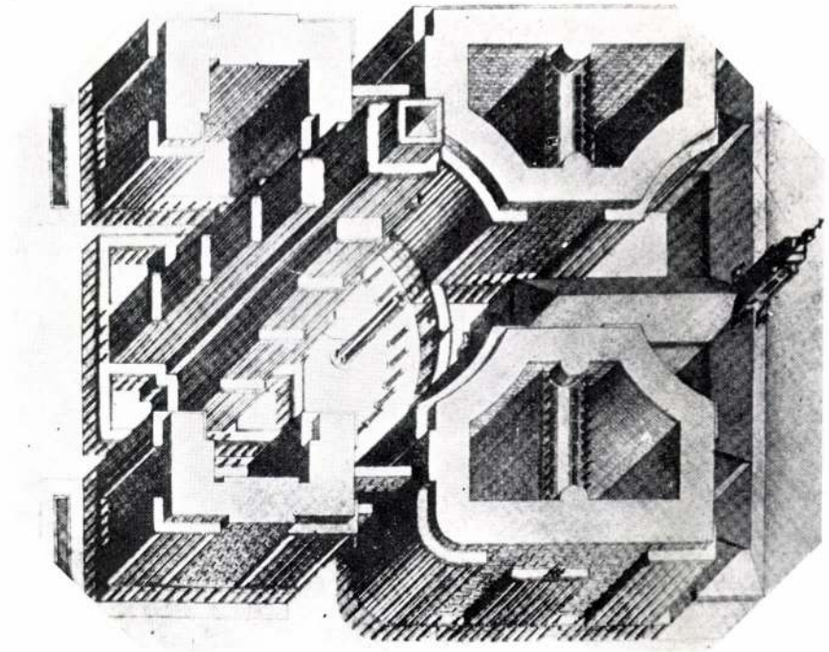



9

9. Mende Valér rajza a Megfagyott Muzsikusból (1908)
10. A művészet csarnoka a pécsi országos kiállításon (Janus Pannonius Múzeum, Pécs. Nádor Katalin reprodukciója)
11. A velencei kiállítási épület bejárata (A Ház, 1908)
12. Homlokzatrészlet a Walkó-házról
13. Terv a Budapest Városháza tervpályázatára (A Budapesti városháza pályázata, 1940. Bp. Székesfőváros kiadása)

12



9. Dessin de Valér Mende paru dans la revue « Megfagyott Muzsikus » (1908)
10. La salle des arts à l'exposition nationale de Pécs (Musée Janus Pannonius, Pécs. Reproduction de Katalin Nádor)
11. L'entrée du bâtiment d'exposition de Velence (« A Ház », 1908)
12. Détail de façade de la maison Walkó
13. Un projet du concours concernant l'Hôtel de Ville de Budapest (Le concours de l'Hôtel de Ville de Budapest, édition de la Capitale Budapest, 1940)

Debreczeni László 80 éves



1

Két nap választ el egymástól két születésnapot, melyek megünneplését joggal kapcsolhatjuk össze: 1883. december 16-án született Kós Károly és 1903. december 18-án Debreczeni László. Gyakorlati tevékenységük, szellemi érdeklődésük a valóságban is összekapcsolták életpályájukat. Debreczeni László méltatlanul kevéssé ismert munkásságának építészeti vonatkozásait foglalja össze Balogh Ferenc kolozsvári építészmérnöknek a romániai Kriterion Kiadó képzőművészeti sorozatában idén megjelent könyve (mely sajnos Magyarországon egyelőre nem kapható).

Ez az eddigi első nagyobb terjedelmű tanulmány a 80 esztendősen is fáradhatatlan Debreczeni László munkásságáról. A kiválóan szerkesztett könyv összefoglalja az életmű eddigi fontos állomásait, a szellemi hatásokat, az elért tárgyi eredményeket. Sűrített életrajzi adatok, alapos bibliográfia, helynévjegyzék segítik az áttekintést, a gazdag illusztrációs anyag (50 képmelléklet, 22 szövegközti ábra) sok eddig ismeretlen, vagy nehezen hozzáférhető értéket tesz közkinccsé.

Különösen említésre méltó érdeme Balogh Ferencnek, hogy eltért a szokásos művészpálya ismertetésektől, amikor a könyvet elsősorban közvetlenül gyakorlati útmutatónak szánta. Debreczeni László munkásságából kiemelte két maradandónak és részletes ismertetésre kívánatosnak tartott munkamódszerét és ezeket tanulmánya középpontjába állította.

A két terület, melyre vonatkozóan a könyv jóvoltából a Debreczeni Lászlót jellemző tudós és szeretetteljes figyelem minden építészeti kutatóban megelevenedhet, a fatornyok, fa haranglábak, illetve a középkori kőépítmények pontos megfigyelése és leírása, felmérése. A fatornyok esetében a szerkezeti besorolás, a középkori építményeknél a kormeghatározás, felmérés lebonyolítás, felszerkesztés, ellenőrzés folyamatait részben Debreczeni László saját leírásaival, részben vele folytatott beszélgetések alapján közli Balogh Ferenc. Ezzel egyúttal azt a hiányt is igyekszik pótolni, hogy Debreczeni László saját maga tapasztalatait nem tette közzé, sok feljegyzése, tanulmánya van kéziratban. Ennek két fő oka van: egyrészt életsorsa, mely mindig olyan újabb és újabb feladatok vállalására ösztönözte, amelyeket más nem végzett volna el helyette, de így új területeken kellett magát szakértővé képeznie. S hogy ezt mindig a legnagyobb igényességgel tette meg, ez a második ok. Számtalan kutatási eredménye általa kiadásra még alkalmasnak nem tartott, kristályossá nem csiszolt formában, vagy csak emlékezetében rejtőzik. Kedves látogatóit ajándékozza meg egy-egy kolozsvári séta során nyolcvan év alatt összegyűjtött kincseivel, művészettörténeti adatokkal, legendákkal, adomákkal, az építőmesterség ősi és népi fogásaival. Egykori mestere, Kelemen Lajos, az Erdélyben mindig újra születő polihisztorok egyike ontotta magából tudását így, szóban, az őt hallgatók emlékezetére bízva ismereteinek nagy részét.

Igen nehéz eldönteni, végülis melyik az a terület, ami Debreczeni László szívéhez a legközelebb áll. Talán grafikai, kalligráfiai munkássága lehet ez, amivel először szerzett hírnevet magának, és ami minden más munkája hátterében jelen van, akárcsak Kós Károly teljes életművében az építészet.

Debreczeni Lászlót művészi ambíciói ellenére körülményei műszaki technikumba kényszerítették, amit 1923-ban végzett el. 1925-ben ismerkedett meg az életére sorsdöntő hatást gyakorló Kelemen Lajossal, akinek javaslatára elkezdte rajzolni Erdély középkori emlékeit. 1928-ban felajánlotta Makkai Sándor református püspöknek, hogy feltérképezi a református egyházi emlékeket, és a megbízás eredményeképpen az általa felmért épületek száma hosszú évek alatt elérte az 512-t.

*

„Felméréseit, adatközléseit és észrevételeit több művészettörténész használta bizalommal. Debreczeni nevével Kelemen Lajos, Entz Géza, Balogh Jolán, Balogh Ilona,

2

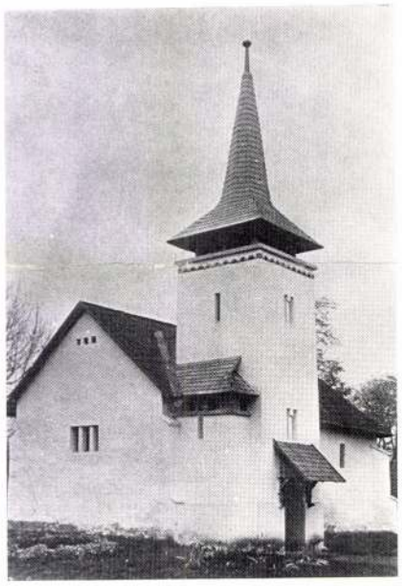

3

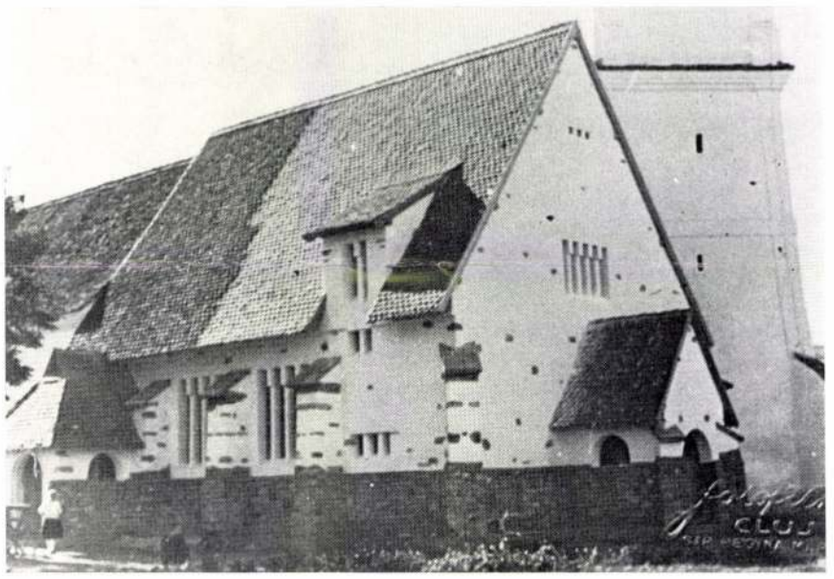

1. Debreczeni László a Kolozsvár, Insz-telepi temlom előtt, melyet Kós Károly tervezett; a fedélszék Debreczeni László munkája (Gerle János felvétele, 1983)
2. Maroskoppánd, ref. templom toronykiegészítése (1932)
3. Homoródokland, unitárius templom (1937)
4. A marosfelfalusi régi templom
5. Homoródokland, unitárius templom (1937)
6. Mészkő, unitárius templom szószéke (1971)

4



5



6

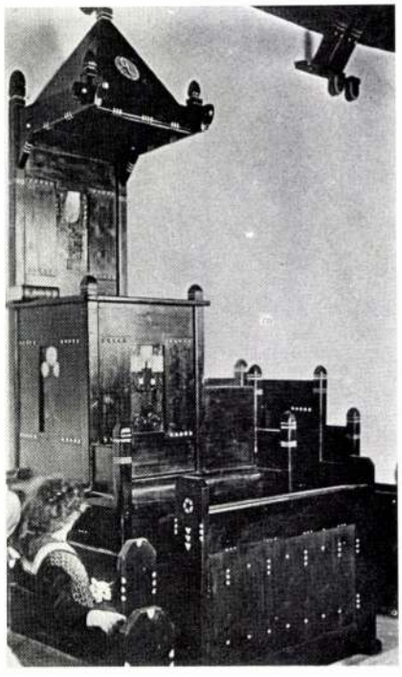

1. László Debreczeni devant l'église de l'habitation collective Insz à Kolozsvár; la charpente est le travail de László Debreczeni (prise de vue de János Gerle, 1983)
2. Le complément du clocher du Temple réformé de Maroskoppánd (1932)
3. Temple unitarien de Homoródokland (1937)
4. L'ancienne église de Marosfelfalu
5. Temple unitarien de Homoródokland (1937)
6. La chaire du Temple unitarien de Mészkő (1971)

Attila, Virgil Vatasianu, Rados Nagy Margit és a néprajzkutató Károly munkáiban egyaránt talál- — írja Balogh Ferenc.

a munkának közbensõ állomása- t meg elõször egy levelezõlap- ajd a grafikus Debreczeni László lismerését hozó bibliofil kötet, az református templomok és tor- liben áll ennek nagyszerûsége? Kós Károly és a Fiatalok húsz évvel kialakított stílusát fejlesztik to- ek a stílusnak egy egyéni változa- tik meg. Õrzik a századforduló ó értékeit, de távol maradnak at- felszínes, könnyed, divatszerû a s grafikában. A Debreczeni rajzait ömör kifejezésmód mögött rejlõ begyakorlottság és figyelemössz- távol-keleti mûvészet hatásaként európai kultúrába. Debreczeni nagyobb pontossággal rögzíti az épület látványát, ugyanakkor a grafika mûvészi ereje által a felszíni látvány mögött rejlõ lényeget is összefoglalják.

Épületfelmérései során Debreczeni a mûemlékmegóvás kérdésének középpontjába került, ez vezette ahhoz, hogy miután a tárgyi kultúra teljes körének ismerõjévé vált (felmérései kiterjedtek a szöttesekre, festett ornamentikára stb.), avatott restaurátorrá és tervezõvé is legyen. Elsõsorban a faépítészet emlékeire fordított különös figyelmet, hiszen a fatornyok és fa haranglábak építésében Magyarországon Európában egyedülálló mûvészet fejlõdött ki. E fejlõdési folyamat feltárásában és emlékanyagának megörökítésében, illetve gyakorlati megóvásában jelentõs eredményeket ért el.

A húszas évektõl kezdve rendszeresen közölt írásokat, elõbb az Ifjú Erdély c. folyóiratban, majd részt vett az Erdélyi Fiatalok c. lap megindításában és annak megszûnéséig, 1940-ig tíz éven át belsõ munkatársa volt. Így egészült ki tevékenysége szakirodalmi és közéleti publicisztikával, megjelentetett irodalmi és mûvészeti kritikákat, kultúrtörténeti jegyzeteket, néprajzi tanulmányokat mindig kulturális értékeink megõrzéséért és folyamatos továbbviteléért harcolva.

A háború után végül fõiskolai és egyetemi elõadóvá lett, mûvészettörténetet, népmûvészetet, ábrázoló geometriát tanított Kolozsvárt. Mûemlékhelyreállítói és tervezõi tevékenységét ma is folytatja. Többnyire olyan körülmények között, ahol nyolcvan évesen is töretlenül megõrzött hitén és akaratán kívül semmi más támasza nincsen, de munkája eredményeként nemcsak tovább szolgáló épületek, hanem talán ez a hagyományozható hit is a nyomában marad. Így közvetít tárgyi és szellemi értelemben egyaránt múlt és jövõ között, olyan ismereteket, értékeket mentve, amelyek történeti, nemzeti és személyes önismeretünk alapkövei. Ezt a kultúrahordozói szerepet élte meg minden felvállalt munkájában, ezt a hivatást tölti be ma is.

*

Balogh Ferenc könyve, ahogyan a szerzõ maga írja, nem térhetett ki az életmû minden vetületére, faragás, textilmûvészet, ötvösmûvészet, közírói és szerkesztõi tevékenység, könyvgrafika, ex libris, kalligráfia területén még további, mielõbbi feltáró munka szükséges.

Debreczeni László Kós Károly építészeti munkásságának a háború után közvetlen részese volt, elsõsorban a református egyházi munkák kivitelezésében volt szerepe.

Debreczeni László jelenleg több korábbi s mai kutatási eredményének feldolgozásán munkálkodik, joggal várhatjuk, hogy ismereteinket bõvítõ, tudományos közlésekhez képest is szokatlanul tárgyilagos és pontos tanulmányok születnek. Ehhez és más, további munkákhoz kívánunk erõt és egészséget. Reméljük, hogy Balogh Ferenc Debreczeni Lászlót e rövid írásnál sokkal meggyõzõbben és alaposabban méltató munkája minél több magyarországi olvasóhoz el fog jutni.

Gerle János

Balogh Ferenc

Debreczeni László

Kriterion

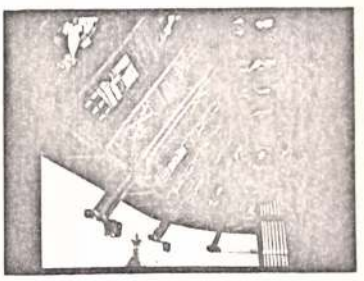

7

7. Balogh Ferenc könyvének borítólapja (Kriterion, Bukarest, 1983)
8. Szászrégen, református templom szószéke (1938)
9. A ketesdi fatorony (Kalotaszeg)
10. Az ördöngősfüzesi harangláb

9



10



7. La couverture du livre de Ferenc Balogh (Kriterion, Bukarest, 1983)
8. La chaire du Temple réformé de Szászrégen (1938)
9. Le clocher en bois de Ketesd (Kalotaszeg)
10. Le beffroi d'Ördöngősfüzes

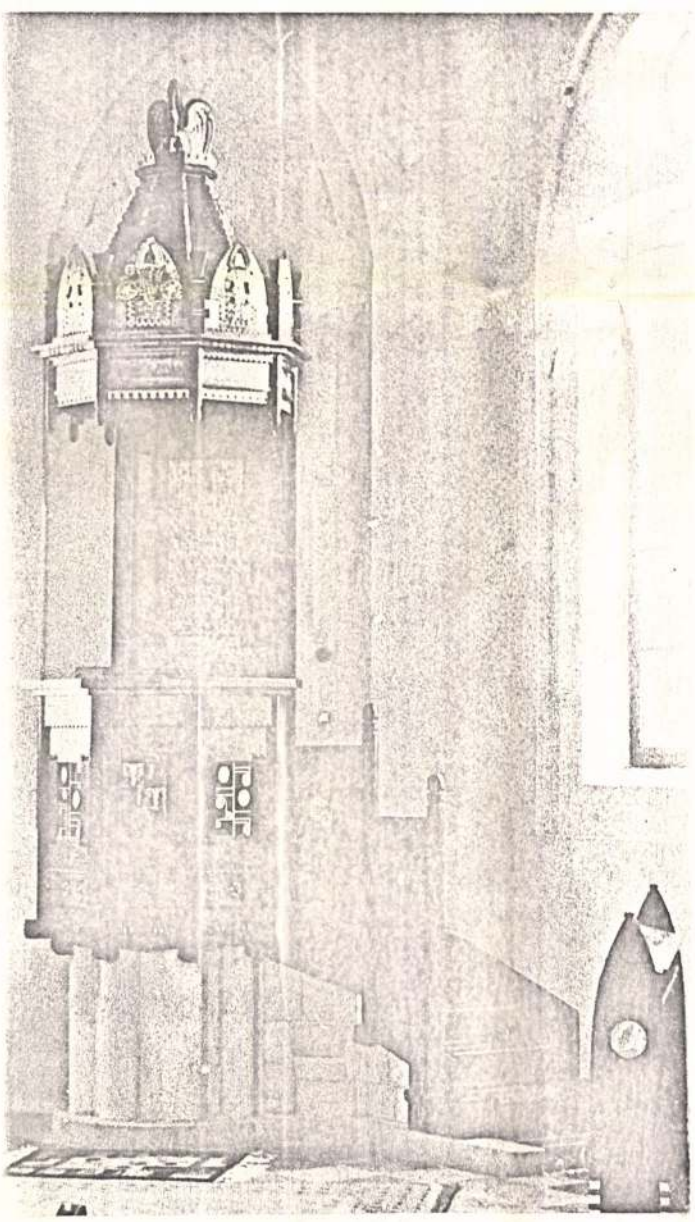

<Debreczeni László>

épitész

cikke

<> Széljegyzetek egy népművészetünkről

Szóló numkához:

Erdélyi Muzeum

1942. 153—178 l.

Erős támadás

Ortutay

Gyula nun-

kája ellen.

uralkodása úgy a hazai, mint a
anusága szerint Magyarország
olt, hazánk a külföldet sokban
ontjával, Olaszországgal szoros
gati államok színvonalán állott,
ja volt a tudománynak és művé-
zsa alatt fokozott tevékenységet
z országban a világi művészetek
yek Mátyás korát a renaissance
kiállítás aránylag korlátolt számú

Érdekes jelenség ez.
állítás, hogy Magyarország m
ténelmi események következté
s ennek a nyomait viseli mag
a nép faji jellegében kell kere



Debreczeni László
építész

Nemzeti Szalon 1939. jan.
Erdélyi kiáll.

Debreczeni László Kolozsvár—Cluj, Str. Marechal Foch 12.
Coleg. Unitar.

DEBRECZENI LÁSZLÓ.

* 1903. dec. 18. Marosvásárhely. 1928 óta az erdélyi ref. Egyházkerület műemlékeinek lelkes kutatója és avatott gondozója, szakíró és tervező. Az »Erdélyi Fiatalok« egyik alapítója és szerkesztője. Jelentős műve: Erdélyi református templomok és tornyok. Kolozsvár, 1929.

15—24. Erdélyi műemlékek, tussrajzok. mgt.

25. Maroskoppándi iskola, terv.

26. Jód-ratosnyai iskola-templom, terv.

27. Balázs Ferenc háza, Mészkő, terv.

ze ~~xxx~~ teljesen kifejlődött korinthusi ~~xxx~~-
gerikus női fejekkel. Az egymással szem-
er és két acanthus levél képez ~~||||~~ díszt.

5 cm.

ft.

20.

253.

Debreczeni László

Ady László. A székelyföldvári református egyházközség története. Debreczeni László rajzaival. Turda-Torda. 8° 50 l., 1 lev. Füssy József kny.

1930.

ben tört elő az a feladat, hogy igyekezzek rekonstruálni a Wittenbergben három évszázad alatt megfordult, több mint háromezer magyarországi és erdélyi hallgató életkörülményeit is. Az eddigi külföldi iskolázás-kutatók megelégedtek a hallgatók névsorának összeállításával s azok közelebbi tanulmányi és magánviszonyaival már nem igen foglalkoztak.

Kétségtelen pedig, hogy ezeknek az utóbbi viszonyoknak ismerete igen hasznos, részben életrajzi, részben művelődéstörténeti adatokat nyújthat, s a külföldi iskolázás kérdéseinek tisztázásához szervesen hozzátartozik.

Az eddig általam összegyűjtött anyag, mely elsősorban a magyarországi hallgatókra vonatkozik, — bár már jelentős — még nem elegendő a kérdés összefoglaló megírásához. A közel jövőben azonban nem igen lesz alkalmam hallei és wittenbergi levéltári kutatásaimat folytatni, illetve kiegészíteni. Nem végzek tehát — úgy vélem — felesleges munkát akkor, amikor az erdélyi hallgatókra vonatkozó adataimból közreadom azokat, amelyeket más részletkutatók már az összefoglalás előtt is felhasználhatnak.

Mindenek előtt néhány szóban vázolnom kell forrásaim természetét és jelentőségét.

Minden kutatás alapjául elsősorban az *egyetem anyakönyve* szolgál. Az anyakönyvet, amely 1502-től 1812-ig terjed, tíz fólió kötetben őrzi a hallei egyetemi könyvtár. Az iktatásokat tartalmazó anyakönyv-

Debreczeni László .

1939. Erdélyi Képzőmüv.kiáll.
Erdélyi müemlékek, tusr.
Maroskoppándi iskola, terv.
Jód-ratosnyai iskola,templom terv.
Balázs Ferenc háza, mészkőterv.

Nemzeti Szalon

Debreczeni László

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület már 1928 óta végzi az erdélyi ref. egyházak tulajdonában lévő templomok, templomi berendezések, klenodimnok, hímzések öszeírását, rajzban és fényképben való megörökítését. Ezt a munkát fenti végzi községről községre járva, de bár már nagyon sok helyen megfordult és rengeteg rajzot készített, a teljes anyag még ma sincs feldolgozva. Az Erdélyi Ref. Egyházkerület 1928-ban kiadott egy albumot, amely 50 erdélyi templomnak fentitől készített rajzát foglalja magában.

Darkó Ákos dr: Az Erdélyi Ref. Egyház műemlékei. Kolozsvár é. n. 6-7. l.

8.9.l



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Debreczeni László

tervei alapján javitóták

~~a kolozsvári Farkas utcai,~~

~~a bonchidai, magyargyerő-~~

~~monostori, mezőveres egyházi,~~

az algyógyi, nagyrápolti,

viczei, erdőszentgyörgyi ref.

templomokat. Tervezte

a szászrégeni ref. templom

szöszöt.

Dorkó Ákos dr.:

Az erdélyi ref. egyház

műemlékei.

Kolozsvár, é. n.

8. l. 9. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi utca 26. IV. 1.

Debreczeni László

építész

† 1944. január

Kolozsvárt

nem biztos!

A címére küldött

levél a posta

„Meghalt" jel-

zéssel jött vissza

Budapestre.


STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER

Debreczeni László
épitész Kolozsvár

1944 febr végén hivatalos ügyben levélben jelentkezett a MOB-tiál. Tchátalegnagyobb disznóság, hogy a posta nehány héttel ezelőtt arzal küldötte vissza a hozzá intézett levelet, hogy „a címzett meghalt"!

1944. márc. 1.

Budapest, 1944. május 1.

Barátom!

[illegible]4 Győri Szemle különnyo-
[illegible]dd hálás köszönetemet
[illegible]l fogadd

Gyermekek karácsonya

A fenyő és a csillag

Irta: Csűrös Emília

A legmagasabb hegy tetején, odafönt, ahol sohasem olvad el a hó, nőtt egy szép karcsú fenyő. Nem volt szomszédja, társa, rokona, egyedűl állt az örök hó fölött, az örök csillagok alatt. Mikor odalent a völgyekben virult a nyár, a fenyő ágait is bearanyozta a nap, de csak hűvösen, akár a csillagszórók fénye. Ő mégis hálás volt ezért a hűvös napsugárért, boldogan nyújtoztatta ágait és lengette a szélben.

Egy csöndes éjszakán, mikor már a hold is aludni tért és nem vigyázott többé a rakoncátlankodó, szerteszórt csillagokra, azt érezte a fenyő, hogy valaki megsímogatja koronáját. Odafigyel, — honnan jön ez a símogatás? Sápadt fényű csillagot látott maga fölött, amint szégyenkezve bújt egy felhő széle mögé. Felüzent ágaival a fenyő.

— Te vettél észre engem?

Visszafelelt sugarával a csillag:

— Régóta figyellek és szeretlek!

A fenyő örömében meglengette koronáját.

— Miért szeretsz engem?

— Mert egyedül vagy és nincsen társad, sem rokonod.

— Neked annál több van!

— Van. De mégis egyedül vagyok. A többiek ragyogásában nem vesz engem senki sem észre.

— Pedig szép vagy! Szebb a többinél!

— Honnan tudod?

— Jól látlak. Mikor felhős az ég, a többiek mind elbújnak, de te átragyogsz a felhőkön is. Olyankor is látlak, mikor vihar tördeli az ágaimat.

— Azért látsz, mert szeretlek!

Igy beszélgettek ezután mindennap a fenyő meg a csillag. Ilyenkor a fenyő ágai ide-oda lengtek, apró tű levelei összesimultak és reggelre a fenyő mindig szebb és nagyobb volt mint azelőtt.

Olyan nagyra nőtt már a fenyő, hogy a völgyben az emberek is észrevették. Sokat beszéltek róla és büszkék voltak a szépségére. Egy éjszaka fejszés ember állott meg mellette. Csodálkozva nézte az embert, mert csillagok hullottak szeméből a hóra. De ezek a csillagok könnyek voltak, mert a fejszés ember szegény szénégető volt és betegen feküdt egyetlen gyermeke. Két kézre fogta a fejszét és nagyot fohászkodott:

— Gyere te szép fiatal fenyő! Hadd vigyelek haza szegény kislányomnak! Talán meg is gyógyul az örömtől, hogyha téged meglát!

Csattogott a fejsze és nemsokára ott feküdt a fenyő szép zöld ágaival a fehér havon.

Hideg éjszaka volt, csakúgy reszkettek odafönt a csillagok. A kis csillag egy felhő mögé bujt...



A fenyő és a csillag.
(Debreczeni László rajza.)

A szénégető vállára vette a fenyőt és megindult vele kunyhója felé. A gyermek egyedül feküdt a szegényes kicsi szobában, arcát pirosra gyújtotta a láz, mellecskéje hörgött, zihált, valahonnan már el is indult feléje a csúnya fekete halál.

A szénégető bevitte a fenyőt a szobába, beleillesztette egy fatönkbe és odaállította a kislány ágya mellé. Sötét volt bent, szegény volt a szénégető, nem volt pénze gyertyára. A gyermek csak aludt tovább, semmit sem vett észre!

Kiment a szénégető a háza elé, szeméből csak úgy peregtek a könycsillagok a fehér hóra. Panaszosan szállott sóhaja az ég felé:

— Istenem! Karácsony éjszakája van! Bár annyi pénzem lenne, hogy gyertyácskát gyújthatnék erre a kis fenyőre. Talán észrevenné és meggyógyulna!

Hideg volt nagyon, reszkettek a csillagok, de a kislány szemét súlyos lázálom zárta le. Nagy, gyilkos tűz égette egész kicsi testét.

Hiába zöldült mellette a fenyőfa, hiába lengette illatos örökzöld ágait, a kislány nem érezte a fenyő illatát. Piros kicsi száját cserepesre gyujtotta a láz és aludt mély, halálba hajló álmot. A fenyő csak lengette ágait, hűvös szellőt hajtott a kislány forró arcára és csillogó estharmat remegett ágain. A hegytetőre gondolt, a szép hajnalokra, a rózsaszínű alkonyra a fehér hegycsúcsok fölött és a szép, kicsi, halvány csillagra. Minden egyes tűlevélkéjén végigfutott a szomorúság. Soha-soha végig nem simítja többé a szelid, kedves csillagsugár.

akkor élt mozzanatát az egykoru álomképpel összeköti és abban a percben ismeretlen dimenziók középpontjában érzem magam: a multba és a jövőbe látok! És az óra ketyeg az iróasztalomon: nem tétovázhatok. És ekkor, — még mindig a felismerés döbbenetes kényszere alatt, egy távoli álomkép felkisértő hatására hallgatok és úgy intézkedem, ahogy ama régi álomkép élménye hat rám: ahogyan megoldottam ezt, vagy azt a felmerült kérdést, ahogyan kivágtam magam ebből vagy abból a kinos, kellemetlen helyzetből — az álmomban! *Ugyanazokkal a lelki motivumokkal oldom meg az élet kis jelenetének kérdését is, mert ellenállhatatlanul kényszerít rá egy álombeli tapasztalás* . . . Hát nem őrületes ez, doktor?!

Tehetetlenül nézett rám, míg kutatva, leplezetlen figyelemmel vizsgáltam ezt a felindult, rendkivüli, érdekes férfiarcot. Eltekintve a szakember fokozódó érdeklődésétől, valahogy ezen felül és ettől függetlenül is kezdett foglalkoztatni a titokzatos eset. Néhány óvatosan fogalmazott kérdésemre kapott válasza meggyőztek arról, hogy nem a szokásos neuraszténiával állok szemben és nem is az unatkozó semmittevés, vagy a túlfeszített idegzet sokszor azonos kényszerképzeteivel. Az érdeklődő kiváncsi és a felfedező szakember kettős izgalma hatalmasodott el rajtam, amint egyre kétségtelenebbé vált előttem, hogy Mr. Baross esete eddig példa nélkül áll a pszychológia és az álomkutatás történetében: kétségkívül az emberi léleknek oly megnyilatkozása, mely mindeddig rejtve maradt a tudomány előtt és amelynek tanulmányozása, analizise ki tudja, még milyen meglepetéseket hozhat mindnyájunk számára?

Azt hiszem, nem fogom soha többé elfelejteni tudni azt az estébe hajló őszi délutánt, amint egymással mind meghittebben beszélgetve szemben ültünk ama rettenetes bérház nyolcadik emeletén. Néha még ma is, — hogy foglalkozom az esettel, — gyakran feltűnik előttem a kis szoba, amint egyre erősödően törnek be az ablakán az esti ucca fényei széles pászmákat vetve a padlóra, míg a sötétedő háttérben, mint valami vörös, nesztelen röptű dongó, ideoda száll a mérnök vastag havannájának izzó vörös tüze. Lennről, a körútról, zavaros káoszban zsongott fel az esti ucca ismerős lármája.

— Mit gondol, betegség-e ez, vagy csak valami múló idegfeszültség? — vetette fel végül is igen halkan a kérdést szegény barátom, miközben élénken éreztem magamon barna szemeinek átható tekintetét. — Mit gondol Ön, doktor: nem agyrém, kényszerképzet ez, mely fatális logikával ismétlődik? Egyáltalán: lehetséges lenne az álomélet és a valóságos élet annyira különböző területeinek ilyen egybeeső érintkezése?

Őszintén megvallva, vonakodtam kissé egyenes választ adni a kérdéseire, hiszen magam sem voltam tisztában: mit is gondolhatnék róla. Ha jól emlékszem, valami kitérő választ mormogtam a dolog mélyebb és rendszeresebb analizálásának eredményeiről, hogy utána közvetlenül hosszas magyarázgatásba fogjak, mi mindent és miért kellene még megállapítanunk. Természetesen együtt mindkettőnknek, mert csak igy nyerhetünk kétségkívül szabatos képet a rendkivüli lelki tüneményről, valamint érthetetlen összefüggéseinek lelki rugóiról, — mert hiszen csakis ezekről lehet szó, — mondottam megnyugtatólag. Mindenesetre többször kell meglátogatnia, hogy a rendszeres és módszeres tanulmányi eljárásokat alkalmazhassam a pszichoiogiai vizsgálatnál. Megemlítettem azt is, hogy ha vezet valamelyes feljegyzéseket ezekről a tüneményekről, föltétlenül juttassa hozzám, minden esetre értékes forrásként használhatom. Ezt meg is ígérte. Sokáig fáradtan és elgondolkozva hallgatott, majd hirtelen felállott. Felcsavartam a villanyt s percekig mindketten káprázva álltunk a ránkszakadó fénykévék zuhatagában. Ugy láttam, mintha restellte is volna már kissé, hogy annyi időt elfecsérelt ezzel az üggyel . . .

— A soffőröm odalenn még azt hiszi, hogy szeretőm van itt, vagy jobb esetben valami bajom történt, — bucsuzott mosolyogva, miközben újra visszanyerte bemutatkozásának előbbi rugalmas frisseségét. — Nos, Isten vele, Mr. Bentham! Minden esetre, — amennyire rajtam mulik, úgy fogok tenni, ahogy Ön kivánja. A naplójegyzeteimet, — mint kivánja, — mielőbb eljuttatom Önhöz: bizonyára furcsa olvasmánya lesz, — és itt kissé idegesen újra felnevetett, — de minden esetre számítok diszkréciójára. Azt hiszem, Önben megbízhatom s még jó barátok leszünk, nemde?

Futólag a karkötő -órájára nézett s felkiáltott:

— Szent Isten! Hogy idefelejtkeztem . . ! Pont egy félórája várnak már a Szindikátusnál! Nos, a viszontlátásra!

Az utolsó szavakat már a lépcsőházból kiáltotta vissza, miközben gyors mozgással leszaladt. Még kitöri a nyakát! — ijedtem fel rá, de már a távolodó léptek dobogásának zaja is megszünt. Visszatérve a szobába, melyben sűrű fehér sávokban úszott látogatóm nehéz szivarjának füstje, egyre jobban kezdett foglalkoztatni a furcsa eset. Érthető módon, — midőn másnap megkaptam amerikai rendszerű, bőrkötésbe foglalt kis könyvét a jegyzeteivel, már felcsigázott érdeklődéssel estem neki a vaskos kis kötegnek. Igéretem kötelez, hogy bizonyos elhallgatásokkal, a szereplő személyneveinek felcserélésével adjam közzé mindazt belőle, ami Baross Pál érthetetlen történetével szorosan összefüggőnek találtam: bizonyára igy is eléggé elevenen bontakozik ki belőlük az ő rendkivüli egyénisége és élete egy korszakának furcsa regénye, még aznap este is, a késő éjjeli órákig az ágyban szivarozgatva olastam a naplót, mely különösen attól a dátumtól tarthat igényt joggal a tudományos világ érdeklődésére is, amely napon szegény barátom elhatározta, hogy „ennek a titokzatos dolognak az álmaival kapcsolatban — végre is a szemébe néz!" Ám nem érdektelen a napló abból a szempontból sem, ahogyan az akkori, forrongó új társadalmi és szociális eszmék a döntő átalakulást siettetve ugyancsak kifejezésre találnak a feljegyzések között: Az egész régi, ma már történelmi korszak miniatür képe bontakozik ki lassan a kis memoireból, minden tévedésével, ellentmondásaival és végül is diadalmaskodó erőfeszítéseivel egyetemben.

BEZÁRT KAPÚ

Elátkozott tündérkirályfi
Lakik bennem rejtelmesen.
A vágya (más mi lenne? —) válni,
Lenni király, lenni akármi,
Csak mégsem igy: együtt velem.

És lehetne, lehetne, mért nem?
Az kellene hozzá csupán,
Hogy lenne, ki kettőnek nézzen
Mi-kettőnket: engem szegényen
És őt — jövendő trónusán.

De nem jön a megkivánt új lét,
Mert a mesét csak én hiszem
S akikkel én beszélni tudnék,
Hogy valakit pártunkra vonnék:
Nincs már azokból senkisem.

Nem lesz ő már soha királyfi,
Az én sorsom lett végzete.
Nem fog ő már hazatalálni,
Én sem régi-magammá válni:
Nincs új varázs, csak holt mese.

Meghalt az én nagyhitű népem,
Meghalt a rét s a nagy határ.
Meghaltak, vagy elúsztak szépen
A vágyaink — felhők az égen —
Trónjára még a nap se száll.

Meghaltak a tündérleányok
S a kert, ahol Argirus élt.
Nincs az ösvény, nincs a vizárok,
Ahol jártunk, én már nem járok,
Itt hallgatom a holt mesét.

Mindennek köd, könny már a képe,
Minden fázik és didereg.
A városnak sincs élő népe,
Áll az öreg s úgy jön elébe,
Mint sírból, a játszó gyerek.

Meghalt minden, meghalt az éltem,
Vagy ha él is, nem úgy, nem úgy —
Holt vagy te is, Királyfölségem,
Ki lakásúl kaptad a létem:
Sirasd meg a bezárt kapút

Magyar Bálint

Cseje bátyó

— Meserészlet —

Irta: **Kovács György**

Alig pitymallott a keleti égbolt: a várbeli nép már talpon volt, vén emberek keserűen köpködtek s karbatett kezekkel várták a hajnalhasadást, öreg asszonyok álmosan ásitoztak a házak ajtaiban, az udvaron át nagy, fehér lompos kutya menekült a virradat elől, behúzott farokkal, az istállókból barmok bőgése szállt jámboran, békésen s az istállós legények mogorva káromkodása villámlott. A várbeliek nagyrésze már talpon volt; túrót eszegettek a munkába induló férfiak, a fehérnépek nyirágseprüvel térítgették a házak körül a tegnapi szemetet, fojtó, nehéz, tömött port kavarva fel; a gyermekek tejet szürcsöltek estéről megmaradt hideg puliszkával. Mielőtt a nép kirajzott volna a várból a mezőkre, felrivallt a kürt a nyugati várfokon. A dallamról, mit a pirosra fújt férfi olyan mesteri ügyességgel csalt ki az egykori tehénszarvból, mindenki tudhatta, hogy gyülekezni kell a vár udvarán, a tanácsnak valami olyan dolga került, ami nyilvánosság elé kívánkozik.

Véncsejét a kürtszó riasztotta fel álmából. Jókat aludt mostanában, mert már egészen bizonyos, hogy nem tündér, sem ellenséges követ a leány, kit rejteget. Nyugalom szállta meg lelkét, békesség és boldogság az éjszakáit. Felugrott a gyülekezőre, mintha vesszővel ijesztették volna ki a szalmából, gyorsan rendbe igazgatta csepűgatyáját s durva szövésű vászoningét, szeméből kidörzsölte csipáit, bajuszát is megpödörte, haját hátrasimította. Mielőtt kiment volna: szokmányát magára dobta, mert az ilyen véncsontot nyáridőben is hamar megtapogatja a kora reggeli friss levegő. Kezébe fogta a szekercét, amit — ha kitette lábát az ajtón, — nem hagyott el soha magától.

Mire mindezzel elkészült, sok nép összesereglett az udvar közepén: fiatal anyák magasra tartották karjukon csecsemőiket, hadd gyönyörködjenek, csudálkozzanak a csöppségek a tömör, gyüródó embertarkaságon. Cseje bátyó a tömegnek csak a szélén kapott helyet, de ide is elhallatszott, hogy Juhod úr őkelme mennyire nem tudja fékezni felháborodását:

— Te tolvaj, te! Hát nem kapsz elég eledelt a várból? Nem főznek neked elég ízesen asszonyaink, hogy a kicsiördög hasítson szíjjat a hátadból, te?! Miért loptál? Mi?

Most a kanász hangja kotyogott közbe, félénken, reszketve:

— Nyíjjon meg alattam a főd, ha én...

De Juhod úr nem engedte beszélni:

— Ne nyíjjon meg, te tolvaj! Hazucc! Ha nem etted meg a malacot, akkor más várból való embernek adtad el! De majd kivallod te, ha felkopik az állad, te semmirevaló!

— Ne mennyek el ebből a helyből, uram! Itt szakagygyon meg az inam, ha tudok róla!

— No várj. De ha nem kerül tanú az ártatlanságod mellett, te hitvány, bizony mondom, hogy öt álló napig nem fog étel járni a szádban. Mert megetted a malacot! Malacpecsenye kellett neked, te elvetemedett!

— Az idvességemre esküszöm, uram!

— Ne esküggy, a szentelt vízzel keresztelt fejed mindenit! Majd én megkérdezem a népet! Tudod-e, hogy kezét kellene levágni annak, aki megkárosítja a várbeliek közös vagyonát? Elméjét kellene kikaparni annak, kinek fejében megfordul a tolvajság!

— De a pokol tüze égessen el...

— Ne égessen el, már mondtam! Megkérdjük a népet, mert ha ellopták, látnia kelle valakinek!

Hangját felemelte, tekintetét széthordozta a körülállókon, szakálla mint a barna zászló lengett, amint jóhangosan kiáltotta:

— Hahó, emberek! Látta-e valaki a tolvajt tegnap, ki malacot lopott a disznócsordából?!

Mély hallgatás felelt, meg sem moccant senki. Csak Cseje bátyó talpa alatt kezdett forrósodni a föld, hirtelen, kibirhatatlanul. Lábat cserélt maga alatt, fejét leejtette, hátrább húzódott s a földet szemlélte konok önfeledtséggel. Más mindenki fenntartotta körülötte a fejét, az alacsonyabb termetüek lábujjhegyre emelkedtek, hogy többet láthassanak abból, ami a kör közepén történik.

— Hallottál-é bár egy hangot, te elátkozott szurkos kezű? Ki lopta hát el a malacot, mi?! Öt napig nem kapsz egy falat eledelt se!

Cseje bátyó mellett megszólalt egy asszony, ki mostanig keszkenőjével takargatta zabolás száját:

— Mérhogy lopott vóna, szegén? Istenem, sze kap ő ennye eleget. Mér kellett vóna neki a malac? Azér a pénzér? Nem is vesznek malacot másvárbeliek. Valaki ellopta. A kondásnak igaza vagyon! De mindenütt a szegényen, a gyámoltalanon verik el a port! Láccik az orcáján, hogy nem lopott a szerencsétlen!

Az öreg ember nem tudott tovább állani egy helyben, már nem bírta talpával a talaj forróságát. Óvatosan elsompolygott a gyülekezetből.

Az udvarról becsapodó zaj, dobogás és kiabálás a leányt is felkeltette, mikorra Véncseje visszaérkezett házába.

— Hol vót keed, bátyó? — kérdezte kiváncsi arccal.

— Gyülekezés vót, — felelte morcosan.

— S immár vége vagyon?

— Dehogy vagyon...

— Keed eljött?

— El. Láthatod.

— S mért nem várta meg a végit, bátyó?

— Mér? Hát azér, mert nekem semmi közöm a más bajával.

— Kinek a bajával? — élénkült a leány arca, egyre kiváncsibban.

Az öreg szigorúan végigmérte:

— Hinnye, milyen okos akarsz te lenni! Bújj vissza s aluggy! Korán van még. A nap sem jött fel.

— Nem alszom többet ,mert rossz álmok kénoznak ezen az éccakán...

— Osztán mit álmottál?

— Keedet látám az éccaka, — nyujtózkodott s ingujja alól kinyúló karjai olyanok voltak, mint a fehér márvány.

Cseje bátyó felfigyelt:

— Mit látál? Ingem? Az ilyen szép fiatal léán legénynyel álmodik, hallod-é? — próbált mosolyogni.

— Nem, éppen keedet láttam. De rosszat álmodtam; nem is mondom el, olyan rosszat láttam!

A vénember arca elborult. Nem jó, ha szűzleányok öreg emberről látnak álmot. Kezdte jobban érdekelni a dolog.

— Mongyad csak. Ne féjj.

— Hát, egy nagy fekete vizet láttam.

— Méj vót?

— Erősen méj.

— A rosszat jelent, csakugyan.

— Osztán három fekete varjú repült a víz felett.

— Három-é?

— Három.

tatta, hogy az új erdélyi magyar irodalom gyökerét a székely népi lélekkel való találkozásban látja. Visszaérkezése után már más szempontból is érdekli a nép és pedig legelső sorban úgy, mint társadalmi valóság, amelyet egyfelől nevelni, másfelől szervezni kell.

Balázs Ferenc *népnevelői munkájának* három alapeleme van: a népnevelésen keresztül öntudatosítani kell a népben szunnyadó sajátos lelket és alkotókészséget; alkalmat kell adni a népnek arra, hogy a jó értelemben vett modern kultúra ajándékaival minél szélesebben és gyakrabban tudjon élni, hogy ez a táplálkozás a népi gyökereket a tétlenségre kárhoztatásból az élet mai szintjére emelje; magának a népnek is tevőleges szerepet kell biztosítani saját nevelésében. A népnevelésnek ebből a hármas tekintetéből még egyes vonások is alig-alig érvényesültek más népnevelési munkákban és ime ő mindhárom vonatkozást teljes mértékben érvényre juttatja. *Faluszervezése* szoros kapcsolatban van a faluneveléssel. Csak ilyen alapos neveléssel lehet oda eljutni, hogy a falu, mint társadalmi sejtre is, önmagára ismerjen. A falut, mint a kisebbségi társadalom alapsejtjét minden tekintetben meg kell szervezni, de ennek a mindenirányú faluszervezésnek egyben mindíg vidékfejlesztésnek is kell lennie. A vidéket alkotó falvakat pedig mindíg hozzá kell szervezni a vidék központjában fekvő városhoz. Ezekből a kis vidéki körökből alulról felfelé kell megszervezni az új emberi társadalmat. Falulátásában, amint azt *Zöld árvíz* c. regénye is mutatja, egyaránt mentes a falusi élet régi idillikus felfogásától és a leginkább Móricz által követett egyoldalu naturálizmustól. Jól látja, hogy a falu ezerarcu, ősi, misztikus gyökerű közösség, amely még nem jutott el a maga igazi valóságának és erejének öntudatára. Ő éppen azért fárad, hogy a falu a maga valóját megismerje. Tudja, hogy a falu már semmiféle konzervativ neveléssel nem tartható meg mai formájában, a falu rálépett a modernizálódás útjára, ebből pedig az következik, hogy a falut ebben a modernizálódási törekvésében úgy kell támogatni és irányítani, hogy modernizálódása ne jelentse elfelejtett, régi, lelki sajátságainak pusztulását, hanem azok öntudatos átértékelődését a mai élet követelményei szerint. Hogy munkájának ezt a jellemét igazoljam, csak azokra az egyházi épületekre utalok, amelyeket *Debreczeni Lászlóval* az ősi alapokon, magyar stílusban, de a modern gyakorlati szükségeknek megfelelően építtetett ujra.

Ami általános népnevelői munkájára nézve alapvetően igaz, ugyanaz határozza meg *ifjúsági munkáját* is. Modern magyar ifjúságot akart nevelni, olyan ifjúságot, mely a modern élet minden ajándékával bátran él, de gyökerében megmarad *magyar humanistának*. És ez utóbbi meghatározás azért fontos, mert Balázs Ferenc úgy akart magyar lenni, hogy azért ne kelljen egyetlen más népet se gyülölnie.

Ezt a széleskörbe kitekintő humanizmust *külföldi útjai* alatt érlelte meg benne az élet. Félévtízedes bolyongása alatt olyan nagy emberekkel ismerkedett meg, mint a japán Kagawa, az indus Rabindranath Tagore és Gandhi. Hazaérkezése után sem szakadt el a világtól. Nem volt olyan hónap, hogy Mészkőnek ne lettek volna külföldi vendégei, nem is említve azokat a külföldi kapcsolatokat, amelyeket a betükön keresztül ápolt másokkal. Utóbbi időben szokás lett, hogy külföldi vendégeink meglátogassák a mészkői papot. Egészen természetes volt, hogy a temetésére is eljött egyik angliai unitárius lelkész, aki történetesen halálakor Budapesten tartózkodott. Balázs Ferenc mély magyarsága a legszélesebb emberi műveltséggel párosult. Vidéki magányában és kisebbségi sorsából következő elszűkült világában az egyetemes humánummal való kapcsolat jelentette az éltető, tiszta levegőt.

Ki volt Balázs Ferenc, mint *író?* Valaki, akinek az írás nem volt foglalkozása és mestersége, hanem egyik kifejezési formája és eszköze a szellemi hatásban. Írásainak tartalmát azok a gondolatok alkotják, amelyeket mint élete tartalmát vázoltam. Útirajzaiban, leírásaiban, regényében, novelláiban, verseiben, meséiben hol a magyar népi gyökerek felé mutat, hol a nép és ifjúság neveléséért küzd, hol az egyetemes emberi lélek erejének és szépségeinek új kifejezésére tör, minden téren egyforma természetességgel és ősi erővel. Az irodalmi műfajok nála összefolynak és egymást kölcsönösen megnemesítik, de ez a határelmosódás nem valami erőltetett, kificamított mesterkéltség, hanem a természetes, alkotó ember ősi egészsége.

Erkölcsi magatartásának alapját biztosan felismert *hivatástudata* és abból folyó határtalan szabadsága és függetlensége adja. Balázs Ferenc nem vitatkozott, mert tudta, hogy élete nagy alapvető kérdéseiben igaza van. Szabadon és boldogan csak kifejezte magát s még akkor sem tett semmit, ha mások kezdettek kötekedni vele. Sohasem sírt, panaszolt, pedig mennyi oka lehetett volna erre; mindíg fölényes derűvel tudott mindennel szembenézni, mert megtalálta a maga számára az élet belső és külső törvényeit.

Azt kell mondanunk, hogy az új építő erdélyi ember, aki túl van azon, hogy egy letűnt világ halott igazságait recitálja — esetleg sírassa — vagy merő kritikát gyakoroljon mindazzal szemben, ami volt és van, eleddig Erdélyben senkiben sem jelentkezett következetesebben, szabadabban és több irányban, mint Balázs Ferencben. És csak most halálában látjuk, hogy senki sem tud nálánál gazdagabb figyelmeztetéseket adni arra nézve, hogy nekünk is ilyen kisigényű, mélyen magyar, tanulásunkat, műveltségünket népünk szolgálatába állító, szélesen művelt igazi humanistákká kell lennünk. Balázs Ferenc sokoldalú egyénisége egyetlen életkategóriába sem helyezhető el, de gazdag élete minden alkotása ugyanazt a szellemet és ugyanazokat az igazságokat hirdeti és követeli.

Mozaik

Még hallom a hullámtörések zaját.
Most jöttem vissza a tengerpartról.
Szófoszlányok jutnak eszembe.
Futó mosoly valaki arcán.
Halványan a te alakod is
Előmerül az éjszakában.

Mozaikkép az egész világ.
Az alkotója kezét visszavonta.

Arcok, mosolyok, hangok
Egymásra halmozva, idegenül,
Mint sziklák a dagadó tenger
Hullámai között.
Hideg, fehér habok nyaldossák őket körül.
Elrejtik a mély tengeralját,
Mely ölelésében
Mindnyájunkat magába ágyazva tartja.

Csendes-óceán, 1926.

BALÁZS FERENC

Balázs Ferenc

1901–1937

Irta: **László Dezső**

Május 22-én Tordán elhunyt Balázs Ferenc, mészkői unitárius lelkész. Neve nem mint lelkészé, hanem mint íróé és társadalomszervezőé vált ismeretessé a magyar nyelvterületen. Mint író nemcsak egyik munkatársa, hanem egyenesen megindítója és szervezője az 1923-ban megjelent ú. n. *Tizenegyek* antológiájának. Öt évet vándorol az egész földet megkerülve. Utazásairól *„Bejárom a kerek világot"* c. hatalmas útirajzában számol be. 1928—1936 között végzett itthoni népnevelői munkájáról, melynek javarésze a mészkői uintárius egyházközségben folyt, tavaly adott számot *Rög alatt* c. széles körben ismert és elismert munkájában. Tagja volt az *Erdélyi Helikon* írói közösségének. Az Erdélyi Helikon c. folyóiratban versei, novellái, irodalmi és szellemi nagyságokról rajzolt képei jelentek meg. Az Erdélyi Szépmíves Céh sorozatában látott napvilágot *Zöld árvíz* c. kisebb regénye (1936). Az *Erdélyi Fiatalok* munkaközösségének 1930 óta alapító tagja és tevékeny munkása. Neki van a legelhatározóbb köze ahhoz, hogy az unitárius egyház ifjúsági munkája és *Kévekötés* c. ifjúsági lapja, amely elsősorban a falusi ifjúság nevelésére néz, megindulhatott. Mészkön *népfőiskolát* szervez és tordai székhellyel megalapítja az *Aranyosszéki Vidékfejlesztő Szövetkezetet.* Rövid életének szerteágazó munkássága négy főkörben helyezkedik el: lelkipásztor, népnevelő, író és ifjúsági vezető.



Balázs Ferenc

Érdemes lenne ebben a négy körben tovább folytatni a vizsgálódást és kimutatni, hogy mindenikben mi volt Balázs Ferenc különös jelentősége, azonban sokkal világosabb képet kapunk róla, ha megkíséreljük megtalálni egyéniségének azt a legbensőbb gyökerét, amelyből gazdag élete minden hajtása sarjadt. Balázs Ferenc működése minden területen *nagy ébresztő és kezdeményező* volt, erre a kezdeményező és ébresztő szerepre pedig nem úgy jutott el, hogy kritikát gyakorolt az élet kérdéses területein eddig elért eredmények fölött, hanem sajátos belső látással egyszerre látta meg az új lehetőségeket és parancsokat. Egyéniségének ez a vonása pedig egyenesen folyt abból a sajátos életképletből, amelyet kisebbségi sorsnak nevezünk. Balázs Ferencet a kisebbségi sors tette azzá, ami: ő lényegében nem más, mint *a kisebbségi életakarat leggazdagabb és legeredetibb erdélyi jelentkezése.* Hogy ezt az ítéletet még világosabban lássuk, tegyünk egy kitérőt.

A kisebbségi sorsban élők mindenbe beletörődött hatalmas táborában a kisebbségi életnyilvánulásnak három sajátos irányával lehet találkozni. Vannak, akik a kisebbségi magyarság életében azáltal akarnak szolgálni, hogy többségi sorsunkból átmentett életformáinkat és életstílusunkat akarják minél inkább fenntartani és folytatni. Ezzel a *konzervatív* magatartással szemben áll a kisebbségi élet *kritikai* irányzata, amely abban találta meg a maga létjogát, hogy kimutatja kisebbségi életünk külső és belső ellentmondásait, nehézségeit. Ezzel a két magatartással szemben Balázs Ferenc az *építő* szolgálatot vállalta. Balázs Ferenc nem konzervatív, de nem is a konzervatívizmus kritikusa, nem is a két magatartás eklektikus szintetikusa, hanem egészen új, kezdeményező életforma, amely a kisebbségi sorsból nőtt ki és amelyik ennek a sorsnak öntudatos új vállalását jelenti. Balázs Ferenc az analógia nélküli, sok irányú tapogatózásban keresett kisebbségi létforma legvilágosabb megtalálója és legszélesebbkörű kifejezője.

Balázs Ferenc akkor szervezi meg a Tizenegyek antológiáját, amikor folyóirat-alapításon túl még senki sem gondolt arra, hogy új kisebbségi írói közösséget és nagyobb lélegzetű könyveket is kiadó társaságot hozzon létre. Ha azonnal az antológia megjelenése után nem megy külföldre, a Tizenegyeknek bizonyára lett volna folytatása az *irodalom-szervezés* területén. Annak az időszaknak, a huszas évek elejének, sajátos kifejezési formája, új kisebbségi öntudat keresése a dolog természete szerint az irodalom. Balázs Ferenc a Tizenegyekben éppen az erdélyi irodalom kérdésével és ami még ennél is jellemzőbb, Székely mitológia c. másik tanulmányában Nyirővel és Tamásival, e két új népábrázolásra eljutott írónkkal foglalkozik. Ezt a két kis tanulmányát ne 1937-ből, hanem 1923-ból nézzük, mi volt még akkor az erdélyi irodalom és hol voltak Nyirő és Tamási? És ne feledjük, hogy egy kisebbségi sorsba épen csak belekóstolt teológiai hallgató írta ezeket a felfedező tanulmányokat.

Mire Balázs Ferenc hazajött, az erdélyi irodalom virágjában állott. Ezen a téren már nem várt rá kezdeményező szerep és munka. Viszont éppen ez a kor az, amelyben megszületnek az *erdélyi ifjúsági mozgalmak* s hogy ezek közül kettő: az Erdélyi Fiatalok és az unitárius egyház új ifjúsági mozgalma megszületett, abban elhatározó része volt Balázs Ferencnek. Ezek az ifjúsági mozgalmak még az erdélyi irodalom addig elért eredményeinél is határozottabban követelték az új kisebbségi létforma megteremtését. Mire ezek a mozgalmak — nem utolsó sorban az ő figyelmeztetéseire — világosan eljutottak arra a tételre, hogy a kisebbségi életnek, mint gazdasági, társadalmi és kulturális mozgalomnak, nem lehet más alapja, mint a falu, addig már nekikezd új falu-munkájának és annak küzdelmeiről és eredményeiről *Rög alatt* c. művében számot is ad. Balázs Ferenc már a Tizenegyek antológiájában megmu-

PÁSZTORTŰZ

TRANSZILVÁN IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

FŐSZERKESZTŐ:
REMÉNYIK SÁNDOR

SZERKESZTI:
CSÁSZÁR KÁROLY

XXIII. évf. 10. sz. 1937. május 31.

A régi baráthoz

Két évtized mély messzesége —
hajdani arcunk benne sápad,
mint két halott, — hisz csontjaink is
azóta egész ujjá váltak,

s hajdani testünk fölszívódott
az anyag ezer vezetékén,
de lám, a lélek ittmaradt
s a szeretet is szemed tükrén.

Csodálatos, hogy megmaradtál,
anyagban új, lélekben régi,
testünket szétmorzsolja az idő,
de lelkünket, azt el nem tépi.

S diák vagy most is, friss diák vagy,
a társaságban suta, félszeg,
az életben kevéskepénzű,
ábrándozó, ki sohse térsz meg

a valósághoz álmaidból,
az álmainkból, melyek benned,
lelkednek híves, szép patakján
szomjas szarvasokként legelnek.

Drága barátom, milyen ritka
az életben találkozásunk,
de szivünkben, mint régi ékszert
őrizgetjük hajdani másunk.

Óh, barátság, te tiszta lámpás,
mely hiven őrzöd régi arcunk,
az élet mélyein bolyongva
magunk előtt magasra tartunk

s a tárnák rejtélyes útain
felvillantjuk a lámpalencsét
s mint bányászok, bus mosolygással
köszöntjük egymást: jó szerencsét!

CSUKA ZOLTÁN

Szemben az örökméccsel

— Reményik Sándor új könyvének olvasása közben —

Irta: Kovács László

Mindig van valami visszariasztó abban, amikor valaki be akar hatolni a költő versein át lelkének és műhelyének titkaiba. Nyugtalan és kényelmetlen érzés ez, különösen annak, aki a szóbanforgó költőt szereti, és ez a szeretete egészen a versein keresztül támadt: először kapta a verseket és utána az embert. Szét kell szednie, át kell hasogatnia azt a ruhát, amit a költőben a lélek szőtt a testi ember fölé, vizsgálni szövetét, a fonalakat, amelyek a lélek orsójáról peregnek. Leegyszerűsíteni, alaptörvényeket hozni, kibomló színek keverő ecsetét keresni, szivárvány színek sugárzó központjáig menni el. Meglesni a pózt, ahogyan a költő az élet hozzárkező momentumait fogadni szokta; az ihlet patentjeit, a lélek kedvenc ruháját, amellyel a dolgokhoz ellátogat... Egyszóval próbálni a behatolást oda, ahol minden tisztán érthető lesz, ahol a költemények sejtelmes és titkos fátylai lehullanak.



Reményik Sándor.

Az ember örök gyermek-voltának bontó játéka ez: magát keresni meg mindenképen; addig bontani, szedni, amíg a maga hangtalan, közönséges, kicsi szivét találja meg ott, ahol a szív már maga fölé tudott hajolni, öröme, bánata és sorsa fölé. A lélek hangtalansága megtört: szóvá, művészetté, új valósággá lesz, mikor az anyaggal találkozik...

Reményik Sándor a modern költőknek az a meglehetősen ritka tipusa, akinél ez a találkozás legtöbb esetben nem misztikus, nem chaotikus és kifürkészhetetlen. Legtöbbször ott áll világosan a perc vagy alkalom, ahonnan a lélek eláradt és finom páraként felszállt. Csupa reflexió ez a költészet. Megáll valami váratlanul adódó alkalomnál, s lelkének galambjai megülnek rajta. Nem zajos, nagy élmények ezek, amelyek önmagukban nyújtják a lelkiszenzációkat, hanem szerényen felbukkanók a lélek mezején, amelyek mellett mások elhaladtak talán; amelyek csak úgy lesznek a lélek szenzációi, ha a költő fölemeli őket. Reményik Sándor versei mögött nincs regényes élet.

Az ő költészete inkább az élettől való menekülés regénye. A lélek gazdagon, gyönyörű igéretekkel érkezik a földre, s a valóság ezeket az igéreteket a légbe fújja. Örök, nagy harc indul a lélek és a valóság között; a lélek megtörik, a földre hull, a valóság nagy sírgödrébe temetik el. Keserű szájakká lesz a lélek, furcsa kiegyenlítődések, vagy alkuk lesznek a harcból. A lélek szép igéretei gyermek-emlékekké szelidülnek, amelyekre okos, szomorú fölénnyel néz vissza a szem, ha egészen be nem takarta őket hangos külsőségeivel, kézzelfoghatóságainak tarkaságával a valóság. A lélek alul marad, csak váratlan fordulatokban, hirtelen örvényekben bukkan a felszínre egy-egy döbbenetes, vagy boldogan megragadó pillanatban.

De vannak lelkek, amelyeken az egész esendő élet csüng. Nem lehet elejteni, mert vele törik az élet; büszke arcával az emberi méltóság borul föl. Az eszmények hüvös, változatlan, biztos szépsége pusztul el, pedig az egész élet rajtuk áll, csak velük indulhat el. Belőlük folyik az örökmécs olaja... A költők a lélek és valóság harca felett új vaságot építenek, amelyben ég felé emelik a kiegyenlítődés királyi palotáját... Reményik Sándor az eszmények szépségét és igéreteit remeteségben őrzi, a valósággal a harcát messziről vívja, vásárra nem viszi kincseit, csupán remetesége ablakához csapódik a valóság, s lelke és a valóság találkozásából szép, fehér jégvirágok lesznek. Reményik versek, amelyek nem bűnös életperceket melegítenek át a művészettel, de a művészetnek ép olyan törvényszerű virágai. A poéta destrukciója, amikor valamit összetör, hogy azután a maga törvényei szerint újra építse azt, nincs meg benne. Az eszmények házának ajtajában áll őrt. A versei beszélgetések, amiket az odaérkező valósággal folytat. Alázatosan és rendíthetetlenül áll. Feje szomorúan lehull, imbolyog a föld fölött, de az ég mágnese sohasem ejti a földre. Mindig azt keresi a gyorsan tovatűnőben, ami örök, amivel kilátás nyilik multba és jövendőbe. Ennek a megmaradónak, el nem mulónak kicsendítését, ezt a szép alkonyi harangszót majdnem minden versében jól hallani lehet. Nem boldog felfedezések ezek, hanem a pesszimista lélek menekülései a hüvös oltárokhoz...

A lélek lázadása a valóság ellen. A költőnek ez az örök regénye. A régi Reményik és az új Reményik ugyanaz, csupán több lett benne a rezignáció. A lázadás ma nem olyan élénk dacú, több a lélek szemérme és alá-

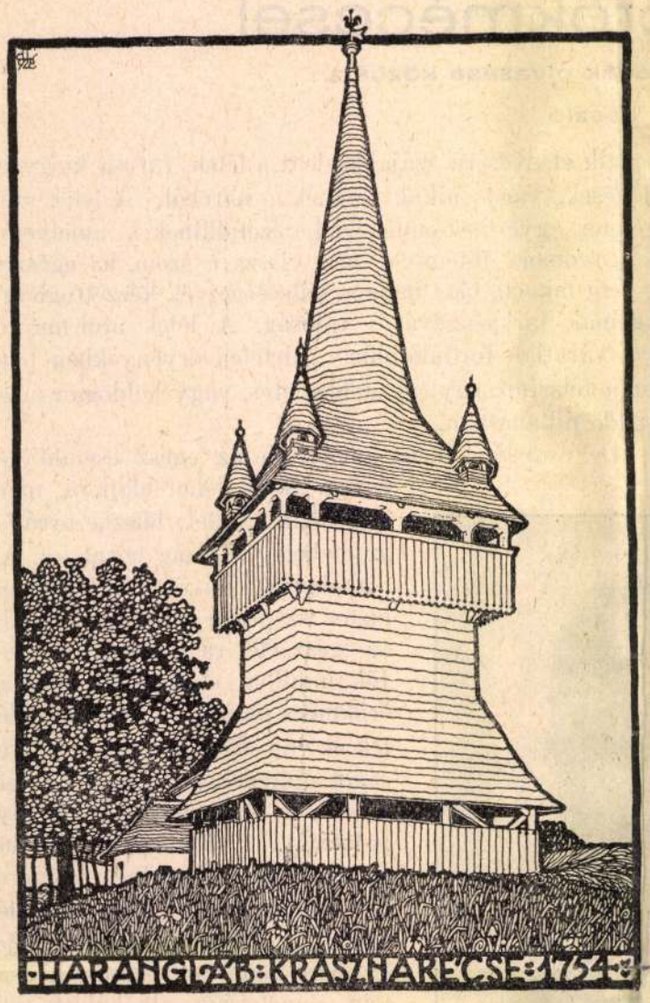

(Debreczeni László rajza.)

zata. A nemzeti költő itt maradt embernek. Jégvirágainak szirmát bontja elénk, s néha egy-egy színes, meleg virág is ablakába kerül. Gondolatai, mint fehér galambok szállnak fel örök, tiszta ég felé. Postagalambok ezek, örök dolgok izeneteivel.

Pedig a Reményik vers sokszor szürke alkalmakhoz tapad. Megfogódzik valamiben, amikor fel akar szállni. Ezt az alkalmi költészetet nem rendeli meg senki, maga érkezik el az alkalmakhoz. A lélek forgó szelébe csupán bele kell lökni az alkalom témafoszlányát, hogy benne keringeni kezdjen, a forgó-szél tölcsérén mind feljebb és feljebb szálljon és fenn, a lélek hüvös örök szeleinek hegedüi kezdik el játékukat. Egyszerüen kezdődik, mint egy csendes, mindennapi történet. „Tíz éves voltam." „Pap volt." „A klinikán a portás egyszerüen és sajnálkozva vonja meg a vállát: nincsen levél"... „Nem rég jöttem haza." „Magányos út, november, éjszaka, koromsötét." „Gondolok valakit, akivel összefügg az életem." „Valaki ma értem imádkozott." „E percben tettem le a könyveket." ... Csendes, zönge nélküli kijelentések. De mihelyt elhangzottak, az utána beálló pillanatnyi csend zenévé nő. A recitativó belefut a lélek felzengő akkordjaiba. A szürke kezdő hang, az alkalom lehulló szava hullámok hátára kerül, gondolatok és képek porzódnak a hullámverésben, s a hullám hegye magasra csapódik.

A Reményik-versnek nincs klasszikus zártsága, se modern zsufoltsága; egyéni pózkeresése, vagy sejtelmessége. Ha a formában nem fér el a gondolat, vagy megcsonkulna benne, a forma kilép zártságából, s a gondolat után idomul. A legjellemzőbb Reményik vers mindig a rapszódia és ditiramb formáit szereti úgy belső, mint külső kibomlásában. Egy-egy szó után hosszú, beszédes csend tünik tova... Néha szabályos zenévé lendül a vers, hogy egyszerre kihagyjon, mint a szíbdobogás...

Mások színesebbek, az élet piaci lármája belezeng orchesterükbe, meleg vért hullatnak, egész mellet kitárnak, tűz bennük a meleg nap és dühöng a vihar. A Reményik versében nagy, sötét emberi éjszaka terjed szét, de az éjszakában szeliden égnek az örökmécsek...

„ISTENEM"

Pap volt. Tiszteletesnek titulálja,
S vigyázza lépteit az ápoló.
Az arca: végzetbarázdálta föld,
A szeme: két nagy hullámtalan tó.
Köd uszkál rajtuk s borong tétován,
Mint hajnalban a tengerszemeken, —
Hervadt, igétlen, öntudatlan ajka
Csak egy szót morzsol folyton: Istenem.

„Istenem, Istenem, Istenem . . ."
Ötvenszer egyvégtiben: Istenem,
Hogy a hallgatót hideg futja át,
Figyelve e szívetlen, szárnytalan,
S dadogva mégis dübörgő imát.
E lélek infernókat járhatott be,
Amíg a téboly partján kikötött, —
A csendes téboly árnyai alá:
Az Isten még oda is vele jött.

„Istenem, Istenem, Istenem . . ."
Ötvenszer egyvégtiben: Istenem.
Ha szólnak hozzá, ez a felelet,
Minden kérdésre ez a felelet.
E száj az együgyűség kapuja,
S az örökkévalóság malma lett.
Csak jár, csak jár, őrülten őröli
A mindenható egyetlen nevét,
És közelében félve halkul el
És megdermed az emberi beszéd.

„Istenem, Istenem, Istenem . . ."
Hogy zakatol a megbomlott malom,
Az Isten neve: óriás malomkő,
Benne a világzúzó-hatalom.
Csak jár, csak jár, őrülten őröli
Hulló hóvá az élet rongyait . . .
Ó, szent és szabadító őrület:
A legnagyobbra mégis megtanít.

Reményik Sándor

Pásztortűz 1930. jan. 26. (képek)



10. A Névtelen katona szobrának avatása 1989. szeptember 16-án

FML. IV-B. 1406. 3863/1930; 1748/1930; 441/1930. sz. véghatározatok szerint Havranek Lajos kőfaragónál a hősi emlék négy oszlopát sürgetni kell. A Népsegélyező Egylet és a Szigethy-féle ház sarkára lámpákat helyezzenek a szobor éjszakai megvilágítására.

5. FMH, 1936. nov. 3. Kiegészítik a városi hősi emlékművet.; FML. P.m. IV-B. 1406. 182-19752/1937. A szobor elkészítésére 6000 P-t szavaztak meg. Megbízólevél, Székesfehérvár, 1938. jan. 25. A szobor elkészültének határideje 1938. május 1.
6. FML. P.m. IV-B. 1406. Pásztor János dr. Csitáry G. Emilhez írt levelei:
   1/ Kézirat. 1937. okt. 24. A művész árajánlata 6.240 P.
   2/ Kézirat. 1937. nov. 16. 6000 P-ben állapodnak meg.
   3/ Kézirat. 1938. jan. 21. A modell elkészítése folyamatban van. 2000 P kiutalását kéri.
   4/ Gépirat. 1938. máj. 11. „Tisztelettel jelentem, hogy a hősi emlékmű kiegészítő részét képező szarkofágot elkészítettem, leszállítottam és elhelyeztem. Őszinte sajnálattal kell jelentenem, hogy az elhelyezésnél a munkások járatlansága következtében a fekvő alak feje levált. Bár a szobor sérülése rajtam kívül álló okok miatt következett be, kötelezem magam, hogy az egész szoborművet f. évi november 1-ig teljesen újjal kicserélem."
   5/ Kézirat. 1938. nov. 14. A szobor kicserélése kő hiányában késik. A szobrot december végére igéri.
   6/ Kézirat. 1939. jan. 19. A szobor elkészült.
7. FML. P.m. IV-B. 1406. Párkányi Hősök és Felszabadulási Emlékszobor Egyesülete 1939. aug. 22-i levelében jelzi, hogy a törött katonaszobrot megvételre ajánlották fel nekik.
8. Új Fehérvár. I. évfolyam 6. szám, 1956. nov. 1. Ünnepség a névtelen katona sírjánál.
9. Az 1990-ben „A Nagy Fehérvári Árvíz" címmel rendezett kiállításról pl.: *Gyárfás Péter:* Rosszkedvünk nyara (Hegedűs 2. László kiállítása). Új Művészet I/3. (1990) 62-63.
10. Fejér Megyei Hírlap, 1989. szeptember 16. Emlékműavatás a Hősök terén.

1992

A 2. kép Barka Gábor, az 5. kép Gelencsér Ferenc reprodukciója, a 6-9. kép Hegedűs 2 László, a 10. kép Pati Nagy Bence felvétele

SAS PÉTER

DEBRECZENI LÁSZLÓ ÉS MÚZEUMA: ERDÉLY

Mindazok, akik Erdély építészetével, képzőművészetével, néprajzával vagy általános művelődéstörténetével foglalkoznak, tanulmányaik során természetszerűen eljutnak Debreceni László immár könyvritkaságnak számító munkájához, az „Erdélyi református templomok és tornyok" című albumához.

Ha az 1929-ben Kolozsvárt kiadott mű megjelenésének körülményeit vizsgáljuk, ki kell térnünk az előzményekre is. Ezek pedig a századfordulónál kezdődtek.

Ennek a kornak, a századforduló korának két művészi forradalma volt, melyek döntő hatást gyakoroltak a magyar művészi életre is. Az egyik a szecesszió világhódítása[1], a másik pedig az angol praeraffaelita mozgalom[2]. A szeceszió megteremtette a maga sajátos kifejező elemeit, eszközeit a képzőművészet, ezen belül a grafika világában is. Az ekkor kialakult rajzolási stílus később, így Debreczeni rajzolói munkásságának kialakulásakor és kifejlődésekor is éreztette hatását. A John Ruskin, William Morris, Walter Crane nevével fémjelzett praeraffaelita mozgalom követésre méltó tanokat tűzött maga elé: a népművészet újrafelfedezése, a sokoldalúságra való törekvés a művészet szolgálatában (lásd a könyvművészetet, mely magában foglalta nemcsak a könyvkötészetet, hanem a könyvnyomtatást és a könyvgrafikát is), a művész aktív közösségi élete a társadalom szolgálatában. Megvetették és elutasították a gyáripar szériatermékeit. Ezzel szembe a középkor (pontosabban a Raffaello előtti kor) eredményeit, egyedi termékeit állították.[3] Ezért érezték szükségét annak, hogy olyan manufaktúrákat hozzanak létre, ahol középkori mintára sajátos, emberi kéz által létrehozott termékek születhetnek.[4] A gondolatot Magyarországon először Kriesch Aladár valósította meg, egy művésztelep létrehozásával és működtetésével.[5] A művésztelep létrehozásának a praeraffaelita tanokon kívül volt még egy másik döntő ösztönzője. Ez Kriesch kalotaszegi útja volt. Az itt felfedezett népművészeti kincseket akarta az iparművészet segítségével az egyetemes kultúra részévé tenni.[6] Ezért vonulhatott be két új fogalom a művészettörténetbe. Kriesché, Körösfői Kriesch Aladáré (ki Kalotaszeg iránti tiszteletből felvette a tájegység egyik legszebb falvának nevét), s az általa alapított, megteremtett, létrehozott Gödöllői Művésztelepé. Azé a Művésztelepé (s az általa kisugárzott eszméké), melynek létrejöttét a világ szinte ellentétes két pólusa, Anglia és Erdély (Kalotaszeg) befolyásolta. A kezdeményezés a korabeli Magyarország kulturális szervei által is támogatott mozgalommá alakult. A Kultuszminisztérium művészeti osztályának vezetője, Koronghi Lippich Elek volt a mozgalom fő támogatója.[7] A mozgalom jelentősége nemcsak abban állt, hogy létrehozta a kor leghaladóbb művészi törekvéseit tükröző alkotások számtalan értékes darabját, hanem abban is, hogy a novum erejével hatóan f e l f e d e z t e az akkor még ősi természetességében szunnyadozó, önfejlődésében, alakulásában meg nem zavart Erdélyt. Ennek

a korabeli Erdélynek kincsestára a Malonyay Dezső által szerkesztett, ötkötetes „A magyar nép művészeté"-nek az erdélyi népművészetet reprezentáló első két kötete.[8] A kulturális élet irányítói tehát támogatólag fordultak Erdély s azok felé, akik központi kérdésként kezelték a fellelt értékek sorsát, jövőjét.

Mi volt azonban a politika irányítóinak elképzelése?

Sajnálatos módon a hivatalos Magyarország Erdélyt politikailag halálra ítélte. Igyekezett addigi, évszázados hagyományokon alapuló, politikai jelentőségű fogalmát „kigyomlálni" a magyarság tudatából. Ezt célozták azok az adminisztratív intézkedések, melyek az Erdély szót, mint fogalmat is el akarták feledtetni. Helyette gondolták bevezetni politikailag a „Királyhágón túli kerület", földrajzilag pedig a „Délkeleti Felföld" elnevezést.[9] Kós Károlyt idézhetem, ki az idők szélvetésének oly nagy vihart arató változását így magyarázta: „De amely nép valaha is elejtette Erdélyt, az a nép és kultúrája elesett itt a múltban és el fog esni a jövőben is menthetetlenül...".[10]

Milyen ok késztette erre a magyar államot? Miért bánt ilyen „mostohán" Erdéllyel? Nem akarta fenntartani a „két haza" fogalmát.

Az igaz, hogy bizonyos szempontok alapján érthető volt a főleg erdélyiek által hirdetett és vallott földrajzilag, gazdaságilag és kulturális alapon elgondolt önálló Erdély eszméje.[11] De politikailag nem! Erdély politikailag a magyar nemzet tagja volt, önálló fejedelemsége idején is szervesen és elválaszthatatlanul összekapcsolódott — mint annak egy területileg önálló része — a magyar nemzet fogalmával. Ha politikai értelembe vett függetlenségét, önállóságát hangoztatták volna, akkor egyúttal elismerték volna annak a magyar nemzettől független, egyes időszakokban szinte idegen voltát. Ebben az időben azonban Magyarország és Erdély politikailag is teljes integrációban volt. A probléma inkább abban gyökerezett, hogy ezt nem tudták megfelelő formában kifejezni.

A kellőképpen nem indokolt és erőszakosan gyors intézkedésekkel nem tudták megoldani a kérdést, inkább ártottak velük. Nem számoltak a jelen levő és indokolt speciális, egyedi regionalizmus érzékenységével sem. Mindezekhez a nehézségekhez társult a nemzetiségi kérdés oly fokú megoldatlansága, mely szinte egyenesen vitt a széthullás nem várt, de sejthető vége felé...

A kor jelzett művészi forradalmai döntő hatást gyakoroltak az építészek szemléletére is. Megindult egy mozgalom, mely fő feladatának a magyar nemzeti architektúra kialakítását, ha úgy tetszik megteremtését tekintette.[12] Feladatát már csak a nép művészetében fellelhető, speciálisan magyar formakincs megtalálásával, újrafelfedezésével és annak az építészet szabályai szerint formába öntött felhasználásával vélte megoldani.[13]

A kezdeti lépéseket megtevő Lechner Ödönnel szemben a fiatal építészek egy csoportja[14] ezt a formakincset Erdélyben gondolta megtalálni, az ottani helyi népi építészet ősi elemeket hordozó emlékeiben, a templomokban, a haranglábakban, a lakóházakban, a gazdasági épületekben. Eleinte magányos kincskeresőként, miként Toroczkai-Wigand Ede (ki az erdélyi népművészet iránti szeretete jeléül Marosvásárhelyre költözött), később csoportosan járták Székelyföld és Kalotaszeg földjét.[15] Az „erdélyi csoport" tagjai közé tartozott Bábolnai József, Györgyi Dénes, Jánszky Béla, Kós Károly, Kozma Lajos és Zrumeczky Dezső.

Kós Károly 1907-ben Koronghy Lippich Elek ajánlására ösztöndíjat kapott egy erdélyi tanulmányútra.[16] Fél évig járta az erdélyi falvakat. Rajzolt, írt, fotografált, beszélgetett, ismerkedett, tanulta az erdélyi népi építészet emlékeit, meglevő, használatos formáit. Ezeket az évszázados emlékeket, a karcsú, fatornyos, büszke bájú református templomokat, a mesteri szerkesztésű haranglábakat, a meredek nyeregtetős, fenyőgerendákból összerótt lakóházakat, gazdasági épületeket. Tanulmányútján készült jegyzeteit, rajzait végül is könyvben foglalta össze, melyet köszönetképpen Lippichnek ajánlott.[17]

A könyvecske, az „Erdély népének építőművészetéről" két tanulmányra oszlik, az egyik tanulmány Segesvár és Torockó, a másik Székelyföld és Kalotaszeg építészetét, néprajzát mutatja be. A munka pontos, mérnöki precizitásra utaló rajzai közül egy hazájára és önmagára rátalált ember örömteli hangja csendül ki. „És végre Kalotaszeg. És érzem, hogy itthon vagyok végre, hogy ilyen otthon még nem voltam sehol." A sorokból kicsendülő gazdag érzelmi megnyilvánulások sem homályosítják el tisztán látó szemét. Alapvető megállapításokat tesz, amelyeket későbbi munkássága során nemcsak ő, de Debreczeni László is kamatoztatni tud. Meglátja az épületek, az építmények mögött az embereket. A különböző nemzetiségű embereket. Azokat, kiket nemzeti sajátosságai megkülönböztetnek egymástól, ezért ebből fakadóan egyéni, másoktól elválasztó, megkülönböztető alkotások létrehozására predesztináltak. Mégis található bennük közös vonás! Ennek okát így fogalmazta meg Kós:„Különböznek egymástól... és van közösség bennük, mert mégis egy országban, egy éghajlat alatt, egy sorsban élnek, közös a múltjuk, közösek a szenvedéseik, közösek az élményeik: közös a históriájuk." (Nem a kósi alapvető nézetek, így a transzilvanizmus korai, de találó megfogalmazása ez?) S ez fog húsz év múlva visszacsendülni Debreczeni László albumának előszavából.

A praeraffaelita tanoktól átitatott Kós eszméinek megvalósulását láthatta maga körül: „a szellem ma is középkori". Felfedezte azt a kölcsönhatást, mely egy életre tudatosította benne, hogy helyes úton jár, ha az általa is annyira megteremteni óhajtott nemzeti építészetet kora eszmeáramlataival és az erdélyi népművészet eredményeivel ötvözi. Felfedezését így definiálta: „Népművészetünk alapja a középkor művészete, nemzeti művészetünk alapja a népművészet."

Kós másik, 1911-ben elkészült munkája a „Régi Kalotaszeg"[18] nemcsak tartalmi, de formai hatással is van Debreczeni munkásságára. (Ez kiderül a két mű kolofonjának összevetésekor.) A mű intim, személyes vallomásai az olvasót is színvallásra késztetik. Nemhiába tartják Kós legszemélyesebb, legintimebb alkotásának. A középkori Krónikás szerepét átvéve írja le a régmúlt és saját korának keveredő történéseiből a maradék tanulságára: „Az én lábam nyomát pedig eltemeti a hó, de síromon sohasem lesz korhadt fejfa, de a felém boruló domb virágos lesz mindig, tudom. És emlegetni fognak engem is és apáimat is az én véreim,... Az én munkámat folytatják ők, és az én életem örökkévaló lesz bennük. Mert én itthon maradtam."

Kós Károly örök hűségét vette át, és remélhetőleg adja tovább Debreczeni László is. Hűségét népéhez, nemzetéhez, szülőföldjéhez — Erdélyhez.

Grafikai elődjeként jelentek meg a már említett Toroczkai-Wigand Edének székelyföldi barangolásait felidéző könyvei is. Az 1916-ban megjelent (de 1910-ben a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaságban már felolvasott) „Cserényös házak" Kós munkáinak hangulatában idézi fel a múltat. „Faragjuk meg a tollut, vögyük elé a kalamárist, az papirossat s induljunk e'emléközni régijekrő. ... Emlékezzünk rólok..." A múltat finom vonalú, de erőteljes, művészi igényű kalligrafikus rajzok jelenítik meg.

Az egy év múlva megjelenő, de 1910-ben íródott „Hajdonába, régös-régön..." című munka a korabeli székelyföldi kóborlások során látott építészeti formákat, lakásbelsőket vetíti vissza egészen a hunokig, „Isten ostorának", Attila király uralkodásának idejére. A láttató rajzok visszaidézik, visszavarázsolják azt az időt, amikor még Réka királyasszony ringatta

sátoros házában Csaba bölcsőjét. Hajdanában, régös-régön... A rajzok tisztasága, s kiváló készséggel történt megalkotása az oka, hogy hisszük és átéljük az ősi regét.

Az első világháborút lezáró s Trianonban aláírt békeszerződés átrajzolta az addigi közép-európai határok jelentős részét. Maradandó változást okozva Magyaroszág területi nagyságában is. Az addigi Magyarországhoz tartozó Erdély Románia része lett. Ezért értelemszerűen megváltoztak azok a lehetőségek és azok a nézetek, melyek alapján és segítségével bemutatásra kerülhettek e tájegység alkotta építészeti emlékek.

Elsőként az Erdélyt továbbra is hazájául választó Kós jelentkezett. Otthonában — Sztánán —, híven a praeraffaelita hagyományokhoz, könyvet készített. Önmaga illusztrálta, nyomtatta, fűzte, kötötte egybe s adta ki 1922-ben az „Erdély kövei" címet viselő tetszetős könyvecskét.

31 színes és fekete-fehér linóleummetszetben mutatta be az itt élő három nemzet „a magyar, a román és a szász" nevezetes és jellemző építészeti alkotásait. Sorozatát a különböző vallású népek templomainak felsorakoztatásával kezdte, majd a Szászföld tornyaival, bástyáival, az Erdélyszerte fellelhető nemesi udvarházakkal, kastélyokkal, falusi és polgárházakkal folytatta úgy, hogy akár szimbolikusan is, erdélyi magyar, székely, szász és román házak metszetével fejezze be. Kötetében először rajzokban, utószóként pedig szavakban is megvallatta Erdély köveit. Ha már az emberek némák vagy beszédük zavart, ferde, kérdezzük meg a néma köveket. „A kövek tudnak beszélni. És a kövek igazat beszélnek csupán..."

Miről vallottak Kósnak a kövek? Vallottak évszázadok viharairól, az egymást váltó, az innen eltűnő, kipusztuló, az itt letelepedett, államalkotó és az ide bevándorló népekről. A már hosszú ideje egymás mellett élő népek csodálatos módon nem olvadtak be egymásba, nem asszimilálódtak, megtartották egyedi, önálló karakterüket. A magyar megmaradt magyarnak, a román románnak, s a szász — németnek. Egyéniségük megtartása mellett vettek fel olyan közös tulajdonságokat, melyek csak ezekre a népekre, csak az itt élő népekre jellemzőek.[19] Ezek a közös tulajdonságok teszik a magyart, a románt, a szászt — erdélyivé.

Egy évvel később, 1923-ban jelentette meg nevezetes munkáját Emil Sigerus: „Siebenbürgisch-Sächsische Kirchenburgen" címmel, immár ötödik kiadásban Hermannstadtban, azaz Nagyszebenben. A gyűjtemény ötvenkét fényképét (fénynyomatát) tartalmazza az erdélyi szászok ősi vártemplomainak, azok rövid históriájával. Ki kell emelni a felvételek művészi és technikai színvonalát, melyek nemcsak egy művészettörténész, de egy mérnök követelményeinek is megfelelnek. Ez a munka, mely témájánál fogva rokon Debreczeni albumával, nagyszerűen reprezentálja azt a szászok által teremtett sajátos, egyedi szellemet és kultúrát, mely ezekből az erődtemplomokból is kisugárzik. Külön értéke a gyűjteménynek, hogy valamennyi ismert erődtemplomot bemutatja, tartalmazza. A légies, mesevárat idéző Berethalmot, a vaskos, buzogányra emlékeztető Buzdot, az egész falu népét elhelyezni és védeni tudó Prázsmárt és a többi, régmúltat, kemény időket, nehéz tusakodásokat idéző templomot, amelyek láttán megérthetjük Kós megállapítását: „A szász nép a Nyugat középkorával ajándékozta meg Erdélyt."[20]

Ilyen előzmények után került sor Debreczeni László „Erdélyi református templomok és tornyok" című albumának kiadására. Az ötven tollrajzot tartalmazó album egy ívnyi művészettörténeti jellegű kísérőtanulmánnyal jelent meg jó és erős papíroson az Erdélyi Református Egyházkerület Iratterjesztése gondozásában. A kiadvány formájának az albumalakot tartották a legmegfelelőbbnek. A templomokat, cinterembejáratokat, haranglábakat, kazettás mennyezeteket felidéző, rajzos lapokat nem fűzték össze, hanem szabadon, önálló lapokként hagyták. Ezzel a megoldással azt a célt szerették volna elősegíteni, hogy annak a templomnak a lelkésze, melyet a kép ábrázol, megvéve az albumot, könnyen hozzájutva templomának rajzához, keretezze be azt, s függessze fel a parókia falára. Így propagandát folytathatna befelé — saját hívei felé, s kifelé is — népszerűsítve templomát idegenek előtt.

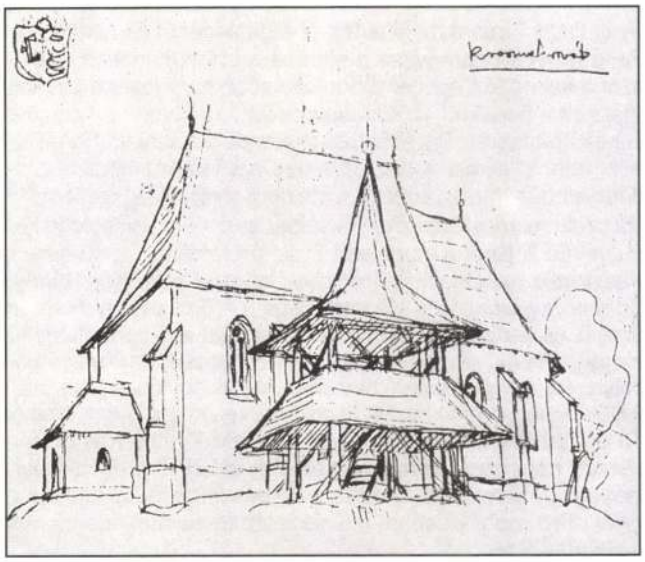

1. Krasznahorvát (Horoatu Crasnei), református templom. Debreczeni László rajza, fényképmásolat az Országos Műemlékvédelmi Hivatal tervtárában

Ezzel az albummal Debreczeni egyszerre az érdeklődés központjába került. Értő kritikusok méltatták a 26 éves fiatal szerző vállalkozását.[21] Kiemelték az ilyen fiatal korban még szokatlan, elmélyült témaismeretét és a merészségét, amiért ilyen komoly és összetett feladatra vállalkozott. Áldozatos munkáját méltatta az erdélyi művelődéstörténet olyan szakavatott ismerője is, mint amilyen Kelemen Lajos volt.[22] Most lássunk még két kritikát, amelyek közül az egyik művészileg, a másik pedig politikailag értékelte a vállalkozást. Parádi Kálmán szerint ezekben a rajzokban „megtaláljuk az erdélyi lélek kőbe és fába faragott megtestesülését: az erdélyi stílust."[23] Kós a kezdeményezésben annak jelentőségét emelte ki, „mely nekünk, kisebbségi sorsunkban sokkal fontosabb, mint lehetett a múltban."[24] Honnan és hogyan jutott el Debreczeni László albuma megvalósításáig? Az 1903. december 18-án Marosvásárhelyen született ifjút a „polgári" iskola elvégzése után akarata ellenére a kolozsvári ipari szakiskola fémipari szakára iratták be. Az impériumváltozás után műszaki középiskolává alakult technikumot 1923-ban végezte el. Beteljesületlen művészi vágyait (bútortervezést akart tanulni) a rajzolásban próbálta csillapítani. Ugyanis már a polgáriban kitűnt rajztehetségével. Akkori rajztanára, Uzoni Zayzon Sámuel megismertette a művészi rajz és az ábrázoló mértan alapjaival, így az ókori és a modern (vagyis szecessziós) ornamentikával, az árnyékszerkesztés és a távlattan titkaival.

Középiskolás korában meg tudott ismerkedni az építészeti, az iparművészeti és a képzőművészeti szakfolyóiratokkal. A kolozsvári Egyetemi Könyvtárban olvasta, tanulmányozta a Művészi Ipar, a Magyar Építőművészet, A Ház, a Magyar Iparművészet, a Művészet és a Vállalkozók Lapja évfolyamatait. Az olvasottak és látottak ráirányították figyelmét kora művészeti kérdéseire. Gyermekkori indíttatása miatt is szívesen fordult a népművészet felé. Előbb Huszka József, majd Malo-

nyay Dezső írásai mélyítették el érdeklődését és ismereteit. Felfedezte a népművészet elemeit az ornamentikában először alkalmazó Lechner Ödönt. Később sem feledte Lippich Eleknek a finnekről szóló tanulmányát, amelyben a szerző a finnek építészetét így állította követendő példának: „Éghajlathoz, tájhoz, lakossághoz, történeti szellemhez alkalmazkodóbb architekturát a középkor óta nem szült a világszellem."[25] Ha szellemi mestereit akarjuk felderíteni, nem kell sokáig keresgélnünk. Erről ő maga vall Tessitóri Nórának 1930-ban, a Pásztortűz hasábjain.[26] Toroczkai Wigand Ede, Kós Károly, Zrumeczky Dezső és Kozma Lajos — „Ezt a négy Mestert érzem és tartom a mai munkásságomat megtermékenyítő magyar népművészeti ideáloknak — bennük láttam megvalósulva régi, sejtelemszerű álmaimat. Velük egy dalra fakadok." Az első maradandó hatást kiváltó művek közül ki kell emelni Toroczkai-Wigand Ede „Négyféle mívekről"[27] és Kós Károly „Erdély népének építőművészetéről", valamint a „Régi Kalotaszeg" című munkáit, mert az ezekben leírtakat és látottakat igyekezett megvalósítani művészetében és a mindennapok gyakorlatában.

Kós Károly eszméi iránti vonzalma egy életre szóló kapcsolatot eredményezett. Kós munkásságának fáradhatatlan figyelője és követője lett. Ahogyan ő ezt megfogalmazta:„Önként és céltudatosan lettem Kós Károly követője, vállalva azt is, hogy epigonjának vagy csak utánzójának tekintenek."[28] Amikor 1925-ben Kelemen Lajossal találkozott, döntő fordulat következett be életében. Ettől kezdve szerette meg és vállalta el a műemlék-ügy szolgálatát. Főleg a középkori erdélyi építészeti emlékekkel foglalkozott. Ekkor kerültek kezébe Orbán Balázs művei és más, alapvető művészettörténeti, művelődéstörténeti szakmunkák. Tanulmányainak első eredményeként jelent meg első szakírói zsengéje az 1928-as Pásztortűzben, a kolozsvári Monostori úti, Kós-tervezte református templomról.[29] Kelemen Lajos bíztatására a helyszínen ismerkedett a műemlékekkel. Első állomásai a kalotaszegi Vista, Sárd és Szászlóna voltak. Itt kellett rádöbbenie a műemlékek helyzetének, állapotának komor és lehangolóan sanyarú állapotára. Nem habozva látott neki a cselekvésnek. Tenni akart! Tennie kellett! Régies kódexírás formájában beadványnyal fordult Makkai Sándor akkori református püspök felé, aki haladéktalanul alkalmazásba vette. 1940-ig a műemlékvédelem volt a fő munkaköre. Az egyházi vezető döntését így üdvözölte Kós: „Végre akad egy egyház, mely a változott időkben a maga változott kötelességének tudatára ébredve... a mi közös magyar kultúránkat építő kötelességünkben szó nélkül, külső nyomás nélkül, egyszerűen és természetesen vállalja a maga részét. Ennek a komoly és messzire előrenéző magyar tettnek dicsősége és öröme közös dicsőség és közös öröm."[30] A műemlékvizsgálatok során fedezi fel a népi építészet remekeinek egy olyan csoportját, melyet fatornyok néven tart számon a szaktudomány. Megismerésük utáni feldolgozásuk tizenkét részes cikksorozatban látott napvilágot.[31] Minden eddigi tapasztalata, megismerése és tudása összegzéseképpen jelent meg az „Erdélyi református templomok és tornyok" 1929-ben. Bebizonyítja, hogy a fatornyok, a templomok, a haranglábak, a fejfák, a mennyezetdíszek ismerője, a nép évszázados építészeti és iparművészeti kincseinek értő feltérképezője. Bizonyította — nem szavakkal, hanem tettekkel —, hogy egyszerre művész és tudós. Így szerezve nevet magának a szakmai körökben és a nagyközönség előtt. Albumának kísérő tanulmányában utal arra, hogy „Erdély geográfiailag külön egyéniség és műveltségileg is az. Rendelkezik különvaló, minden mástól megkülönböztethető lélekkel, amelyet magán visel áthasonítva minden itt lakó nép s annak minden alkotása." Ezekből a gondolatokból, mint alapvető tézisekből „vezeti le" az itt épült építészeti emlékek stílusában fellelhető egyedi vonásokat. Azt, ahogy a Nyugat-Európában keletkezett eszmeáramlatok, stílusok elérve ezt a földet, hogyan alakultak, idomultak a táj különös szellemiségéhez, létrehozva, megteremtve például a speciális erdélyi gótika remekműveit.

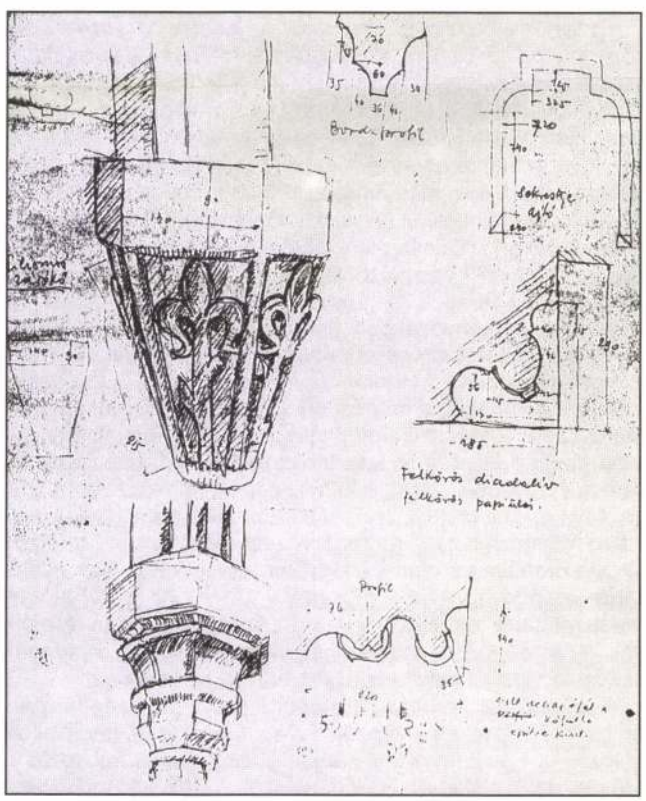

2. Retteg (Reteag, Petru Rareş), a református templom részletei. Debreczeni László rajza, fényképmásolat az Országos Műemlékvédelmi Hivatal tervtárában

Felrója a műemlékvédelem eddigi gondtalan mulasztásaiból fakadó károk jelentőségét és ezek pótlólagos kijavítására sarkall. Kós régen hangoztatott meggyőződését mondja ki újra ő is. Nem szabad veszni hagyni a régi köveket, gondos megóvásukkal rá lehet venni ezeket a múltbeli néma tanukat: valljanak! Hogy „ne csak visszavonultan önmaguknak, de másoknak is: mindenkinek beszéljenek." A fatornyokkal később is foglalkozott. Tanulmányai jelentek meg a „Szilágyság fatornyairól" és a „Kalotaszegi tornyok Szilágyban" címmel.[32] Bekapcsolódott a romániai magyar főiskolai ifjúságot mozgatni, irányítani akaró mozgalomba.[33] A Jancsó Béla szervezte mozgalom 1930-ban „Erdélyi Fiatalok" címmel lapot alapított és adott ki, amelynek Debreczeni tíz és fél évig, vagyis engedélyezett megjelenéséig főmunkatársa volt. Így ismerkedett meg Balázs Ferenccel, ki akkor Mészkőn volt pap. A mészkői templomot Debreczeni tervei alapján együtt restaurálták.

Nagyobb terjedelmű munkája csak 1940-ben jelent meg újra. Kiadványa, „A mi művészetünk", az „Ifjú Erdély" református ifjusági lap 1928-29. évfolyamában „Fatornyos hazámból" címen megjelent írásait közli egybegyűjtve. Az eddig különálló cikkeket egybefogó bevezetőkkel látta el. Saját illusztrációi keveredtek benne egykori mesterei grafikáival, bizonyítva szellemi rokonságukat.

A második világháború után, az 1948-ban hadifogságból hazakerült Debreczeni László ismét bekapcsolódott a műemléki munkába. Hatalmas műemlékismeretének reprezentatív dokumentuma az a beszámoló, mely a „Kelemen Lajos Em-

lékkönyv"-ben jelent meg „1953. évi kolozsvári műemlék-összeírás építéstörténeti eredményei" címmel.[34] Munkásságának alapvető fontosságát legékesebben mutathatja az is, hogy olyan kiváló művészettörténészek, mint Balogh Jolán, Entz Géza, Virgil Vătăşianu, B. Nagy Margit munkái bibliográfiájában számtalan hivatkozást olvashatunk Debreczeni megfigyeléseire, rajzaira és közléseire. 1955-től a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Intézetben népművészetet, majd a szak megszüntetése után ábrázoló mértant és perspektívát, a Bólyai Egyetemen (1955-58 között) pedig építészettörténetet adott elő. 1964-ben nyugdíjazták. Azóta ismét a műemlékek felé fordult, mint a kolozsvári református egyházkerület műszaki osztályának a munkatársa.

Műemlékvédő munkássága során igen sok restaurálási tervet dolgozott ki. Ezek közül tervezőjük szerint a legjelentősebbek a kiskapusi, az erdőszentgyörgyi, a gyerőmonostori, a vicei, a domokosi református, a mészkői, a homoródoklándi, a nagyajtai unitárius templomok, a bikfalvai torony és a herepei fatorony tervei. Grafikusi munkásságának különleges állomásait képezik ex librisei. A legelsőt az Erdélyi Szépmíves Céh tagjai számára rajzolta. Könyvjegyei mindig összhangban voltak a készíttető vagy a megajándékozott habitusával.[35] Elég megvizsgálni a Dsida Jenő, Kelemen Lajos, Kós Károly vagy Dr. Hirschler József részére készített, legmagasabb fokú „grafikai rafinament" szerint alkotott könyvjegyeket. Az ex librisek szakértőjének, Gábor Dénesnek el is árulta a sikere titkát: „az emberi lélek karakterének ábrázolására éppen az ex libris nyújtja a grafikusnak a legjobb alkalmat."[36] Debreczeni László önmagát autodidaktának vagy „finomabban" self-made-man-nek nevezi.[37] Kutatója, Balogh Ferenc szerint ő „a népi szecesszió utolsó alkotója", kinek szerepe és helye van a művelődéstörténetünkben.[38] A lexikon szerint műtörténeti kutató, műtervező, grafikus, szakíró.[39] Mindezen titulusok közül a műtörténeti kutatót tarthatjuk a legfontosabbnak és munkássága legjellemzőbbjének. Azt a szakembert, aki elméleti és gyakorlati munkájával járult hozzá ahhoz, hogy szülőföldjének és népének építészettörténeti emlékei közül mind kevesebb jusson a feledés és az enyészet sorsára.[40] Hála és köszönet munkásságának, mert annak révén is Erdélynek, ennek a „gazdag, de ismeretlen múzeumnak" egyre kevesebb titka van már előttünk.

JEGYZETEK

1. *Champigneuelle:* Art nouveau - Jugendstil - Szecesszió. Bp. 1978; *Koós Judith:* Style 1900. Bp. 1979; *Szabadi Judit:* A magyar szecesszió művészete. Bp. 1979.
2. *Kriesch Aladár:* Ruskinról s az angol praeraffaelitákról. Bp. 1904.
3. *Rév Ilona:* Építészet és enteriőr a magyar századfordulón. Bp. 1983. 59-60.
4. *Kós Károly:* Guild of Handicraft. In: Hármaskönyv. Bukarest 1969. 65-66.
5. *Körösfői Kriesch Aladár:* A gödöllői szövőiskoláról. Művészet 1913., valamint *Petrovics Elek:* A gödöllői művésztelep törekvései. Magyar Iparművészet 1909; Gödöllőiek, Szentendreiek. Szerk.: *Ikvai Nándor.* Szentendre 1982. (Studia Comitatensia 10.)
6. *Körösfői Kriesch Aladár:* Mit jelent hát a kalotaszegi művészet? Magyar Iparművészet 1903.
7. Nézeteit a Magyar Iparművészet hasábjain fejtette ki: A finnek (1908), A művészetek és a stílus (1914), Iparművészetünk állapota (1914).
8. I. kötet: A kalotaszegi magyar nép művészete. Bp. 1907.
   II. kötet: A székelyföldi, a csángó és a torockói magyar nép művészete. Bp. 1909.
9. *Kós Károly:* Erdély. Kulturtörténeti vázlat. Kolozsvár 1929. 86.
10. *Kós* 1929. i. m. 91. Ezt a gondolatot más politikus elmék is megfogalmazták. Beksics Gusztáv után Ady Endre is feltette a kérdést: „S ha Erdélyt elveszik?" — *Ady Endre:* Jóslások Magyarországról. Tanulmányok és jegyzetek a magyar sorskérdésekről. Szerk.: *Féja Géza.* Bp. 1936. 305-307.
11. Ennek az eszmének, a transzilvanizmus eszméjének máig is megválaszolatlan kérdése: elképzelhető-e Erdély beintegrálódásával is, avagy csak önálló állami alakulat földjén életképes.
12. *Lechner Ödön:* Magyar formanyelv nem volt, hanem lesz. Művészet 1906.
13. *Kós Károly:* Nemzeti művészet. A marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság 1910. január 16-án lezajlott ülésén tartott felolvasás. Közölve: Magyar Iparművészet 1910.
14. *Czakó Elemér:* Fiatal építészek. Magyar Iparművészet 1908.
15. A művészet története Magyarországon. Szerk.: *Aradi Nóra.* Bp. 1983. 401-402.
16. Délelőtti beszélgetés grafikáról, könyvművészetről. In.: „A legszebb élet, amit magamnak el tudtam képzelni." *Benkő Samu* beszélgetései *Kós Károllyal.* Bukarest 1978. 34.
17. A kéziratos mű teljes szövege megjelent *Kós Károly:* „Kőből, fából házat... igékből várat", In memoriam Kós Károly 1883-1983. Szerk.: *Sas Péter.* Bp. 1983. 15-33.
18. Magyar Iparművészet 1911. Különszám.
19. Vö. *Debreczeni László:* Az erdélyi művészet jövője. Magyar Út 1939. 18. sz. 4-6.
20. *Kós Károly:* „Kőből, fából házat ... igékből várat" c. idézett válogatásból 30.
21. Az egyik legjelentősebb korabeli művészettörténész üdvözölte a vállalkozást már csak azért is, mert „Erdély művészete terra incognita. Irodalma alig van s ami van, nagyobbrészben megbízhatatlan." Bírálatát így fogalmazta meg: „A linoleummetszet —- bármily artisztikus is — nem alkalmas a műemlékek ismertetésére és népszerűsítésére annak egyetlen tudományos eszköze van: a fénykép." — *Genthon István:* Erdélyi református templomok és tornyok. Magyar Művészet 1931. 428-429.
22. Keleti Ujság 1929. 270. sz.
23. Erdélyi Fiatalok 1930. 2. sz. 29.
24. Erdélyi Helikon 1932. 10. sz. 743.



3. Botháza (Boteni) református templom, felirat és címer a nyugati kapu fölött. Debreczeni László rajza, fényképmásolat az Országos Műemlékvédelmi Hivatal tervtárában

25. A finnek.Magyar Iparművészet 1908.
26. 1930. 1. sz. 17-19.
27. Marosvásárhely 1914.
28. *Marosi Ildikó:* Debreczeni László kivételesen — magáról. Utunk 1974. 5. sz. 4.
29. A kolozsvári monostor-úti ref. templom. Pásztortűz 1928. 1. sz. 10-13.
30. Erdélyi Helikon 1929. 7. sz. 555.
31. Ifjú Erdély (református ifjusági lap) 1928-1929-es évfolyamaiban.
32. Szilágysági Református Naptár 1932 és 1934.
33. Debreczeni László vallomásai. In.: *Cseke Péter:* Látóhegyi töprengések. Bukarest 1979. 123-136.
34. Kolozsvár, 1957. 219-248.
35. Gyönyörű grafikát készített Rohonyi Antal könyvkötőmesternek is, az Erdélyi Szépmíves Céh kiadásában megjelenő könyvek művészi bekötőjének.
36. *Gábor Dénes:* Debreczeni László. Kisgrafikai Értesítő 1971. december. 876.
37. *Marosi* i. m. 4.: egy másik megfogalmazásban így jellemzi önmagát: „szigetjelenség". *Szabó Piroska:* Debreczeni László. Művelődés 1982. 11. sz. Hátsó borító belső oldalán.
38. *Balogh Ferenc:* Debreczeni László 75 éves. Utunk 1978. 51. sz. 6.
39. Munkásságáról, életművéről részletesebben: *Balogh Ferenc:* Debreczeni László. Az építő és iparművész. Bukarest 1983.
40. Az elkövetkezendő tanulmányokban már le lehet vonni Debreczeni László munkásságának következményeit, értékelhetővé válik a teljes életmű. Debreczeni Lászlót a tanulmány írásának idején - 1986. szeptember 30-án - örök nyugalomra helyezték a kolozsvári Házsongárdi temetőben.

HELYNÉVMUTATÓ

Berethalom — Biertan, Birthälm
Bikfalva — Bicfalău
Buzd — Buzd, Bussd
Domokos — Dămăcueşni
Erdőszentgyörgy — Sîngiorgiu de Pădure
Gyerőmonostor = Magyargyerőmonostor — Mănăştireni
Herpe — Herepia
Homoród-Okland = Okland — Ocland
Kiskapus — Copşa Mică
Kolozsvár — Cluj, Klausenburg
Mészkő — Cheia
Nagyajta — Aita Mare
Nagyszeben — Sibiu, Hermannstadt
Prázsmár — Prejmer, Tartlau
Sárd — Sard
Szászlóna = Magyarlóna — Luna de Sus
Sztána — Stana
Vice — Viţa
Vista = Magyarvista — Vistea

1986

PROHÁSZKA LÁSZLÓ

A KARDJÁT NÉZŐ HUSZÁR TÖRTÉNETE

A budai Vár számos művészeti értéke között az egyik leghangulatosabb köztéri szobor Kisfaludi Strobl Zsigmond alkotása, a kardját néző, Mária Terézia-korabeli huszár. *(1. kép)* Az életnagyságúnál valamivel nagyobb méretű, bronz szobor központi helyen áll, hiszen akár a Krisztinaváros, akár a Víziváros felől érkezik valaki, elsőként a huszárszobrot pillantja meg a Várban. A Palota út, a Dísz tér és a Szent György utca torkolatában levő, kis járdaszigeten elhelyezett alkotás a rendkívül gazdag életművet magáénak mondható Kisfaludi Strobl Zsigmond egyik legismertebb munkája. A művész a tőle megszokott realista stílusban, részletező pontossággal ábrázolta a 18. századi magyar huszárt. Tökéletes az alakon minden: a sarkantyútól a hátul barokkos copfba kötött hajfonatig, a bravúrosan mintázott, zsinóros dolmánytól az 1768-as mintájú huszárkardig. Azonban mégsem a korhű öltözék és fegyverzet, hanem elsősorban a kompozíció szépsége ragadja meg a tekintetet. A szoboralak a teste elé tartott szablya ívelésével megtöri a kompozíció statikus jellegét. Bár a művész nyugodt testhelyzetű, álló férfit mintázott, a szobor mégis dinamikusnak tűnik. Nem feszülnek izmok, az arc sem ég harci lázban, mégis érezzük a lefolytott erőt és lendületet. Ilyen, rejtettnek tűnő háttérhatások kifejezésére csak a legnagyobb művészek képesek.

Remekül sikerült az alak megformálása is. A szinte hanyag, kényelmes terpeszben álló huszár lábszárai — minden feltűnő túlhangsúlyozás nélkül — egyértelműen árulkodnak arról, hogy gazdájuk élete javarészét nyeregben töltötte. Igazi huszár áll előttünk — olyannyira, hogy még a ló hiánya sem tűnik fel. (Talán ez a világ egyetlen gyalogos huszárszobra.)

A kardját néző huszárt Kisfaludi Strobl Zsigmond 1926-ban mintázta. A kismintáról 1928-ban több bronz kópia is készült, amelyek egyikét a Magyar Nemzeti Galéria őrzi, míg egy másik, 47 cm magas példány Zalaegerszegen látható, a mester halála után itt felállított Kisfaludi Strobl Gyűjtemény állandó kiállításán. Található egy példány a Hadtörténeti Múzeumban is, de az igazán értékes, 1926-ban készült első példány egy madridi magángyűjteménybe került...

A budavári köztéri szobor felállítását érdekes események előzték meg. A kompozíció szépségére felfigyelt egy Zürichben élő magyar gyáros, Serényi Richárd, akinek annyira megtetszett az alkotás, hogy felajánlotta: a saját költségén felállíttatja a Várban. Csupán annyi kikötése volt, hogy a művet valahol a királyi palota közelében kell elhelyezni. Az ügyben maga a kormányzó döntött. Elfogadta a szobrot, és hozzájárult az adományozó óhajának megfelelő elhelyezéshez. A székesfőváros vezetése természetesen örömmel értesült a nagylelkű ajándékról, amelynek 1930-ban már elkészült a gipszmintája. Csak a hely végleges kijelölése okozott némi fejtörést, ám végül ez is megoldódott. 1932. április 2-án Liber Endre alpolgármester vezetésével helyszíni szemlét tartottak, s az itt született döntés alapján, az alkotás még abban az évben felállításra került a ma is látható kis járdaszigeten, arccal a Szent György utca felé. A másfélszeres életnagyságú (pontosan 230 cm magas), bronz alkotás talapzatát a kor egyik kiváló építésze, Wälder Gyula tervezte. Wälder — Pamer Nóra találó értékelése szerint — hazánkban „a neobarokk legjellegzetesebb képviselője, aki minőségben is a legjobbat alkotta". Mivel a szobor Mária Terézia korát idézte, és hangvételében erősen magán viselte a 18. század barokkos jegye-

DEBRECZENI László épitesz

Cseke Péter: Vigyázó torony. Beszélgetések Debreczeni Lászlóval. Bukarest, Kriterion, 1995 189 p. ill

Meskó Csaba: Gyógyfürdők. Bp. Városháza, 1998 62 p. ill (A mi Budapestünk)

Kumlik Emil: A szabadságharc pozsonyi vértanúi. Pozsony, Kalligram Kvk, 1998 259 p.
Sajtó alá rend. szerk, utóró Komsol László

134-160.

toronnyal. utóbbi kapuja fölött kőből faragott k
felirat: oretIs Vt CoMes XaVerIVs könIgsegg sII
LargI pIIqVe hVIVs eXqVIsIrI operIs patronI sa
A falkerítéssel övezett templom dongabolto
rokokó; az oltárasztalon tabernákulum fából
angyallal. Az oltár fölött a falon olajfestésű o
rokokó keretben. A szószék XVIII. századbeli rol
s az egyház hajóját ábrázolja orrán Szent
delfinnel, oldalán evező angyallal, a hajóba
mennyezete fölött árbócczal és vitorlával, amel
angyalok kapaszkodnak. Az egész fából faragott
és részben aranyozott.
Két barokk-rokokó stílű mellékoltár, az egyi
Szent János gyóntat, figyelemreméltó olajfestmén
Rokokó örökmécses, ezüst.

Debreczem László

építész

1925 – 1937-ig,
műemléki és nép-
művészeti tanulmá-
nyokat végzett a meg-
szállott Erdélyben és
tapasztalatait 10 kö-
tetben gyűjtötte önze,
meg mint hogy e tanul-
mányokat a erdélyi ref.
egyházkerület költségen
végez-
~~[illegible]~~ te, a
kolozsvári
~~[illegible]~~ ref. egyház-
kerület tulajdona.
Mind a 10 kötetet részletlen-
sen feldolgoztam.

Debreczeni László, épitész MDK
főisk. tanár

A kolozsvári Szent Mihály -templom restaurálás terve.

25.o.

Bágyuj Lajos: Beszámoló a kolozsvári Szent Mihály-templom 1956/57 évi helyreállitási munkálatairól.

KolozsmonEml. 24-32.o.

M. D. M.

Debreczeni Lánló grafikus

Az erdélyi ref. egyházterület 50 templo
máról kénitett rajzot.

Darkó Árv. Az erdélyi ref. egyház műemlé
kei. Kolozsvár é. n. 7. 8

DEBRECZENI László

Kp. bérm. Bp. 72.

Ára: 19 Ft

KOZHIR-PSZ
1900 BUDAPEST
0064386
C00637/911231
500/II GKJ.
MTA.MUVESZETTORTENETI KUT.CSOP
1014 BUDAPEST
URI U. 62.

ORMÁTUSOK LAPJA

XX… A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ HETILAPJA 1992. JANUÁR 12.

…nyai
…okban
…król
…hangverseny
…s hitoktatóknak

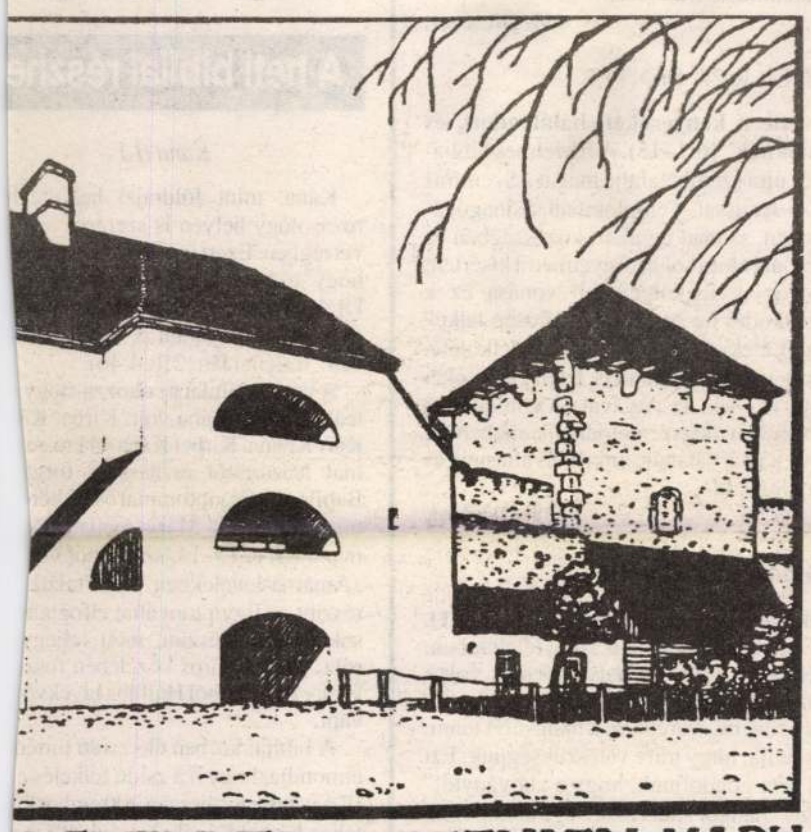

…AGYENYED: BETHLEN·KAPU
…·MÉSZÁROSOK·BÁSTYÁJÁVAL

…oreczeni László rajza

A sokféleség veszélye és áldása

Az egyik szép történet szerint a modern tékozló fiú, megbánva bűneit s vissza akarván térni a szülői házhoz, levelet írt haza s ebben azt kérte, hogy ha szülei hajlandók őt visszafogadni: tegyenek ki az udvarba egy fehér lepedőt a szárító kötélre, mert akkor ki mer szállni a vonatból. Amikor aztán a vonat városkájuk határába ért s félve kitekintett az ablakon, azt látta, hogy az egész udvar ki van terítve vakítóan fehér ruhával! Tudta, hogy várják, tudta hová kell mennie.

Nem szerencsés dolog az egyik hasonlatból másikat formálni, de az átlagos, vallás iránt érdeklődő ember úgy van ma hazánkban, mintha a fenti történet hazafelé utazó fiatalemberének városkája valamennyi kertjéből, sőt még a tömbházak erkélyeiről is fehér meg színes ruhák integetnének, s emiatt a két legfontosabb dolog válna előtte bizonytalanná: melyik az ő otthona, ahol várják, és mi az az üzenet, amit a szélben lobogó ruhák jele közvetít neki? Ez a második hasonlat persze sántít: hiszen nem mindegyik vallásos közösség integet az ingyen bűnbocsánat fehér ruhájával az arra vágyó megtérőknek. Vannak igen tarka, feltételek ákom-bákomaival teleírt ruhák, sőt olyanok is, amelyeket – képletesen szólva – még a távoli vonatablakból is nehezen lehetne „tisztáknak" minősíteni. Abban az értelemben viszont jó a hasonlat, hogy érzékelteti: az Istent kereső embereket ma a vallási kínálatok-ajánlatok szédítő sokasága fogadja.

Melyik közülük az igazi? A tagadás ősi szelleme azt mondja: *egyik sem.* Egyik vallási közösségnek se higgy, ezredvég Istent kereső ifja, hiszen ezek egymást hiteltelenítik.

A mindent viszonylagossá tevő modern szellem azt mondja: *mindegyik igaz.* Mindegy, hogy mormonok vagy ökumenikus szerzetesrend, evangéliumiak vagy az önmegváltó keleti misztikák hívei, mindegyikben van igazság, sokféle út vezet az igazsághoz.

A magabiztos, tekintélyelvű szellem azt mondja a habozóknak: Mit tépelődtök? *Nekem, csak nekem van igazam!* Nincs más dolgotok, mint elvetni minden egyebet, alávetve magatokat nekem.

A megalkuvás sunyi szelleme ide-oda tekintget s azt tanácsolja: *Várj még!* Ne hamarkodd el a dolgot! Majd kiderül, hogy a vallási közösségek versenyéből melyik kerül ki győztesen, aztán ráérsz akkor csatlakozni ahhoz. Te leszel a nyertes, mert egyszerre fogad be Isten Országa és a közvélemény.

A továbbiakat azok kedvéért vetem papírra, akik mind a négyféle szellemet (szellemiséget) elhessegetik maguktól, érezvén, hogy azok nem jó tanácsadók. Helyettük Pál apostolt ajánlom figyelmükbe, aki a sokféleségnek – divatos szóval: pluralizmusnak – éppen olyan tarka és ellentmondásos világában élt, mint amilyen a miénk. Törzsek, népek, nemzetek, társadalmak, kultúrák akkori gyűjtőhálójában, a Római Birodalomban éppen csak a vallások ne lettek volna sokfélék? Nemcsak Mózesnek voltak városonként hirdetői (ApCsel 15,21), de Artemisnek (ApCsel 19,28), az egyiptomi, a szír, a kis-ázsiai, a görög-római isteneknek is, nem beszélve a vallásos bölcseleti rendszerek tanítóiról, vagy a test megvetését, más esetben éppen a teljes zabolátlanságot ajánlgató vándorpropagandistákról. S bármennyire sajnálatos, de igaz, maga az ősegyház sem volt teljesen egységes, gondoljunk csak az apostolok vitáira, melyeket az Újszövetség őszintén elénk tár (ApCsel 15,1–29; Gal 2,11–14).

Hogyan tudott eligazodni a sokféleségnek ebben a világában Pál apostol?

Először is az „Egy"-gyel tisztázta kapcsolatát. „*Egy* az Isten, *egy* a közbenjáró Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus" (1Tim 2,5). Szilárd volt abban a meggyőződésében, hogy csak *egy* teremtője és ura van a világnak: az Izraellel s aztán minden néppel szövetséget kötő Isten, s csak *egy* közbenjárója van a bűnös embernek az igazságos Isten előtt: Jézus Krisztus. Ez a Jézus Krisztus az anyaszentegyház egyetlen feje, mely viszont teste néki (Kol 1,18). Ez az „Egy" Pál apostolnak sokkal több volt, mint a „sok" (1Kor 8,4–6), ez az „Egy" volt a „minden". Ezért nem ismert csak „*egy* evangéliumot" (Gal 1,7) és ezért írta le így sokirányú tevékenységét: „*egyet* cselekszem" (Fil 3,14) és ezért hitte (akkor is, ha nem látta) „a szentek egyességét" – az egyház egységét – Krisztusban (Gal 3,28). Aki nem tudja Isten egyetlenszerűségét megragadni Jézus Krisztusban, az apostolhoz hasonló szent „egyszerűséggel", az bizony nincs védve a vallási kínálatok mai sokféleségében. A „semmiféle" és a „sokféle" világából rá kell találnunk az „Egy"-re.

Másodszor azt vegyük észre, hogy az „Egy"-nek ez az apostola *mégsem volt „egyoldalú"*. Ismerte a teremtmények gazdag és változatos világát (olvassuk el pl. az 1Kor 15,39–41-ben leírását az élőlények különbözőségéről, az állócsillagok és a bolygók fényerősségének sokféleségéről!), még inkább ismerte, sőt elismerte az újjáteremtés, az Isten Országa, a keresztyén gyülekezetek élete különféle megnyilvánulásait, eltérő lelki ajándékait (1Kor 12,4–11). Amikor az egyház és az egyes keresztyének életében található különbözőségeket az *egy* test különféle tagjai kapcsolatával ábrázolta, bizonyságot tett a teremtő és a megváltó Isten azonosságáról. Az, Aki a virágok, állatok, emberek, a Föld felszíne és az égitestek olyan végeremehetetlenül gazdag világát teremtette, Az a vallás világában csak unalmas egyformaságot várna tőlünk? Hasonlítsuk össze az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvben található, különféle hallgatóság előtt elmondott beszédeit, s akkor látni fogjuk: milyen változatos akkordjait tudta megszólaltatni az egyetlen evangélium húrjainak, betöltve elkötelezettségét: „görögöknek és barbároknak, bölcseknek és tudatlanoknak egyaránt adós vagyok" (Róm 1,14). Meg kell tanulnunk tőle nemcsak eltűrni a sokféleséget Isten egyházában, hanem azt gazdagító ajándékként hálával elfogadni.

Harmadszor: Pál apostolt nem lehetett – divatos kifejezéssel élve – „átejteni". Nem bizony! Ő megkapta és levele címzettjei részére Istentől kérte *„a lelkek megítélése"* vagy „megkülönböztetése" ajándékát (1Kor 12,10). A „lelkek megítélése" kifejezés Pál apostol szótárában a józan ítélőképességet jelentette a szellemi-lelki élet dolgaiban. Tudta, hogy mind a megismerés, mind a helyes cselekvés előfeltétele a józan ítélőképesség, melyet Istentől kérni és magunkban fejleszteni lehet. Ezért kívánja, hogy olvasói fel tudják fogni az isteni távlatokat (Ef 1,18; 3,16–19), lelki bölcsesség és belátás révén ismerjék meg Isten akaratát (Kol 1,9–10). Így nem fogja őket ide-oda sodorni a tanításnak bármely szele. Az Ef 4,14 eredeti szövege ravasz műfogásokról, vallási kockajátékosokról szól, sőt okos, de tisztességtelen csibészségeket említ. Kérjük el a józan ítélőképesség lelkét, ha a vallási piac zsibvásárában drága semmiségeket akarnak a nyakunkba sózni az ingyenvaló kegyelem mindenre segítséges ereje helyett!

Végül és negyedszer Pál apostol tudta, hogy *küldetése van.* Ezért a sokféleségben mindig azt néztem: mi viszi előbbre és mi gátolja küldetése teljesítésében. Küldetése teljesítése, a közös feladatok elvégzése érdekében tudta a missziói feladatokat másokkal megosztani (Gal 2,9), a veszélybe került hajón utazók megmentése érdekében vállalni a rá eső részt (ApCsel 27–28). Ha valaki nem tudja a közös feladatokat másokkal együtt végezni az egyházban, annak nem az egyénisége, hanem a meg nem tért „én"-je a nagy. Közös feladataink más kegyességi irányzatokhoz tartozó református sokkal, más egyházakhoz tartozó keresztyénekkel, ugyanazt a feladatot elvállaló jóakaratú emberekkel kötnek össze. A sokféle oktatási és iskolatípus világában milyen hamar kibontakozott újra hazánkban a református nevelés! Olyan gazdag örökségből meríthetünk, mint amit Comenius, Apáczai, Karácsony Sándor vagy Imre Sándor hagyott ránk. Hetenként hittanórák tízezreit tartó sok száz lelkipásztorunk, katechétánk van. Tisztelettel kell fejet hajtani a menekültek dolgában fáradozó lelkészeink előtt. Nekik nem volt nemzetközi szervezetük, teherszállító vagy egészségügyi menetoszlopaik, de voltak jószívű egyháztagjaik, akiknél a menekültek százai találtak befogadó otthont. Ezek a lelkészek igen jól tudtak a menekültek ügyében együttműködni azokkal, akik ezt éppen úgy küldetésnek fogták fel, mint ők.

Pál apostol a vallási sokféleség világában ráállt az egyetlen fundamentumra: Jézusra (1Kor 3,11). Megkapta Istentől a jó és rossz közt különbséget tenni képes ítélőképességet. Elfogadta, hogy mások másként követik Krisztust. Gazdagodásnak érezte a lelki ajándékok, őszinte kegyességek sokféleségét és minden jóban együttműködött azokkal, akik ezt vállalták. A vallási sokféleség (pluralizmus) mai világában, melyben valóban nehéz eligazodni, példája segítsen bennünket döntéseinkben!

Bolyki János

…yházi személyiségek és a Demokratikus Charta

Két aláíró nyilatkozata

…mint arról olvasóinknak bizonyosan …yobb része már tájékozódott: a közel… t hónapokban nagy belpolitikai hullá… kat kavart a Demokratikus Charta …evezésű irat. A napisajtóban közzétett …umentum arról szól, hogy milyen …itikai lépések szükségesek ahhoz, …gy ma Magyarországon demokrácia …yen. Az irat értelmezése vonatkozásá… kettős megítélés alakult ki. A doku…ntumot egyfelől a politikai és társa…lmi demokrácia további fejlődésének …gítéseként értelmezték, másfelől: so… n úgy ítélték meg, hogy a dokumen… m a jelenlegi magyarországi politikai …rendezkedés olyan kritikája, amely …ra kíván rámutatni, hogy az iratban összefoglalt és mindmáig – úgymond – meg nem valósult feltételek kialakulásáig nem lehet a demokrácia megszületéséről beszélni. A Demokratikus Chartát aláírók között ott szerepelt *dr. Kocsis Elemér* püspök és *Czövek Olivér*, a Zsinati Iroda vezetője is. A Zsinati Tanács legutóbbi ülésén mindez olyan formában került szóba, hogy a két egyházi vezetőnek joga volt-e *egyházi tisztségeik megjelölésével* a vitatott dokumentumot aláírni. Az ügy újabb fejleménye az alábbi nyilatkozat, amit szó szerint adunk közre. A nyilatkozat 1991. november 26-án kelt és szerkesztőségünkbe 1991. december 30-án érkezett meg.

„Nyilatkozat. Alulírottak kijelentjük, hogy a Demokratikus Charta című …áltványt annak eszmei fogalma miatt írtuk alá. Elhatároljuk azonban …agunkat attól, hogy a napi politika céljaira felhasználják ezt a dokumentumot. …z egyház egyetemes nemzeti felelősségét vallva, pártpolitikai kérdésekbe nem …vánunk beavatkozni. Budapest, 1991. november 26. Czövek Olivér, a Zsinati …oda vezetője, Dr. Kocsis Elemér püspök."

A tanmesék

műfajában külön fejezetet érdemel a kínaiak évezredes öröksége. Ebből idézzük most a „Gyanú" című történetet. „Egy ember nem találta helyén a baltáját. Bizonyos volt benne, hogy a szomszéd fia lopta el. Leste, hogy jár-kel a legény: pontosan úgy lépkedett, mint egy tolvaj. Figyelte az arckifejezését: éppolyan volt, mint egy tolvajé. Kihallgatta, amint beszélt: mintha egy tolvajt hallott volna. Egy szó, mint száz, a legény egész viselkedése arról árulkodott, hogy csakis ő lehetett a tolvaj.

Később a mi emberünk kiment ásni a kertbe, és a kertben meglelte a baltát. Amikor pedig újra megnézte magának a szomszéd legény járását és egész viselkedését, semmit sem talált már benne, ami tolvajra emlékeztette volna". (Klasszikus kínai mesék, 1991.)

Ebben a gyönyörűen egyszerű történetben az az igazság rejtőzik, amit manapság a tudós pszichológusok projiciónak, magyarul kivetítésnek, vagy átvetítésnek mondanak. Ennek aránylag egyszerű esete a gyanú („Talán ő lopta el a baltámat"). De ez hamar átmegy a vád és az ítélkezés formájába („Egészen biztos, hogy ő lopta el a baltámat"). A Bibliában is bőségesen találkozunk ezzel a jelenséggel. Mivel az én szememben gerenda van, a másik szemében pedig szálka (amit én gerendának látok!), sürgősen segíteni akarok neki a szálka/gerenda eltávolításában. Hihetetlenül gyakori és fölöttébb veszélyes lelki „játék" ez a ki- és átvetítés. Aki maga is rabja a pénznek, annak fáj leginkább, hogy milyen sok kapzsi ember szaladgál ezen a világon. Aki mélyen elfojtja magában a szexuális vágyakat, abból lesz a legkönyörtelenebb erkölcscsősz. Bátran általánosíthatunk: minél nagyobb hévvel ítélkezik valaki a „bűnösök" felett, annál bizonyosabb, hogy nem ismeri önmagát. Nem mer a mélységekig menően szembe nézni igazi önmagával. Amikor mások bűneit hánytorgatja, nem veszi észre, hogy önmagáról állít ki erkölcsi bizonyítványt.

Akkor tehát ne is leplezzük le a bűnöket és a bűnösöket? Távol legyen! De meg kell tanulnunk ezt a nehéz tudományt: kifelé kell segíteni az embereket bűneikből, nem pedig még mélyebbre taposni őket a bűneikbe. Ezt teszi ugyanis az, aki a maga állítólagos bűntelenségének magasságából szól lefelé a bűnösökhöz. „Néhány elbizakodott embernek, aki igaznak tartotta magát, a többieket pedig lenézte..." (Luk. 18:9–14) Jézus elmondotta a farizeus és vámszedő példázatát. „Én nem vagyok olyan bűnös, mint ő" – az ilyen megállapítás biztos jele a szellemi vakságnak. „Nem vagyok jobb az én atyáimnál" – így beszél az Isten embere (I. Kir. 19:4).

Időközben kialakult a gőgös farizeus és a bűnbánó vámszedő mellett egy harmadik csoport: a gőgös bűnbánók keresztyén társasága. Ezek így éreznek (sajnos, nem gondolkoznak és talán nem is beszélnek róla ilyen nyíltan): Én is nyomorult bűnös vagyok, de azért mégis csak más vagyok, mint a másik ember. Lehet az akár hívő ember, de akkor is: ő nem olyan igazhitű, mint amilyen én vagyok. A projiciálások világában nem ritka az az eset, amikor a mi elfojtott vallásos kételyeinket, bizonytalanságainkat átvetítjük a másik vallásos emberre és szorgalmas inkvizitorokká leszünk.

Minthogy egy kis önismereti gyakorlatozással fölismerhetjük azt, hogy valahol elrejtve nálunk van a „balta", érdemes lenne megtanulnunk és időnként elismételnünk ezt a mondókát: „Nem ő lopta el a baltámat, nálam veszett el az valahol!"

AZ IGE MELLETT

JANUÁR 19. VASÁRNAP

„Istenünk, újíts meg bennünket" (Zsoltárok 80). Alázatos és hívő könyörgésével példánk lehet a zsoltáros. Tudja, hogy a megújulás forrása a szövetséges Isten. Ő választotta ki népét kegyelméből, Ő hordozta hatalmával, Ő mutatta meg hathatós haragját a büntetésben és csak Ő újíthatja meg népét, Ő szabadíthatja meg bűneiből. Az önerőben bízástól való megszabadulás és az Úrra hagyatkozás szép példája ez a könyörgés. De kimondatlanul ott van benne valami, ami az emberre tartozik. Ott van a vágy a megújulásra. Az Úr újíthat meg, de ennek alázatos elismerésében is benne kell lenni annak a könyörgésnek: Meg akarok újulni, Uram! Nem jó nekem Tőled távol élnem: „Újíts meg bennünket". A zsoltár címirata ez: Könyörgés megújulásért. Vizsgáljuk meg, hogy imádságainkban van-e helye ennek a hangnak?

Ézsaiás 34. **80. Zsoltár.**

JANUÁR 20. HÉTFŐ

„Aki nem tiszteli a Fiút, az nem tiszteli az Atyát sem, aki Őt elküldte" (János, 5:19–23). Népének Atyja a Fiú engedelmessége által van jelen népe között a földön. Mindent a Fiúnak adott át az Atya, így a legdrágábbat, az „életet" is, amely itt a megújult életet és ennek halál utáni folytatását, az örök életet jelenti. Az élet Ura és Gazdája az Atya, s az általa küldött Fiú lett az „életadó". Az Atya ugyanis a Fiúnak adta az életet, így lett a Fiú az Élet Fejedelme. Más úton nem lehet az Életre jutnunk. Aki az Atya által adott utat ki akarja kerülni, az az Atya akarata ellen lázad, vagyis aki a Fiút nem tiszteli, az az Őt küldő Atyát is megveti. Jézus nemzedéke, és minden nemzedék ezzel a döntéssel kerül szembe. Ma sem könnyebb a döntés, mint akkor, mert a Sátán ma sem erőtlenebb, mint Jézus korában.

Ézsaiás 35. **142. Zsoltár.**

JANUÁR 21. KEDD

„Eljön az óra, és az most van, amikor halottak hallják az Isten Fiának a hangját, és akik meghallották, élni fognak" (5:24–30). A prófétai szó azt ígérte, hogy azoknak, akik lakoznak a halál árnyékának völgyében, fény ragyog fel. Íme, eljött az óra. Isten egyszülött Fia, az Élet Fejedelme eljött a halál birodalmába, ebbe a világba, ahol a „bűn miatt halottak" meghallhatták szavát. Fejedelmi az, ahogyan Urunk kijelenti: „És akik meghallották, élni fognak". Mégpedig úgy, hogy a megtérés tisztító kohójában „átmennek a halálból az életbe". Az is benne van Igénkben, hogy ez a döntés, vagy annak elmaradása nem következmények nélküli, mert mai igeszakaszunk második fele a végső ítéletről szól. S ez az ítélet szoros kapcsolatban van szava elfogadásával, vagy elutasításával.

Ézsaiás 36. **512. Dicséret.**

JANUÁR 22. SZERDA

„Nekem azonban Jánosnál nagyobb bizonyságtételem van" (5:31–38). Jézusnak ez a szava nem János személyének és szolgálatának a lebecsülése. Sőt magasra emelése. Az Atya, az Írás és Jézus cselekedetei, mint az igazi bizonyságok, mind igazolják azt, amit János mondott. János bizonyságtétele az Atya „hullámhosszán", az Írás sziklaalapján és Jézus cselekedeteit megelőzve hirdette: „Íme, az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit". Az igazi bizonyságtétel mégis az Atya, mert az Ő szeretete küldte, és cselekedeteiben az Egyiptomból hatalmas karral szabadító Isten ereje munkálkodik. Az általa cselekedett csodák kényszerítő erővel mutatnak az Atyára. E bizonyságot el nem fogadni több, mint vakság. Ez már tudatos engedetlenség és lázadás.

Ézsaiás 37:1–20. **320. Dicséret.**

JANUÁR 23. CSÜTÖRTÖK

„...és mégsem akartok hozzám jönni, hogy életetek legyen" (5:39–47). Urunk szerint külön fájdalmas és titokzatos tragédia, hogy a körülötte állók és vele vitatkozók Isten választott népének a tagjai és az Írás buzgó olvasói. Ezt átérezve üthet szíven bennünket a kiáltás: „és mégsem akartok hozzám jönni, hogy életetek legyen". Vakok maradnak az Írás titkának megismerésére. Még inkább szíven üthet bennünket Jézus szava, ha az Újszövetség népének tragédiájára gondolunk. Van egy Krisztusról elnevezett nép, ennek tömegével vannak névleges tagjai, akik talán még az Írásokat is ismerik, templomba is járnak megszokásból, de nem akarnak az Úrhoz menni teljességgel, hogy életük legyen. Az Ő szavát kell meghallanunk az Írásokban!

Ézsaiás 37:21–38. **434. Dicséret.**

JANUÁR 24. PÉNTEK

„Jézus pedig vette a kenyereket, hálát adott, és kiosztotta az ott ülőknek" (6:1–15). A figyelmes bibliaolvasó ember újra és újra szembetalálja magát a Szentírás lapjain az imádkozó Jézussal. Templomban, zsinagógában, családi otthonban, szabad ég alatt, közösségben és magánosan, vagy csodái előtt, sokak figyelmétől kísérten. Istenfiúi lényének egyik legjellemzőbb vonása ez a szüntelen való társalkodás az Atyával. A „fiúság lelke" éppen ezért mindig a Lélek által fakadó imádság lelkülete, és nemcsak Jézusban, hanem bennünk is. Isten gyermekei beszélő viszonyban vannak az Atyával. Az imádkozó Jézussal való közösségben megszentelődhetik imahetünk és csodák bölcsőjévé válhat hálaadásunk, bűnvallásunk és könyörgésünk. Úgy legyen!

Ézsaiás 38. **338. Dicséret.**

JANUÁR 25. SZOMBAT

„Ők megijedtek, de Jézus megszólalt..." (6:16–21). Csodálatos érzés lehetett hallani a pánikszerű félelemben: „Én vagyok, ne féljetek". Abban a helyzetben ez volt a legszükségesebb üzenet a tanítványoknak. De én ma nem is erre a csodálatos üzenetre szeretném a hangsúlyt tenni, hogy Jézus mindig tudja, hogy mire van szükségünk. Ezt sem felejtve, most arra gondoljunk, hogy a „látványtól" megijedteknek Jézus „hangot" ad. Közelsége akkor válik igazán áldássá a kísértetiesen sötét éjszakában, amikor Urunk megszólal. Amikor a hallgatag Úrból beszélő Úr lesz, az mindig nagy áldás. Jó és rossz sorban, örömben és ijedelemben, a bálványoktól az különbözteti meg az Urat, hogy Ő szól. Kijelentése van, leleplezi magát. Áldassék Isten a teremtő és megváltó Szóért, a testté lett Igéért, s a Lélek által beszélő Írásért.

Ézsaiás 39. **102. Dicséret.**

Dr. Fekete Károly

Múltunk csodája – jövőnk záloga

Olvasandó: 118. zsoltár 1.

A bibliai hit fedeztette fel az emberrel a történelem fogalmát. Ettől fogva ő már nem pusztán egy, egyik napról a másikra létező, lézengő lény, hanem Ember. Csak a bibliai hit által közvetve, vagy közvetlenül érintett ember tudhat múltról, jelenről, jövőről. Csak az ember tartja számon elődeit és utódait. De amíg a hit segítségével nem ismerte fel léte távlatait, nagyon nyomorultul élt. A ciklikus életszemlélet csak korlátolt életlehetőségeket biztosít. A teleologikus élet- és történelemlátás tár hatalmas és csodálatos távlatokat az ember előtt.

Ennek eredetét mutatja be a Biblia első könyve. S ezért ad hálát a zsoltárok könyve. Zsoltárunk valamelyik ünnep hálaadó éneke. Az istentisztelet vezetője Isten magasztalására szólítja fel a választott nép politikai és vallási vezetőit, s Izráel jelenlevő gyülekezetét. Nem borért, búzáért, békességért, azaz nem anyagi javakért, hanem az Isten-adta történelemért magasztalják Urukat. Azért, hogy Ő népe múltját, jelenét, jövőjét kezében tartja és alakítja. Isten az, aki kinek-kinek a jövőjét garantálja.

Izráel népe számára az életet formáló Úr Isten nem valamiféle hittankönyv-fejezet. Naponkénti élmény! S ebből az élményből a választott nép nem dogmát alkot, hanem életszabályt.

Ámulva csodálja és csodálattal bámultatja Isten nagy tetteit. Ezekből a nép újabb erőt meríthet. Bátran vállalhatja a küzdelmeket. Aki számon tartja Isten nagy tetteit, az nyugodtan halad előre a legnehezebb körülmények között is. Aki számon tartja Isten nagyságos dolgait, az bizonyságot is tesz róluk mások okulására, biztatására. Aki Istent magasztalja, önnön hitét forrósítja.

Ezért fontos dolog a hálaadó istentisztelet. Sok egyéni élmény, tapasztalat összegeződik és erősíti egymást.

A múlt, jelen és a jövő nem egyszerűen nagy emberek névsora, háborúk és békekötések leltára, még kevésbé valamilyen névtelen, megfoghatatlan gazdasági folyamat hömpölygése. A történelem Isten terveinek kibontakozása, ellenállást legyőző erejének megnyilatkozása.

Ezért a hívő ember nem él csak a mának, s nem él csak magának. A hívő ember a jövő embere. Ő tud „befektetni", áldozatot vállalni. S nem ott gyűjti a kincseket, ahol a rozsda és a moly megemészti, hanem ott – Istennél –, ahonnan még csak el sem orozhatják.

Papp Vilmos

IMÁDKOZZUNK!

Megfoghatatlan vagy te minden tet teidben, világ Teremtője és Gondviselő je! Íme a telet arra rendelted, hogy föld, miután bevégezte évi munkáját újító álomba merüljön. Olykor csönde minden, mintha ünnepet ülne a termész és ez ünnepies csöndet nem zavarja sen mi s áhítatra inti a szíveket. Soksz napokon, éjeken át süvölt a hideg szél, a fagyos nappalokon és éjszakákon csodálunk és imádunk Téged.

Felemeljük Hozzád kezeinket és s vünket s hálát mondunk elfogyhatatl kegyelmedért. Nem szűnik meg bennü a Tebenned való hit lángoló tüze, ha k a tél fagya uralkodik is a természet Boldogító öröm forrása nyílik meg m is mindenütt, amerre tekintünk, n hatalmadat, bölcsességedet, jóság szemléljük az évszakok minden vált sában. A fölöttem elsüvítő szelet nézem én, mintha Hozzád sietős hír volna, mely sóhajaimat felveszi s n nyei trónod zsámolyánál rakja le. Isten, én is vágyom oda, hogy szí színre látója s tanúja lehessek nag godnak. Ámen.

(Tompa Mihály imádsága, 18

A heti bibliai részhe

Kána (I.)

Kána, mint földrajzi helymegh rozás négy helyen is szerepel az Ó vetségben. Ezért írja János evangéliu hogy a borszaporításos menyegz királyi tisztviselő gyermekének a r gyógyítása egyaránt a „galileai K ban" történt (Ján. 2:1; 4:46).

A bonyodalmat az okozza, hogy leában is két Kána volt: Kirbet Ká Kafr Kenna. Kirbet Kána 14 km-re mai Názárettől északra, a forga Babilóniát Egyiptommal összeköt országút, a Via Maris mellett. N már a Kr. e. 15–14. századból szá „Amarna-levelekben" is találk részint az Egyiptom által elfoglalt sok listáján, részint, mert feljegy róla, hogy a város közelében fosz ki egy Babilonból Haifába igyekvő vánt.

A bibliai korban élő zsidó történ elmondja, hogy ő a zsidó felkelés e (Kr. u. 66) egy éjszaka 200 ember kí tében Kirbet Kánából vonult át Tibe ba. Ez a Kána meredek dombra é megerősített hely volt, amely ural Battof-síkságot és ellenőrizte az ors utat. Így támogatta a tőle három k lévő Jotapatát, amely a felkelés idej galileaiak utolsó mentsvára volt a ró akkal szemben. Ebből a tekintélyes nából származó Nátánáélnek tehát alapja ahhoz, hogy a korában jelenté len Názáretről így nyilatkozzék: „N retből származhatik-e jó?" (Jn. 1:46

A zsidó források azért tartották mon Kirbet Kánát, mert a jeruzsá templom lerombolása után is két család lakott a városban. Bátran gon hatunk arra, hogy Jézus is azért vett r itt egy menyegzőn, mert anyjának, riának a papi rokonai laktak itt. Nem tehát – ahogy sokan teszik – a k születésű Nátánáél meghívására gon nunk, még kevésbé arra, hogy János új tanítvány volt a vőlegény és M Magdolna a menyasszony, mint ah ezt a középkori festők tették, ami mindkettőjük fejét a szentek fé koszorújával ábrázolták.

Természetesen már Konstantin császár korától ide jártak a keresztyé zarándokok, és Burchard domonk szerzetes 1290-ben írt „Descriptio Ter Sanctae" c. művében egyértelműen K bet Kána volt az első csodatétel helye

A sorozatos háborúk során azonb Kirbet-Kána szinte teljesen eltűnt a fö színéről. Mit tett tehát a zarándok igényeit kielégíteni akaró egyház? csoda helyét áttette a Názárettől kele lévő Kafr-Kennába...

Dr. Bajusz Fere

Debreczeni László

DEBRECZENI LÁSZLÓ

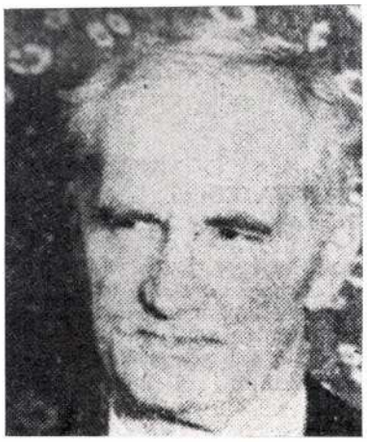

Megkésett köszöntés ez az írás. Debreczeni Lászlót köszöntjük, aki nemrégen töltötte be 75. életévét. A Kolozsvárott élő építész, grafikus, építészettörténész és műemlékvédelmi szakember hosszabb ideje a nyilvánosság figyelmétől messze távol dolgozik. Életműve, eddigi tevékenysége méltán érdemelné meg a nagyobb közfigyelmet.

Debreczeni László 1903-ban született Marosvásárhelyen. Műszaki pályán indult el, de széles körű érdeklődése, tenniakarása más vizekre hajtotta a fiatal almérnököt. Az erdélyi fiatalság első önálló lapjának az „Erdélyi Fiatalok"-nak kezdetektől a lap megszűnéséig munkatársa. Művészeti kritikákat közöl, számos tehetség jelentkezését üdvözli az elsők között. Felhívja a figyelmet a fiatal Szervátiusz Jenő, Benczédi Sándor, Gy. Szabó Béla munkásságára. Végig szorgalmazta a lap hasábjain a népi kultúra értékeinek számbavételét és megmentését. „Nem szabad halott múzeumokat teremteni falvainkból" vallja, tovább kell fejleszteni a hagyományokat. Nem rajta múlott, ha az értékek jelentős része nem mentődött át, s az új az előzőt teljesen megsemmisítve nyert tért.

A grafikához fordul, önképzéssel fejleszti rajzkészségét. A századelő magyar szecessziós építészeti-grafikai irányzata hat rá. (Kós Károly, Toroczkai Wigand Ede, Kozma Lajos.) Ennek az irányzatnak, mondhatjuk iskolának egyetlen követője. „Szellemi tekintetben két kiválóan nagy egyéniség — Kelemen Lajos és Kós Károly — mellett értem férfivá és forrottam egyéniséggé magam is. Egyiktől hajthatatlan egyenességet, a másiktól törhetetlen harcosságot láttam; mindkettőtől pedig a népnek és a múltnak mély, realista szeretetét és igaz megbecsülését tanultam" — vallja egyhelyütt.

Grafikusi tehetségére Kelemen Lajos figyel fel s megkéri, hogy a vistai és a szászlónai templomokról írt cikkeihez készítsen rajzokat. Ez 1927-ben történt. Debreczeni László ettől az időtől fogva megszállott





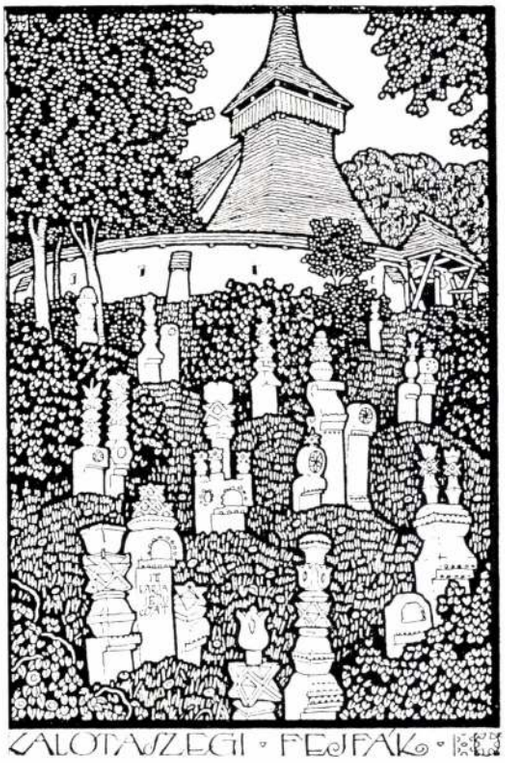

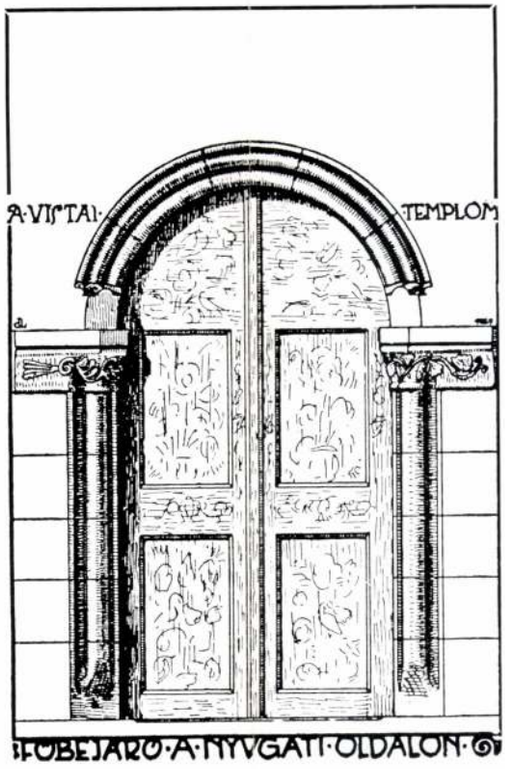



Magyar Építőművészet 1979/5

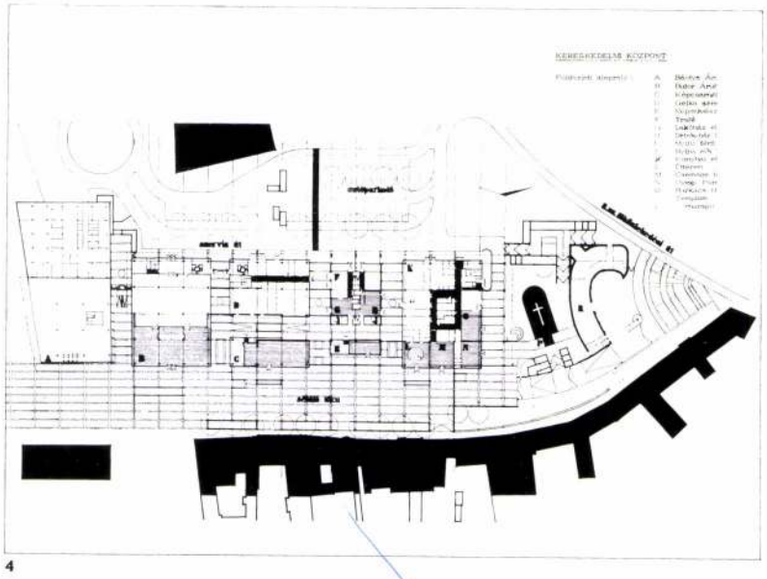

4

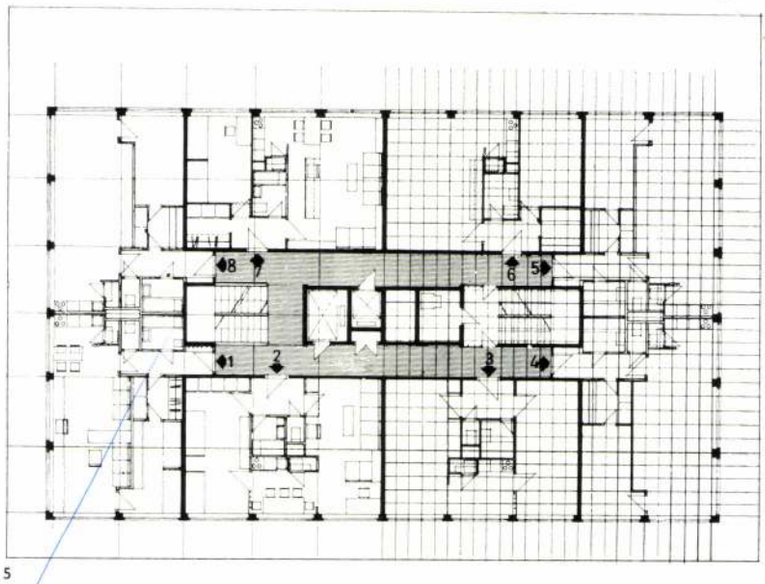

5

centrumának hangsúlyos motívumaként helyezte el a beépítés a városközpont centrumát kifejező 16 szintes lakóházat. A közölt beépítési tervből az is látható, hogy a kereskedelmi központ köré lakóházak kerültek, míg a másik oldalon pontházak lazán váltakozó ritmusa enged betekintést a régi Főtér átformálása után kialakult kereskedelmi központba.

Tervünk javasolta a sétálóutca folytatásában a kereskedelmi központ körül elhelyezkedő tömbök, művelődési, szolgáltató és lakóházi együttesek kialakítását, figyelembe véve a terület geológiai terepadottságait, különböző térés földplasztikák kialakításával. A tömbök keretes beépítéssel, plasztikus épületformálással, a funkciónak megfelelő építéstechnológiával, szintszámmal kapcsolta össze a ma építészetét a múlt építészetével.

Ennek a tervnek a szellemében kellett volna a városrendezőnek, az építésznek és a műemlékvédelemnek együttműködnie. Az együttműködés helyett azonban polemizálás folyt, s mindenki védte a maga igazát.

Ma ott tartunk, hogy a sétálóutca folytatásában a tömbösített beépítési forma helyett visszaállítják azt a régit, amely kiszakítva a teljes beépítésből, szervtelenül él majd és ténylegesen nem fogja biztosítani azt az alapvető építészeti igényt, hogy a múlthoz befejezetten a ma eszközeivel kapcsolódjon. A város dinamikus fejlődése az elkövetkezendő időben fogja szétfeszíteni azt a keretet, amelybe ez a szemlélet juttatta.

A kritika írója kihangsúlyozza, hogy az új nem pótolja a megszüntetett régit. Nem értem, miért az építészeti megfogalmazásban keresi a problémát Román András. Úgy gondolom, hogy ha összehasonlítja a cikkem rajzanyagát képező régi városszerkezet és az azt magába foglaló tömbök funkcióját és állagát az általunk tervezett építészeti megfogalmazás egész koncepciójával, akkor egyértelmű, hogy *a régi a mai kor legelemibb funkcióját sem tudta volna kielégíteni*, tehát a régiben ezen a területen sajnos nem is volt érték, ezért kellett megszüntetni.

Mint gyakorló építész, meggyőződéssel vallom, hogy egy városközpont koncepciózus megvalósításának elengedhetetlen feltétele, hogy hangulati elemektől függetlenül, töretlenül valósuljanak meg azok a városrendezési és magasépítészeti elvek, amelyeket egy belátható időre, egy összefogott beépítési terv meghatároz.

Mint a vita témájából is látható, törést szenved minden helyes koncepció ott, ahol lehetőség nyílik hangzatos, szubjektív jelzőkkel, olyan társadalmi és szakmai légkör teremtésére, amelynek végén — az egyébként előremutató megoldásnak — befejezetlenség lesz jellemzője.

Szakmai lelkiismeretességgel állítom, hogy a tervezés — amely nem egyéni koncepció, hanem kollektív munka — nem azt akarta elérni, hogy az új megépítésével kitörölje a történelmi múltat a város életéből, hanem az eddig meg nem valósított, de megtervezett elképzelésekkel — a múlthoz kívánt kapcsolódni.

Egy adott gazdasági helyzetben azért építünk, hogy szükségleteket elégítsünk ki, s amikor ezt megtettük, új értéket, új formákat hoztunk létre. De még ezek is egy idő múlva avulnak, nem tudván kielégíteni a holnap használóinak szükségleteit. Tény, hogy átépítés, rekonstrukció során az építészeti múlt megvédése alapvető erkölcsi kötelesség. Ezt az elvet vallom én is, meggyőződéssel. Azonban emellett fontos annak a ténynek a meghatározása, hogy mi az érték és mi az ami megszokott utcakép. Az alapvető értéket meg kell őrizni, — mert sajnos a sok meddő vita ellenére csak erre van lehetőség — mint ahogy minden korszak a maga funkcionális igényét és városrendezési elveit valósította meg, úgy a mi kötelességünk a mai kor igényeinek, funkciójának formálása.

A városközpont építése folyik. Látható azonban, hogy a feladat elvi szempontjainak helyes meghatározása önmagában még nem hordozza a megvalósítás módját.

Koncepció nélkül a közömbösség és a visszahúzó erők a gondolat realizálásában számtalan buktatót rejtegetnek. Ezért mindenki, aki felelős ezért a városért, annak csodálatosan szép vári műemlékegyüttesééért, stílusos középületeiért, morfológiai adottságaiért, tudomásul kell vegye, hogy a 2000. év Veszprémének forgalmi és építészeti karakterén dolgozik.

S itt érzem az építészeti kritikának a nagy szerepét abban, hogy egymás munkáját megbecsülve, a bizalom légkörét teremtse meg — még ha bírál is — és ne a fiaskó szellemét hintse el. *M. I.*

1. A LAKÓTERV beépítési javaslata, 1971
2. Régi városszerkezet, 1965
3. Homlokzat a Megyei Tanács felől
4. A kereskedelmi központ alaprajza
5. Magasház általános emeleti alaprajza
6. Homlokzat a Bajcsy-Zsilinszky út felől

1. Proposition d'intégration de LAKÓTERV, 1971
2. Ancienne structure de ville, 1965
3. Façade vue du Conseil Départemental
4. Vue en plan du centre de commerce
5. Vue en plan générale des étages de la maison élevée
6. Façade vue de la rue Bajcsy-Zsilinszky

6

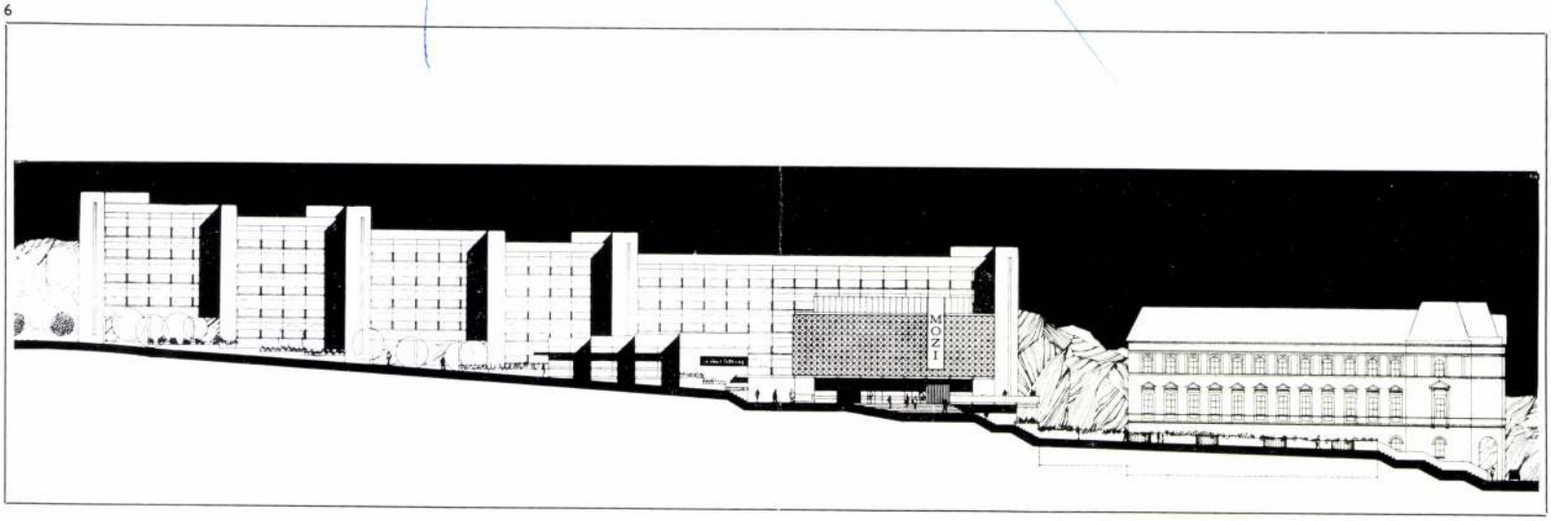

kutatója, ismertetője és megörökítője lett az erdélyi műemlékeknek. Erdély építészettörténete magyar nyelven a nagyközönség számára nem létezik, részlettanulmányok jelentek meg nehezen elérhető folyóiratokban, monográfiákban (Entz Géza, Balogh Jolán, Kelemen Lajos). A szászok lakta vidékről számos könyv jelent meg, s olvashatunk román nyelvű összefoglalót is. (Vatasianu V.: Istoria artei feudale în ţările române. I. Bucuresti, 1959.) Debreczenit ez a helyzet már akkor nyomasztotta. Ő elsősorban templomokat kutatott, de nem kerülte el figyelmét a népi építészet emlékanyaga sem, s ugyancsak féltőn gondolt az iparművészet kallódó, ismeretlen tárgyaira is. Gyűjtését 1929-ben bocsátotta közzé: „Erdélyi református templomok és tornyok" című kötetében (Kolozsvár, 1929.).

Rövid, összefoglaló tanulmányban hívja fel a figyelmet az addig jóformán teljesen ismeretlen mezőségi, kalotaszegi templomokra, fatornyokra, haranglábakra. A kötetet linómetszetei, rajzai egészítik ki. Debreczeni úgy vélte, hogy ezzel a szép könyvvel valamit törleszthet a magyar építészettörténet adósságaiból. Megjelenésekor egyesek kifogásolták, hogy a kötet „ismeretterjesztő" jellegű s, hogy nem eléggé tudományos színvonalú, párhuzamba állították a szászok akkortájt megjelenő „Burzenland". (Das Burzenland, Hrsg., Erich Jekelius Kronstadt 1928, 1929) című köteteivel. Kós Károly azonban melléje állt s figyelmeztetett a körülményekre, a szűkös anyagi lehetőségre, a segítőkész szakembergárda hiányára, s arra, hogy a kiadvány nem egy nagy összefoglaló művészettörténeti alapkönyv helyett készült, hanem a közönség, a laikusok figyelmét szerette volna, az ismeretlen, sokszor pusztuló értékekre irányítani. Debreczeni, ha várt volna a nagy összefoglalóra, könyve még ma sem készült volna el.

A „Magyar református templomok és tornyok" azóta könyvritkasággá vált, példányai még elvétve sem kerülnek elő az antikváriumokban. S a könyv szomorú utóéletéhez tartozik talán, hogy nem akadt folytatás, pedig, hogy hiányzik egy komoly összegzés a magyar faépítészetről! Balogh Ilona és Domanovszky György: Magyarország egyházi faépítészete. Bereg megye Bp. 1936. könyve is évtizedekkel ezelőtt jelent meg. Debreczeni László az „Erdélyi Fiatalok"-ban cikksorozatot indított „Fatornyos hazámból" címmel. Ezeket később 1940-ben megjelentette könyvalakban Kolozsvárott „A mi művészetünk" címmel. Erdély építészeti hagyományairól szól benne s a századelő magyar szecessziójáról is ismerteti a tanulmányokban. 1940-ig több mint félezer erdélyi templomot járt végig, kutatott fel. Abban az időben „három hetet úton voltam, s egy hetet töltöttem Kolozsváron" — emlékezik vissza. Többek között az ő nevéhez fűződik a sajóudvarhelyi templom timpanonjának feltárása is, ez Erdély egyik legkorábbi ismert románkori szobrászati alkotása. Grafikai tudását nemcsak szemet gyönyörködtető rajzok készítésében hasznosítja, hanem konkrét műemléki felmérések sora kerül be a tervtárakba. Munkája során a fatornyok, ácsolt faszerkezetek legértőbb ismerőjévé vált. Változatos életpályáján többször is módjában állt tervezői, helyreállítói tevékenységet is folytatni. Számos műemlék templomot restaurált, egészített ki. Foglalkozott belső terek kialakításával is, bútorokat tervezett és készített, pótolva a már menthetetlen régit. Homoródokland, Maroskoppánd, Vince, Mészkő, Mezőszengyel, Kiskapus, Ördöngősfüzes, (Ocland, Copand, Viţa, Cheia, Sânger, Căpuşu Mic, Fizeşul Gherlei), és még sorolhatnánk a faluneveket. Számtalan esetben véleményezett helyreállítási terveket, egy időben mint a református egyház műszaki előadója dolgozott. Az ötvenes években lajstromba vette a kolozsvári műemlékeket (Közzéadva: Kelemen Lajos emlékkönyv. Bukarest, Tudományos Kiadó, 1957.) Megvalósult építészeti tervei mellett számtalan el nem készült elképzelést vetett papírra. Helyreállítási terveivel lehet vitatkozni. Szemben állt a purista helyreállítással. Tervei lokális ízűek, hagyományőrzőek. Végső soron új terveire is jellemző, amit saját maga mondott: „Új tervezéseimnél igyekeztem az erdélyi történelmi és népi hagyományok szellemében dolgozni. Kós Károly és Wigand voltak útmutatóim, de igazában én is itt tanultam, ahol ők: a múlt emlékein és a nép alkotásán."

Műemléki felméréseit számosan felhasználták, könyvjeleit pár évvel ezelőtt a kolozsvári Korunk Galériában kiállították. Születésnapjáról a romániai magyar lapok megemlékeztek. Tanulmányai, grafikái szétszórtan, nehezen hozzáférhető helyeken rejteznek. Egyetemes, és a kultúrát folyamatában és összefüggéseiben látó munkássága mindenképpen megérdemelné, hogy műveit újból kiadják. Grafikái kortörténeti dokumentumok, sok templom, részlet az elmúlt ötven évben tovább romlott, porladt (Borberek, Bokaj (Vurpăr—Burgberg, Băcăinti).

Az ilyen jellegű könyvekben hiány van.

Életműve nem lezárt — a nagy összefoglaló, összegező mű sajnos nem készült el — s ezért nem hibáztathatjuk Debreczeni Lászlót.

Munkássága azonban másokat kell ösztönözzön arra, hogy ugyanolyan következetesen és elkötelezetten folytassák a megkezdett, de be nem fejezett munkát.

Bodor Ferenc

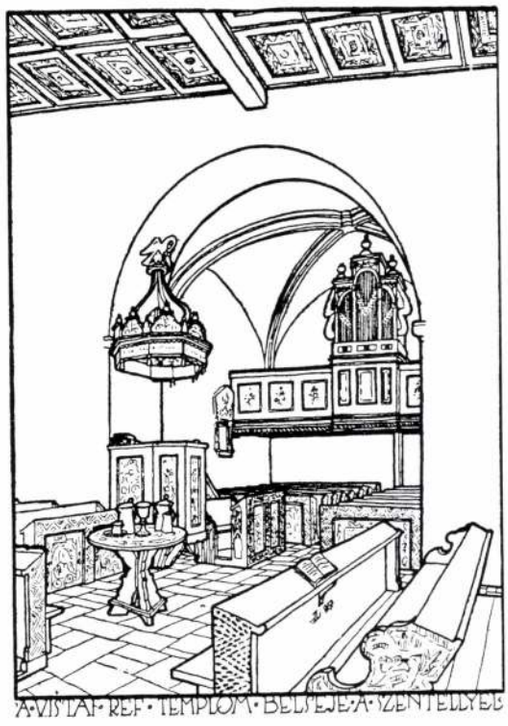

1. Borberek (Vurpar), a református templom északi oldala
2. Borberek, nézet a karzatról a szentély felé
3. Borberek, a szentély-boltozat részlete

1. Borberek (Vurpar), côté nord du temple calviniste
2. Borberek, vue de la tribune d'orgues vers le choeur
3. Borberek, détail de la voûte du choeur



1



2

3

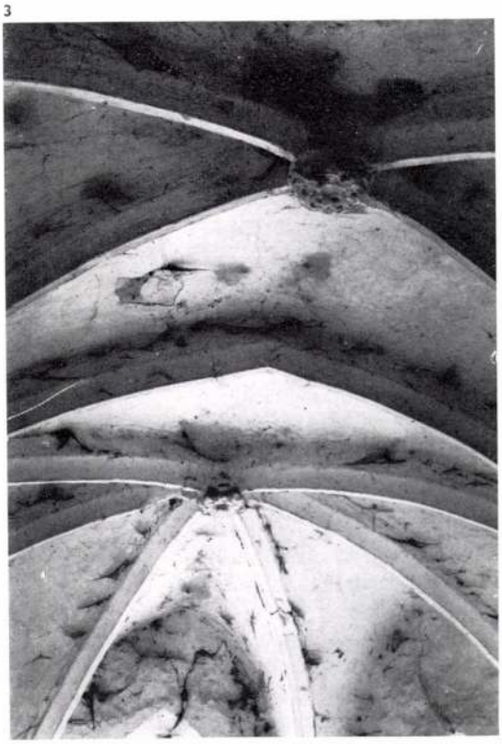

Heim Ernő építész 75. születésnapjára

Hetvenötödik születésnapod kedves alkalmat ad régebbi munkatársaidnak és mindazoknak, akiket barátságoddal megtiszteltél, hogy köszönetüket és nagyrabecsülésüket kifejezzék Neked, igen sok jókívánsággal további életutadhoz. Szeretnék csatlakozni a Téged köszöntőkhöz, mégpedig lapunk hasábjain, egyrészt mert úgy vélem, hogy a Te jubileumod nemcsak egy kis kör, hanem építészetünk nyilvánosságának is ügye, másrészt, mert Te az ismert tartózkodásoddal minden személyes ünneplés iránt aligha hagynád elmondani a nyilvánosság előtt más formában, mint egy nyílt levélben azt, amivel tartozunk Neked.

Ugyanis tartozunk Neked, nem is kevesen és nem is kis körben. Én csak arról a talán legkisebb, legszorosabb körről írhatok, amely sok éven át a vezetésed alatt dolgozhatott és amely a szűkebb szakmánkat, a várostervezést Tőled tanulhatta. Ma már — sajnos — elszoktunk attól, hogy nevén nevezzük azt az intenzív emberi — szellemi — szakmai kapcsolatot bármely „mesterségben", amely létrejöhet kiemelkedő egyéniségű és tudású „mester" és a tőle nemcsak szakmai ismereteket szerző „tanítványok" között. A Te esetedben mégis ki kell mondanunk, hogy három évtizeddel ezelőtt, amikor létrejött a budapesti várostervezés állami tervezőirodai szervezete, Te annak keretében egy szakmai műhelyt, egy „iskolát" hoztál létre, anélkül, hogy ezt valaha mondtad, vagy szándékoltad volna. Biztos, hogy ebben a szellemi műhelyben mások hatása is harmonikusan érvényesült, akiket máskor méltattunk vagy akikről, sajnos már kevés említés történik. De Te voltál a mindennapi munkában ennek a kis, főként fiatalokból álló közösségnek a vezetője, központi alakja, akivel közvetlenül együtt dolgoztunk, elmélkedtünk, vitatkoztunk és beszélgettünk. Mert bármely szokatlannak tűnhet a mai helyzethez képest, akkoriban igen is rengeteget vitatkoztunk és beszélgettünk egymással és nemcsak szorosan vett szakmai kérdésekről. (Emellett is elkészültek a munkák, ezt nem megnyugtatásként írom.) Ezeknek a közös munkáknak, eszmecseréknek, személyes közeledéseknek hatására létrejött, szinte magától értetődően — ahogy az csak jelentős egyéniségek kisugárzásából születhet meg — az a szellemi erőtér körülötted, amely minden vezetésnél és nevelésnél eredményesebben ösztönzött a szakma emberi vállalására, megértésére és megbecsülésére, amelynek hatása alól senki sem vonhatta ki magát. Ez az „erőtér" nyilvánvalóan sok szubjektív, személyi vonatkozásból is állott, ami nem tartozhat egy nyíltnak gondolt levél keretébe és amiért csak csendesen kö-

szönni szabad. Az objektív vonatkozásai azonban jelentősek lehetnek szakmai életünk jövője számára is, hiszen megvilágíthatják, milyen szerepe adódhat a személyiségnek, egy „iskolának", a fejlődés szempontjából.

Nyugodtan állíthatom, hogy a Te „iskolád" egyik meghatározója az volt, hogy Te a szakmánkat nemcsak kiválóan ismerted, hanem szeretted, hivatásodnak is tekintetted. Ezzel nemcsak intellektuális, hanem etikai síkra is emelted ezt a munkát, amit városrendezésnek neveztünk akkoriban. A városrendezési tervezés kritériumát Te nem az alkotói sikerben eredményben, hanem a városfejlődés eredményességében láttad és ezzel az építészben természetesen meglevő önkifejezés-keresésről lemondtál egy nagyobb „jó" érdekében. Ahogy azt tréfásan mondottuk Rólad, Te arra vagy „hiú" a szakmában, hogy nem vagy hiú. De ez a magatartásod többet takart mint szakmai tisztességet. Te mindig töretlenül képviselted azt a ma már természetesnek tűnő felismerést, hogy a várostervezés nem egyéni, hanem mindig kollektív alkotói munka. Hogy ezt mennyire érvényesítetted gyakorlatilag is, annak bizonyságára csak az szolgáljon, hogy az 1950—1960-as évekhez képest ma nem érjük el azt a szoros együttgondolkodást a szakági tervezéssel, mint ahogy az akkor kialakult a személyedhez kötődően. Talán azt válaszolhatná nekem valaki, hogy a feladatok azóta megnövekedtek, szerteágaztak, bonyolultabbá váltak, önállósodtak az akkori kezdeti állapothoz képest. Ha ez mind igaz is, kétségtelen viszont, hogy minden kor a maga feladatát kell, hogy megoldja, a saját feltételei keretében — és a feladatok akkor sem voltak viszonylagosan könnyebbek. Te következetesen képviselted azt az álláspontot, nemegyszer kemény vitában az építész-társadalmon belül, hogy a legkitűnőbb szakmai elgondolás sem vezethet eredményhez, ha nem számol objektív társadalmi-gazdasági kötöttségekkel. Ugyanígy következetesen képviselted a városrendezés ügyét azokkal szemben is, akik a társadalmi érdeket parciális szempontok vagy érdekek alapján ítélték meg. Hogy milyen „állóképességet", dialektikus vitakészséget, meggyőző erőt fejtettél ki nem egy kritikus helyzetben, azt azok is el kell, hogy ismerjék, akik az ellentétes nézetet képviselték. Meggyőző volt a működésed, mert egész emberségeddel hitelesítetted. Iskolád igazi „titka" voltaképpen az volt, hogy mindig lehetett tanulni Tőled — mert az egy olyan különös iskola volt, amelynek nem voltak doktrinái, csupán egy: hogy a szakma tisztességes munkát kíván meg. Pragmatikus gondolkodásodat egy — mástól vett szellemes jellemzéssel lehet csak visszaadni — Számodra nem volt semmi praktikusabb egy alkalmazható elméletnél.

Munkásságodért, életművedért számos és szép megérdemelt kitüntetésben, szakmai elismerésben volt részed. Ezek a sorok tehát nem esetleg elmaradt elismerést kívánnak pótolni, velük csak szerény köszönetet akart mondani Neked, egyike tanítványaidnak és volt munkatársaidnak, akit barátságoddal megtiszteltél és aki a legjobbakat kívánja neked 75. születésnapod alkalmából.

Dr. Brenner János

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-736

Utunk
1979. VIII.
Debreczeni László
grafikusművész

1021



Debreczeni László rajza

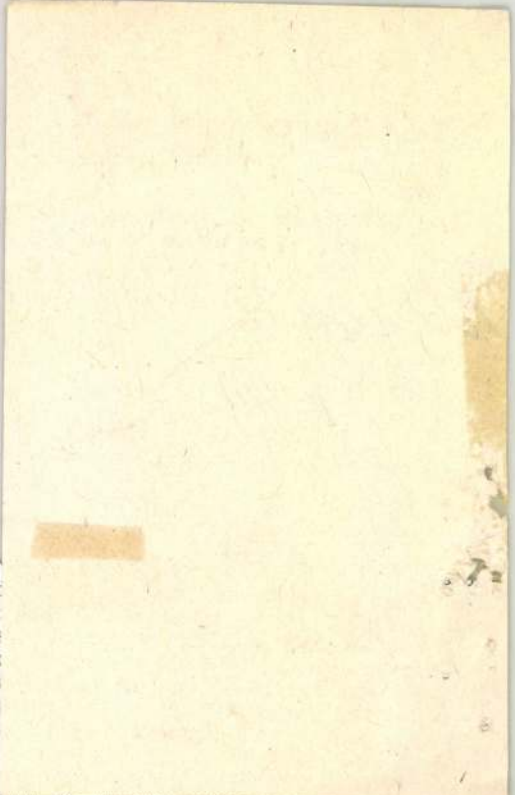

mai“
valam
lesni“:
(a jó
is iga
nem s
mint a

A
tán ír
beszél
ban, mint az *Anyám könnyű álmot ígér*, a *Zokog*
kútba, még egyik prózai munkája sem aratott. Úgy
a *Lakon háza* ilyen nagyságrendű alkotás. A nagy
látjuk benne, amely azonban nem csupán alapöt
vagy egyik-másik hősével hat, nemcsak a színházi
szerűvé (mint az *Özönvíz előtt*et Harag György in
férája, minden részlete, alkotóeleme az „itt és mo
gurák egész sora teheti vonzóvá az érthetően szer
mára is, ugyanakkor bő lehetőséget nyújt az alkotó

Debreczeni László

DEBRECZENI LÁSZLÓ grafikáinak kiállítása a Korunk Galériában./rövid hir/

Utunk, XXXIII.évf. 51./1573./sz. 1978. dec. 22. 8.old.

Debreczeni László

Balogh Ferenc:

DEBRECZENI LÁSZLÓ 75 éves.

Utunk, XXXIII.évf. 51./1573./sz. 1978. dec. 22. 6.old.

Debreceni László

Ex libris. Dsida Jenő (fotó)

A Hét, 1971. okt. 8. 2. oszl. 41 m. 5 n.

Debreczeni László

1939. jan.-ban a romániai magyar képző-
művészet kollektív bemutatása Budapes-
ten az akkori Erzsébet téri (ma Engels) Nem-
zeti Szalonban lett megrendezve, ahol művei~~t~~
egy egész kisteremben állította ki.

Debreczeni László: Találkozásaim Márton
Ferenccel. (2)

Utunk, 1973. aug. 17.

Debreczeni László

Péter Vass Ferenc:

Hetvenöt éves DEBRECZENI LÁSZLÓ /épitész, rajzoló./

Korunk, XXXVII.évf. 12.sz. 1978. dec. 1009 - 1012. old., képekkel.

Debreczeni László - építész

- 1903 december 18-án született Marosvásárhelyen, Kolozsváron tanult 1923-ban diplomát szerez.
- a kolozsvári vasúti főműhelyekben dolgozik
- grafikai tervező akar lenni
- 1927-őszén Kelemen Lajos megbízza rajzillusztrációk készítésével a katotaszegi Vista és Szászlóna templomáról írandó tanulmányához
- 1927-ben felajalja szolgálatát a műemlékek megvédéseben (Makkai Sándor református püspökner)
- 1928-ban elkezdi a munkát
- 1940-ig több mint felezer falut jár be, megfigyeli az épületeket (fa és kő épületeket) - meghatározza idejüket és jelentőségüket.
- 1938-1939-ben tanulmányutakra megy
- 1940-ben elvégzi a marosvásárhelyi vártemplom vizsgálatat és felmérését és a széki templom leírását.
- újraépíti a domokosi leégett templomot, megépíti a az új palotailvai templomot.
- 1955-ben kinevezik a népművészeti tanszékre
- két év után az abrázolomértan tanszéket veszi át
- 1953-ban egyedül végzi el Kolozsvár műemléképületeinek a leltározását 272 épületről készít hivatalos előírásu jegyzéket.
- építészettörténeti tanulságairol 1957 ben számol be a Kelemen Lajos Emlékkönyvben
- résztvesz a kolozsvári főtéri nagytemplom restaurálását előkészítő bizottságban
- 1955-58 között mint meghívott a Bolyai Tudományegyetemen a hazai építészet történetet adja elő.
- Ebben az időben tanulmányozza Torockó építészetet amiről tanulmányt is ír, majd leírja Nagyenyed mű emlékeit.
- 1954-ben műszaki előadóként kapcsolódik be az egyházi műemlékek ügyeinek intézésebe
- 1955-ben az építési és műemlékügyek szakelőadója.
- megvállik hivatalától és külső munkatársként dolgozik

- napjainkban főleg renoválással foglalkozik, hi[illegible]ssen sok írásbeli munkát végez.
- jelentőségben első helyen áll a műemlékek kutatása és védelme terén kifejtett munkássága
- a népi műemlékek feltárasánál is dolgozott.
- ellenségi a purista renoválásnak és a stílszerűség jegyében hamisító restaurálásnak
- az általa tervezett épületek mentesek mindenféle kánontól, régi szabványtól
- ma a régi ácsszerkezeteket ő ismeri nálunk a legjobban
- ipar és díszművészeti tervező - bútort, berendezést, tárgyat készít
- az építészeti grafika terén ma is társ nélkül áll.
- rajzaitból 1929-ben kiadott az Erdélyi református templomok és tornyok albumban
- szakíróként, tanulmányokat közöl
- „Fatornyos hazámtól" I-XII. (Ifjú Erdély) könyvalakban 1928-29.
- 1940 „A mi művészetünk."
- „Tudományos életünk elsorvadása." - 1939
- részt vett ifjú korában az Erdélyi fiatalok című főiskolai lap megalapításában
- a „Vasárnapi szót" megindító csoport tagja
- tervezeteinek nagyobb része nem épült fel
- 75 éves és most is dolgozik -

Emlétve: Kós Károly, Lechner Ödön, Wigand Ede
Kozma Lajos, Ortutay Gyula, Kelemen Lajos

Péter Vass Ferenc: Hetvenöt éves Debreczeni László

Korunk 1978/12.

1009. old.

Debreczeni László - építész

Debreczeni László

- „A kolozsvári vasúti műhelyek egyikori víztornya" (1924)
- „Téli fák éj szakája"
  - grafiták

Komuk 1978/12

1051 old
1056 old

Debreczeni László

„Hó alatt" (1930)

- grafika

Komur 1978/12 1112. old

Debreczeni Lákló építész

- építészeti grafikár

Kornuk 1978/12 1005. old

DEBRECZENI LÁSZLO
építész

Balogh Ferenc:
Debreczeni László. Az épitő és az iparmüvész.
Bukarest, Kriterion, 1983.

DEBRECZENI LÁSZLO

Balogh Ferenc: Debreczeni László

Ismerteti:
Miklósi Sikes Csaba: Az életmü dicsérete.

Korunk, XLIII.évf. 3.sz. 1984 márc.
234-236. old.

DEBRECZENI LÁSZLÓ

Balogh Ferenc:
Debreczeni László. Az épitő és iparmüvész.
Kritérion, Bukarest, 1983.

Ismerteti:
Gábor Dénes.
Müvelődés, XXXVII.évf. 5.sz. 1984 május.
38. old.

Debreczeni László MDK

Szerepelt a Borsodi Szénbányászati Trösztt képzőművészeti szakkörének kiállitásán.

—: Félszáz festmény és grafika.

Északmagyarország. 1963é ápr. ??

te. Nagyszalontán (1910—25), Szatmáron, majd Temesváron volt ref. lelkész. Nyugalomba vonulása után, a 60-as években Magyarországra költözött és bekapcsolódott az *Arany János Összes Művei* kritikai kiadásának munkaközösségébe. Irodalomtörténészi munkásságát döntően meghatározta az a körülmény, hogy családját számos szál fűzte a költőhöz. Kutatásai Arany János szalontai vonatkozásainak tisztázására, jellemrajzának pontosabb körvonalazására és az Arany-kultusz történetére irányultak. Arany Jánosról szóló tanulmányokat közölt a nagyváradi Magyar Szóban (1919), a nagykőrösi Arany János-Társaság Évkönyveiben (1928), a Nyugatban (1932) és számos romániai magyar napilapban. Szatmári működése idején elnöke volt a Kölcsey Körnek; irodalomtörténeti értékű életrajzi bevezetővel látta el Szombati-Szabó István posztumusz kötetét (*Hazajáró lélek*, Nv. 1935).

Munkái: *A nagyszalontai Arany-Emlékegyesület története. 1882—1912* (Nagyszalonta 1913); *A nagyszalontai Arany-Múzeum története és katalógusa* (Szatmár 1932); *Arany János lelkivilága* (Tv. 1937); *Arany János hétköznapjai* (Bp. 1968; az önéletrajzi elemekkel teletűzdelt *Bevezető* keltezése: Temesvár 1961).

Márki Zoltán bevezetője az *Arany János hétköznapjai* folytatásos újraközlése elé. A Hét 1973/29.

Debreczeni László (Marosvásárhely, 1903. dec. 18.) — művészettörténész, műkritikus, grafikus. Tanulmányait a kolozsvári középfokú technikumban végezte 1923-ban; majd népművészeti és építészettörténeti tanulmányokat folytatott. A KZST tagja. 1928-tól 1944-ig az erdélyi ref. egyházkerület megbízásából az egyházi építészeti emlékek és műtárgyak összeírásával, felvételezésével, műemléképületek gondozásával, épülettervezéssel foglalkozott. 1945-től 1948-ig hadifogoly. 1949-től a kolozsvári Magyar Művészeti Intézet, majd a Ion Andreescu Képzőművészeti Intézet műszaki felelőse, 1955-től nyugalomba vonulásáig lektora: népművészetet, ábrázoló mértant és perspektívát tanított.

Első írása 1924-ben jelent meg az Ifjú Erdélyben. Az Erdélyi Fiatalok egyik alapítója, mindvégig főmunkatársa. Műemlékvédő, restauráló és építészeti tervező munkáját, népművészeti megfigyeléseit mindenkor írásban és rajzban elemzi és magyarázza, megnyitva mind a maga nemzedéke, mind az utódok számára Erdély sajátos művelődéstörténeti és népi ha-

gyományait.
rajzolt képe
lyi reformá
tornyok (50
—Segesvár
és német k
Akárcsak é
gében, graf
is Toroczka
Károly és I
grafikusok
kifejlesztet
illusztrálja
dő magány
István *Ten*
c. versköte
címlapokat
számos ex
nia, Banat
reşul 1918
könyvben
nyában a
tájékoztatj
népművés:
c. antológ
magyar m
értekezik,
mátus Na
39) soroz
Partium
művészeté
irodalmi
művészett
népszerűs
művészet
(Kv. 194(
Erdélyi M
Ortutay C
egy nép
munkáho

gyományait. Így született meg rajzolt képes albuma, az *Erdélyi református templomok és tornyok* (50 műmelléklettel, Kv. —Segesvár 1929), melyből angol és német kiadás is készült. Akárcsak építészeti tevékenységében, grafikai munkásságában is Toroczkai Wigand Ede, Kós Károly és Kozma Lajos építész-grafikusok követője; tudatosan kifejlesztett „erdélyi" stílusban illusztrálja Dsida Jenő *Leselkedő magány* (Kv. 1928) és Vajda István *Tengerszem* (Mv. 1929) c. verskötetét s készít el könyvcímlapokat, folyóirat-fejléceket, számos ex librist. A *Transilvania, Banatul, Crişana, Maramureşul 1918—1928* c. emlékkönyvben megjelent tanulmányában a román közönséget is tájékoztatja az erdélyi magyar népművészetről, az *Új arcvonal* c. antológiában (Kv. 1932) a magyar művészet problémájáról értekezik, a *Szilágysági Református Naptár*ban (Zilah 1933—39) sorozatosan mutatja be a Partium népi építő- és faragóművészetét, napilapokban és irodalmi folyóiratokban küzd művészettörténeti felfogásának népszerűsítéséért. Érveit *A mi művészetünk* c. munkájában (Kv. 1940) foglalja össze, s az Erdélyi Múzeumban vitába száll Ortutay Gyulával (*Széljegyzetek egy népművészetünkről szóló munkához*, 1942/1).

A felszabadulás után az országos műemlékösszeírás kolozsvári munkálatainak egyik szervezője és irányítója; eredményeiről a Kelemen-emlékkönyvben (1957) számol be; Kós Károly építőművészeti és grafikusművészeti munkásságáról ír a Korunk (1967/8) és az Igaz Szó (1968/11) hasábjain; művelődésünk fórumain újrafogalmazza és hirdeti népművészeti és építészeti hagyományaink korszerű védelmét és alkalmazását.

Tessitori Nóra: *D. L.-ról, a vándor erdélyi grafikusról.* Pásztortűz 1930/1. — Gábor Dénes: *Könyvjegyművészünk — D. L.* Könyvtári Szemle 1972/1; uő. *Túl a formán — szép rendben.* Könyvtár 1977/4. — Marosi Ildikó: *D. L. kivételesen — magáról.* Interjú. Utunk 1974/5. — Péter Vass Ferenc: *Hetvenöt éves D. L.* Korunk 1978/12. — Balogh Ferenc: *D. L. 75 éves.* Utunk 1978/51. — Cseke Péter: *A történelem cselekedeteink igaz és etikus volta szerint ítél.* Interjú D. L.-val. A Hét 1979/1; újraközölve *Látóhegyi töprengések*, 1979. 123—36.

Debreczy Sándor (Kászonújfalu, 1907. febr. 23. — 1978. aug. 30., Kolozsvár) — pedagógiai író. Középiskolai tanulmányait a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban, főiskolai tanulmányait a kolozsvári Ferdinand-egyetemen (1925—28), majd a párizsi Sorbonne-on végezte. Doktori disszertációja szerzői kiadásban jelent meg (*Monumente în manuscris de limbă şi literatură maghiară din*

megírva

Debreceni László
aranyfinomító
cred

Finály Henrik:
Debreczeni László
aranyfinomító könyve.
Járulék a hazai
fémmivelés és pénz-
verés történetéhez.
Erdélyi Muzeum
Egylet Évkönyve.
1868. 2. füzet 111–
130. l.

Debreceni László

ötvös

L. Kendrey-kentirányi

362. l.

Puchaim János Kristóf:

Mellig, hétnyolczad jobbra. H
kecskepakála kicsiny s arcza leb
vel van szegve, kontóse paszom
felé pánt halad szalagcsokorral.

Ivan: Christophorus

„Com: a Puchaim, S. C. Rqz M
Camer. Gen: Campi Marech
et Sup: Capitan: Comaro:
s legalól jobbra: „53."

Rézmetszet, méretei a von
~~Metszette~~: M. v. Sommer.
„Türckische und Ungar
berg Bey Paulus Fürsten Ki

8416

3609

Debreczeni László

a aranyfinomító

XVI. sz.

l.

Szádeczky II. 348. l.

Debreczeni László

Otvös

Zsigmond idejében már pénzverő-és aranyfinomító-ház állott Kolozsvárt. Az aranyfinomitót 1530-ban fenti saját tervei szerint ujjáépitette, ugyanő értekezést ist az arany feldolgozásáról.

Balogh Kolozsvár

30.l.

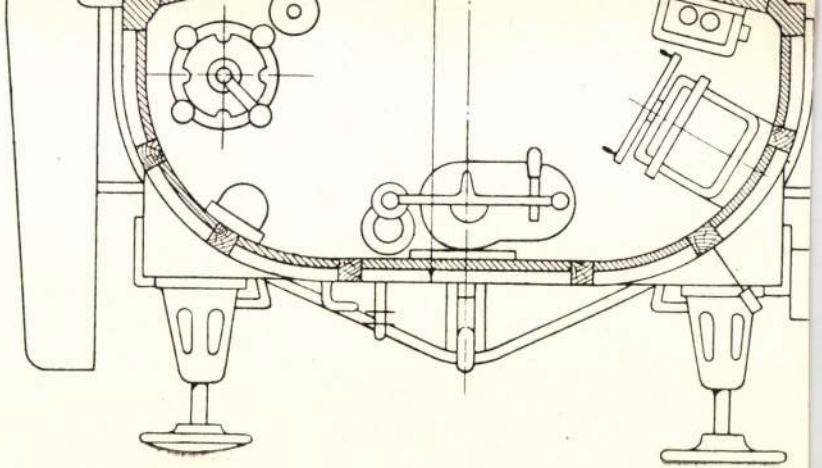

Debreceni László

Kolozsvári aranyfinomuto
XVI/17

l.

Zoltóto Debr. 30. l.

Szi Mi II. k. 705. h.

Debreczeni László

aranyfinomitis

Kolozsvár
~~Nagyszeben~~ XVI. sz.

vód
z

Huszerdpénz

505. l.
573. l.
574. l.

DEBRECZENI László

BOBOR Ferenc: Debreczeni László és Kalotaszeg.
= Téka, No 11 (1991) 30. ill.

N



PYROSTOP®
LÁNGMENTESÍTŐ KFT

2225 Üllő, Pf.: 14.
(4-es főút 26-os km)
Telefon: 186-9950, 186-9761
Telefax: 186-9761
Telex: 20-2825

Iktatószám: 815/92

Üi: Fellegi Annamária

rban bukkantam rá az Ön nevére, va-
kenységet végez, illetve magántervező.
s egyre fontosabb területe lesz úgy az
soknak.

zen új jellegű tűzvédő festékek, tűz-

DEBRECZENI LÁSZLÓ

MŰEMLÉKEK ÉS NÉPI ÉPÜLETEK LÁTKÉPEI ÉS FELVÉTELI RAJZAI

Templomok, fatornyok, haranglábak, parasztházak, kapuk
Alaprazok, részletrajzok
A marosvásárhelyi vártemplom műtörténeti felmérésének rajzai

DÍSZÍTMÉNYEK RAJZAI RÉGI MŰTÁRGYAKRÓL

textilmunkákról, ónmívesmunkákról, ötvösmunkákról

ÉPÍTÉSZETI ÉS MÁS TERVEZÉSEK MŰSZAKI RAJZAI

MEGVALÓSULT TERVEZŐI MUNKÁK FÉNYKÉPEI

DÍSZÍTŐMŰVÉSZETI MUNKÁK ÉS TERVEZÉSEK

Fára festett diszitmények (terv és kivitel)
Festett, himzett és más diszitések tervei

GRAFIKAI MUNKÁK

Linóleummetszetek
Tollrajzok
Írásgrafikák
Kisgrafikák
Alkalmazott grafikák

AZ 1953. ÉVI KOLOZSVÁRI MŰEMLÉKÖSSZEÍRÁS EREDMÉNYEINEK TÉRKÉPE

112.

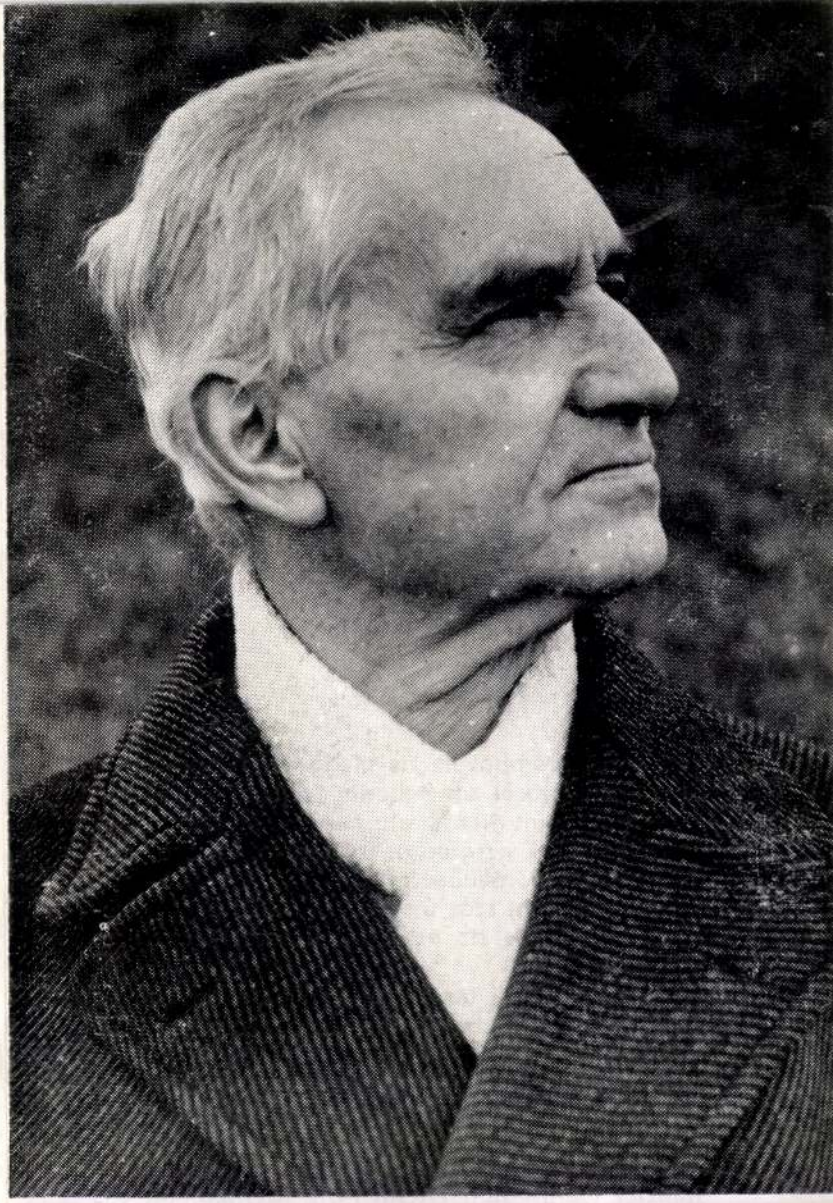

KORUNK GALÉRIA

1978. DECEMBER

I. P. Cluj, Municipiul Cluj-Napoca, 1978-7288, 700 ex.

DEBRECZENI LÁSZLÓ TUDATALAKÍTÓ GRAFIKÁJA

A hagyományok kutatása, rajzos rögzítése, tudatosítása, ápolása, teremtő alkalmazása és állandó igénylése Debreczeni Lászlót az elkötelezett ízlés harcos egyéniségévé avatta egy következetesen végigjárt félévszázados életúton át.

A rövid számbavétel is meggyőz e munkásság sokoldalúságáról és a benne rejtőző egységről:

— több mint ötszáz falu műemléktemplomának helyszíni vizsgálata, felmérése, leírása, rajzos megörökítése;
— több, mint száz újságcikk, kritika és népszerűsítő írás az erdélyi művészet témaköréből;
— restaurálási tervek, új épületek, bútorok és belső dekorációk tervezése, összesen 100 esetben;
— mintegy háromszáz szakvéleményezés, ajánlás, útmutatás és előírás restaurálási tervek elbírálásakor vagy előkészítésekor.

Mindezek ellenére is elmondható, hogy elképzeléseit Debreczeni László csak részleteiben valósíthatta meg, tudásának csupán töredéke jutott a köztudatba, de ez nem kisebbíti építészeti kisgrafikájának a húszas évek végétől érezhető tudatalakító hatását, amellyel Kós Károly nyomdokaiba lépett, azóta is csak egyedül.

„A népi építészet az ácsművészet nagyszerű alkotásaiban, a fatornyokban kulminál" — írja 1929-ben, s albumának legtöbb illusztrációja konkrétan e haranglábak és fatornyok grafikai reprodukálására vonatkozik. Ez európai vonatkozásban is erdélyi sajátosság, amire csak akkor döbbenünk rá, ha egy kissé nyugatabbra utazunk. Nem is csoda, hogy az ácsmesterségben

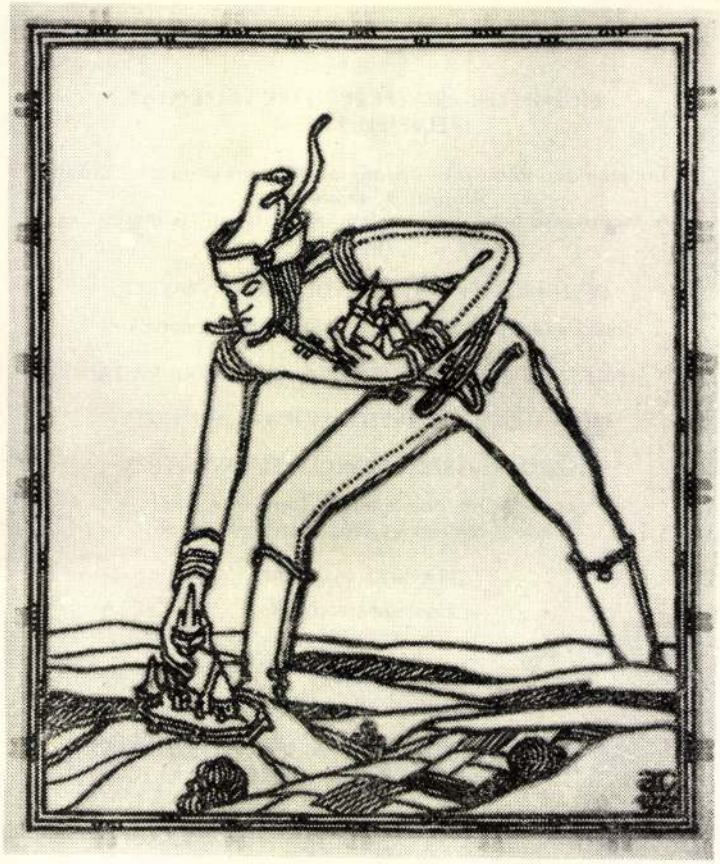

sosem szorultunk behozatalra, s az sem, hogy Debreczeni Lászlót szemmel láthatólag mindig a fa művészi szerkezetbe illesztése érdekelte a legjobban.

A sokoldalú Debreczeni László egységes belső indíttatását jellemzi a mészkői templom terve, megvalósítása, valamint barátsága a megrendelő Balázs Ferenccel, akinek második könyvéhez címlapot is tervez. A kis belső tér, amely a padlás felé magasított, szerkezethűen érvényesíti a templom faelemeit, s a Balázs Ferenc festette kazetták között két építészeti kisgrafika is található: egyik a templom régi állapotát mutatja, a másik pedig az újjáépítettet. Így a múltismerő, a faszerkezettel mesterien bánó és az építészeti grafikus egyaránt hozzájárult a mű létrejöttéhez, művészi egységéhez.

E jelentős életműre emlékeztető kiállítás szerteágazó anyagában is megtalálhatjuk a 75 éves Debreczeni László egységes hitvallását.

BALOGH FERENC

DEBRECZENI Lánló épités

Tudás 1995 58.

- Bakfulva, ref. tpl. Zuporlaja 1937 72.

szerint Schickedanz Ferdinánd
gyermek született, közülük kil
felnőttkort.

A család rövid - jelenle
múltával Késmárkra költözött,
április 19-én polgárjogot nyer
megtudható, hogy a városban ak
több szántó földeknek birtokáb

Az 1848-49. évi szabadsá
50 éves Martin Ferdinand Ruman
vett, a szószékről hirdette ki
függetlenségi nyilatkozatot. E
golyó általi - halálra ítélték
végre, hanem harmadfél évre Jo
Schickedanz Ferdinánd néhány h
sok menekülőt segített át a sz
hogy a magát később borkereske
Ferdinánd már ebben az időben
a határ két oldala között, és
rendelkezvén tudott segíteni a

sak kimerült anyag legyünk"

nelléki Egyházkerületek Református Kalendáriuma az 1991-es évre

nt erdélyi–királyhágó-
ly *dr. Molnár Dezső* v.
l jutott kezeimhez –
yamatosan végigolvas-
ız, amit a közelmúltban
r írótól – aki egyébként
etében is járatos! – a
illetve műveik itthoni
akarva-akaratlan kissé
elyett – az egyenrangú-
ilatra kéri az anyaorszá-

ól, mesterséges távolra
irium igazán nem szorul
leg. Testvéri irigységgel
i lelkipásztor-szerkesztő
károlyi Vizsolyi Biblia-
ikert! – és munkatársai

z hű, de a jelennek, a ma
tualizálások nélkül szóló
legszebb épp Gavrucza
t, a mai élet megfáradtjai-
ik: „Uram, Lelked ereje
kimerült anyag legyek,
vettem írásom címét is!)
látnunk: a hazai Képes
tő anyag kellene, az *itt és*
gyakran még mindig a
egek-képek helyett. A
don megjelent testvér-
ssal – *egy* tudósításba

Isten-vezérelte „láthatat-
rövidke tudósítás, illetve
alog járta meg. Bécset c.
ából. Az előbbi ötvenkét
us-közeli életének első

perceiről szól, a második Zilahi Nagy Pál belényesi kurátor úrról, aki 1779 május hetedikén gyalogszerrel indult Mária Terézia elébe, hogy eladott birtokocskája árán templomépítési engedélyt szerezzen gyülekezetének. Zilahi Nagy Pál csizmadiamester és kísérője, Varga István egyházfi 1184 kilométert gyalogolt Bécsig, majd vissza. Mindez pedig nem csupán hívő önzetlenség volt, de hívő bölcsesség is. Ők, ketten, tudván tudták, amire a ma emberét oly gyakran kell figyelmeztetni, s amiről Cs. Szabó László oly meggyőzően ír, *Erdélyben* című könyvének egyik fejezetében. Arról a *védettségről*, amit egyedül a hittől remélhetünk, s egyben arról a teljes védtelenségről is, amit a hittől távolodó élet jelent: „Visszaszöktem a gondolat havasaiba. Ott eszméltem rá, milyen védtelenek vagyunk. A régi emberek zsoltárénekbe burkolóztak a vérzivatar elől, a felperzselt faluból egy templomerődbe menekültek, dideregtek és összeasztak, de a lelkük egy hozzáférhetetlen csillagon rejtőzött. A mai emberről lefoszlott a zsoltár, kivetette a templom, tegnap születik s elpusztul ma; az útonálló kor akárhonnan hozzáférhet. Magamról tudom."

Visszatérve a Kalendáriumra: az 1990-es év eseményei sorában történelmi jelentőségűnek nevezi a nagyváradi Sulyok István Vallástanárképző Főiskola megnyitását, amelyben leendő vallástanárokat, kántorokat és diakóniai munkásokat képeznek. Örömmel mondhatjuk: az Erdélyi és a Királyhágó-melléki Egyházkerület és a magyarországiak életrajza e ponton ismét kezd párhuzamossá válni, hiszen a 90-es év ősze nálunk is a református oktatás újjászületésének kezdete volt. Ok és alap a közös szolgálatokra, akár a közös sajtómunkára is, kalendáriumokban csakúgy, mint hetilapokban, folyóiratokban. Bibliákkal, könyvekkel megsegített erdélyi testvéreinknek van mivel viszonozniuk a segítséget, teológiai és művészi erőtartalékaikból. Az 1991-es Kalendáriumuk fedőlapja-metszetei-záródíszei, *ifj. Tréfa Károly, Gy. Szabó Béla, id. Radványi Károly* munkái tökéletes összhangban vannak a szöveggel. Radványi Károly grafikai szerkesztőt magyarországi kiadványok megtervezésére is érdemes volna felkérni, amennyiben a honi református könyvkiadás hajlandó végre változtatni az enyhén szólva „homogén" borító- és kötésterveken, grafikai megoldásokon.

Petrőczi Éva

A magyarbikali régi harangláb. Debreczeni László rajza

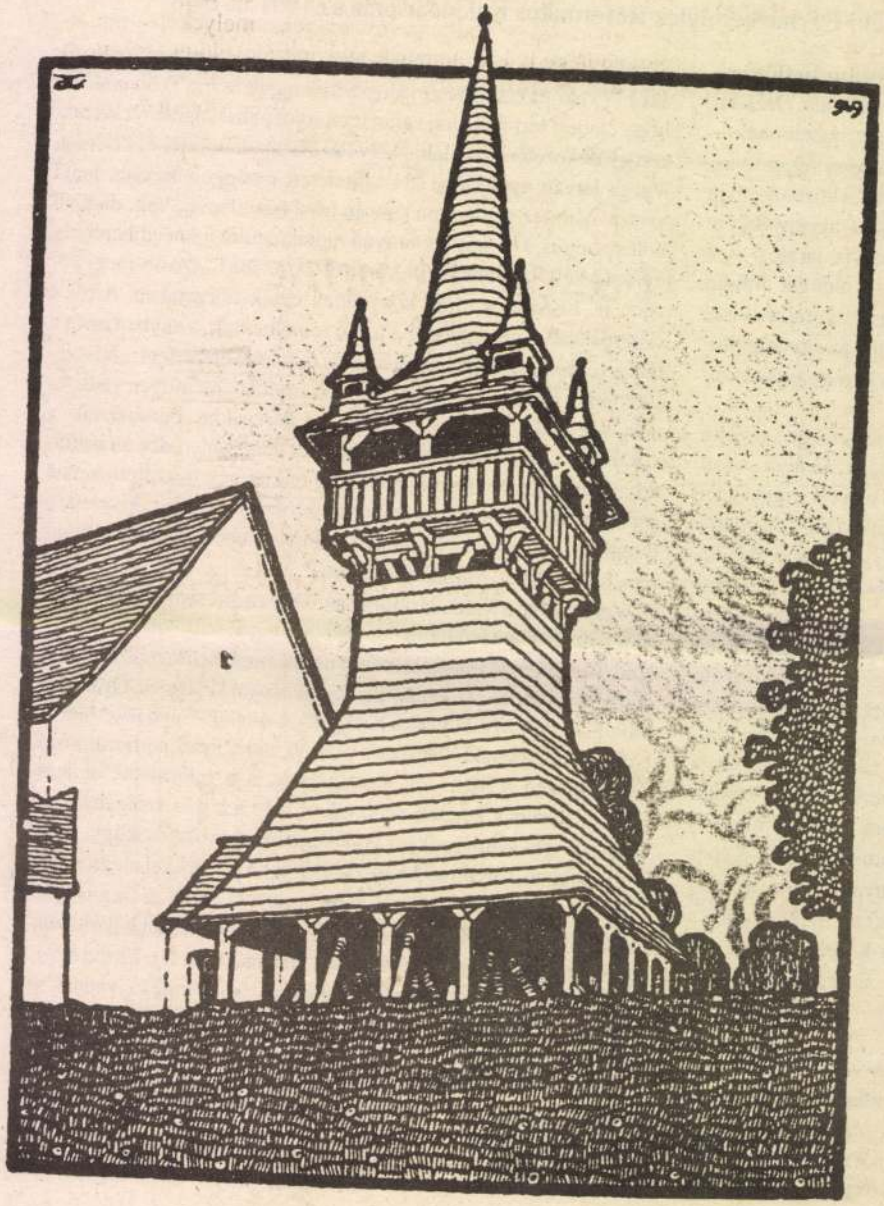

DEBRECZENI László *15, 31, 66, 67, 70,* 4
Marosvásárhely, 1903. december 18.–Kolozsvár, 1986. szeptember 25.
művészeti író, építész és grafikus

Banner Erdély

mindegyikhez odament, f
tötte őket. A királyi f
s ezzel megszegte a hal
érve, kit Szent Imre hé
király sem szelid üdvöz
nem tudott választ kics
összegyültek, megjelent
vér lelkének alázatossá
máson sok olyannal vádo
séggel. Vádjaival szemb
hanem alázatosan megáll
aki az emberi lélek viz
merte, hogy fiának igaz
ékessége legyen, kevéss

Debreczeni M
Debreczeni L.

mepírva

Debreceni Mátyás

ötvös

L.

Kendrey-kentiványi

362. l.

Montecuculi R. gr:

Mellig, hétnyolczad balra. G
kicsiny s arcza leberetvált. Leh
ve s vértet visel. Felirata a kép

Raimondus Com: M
S. C. Rqz M. Cons: bel
Mareschallus Cons. in
mendans in Raab

s legalól jobbra: „54."

Rézmetszet, méretei a
Metszette: M. v. Sommer
„Türckische und Unga
berg Bey" Paulus Fürsten K

8417

3201

Debreczeni Ötvös Mátyás

Ötvös Magyar, 1582

l.

Zoltótvdebr. 29.l.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszte

20406/1940.
szám.



A Müemlékek Orsz.Bizottsága t.Elnökségének,

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
Díj átalányozva.

Budapest, IX.Hőgyes En

megirin

Debreczeni Mihály I.

ötvös, Kassa ~~1635~~ 1592 – 1641.

l.

Zoltötv Debr. 29 l

Mihalik: Kassa
város ötv. tört.
261. l.


BUDA
1940 OKT. 26 22
LKd

magyar

Debreczeni Mihály II

ötvös, Kassa, 1622–1685

l.

Zoltötv Debr. 29. l.

laid

Sz-Sz 362. l.

. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterő

:0.185/1940. szám.



A Műemlékek Országos Bizottsága tek. Elnökségének,

Budapest,

IX. Hőgyes Endre-utca 10.

Hivatalból
ószolgálati ügyben
Díj átalányozva.

Debreceni (Deobreocheni)
Eötvös Mihály

Győr 1642.

12. l.

Jankógyőrióto 33. l.

1642-ben lett városi
polgár?

... 35
Válasz a végekre. Első
... 16 és 34
Tavaszi éjjelen ... 34
ofundis. Rab ének 16 és 43
s: Az ősmagyarok harc-
... 39
... 41
... 42
... 43
... 45
... 46



Pallas részvénytársaság nyo

Debreczeni Mihály

debreceni szürszabó

1755.

l.

Görttyszüv

125. l.

megírva // Debreczeni Miklós

ötvös

1627–37. hara volt
a debreczeni Csapó-
utcban

Zoltai: Ötvösök
és ötvösmüvek
Debreczenben.
11. l.

Debreceni Ötvös Miklós

1627 – 1637.

l.

Zoltán Dob. 11. l.

BUDAPEST

I.

Koronázó templom.

A budavári Mátyás-templomot
VV 1876, 4751.

megirva

Debreceni Miklós

ötvös

1628 - 1637

Nagyszombat

Mihalik S

Muz és Kat. Ert.

1917. 74. l.

Mihalik S. Nagyszombati ötvösmesterek a XVI – XVIII. sz.-ból

Neve 1628 - 37. Köz szerepel ~~mas negöd~~ ~~tetészekkel Nagyszombatban~~ ~~szerepel~~ a nagyszombati ötvös ich mas negödtetési könyvében.

Vas Olga

A misztika hatása kódexirodalmunkra.

Bpest, 1937. 8-r. 75 l

Frive

I. 2. p. h.

-.50 P

Debreczeni Miklós

1628–1637

l. Magyarombat

Zoltán v. Dcb. 29. l.


BUDAPEST
4 TH

Debreczeni Ötvös András polgár-
mester. 1709–1710. II. Rákóczi György
részére dolgozott.

Archaeologiai Értesítő
XII., 1878., 160–168.
Thaly Kálmán: „Ötvösművészeti
és aranyműves adatok."

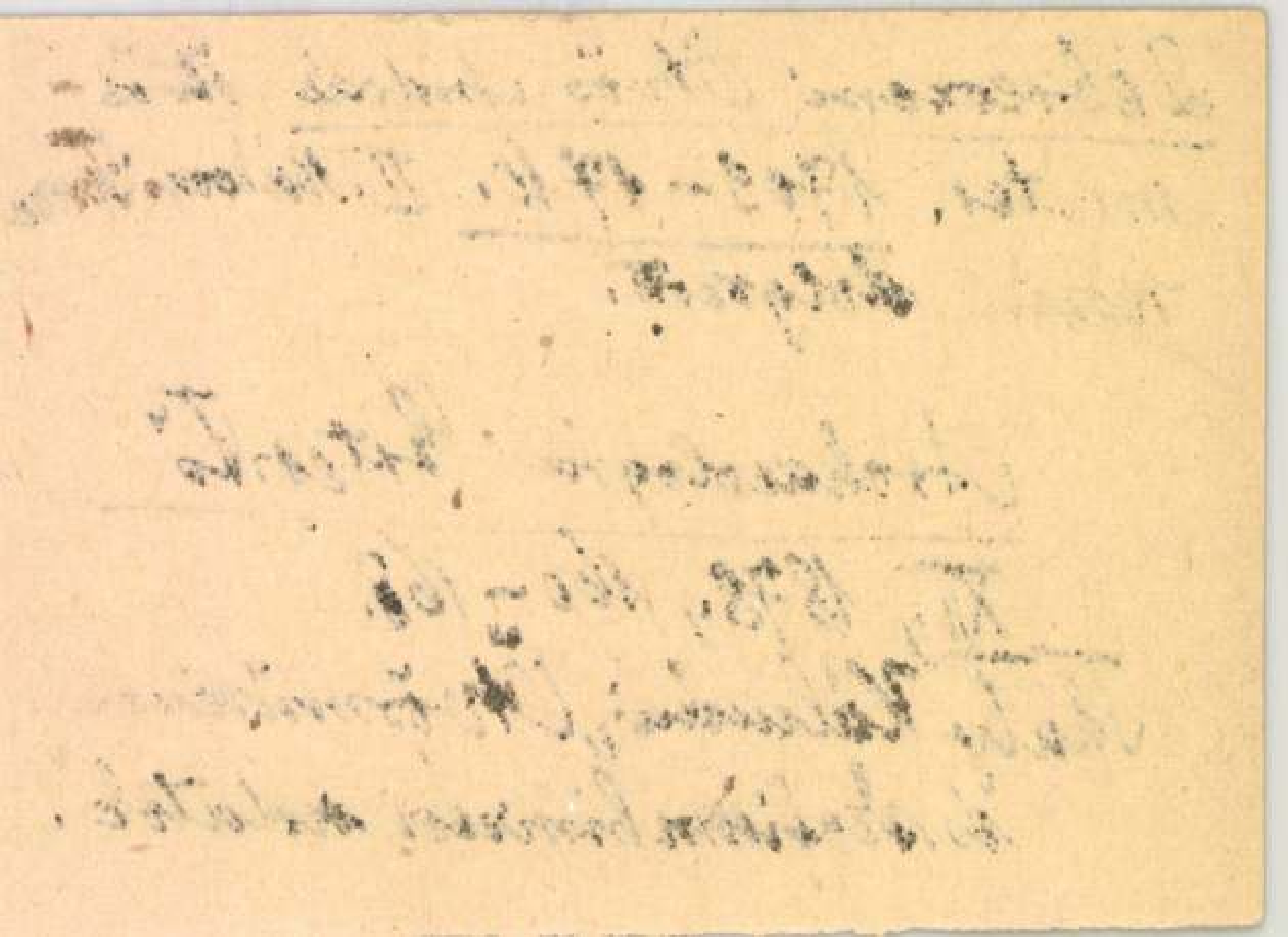

Kassa

Debreceni ötvös András, 1705

Arch.Közl.1899. XXI. 301

Debreczen Molnár

Lacsi (Laczi) János

Kassa, 1641–1668.

l.

Zoltán deb. 29. l

940

40 X. 25. 19

1

SZÉKESFEHÉRVÁR * ...ETIE

A Műemlékek Országos Bizott
Elnöksége

Budapest

IX/8

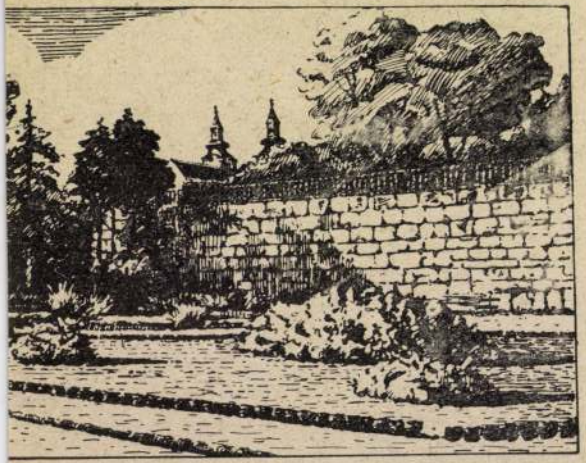

Székesfehérvár, az ősi koronázó város

Hivatalból.
Díj átalányozva

Debreceni Molnár Lacsi

János

l. Molnár L. J.

L. Kendrey-kentiránynál

362. l.

Thraun Ernö

Mellig, hétnyolczad balra
jusza s kecskeszakála kicsiny s a
ke szegésü s hasitott újú köntö
halad. Feliratai a kép alatt

„Dn: Dn: Ernestus D
de Thraun, ad Meisse, Pr
Wolfpässing et pockel S.C
cons: vigil praef: gen.

s legalól jobbra: „57."

Rézharcz, méretei a vonalk
Metszette: M. v. Sommer.
Türckische und Ungarisch
Bey Paulus Fürsten Kunst

8.

4366.

Debreczeni Ötvös Imre, ötvös

Masits Életei

MÚZEUM

SZERKESZTI: ÉRI ISTVÁN

Kismarja XVII. századi ezüst pecsétnyomója

A Hajdú-Bihar megyei *Kismarjának*, a XVII. századi szabad mezővárosnak az egykori pecsétnyomója 1962-től a *debreceni Déri Múzeum* gyűjteményét gazdagítja.

A henger formájú pecsétnyomó kör alakú, négy cm átmérőjű pecsételőlapjának közepén szemben ábrázolt díszes öltözetű ülő férfi látható, körülötte a *PRO DEO ET PATRIA* — Istenért és a hazáért — *1606* felirattal. E pecsétnyomóról *Bocskai István* 1606. szeptember 22-én Kassán kelt adománylevelében ezt olvashatjuk: *„legyen azon egy meglett korú, kiváló és bátor hősnek a képe... egyik oldalán vértől pirosló kivont karddal, a másikon aranyveretű buzogánnyal a fejedelmi méltóság eszméjét mintegy élő alakban megtestesítve”.* Ez a szöveg voltaképpen Bocskait írja le, aki az adományozás idején *nemzeti hős* és *fejedelem* volt. Az ábrázolt fej motívumai: a tömött bajusz, a nyírott szakáll, a darutollas forgóval díszített föveg révén is felismerhetjük a fejedelem korabeli metszeteken, pénzeken fennmaradt képmását.

Ez az ötvösművészeti *remekmű* a fejedelemnek egyik első és felfogásában a legjobbak közé sorolható ábrázolása. A részletek finom, anyagszerű, fegyelmezett remeklése és az egész mű összhangja avatott mesterre vall. A pecsétnyomó nyélköpenyének belső falán található *D I* ötvösjegy véleményünk szerint *Debreczeni Ötvös Imre* vagy *Debreczeni János* nevét jelzi. Mindketten Debrecenből elszármazott kassai ötvösmesterek voltak.

Masits László
múzeológus

Kismarja 1606. évi pecsétnyomójának előlapja (balra) és az egész ezüst pecsétnyomó (jobbra). (Fekete Gáborné felvételei)



A TUDO

Gombák az Észak

Szovjet sarkkutatók Waterloo szigetén — a „Bellinghausen" állomáson — *a mohában csoportosan növő* (úgynevezett csoport-) *gombákat* találtak. Kalap-

juk vi
nyolc
egy cs
megha
ni be
van. (

Vadriasztó kéreg

Az erdészek és a vadászok tapasztalatból jól tudják, hogy vannak olyan fafajok — ilyen például a *dió* és a *boróka* —, amelyeket az erdőlakó állatok még a legszűkösebb téli időszakban sem rágnak meg, sőt messze elkerülik őket. Néhány évvel ezelőtt a Nehézvegyipari Kutató Intézetben e felismerés alapján kezdtek hozzá az állatoknak ellenszenves

kivon
hez. E
ségese
niuk
amelyeknek vadriasztó hatása valóban be is bizonyosodott. A szer tömeges alkalmazására vonatkozó tapasztalatok gyűjtését e télen is végzik a legyártott 3 tonnányi riasztóanyag segítségével. A fák törzsét vékony riasztópermettel vonják be. Az már eddig

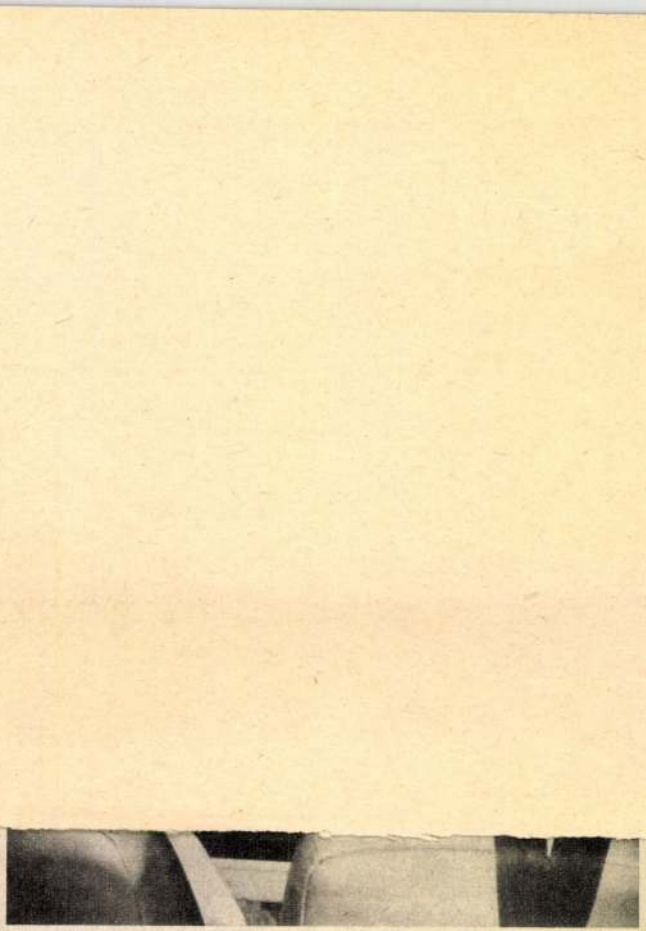

Az esslingeni (NSZK) gyermekklinika számára *csecsemő-mentőkocsit* rendeztek be a szakemberek. *Inkubátor* van benne a koraszülöttek számára, továbbá EKG-készülék, klíma-, rádió- és figyelmeztető be-

DEBRECENI ÖTVÖS IMRE, ötvös

A magyarországi ötvösjegyek formája a többi európaihoz hasonló. Nálunk is viszonylag kevés a geometrikus jegy. Debreceni Ötvös Imre, kassai ötvös pecsétje. XVI-XVII .sz.-176.old. 37.kép.fekete repr.

OSORBA CSABA: Tulajdonjegyek, mesterjegyek, polgári cimerek a középkorban 143.old

A Herman Ottó Múz.évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

Kassa

Debreceni ötvös János, 1614

Arch.Közl.1899. XXI. 253

Kassa

Debreceni ötvös Mihály, 1635

Arch.Közl.1899. XXI. 261.

Kassa

Debreceni ötvös Mihály, 1662

Arch.Közl.1899. XXI. 277

DEBRECENI ÖTVÖS MIHALY, ötvös

A magyarországi ötvösjegyek formája a többi európaihoz hasonló. Nálunk is viszonylag kevés a geometrikus jegy. Debreceni Ötvös Mihaly kassai ötvös pecsétje XVI-XVII.sz. 176.old. 37.kép. rekete repr.

OSORBA CSABA: Tulajdonjegyek, mesterjegyek, polgári címerek a középkorban 143.old

A Herman Ottó Múz.évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

pontokból álló sáv és lambrequin díszítmény, az edény testén végig verejtékcseppek, amelyek között három fürtökbe rendezett is látható. A szájperemet ismét aranyozott lambrequindísz szegélyezi széles sávban. Az alján beütött ED jegy pajzsban elhelyezve.

A jegy alapján a pohár Debreceni Ötvös János debreceni ötvösmester munkája, akinek jelenleg két edényét ismerjük,[2] két tányért. Mindkettő a XVII. század elején készült. A korábbi a nyírbátori egyház tulajdona 1610-es évszámot visel, a második pedig jelenleg is Debrecenben található, a Kistemplom szent edényei közé tartozik.[3] Debreceni Ötvös János működéséről viszonylag keveset tudunk. 1598-ban a debreceni ötvös céh megújított rendszabályában szerepel a neve, majd újabb adatok szerint esküdtbírói és szenátori tisztséget töltött be 1608—19 között. A város kétszer is vásárolt tőle tárgyakat, először egy aranyos szablyát, másodszor egy kelyhet.[4]

Kíséreljük meg elhelyezni Debreceni Ötvös János poharát a már ismert debreceni talpas poharak sorában. A hagyományos formán belül sajátos jellegzetességnek tekinthetjük a talpgyűrűben lévő hullámos szalagdíszt, amely a XVII. század első felében Tarack János 1631-ben készült poharán is megjelenik.[5]

A szájperem alatti széles lambrequin sáv sem teljesen egyedülálló a debreceni munkákon. Az 1630-as évektől kezdődően több olyan pohár ismert, amelyeket ugyancsak lambrequin díszítés szegélyez. Ezek mind a DI jeggyel azonosítható Debreceni János munkái.[6] Debreceni Ötvös János poharán tulipános végződésűek az indák, ehhez hasonlóan zárul Debreceni János tiszaroffi poharának díszítése is. Ezzel szemben egyedülálló az, hogy Debreceni Ötvös János poharán a lambrequin sáv még egyszer megjelenik, az osztógyűrű felett, ezt a díszítő módot az eddig ismert munkákon sehol nem találjuk.

A díszítőelemek között még egyet találunk, amelynek hasonlóját ismét Debreceni János munkáin fedezhetjük fel, ez a három verejtékcseppből összeállított motívum.[7]

Talán nem tekinthetjük véletlennek ezt a kétszeres hasonlóságot, hiszen Zoltai Lajos családi kapcsolatot tételezett fel kettejük között,[8] azaz, hogy Debreceni Ötvös János volt az apa és fia a DI jeggyel takart Debreceni János.

Ezt a feltételezést erősíti a bemutatott pohár, amely ezzel kettős hangsúlyt kap, hiszen Debreceni Ötvös János műveinek sorát a két ismert tál mellett egy újabb formával gyarapítja.

JEGYZETEK

1. Kiss Kálmán: Szatmári református egyházmegye története Kecskemét 1878. 874.
2. Zoltai Lajos: Ötvösök és ötvösművek Debrecenben. Debrecen 1937. 13. a., jegy.
3. Bobrovszky Ida: A XVII. századi mezővárosok iparművészete. Budapest 1980. 67. kép.
4. Zoltai Lajos i. m. 8., 11.
5. Bobrovszky Ida i. m. 73. kép.
6. Uő.: im. 68. kép tedeji pohár, 70. kép hajdúböszörményi pohár, 71. kép furtai pohár, 72. kép tiszaroffi pohár.
7. Uő.: uo. furtai pohár 71. kép.
8. Zoltai Lajos im. 11., majd Boborovszky Ida im. 72.

ÚJABB ADATOK A RÉGI DEBRECENI SZÍNÉSZET TÖRTÉNETÉHEZ (1838)

VARGA GÁBOR

A magyar nyelv ápolásában, terjesztésében, a nemzeti érzés, a nemzettudat erősítésében a színházak jelentősége vitathatatlan. A XVIII. század végén és a XIX. század elején a magyar nyelvű színjátszás meghonosításában jó példát mutattak a vidéki városaink, különösen Kolozsvár, Kassa, Miskolc, Nagyvárad és Debrecen.

Debrecen vezetői már 1798-ban meghívták 8 előadásra Wesselényi Miklós erdélyi társulatát. Ugyanez a társulat a következő évben tavasztól őszig nem kevesebb mint 105 előadást tartott.

A színészek kezdetben a Fejér Ló fogadó udvarán, nagytermében kaptak helyet, majd 1835-től az ún. Harmincadházban (a mai Batthyány utca 17—21.) egy magtárat alakítottak át színház céljaira.

A régi debreceni színészet történetét 1898-ban Géresi Kálmán, 1938-ban Szilágyi Béla dolgozta fel. Az ő kutatásaikat 1976-ban Taar Ferenc egészítette ki igen értékes adatokkal. Az 1838—1844 közötti éveket illetően azonban mindhárman források hiányáról panaszkodnak.

A véletlen folytán kezembe került a ma már szinte ritkaságnak számító Honművész c. lap 1838. évfolyamának első 51 száma. Nem kis meglepetéssel tapasztaltam, hogy ebből 18-ban található tudósítás és kritika a korabeli debreceni előadásokról. Úgy vélem, nem lehet érdektelen ezek bemutatása.

A Honművész c. lap a Kegélő mellékleteként 1833 és 1841 között jelent meg Pest-Budán. Szerkesztője Mátray (Róthkrepf) Gábor volt. Mellette rendszeresen írt színi kritikákat Garay János is.

A debreceni tudósítások alatt „MLGR társai" aláírás szerepel, így szerzőjük ismeretlen. A február 1-jei számban ennyit árulnak el önmagukról:

„Bírálatainkat folytatni fogjuk időről időre, mert ezt tőlünk mint hálás fijaitól anyavárosunk meg is kívánhatja, hogy a hazával tudassuk, e részecskéjében mi fokon áll a művészség."

Január 10-én *Victor Hugo Borgia Lukrécia* c. szomorújátékát láthatta a debreceni közönség. Vendégművésznő *Szakácsy* nevezetű színész alakította Geranno szerepét, aki kimért, rendes játékával szép aratott, de az ábrázolt alakba „egészen lelket önteni nem tudott". Lukrécia szerepében *Kálmánné* „zsenge színészi jártasságával" nem tudta jól kifejezni a sok-sok „indulatvonzást". *Szákfy* készültebben nagyobb hatást kelthetett volna. A kritika szigorára jellemző, hogy *Patay* és *Szűcs* nevezetű színészeket ügyetlenségük miatt a pálya elhagyására szólítják fel.

Január 13-án *Zshokke Abelino* c. ötfelvonásosát mutatták be. Dicsérték *Szakácsy* játékát, de a többi szereplő zsenge teljesítménye miatt a darab „akadozva ment, noha a különben erős tüdejű súgó egész pisszegetésre fakasztásig dolgozott."

Másnap *Mopp Aranyországát* tűzték műsorra Fáncsy Lajos — aki korábban Kolozsvárott is színészként jeleskedett — fordítása alapján. Az első ének a zongora „öszvehangzatlansága" és az énekesek elégtelensége miatt „köznevetségre" nyújtott alkalmat. *Kálmánné* „magány-dalát" és *Szákfy Máli* ügyességét megtapsolta a közönség. Kiemelik még az alábbi szereplők jó teljesítményét: Szakácsy, Székfy József, Éder György, Sipos.

Január 17-én *Dumas Korona és vérpad* c. játékát láthatta a „nagyérdemű". A darabot a „nyilvános keresztülesésről" *Szakácsy* úr tarthatta fel — írja a tudósító. *Kálmánné* szavalási rendszeréből hiányzott leginkább a „gyengébb indulatból a lassanként emelkedés, s a

Debreceni Ötvös János

szerűségében, mint a bodai parcellázás, az irtás megindítása, a kert „felállítása". Művelt, érdeklődő ember volt. Sok újságot olvasott, azokat gondosan elrakta. Hegedült is, de csak magának, legfeljebb egy-két barátja számára. Hűséges fia volt a böszörményi nagynevű partikulából akkoriban kinövő „főgymnasium"-nak. Kevéssel halála előtt azt olvashattuk róla, hogy „ő ajándékozta a főgimnázium könyvtárának az 1883 óta megjelent hajdúböszörményi újságokat", amelyeket rendre megvásárolt, olvasott és ahogy már említettük, gondosan elrakott.

A múzeumalapítás-szervezés vonatkozásában fontosabb ennél a nekrológ ezen mondata: „Múzeumunknak adott egy régi, díszes, zöld cserép-faggyúgyertyaöntő edényt, egy régi fekete bőr (bárány) subát, hosszúnyelű fajelző baltáját, amellyel, mint erdő inspektor a közbirtokosságot szolgálta." Az a bizonyos „múzeumunk" a főgimnázium könyvtára mellett „működő" muzeális gyűjtemény volt, a mai Hajdúsági Múzeumnak az elődje. Jobban mondva nem is elődje, inkább kiindulópontja. Ami pedig a megemlített három ajándéktárgyat illeti, mindhárom *néprajzi tárgy* volt. Mindhárom olyan, hogy sok-sok információval szolgált Hajdúböszörmény XIX. század derekai népéletéről. A gyertyamártó a világítás módjáról, a gyertyakészítés technológiájáról; a fekete bárányból suba a böszörményi viseletről, a virágzó bőrkikészítésről; a hosszúnyelű fajelölő balta (a sajátja!) pedig a város, illetve a közbirtokosság virágzó erdőgazdaságáról, gazdálkodásáról tudósít, minden esetben messze túlmutatva ezeken az elsődleges információkon.

Minthogy Kovács Dániel nekrológjának egyes adatai és a halotti anyakönyvi bejegyzés adatai közt (nem lényeges) eltérés van, valamint azért, mert a bejegyzés Kovács Dániel életéről, működéséről több, a nekrológban nem szereplő adatot is tartalmaz, szükségesnek látszik, hogy az anyakönyvi bejegyzést közöljük: Állami halálozási anyakönyv, Hajdúböszörmény. 290. oldal, 2. szám. „Kováts Dániel fm., ref., 74. é. 1915. jan. 1. de. 5. Bejelentés: 1915. jan. 2. Hajdúböszörmény, Fodor utca 2782. Felesége: O. Szabó Sára. Szülei: Kovács János, Lévai Mária. Öngyilkosság, önakasztás. Bejelentő: Balogh István. Hajdúböszörmény 1214."

Úgy gondoljuk, hogy a néhány adat felsorolásával felhívtuk a figyelmet Kovács Dániel személyére és a Hajdúsági Múzeum korai, első lépéseire. Biztosak vagyunk abban, hogy egy minden eddiginél részletezőbb művelődéstörténeti tanulmányban Kovács Dániel méltán kap majd egy szerény helyet.

A TYUKODI EGYHÁZ XVII. SZÁZADI EZÜST POHARA

P. SZALAY EMŐKE

A református egyházak, a legkisebb helyek is, évszázadokon át gondosan őrizték felszerelési tárgyaikat: úrasztali poharakat, boros kannákat, keresztelőtálakat, hímzett terítőket. Közöttük elsősorban anyagánál fogva legértékesebbnek tekintették az ezüst poharakat.

A több mint 800 éves Tyukod református temploma hasonlóan őriz évszázados tárgyakat. Több úrihímzéses patyolatkendő mellett egy ezüst pohár maradt fenn birtokában. 1878-ban Kiss Kálmán még két ezüst poharat említ és 11 darab aranyvirágokkal hímzett kendőt.[1] Ezek mind nem maradtak fenn napjainkig, egy ezüst poharat és 6 terítőt sikerült fellelni, de örömünkre szolgálhat, hogy talán a legrégebbi ezüstpohár közöttük van.

Ennek a pohárnak családi hagyománya is ismert. Eszerint a Szalay család ősei adományozták a poharat az egyháznak. A következő történetet fűzték hozzá. Amikor a Rákóczi

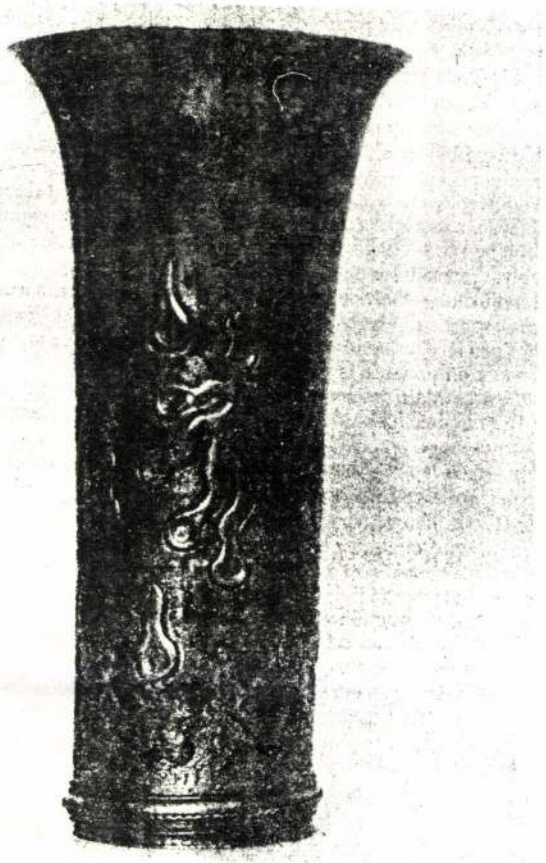

A tyukodi református egyház XVII. századi ezüst pohara. Tyukod, Református Egyház

szabadságharc után a császáriak felrobbantották a rebellis magyar várakat, ez történt Ecseddel is. A lápban dolgozó tyukodiak észrevévén a nagy füstöt, kétségbeesve rohantak az égő várhoz, mivel az egész falu ott tartotta az értékes tárgyait, kincseit, de alig sikerült valamit megmenteni a lángok közül. A Szalay családnak csak egy pohara maradt meg, ez a pohár, amelyet aztán emlékezve a pusztulásra, az egyháznak adományoztak.

Az említett pohár mindenképpen méltó a figyelemre. A XVII. században kedvelt és elterjedt talpas poharak csoportjába tartozik, amelyek jelentős számban maradtak fenn elsősorban a tiszántúli egyházkerülethez tartozó eklézsiáknál. A 21 cm magas pohár alja kis peremmel ellátott, melyen vágás nyoma látszik. A talpat a pohár testétől domború gyűrűk közé fogott hullámvonalas lemez választja el. A hengeres testű pohár szája felé enyhén bővülő, szájpereme kihajlik, széle kissé megvastagított. Az aranyozott talprész vésett díszítése mutatja, hogy a pohár talpából levágtak. A domború gyűrűs rész felett vonalakból és

Kassa

Debreceni Molnár Laczi ötvös 1641.

Arch.Közl.1899. XXI. 272

MDK

Debreceni Pál

Kályhacsempe Magyar-Gyeró-Monostorról. Mintáját Debreceni Pál (Debreceni János fazekasmester öregapja) gondolta ki. Repr.

Magyar Iparművészet, 1904. 219.l.

Grafika, rézmetszet
Csokonai Anakreuni dalaihoz cimkép,
debreceni rézmetsző diákok

Művészet, I., 1902. 294-295.

A debreceni rézmetsző diákok.

Rézmetszet - Könyvcimlap

Csokonai Anakreoni dalainak
cimképe/a debreceni réz-
metsző diákok müve/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
294-295.
"Debreceni rézmetsző diákok"

MDK

Debreceni rézmetnő diák

Debrecen 1830. körül Rézmetnet - Déri Museumban

Déri Museum Debrecen. Vezető a képtárhoz Bp 1952. 5. lap

mdk

Debreczenyi Sándor

1848 - 1849.

szücsel mester

Horváth Lollán: Egy Mezőváros Éles Szara
Nagykőrös, 1943, 100. l

Debreceni Szabó Ferenc

ötvös 1606 – 1610

Kassa

l

Zoltötv Debr. 29 l.

ötvös

20
Kat. F23 Vendel

Hétfő 1/2 1. [illegible]
Bazilika
MAV keleti pája
Ungvári. Ok. [illegible]
plébánosnak
[illegible]

Hétfő
21
Kat. Orsolya vt.

Kedd
22
Kat. Kordula sz.

Szerda
23
Kat. Ignác pátr.

Csütörtök
24
Kat. Ráfael főar.

Utolsó negyed 7 ó 4 p.
Izr. 22. Sem. azar.

Péntek
25
Kat. Mór pé. püs.

Izr. 23. Szim. Thor.

Szombat
26
Kat. Dömötör

Izr. 24. S. Beresith

1940 **Október** 31 nap

Ø Debreceni Szabó Gazsi

štvös Kassa

l. štvösmar

Zoltötv Debr. 29. l.



BUDAPEST
9 1 JOKT. 27 -1
LKd LKd

Kassa

Debreceni Thassi ötvös Gáspár
16 sz.

Arch.Közl.1899. XXI. 194

Debrecen Tassy Gáspár

1595–1595 Kassa

lásd

Zoltóto Debr. 29. l.

Kmetty. 93. l.

Debreczem Tívadar

a Tanári osztöndíj alapból 100 K.

Éimisk 1914-15

84. l.

felül a litográfiát, legalább is egén-
ben nem, legföljebb vénletekben.
Időközben a művéni rézkarc ~~is hovzá-~~
tökéletesítése is hovzájáralt
a litr kinorítását az. A litográ-
fia lassan kénytelen volt mege-
légedni a praktikus, üzleti célok
kinolgálásával megelégedni. A
század vége felé ismét voltak

Debreczeni Tivadar

kultuszminiszteri
150 K államsegély

Éinnisk 1914-15.
83. l.

Debreczeni Tivadar

Kultuszminisztériumtól
400 kor államsegély

Címűek 1913–14.

Debreczeni Tivadar

Diszitő nobrán nak.
Dicséret.

Éimisk, 1913-14.

Debreczeni Tivadar

tanári ösztöndíj alapból 120 K

Értesítő 1912/13

28. l.

T.3951.

CIO DEL DANVBIO-n innen a quar-
S.A.E. di Baviera körül a pa-
tt csapatok állitvák hadi rend-
VBIO tulsó partján a hegyek közt
morette-ktől tartott rojtos ken-

I
0.

6 cm.

1-2416.

Debreczeni Tivadar

200 k államsegély

Érmiek 1912/13.

27. l.

Ibrányi János IV. 116.

Debreczenyi Tivadar

zobrazy

1912–19 !

Ćimisk 1930. 82. l.

1933

1-én. Kőkereseti társaság alakul Buda
vagyonkötés 25,000 P. Rónai Lás
meg Virág Ernő rendelkezésére ál
addig növeli míg a 25,000 P-
bankkamatláb szerinti, magán
céljaikra havonként (egyenkén

1-én Házbérért fizettünk okt. nov. és dec

1-én. Irodai és raktárberendezést vásaroltu

. Irodai felszerelések fizettünk 250 P

Felszámunk 1 irodai alkalmazottat

Debreczeny Tivadar

Kolbán

Debrecen

Lugosi u. 11.

MKSz 1947

Debreczeny Tivadar
~~nobrátt~~
debreceni hősi
emlék
képe repr.

Magy Verecke
II. 85. l.

B. Vkenese





Debreczeny Tivadar

Debreczeny Tivadar, szobrász, szül. Beregszász 1890 ápr. 20. A bpesti iparmüvészeti iskolában és Bécsben tanult, azután Ligeti Miklós, majd Vass Viktor mütermében dolgozott. A debreceni városi ipariskola rajztanára. ~~1894–96.~~ ig 3 plakettet készített. ~~[illegible]~~!

Az atatok HuPr magyarém 197. lapja

sól vére. O sorszám!

[illegible] magát. és nem évszám.

Debreczeny Tivadar

Delinó Bacher Kozsi, festő, l. Bacher Kázi alatt.

Debreczeni Tivadar

szobrász

„Siess, Adj, Segits" akció

kiáll. (Debrecen) 1947. febr.

részt vett.

Ady Társaság jub. kiáll.

Debrecen 1947. nov.

Akttanulmány. gipsz.

Мальнар.

Столяр

стол.

Тётя Мальнар

топором Столяр

работает

В ремонте

участие.

сад

другим ученикам.

Debreczeny Tivadar

1920. sept.
kj. II. Nemzeti szalonban
A vágy. gipsz. 10000.—

1921. jun.
A vágy. gipsz 5000.—

Zablák V. 190.

Debreczeni Tivadar

Nehán

»FIGYELŐ«
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Tiszántúli Néplap, Debrece

Lap: .....

Megjelent: 1949 JAN 30

A Képzőművészeti Szabadiskola első szobrászati óráját vasárnap délelőtt 9—1-ig tartja az állami ipariskola II emeleti szobrásztermében. Az előadást Debreczeni Tivadar szobrászművész vezeti. A szabadiskola 15 hétig tartó szobrászati tanóráira beiratkozásokat még elfogad a szabadiskola vezetősége. Tandíj nincs. Heti egy forint dologi hozzájárulás fizetendő.

Vencsellő (Szabolcs vm.)

ad 34/1949.sz.

Müemlékek Országos Bizottságának

VENCSELLŐ 49 JAN.26.-N12

B u d a p e s t.

IX. Hőgyes Endre u. 1o.sz.-

Hivatalból
Ujátalányozva

MOS ISKOLAI TANULÓSZTIRON IGAZGATÓSÁGA 1948 VENCSELLŐ

Debreceni Tivadar

Szobrász

Debrecen

l

Szabad Művészet

1947. 104. l.

Debreceni hírek

Önéletr adatai.

GYŐR

Hédervári-kápolna

Römer Flóris: Régészeti levelek Ipolyi Arnoldhoz. VV 1860, 629–631 l.

Debreczeny Tivadar

Apr. 1890. Beregnász

Lásd

Sörvezető 323. l.

Söregi J. Vezető a
Debrecen város Déri
Muzeumában
Debrecen, 1939.

cészét, tányérok, aljak stb.

Porcelánedények; 778 drb. Bécs, Klösterle, Schlaggenwald, Höchst, Limbach, Wallendorf, Meissen, Capodimonte, Wovi, Wedgewood.

Gerevich PA, 262 l.
S. Marco

Debreczeny Tivadar

szobrász

László

Révai XXI. 246. l.

Debreczeny Tivadar

Geboren zu Beregszász am 20 April 1890. erhielt derselbe an der Kunstgewerbeschule in Budapest sein Diplom. Nach einer Studienreise nach Wien war D. Schüler Miklós Ligeti's und Viktor Vass. Seit 1922 selbständig, wirkt D. derzeit als Zeichenlehrer der Städtischen Gewerbeschule in Debrecen. D. befasst sich hauptsächlich mit Monumental-Plastik u. hat bisher nur drei Plaketten verfertigt.

Hu Prmagyérem 197. l.

Kenézy tanár bronzplakettje
Önarckép plakette
Nagy József tanár bronz plakettje.

Visegrád.

Az előtérben van a vár
tén Maros épületei bontakoznak
hullámzanak. Felirata:

VICEG

Rm., mér. a vk. 7.3:

Krekwitz: Richtige
Frankfurt 1686.

131

DEBRECZENY *Tivadar*, szobrász, • Beregszász 1890 ápr. 20. A bpesti iparmüv. iskolában és Bécsben tanult, azután Ligeti Miklós és Vas Viktor mütermeiben dolgozott. A debreceni városi ipariskola rajztanára. A monumentális szobrászat mellett plakettel is foglalkozik.

Sz. Gy. I. 236 f

A FESTMÉNYEI

1 Debreczeni Tivadar

zobrazt

l.

Évkönyvi 1939-40

105. l.

Debreczeny Tivadar

nobrász

az Orsz. Frontharcos Szö-
vetség debreceni fő-
csoportja részére Sőre-
gi János muzeumigaz-
gató elgondolása alapján
ivótülök tervét kiszi-
tette. Repr.

Évk Déri (15, 16. l.
1936.)



Debreceni Tivadar

illusztrációk Ecsedi János
Népies halászat c. mű-
véhez, 1935-ben megvette
a Déri Múzeum.

Erk Déri 1935. 53. l.



Debreceni Tivadar

debreceni szobrász

írod

Erik Déri 1934 25. l.



Debreczeny Tivadar

Hebrán

terverte a 39-es

hősi halottak emlé-

két (mükő)

Teleplerték 1925 be-

íród

Debreceni Kalauz

Debr. 1927. 70. l.

Keppel

július elejétől szeptember elejéig tartó háromhónapos bécsi tartózkodása alatt az egri várszékesegyház építéstörténetével kapcsolatban a nyugati építészeti irányokkal igyekezett megismerkedni. Az Egerben feltárt romok ugyanis iskolázott mesterek kezemunkájára vallottak, s így remélhető volt, hogy a várszékesegyház mesterének valamely külföldi Bauhüttével való kapcsolatai kimutathatók lesznek. Csemegi nemcsak könyvekből kereste az analógiákat, hanem az ausztriai Bauhütték alkotásait a helyszínén is tanulmányozta. Foglalkozott ezenkívül a budai koronázó főtemplom történetére vonatkozó kutatásokkal is.

Dr. Mérei Gyula (1911, Budapest, izr.), okl. középiskolai tanár, mint változó belső tag 1934 novemberétől 1935 májusáig „A bécsi kormány iparpolitikája Magyarországon 1791 és 1835 között" című tárgykörrel foglalkozott. Kutatásait az állami és az udvari kamarai belügyi levéltárban végezte. Az elsőben az államtanács aktáit nézte át, mely testületnek döntő szerepe volt az ügyek intézésében. A kamarai levéltárban az „Ungarische Kommerz", „Ungarische Kameral" és a „Niederösterreichische Kameral" aktáit vizsgálta át és az említett időszak gyár- és vámpolitikájára nézve tekintélyes anyagot gyüjtött

Debreczen Tivadar

u obvár

l.

Csobán Hajdúvm

ci Debrecen várvs

167. l

168. l

VSZ. XII.-XIII

Bp. 1940

Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelü-
gyelőségének harmadik Könyvtári tak-
tanfolyama III. 171.

Debrecen

Zoltai Lajos. Debrecen a török uralom végén. A város háztartása 1662–1692. Bpest, 1905. füzve n. 8°. 212 old. K. ny.) — 8 —

Nagy sàgos
Dr Spe



Hoffmann. Budai Lajló u. 14.

Debrecen

Ecsedi István

A rézmetszés művészete a debreceni ref. kollegiumban. A rézmetszés diákok. 8 r. 18 kép 80 l. Debrecen 1831.

Genthonnak megvan, nekem is!

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK ÉS LEVÉLTÁROSOK EGYESÜLETE
KÖNYVTÁRI SZAKOSZTÁLY
BUDAPEST, VIII. MÚZEUM-KÖRÚT 14. NEMZETI MÚZEUM.

Magyarország

vitéz dr. Magyar Zoltán
Wunsch

H.

Műemlékek Országos
Bizottsága
IX. Rákóczi utca

Debrecen

! **Varga** Zsigmond. A debreceni ref. főiskola nagykönyvtára írásban és képben. 1—2. köt. Debrecen: Főisk. 1934. 2-r.
1. Szöveg. 228, III l.
2. Képek. 103 t.

ács !

z Nagy Zoltán, a Müemlékek Ország-
Ádob-gyakornok, volt fizetésteien
tiszteletteljes kéréssel fordulok
hogy engem a Nemzeti Muzeum tiszt-
inevezni, s szolgálattételre a Mü-
hoz beosztani méltóztassék.
, maradok a Nagytekintetü Tanács

alázatos szolgája

Debrecen

Debrecen. Keletmagyar-
országi Naplo. 1928.
évf. lásd okr.

Debreceni vér-
metsző diákok

Dóczi J. A debreceni vér-
metsző tógatus diákok. Magyar
Pedagogia I. évf.

Dóczi J. Vérmetsző diákok
A debreceni reformatus fogim-
nazium Értesítője 1894-95.

A Szárádok 1912. évf. olyamá-
ban lásd Dr. Ecsedi cikkét
a debreceni vérmetsző diákok-
ról.

Betreff: [illegible]

Anzahl der Blatt [illegible]

Datum:

Debrecen

Szent Anna-templom



Elkészült a debreceni Szent Anna templom uj barokstilü oltára

Nemzeti Ujság képes mell.
1938. febr. 13

5

...ásakkal arvetet hoikul díszharmonikus szobrászati és festészeti díszt kaptak. Mily kevéssé illenek be Steindl Imre

Ez a feladatkör sem volt merőben új, hiszen mintául ott állottak a reneszánsz városállamainak tanácskozóházai: a Signoria- és a Podestà-paloták megoldásai. De míg a multban a kornak megfelelő és az akkor uralkodó stílusban emelték nemcsak a magán-, hanem a középületeket is, a XIX. században, uralkodó világstílus hiányában, a törvényhozás csarnokai a művészettörténelem korábbi stílusait ismételték.

A XIX. század folyamán épült parlamentépületek közül, csupán az eredetileg ezen célra készült törvényhozási palotákat véve figyelembe, elsőnek a Charles *Barry*-tól tervezett londoni Parliament Building-ről szólunk.

Az angol parlament 1224-ben III. Henrik alatt, de még valószínűbben I. Edward uralkodása idejében (1272—1307) a londoni Westminsterhall-ban tartotta üléseit. A Westminsterhall 1097-ben épült s építője Wilhelm Rufus volt. A régi gyűlésterem, a Fairroom a XVI. században VI. Edward alatt épített Sct Stephen Hall-al együtt 1834-ben tűz áldozata lett s az új Parlament építésére ekkor kiírt pályázaton nyerte el az első díjat Charles Barry.



Pest, november 9-én 1856.

A „**Vasárnapi ujság**“ hetenként egyszer egy nagy negyedrétü iven jelenik meg. — **Előfizetési dij** julius—decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy **postai uton** a „**Politikai ujdonságokkal**“ együtt **csupán csak 3 ft. pp.** Az előfizetési dij a „Vasárnapi ujság“ kiadó-hivatalához (egyetemutcza 4. sz.) bérmentve utasitandó.

A rézpataki lelkész.

Elbeszélés JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

Az ifju tiszteletes ez idö óta csaknem mindennapos volt Kalaposék házánál. Ő is szivesen ment oda, ott is szivesen látták; nevezték a jó indulatot barátságnak, hálának, szivességnek, pártfogásnak, pedig utoljára is szerelem volt az, és maguk sem vették észre, hogyan jött?

Nem mondogatták, nem beszéltek róla, hogy egymást szeretik, de tudták azért igen jól, mint ahogy szokta tudni minden ember; ahogy kiolvassa egymás szeméből, és nem kérdezösködik felöle.

Hiszen nem is állt semmi ellent óhajtásaiknak. Egymáshoz illettek; a szép Juliskából igen jámbor tisztelendö asszony leendett s Bertalan is megérdemelte, hogy a környék legszebb leánya az ö párja legyen.

Nem is volt már egyébre gondja, mint a kisded paplakot kicsinositani; tisztességes butorokról gondoskodott, mik majd a háztartáshoz szükségesek lesznek, s a kertben komlólugast nevelt s ha beszélt róla, azt is odamondá, millyen szép lesz ott naplementkor dolgozgatni. A leányka mosolygott és sohajtott rá; hisz azt a kis lugost ö is látta már és ö is gondolt arra, hogy két szék egy kis asztal mellett millyen szépen elfér abban; a férj ott irdogálhat, mig a nő kézi munkáját folytatja, s ha fölnéznek munkájukból, egymással találkoznak szemeik. Ő is gondolt ezekre a szép naplementi órákra a kis komlólugasban.

Egyszer egész este volt már, hogy Bertalan a fogadós lakát elhagyta : a holdvilág szépen világolt, a faluban minden aludt már, szép csendesen ment végig a hallgatag utczán, tele édes gon[illegible]al. Szokásuk a szerelmeseknek, hogy szeretnek hátratekincsak legalább azt a házat megláthassák, a mellyben kedvesüket hagyták. Más ember nem érti ezt, a szerelmesek sem értik, de azért mégis csak ugy van. Bertalan négyszer-ötször is visszatekintett arra a nagy hegyes tetejü házra, azokkal a magas fehér kéményekkel, pedig ugyan nem volt semmi nézni való rajta.

A mint ismét visszapillant rá : ugy tetszék neki, mintha a ház tetején, a legszélsö kémény mellett egy emberalakot látna állani. A holdvilág egyenesen onnan sütött s tisztán kivehetö volt az alak.

Csak egy pillanatig állt azonban ott, azután ismét eltünt.

Bertalan megdöbbenve állt meg, s azután hirtelen sietett vissza a fogadóhoz.

Ott csendes volt minden; a kutyák aludtak a tornácz alatt, semmi nesz sem hallatszott. Körülkerülte a házat, bejárta a szérüskertet, betekintett az istállókba. A cselédek mind aludtak, egyet felköltött közülök s kérdezé töle, hogy ki járkál illyenkor a padláson? Az azt felelte, hogy nem járhat ott senki, mert az zárva van. Bizonyosan a páva repült fel.

Végre maga is azt kezdte hinni, hogy szemei kápráztak, s nem akarva zavarni a háziak nyugalmát, haza ment.

Otthon nem jött álom szemeire; eszébe jutott mindenféle aggasztó gondolat, azokon eltöprenkedett sokáig, le sem vetközött, csak ugy dült le egy padra, s nézte, mint megy le lassankint a holdvilág a hegyek mögé, hogy ereszkednek bele a távol ormok fenyöfái fényes tányérjába, mintha szakálla nöne neki; azután egy keskeny felhö áll keresztül eléje, mintha szemöldöke volna; utoljára semmi sem marad belöle és sötét lesz : ebben a sötétben elaludt.

Mélyen, igen mélyen aludt; talán nehéz álma is volt; de azért mégis meghallá azt a hangot, a mi az álmodókat olly irtózatosan szokta egyszerre felriasztani : a félrevert harangkongást.

„Tüz van!“

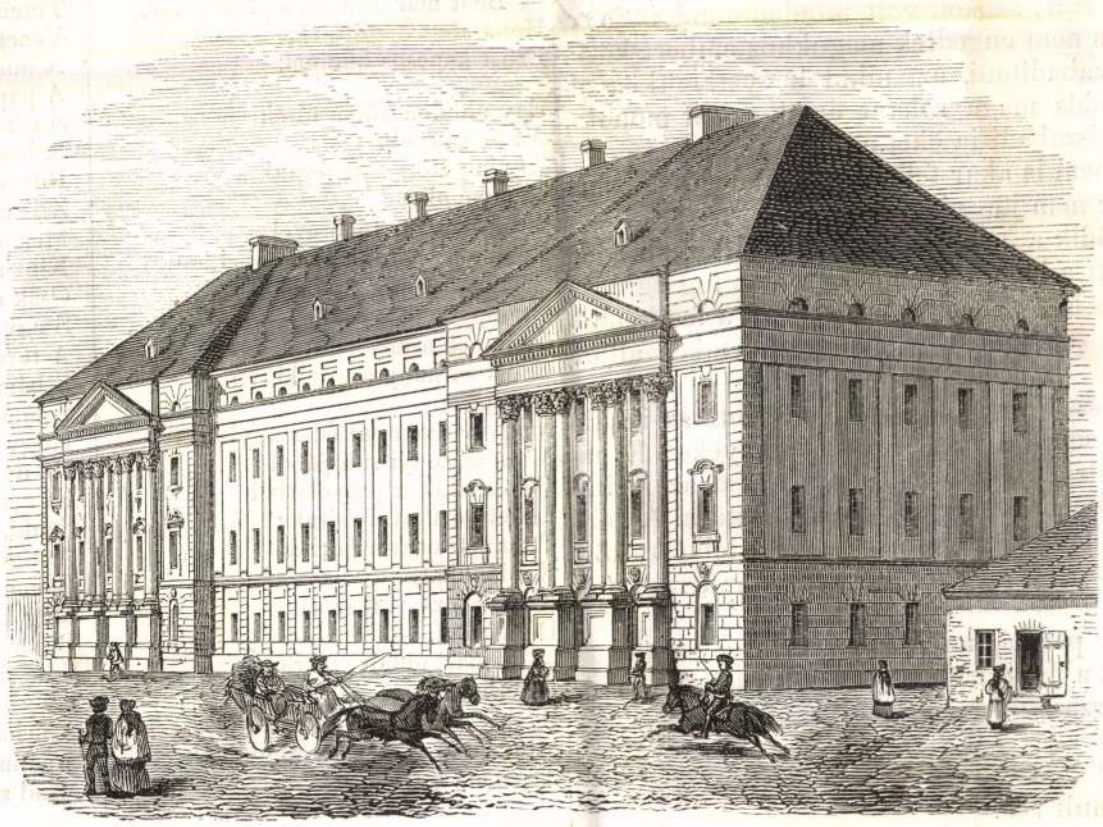

A debreczeni főtanoda épülete.

Egy percz alatt talpon volt.

Fényes világosság tölté el szobáját ; nem a szelid hold ábrándos világa többé; hanem az a borzasztó vérveres világosság; a mit az ég boltozata ver vissza a földről rásütő fény miatt.

„Tüz van!“

Bertalan hajadon fővel rohant ki a házból. Még akkor senki sem volt kinn az utczán; csak az éji ör kiáltozott végig rohanva a falun : tüz! tüz! tüz!

A fogadó égett.

Égett valamennyi épülete egyszerre; az aklok, az istállók, a pajta. Mind egy lángba volt borulva az egész.

A lelkész legelső volt az égő ház udvarán. Ott rémületes volt a zavar; álmaikból felriadt cselédek szaladgáltak fel s alá; nem tudva, mihez kezdjenek? A félszerben volt a tüzi fecskendő, de az senkinek sem jutott eszébe : a helyett minden ember azzal a haszontalan munkával fáradott, hogy az istállóba zárt állatokat szabaditsa meg, a mi rendesen sohasem szokott sikerülni. Az ökrök megbőszülnek illyenkor s nem engedik magukhoz közel menni az embert, hogy kötőfékjeiket elvagdalja; a juhokat pedig a mint nagy erőfeszitéssel kiterelték az akolból, a tüz láttára ujra megint befutottak az akolba, átugrálva az esztrengán. Maga a fogadós kétségbe volt esve.

Bertalan, a mint megjelent, egyszerre szilárd hangon kiálta az embereknek.

— Huzzátok ki a fecskendöt! Vödrökkel a kúthoz!

Azzal maga sietett betörni a félszer ajtaját, mellynek a kulcsát most senki sem találta, kihuzatta a fecskendöt, maga felugrott a tetejére, s a szivattyuhoz parancsolva az embereket neki irányzá a vizsugárt a legfenyegetöbb helynek.

— Ott kell oltani, a merre a tüz terjed!

Az érkező nép, a mint papját meglátta a veszély közepett, erös buzgalommal sietett segiteni. Az oltás igen nehéz volt, mert a szél mind az udvarba verte le a füstöt és sziporkát, de azért a lelkész megállt a maga helyén, mint a ki a pokol tekintetétől sem retteg.

A fogadós egészen elveszté az eszét. Nem látott, nem hallott semmit, csak azt kiabálta : „a lovaim, a lovaim!“

Négy szép kocsislova volt; azokon volt minden gondolatja; a lovak az istállóban voltak s nem engedtek magukhoz embert közeliteni; a ki elakarta öket szabaditani, azt mind kegyetlenül összerugdalták. Utoljára a fogadós maga rohant értük és azt mondta, hogy benn ég velük vagy kiszabaditja öket.

És úgy látszott, hogy nem is akar felhagyni szándékával, mert semmi hivásra, könyörgésre nem jön vissza.

Pedig, a mig ott küzködik a neki vadult lovakkal, az alatt az istálló tetejébe is bele kapott a láng s bizonyosan benn fog égni.

— Féjszét ide! kiálta a lelkész, hirtelen leugorva a fecskendőről, melly csekély védelem volt e veszély ellen; egy ember álljon ide a fecskendöhöz!

Azzal felkapva egy fejszét hirtelen felkapaszkodott az istálló égő tetejére s elkezdé arról sebesen verni le a zsindelyeket. E bátor példától felbuzdítva több merész férfi rohant utána az istálló tetejére, s nehány percz alatt leverték azt onnan tisztára. A biró maga állt a fecskendönél s a vizsugárral mindenütt a lelkészt környezte a lángok között; hogy azok meg ne illethessék az Úrnak felszentelt szolgáját.

A fogadós, látva, hogy paripái megvannak mentve, kijött az akolból s azután térdre esett a lelkész előtt és kezeit csókolta neki.

Ekkor villant egy borzasztó gondolat Bertalan lelkén keresztül.

— Hát Julcsa hol van?

A fogadós mereven bámult reá.

— Hol van testvéred?

Ki tud rá felelni? Ki látta öt ebben a zavarban? Hová lett? Van-e valaki, a ki hírt tud felöle mondani?

— Talán a házban maradt!

Ne mondd ki ezt a szót! Abban a házban, melly már lángokba van borulva. Nem látta öt senki megmenekülni?

Senki; — senki.

A ház pedig köröskörül égett már, csak ugy hullott róla a zsarátnak, mint mikor napsütéskor olvad a háztetön a hó : némelly ablakon keresztül is tódultak ki már azok a csapkodó lángnyelvek; a pitvar lépcsöi is égtek, s az ajtón keresztül szürödött kifelé az a lomha zsiros füst. Ki merne oda bemenni?

A fogadós képéből kikelve rohant végig a folyosón, be akart egyenesen törni. A lelkész megragadta öt kezénél fogva.

— Örült vagy-e? Mit akarsz?

— Felkeresem öt! lihegé az.

— Azt megteszem én. Tartsátok vissza, hogy ne jöjjön utánam : szólt a mellette állóknak. Mártsatok egy pokróczot vagy bundát vizbe; én jobban értem ezt. Ez ott veszne vele együtt. Ne eresszétek utánam.

A vizbemártott bundát hirtelen odahozták a lelkésznek. Nem iparkodott öt senki lebeszélni szándékáról. Hittek benne, hogy öt oltalmazni fogja valami magasabb kéz.

Egy pillanat még. A lelkész feltekinte az égre és sohajta halkan : „én Istenem segits!“

Azzal feje elé tartá a vizes bundát s berohant a szemközt süvöltő lángok közé.

„Isten legyen az ö oltalma!“

E perczben minden ember csak oda nézett; a fecskendö sugára az ajtó környezetére omlott folyvást ollykor besüvöltve a nyitott ajtón keresztül a halálos füst közé; gyönge öreg emberek levették süvegeiket összetett kezeik közé s imádkozni kezdtek : a lélekzet elállt minden ajkon . . . . . Valjon vissza fog-e jönni?

(Folytatása következik.)

Hajdan és most.

1800.

Hajdanában Debreczenben
Ha a vén Rákóczi kongott [1])
Ünnep avagy vasárnapra,
A nép az utczán tolongott,
Templomba tért, ki csak befért. —
— A deákság két sorjában
Hosszu tisztes tógájában
A nagy hidon lassan lépdelt: [2])
Idegen — ugyan mit képzelt
Látva e fekete serget?
—Négy, öt száz, mind karcsu termet.—
— Bent már kántor, s prédikátor,
Hóna alatt a zsóltárja
Ezüst kapcsos bibliája.

Egy oldalon külön ültek
Az asszonyok,
Anyjuk előtt sort fogtak a
Hajadonok; —
Azok magyar fökötővel
Rózsás selyem mellkendővel, —
Ezeknek szép sima haján
Gyöngyös párta,
Mellynek arany pántlikáját
Ezüst sárkány arany kigyó
Általjárta. —
Magyar szoknyát édes anyjuk
Menyasszonyi ruhájából
Csipkés kötöt patyolatból
Lehete ott látni rajtuk;
Puha karmazsin boritá
Kis lábukat, —
Karcsú fűző-váll szoritá
Derekukat. —
— A más' oldalt elfoglalák
A férfiak;
Egyszerü magyar ruhája
Mindeniknek, — azt gondolnák
Atyafiak. —

— Az ifjuság, s gyermek-csoport
A karzaton képezett sort. —
— Lent középen tisztes rendü
Nép' vénei,
Ezüst gombos mentéjükről
Megismerni. —

Ha fölszállt a nép ajkáról
Mint áldozat-füst oltárról
Istenhez a buzgó ének, —
Mit vallásos érzelemből
Teremtőhöz tiszteletből
Vének és ifjak küldének. —
A mint az ének elhangzott,
A pap szép tanitást tartott,
S néma csend lett; —
A beszédet
Buzgón hallgatá mindenki,
Zajt nem csinált bent kint senki;
Mert ez alatt
Kint nem maradt
Csak az, kinek hely nem jutott,
S egy pár gyerkőcz lótott-futott
A toronynak garádicsán,
S bámulva a nagy harangot
Sehogy sem fért a fejébe,
Hogyan adhat olly nagy hangot.
De utczára
Ki nem jára
Senki, — ugy hogy e nagy város
Azt gondolnák — talán kiholt,
Benne olly nagy csöndesség volt.
Még külső hat kapuját is
Bezáratá, [3])
S ha templomból már kijöttek
Kinyittatá. —
A nehány csapszék ajtaja
S pálinka-bólt
Mind zárva volt. —

1856.

Csak ugy húzzák az öreget
Most is, miként hajdan húzták;
Bár azólta meg is repedt, [4])
Hangját mértföldre meghallják.

Unokái szintugy tudnak
Már kongani,
Nagy apjukkal bár nem birnak
Szuszt tartani. —

[1]) Rákóczy fejedelem ajándékoza Debreczennek egy 94 mázsás régi ágyúkból öntött harangot, mellynek testvére Kassán van.

[2]) Mintegy 30 évvel szedetett szélyel a hires nagy hid, melly — lábnyi hosszan nyúlt a piaczon végig, s mellyről egy angol utazó megirta, hogy látott igen nagy hidat viz nélkül.

[3]) Régen mig a templomból ki nem jöttek szekeret nem eresztettek a városba, h[ogy] a csendet ne háboritsák.

[4]) A Rákóczy harang 1802-ben a torony égésekor leesvén egyik oldalá[n] de a kegyelet nem önteté ujjra.

Vas. Ujs. 1861.

onnan meg vissza a puszta telekre, mintha azt gondolta volna: „talán még is többet érne, ha ez a ház most is állna, ha ezek itt most is élnének.“

(Folyt. következik.)

Régi római polgárok jellemvonásai.

III. *)

Antonius.

Caesar meggyilkoltatása a római birodalomra nézve borzasztó időszaknak volt kezdete. A régi kornak legnagyobb embere orozva meggyilkoltatott. Ama teremtő lélek, mely a hatalmas állami életet, szintugy mint a magánéletnek legegyszerűbb viszonyait minden oldalról áthatotta; — mely az egyes városok s tartományoknak legnagyobb nehézségekkel összekötött rendezését keresztül vitte, s az egész birodalomra hasonló figyelmet forditott — nem volt többé! Ama erös, biztos kéz nem igazgatta többé az állam hajójának kormányrudját, ama hajóét, mely mármár elsülyedni látszott.

Nehéz szivvel nézett millió ember a jövő elé!

Sokan, a nemzetnek legnemesbjei s legjobbjai közöl, fájdalmukat a legmeghatóbban tünteték ki, s panaszkodtak azon sors miatt, mely az istenitett diktatornak osztályrészül jutott. — Azon szavak, melyeket a nemes romai lovag Matius elhunyt nagy barátja felett hangoztatott; Asinius Pollio mély meghatottságot tanusitó nyilatkozatai, s különösen Ciceronak elismerése, melylyel a meggyilkoltnak bevégzett müveltsége s uralkodói nagysága felöl nyilatkozott, — örökös emlékoszlopai maradandnak Caesarnak.

A martius 17-iki senatus-gyülés után az összeesküdtek lejöttek a capitoliumból. Ily lépést természetesen még maguk sem mertek tenni anélkül, hogy kezeseket ne kivánjanak, s Antonius és Lepidus a legnagyobb készséggel küldék el fiaikat kezesekül.

Erre egy átalános kibékülési ünnepély következett. A tömeg tetszését nyilvánitotta a gyilkosság felett.

Antonius benső aggodalommal szemlélte, hogy a nép mily hirteleni s neki váratlan részvétet tanusitott a gyilkosok iránt, s ezeknek nyugalma neki nyugtalanságot okozott.

Legjobb alkalom adódott a népet ellenök felingerelni Caesar eltemettetésekor, mely mart. tizenkilenczedikén vagy huszadikán történt meg a forumon. Az összeesküdtek pártja a nyilvános eltemetést mindenképen meg akará akadályozni, anélkül azonban hogy szándékuk sikerült volna.

Legelsöben Caesar végrendelete olvastatott fel. Minden rómainak száz drachma volt hagyományozva. Ezenkivül Caesar a Tiberis tulpartján fekvő kertjeit is a népnek hagyta. Octaviánt, növérének Juliának unokáját fiává fogadva, főörkösévé tette.

A végrendelet felolvasása után Antonius egy rendkivüli s mesterséges kiszámitott beszéddel annyira fel tudá a népet a gyilkosok ellen ingerelni, hogy az, égő fáklyákkal kezében, megtámadta azoknak házait, s egész Romát a legnagyobb izgatottságba ejtette.

Nehányan a gyilkosok közöl menekültek, vagy számukra kitüzött tartományokba mentek. Igy ment Trebonius Kisázsiába, Decimus Brutus pedig pár héttel később Gallia Cisalpinába. Más sok, mint Marcus Brutus és Cassius elrejtőztek s nem mertek nyilvános helyen megjelenni.

Kisértsük meg Romának helyzetéről, különösen Antonius fellépéséről egy rövid átnézetet adni.

Tudjuk, hogy a fönnebb emlitett senetus-ülésben Caesar minden hagyományainak törvényes elismerése volt az ár, melyen a gyilkosok megkegyelmeztetése megvásároltatott. És most Antonius a consul, Caesar minden hátrahagyott irományainak birtokába tette magát.

Egész igyekezete oda volt irányozva: magának az egyeduraságot biztositani, s minden akadályt, mely az óhajtott czél elérésének utjában állt, elháritani. E czélból azon igyekezett, hogy magának nagy összeg pénzt és hadsereget szerezhessen. Caesarnak magánpénztárát s az állam-kincstárt magához ragadta. Caesar irásbeli hagyományaival gyalázatos visszaélést üzött. Rendeletek és határozatok, melyekre a kivégzett sohasem gondolt, adattak ki az ő nevében. Antonius, kinek Faberius, — Caesar irnoka — egészen rendelkezése alá adta magát, törvényeket és parancsokat szerkesztett egészen a maga érdekében. Egyes városok és tartományoknak Caesar nevében nagyszerü kedvezményeket osztogatott saját javára, az államnak pedig kárára, mert csak nagy összeg pénz által lehete kegyét megvásárolni, ilyenért pedig akármire is kész volt. Lakása egy vásárhoz hasonlitott. Általában Antonius s az ő pénz- és uralkodásvágyó neje Fulvia, igen jól értettek a pénzszerzés mesterségéhez.

De nemcsak Caesar nevében intézkedett a consul egészen a maga önkénye szerint, hanem törvényeket is adott ki, melyek épen ellenkezők valának másokkal, melyeket Caesar a comitiákban megerösittetett, és igy Caesarnak nyilvános, köztudomásu szándokaival egészen ellenkező irányban müködött. — Továbbá a senatusnak kedvezni akarván, — melyet bizonyos okokból még most nem akart magától egészen elidegeniteni, a maga halotti beszédével különben is a legmélyebben megsértvén azt, — a „diktator“ czimet megszüntetni, s ez által Caesar diktatorságát törvénytelennek tekintetni inditványozta. — Szóval, épen nem a caesarpártiak, de a maga saját érdekében müködött, s igy a caesar-pártiak közt belső meghasonlást idézett elő.

A Caesar által jövő évre kinevezett consulok Hirtius és Pansa, heves caesarianusok, a consul meggondolatlan gyalázatos eljárásainak nem akartak engedelmeskedni, s roszalásukat nyiltan és erélyesen kimondák ellene. A veteranok is morogtak, hogy Antonius nem állt boszut a gyilkosokon s hitvány önhaszonlesésből jóltevője ellenére müködik háladatlanul. Minden oldalról a legmélyebb megbotránkozás, s legkeserübb szemrehányás szavai hangoztak a consul ellen, ki a gyilkosoknak megbocsátott, hogy magához ragadhassa a főhatalmat. — Még nagyobb volt az optimatok dühe! Saját vallomásaik szerint, félelem és nem egyéb volt az, a mi öket arra birta, hogy mart. 17-kén Caesar hagyományait megerösitsék. Most minden intésnek, a meggyilkolt diktator minden odavetett betüjének engedelmeskedniök kell!

Ovás nem használt semmit! „Mit, ti merészeltek Caesar akaratának ellene szegülni?“ — volt a felelet, ha merészeltek valahogy az eljárások ellen tiltakozni.

Hogy minél nagyobb ragaszkodást szerezzen személye iránt, testvére Lucius Antonius néptribun által egy mezei törvényt hozatott, melynek következtében a veteránok Olaszország különféle részeibe, különösen Campaniába, mezei jószágokra utasittattak. Az utóbbi helyen april végétől május elejeig megtevé a telepitést. És most szinészek, bohóczok és egyéb haszontalan csöcselék által körülvéve, a legvadabb és határtalanabb kicsapongásoknak, orgiáknak adta magát. — A pompejus-pártiak jószágait, melyeket Caesar megkimélt, magához ragadta; igy többek közt az akkori világ legünnepeltebb, legtudósabb férfiának Terentius Varro-nak jószágait is. A muzsák tanyája gyalászatosan megfertöztetett; a komoly tudományok s szellemi vizsgálódások termeit kicsapongó kedvtelések és tivornyák zaja tölté be.

Azonban daczára kicsapongó életének, Antonius még sem téveszté el czélját szemei elöl. Igyekezett legveszedelmesebb ellenei irányában magát biztosságba helyezni. Mindenek előtt törekvése oda irányult, hogy Sextus Pompejust egy ellene teendő határozott föllépéstől visszatarthassa.

A nagy Pompejus fiai Cnaeus és Sextus Pompejus a Munda melletti csatában 45 ben a végső elhatározó küzdelmet vitták Caesar ellen. Véres küzdelem után a győzelem a diktator részére dölt el.

Cnaeus Pompejus e vereség után nem sokára meghalt; Sextus Pompejus durva, neveletlen, minden államférfiu s hadvezéri tehetség nélkül, idővel felüdült Spanyolországban, hol atyja régtől fogva nagy befolyással birt. Itt a kedvező körülmények folytán, nemsokára tekintélyes hadsereg felett rendelkezhetett, s Caesar helytartójának, valamint Asinius Pollionak sok kellemetlenséget s nem egy vereséget okozott. Midön Caesar meggyilkoltatásának hire hozzá eljutott, mintegy 5—6 legio élén állott. Antoniusnak tehát rendkivül érdekében állott, hogy Pompejus részéről legalább egy ideig békében maradhasson; ugyan azért rokona Marcus Lepidus, Spanyolország és Gallia helytartója által Pompejussal alkuba bocsátkozott, s ha ez a jelenben czélhoz nem vezetett is, azon ohajtott következménye azonban mégis lett, hogy Sextus Pompejus a támadó fellépéstől visszatartatott.

A második consul Dolabella, régi, halálos ellenségeskedésök miatt könnyen veszélyes ellensége lehete Antoniusnak, annyival inkább, mert a pompejus-párt mindent elkövetett, hogy a szakadást

*) Lásd Vasár. Ujs. 1860. 8.—9. számait.

kettejök közt nevelje. Ezért igyekezett Antonius Dolabellát, kit az optimatok örömest mint vezéröket tekintették Antoniusnak mindig félelmesebben növekedő hatalma ellenében, — különféleképen magához édesgetni. Elsöben is megszerezte neki a gazdag Syria tartomány kormányzóságát, mely tulajdonképen Cajus Cassiusnak volt határozva Caesar által. Ugyanakkor oda vitte a dolgot Antonius, hogy azon Macedoniában levő 6 legio, melyet Caesar a parthusok elleni hadjárat végett előre elküldött, Dolabellára bizatott. Egy titkos egyezségben azonban 5 legiót kialkudott magának, mivel — mond — Dolabella Kisázsiában ugyis elég haderöt fog találni. Midön Dolabella még ezen gazdag ajánlatok által sem látszék egészen megnyerve lenni, Antonius elhatározta, hogy e pazarlónak adósságait a nyilvános pénztárból kifizeti, mely eljárását egy — állitólag Caesar iratai közt talált — hamis utalvány által igazolta. Igy végre egészen megnyerte azt a maga részére.

Végre még az összeesküdtek fejeire Brutus és Cassiusra kell egy tekintetet vetnünk

Az optimatok, különösen Cicero, nyiltan, tartózkodás nélkül kimondák, hogy a terv, melyet Caesar meggyilkolásánál követtek, hiábavaló, meggondolatlan volt, Antoniusnak, a bátor, elvetemült, semmit sem szégyenlő consulnak szintén megkellett volna gyilkoltatnia. Igy csak roszabb az állapot, mint az előtt; a mit Caesar so ha sem fogott volna velünk elkövetni, azt teszi most Antonius. Ök maguk, a főnökök sem érezték magukat biztonságban a városban, mert életük fenyegetve volt nyugtalan fejek által, kik számos erös, fanatizált bandák élén állva, mindenkit halállal és pusztulással fenyegettek, a ki merészelt valahogy a dicsöitett diktator ellen szót emelni.

Igy el kellett hagyniok Romát, s majd e, majd ama ré szében tartózkodtak Olaszországnak, szorgalmasan kerültetve Cicerótól, ki a velök való érintkezést szégyenelte, és csak kebelbarátja Atticus iránti tekintetből egyezett bele egy összejövetelbe. Szomoru azon kép, melyet róluk nyujt. „Széthasadozva, vagy is inkább szétdarabolva találtam a hajót minden oldalról. Tanács- és ész nélkül bolyongnak ide s tova a szerencsétlenek, kik maguknak hirt szereztek ugyan, de nekünk a szabadságot nem adták vissza.“

Ilyen volt a birodalom állapota. Minden forongott; a föld vulkántermészetü volt. Senki sem hitt az ekkép megzavart állami élet tartósságában. Elkeseredettség a consul, elkeseredettség a gyilkosok ellen: a senatus gyenge, meggörbedve a consul brutalis rémuralma alatt.

Ilyen volt Róma, ilyen Olaszország.

Ekkor jött *Octavián*.

Kiss Elek.

Képek a hazai népéletből.

IX. Debreczeni nászmenet és népviselet.

A magyar nép mai napig tiszteletben tartotta ősi szokásait, alig van kivétel, hogy hazánk valamely vidékén e tekintetben csak némi hütlenséget is vennénk észre; itt ott a szokás s átalában a népviselet a kor igényeihez képest finomulhatott, de az eredeti jelleg változatlanul a régi maradt. Ha a hazánk különböző vidékén élő szokást s népviseletet egymással párhuzamba állitjuk, az eredetiségnek hü nyomait, ha valahol, bizonyosan a debreczeni (civis, polgár) népben azonnal észreveszszük. Ez, régi szokása megtartásához oly állhatatosan ragaszkodik, hogy abból elvenni, vagy ahhoz valamit tenni, véteknek tartaná. Még ruházatában s viseletében is az eredeti, módos polgár kiván maradni, — a honnét sokan a fényüzéssel párosultnak látszó tisztes ruhaviselésért megróni szeretik a debreczeni embert, de e megrovás inkább sok más vidéket illethet, mint e polgárokat, — mert bár tagadni nem lehet hogy itt a fényes posztódolmánytól nem sajnálják az ezüstgom bokat, ér kes vit kötést, n az ezü sarkanty nem a vi tó selyem szoknya mellé, a gazdagon ragyogó aranyos pártát, a virágos hímzetü kendöbe takart ezüstcsatos, bársonyos zsoltárt stb., de ezekszerintünk megrovás alá nem eshetnek, mert a hol a né vagyono (és soh nem felejtkezik meg egyéb emberi kötelességéről), hol a mód a fényesb öltözködésre megvan, ott a népviseletet e megrovás kevésbbé illetheti. — Sajnos mindazáltal, hogy a szellemi müveltség a gazdag vagyonossággal nincs egy arányban; de minthogy a debreczeni nép vallásos érzületü, bizton remélhető, hogy régi elfogultságát lassanként levetközve, az olvasási vágy is benne mindinkább erösbödni fog, — s már is észrevehető a kultura nem egy polgár házánál, hol becses olvasmányokkal, s ujságlapokkal is találkozunk *). — Ha polgártársaink igy haladnak a czél felé, akkor igazán büszkék lehetnek önmagukra; — mert amellé a tös-gyökeres magyar — gazdag vagyonosság — ősi dicsöség, debreczeni polgár stb. büszkén hangzó czimek mellé igen szépen oda illenék az is : hogy müveltséggel ékeskedő honfiak.



Debreczen város főutczája.

Képünket illetöleg : — Itt az esküvésre induló völegény- és menyasszonyi kétféle nász-menet két utczáróli öszvetalálkozása, illetöleg érkezése van ábrázolva. — A menyasszonyi menetnél legelöl a menyasszony leány-barátnéi s rokonai lépdegélnek, párosával — ezek után jö két asszony-rokona közt a meny-

*) Csak a békésmegyei, olvasni szerető derék földmivelő polgártársakat ajánljuk debreczeni atyánkfiai figyelmébe. — *K. K.*

asszony — kiket az örömanya, közelebbi s távolabbi rokonok kisérnek a templomba s vissza azon rendben. — A vőlegényi menetnél csak annyiban tartják meg a rendet, hogy a násznagy (képünk közepén) megy leg-elöl, utána a vőlegény, apjával vagy valamelyik rokonával, mindezek után a többi rokonok s a vőfél által hivatalosan meghivott férfiak zárják be a menetet. — A fűzérpereczczel, szalagok- s virágokkal gazdagon felékitett vőfélnek kötelessége, mind az utczán, mind a háznál a vendégkoszorut élczes tréfákkal folytonos vigságban tartani, — a miért is e fontos hivatalra szakavatott egyént szokás választani *).

A zenét szenvedélyesen kedvelő debreczeni nép, — midőn lakadalmi estebédjét, a vőféltől külön megrigmusozott ünnepélyes ételek élvezése után bevégzé : — kezd el mulatni valójában. — Az érdekes menyasszonyi tánczon kezdve, szól a zene és sarkantyu reggelig vagy másnap éjszakáig, — megfűszerezvén a tánczmulatságot olykor násznagyi s vőféli dictiókkal és csikóbőrös áldomásokkal. A tulsó lapon álló képünk Debreczen fő utczájának rajzát mutatja.

K. K.



Debreczeni népviselet.

A lappok és iramgimjeik.

Skandinávia és Oroszország legészakibb tájain lakik szétszórva egy nép, mely alig számlál többet 10—12 ezer főnél, mindamellett sajátságos szokásai és életmódja miatt nevezetes. E nép : a lappok. Ha az utas nyugatról, az északi Norvégia előtt fekvő szigeteken át jőve érkezik a norvégiai finn határszélre, ama mély tengeröblök vad fensége, melyek csudálatosan egymásba fonódva nyulnak be a meredek sziklafalakkal övezett partokba, a szemet bámulattal, a szivet félelemmel tölti el. A magas part mögött és a körülfekvő, hasonlag magas szigeteken száz sötét hegy emelkedik, legtöbbnyire majd egész éven át hóval vagy jégcsucsok által boritva, melyek a hajnal és alkonyat aranysugaraiban, a hold büvös fényében s az északifény fennséges pompájában ragyogva oly látványt nyujtanak, mely soha el nem törölhető nyomokat hagy hátra az utas elbüvölt lelkében. Ez ama hely, a hol a lapp az év egy részére sátorszerü kunyhóját felüti. hogy nemsokára ismét fölszedje azt, vele máshova vándorlandó. Mert a lapp nomad életet él, életmódja az iramgímhez van kötve, ama különös állathoz, mely neki a lovat, tehenet, tevét és juhot pótolja s minden szükségét fedezi.

A lappok a nagy finn törzs tagjai, s a mennyire történelmi ismeretünk terjed, Skandinávia legrégibb lakói, mielőtt a germán törzsek által régi lakhelyökről a mostaniba nyomattak volna. Testalkatukat illetőleg átalában alacsonyak, a férfiak legtöbbje nem éri el az öt lábat, a nők mégalacsonyabbak. Öltözetük rendszerint igen egyszerü. Mindnyájan, nemkülönbség nélkül, durva kelméből készült, bokáig érő nadrágot viselnek, s e fölé cserzett bőrből készült félcsizmát, télen pedig, midőn egész öltözetök bundából áll, irambőrből készültet huznak fel. Ezen vastag, puha lábbelit, hogy a viz rajta keresztül ne hathasson, szijakkal oly erősen összeszoritják, hogy a lappon kivül más nemzet fiai el nem viselhetnék, s a lappok is vékony lábszárukat és ferde bokájukat ennek köszönhetik. A test fölső részét nyáron kék vagy barna, durva gyapjukelméből készült blousenemü ing fedi, melyet rézhorgany vagy épen ezüsttel diszitett öv tart össze. Ebben van kése, gyűrüi, pénze, sőt nehány rézalak is mint talizmán a bűvölés ellen, miben a lappok még erősen hisznek, mig viszont ők is a normannok, svédek és oroszok által hatalmas büvészeknek tartatnak, nevezetesen azon gyanuban állnak, hogy vihart tudnak előidézni.

Meglehetős különbség van a lappok közt, de e nép sajátképeni eredeti magvát ama nomadul élők képezik, kik iramgímcsordáikat a hegyi rónákon legeltetik. s az évszak szerint majd a tengerpart, majd a mélyebben fekvő erdővidékek felé vonulnak le. Ezen hegyi lappoktól mint mellékágak különböznek a koldus- és halászlappok; az alsóbb hegyvidékeken élő erdei lappok nomad élet módjokkal felhagyva, állandóan letelepedve élnek. A kolduslapp részint mintcsavargó a magas hegyi rónákat barangolja be, részint a megtelepedett népség közt tengődik, gyakran a legpiszkosabb munkákat végezvén, hogy életét fentarthassa. Ez osztály az indus páriával egyenlő sorsban részesül.

*) Olyan formát, mint a nemrég meghalt „Kutya Pista“ volt, a ki kifogyhatlan élczeiről volt hires nevezetes vőfél Debreczen városában. — *K. K.*

Debrecen

Szabadabb természeti életet élnek a halászlappok, kik állandóbb lakással birnak, s főfoglalatosságuk a halászat. Különösen a lazacz egy német halászszák, s azt frissen vagy száritottan eszik, mely utóbbi állapotban sokáig eltartható, A halászlapp csónakja igen kicsiny és könnyü, legtöbbnyire minden vas nélkül készült. Ha a számos vizesések valamelyikét kell megkerülnie, akkor a csónakát, mint valami nagy kalapot, a fejére boritja, fejszéjét annak orrába vágja, s ezzel kormányozza sajátságos terhét a/bokrok és lehajló ágak közti gyors futásában; mialatt balkezében halászeszközeit tartja, nyakáról pedig iromgímbőrből készült tarisznyája függ le egyéb holmijával. A halászlapp kerüli a társaságot, legtöbbnyire magánosan él, hacsak nagyobbszerü halászatok nem késztetik sorsosaival egyesülni. Kenyerét vendégével megosztani, eszeágában sincs. Ez a civilisált népek által élvezhetlen kenyér fenyükéreg- és halkeverékből áll. Ha az utas a halászlapp hajlamát meg akarja nyerni, kinálja meg pálinkával, egy korty jó barátjává teszi. Az itt utazó fényes ezüstpénzzel és pálinkával legyen ellátva, ha komoly veszély nélkül tovább akar jutni.

A tulajdonképeni lappok az iramgímesek. Ezek a fölsőbb hegyi és erdei vidékeken találhatók, s azért hegyi és erdei lappokra oszlanak. Ez utóbbiak képezik a müveltebb és állandóbb lakhelylyel biró részt, mig a hegyi lappok, az érdekesbek, valóságos kutyák módjára élnek. A magas hegyhát fölsőbb lejtőin levő szegényes erdőségek a vihar és eső ellen csekély védelmet nyujtanak, sőt néha még tüzet sem igen rakhatnak, mert a lejtő magasabb részein csupán törpenyir terem. A hegyi lapp életmódja az iramgímhez van kötve, és seholsem látható bensőbb egyesülés emberek és állatok közt, mint itt. Hazája hegyire és erdeire oszlik. Amaz Norvégiában van, s mint magas, széles hegyhát vonul a Fehér-tengerig. Mig e hegyhát nyugat felől meredeken könyököl a tengerbe, keleti részén hosszu, lassankint laposodó ágak nyulnak be messze a szárazföldbe. Ez ágak közt számos folyó fut végig. Ezek, valamint a hegyágak és folyamvölgyek is, kalauzul szolgálnak az iramgímeknek vándorutjokban. Sohasem tér a csorda egyik folyamvölgyből a másikba, hanem az erdős hegylejtők hosszában vonul föl a felsőbb hegyvidékre. Télen a lapp az alsóbb erdővidékeken tartózkodik, melyek földjét puha moh takarja a hó alatt. Az okos állat már ösztönénél fogva elő tudja szerezni táplálékát a hólepel alól. 16—20 karó köralakban a földbe verve, fölül összekötve s nemezzel vagy durva gyapjukelmével bevonva — kivéve egy nyilást a füst kieresztésére — ez képezi a lapp kunyhóját, mit a szélvész könnyen felforgathat ugyan, de elégséges arra, hogy a fergetegtől megvédjen, meleget terjeszteni pedig a kunyhó közepén rakott tűz dolga.

Midőn a tavasz beköszönt, a lapp elhagyja az erdőt s felvonul a magasabb hegyvidékekre egész addig, a hol a fatenyészés megszünik. Ezt azonban nem önszántából teszi, hanem az iramgím kényszeriti rá, mely, hogy az erdőkben tanyázó bogarak csipéseitől meneküljön, a magasabb hegyekbe vonul, hova gazdája követni kénytelen, hacsak marhájának e sajátságát ismerve már meg nem előzte. A vonulás ugy történik, hogy a lapp iramgímei egyikét szijon vezetve elől megy, s a többi hosszu sorban követi. A csordát a nyár a magas hegyháton lepi meg, a hol mohon és zuzmón kivül egyéb alig terem. Az idő mindjobban fölmelegül, a nap már nem megy le a láthatárról, hanem egy kört ir le az égen, mely délben legnagyobb, éjfélkor pedig — ha lehet éjfélről szó, midőn a nap az égen van — legcsekélyebb távolban van a láthatártól. A szunyogok, szipolyok és bökcsék egész fellege rajongja körül a legelő csordát s azt borzasztólag megkinozza. A szegény állatok végre itt is megeléglik a szenvedést, s a hűves tengerpart felé vonulnak, hol a gyakran erős szélvészek szétkergetik a kinzó rovarok raját. A lapp kénytelen követni csordáját egész a Fjorde szigetekig, miket az uszva ér el. Midőn pedig az ősz közeledik, a csorda ujolag fölkerekedik, s lassankint visszafelé vonul, előbb a magasabb, azután az alacsonyabb erdővidékekre, s ezen vándorlását minden évben pontosan végezi. Ennyire függ a lapp az iramgímtől, melynek ha ösztöne után nem indulna, az egész csorda elhagyná, vagy tönkre menne, s ő belőle „koldus-lapp“ lenne.

Most keressük föl a lappot nyár végén kunyhójában. Ebugatás tudatja velünk, hogy lapptanya közelében vagyunk. A barna sziklák közt nehány iramgímet pillantunk meg; még csak nehány lépést kell tennünk, s szemünkbe ötlik egy kis hegyi tó szélén, először a magasba törő füstoszlop, azután maga a lapp kunyhó. Fölemeljük a kunyhó ajtaját s mélyen meghajolva belépünk. Epen ebéd ideje van. Közepén a földön egy rakás tűz pattog, mely fölött a sátorkarókhoz erősitett lánczokon a lappnak nélkülözhetlen rézüstje függ. A füst elboritja a sátor egész belsejét s aztán szép lassacskán huzódik ki a fölül levő szelelőlyukon. Szunyogok ugyan nincsenek, de azért a helyzet oly kényelmetlen, hogy csak a lapp állhatja ki. A házigazda ebédjét készíti; iramgímtejet főz, ebbe sajtot morzsol s aztán iramgímvérrel megfüszerezi. Ő gazdag ember, mert mint később látni fogjuk, csordája 2000 darabból áll; azért sót s egy kis lisztet is használhat a főzéshez. A tűz körül vannak a nyirgallyakból készült s bőrrel beteritett ágyak. A bejárással szemközt ül az apa. mellette felesége s a gyermekek, átellenben pedig a cselédek. Miután kezet szoritottunk, a diszhelylyel kinálnak meg bennünket, mely a házastársak közt van. Ebéd előtt és után födet len fővel rövid imát mondanak; az ebédet a kunyhó alacsonysága miatt fekve kell elkölteni. Ebéd után a házigazda kivezet bennünket a szabadba. A lapp egy üveget von elő ruhája alól, melyben feloldott szurok van, s azzal meghinti arczát a szunyogok ellen. Az est közeledik, habár a nap még magasan van az égen, s a csorda hazatér.

Most minden egyszerre mozgásba jő. Már messziről lehet hallani az iramgimek sajátságos recscsentését, mely a villámszikra kipattanásához nagyon hasonlit, s egy a csülkeik alatt levő hosszukás csont által támad. A jótékony természet adta e csontot ez állatoknak, hogy a nagy hóban egymástól el ne távozzanak. Hasonlag egy sebes folyamhoz rohan le a csorda a magasból. A pásztorok ösztönzik erre hangos kiabálással s az ebek ugatással. Most a csorda hirtelen sürű phalanxba nyomul össze s az agancsok egy vándorló erdőt látszanak képezni. Mindnyájan egy tágas keritésbe tódulnak s ott oly állást vesznek, hogy keresztül huzódhassék rajtok ama tűz füstje, mit a szél mentében azért gyujtanak, hogy füstje által az iramgimek a tipolyok ellen védessenek. E kerités közepén egy karóalkotvány van, melyhez mindegyik tehén a fejés könnyitése végett köttetik. Az iramgim nagyon rakonczátlan állat, a fejés alatt egyre berzenkedik, a tejét visszatartja, s azért egyre ütlegelik.

Végre beköszönt az éj, s a család valamennyi tagja, egymást óránkint felváltva, őrzi a nyájat. Órájok nem levén, az időt a csillagok állásából, s ha az ég borus, gondolomformán határozzák meg, a miben nagy gyakorlattal birnak. Mindegyik családtagnak van egy saját kutyája, melylyel, ha őrködési ideje kitelt, szép csendesen visszatér a kunyhóba, s az utána következőt fölkeltvén, az őrködés folytatására kiküldi. Az ebek kicsinyek, szinök szennyesbarna, szőrük bozontos, s füleik hegyesen fölállók. A lapp szereti kutyáját, eledelét megosztja vele, a mit testvéreivel is alig tenne. Ime egy jelenet a lappok nyári életéből!

Hogy egy téli képet is mutassunk fel e rideg országból, elmondjuk, a mit házigazdánk Unna beszélt el, kit az imént kunyhójában meglátogattunk. Unna egy szomszédjával Anunddal a több mint 80 mérföldnyire fekvő Kautokainoban volt, a hol Sjoibma, fivére leányával nősülni készült. A kérő szülői és rokonai együtt a menyasszony kunyhójába mentek. A menetet a násznagy, mint a kérő által választott szóvivő vezette, s mig ő a leány szülőihez fordult, a többiek rokonaival ereszkedtek beszédbe; a pálinkában nem volt hiány, mert ez, főleg ily alkalmakkor, a lappoknál fontos szerepet visz. A látogatás czélja, növekedő vigság mellett, részint beszéd, részint ének által mind jobban kiderült; a kérő a nászajándékkal, mely főleg ezüsteszközökből, mint kanalak, poharak és övekből állt, épen nem fukarkodott, s e mellett Sjoibma nyalka legény volt, a kire több mint ezer darab iramgímből álló örökség nézett : szóval, a házassági szerződés megköttetett s az összekelés is nehány nap mulva a kautokainói templomban végbement. Tiz nap mulva Unna és Anund hazafelé indultak. A földet magas hórétegek boritták, az utak nem voltak láthatók, s csak egy lapp tudhatta a helyes irányt eltalálni. A csónakalaku szánba a legjobb iramgím volt befogva, s utasaink tetőtől talpig iramgímbőrbe öltözve állhatták csak ki a metsző hideget. Az utazás derekasan folyt, a két első napon 45 német mérföldet haladtak, a nélkül, hogy jelentékenyebb szerencsétlenség fordult volna elő. Mindössze is a szán nehányszor oldalra dült, s az iramgím, mely hasonló esetben nem szokott megállni, ily helyzetben vonszolta a járművet s vele az utasokat jó darabig, mig végre sikerült azt ismét talpra állitani, a legsebesebb nyargalás közben.

Igy köszöntött be a harmadik nap. A sürü felhők hózivatart jósolának; az idő mindjobban elsötétült, s végre beállt a borzasztó hófergeteg. Utasainknak nem volt mást mit tenniök, mint a szokott módhoz nyulni: lyukakat vájni a hóban s ott türelmesen várni, mig az idő jobbra fordul. A hó csakhamar elboritotta utasainkat, s hideget át nem bocsátó bundaöltözetükben kényelmesen feküdtek fehér, finom hóágyukban. Csupán az iramgím miatt lehetett aggodalmuk, mert ha ez el talál onnan nyargalni, vagy ha a farkasok és medvék megtámadják, akkor ők menthetlenül el vannak veszve. De a hű állat is, gazdái példájára, a hóba ásta magát, s körmeivel zuzmót kapart elő, éhségét csillapitandó. Igy feküdtek csaknem egy egész napig a hó alatt, mig végre a zivatar elnyugodott s vele a havazás is megszünt. Most utasaink tovább folytatták utjokat, de az utolsó napon ismét egy veszedelmes kalandjuk volt. Már elérték az erdővidéket, a fenyük és nyirfák mind magasabban nyulnak fel. Az idő délre jár. Egyszer csak azt veszik észre, hogy az épen átutazott erdő sarkából egy egész csapat farkas tör elő, s villámgyorsan rohan a szán után. A vadállatok rekedt orditása mind jobban hallszik, az iramgím is észrevette már őket, s rémületében szélsebesen ragadja a szánt magával. Unna a gyeplőt veszi kezébe, az ügyes lövő Anund pedig puskát ragad. A fegyver dörren s a legelől futó farkasok egyike összerogyik. Mig ez megtörténik, egy másik farkas az iramgím előtt terem, mely megrémülve hirtelen két hátulsó lábára áll, s a támadó ellent egyik előlábával ugy fejbe találja, hogy az élettelenül nyulik el a hóban. Anund ezalatt még kettőt lelő a közelebb jött farkasok közül, mire a többiek, felhagyván a szán üldözésével, élettelen társaik hulláit rohanják meg, s azokból két országra szóló lakomát csapnak. — Az éj beáll, de oly éj, mely nem sötét, hanem a nagyszerü északifény által valóságos nappallá van varázsolva. Nehány óra mulva hangos ebugatás hirdeti, hogy haza érkeztek. A 80 mérföldnyi utat, bár egy egész napig fel voltak tartóztatva, nem egészen 5 nap alatt tették meg.

Az iramgím gyorsasága, szánba fogva, rendkivüli, s néha a hihetlennel határos. Norvég hivatalnokok állitják, hogy ugyanazon iramgímmel gyakran 18 mérföldet ntaznak egy huzomban. A drottningholmi várban egy szánba fogott iramgímet ábrázoló képet mutogatnak, a következő magyarázattal : A norvégeknek a svéd területre 1699-ben váratlanul történt betörése következtében, egy tiszt iramgím által huzott szánon Stockholmba küldetett, az esemény hirét megviendő. Ez utat a tiszt oly gyorsan tette meg, hogy 48 óra alatt 180 német mérföldet haladt. A szegény állat azon perczben, a midőn Stockholmba megérkezett, a lovagtéren halva rogyott le.

rá kiadót. Nem volt kiadó, a ki ki merte volna adni a könyvet, melynek címe: *Utazás Franczia-országban*, írta egy franczia. Most végre egy Loviot nevű amatőr-író, a ki a kéziratot az apósától kapta, kiadót szerzett a Verlaine-kéziratnak.

Hát furcsa egy utazás bizony Verlaine-nek ez az utazása. Irodalmi kritika, sőt nem is kritika, de veszekedett, véres harapás, marás. A nagy költő kegyetlenül belegázol összes írókortársainak a gyomrába. Minden haragját, a mit a durva élet iránt érzett, mintha ebben a munkájában öntötte volna ki. Épen akkor diadalmaskodott volt Zola naturalizmusa, Daudetról, Maupassantról azt beszélték, hogy ezreket és ezreket keresnek a tollukkal. A Goncourt-testvérek szalonjában ünnep ünnepet ért. Szegény, rongyos Verlaine, gyűlölt mindenkit, a kit, szerinte, olcsó siker jómódhoz juttatott.

Hallatlanúl kegyetlen dolgokat mond el hát, különösen Zoláról, kinek naturalizmusa vallásos érzéseiben is sértette Verlaine-t, a Goncourtokról és Daudet Alfonzról. És ez a véres, kegyetlen, szatirikus könyv most fog megjelenni, mikor szegény Leliannal egyetemben föld alatt pihennek azok is, kiket ez a kritika legrágóbban, legmarczangolóbban illet.

Zola Emil hamvait beszállítják a Pantheonba. Daudet szobra előtt az ellenség is megemeli kalapját. A Goncourt-testvérek nevét műveiken kívül egy általuk alapított Akadémia is őrzi. Még ő, szegény Lelian is, szobrot fog kapni nemsokára.

De a könyv mégis nagybecsű, mégis érdekes könyv. Új igazolása annak, hogy a zseni tévedhet legnagyobbat. S új igazolása annak, hogy író-kortársak nem képesek egymást meglátni és megbírálni. Az igazi talentumnak, ha szerencsétlen, joga van az igazságtalansághoz. De mégis, milyen szép volna, ha életükben tudnák szeretni egymást azok a kevesek, a kikkel okvetlenül számolnia kell az úgynevezett utókornak. *Diósadi.*

EGY FÁRADHATATLAN HÖLGY.

Grúz Albertnéről.

A legmagyarabb leánynevelő-intézetet, a magyar gazdasszonyok országos egyesületének czinkotai intézetét — képben és írásban — a mult hetekben mutatta be a «Vasárnapi Ujság». Ebből az ismertetésből azonban kimaradt az intézetnek egyik vezető hölgye, *Grúz* Albertné. A ki ismerős a Magyar Gazdasszonyok Egyletének dolgaival, tudja mit jelent ez a név ott. Grúzné úgyszólván éltető lelke, mozgató ereje az egyesületnek, a mennyiben ő buzgólkodik leginkább a vigalmi bizottságban. A vigalmi bizottság szerzi ugyanis a nervus rerum gerendarum-ot. Vagy legalább is nagy részét. Óriási agilitás, páratlan energia, nagy rábeszélő képesség kell arra a tisztségre, a melyet Grúz Albertné magára vállalt s olyan fényesen tölt be. Csak a ki ismeri a fővárosi társaság széthúzó elemeit, ezerféle ízlését, az tudja kellőképen méltányolni Grúzné működését. Mennyi jövés-menés, beszéd, kérés, taktika kell egy ünnepély sikeréhez! Egy-egy olyan sikerhez, a minő «Az élő sakk», meg a nagy «vadász-ünnep» voltak. De Grúzné buzgalma, fáradozása nem ismer határt és mindig diadalra juttatja eszméit, keresztül viszi terveit.

Gróf Batthyány Gézáné, a kitünő védnök méltányolja is. Ha nehéz feladatokat kell megoldani, mindig Grúznét küldi a harczba, a ki mindig diadalra is viszi a zászlót. Az idén, svájczi időzése alkalmával sem pihent. Egyre írt, levelezett, dolgozott kedves egylete javára Grúzné, azért késett el saját arczképének a beküldésével is, a melyet pedig még julius havában sürgettek tőle lapunk számára.



GRÚZ ALBERTNÉ.

KATONA HISTÓRIÁK.

Egy ujságiró följegyzései.

Elbeszélés. — Irta **Szebenyei József.**

Van két mesém. Két katona-história. Borzalmas két történet, de nem csoda, hisz katonákról szól. A katona-históriák pedig ha még oly vidámak is, van bennük mindig valami tragikum.

Az egyik historiám itt történt Magyarországon. És ez nem mese, hanem megtörtént valóság. A másik pedig túl az óczeánon, Amerikában. És hogy úgy történt, arról is kezeskedem. Ott voltam és tudok róla.

I.

A minap meghalt Balogh ezredes. Soha szebb temetést nem láttam. Sirtak még a tábornokok is. Jó ember lehetett. Mivelhogy meghalt Balogh ezredes, tehát elmesélhetem a mi mesénket. Van egy közös mesénk Balogh ezredessel. Hárman tudtuk csak: ő, én, meg a felesége, a méltóságos asszony.

A méltóságos asszonynak azonban passziv szerepe volt csak a dologban. Ő csak tudott róla. Egyéb semmi.

Évekkel ezelőtt esett meg az eset. Ifjú riporter legény voltam egy vidéki napilapnál. Egy szép napon meghalt egy huszárkapitány. Úgy hivták Turák. Kivette a fiókból a revolverét és agyonlőtte magát. Az ilyen huszárkapitány nem sokat teketóriázik. Úgy élt vagy tiz-tizenöt évig, mint egy mágnás. Kártyázott, nyargalt, udvarolt. Pertu czimborája volt minden úrnak és a fiakkerosok előtt nagy volt a respektusa. Úr volt és huszár. Szóval ez agyonlőtte magát. Megírtam az ujságban. Persze szomorú szívvel, fényesen színezve. Aztán eltemették. Szépen temették el. Mint a minap Balogh ezredest. Kivonult egy díszszázad, doboltak, trombitáltak. Ezt is megírtam szívet facsaró szomorúsággal. «Katonát temettek. Délczeg, huszáros, daliás magyar katonát.»

Másnap már el is felejtettem, a hogy megirunk mindent és másnap elfelejtjük. Jön új szenzáczió. Meghal egy püspök vagy valaki és akkor vége a huszár-tragédiáknak. Minden nap egy-egy más, új tragédiát élünk át. Megirjuk és elfeledjük. Egy hét mulva már azt se tudtam, hogy élt valaha Turák kapitány úr, mikor egy levelet hoztak. Így szólt:

Tisztelt Uram! Bocsásson meg, hogy nem személyesen keresem fel. Igen fontos közlendőim volnának. Legyen szives, látogasson meg holnap délben. Hálára kötelezi Balogh kapitányt.

Nem tudtam, ki az a Balogh kapitány. Sohse hallottam a nevét, sohse láttam. Mit akarhat? Azért elvitt a riporter kiváncsiság. Egy megdöbbent arczú negyven év körüli tiszt és egy sápadt asszony fogadott. A másik szobában gyerekek veszekedtek.

— Bocsásson meg, hogy ide fárasztottam. Az elkeseredés, a boszúvágy meg az igazság késztetett. Tessék helyet foglalni, parancsoljon rágyujtani.

Helyet foglaltam, rágyújtottam és hallgattam. Vártam a sápadt asszonyt és az ijedt katonát.

— Először kérem a szavát, hogy nem árúl el, hogy a mit hall, azt nem én tőlem hallotta.

— A szavamat adom.

— Nem tudom, meg fog-e érteni, indokoltnak találja-e az eljárásomat. De mindegy. Önök elparentálták a minap Turák kapitányt. Szépen elparentálták. Hogy ilyen úr volt, hogy olyan úr volt. S ilyen nemes, olyan nemes. Nos ez nem igaz! Ez hazugság. Az egy becstelen hiéna, az egy bitang sikkasztó, gazember volt. Bocsásson meg a felindulásomért, de engem nagyon közelről érint a dolog. Az az ember kezelő tiszt volt az ezredben. Az ezredes meg én, továbbá még egy kapitány voltunk a felügyelő bizottságban. Százezer forintot sikkasztott, hamisított nyugtákkal igazolta a fizetéseket és most azt nekünk kell megtéríteni. A vagyonom ráment. Még öt ezer forintért kezese is voltam váltókon. Tudja ön mi az? Soha szinházba se mentünk, kávéházba se jártam, hogy a gyermekeimet fel tudjam nevelni. Tudja ön mi az? Mindenem ráment. A feleségem vagyona, az én vagyonom. Ezt a butort is elviszik maholnap. És ezt ő csinálta, az a nemes, az az úr, az a kitünő katona, a becstelen gazember.

Az asszony csendesen sirdogált, az ember homlokáról a verejték csurgott, én meg ültem némán és néztem őket. Egyszer egy halott embert bonczoltak előttem. Az tett rám ilyen hatást. Aztán lecsillapodott és elmondta a részleteket. Hogy mennyit lopott a zabon, a szénán, a liszten, hogy mennyit sikkasztott az élelmezés körül, hogy melyik tiszt mennyivel kezeskedett érte váltókon, szóval riport szempontból mindenre nézve kihallgattam. Aztán megjelent a czikk. Ilyen czímekkel: «Az öngyilkos százados bünei.» — Százezer forintot sikkasztott. — Romlásba döntött tisztikar. Szédületes szenzáczió volt. A társaság kedvencze, a beczézett, daliás huszár, közönséges sikkasztó.

Este megjelent a szerkesztőségben két katona-



A RÁKÓCZI-SZOBOR LELEPLEZÉSE MAROSVÁSÁRHELYEN.



KÖNYVES TÓTH KÁLMÁN BESZÉDET MOND DIÓSZEGI ÉS FAZEKAS SÍRJÁNÁL.

tiszt. Indiszkrecziót történt, az ezred hírneve, nagy levertség mindenütt, ki adta az adatokat?

— Sajnálom, az titok.

— Csak katonatiszt lehetett.

— Sajnálom.

— Az ezredes úr kéreti az urakat, mondják meg, ki volt az.

— Sajnálom. Ha van katonatiszti becsület, akkor lehet újságírói becsület is. Hát ez az, a mi tiltja. Sajnálom. Nem lehet.

— De uram, az ezredes előtt minden tiszt gyanús. Rettenetes helyzetben vagyunk. Meg kell tudnunk minden áron. Nem sajnálnék — ezt már súgták — egy pár ezer forintot összerakni.

Egy pár ezer forint nagy pénz volt akkor is, most is. De azért szó nélkül fölkeltem és minden további nélkül bementem a másik szobába. A szolgával izentem ki nekik, hogy vége a kihallgatásnak.

Aztán hallottam, hogy az ezredes maga köré gyűjtötte az összes tiszteket és így szólt hozzájuk:

— Uraim, önök között van egy ember, a ki az ujságírónak elárulta azt a dolgot. Ha abban az emberben annyi becsület van, mint egy csirkében, akkor lépjen elő!

Úgy látszik, nem volt benne annyi becsület, mert nem lépett elő.

A mi most következik, az három évvel később történt. Úgy esett, hogy berukkoltam gyakorlatra és valami kis késedelmet szenvedett a berukkolásom, a miért engem meg kellett büntetni. Elvittek a zászlóalj-parancsnok úr elé. Beállítok a szobába és jelentkezem. Balogh őrnagy úr állt előttem. Végignézett rajtam, mély megvetéssel, aztán így szólt:

— Maga ujságíró, úgy-e? Hát nem tudja, hogy a katonaságnál a pontosság a fő? Nyolcz napi szobaáristomot kap. Érti! Abtretten!

Most halt meg szegény Balogh ezredes. Mint ezredparancsnok. Pedig, ha én akartam volna, hát még kapitány korában meghalt volna, vagy legalább is mint kapitány halt volna meg.

II.

Ez a mese a west-pointi kadét meséje. Előbb elmondom, mi az a West-Point. Amerikában, a Hudson partján épült óriási méretű katonai nevelő intézet. A világ legnagyobb és legjobb katonai iskolája. Amerika legzseniálisabb, legszebb, legegészségesebb ifjai vannak itt ötszázan. És ennek is megvan az oka, mert a west-pointi iskolaparancsnok minden esztendőben átiratokat küld az összes középiskolák igazgatóihoz, hogy ajánljon neki minden igazgató három érettségire készülő diákot. A három legkiválóbb diákot az iskolában. Azt a hármat, a kik erkölcsök, tehetség, egészség és férfias karakter dolgában a legkiválók.

Az Egyesült-Államnak harminczkilencz államában, a nyolczvan millió ember részére, van körülbelül ötezer ilyen középiskola. Az ötezer középiskolának van tizenötezer ilyen legjobb, legerkölcsösebb, legzseniálisabb tanulója. Ezeket ajánlják a west-pointi parancsnoknak. Mert minden iskolás fiúnak az az ambiciója, az élete álma, reménye, hogy ő west-pointi növendék lehessen 18 éves korában. A tizenötezer közül a parancsnok kiválaszt százhuszonöt legeslegjobbat, az amerikai fiatalság színe-javát, csupa Napoleon-növendéket, a kik aztán négy esztendőt töltenek a katonaiskolában. Itt kapnak — már mint növendékek, évi 500 dollár fizetést, inast, ruhát, ellátást, még pedig herczegi ellátást. És ezek lesznek az amerikai hadsereg tisztjei. Ugyanilyen alapon van New-Orleánsban egy tengerész akadémia, a hol a tengeri haderőnek szállítanak tiszteket, a tanáraik a világ legnagyobb angol tudós tanárai. Mert ha például híre megy, hogy Londonban van egy nagytehetségű kemia-tanár, akkor az amerikai kormány annyit fizet neki, a mennyit az kérni tud, húsz-harmincz, ötvenezer dollárt, — a mennyit akar — csak hogy West-pointba menjen. És minden évben kijön onnan százhuszonöt hadnagy, csupa férfi, ambiczió, erő és tudomány.

Egy ilyen hadnagyról szól a történet. Curdynak hívták. Mikor 1898-ban — épen juniusban — kitört a spanyol-amerikai háború, Curdy is a végzett növendékek közt volt és hirtelen beosztották Mc Cormich ezredes alá, a kinek az volt a feladata, hogy Cuba szigetére menjen az ezredével és Cienfuegosig törtessen előre. Ez a város Cuba másik oldalán jelentős kikötő. Rendben ki is szálltak egy nyugati ponton és megindult a menet. A czél az volt, hogy együtt operáljon az ezred Gomez tábornok hadtestével, a kinek cubai felkelőkből volt egy rongyos guerilla hada és valahol a sziget közepén táborozott. Az ezredes tudta is, hogy hol.

Három napi mars után az előörsök jelentették, hogy két órányira az országút mentén elterülő erdőben van a szövetséges cubai sereg.

— Rendben van, mondta az ezredes és marsolt tovább. Egy óra múlva puskaropogást hallottak az erdő felől és az előörsök nem jöttek jelenteni semmit.

— Aha, üdvlövések, — mondta az ezredes és marsolt tovább.

Curdy hadnagynak azonban gyanus volt a dolog. Jelentette az ezredesnek.

— Ellenség lesz az, jelentem alásan. Az előörsök azért nem jöttek vissza, mert lelőtték őket.

Az ezredes rövidesen letorkolta.

Curdy hadnagy azonban még nagyon fiatal volt és hitt a szimatjában. Hátra ment a századához és intett vagy harmincz embernek, a kik egy szakaszban lépkedtek hátul és se szó, se beszéd, futó lépésben rohantak be az erdőbe. Az erdő szélén, vagy ötven yardnyira benn a fák közt rohantak előre, hogy az ezred elé kerüljenek. Mikor odaértek, a hol az előbb puskaropogás hallatszott, láttak az erdő szélén a bokrokban lesben feküdni vagy három század spanyol katonát. Az előörsök pedig ott feküdtek az úton halva. Curdy hadnagy rémes golyózáport eresztett rájuk az ő harmincz emberével és egy pillanat alatt kizárta őket az erdőből, egyenesen a marsoló amerikai ezred karjaiba.

Elfogták valamennyit. Curdy hadnagy megmentett legalább ötszáz életet. Mert valószínű hogy a jól elbújt spanyolok lelövöldözték volna egy szálig a tömött sorban marsoló ezredet, a mely észrevétlen húsz lépésnyire marsolt el mellettük.

Curdy hadnagy azonban parancs ellen vétett, önkényesen járt el, megszegte a legelemibb katonai kötelességet, tehát a hadi-törvényszék elé állították. Curdy hadnagy elismerte, hogy vétkezett. Ellenszegült a parancsnokának, hadműveletet hajtott végre, a mihez se joga, se parancsa nem volt, sőt mi több, egy parancs alatt álló csapatot is magával vitt, az ezredesének az intencziőit megbolygatta. Háborúban pedig az ilyesmit halállal büntetik. Nehogy valaki az amerikai zsoldos sereget komolyan ne vegye, Curdy hadnagyot halálra is ítélték, egyben fölterjesztették kitüntetésre. A kitüntetést nem kapta meg, de kegyelmet kapott. Nem lőtték agyon, csak kiküldték a Fülöp-szigetekre később és talán még most is él, ha meg nem halt.



A DIÓSZEGI ÉS FAZEKAS EMLÉKÉRE EMELT SZOBOR A DEBRECZENI FÜVÉSZKERTBEN.

VASÁRNAPI UJSÁG

45. szám.

Pest, november 9-én 1856.

A „Vasárnapi ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedrétü iven jelenik meg. — **Előfizetési dij** julius—decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy **postai uton** a „**Politikai ujdonságokkal**“ együtt **csupán csak 3 ft. pp.** Az előfizetési dij a „Vasárnapi ujság“ kiadó-hivatalához (egyetemutcza 4. sz.) bérmentve utasitandó.

A rézpataki lelkész.

Elbeszélés JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

Az ifju tiszteletes ez idő óta csaknem mindennapos volt Kalaposék házánál. Ő is szivesen ment oda, ott is szivesen látták; nevezték a jó indulatot barátságnak, hálának, szivességnek, pártfogásnak, pedig utoljára is szerelem volt az, és maguk sem vették észre, hogyan jött?

Nem mondogatták, nem beszéltek róla, hogy egymást szeretik, de tudták azért igen jól, mint ahogy szokta tudni minden ember; ahogy kiolvassa egymás szeméből, és nem kérdezősködik felöle.

Hiszen nem is állt semmi ellent óhajtásaiknak. Egymáshoz illettek; a szép Juliskából igen jámbor tisztelendő asszony leendett s Bertalan is megérdemelte, hogy a környék legszebb leánya az ő párja legyen.

Nem is volt már egyébre gondja, mint a kisded paplakot kicsinositani; tisztességes butorokról gondoskodott, mik majd a háztartáshoz szükségesek lesznek, s a kertben komlólugast nevelt s ha beszélt róla, azt is odamondá, millyen szép lesz ott naplementkor dolgozgatni. A leányka mosolygott és sohajtott rá; hisz azt a kis lugost ő is látta már és ő is gondolt arra, hogy két szék egy kis asztal mellett millyen szépen elfér abban; a férj ott irdogálhat, mig a nő kézi munkáját folytatja, s ha fölnéznek munkájukból, egymással találkoznak szemeik. Ő is gondolt ezekre a szép naplementi órákra a kis komlólugasban.

Egyszer egész este volt már, hogy Bertalan a fogadós lakát elhagyta : a holdvilág szépen világolt, a faluban minden aludt már, s ő szép csendesen ment végig a hallgatag utczán, tele édes gondolatokkal. Szokásuk a szerelmeseknek, hogy szeretnek hátratekingetni : hogy csak legalább azt a házat megláthassák, a mellyben kedvesüket hagyták. Más ember nem érti ezt, a szerelmesek sem értik, de azért mégis csak ugy van. Bertalan négyszer-ötször is visszatekintett arra a nagy hegyes tetejü házra, azokkal a magas fehér kéményekkel, pedig ugyan nem volt semmi nézni való rajta.

A mint ismét visszapillant rá : ugy tetszék neki, mintha a ház tetején, a legszélsö kémény mellett egy emberalakot látna állani. A holdvilág egyenesen onnan sütött s tisztán kivehető volt az alak.

Csak egy pillanatig állt azonban ott, azután ismét eltünt.

Bertalan megdöbbenve állt meg, s azután hirtelen sietett vissza a fogadóhoz.

Ott csendes volt minden; a kutyák aludtak a tornácz alatt, semmi nesz sem hallatszott. Körülkerülte a házat, bejárta a szérüskertet, betekintett az istállókba. A cselédek mind aludtak, egyet felköltött közülök s kérdezé töle, hogy ki járkál illyenkor a padláson? Az azt felelte, hogy nem járhat ott senki, mert az zárva van. Bizonyosan a páva repült fel.

Végre maga is azt kezdte hinni, hogy szemei kápráztak, s nem akarva zavarni a háziak nyugalmát, haza ment.

Otthon nem jött álom szemeire; eszébe jutott mindenféle aggasztó gondolat, azokon eltöprenkedett sokáig, le sem vetközött, csak ugy dült le egy padra, s nézte, mint megy le lassankint a holdvilág a hegyek mögé, hogy ereszkednek bele a távol ormok fenyöfái fényes tányérjába, mintha szakálla nöne neki; azután egy keskeny felhö áll keresztül eléje, mintha szemöldöke volna; utoljára semmi sem marad belöle és sötét lesz : ebben a sötétben elaludt.

Mélyen, igen mélyen aludt; talán nehéz álma is volt; de azért mégis meghallá azt a hangot, a mi az álmodókat olly irtózatosan szokta egyszerre felriasztani : a félrevert harangkongást.

„Tüz van!“

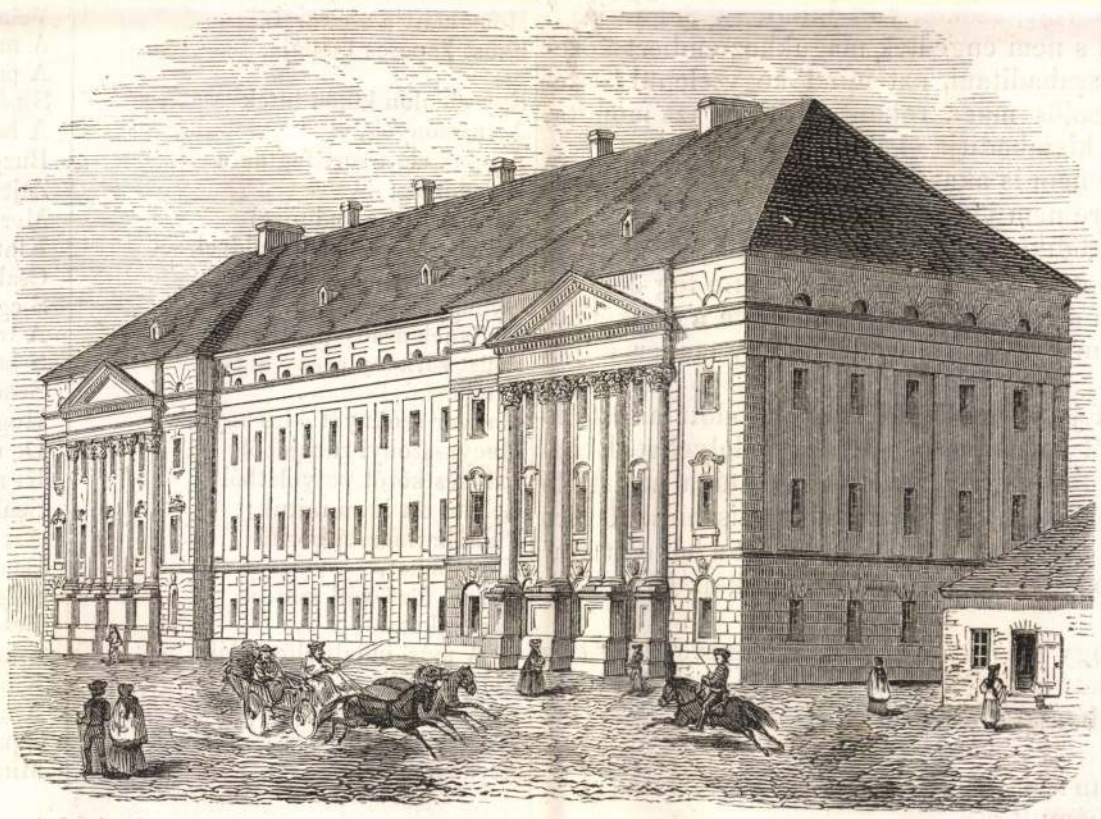

A debreczeni főtanoda épülete.

Debreczen

Egy percz alatt talpon volt.

Fényes világosság tölté el szobáját ; nem a szelid hold ábrándos világa többé; hanem az a borzasztó vérveres világosság; a mit az ég boltozata ver vissza a földről rásütö fény miatt.

„Tüz van!“

Bertalan hajadon fövel rohant ki a házból. Még akkor senki sem volt kinn az uteán; csak az éji ör kiáltozott végig rohanva a falun : tüz! tüz! tüz!

A fogadó égett.

Égett valamennyi épülete egyszerre; az aklok, az istállók, a pajta. Mind egy lángba volt borulva az egész.

A lelkész legelsö volt az égö ház udvarán. Ott rémületes volt a zavar; álmaikból felriadt cselédek szaladgáltak fel s alá; nem tudva, mihez kezdjenek? A félszerben volt a tüzi fecskendö, de az senkinek sem jutott eszébe : a helyett minden ember azzal a haszontalan munkával fáradott, hogy az istállóba zárt állatokat szabaditsa meg, a mi rendesen sohasem szokott sikerülni. Az ökrök megbösziilnek illyenkor s nem engedik magukhoz közel menni az embert, hogy kötöfékjeiket elvagdalja; a juhokat pedig a mint nagy erőfeszitéssel kiterelték az akolból, a tüz láttára ujra megint befutottak az akolba, átugrálva az esztrengán. Maga a fogadós kétségbe volt esve.

Bertalan, a mint megjelent, egyszerre szilárd hangon kiálta az embereknek.

— Huzzátok ki a fecskendöt! Vödrökkel a kúthoz!

Azzal maga sietett betörni a félszer ajtaját, mellynek a kulcsát most senki sem találta, kihuzatta a fecskendöt, maga felugrott a tetejére, s a szivattyuhoz parancsolva az embereket neki irányzá a vizsugárt a legfenyegetöbb helynek.

— Ott kell oltani, a merre a tüz terjed!

Az érkezö nép, a mint papját meglátta a veszély közepett, erös buzgalommal sietett segiteni. Az oltás igen nehéz volt, mert a szél mind az udvarba verte le a füstöt és sziporkát, de azért a lelkész megállt a maga helyén, mint a ki a pokol tekintetétől sem retteg.

A fogadós egészen elveszté az eszét. Nem látott, nem hallott semmit, csak azt kiabálta : „a lovaim, a lovaim!“

Négy szép kocsislova volt; azokon volt minden gondolatja; a lovak az istállóban voltak s nem engedtek magukhoz embert közeliteni; a ki elakarta öket szabaditani, azt mind kegyetlenül összerugdalták. Utoljára a fogadós maga rohant értük és azt mondta, hogy benn ég velük vagy kiszabaditja öket.

És úgy látszott, hogy nem is akar felhagyni szándékával, mert semmi hivásra, könyörgésre nem jön vissza.

Pedig, a mig ott küzködik a neki vadult lovakkal, az alatt az istálló tetejébe is bele kapott a láng s bizonyosan benn fog égni.

— Féjszét ide! kiálta a lelkész, hirtelen leugorva a fecskendöről, melly csekély védelem volt e veszély ellen; egy ember álljon ide a fecskendöhöz!

Azzal felkapva egy fejszét hirtelen felkapaszkodott az istálló égö tetejére s elkezdé arról sebesen verni le a zsindelyeket. E bátor példától felbuzdítva több merész férfi rohant utána az istálló tetejére, s nehány percz alatt leverték azt onnan tisztára. A biró maga állt a fecskendönél s a vizsugárral mindenütt a lelkészt környezte a lángok között; hogy azok meg ne illethessék az Úrnak felszentelt szolgáját.

A fogadós, látva, hogy paripái megvannak mentve, kijött az akolból s azután térdre esett a lelkész előtt és kezeit csókolta neki.

Ekkor villant egy borzasztó gondolat Bertalan lelkén keresztül.

— Hát Julcsa hol van?

A fogadós mereven bámult reá.

— Hol van testvéred?

Ki tud rá felelni? Ki látta öt ebben a zavarban? Hová lett? Van-e valaki, a ki hírt tud felőle mondani?

— Talán a házban maradt!

Ne mondd ki ezt a szót! Abban a házban, melly már lángokba van borulva. Nem látta öt senki megmenekülni?

Senki; — senki.

A ház pedig köröskörül égett már, csak ugy hullott róla a zsarátnak, mint mikor napsütéskor olvad a háztetön a hó : némelly ablakon keresztül is tódultak ki már azok a csapkodó lángnyelvek; a pitvar lépcsöi is égtek, s az ajtón keresztül szürödött kifelé az a lomha zsiros füst. Ki merne oda bemenni?

A fogadós képéből kikelve rohant végig a folyosón, be akart egyenesen törni. A lelkész megragadta öt kezénél fogva.

— Örült vagy-e? Mit akarsz?

— Felkeresem öt! lihegé az.

— Azt megteszem én. Tartsátok vissza, hogy ne jöjjön utánam : szólt a mellette állóknak. Mártsatok egy pokróczot vagy bundát vizbe; én jobban értem ezt. Ez ott veszne vele együtt. Ne eresszétek utánam.

A vizbemártott bundát hirtelen odahozták a lelkésznek. Nem iparkodott öt senki lebeszélni szándékáról. Hittek benne, hogy öt oltalmazni fogja valami magasabb kéz.

Egy pillanat még. A lelkész feltekinte az égre és sohajta halkan : „én Istenem segits!“

Azzal feje elé tartá a vizes bundát s berohant a szemközt süvöltö lángok közé.

„Isten legyen az ö oltalma!“

E perczben minden ember csak oda nézett; a fecskendö sugára az ajtó környezetére omlott folyvást ollykor besüvöltve a nyitott ajtón keresztül a halálos füst közé; gyönge öreg emberek levették süvegeiket összetett kezeik közé s imádkozni kezdtek : a lélekzet elállt minden ajkon . . . . . Valjon vissza fog-e jönni?

(Folytatása következik.)

Hajdan és most.

1800.

Hajdanában Debreczenben
Ha a vén Rákóczi kongott [1])
Ünnep avagy vasárnapra,
A nép az utczán tolongott,
Templomba tért, ki csak befért. —
— A deákság két sorjában
Hosszu tisztes tógájában
A nagy hidon lassan lépdelt; [2])
Idegen — ugyan mit képzelt
Látva e fekete serget?
—Négy, öt száz, mind karcsu termet.—
— Bent már kántor, s prédikátor,
Hóna alatt a zsóltárja
Ezüst kapcsos bibliája.

Egy oldalon külön ültek
Az asszonyok,
Anyjuk előtt sort fogtak a
Hajadonok; —
Azok magyar fökötővel
Rózsás selyem mellkendővel, —
Ezeknek szép sima haján
Gyöngyös párta,
Mellynek arany pántlikáját
Ezüst sárkány arany kigyó
Általjárta. —
Magyar szoknyát édes anyjuk
Menyasszonyi ruhájából
Csipkés kötöt patyolatból
Lehete ott látni rajtuk;
Puha karmazsin boritá
Kis lábukat, —
Karcsú fűző-váll szoritá
Derekukat. —
— A más' oldalt elfoglalák
A férfiak;
Egyszerü magyar ruhája
Mindeniknek, — azt gondolnák
Atyafiak. —
— Az ifjuság, s gyermek-csoport
A karzaton képezett sort. —
— Lent középen tisztes rendü
Nép' vénei,
Ezüst gombos mentéjükről
Megismerni. —

Ha fölszállt a nép ajkáról
Mint áldozat-füst oltárról
Istenhez a buzgó ének, —
Mit vallásos érzelemből
Teremtőhöz tiszteletből
Vének és ifjak küldének. —
A mint az ének elhangzott,
A pap szép tanitást tartott,
S néma csend lett; —
A beszédet
Buzgón hallgatá mindenki,
Zajt nem csinált bent kint senki;
Mert ez alatt
Kint nem maradt
Csak az, kinek hely nem jutott,
S egy pár gyerkőcz lótott-futott
A toronynak garádicsán,
S bámulva a nagy harangot
Sehogy sem fért a fejébe,
Hogyan adhat olly nagy hangot.
De utczára
Ki nem jára
Senki, — ugy hogy e nagy város
Azt gondolnák — talán kiholt,
Benne olly nagy csöndesség volt.
Még külső hat kapuját is
Bezáratá, [3])
S ha templomból már kijöttek
Kinyittatá. —
A nehány csapszék ajtaja
S pálinka-bólt
Mind zárva volt. —

1856.

Csak ugy húzzák az öreget
Most is, miként hajdan húzták;
Bár azólta meg is repedt, [4])
Hangját mértföldre meghallják.

Unokái szintugy tudnak
Már kongani,
Nagy apjukkal bár nem birnak
Szuszt tartani. —

---

[1]) Rákóczy fejedelem ajándékoza Debreczennek egy 94 mázsás régi ágyúkból öntött harangot, mellynek testvére Kassán van.

[2]) Mintegy 30 évvel szedetett szélyel a hires nagy hid, melly — lábnyi hosszan nyúlt a piaczon végig, s mellyről egy angol utazó megirta, hogy látott igen nagy hidat viz nélkül.

[3]) Régen mig a templomból ki nem jöttek szekeret nem eresztettek a városba, hogy a csendet ne háboritsák.

[4]) A Rákóczy harang 1802-ben a torony égésekor leesvén egyik oldalán megrepedt, de a kegyelet nem önteté ujjra.

34. szám.

Vasárnapi Ujság.

Hatodik évi folyam.

Pest, augusztus 21-én 1859.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben egy és fél iven jelenik meg. — **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. uj pénzben.** — A **Vasárnapi Ujságra** a **Magyar Sajtóval** együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre **10 ft.**, julius—septemberre **5 ft. uj pénzben.** — Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó.

Csokonai Vitéz Mihály.

(1773—1805.)

Hinné-e valaki, hogy Csokonai Vitéz Mihály arczképe még mindig hiányzik a „Vasárnapi Ujság“ képcsarnokából? Sietünk betölteni a hézagot s engedelmet kérünk, ha e nagy népszerüségü jelesünk megemlitésénél kissé távolabb kezdjük jellemrajzunkat.

Két tehetségünk van, mellyek okszerü használata által a boldogságot az emberi társaságban legjobban megközelithetjük, egyéni tökéletességünket legtovább vihetjük: az *ész* és a *szív*; miből önként következik, hogy e két tehetség kellő iránybani fejlesztése az irodalomnak, mint a közmivelödés leghatalmasabb elömozditójának, főfő — söt kizárólagos feladata, annyival is inkább, mivel a köz tanodai pályán — sajnos! — minden figyelem inkább csak az ész kimivelésére levén forditva, a szív ápolására igen kevés marad, s igy a tanodák e tekintetbeni mulasztását is az irodalomnak kell lehetöleg helyrehozni. Önként értetik már, hogy a kettös czél elérhetésére két különböző ut vezet, s mig az *elme* kifejtését, ismeretkörünk rendszeres gyarapitását a *tudományos* irodalom eszközli: a *szív*, az erkölcsök nemesitésére a *költészet* vagyis szépirodalom van hivatva.



CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY.

Innen első tekintetre könnyü lesz belátni, milly nevezetes szerepet játszik a szépirodalom, s milly nagy és fontos feladat jutott számára egy nép mivelödését, felvilágosodását illetöleg; tán fontosabb mint a tudományos irodalom számára, mert hisz rendszeres vagy rendszertelen ismeretek hiánya senkit sem akadályoz polgári és emberi kötelességei teljesitésében, mig ellenben jó szív és nemes kedély nélkül a legfényesebb elme, legbövebb tudomány is csupa csengö ércz és pengö czimbalom, s a társadalomnak sokszor valóságos mételyévé válik.

Ezért a tudomány, melly egyedül képes egy nemzet közéletének a kellő irányt megadni és a virágzását elösegitö eszközöket kijelölni, minden irodalomnak fő és nélkülözhetlen kelléke ugyan, de más részt a szépirodalom is, mint a tiszta izlés és evvel karöltve járó erkölcs iskolája, a nemzeti szellem legerösebb támogatójaul, a haladás legfontosabb emeltyüjeül szolgál, s az ollyan regény-

és versiró, ki magasztos hivatásával vissza nem élve, magát puszta időtöltetőnek nem tekinti, s tisztét a papirosvesztegetéssel egyenlővé nem teszi, hanem a szeme előtt lebegő szent czélt felfogni s érette lelkesedni bir : megérdemli, hogy előtte kalapot emeljünk.

Illyen „Isten homlokából kipattant szikra“ volt (a költővel beszélve) Csokonai Vitéz, — s nem rajta, hanem egyedül akkori kedvetlen társadalmi és irodalmi viszonyainkon mult, hogy a szikrából világra szóló láng nem támadt. Igy is költőink közt Petőfin kivül, egy sincs, a ki korára és a tulajdonképeni népre olly nagy és tartós hatást gyakorolt volna. Kisfaludy Sándor muzsája szólalt meg legelőbb igazi magyar hangon, de Csokonai volt első, ki a nép kedélyvilágába öntudatos buzgalommal belemerülve, érzést, gondolatot onnan meritett. Ez, a művein veres fonalkint áthuzódó honszeretet, s a nyelv és költészeti formák gazdagitása körül tanusitott komoly és sikerdus munkássága számára az irodalomtörténetben mindvégig tiszteletreméltó helyet biztositnak.

Született Debreczenben, 1773. november 17-én, derék középrendü szüléktől. Tanulmányait a reformatusok ottani főiskolájában végezte, hol költői tehetsége már korán kitünt s verses dolgozatai tizenkét éves korában figyelmet gerjesztettek, — mit ő szakadatlan tanulmánynyal igyekezett fenntartani és igazolni. Ezért a kedélyével kevésbé egyező tantárgyakat nem nagy előszeretettel s szorgalommal járta ugyan, de annál örömestebb tanulta azt, a mi lelkével rokon volt : az ó- és ujkori klasszikusokat, sőt az akkor még kevésbé mivelt természettudományokat is. A görög dalköltészet vezércsillagát, Anakreont, eredetiben élvezte; azonkivül magáévá tette a latin, franczia, olasz és német nyelvet, sőt az angol és keleti nyelvekben is birt jártassággal. Ekép, bár függetlenségre termett lelke a száraz iskolai rendszerrel megegyezni nem igen birt és sokszor erős összeütközésbe jött : fényes elmetehetsége és dus tanulmánya, számára azok becsülését is megszerezték, a kik formákhoz nem szabódó, s a kedélyölő iskolai korlátokon tulcsapongó szellemét nem szerették. Igy történt, hogy a theologiát elvégezve, ugyancsak a debreczeni kollegiumban a költészeti osztály közkedvességü tanitójává lett. De a rideg iskolai élet ellen — hol a sziv az ész rovására el van mellőzve — meleg keblében támadt visszahatás a leczkék és templomozás elhanyagolására s fegyelemelleni lépésekre ragadta, — mi által az elöljáróság kedvetlenségét vonta magára és hivatalát elvesztette. Élete azontul folytonos viszontagságok s élvben-szenvedésben gazdag hányódások lánczolata volt. — 1795-ben Sáros-Patakon a magyar jogot hallgatta, s bár a tekervényes és sivár törvénytudomány fellengő lelkét lebilincselni nem tudta : az ott talált szives baráti kör, s a szép hegyaljai természet, roncsolt kedélyére jótékony befolyást gyakoroltak. Következő év őszén — midőn már Kazinczyval s az akkori irodalom jobbjaival ismeretségben és levelezésben állott — Pozsonyban találjuk, hol az 1796-ki emlékezetes országgyülési mozgalmakban élénk résztvett, s a nemzeti lelkesedés tolmácsául szegődvén, előfizetés utján „*Diétai magyar muzsa*“ czimü heti folyóiratot inditott meg, de a mellyből pártfogás hiánya miatt csak nehány szám jelenhetett meg, s a költő az év végén Pozsonyt odahagyván, ismét vándorolni indult. Komáromban ismerkedett meg Vajda Juliánával s ez ismeretség szolgált *Lillához* irt szép költeményei alapjául. Azonban Lillát (ki közel 70 éves korában, ugyancsak Komáromban most négy esztendeje halt meg) nőül nyernie nem sikerült, — s a leány, a szegény költőt mellőzvén, kezével vagyonos üzért boldogitott. E körülmény Csokonai érzékeny kedélyére akkor nyomasztó befolyást gyakorolt, de lelkének rugékonysága nemsokára ismét visszatért, bizonyságaul, hogy szenvedélye, nem annyira mély, mint heves volt. De ettől kezdve az azelőtt is kedvelt kalandos élet második természetévé vált, ugy hogy az 1798-ban Csurgón a derék gróf Festetics György által számára alapitott reform. gymnasiumi költészeti tanszéket rövid másfél évnél tovább betölteni képes nem volt, s 1800. tavaszán Somogyot odahagyva, „önérzetével és zsebében két forinttal“ visszaindult Debreczenbe. Itt élt azontul anyjánál, a barátságnak és a muzsáknak; időközben Pesten is gyakran megfordulva s müveinek kiadót keresve, de hiában; mig az 1802-ki nagy tüz által anyja nádfedeles háza, kertjével s benne a rózsalugassal és öreg bodzafával — lángok martalékává lett. A folytonos izgalom és éjszakázás egészségét is aláásták, s mint annyi jelesünk, meghalt legszebb korában, 1805. jan. 28-án, 32-ik évében, midőn épen rég tervezett nagy nemzeti hőskölteménye kidolgozásához akart kezdeni, mellyre már több évi tanulmányt forditott. Az életében sokszor félreismert s üldözött költőt szülővárosa kiváló tisztelettel és megilletődéssel kisérte örök nyughelyére.

1818-ban a gróf Festetics György pártfogása mellett tartott keszthelyi Helicon-ünnepen a Georgicon kertjében emlékére élőfát ültettek; 1823-ban Ferenczy István, az első magyar szobrász a debreczeni főiskolai könyvtár számára márvány mellszobrát faragta; 1836-ban pedig biharmegyei tisztelői, 80 mázsás vasgulát emeltek a gazdag szelleméért s széles ismereteiért társaséletben is közkedvességü lantos sirjára. *) — De a „Csikóbörös kulacs“, „Parasztdal“, „Szegény Zsuzsi“, „A reménység“-hez irt óda stb. halhatatlan szerzője a nemzet szivében emelt magának el nem muló eleven emléket.

Müvei számos kiadásban s legjelesebb összeállitással a Toldy Ferencz által szerkesztett „Nemzeti könyvtár“-ban forognak a közönség kezén. Legközelebb Heckenast gyöngykiadásában jelentek meg válogatott költeményei, szintén Toldy Ferencz által kiszemelve.

Zilahy Károly.

A beduin.

Néma síkon jár a beduin,
Szivében ollyan néma kín,

Néma és tán határtalanabb
Mint maga a szörnyü sivatag.

Arcza merő tiszta becsület,
Vajh mi bánthat illy nemes szivet?

Tán, hogy ollyan árva, társtalan,
Illy vadonban igy magába, van?

Kérdik tőle : ember, jóbarát,
Mért sanyargod a rideg hazát?

Mért kerülnöd társas életet,
Szerető családot, tűzhelyet?

Nézd e tiszta szem hogy elborul,
E szelid azcz hogy elkomorul :

„Városokban békót hordanak,
— És a puszta örökké szabad.“

Nemes férfiu, felebarát,
Béketürők nyernek koronát;

Szenvedőkkel tűr a szenvedő,
Csak mulik és fordul az idő.

„Türelem, vigasztaló panasz,
Gyáva lelkek keritője az.

A ki türhet, türjön frank urat,
De csak szolga az és az marad.“

— Beduin, véged van, fuss! amott
Közelitnek győztes lovagok.

Egész dárdaerdő vesz körül,
Mi haszna vagy bátrabb egyedül.

„Egy lábig kiöltük törzsödet,
Add meg magad, vesd el tőrödet.“

Már e szókra élve nem felel,
Életét olcsón nem adja el.

Nyelve helyett kardja válaszol,
S olvashatni holt vonásiról :

Hogy ha nyerne száz uj életet,
Mind a százszor ekként halna meg.

Vajda János.

Az utolsó budai basa.

Történeti elbeszélés JÓKAI MÓR-tól.

(Folytatás.)

— A mi a csillagokban vagyon irva! szólt Ihánzáde ihletett arczczal.

— Ne állj nekem elő csillagokkal, imám; én kálvinista vagyok : a mit hiszek, azt erősen hiszem, hanem azután erős dolog is velem valamit elhitetni. Előttem az auspiciumok, constellatiók, horoskop felállitása, szellemidézés, mind szemfényvesztő mesterség; jó megcsalni vele a köznépet, meg a nagy urakat; de felvilágosodott ember arra nem ad semmit. Én pedig, tudd meg, hogy Wittenbergben jártam akademiákon; azért én bizony a ti török jövendöléseiteket sem hiszem, akár az *abadir* mondta is azokat neked, akár a *takimi vekai*-ból olvastad, akár elhagytad magadat temettetni félholtan, s ismét felásatni, hogy az alatt a más világon a prófétával beszélj. A jövendőkbe nem láthat be emberi lélek, mert az a teremtő titka.

Ihánzáde figyelmesen hallgatá a fiatal protestáns szavait s néha helyeslőleg inte rá fejével.

— Igazad van, fiam. Az abadir, a magától iró nád, a takimi vekai, mind szemfényvesztés, a csillagokban nincsen semmi irva; az eltemetett dervis álomitalt vesz be, attól lesz tetszhalott; a kettős látás nem egyéb, mint két embernek összebeszélése, hogy ha a kérdező mondatát ez vagy amaz igével végzi, amannak mit kell rá felelni; mikor a pergamenre hintett fekete porzó a kérdező szavára egyszerre elkezd betükké alakulni, s feleletté válik, az nem egyéb, mint vaspor, mit egy rejtett mágneshegy a pergamen alatt járva emberi akarat után alakit.

*) Ez emlék rajzát s leirását lásd alább. *Szerk.*

— Tehát csak játék.

— És mégsem játék; a meztelen igazmondás ollyan utálatos alak, a kit meghajigálnak sárral, de ha beburkolják a jóslatok titkos fénykörébe, bejárata van a császárok és padishák palotáiba is. Mikor a becsületes emberek, az igaz férfiak mindnyájan számüzettek a szerályból, vagy az eunuchok parancsára éjszaka megfojtattak, hogy a nagyoknak, a hatalmasoknak ne legyen többé, a ki igazat mondjon, a ki a szultán kezét megfogja, midön azt saját országai vesztére felemeli, akkor nem volt más eszköze az igazságnak, hogy szavát hallassa, mint a hazugság palástját venni fel magára. Ki mondhatta volna meg Ibrahim szultánnak, hogy mik történnek egész országában? ki szerálya belsejében, nyusztprémmel köröskörül kivert szobákban ezerötszáz rabnő énekétől, bortól és ámbra-füsttől ittasan hevert, s mikor kiment a városba, az utczákon embernek nem volt szabad látszani sehol. De a Mehlewi még is odaveté magát lova lábaihoz s beszélt hozzá; és nem bántották, mert örült. S ha a hét Khaszéki szultána közöl valamellyik, tán a ***Ssadzsbaghli*** (a felkötött haju), vagy a kegyenczrabnök, a ***Shekerpára***, vagy a ***Shekerbuli*** (czukorfalat, czukorlapda) unták magukat s játékul, mulatságul bebocsáták a vén ***dervist***, ki az abadirból rejtélyes jóslatokat tud nekik mondani, akkor a szultán is odajött, ő is mondatott magának jövendöt. S a szemfényvesztő ollyankor nem saját hasznáért beszélt, hanem a közromlás miatt. Ez uton sok veszély elhárult az ozman birodalom felöl; sok rosz ember végit érte; a jósok, ***a verseket iróbohóczok*** sok kegyenczet megbuktattak, kiknek a divántanács minden gyülölete még csak fejfajást sem okozott. A szultán egykori kegyencze a szilihdár aga végre meg akará törni e rejtélyes befolyást, melly egyedül volt rá nézve veszedelmes. A költöket, kiknek csipös verseit a szerályban olly örömest olvasák, számüzeté Sztambulból; a jósokat a Jedikulába vettette; a kitünöbbeket megfojtatá s a rabnöknek nem volt szabad többé a jóslatokkal foglalkozni. A szultánnak azt mondták, hogy ez csak játék, melly hozzá nem illik, mert csak gyermekeknek és tudatlanoknak való. A siketlelkü bohóczok felvilágosodásról beszéltek a bölcsek ellenében. Mi elmentünk számüzetésünk helyeire; a kegyenczek nem hallják jóslatainkat többé. De hallják, a mi azoknál rettenetesebb : a jóslatok beteljesültét! Elveszett Érsekujvár, elveszett Esztergom; mit mi ***Dsigerdilennek*** neveztünk, ***kereszlyének szivét átjárónak***, ez most ránk nézve lett Dsigerdilen; elvették tölünk ***Váczot***; tavaly megostromolták Budát s a basa a védvivásban lelte halálát. Ezt meghallják Sztambulban is, s valahányszor egy illyen rémhirt hallanak, utána mondják, ezt megjósolá Ihánzáde Mehemed! s mindannyiszor egy kegyencznek a feje alá hull, mind addig mig egy van, a ki Ihánzáde és a padishah szive között áll.

— Ebből annyi kiderül, hogy a jövendömondás nálatok szép és üdvös intézmény, de még az nem, hogy igaz dolog-e? s legkevésbé az, hogy minek keversz te engemet bele, mikor én nem vagyok a szultánodnak se kegyencze se fövezére?

Ihánzáde hagyta beszélni a tüzeskedö ifjut, nem vágott szavaiba.

— Édes fiam, ha az ember csak azt tudná, a mit szemeivel lát, akkor a kutyánál valamivel alávalóbb állat volna, mert az megérzi a földrengést elöre s elfut onnan. Az embernek illy ösztöne nincs, de van helyette esze. A ki ötven évig a magas Kapu udvarában élt, ki tolmács volt sok izeig a divánnál s Európa minden hatalmasságánál levö fömrakkal, tudósokkal ismeretséget kötött, a ki tudja, hol és mi végre, ki ellen és ki mellett kötnek szövetséget : annál sem hazugság, sem csudatétel, ha évekkel elöre biztosan megtudja mondani, minö országos változások fognak történni a világon? Nem kell álomlátás hozzá, hogy tudjam, mi történik Sztambulban és Edrenében. A szultán történetirója Abdi nem jegyzi-e fel napról napra azon eseményeket, a miknek kimaradhatlan gyermeke a jövendö? Ha egy terhes nöt látsz, nem megtudod-e jósolni, hogy gyermeket fog szülni, s ha apja szerecsen volt, nem megmondhatod e elöre, hogy gyermeke mulát lesz? Illyen terhes anya az idö, és a születendö jövönek épen illyen fekete apja van Az ozman birodalom belül régóta rohad már, és ellene régóta szilárdul össze egy ellenséges hatalom a világ minden keresztyéneiböl; ízről ízre fogják rólunk letépni a hatalom karjait, miket dicsöbb elödök növesztének a törzsre. De ez javunkra válik. A szerencse, a gazdagság, a fényüzés elpuhitott bennünket; mindenki csak saját gyönyörüségére gondol; kell, hogy nagy csapások érjenek bennünket, hogy saját kapuinkon dörömböljön az ellenség vaskeze; hogy felébredjünk az átkozott álomból, mellybe a kéj, a mámor sülyeszte mindenkit; mert a mig egy kéjpalota van az édes vizek mellett, addig nincs gyógyulás az ozmanlik számára, de majd ha a padishah ismét rászorul arra, hogy azon a teve-börön üljön, mellyen Omár khán aludt a pusztában, akkor ismét uj nap fog sütni Törökországra.

Az öreg dervis egészen tüzbe jött e szavakra; épen illyen szavakért huzták karóba azelött egy héttel Mohamed Lárit a Validéh Khan elötti téren. A szultán lóhátról nézte a kivégzést, s hallotta, mit beszélt hozzá a rajongó.

— Édes fiam, folytatá az imám, Bécs felszabadulása óta nekünk nincs maradásunk Magyarországon többé. A háromkezü birodalom most nem három karral támad, hanem három karral védi magát. A karok még erösek, de a fö, de a sziv rosz, erötelen. A hadsereg virága nem harczol, hanem Sztambulban lázong, vezéreket; ulémákat emelget és buktat, ki hogy fizet? A föpapok versenyeznek a basákkal a fényüzésben, a rabnökkel való mulatásban; a nép zsarolásában; maga a mufti, Sheik Vani megy rosz példával elö. Egyszer, midön épen arról prédikált a népnek, hogy a Korán szerint kárhozatra jutnak azok, a kik igazságtalanul szerzett vagyonból rabnöket, nyalánkságokat vesznek; megkérdém töle : hát te magad nem igazságtalanul jött vagyonból vásárolsz-e? Nevetve felelt rá a mufti : az nem ugy van; én, ha rabnöt vásárlok, ***hitelbe veszem;*** tehát azzal a pénzzel még tartozom, a min vettem, csak késöbb szerzem azt meg; tehát az irás ***szavai*** ellen semmiképen sem vétek. Hát maga a szultán? a birodalom feje? egy ollyan fö, mellyben nincs gondolat. Egész életét vadászatban tölti : egész hadseregek indulnak ki vele dámvadakat, medvéket hajtani, s estendenkint Abdinak azt kell jegyezni, hány vadkant és szarvast ejtett el a szultán saját kezével? Ez üres, lélektelen hajhát félbeszakitja néha egy ünnepély mindenféle oktalan alkalomra; például, ha a Validehnek egy uj tulipánja kinyilt, ezt meg kell ünnepelni egész Sztambulnak. Illyen eseményekből áll most az ozman birodalom története, mit Abdi az utókor számára megir. Nyujtsd mozsdó tálamat Abdi! a szultán megmossa kezét szappannal. Ird fel a történetkönyvbe, hogy én megmostam kezemet szappannal. Illyen nagy dolgok vannak ez évben fölirva Törökország történetében. Egy napon kérdezé a szultán Abdit : mi van ma beirva a naplóban? Valóban, szóla a történetiró, mai nap semmi sem történt. Erre Mohammed felkapott egy dsiridet s hozzá hajitá, hogy a dsirid hegye végig hasitotta Abdi vállát. No már most van mit beirnod a naplóba : történt valami. És ugyanazon napon történt az, hogy az ozman hadat kétszer megverték tengeren és szárazon.

Petneházy gondolá magában : ez ugyancsak malecontentus egy vén török, aligha valami ivadéka magyar nem volt.

— Hanem hát lásd, kegyes imám, én nekem semmi bajom a te bajoddal, nekem a te szultánod nem szultánom, én nem akarok Sztambulban divántanácsnok lenni, sem szandsák-fönök a tartományokban; én nem verekszem Törökország jóvoltáért, hanem harczolok a magam hazájáért s minthogy ti is épen az ellen harczoltok, a ki ellen én, igy találkozunk mindig egymás oldala mellett, de soha sem egymással szemközt. A basák, kik fegyverszövetségeseink, nem kedves emberek; de legalább öszinték a gorombaságig; a mit meg lehet fogni, azt elveszik; de a láthatlanokhoz nem nyulnak; s azért, a mit hiszek, vagy nem hiszek, nem visznek gályákra.

Ihánzáde e szókra fölállt vánkosáról s egy vas ládát felnyitva, abban egy csomó penészes iratot mutatott Petneházynak.

— Itt vannak Mátyás királytok s a budai kormányzó basák irattárának legtitkosabb okmányai. Ollyan levelek, a mikről, ha kibeszéled, hogy szemeiddel egy pillantást vetettél beléjük, az elég lesz arra, hogy a magad fejét és az enyimet elveszitsd; de meg kell látnod öket, hogy megtudd, mit jelent rátok magyarokra nézve a basákkal való szövetség. Im itt ez összekötött könyvben vannak foglalva Mátyás király és Dsem herczeg közötti alkudozások. Ez volt az alkalom, hogy a magyar a török nemzettel egy kalap alá kerüljön, mint van egy részben most. Bölcs királytok visszautasitá e kinálkozást, pedig ö volt hivatva, ollyan urat játszani a törököknél, mint ök játszanak nálatok most. A boritékra saját kezével látod felirva e sorokat (minö erötelyes vonások!) : „A ki ellenségével szövetkezik, saját testébe veri a kést.“ Emitt vannak Kara Mustafa levelezései egy római birodalombeli nagy államférfiuval; csak az

*

aláhuzott veres sorokat lásd, a mik ezen kezdődnek : „Legyen a magyar a czethal gyomrában, de egy helyen, nem fogja semmi megemészthetni; de oszszátok kétfelé s tegyétek két külön paradicsomba, és el fog veszni!“

Sok volt még ott megirva, mik uj dolgok voltak az avatatlanok elött, de miket Petneházy csak vállvonitva hallgatott.

— Mind tudom én ezeket, Mehemed; én soha sem reméltem semmi jót a török barátságból, de tudod, van egy elv, a mi néha dühödt ellenfeleket is egy sátor alá hoz; ezt igy hiják, hogy „*idem nolle*“ (ugyanazt nem akarni). Ez tart bennünket itt; ha az betölt, akkor következik a határozottabb jelszó. Akkor különválunk, de addig maradunk. Látod, nem vagyok kevésbé öszinte mint te vagy. Titkaimat mondom ki, a mikre nagyon jó ez az ölnyi vastag boltozat itt.

— És ha ezeket a titkokat már tudnák az ozmán főurak is? ha jól tudnák azt, hogy a magyar nem harczol a római császár seregében levö magyarok ellen, sem azok ő ellene; hogy a magyar segéd-csapatok, a honnan csak lehet, elkésnek a csatából, miben a török fogyasztja magát . . . ?

— Azt mondanók rá, nem igaz, fényes példák igazolják az ellenkezőt s helyén maradna mindenki.

— Egy bizonyos napig.

— Az itéletnapig.

— Azt mondtad, hogy öszinte vagy, azt mondtad, hogy kálvinista vagy; egyik sem vagy! van egy jel, mellyre mindnyájan megfogtok futamodni a török táborból. Midön vezértek, a mindnyájatoknál eszesebb és merészebb Tököli, utoljára hadnagyait összehivá, nem ezzel vált-e el töletek : „a török holdja fogyóban van, félő, hogy veszteségeinek okát bennünk találandja, én közéjük megyek bünbak gyanánt, de ti vigyázzatok arra, ha hirét halljátok, hogy engemet valahol elfogtak, akkor mindenkinek ott jobb, a hol a böre nem ázik.“ Nem ezt mondta-e Tököli?

Petneházy bámulva inte fejével igent. Valóban igy volt.

— No tehát tudd meg, hogy Tökölit négy nap elött elfogatá a nagyváradi basa s fogva küldé Istambolba, te pedig el fogsz szökni Budáról még ez éjjel.

(Folytatása következik.)

Csokonai Vitéz Mihály sirja Debreczenben.

A hatvanutczai temető egyik szögletében áll a költö egyszerü elhagyatott sirja.

Milly elhagyott, elvadult hely ez! Ut, nyom nem vezet hozzá, a kidült bedült fejfák között buján tenyészik a gyom, burján és a vad csalán; övig érő giz-gaz, katangkóró lepi a temetöt, olly rideg, olly megdöbbentő siri borongás lebeg e vidék felett, hogy a kegyeletes sziv, melly a helyet fölkeresi, tompa fájdalomban szorul össze, mig eléri az egyszerü oszlopot.

Egyszerü vasoszlop ez, mit tisztelöi állittattak a békében szunyadó porai fölé. A tisztelő hazafiak közöl pedig sok talán imitt amott aluszsza már örök álmát, s erről is el lehet mondani, hogy itt is a „*hálátlanság szellője ingatja a feledés tüskebokrait.*“

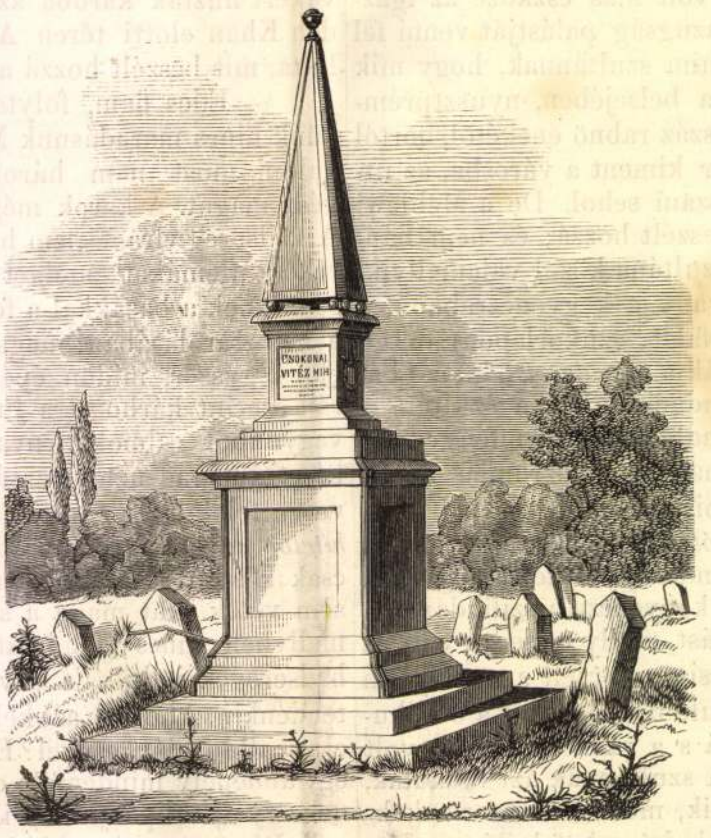

Csokonai Vitéz Mihály sirja Debreczenben.

Pedig a néma hant alatt az ország legelső népköltője nyugoszik, ki édes szavával zengé elöször a nép dalait, szeretni tanitva nyelvet, hazát, és nemzetet, ki legelöször dalolá : „magyar! hajnal hasad!“ és a jövö nemzedék szivébe a szerelem és honfi remény édes balzamát, mézét csepegteté. — Ő is elhalt mint a többiek, az ő sirja is elfelejtve, mint a többieké. — Kit meg nem tört semmi vész, ki annyi baj, nélkülözés és reménytelenség utján megtartá a bizalmat, ép férfi-szivet, a jó és törhetlen elevenségü kedélyt és a büszkeséget; ki a könyek közt mosolyogni tudott, és a mosolyban a sors viszontagságait gunyolá, — kit senki és semmi meg nem tört, meg nem alázott, — megtöré végre a sir.

Az egyszerü vasoszlop kettös talapon álló gula, mellyet nyolcz golyó emel, tetejében koszoruzott áldozó csészével, egyszerü, de szép s némán is olly sokat beszél. Elölapján ez irás olvasható :

Csokonai
Vitéz Mihály
született 1773.
Debreczenben
megholt 1805.
Hazafiai emelték 1836.

A hátulsó lapon :

„— — a muzsáknak szózatja,
A sirt is megrázkodtatja
S életet fuval belé.“

Jobbról egy lant, s balról megkoszoruzott müvei szemlélhetök.

Leültem az oszlop lépcsőjére. Elmerengtem. Lelkemben felkölt az aluvó költö képe. Egy eredeti életerös szellem, letörve a szenvedés és az életteher alatt, a férfikor legszebb idejében legérdekesb küzdelmeiben nyugszik itt alattam fáradalmitól. Üldöztetve a sorstól, saját lelke vágyaitól, — félreértés, megcsalt remények, megcsalt szerelem bánatában hordva életét, — ah jól eshetik a pihenés neki! — Megcsalt remények, megcsalt szerelem emlékei ne keseritsétek többé a nyugovót, s te vad gyom és csalán, rejtsétek el öt a hideg világ szemei elöl!

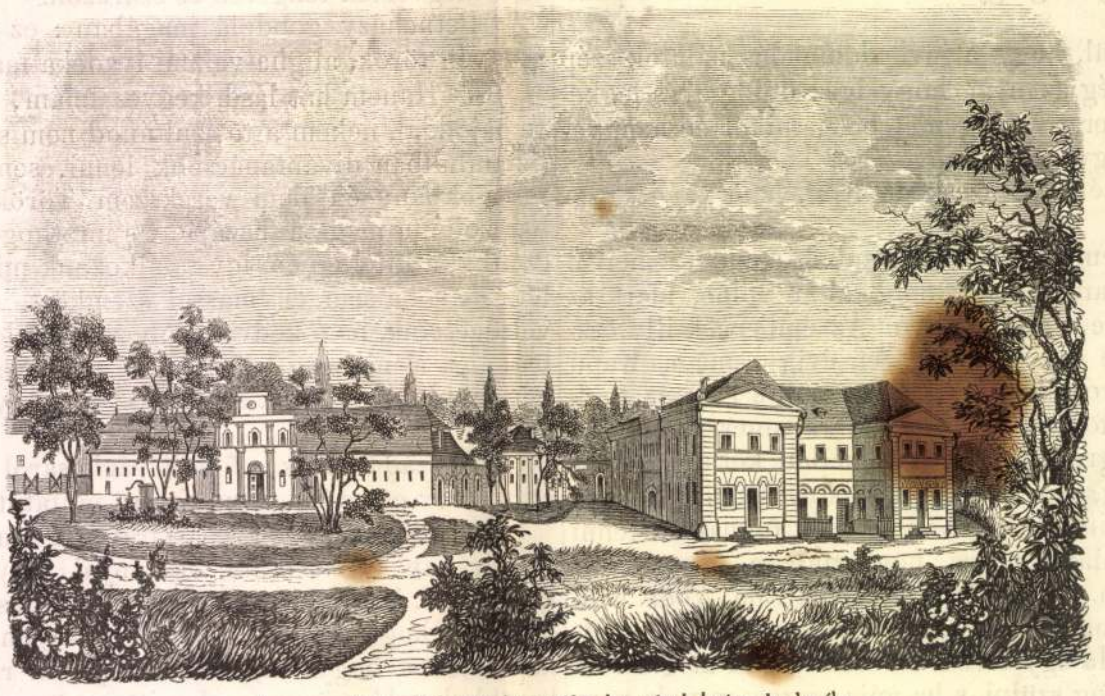
A nagy-károlyi várkastély a régi vár helyén.

Hiszen ő volt, kinek dalait egykor az egész ország viszhangozá, a vidám czimborás bordalokat, — az epedö szerelem forró énekét, férfiak és nők egy korszakon át zengedezék, — ő volt ki sirva megnevettetett, kinek velös szikrázó humora röpkedett, és édes lyrai nyelve mézként folyt, csepegett be a szivbe, — ő ki elsö vitte be a nép nyelvét a költészet fölszentelt csarnokába.

Ki ne ismerné a férfiak közöl a „*Csikó börös kulacsot*“ és a többieket? — és a hölgyek elött olly kedves, olly epedö dalt : „*Földiekkel játszó csalfa vak remény*“-t? — E dalok közöl sokat feledékenységbe temetett már a hosszu idö, — vagy az még csak öregek emlékében él, — de a magyar költészet nemtöje megörzendi az ő nevét, s hol egykor Kazinczy, Vörösmarty, Kölcsey, Petöfi nevét hangoztatják, — a Csokonai név is föl leend jegyezve.

Barzó J.

Debreceni ref. egyház
ötvös boroskancsója

A régi magyar boroskupák páratlan remekeire is reábukkanunk az egyes református egyházaink kincstárában. Elsőnek kell felemlítenünk a debreceni egyház hatalmas, 42½ centiméteres boroskancsóját, melyet Albesi Zólyomi Dávid, az erdélyi fejedelem generális kapitánya ajándékozott 1631-ben. Valószínű, hogy helyi debreceni készítmény, nem pedig Erdélyből importált mű. Erre vall az, hogy e kupához hasonló emléket több példányban ismerünk s ezek mind Debrecen környéki tulajdonban vannak

Mihalik Sándor:
A magyarországi ref. templomok művészete

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1934. 193. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Debreceni bútorok

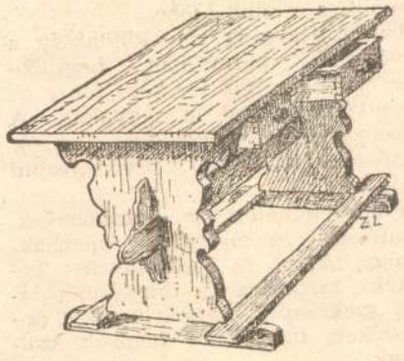

Régi fiókos asztal

bőrrel huzattak be. A tárgyalt időben a láda minden háznál otthonos, a ház csaknem minden helyiségében feltalálható, a szobában, kamarában, terhes házban, istállóban, egyformán. Özvegy Bekcsi Jánosné, Tatai Zsuzsánna hagyatékában 1770-ben a következő ládákat írták össze: egy kisfiókos ládácska, hatfiókos cérna-, tűtartóládácska, két varróláda, vasas, fehér fenyőfaláda, hasonló másik láda, vásári láda, másfélsinges fenyőfaláda, gombracsinált, képírófestékkel díszített láda, kocsiláda, élésláda és öt kalmárláda.

A XVIII. századbeli leltáraink a szekrény elnevezést igen ritkán használják. Annál többször találkozunk az almáriummal. Még pedig legtöbbször előkelő, úri, polgári családoknál. A szerényebb körülmények közt élő, közrendű polgár az almárium kisebb kiadását, a tékát használta. Az almárium eredetileg ajtós fegyvertár, a szekrény fiókos, különösen rejtett fiókkal bíró nagyobb bútor, a téka pedig polcos asztalosmunka volt. Az ajtós szekrényeket a régi várkastélyok és nemesi kúriák urai a hellyel való takarékosságból a méteres vastagságú falakba eresztették. A mult század elején és a még régebben épült debreceni polgári házaknál is maradtak meg ilyen falbamélyített, ajtós-polcos szekrények. A magasabb alakú, fennálló szekrényforma bútornak pohárszék volt a neve, amelyben lépcsőzetes emelvényt állítottak az ezüstkészletek, serlegek, kupák, tányérok, poharak elhelyezése végett. Régi iratok tanúsága szerint, nemes Körtvélyi Zsuzsánna, Győry Györgyné első férjétől származott leányának 1630-ban egy pohárszéket is adott kielégítésül. Különösen nemesített polgárcsaládok az 1730 után készült összeírások tanúsága szerint később is ékesítették hajlékukat megrakott pohárszékekkel.

Az almáriumnak Debrecenben is többféle alakja és rendeltetése fordult elő. Ilyenek voltak: rostélyos, kétfelényíló fiókos, szegeletbe való, talpon álló, asztalra való, kétfelé nyíló, kisded, háromfiókos és firhangos, gyermeknek való, galantériás, kicsiny, hosszú, talponálló négyfiókos almáriumok. Színük is különféle. A kisebbek néha lakérozottak voltak. Legtöbb helyen ruhatartásra használták s ilyenkor a szobába állították. Az élésalmáriumok pedig a konyhában, kamarában, vagy cselédházban leltek helyet. A téka nem hiányzott sem az úriházból, sem a szántóvető civis egyszerűbb lakásából. Annyira hozzá tartozott a házhoz, többnyire fülkébe lévén beállítva, hogy az ingatlan tulajdonosának változásával a házzal együtt átment a vevő birtokába. Nem minden tékát erősítettek be a falba. Mert például Csáthy Sámuel vasárus könyves tékája lábon állott és a benne levő könyveket, hatvan különféle magyar, latin és német művet firhang takarta be. A tartó bútorok közé tartoztak a fogasok is, melyeknél karos fogast és paraszt fogast különböztettek meg. Itt kell felemlíteni a kosarakat is, amelyeket a hagyatéki leltárak a XVIII. század második felében kezdenek figyelembe venni. Néha említik a vesszőből és a hársból font kosarakat. Többször esik szó a hombárról is, mint gabonatartó felszerelésről.

Az ágy, láda, almárium és téka után ülőbútorok következnek. Az asztalosmesterség kifejlődése óta a szék készítése általánosan az asztalos kenyérkereső munkája. A szék egy, két és több személy számára való. Alakra, szerkezetre és anyagra nézve már a régi korban is különböző volt. Nem mindig csupán fából, deszkából csinálták. A XVIII. században a kényelmesebb ülést engedő hárs-, vessző-, gyékényfonású székekre is vannak példák. Sőt módos házaknál nem hiányoztak a bőrrel és posztóval bevont karosszékek sem. Az ilyen széket nevezték párnázottnak, varrottnak, vagy szőttnek is. Kanapé nevű bútorral Csáthy



Hátas szék
Csokonai Vitéz Mihály édesanyjáé volt

Sámuel kalmár javainak 1773-beli összeírásánál találkoztam először. A régebbi leltárak megkülönböztetnek egyes széket, egyes karszéket és karosszéket, hosszú széket, hosszú karszéket, könyöklős karosszéket, karatlan széket, kétkarú széket, asztal mellé való hosszú széket, fiókos széket, hátvetéses, ágy elibe való hosszú széket. Olyan úriházaknál, amilyen a vasárus Csáthy Sámuelé volt, nem vetették meg az ebédlőasztal mellett a hosszú, fias széket sem. Párjával is ott tartották. Olykor simalábú és esztergába metszettlábú karosszék is előfordul a polgárház leltárában. Itt-ott tábori széket is használnak. Fényi Mihályné mészárosnál volt gyermekeknek való járószék, sőt szükségszék is. A debreceni városi múzeum bevésett és számmal hitelesített legrégibb széke 1694-ből való. Díszes faragású, öreg karosszék ez, amelyet a városházán őriztek meg azóta, hogy Debrecen szabad királyi város rangjára emelkedett.

A debreceni asztalok vagy négyszögletűek, vagy kerek és elipszisalakúak. Kivételesen előfordult másforma is. Ifjabb Diószeghy Sámuel postamesternél 1740 körül patkóforma nagyasztal és szegletbe való kis asztal is találtatott. Ilyen háromszögű kisasztala tiszteletes Debreczeni János úrnak is volt. A leltározók néha felemlítik az asztalnak egyéb jellegzetes tulajdonságait is. Elég gyakori a fias, vagy fiókos asztal. Leltárainkban a következő megkülönböztetésekkel találkozunk: festett remek asztal, festett szebeni asztal, fias szebeni asztal, tábori kerekasztal, esztergált lábú, kisded ebédlőasztal, egyeslábú játszóasztal, egyeslábú, ágymellé való fiókos asztal (talán a mostani éjjeliszekrény őse), párkányos asztal, nagyfiókos, pulpitos asztal. Volt továbbá közönséges táblaasztal, kecskelábú asztal és cselédasztal is. Az asztal lapja némely úriháznál kőből, hihetőleg márványból készült. Ilyen kőasztalok a XVIII. század második felében tünedeznek elő. Nemes Tóth István számvetésre használta a magáét. Följegyzések tanusítják, hogy némelyik háziasszony bőrrel, színes tarka szőnyeggel, vagy viaszos vászonnal takarta le az asztalát.

A debreceni városi múzeumban, ha nem is a följegyzések gazdagságában, szép példányait találhatjuk a régi debreceni civisbútoroknak.

Falak között

Mint hallgatag arcok
merengnek rám a falak
s a vér szinte megállott
alvó bőröm alatt.

A lámpa tünődve
harcol a sötét ellen:
ó, zord anyaggal szemben
meddig harcolsz még szellem?

...Lámpa körében ülök én,
mit kéz villant reám
s kutatva és sajnálva néz,
hogy megrándul a szám...

Gyurányi László



ZOLTAI LAJOS
RÉGI DEBRECENI CIVISBUTOROK

A szerző rajzaival

A debreceni Déri-múzeum legutóbi évkönyvében feltünést keltő tanulmány jelent meg Zoltai Lajosnak, a régi Debrecen neves, buzgó kutatójának tollából a XVI—XVIII. századbeli debreceni civisházak berendezéséről. A szerző a következő magyarázattal kíséri tanulmányát:

Többedmagával íróasztalom fiókjában húzza meg magát „Vázlatok a debreceni régi polgár házatájáról" című dolgozatom. Civis elődeink, amiképpen hajdan építkeztek és amilyenné otthonuk a XVI. századtól fogva a XVIII. század végéig kialakult, erről próbáltam lehetőleg hü ábrázolást adni... Érdemesnek és illőnek tartottam, hogy a fejedelmi, főúri és a német eredetü városi polgárcsaládok után a kiválóan magyar Debrecen polgárságának egyéni, magánélete színhelyére, othonára, ennek berendezésére vonatkozó levéltári adatok is felkutattassanak és egybefoglaltassanak...

A következő részlet a régi debreceni civisbútorokat ismerteti.

A debreceni ház külső megjelenésében nem nagyon különbözhetett, sőt legtöbbször semmiben sem különbözött a környékbeli falvak kezdetleges, alacsony, földszintes, félig a földbe épített favázas, tapasztott, zsindely, vagy nádfödeles lakóépületeitől; de a ház belső öltözéke, a bútorzat, az ágy- és asztalneműek, a viselet tekintetében a világjáró, kalmárkodó, kézműiparos és megvagyonosodott debreceni polgár nagyobb nehézség nélkül utánozhatta, utánozta is a másutt látott, fejlettebb, finomabb életmódot.

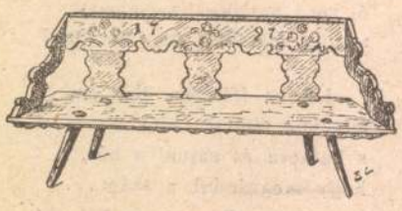

Lóca 1797-ből

A Bethlen Gáborral egyidőben élt debreceni polgár örökösei szépszámú arany-ezüstpénzen, ón, réz, ezüstedényeken, ruhaneműeken, tarkaszőnyegeken, török kárpitokon, fehér pohárszéken, öles ládákon, stb. osztoznak, amint azt a Tolnai Imréné örököseinek osztályos egyességéről fölvett, 1627-ben kelt tanácsi jegyzőkönyv tanusítja. Feltűnő, hogy legrégibb hagyatéki leltáraink, amelyek a megsemmisülést elkerülték, ágyat, vagy nyoszolyát nem említenek, ámbár szó van bennük ágyleplekről. Az is feltűnő, hogy a debreceni asztalos céhnek 1620-ban megerősített ártikulusai szintén hallgatnak a nyoszolyáról. Mesterremekül egy ládás asztalt, egy szép singes ládát, avagy ehelyett egy ostáblát követelnek. Említik még az asztalosművek közt a szekrényt és a koporsót. Az 1647-ben újra kiadott céhtörvények idegenből a szabadsokadalmakra behozható asztalosművek közül az „asztalt, ládát, szekrényt, székeket és efféléket" nevezik meg.

Noha ágyról és nyoszolyáról az asztalosok céhtörvényeiben sincs szó, biztosan ebből sem következtethető, hogy a debreceniek a XVII. században még padra, lócára, ládára, vagy éppen a földön széthintett zizegő szalmára vetették volna ágyukat. Csak véletlen okozhatta hogy nyoszolya nem fordul elő a XVII. századbeli följegyzésekben, mert a XVIII. század első évtizedeiben már gyakran találkozunk felváltva nyoszolyának és ágynak írott, alvásra készült bútorral. A szegény embernek is van már legalább egy ágya; egynél több is a módos civisnek. Közönséges és fedeles, vagy superlátos, rámás, szúnyoghálós és firhangos, kéttornyú, egytornyú, féltornyú, toló és gyalog nyoszolya mellett találkozunk szalma- és hárságy megjelölésekkel is. Ennyiféle módon megkülönböztetett egy nem nagy hirtelenséggel egyszerre honosodhatott meg a XVIII. században. Debreceni használata is messze benyúlik a régibb időbe.

Színre nézve is volt különbség a fekvés-alvás bútoraiban. Legtöbbször említik a fekete, kék, fehér és paraszttarka festésű ágyakat. A szopósgyermek fekvőhelye rengő, rengőszék és bölcső néven fordul elő.

A házbeli holmi, az asztalneműek, ruhafélék, arany-ezüst marhák, (ahogy akkor az ötvösműveket nevezték) tartására és őrzésére a ládák, szekrények, almáriumok, pohárszékek, tálasok és fogasok szolgáltak.

A szekrény eredetileg a köznépnél elvétve most is megtalálható szuszéknek nevezett zsilipelő ácsmunka, egysikú, vagy kétsikú, azaz háztetős fedéllel. Gyakran véséssel, faragással, cifrázott tárgy. Sohasem sifonérszerű álló szekrényt kell érteni alatta, hanem a fekvő bútorok bizonyos változatát. Hasonló alkotásba valamikor temetkeztek is őseink. Bútorként való használata megelőzte a XVI. század elejétől fogva elterjedt asztalosmunkájú, rámás szerkezetű, hosszabb-rövidebb ládákat. A szekrény is, a láda is nemes úri kastélyokból került a polgári, azután a parasztházakba. Hosszabb idő multával pedig elébb az ősi szekrény vagy szuszék, azután a láda is, leszállván becsületük, miként a régi szép „tekintetes" címnek az értéke, a szobából a konyhába, kamarába, tornácra, padlásra szorult. Debrecenben a láda közkedveltségét a XVIII. században mindvégig megtartotta, úriházaknál is. A láda alakja, díszítése, rendeltetése többféle volt. Megkülönböztettek párkányos, bőrös, vasas, festett, fehér és rakott,



XVIII. századbeli almárium

singes, másfélsinges és ennél is nagyobb öreg ládákat. Voltak kisdedládák is, ládácskák. Ezekben pénzt, ékszert, író- és varróeszközt, fűszerszámot, levelet, galantériát efféle apróságot őriztek. Az íróládácskát pulpitosnak is nevezték. Voltak gyolcsos, ruhatartó, éléstartó, búzás, könyves, kenyeres, hájas és gyertyás ládák is. Inkább utazási fölszerelések, mint bútorok közé sorozhatók a szekérre való, úgynevezett ülés- és vásári ládák, amelyeket némelyek borjú-, vagy disznó-

Debreceni Déri-múzeum

A debreceni Déri-múzeum

Irta: *Nádai Pál*

Az összeomlása után újra felépülő Magyarország kevés olyan kultúrcselekedetet tud felmutatni, mint a Déri-múzeum. Talán bizarr gondolat volt, de merészségében is vonzó. Egy bécsi gyáros magyar szive és fínom ízlése gyüjtőeredményeit, művészies hagyatékát odakapcsolják a kálvinista Róma sajátos patricius-gyüjteményéhez. A távol Nyugat fiának amatőr-emlékeit a délibábos magyar rónaság szellemi ingeniumához. És a kettőből egyetlen múzeum lesz, olyan jelleggel, aminő alig van másutt. Helyi és nagyvilági. Nehéz, földszagú, keleti tempójú és a könnyed nyugati művészet lehelletétől átitatott. Ez adja meg a leendő Déri-múzeum különös báját.

*

Mikor a nagy magyar mecénás elhatározta, hogy a szülővárosa által visszautasított gyüjteményét Debrecennek adja, létrejött a megállapodás. A város minden múzeális kincsét, könyvtárát, archeologiáját, etnografikus és egyéb gyüjtését közös fedél alá hozzák a Bécsből szállított magángyüjteménnyel. És a közös fedél már ott van egy fínoman barokos homlokzat, egy nemes lendülettel vezetett múzeumi palota felett. Jellemző szimboluma ez az épület nehéz születésének: egy eldugott téren, melyet csak ezután fognak rendbehozni, áll Györgyi Dénes remek kis múzeuma. Fínom ékszer a fejlődő, de még kissé avasszagú városban. A történelmi stílust meg kellett tartani helytörténeti okokból. De alaprajzilag, termek, elrendezés, anyagok dolgában szabad keze volt az építésznek. A végsőkig fokozta fel tudását, gondját, szeretetét. Akármelyik középeurópai város szakértői tanulhatnak belőle. Mértéktartó díszei, kitünő előrelátással alkotott helyiségei, bő világítása, hol intim, hol ünnepélyes szobái, egy város egész művészi s kultúréletére alapozott belátás — mintaszerűvé teszik. Nemcsak pompásan ható előcsarnoka van; kellemes lépcsőháza; levegős, téres, jól beosztható gallériája és múzeumszobái. Hanem kiállító-termek is a helyitárlatok részére, valamint nagy előadóterem, ami szükség esetén egybenyílik az előbbiekkel. És dolgozószobák, különbejáratos könyvtár amerikai elvek szerint berendezve. Tisztviselőszobák és annyiféle fotografáló, szénkénegező s egyébfajta preparáló helyiség, amennyi csak nagy külföldi közgyüjteményekben található.

*

Igy fog nekiindulni friss életének. Egyelőre azonban kincsei szenderegve, poros ládák fenekén s összehordott asztallapokon várják a csillogó üvegszekrényeket. Romantika, múzeumi tetszhalál, amely a hivatalos urak bűvészpálcájára vár. Előbb akták, költségvetések, számvevői kiutalások hosszú éveinek kell eltelni, míg megnyílik. De a körvonalak már látszanak. Egy nemes egyszerűségű biedermeier-szoba már rendben őrzi a kurucköltészet debreceni prófétájának, az ősz Thaly Kálmánnak elköltözött szellemét. A városi könyvtár tizenötezer kötetes gyüjteménye is részben már funkcionál: az olvasótermekben már halk ütemben folyik a munka. A volt városi múzeum anyaga a földszinti termekben egész plasztikus mivoltával fog életrekelni. Az ősi kultúrák, a népvándorlás, a honfoglalás archeologiája itt össze fognak

A Magyarország 1928. 10 v

említettem Mátyás király táljá̇t, mely a londoni Albert és Viktória-múzeum gyüjteményében van, egy másodikat is ismerünk Párisban a Charles Mannheim-gyüjteményben. A párisi Louvreban egy 75 cm. magas elefántcsont szárnyas oltárt őriznek, ezt Mátyás király Klosterneuburgnak ajándékozta, rajta öt dombormű Mária életéből vett jeleneteket ábrázol.

Gazdag kincseink jórésze azonban vagy Bécsbe került, vagy pedig Lajos király háborús költségei emésztették fel. A királyi várkápolna kincstárát 1530-ban a pozsonyi prépost veszi át leltár mellett alamizsnás Szt. János ezüstkoporsójával együtt. A leltárban felsorolt kincseket azonban Miksa király 1564-ben kelt rendeletére Bécsbe hurcolták, ahol nyoma veszett.

Zápolya János Budán tartózkodván, újból felszerelte a várkápolnát. Midőn a török 1541-ben Budát másodszor is elfoglalta, a várbeli Szt. Jánoskápolna rektora az összes kincseket két ládába csomagolta és titokban Eperjesre szállította. Itt 1554-ig őrizték a városházán. Ekkor Ferdinánd a kincseket Bécsbe szállíttatta és Eperjes részére nyugtát állított ki, melyben elismeri, hogy a hűségesen megőrzött kincseket hiánytalanul átvette.

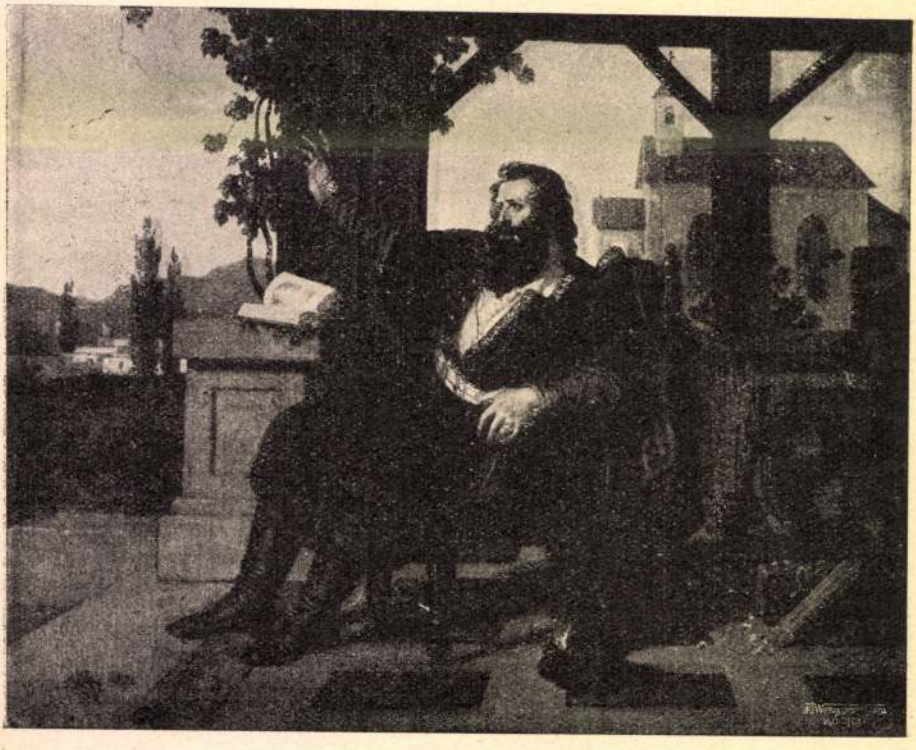

Grimm Rezső (1862)
Rákóczi Rodostóban
A Postatakarékpénztári Árverési Csarnoka
aukciójáról

olvadni azzal a színmagyar ősfoglalkozási folklore-anyaggal, amelyet pásztorélet, halászat, vadászat, hortobágyi élet kilobbant fénye tesz annyira vonzóvá. Ahogy a hajdani pásztori élet átolvad a mai népéletbe és a karámok, cserények világa a hímes tojásokéba, úgy megy át a prédikátorok városa a civisek emlékein át a jelen élet képébe. Hihetetlen sok várostörténeti emlék van felhalmozva a ládákban és a tetejükön. »Az aranyegyszarvú patika« kovácsolt vasdíszei ölelkeznek a volt kistemplom tornyának rácsaival. A szabók, szűrszabók, a mézeskalácsosok, a kékfestők kedves céhládái, szerszámai, nyomódúcai, bilikomjai és céhkancsói most engesztelődve tűrik, hogy a tiszafüredi kancsók részeg figurái a nyakukon üljenek. És az avult szekrények polcain egyelőre rendszer, áttekintés nélkül sorakoznak kéziratok, metszetek, énekes, zsoltáros könyvek városi okmányokkal. A híres régi debreceni kötések összeelegyednek a gubacscsapó-céh emlékeivel, ama céhvel, melynek nevét még őrzi a Csapóutca. A kedves hajdusági népművészet ezernyi aprósága, cserepei, gubái, hímes tojásai és pásztorkészségei nagy ouvertürjét fogják adni annak a múzeumi rapszódiának, mely itt az idegent s bennszülöttet fogadja.

*

Vannak itt az államnak régóta őrzött letétjei is. Képek, modern festők, sőt külföldiek kollekcióiból vásároltak. Azután a Biró-féle uj-guineai gyüjtésből is kerültek ide exotikus vadászati trofeák, nyilak, íjjak s egyéb folklorisztikai anyag. Mindezek még — épp úgy, mint a többi anyag — a fővárosi múzeumok kiküldötteit, a rendező kezeket várják. A múzeum e szervezői jól tudják, hogy a mai múzeum ereje: a kevés, de jól megválogatott anyag könnyed elrendezésében rejlik. S alighanem szigorúak és tárgyilagosak lesznek.

*

Ezt a helyes múzeumrendezési elvet még a kegyelet szempontjai sem csorbíthatják.

Déri Frigyes nemes és szenvedélyes gyüjtő volt. Bécsi lakása amatőrök, művészek, nagyvilági előkelőségek finom inspirációjára telt meg elsőrendű magyar képekkel, fegyverekkel, antik és félig antik iparművészeti tárgyakkal. De a naposvendégek közt rosszhiszemű ágensek is voltak. A sokat utazott európéer nem volt mindig az a rutinos műértő, akivé később lett. Katalógusa eredeti, első példányán maga piros téntával sokat javított, amit még előbb autentikusnak vélt. Kiegészített katalógusában például egy Szinyei-Merse tájképről, mely előbb »Francia tájkép« címe alatt szerepel, ezt a korrekturát írta be: »Ezen festmény nem Szinyei mesterünk alkotása. Haberditzel, a bécsi modern képtárnak igazgatója szakértő állítása szerint egy igen művészies alkotása egy angol mesternek, kinek eredeti szignálását Röntgen-sugarak útján lehetne kideríteni.« (Söregi János dr. közlése.) Jellemző arra, hogyan tárgyalt, tanácskozott Déri s nem kevésbbé jellemző arra, miként kísérte már 1922-ben figyelemmel a képszakértők e legújabb kísérleti módszerét. Nos, nemcsak a képek közt, de a gyüjtés egyéb fajtáiban is voltak vaskos tévedései. Talán legszebb, legértékesebb anyaga — és legkifogástalanabb is — a fegyvergyüjteményének van. Ritka érdekességű a keleti gyüjteménye is. A múmiáktól Keletázsia bronz- és kerámiai anyagáig minden van ebben. India és Perzsia, koptszövetek s az izlám köréből való tárgyak váltakoznak. Eklektikus gyüjtő volt. Épp úgy érdekelték a római bronzok és üvegek, mint a középkori elefántcsontfaragások és a biedermeier-poharak. Egy kelengye-

ládáért elment Nagyszebenbe, egy népvándorlási bronztárgy megállapításáért egész sereg könyvet tanulmányozott át. Talán nem volt a korabeli francia nagy gyüjtők színvonalán, de egy élet ideálisabb felét fordította vásárlásra és katalógusa csinálása közben tanulásra.

*

Semmi kétség, hogy gyüjteményének legértékesebb, legszebb része a képtári anyag. Ennek összeállításában nemcsak a bécsi képtári szakértők támogatták, hanem alkalmasint testvére, Déri Kálmán is, aki Münchenben élt, mint festő. S akinek csendéletei a gyüjteményben is szerepelnek. A régi magyar festészet tanulmányához ezentúl elengedhetetlen lesz a debreceni Déri-múzeum szemlélete. Kupeczky, Mányoki, Borsos, Markó, Paál László, Barabás, Zichy Mihály, Mészöly, Jankó János, Lotz Károly kitünő alkotásokkal — igaz, helyenkint egy-egy gyengébbel is — szerepelnek benne. De a bécsi érdeklődés sem tagadta meg magát. Makart, Canon, Waldmüller neveit csak úgy találomra ragadjuk ki a bécsi anyagból.

A képek körül éppen mostanában támadt egy kis helyszini vita, debreceni sajtóhullámokkal. Lázár Béla nemrégiben a Déri-múzeumban járva, megállapította, hogy a képek körül »szerzői tévedések« vannak. Paál Lászlót tanulmányozva rájött, hogy az Erdei út című kép nem tőle való. (De ezt már Déri is tudta — a katalógus megjelenése után.) »A vihar« című állítólagos Paál-képéről is ugyanezt fedezte fel Lázár, de itt is beismerte tévedését Déri a katalógus margóján már 1922-ben. A Szinyei-féle kép hamis voltát már Lázár előtt is sokan észrevették, többek közt maga a tulajdonos is, mint a föntebbi idézetből kitűnik. Végül még egy képet bélyegzett meg látogatása alkalmával Lázár. Ez egy állítólag Mányokitól származó arckép, melyet ő Kupeczky javára írna. Csakhogy ez az állítás még bővebb igazolásra szorul s csak hosszabb vizsgálattal dönthető el. Végeredményben: minde kérdések a végleges rendezés alkalmával fognak eldőlni.

S egészben nem változtatnak sokat a gyüjtemény képtárának nagy demonstrativ erején. Az Ecce homo külön, raffinált világítású terme mellett ez a régi magyar galléria — egyik nagy attrakciója lesz Debrecennek.

*

A nagylelkű műbarát szobra ott áll a malachit színű márványos előcsarnokban. A földszinten pedig ott sorakozik a puszta névtelen gyermekeinek géniusza. Debrecen polgári és a hajdúság kollektiv öntudatának egyszerű, megkapó dokumentumai közt. Mikor kerül a lendületes oromzat fölé az életet, tanítómunkát hirdető megnyitási zászló? Egyelőre serény és szakadatlan rendező munkával folytatja huszonöt éve tartó igazgatói tevékenységét Löfkovics Artúr, az első mecénás. Amannál talán szürkébb nevű, de nem kevésbbé önfeláldozó és lelkes. És kitünő munkatársai: Zoltai Lajos, Ecsedi István, valamint a nagy reményekre jogosító Söregi János, vele együtt dolgoznak ezen a hatalmas múzeumszervező munkán.

rá kiadót. Nem volt kiadó, a ki ki merte volna adni a könyvet, melynek címe: *Utazás Franczia-országban*, irta egy franczia. Most végre egy Loviot nevű amatőr-író, a ki a kéziratot az apósától kapta, kiadót szerzett a Verlaine-kéziratnak.

Hát furcsa egy utazás bizony Verlaine-nek ez az utazása. Irodalmi kritika, sőt nem is kritika, de veszekedett, véres harapás, marás. A nagy költő kegyetlenül belegázol összes írókortársainak a gyomrába. Minden haragját, a mit a durva élet iránt érzett, mintha ebben a munkájában öntötte volna ki. Épen akkor diadalmaskodott volt Zola naturalizmusa, Daudetról, Maupassantról azt beszélték, hogy ezreket és ezreket keresnek a tollukkal. A Goncourt-testvérek szalonjában ünnep ünnepet ért. Szegény, rongyos Verlaine, gyűlölt mindenkit, a kit, szerinte, olcsó siker jómódhoz juttatott.

Hallatlanúl kegyetlen dolgokat mond el hát, különösen Zoláról, kinek naturalizmusa vallásos érzéseiben is sértette Verlaine-t, a Goncourtokról és Daudet Alfonzról. És ez a véres, kegyetlen, szatirikus könyv most fog megjelenni, mikor szegény Leliannal egyetemben föld alatt pihennek azok is, kiket ez a kritika legrágóbban, legmarczangolóbban illet.

Zola Emil hamvait beszállítják a Pantheonba. Daudet szobra előtt az ellenség is megemeli kalapját. A Goncourt-testvérek nevét műveiken kívül egy általuk alapított Akadémia is őrzi. Még ő, szegény Lelian is, szobrot fog kapni nemsokára.

De a könyv mégis nagybecsű, mégis érdekes könyv. Új igazolása annak, hogy a zseni tévedhet legnagyobbat. S új igazolása annak, hogy író-kortársak nem képesek egymást meglátni és megbírálni. Az igazi talentumnak, ha szerencsétlen, joga van az igazságtalansághoz. De mégis, milyen szép volna, ha életükben tudnák szeretni egymást azok a kevesek, a kikkel okvetlenül számolnia kell az úgynevezett utókornak. *Diósadi.*

EGY FÁRADHATATLAN HÖLGY.

Grúz Albertnéről.

A legmagyarabb leánynevelő-intézetet, a magyar gazdasszonyok országos egyesületének czinkotai intézetét — képben és írásban — a mult hetekben mutatta be a «Vasárnapi Ujság». Ebből az ismertetésből azonban kimaradt az intézetnek egyik vezető hölgye, *Grúz* Albertné. A ki ismerős a Magyar Gazdasszonyok Egyletének dolgaival, tudja mit jelent ez a név ott. Grúzné úgyszólván éltető lelke, mozgató ereje az egyesületnek, a mennyiben ő buzgólkodik leginkább a vigalmi bizottságban. A vigalmi bizottság szerzi ugyanis a nervus rerum gerendarum-ot. Vagy legalább is nagy részét. Óriási agilitás, páratlan energia, nagy rábeszélő képesség kell arra a tisztségre, a melyet Grúz Albertné magára vállalt s olyan fényesen tölt be. Csak a ki ismeri a fővárosi társaság széthúzó elemeit, ezerféle ízlését, az tudja kellőképen méltányolni Grúzné működését. Mennyi jövés-menés, beszéd, kérés, taktika kell egy ünnepély sikeréhez! Egy-egy olyan sikerhez, a minő «Az élő sakk», meg a nagy «vadász-ünnep» voltak. De Grúzné buzgalma, fáradozása nem ismer határt és mindig diadalra juttatja eszméit, keresztül viszi terveit.

Gróf Batthyány Gézáné, a kitünő védnök méltányolja is. Ha nehéz feladatokat kell megoldani, mindig Grúznét küldi a harczba, a ki mindig diadalra is viszi a zászlót. Az idén, svájczi időzése alkalmával sem pihent. Egyre írt, levelezett, dolgozott kedves egylete javára Grúzné, azért késett el saját arczképének a beküldésével is, a melyet pedig még julius havában sürgettek tőle lapunk számára.



GRÚZ ALBERTNÉ.

KATONA HISTÓRIÁK.

Egy ujságiró följegyzései.

Elbeszélés. — Irta **Szebenyei József.**

Van két mesém. Két katona-história. Borzalmas két történet, de nem csoda, hisz katonákról szól. A katona-históriák pedig ha még oly vidámak is, van bennük mindig valami tragikum.

Az egyik historiám itt történt Magyarországon. És ez nem mese, hanem megtörtént valóság. A másik pedig túl az óczeánon, Amerikában. És hogy úgy történt, arról is kezeskedem. Ott voltam és tudok róla.

I.

A minap meghalt Balogh ezredes. Soha szebb temetést nem láttam. Sirtak még a tábornokok is. Jó ember lehetett. Mivelhogy meghalt Balogh ezredes, tehát elmesélhetem a mi mesénket. Van egy közös mesénk Balogh ezredessel. Hárman tudtuk csak: ő, én, meg a felesége, a méltóságos asszony.

A méltóságos asszonynak azonban passziv szerepe volt csak a dologban. Ő csak tudott róla. Egyéb semmi.

Évekkel ezelőtt esett meg az eset. Ifjú riporter legény voltam egy vidéki napilapnál. Egy szép napon meghalt egy huszárkapitány. Úgy hivták Turák. Kivette a fiókból a revolverét és agyonlőtte magát. Az ilyen huszárkapitány nem sokat teketóriázik. Úgy élt vagy tiz-tizenöt évig, mint egy mágnás. Kártyázott, nyargalt, udvarolt. Pertu czimborája volt minden úrnak és a fiakkerosok előtt nagy volt a respektusa. Úr volt és huszár. Szóval ez agyonlőtte magát. Megírtam az ujságban. Persze szomorú szívvel, fényesen színezve. Aztán eltemették. Szépen temették el. Mint a minap Balogh ezredest. Kivonult egy díszszázad, doboltak, trombitáltak. Ezt is megírtam szivet facsaró szomorúsággal. «Katonát temettek. Délczeg, huszáros, daliás magyar katonát.»

Másnap már el is felejtettem, a hogy megirunk mindent és másnap elfelejtjük. Jön új szenzáczió. Meghal egy püspök vagy valaki és akkor vége a huszár-tragédiáknak. Minden nap egy-egy más, új tragédiát élünk át. Megirjuk és elfeledjük. Egy hét mulva már azt se tudtam, hogy élt valaha Turák kapitány úr, mikor egy levelet hoztak. Így szólt:

Tisztelt Uram! Bocsásson meg, hogy nem személyesen keresem fel. Igen fontos közlendőim volnának. Legyen szives, látogasson meg holnap délben. Hálára kötelezi Balogh kapitányt.

Nem tudtam, ki az a Balogh kapitány. Sohse hallottam a nevét, sohse láttam. Mit akarhat? Azért elvitt a riporter kiváncsiság. Egy megdöbbent arczú negyven év körüli tiszt és egy sápadt asszony fogadott. A másik szobában gyerekek veszekedtek.

— Bocsásson meg, hogy ide fárasztottam. Az elkeseredés, a boszúvágy meg az igazság késztetett. Tessék helyet foglalni, parancsoljon rágyujtani.

Helyet foglaltam, rágyújtottam és hallgattam. Vártam a sápadt asszonyt és az ijedt katonát.

— Először kérem a szavát, hogy nem árúl el, hogy a mit hall, azt nem én tőlem hallotta.

— A szavamat adom.

— Nem tudom, meg fog-e érteni, indokoltnak találja-e az eljárásomat. De mindegy. Önök elparentálták a minap Turák kapitányt. Szépen elparentálták. Hogy ilyen úr volt, hogy olyan úr volt. S ilyen nemes, olyan nemes. Nos ez nem igaz! Ez hazugság. Az egy becstelen hiéna, az egy bitang sikkasztó, gazember volt. Bocsásson meg a felindulásomért, de engem nagyon közelről érint a dolog. Az az ember kezelő tiszt volt az ezredben. Az ezredes meg én, továbbá még egy kapitány voltunk a felügyelő bizottságban. Százezer forintot sikkasztott, hamisitott nyugtákkal igazolta a fizetéseket és most azt nekünk kell megtéríteni. A vagyonom ráment. Még öt ezer forintért kezese is voltam váltókon. Tudja ön mi az? Soha szinházba se mentünk, kávéházba se jártam, hogy a gyermekeimet fel tudjam nevelni. Tudja ön mi az? Mindenem ráment. A feleségem vagyona, az én vagyonom. Ezt a butort is elviszik maholnap. És ezt ő csinálta, az a nemes, az az úr, az a kitünő katona, a becstelen gazember.

Az asszony csendesen sirdogált, az ember homlokáról a verejték csurgott, én meg ültem némán és néztem őket. Egyszer egy halott embert bonczoltak előttem. Az tett rám ilyen hatást. Aztán lecsillapodott és elmondta a részleteket. Hogy mennyit lopott a zabon, a szénán, a liszten, hogy mennyit sikkasztott az élelmezés körül, hogy melyik tiszt mennyivel kezeskedett érte váltókon, szóval riport szempontból mindenre nézve kihallgattam. Aztán megjelent a czikk. Ilyen czímekkel: «Az öngyilkos százados bünei.» — Százezer forintot sikkasztott. — Romlásba döntött tisztikar. Szédületes szenzáczió volt. A társaság kedvencze, a beczézett, daliás huszár, közönséges sikkasztó.

Este megjelent a szerkesztőségben két katona-



A RÁKÓCZI-SZOBOR LELEPLEZÉSE MAROSVÁSÁRHELYEN.



KÖNYVES TÓTH KÁLMÁN BESZÉDET MOND DIÓSZEGI ÉS FAZEKAS SÍRJÁNÁL.

tiszt. Indiszkrecziót történt, az ezred hírneve, nagy levertség mindenütt, ki adta az adatokat?

— Sajnálom, az titok.

— Csak katonatiszt lehetett.

— Sajnálom.

— Az ezredes úr kéreti az urakat, mondják meg, ki volt az.

— Sajnálom. Ha van katonatiszti becsület, akkor lehet újságírói becsület is. Hát ez az, a mi tiltja. Sajnálom. Nem lehet.

— De uram, az ezredes előtt minden tiszt gyanús. Rettenetes helyzetben vagyunk. Meg kell tudnunk minden áron. Nem sajnálnék — ezt már súgták — egy pár ezer forintot összerakni.

Egy pár ezer forint nagy pénz volt akkor is, most is. De azért szó nélkül fölkeltem és minden további nélkül bementem a másik szobába. A szolgával izentem ki nekik, hogy vége a kihallgatásnak.

Aztán hallottam, hogy az ezredes maga köré gyűjtötte az összes tiszteket és így szólt hozzájuk:

— Uraim, önök között van egy ember, a ki az ujságírónak elárulta azt a dolgot. Ha abban az emberben annyi becsület van, mint egy csirkében, akkor lépjen elő!

Úgy látszik, nem volt benne annyi becsület, mert nem lépett elő.

A mi most következik, az három évvel később történt. Úgy esett, hogy berukkoltam gyakorlatra és valami kis késedelmet szenvedett a berukkolásom, a miért engem meg kellett büntetni. Elvittek a zászlóalj-parancsnok úr elé. Beállítok a szobába és jelentkezem. Balogh őrnagy úr állt előttem. Végignézett rajtam, mély megvetéssel, aztán így szólt:

— Maga ujságíró, úgy-e? Hát nem tudja, hogy a katonaságnál a pontosság a fő? Nyolcz napi szobaáristomot kap. Érti! Abtretten!

Most halt meg szegény Balogh ezredes. Mint ezredparancsnok. Pedig, ha én akartam volna, hát még kapitány korában meghalt volna, vagy legalább is mint kapitány halt volna meg.

II.

Ez a mese a west-pointi kadét meséje. Előbb elmondom, mi az a West-Point. Amerikában, a Hudson partján épült óriási méretű katonai nevelő intézet. A világ legnagyobb és legjobb katonai iskolája. Amerika legzseniálisabb, legszebb, legegészségesebb ifjai vannak itt ötszázan. És ennek is megvan az oka, mert a west-pointi iskolaparancsnok minden esztendőben átiratokat küld az összes középiskolák igazgatóihoz, hogy ajánljon neki minden igazgató három érettségire készülő diákot. A három legkiválóbb diákot az iskolában. Azt a hármat, a kik erkölcsök, tehetség, egészség és férfias karakter dolgában a legkiválók.

Az Egyesült-Államnak harminczkilencz államában, a nyolczvan millió ember részére, van körülbelül ötezer ilyen középiskola. Az ötezer középiskolának van tizenötezer ilyen legjobb, legerkölcsösebb, legzseniálisabb tanulója. Ezeket ajánlják a west-pointi parancsnoknak. Mert minden iskolás fiúnak az az ambiczió, az élete álma, reménye, hogy ő west-pointi növendék lehessen 18 éves korában. A tizenötezer közül a parancsnok kiválaszt százhuszonöt legeslegjobbat, az amerikai fiatalság színe-javát, csupa Napoleon-növendéket, a kik aztán négy esztendőt töltenek a katonaiskolában. Itt kapnak — már mint növendékek, évi 500 dollár fizetést, inast, ruhát, ellátást, még pedig herczegi ellátást. És ezek lesznek az amerikai hadsereg tisztjei. Ugyanilyen alapon van New-Orleánsban egy tengerész akadémia, a hol a tengeri haderőnek szállítanak tiszteket, a tanáraik a világ legnagyobb angol tudós tanárai. Mert ha például hire megy, hogy Londonban van egy nagytehetségű kemia-tanár, akkor az amerikai kormány annyit fizet neki, a mennyit az kérni tud, húsz-harmincz, ötvenezer dollárt, — a mennyit akar — csak hogy West-pointba menjen. És minden évben kijön onnan százhuszonöt hadnagy, csupa férfi, ambiczió, erő és tudomány.

Egy ilyen hadnagyról szól a történet. Curdynak hívták. Mikor 1898-ban — épen juniusban — kitört a spanyol-amerikai háború, Curdy is a végzett növendékek közt volt és hirtelen beosztották Mc Cormich ezredes alá, a kinek az volt a feladata, hogy Cuba szigetére menjen az ezredével és Cienfuegosig törtessen előre. Ez a város Cuba másik oldalán jelentős kikötő. Rendben ki is szálltak egy nyugati ponton és megindult a menet. A czél az volt, hogy együtt operáljon az ezred Gomez tábornok hadtestével, a kinek cubai felkelőkből volt egy rongyos guerilla hada és valahol a sziget közepén táborozott. Az ezredes tudta is, hogy hol.

Három napi mars után az előörsök jelentették, hogy két órányira az országút mentén elterülő erdőben van a szövetséges cubai sereg.

— Rendben van, mondta az ezredes és marsolt tovább. Egy óra múlva puskaropogást hallottak az erdő felől és az előörsök nem jöttek jelenteni semmit.

— Aha, üdvlövések, — mondta az ezredes és marsolt tovább.

Curdy hadnagynak azonban gyanus volt a dolog. Jelentette az ezredesnek.

— Ellenség lesz az, jelentem alásan. Az előörsök azért nem jöttek vissza, mert lelőtték őket.

Az ezredes rövidesen letorkolta.

Curdy hadnagy azonban még nagyon fiatal volt és hitt a szimatjában. Hátra ment a századához és intett vagy harmincz embernek, a kik egy szakaszban lépkedtek hátul és se szó, se beszéd, futó lépésben rohantak be az erdőbe. Az erdő szélén, vagy ötven yardnyira benn a fák közt rohantak előre, hogy az ezred elé kerüljenek. Mikor odaértek, a hol az előbb puskaropogás hallatszott, láttak az erdő szélén a bokrokban lesben feküdni vagy három század spanyol katonát. Az előörsök pedig ott feküdtek az úton halva. Curdy hadnagy rémes golyózáport eresztett rájuk az ő harmincz emberével és egy pillanat alatt kizárta őket az erdőből, egyenesen a marsoló amerikai ezred karjaiba.

Elfogták valamennyit. Curdy hadnagy megmentett legalább ötszáz életet. Mert valószínű hogy a jól elbújt spanyolok lelövöldözték volna egy szálig a tömött sorban marsoló ezredet, a mely észrevétlen húsz lépésnyire marsolt el mellettük.

Curdy hadnagy azonban parancs ellen vétett, önkényesen járt el, megszegte a legelemibb katonai kötelességet, tehát a hadi-törvényszék elé állították. Curdy hadnagy elismerte, hogy vétkezett. Ellenszegült a parancsnokának, hadmíveletet hajtott végre, a mihez se joga, se parancsa nem volt, sőt mi több, egy parancs alatt álló csapatot is magával vitt, az ezredesének az intenczióit megbolygatta. Háborúban pedig az ilyesmit halállal büntetik. Nehogy valaki az amerikai zsoldos sereget komolyan ne vegye, Curdy hadnagyot halálra is ítélték, egyben fölterjesztették kitüntetésre. A kitüntetést nem kapta meg, de kegyelmet kapott. Nem lőtték agyon, csak kiküldték a Fülöp-szigetekre később és talán még most is él, ha meg nem halt.



A DIÓSZEGI ÉS FAZEKAS EMLÉKÉRE EMELT SZOBOR A DEBRECZENI FÜVÉSZKERTBEN.

Debreceni grafika

Soó Rezső, Berei. A mai debreceni grafika. [Képekkel a szövegben és 6 mell.-en.] (Kl. a Debreceni szleből.) Debrecen : Csáthy biz. 1935. 24 l. 4-r. 2·20

Készült 200 szám. példl.: 1–20. 1 ered. rézkarccal *Vadász* Endrétől. 1—200. ered. fametszettel *Szabó* Kálmántól és *Menyhárt* Józseftől.

Schay Aladár: A középkori építő-
művészet és az antik hagyományok.
8-r, 110 l, 20 k. Budapest 1935.

hirtelen haragu volt, — Piét tehát a maga osztalékját a zsebébe tömte, s a képes-könyv elébe tenyerelt; ugy ült ott, s egymásután szedte ki, s dugdosta széles szájába a mandula és mazsola szemeket, kényelmesen nézegetve a képeket; ha én egy lapot gyorsabban forditottam el, mint ő óhajtá vala, reám nézett, s egyet mordult. Mivel más házánál nem akartam dulakodni, magára hagytam, körülnéztem a szobában, s az egész házban. Az első lépcsőn nem találkoztam senkivel sem, az ur és asszonyság nagy fiaikkal együtt az asztalnál ültek; az alsó lépcsőn sem láttam emberi lényt. Elhatározám, hogy a kinálkozó alkalmat nem szalasztom el, s egyszer már magamban is körültekintek a népes bucsun. A házak mellett egészen az utcza szegletéig ovatosan surrantam el, onnan pedig egyenesen a tejpiaczra tartottam. A tejes és komédiás bódék mellett tolongott a nép, bóhoczok kiabáltak, papagályok visitottak, viaszalakok hajlongottak, a verklik játszottak, az utczagyerkőczök danoltak, fütyöltek, magam sem tudtam, hogy mit nézzek meg először. Egy csinosan felöltözött nő, ki egy sátor ajtajánál a pénztár mellett ült, szavaival s integetéseivel elvégre magához csalogatott, s megvallom, nem is ellenkeztem. Ott ebédeltem, s láttam folyamokat, hegyeket, kupolákat, pompás templomokat, s végre oly képeket is, melyeket csak a felnőttek számára mutogattak, s ezeknél legtovább időztem. Mikor jó tele néztem magam, kimentem. Az eső derekasan zuhogott, de a csődülés még nagyobb volt. Aggódva gondoltam a hazamenetelre, mert a folytonos zaj annyira elkábitott, hogy az utat egészen eltévesztettem. Ekkor egy öreges ur, ki történetesen közbül esett, kalaplevéve járt jobb és balfelé, hogy a körből kiszabadulhasson, de sehol sem tudott kibuvó helyre találni. Egész magaviselete annyira nevetséges volt, hogy veszélyes helyzetemet egy perczre feledve, ő rajta jóizüen nevettem, midőn egyszerre egyik leányban Gessie szobaleányunkra ismertem.

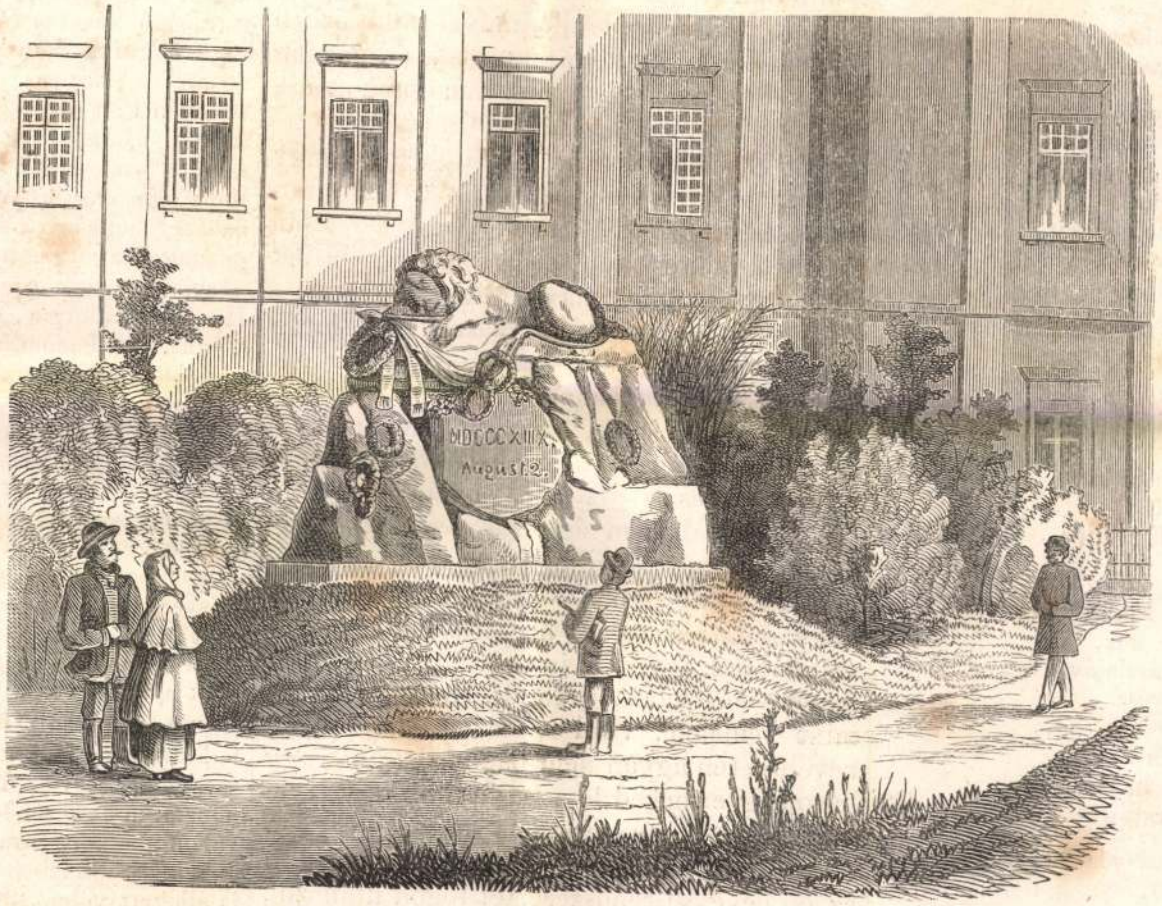

Debreczeni honvédemlék. — *(Greguss* János rajza.)

De mennyire el volt változva.

A csinos fökötő kibomlott haján rongyokban lógott alá, nemcsak arcza, hanem szemei is égtek, a vékony nedves ruha egészen hozzátapadt, sáros volt mindenütt, mint a czipője.

De azért mégis fölismertem, s hangosan kiáltottam: „Gessie! Gessie, hallja!“ „Uram Jézus, az urfi itt!“ kiáltotta, s hozzám akart jönni, de egy rőtszakállu ficzkó, ki sétánk közben több izben csipte meg a lány piros arczát, átölelte, s igy orditott: „pokolba az urfiddal, velem jöszsz!“ Ezzel magával czipelte, hiába szabadkozott a leány, hiába kiáltottam én is, mert azt hittem, hogy most bizonyosan meggyilkolja szegény Gessiet.

A kör fölbomlott, s az öreg ur szerencsésen kiszabadult. Egy jószivü tengerész tántorogva

Csak egy régi vén huszár ül
Mozdulatlan, némán,
Mély bánattal, mély sebekkel
Napsütötte arczán;
Csak egy régi, vén huszárnak
Zászlója lobog még,
Mintha várna csatajelre
És vért szomjuhoznék.

Hej vén huszár, hej vén huszár,
Szállj le, szállj le immár!
Nem rohamra harsog a kürt,
Nem a győzelem vár.
Tépd el, tépd el lobogódat,
Nincs már Magyarország!
Őseinknek szent sirhalmát
Kozákok tapodják.

Hall és lát és föltekint majd
Kétségbe esetten,
Mintha nézné, tudakozná,
Van-e isten mennyben.
Hall és lát és búsultában
Pisztolyát ragadja,
Mintha sors és világ ellen
Csatázni akarna.

„Magyar vagyok, rabbilincset
Nem visel magyar kéz,
Huszár vagyok, zászlajával
A huszár együtt vész.
Foszlányai ezt a sebet
Legjobban takarják . . .
Isten hozzád édes hazám,
Szegény Magyarország!“

Dörren a cső, piros vér foly,
Meghajlik a zászló,
És haldokló gazdájára
Búsan nyerit a ló.
Honja sirján ott feküszik
Mozdulatlan, némán,
Mély bánattal, mély sebekkel
Kebelén és arczán.

(1849.)

okosság más kifejezésének tekintem, hiszen a szerencsétlenség is közeljárt hozzám, csakhogy nem engedtem magamhoz férközni. Az isteni gondviselésnek is tulajdonithatok valamit, fennhéjjázó nem akarnék lenni, mert a mint bérmálásod alkalmával több izben nyomatékosan figyelmeztettelek, mi gazdag s előkelő urak is tartozunk a magunk módja szerint jámborok lenni, s az urat félni.

Ez előzmények után elgondolhatod, hogy változatos életemből sok mulattató s tanulságos eseményt közölhetek veled. De talán kérdheted, hogy miért nem teszem én azt életemben, a mint már eddig is egyetmást javadra s üdvösségedre elbeszéltem. Flóriánom, az apa, minden őszinteség s bizalom mellett sem mondhat meg mindent, bármily nevezetes légyen is, saját gyermekének, de a türelmes papiros nem pirul el. Ezenkivül más számitás is ösztönöz engem az irásra.

Tapasztalataim téged sok veszélytől megóvhatnak, nevelésednél én azokat hallgatólagosan s ovatosan alkalmaztam, s a nélkül, hogy sejtetted volna, megőriztelek az eltévelyedéstől. Igy, nem is tudva, nem a magad, hanem más kárán tanultál. Ha már most, a mint remélem, reád is lesz bizva egy fiu nevelése (én ugyan nem bánom, ha két vagy három gyermeked lesz is, de több ugyan ne legyen, mert nem szeretném, ha a szép vagyon elforgácsoltatnék,) szokásból sok tekintetben az én nevelési rendszeremet fogod utánozni, de tiszta belátás és tapintat nélkül az ohajtott siker igen könnyen czélt téveszthet. Mikor én már nem leszek melletted, e lapok mondandják meg neked, hogy ezt miért tettem, s azt miért mellőztem el, hogy aztán továbbra is önbelátásod által folytasd azt, mit én

Gerrit kereskedő urnak, kinek családja méltán dicsekedhetett, hogy egy öse holland tengernagy volt. — Idősb két fivérem korán elhalt, szerencsémre, mert alig ismertem őket, s ennélfogva nem is igen sajnálkoztam halálukon; ha tovább élnek, s ugyanannyi költségbe kerülnek, mint én, s utánam következő testvérem Piét: hamar nyakára hágtunk volna apám birtokának. — Nővéreimet a tartozó szeretetben részesitém, mig ellenben Piét öcsém gyakran próbára tette türelmemet. Halálom, vagy az ő halála alkalmával, minden gonosz csinjait keresztyénileg megbocsátom, már most is elnézem, hogy Mari nénénk örökségénél tizezer frtig behuzott, elnézem, hogy gazdag házi keresztre tett szert, elnézem, hogy borvirágos orra van. Mit kivánhatni többet? — Ha nem háborgat, s csak ritkán néz be Amsterdamba, nem bánom, akármeddig él. Éva néni igen jó áldott teremtés volt, s korán dicséretére vált a családnak. Tizenhét éves fővel egy szurinami magasrangu hivatalnokhoz ment nőül, s férjénél jóval hamarább kimult ez árnyékvilágból; nem bánnám ha élne, de a meleg éghajlatot nem birhatta ki. Léni néném aggszüz maradt, s a mint tudod naponkint meggyül vele a bajom, de bármily szeszélyes és zsémbes legyen is, igen gyöngéd vagyok iránta. Fösvénysége miatt növekszik vagyona, annál jobb, s ha az ég igazságos, minden birtokát én öröklöm. Az a folytonos kenegetés és kuruzslás előbb-utóbb örök nyugalomba pihenteti.

Anyám az ős Hasselaar polgármesteri családból származott, s iránta való tiszteletből viseljük e második nevet. Ez nemcsak szépen hangzik, hanem, mint később tapasztalni fogod, hozott is valamit a konyhára. Igen jószivü asszony volt, apámnál több izben szót emelt mellettem. Tovább is élhetett volna, de Lénike keresztelőjén, mely apám elutazása miatt a szokott időnél korábban történt, elrontotta a gyomrát. Fiam! ezt jól megjegyezd, vigyázz a gyomrodra, ha boldog akarsz lenni!

Kora gyermekéveimből leginkább azon sétákra emlékszem vissza édesen, melyeket villás-reggeli előtt jó időben a főutcán tettem.

DEBRECEN

Az ötvöscéh már a XVI. század elején fennáll s ez időben a nagyváradi ötvöscéhvel köt szövetséget, amelyet 1590-ben az ötvösök megújítanak.[1] A céh szabályait már 1557-ben átveszik a kecskeméti ötvösök.[2] A régi céhszabályokat újabbakkal bővítve 1598-ban adja ki a város s Rudolf király 1600-ban megerősíti azokat.[3] A díszesen kiállított címlappal[4] bíró eredeti oklevél az Országos Levéltárban van.

Az ötvösök száma 1600-ban[5]: 16, 1732-ben[6] és 1744-ben[7]: 8, 1807-ben[8]: 2.

Az ötvöscéh pecsétje a XVII. század elejéről ismeretes.[9]



A céh egyéb emlékeiből egy ónkancsó 1743-ból s egy fajánszkorsó 1744-ből[10] a debreceni múzeumban, egy aranyozott ezüst céhpohár a Magyar Nemzeti Múzeumban látható.

Az 1598-i céhszabályok szerint a mestereknek 13 latos ezüstből kellett mívelniök s minden fél girát meghaladó műre rá kellett ütnie a mesternek a jegyét. Próbabélyegről ez időben nem esik szó. A XVII. században és a XVIII. század első felében vésett és poncolt jegyek egyaránt használatosak. A század második felében kétségtelenül kimutatható, hogy az apostoli kettőskeresztet használják próbabélyegül, ~~egyelőre azonban nem tu-~~ 1807 körül megszünt a céh.[11]

DEBREZIN

Die Zunft der Goldschmiede besteht schon am Anfang des XVI. Jh. und schließt mit der von Großwardein eine Union, welche 1590 erneuert wird.[1] Die Zunftartikel werden 1557 von den Kecskeméter Goldschmieden entlehnt.[2] Die alten Privilegien werden, durch neue ergänzt, von der Stadt in 1598, von König Rudolf in 1600 bekräftigt.[3] Die Originalurkunde, mit prächtigem Tittelblatt,[4] befindet sich im Staatsarchiv zu Budapest.

Die Zahl der Goldschmiede war 1600[5]: 16, 1732[6] und 1744[7]: 8, 1807[8]: 2.

Das Zunftsiegel ist vom Anfang des XVII. Jh. bekannt.[9]

Von den Zunftdenkmälern ist ein Zinnkrug von 1743 und ein Fayencekrug von 1744[10] im städt. Museum, ein vergoldeter Silberpokal von 1744 im Ung. Nat. Museum zu sehen.

Laut der Artikel von 1598 waren die Meister verpflichtet 13 lötiges Silber zu verarbeiten und jedes Werk von über ½ Gira mit Meisterzeichen zu versehen. Beschauzeichen werden nicht erwähnt. Im XVII. Jh. und in der 1. Hälfte des XVIII. Jh. sind gravierte und gepunzte Meisterzeichen in Gebrauch. In der 2. Hälfte ist die Anwendung des ~~apostolischen~~ Doppelkreuzes als Beschauzeichen zweifellos nachweisbar, ~~vorerst ist es aber~~ Um 1807 wurde die Zunft aufgelöst.[11]

Debreceni ötvös céh

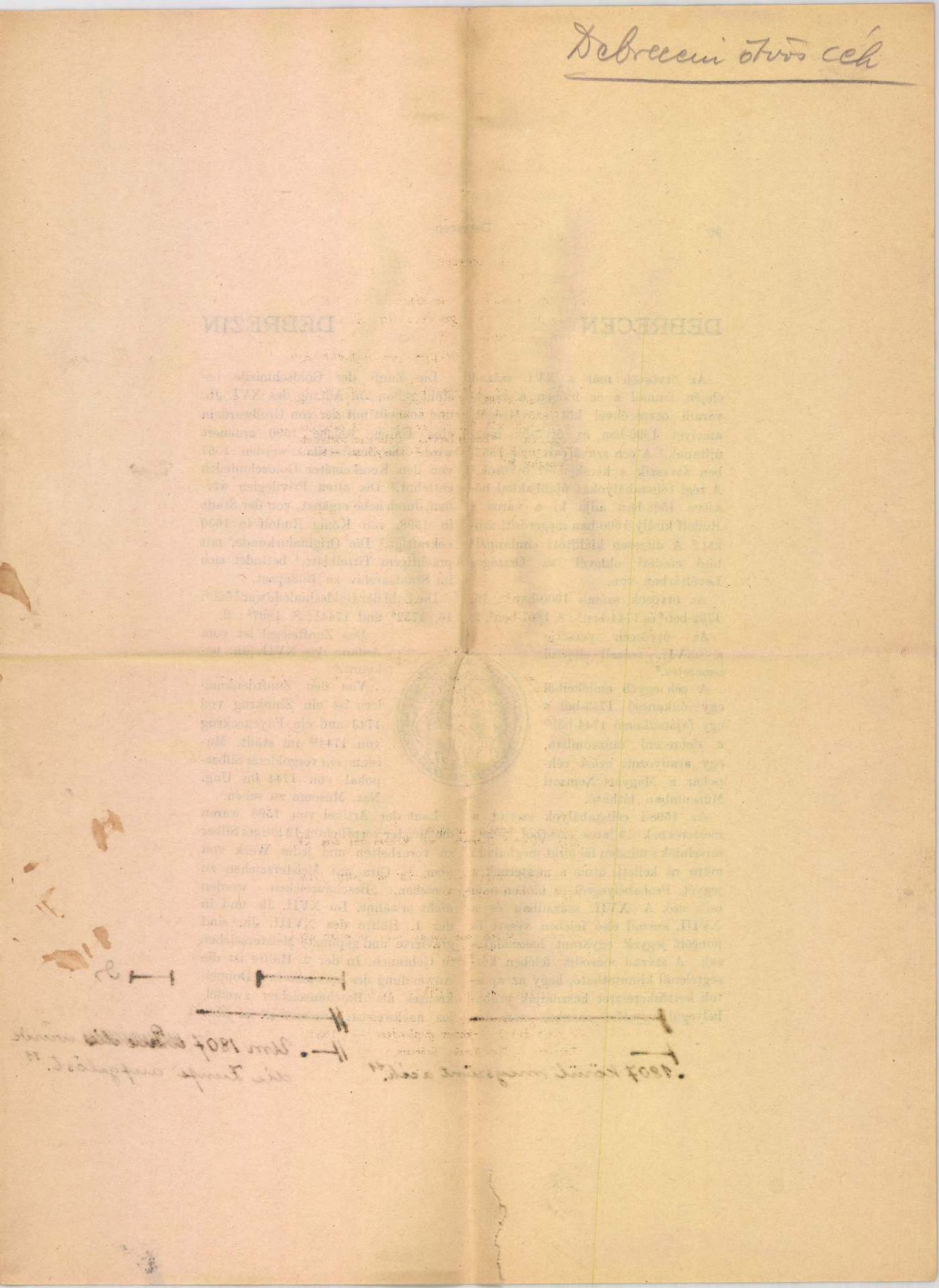

A XIX. században a város címeréből vett Agnus Dei van a próbabélyegben.

XIX. Jh. dient als Beschauzeichen das, aus dem Stadtwappen genommene Agnus Dei.

[1] Archaeologiai Értesítő 1883, 237 (Ballagi A.). — [2] Hornyik János: Kecskemét város története II. 271. — [3] Századok 1877, 800 (Rómer F.). — Történelmi Tár 1887, 595 (Révész K.). — [4] Czobor—Szalay: M. o. Művészeti Emlékei II., LXXVI. 2. — [5] Századok 1877, 800. — [6] Archaeologiai Értesítő 1904, 385 (Illésy J.). — [7] A céhpohár felirata szerint — Laut Inschriften des Zunftpokals. — [8] Szűcs István: Debrecen története, 991. — [9] Múz. és Könyvt. Ért. 1912, 288 (Kőszeghy E.). — [10] Czobor—Szalay op. cit. — [11] Archaeologiai Értesítő 1911, 49 (Kőszeghy E.)

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kormeghatározás *Zeitbestimmung*	F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kormeghatározás *Zeitbestimmung*
566		XIII. század 2. fele *2. Hälfte XVIII. Jh.*	569		XIX. század 1. fele *1. Hälfte XIX. Jh.*
567		ca 1780—1805.	570		XIX. század közepe *Mitte XIX. Jh.*
568		XIX. század eleje *Anfang XIX. Jh.*	571		1865 körül *Um 1965.*

F. sz. *Lf. Nr.*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*

Debreczeni Rákóczi-harang

Vas-Ujs. 1874. 12. l.

A debreczeni Rákóczi-harang és a német császár ágyui. Vilmos, német császár, a világhirü kölni kath. székesegyház tornya számára a legujabb időkben egy harangot öntetett ajándokul. E harang, mely „Kaiserglocke“ nevet visel, harmincz lábnyi magas és hatszáz mázsa sulyu. Ugy mondják, hogy eddigelé ez a világ legnagyobb harangja. „Micsoda ehhezképest a 60—70 mázsás Rákóczi Debreczenben, — jegyzi meg Révész „Prot. Figyelmező“-je — a melyről olvastuk valahol, hogy I. Rákóczi György azon ágyukból öntette azt és társait, a kolozsvárit s kassait, a melyeket a dicső Bethlen Gábor a németektől vett el. Jutott eszünkbe, hogy miután a porosz királyi, most már egyszersmind német császári ház, nagyon jól tudja őseinek Bethlen Gáborral való rokonságát Brandenburgi Katalinnál fogva: ha most a Bethlen Gábor győzelmeit hirdető öreg Rákóczi-harang megnagyobbitása és ujraöntése végett kértek volna az illetők nehány ágyut az öreg német császártól, — bizonyosan szivesen adott volna. Ámde egy mult évi magyar kormányparancs megtiltja a magyaroszági protestánsoknak, hogy egyházi és iskolai czélokra, segélyért külföldi fejedelmekhez forduljanak.“ Megbocsásson a „Prot. Figyelmező,“ de mi is abban a véleményben vagyunk, hogy a Rákóczi-haranghoz már még sem illenék semmi épen a német császár azon ágyuiból, melyek a franczia kétségbeesett harczokból kerültek hozzá.

ALAPITASI EV 1873

nádass józs

bu

Levélfejek. Tervezte Kassák Lajos. Szedte

Debreceni ref
nagytanyolom

Terv. Pécky Mihály

MMÉE Közl. Havi
Füretei. 1936. 7-12
rz. Nepekkel.

Fremdenverkehrs-, Einkaufs-, Reise und Transport a.g.
Budapest IV.,
Váci-utca 1.



abt. Buchhandlung
könyvkereskedés

Tek.

Müemlékek Orsz. Bizottságának

Högyes Endre - utca . 10

B U D A P E S T /IX/

=Nyomtatvány-Drucksache-Printed-matter-Imprimé=

Debreceni rk. egyház

Chilkó László: A debreczeni r. katholikus egyház vázlatos története, Debr., 1877. 2.—
— Adalékok a debreczeni róm. kat. egyház történelméhez.. 1882. 1.20
Choix de cantiques et motets populaires. Paris

Feladó Szerdahelyi László Keszthely, Károly K.ut 10.

BUDAPEST 1939 DEC. 13 15 LKd 4 LKd

APEST 939 DEC 3.-4. 741 Aa

BUDAPEST 1939 DEC 13.-4. Aa 741 Aa



29. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, JULIUS 21.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A *«Világkrónikával»* negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A DEBRECZENI KOLLÉGIUM KÖNYVTÁRA.

A VIDÉKI KÖNYVTÁRAK között mind régiségére, mind gazdagságára, mind széles körű művelődési hatására nézve első helyen áll a debreczeni református főiskola könyvtára. Az alföldi színmagyarság tudományokra lépő ifjúságának valóságos tudományos fegyvertára. De egyszersmind legfőbb művelődési eszköze egy nagy alföldi városnak és nagy kiterjedésű vidékének.

A *nyolczvanezernyi* kötet-számot immár meghaladta. Ebből mintegy hatezer kötetre menő, mindenféle szakhoz tartozó könyvekből kézi könyvtár van összeállítva a nagyközönség használatára, ez az úgynevezett *nyilvános olvasó-terem*, mely hétfőn, szerdán és szombaton egész délután nyitva áll a tanuló-ifjúság és a városi közönség számára. Kivált téli időben alig van üres hely a nagy teremben; az ifjúság különösen nagy számmal látogatja.

Körülbelül négyezer kötetet tartalmaz a *duplumkönyvtár*, melyben a másod-, harmad-, esetleg még több példányban meglevő munkák vannak elhelyezve.

A többi mind a könyvtár törzsét tevő fő- vagy *anyakönyvtárban* talál helyet. Az 1802-iki nagy tűzvész után újra épült főiskolai épület második emeletén a homlokzatot csaknem végig elfoglalja a két hajóra osztott hatalmas terem (a mellékelt kép csak az egyik hajót mutatja be). Vaspántos nehéz ajtaja épen szemben van az *Oratorium* bejáratával, melyet ez év április hónapjában jelölt meg márvány-táblával a főiskolai ifjúság, emlékére annak, hogy itt folyt le a magyar képviselőház 1849-iki nevezetes időszaka. Déli ablakai az emlékkertre s a nagytemplom hátsó bejáratára nyílnak.

Bolthajtásos mennyezetével, vaskos falaival,

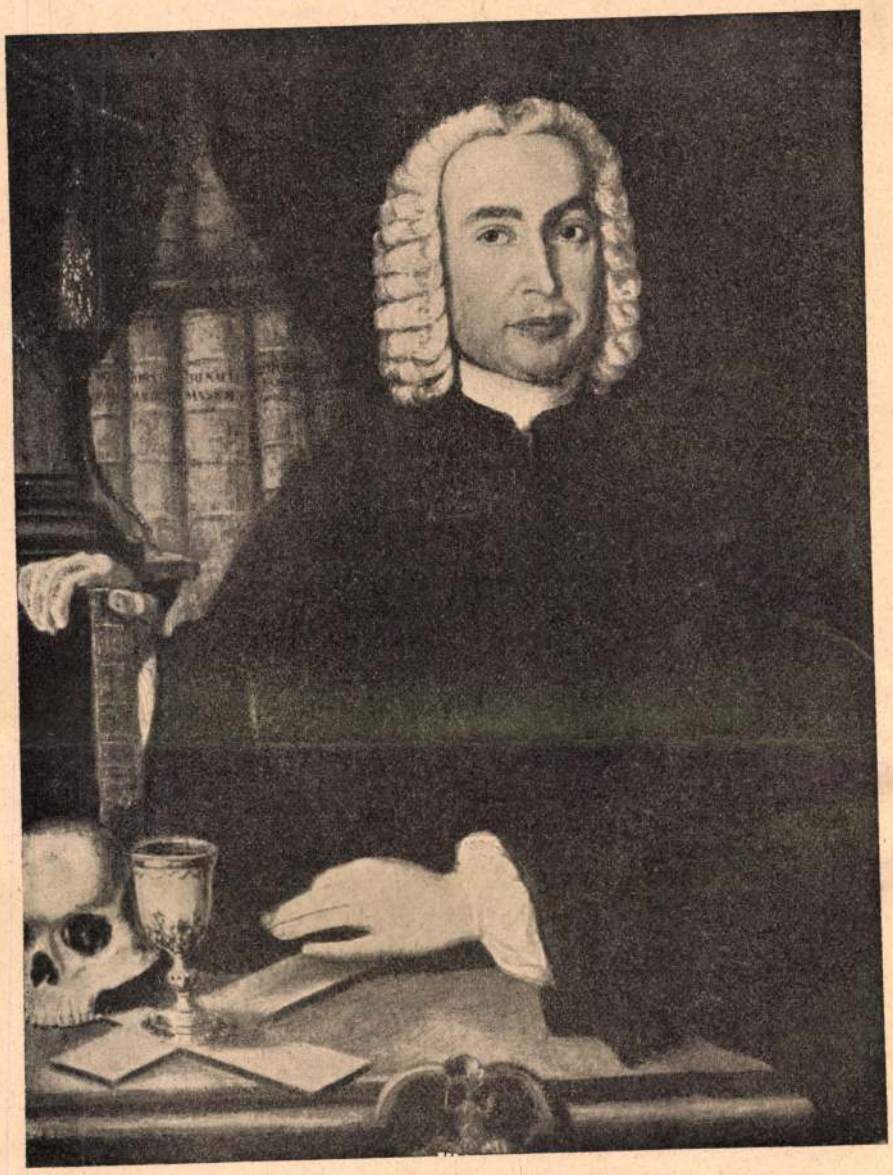

HATVANI ISTVÁN.

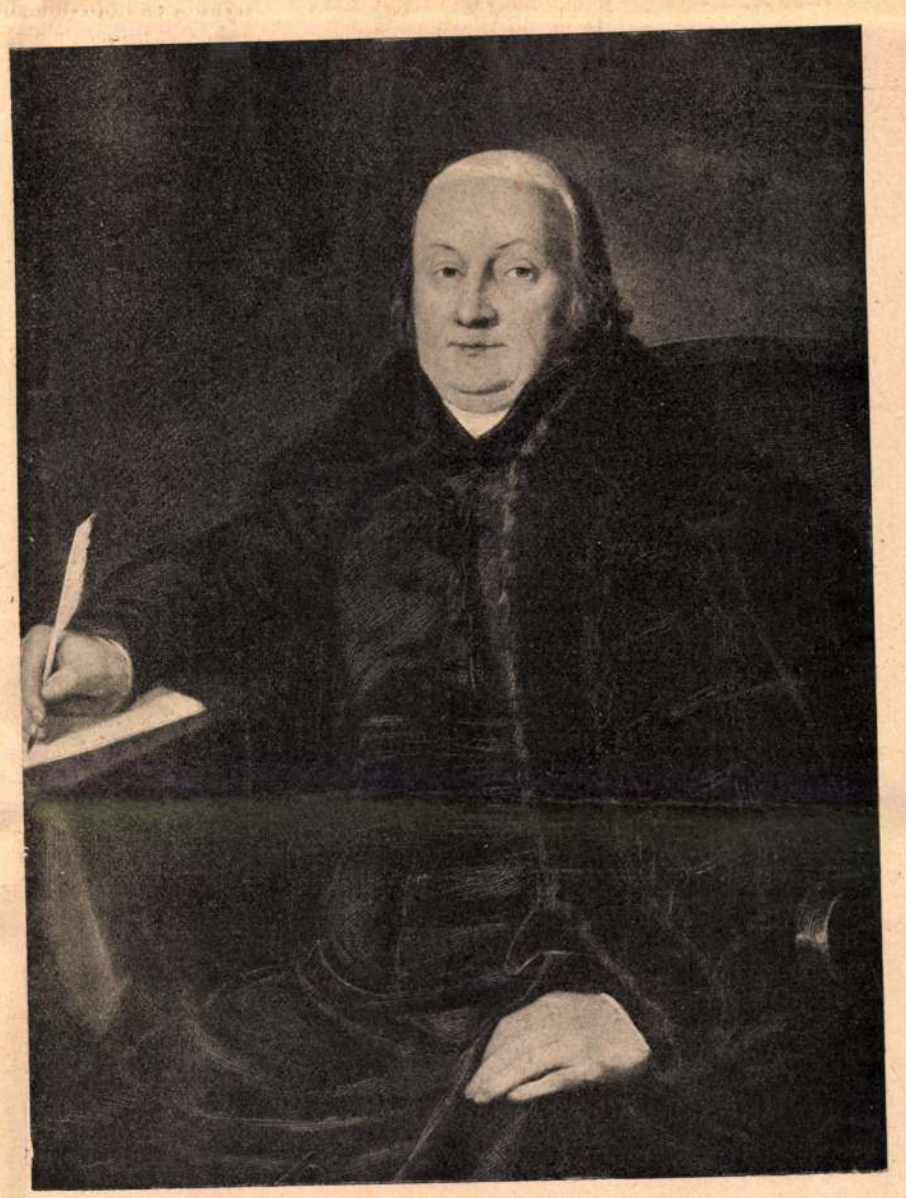

BUDAI ÉZSAIÁS.

KÉPEK A DEBRECZENI KOLLÉGIUM KÖNYVTÁRÁBÓL.

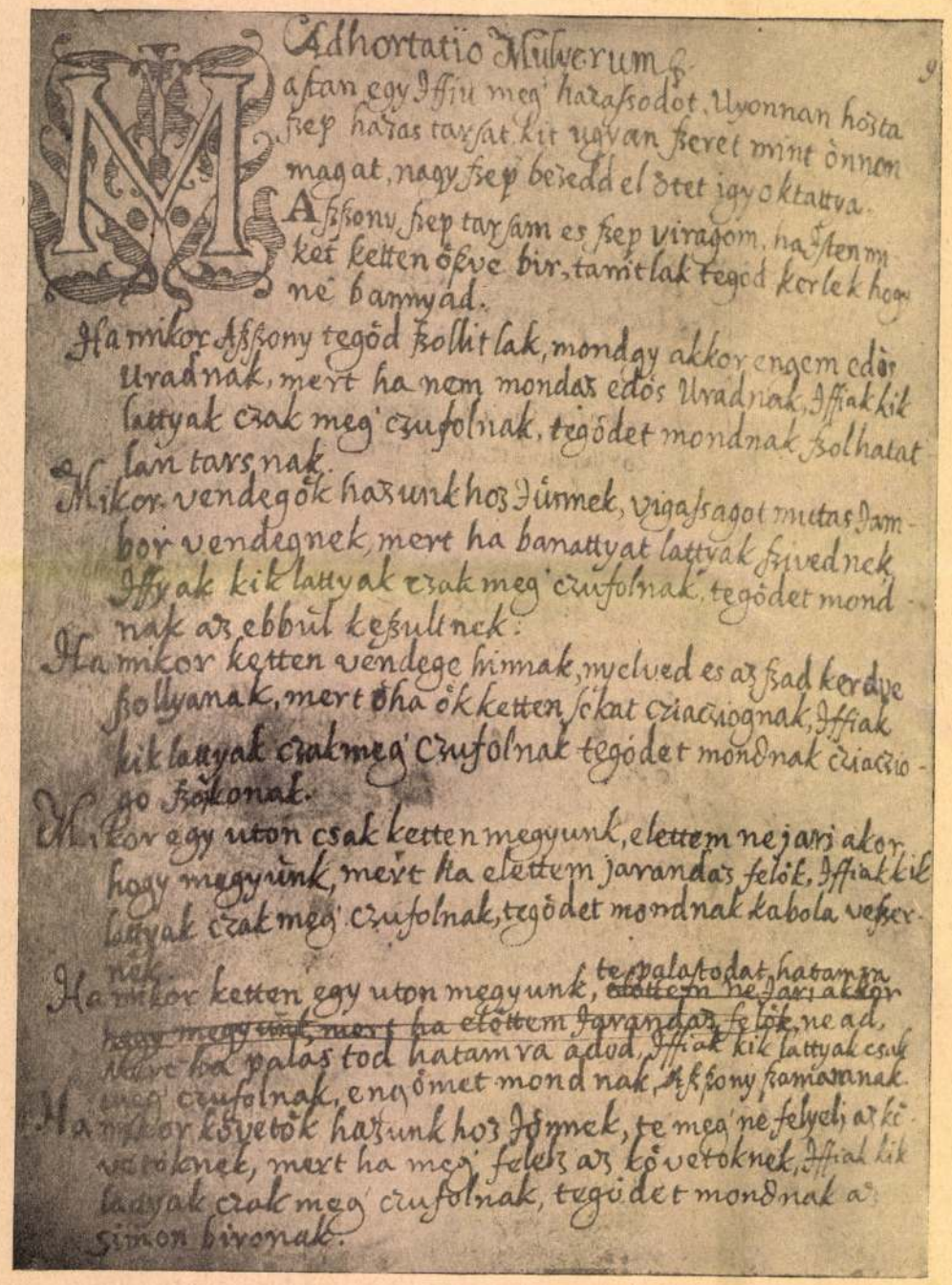
Adhortatio Mulierum.

Mafian egy Iffiu meg hazafsodot. Uyonnan hozta fzep hazas tarfat kit ugyan fzeret mint önnön magat, nagy fzep beszedd el ötet igy oktattva.

Aſſzony fzep tarſam es fzep viragom, ha iſten meg ket ketten öfve bir, tanitlak tegöd kerlek hogy ne bantyad.

Ha mikor Aſſzony tegöd fzollit lak, mondgy akkor engem edös Uradnak, mert ha nem mondaz edös Uradnak, Iffiak kik lattyak czak megh czufolnak, tegödet mondnak fzolhatatlan tarsnak.

Mikor vendegök hazunkhoz Jünnek, vigaſsagot mutaſſ Jambor vendegnek, mert ha banattyat lattyak fzivednek Iffyak kik lattyak czak megh czufolnak, tegödet mondnak az ebből keſzulnek.

Ha mikor ketten vendege himak, nyelved es az fzad kerdve fzollyanak, mert öha ök ketten fzokat cziaczognak, Iffiak kik lattyak czak megh czufolnak tegödet mondnak cziaczogo fzökonak.

Mikor egy uton czak ketten megyunk, elettem ne jarj akor hogy megyünk, mert ha elettem jarandaz felök, Iffiak kik lattyak czak megh czufolnak, tegödet mondnak kabola vefzernek.

Ha mikor ketten egy uton megyunk, ~~elettem ne jarj akkor hogy megyünk, mert ha elöttem jarandaz felök,~~ te palaſtodat, hatamra adod, Iffiak kik lattyak czak megh czufolnak, engömet mondnak, Aſſzony ſamamnak.

Ha mikor követök hazunkhoz Jönnek, te megh ne felelj az követöknek, mert ha megh felelz az követöknek, Iffiak kik lattyak czak megh czufolnak, tegödet mondnak a czimon bironak.

A DEBRECZENI KOLLÉGIUM LUGOSSY-KÓDEXÉBŐL: «ADHORTATIO MULIERUM.»

körülfutó karzataival, szobányi ablakmélyedéseivel körülbelül azt a képet adja, a milyennel bármely más régi berendezésű könyvtárunkban találkozunk.

Hogy mikor keletkezett a könyvtár, arról biztos adatunk nincs. Valószínűleg egyidős a főiskolával. Kezdetben magának az ifjúság egyetemének, az úgynevezett *kommunitásnak* volt a tulajdona; a felügyeletet is az ifjúság gyakorolta. Papok, tanárok hagyományából, a külföldi akadémiákon járt ifjak ajándékaival nőtt egyre nagyobbra. Debreczen városa is hozzájárult adományaival. Így 1702-ben a városi tanács 40 héber bibliát ajándékozott a főiskolának. Ugyanezen évből valók a legrégibb utasítások a könytár kezelője, a *bibliothecarius* számára. A legrégibb katalógust 1706-ban készítette *Naszályi István* szénior. Ekkor a könyvtár állománya 1813 darab volt. Mivé fejlődött ez a csekélyke könyvgyűjtemény kétszáz év alatt.

Katalógus azóta több ízben készült. Manapság van a könyvtárnak egy teljes czédulakatalógusa, több szakkatalógusa, nyomtatásban azonban csak a nyilvános olvasó-terem könyvjegyzéke jelent meg,

Az anyakönyvtár helyisége nem pusztán könyvtár. Részben képtár, részben muzeum is.

Hírneves tanárainak, a fejedelmi jóltevőknek, az alapítványosoknak képeit megszerezte, vagy megfestette a hálás főiskola. E képek mind az anyakönyvtár helyiségében vannak elhelyezve.

Így a *Hatvani Istváné*, kinek alakját a népi fantázia magyar Fausttá szélesítette. Hírneves természettudós és orvos volt. Az első villamgépet ő szerezte be a főiskola számára. Ma is látható a fizikai szertárban. Úgyszintén a *Budai Ézsaiásé*, ki az első népszerű magyar nemzeti történelmet írta, később püspök, tagja annak a bizottságnak, mely a Tudományos Akadémia tervezetét kidolgozta.

A *Sinay Miklósé*, a kollégium óriási tudású tanáráé, kinek számos kézirati munkáját őrzi a főiskola, és a ki rövid ideig szintén ült a püspöki székben, az egyház világi vezérembereivel azonban éles ellentétbe kerülve, tragikus véget ért; benső baráti viszonyban állott Diószegivel, a debreczeni Füvészkönyv nagyhírű írójával. A *Péczely Józsefé*, ki szintén nagy tudományával szerzett hírt a kollégiumnak. A hasonló nevű hírneves komáromi prédikátornak volt méltó fia. 1815-től tanította a történelmet a főiskolán, tanítványai rajongtak érte. Egyik legmunkásabb tagja volt az Akadémiának is. Az európai államok történetének foglalatját klaszszikus szépségű latin munkában írta meg, ezzel nevét a külföldön is ösmeretessé tette. *Lugossy Józsefé*, ki a szabadságharcz utáni idők tanárai között a legkiemelkedőbb tehetség, országszerte ismeretessé tette a nevét nyelvészeti és régiségtudományi munkásságával. A főiskola kéziratára neki köszönhet a legtöbbet. Páratlan buzgósággal kutatta fel az értékes kéziratokat s szerezte meg a főiskola számára. A könyvtár egyik legértékesebb unikuma, a Lugossy-kódex az ő nevét viseli.

Ezeken kívül még számosaké, mint *Maróthy Györgyé, Sárváry Pálé, Kerekes Ferenczé, Szilágyi Gáboré*, stb. Sőt az ifjúság tisztviselőjének, a széniornak a képe is ott látható az 1780-ik évből. Értékes kép, híven feltünteti, milyen volt a debreczeni diákok formaruhája a XVIII. század végén.

A felsorolt tanárok egyszersmind a könyvtár igazgatói voltak. (Praefectus Bibliothecae). Az ő buzgóságuk folytán főleg protestáns theológiai és magyar irodalmi munkákban a könyvtár páratlan gazdagságú. Mintegy százra menő ősnyomtatványa, számos unikum-számba menő XVI. és XVII. századbeli becses nyomtatványa és nagyértékű kéziratgyűjteménye van. A kéziratok között legértékesebbek: az említett *Lugossy-kódex*, XVI. századbeli énekek gyűjteménye, köztük néhány igen jellemző (Batizi András: Házasságról való ének, Adhortatio mulierum, Házasok éneke, Túri György vitézségéről való szép Historia, stb.), a *Debreczeni kódex* 1519-ből, legendák, példázatok, erkölcsi oktatások gyűjteménye, köztük a Katalin-legenda egy prózai feldolgozásával, a *wittenbergi magyar bursa jegyzőkönyve* a XVI. századból, továbbá *Arany, Petőfi, Kazinczy, Kölcsey, Bessenyey* és más magyar írók eredeti levelei és kéziratai, *Csokonai* legtöbb munkájának eredeti kézirata, a kollégium hírneves tanárainak számos kiadatlan kézirati munkája.

A képgyűjtemény legbecsesebb darabja azonban nem az arczképek közül való. Nem is festmény, hanem krétarajz. *Zichy Mihály* egyik legremekebb allegórikus rajza: A Messiás, (Lapunk mult évi 10-ik számában közöltük reprodukcióját.) *Orlai Petrics Somának*, Petőfi és Jókai barátjának, egy történeti tárgyú festménye érdemel még említést, nem annyira a kép művészi értéke, mint inkább a festő személye miatt. A csekély számmal levő szobrok között *Ferenczynek*, az úttörő magyar szobrásznak Csokonai-mellszobra a legértékesebb.

Nem utolsó érdekességű a debreczeni *rézmetsző diákok* relikviája. A XVIII. század végén erős szellemi föllendülés kora köszöntött be a kollégium életében. Tizenöt év lefolyása alatt a főiskola tanárai mintegy harmincz új tankönyvet készítettek és adtak ki a különböző tudományok köréből. De hiányoztak a hozzájuk való szemléltető ábrák. Ekkor a diákság maga látott hozzá, hogy előállítsa őket. *Erős Gábor* tógátus diák vezetése alatt egy rézmetsző társaság alakult 1794-ben, mely 1812-ig működött s a maga erejéből készítette el a szükséges ábrákat, térképeket, sőt a Szentgyörgyi orvosdoktor állattanában látható állatképeket is. Ez időben tehát a szükséges tankönyveket a főiskolai tanárok írták, a metszeteket maga az ifjúság készítette hozzá. Egy díszes szekrényben elhelyezett egész halom metszett rézlemez hirdeti a debreczeni diákok ügyességét és tudományszeretetét. A térképek különösen sikerültek s a mi ez időben, mikor a tanítás nyelve kizárólag a latin, igen nevezetes, *magyar nyelven* készültek. A siker, mely munkásságuk nyomában járt, még nagyobb feladat megoldására sarkalta a diákokat. Neki fogtak egy magyar nyelvű *földgömb* készítésének. A könyvtár egyik ablakmélyedésében látható ez a földgömb, melynek állványára készítői ráfestették az egész állatöv képét, sőt a naptárt is gyakoribb névnapokkal.

Egy másik sarokban a *makhinista-társaság* dicsőségét hirdetik a falnak támasztott nagybotok (gerundiumok), csákány, lámpa s egyéb tűzoltó szerszámok. Nevezetes diáktársaság volt ez is. Jókai több helyt nagy szeretettel emlékezik meg róla. Az a sok tűzvész, mely Debreczen nádfedeles házai közt csaknem minden évben nyári forróság idején óriási károkat okozott, volt a megteremtője a diák-tűzoltóságnak. A *nagybotos* volt a feje a jól szervezett s katonai fegyelemben tartott tűzoltó-csapatnak, mely idők folyamán külön *makhinát* (fecskendőt) szerzett be s igen jó szolgálatokat tett a városnak tűzveszedelmek idején. A rendszeresen üzött tűzoltó gyakorlatok pedig bőségesen pótolták a mai testgyakorlatra szánt órákat. A súlyos gerundium megforgatása volt az alapvető gyakorlat. Bizony fölért bármely mai atlétikai erőpróbával. A mai nemzedék kisatnyúlt a nagybot forgatásából, de azért mindig akad az ifjúságból egy-kettő, a ki a régiek módján még meg tudja forgatni.

A könyvtárban van végül szekrényekben elhelyezve a főiskola elég gazdag éremgyűjteménye s a néprajzi és régiséggyűjtemény egy része, valamint egy pár érdekesebb emléke a régi Debreczennek (pl. a Nagytemplom helyén volt régi templom egy felírásos kőtáblája, a régi Rákóczy-harang egy darabja stb.).

Egyszóval e könyvtár egymagában egy darab magyar művelődéstörténet, szorosan egybeforrva a nagymultú alföldi város és az alföldi kálvinista magyarság egész történetével. Nem csoda, hogy oly féltékeny szeretettel őrködik fölötte a város is, az egyház is. Ha egyébért nem, már csak azért is, mert Debreczen városának abban a forró vágyakozásában, hogy egyetemi város le-

hessen, egyik fő argumentuma, melyre jogosan támaszkodhatik, ez a nagyszabású, egyetemi-nek is beváló főiskolai könyvtár.

Csűrös Ferencz.

NAPLEMENTE.

Az ócska tornyon megkondul az óra.
Az olajerdők halavány öléből
Sötétkék árnyak surrannak a tóra.

A rét ragyog. A csendes cziprusok
Fejére biborfények hullanak.
Sziklák tövén ezer hullám susog.

A hegytetőn, havas mezőkön át
Bolyong a tűz, a szent, az olthatatlan
Letünő, élő, örök napvilág.

Halk büvölet száll. Fenn az ég ragyog,
Szerelmes forró minden. Most repül
Hozzád a lelkem. Érzed? Ott vagyok.

Mezey Sándor.

HEGYEK KÖZÖTT.

A hegyek között megtaláltuk
A vérvörösen nyugovó napot.
Én lecsüggedett fejjel álltam.
A gyermek kaczagott.
Az anyja nézte az alkonyatot.

És San Miniato orma lángolt
S a sok sugár mind a völgybe csapott.
S tüzet szórt a dóm kupolája,
S biborban égtek tornyok, ablakok.
A gyermek kaczagott.

«Menjünk haza, mert gyorsan jő az est!
Jutnak eszébe ilyenkor dalok?
Reám a teremtés ihlete száll.
Ilyenkor megint mindent akarok!»
A gyermek kaczagott.

«Két éve nem volt véső a kezemben!
Ez alatt a sors hogy megzaklatott!
Élet és halál diadalfutása —
A gyermek jött s a másik, az halott,
Az apja, az halott.

S most ujra érzem a tavasz fuvalmát,
Minden csepp vérem forró láztól reszket.
Istenem, hogyha igazán megértem!
S örömeimből és fájdalmaimból
Valami szépet és nagyot teremtek» —
A gyermek sírni kezdett.

Lehajolt hozzá és ölébe kapta.
«Én neked adom a kelő napot.
Én neked adom az egész tavaszt
S mind a mi voltam, s mind a mi vagyok.
S a mi emlékem és üdvözülésem,
Mit örökségül rám apád hagyott,
Egy élet fényét, harczát, győzedelmét,
Mindent neked adok» —
A gyermek kaczagott.

Erdős Renée.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Mari halálosan sápadt arczába csak lassanként kezdett visszatérni az életszin; szemeit ujólag fölnyitván, megpillantá Rózát és Klárit.

— Mi történt velem?

— Hát elájultál egy kicsit. Az a csunya asszony megijesztett.

— Ah, Istenem, mennyire szégyenlem.

— No ugyan, — vigasztalta Róza. — Szóra se érdemes. Mással is megtörténik. Katonadolog az!

Ezen a mondáson még Mari szenvedő arczán is bágyadt mosoly jelent meg, mert azt ugyan még soha senki sem állitotta, a mit buzgalmában Róza, hogy az elájulás katona-dolog.

A Répásiné asszonyom közlése s a modora még inkább lesujtólag hatott a kedves leánykára, kit még nem értek soha viharok. Répásinénak nagy kidülledt szemei voltak, mint a szitakötőnek; ezek már magukban félelmetesek, úgy rémlett neki, hogy ezek a szemek addig villámlanak és forognak üregeikben, míg egyszer csak ráugranak. A félelemhez járult a rettenetes felfedezés, hogy a tánczosa rabló volt, hogy egy gyilkos tartotta karjaiban. S épen akkor jött e borzalmas közlés, mikor a szive csordultig tele volt nyugtalan vágyakkal miatta, mikor a lelke fájón édelgett a letűnt óra emlékein. Nem csoda, hogy az érzéseknek ebben az összeütközésében idegei fölmondták a szolgálatot, feje elszédült és elvesztette eszméletét.

Csak az elmúlt este olvasott el egy angol novellát, melynek fantasztikus meséje még ott kavargott kissé a fejecskéjében, bár, a mai élmények miatt, csak valahol alul: a szép Dolly beleszeret egy csinos fiatal emberbe, kiről nem tudja, nem is kérdezi, mi a foglalkozása, hozzá megy, boldogan élnek London egyik külvárosában, míg a menyecske férje ellenzése daczára fejébe nem veszi egyszer végig nézni egy akasztást, a hol kisül, hogy az ő férje a hóhér, mire a szegény kedves kis Dolly összerogy az iszonyattól és szörnyethal — a kegyetlen szerző szerint. Mari abban a perczben, midőn Répásiné rásujtott a borzasztó fölfedezéssel, a benyomások összekevertetvén az éjjeli olvasmány hatása alatt és a két eset némi hasonlatossága miatt, egyenesen Dollynek képzelte magát, most, mikor felocsudott, szinte csodálkozni látszott, hogy ő még életben van, holott a kis Dolly szörnyet halt.

A mint annyira helyre jött, hogy elindulhattak, Róza a kezénél fogta:

— Menjünk már most haza kedveském és vegyük az egészet úgy, hogy egy bohókás álom volt.

Szó nélkül hagyta magát elvezetni, a sok összeröffent asszony közül, kik mindenáron szerettek volna megtudni róla egyet-mást, de se Róza, se Klári nem adott nekik semmi felvilágositást. És ez megint igazi szerencse volt a szüretelő társaságra, mert megint maradt egy kis csemege, egy második titok, mely az asszonyi koponyákban motoszkálni fog.

Róza óvakodott előhozni az esetet, ellenkezőleg, mindenféle mulatságos történeteket mondott el útközben, hogy Marit szórakoztassa s gondolatait széthessegesse másfelé; Marit azonban egy csöppet se érdekelték a Róza elbeszélései, talán oda se figyelt s kis kezét, melyet a magáéban tartott, még mindig reszketni érezte Róza. Mindamellett nem akart tágitani, hogy szétbeszélje, összehordott hetet-havat, vig apróságokat a macskájokról, mely mint kisértet szerepelt egy darabig, a papa híres szórakozottságáról mesélt el egy új adatot. No, ez okvetlenül meg fogja nevettetni. Elmondta, hogy ebéden voltak a múlt tavaszon a trencséni pénzügyigazgatónál ő és a papája, a mama szegény betegen feküdt akkoriban; (a mit iszen neked is megirtunk aranyosom.) Nos tehát ebéden voltak a pénzügyigazgatónál. Az atyus (t. i. Velkovics úr) abban a képzeletben, hogy otthon van, egyszer csak megszólal a levesnél, boszúsan lecsapván a kanalat: «No ez bizony rosz leves, de bocsánatot kérek, mert a feleségem már egy hete fekszik» lett erre nagy nevetés, a pénzügyigazgatóné elvörösödött szégyenletében, de a papa is mikor rájött, hogy nem ő a házigazda.

Mari bizony ezen se mosolyodott el, némán ment velök, mint egy árnyék. De mindegy, ha nem nevet is, vidám dolgokkal kell tartani, azért a napfény mégis szárítja a sarat, habár nem látszanék is mindjárt a szikkadás. A Királykőnél valami lilavirágot pillantott meg Róza a dombtetőn s felküldte a szobalányt; szakítsa le.

Alig hogy egyedül maradtak, Mari mohón kérdé:

— Ő is hallotta? (a szobaleányra mutatott).

— Ő is — felelte Róza.

Sóhajtott és többé egy szót sem ejtett, míg csak a csalitoshoz nem értek, mely egykor állitólag a Corvin János parkja volt. A mulatókastély rég eltűnt, de a díszcserjékből és fákból sok megmaradt, egy-egy elvadult rózsató még most is hozza a virágait, messzire eltévedt méhek vendégfogadója, kosztot és kvártélyt nyújtván, a rózsák szirmai.

— Bujjatok be ide a sürűbe, ruhát cserélni — indítványozta Róza, a ki elemében volt, hogy a kellemetlen helyzetben vezető szerephez jutott. — Ez alkalmatos hely rá, senki sem lát. Én majd őrt állok az úton és figyelmeztetlek, ha közelednék valaki.

Épen jó szerencse volt, mert alig hogy vissza kerültek most, már kiki a maga ruhájában és alig mentek néhány lépést, midőn szembe jöttek az öregek, a Velkovics pár és Tóth Mihály uram.

— No, ugyan messze elmentetek, — feddette őket Tóth Mihály — az egész hegyet tűvé tettük értetek.

— Szép az idő — felelte Róza — hát lesétáltunk a völgybe.

Marit még nem látták Velkovicsék, neki estek, összecsókolgatták.

— De milyen halovány ez a leány! — jegyzé meg Velkovicsné.

— Az igaz, nagyon sápadt vagy Mari, — riadt fel Tóth Mihály — mi történt veled?

— Nagyon megijesztette egy izé . . . (itt egy kicsit megakadt Róza, de csakhamar hozzátette) egy veszett kutya.

No az bizony megijesztette Tóth Mihály uramat is, de nagyon.

— Ne beszélj! — szisszent fel, mint a ki tüskébe ugrik, — csak nem harapott meg valamelyiteket?

— Oh, dehogy, bácsi — sietett Róza megfelelni — csak az a tudat ijesztette meg Marit, hogy veszett.

— Miről tudtátok, hogy veszett? — faggatta őket Tóth Mihály.

— Csak úgy gondoltuk, mert ismeretlen volt.

— Bohók vagytok, — nevetett az öreg úr, — nem minden ismeretlen kutya van megveszve. De most már forduljunk meg hazafelé, mert az asszony vár az uzsonnával.

Ideje is volt, az elhanyatló nap utolsó sugarai villámlottak a szőlőleveleken s otthon Tóthné nagyasszony már egy jó félórája zsémbel, hogy mind elpang a kávéhoz való tej a tűzhelyen.

Ennyi mindenféle mellékeseményt fiadzott a pápai iparos ifjúság híres somlyói szürete, mely egy nappal előbb zajlott le az általános szüretnél. Tóthéknál természetesen egyetlen szó sem esett róla, a fiatalok hallgattak a kalandjokról, de különben is volt ott most elég anyag a beszélgetésre. Rögi apó azonban estére mégis meghozta a hirt, a csőszök mind jól informált emberek, hogy az istentelen Patkó hír szerint itt járt ma a hegyen s a Findura szőlőjében tánczoló pápai asszonyok és leányok füleiből mind kiszedte az arany fülbevalókat

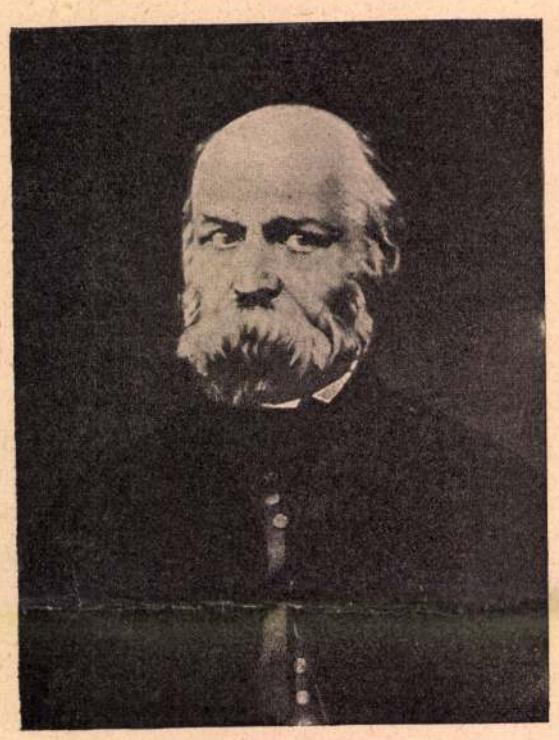

LUGOSSY JÓZSEF.

(lehetett vagy félvéka egy rakáson) aztán odébb állt. A nagyasszony a konyhában szedte fel ezt az ujságot s halálra réműlt képpel jött be jelenteni a vacsoránál ülő társaságnak. A két leány jelentősen nézett össze, de szerencsére senki sem vette észre, mert a Velkovicsné sikoltása foglalta el a főfigyelmet, melynek kapcsán kijelentette, hogy ő egy világért se marad akkor itt éjszakára, fogasson be a sógor és vitesse Pápára a fogadóba, a hol rendőrség van. Ezt a nézetet Velkovics polgármester úr is osztotta, mert ő ugyan nem fél az ördögtől sem, de nem szereti az éjjeli jeleneteket, ha álmában háborgatják, már pedig, ha Patkó itt tartózkodik a hegyen, akkor okvetlenül ellátogat ide, lévén a Tóth Mihály nábobi híre nagy csalétek.

— Nem volna egy csöpp ép esze, nagyon lenézném — fejezte ki magát — ha ide el nem látogatna.

Némi bátorság csak Rózánál nyilvánult.

— Ugyan ne nyugtalankodjék papa, hiszen elég sokan vagyunk, hogy egy ember ne tudjon velünk elbánni. Itt van a bácsi, a kocsisa, a vinczellérje és végre itt vannak a puskák, — neki pedig nincs is puskája.

— Hát én nem vagyok itt? — sértődött meg az apai méltóság Velkovicsban. — Hát én kutya vagyok? Engem nem is említesz, mi? (Szemrehányólag tekintett a kezeit tördelő Velkovicsnéra.) A saját gyermekem és nem említ. Mit várjon az ember a világtól, Zsuzsánna?

— Bocsásson meg, apuska, de úgy vettem a dolgot, hogy magát aludni hagyjuk.

— Úgy? Hm. Jó. De honnan veszed, hogy Patkó egyedül van? Miért ne lehetne itt az egész bandája? És hogy puskája sincs Patkónak?

— Mert tudom . . . az az csak gondolom — javította ki magát Róza.

— Oh, te macska! Hogy képzeled te Patkót? Bizonyosan parazollal puska helyett. No persze.

A szegény Mari ezalatt remegve ült székén s úgy dobogott a szíve, mint a kis madáré, ha a héja szárnycsattogását hallja.

Velkovicsékat e riasztó hírre ugyancsak nem lehetett volna ott tartani éjjelre, ha a tornyosuló felhők miatt be nem áll a szuroksötétség, úgy hogy még talán a bagoly se látott ez este s azonfelül a házi gazda is igyekezett őket más véleményre téríteni.

— Először is Pápára menni nagy megszeppenésre mutatna. Pedig mit szólna ahhoz a világ, hogy a trencséni polgármester megijedt? Hát ki áll már helyt, ha egy ilyen előkelő hatósági közeg is elbujik? (Hm ebben van valami igaz — dünnyögte Velkovics György). Másodszor hibás dolog azt hinni, hogy Pápán rendőrség van, vagy hogy ha van, ott legyen, a hol veszedelemben forogna. Harmadszor úgy áll a dolog, hogy ha Patkó csakugyan itt van a hegyen és ma hozzánk akar betörni, akkor bizonyosan szemmel tartja a házat, következésképen mindent megtud, azt is észreveszi, hogy a városba szöktök előle, sőt azt fogja gondolni, a mi féltett kincseinket is magatokkal viszitek, minélfogva útközben fog megtámadni és kifosztani. Már pedig itthon a falak közt mégis könnyebb a védekezés, mint a nyilt úton, a hol bokorból, csalitból egy-kettőre lepuffantanak benneteket. Azért hát szó sincs róla, hogy eleresszelek . . .

— Hiszen csak úgy értem lelkem sógor, — vágott közbe Velkovicsné asszony aggódó hangon — hogy nappalra mindig ide jönnénk és csak az éjszakákat töltenők a városban.

— De Zsuzsanna! Hát nem hallottad, hogy lepuffantanának az úton?

— Ellenben nézzük csak — folytatta Tóth Mihály — mi vár ránk itthon? Valószínű, hogy Patkó ránk se gondol és ide nem jön, annál kevésbbé, mert azt hallja, hogy vendégek vannak, meg azért, mert tudja, hogy egy szőlőbeli nyaralóban nincsen értékes holmi, és hogy a jó módú ember se hord magával degesz tárczát szüretre. De tegyük fel, hogy betör, nos, hát itt hagyja a foga fehérét. Az én jó Lankaszteremmel magam elbánok három négy emberrel, a kocsisom huszár volt, bátor ember, Rögi apó hűséges, mint egy vén kutya s azonfelül itt van a Bligi is. Majd akkor nézzétek meg Bligit, mit tud, ha a gazdáit bántják.

— És terringette itt vagyok én is — verte a mellét Velkovics is, a sok biztató szótól átmelegedve.— Hanem csak akkor költsetek fel, ha nagy baj van, mert izé . . . mert nem szeretek ölni.

Még sokáig tárgyalták ezt a thémát, Krisztina asszony pompás puncsot készített, a mi igen jól esett, mert megindulván künn az eső, a szoba levegője hűvös lett, és minél tovább hányták-vetették a Patkó ottlétét, annál többet vesztett félelmetes voltából, utóljára már csak nevettek rajta, hanem azért Krisztina asszony mégis eltűnt egy félórára és gyertyával járván a pinczében Klárival, ott egy helyen elásták a használatban levő ezüstöt, Tóth Mihály pedig arra való tekintettel, hogy Mari nagyon halovány, megnyugtatása végett elküldte Rögi apót a Potornyayék szőlőjébe (a negyedik szomszéd innen), hol villát építettek a kőművesek, ezekből fölfogadott borsos áron hármat. S ellátván őket puskákkal, egész éjjel ott strázsáltak fegyveresen a ház körül, minélfogva úgy aludt Velkovics uram a kiállott utazás fáradalmaitól eltörődve és a beszedett italoktól elringatva, mint a tej, sőt mindenki nyugodtan aludt, csak Mari nem, ki egész éjjel ide-oda hánykolódott az ágyban; Róza vele hálván egy szobában, többször hallotta sóhajtani is, de úgy tett, mintha semmit se venne észre.

(Folytatása következik.)

NAPNYUGAT SZÉPE.

— Thackeray levelei. —

A nagy emberek életirása sohasem teljes és sohasem igaz, míg elő nem kerül a levelesládák és fiókok rejtekéből az utolsó levél, me-



PÉCZELY JÓZSEF.

KÉPEK A DEBRECZENI KOLLÉGIUM KÖNYVTÁRÁBÓL.

Az első magyar szini előadást *1798. aug. 11-én* tartotta a Wesselényi Miklós báró igazgatása alatt állott társaság a «*Fejér Ló*» vendégfogadó udvarán, a mikor az akkori egyetlen szervezett vidéki szinészsereg mulattatta a fogékony debreczeni népet. Az ezen időből való szinlapokon találkozunk a *Kótsi Patkó János, Láng Ádám, Sehy* és korának legjobb komikusa: Gidófalvi *Jantsó Pál* nevével.

Ez első évben csak nyolcz előadást tartottak s augusztus 20-án a társaság tovább folytatta az útját, Nagy-Váradnak.

Ezentúl szerződés szerint évről-évre ellátogatott a Wesselényi-féle társaság Debreczenbe, még pedig mindjárt a következő 1799. esztendőben is egyhúzamban *százhat* előadást tartottak, a mint a «Magyar Kurir»-nak 1800. évi 14. számában (217. l.) olvassuk, «a közönségnek nagy megelégedésével».

Az első években a műsor jobbadán németből fordított drámákból és bohózatokból telik ki, bár néha-néha Shakespeare is előkerül ugyancsak német fordítás után való átdolgozásban. Sőt eredeti drámákat és «érzékenyítő játékokat» is mutatnak be.

Az úttörőknek Debreczenben is igen nehéz munkájuk volt, bár itt a közönség közönyével nem kellett oly erősen küzdeni, mint más városokban.

Azonban a segédeszközök, a díszletek csaknem teljesen hiányoztak, míg 1804-ben Károlyi József grófné egy egész szinházi felszerelést ajándékozott Debreczennek, «meg akarván mutatni, hogy midőn ezen csekélység által a nemzeti nyelvünknek pallérozásán igyekezik, egyszersmind Ns. Debreczen Városát ez által is különböztetni kívánja».

A «*Fejér Ló*» udvarán az előadásokat 1811-ig tartották, míg az ezen évi nagy tűzvész a szinházat is elhamvasztotta. Ezen a telken épült a mostani megyeháza, melynek falába a debreczeni első színpad emlékére díszes táblát illesztett be most a kegyeletes nemzedék.

Ezután 25 éven keresztül az úgynevezett «*Vargaszín*»-ben lakozott Thália, a Piacz- és Czegléd-utcza sarkán levő egy emeletes épületben, melynek rajzát mai számunkban szintén közöljük. E negyedszázad alatt az akkori legjelesebb szinművészi erőket ismerte meg Debreczen az Ernyi Mihály, Vándza, Éder György, Bányai József szini igazgatása alatt. 1829-ben itt énekelt azon kornak első énekesnője, Déryné, ekkor gyönyörködhetett a debreczeni közönség Szentpéteri, Szerdahelyi, Egressy Gábor művészi játékában.

A Vargaszínben levő szinház azonban nem felelt már meg a növekedő igényeknek, azért új hajlékról kellett gondoskodni, s ezt a *Harminczados-* (most Batthyány-) *utczán* találták meg a Nánássy Gábor senator Uram háza udvarán. 1835 óta itt töltötte Debreczen város művelt közönsége a szini évad alatt az estéit több, mint egy negyedszázadon át. Pár esztendeig Éder György, Csabay Pál, Fáncsy Lajos, László József és Szákfy József kezében volt a szinház. Igen jó társulat volt a Feleki Miklós igazgatása alatt álló 1846 és 47-ben, nőtagjai közt Prielle Kornéliával, Felekiné Szabó Amáliával és Udvarhelyinével. Az 50-es években Abday Sándor és Láng Bódi társulata játszott hosszabb ideig. 1860-ban pedig Latabár Endre igazgatása alatt működött igen jó társaság. E házban gyönyörködtette az 50-es években a közönséget a híres énekesnő: Hegedűsné Bodenburg Lina, továbbá: Füredi Mihály, Mátrai Laura és Mari stb.

Ezalatt azonban a harminczados-utczai ház is mindinkább szűknek mutatkozott úgy, hogy Debreczen törvényhatósága 1861. márczius 9-én tartott közgyülésében kimondotta, miszerint *állandó szinházat* fog felállítani s e czélra 150,000 frtot mindjárt meg is szavazott.

Míg a tervezés és épitkezés folyt, a Farkas Ferencz — ez áldozatkész szinügybarát — által épített *péterfiai* ideiglenes szinházban tartattak az előadások Reszler igazgatása alatt. Ez időben szerepelt a Hegedüsné és Blaháné közti időben legjobb és legkedveltebb népszinműénekesnő: Szabó Pepi is.

Az állandó szinház *Skalniczky* Antal pesti épitész terve szerint fölépülvén, 1865. augusztus 20-án, majd ünnepélyesen október 7-ikén megnyittatott Katona «Bánk-Bán»-jával és Jókai



A RÉGI FEHÉRLÓ VENDÉGLŐ (1798—1811).

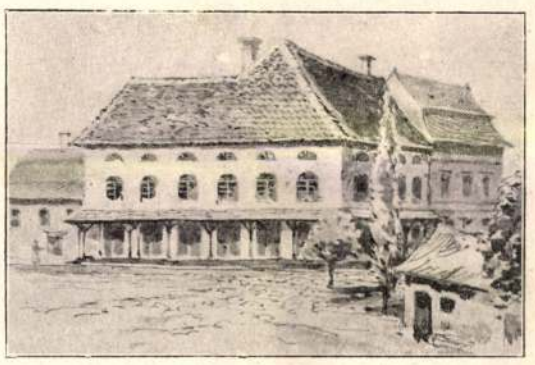

A RÉGI VARGASZIN ÉPÜLETE (1811—1835).



A NÁNÁSSY-HÁZ (1835—1861).



A RESZLER-FÉLE SZINKÖR (1861—1865).

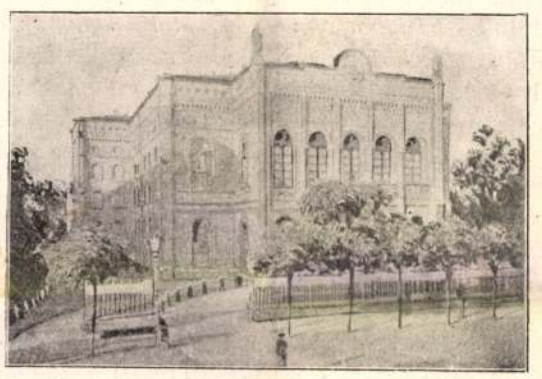

A MOSTANI SZINHÁZ (1865 ÓTA).

DEBRECZEN SZINHÁZAI.

Mór prológjával, melyet óriási lelkesedést keltve Jókainé Laborfalvi Róza szavalt.

Az állandó szinház igazgatását Reszler kapta meg, ki azonban csakhamar belebukott vállalatába. 1866. julius 1-től a debreczeni szinügyegylet vette át a szinházat 10 évre s ez az évtized Kiss Sándor intendánssága alatt a debreczeni szinészet fénykora. 1866-tól 1871-ig itt bűvölte meg a sziveket a nemzet csalogánya: Blaháné Kölesi Lujza, itt játszottak, mint állandóan szerződött tagok: Együd, Horváth Vincze, Bercsényi, Vizvári, Rónai Gyula, Vidor Pál, Tannerné, Zöldiné, Zöldi Miklós, a Foltényi-pár, a Mándoki-pár, Dósa, Gerecs, Dalnoki, Libera Gizella, Szakáll Rózsa, stb., kiknek legtöbbje a fővárosi szinházlátogató közönségnek is kedvencze lett.

Ezután ismét magánvállalkozók igazgatása alatt állott a szinház s egy ideig Mándoki Béla, később Krecsányi Ignácz lett az igazgató.

Újabb időben mint állandó tagok játszottak többek közt: Odry Lehel, Zilahi, Abonyi Gyula, Latabár Kálmán, K. Hegyesy Mari, Kiss Mihály, Somló Sándor, V. Margó Célia, K. Kopácsi Juliska, Tollagi, Rónaszéki, Balassa, Fenyvesi, Vadnay Vilma, Lánczy Ilka, mind olyan nevek, melyek jelenleg a fővárosi szinpadokon szerepelnek.

A százados évforduló emlékkövénél jól esik visszatekinteni a múltra s fölidézni azon művészi esték emlékét, a melyeken a legmagyarabb város közönsége egy századon át sirt és vigadott.

*

Az ünnepély, melyet Debreczen város hatósága és a Csokonai-kör együtt rendeztek, november 26-ikán és 27-ikén élénk részvét mellett ment végbe.

November 27-én az ünnepély első része a szinházban ment végbe. Debreczen volt szinészei közül vendégszerepeltek *Ujházi* Ede, E. *Kovács* Gyula, *Mándoky* Béla és *Ozoránd* György. Az «Aranylakodalom» szinműnek «Oroszok a Hortobágyon» czimű jelenése után a darab egyik szerzőjét, a szinházban jelenlévő Rákosi Viktort tapsolva szólitotta a lámpák elé a közönség. Az előadás nevezetessége volt még az élőkép, a mely a magyar szinészet fejlődését mutatta be. Előadás után ismerkedő estély volt az «Angol királynő»-ben.

A tulajdonképeni ünnepet vasárnap, nov. 27-én délelőtt tartották. A Csokonai-kör választmánya a szintársulattal és az ünneplő közönséggel a városi széképületből vonult a vármegyeház nagytermébe.

A vármegyeházban *Komlóssy* Arthur városi főjegyző megnyitotta a Csokonai-kör diszgyülését, melyen megjelentek *Degenfeld* József gróf főispán a belügyminiszter képviseletében, *Kiss* Áron ev. ref. püspök, *Simonffy* Imre polgármester, Budapestről *Prielle* Kornélia, *Bulyovszky* Lilla, *Ujházy* Ede, *Pázmándy* Dénes, *Hegedüs* István, *Rákosi* Viktor, dr. *Prém* József, *Szana* Tamás, *Szomaházy* István, az összes vidéki vendégek és óriási közönség. *Komlóssy* Arthur üdvözölte a vendégeket, mire *Géresi* Kálmán tankerületi főigazgató fölolvasta a debreczeni szinészet történetét. Utána E. *Kovács* Gyula, a kolozsvári nemzeti szinház tagja elszavalta «Emlékezzünk régiekről» czimü költeményét, nagy hatással. Most a társaság a vármegyeház elé vonult, a melynek falában márványtábla hirdeti a magyar szinészet száz év előtti állomását a következő fölirattal:

É ház udvarán
a városi tanács által épitett szinpadon tartotta
Debreczen sz. kir. városában az első előadást
BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS
Nemzeti Játékszini Társasága
1798. augusztus 11. napján.

A századik évforduló emlékére
kegyeletből a mult iránt, buzdításul
a jövőre
a
Csokonai-kör
1898. november 27.

A Tóth András szobrász faragta csinos emléktábláról dr. *Bakonyi* Samu, a Csokonai-kör főtitkárának beszéde alatt hullt le a lepel. Majd *Rásó* Gyula alispán, Hajdumegye közönsége nevében megőrzés végett átvette a táblát s ezzel véget ért az ünnepély első, impozáns része. Délben 200 teritékű lakoma volt. Délután 4 órakor nyilt meg a rendkivül gazdag *szinészeti kiállitás*, melyre Jókai is elküldte nejének debreczeni emlékeit. Este a szinházban ismételték a diszelőadást, *Kőrössy* Kálmán prologjával. A prologot bezáró előkép a szinművészet ama jeleseit jelenitette meg, a kiknek művészete a debreczeni szinpadon kezdődött. A leglelkesebb volt Prielle Kornélia fogadtatása. A debreczeni szinpad egykori művésznőjét a közönség virággal, babérral halmozta el. Prielle Kornélia könyezve fogadta a megható ovácziót, a mely Ujházy Edével és E. Kovács Gyulával szemben szintén tüntető mértékben nyilatkozott meg. Előadás után a Petőfi-dalkör a Petőfi-társaság küldötteit szerenáddal lepte meg.

*

A debreczeni szinészeti jubileum szép sikerében legnagyobb része van az ünnep rendező bizottság elnökének: *Komlóssy* Arthur városi főjegyzőnek, ki egyszersmind a Csokonai-kör tevékeny alelnöke. Egyik főérdeme a gazdag és tanulságos *szinészeti kiállitás* létrehozásában áll; buzgó utánjárása

folytán engedte át annyi művész és műbarát e czélra legbecsesebb ereklyéit, legféltettebb kincseit. A Csokonai-kör másik alelnöke: *Géresi* Kálmán tankerületi főigazgató pedig egy alkalmi füzetben tömören összefoglalta a debreczeni szinészet 100 éves történetét, melyet legközelebb nagyobb munkában részletesen fog megirni.

A MIKULÁS.

Goró Lajos rajzával.

Mennyi édes reménykedés, mennyi nagy terv fő igy deczemberben az apróság göndörfürtü, vagy kerekre nyirott fejecskéiben! Csodaszép bábuk, óriás hintalovak, ólomkatonák hadtestei jelennek meg a tervezgető lelkekben, töméntelen czukor és egyéb édesség kiséretében. Mind meghozhatja ezt az az áldott, várva-várt karácsony.

Előbb azonban át kell esni egy közbeeső állomáson. A Jézuska elküldi követét, a vén *Mikulást*, a ki megtudakolja: ki viselte jól magát, ki rosszul? Ha csak felerészben is beválnék az a sok fogadás, a mit a kicsikék ilyenkor tesznek, — nem lenne pajkos gyerek a világon. Nincs az a kis leány, a ki meg ne fogadná most, hogy ezentúl példás szorgalommal fog kötni, — nincs az a fiú, a ki meg ne igérné, hogy sohase fogja többet ütni a kis testvérkéjét.

Mert a Mikulás jó bácsi ugyan, de azért megesik nem egyszer, hogy czukor, meg dió helyett seprő kerül az ablakra kitett czipőcskébe.

A falusi vagy kisvárosi gyerek színről-színre is megláthatja a Mikulást, a ki nagy fekete kámzsában, kampós bottal, püspök-süveggel a fején látogatja sorra a házakat. Sokszor magával hozza lánczra kötve szolgáját, az ördögöt is, a kinek szalmából van a feje, akkora, mint egy úri tök. A hátán meg nagy puttont czipel.

Fővárosi gyermek ilyen igazi Mikulást még elvétve se lát. De azért megjelenik, csakhogy éjjel, láthatatlanul s jelekkel adja tudtára megelégedését, vagy elégedetlenségét. A jelek reggel a czipőben találhatók, czukorka, alma, dió, mogyoró, vagy seprő és krumpli képében.

Az ördög se maga jön, hanem elküldi az arczképeit. No, ha ilyen az ördög, akkor ugyan csúf lehet. Fekete testén lángvörös fej mozog, a nyelvét kiölti, hegyes orra, füle és két kurta szarva van. Néha putton is van a hátán, seprő a kezében, néha meg maga ül abban a piros selyemzsákban, a melyben a rossz gyermekeket szokta elhordani. A czukrászokkal és játékkereskedőkkel jó viszonyban van, mert nekik adja ezeket a furcsa képmásait s azok osztogatják szét a papák és mamák közt.

Az a szép néni is, a ki képünkön a krampuszt viszi, bizonyosan a czukrásztól jön. Az ő kicsikéi nem lehetnek valami jók, mert ni milyen nagy zsákja van a krampuszának. Nagyobb, mint maga.

Lehet különben az is, hogy a Mikulás csak meg akarja fenyegetni a kis csintalanokat. Mert meg szokta azt is tenni. Krampuszt tesz a czipőcskébe, de mikor már jól megijedtek tőle, talán sirtak is miatta egy verset, akkor sül csak ki, hogy a krampusz csokoládéból vagy aszalt szilvából van, a zsákjában pedig nem rossz gyermekeket hord, hanem jóféle czukorkát.

Reggelre aztán van mesélgetés a gyerekszobában, — de még az iskolában is. Meg kell tudakolni, hogy kinek mit hozott a Mikulás, egyes feltünőbb ajándékot. Pistike — a kinek a krumplija közt azért volt alma, meg dió is, — még az utczán is megállít egy rongyos, didergő, mezitlábas gyereket.

— Hát neked mit tett a czipődbe a Mikulás?

— Semmit, — felel ez gyanakodva.

— Hogy lehet ez? Olyan rosz voltál?

— Nem én, — de nincs is czipőm.

Igy történt, hogy Pistike a Mikulás hozta két szép almát odaadta egy idegen gyereknek.

RECHT SÁNDOR HEGEDŰMŰVÉSZ.

November 21-ikén rendezte első hangversenyét *Recht Sándor*, jeles magyar hegedűművész, ki nem régiben hosszabb külföldi tanulmányútjáról érkezett hozzánk haza. A Vigadó kistermében ritkán láttunk együtt ilyen nagy számú előkelő közönséget, a mely igazi lelkesedéssel ünnepelte a fiatal



Komlóssy Arthur, a debreczeni Csokonai-kör alelnöke.

művészt, a ki külföldi tartozkodása alatt nagy előhaladást tett.

Recht idegen hangzású neve mellett is törzsgyökeres magyar ember. Nagy-Váradon 1867 november 2-ikán született, tehát még fiatal ember s már is nagyobb művészi múltja van. Édes atyja Nagy-Várad város nyugalmazott alkapitánya s édes anyja, szül. Bauer Zsófia, ugyanott a városi polgári leányiskola igazgatónője. Két fiuk volt: Sándor és Gyula, kiket már serdülő korukban gondosan tanittattak a zenei szakokban is. Gyulát, a ki jeles gordonka-virtuóz volt, 22 éves korában elragadta a halál; Sándor, az idősebbik fiú e csapás sulya alatt indult külföldi tanulmányutjára, tehetségét fejleszteni és képzettségét gyarapítani. Már mint az országos zene-akadémia növendéke feltűnt ugyannyira, hogy az akadémia hires művész-tanára, Hubay Jenő, külön tanitványává fogadta a törekvő fiatal művészt. Az akadémiai évek végeztével Berlinbe került mint hangverseny-mester, hol egy nyilvános szereplése alkalmával annyira tetszett, hogy azonnal meghivást kapott Svájczba külön hangverseny rendezésre. Itt Montreuxben és Interlakenben szerepelt. Majd Párisba vágyott, hol a kitünő ajánlatok folytán a hires Lamoureux mester azonnal fölvette első magánhegedűsének; ott maradt két évig. Ezek után már csak az a vágya volt, hogy Londonba jusson. A mult évben ez az óhajtása is teljesült, és első londoni hangversenyéről a «Daily telegraph», «Times» és különösen a «Musical Courir» tekintélyes zenei szaklap kitüntető elismeréssel nyilatkoztak.

Recht Sándor rendkívül képzett zenész, tökéletes technikával kezeli vonóját s érzésénél talán csak zenei képzettsége mélyebb. E törekvő fiatal művész első nagyobb honi föllépésének sikerét mi is őszinte elismeréssel fogadjuk.

P. G.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ifjusági könyvek. Az ünnepi könyvpiaczra két díszes kiállitású és jó tartalmú művet adott ki a Franklin-Társulat az ifjúság számára. Az egyik a fiatal lányok előtt annyira kedvelt jeles irónő, *B. Büttner* Lina műve: «*Egy rút kis leány története és egyéb elbeszélések*» czim alatt jókora kötet olvasmány 12—16 éves leányok számára. Valamennyin átvonúl a leányok sok örömeinek és apró keserveinek hű lerajzolása. A kötet első darabja, a «Rút kis leány története», ezúttal már másodízben lát napvilágot, s megvan a maga története. Rónai püspök ugyanis annak idején tanítványának: Mária Valéria főherczegnőnek szerezte meg ezt a könyvet; a jó olvasmány arra birta a tudós püspököt, hogy a szerzőnőnek meleg hangú elismerő levelet irt, a fiatal főherczegnő pedig arczképét küldötte meg neki. Az új kiadáshoz Goró Lajos rajzolt hangulatos képeket. A csinosan kötött könyv ára 2 frt 50 kr. — A másik könyv: «*A kard és lant hőse*», történeti elbeszélés *Gaál* Mózestől, ki Zrinyi a költő életét foglalta regényes elbeszélésbe és szeretettel rajzolja a nagy költőt, a nagy államférfiút s főleg a jó magyart és jó embert. A serdülő kortól festi jellemét változatos eseményeknek közepette; majd Pázmány Péter udvarában s midőn férfiúvá érik: a csáktornyai várban. A «Zrinyiász» keletkezésének költői leirása figyelemre méltó, valamint a politikai életben jelentős szerepet játszó hadvezér-költő jellemzése életének derekán. Históriát olvas az ifjú a képzelmet megragadó történet keretében s főleg mint ilyen olvasmány ajánlható. Ára díszes kötésben 2 frt.

Adalékok a magyar nyelv és irodalom történetéhez, irta *Szily* Kálmán. Az akadémia főtitkára mint természettudós és a természettudományi társulat szervezője, nagy buzgalmú elnöke ismeretes. De egy 468 oldalt elfoglaló nagy kötete, mely Hornyánszky Viktor kiadásában jelent meg most, mint a magyar nyelv történeti adalékainak gyűjtőjét, magyarázóját és a nyelvtisztaság harczosát ismerteti meg. Nagyon sokan e tartalmas kötetből tudják meg, hogy Szily Kálmán irt *Nagyszigethy Kálmán, Lukács Lőrincz,* stb. álnevek alatt nyelvészeti és irodalomtörténeti czikkeket már régen.

A kötet 1869 óta elszórva megjelent tanulmányait, jegyzeteit és adalékait foglalja össze. Nyelvészszé őt az ötvenes-hatvanas évek természettudományi nyelve avatta, melylyel nem birt kibékülni. Sokat irt a «Nyelvőr»-be is. Ez a vaskos könyv az ő szerkesztői munkásságának az eredménye és igy joggal kelt figyelmet. Két főrészre oszlik, ugymint: irodalomtörténeti és nyelvtörténeti részre. A mennyire lehetett, mindegyikben időbeli sorrendet követett a szerző s csak az összetartozó czikkeknél tett kivételt néha. A könyv tartalmából kiemeljük a következő kiválóan érdekes közleményeket: Természettudományi mozgalmaink az utolsó évtizedekben. A természettudományi műnyelvről a magyar irodalomban. Régi magyar megfigyelések. Magyar természettudósok száz év előtt. Az első geografiai magyar nyelvtan. A honfoglaló magyarok természetrajzi ismeretei, stb. Ezeken kivül még sok más fontos és figyelmet keltő adat van a testes kötetben, a melynek második, nyelvtörténeti, része szintén igen gazdag. Ára három forint.

Asszonyszerelem, elbeszélések, irta *Muntureanuné Hrabovszky* Julia, a kitől nem régiben «Keleti Páris» czimű kötet jelent meg, bukaresti rajzokkal. Elbeszéléseiben otthonosan keresi föl a román népet és román világot. Ebbe jobban is beleillenek az ő szenvedélyes női alakjai, kikben sok az érzelem és vágy, kiket gyötör a szerelem. Az «asszonyszerelem» Muntureanuné elbeszéléseiben igazi boldogságot nem biztosít s ezek az asszonyok mind szenvednek. Az irónő tehetsége megérdemli, hogy az olvasóközönség megismerje. A könyv az Athenaeum kiadásában jelent meg s ára 1 forint 20 krajczár.

Kártya-kódex. *Szomaházy* István szerkesztésében és az Athenaeum kiadásában «*Kártya-kódex*» czímen jelent meg egy kötet. A könyv a kártyajátékról szól; ismerteti minden játék módját, szabályait, a szerkesztő külön elmés törvényczikket fűz valamennyihez, pontokba szedi a kártya-babonát és végül a kártya-műszavakat, mondások jegyzékét is könyvéhez teszi. A szerkesztő hét kiváló magyar írót is megszólaltat benne a kártyáról: *Jókait, Rákosi* Jenőt, *Mikszáth* Kálmánt, *Herczeg* Ferenczet, *Rákosi* Viktort, *Bródy* Sándort és *Ambrus* Zoltánt, kik a saját tapasztalatukról beszélnek. A könyv ára 1 frt 20 krajczár.

Olcsó könyvtár. A Franklin-Társulat népszerű vállalatában, az *Olcsó Könyvtár* sorozatában megjelent: *Petrarka összes szerelmi szonettjei,* fordította Radó Antal (541—44). *Schiller élete és jellemrajza,* irta Szász Károly (545—46). *A kastélyban,* Storm Tivadar novellája (547). *Corneille* «*Cinnája*» (548). *Racine* «*Athaliája*» (551—52). *Czuczor* Gergely kisebb költeményei (549—50). *Prescott* essayje II. Fülöpről (552—54). *Zollner* Béla: Schiller tanulmányainak fordítása. Megjelent továbbá Brough *Flipper és Nobler* czimű vígjátéka *Csiky* Gergely, *Dahn* Félix «*Odhin vigasza*» czimű történeti regénye *Csáky* Albinné grófné fordításában. A sorozat egyes számai tiz krajczárért kaphatók.

Magyar könyvtár. A Radó Antal szerkesztésében megjelenő *Magyar Könyvtár*-ból megjelent a 65—70. számait: Cicerónak «*Az öregségről*» irt műve a Fábián Gábor régi jó fordításában, Latkóczy Mihály javításával; Rudyard Kipling «*Indiai történetek*» czimű elbeszélései Mikes Lajos fordításában; Kabos Ede «*A csengeri kalapok*» czimű elbeszélésgyűjteménye; Szalárdi János XVII. századbeli «*Siralmas Krónikā*»-ja Angyal Dávid magyarázatával, Arany János «*Toldi*»-ja. Egy-egy szám ára 15 krajczár.

Mi a spiritizmus? irta *Dessewffy* Arisztid. A czim magában foglalja a tartalmat. A szerző lelkes híve a spiritizmusnak, mely immár a társaskörök napirendjéhez tartozik. Dessewffy azt is fejtegeti, hogy a spiritizmus elve és jelentkezése nincs ellentétben a vallással, sőt azt kiegészíti. A próféták által is a spiritizmus mutatkozott, s ők mediumok voltak. A szerző becsületszavára fogadja, hogy mindazok a jelenések és szellemi kijelentések, melyeket leir, valóban úgy történtek. A könyv ára 3 forint.

Népdalok. *Lányi* Géza az ismert czimbalomművész egy egész füzet magyar dalt adott ki, Lampérth Géza «*Megjöttek a huszárok*» czimű népszinművének dalait, csupa pattogó, zamatos igazi ma-

THEA-SZÁLLÍTÓ KARAVÁN A SZIBÉRIAI ORSZÁGUTON.

Az angolok keletindiai nagy áldozatait és erőfeszítéseit még mindig nem követi a várt siker, s a thea, az emberi nem kétharmadának egyik legkedveltebb élvezeti czikke, még most is túlnyomólag Khinából kerül Európába. Óriási mennyiséget hoznak ebből évenként, részint tengeri hajókon, részint szárazföldön, Szibérián át. Az utóbbi természetesen nehezebb és költségesebb szállítás, mivel átlag 6—8 ezer kilométernyi útat kell vele megtenni, mig hajózható folyók vagy vasutak nagyban megkönnyítik a szállítást; mindamellett igy is sok millió forintnyi értékű theát szállítanak évenként, sőt a forgalom emelkedőben van, mivel általános a nézet, hogy a nem tengeren szállított úgynevezett «karaván thea» aromája inkább megmarad, mint a vizen szállítotté.

A thea-karaván Khinából a nagy Gobi-sivatagon át jut Szibéria határszélére, Kiachta nevű igen tekintélyes kereskedő városba, részint teveháton, részint ökörszekereken. Itt átrakják az oroszok szekerére vagy szánjaira az évszakok szerint, s egész hosszú kocsi vagy szánsorozatból álló karaván indul azután együttesen útnak a nagy szibériai posta-úton egész Tomszkig, hova rendesen csak két hónap múlva érkezik meg, s a hol a theacsomagokat raktározzák s gőzhajóval küldik Oroszországba, a karaván pedig ismét visszafordul s európai árukat szállít kelet felé s nagyobbrészt Khinába.

A szibériai thea-karaván, a mint azt képünkön is láthatjuk, meglehetős lassusággal halad előre. A lovak, melyeknek ezt a hosszú útat felváltás nélkül kell megtenniök, rendesen csak 5—6 kilométernyi útat tesznek meg egy óra alatt, s egészen hozzá szoktak ahhoz, hogy a nagy hóban elérhető legnagyobb kényelem kedvéért egymás lábnyomaiba lépjenek s e közben igen gyakran pihennek. Nincsen minden szánnak külön kocsisa sem, sőt költség-kimélés végett gyakran megtörténik, hogy csak 6—7 szánra jut egy felvigyázó ember. Rendes körülmények között nem is okoz ez nagy bajt, mivel a néptelen sivatagokon a lovak egészen szabályszerűen mennek egymás után; de némelykor sok kellemetlenséget okoznak a tolvajok, kik éjjelenként a theadobozokat igyekeznek eltulajdonítani. Időközönként ezek a tolvajok nagyon elszaporodnak, s mivel a kocsis felelős a drága theáért, a kocsisok elkeseredése oly nagy, hogy a rajta csipett tolvaj gyakran életével is fizet merényletéért. A múlt évben történt, hogy a kocsisok egy ily rajta csipett tolvajnak lábát egy fához, haját pedig egy lehajtott galyhoz kötötték, s azután ezt a galyat hirtelen elereszstve, a felcsapódó ág a tolvajnak fejebőrét szakította le.

Az a nagy szibériai posta-út, melyen ezek a thea-karavánok járnak, már régóta fennáll, s Szibéria lakott vidéke főkép annak mentén terül. Mivel azonban Szibériában, melynek területe Európánál is nagyobb, alig lakik öt millió ember, igen természetes, hogy a falvak még e nagy posta-út mentén is gyéren fordulnak elő, s az egyes községek között nagyon sok a teljesen lakatlan és műveletlen föld, annyival inkább, mert itt nincsenek tanyák, vagy magánosan álló házak, mint mi nálunk.

Nehány kilométernyire a falvaktól megszünik a földművelésnek még a nyoma is. Maguk a falvak, bármily eltérő jellegű s eredetű lakosaik vannak is, tojásként hasonlítanak egymáshoz, mivel az orosz kormány (mely atyáskodó gondját még erre is kiterjeszti) csak egyforma építkezési módot enged meg, s kisebb községekben nem is igen van vagyonos ember, ki nagyobb házat építene. Rendesen a legnagyobb épület a templomon kivül a börtön s a legfeltünőbb a postaház, melyen az állam czimere van s mely előtt fekete-fehér lámpa-oszlopok vannak. Ezen házakban szállanak meg az utasok legalább a lovak váltása alatt, itt mindig kapnak theát s esetleg más frissítőket, sőt egyes szobák is állanak rendelkezésükre. A városzobák legtöbbnyire igen bűzösek, mivel szellőztetni itt nem igen szeretnek. A falvak szélein legtöbbnyire vámsorompók is vannak: de ezek a legtöbb esetben csak arra szolgálnak, hogy a szarvasmarhák és más házi állatok ne kóboroljanak ki a mezőkre.

Heteken át tartó egyhangú útja van tehát a thea-karavánnak, melyet azonban a közbeeső városokban eltöltött elég kellemes órák váltanak fel. Mivel azonban a karaván útja épen nem sietős s az együttes haladás sok mulatságot okoz: a szegény szibériai lakosok már is aggódva néznek a most épülő nagy vasút megnyitása elé, félvén, hogy kenyerüktől megfosztja őket. Ezt nem fogja tenni, sőt sokkal több dolguk lesz ezután a fuvarosoknak; de a szibériai theakaravánok rövid idő alatt épen úgy megszünnek, mint megszüntek nálunk is azok a karavánok, melyek a debreczeni híres vásárra vonultak évről-évre az ország különböző vidékeiről.

A DEBRECZENI KOLLEGIUM ÉS NAGYTEMPLOM.

Révész Bálint halála alkalmából bemutatjuk azokat az épületeket, melyek nemcsak az ő működésének főszinhelyei voltak, de egyúttal a «Kálomista Rómá»-nak is főbüszkeségei, a méltán híres debreczeni kollegiumot és nagytemplomot.

A debreczeni kollegium — a mint e főiskolát ősrégi időktől fogva mindenki nevezi — mind e mai napig a legtekintélyesebb főiskolája a magyar protestánsoknak. Van benne hittani intézet, jogakadémia, tanitóképezde és gymnázium, sőt egész a legújabb időkig még a reáliskola is itt zsellérkedett. A nagy épületben mintegy 50 tanár közel ezer tanulót oktat, a benlakó növendékek száma évről-évre mintegy 300 s magának a kollégiumnak vagyona jóval meghaladja az egy millió forintot, nem is említve, hogy a tanulók között táplálkozás, ösztöndíj, jutalmak és segélyek czimén évről-évre legalább 30,000 forintot osztanak ki, mely összeg nagyobb részt a kollegium javára tett jótékony hagyományok és alapitványok kamataiból kerül ki. Maga az iskola épülete — illetőleg annak csak utolsó átalakítása s kiépitése — közel 200,000 forintba került, s felszerelése is igen jelentékeny összeget képvisel, a melynek igazolásául elegendő csak azt említenünk fel, hogy a főiskola 60,000 kötetet meghaladó könyvtára híres arról, hogy tömérdek igen becses régi magyar könyv s közöttük számos unikum őriztetik benne.

Nem egyszer említették már, hogy a debreczeni s más protestáns főiskolák jelentékeny számmal levő ösztöndíjai nagyon hozzájárultak ahhoz, hogy közéletünkben — legalább régebben — sokkal nagyobb volt a kiváló állású s jelentékeny szerepet játszó protestánsok száma, mint a lélekszám aránya szerint várni lehetett. Debreczen és Nagy-Enyed különösen élénk igazolásai ennek az állitásnak, mivel e két protestáns főiskola hírnevessé vált növendékei között egész sereg van olyan, kiket jóformán az elemi iskolától kezdve maga a főiskola tartott el s nevelt fel a szülők anyagi segítségének igénybevétele nélkül. A tápintézetek, legációk, korrepetitorságok, stb. intézménye bő források voltak mindenkor a szorgalmas szegény tanulóknak.

A debreczeni kollegium e mellett még más szerepet is játszott a multban: valódi központja volt a tiszántúli magyarságnak. A nagykiterjedésű és 800,000 léleknél többet számláló tiszántúli ev. ref. egyházkerületnek minden egyes tagja adakozott a kollegium közszükségletére s indirekte részt vett annak kormányzásában és tanárainak megválasztásában; s mivel a papok, tanárok, sőt az intelligens elem többi osztályainak nagyobb része is innen került ki, valódi benső vonzalommal viseltettek iránta.

Meg is érdemelte. 1550-től fogva, midőn az iskola fennállásának első nyomait találjuk, a mai napig mindig voltak itt országos hirű professzorok s a magyar irodalom elsőrangú bajnokai: Meliusz Péter, Maróthy, Hatvani, Budai Ézsaiás, Péczely, Lugosy s mások, s e század ele-

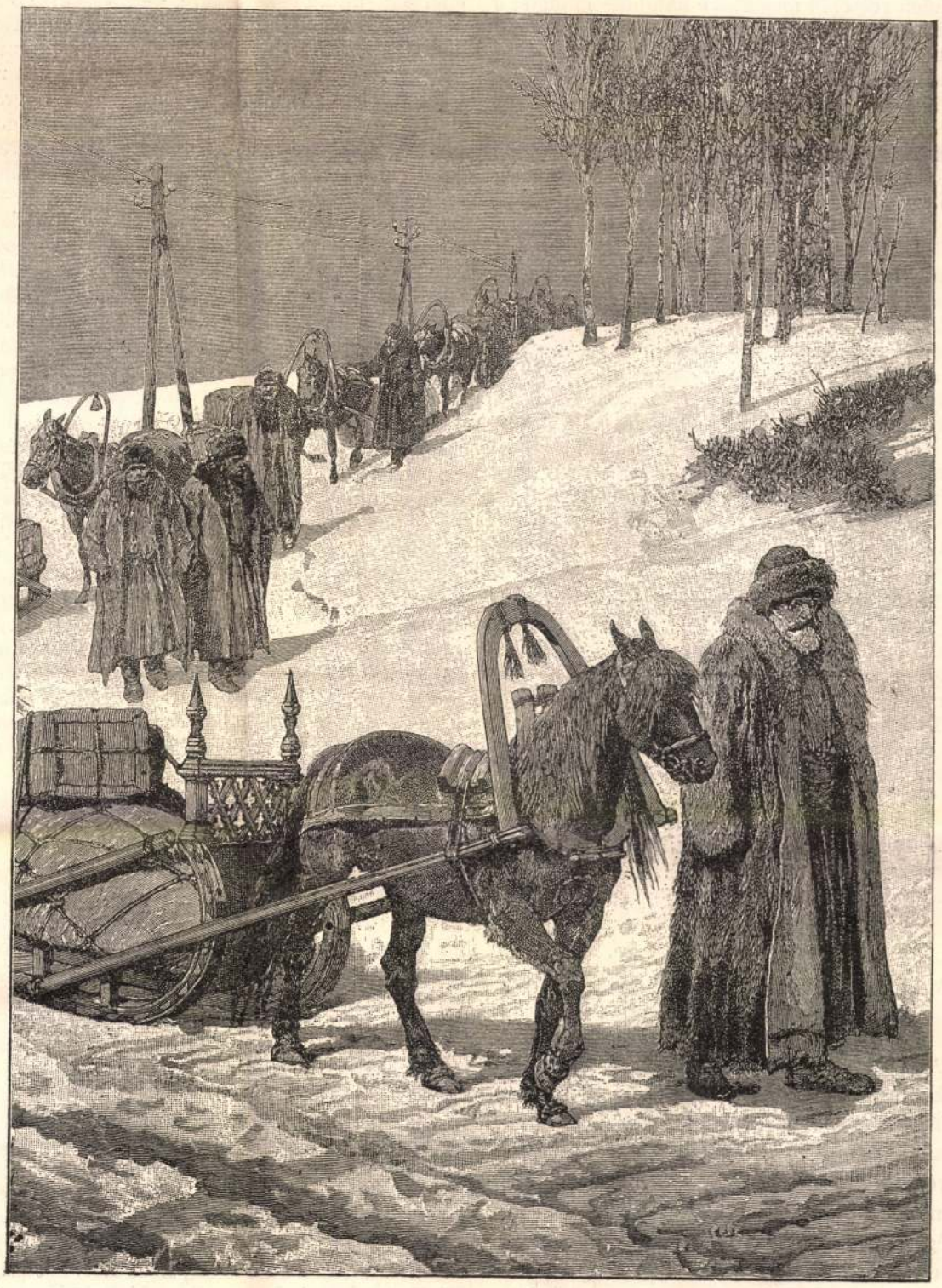

THEA-SZÁLLÍTÓ KARAVÁN A SZIBÉRIAI ORSZÁGUTON.

jén a kollegiummal kapcsolatban egész irói csoport keletkezett, «a debreczeni kör», köztük a híres Csokonai Vitéz Mihály. Volt idő, a török hódítás korában, midőn Debreczen volt a magyar tudományosság menedékhelye s elsőrangú állását azután is sokáig megtartotta.

A kollegium mai épülete véglegesen csak a 70-es években épült ki, de csinos homlokzata, melyet képünk is bemutat, még e század elejéről való. Ebben a homlokzatban van a híres könyvtár s mellette a baloldali sarokban az az imaterem, a hol 49-ben a Budapestről Debreczenbe vonult országgyülés tartotta üléseit. Az épület többi szárnyai főkép a tanulók lakásait foglalják magokban. 4—12 tanuló van egy-egy szobában saját maguk köréből vett vezetők alatt. Régebben minden tanuló külön egyenruhában járt, s az iskolai szervezet egész külön kis köztársaságot alakított sokféle tiszti ranggal. Ma a tógás deákok s csattos czipős professzorok nincsenek többé, s eltünt sok híres ifjusági egylet is, köztök az oly sokszor megénekelt tűzoltó ifjuság, de a benlakás szervezete ma is igen érdekes s a kollegium növendékei között sokkal szorosabb kapcsot hoz létre, mint más iskolákban. A kollegiumnak 5000 □ métert meghaladó két udvara van s előtte egy díszes kis park, melynek egyik részében van a képünkön is látható nyugvó oroszlán, az 1849 julius 2-iki debreczeni csata emléke s más helyén Csokonai Vitéz Mihály márvány szobra, Izsó Miklós költői alkotása. A kollegium mellett van a füvészkert, kórház, tornacsarnok, s a kollegium tulajdona még számos földterület és ház, mely utóbbiak nagyobb részében tanárok laknak. Debreczen városa pénzzel, fával segíti a kollegiumot s a kollegiumi ifjuság énekkara különösen temetéseknél jelentékeny pénzösszegeket keres.

Közvetlenül a kollegium előtt levő park mellett fekszik a nagytemplom, a főtérre nézve, s a kollegium homlokzatát elfedve. Az utas a város minden részéből meglátja e hatalmas épületet s a vasuttól a főutcza felé jőve, egész szépségében tárul fel előtte. A jelenlegi templom egyidejűleg épült a kollegium homlokzatával az 1802-ki nagy tűzvész után, mely a fél várost elhamvasztotta s köztük a Bethlen Gábor által épített régi templomot is. A tűzvészből csak a híres 50 mázsás Rákóczi-harang maradt meg, melyet I. Rákóczi György a rakamazi hadjárat alkalmával elfoglalt ágyúkból 1636-ban öntetett, ez is megrepedt s csak 1875-ben öntetett újra. A nagytemplom, két tornya rézfedéllel, mintegy hatezer áhitatoskodó számára épült, de meglehetősen rossz akusztikával. Bensejét a kálvinista puritánság szelleméhez hiven, semmi festés nem diszíti, egyedüli pompája a nagy orgona; az is nagy ellenzés mellett mehetett be oda. Egyik nevezetessége ennek a templomnak, hogy 1849 április 14-ikén itt hirdették ki a függetlenségi nyilatkozatot. A nagy templomnak külön papja nincs. Debreczen négy kálvinista templomából csak az «ispotályi»-ban van külön lelkész, a többiben öt lelkész felváltva működik a káplánok s theologusok segédkezésével.

A nagytemplomot körülvevő széles előtornáctól balra, a hatvani-utcza sarkán van az a kis földszintes ház, hol az elhunyt Révész püspök lakott s előtte terül el a főpiacz, melynek képünkön is látható legnagyobb oszlopcsarnokos háza a Degenfeld-ház, Tisza Kálmánné tulajdona. Az egész környék azonban vegyesen van megrakva földszintes, s emeletes házakkal s a kövezet és helyi gőzvasut mellett még láthatjuk a nagy homokot, az előkelő boltok mellett a régi modorú kofákat. Debreczen múltja, jelene s kezdődő jövője egyesül itt. —ö—

A POZSONYI MÁRCZIUSI ESEMÉNYEK 1848-BAN.

Egykorú levél.

Az 1848/49-iki emlékek kiállítása alkalmából sok olyan, eddig ismeretlen adat kerül napvilágra, mely e nevezetes korszakunkra vonatkozik. Az én gyüjteményemben is előfordul egy levél, melyet nem tartok érdektelennek megismertetni, mert a közvetlenség melegével írva, eléggé tájékoztat a pozsonyi márcziusi események kezdete felől. De beszéljen maga a levél szószerinti szövege.

Kedves Atyám!

Előbb Józsinak, azután bácsinak és most folytatólag édes atyámnak irok eseményeinkről. Bécsben a lázadás (márcz. 13-án) hétfőn, megtörtént; előkezdetén szombaton és vasárnap még fenn voltam, s csak az csalt le, hogy Pozsonyban nagyobb dolgokra számítottunk, — nem is hasztalan. Hétfőn délután történt az első nyilvános összecsoportozás a sétatéren. Itt az ifjuság hallatlan szabad beszédekben nyilatkozott a reform mellett, s több ezer ember csatlakozván hozzájuk, a megzavart csend helyreállítására jónak látta a nádor a konzervativ fölovászmesteri helyettes helyett a liberális párt egyik bajnokát, gróf Ráday Gedeont tenni. — Kedden fogadták el a főrendek, — miután Metternich és Apponyi lemondásuk hire megérkezett, — a rendek felelős miniszterium, stb. iránti föliratát. Ugyane nap rendelték el, hogy ezt egy küldöttség (mintegy 75—80 tagból álló) vigye fel, s hogy a rendek részéről Ő Felségénél Kossuth Lajos beszéljen, ha szükség leend erre. Mig ezek délután 5—6 óráig folytak az országházánál, teméntelen ember csoportozott az utczákon egybe. A pecsovicsok eltüntek; a gyűlés bevégeztetvén, az ifjuság, polgárság, stb. Kossuthot égbekiáltó éljenzések közt lakásáig kisérte, innét, — bár csepergett az eső, — mindenki a sétatérre ment, hol többféle indítványok tétetvén az ifjuság részéről a város kivilágitása, nemzeti ünnep rendezése, Kossuth részére fáklyászene, stb. iránt, az utolsó fogadtatott el, gróf Batthyány Lajos és Teleki László közbeszólásukkal, mik mind nagy fentszóvali szónoklatokban történtek.

Az estvét minden ember az utczán töltötte, 1/2 10 órakor vette körül a «Zöldfa» vendégfogadó előtti tért a polgári katonaság, ifjuság, mesteremberek, parasztok, stb. tömege, mintegy 2000 fáklyával. Az ifjuság részéről fölköszöntésre *Kossuth*, Batthyány Lajos, Teleki László, s más ellenzéki uraktól körülvéve, — a «Zöldfa» erkélyéről felelt, s kikiáltotta, hogy az ausztriai kormány megbukott, hogy a felelős miniszterium megnyerése annyira bizonyos, hogy ime bemutatja a leendő miniszterium elnökét, gróf Batthyány Lajost; intette a népet, a sokaságot rendre, kitürésre s a diadalomra jutott elvek iránti hüségre. Mintegy 15,000 ember, — több mint a mennyit valaha egy csomóban láttunk, — hallgatta a beszédet. Az ifjuság kivont kardokat villogtatva vette körül a közepettük felállított asztalt, melyen tolmácsuk állott. Az *Eljen*-eknek vége-hoszsza nem volt, a polgárság az első demonstratiónál nem tudta, hogy mutassa ki elegendő sympathiáját. Katonaság sehol sem volt látható, hihetőleg az új lovászmester okos parancsából, s kicsapongás nem is történt.

15-ikén reggel ment el a küldöttség Bécsbe, miután a nádor még 14-ike estéjén előre felszaladt. Délután egy sereg fiatalság ment a küldöttség után, — mint mondatik, — segiteni a bécsieknek, kik Kossuthnak szintén fáklyás zenét akarnak adni.

Az a hire, hogy Metternich Magyarországon bujkál s jelenleg Oroszvárott van; továbbá, hogy Apponyi, a volt kanczellár, halálos beteg, hogy több mágnás lemondott Pesten a mágnási czímről, hogy Olaszország egyesülvén, köztársaságot szándékszik alakitani... Minden ember, még a napszámosok is csoportosan politizálnak az utczákon. A jövendölgetéseknek vége-hoszsza nincs.

Annyi most már bizonyos, hogy az oppositio nyert, s most a legszükségesebbek át fognak rövid idő alatt menni. A fő Rk. az első halálos döfést megkapták makacsságukért, úgy mint eddig álltak vétojokkal, fenn nem fognak maradni. Bizonyos, hogy az országgyülést Pestre fogják áttenni, Erdélyt összekapcsolják Magyarhonnal, a városoknak még az országgyülésen szavazatot adnak, az örökváltságot tisztába hozzák. Nemzetőrséget alakitanak.

Az időjárás se jó, se rossz, még eddig semmi se drágul, sőt inkább olcsul, s az alvidéki hajók felérkezvén, még olcsóbb lesz. Ugylátszik, Magyarországon az átalakulás békésebben fog megtörténni, mint másutt, bár a tótoktól lehet egy keveset tartani, s a horvátok is nyilt lázadással fenyegetődznek.

El is feledtem volna, hogy candidatus miniszterek gróf Batthyány Lajos, Deák Ferencz (ki után követeket küldöttek), Báró Eötvös József, Gróf Széchenyi István, Szentkirályi, Kossuth, Bezerédy, Fáy András, Teleki László és Domonkos, s főleg báró Perényi Zsigmond.

— — — — — — — — — —

Szerető fia
VÁRADY ÁDÁM.

Pozson, Apácza-ucza, Schönhoffer-ház.

*

A mint látható, a levél nincs keltezve, de az irott dátumot pótolja az összehajtott levél külsejére nyomott osztrák postabélyegző két sora: «Pressburg 16. Mar.», mely mellett a czimzés olvasható: «*Tekintetes id. Várady József táblabiró urnak Szigeten, Máramarosban*».

E több jellemző adalékot tartalmazó magánlevél irója családos ügyvéd volt akkoriban Pozsonyban; de azért a forradalom kitörésekor azonnal beállott most is élő nagybátyja századába önkénytesnek. Várady Ádám, a későbbi olaszországi legionárius, további élete és hányattatása oly változatos, hogy annak ismertetését máskorra kell halasztanom s ezuttal csak azt említem még fel róla, hogy a mult évben halt meg, hazájától távol, 73 éves korában, mint egy minden tekintetben becsült ember és mindvégig kitünő magyar hazafi. VERESS ENDRE.

EGY IGAZI IRÓRÓL. *

Sajnálatomra csak ma jutott véletlen kezeimhez a «Pesti Napló» azon kis közlése, melylyel Szalóczy Bertalannak a «Szépirodalmi Könyvtár»-ban megjelent elbeszéléseit megtisztelte.

Sajnálatomra, — mert tudom, hogy nálunk, mint többé-kevésbé mindenhol, «ujságának» véleményét vakon magáévá teszi az olvasó közönség zöme, — kényelmesebbnek találván, elsajátítani másnak kész véleményét, mint saját vizsgálata, gondolkozása, fáradsága nyomán önállóan alkotni magának egy olyant, melynek azután volna individuális értéke is! — A kényelem! — hisz ez a modern ideál, — ezt szolgálja számtalan új és legújabb találmányunk anyagilag, — ezt szellemileg a journalistika, melynek irmodora oly kiválóan istápolja a gondolkozási röstséget, könnyed, chablonszerü alakban találván fel a közönségnek a többé-kevésbbé pikánsan elkészitett mindennapi tápot, melyet ép oly chablonszerüen bevesz, magával asszimilál, mint mindennapi kenyerét. És ha azután «*lapj*ából» merített bölcsesége szerint jár el, azt képzeli: van neki saját egyéni nézete, meggyőződése! Igy van az vidéken szerte a politikai, de igy az irodalmi téren is; — és ezért sajnálom, hogy ennyire elkésve jutottam nyomára ama Naplóbeli kis közlésnek, mely Szalóczy kötetét, a «Szépirodalmi Könyvtár» egyik gyöngyét, oly vaskos bunkóval üti agyon, sőt már el is temette, és kiméletlen szavakban megirta fejfájára az epitaphiumot is!

E tetszhalott számára kivánnám felébreszteni olvasó közönségünk érdeklődését, és *csupán* azt! Mert meg vagyok győződve, hogy, ha kiveszi korán ásott sírjából bármelyik olvasónk, kinek ízlése még el nem vásott a külföldi regényirodalom bizonyos túlfüszerezett neme által, vagy kinek másrészt látkörét nem szorítja a chablon szük keretébe a modern, polyglott, kozmopolita tárczairodalom; ki bir még fogékonysággal az üde, friss, közvetlen, a szív melegéből fakadó, eredetien és zamatosan *magyar* irály iránt, — az hálával fog adózni nekem e figyelmeztetésért, — valamint hálával adózom én azon kiváló ízléssel bíró férfiúnak, ki *számomra*

* Hat évvel ez előtt, midőn «*Képek*» igénytelen czim alatt egy Miskolczon kiadott beszély-gyüjtemény megjelent, elismeréssel adóztunk a *Vereskövi* álnév alá rejtőzött irónak, kit a népies elbeszélés terén szépirodalmunk egyik hivatott munkása gyanánt üdvözöltünk, a kiben megfigyelő tehetség nem közönséges előadási képességgel párosul. Irói egyénisége jellemzésére fölhoztuk, hogy meseszövése egyszerű, természetes, alakjai valódi emberek, széles körvonalokban domborulnak elénk. Ugyanazon szerzőnek azóta több elbeszélése is megjelent, — leginkább a «Fővárosi Lapok» hasábjain, — s az itélet, mely felőle alakult, nagyban és egészben a mi fönnebb kifejezett véleményünknek adott igazat. Legutóbb a «Szépirodalmi könyvtár»-ban jelent meg egy kötet elbeszélés Szalóczy Bertalantól (az egykori Vereskövitől). A «Pesti Napló» kritikusa, megemlékezvén e kötetről, meglehetősen szigoru, sőt igazságtalan itéletet mondott fölötte, megtagadván tőle az izlést, irodalmi színvonalat, s még népies színeit is póriasoknak, parlagiaknak, stb. nevezvén. Ez a birálat birta rá Csáky grófnőt, a közoktatásügyi miniszternek nagy műveltségű s irodalmunk fejlődését élénk figyelemmel kisérő nejét, hogy megirja s közlés végett beküldje lapunkhoz az itt egész terjedelmében közlött levelet.
Szerk.

* Hirdetési ekhó *

Ha költő volnék, úgy kezdeném: a hirdetés lesz versem tárgya ma... A téma nem oly megvetendő, mint első pillanatra látszik. Néhai Csillagos *Szabó* László könyvben írta meg *a hirdetés tudományát*, amiről amerikai egyetemeken külön e célú katedrákon prelegálnak. Még doktorátust is lehet szerezni belőle! (Egyetemes hirdetéstudor, dr propag, univ.) Való, hogy pszichológus lélekbúvárnak, társadalombölcselő szociológusnak, történelemkutató historikusnak, de sőt lingvista nyelvésznek is elsőrangú anyaggyűjtőtelep a hirdetések dzsungelje. Például az a tény, hogy *Courths-Mahler*-regényekért «sokat fizet» egy könyvesbolt: bepillantást enged olvasóközönségünk folyton emelkedő irodalmi színvonalába. Ellenben lélektani nívójutalmat érdemelne egy harisnyagyárnak ez a hirdetése: *drágább van, de jobb nincs!*

*

Az apróhirdetések rovatában — hacsak nem kérgesszívű uzsorás avagy konjunktúraspekuláns — minden széplélek először a Házasság, a Levelezés rovatát olvassa. Mit lehet tudni? «*Szép*, fiatal tanító ajánlkozik férjnek» — olvassuk első blickre. «Hatvanas urinő jól szituált élettársat keres. *Szép testben szép lélek* jeligére.» Reméljük a miskolci urinő (túl van Hatvanon) azóta megtalálta a szép testhez illő szép lelket. Ez a hirdetés egyébként némi tragikus mélabúval szól. De van aztán a szerelmi humornak is képviselője. «Negyvenes lány férjhez menne. Cukrászok előnyben. Jelige: *Nyáron ketten fagyasztunk.*» És télen? Olvasztunk? Ez az idei tél valóban alkalmas lett volna rá, de már — sajnos — közeledik a fagyasztás, azaz a szerelmi hév ideje. — Vannak egészen különleges ízlésű szerelmes-ifjak. Például az, aki *magyar viseletű* házastársat keres. Nem jelzi közelebbről, hogy matyó hímzéshámozás, vagy kalotaszegi nyakába-varrottas kell-e neki. — Özvegy tisztviselő nősülne kizárólag *folyómenti városból*. Ahogy Szegeden mondanák: ehhez van kedve! Egri nő, hallod-e te kőrösi lány (vagy simongáti), hollywoodi árva is hiába pályázik. A tenger asszonya? Messinai ara? Vissza neki, bárha az anyja, szép huga jöne ajánlani! Ámde a balatoni habcsókok, jóllehet álló, de édesvíz mellől, talán nem mellőztetnek. Orleansi szűz is pályázhat, mert a Loire mellett fekszik.

*

A jó házassághoz nem kell szőnyeg. De bútor kell. Az egyik bútormagazin kombinált szobákat hirdet háromféle típusban. Legolcsóbb az *Ámor*, drágább a *Vénusz*, legdrágább a *Jupiter*. Nem tűnik ki, hogy miben különböznek ezek a bútoregyvelegek, de úgy gondoljuk, hogy az *Ámor* szerény garszon-háló, afféle *nappal ágy, éjjel szék*, a *Vénusz* talán magános, önhibáján kívüli budoár, a hatalmas *Jupiter* pedig, a maga kilenc csatlós-holdjával, bizonyára sokgyermekes családok számára rakja ki a heverő helyeket. — *Romház* eladó. Reméljük jobb állapotban van, mint a drágeli rom, bár hiszen ha leszakad a romház, egy helyébe ezer is akad. — *Tűkörpalota* lebontásából többszázezer tégla eladó. Hát ilyen is volt Pesten? Meg kellene kérdezni az öregurakat.

*

Főhívjuk a gazdasági rendőrség figyelmét a következő hirdetésre: «Nagy söntés, pályaudvarnál, *régi aranybánya*, eladó.» — «Fasarok nagy menynyiségben páronként kapható.» Jeligéje lehetne: Páros sarok a legszebb a világon. — «Eladó egy darab 3 éves mén.» A hirdető még hozzáteszi, a habozók animálására: «Autobusz-megállónál.» — «Hálószobabútor ezer forint előleggel eladó.» Valaki ezt írta a cégnek: Az előleg jöhet! — «Fogait elkészítem két szoba, konyha festéséért.» (Fogfájós szobafestők jelentkezzenek! Netán festőművész is jó lesz? Persze, csak absztrakt-festészet jöhet fogszámításba. Esetleg még a merészebb poenillisták. Portréfestők, csendéletben dolgozók, tájképisták kizárva.) — Fatálisan antidemokratikus sajtóhiba: «Mikroszkópot, *genttifugát* veszek.» Kommentár nélkül: «Sokoldalú, *tettrekész*, gyermekszerető, fiatal nő ajánlkozik egy-két személyhez.» Hasonló: «Ismét kapható vagyok a régi, jó minőségben. *Boon* Julianna.» Az egyik kirakatban biciklihez való biztonsági lakat vigyorog, ezzel a felírással: «Ezt a *bringát alma* lehet *elszajrézni*.» Nyertl

*

Franciaországban divatos a jósok önhirdetése. Morkosz «professzor», aki most jött Egyiptomból, a titkos tudományok hermelikus hazájából, *astroradiesthographiával* operál. Kartomancia, rátétel, küldje be hajfürtjét! Madame Marthe jó pénzért bárkinek felállítja a horoszkópját. — Francia mintára nálunk is kezd divatba jönni a rövidítés. *Fizetési kedv* például nem azt jelenti, hogy a vevőnek túlnagy kedve van a fizetséghez, hanem azt, hogy az eladó kedvezményeket ad a rögtönfizetés módozatait illetőleg (pl. papírban vagy ércben, lehet réz is). A közeljövőben ilyen legapró-hirdetéseket fogunk látni: KIFLI. Ami azt jelenti, hogy Keresem Igazi Férfi Lovagias Ismeretségét Ki az a kőszívű emberfia, aki ne sietne segítségére annak a fiatal teremtésnek, aki pillanatnyi pénzzavarral küzd és egy svájci lapban 300 frankot kér a megadott telefonszámra? Vannak még filantróp megtalálók is Svájcban, akik drága apróhirdetést tesznek közzé, jelezvén, hogy csinos töltőtollat találtak, amit a becsületes tulajdonos bármikor átvehet...

*

Megállapíthatjuk, hogy a reklám-líra még igen kezdetleges fokon áll. Ugyszólván gyermekcipőben rímel. Mily döcögős például ez a verspár: «Meleg szobája úgy lehet, ha vesz selypi lignit-szenet.» Jobbakat várunk! Például az egyik gyümölcsvers javított kiadása így szólhatna (termelőkkel szemben kézirat): «Alma úgy jó, ha nem férges, Hashajtószer lehet mérges, Szén helyett száraz fát égess, Aszalt szilva egészséges.» Kissé biedermeieres, de hatásos lenne ez is: «Hegyek alján Él a talján, Férjhez menne Fiatal lyán.» — Agresszív, de szuggerál: «Ne legyen olyan agyalágyult, Vulkánt vegyen, ha alágyujt!»

*

Irodalompolitikai szempontból fölmerül a probléma: vajjon ki szerkeszti a nagytömegektől olvasott hirdetési rovatokat? Szerkesztik-e egyáltalán? Vajjon nem kellene-e rábízni valamely specialistára? Mert ha csak úgy mellékmunkaként vállalja valaki, könnyen elsikkadnak a műfaj nemes hagyományai. Mi lenne például, ha a sportrovatos kontárkodna bele a hirdetés tudományába? Átírná a szöveget a maga gusztusa szerint: «Jóformábani rangadó nő megismerkedne lesállásban levő férfival.» Talán a rendőri riporter? «Andrássy-úti társbérletemet elcserélném Markó-utcai összkomfortossal.» Az irodalmi rovatvezető lírai bájra stilizálná a rideg merkantil-szöveget: «Madame Récamier, alig használt Bergère, néhány Louis XVI. eladó.» Vagy: «Chateaubriand, Wellington nálunk a legjobb!» A kriptoreakciós segédszerkesztő pedig beláthatatlan zavarokat okozna: «Küldjön *Franco*-csomagot, remetefűcukorkát külföldön *rekedt* barátjának. Ant*unesco* et Comp.»

Garázda Pál

Március 15-én felszentelik helyreállított debreceni Nagytemplomot

(A «Magyar Nemzet» debreceni tudósítójától.) 1944 őszén bombatalálatok súlyosan megrongálták a debreceni ősi református Nagytemplomot. Három év helyreállító munkája után, a hívek, az egyház és az állam áldozatvállalásából a Nagytemplom belseje ma már régi fényében ragyog, a külső helyreállítás folyik és 1949 április 14-ére, a Nagytemplom történelmi napjának, a Habsburg-ház detronizációjának százéves fordulójára fejeződik be.

Március 15-én újra felcsendül a dicséret s újra felhangzik az Ige a prédikátorok ajkáról a Nagytemplomban...

A felszentelő istentiszteletet kezdetéig lázas iramban folynak az utolsó simítások a templomban. Helyreállították a művészi értékű *tölgyfakapukat*, a templom hatalmas hajóinak fala és a kupola az *elefántcsontszín négy árnyalatában ragyog*, szerencsés harmóniában olvadva össze az Ur asztala, a szószék, az orgona és a padok *nemes barna színével*.

A templom kálvinista puritán berendezését úgy állították helyre, hogy *teljesen azonos képet mutasson a száz év előttivel*, a padok legapróbb faragványait is a régi metszeteken megőrzött minták szerint készítették el a debreceni iparosok.

A 2700 sípú orgona heteken át tartó, éjjel-nappal egyaránt folyó munkával készült el időre.

Beállították ismét a templomba a történelmi nevezetességű széket, amelyen a *trónfosztás napján Kossuth Lajos ült a debreceni Nagytemplomban*. A nevezetes széket 1944 szeptember 15-én, a Nagytemplomra zuhanó bombák rombolása, a gyujtóbombáktól keletkezett tűz pusztítása elől *Szenes* László és *Sulyok* Kálmán lelkészek mentették ki. Most a centenárium évében visszakerül a történelmi szék a méltó, régi helyére...

A Nagytemplom *világítását rejtett, felpárkányok mögé elhelyezett reflektorok és nagyerejű lámpák biztosítják*. A megvilágítás olyan, hogy árnyékot nem vet sehol. A templom fűtését *légfűtéssel* oldották meg, a legnagyobb hidegben is 12 fok lesz a templom hőmérséklete.

A felszentelő istentiszteletet március 15-én, reggel lesz, dr *Révész* Imre, a tiszántúli református egyházkerület püspöke hirdeti az Igét. Délután *1000 tagú hórus részvételével egyházzenei hangverseny* lesz, este nyolc órakor még egy hálaadó istentisztelet. Az egyház tiszta demokratikus szellemben biztosítja híveinek az istentiszteleteken és a hangversenyen a részvételt. Fenntartott helyek csupán a hatóságok képviselői számára lesznek, *a közönséget érkezési sorrendben engedik be*. Akik a délelőtti istentiszteletre már nem férnek be a 4000 férőhelyes templomba, azok között a délutáni hangversenyre osztanak ki belépőjegyeket...

Csehszlovákiában felújítják a nép

Prágából jelenti az *MTI:*

A csehszlovák kormány legutóbbi minisztertanácsán több fontos kérdéssel foglalkozott. Elfogadták a belügyminiszter javaslatát, amely szerint újból megindítják a bűnvádi eljárást olyan esetekben, ahol — a számonkérő rendelettel ellentétben — a multban megszüntették, vagy nem is indították meg. A minisztertanács elhatározta, hogy *az ország egész területén felújítják a népbíróságok működését.*

A *Rudé Právo* jelentése szerint egyetlen napon 41.523 új tag jelentkezett felvételre a csehszlovák kommunista pártba.

Buenos Airesből érkező *AFP* jelentés szerint Wladimir *Suchan*, Csehszlovákia argentinai ügyvivője lemondott állásáról.

Az *Exchange Telegraph lakesuccesi* jelentése szerint Jan *Papanek* disszidált csehszlovák UNO-kiküldött beadványt nyujtott be az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez Csehszlovákia ellen. A beadványt elutasították, mert Papanek jelenleg magánember, az UNO pedig csak elismert kormányok hivatalos előterjesztéseivel foglalkozhat. *A chilei kormány most elhatározta, hogy Jan Papanek beadványát magáévá teszi.* A chilei ődelegátus jegyzéket nyujtott át *Trygve Lie* főtitkárnak, a jegyzék különböző vádakat emel Csehszlovákia ellen. Amint ismeretes, Chile nemrégiben megszakította diplomáciai kapcsolatait Jugoszláviával és Csehszlovákiával.

Jan Masaryk külügyminiszter temetése

Jan *Masaryk* külügyminisztert a Czernin-palotában ravatalozták fel. A külügyminisztérium hat tisztviselője áll díszőrséget a ravatal körül, amelyet fehér és vörös rózsák díszítenek. Pénteken korán reggel hatalmas tömeg lepte el a Czernin-palotát, a csehszlovák külügyminisztérium épületének környékét, egész nap és egész éjszaka folyt a tisztelgő felvonulás Masaryk ravatala előtt. Pénteken estig körülbelül ötszázezer ember vonult el, hogy lerójja kegyeletét a ravatal előtt.

Délután két órakor kezdődött a temetési szertartás a prágai Nemzeti Múzeum Pantheonjában. Megjelent *Beneš* köztársasági elnök és felesége, a kormány tagjai, a vezérkar főnöke, a Prágában akkreditált diplomaták és más előkelőségek.

A ravatalnál *Gottwald* miniszterelnök mondott búcsúztató beszédet. Hangoztatta, hogy Masaryk a kormányválság első napjaiban azonnal és határozottan különvált a válság előidézőitől, amit az is bizonyít, hogy nem mondott le. Őszintén és komolyan gondolta azt, amit kijelentett: *a néppel fog menni, s ezt a köztársaság ellenségei nem tudták megbocsátani.* Aki ismerte Masaryk érzékeny természetét, megérti, milyen súlyosan érintette az utóbbi támadások áradata. A mély fájdalom hangján búcsúzott az elhunyt külügyminiszterről.

A külügyminiszter koporsóját ezután ágyútalpra helyezték, a lakosság sűrű sorfala között katonai díszpompával a Czernin-palotába kísérték, ahonnét Lanyba szállítják, a családi sírboltba.

Amerika nem ellenzi a Palesztina felosztására vonatkozó terv elejtését

New Yorkból jelenti az *Exchange Telegraph:*

A francia delegáció dolgozószobájában újabb megbeszélés volt a palesztinai kérdés tárgyában. A Szovjetunió elküldte delegátusait, de azok nem vettek részt a vitában. A megbeszélésről nem adtak ki hivatalos jelentést. Általános benyomás szerint *Amerika már nem tesz kifogást az ellen a javaslat ellen, hogy Palesztina felosztási tervét jelenlegi formájában elejtsék.*

Diplomáciai tárgyalások nyugaton

Londonból jelenti az *AFP:*

Gladwyn *Jebb* külügyminiszterhelyettesi államtitkár hazaérkezett Brüsszelből és nyomban átadta *Bevin* külügyminiszternek a Brüsszelben kidolgozott szerződés-tervezetet. Hivatalos helyről kiszivárgott hírek szerint a szerződés hivatott arra, hogy szilárd alapot teremtsen a nyugateurópai únió számára. Hangsúlyozzák, hogy a brüsszeli értekezlet gyors lefolyása kedvező jel a párisi 16-os értekezlet előtt.

Stockholmból jelenti az *MTI:* Hivatalos közlés szerint a március 18-án Brüsszelben kezdődő európai értekezleten Svédország is képviselteti magát. Az eredeti svéd állásfoglalás az volt, hogy csak megfigyelőket küldenek az értekezletre.

Londonból jelenti az *Exchange Telegraph:*

A Marshall-tervben érdekelt 16 európai ország párisi konferenciája hétfőn kezdődik. *Bevin* külügyminiszter vasárnap utazik el Londonból Párisba, nagyszámú, mégpedig hatvan szakértőből álló bizottság élén.

A berlini szövetséges ellenőrző tanács ülése

Berlinből jelenti a *TASS:*

A berlini szövetséges ellenőrző tanács ülésén *Szokolovszki* szovjet tábornagy elnöklésével tárgyalták a német szocialista egységpárt és a kommunista párt munkás-szövetségének levelét, amelyben tiltakoznak a szövetség nyugatnémetországi tevékenységének betiltása és más módon való üldözése ellen. *Robertson* angol képviselő azt próbálta bizonygatni, hogy Németország brit övezetében a kommunista párt „igen kedvező körülmények között működik". *Clay* tábornok, amerikai megbízott helyeselte Robertson felfogását.

Szokolovszki tábornagy rámutatott arra, hogy *a brit és amerikai hatóságok üldözik a német munkáspártokat.* Ugyanekkor háborús bűnösök szabadon garázdálkodnak, sőt kulcspozíciókat töltenek be nyugati övezetekben. Mindez annak az angol-amerikai igyekezetnek eredménye, hogy összetoldják-foldják a nyugati imperialista tömböt. Megállapította a tábornagy, hogy a nyugati megbízottak magatartása folytán felesleges volna tovább folytatni a vitát a tanácsban a munkások demokratikus pártjainak tevékenységéről.

Az ellenőrző tanács ezután a szabad német ifjúsági szövetség kérésével foglalkozott, hogy engedjék meg a szervezet egységesítését. Szokolovszki tábornok nyomatékosan kérte, hogy az amerikai, angol és francia zónában engedjék meg az országos szervezkedést. Minthogy a nyugati megbízottak nem voltak hajlandók ehhez hozzájárulni, az ügyet levették a napirendről.

Fontos változások az amerikai külügyminisztériumban

New Yorkból jelenti az *MTI:*

A *Liberty Magazin* szerint rövidesen nagyfontosságú személyi változások lesznek az amerikai külügyminisztériumban. Ley *Henderson*, a közelkeleti ügyek vezetője valószínűleg követnek megy valahová. Hendersont az arabok támogatójának ismerik, többízben szembehelyezkedett a hivatalos külpolitikai vonallal. Szó van arról, hogy visszahívják Lincoln Mc *Veingh* athéni, W. *Bedel Smith* moszkvai, James O. *Dunn* római, Jefferson *Baffery* párizsi és Robert *Butler* ausztráliai követet

Zilliácus új külpolitikát javasol

Londonból jelenti az *Associated Press:*

Zilliácus munkáspárti képviselő cikket írt a *Tribune* című baloldali hetilapba az angol politikáról. Zilliacus azt javasolja, hogy adjanak fizetési halasztást a jóvátételekre addig, míg a német termelés meg nem kétszereződik, vagyis el nem éri a háborúelőtti termelés 70 százalékát. Zilliácus azt kívánja, hogy a folyó termelésből tíz százalékot fordítsanak jóvátételekre, tíz évnél nem hosszabb időn át. Javasolja ezután hogy rendezzenek békés úton minden ellentétet a Szovjetunióval és az Egyesült Államokkal. Kéri a görögországi angol csapatok visszavonását, a kínai probléma megoldását a Biztonsági Tanács útján és a megegyezést a Szovjetunióval a német kérdésben. Végül javasolja, hogy tárgyaljanak egész Európára kiterjedő egyezményről az Egyesült Nemzetek keretében, az angol-francia-szovjet szerződés alapján.

A külpolitika hírei

Az angol rádió európai szolgálatának három tagját elbocsátották. *AFP*-jelentés szerint a felmondás megokolás nélkül történt, de azt hiszik, hogy azok az illetők állítólagos «kommunista érzelme» volt.

Nők egészségügyi ellenőrzése

A belügyminiszter legújabb rendelete szerint a nemibetegség terjesztésével gyanúsítható személyek egészségügyi ellenőrzés alá kerülnek. A titkos prostituciót folytató vagy egyéniségénél, életmódjánál, életviszonyainál fogva ezzel gyanúsítható nők, az ilyenek kitartottjai egészségügyi ellenőrzés alá kerülnek és minden második héten az illetékes nemibeteggondozó intézetnél, vagy ahol ilyen nem működik, a kijelölt hatósági orvosnál vizsgálatra jelentkezni tartoznak. Az egészségügyi ellenőrzés kétévi időtartamra szól és megindokolt esetben egy-egy évvel meghosszabbítható vagy csökkenthető.

Hírek a Szovjetunióból

A Szovjetunióban a nagyipari vállalatok melletti falvakból hatalmas munkástelepüések keletkeztek Az állam és a vállalatok kölcsönöket folyósítanak a munkásoknak családi házak építésére.

+

A szovjet vasipari vállalatok az elmult év folyamán 6662 lakóházat építettek, s ezeket munkásaiknak adták át használatra.

+

Moszkvában az állami irodalmi múzeumban „A szovjet irodalom 30 éve" címmel kiállítás nyilt meg. Az elmult 30 év alatt — mint a Szovjet Tájékoztató Iroda jelenti — a Szovjetunióban 873.000 irodalmi művet adtak ki, közel 11 milliárd példányszámban. Az orosz írók műveit a Szovjetunió 90 nemzetiségének nyelvére fordították le.

A kiállítás külön teremben mutatja be a szovjet írók műveinek külföldi kiadásait. A világ 34 országában jelentek meg a szovjet írók alkotásai.

+

A szovjet munkástartalékügyi minisztérium az idén növeli a vasutas- és iparisko'ák ingyenes üdültetésben részesülő tanulóinak számát. Ebben az évben 17.000 ifjú és leány részesül ingyenes szanatóriumi beutalásban. Több mint 100.000 tanuló üdülőtelepeken vagy táborban tölti szünidejét.

GUMIHARISNYA
pótolja a
magasszárú cipőt
„G" kérdőív és mértékvételi utasítás vidékre is díjtalan.

+ KELETI J. +
LABSERVICE
Az ország legrégibb szaküzlete
IV. Petőfi Sándor-utca tizenhét
TELEFON: 188-4-85
OTI, MABI stb. állandó szállítói

Rövidesen forgalomba kerül a
Norma
átíró könyvelési rendszer
amely típusáron a
KÖTELEZŐ SZÁMLAKERET
követelményeinek megfelel.
Egységáron megrendelhető:

BIKOLOR Irodaszervező Vállalat	V. Pozsonyi-út 23. Tel.: 122—599
ESPÉ Iroda és Üzemszerv. Közp.	V. Kiss József-u. 29. T.: 200—755
EVOLUT Irodaszervező Vállalat	VI, Nagymező-u. 49. T.: 124—310
ORGANISATIO Irodatelsz. Kft.	IV, Gerlóczy-utca 11. T.: 188—848
PERFECT Irodaszervező Kft.	IV, Bástya-u. 13. T. 382-201 185-36.
RAPID Átírókönyvelési Vállalat	V, Budai Nagy A.-u. 3. T. 125 932
RATIONAL Organizáció	V, Nádor-utca 2. Tel.: 180—202
RUF Organizáció	VI, Bajcsy-Zs.-út 15/d. T. 328—772
SYSTEM Könyvelési Rendszer	V, Falk Miksa-u. 13. T.: 126—316

Kinevezések

Karczag Imre közlekedésügyi minisztériumi miniszteri osztályfőnököt az iparügyi minisztérium politikai államtitkárának nevezte ki a köztársaság elnöke.

Hegyi Gyula iparügyi államtitkárt ezen tisztsége alól felmentette a köztársaság elnöke és a vallás- és közoktatásügyi minisztérium politikai államtitkárává nevezte ki. Dr *Rosta* Endrét és *Gál* Ferencet a miniszterelnökség fogalmazási karán miniszteri tanácsossá nevezte ki a köztársaság elnöke.

Nagy-Britannia és Irország Egyesült Királyság L. C. *Pettitt*-et nevezte ki Budapestre konzulnak.

A pénzügyminiszter *Vajda* Endrét, a Postatakarékpénztár főigazgatójává nevezte ki.

—

Fagyok — szelek

A Meteorológiai Intézet jelenti: Nyugat- és Dél-Európában derült, csendes az időjárás. Észak-Európában, valamint Közép-Európának az Alpok és Kárpátoktól északra eső területén változékony, szeles, csapadékos az idő.

Hazánkban pénteken északkeletről megindult a hidegebb levegő beáramlása, úgyhogy a hőmérséklet az Alföldön már csak 8—9, a Dunántúlon 10—12 fokig emelkedett. A nyugati részeken kisebb eső is hullott. Szombat reggelre országszerte fagypont alá süllyedt a hőmérséklet, az Alföldön minus 5—minus 6, a talajmenti légrétegben minus 8—minus 9 fokos fagyok voltak.

Budapesten szombaton délben a hőmérséklet 7 Celsius-fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 774 mm, mérsékelten süllyedő irányzatú.

Várható időjárás vasárnap estig: Mérsékelt nyugati, később ismét élénkebb északi szél. Felhőátvonulások. Helyenként — inkább csak északkeleten — futó eső, esetleg hózápor. A hőmérséklet alig változik.

—

A rádió műsora

BUDAPEST I.

VASÁRNAP

5.30: Hajnali muzsika. 7: Reggeli zene. 8: H. 8.20: Kórusművek. 8.30: Dálnok Lajos orgonál. 9: Evangélikus vallásos félóra. 9.30: Református vallásos félóra. 10: Római katolikus egyházi ének és szentbeszéd. 11: E. 11.20: A Bécsi Magyar Kulturális Intézet díszhangversenye a bécsi Konzerthausból. 12.35: H. 12.45: Anyák ötperce. 12.50: E. 13.20: Jazz. 14: H. 14.10: Ünneni haglemezek. 15: Garibaldi e-beszélése. 15.20: Finn népdalok. 15.45: E. 16: Cigányzene. 17: H. 17.20: Magyar Parnasszus. 18: Sport. 18.15: Falurádió. 19: Szabadság dalok. 19.50: E. 20: H. totóeredmények. 20.20: H oroszul. 20.30: Svéd Sándor magyarnótákat énekel. 21: A Rádió hangja 21.10: Sport. 21.20: Jazz. 21.40: Rádióankét. 22: H. 22.30: Zenés hangképsor. 23.10: Csajkovszkij Hatodik szimfónia. 24: H franciául. 0.10: H angolul.

BUDAPEST II.

10—13: Vasárnapi muzsika. 17: Jazz. 17.30: Szabadság dalok. 18: H. 18.30: Népszerű dallamok. 19.30: E. 20: Hanglemezek. 20.30: Könyvszemle. 21: H. 21.15: Tánczene. 22.15: Szalonegyüttes.

HÉTFŐ

BUDAPEST I.

7: Zenés ébresztő. 8: H. 8.20: Ünnepi magyar orgonazene. 9: Magyar zenekari muzsika. 10: Az országgyűlés ünnepi ülése. 11: Magyar hanglemezek. 11.30: Centenáris nagygyűlés. 13: H. 13.10; E. 14: H. 14.10: Ünnepi hanglemezek. 15: E. 15.20: Tiszay Magda énekel. 15.45: E. 16: Ünnepi nótadélután. 16.30: Gyermekrádió. 17: H. 17.10: Készülődés Déry Tibor rádiójátéka. 18.05: Szalonegyüttes. 18.45 A szabadság versei. 19: A Rádiózenekar. 20: H, sport. 20.20: H oroszul. 20.30: Régi magyar énekek. 21: Hangos Híradó. 22: H. 22.25: Magyar operettrészletek. 23: Magyar zenekari muzsika. 24: H. 0.10: H franciául. 0.20: H angolul. 0.30: H esperantó nyelven.

BUDAPEST II.

10—13: Ünnepi muzsika. 17: Tánczene. 18: Hanglemezek. 18.05: E. 18.30 Magyar tánczene. 19.30: Hangos Híradó. 20.10: Díszhangverseny. 21: Hírek 21.15: Tánczene. 22.15: Magyar művészlemezek.

—

Házasság. Marianne és *Balló* Tamás f. hó 14-én, házasságot kötnek.

Bács Ágnes és *Folus* József vasárnap délben ¼1 órakor tartják esküvőjüket a dohány-utcai templomban. (Minden külön értesítés helyett.)

Vasárnap és hétfőn díjmentesen lehet visszautazni a HÉV-vonalakon. A HÉV értesíti az utaaóközönséget, hogy március 14-én, vasárnap és 15-én, hétfőn a főváros határán kívül eső állomásairól Budapestre váltott menetjegyek a jegyváltás napján díjmentes visszautazásra is érvényesek.

PSYCHROMETER
ASPIRÁCIÓS
ASSMANN
vagy hasonló rendszerűt keresünk.
Telefon: 296—486 és 296—298.

Rendőrségi hírek

Gondatlanságból okozott emberölés,

valamint az ipartörvények be nem tartása miatt az államvédelmi osztály őrizetbe vette *Csepregi* Lászlót a Hirmann Fémárugyár főmérnök-társtulajdonosát. Mint ismeretes, február 6-án a tűzoltókészülékeket előállító gyár laboratóriumában *Gurbán* Antal munkás gázmérgezést szenvedett és meghalt. Annakidején őrizetbe vették dr *Sachlender* Lajosnét, a laboratórium vezetőjét, aki nem tette meg a kellő óvintézkedéseket. A nyomozás megállapította, hogy Csepregit még fokozottabb mértékben terheli a felelősség, a laboratórium ugyanis iparengedély nélkül működött, annak felszerelése korszerűtlen volt, nem tartották be a megfelelő gázvédelmi óvóintézkedéseket, aminek következtében már az előző években két munkás az ott szerzett gázmérgezés következtében meghalt. A mérges gázok a laboratórium feletti lakásokba is beszivárogtak és különféle betegségeket okoztak a lakóknak. Csepregit átadták az államügyészségnek.

Megtámadták és megverték

a Munkás utcában szombatra virradóra *Fehér* Ferenc segédmunkást. Kórházba vitték, ahol elmondotta, hogy három férfi és egy nő akik a Baross-téren árulnak tűzkövet, cigarettapapírt és kártyát, verték és szurkálták meg.

Kigyulladt

a csepeli Weiss Manfréd-gyár vasöntő üzemének padlása. A tüzet a gyári tűzoltók oltották el, az egyik tűzoltó könnyebben megsebesült.

Betörésen tettenérte

szombaton virradóra az R-csoport a Baross-téren *Gál* Ferenc foglalkozásnélkülit, aki a Meinl-üzletbe akart betörni. Őrizetbe vették.

Ellopták aktatáskáját

Molnár István alkalmi munkásnak, aki ittas állapotban a Károlyi-kertben egy padon elaludt. Az aktatáskában 600 forint volt.

Betört a gőzmosódába

a Bartók Béla-út 30-as számú házban *Gáspár* Péter foglalkozásnélküli. A ruhanemüeket cipelő betörőt egy rendőr elfogta. Beismerte hogy még kilenc betörést követett el az utóbbi időben. Rögtönítélő bíróság elé kerül.

Autógázolás

történt a Vörös Hadsereg-útja 74. számu ház előtt, ahol a Jeep elütötte *Dorozsmai* János alkalmi munkást. Ra'ta kívül megsebesült még a Jeepen ülő *Fónai* Jenő egyetemi hallgató és *Matyusovszky* Tibor egyetemi hallgató. Mindhármukat kórházba vitték, Dorozsmai a mentőkocsiban meghalt. — *Dömény* Gábor személyautójával az Andrássy-út és Vörösmarty-utca sarkán összeütközött egy rendőrségi kocsival, majd tovább robogott és nekiment egy postáskocsinak. Ismét tovább hajtott és elütötte *Fábri* Imre kereskedőt, akit a mentők kórházba vitték.

Rablótámadás

történt március 13-ára virradóra Szada és Gödöllő között. Egy cigánykaraván tagjai megtámadták *Simon* Sándor szadai gazdát, aki egy lovat vezetett. Kövel leütötték majd elrabolták a nála lévő 700 forintot. Simon egyik támadóját sikerült elfogni.

Szerencsés kimenetelü autókarambol

történt szombaton délelőtt a Bajcsy Zsilinszky-úton a Hajós-utca torkolatánál. *Faragó* György belügyi államtitkár kocsijával összeütközött egy személyautó. Csupán az autók sérültek meg, sebesülés nem történt.

—

A Magyar Amerikai Társaság rendezésében 1948 március 16-án, kedden d. u. 6 órakor előadást tart, Lukinich Imre egy. ny. r. tanár «Az amerikai demokrácia a reformkorabeli magyarság tudatában» címmel az Amerikai Könyvtár helyiségében. (V., Mérleg-u. 2. félemelet.)

Gazdasági hírek

A tőzsde

Gyengült a tőzsde irányzata. Az árak lemorzsolódtak. Kötések: Bauxit 19—21, Köszén 21, Salgó 1.80, Rima 3—3.20, Izzó 23.50—24.50, Polgári Sör 59, Szegedi Kender 9—9.25, Zagyvapálf. 11, 1927-es főv. kölcs. 420. Zárlati kurzusok: Bauxit 19 Salgó 1.70—1.80, Lampart 1.50—1.60, Rima 2.90—3, Schuler 17.50—18.50, Nasici 30—31, Trust 5, Magyar Cukor 21.50, Dreher 19, Gschwindt 155, Szegedi Kender 9.25—9.50, Chinoin 8, Hungária Vegyi 5.50, Gumi 13, Vasutforg. 5.50, Zagyvapálfalvai 11—12, Népszövetségi fontkölcsön 95, 1914-es főv. kölcsön 16.50.

Harminchat állam Búzaegyezménye

Létrejött az a megállapodás, amelyet 36 ország tervezett a világ búzakonferenciáján és amelynek célja 5 évre biztosítani a legalacsonyabb és legmagasabb árakon az illető országok búzaszükségletének fedezését. A búzát az Egyesült Államok, Kanada és Ausztrália szolgáltatná és az összmennyiség 13.6 millió tonna. Az ár 73.49 dollár tonnánként. Az egyezmény augusztus 1-én fog életbelépni és 1953 július 30-ig marad érvényben.

A nyersbőrforgalom

új szerve, az *Országos Nyersbőrkereskedelmi Rt.* megalakult s átveszi a Nyersbőrgyüjtő és Elosztó Szövetkezetből a nyersbőrök gyüjtésére és elosztására vonatkozó teendőket. Az új részvénytársaság állami érdekeltségü összes részvényei a kincstár birtokában vannak.

Az állatkereskedelmet

prágai jelentés szerint a csehszlovák kormány leállította és ezt kizárólag a szövetkezeteknek engedte át

Az olasz exportvaluta árfolyamokat

március hónapra a következőképen állapították meg: az exportból beszolgáltatandó 50 százalékra dollárért 573 lírát, angol fontért 1838 lírát, a svájci frankért 137 lírát, az egyiptomi fontért 1885 lírát, a portugál escudóért 22.835 lírát állapítottak meg. A milanói szabad devizapiacon a dollár 640—650 líra.

Az ingatlanpiac

A létrejött ügyletek számát tekintve nem növekedett a forgalom az előző heti forgalmakkal szemben. Az érdeklődés azonban határozottan emelkedő jellegű és így a húsvéti ünnepek előtt még nagyobb számú ügyletkötések várhatók. Az ingatlanforgalom részletei:

Öröklakások és házrészek: IV., Ferenc József-rakpart 13—15, 7000, IV., Prohászka Ottokár-utca 1, 20.000, V., Szent István-park 16, 8000, V., Csáky-u. 104, 30.000, V., Pozsonyi-út 30, 20.000, V., Honvéd-utca 17/a, 15.000, VI., Rózsa Ferenc-u. 86, 12.000, VII., Csányi-u. 1, 11.000, XIII., Ambrus-utca 5, 14.000, XIV., Columbus-u. 54/a, 16.000, XIV., Gyarmat-utca 48, négy öröklakás, 12.000, 11.000, 8000, 6000, XIV., Szobránc-utca 31, 11.000, XIV., Limanova-tér 1, 45.000.

Családi házak és villák: X., Salamon-u. 5, földszintes, adóköteles családi ház, 310 n. ölön, 20.000, XIV., Amerikai-út 70/b, családi ház, 364 n. ölön, 32.000, XIV., Laky Adolf-u. 71, emeletes, adómentes villa, 136 n. ölön, 40.000, XIV., Lőcsey-utca 69/b, családi ház, 155 n. ölön, 28.000, XIV., Lipótvár-u. 27, földszintes, adóköteles családi ház, 300 n. ölön, 20.000, XIV., báró Jeszenák János-u. 32, földszintes, adómentes családi ház, 80 n. ölön, 17.000.

Bérházak és kisebb házak: VI., Ó-utca 10, 100 n. ölön, földszintes, adóköteles ház, 16.500, VII., Nyár-utca 12, kétemeletes, adóköteles bérház, 108 n. ölön, 9950 P alapbérrel, 62.000, VII., Grassalkovich-utca 23, emeletes, adóköteles ház, 52 n. ölön 15.000.

Telek: VI., Szabolcs-utca 11, 250 n. öl telek, 10.000.

Sporthírek

A labdarúgósport vasárnapi fordulója megint teljes programot ad: nyolc mérkőzés kerül lejátszásra és az ellenfelek párosítását tekintve, úgy néz ki a helyzet, mintha a papírformák érvényesülése ezúttal nem ütköznék nagyobb akadályokba. Az emberspori-fogadásokba is beszámító mérkőzések közül a legnagyobb érdeklődés Csepel csapatának debreceni mérkőzése felé irányul. A csepeli csapat hét mérkőzést nyert sorban egymásután és mindössze egyetlen gólkülönbséggel, amiben nem egyszer a már közmondásos jószerencséje is segítette. Azt mondják, hogy a csepelieknek külön «disznójuk» van, ami többet ér minden szerencsepatkónál, amit a kapufákra szoktak rászögezni. Most milliónyi toto-fogadó lesi-várja nagy kíváncsian, vajjon Debrecenben is tovább fog-e hízni az a disznó, avagy eléggé megh'zott-e már a levágásra?... A további fogadásos mérkőzések a következők: MOGÜRT—MTK a Mi'lenáris-pályán fél 4 órakor; Szeged—Elektromos Szegeden; Győri ETO—MATEOSZ Győrben; Salgótarjáni BTC—EMTK Salgótarjánban; Szolnok—Kispest Szolnokon. A Ferencváros és Újpest csapata ezúttal nem szerepelnek a szelvényen, de nem is adnak különösebb fejtörésre okot. A zöldfehé ek ellenfele Szentlőrinc csapata lesz az Üllői-úton, fél 4 órai kezdettel, a megyeriúti pályán pedig ugyanabban az időpontban a Haladás csapat lesz az újpestiek ellenfele.

A másodosztályú mérkőzések közül a következők számítanak be a fogadásokba: Perutz—Dorog, Pápán; Kecskeméti MTE—Kecskeméti AC, Kecskeméten; Ózd—Diósgyőr, Ózdon; Nyíregyházi MADISZ—Miskolci Vasutas, Nyíregyházán; III. ker. TVE—Soroksár, a Hévizi-úton, fél 4 órakor.

A párbajtőrvívók részére újabb válogatóversenyt rendeznek vasárnap az Eötvös-utca 7. alatti vívóteremben, reggel 9 órai kezdettel.

A tekézők nemzetközi versenye a Sport-utcában kerül megrendezésre reggel 8, illetve délután 2 órai kezdettel.

Nemzetközi főiskolai mérkőzések: kosárlabdázók részére délelőtt 11 órától és délután fél 7 órától a Nemzeti Sportcsarnokban; röplabdázók részére ugyancsak a Sportcsarnokban, reggel 9, illetve délután fél 5 órakor. A mérkőzések ugyanott hétfőn folytatódnak.

A hétfői sportprogram a következő: Budapest—Vidék válogatott-mérkőzés az Üllői-úton, fél 4 órakor; a MUSZ meghívásos úszóversenye a margitszigeti sportuszodában, délután fél 7 órakor; tekemérkőzések a Sport-utcában reggel 8 és délután 2 órakor.

—

Orvosi hírek. Dr *Rosinger* Andor fül- orr- gégeszakorvos új rendelője IV., Petőfi Sándor-u. 6. Tel.: 184—700. Rendel: 3—5-ig. —

Dr med. *László* Vilmos IV., Szervita-tér 5. I. 1. sz. alatt rendelését folytatja. —

Vajda Nándor A newyorki columbia fogászati lab. v. vezetője új címe: Nagymező-utca 35. I. Dessewffy-u. sarok. —

Mit kapni jegyre? A felnőttek és a 12 éven aluli gyermekek márciusi nagybudapesti jegyének *F*-szelvényére *30 deka finomlisztet* adnak április 30-ig, a Községi, ÁFOSZ, Lóhúsüzem fiókjai és a kiskereskedők. Az áprilisi jegy 1-sö számú lisztszelvényét a polgármester *érvénytelenítette*, az nem váltható be — A főzési petróleumjegy 16—23 és 24—31 jelzésű szelvényére 5—5 litert, a fűtési jegy 8., 9. és 10. szelvényére pedig 4—4 liter petróleumot adnak a kereskedők.

Az üzlettulajdonosok nem foglalkoztathatnak alkalmazottat március 14-én. A március 14-i zárórarendelettel kapcsolatban a kereskedelemügyi minisztérium sajtóosztálya közli, hogy az élelmiszer- és tejfiók-üzletek nyitvatartási ideje alatt március 14-én, a kollektív szerződés értelmében alkalmazottat foglalkoztatni nem szabad.

Vasárnap reggel megnyitják a Petőfi-hidat. A közlekedésügyi minisztérium közli, hogy a Petőfi-hidat vasárnap reggel hat órakor átadják a forgalomnak.

Nagyvállalat keres üdültetés céljára kb. 400 személy befogadására
alkalmas épületet
lehetőleg víz mentén. „Vállalati üdülő" jeligére Hirdető iroda, Rákóczi-út 5. Pannonia-ház.

Filmközlemények

V. parancsolat

Amerikai film a Városi Színházban

Izgalmas lélektani bűnügyi film az «*V. parancsolat*» című új amerikai film, amely egy diák lenyügöző fordulatokkal teli életszakaszát mutatja be, attól a pillanattól kezdve, ahogy a bűn gondolata megfogamzik benne és elfeledve az V. parancsolatot, megöli uzsorását. A lélegzetállitóan érdekes bűnügyi filmet a *Városi Színház* mutatja be kedden, kísérőműsorban pedig Chappy 17-tagú zenekara, *Kapitány* Anny és *Martiny* egy kis revűt mutat be. —

—

A százas szérák nem ritkák már színházainkban. A közönség színházszeretete, úgylátszik fellobbant, erre mutat, hogy az elmult héten két jubileumot ünnepeltek színházaink, most pedig a *Volpone* érkezett el a 125. előadásához. A *Belvárosi Színház* készülő újdonságának premiérjét má' másodszor elhalasztja. A jövő héten egyetlen premier lesz: a *Magyar Színházban*, amikor a *Tavaszi hangok* című Strauss-operettet mutatják be, Landi *Ladislaw* cseh tenorista, *Ladomerszky*. *Fejes* Teri, *Vally* Gabriella, *Uray* Tivadar, *Mihály* Ernő, *Bilicsi* főszereplésével. Az operettel tér vissza a színpadhoz *Szabolcs* Ernő, aki a Sybill reprize óta nem rendezett.

A március 15-i ünnepségekkel kapcsolatosan *őt színész a akitja Pe.őfit.* A Nemzeti Színházban *Uray* Tibor, a Pesti Színházban *Bárdi* György, a Magyar Színházban *Horváth* Ferenc, a Fővárosi Operettszínházban *Ladányi* Ferenc s a rádióban *Gábor* Miklós személyesíti meg a költőt.

—

Rendőrtoborzás

A rendőrség tagjait kizárólag toborzás útján veszik fel a jövőben — közölte a belügyminisztérium illetékes osztálya. A pályázó egy évig őrszemes szolgálatot teljesít, mely egy idő alatt elvégzi az elsőfokú hathónapos tanfolyamot. Ennek alapján döntik el, hogy melyik csoportba osztják be. A kiváló eredményt elért pályázók magasabbfokú rendőrakadémiai őrsparancsnoki kiképzésben részesülhetnek. Felvételi kérelmek a lakóhelyhez legközelebb eső rendőrségen nyujtandók be.

—

Hangversenyek

Koncert rendezései:

Vermes Mária hegedűest 17. **Brucholleríe** zongoraest 20. **Ungár Imre** Beethoven-Chopin-est 22. **Máté Passio** 26-án, nagypénteken. Ének- és Zenekaregyes. vez.: **Fischer Péter.** **Vértes Klári** táncmatiné 29. **Odnoposoff** hegedűest 31. **Mesterbérlet.** —

BAK LÁSZLÓ zongoraestje 16-án, Z. 8. **Beethoven** Appassionata, **Chopin**-sorozat, Liszt, Debussy, Ravel, Bartók, Geszler (Rózsavölgyi). —

LIBERTAS RENDEZÉSEI:

A MILANOI SCALA művészeinek: M. **Varesi**, G. **Tumiati**, M. **Pasquetto**, **Enzo Viaro**, **Romeo Morisani** fellépt évei.

OLASZ OPERAEST 27-ÉN 8-kor a Zeneakadémián. **A rádió szimf.** zenekarát vez.: P. de **Angelis.**

SÁNDOR ERZSI kamaraénekesnő 30-án adja klasszikus műsorú ária és dalestjét **Ferencsik** kíséretével. Közr.: **Rösler, Janesin. Bevezeti: Tóth** Aladár. Jegyek: **Libertasnál** (Madách I.-út 5. Tel.: 223—492.) Zeneakadémián, **Sándor Erzsi** koncertre az **Operaház** elővr. pénztáránál is. —

SZÉKESFŐVÁROSI ZENEKAR:

Nagyzenekari est XII. vez.: Kultner Mihály, közr.: Brucholleríe márc. 18. csüt. 8. Zeneak.

BACH: JÁNOS PASSIO márc. 25. nagycsüt. E. 7. Zeneak. —

Goltein György zongoraest, Fészek, 16-án, 9-kor. —

Márc. 19. este ½8. Vasas Színházterem, Pasaréti-út 13. **Rösler Endre és Radnai Gábor** ária és hegedűestje, műsoron: Mozart-, Gluck-, Händel-művek. Jegyek: Rózsavölgyinél és Átriumban. —

Színházi műsor

Opera: Romeo és Julia, A rózsa leike, Egy faun délutánja, Bálványosvár, Terzene (Bérletszünet) (7 kor) **Nemzeti Színház:** Bank ban (A. 6.) (½8) **N. Kamara:** Dohányföldek (½4, 7) **Vig:** Visszafelé az úton (½4, ½8) **Magyar Színház:** Lili (½4 ½8) **Madách:** Kisunokám (½4, ½8) **Pesti Színház:** Nincs előadás. **Vígopera:** Denevér (Kezdés ½8-kor) **Belvárosi:** Volpone (4, ½8) **Művész:** Mélyek a gyökerek (½4, ½8; **Fővárosi Nem engedünk a 48-ból (½4, ½8) **Operett** Bál a Savoyban (3, 7) **Medgyaszay:** Doktor ur (½4. ½8) **Kamara Varieté** Te-italálat (½5, 8) **Kis Színház:** Két otthon (d. u. 3 és este 7 órakor) **Mesebarlang:** Színes mesekönyv (vas. ½11, 12, 3, hétk. 3, ½5, 6 órakor)

Mozik műsora

ÁTRIUM (457-121): A hetedik fátyol (4, ½7, ½9, szomb. vas., ünn. 2 is) **CALVIN-TÉRI HIRADÓ** (135-125): Mafirt, francia hiradók, Hollandi porcelán, Egy cigaretta élete és halála, A gruz havasok hősei, Ponty urfi (Délelőtt 9-től 10-ig, vas., ünn. 2-ig) **CITY** (128-129): Veszélyes órjárat (½4, ½6, ½8, szomb. v ü. ½2 2 is) **CORSO** (182-818): Hetedik fátyol (4, 6, 8, sz. v. ü. 2, v. 11: Lovak világa **CORVIN** (539-933): Veszélyes órjárat (Előadások minden nap: 4, 6, 8 kor) **DÉLI** (121-343): Utolt az óra (amer.) (5, 7, 9, szombat, vas. ünn. 3 is) **FÓRUM** (189-707): Lenni vagy nem lenni (½4, 6, ½9, szomb., v. ½2 is) **KAMARA** (423-901): Veszélyes órjárat (4, 6, 8, szomb., vas., ünn. 2-kor is) **KÖRÚTI HIRADÓ** (222-499): Mafirt, francia hiradók, Hollandi porcelán, Egy cigaretta élete és halála, A gruz havasok hősei, Gyáva cica, színes (Mindennap reggel 9-től este 11-ig) **LLOYD:** Veszélyes órjárat, Hiradó (5, 7, 9, szomb., vas., ünn. 3-kor is) **OMNIA** (135-906): dr Goebbels magán élete (4, ½7, ½9, sz. v. ü. 2 is) **ROYAL APOLLÓ** (222-656): Lenni vagy nem lenni (4, ½7, 9, sz. v 2) **SCALA** (120-150): dr Goebbels magánélete (½5, ¾7, 9, sz. v. ü. ½3) **URÁNIA** (136-888): Szépség diadala) (Előadások mindennap: 4. 6, 8 kor) **VÁROSI** (137-540): Dzsungel könyve (amerikai) (½4, ¾6. 8) (minden nap)

MÁSODHETES MOZIK:

ADY: A három jazzkirály (amer.) (4, 6, 8, szomb. v. ü. 2) **BELVÁROSI:** Jobbleégem: Valahol Európában (ma.) (½4, ½6, ½7, ½9, v. ü. ½2) **Bartók:** Találkozunk (Előadások: ½4, ½6, ½8) **BÉTHEL:** Stan és Pan az oxfordi diákok (4, 6, 8, v. ü. 2) **BUDAKERT:** Valahol Európában (4, 6, 8, v. ü. 2) **B. VIGADÓ:** Ujrakezdés (Egri M. tc.) (4, ½7, ½9, v. ü. 2 is) **CAPITOL:** Szenvedély rabjai (francia) Hiradó (½4, ¾6, 8, ½9, vas. ünn. 11-kor is) **ELITE:** Stan és Pan az oxfordi diákok (4, 6, 8, vas. ünn. 2 is) **HOMEROS:** Magam utjat járom (½4, ½6, ½8, v. ½4) **HUNNIA:** Kisasott élet (amerikai) (½4, ½6, ½7, ½9, v. ½12 2 5 ½7 ½9) **IRÓLY:** Valahol Európában (magyar) (½5, ¾7, 9, vasár-, ünnepnap ½3 is) **JÓZSEFVÁROSI FILMSZ.** (Kossuth): Hamupipőke (hétköznap, ünnepnap ½3-kor) **J. ATTILA:** Valahol Európában (m.) (4, 6, 8, vas. ünn. 2 is) **KRISZTINA:** Keresztuton (½4, ½6, ½8, v. ü. ½2) **KOSSUTH:** Hamupipőke, Hiradó (½5, ½7, ½9, vasár. 2, 4, ½7, ¾9) **MARX:** Csokos huszárok, Hiradó (4, 6, 8, v. 2) **NAP:** Három sárkány (3 5, 7, 9, v. ü. ½2, ½4, ½6, ½8. ½10) **OLYMPIA:** Valahol Európában (ma.) (½2 ½4 ½6 ½8 v. ü. ½12) **OTTHON:** Stan és Pan a tenegyerekes és az Ego nadrág (½4, ½6, ½8, vas. ünn. ½2 is) **PALACE:** Nagy derby (amer.) (11, 1, 3, 5, 7. 9) **PATRIA:** Stan és Pan az oxfordi diákok (amer.) Hiradó (½3. ½5, ½7, ½9) **PETŐFI:** Valahol Európában (½4, ½6, ½8 v. ü. ½2, **PHÖNIX:** Egerek és emberek (amer.) (Előadások: 11, 1, 3, 5, 7, 9) **ROXY:** Valahol Európában (11 1 3 5 7 9) **SAVOY:** Csokos huszárok Hiradó (½5, ½7, ½9, v. ü. ½3) **STUDIÓ:** Diadalmas szerelem (½2, ½4, ½6, 8, v. ü. ½12) **SZABADSÁG:** Hamupipőke (¾4, 6, ½9, v. ü. ¾2) **TATRA:** Magyam útját járom (amerikai) (¾4, 6, ½9, szomb. 3 5 7 9 vas. 1 is) **TINÓDI:** Stan és Pan az oxfordi diákok (½5, ½7, ½9, v. ü. ½3) **TURÁN:** Botrány a túlvilágon (amer.) (3, 5, 7, 9, vas., ünn. 11, 1 is) **VESTA:** Scotlan Yard rejtelmei (10 12 2 4 6 8) —

—

Lósport

A felszabadulás utáni idők első ügetőversenyétől a ma lefutásra kerülő *40.000 forintos Centenáriumi díjig* nagyarányú fejlődést mutat a Magyar Ügetőverseny Egyesület. Ezt az eredményt nemcsak az a közönség igazolja, amely versenynaponként 10—15.000-es tömegben keresi fel az ügetőpályát, hanem hivatalos helyeken is méltányolják *Bródy* János elnök eredményes munkáját. Bródy mellett meg kell említeni *Sátori* Géza választmányi tag érdemeit is.

A **Centenáriumi díj** a főszáma az ügetők vasárnapi versenyének. Jelentőségét nemcsak az indulók lovak klasszisa növeli, de gazdag dijazása is: 25.000 forint jut a nyerőnek és tekintélyes összegek a helyezetteknek. A kerepesi-úti versenypálya már olyan állapotban várja a legjobb ügetőlovakat, hogy akár legjobb formájukat futhatják. A mezőnynek kétségkívül legjobb lova Katóka, mely másfél hónap előtt futott utoljára, amikor a Köztársasági Elnök díjában ellenfelének tekintélyes előnyöket adva, közeli második lett Vilmos D. mögött. Már akkori formája is sokat ígérő volt, trénere ma még jobb futást vár tőle és a felállítás is a javára változott, így a nyilvános formának megfelelően a kis kanca győzelmét várjuk A helyezések kérdése teljesen nyilt. Koppány, Vilmos D., Becsked fia, Csárdás T. és Béla király nagyon közel végezhetnek egymáshoz. — Jelöltjeink a vasárnapi versenyre a következők: I. Lobogó—Tunika, II. Aida—Waisenkind, III. Nádor T.—Denevér, IV. Katóka—Becsked fia—Béla király, V. Csongor—Fenegyerek, VI. Umbrina—Filler, VII. Cudar—Janika, VIII. Mályva—Babér, IX. Sopron—Csapláros, X. Aida—Dezsőné. A verseny délután fél 3 órakor kezdődik.

JÖN!
...ÉS FELKEL A NAP

Debreczeni ref. egyház

kelyhe, Csonka István

ussuve 1745. fol.

MAGYAR IPARMUVESZET

1934. 194. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Debreceni középhori

rk. templom

Épült 1297 – 1317

között.

1802-ben leégett,

lebontották s helyére

a mai ref. főegyház

épült.

Bunitay Vince

A debreceni régi

öreg egyház.

Századok

1878. 9. szám

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Debrecen

Vas. ujs.

1861.

581. l.

592, 593 1

munkatársak :

Nánási Sándor

Oberschall Magda

Pálinkás László

Pigler Andor

Polgár Julia

Rados Jenő

Révhegyi Réh Elemér

Schoen Arnold

Supka Ervin

Voit Pál

Zádor Anna

Debrecen

a vasuti indóhaz

Vas. Ujs

1857. 544. 545 l.

Képekkel.

Debrecen

Vas. Ujs.

1865.

91. l.

Csokonai

viter Mihaly

lakhelye

Debrecenben

Horváth Henrik

Horváth Tibor

Höllrigl A. József

Hunyadi József

Huszár Lajos

Jajczay János

Jajczay Jánosné

Kalmár János

Kampis Antal

Kapossy János

Kelemenné Berkovits Ilona

Kopp Jenő

László Gyula

Mihalik Sándor

Nagy Zoltán

Debreceni városháza

Zoltai Lajos: A debreceni városháza negyvenéves története 1531–1931. Debrecen 1931. 4r 32 l.

Ism
Szabó István

Szászadok 1932. 231, 232. l.

Debreceni város-
háza

Zoltai Lajos: A debreceni városháza négy-
százéves története 1531—1931

Kny. Debreceni Képes Kalendáriom
4°, 11 K, 32 L, Debrecen 1931

Debreceni városi nyomda történetét

1561 – 1911.

Magista dr. Csűrös Ferenc.

Igen részletesen folyt: lalkozik vele és szemmes hiányát kicgeszíti

Harsányi István

Mur. és Kot. Ert.

1911. 293 – 298. l.

7860

252

Debreceni Szent András templom.

a jelenlegi ref. Nagytemplom helyén állott.
Három hajós templomná Imre váradi püspök idejében (1297-1317) épült a régi kis román templom helyén.
A hitújítás idején reformátussá lett. 1564. leégett. 60 évig pusztán állott. Bethlen Gábor támogatásával 1626-28. renoválták. I. Rákóczi György 1637-ben egy kösel 60 mázsás harangot adományozott a Templomnak. A templom 1802-ben leégett. Az u.n. Verestorony-ból a tűzvészkor lezuhant Rákóczi-harangot nyom öntötték.

Sör Vezető 179. l.

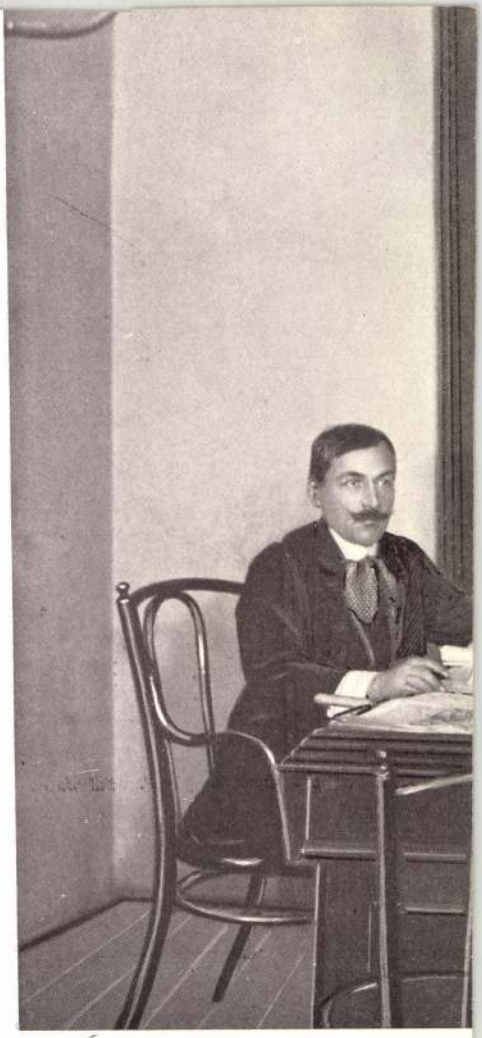

Debreceni Szt Anna templom

Szántó Vándor: A debreceni Szent Anna-templom.

8°, 4k, 16L, Debrecen, 1930.

Debreceni rk. tem-
plom

Zoltai Lajos: A debreceni róm. kath. templom, a kegyestanítórend társháza és a plébánia területének 300 éves multja.

Kny. kegyesrendi reálgimn. értesítő
8°, 1K, 22L, Debrecen, 1935

Hamar László: A debreceni szabadság-szobor története

8°, K, 28 L, Debrecen, 1902

Debreceni szabadság-

Debreceni rézmetsző diákok

Ecsedi István: A rézmetszés művészete a debreceni református kollégiumban. A rézmetsző diákok.

Kis 8°, 18K, 80L, Debrecen, 1931.

<Debreceni rk. templom>

Zoltai Lajos A< >, a kegyes tanítórend társháza és a plebánia területének 300 éves multja, 22 l.

Érk Déri 1935. 49. l.

mint Zoltai ajándéka a a könyvtár részére emlitve.

6.



8.



Debreceni rk. templom

Bunyitay Vince:

A debreceni régi öreg egyház. Századok 1878

741. l.



dapest.

gyes Andre - u. 10.

Debreceni rk. Szent Anna

templom a XVIII. sz.
közepén. Kiállítva
a Déri Múzeumban
Repr.

Sör Vezető. 188. l. 189.
190. l.

Fenti templomot 1746-ban
szentelték fel. Jelenlegi tornyait
1834-ben építették ki.

Láng Nándor dr:
A debreceni Szent Anna-
templom története.
Debrecen, 1930, 8-r,
16 l 5 képpel -

A „Budapest“
szerkesztősége (II)



Debreceni régi városháza

a XIX. sz. elejéről

Történetét megírta Zoltai Lajos a Debreceni Képes Kalendárium 1932. évfolyamában.

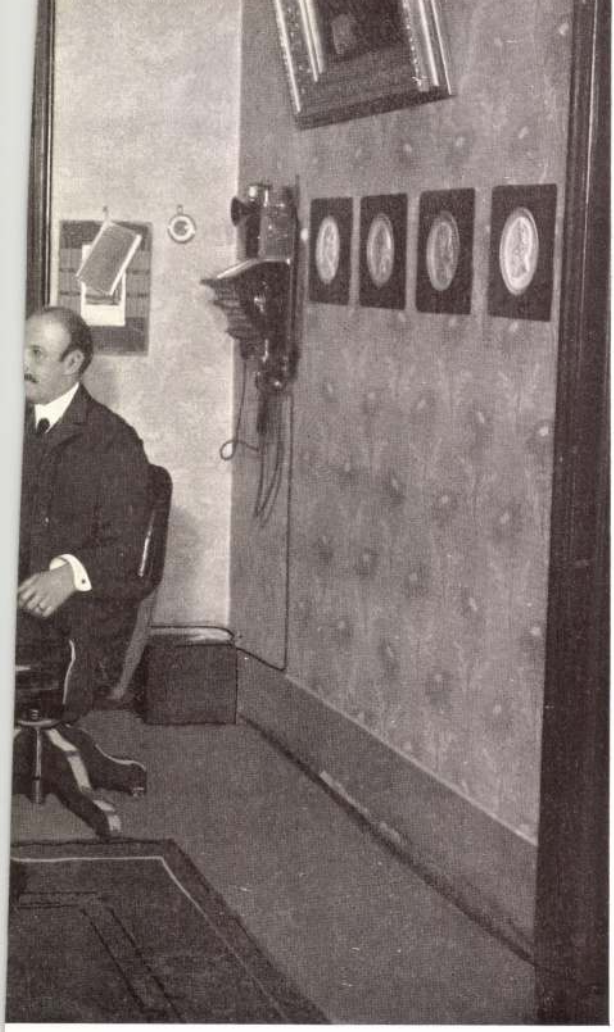

nácsos

Debreceni ref. ny templom

Decz Samu: A protestáns templomok építéről, kapcsolatban a debreceni kálvinista új templom részletes ismertetésével.

Kny. Magyar Mérnök- és Építész Egylet Közlönye
8°, 13 K, 23 L, Budapest, 1888.

Kiss Ágota, szentpéteri: A debreceni ref. nagy-
mátrai nagytemplom (1805–1827)

4°, 8K, 44L, Debrecen, 1930.

Debreceni ref. nagy-templom

Debreceni ref. nagytemplom

l.

Zoltai Lajos: A debreceni Nagytemplom. Debreceni Szemle 1927. 3.f

—

Szentpéteri Kun Ágota: A debreceni ref. Nagytemplom (1805–1827). Debrecen 1930.



lmas vizsugárt zudithassanak az ostromlók nyakába, a munka-
vatalnokok pedig fegyverrel kezökben az ablakok és ajtók elé állot-
este, mikor a csőcselék ismét romboló körutra indult, már egy
-csapatot is kapott a *Budapest*. A tudomány- és müegyetemi ifju-
ldöttsége kereste föl kiadónkat, szónokuk melegen üdvözölte a nem-
mben tanusitott lelkes kitartásáért s társai nevében kijelentette,
vetemi ifjuság teljes odaadással, sőt vére hullásával is kész őt támo-
ni elszánt harcában, amelyet a sajtószabadság megvédéséért folytat.
ónk örömmel fogadta az egyetemi ifjuság hazafias szellemü, bátor
az ifjuság ettől fogva nyolc napon át, felváltva őrködött velünk:
ügyvivők nagyon szerették volna, ha a *Budapest*-nek épp akkoriban
atalmas gépeit összeronthatták volna, de a csőcseléknek többször
orvtámadása mindig kudarccal végződött. A lelkes védő-csapat,
hazaszereteten kivül az igazság érzete lelkesitett, éjjel-nappal őrt állt

Debreceni ref. Nagy- és
Kistemplom.

Kovách Géza: Debrecen
régi templomai.
Vasárnap 1939. 84. 8.



obájában.

Debreceni ref. kollégium

Könyvtára

l.

Varga Zsigmond dr.

A debreceni ref. főiskola nagykönyvtára irásban és képben. I-II. k. Debrecen, 1934.

A „Budapest“
szerkesztősége (VI).



Debreceni ref. kollegium

l.

Nagy Sándor dr:

A debreceni ref. kollégium. I. k. Hajdukadház, 1933.

—

Zsigmond Ferenc:

A debreceni ref. kollégium története. Debrecen, 1938.

lásd

Sörbezető 192, 193 és köv. ll.

Ezen a sajnálatos állapoton kellett valamiképen segiteni. A kis polgárokat
s a gazdanépet kellett valahogyan az ólombetü birodalmába bevonni, mert igy
ehetett felvilágositani, oktatni, a szépért-jóért, nemesért lelkesedést ébreszteni,
közélet és a politikai irányadó eszmék iránt az érdeklődést fölkelteni.
És ekkor született nagy hivatására a *Budapest*, amelynek szerkesztőségében
nagam is több mint negyedszázadot töltöttem el.

Szivünk repesett a hazafias örömtől, amikor a feketesárga zsinórzatu magy
katonák a bujdosó kormányzó üdvözlésére siettek.

Katonásan jelentették a »*Budapest*« szerkesztőjének, hogy »Kérem a 4-
szakasz délután jön el, a 2-dik század csak holnap jöhet« s igy tovább.

A fekete hajtókás, fehér pitykés bakák most is érdemeseknek bizonyul
arra a népszerüségre, amelynek országszerte örvendtek. A kecskeméti fiuk a kato
mundérban sem érezhettek máskép, mint a hogy otthon apáik éreztek. »Koss
Lajos édesapánk« tiszteletét az anyatejjel szivták magukba, a Kossuth Lajos el
hez való ragaszkodás vérükké vált s ez a vér fog lüktetni ereikben a csatamezőn

Érthető okokból e megható zarándoklást a Kossuth-album aláirásához
irtuk ki az ujságba, de kiirták azt más lapok s megjött a — *cáfolat*.

És mi, akik láttuk a Kossuthot tisztelő bakák kezeirását, akik hallot
hazafias szivük megnyilatkozását, akiknek kezében ott volt a bizonyiték : az alb
nem cáfolhattuk meg a cáfolatot.

Debreczeni kollégium

Elek L.

Jelentése a debreczeni kollégium újraépítéséről s az építkezés számadásairól.

Petrik 1886–1900

Debrecen.

A Kossuth utcai vá-
rosház története

Debreceni Ujság
1937. okt. 10, és 17.

3.



4.



Debrecen - mesterutcai

új templom

Debreceni Képes

Kalendárium.

1938. 138, 139. l.

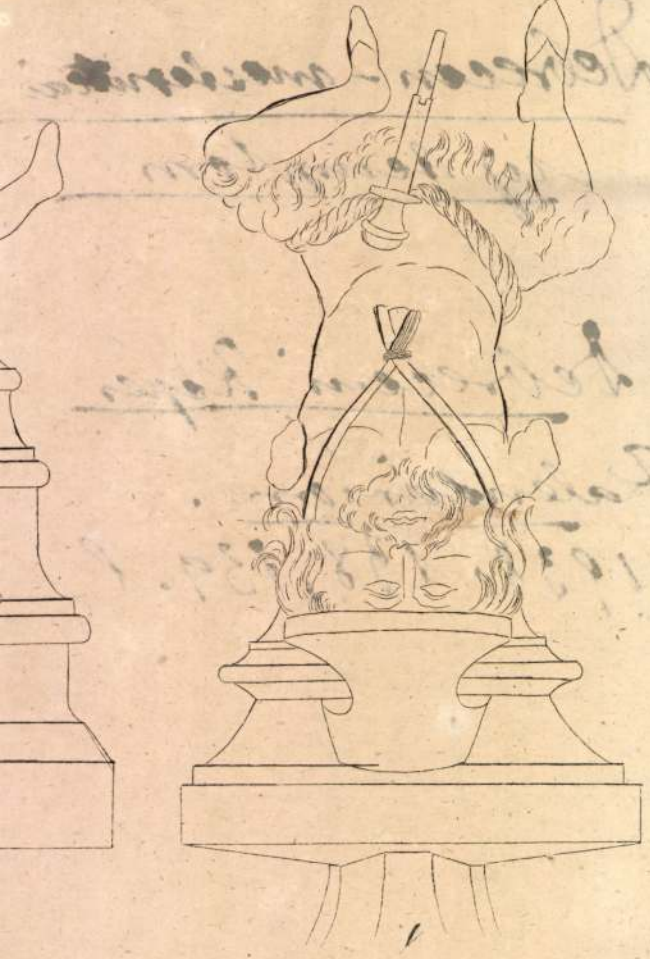

Debrecen művészete

Zoltai Dajos: A kálvinizmus és a művészet Debrecenben. * A debreceni temetők művészete

16°, 9 K, 24 L. Debrecen, 1928

Debrecen-nyilas-
telepi új ref.
templom

Debreceni Képes
Kalendárium.

1937. 123-128. l.
képek.

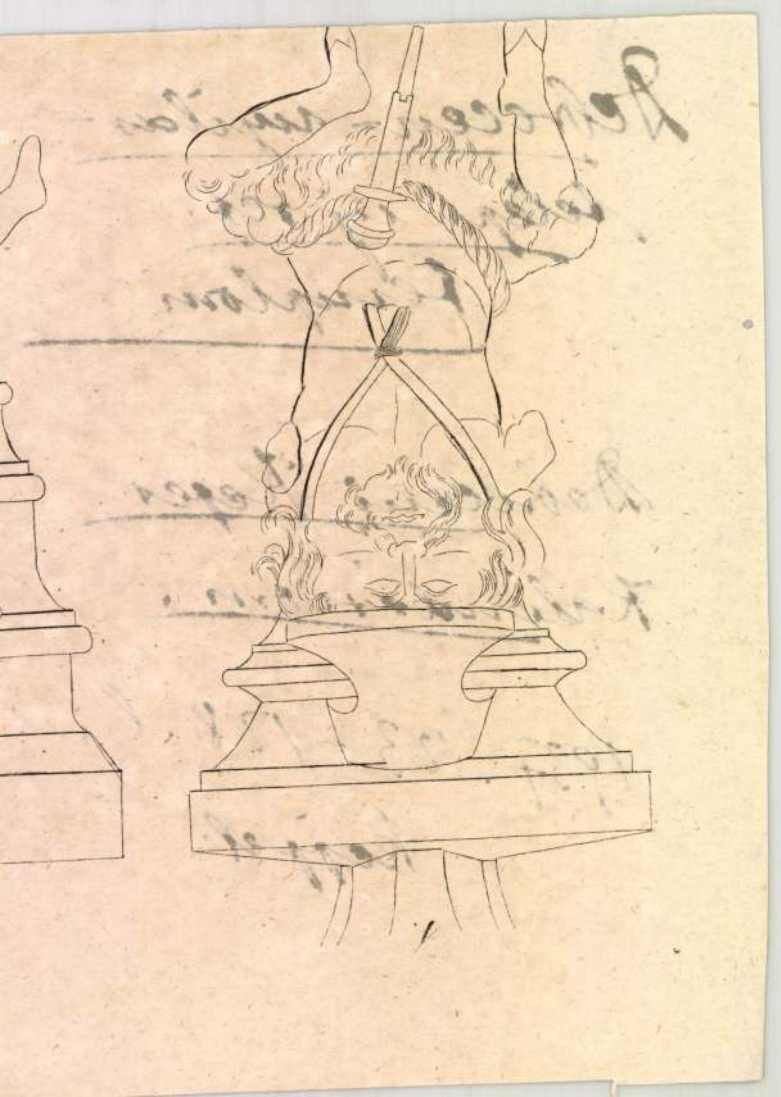

Debreceni ötvösök

Lásd

Zoltai Lajos: A legrégibb debreceni ötvösök. Debreceni Ujság 1936. dec. 25.

3



4.



Debreceni Szemle

Zoltai Lajos: Ötvösök és ötvösmüvek Debrecenben.

4° 16 K, 84L, Debrecen, 1937

Szalotay Gertrud: A debreceni református egyház régi térítői.

Kny. Debreceni Szemle.
8°, 11 k., 11 l., Debrecen, 1936.

Debreceni ref. egyház régi térítői

Debreceni ref. főiskola

Dörre Tivadar rajza

repr

Om. II. 287. l.

10. Szt. Orsojának asz a naty hádsó r

11. Jákop lédráján ety uj fog csinálda

12. A Pümpánó Maktolna ety uj friszurá

13. Szt. Józef gatyáját sárka fold, uj

14. Szűsz Mária artzán a mosojkás polt

15. Lászárnak lápaton a fiszereked kis

16. Asz Átám csudgája pe árnégoldam é

17. Éfánag fűkefa lefél natyopra csiná
nem fold béne te muszájfold mekteni m
mintik ota fityoroktág.

18. Asz udolsó idéled gébén a nomorald

19. Piládus pófátrol a sog lédbiszog l

20. Szt. Cecilia hasád labosra sadiroz

21. Asz ékpoldon a sog csílak giklancó

22. A jerusálemi szamár faszája mek fo

Deljes diszdeledel

Ritzpárer Dóbiás
demblomfesdő mesder.

Debreceni ref.

Kistemplom

Zoltai Lajos: A debreceni ref. Kistemplom. Debrecen 1928

Debrecen – kereszt-

telepi új ref templom

Debreceni Képes Kalendárium

1937. 123–128 l.

képpel



Debreceni Kistemplom

1876-előtt.
Repr.
Sör Vezető 186. l.

1907 előtt.
Repr.
u. o. 187. l. 189. l.

Fenti templom épült 1725-29.
1876-ban átalakították. Eredetileg Eőfallal volt Eőrülvéve, és hagymaformájú toronysisakja volt. Ezt 1907-ben a vihar annyira megrongálta, hogy le kellett bontani, s ekkor kapta a mostani kástyaszerű Eiképzést.

Zoltai Sajós: A debreceni Kistemplom története.
Debreceni Képes Kalendárium.
1929. évf.



Péterfi Jenő Ribiánszky József Szántó Ferenc

Ezredi István – Nyilas Kolb Jenő: Debreceni képeskönyv.

8°, 115 K, 122 L, Budapest, év nélkül (1934)

Debreceni képeskönyv

Debreceni Fehérló

fogadó

Debrecen, 1937. okt. 10



Debreceni gróf Degen-
feld-ház
története

Debrecen c. lap
1937 jan. 22. n.



Debrecen – homok-
kerti ref. templom

Debreceni Képes
Kalendárium
1937. 123–128. l.
képpel.



Debreceni farekasipar

l.

Sörvezető. 148, 149,
150. l.


B. L.

Debreceni fazekasok
és fazekas társulat
okmányait és iratait
(326 kézirat, 2 könyv,
4 db nyomtatvány)
a Déri Múzeumnak ajándékozta 1935-ben Papp
József fazekas mester.

Évk Déri 1935. 49. l.

6.



8.



Debreceni Déry Múzeum

Zalkai Feketé Miklós: A debreceni Déry-Múzeum

Kny. Tér és Forma
Nagy 8°, 22 K, 16 L, Budapest, 1930.

Debrecen-csapókerti

rom. kat. templom

Debreceni Képes

Kalendáriom

1937. 129-130. l.

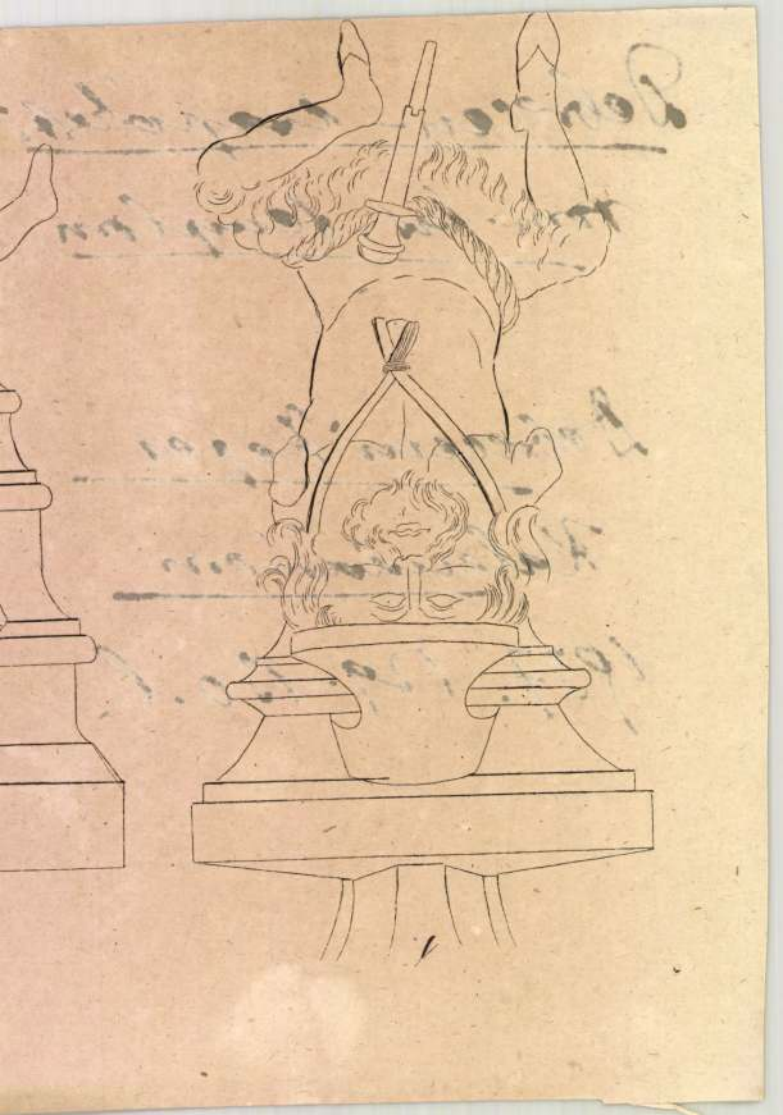

Debrecen

Szinka S.

Debrecen rövid
történelme
Petrik 1886-1900

7

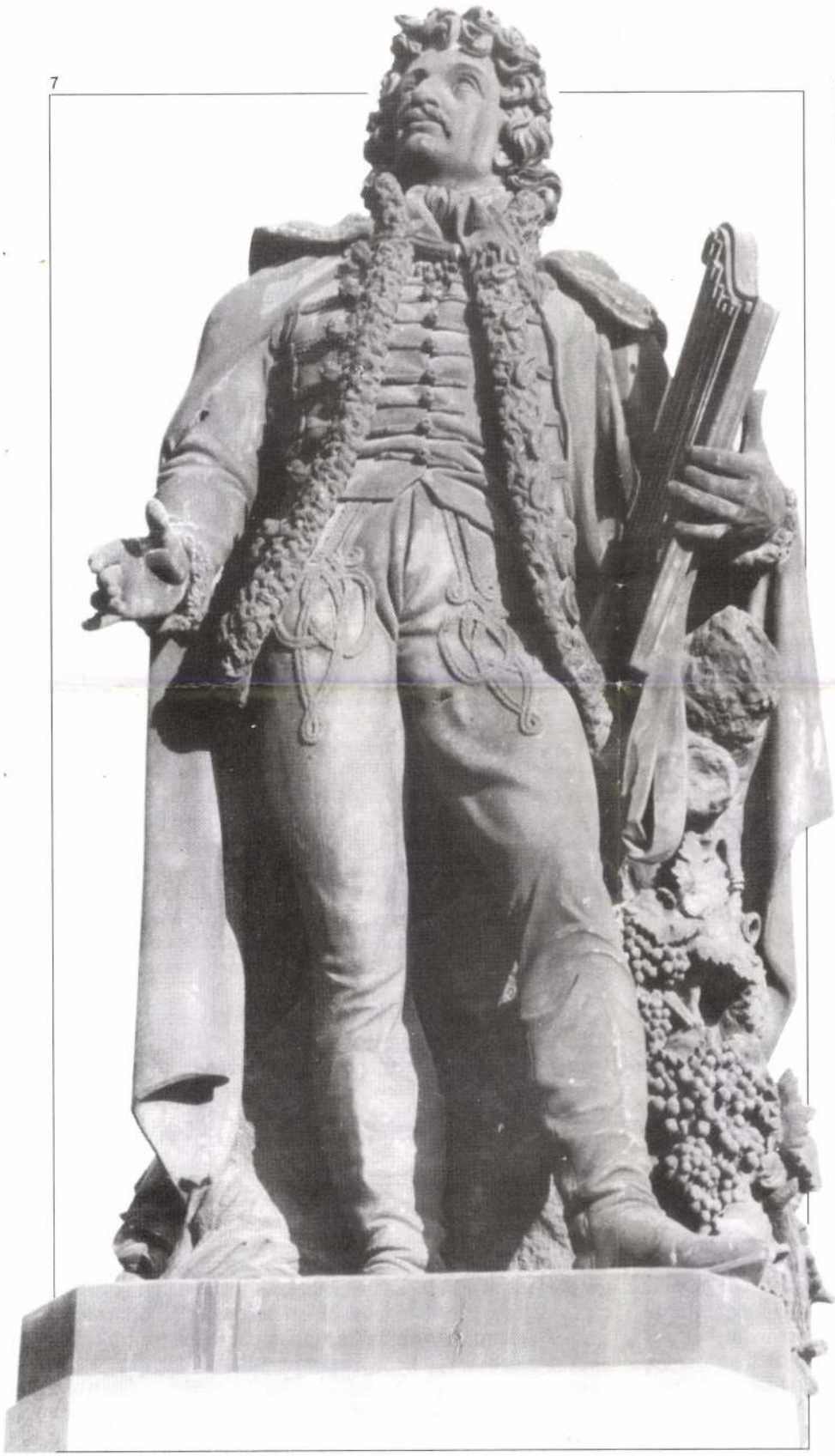

8

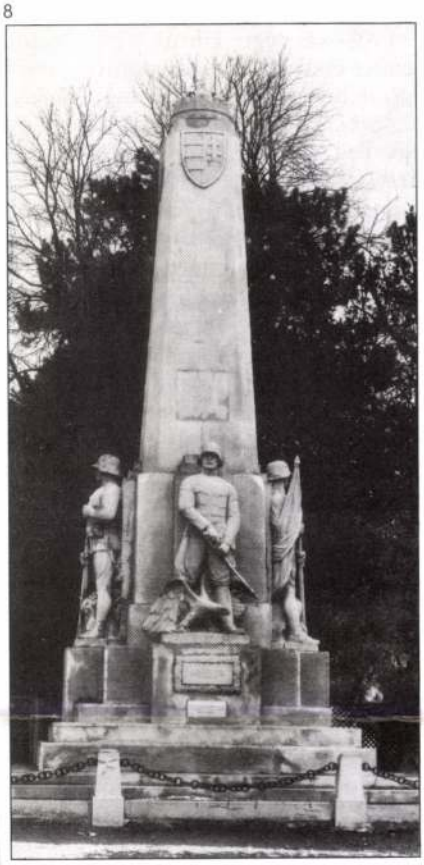

5 Izsó Miklós: Csokonai, 1896
(lovag Chylinski nyomán)
6 Izsó: Csokonai, új környezetében, 1920
(Képeslap)
7 A Csokonai-szobor 1980-ban
(fotó Vencsellei István)
8 Debreczeny Tivadar: 39-esek emlékműve, 1925 (fotó F. Molnár Erzsébet)

9



1908-ban végre kiírták a pályázatot, s 1909. május 15-éig rendre érkeztek is a pályaművek, elsőként *Szigeti Reno Károly* debreceni kismesteré, majd *Sződy Szilárdé*, *Róna Józsefé*, *Siklódy Lőrincé*, *Holló Barnabásé*, *Kiss Györgyé* (aki előzőleg már Balmazújvárosba készített mellszobrot), *Ligeti Miklósé*, *Beszédes Lászlóé*, *Füredi Richárdé*, *Istók Jánosé*, *Lányi Dezsőé*, *Kallós Edéé*, *Cser Károlyé*. Összesen 34 pályamű érkezett be, némelyik művész két tervvel is pályázott. Tóth András egyik terve a szónokló Kossuthot mutatta be, előtte Hunnia ülő szobra s egy honvéd és egy jobbágy alakja. Másik terve álló, karját az égre emelő Kossuthot ábrázolt, a talapzaton négy díszmagyarba öltözött történelmi alakkal. Riválisa, a fiatal *Somogyi Sándor Borsos József* építésszel közös tervet nyújtott be: a szónokló, proklamáló főalakot jelképes szoborcsoporttal vette körül (a múlt és a Kossuth-korszak hőseivel), a talapzat hátoldalán a nagytemplomi trónfosztás jelenetét ábrázolta.

A pályaterveket a Nagyerdőn, külön e célra épített faépületben helyezték el. Első díjat nem adtak ki, a második díjat Róna Józsefnek, a harmadikat *Margó Edé*nek adták, aki *Pongrácz Szigfrid* építésszel együtt indult. Rajtuk kívül még *Pásztor János* és Somogyi Sándor kapott 1000–1000 korona jutalmat, Füredi, Ligeti, Kallós, Istók, *Tóth István* műveit pedig megvásárolták, valamint újabb, szűkebb körű pályázatot írtak ki számukra. A tíz meghívott szobrászból hét adta be tervét (Róna, Margó, Füredi, Somogyi, Pásztor, Istók, Kallós). A helyi vezetőkből és három pesti szobrászból *(Zala György, Szamolovszky Ödön, Horvay János)* álló zsűri úgy döntött, hogy Margó Edének és Pongrácz Szigfridnek adja a megbízást, Istókot 3000, Rónát 2000, Kallóst 1000 korona jutalomban részesíti. A nagyközönség a Péterfia utcabeli tornacsarnokban tekinthette meg a pályaműveket, 1910 júniusában.

A szobor helyéül, már 1908-ban, a Nagytemplom előtti teret jelölte ki *Stróbl Alajos* szobrász és *Gerster* építész javaslata alapján a szoborbizottság. Ez a hely még 1911-ben is rendezetlen volt, ezért Borsos javaslata az volt: csak akkor állítsák fel az emlékművet, ha méltó a környezete. 1911 tavaszán *Alpár Ignác* építész, Szamolovszky és Horvay szobrászok zsűrizték a kész művet Budapesten, 1912-ben már le is szállították Margó–Pongrácz emlékművét.[7] A teret közben rendezték (lebontották a zavaró házat, lefektették a villamossíneket), s igazán méltó környezetben avathatták Kossuth emlékművét 1914. május 3-án, a trónfosztás színhelye, a debreceni Nagytemplom előtt. A kérdés csak az: miért nem április 14-én, a trónfosztás 65. évfordulóján?

A két világháború között több első világháborús emlékmű került Debrecenbe, sajnálatos módon egyiket sem *Medgyessy Ferenc* készítette. Többször pályázott, de mint a szoborbizottságokról írta: „Nekik csak a hadonászó baka a fontos. Amit egészen biztosan nem fogok csinálni." Oroszlánnal viaskodó aktot, majd nyilazó ősmagyar figurát ábrázoló terveket nyújtott be a 3-as honvédek emlékművére, s amikor megtudta a végeredményt, keserűen írta: „Nem nyert. Márton F. nyert. Komisz szobor."[8] (Ez az emlékmű az egyetemet és a múzeumot összekötő sugárúton állt 1938 és 1944 között, 1945-től 1985-ig a Honvéd temetőben, jelenleg a Kossuth laktanyában van.) 1934-ben avatták a Magoss György (ma Bem) téren a *Magyar fájdalom* című szobrot (*Emile Guillaume* művét), 1939-ben az országzászló talapzatát három szoborral. Ez utóbbi három szobrot (*Nagy Sándor János Munkás, Paraszt, Anya gyermekével* című plasztikáját) méltán távolíttatta el a Magyar Képzőművészeti Tanács 1942-ben, mert igen gyönge, provinciális munkák voltak, kivéve az anya–gyermek szobrot, amely a nőgyógyászati klinikára került.

Nemcsak a könyveknek, a szobroknak is megvan a saját sorsuk. Amikor Medgyessy 1947-ben elkészült a *Petőfi*-szobor nagy gipszével, felmerült a végleges anyagba való kivitelezés, alumíniumból (bronz felhasználása tilos volt). „Debrecennek pedig bádogszobor nem kell!" – írta Medgyessy, így a hatmázsányi bronz anyaga „a debr.-i Nagy Sándor-féle országzászló kimustrált 2 életnagys. alakból került ki [...] meglevő szoborról nem szól a tilalom, mert ha átöntik, szobor marad továbbra is. Legfeljebb Petőfi-formát vesz fel".[9]

'48 századik évfordulója alkalmából szoborállításra Medgyessy tett javaslatot Debrecennek. A múzeumigazgatónak ezt írta: „A Főváros napirenden tartja a Városházán a szabadságharc évfordulójára annak maradandó emlékkel való megörökítését [...], mégpedig tudtommal úgy, hogy maga a lakosság gyűjti majd össze a filléreit erre, tekintve, hogy az mi magunk legközelebbi ügye volt, nem pedig mint mostanában, idegen célokért harcolás."[10]

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparmüv. Főiskolát végzett. -1925-1950 között Debrecenben élt, dolgozott. Ma Bpesten él. ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1929. -NAGY JÓZSEF TB ELNÖKÉNEK 50 SZÜL. NAPJA EMLÉKÉRE A D K A E 1929, szakállas férfi arc képe b. 350 mm. egyold. öntött bronz. /Coll. tanár, Debreceni Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesületének tiszt. elnöke. / 20/332/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobraszmüvész érmei és plakettjei 19/331/old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül.1890.Beregszász.Iparműv.Főiskolát végzett.-1925-1950 között Debrecenben élt, dolgozott.Ma Bpesten él. ÉRMEI, PLAKETTJEI:.-1940.-1940/A/DEBRECENI/FOTÓKLUB/NÉGY NEMZET/KIÁLLITÁSA,,négy fiatal férfi mellképe b. /magy.svájci,olasz,jugoszláv/nemzeti viseletben.Fekvő tégla,80+50 mm.egyold.vert aluminium 9 mm.vastag. 21/333/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 19/331/old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül.1890.Beregszász.Iparművészeti Főiskolát végzett.-1925-1950 között Debrecenben élt, dolgozott. Ma Bpesten él.

ÉRMEI, PALETTJEI:.-1928.-KELETMAGYARORSZÁGI IPARI VÁSÁR DEBRECEN, szilaj mén csikóssal j.napsugárban, 60 mm. egyold. vert bronz. 20/332/old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 19/561/old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül.1890.Beregszász.Iparműv.Főiskolát végzett.-1925-1950 között Debrecenben élt,dolgozott.Ma Bpesten él.

ÉRMEI,PLAKETTJEI9.-1935.DEBRECENI FOTOKLUB,lóháton vágtató,pányvát vető csikós b.Fekvő tégla,75+50 mm.egyold,vert,bronz.20/332/old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 19/331/old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparműv. Főiskolát végzett. 1925-1950 között Debrecenben dolgozott. Ma Bpesten él.
ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1926.-M KIR. DEBRECENI 6 HONVÉD VEGYESDANDÁR, csmagyar átadja kardját a fiatal honvédnek, 72+ 48 mm. egyold. vert, bronz. 20/332/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 19/331/old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18. sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül.1890-ben Beregszászon.Iparmüv.Főiskolát végzett. Debrecenben élt 1925-50 között.Közterületeken felálli tott szobrai:.-1930.-Merengő c.bronzszobra a Déri Múze um előtti parkban./Életnagyságu ülő női xkxk akt/. 20/332/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeni Tivadar szobraszmüvész érmei és plakettjei 19/331/old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregszászon. -1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI: -1939. -DEBRECENI FOTÓKLUB, fáklyát tartó fiatal férfi akt, téglány, vert. 12/60/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/59/. old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből. XII. é. VI. 1956. 4. szám. Bp.

DEBRECZENY

DEBRECZENY TIVADAR, szobrasz

Szül. 1890-ben Beregszászon. 1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.

PLAKETTJEI: -1936.-DR. BALTHAZÁR DEZSŐ 20 ÉVES PÜSPÖKI JUBILEUMÁRA, 300 mm. kerek öntött. 12./60/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/59/.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből. XII. évf. 1956. 4. szám. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregszászon. -1923-tól-1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI: .-1934.-Nagy József, tanár a Debreceni Kereskedő Társulat főtitkárának arcképe balra, kerek, önt
tött. 12/5o/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei, plakettjei 11/59/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
------- 4. Bp.



DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregszászon. -1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.

PLAKETTJEI: -1935.-DEBRECENI SIMONYI LÖVÉSZEGYESÜLET, vágtázva nyíltazó szittya lovas balra. Nagy 40 mm. Kicsi 30 mm. egylapu, kerek, vert. 12/60/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei, plakettjei 11/59/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 4. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. Beregszászon 1890-ben. 1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.

PLAKETTJEI: CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY /1773-1805/. születésének 150. évfordulójára. Arckép jobbra, kerek, öntött. 11/~~x~~ 59/. old. 1923

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei, plakettjei 11/59/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956. ---------- 4. sp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

1890-ben szül. Beregszászon. -1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI: .-1940.-1940/A/DEBRECENI/FOTÓKLUB/NÉGY NEMZET/KIÁLLITÁSA, négy fiatal férfi mellképe: magyar, olasz svájci, jugoszláv nemzeti viseletben balra. Vert téglany 80+50mm, 4.9 mm vastag fehérfém. 12/60/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászmüvész érmei és plakettjei 11/59/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
-------- 4. Bp.

DEBRECENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregyszászon. - 1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.

PLAKETTJEI: - 1935. - DEBRECENI FOTOKLUB, lóháton vágtázó pányvát vető csikós balra. 75+50 mm. egylapu, téglány vert. 11./50/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/59/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956. -------- 4. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregszászon. 1923-tól 1950 ig Debrecen ben dolgozott.
PLAKETTJEI:.-1935.-DEBRECENI POLGÁ-RI LÖVÉSZEGYESÜ LET, nyilazó gyalogos szittya harcos, háttérben a debreceni Nagytemplom és 3 gémeskút, lába mellett: 18-48. Egylapu, kerek, vert, 40 mm. 12/605. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debrecseny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/59/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 4. Bp.

DEBRECENYY TIVADAR, szobrasz

Szül. Beregszászon 1890-ben. Simai Imre, Ligeti Miklós, Vass Viktor tanitvanya. 1923-50-ig Debrecenben élt. Első műve 1920-ban A Nemzeti Szalonban. 1930-ban Debrecenben a Műpártoló Egyesület fennállásának 25. évfordulóján rendezett kiállitáson. 1937-ben gyüjt kiállitása a Debreceni Déri múz-ban. 11/59/.old

SZIGETI ISTVÁN: Debrecseny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/59/.old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyüjtés köréből. XI. 1956. ---------- 4. Bp.

Debreczeny Tivadar, szobrász

DEBRECZENY TIVADAR, szobrasz

A művész leveléből: "Művészkedésemnek az érmészkedés nem volt főterülete, - mindazonáltal szívesen foglalkoztam vele." - "Fiatal éveimben a monumentális szobrászat töltötte be tevékenységemet. Jelenleg pedig a kifejezés szabadabb módjával, a rajzolással és festéssel foglalkozom".. 11./59/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plaketjei 11/59/. old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XI.. 1956. -------- 4. füz.

DEBRECZENY TIVADAR

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

SZÜL. 1890-ben Beregszászon. -1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI: .-1927.-M KIR 6 HONVÉD VEGYESDANDÁR, gránátverő honvéd jobbra, háttérben tank és repülőgép. 45 mm. egylapu, kerek, vert. 12./59/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/59/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------- 4. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül.1890-ben Beregszászon.-1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI:.-1928.-DEBRECEN A MAGYAR FOTÓKULTÚRÁÉRT SZILAJ MÉN CSIKÓSSAL?JOBBRA?NAPSUGÁRBAN? 60 mm. egylapu, kerek, vert. 12/59/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/59/.old.

AZ ÉREM, Közl.az éremgyüjtés köréből. XII.1956.
------- 4. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. Beregszászon 1890-ben. 1923-tól-1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI:.-1920.-MAX NORDAU francia bölcselő, Tel Aviv. Tel Aviv. Kerek, öntött. 11/59/.old.

SZIGETI ISTVAN: Debreczeny Tivadar szobraszmüvész érmei és plakettjei 11/59/.old.

AZ ÉREM, Közl. az érmegyüjtés köréből. XII.1958.
------- 4. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregszászon. -1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI: .-1920-. A művész önarcképe balra, kerek, öntött. 11./59/.old.

SZIGETI ISTVAN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/59/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 195[illegible].
------- 4. Bp.

Debreczeny Tivadar

Debrecenben az 1946-ban alakult szabadiskolán működö

A képzőművészetek Debrecenben /szerk Bőgel József/
1961. Debrecen. 58.1

Debreczeny Tivadar

A debreceni Kollégium 400. jubilumára portréreliefet készitett az első udvar árkádjainak belső falára.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/ 1961. Debr. 99.1

Debreczeny Tivadar

Siremlékei a debreceni köztemetőben.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk Bőgel József/
1961. Debrecen 101.l.

Debreczeny Tivadar
1890 -

39-es emlékmű /Simonyi út végén/ és Vályi Nagy síremlék, Merengő c. bronzszobor /Déri téren/

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/
1961. Debrecen 95-96. l.

Debreczeny Tivadar

Merengő

/repr./

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961. Debrecen Képjegyzék 139.

MDK

Debreczeni Tivadar

Érmisk. 1914-15. 33.1.

MDK

Debreczeni Tivadar

élve megvásárolva

Zimisk 1914-15. 83-84 l.

MDK

Debreczeni Tivadar

alás és közok. minisztérium, államsegély

150 K

Elmisk 1914-15. 8384 l.

Debreczeny Tivadar (1890-)

Debreczenben lévő művei:
39-es emlékmű

Vályi - Nagy síremlék

Mezengő (bronz nobor a Déry Téren)

~~Nagyal Fájdalom (Nagyos 9 györgy téren)~~

A Kelyzőművészeted Debrecen ben, 1961
95-96

Debreczeny Tivadar

Mezengő (mobor, szepro)

A képzőművészetet
Debrecenben 1961

139 kép

Debreczeny Tivadar

A debreceni Képzőművészeti Szabadiskola tanára.

A Képzőművészetek Debrecenben. 1961.

5 feldal

Debreczenyi Tivadar MDK

A vágy, gipsz

Tavaszi Tárlat
Nemzeti Szalon 1921. junius

M.D.K.

Debreczeny Tivadar ~~keramikus~~ szobrász

A Debreceni Képzőművészeti Szabadiskola nyári tanfolyámnak előadója, 1948.

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 166.l.
A MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

M.D.K.

Debreczeny Tivadar szobrász

iparískolai tanár

Debrecen thj. város Képzőművészeti Szabadiskolája tanárául tervbe véve 1947. szept. 24.

a szobrászati rész vezetője

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 158.1.
A MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

Debreczeny Tivadar

Sikemlékei a debreceni Köztemetőben

A Képzőművészeti Debreceniben, 1901

1 oldal

Debreczeny Tivadar

Reliefet kémit a Kollégium árkádjaira 1938-ban

A kéjzőművészetek Debrecenben, 1961

99 oldal

Debreczeni Tivadar

„A Szabadművelődés Képzőművészeti Iskolája" 1946 december végén kezdi meg első háromhonapos tanfolyamát. 1947 április-májusában követi ezt a második. A szobrászat tanára Debreczeni Tivadar.

Sz. Kürti Katalin: A Debreczeni Képzőművészeti Kör 25 éve

Alföld 1972/5 88 old.

Debreceni Tivadar szobrász

Szabad Művészet, 1947

I. em. 5. sz. 10%.

Szabadművészeti körlevelek.

Debreczeny Tivadar

A „Merengő" c. akt egy tartózkodóbb testhelyzetű változatát helyezte el Vályi-Nagy síremlékén. A Gatary síron álló lányalakja a „Kegyelet" megtestesítője. (említve)

Fr. Kürti Katalin: Művészi értékek a debreceni Köztemetőben.

Hajdú-Bihari Napló, 1976. febr. 08.

DEBRECENY TIVADAR, éremművész

Gáty-Goldmann Fülöp 1921-ben az általa elérhető összes magy.szobrász-éremművésztől megrendelte önarcképét 100+100 mm.plakettben.-A gyujt.a MNM.-ban van. 116.drb. A sorozathoz tartozó önarcképplakettek:
DEBRECENY TIVADAR, D meterjegy.-MNM.-98+98 mm.Leirás: HP. 1895. 30.old

OSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 24.old

AZ ÉREM. XXXII.évf. 1975.-1. Bp. 1975

Debreczeni Tivadar, szobrászművész

Móré Mihály a piaristagimnáziumba járt Debrecenben, rajztanára Bánszky Tamás volt, kinek igen sokat köszön a művész. – Debreczeni Tivadar szobrászművész magániskolájába járt, közben dolgozott, 1946-ban behívták katonának.

Bakó Endre: A Napló Tavlata: Móré Mihály.
Hajdu-Bihari Napló, 1982. jan. 16.

Debreczeny Tivadar szobrász

Kovács Gergelyné: Az első világháborus emlékművek és utóéletük

Művészet, 1981. december

Debreceni Tivadar, szobrászművész

A Köztemető és Krematórium ugyan csak 1931-ben nyílt meg, de – az áttelepítések során – XIX. sz-i anyagot is tartalmaz. Sőt számmal akad bronz és kő szobrot is: Debreceni Tivadar műve.

Sz. Vörös Katalin: Debreceni temetők művészi értékei. Műemlékvédelem, Budapest, 1993. 4. 299-300. old-ig.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül.1890.Beregszász.Iparmüv.Főiskolát végzett.-1925-1950 között Debrecenben élt,dolgozott.Ma Bpesten él.
ÉRMEI,PLAKETTJEI:.-1929.-DR KENÉZY GYULA EGYETEMI TANÁR 1929.férfi arcképe b.195 mm.egyold.öntött,bronz. /Debreceni nőgyógyász prof.1859-1931/20/332/old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreceny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 19/331/.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparműv. Főiskolát végzett. -1925-1950 között Debrecenben élt, dolgozott. Ma Bp Bpesten él.
ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1941.-DEBRECENI-FOTOKLUB, fáklyát és cimert tartó fiatal férfi akt j.a mezőben: 1931-1941
Álló tégla, 75x55 mm. egyold. vert aluminium. 21/333/old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreceny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 19/331/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az érmek ügyéből.
------- XVII. 1961. 18. sz. Bp.

DÉBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparműv. Főiskolát végzett. -1925-1950 között Debrecenben élt, dolgozott. Ma Bpesten él.
ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1944. -SESZTINA LAJOS A CÉG FŐNÖKE/1850-től 1905-ig, belső kör: DOLGOZZ BECSÜLETTEL-FÉLJED AZ ISTENT, szakállas férfi arcképe szemben. H/. SESZTINA LAJOS VASNAGYKERESKEDÉS ALAPITOTTA SESZTINA JÁNOS/1819-1944, CÉGTULAJDONOSOK SESZTINA-NAGYBAKAY JENŐ ÉS NAGYBAKAY ANTAL. Páncélos vitéz, stb. 62 mm. kétold. vert br. 21/333/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei, Plaket jei 19/331/old.
AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparműv. Főiskolát végzett. -1925-1950 között Dbrecenben élt, dolgozott. Ma Bpesten él.
ÉRMEI, PLAKETTJEI: .-1935.-KÉMERI MIKÓ CSALÁD NEMESITÉSÉNEK 250 ÉVFORDULÓJÁRA 1685-NOV 18-1935 cimer sisakkal H/. GYULA ÉS NEJE HADHÁZY ILONA HÁZASSÁGUK 25ÉVES ÉVFORDULÓJÁRA 1911-febr 11-1936. Kettős arckép j.60 mm. vert bronz./3 ezüst és 25 bronz példány/. 21/333/old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei, plaket jei 19/331/old.
AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparmüv. Főiskolát végzett. 1925-1950 között Debrecenben dolgozozz, ma Bpesten él.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1920.-MAX NORDAU, francia bölcselő, Tel Aviv. 300 mm. egyold. öntött, bronz 20/332/.old.

SZIGETI ISTVAN: Debreczeny Tivadar szobraszmüvész érmei és plaket jei 19/331/old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregszászon. Iparmüv. Főiskolát végzett. Debrecenben élt 1925-50 között. Közterületeken felállitott szobrai: 1926.-Dr. Magoss György Debrecen város polgármesterének bronz mellszobra a Déri Múzeum előcsarnokában. 20/332/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobraszmüvész érmei és plaket jei 19/331/old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18.sz. Ep.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparművész. Főiskolát végzett. Először 1921-ben állitott ki a Nemzeti Szalonban. Résztvett a Debreceni Müpártoló Egyesület fennállásának 25. évfordulója alkalmából rendezett kiállitáson 1930-ban. 1937-ben gyüjteményes kiállitása volt a debreceni Déri Müzeumban. 19/331/old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plaket jei 19/331/old.

AZ ÉRME, Közlemények az érmegyüjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregszászon. 1912-1919 között az Iparművészeti Főiskola növendéke. Simai Imre, Ligeti Miklós, Vass Vivtor tanitványa. 1925-től 1950-ig Debrecenben élt és dolgozott. 19/331/old.

SZIGEKI ISTVAN: Debreczeny Tivadar szobraszmüvész érmei és plaket jei 19/331/old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18. sz. 8p.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparmüv. Főiskolát végzett. 1925-1930 közt Debrecenben élt, ma Bpesten van.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: .-1920.-DENRECZANY TIVADAR ÉLETÉNEK XXX-IK ÉVÉBEN, férfi arcképe b. 120 mm egyold. öntött, bronz. 20/332/old.

SZIGERI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászmüvész érmei és plaket jei 19/331/old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18. sz. Bp.

Debreczeni Zoltán

festő

l.

Szabad Művészet

1951. 38. l.

13853. szám.

A Müemlékek Országos Bizottságának, f. évi január hó 14-én 1035. sz. a. kelt felterjesztésére tudomása és az érdekelt épitész urértesitése végett azzal a megjegyzéssel adom ki, hogy Lux Kálmán ur a fölterjesztésében felsorolt munkákon tul, a Bizottság által részére kijelölt egyéb munkákat is végezni tartozik.

Budapest, 1913. február hó 7.

A miniszter rendeletéből:

Debreczeni Zoltán

festő

a Derkovits-kollégium
első éves növendéke
1948-ban azelőtt bá-
dogos és szerelőmunkás
volt.

Benjámin László =

Legfeljebb kettő...
Forum 1948. 2. 4
135. l.

Luzzatti, Luigi IV. 203.

Debreczeni Zoltán

Párospatakon él: „Zelena laguna" c. linómetszete (eml.)
szerepel az alábbi távlaton

Vasga Imre: Az Ü. területi távlat végén

Nógrád 1969 Ü. 11

Debrecen Zoltán

Szerepel az alábbi tárlatok

Farkas András: A észak magyarországi
képzőművészek ötödik kiánitásáról

Heves megyei Négyszög 1969 IV. 20.

Debreceni Zoltán

MDK

Debreczeni Zoltán a másik vidéken élő festő, akivel foglalkozni kell, mert ő is válságát éli. „Káli házak" című olajfestményén a téli reggel friss, éles levegőjében, a kertecske egészséges színkultúrája mellett, a kép többi része a magárahagyott ember vergődését tükrözi. Nosza, egri és pesti festők! Kopogtassunk be káli művésztársunk otthonába és tegyük lehetővé azt is, hogy látogatásainkat — a csoport költségén — viszonozhassa is. Nyáron pedig Csíky Sándorral beutalást nyerjenek valamelyik művésztelepre.

Plathy György: Heves megye képzőművészeinek őszi tárlata.

Népujság, Eger. 1957. dec. 31.

Πλατὺ ζήτημα: Νέος νόμος κεφαλαιουχήσεως.
Ωραί εἰκόνες.

Κεφάλαιο. Ἔτος Γ΄. 1937. Δεκ. 31.

Debreceni Zoltán

Festőművészet. A sárospataki Felsőfokú Tanítóképző intézetben mutatta be grafikai műveit.

említve.

Napjaink, 1963, 5. szám, 12. lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 MÁJ 8

NAPJAINK

Debreceni Zoltán



Debreceni Zoltán f
sárospataki Felsőfokú
intézetben mutatta be
veit. Ugyanakkor az in
nak legsikerültebb raj
tották.

estőművész a
Tanítóképző
grafikai mű-
tézet tanulói-
zait is kiállí-



Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Debreczeni Zoltán

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1963 ÁPR 6

1021

— **Debreczeni Zoltán** festőművész április 10-én a sárospataki Felsőfokú Tanítóképző Intézetben mutatja be grafikai műveit, ugyanakkor kiállítják az intézet tanulóinak legsikerültebb rajzait is. A képzőművészeti kiállításon Komáromy Béla, a tanítóképző igazgatója mond beszédet. A kiállítás április 20-ig tartja nyitva kapuit.

Ügyeletes állatorvos szombaton déltől hétfőn reggelig: dr. Nagy Pál, Hejőcsaba, Vörőshadsereg u. 78. Telefon: 16-605. Betegjelentés 8—9-ig, 13—14 óráig.

kisfilmje. 18.30: [illegible] nagy felfedezések. A film születése. 19.15: Külföldi tapasztalatok. Állattenyésztésről. 19.30: TV Világhíradó. 19.45: A TV Mesekönyve. 19.50: Fred Frohberg táncdalestje. 21.10: Hol tart ma az orvostudomány? 21.35: Hírek, a TV Világhíradó ism.

Csütörtök:

17.20: Hírek. 17.25: Beszélgessünk oroszul. 17.45: A Magyar Hirdető

Debreczeni Zoltán főiskolai főigazgató

Szabad Művészet. 1957. V. 1. 38

Kovács Judit: Főiskolai hallgatók nyári vállalatai

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Debreczeni Zoltán
KÖZNEVELÉS
1965 AUG 20.

1021

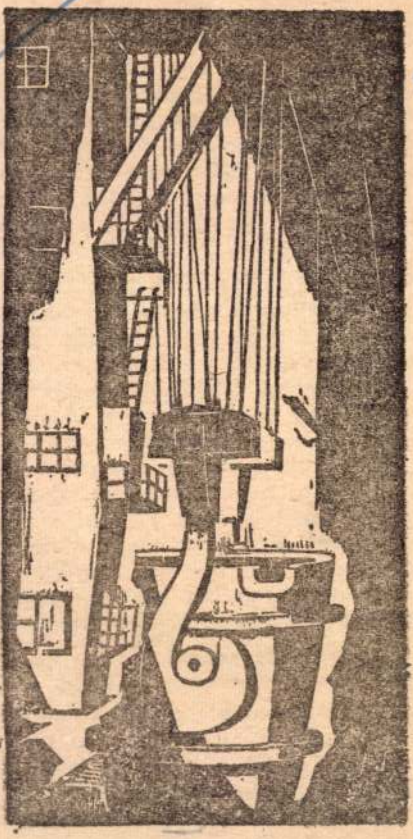

Debreczeni Zoltán linómetszete

felelési viszony. Az oktatás – a peda
valamennyi tanulónál ugyanazt a szin

A könyv hat egymással lazán öss
ismeretek gyakorlati alkalmazásával. S
hatodik fejezet, melyben a szerzők az
pszichológiai feltételeivel foglalkoznak.
gondolatok között azonban jócskán tal
szan bizonygatnak például olyan tétele
lógiai irodalomban már régen ismerete
senki által nem állított tételekkel vitat
gokat ismételgetnek. Például a gondol
ismeretek reprodukciójának – holott ez
tos számára is evidens. Megállapításai
ként igénytelen kísérletek leírásával szo
te tudományos értékét csökkenti, hane

Furcsa és zavaró a kötet bevezetőj
re teszik a szovj
dulópontját, amely az oktatáslélektani
tette. Ezzel szemben éppen a szovjet s
mincas évektől e kutatások elsorvadtal
berek mindössze „az iskolákról szóló h
lalkoztak". (Szovjetszkaja Pedagogika 1

dr. D. K

DEBRECZENI Zoltán

Részvétel a riállitásban

Tamás István: Országos készőmüvé-szeti riállitás Miskolcon

Magyar Nemzet 1961. (XVII.) jan. 13. 4. l

M.D.K.

Debreczeni Zoltán

festő

Festészeti díjat nyert

Hírek

Művészet, 1961. december. – 41 l.

M. D. K.

DEBRECZENI Zoltán festő

Festmenye a sátoraljaújhelyi „Legyaljai Kézőművészet" kiállításán:
„Évitherés Sátoraljaújhelyen"

Jelés Sándor: A hétszázéves város

Magyar Nemzet 1961. szept. 17. 5. l.

Debreczeni Zoltán, grafikus

17 db

Rajzokkal és metszetekkel szerepel.

Péter Imre: A VI. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás 8. l

Népszabadság, 1961. jún. 7

Debreczeni Zoltán

Tarlatot rendezett a H. m-i napok alk-ból a H. m-i Munkacsoport: (f. a.)

Népújság, Eger
1958. júl. 4.

Debreczeni Zoltán

Művei Sárospatakon, a „Hegyoljai tájak – hegyoljai emberek" c. kiállításon.

említve.

Napjaink, 1962. 4. szám, 2. lap.

Debreceni Zoltán

Hegyaljai domhok	műanyagmatrét	25 x 55 cm
Félelem I.	"	45 x 58 "
Szentendre III.	"	58 x 37

VI. Északmagyarországi Területi Képzőművészeti Kiállítás. Salgótarján 1970. Kiáll. kat. Bev.: Kovács Gyula

Debreczeni Zoltán

61. Szentendrei emlék I. lino 57×47
62. " III. " 42×60

5. Miskolci Grsz. Grafikai Biennale, Miskolci Galéria 1969. Kiáll. zat. Bev.: B. Supka Magdolna

Debreceni Zoltán

1. Zelma Regina linó 28×56
2. Tengerparti emlék műa. metszet 60×80

V. Észak – Magyarországi Területi Képző – művészeti Kiállítás Salgótarján 1969

Debreczeni Zoltán

Említve

Vargahuva: Képzőművesek Salgó-
tarjánban
Nógrád, Salgótarján 1970. ápr. 12.

Debreczeni Zoltán, grafikus

MDK

Rajz:

Repr.

Debreczeni Zoltán: Leutendrei felvilljáró

7. 5.

Népszabadság, Bp. 1970. jún. 21.

mak.

Debreczeni Loltán

„Sárospataki utca" e. képe
(reprodukció)

D. E. Borsodi Mozaik

Nejsmüvelés, 1961. 6. sz. 13. l

MDK

Debreczeni Zoltán
réz és fametszeteivel

szerepelt a kiállitáson.

Hegyi József: Hegyaljai tájak, hegyaljai emberek.
Képzőművészeti kiállitás Sárospatakon.

Borsodi Szemle 1963. 5.sz. 88-89. l.

Debreceni Zoltán

Varbeton.

Fametszet, reprodukció.

Napjaink, 1964 11. szám, 9. lap.

Debreczeni Zoltán

73. Nagyüzem. Jamelnet, 28 x 14 cm
Reprod.: Nagyüzem

Ébek Nagyarosmáj Területi képzőművészeti kiállítás 1965. Bp.
Kat. bev. Aradi Nóra

MDK

Debreczeni Zoltán

Zelena laguna, lino

4. miskolci o. graf. biennale 1967. Miskolci Gal.

Debrecen: Zoltán grafikus

Kiállítása nyílt Sárospatakon a Tanítóképzőben

Kovalista Művészet 1968 XII.

MDK

Debreceni Zoltán

Poréc, o.

4.Észak-magyarországi területi képzőm.kiáll.
Salgótarján 1968.

Debreczeni Zoltán épitész M.D.K.

Pályatervét megvásárolták

Épitészetileg igényes, korszerü és gazdaságos tervek érkeztek az óvoda-bölcsöde pályázatra

Magyar Nemz t 1965. dec. 9. 9.l.

Debreczeni Zoltán épitész M.D.K.

Pályatervét ne gvásárolták

Épitészetileg igényes, korszerü és gazdaságos tervek érkeztek az óvoda-bölcsöde pályázatra

Magyar Nemz t 1965. dec. 9. 9.1.

M.D.K.

Debreczeny Zoltán

Festőművész kiállitja müveit Miskolcon a Herman Ottó mużeomban.

Országos képzőművészeti kiállitás Miskolcon
Magyar Nemzet 1961. jan.13. 4.old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szocialista Művészetért

1968 NOV

1021

Debreczeni Zoltán



Debreczeni Zoltán: Zelena-laguna. Központunk szb-je okt. 12—13-án kirándulást szervezett Sárospatakra. Ott találkoztunk a grafikusművésszel, s pataki emlékül közöljük műanyag metszetét.

ink.

ztársaság Elnöki
ából, eredményes
y **Frigyes** állami
i Főiskola igaz-
ek Szövetsége el-
ny fokozata; há-
sága elismeréséül
ező Iroda főren-
züst fokozata ki-

ményes munkás-
ysége 40. évfor-
innek, az Állami
tesének „Az ok-
ést adományozta.

lói főigazgatóság
Lajos grafikus-
„Madárszárnyak"

NÓGRÁDI MO

— Zsúfolásig megtelt a
Művészeti Hét egyik főren
Megyei Művelődési Közpon
ság" című film díszbemut
ment az alkotók és nézői
szívéhez nőtt a közönségne
Keleti Kriszta és Kocsi
hosszasan beszélgettek az
társadalmi szervek, a sajt
rád" című helyi lapnal
Keleti Márton, a film há
rendezője többek között a
„Nem tudom kinek kész
néz meg a közönség. Én
lom a filmeket, és akkor vagyok boldog, ha
jeimet megnézik. Az a film, amit nem néz meg
senki, az nem mozgósít semmire, nem mond sem-
mit lényegében. Az az érzésem, hogy a mi közön-
ségünkre bátran lehet építeni. Szerintem nincs mű-
vészfilm, nem-művészfilm, van jó film és van rossz
film. Több kategória szerintem nem létezik."

— A magyar munkásmozgalom ötven évét krono-
lógikus sorrendben bemutató jelentős tíz magyar
filmet Nógrád megye minden mozijában újra mű-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 NOV 7

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1021

Kollégiumavató a pataki tanítóképzőben

A Sárospataki Tanítóképző Intézet november 9-én, szombaton délelőtt, 11 órakor tartja kollégiumavató ünnepélyét. Megnyitót *Károly István* intézeti igazgató mond, *Miklósvári Sándor*, a Művelődésügyi Minisztérium osztályvezetője lesz az ünnepi megemlékezés szónoka.

A KISZ Központi Bizottság és a Bodrogközi Állami Gazdaság igazgatója *zászlót adományoz* az intézet ifjúságának.

Délután nyílik *Debreczeni Zoltán* festőművész, intézeti tanár kiállítása, majd *Ilyenek vagyunk mi* címmel irodalmi összeállítást mutatnak be a fiatalok.

Debreczeni Zoltán

Debreczeni Zoltán

29-én este Miskolc minden széből sereglettek a munkások és haladó polgárok a városháza elé. *„Éljen a Nemzeti Tanács!" „Éljen Károlyi Mihály!" „Éljen a világbéke!"* „Éljen a világot megváltó forradalmi szociáldemokrácia!" — ezek a kiáltások töltötték be az utcákat. A kellemetlen, rossz idő ellenére háromezres tömeg gyűlt össze a városháza előtt.

Reisinger Ferenc, a szociáldemokraták egyik helyi vezetője beszédében elítélte a budapesti tüntetők ellen a Lánchídnál alkalmazott terrort. Javaslatára a népgyűlés részvétét fejezte ki az október 27-i események fővárosi áldozatainak. Grossmann Zsigmond beszélt ezután. *„Már nem lehetnek kormányon azok, akik a háborút megindították, sem azok, akik a népet annyiszor*

Debreczeni Zoltán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAK-MAGYAR
ORSZÁG

1021

Intézeti Napok Sárospatakon

A Sárospataki Tanítóképző Intézet április 15—16-án Intézeti Napokat rendez. A két nap alatt számos szakelőadás hangzik el a tanítóképzés különböző elméleti kérdéseiről. Érdekesnek ígérkezik a versekből, előadásokból, énekszámokból összeállított Fazekas Mihály est is.

Az Intézeti Napok idején Debreczeni Zoltán tanár, festő és tanítványai kiállítást rendeznek az első emeleti folyosón.

és 32. száma ...
április 15-ig. A hibát
megfejtők között könyvj
mat sorsolunk ki. A rejtv
ben az o, ó, illetőleg az
között nem teszünk külö
get. Az elmúlt heti szár
közölt rejtvény megfej
Aki dolgozik, azé legye
gyár, Aki dolgozik, azé le
a föld, Aki dolgozik, aze le-
gyen a hatalom.

Könyvjutalmat nyertek: Károlyi Jánosné, Miskolc, Szinva u., Bókay János bölcsöde, Szabó Kálmán, Miskolc, I. ker., Fövényszer u. 15. sz., ifj.

Sajó vizén. A nyílt tér ... modortól már elszokott, a ké

•••••••

— **A FELSZABADULÁS** verseny alkalmából a mezők

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Debreczeni Zoltán
NAPJAINK
1964 NOV 1.

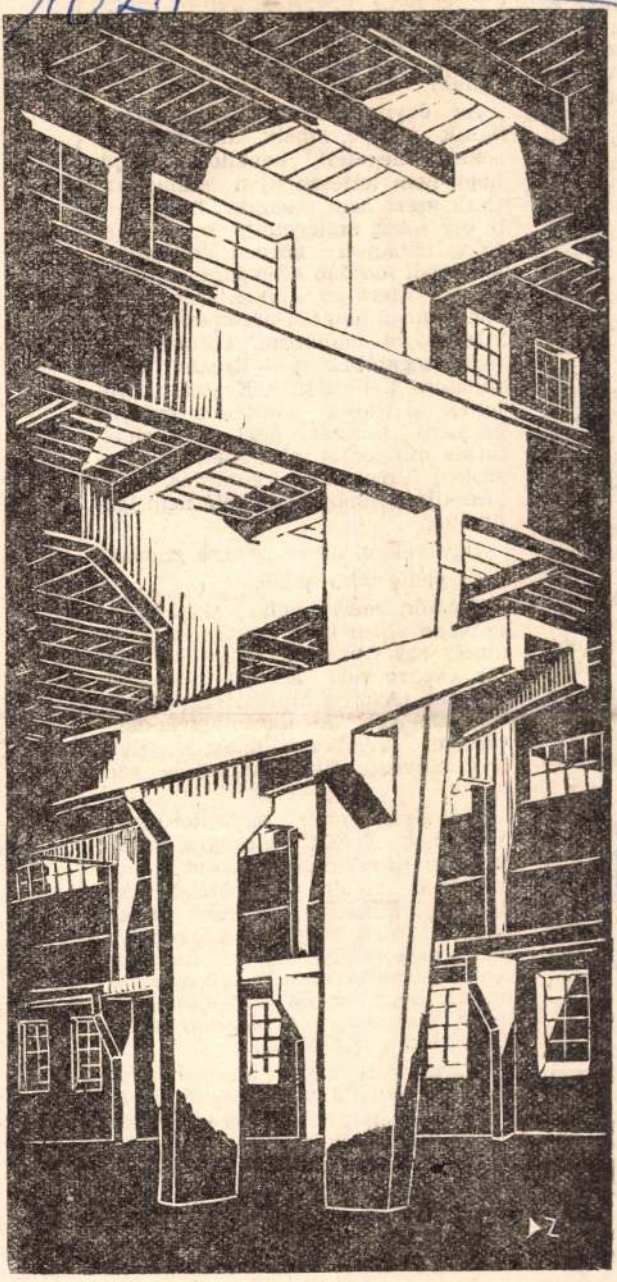

Vasbeton: Debreceni Zoltán fametszete.

Akác István:

A második emeletre

A második emeletre gondolok hetek óta.
A fojtogató rajongás annak nevét echózza,
aki az üveg-csendben a hit hárfáját megpengette.
Neki harangozok a szívem mélyén
s őt ünneplem minden pillanatban,
az ő lába elé hajtja tépett zászlaját az én kis életem.
Néha már oly közel van, szinte elérhetem,
lázamra ír-fű varázsa mégis reménytelen.
Hűvös minaret-teste gyémánt magasba vész.
Szilaj lángokkal bensőmben pusztít száz alakban.
Száz rejtett képzet ő. S áldott, valló Egész.
Sivár vígasz nekem a kósza szeretkezés.
Oh, csak ő enyhíthetne sivatag-szomjamon.
Határtalan, merész
órákban azt akartam,
általam legyen
egykor majd halhatatlan.
S jaj, most riadtan, verten fájom: dúlt rettenetekben
nem lett oltalom.

Mint messzi-messzi égarc,
a lét fény-ablakából lenéz
rám. Szótlan. Mosolytalan.
Nem űz el. Nem is biztat.
Néz, néz, tűnődve néz.
Szelíd, akár a jóság. Sebez, akár a kés.
S én is nézem őt, s zárt ajakkal hozzá kiáltozom.
S én is nézem őt, s nincsen mentő szavam.
Gyávult vágyaimat könnyel megátkozom.
S gyötör tovább a konok szenvedés...

jelent ez, de
iszi, hogy ez
hanem fé-
ermészetesen
ott, hogy né-
rc mögé rej-
mal" végig-
ások brutális
nemtetszé-

a már valaki
az mindjárt
akik eltávoz-
ilmet —, de
ülték — leg-
Már most az
ra mi jelent,
nobság, vagy
rról nem is
ilmje korán-
nű és világos
a világnézet
ert néhányan
klúziót lehet,
„Századunk
ői túlnyomó
is úgy ülnek
sak a legköz-
gos szóráko-
as történetet
zentimentaliz-
olsósorban —
már maga a
kát (!) igényel,
fellazítását,
d: a felhábo-
éve az esetet
rületére, azt
„művész" hi-
gal absztrakt
nem értik —,
ely nem érti,

aki közvetlen
Fellini-féle
a cikk valót-
yszámú nézőt
ta meg, noha
y helyt nem
thetett egyet.
sleg, nagyon,
oztak.)
át nem gon-
végeredmény-
tételez, mint-
tömeg nagy-
en — hogy a
ünk: az agy-
elyike képes
tő munkába
t és a mozi-

utóbb
ha m
bözte
remél
is —
vonul

Az
házak
sokat
hogy nem teljesen uj a számomra. Csak azért nem mondom, hogy nem is oly sokat emlegetett, mert hihetőleg abban a körben emlegetett, amelyből majdan kitevődne a „törzsgárda." Mert én, akinek szerencséje van minden nap két-háromezer mozilátogatóval találkozni, közöttük a törzslátogatókkal is — ilyesmit tőlük sohasem hallottam. Kértek, követeltek jó filmet, szidták a műsort, ha nem tetszett neki, és kárhoztattak mindenkit, akit illet, ha roszszak a filmek, de törzsgárdás, művész-filmszínházat eddigelé nem igényeltek.

Úgy vélem, nincs is arra szükség. És pedig több okból.

Először, mert aligha akad annyi művészi film az egész világon, amely egy filmszínháznak folyamatos, évekre való műsort tudna biztosítani. (Azok a művészi filmek pedig, amelyek a mi világszemléletünkkel szemben állanak, nyilvános művészi filmszínházakba sem valók.

Másodszor, mert „biztosítottuk a jó filmek nézését", s ezek a filmek minden filmszínház műsorában szerepelnek előbb vagy utóbb. Aki igényli, minden nehézség nélkül megtekintheti, méghozzá a lakóhelyéhez legközelebb eső filmszínházban. Természetesen el kell tudni viselnie, hogy esetleg nem minden áll azon a szinten mint ő, vagy ha áll is, ízlésük különböző.

Harmadszor, mert minden művészetben van és lesz is olcsó, és értéktelen, tehát ami a szó igazi értelmében nem művészi és az inkább derül ki utóbb, mint előbb. Ez alól a filmművészet sem kivétel.

Negyedszer, mert a film azért a szórakoztatás eszköze is, s mint ilyen — amely valóban a legszélesebb tömegekhez jut el —, nem mondhat le a változatosságról.

Végül — és ez a legfontosabb — a törzsgárdás filmszínházak létrehozása óhatatlanul elkülönítést jelent egy bizonyos réteg számára.

A kérdés mélyén végtére — akarva akaratlan — holmi elit probléma lappang, az „agymunkára" kizárólagosan képesek elit-problémája. És ha igaz, hogy a tömegek csak azért járnak moziba, amit róluk a cikkíró állít — akkor éppen ez a cáfolata a művész-filmszínházak létrehozásának, a cikkíró által javasolt formában. Ugyanis a kevés hozzáértő számára ilyen filmszínházat létrehozni nemcsak anyagi meggondolatlanságot jelent, de erkölcstelen is. Hiszen éppen „az agymunkára" képteleneket kell megfelelő szintre hozni, ez pedig a törzsgárdás filmszínháztól fontosabb, izgalmasabb teendő. Lehet, hogy még huzamosabb ideig fáradságos kultúrpolitikai teendő, — de hát végtére szocialista társadalomban élünk, és a szocialista feladatokat kell megvalósítanunk!

Az értelmes ember — ma, értékének megfelelően: megbecsült ember. Az elismerésben és a javakból munkájának megfelelően részesül. Külön jogokra, ettől eltérő kiváltságokra azonban szüksége — s hihetőleg — igénye sincsen. És hihetőleg a cikk írója is egyetért ezzel, még ha idézett cikkéből — talán a gondatlan fogalmazás miatt — az ellenkezője is kiolvasható.

SZEKRÉNYESI LAJOS

Debreczeni Zoltán

Ki Zotőben (fametrat, rajzó)

Nagyjaiak, 1965, 4 n., 5 old.

Debreczeni Zoltán

„Sárospatak IV.", nepr.

Napjaink, Miskolc, 1971. április
X. évf. 4. sz. 8. l.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1971 MAI 30

1021

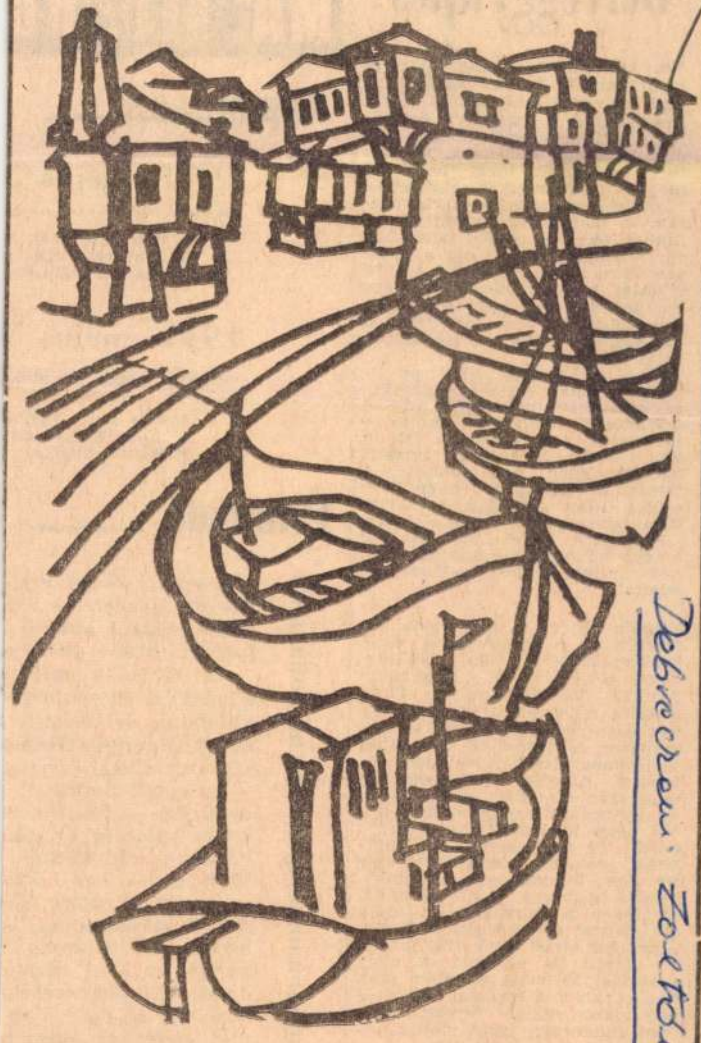

Debreczeni Zoltán

SZOZOPOL (Debreczeni Zoltán rajza)

Bélyeggyűjtés

A közelmúltban nagy sikerrel megrendezett IX. országos ifjúsági bélyegkiállítás egyik érdekességeként a hazai és a külföldi gyűjtemények között volt egy bizonyos kontraszt. Ez abban nyilvánult meg, hogy az idegen gyűjtemények elsősorban filatelista csemegéket tartalmaztak, a magyarok viszont témájukban főleg az iskolai tananyagra, fölépítésükben pedig a módszertanra támaszkodtak. A FIP ifjúsági bizottságának jelenlévő elnöke elismerte, hogy a magyarok összeállításai az ifjúsági gyűjtésnek egyik legjárhatóbb útját képezik.

A kiállítás ideje alatt az ifjúsági szakkörvezetők tanácskozásán a pécsi városi kör egy — országosan követésre méltó — javaslatot tett: minden felnőtt kör vállalja el egy-egy ifjúsági bélyegszakkör patronálását. A felnőtt gyűjtők a közvetlen kapcsolat útján adhatják át filatelista ismereteiket a fiataloknak.

Kívánatos lenne, ha Borsod megye felnőtt körei is kiegészítenék munkatervüket e nemes feladattal.

*

Azok részére is, akik néha kételkednek gyűjteményünk értékesítési lehetőségében, közöljük, hogy a budapesti Bizományi Áruház Vállalat május 16-án aukciót rendezett a ki nem váltott és — ezúttal először — önkéntesen is árverésre felajánlott gyűjteményekből. A vállalat zsúfolásig megtelt nagytermében több száz filatelista gyűlt össze. Az árverésen szereplő 72 tételből négy kivételével valamennyi elkelt, és nagyrészt jóval kikiáltási ár felett, összesen 103 ezer forintért. Példaképpen megemlíthetjük, hogy egy gyűjteménynek, amelyben a felszabadulás utáni 114 sorozat és 38 blokk volt 3500 forint kikiáltási árról 7150 forintra verték fel az árát. A nagy vásárlási kedv és az elért árak hatása alatt a vállalat hamarosan újabb aukciót rendez, amelyen önkéntesen felajánlott gyűjtemények is szerepelnek.

*

Június 5-én jelenik meg a 25 éves Magyar Úttörők Szövetségét köszöntő 1 forintos emlékbélyeg.

*

Június 1-én indul a MALÉV

MA: MI? HO

Naptár

1971. május 3

A nap kelte 3.53, n
A hold kelte 9.36, n
Névnap: Pünkösd.

1971. május 3

A nap kelte 3.52, n
A hold kelte 10.41
Névnap: Angéla.

Évforduló

Harminc évvel ezelő
Glezosz a német fasisz
Akropoliszról letépte
lyébe kitűzte a görög n
Az 1921-ben szület
ellenállási mozgalomb
különösen lelkesítette
népét. Manilosz Glezos
ság eszméihez, ezért a
— az angol-amerikai c
vételéért — halálra ít
kozás hatására az ítél
börtönre változtatták.
1951-ben — bár börtö
selővé választották, az
sítette mandátumát. A
badult, Görögország
pártja, az EDA vezető
oldali lap főszerkesztő
dési vád alapján több
ták, életét az egész
mozgalom mentette me
centrációs táborba vitt
tották onnan ki, de jel
van.

Debreczeni Zoltán festő

A sárospataki Erdélyi János

tekemben

Kiállítása nyílt

Erdélmagyarország 1974 IV. 24

Debreczeni Zoltán festő

A sárospatáki Erdélyi János

tezemben

Kiállítása nyílt

Északmagyarország 1971 IV. 25

Debreczeni Zoltán

1971 ÁPR 19

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLI HÍRLAP

1021

KIÁLLÍTÁS SÁROSPATAKON. A sárospataki várban tegnap megnyitották Debreczeni Zoltán festőművész több mint félszáz alkotásából álló grafikai kiállítását.

1021

Debreczeni Zoltán

Debreczeni Zoltán kiállítása Patakon

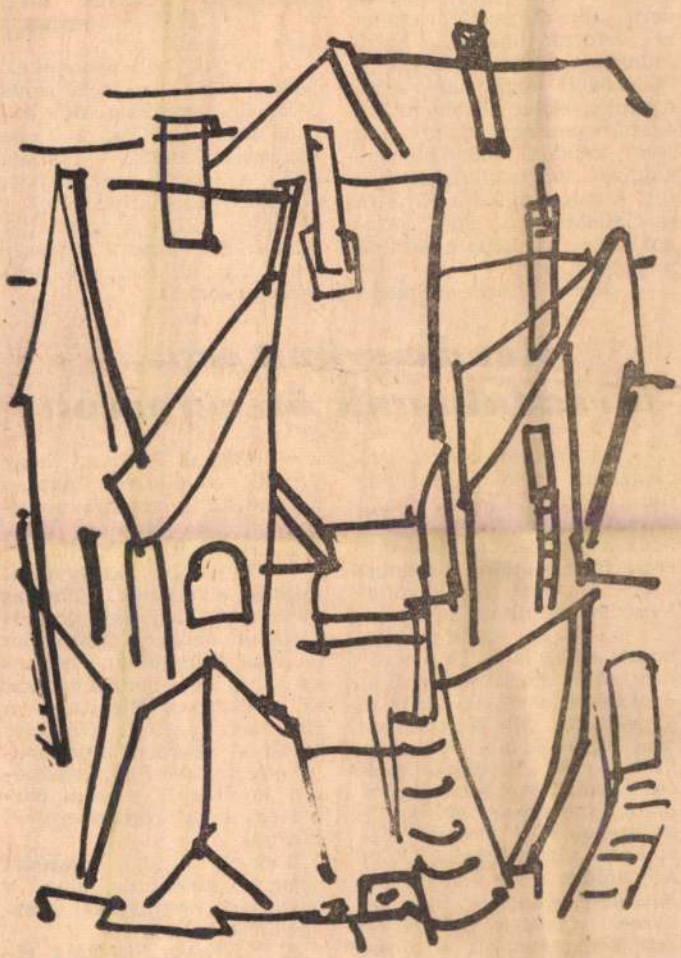

Szentendrei táj

Debreczeni Zoltán rajza

DEBRECZENI ZOLTÁN festőművész, a Sárospataki Tanítóképző Intézet rajztanára rendszeresen részt vesz a miskolci országos biennálékon, művei szerepeltek a borsodi képzőművészek budapesti és katowicei kiállításán is. Művészete az észak-magyarországi iskolaként számon tartott, a képzőművészeti köztudatban rangos helyet elfoglaló irányzathoz kapcsolódik. Legerősebb kifejező eszköze a grafika.

Mostani pataki, reprezentatív kiállítása a Rákóczi Múzeum Erdélyi János termében — a Műcsarnok rendezésében — grafikai munkásságának összegezése. Jó áttekintést ad kifejezésmódja fejlődéséről: a részletek gondos, realista megmunkálásával is ható korábbi lapoktól a minden esetlegest elhagyó, a figyelmet a látvány leglényegére irányító újabb metszetekig.

Leggyakoribb témája a táj — az emberi alkotásokkal meghatározott táj. Lakóhelyét és környékét örökíti meg Sárospatak-sorozatának nagy formátumú, fekete-fehér metszetein. Szentendrei emlékeit — a jellegzetes utcarészleteket, az egymásra torlódó házcsoportokat — a filctoll puha vonalaival, s a műanyagmetszetek éles fény-árnyék kontrasztjaival idézi. A tenger — az Adriai-, a Fekete-tenger, s partvidékük — motívumait hozta magával külföldi útjairól. Ebből a témakörből hangulatával és technikai megoldásával egyaránt kitűnik a Plava-laguna című, három egymás feletti síkba komponált színes metszete okker—kék—lila—olajzöld—piros és fekete harmóniájával.

Az ember alakja ritkán jelenik meg grafikáin közvetlenül, szüntelen jelenlétét érzékeltetik azonban környezetének magaformálta tárgyai: az épületek, a tengeri kikötők hajói, a dombok szőlősorai. Amikor mégis közvetlenül ábrázolja az embert, akkor sem a külső ábrázolás a célja, hanem a belső indulatok, érzések képi megjelenítése — mint például a fekete-fehér éles ellentéteivel metszett Félelem című vízión, vagy a fekete—piros—ezüst színekkel, tömondatokban komponált négyalakos Balladá·ban.

A KIÁLLÍTÁS megnyitóján a nagyszámú látogató előtt dr. Janó Ákos múzeumigazgató mutatta be a művészt és méltatta munkásságát. Közreműködött igényes műsorral a sárospataki kamarakórus Csehi Ferenc vezényletével és a zeneiskolai tanárok kamarazenekara.

Berecz József

71 APR 27
ESZAKMAGYARORSZAG
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

széde Kőb

ezüst, hallgatni arany..." persze van ilyen közmondás is. És vannak ma is némi kis „oldalfúrások". Előfordul az is, hogy megköszönik a bírálatot, de utána megnézik, hogyan lehetne a bírálóval „elbánni". Most is érhetik kellemetlenségek a bírálót, de olyan nagy baj már nem érheti, mint teszem azt, 20 évvel ezelőtt.

— A feladatok nagyok. Amikor az ötéves terv alapszámait leírjuk, a toll könnyen fog, könnyűszerrel leír mindenféle elképzelést, de azokat megvalósítani már nem olyan egyszerű. Célunk az, hogy a legközelebbi öt évben a nemzeti jövedelmet 32, az ipari termelést 34, a mezőgazdasági termelést 16, a reáljövedelmet 26 százalékkal emeljük, s hogy 400 000 új lakást építsünk —, ennyit még soha nem építettek öt év alatt Magyarországon. Mindezek — és sok más, nagy célunk — eléréséhez és megoldásához alaposan neki kell gyűrkőznünk; nagy és nehéz feladataink megvalósításához össze kell szedni minden erőnket. Terveink teljesítéséhez az is szükséges, hogy következetesek legyünk politikánkban, s az eddiginél is jobban fogjunk össze a feladatok megoldására.

mus építése életszínvonal emelésével

igazság, hogy csak a munka teremt új értéket, és csak a megtermelt érték osztható el.

— A munkát persze sokféleképpen ítélik meg mostanában nálunk, bírálgatják is. Gyakran az eredményeket is úgy mutatják be, hogy az ember azt sem tudja, örüljön-e neki, vagy sem. Ha az ember ilyen kritikai írásokat olvas, vagy a tv- és

Régebben hogy ahol há ott három p azonban nem elátkozott te vetkezett, hanem a sadalmi viszonyaiból. A modern munkásosztály emberei, a forradalmárok, a kommunisták harcai nyomán, a kiéleződött osztályharc végső eredményeként történelmileg egypártrendszer alakult ki. Nem minden szocialista országban van szükségszerűen így, s valószínűleg a jövőben szocialista útra lépő országokban is másképp alakulhat a helyzet.

— Hozzátartozik mindeh- maskepp mint korábban, a kiéleze harc időszakában.

— Nagyon kell tisztelnünk azokat, akik a szocializmus eszméiért harcoltak. Akik évtizedekkel ezelőtt, a 19-es Tanácsköztársaság idején, majd a Horthy-rendszerben, s később a felszabadulást követően álltak ki eszméink mellett. S amikor a rendszer harcosaira utalok, ezt nem kötöm ranghoz.

Rendszerünk erős, társadalmunk összeforrott

— Azt hiszem, hogy a szocializmust építő magyar nép fiai és lányai bizalommal néznek a választások elé. Bízunk a jövőben, rendszerünk erős, társadalmunk összeforrott. A párt, a Hazafias Népfront politikája, programja jó. Nagy eredményeket hozott eddig is és szép eredményeket ígér a jövőben is. A nehézségeket leküzdjük és az előttünk álló feladatokat meg fogjuk oldani. A szocializmus erői hazánkban napról napra, hónapról hónapra, évről évre erősödnek és növekszenek. A mostani időszakról elmondhatjuk, hogy folytatódik a pártkongresszus lendülete, sikeresek, eredményesek voltak a szakszervezeti kongresszusok, s a választási előkészületek milliókat mozgósítottak. Nemzetközileg erős támaszaink, hatalmas szövetségeseink vannak a határainkon túl, s elmondhatjuk, hogy barátunk a világ minden haladó embere.

— Bízunk abban, hogy népünk a választás napján megerősíti, támogatja politikánkat, támogatja a Hazafias Népfront jelöltjeit.

— Tisztelt nagygyűlés! Kedves elvtársnők! Kedves elvtársak! Még egyszer köszöntöm önöket, köszöntöm munkásosztályunkat, népünket, minden honfitársunkat és a Központi Bizottság, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa nevében mindnyájuknak minden jót, egészséget, jó munkát, sikeres harcot és nagy eredményeket kívánok.

Kádár János beszédét gyakran szakította félbe a választási nagygyűlés részvevőinek tapsa.

A Központi Bizottság első titkárának szavait a nagygyűlés részvevői hosszan tartó tapssal fogadták, majd a gyár KISZ-fiataljainak küldöttsége ajándékokkal kedveskedett Kádár Jánosnak.

A nagygyűlés Csomor Ferenc zárszavával végződött.

Megnyílt a bolgár pártkongresszus

1971 MAJ 1-3

Szentendrei házak



(Debreczeni Zoltán filcrajza)

A bán partoldalon



sát, mint Csanyi István. És ez meglátszik a traktoron is.

— Amikor dolgozik a gép — mondta Csanyi István —, akkor itt csak hangosan lehet beszélni. Egy kicsit hozzá is szokik ehhez az ember. S az is jó, hogy néha akad ilyen ritka eset, amikor útitársa van az embernek. Mert többnyire csak egyedül vagyunk, s ilyenkor az ember két kezét, két lábát lefoglalja a gép, szemét a föld, s legfeljebb csak gondolkodni lehet. Nekem rendszerint a gyerekeim járnak eszemben. Öt gyerekem van. A legidősebb 9 éves, a legkisebb

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
ÉSZAKMAGYARORSZÁG

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-706

Debreczeni Zoltán

DOLGOZÓK LAPJA

1979 NOV 11

1021



Debreczeni Zoltán: Sövénykerítés

1979. novemb

„A

Az ország
balettegyütte
lett, november 2-án tartotta
első bemutatóját „A nap szerettei" címen. A balettesten Markó Iván három koreográfiáját: Richard Strauss: „Stációk", Wagner: „Álomèj", Orff: Carmina Burana zenéjére „A nap szerettei" című balettet, valamint a Krámer György tervezte: „Pygmalion" című tánckettős látható. Művészeti vezető: Markó Iván.

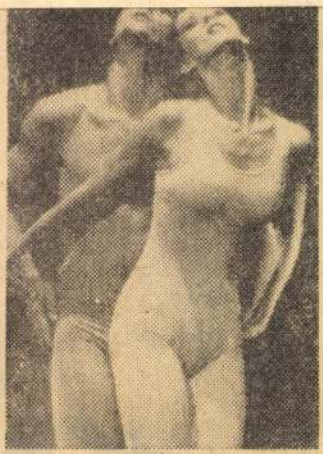

Király Melinda és Szabó Elemér „A nap szerettei"-ben



SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÁ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Debreczeni Zoltán

KISALFÖLD
Győr

1979 NOV 10

1021



□ Debreczeni Zoltán: Sövénykerítés

...na mentem a tanácsra.

A temetőből kiérve mondom kísérőmnek, hogy a mosonszolnokiak összefogása valóban példás, de a község gazdagodásához pénz is kell...

— A község anyagi helyzete egyik évben sem volt olyan — válaszolja —, hogy saját erőből tudjuk kielégíteni a jogos igényeket. Jóleső érzés volt, hogy a feletteseink minden évben gondoskodtak külön pénzügyi támogatásról, sőt a megyei tanácstagi csoport is jelentős összeget biztosított az óvodabővítéshez, az óvoda és az iskola szakmai felszereléseinek beszerzéséhez. Gondolom, azért segítenek bennünket, mert látják, hogy a társadalmi munka értéke nagy, a helyi erőket is jól kihasználjuk.

(Mellékesen három adat: az 1722 lakosú Mosonszolnokon a társadalmi munka értéke 1976-ban 599 ezer, 1977-ben 610 ezer, 1978-ban 922 ezer forint volt!)



Horváth Józsefné a szülői munkaközösségen keresztül sok társadalmi munkát szervezett, s az óvodásszülők jöttek is szívesen dologra.

TALÁN HIÁNYOS LENNE a „felnőtté vált" Mosonszolnokról felvázolt kép, ha nem szólaltatnánk meg olyat is, aki messze vidékről települt ide. *Idős Purger József* Salgótarjánból került Mosonszolnokra 1946-ban, huszonnyolc évesen.

— Feleséggel és három családdal jöttem ide. Itt házat kaptam, juttatott földet is 14 holdat. Később a földet a téesznek adtam, a nádas ház helyett meg újat vettem a gazdaságtól. Mert a gazdaságnál dolgoztam, onnan mentem nyugdíjba.

— *Nehéz volt megszokni?*

— Most már jól érzem magam itt, de ötvennyolcban majdnem úgy volt, hogy visszaköltözünk, a rokonok csábítottak, aztán mégse. Kilenc családom van és tizenkét unokám. Két fiam még nőtlen, a többi kirepült. Az egyik lány Mosonmagyaróváron lakik, neki is van már két családja, a többi itt épült házat. Vejeim az állami gazdaságban, fiaim téeszben dolgoznak.

A látottak-hallottak alapján kétség nem férhet ahhoz, hogy szorgalmas, tenni akaró emberek élnek Mosonszolnokon. S nem hibádzik társadalmi munkájuk megbecsülése, erkölcsi elismerése sem. A tanács által adományozott emlékplakettekre és oklevelekre legalább oly büszkék a szocialista brigádok és a lakosok, akár a mindig szépülő községükre.

Hámor Vilmos

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1979 NOV 11

Debreczeni Zoltán

1979. november 11. 1021



Debreczeni Zoltán: Sövénykerítés

t hatalo... harcolt
igyi Antal

akadály nélkül sikerült. Miután Minszkben felállították a helyőrséget, és a fáradt katonák néhány órai pihenőt kaptak, meghallották, hogy a városhoz közel eső faluba lovas fehérgárdisták törtek be. Tigyi Antal zászlóalját a fehérek ellen vezényelték, és háromnapi harc után a vörös katonák győzelmet arattak.

Az Ogyessza, Harkov és Cserkaszi vonalon Kolcsak csapatával is találkoztak. Az ütközet sokáig tartott, és bár sok embert veszítettek, de győzelmet arattak.

Dnyepropetrovszk előtt fehérgárdisták csapataival kerültek szembe. Mivel azok jóval többen voltak, a zászlóalj segítséget várva visszavonult. De hamarosan felfegyverzett bányászok érkeztek segítségükre, akik hátbatámadták a fehéreket. Az V. nemzetközi zászlóalj itt aratta legnagyobb győzelmét.

Tigyi Antal röviddel Dnyepropetrovszk elfoglalása után az intervenciós német csapatok fogságába került. Lengyelországba vitték megfigyelés céljából, majd hazaengedték Magyarországra.



Kunszentmártonban is terjesztett kommunista röplap 1932-ből

azonban egy házkutatás során illegális lapokat találtak nála. Az ügyben a budapesti királyi ügyészség indított eljárást ellene, s „államfelforgatás vétsége" miatt 4 hónapi börtönbüntetésre ítélte.

Ezután még inkább megfigyelés alatt tartották, de ez nem akadályozta meg abban, hogy ne látogassa az illegális összejöveteleket.

A felszabadulás után újult

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Debreczeni Zoltán
grafikus

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1979 NOV 25

1021



SÖVÉNYKERÍTÉS — DEBRECZENI ZOLTÁN RAJZA



gyományai. Ehhez csupán annyit kellene megfogadni, amiről Vitányi Iván írt négy évvel ezelőtt. Ahhoz, hogy pontosan tudjuk, mit akarunk holnap csinálni, két dolgot kell tudni. Először jól kell ismerni a mai helyzetet (beleértve a múltat, a tegnapot is), másrészt meghatározott tervünknek kell lennie a messzibb jövőre és holnaputánra vonatkozóan is.

Az ember művelésével tesz hasonlatot, amelyben gyakran több az átalakítás, a bontás és felújítás, mint a vadonatúj építkezés. Mert az organikus fejlődésnek éppen az a lényege, hogy nem előről kezd építkezni, hanem a meglévőt alakítja át. A réginek csupán egyes részeit „robbantja", másokat megőriz.

Nézzük a képeket. A kápolnásnyéki „olajosházak" még mindig idegenül hatnak, nem illik a faluképbe. Első elrendezésükkel, kényelmükkel viszont egyetlen új lakóház sem tudja felvenni

ti megoldásban — épült fel a pártiroda, a postahivatal, az ifjúsági klub, a könyvtár, a művelődési terem, a takarékszövetkezet, a tsz-kirendeltség. Beruházási költségek tekintetében is ez a legszerencsésebb megoldás.

A Fejér megyei Tanács V. B. építési, közlekedési és vízügyi osztályának csoportvezetője, dr. Andó Péterné is azokkal tart, akik a kormány által kiadott országos településfejlesztési tervben megfogalmazott teendőket szorgalmazzák. Az alapfeltételek adottak hozzá. Megvannak, mindenütt, szinte hiánytalanul a jó külső kapcsolatok; a kiépített utak, a rendszeres tömegközlekedés. Jók a távolsági járatok, jók a munkalehetőségek. Megfelelnek az általános elveknek a lakótelkek; van ivóvíz, villany, minden amit a város élvez. Magyarországon 1945-től beszélhetünk település tervezésről. Ebben nagy szerepet vállalt a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet. A legjobb

Debreczeni Zoltán. Festőművész



Kiállítás

Északmagyarország, 1996. szept. 25.

[ ]

Debreczeni Zoltán, grafikus

Életünk

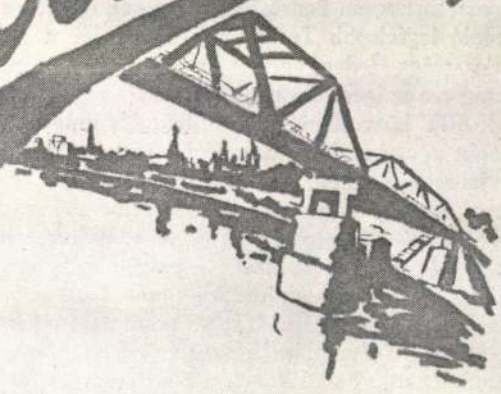

IRODALMI TÁRSADALMI MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

I. ÉVFOLYAM 1. SZÁM. 1948. MÁRC. 1.

TARTALOM:

PINTÉR LÁSZLÓ: Szándék és kötelesség — 1
HAJÓVSZKY LÁSZLÓ: Dacoska (elbeszélés) — 2
MOLNÁR ILONA: Az autonómia elve a nevelésben 5
KOVÁCS BORBÁLA: Hajnal (vers) — 6
PUSKIN: A rab (vers) — 6
TÖRÖK ERNŐ: Mikulás (novella) — 6
VIDA BÉLA: Könyvtárkérdés Szolnokon — 7
PINTÉR LÁSZLÓ: Nagy Miklós — 8
BOZÓ LÁSZLÓ: Mozaik — 9
MOLNÁR ILONA: Három vers — 10
Emlékezés Gogolyra — 11

DUNAVÖLGYE

SANTICS ALEKSZA: Hazám — 13
RÁKICS MILÁN: Elhagyott templom — 13
EMINESCU: Ó, jössz-e már? — 14
EFTIMIU: Három királyok — 14

FIGYELŐ

Szovjet krónika — 14
DEBRECZENI ZOLTÁN: Derkovits Gyula — 15
BOZÓ LÁSZLÓ: Színházi nézőt — 16

ÁRA: 2·50 FORINT

Debreczeni Zoltán munkája

gítségével, részben önállóan végezte, előadásokon, filmvetítéseken, ankéton, kiállításokon, az újságok hasábjain hozta közelebb a szovjet emberek, a Szovjetunió életét.

A Társaság munkájának megindulását Szolnokon többek között egy folyóirat is jelzi. 1948. március 1-én ÉLETÜNK címmel irodalmi, társadalmi, művészeti folyóirattal jelentkezik a Társaság ifjúsági csoportja. Olyan fiatalok fognak lapalapításhoz, akiknek életkora alig haladja meg a húsz évet és célkitűzéseik szerint: „Az ifjúság fórumává akarjuk tenni az Életünket. Nagy szükség van erre. Nevelni és tanulni akarunk egyszerre, a tehetséges vidéki fiatalokat kívánjuk szóhoz juttatni, támogatni és felkarolni... Meg akarjuk ismertetni a magyar ifjúsággal a Szovjetunió népeinek kultúráját, irodalmát, művészetét, életét. A magyar–szovjet kultúrkapcsolatok kimélyítői között akarunk helyet foglalni. Szükséges, célszerű és hasznos, hogy megismerjük egy ilyen hatalmas birodalom kultúráját, mert a megismerés saját kultúránkra is termékenyítő. A Szovjetunióhoz hasonlóan meg akarjuk ismerni a környező népek kultúráját is. Nagy mulasztásokat kell pótolnunk, évszázados mulasztásokat."

Ezt az elképzelést következetesen meg is valósították, bár a lapnak csak három száma jelent meg. Munkájukat érdemes közelebbről is megvizsgálni, hiszen az újság hűen tükrözi a kezdeti nehézségeket és az útkeresés időszakát.

A folyóirat munkáját egy állandó szerkesztőbizottság irányította. A profilnak megfelelően állandó rovatokat használtak. A legterjedelmesebb mindig az irodalmi rovat volt, amelyben a novellával, verssel jelentkező fiatalokat mutatták be, szemelvényeket hoztak a szovjet irodalomból, tanulmányokat közöltek. A szomszéd népek irodalmát a *Dunavölgye* állandó rovatban szerepeltették, és kitértek az aktuális eseményekre is.

A jól szerkesztett és szépen tervezett lap arról tanúskodik, hogy olyan fiatalok készítették, akik ezen a pályán otthonosan mozogtak, sőt többen közülük a szárnypróbálgatások után is ezen a pályán maradtak. (Pl. a lap budapesti szerkesztője Bozó László volt, aki ma a Magyar Rádió munkatársa, vagy a címlap készítője Debreczeni Zoltán, aki ma grafikus)

Mivel a lapból ma már már csak pár szám található, Szolnokon csak a Damjanich Múzeumban, érdemes közelebbről is megvizsgálni a tartalmát. A folyóirat A/4-es nagyságban 16–16 oldalon a Tiszavidék Lapkiadó Kft nyomdájában készült.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 SEP 17

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

Debreczeni Zoltán, festő- és grafikusművész

— A képzőművészeti világhét alkalmából a szerencsi művelődési központban szeptember 16-án, szombaton délután 4 órakor nyitják meg Debreczeni Zoltán sárospataki festő- és grafikusművész önálló kiállítását, amelyet október 3-ig tekinthet meg az érdeklődő közönség.

1021

18.10: Teendőink. Vitaműsor II. rész. — 18.40: Öt perc meteorológia. — 18.45: Köztársasági palota (színes). A Horizont szerkesztőség műsora. — 19.10: Rek-

1975 8

Napjaink

Debreczeni Zoltán

1021

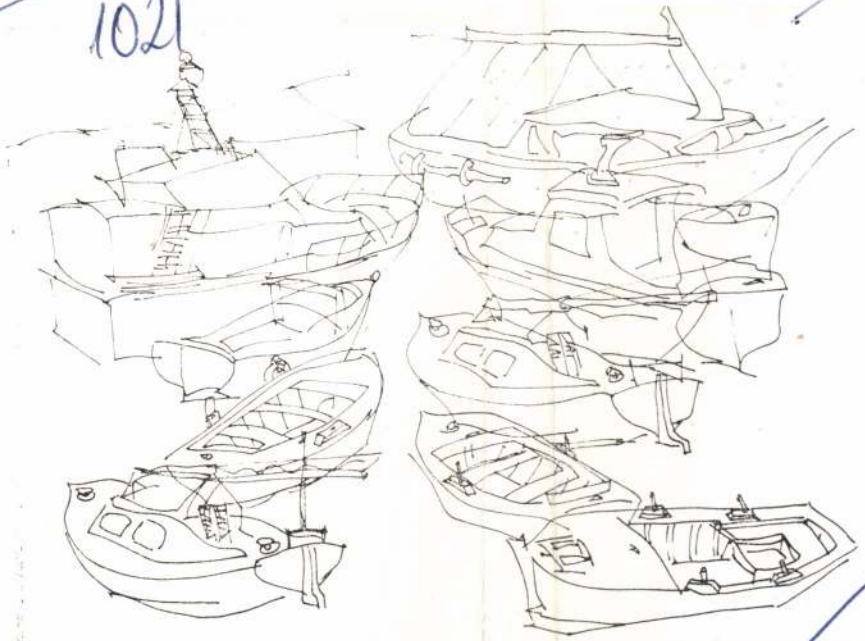

CSÓNAKOK

DEBRECZENI ZOLTÁN RAJZA

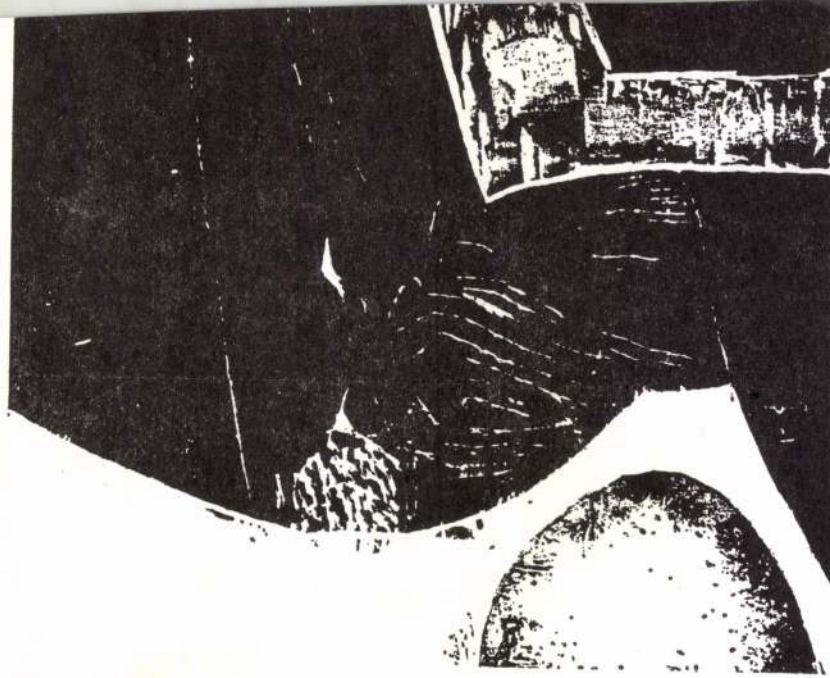

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Debreczeni Zoltán, grafikus

Az Életünk cikket közölt róla

Derkovits Gyuláról. (1948. márc. 1.)

S. Püski Amikó: Életünk 47-50.

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, 1975. márc.-ápr. XXI 1-2

Debreczeni Zoltán festő

A Sárospataki Galéria új szerzemény anyagából rendezett kiállításon szerepel festménye a Sárospatakon élő művésznek.

Északmagyarország, 1974. jún. 26.

Debreceni Zoltán

Zelena lagina, lino, 28 x 56
Tengerparti emlék, mina, metszet 60x80

V. Északmagyarországi területi
Képzőművészeti kiállítás
Salgótarján 1969.

Debreceni Zoltán

A sárospataki várban Debreceni Zoltán helyi festőművész tárlata nyílt meg.

A kultúra vasárnapja

Magyar Hírlap 1971/108 bold

Debreczeni Zoltán
sárospataki művész a tanítóképző intézet
rajztanára grafikus erényeit bizonyítja
összefogottan kompanált, a zemplén táj
lényeget látható linoleum metszeteivel. A
Csepel Galériában hét hegyaljai képzőmű
vész műtatkozik be.

Berecz József: Hegyaljai tárlat Csepelen.

Észak-Magyarország 1974/12 4 old.

Debreceni Zoltán

Zelena lagúna, lino, 28×56
Tengerparti emlék, mix. metszet
60×80

V. Észak-magyarországi területi képző-
művészeti kiállítás, Salgótarján,
1969.

Debreczeni Zoltán

festő, grafikus Sárospatakon és a tokaji Helytörténeti Muzeumban állit ki X 4-19.

Rajztanitás 1976/1/32

Debreczeni Zoltán

Sárospatak IV. filctoll, 28×49

Rajzok. É- magyarországi festő és grafikus
művészek rajzkiállítása a Miskolci
Galériában

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Debreczeni Zoltán

NAPJAINK

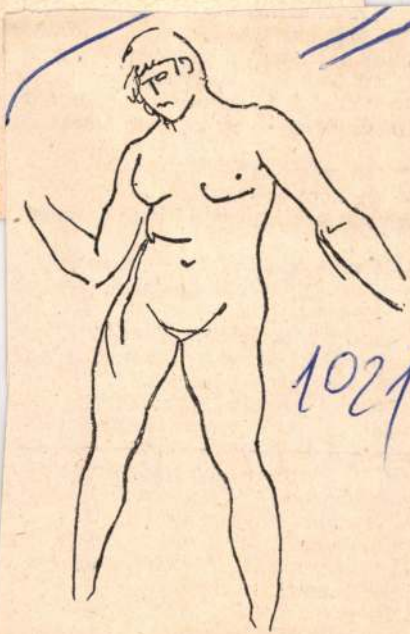

1021

Vázlat Debreczeni Zoltán rajza

dtek.
üres
agukat
kat, m
Osvát
li bác

e nótá
zett, d
ted? Azt kérdeztem — kiabált
a nótád.
d — lépett oda Dollár. — Nem látod,
sakkozzon! Velünk dolgozik, velünk
nekeljen ő is!
a gondnok is felállt, Kecskés Tóni
omi erejével ők sem bírtak. Osvát fel
és a lámpa elé állította.
z énekelni, mert agyoncsaplak!
állt a villanykörte alatt és nem tiltak
és Tóni két oldalról Osvát kezét fogt
nok odabicegett és a nádpálcájával v
len hátán. — A Krisztusodat! — kiál
— Micsoda anya szült téged?!
pta az öreg kezéből a pálcát, két ujjá
a földhöz csapta. Hirtelen felkapta a
eje fölé emelte.
- sziszegte a gondnok, de látszott a sze

ézte az öreget és érezte, hogy a h
egy izzacságcsepp a szeme sark
A széket lecsapta a földre, telj
rádott úgy, hogy a szék vaslába bel

DEBRECZENY

Meghívó

Az OTP Bank Rt. tisztelettel meghívja Önt

Debreczeny Zoltán

festőművész

kiállításának megnyitására az OTP Bank Galériába

(Budapest, Szabadság tér 7-9.)

1999. november 15-én hétfőn 18 órára

A kiállítást megnyitja:

Kondor Katalin

újságíró

A kiállításon bemutatkozik Debreczeny Miklós grafikus

A kiállítás megtekinthető november 15-28-ig
naponta 10-től 18 óráig
szombaton és vasárnap is

Sajátos heteket élünk!

Mindenki arra készül, hogy eddigi életének-életművének valamely fejezetét lezárja. Arra várunk, hogy pontot tegyünk ledolgozott, megírt, megfestett mondatunk végére, esetleg feltegyük a pontot a mondat végi „i"-re.

...Ha nincs éppen napfogyatkozás, látjuk az évezred küszöbét, rövidesen választ kapunk arra a gyerekkorba feltett kérdésre, hogy milyen lesz 2000-ben, amikor ki-ki annyi idős lesz amennyinek érzi magát...

Számot vetünk azzal, hogy az utóbbi időszak produktumával ártottunk-e használtunk-é környezetünknek és a benne élő testének lelkének. Ezzel a novemberi kiállítással magam is lezárom 47 évemből ezt, ami hozott bánatot, boldogságot.

Februárban, Szarajevóban igyekeztem deríteni a jó bosnyákok lelkét, most a pesti ösbze kevernék némi színt. Kérem, segítsen eldönteni, hogy sikerült-e.

Nézze meg a kiállítást és pontozzon! Bízom abban, hogy legalább kettő pontot kapok. Egyet az 99-évi művészmondat végére egyet pedig a már említett „i"-re.

EZ IGY együtt:..

Köszönet:
Kiss Györgyinek, Kondor Katalinnak, Ottó Klárának, Csavlek Andrásnak, Kádár János Miklósnak és fiamnak.


OTP
BANK
GALÉRIA

Debreczeni Tivadar

végbizonyítványt kapott

Éimisk 1914-15. 84 l.

Debreceny Tivadar
szobrász

M.D.K.

Debrecenben lakó művész

Dr Szücs Ernő: Debreceni Ércemberek
Hajdu Bihar Napló 1969 aug 31.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.V.

Debreczenyi Tivadar
szobrász

1925-ben alkották fel 39-es
emlékműbet Debrecenben a
Simonyi út végén.

Dr Szücs Erő: Debreceni ércemberek
Hajdu Bihar Napló 1969 aug 31.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Debreczenyi Tivadar
szobrász

A „Merengő" szobra a téren
nyert elhelyezést.

Dr Szücs Ernő: Debreceni Ércemberek
Hajdu Bihar Napló 1969 aug 31

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Debreczenyi Tivadar
szobrási

Valyi Nagy emlékműve van
a debreceni köztemetőbe el-
helyezve.

Dr Szücs Ernő: Debreceni ércemberek
Hajdu Bihar Napló 1969 aug 31.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K

Debreczenyi Tivadar
hotrast

A debreceni hollegiumban
van mitifije elhelyezve.

Dr Szücs Ernő: Debreceni érce berek
Hajdu-Bihar Napló 1969 aug 31

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Debreczeny Tivadar

Szégyen, kréta
Bánat, "
Merengő, "
Dr.Kemény Gyula, plakett

Debreceni Müpártoló Egyesület kiáll. 1929.

Debreczeny Tivadar, Debrecen, Burgundia-u.l.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregszászon. 1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI: .-1929.-Dr. Kenézy Gyula orvos professzor arcképe jobbra, kerek, öntött. 1 p./59/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/59/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956. ------ 4. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. Beregszászon, 1890-ben. 1923-tól 1950-ig Debrecen ben dolgozott.

PLAKETTJEI: .-1926.-M KIR DEBRECENI 6 HONVÉD VEGYES-DANDÁR, ősmagyar átadja kardját a fiatal honvédnek. 72+48 mm. egylapu téglány, vert. 11/59/.old.

Ugyanez, szövegváltozattal: M KIR DEBRECENI VI. HONVÉD HADTEST PARANCSNOKSÁG.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászmüvész érmei és plakettjei 11/59/.old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956. ------- 4. Bp.

DEBRECZENYI TIVADAR, szobrasz

Szül.1890-ben beregszászon.-1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI:.-1935.-KÉMERI MIKÓ CSALÁD NEMESITÉSÉNEK 250-ik ÉVFORDULÓJÁRA1685-Nov.18.-1935,cimer sisakkal és sisakdisszel.H/GYULA ÉS NEJE HADHÁZY ILONA HÁZASSÁGUK 25 ÉVES ÉVFORDULÓJÁRA,1911-FEBR 11-1936. kettős arckép jobbra,60 mm.kerek,vert./Készült 3 ezüst és 25 bronz példán/. 12./60/.old.

SZIGMAI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászmüvész érmei és plakettjei 11/59/.old.
AZ ÉREM,Közl.az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------- 4. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregszászon. - 1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI 9. - 1944. - SESZTINN LAJOS A CÉG FŐNÖKE 1850-1905-ig. bajuszos férfi arcképe félprofilban. h/VAS-NAGYKERESKEDÉS 1919-1944, páncélos lovag leeresztett rostéllyal, kezében kard és kalapács, 62 mm. kerek, vert. 12/60/. old.

[illegible]GYI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/59/. old.
AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
------- 4. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben berekszászon. -1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.

PLAKETTJEI: -1939. -II, NEMZETKÖZI MŰVÉSZI FÉNYKÉP /KIÁLLITÁS/ DEBRECENBEN/1939/ pártás hajdu leány arcképe balra, háttérben a debreceni református Nagytemplom. 50 mm. egylapu, kerek, vert, 12/60/. old.

[illegible] ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 11/69/. old.
AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
------- 4. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890-ben Beregszászon. -1923-tól 1950-ig ~~xxxxx~~ Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI: .-1936.-~~xxxxxx~~ DR BALTHAZÁR DEZSŐ 20 ÉVES PÜSPÖKI JUBILEUMÁRA, felirat nélkül, 290 mm. egylapu, kerek, öntött. 12/60/. old.

SZAGMI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászmüvész érmei és plakettjei 11/59/. old.
AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
------- 4. Hp.

Debreczeni Tivadar.

„A Szabadművelődés Képzőművészeti Iskola" szobrászati tanára. Az Iskola 1946. dec. végén kezdi meg első 3 hónapos tanfolyamát, 1947. ápr.-máj: ban követi ezt a második.

Sz. Kürti Katalin: A Debreceni Képzőművészeti Kör huszonöt éve.

Alföld, Debrecen, 1972. máj.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparmüv. Főiskolát végzett. 1925-1950 között Dbrecenben élt, dolgozott. Ma bpesten él.
ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1921. -DEBRECZENY/TIVADAR, a művész önarcképe b. 100+100 mm. öntött, bronz 20/332/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeni T. vadar szobrászművész érmei és plakettjei 19/331/old.

AZ ÉRME, Kozlemények az érmegyüjtés köréből.
------ XVII. 1961. 18. sz. 8p.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül.1890.Beregszász.Iparmüv.Főiskolát végzett.-1925-1950 között Debrecenben élt,dolgozott.Ma Bpesten él.

ÉRMEI,PLAKETTJEI:.-1936.-DR BALTHAZÁR DEZSŐ 20 ÉVES PÜSPÖKI JUBILEUMÁRA,a debreceni ref.püspök arcképe...300 mm.egyold.öntött, bronz. 21/333/ .old. U.a.felirat nélk 290 mm.egyold.öntött,bronz.

SZIGETIMISTVÁN: Debreceny Tivadar szobraszmüvész érmei és plakettjei 19/331/.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
----- XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparmüv. Főiskolát végzett. -1925-1950 között Debrecenben élt, dolgozott. Ma Bpesten él.
ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1935. -DEBRECENI POLGÁ-RI LÖVÉSZEGYESÜLET, nyilazó gyalogos szittya harcos, háttérben adebreceni Nagytemplom és egy gémeskút. Lenn: 18648, 40 mm. egy old. vert, bronz. 21/333/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreceny Tivadar szobrászmüvész érmei és plakettjei 19/331/. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
----- XVII. 1961. 18. sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül.1890.Beregszász.Iparmüv.Főiskolát végzett.-1925-1950 között Debrecenben élt,dolgozott.Ma Bpesten él.
ÉRMEI,PALKETTJEI:.-1935.-DEBRECENI-SIMONYI LÖVÉSZEGYESÜLET,vágtázva nyilazó szittya lovas b.Szelvényen:ALA PITVA/1930.-40 és 30 mm.egyold.vert,bronz./Simonyi óbester emlékére/. 21/3333/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreceny Tivadar szobraszmüvész érmei és plakettjei 19/331/.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
----- XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparmüv. Főiskolát végzett. -1925-1950 között Debrecenben élt, dolgozott. Ma Bpesten él.
ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1939. -II. NEMZETKÖZI MÜVÉSZI FÉNY KÉP/KIALLITAS/DEBRECEN, /1939, pártás hajdu leány arcképe b. Háttérben a debreceni Nagytemplom. 50 mm. egyold, vert bronz. 21/333/. old.

SZLOSTI ISTVÁN: Debreceny Tivadar szobrászmüvész érmei és plakettjei 19/331/. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
----- XVII. 1961. 18. sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR,szobrász

Szül.1890.Beregszász.Iparmüv.Főiskolát végzett.1925-1950 között Debrecenben élt,dolgozott.Ma Bpesten él.
ÉRMEI,PLAKET JEI:.-1926.-M KIR VI HONVÉD/HADTEST PARANCSNOKSÁG ősmagyar átadja kardját a fiatal honvédnek,72+48 mm.egyold.vert,bronz. 20/332/.old

SZIGETI ISTVÁN: Debreceny Tivadar szobrászmüvész érmai és plakettjei 19/331/.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremg üjtés köréből.
------- XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül.1890.Beregszász.-Iparműv.Főiskolát végzett.-1925-1950 között Debrecenben élt, dolgozott.Ma Pesten él.
ÉRMEI, PLAKETTJEI:.-1938.-DEBRECENI IPAROS DALEGYLET/CSOKONAI DALOSÜNNEPE 1938.IX.4.sasorru férfi arcképe b./Csokonai/,120 mm.egyold.öntött,bronz.-1/333/old.

U.a.35 mm.egyold.vert,bronz.

SZIGETI ISTVÁN: Debreceny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 19/331/.old.

AZ ÉRME,Közlemények az éremgyűjtés köréből.
----- XVII. 1961. 18.sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparmüv. Főiskolát végzett. 1925-1950 közt Debrecenben élt dolgozott. Ma Bpesten él.
ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1927. M KIR DEBRECENI 6 HONVÉD/VEGYESDANDÁR, gránátvető honvéd j. háttérben tank és repülőgép, 45 mm. egyold. vert bronz. 20/332/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreceny Tivadar szobrászművész érmai és plakettjei 19/331/. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XVII. 1961. 18. sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. 1890. Beregszász. Iparmüv. Főiskolát végzett. -1925-1950 között Debrecenben élt, dolgozott. Ma Bpesten él.
ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1928. -DEBRECEN A MAGYAR FOTOKULTURÁÉRT? SZILAJ MEN CSIKÓSSAL JÁNAESUGÁRBAN, 60 mm. egyold. vert, bronz. 20/332/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Debrecseny Tivadar szobrászművész érmei és plakettjei 19/331/. old.

AZ ÉREM, közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XVII. 1961. 18. sz. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül.1890-ben Beregszászon.-1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI:.-1928.-KELETMAGYARORSZÁGI IPARI VÁSÁR DEBRECEN, szilaj mén csikóssal jobbra napsugárban. 60 mm. egylapu, kerek, vert. 12/59/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei, plakettjei 11/59/. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1956.
-------- 4. Bp.

DEBRECZENY TIVADAR, szobrász

Szül. Beregszászon, 1890-ben. -1923-tól 1950-ig Debrecenben dolgozott.
PLAKETTJEI: -M KIR DEBRECENI 6 HONVÉD VEGYESDANDÁR ŐSMAGYAR ÁTADJA KARDJÁT a fiatal honvédnek. 72+48 mm. egylapu téglány., veret. 12/59/.old. 1926.

SZIGETI ISTVÁN: Debreczeny Tivadar szobrászművész érmei, plakettjei 11/59/. old.

AZ ÉRME, Közl. az éremgyűjtés köréből. XII. 1956.
-------- 4. Bp.

Debreczeny Tivadar

A vágy, gipsz

[illegible]. Szal. ősi tárl. 192[illegible]. szept. 29. 1.

Debreczeni Tivadar

Tanári öszt.dij alap loo kor.

Iskolai 1914-15. 83-84 l.

Debreczeni Zoltán

Filctallvajza szerepelt az Észak-Magyarországi festő és grafikusművészek kiállításán.

Papp Lajos: Rajzok Észak-Magyarországi művészek kiállítása a miskolci galériában.

Északmagyarország, 1971. máj. 12.

Debreczeni Zoltán festőművész.

A sárospataki várban grafikai kiállítása nyílt meg.

Magyar Hírlap, 1971. ápr. 19.

Debreczeni Zoltán

„Fekete uszályok" c. metszete
a 6. oldalon

Napjaink 1968 január 1

Debreczeni Zoltán

„Házak" c. gametszete

az 1. oldalon

Napjaink 1968 február 1

Debreczeni Zoltán

„Vázlat" c. rajza a

11. oldalon

Napjaink 1968 december

4. old.

Debreczeni Zoltán

Lapja a 7. oldalon

Budapest, 1971 május 30

Debreczeni Zoltán

Rajzai szerepelnek az

Erdőmagyarországi művészek vándortárlatán

a miskolci galériában

Erdőmagyarország 1971 május 12

4. old.

Debreczeni Zoltán

filczajza a 6. oldalon

Érzekmagyarország 1971 május 1

Debreczeni Zoltán

„Szentendrei táj" c.

rajza a 4 oldalon

Erzsébetmagyarország 1971 április 21

Debreczeni Zoltán Getimúrász

Viállítása nyílt a

sárospataki Erdélyi János

Szemben

Erzsébetvárosi 1971 április 18

8. old.

Debreczeni Zoltán

Művei szerepelnek a Miskolci
Galéria Rajzkiállitásán

Napjaink 1971 junius 4.old.

Debreczeni Zoltán

„Sárospatak IV." c. lénémetrsete a 8. oldalon

Napjaink 1971 április

Debreczeni Zoltán

„Vázlat" c. rajza a

M. oldalon

Napjaink 1969 ~~május~~ junius

Debreczeni Zoltán

„Szentendrei emlék II" c.

lenőkezmmetszete a

3. oldalon

Napjaink ~~1970~~ 197o január

Debreczeni Zoltán

Sárospatakon él

Füstös házak c. műanyag metszete (em)

Szerepel az I. salgótarjáni tavaszi tárlaton

Varga Lucre: Az első tavaszi tárlat

Nógrád 1971 IV. 11

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 FEB 1

NAPJAINK

Debreceni Tolna

1021

IRODALMI ÉS KULTURÁLIS LAP

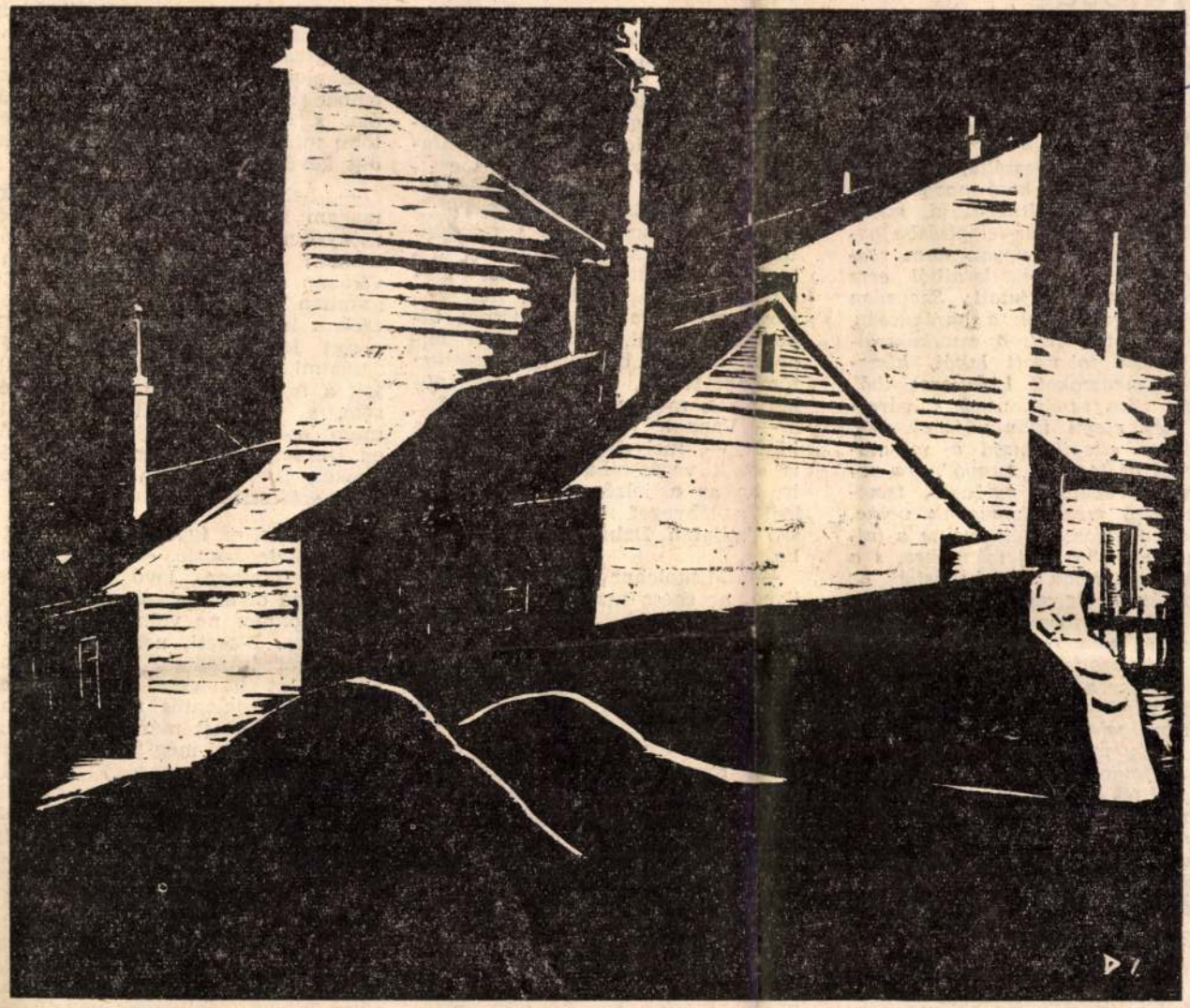

Házak.

Debreczeni Zoltán fametszete.

és valóság

közvetlen valóságunkat, barátsággá érlelhető emberi kapcsolatainkat.

Nem miskolci gondok

ezek. Egyik szegedi barátom beszélte, hogy városában „idegenül ható-mozgó" emberek kezdenek feltünedezni, mióta a környéken gázipar-telepítésbe fogtak. Statisztikával ugyan nem rendelkezett, de tapasztalataiból erre a következtetésre jutott: Szegeden is növekedni fognak a garázdaság, izgágaság bűnesetei. A munkásszállók frissen toborzott lakói, kiszakadván megszokott környezetükből, s mert nem rendelkeznek a városban élés elemi tudnivalóival sem, fizetéskor ellepik majd a mulatóhelyeket és lesz — „bunyó". Ha valóban életrevaló népművelő, ismeretterjesztő mechanizmusunk volna, ulighanem gyorsan felfigyelne a fejlődés támasztotta új igényekre, s a munkásszállókban legkevésbé az irrepülésről tartanának előadásokat... Nemrégiben egy nagyon értelmes és nagyon törzsökös városi pincér javasolta nekem: kérdezzék meg egyszer a pincéreket is, milyen típusú vendégeket kedvelnek — a törzsvendégeket, akiktől nem kell félni, hogy meglógnak a cehhel, ha esetleg felöntenek a garatra, nem törik fel az asztalt, nem törnek szerharat, nem kötnek bele a szomszédos asztal növendégeibe. Sajnos, szégyen — tárta szét karját — az én vendégeim 80 százaléka nem törzsvendég, és örökké résen kell lennem. Száz közül csak egy legyen, aki meglép fizetés nélkül. Szóval Miskolcon nem leányálom pincérnek lenni, elhiheti...

Ebből is felsejlik a probléma: tereszetünkből adódóan, némi félszel szemléljük azt az embert, akit e láttunk, s abból a meggondoból, hogy „jobb félni, mint egy-

ros lelkét, csak sokféle képpe laszolt. Ha lelket kérdeztem, lommal felelt, ha szellemet, k kereskedéssel, ha egyéniséget Avassal." Vajon, aki ma M leglényegibb vonását, mon „lelkét" szeretné megismerni, kerülne-e ugyanolyan hely mint Szabó Zoltán? hogy sta kával lenne kénytelen válaszolni?

Fekete elvtárs eltűnődött:

— Régtől foglalkoztat ez a probléma — mondotta —, vajon kifejezhető-e egy város, ebben az esetben Miskolc „leglényege" egyetlen tőmondattal, esetleg jelzővel? Találgattam a szinonímákat, s mindantalan a mozgás fogalomkörébe tartozó szavak jutottak eszembe: lendület, gyorsaság, fejlődés, iramlás... Nos, nem sokra mentem tétova tapogatózásommal, Miskolc nem engedte magát „besűríteni" egyetlen tőmondatba se, a jelzők esetlenül keringtek messze a lényeg fölött.

— Vannak városok — vetettem közbe —, melyek egyetlen jelzővel is elénk varázsolhatók, még akkor is, ha az a jelző már régen nem fedi a lényeget. Például a „cívis" szó hallatán Debrecen jut eszünkbe.

— Miskolchoz nem fűződnek ilyen, az egész magyarság tudatába ívódott képzetek, pontosan magam se tudom, miért.

— Különös, nem gondolja, elnök elvtárs?

— Valóban furcsa — bólintott gondterhelten.

— Én úgy vélem, a nép-nemzeti tudat formálásának „napszámosai", immár kulturánk pantheonjának „lakói", költők, írók, művészek hiányoznak városunk múltjából. A hajdanvolt haragvások és rajongások, Csokonai, Petőfi, Arany, Ady és mások iskolai leckévé lényegült életművei népi-nemzeti köztudattá „mentik" a városokat. Móráról, Juhász Gyuláról Szeged jut eszünkbe, a debreceni kollégiumról kapásból tudunk sorolni nagy alkotóinkhoz fűződő, kedves és elkedvetlenítő anekdotákat, műveket. És Miskolc? Mi történt Miskolccal? Úgy tűnik, mintha

ár az előbb
ot lehetet-
avagy tő-
kéhez fér-
ak is szí-
sztikákhoz.
ntötte né-
100 ezer
be 176 ezer
ember zsúfolódott a felszabadulás óta, s bár építettünk hozzá még több mint 20 ezer lakást, még mindig kevés.

— Lelkes lokálpatrióták — így magam is —, ha lekicsinylő véleményeket hallanak Miskolcról, menten előhozakodnak városunk valóban gyors fejlődésével. Én azonban azt tapasztaltam, hogy még ezek a lelkes emberek sem tudnak eleget Miskolcról, valójában még forgalmi mutatókkal sem illusztrálják a fejlődés ütemét. Az az érzésem, a város fejlesztését szorgalmazó erőfeszítésekkel megközelítően sincsenek arányban az eredményeket, illetve a gondokat propagáló erőfeszítések.

— Sajnos, ez így igaz — jegyezte meg Fekete László. — Miskolc sajátos helyzetben levő nagyváros. Alig akad olyan helysége az országnak, ahonnan ne volna bevándorló Miskolcra. Elesett, nehéz sorsú tájak lakói húzódtak ide, a város több mint 92 ezer munkahellyel várta őket, jelentős részüknek lakást is biztosított már. Mi azonban tudjuk, mindez még nem elég az „üdvösséghez", a tegnap földművese máról holnapra nem válik városlakóvá. Hogyan gyorsíthatnánk meg ezt a folyamatot? Mi úgy gondoljuk, hogy tétova találgatások helyett tudományos alapokra kell helyeznünk a városfejlesztés, a városlakóvá válás problémáját. Feltétlenül tudatosítanunk kellene, honnan indult ez a város és hová jutott. Engem elkeserítenek az olyan kibicek, akik csak nevető kívülállóként fanyalognak dolgainkon. Nos, olyan kibicekre lenne szükség akik néha sírnak is, ha valami ner ehhez viszont az kell, ho

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG

1966 ÁPR 21
1021

Szerda, 1966. április 20.

Tárlat a tanítóképző folyosóján

A Sárospataki Tanítóképző Intézet emeleti folyosóján képzőművészeti kiállítás nyílt az intézeti napok rendezvényeként. Debreczeni Zoltán festőművész, az intézet tanára és a képzőművészeti szakkör néhány tagja állította ki itt alkotásait, illetve azok egy részét, mintegy ízelítőt nyújtva részben a művész-tanár tevékenységéből, részben a szakkör munkájáról.

Pro Humano. Ez olvasható vastag, komor betűkkel egy táblán, amely Debreczeni Zoltán lino-metszet sorozatának elején áll. Az emberségért. Jelmondat és tartalom ez Debreczeni Zoltán itt látott munkái előtt. Tizenhat lapból álló sorozatán a rabszolgaságból a szabadságra, egyenlőségre vágyó négerek élete elevenedik meg. Az ősi háborítatlanságban élő négerek életét látjuk az első öt képen. Közülük az Elhagyatva című, sajátos szögből láttatott emberalak érdemli a legtöbb figyelmet. A hatodik metszeten már kizökkenünk a nyugalomból. A kép címe: Megjelent a fehér ember. Karcsú testű bennszülött lányok gyümölccsel áldoznak a hódítónak. Roppant kifejező kép, az egész tárlat egyik legjobban sikerült darabja. Az ezt követő műveknél bizonyos tematikai sablon jelentkezik, s ez az ábrázolásmódra is átterjed. Közülük legjobban a Menekülés című, a rémületet igen plasztikusan érzékeltető emberpár ragad meg. Még két képet kell külön kiemelnünk, a Vágyálom című, amely a civilizált élet utáni vágyódás nagyszerű kifejeződése és a sorozatot záró, S a valóság című, meggyötört, összetört négerarcot ábrázoló metszetet.

Lehetne esetleg vitázni Debreczeni Zoltánnal, vajon metszet-sorozata, amelynek tisztaságában, becsületességében egy pillanatig sem kételkedhetünk, tematikailag nem túlhaladott-e, nem volt-e készen a művésznek néhány olyan más műve, amely változatosabban, sokrétűbben adhatott volna képet művészi tevékenységéről. Valaki, akivel együtt szemléltük a tárlatot, s e kételyünket említettük, azt mondta: Sárospatakon ritkán adódik lehetőség tárlatra, nem baj hát, hogy a látott művek tematikája túlhaladott, hiszen korábban nem volt mód bemutatásukra. Szó sincs róla, hogy baj lenne, de a sokszorosító grafika igen könnyen alkalmazkodhat témáival a korhoz, amelyben keletkezett, s bár a négerkérdés korántsem nyert megoldást világszerte, az a szélesen hidaló ív, amely Debreczeni metszeteiben átöleli az afrikai négerek életét a csendes békességtől a lincselésig, már sok helyen megtöredezett. A sorozatot így is érdeklődve néztük és örömmel fogadjuk, de a művész tematikai előbbrelépése végett szükségesnek tartottuk mindezt elmondani. Debreczeni tehetséges művész, metszetein az emberalakok igen kifejezőek, a fekete-fehér foltokkal nagyon sokat tud mondani.

A mester után érdeklődve néztük a tanítványok alkotásait. A válogatás a műhelymunkáról, a gondos szakköri studiumokról ad képet. Az itt látott vázlatok, krokik, kész rajzok természetesen nagyon széles érték-skálán mozognak, de összességükben helyes törekvésű tanítás és tanulás bizonyítékai.

(bm)

Szerda, 1966. ápr

Tanúkihallgatással f a barlangkatasztrófa

A miskolci megyei bíróság kedden, április 19-én folytatta a Baradla-barlangban történt katasztrófa tárgyalását. A tanúk kihallgatása előtt az elnök kérdésére *Pászthory György Walter* ismét megerősítette: rejtélyesnek tartja a katasztrófát, ma se érti, meggyőződése, hogy mindent megtett az út sikeréért.

Sokszor nem emlékeznek

Először a túra három lány részvevője, *Héthelyi Beatrix*, *Göncz Kinga* és *Makk Ágnes* tett tanúvallomást. Ezek alátámasztották Pászthoryét, feltűnő volt azonban, hogy számos kérdésre nem tudtak válaszolni, mert „nem emlékeztek". Héthelyi Beatrix öccsét Pászthory tanítja, így került be a csoportba, Göncz Kingát Szemlér Mária tanárnő, Pászthory egykori egyetemi évfolyamtársa, 1963 óta gyakori túrapartnere hívta meg az útra. Makk Ágnes újságcikket olvasott egy Pászthory vezette túráról, levélben jelentette be csatlakozási szándékát. Őket, hármukat nem vitték el a december 31-i Styx-túrára, ahol a szerencsétlenség történt. Várták vissza a férfiakat, készültek a szilveszterre, melyet a barlangban akartak tölteni. Éjjel egy óra körül a határőrök jöttek értük, a szállóba mentek, ott találták Pászthoryt és Szemlér Máriát. Pászthory, szerintük elég összefüggéstelenül mondta el, mi méletlenül látták, amikor h házba vitték, Rill Attilát sz tén, Ruff János magánál v és beszélt. Makk Ágnes az elmondta, hogy hoztak bort mert aki szerette, borral a teát. Hogy ki itta így, nem tudja.

Ahogy a három fiú látta a tragédiát

A három életben maradt közül *Ruff János* és *Bor László* Pászthory tanítvány pannonhalmi Bencés-gimn ziumban, Rill Attila már eg temi hallgató, de ő is Pá thory tanítványa volt Pa nonhalmán. A szilveszteri tr gédiáról Borbás azt vallot hogy ő vitte Wettsteint tová egy darabig, amikor az m nem volt eszméleténél, késő nem tudta vinni, amikor vis szafelé túljutottak a gáton, fáradtságtól elaludt, csak mentőautóban tért magáh Szemlér Máriával együtt me tette Wettsteint. Ruff Jáno elmondta, hogy először Brück ner panaszkodott fáradtságró amikor a végcél felé mentek A rácsnál 5—10 percet vár tak, aztán visszaindultak. A úton Brückner újra kidőlt Pászthory jött segíteni. A to vábbiakra már nem emlék szik, Wettstein és Háder rosz szullétéről sem tud. A két fiú vallomása néha ellentétbe ke rült egymással, Borbás egy helyen ellentétbe került sajá előbbi jegyzőkönyvi vallomá sával is. Ruff a lányokéval

Debreceni

Rajzaival szerepelt a VI. miskolci országos kiállításon.

Hajdu Béla: A VI. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállitás
Északmagyarország 1960. dec. 18. 4.l

MDK

Debreczeni Zoltán

Pláva laguna, o.

3. Észak-magyarországi területi képzőm.kiáll.
1967. Salgótarján, Eger, Miskolc, Sátoraljaujhely

M.D.K

Debreczeni Loltán
Grafikus

Részt vett a tárlaton.

Pogány Ö. Gábor: A Szárszpatak galéria
Művészet, 1968. július - 22 lap.

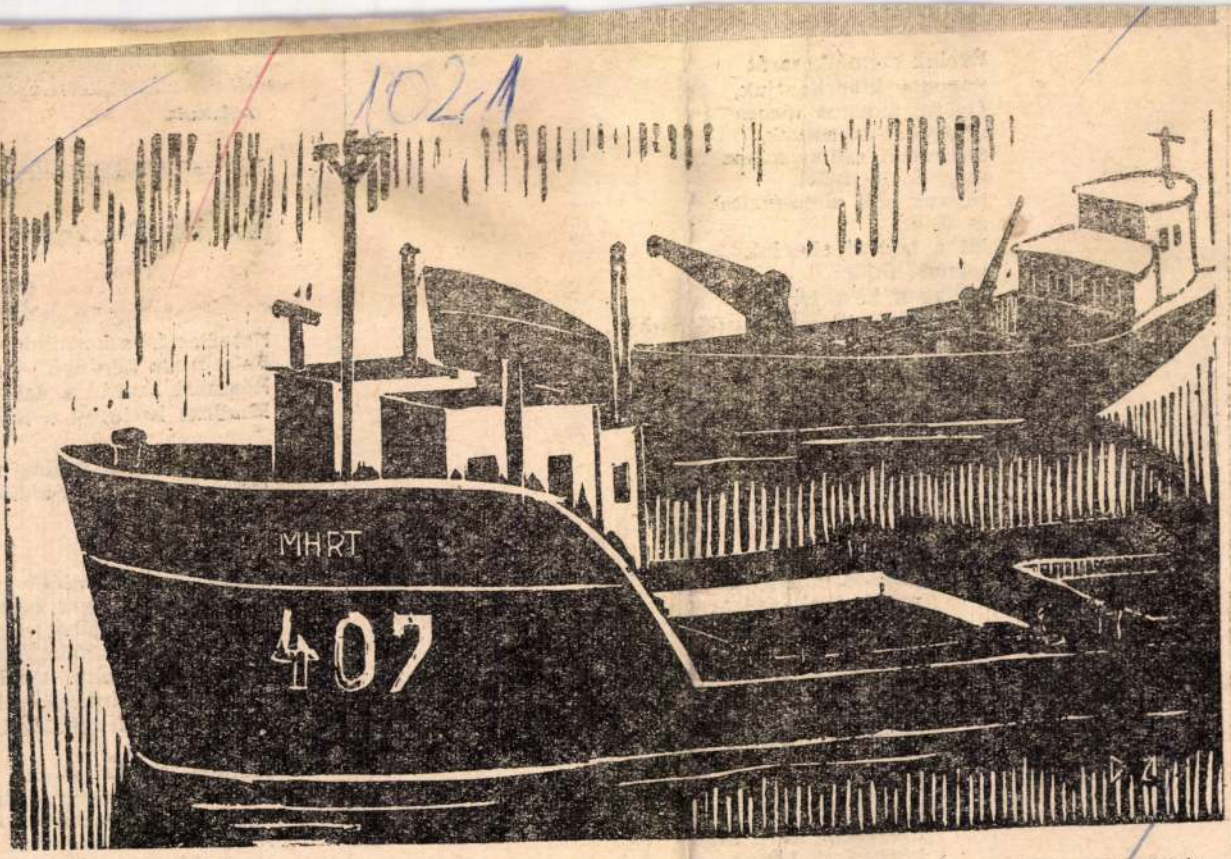

Fekete uszályok.

Debreczeni Zoltán.

sárban

Éveink szemétkosarát
naponta kiborítgatjuk,
Gyötrő álmaink ideges
virágokat teremnek,
Sorsunkat csillagokéhoz
mérjük, — hiába,
túl sok időt elfecséreltek
az ősök.
Mi a tejutat akarjuk
ingnek, fejünk
csillagok közt kószál.
De lábunk itt a süppedő sárban.

ŐSZ

Idő holtra kékül
foga összezörren,
eltéved a szél is
csillagfojtó ködben.

A nap nem fényesebb
piszkos pocsolyánál,
madársikoly jajgat
meztelen fa ágán.

Kemény, szürke égen
csomósodik pára,
dérszaggatott virág
leroskad a sárba.

Szív fáradtan kongat,
test megfájdul, gyenge,
tunyaság, lusta szó
készülődik benne.

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1968 JAN 7
Napjaink

Beszélgetésbe kezdünk —
Falrakásba kezdünk — ne
Bennünk szakad a dal
Mindent kettészel a horiz

A sátrak fölött csillag-ny
Néha fáradtan, de biztosa
Az útjukon —
Utunkon

Még a leghiábavalóbb na
Az ünneplő tenger fehér-
Az öröm korsajából egy
Két szem Köszönömjét s
Ugyanarra a kőre tapadt
Ugyanazt a kínt felezték
Ugyanazt a kenyérdarabk

Mindent megosztottunk e
Most már mindegy: élünk
Egyszerűen s gyönyörű s
Akár ha virradatkor sark
Hogy Jó reggelt! mondju

Debreczeni Zoltán

A sátoraljaujhelyi képzőművészeti kör tagja, a tagok müveiből évente kétszer rendeznek tárlatot Sátoraljaujhelyen, egyszer Sárospatakon, résztvesznek megyei és országos kiállitásokon.

Északmagyarország 1961. szept. 16. 4.l.

1021



árospatak IV.

Debreczeni Zoltán linómetszete

Debreczeni Zoltán



Tellinger István rajza

Megsert
oly irgalmatlanul, hogy
egész testében zokog

Simogatom.
Hálás-riadtan
néz föl a könnyeiből
„Nem is olyan hid

Szakvélemény

Az olló másik szára
Lim-lomok alján, szemétb

valahogy megtaláltam.
Felmutatom: íme
az elfelejtett szerszám!
Ismét használható.
Ő fintorogva néz a kezemre:
— Ugyan miért kellett ilyen
Ismét használható.
piszkos helyekre nyúlni?
Különben is,
mire való az olló?
Maradjon inkább egyágú:
kés!

mellyel magamat mérném,

NAPJAINK
1971 APR 4
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

...stvere,
a történelem éjjeliőre.
Ötvenmillió halottra vigyáz
Ötszázmillió koldus van a k
Meg ekrazit, nyolcvan tonn

Megszámoltam, mert elindu
Duzzadt ágyékát zsenge fű
s vállán borzas kék fellegek

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Debreczeni Zoltán

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

Miskolc

1971 APR 8

GRAFIKAI KIÁLLÍTÁS

1021

Debreczeni Zoltán festőművész grafikai műveiből rendeznek kiállítást Sárospatakon, a Rákóczi-vár Erdélyi János-termében. A kiállítást dr. Jankó Ákos múzeumigazgató nyitja meg április 18-án délelőtt 11 órakor.

ESZAK-MAGYARORSZAG

Tv-híradó. 20.00: Minden kilo
méterkőnél. I. 21.00: Töltsön fé
órát kedvenceimmel. II. 21.40
Variációk. Fiatal művészek fó
ruma. 21.50: Tanácskozik a

1021



Debreczeni Zoltán

Debreczeni Zoltán grafikusművész sárospataki kiállításából egy műanyagmetszet: Szentendre III.

SZOCIALISTA
MŰVÉSZETÉRT
Budapest
1971 JUN

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 133-068, 337-746, 340-726

...nyben áll. ...
...helyet meg is tartja. Eredn...
ny... ...vész—Ozd 15:10, Szolnoki MÁV—Bp. Műv...
18:7, DVSC—Bp. Művész 13:12, Bp. Művész—Szeged 13...
Csőszerelő—Bp. Művész 19:6.

TERJÉK JE...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296. 188-307

1967 JÚN.

Debreceni Zoltán

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1021

Művészeti kiállítások Sárospatakon

Három érdekes művészeti kiállítást rendezett egyszerre Sárospatakon a művelődési otthon vezetősége.

A képzőművészeti szakkör kamarakiállításának anyagát Debreczeni Zoltán festőművész tanár állította össze tanítványainak munkájából. Szép festmények, akvarellek, grafikák dicsérik a tehetséges fiatalok ígéretes művészetét. A díszítő művészeti szakkör vezetőjének, Braun Jánosnénak az irányításával sok sárospataki leány és asszony vett részt a szakkör munkájában, s mutatta be a közönségnek remekmunkáit, a szebbnél szebb bodrogközi, sárközi, buzsáki, mezőkövesdi, torockói szőtteseket, hímzéseket, varrottasokat. Gazdag anyaggal jelentkeztek a kiállításon a Kurucz László által vezetett fotoszakkör tagjai is, fekete—fehér alapú felvételeken mutatva be a nagy múltú vidék életének érdekes eseményeit, embereit.

A közönség élénk érdeklődéssel kísérte a jól sikerült kiállításokat.

féle kártevő ellen.
A földművesszövetke
szakbrigádja kora tavasz
kertből kertbe jár nemc
Sárospatakon, hanem Her

nőttön-növő ámulat. Mert á...
az elballagott, fel az Avasra,
Széchenyi utca irányába. Az
érkezők pedig csodálkoztak
kül. Néhányan már törzsven-
illetve szurkolónak számítot-
megismételt kérdésekre készsé-
válaszoltunk... „Ott jött be a
ellett a dög, ennyi és ennyi a
b." Az ember hamar elhiszi

Az elsők között haladnak

A Lenin Kohászati Művek dolgozói, élen a szocialista cím megszerzéséért, illetve megtartásáért küzdő mintegy 1100 munkabrigáddal, kiemelkedő eredményeket értek el a jubileumi verseny eddigi szakaszában. Összteljesítményükkel a jók között is az elsők között haladnak a martinászok. A technológiai előírások megtartásával, gondos munkával számottevően javították az acéladagok programszerűségét, csökkentették a selejtet, a hőenergia-fogyasztást. S mind e mellett az

Debreczeni Zoltán

1. Sötét erők — műanyagmetszet 53x72
2. Parti házak — " — 53x79

6. Miskolci Országos Grafikai Biennálé '71

Debreczeni Zoltán

A tárlaton bemutatott mű:

„Sorozatok" III. műanyag metszet,

120 x 70 cm.

Lovas Béla: Miskolci téli tárlat '70.

Miskolc, 1970.

Debreczeni Zoltán

Bemutatott művei:

„Sötét erők," műanyagmetszet, 53x72 cm.

„Parti házak," műanyagmetszet, 53x79 cm.

Katona László: II. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1971

Debreceni Zoltán

Bemutatott müvei:

61./ Szentendrei emlék I. linoleummetszet 57 x 42 cm

62./ Szentendrei emlék, II. linoleummetszet

42 x 60 cm

Katona László : V. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1969.

Debreczeni Zoltán

1. Fürtös házak műanyagmetszet
2. Tehén és ember — " —

43x44

I. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat 1971

Debreczeni Zoltán

Sárospatak III.

műanyag metszet
120x70

Miskolci Téli Tárlat 1970

Debreczeni Zoltán

Sárospatak IV., filtoll

Rajzok
Miskolci Galéria

z

Debreceni Zoltán épitész

M.D.K.

A 60 férőhelyes bölcsőde, 100 férőhelyes ovóda tervpályázaton dijazva

6ooo Ft-os megvétel

Magyar Épitőmüvészet 1966/1. 2-6. 1.

Debreczeni Zoltán MDK

Nagyüzem, repr.

I.Észak-Magyarorsz.Ter.Képzőm.Kiáll. 1965
Salgótarján stb.

Debreczeni Zoltán

MDK

Nagyüzem, fametszet 28x14

I. Észak-Magyarorsz.Ter.Képzőm.Kiáll. 1965.
Salgótarján stb.

MDK

Debreczeni Zoltán, Sárospatak

Szadai vázlatok I., toll

" " II., "

Tanulmányfej I., "

" II., "

6.Miskolci orsz. képzőm. kiáll. Herman O.Muz. 1960.

I.

MDK

Debreczeni Zoltán

Tanulmányfej, repr.

6. Miskolci orsz. képzőm. kiáll. Herman O.Muz.
196o.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG

Debreczeni Zoltán

1966 APR 16.

Intézeti Napok Sárospatakon

Harmadszor rendezték meg Sárospatakon a tanítóképző intézetben az Intézeti Napok előadássorozatát. A korábbi évek hasonló rendezvényei igen eredményesek, gyümölcsözők voltak és hasznuk az azóta eltelt időszak oktató-nevelő munkájában jelentkezett.

Két fő téma

Az Intézeti Napok célja a segítségnyújtás. Annak a segítségnek megadása, amelynek felhasználásával a soron levő társadalmi feladatok legkönnyebben és legeredményesebben megvalósíthatók. A tanítóképző intézet munkájának célja azonos a társadalom célkitűzéseivel; nem is lehet más, hiszen munkája a társadalmi közösségben alakul ki és valósul meg. E segítség legfontosabb alkateleme a szocialista tudat alakítása. Ezen fáradozik az intézet minden oktatója, erre épül fel egész oktató-nevelő munkája. Szükségesnek mutatkozik annak vizsgálata, hogy milyen lehetőségek vannak, és milyen feladatok adódnak abban a vonatkozásban, hogy a hallgatókat, a leendő tanítókat szocialista tudattal rendelkező, szocialista módon gondolkodó és alkotó pedagógusokká formálják. Nem kevésbé szükséges annak vizsgálata, hogy e munka érdekében mennyire használták fel a legkorszerűbb pedagógiai kutatások eredményeit és milyen lehetőségei mutatkoznak a további felhasználásnak. E két alapvető kérdés: a tudatalakítás és a korszerű pedagógia jelentik az Intézeti Napok előadássorozatának fő témáit.

Ezekkel a gondolatokkal nyitotta meg Komáromy Béla intézeti igazgató az Intézeti Napokat Sárospatakon, április 15-én, pénteken délelőtt a tanítóképző intézet dísztermében, mintegy összegezve a rendezvénysorozat célját.

Az első nap

Az Intézeti Napokra igen sokan eljöttek. Jelen volt a megyei pártbizottság képviseletében Madarász György, osztályvezető-helyettes, ott voltak a helyi és sátoraljaújhelyi járási párt-, tanácsi és KISZ-szervek képviselői, az ország különböző részeiből több tanítóképző intézet, óvónőképző, valamint az egri tanárképző főiskola küldöttei. Jelen voltak természetesen az intézet tanárai és növendékei. Az ünnepség előtt és az előadások szünetében a jelenlevők megtekintették Debreczeni Zoltán festőművész, intézeti tanár és tanítványai képzőművészeti kiállítását.

Mint említettük, az első főtéma a tudatformálás kérdése volt. A megnyitó szavak után, ennek megfelelően, Bartha István intézeti tanár A tudatformálás jelentősége és feladatai tanítóképző intézetünkben címmel tartott őszinte, elemző, alapos adatgyűjtésre támaszkodó, sok gyakorlati példával illusztrált előadást. Szorosan kapcsolódott ehhez a témakörhöz Oláh Katalin intézeti tanár A KISZ szerepe az ifjúság tudatformálásában című korreferátuma. Pénteken délután az első témakörben hangzott el néhány korreferátum: Székely Istvánné intézeti tanár a neveléselmélet szerepéről és feladatairól, Szeléndi Gábor intézeti vezető tanár a lélektannak a tudatformálásban betöltött szerepéről és lehetőségeiről, Mátray László intézeti tanár a tudatformálásnak az idegen nyelvek oktatásában jelentkező lehetőségeiről, Debreczeni Zoltán intézeti tanár a vizuális és a világnézeti nevelés kapcsolatáról beszélt. Az esti órákban Fazekas Mihály-estet rendeztek, amelyen intézeti tanárok előadásokkal, hallgatók pedig versekkel, énekszólókkal, illetve kórusművekkel működtek közre.

A mai program

A mai nap programjában a második témaként említett korszerű pedagógiai kérdések szerepelnek. Ma, április 16-án délelőtt Ködöböcz József intézeti igazgatóhelyettes tart előadást A didaktikai kutatások néhány időszerű problémája címmel, majd bemutató tanítások, azok értékelése és korreferátumok következnek. A hat korreferátum után az Intézeti Napok részvevői megtekintik a Sárospataki Vármúzeumot és Nagykönyvtárat.

Az Intézeti Napok előadássorozata tartalmas, hasznos, gondolatokat adó. Helyes ezek megrendezése, hiszen az előadók és hallgatók egyaránt pedagógusok, illetve leendő nevelők, akiknek mai, holnapi és a távolabbi jövőben végzendő munkájához nyújt segítséget az a sok következtetés, ami az előadásokból levonható, és az a tanulság, ami az egyes témák sokirányú megközelítését tükröző előadásokból kikristályosodik.

(benedek)

Világ proletár

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKASPÁRT BORSOD MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

XXII. évfolyam, 89. szám ÁRA: 50 FILLÉR Szombat, 1966. április 16.

Vietnami harcok

Chan Thi szerint folytatódik a kormányellenes akció

Péntek esti jelentés szerint egy pilóta nélküli amerikai felderítő repülőgép hatolt be Hanoi külvárosának légiterébe. A helyőrség a gépet lelőtte. Ez a 18. pilóta nélküli amerikai felderítő gép, amely a VDK fölött elpusztult. Két B—57-es vadászbombázó pénteken Da Nangtól délre összeütközött és a tengerbe zuhant.

Az amerikai légierő vadászbombázói az elmúlt 24 órában összesen 58 bevetést hajtottak végre. A nyugati hírügynökségek szerint az egyik célpont Lan Thip rendezőpályaudvar környéke volt, Hanoitól 180 kilométerrel északnyugatra. Több repülőraj a 17. szélességi foktól északra utakat és hidakat bombázott.

A Reuter és az AP hírt ad arról, hogy egyéves szolgálatra svájci egészségügyi különítmény érkezett pénteken Saigonba. A két orvosból és öt ápolóból, valamint egy röntgen-asszisztensből álló csoport a kontumi kórházban működik majd.

A buddhista intézet vezetői péntek este Saigonban közleményt adtak ki. Ebben kijelentik, beleegyeznek, hogy a Ky-kormány hatalmon maradjon az alkotmányozó nemzetgyűlés megválasztásáig. Egyidejűleg hangsúlyozzák készen állnak arra, hogy újból akcióba lépjenek, ha a kormány nem tartja be ígéreteit.

Ujabb tüntetésekről nincsenek jelentések, Da Nangban lassan normalizálódik a helyzet. A város már nincs elzárva a külvilágtól, pénteken megindultak a légijáratok Saigon és a Da Nang-i támaszpont között. Saigonban is újból megjelentek az újságok, az üzletek kinyitottak.

Huéban változatlan a helyzet. A rádióadások hangneme tükrözi a kormánnyal szembeni bizalmatlanságot és az ellenállást. Nguyen Chan Thi tábornok, a dél-vietnami első hadtest március 10-én leváltott parancsnoka pénteken délután visszatért Da Nangba. Kijelentette, véleménye szerint a kormány elleni akciók mindaddig folytatódni fognak, amíg a katonai kormányzatot nem váltja le egy népképviseleti kormány.

A rhodesiai kérdés dél-afrikai vonatkozásai aggasztják Londont

Pénteken Londonba érkezett Stephenson, a dél-afrikai angol nagykövet, akit hazarendeltek tanácskozásra, miután Verwoerd miniszterelnök „súlyos következményekkel" fenyegette meg a Wilson-kormányt a rhodesiai ügyben. Jól tájékozott londoni diplomáciai források szerint a brit kormány szeretné „szép szóval" rábírni Verwoerd-öt, hogy vonja meg aktív támogatását a rhodesiai Smith-rezsimtől, mert különben ellenállhatatlanná válhat az ENSZ-ben az a követelés, hogy az olajblokádot terjesszék ki Dél-Afrikára is,

amelyekből hozzávetőlegesen évi 100 millió fontsterling „láthatatlan jövedelem" származik.

A Daily Mail tőzsdei szemlélője figyelmeztet: A külföldi riválisok máris ugrásra készen várják, hogy benyomulhassanak a brit üzletemberek helyére, ha London—Pretoria között szakításra kerülne sor. Példaként megemlítik, hogy a nyugatnémet tőkebefektetések a legutóbbi három évben megháromszorozódtak Dél-Afrikában: 10 millió fontsterlingről 30 millióra emelkedtek.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Debreczeni Zoltán
NAPJAINK

1965 APR 4

1021

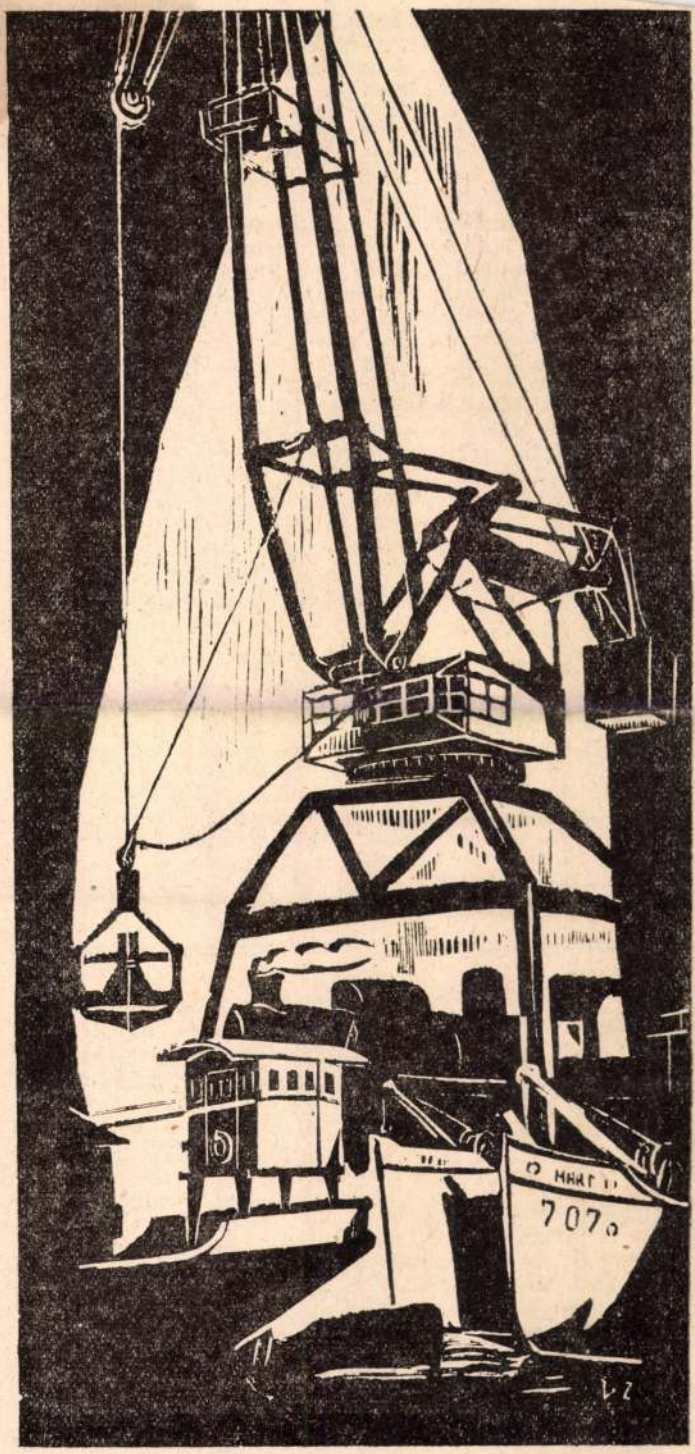

Kikötőben: Debreczeni Zoltán fametszete.

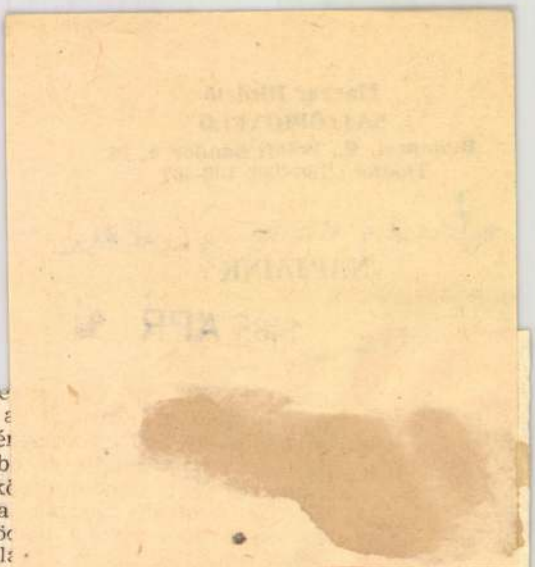

...igen magas
negatív bizonyításnak a
észét tekintve, hasonló
és értékű pozitívval is
gészülnie. Mai költésze-
alista társadalmi felelős-
áspontjáról jelzi a hibá-
zélyeket, és művészien,
n ábrázolja; milyen *ne*
ocialista ember, a szocia-
alom, milyen vonatkozá-
a köz- és magánéletün-
ani. De az, hogy milyen
mivé alakuljon, vagyis:
r újfajta tudatvilágának,
ai reakcióinak, életérzésé-
lóképpen magas szinvo-
okú, átélhető megformá-
art lépést a kontúrjainak
zonyítással történő lehatá-
ózsef Attila egy-egy nagy
hintegy újraértékelte az
onylatokat (elég talán az
atkozni), éspedig a har-
k kommunista forradal-
zemszögéből. Ezt a nem
sághíreket hozsannázó,
ubjektumon átszűrt, ér-
hiteles pozitív bizonyí-
juk gyakran mi, olvasók,
szetben.

égében azonban nem kellene szégyen-
a „költészet hadcsapa-
emlére gyülekezhetné-
Attila előtt. A klassziz-
kedő nagyságok mellett
kek nőttek fel, és a fia-
ag, ígéretes — és már
t ígéretet is tartalmazó
mmal" fejlesztették to-
hogy
eredmé
képeseb
olvasók
hogy a
reműkö
ciális l
sága) Miskolc művelődéstörténetében lényegében elsőként tudta tartósan egy *határozott arcélű*, országos jelentőségű és az ország különböző területein élő írói gárda *rendszeres* publikálását biztosítani. Azt hiszem, ez a Napjaink eddigi három évének egyik legfőbb, Miskolc kulturális rangjára is kihatással levő eredménye. *A gyökerek természetesen messzebbre nyúlnak: az úttörők*, a Napjainkat előkészítő folyóiratok, testületek *irodalomszervező tevékenységéig*, szívós és sokéves munkájáig, *amelyből lapunk kinőhetett.* Igazságtalanság lenne, ha most, az első, csekélyt aratások idején nem emlékeznénk meg azokról, akik a vetést végezték.

A költészet napját ünnepli az ország, az oly régóta halott Halhatatlan hatvanadik születésnapján. Kicsit nemzeti ünnepünk is ez a nap, de különös jelentősége van itt, Borsodban, ahol lassan, kissé talán tétovázva, de mégiscsak megindult a jég az irodalom vizein. Szeretnénk hinni, hogy ez a zajlás tovább tart, és termékenyítő áradással torkollik végül a magyar szocialista kultúra folyamába.

B. Nagy Ernő

...t —
...ok...

ségi rendűség alapján maximálisan 10 pontot, tehát a megszerezhető összes pontok 50 százalékát hozhatják magukkal a jelentkezők.

Az egyetem a felvételi vizsga szóbeli részében bírálja el a szaktárgyi felkészültségen kívül a jelölt emberi magatartásának, politikai hovatartozásának, fejlettségének jellemzőit is. Nyilvánvaló, hogy ...ezt a felelősségteljes és hatal...as feladatot a felvételi vizs-

lájának „jóindulata" miatt. Végül, de nem utolsósorban meg kell jegyeznünk, hogy az iskola hírnevét nem az növeli, ha sok tanulóját veszik fel egyetemre, hanem, ha azok valóban meg is állják helyüket.

Sajnos, a liberalizmus nemcsak a jellemzésekben, hanem egyes középiskolák osztályozásában is megnyilvánul. A műszaki egyetemre jelentkező könnyebben kap matematikából, fizikából jelest vagy jót, hogy felvételét elősegítsék. Ezzel — és nemcsak az egyetem nagyobb követelményeivel — magyarázható, hogy a szaktárgyak jeles középiskolai átlagának 3,33-as, a jónak 2,9-es, a közepesnek 2,27-es, elégségesnek 1,9-es felvételi átlag fe-

Debreczeni Zoltán

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 DEC 16
Grafikusművész.
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1021.



Debreczeni Zoltán: Sövénykeritès

16., vasá

t úton

a kongresszusi irányelvekről

amit a párt célul tűzött maga elé.

Bárány László pártonkívüli, az E-gyáregység forgácsolóüzemének KISZ-titkára. A régi munkahelyén díszpécser, közvetlen kapcsolatban van a többi dolgozóval, a fiatalokkal, akikkel az elmúlt napokban gyakran beszélgetett az irányelvekről. Gondosan átTanulmányozva a gazdasági építőmunkáról szóló rész mellett, helyesléssel olvasta a nemzetközi helyzetről, külpolitikánk fő irányairól és feladatairól szóló részt. Az elmúlt öt évben két gyermek boldog apja lett, akit szeretne békében felnevelni.

Rondzik András a súlylyesztékes megmunkáló üzem marósa és alapszervi párttitkár. Tagja a Miskolci városi Pártbizottságnak és most, amikor újra az irányelvekről kérdeztem, ismét azzal a gondolattal kezdte, amely már a XI. kongresszus irányelveiben is megragadta figyelmét:

— Ismét az üzemi demokrácia fontosságát hangsúlyozná[illegible]

eredményeket ért el a DH-mozgalom. A vállalatnál közismerten magas az alkalmazotti létszám, de a munkaerő hatékonyabb kihasználása érdekében a kezdő lépéseket már megtették.

— Kiemelném a pártellenőrzés fontosságát — folytatta Rondzik András. A legteljesebb mértékben egyetértek avval, ami az irányelvekben van: „Pártszerveink hasznosítsák az állami, társadalmi ellenőrzés tapasztalatait, az eredményes munka kapjon nagyobb elismerést, és mulasztás esetén ne maradjon el a felelősségre vonás." Ez legalább annyira fontos, mint a párttagok személyes példamutatása, ami a legeredményesebb agitációs érvünk a mai nehéz gazdasági helyzetben.

Beszélgetésünkkor sok minden szóba került: az E-gyáregységben és a súlylyesztékes megmunkálóban is sokat javult az elmúlt években a munkafegyelem. Következetes munka van e mögött: volt rá példa, amikor párttag kapott fegyelmit és el is bocsátották.

Debreczeni Zoltán

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafi Mahírén

1980 JAN 6

SOMOGYI NÉPLAP

1021



Sövénykerítés: Debreczeni Zoltán grafikája.

...iza...

... megyei sporthivatal elnökével

**...és és a tervezgetés idő-
...i a múlt év mérlegét és
... - egyike a nagy felada-
...a sportban sem. Mit ho-
...l biztat az új? Kérdé-
...ostól, a megyei sporthi-**

...ban szerepelhetnek a Mar-
...cali Volán férfi asztalteni-
...szezői.

— *Miként szolgálják me-
...gyénk sportjának fejlődését
...a sportiskola és a sporttago-
...zatos iskolai osztályok?*

— A sportiskoláról az at-
...létikával kapcsolatban már
...szóltam. Ez az intézmény a
...többi sportágban is fejlő-
...dött, s egyre jobban beváltja reményeinket. Nem mond-
...ható el ez a sporttagozatok-
...ról. A múlt év felmérő ver-
...senyei igazolják, hogy ott nem a vártnak megfelelő munka folyik. A közeli jövő feladata részletesen elemezni és szükség szerint megváltoztatni az ottani tevékenységet.

...lalkoznak Csurgón, továbbá Nagyatádon is. Kész lesz a leendő kaposvári sportkombinát atlétikai pályája, elkészül a Rákóczi kézilabdapályájának világítása és birtokukba vehetik a sportolók a Barcson épülő sportkombinát első létesítményeit. Megkezdik Csurgón az általános iskolánál egy 40x20-as csarnok építését. Mindezek tanácsszerveink jó hozzáállását igazolják. Hogy miként mutatkozik meg majd az eredményekben? Én azt várom, hogy a Rákóczi labdarúgói mellett följussanak az NB I-be a SÁÉV kosarasai, az Izzó röplabdásai, és szeretném, ha tekézőink végre egy nyelven beszélnének; akkor számukra sem álom az NB I. A fölsoroltakon kívül több csapattól várom, hogy részt vevője legyen az NB II-nek.

— *Milyen feladatok várnak a sporthivatalra?*

— Az egyesületi szakmai munka segítése, módszertani csoportunk és a szakszövetségek révén, az érvényes határozatok szellemében. Ez sokrétűen meghatározza teendőinket. Természetesen

DEBRECZENI ZSÓKA



Debreczeni Zsóka keramikus korongolt virágtartó edényei, gyertyatartói, szalvétagyűrűi visszafogott színeikkel a modern lakás enteriőrjébe mindenképpen harmonikusan illeszkednek. A szecessziós díszítések pedig a nosztalgiahullám időszakában is divatosak.

OPORT Kelt:

lkt.sz.:

Tárgy: Engedély kérés

. rendelet 4 § /2/ bekezdése értel-
k engedélyezni, hogy . . . . . .
az alábbi feltételek mellett mun-
ogviszonyt létesitsünk.

alapulvett

ő: hónap

rtétel havi: Ft.

Debreczeni Zsóka

Kerámiáiról elismeréssel ir a lap "Tájékozódás" c. rovatában, a "Tárlat Gyöngyösön" c. beszámoló. A kiállitást közösen rendezték a nemrég alakult, szentendrei Vajda Lajos alkotócsoport tagjai, akiknek a közelmultban Szentendrén is volt kiállitásuk.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. aug. 18.
XVII. évf. 33. sz. 6. lap.

Debreceni Zsóka, keramikus

Vidékről a következő kiadással jött az értesítés: Debreceni Zsóka keramikus kiállítása, Gyöngyösön.

Kiállítási kalendárium.

Szocialista Művészetért, 1984. febr.

PEGAZUS-ART GALÉRIJA
1241 Budapest, Pf. 246
1054 Budapest, Honvéd u. 5. Telefon: 153-0772

DEBRECZENY ZOLTÁN
8200 Veszprém, Rózsa u. 15. Telefon: 88/328-121

A Pegazus-art Galéria Meghívja Önt

DEBRECZENY ZOLTÁN festő
képeinek őszi bemutatójára

A kiállítás megtekinthető:

– A MARGITSZIGETI EURÓPA HÁZBAN
1996. szeptember 23-tól, október 16-ig,
naponta 9–16 óráig,

– A BUDAPESTI KONGRESSZUSI KÖZPONTBAN
1996. október 21-től, október 30-ig,
naponta 10–18 óráig.

Október 21-én hétfőn 17 órakor
a KONGRESSZUSI KÖZPONTBAN
megnyitót tartunk, melyre tisztelettel meghívjuk önt.

A látható képek értékelésére
DR. PRAZNOVSZKY MIHÁLY
a Petőfi Irodalmi Múzeum
főigazgatója vállalkozik...

Angyal Márja

ANGYAL MÁRJA & DEBRECZENY ZOLTÁN
a kiállítás rendezője

Debreczeni Ötvös Zsigmond

Kolozsvár XVI. 74

XVII. 7 + 1633.

l.

Zoltán Debr. 29. 1

Szombaton 10 kor a Mobban El-
nökünk hassai ülést tart.
Légy szives megjelenni és Kál-
mánnak is szólni (Mikalik kért
meg)

Debreceni (I) Zsigmond

~~Otrós~~

L.

kendrey-kentiránji

362. l.

Mellig, csaknem szem k
dör, bajusza s kecskeszakála
tott széles gallérja csipkeszegés
felé szij halad. Felirata a
„Ecell. Et Illust.
Vladislaus Rey de Naglov
Curiae Regni Polon. S. R
cella: Capitan nove ciu.
s legalól jobbra: „58."
Rézkarcz, méretei a von
Metszete: M. v. Sommer.
Türckische und Ungarisc
Bey Paulus Fürsten Küns

84

1544 ?

Debreceni Zsigmond

aranyos Ötvös Zsigmond

Debrecen, XVII. sz.

Zolkoto-Debr. - 14. l.

Debrecen

1633, 1646. céhmester
meghalt 1672 előtt.

BUDAPEST

1.

Koronázó templom

find



v 3.

A budai Mátyás-templom... VI
1875, 653 l.

Debreceni (II) Zsigmond

ötrös

Lr

Kendrey-kentirámpi

362. C.

Vállaira omló hosszú haja elöl le
ála kicsiny s arcza leberetvált. Le-
gi s köntöse felett jobb vállától bal
a a kép alatt négy sorban:

Sac:
i: II. Pedi-

nalkeretnek 7: 5.4 c/m.

Chronica. Zu f[illegible]en in Nürnberg.
handlern 166

22

152/93 № 42

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 6

Alföld

Debreceni Zsófi

1021

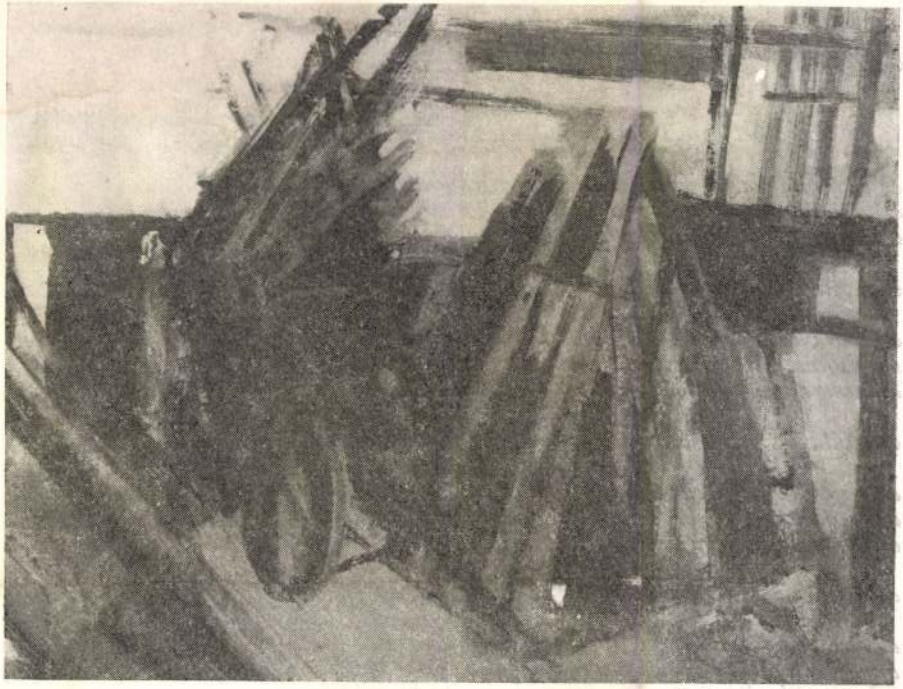

Debreceni Zsófi: Udvar

Tokp
Tokp

a három világ három bűne

és a világba helyezte Taiova a kukorica jóságát,

az első világba helyezte a vörös kukorica jóságát,
a második világba helyezte a sárga kukorica jóságát,
a harmadik világba helyezte a fekete kukorica jóságát,

és a világba helyezte Taiova a kukorica bölcsességét,

az első világba helyezte a vörös kukorica bölcsességét,
a második világba helyezte a sárga kukorica bölcsességét,
a harmadik világba helyezte a fekete kukorica bölcsességét,

és a világba helyezte Taiova a kukorica engedelmességét,

az első világba helyezte a vörös kukorica engedelmességét,
a második világba helyezte a sárga kukorica engedelmességét,
a harmadik világba helyezte a fekete kukorica engedelmességét,

de a világ nem élt a kukorica jóságával,

az első világ nem élt a vörös kukorica jóságával,
a második világ nem élt a sárga kukorica jóságával,
a harmadik világ nem élt a fekete kukorica jóságával,

Debreceni Zsófi, festő

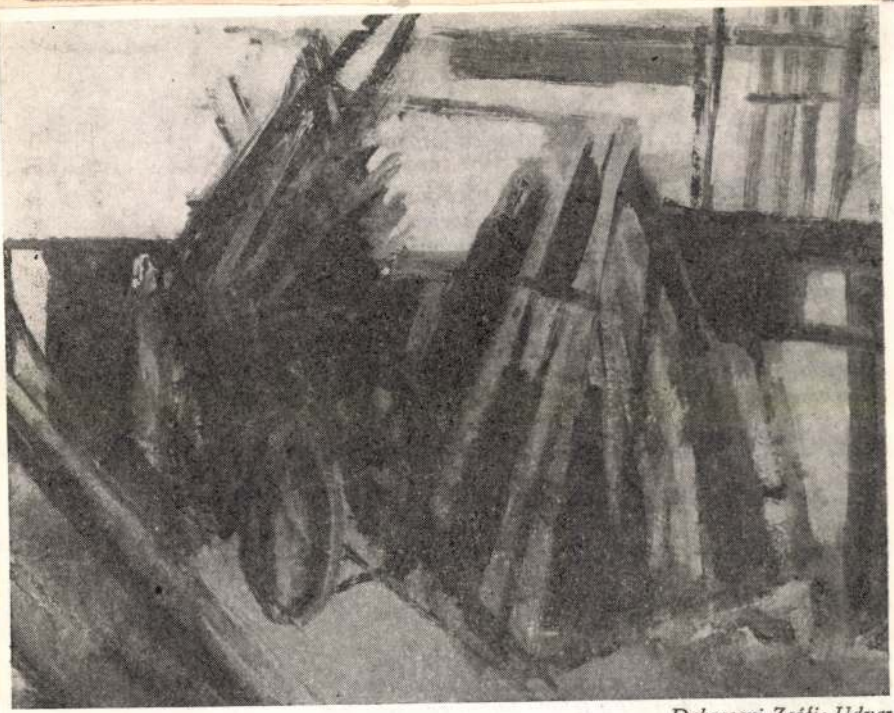

Debreceni Zsófi: Udvar

a harmadik világ nem élt a fekete kukorica jóságával,

Debreceni Szófia

kiállításáról, részt vett a IV. Stúdió kiállításán.

Szőllősi Gyula: A debreceni „Fiatalok Stúdiója" kiállítása

Alföld 1971/6 91old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 MAJ
ALFÖLD
Debrecen

Debreczeni Zsófia

1021



Debreczeni Zsófia: Tájkép bikával

A „sötét Bihar" szélén, Kissárrét lapályán, a
zik, él egy nehéz sorsú község: Csökmő. Vasú
műút, s jó két órán át döcög oda az autóbusz
recen–Békéscsaba–Debrecen járat, azon jutha
halomig, vagy a 30 kilométerre fekvő járási s
lebbi kapcsolatot keressen a világgal. Igaz, j
nem járt, aki itt született, itt is hunyta le sz
barmokkal tehetősen, amolyan kezdetleges na
élte változatlan életét, még a felszabadulás is
bi évtizedben lépett előre egy keveset.

A poéta megszépítette e nép állapotát. Ámbár egypár évszázaddal ezelőtt könyedén, s szabadabban viselte sorsát, mint a múlt században, meg századunk első felében. Nótájában maga vallotta: *„Nem köpködöm a tenyerem – A kapa nyelére, – Se aratni nem járok én – Senkinek földjére. – A Sárrétje terem vadat, halat, – Nem esik ki a számból a falat."* Ínséges télidőkön azzal biztatta magát: *„Majd tavasszal kimegyek a sásra, – Találok ott vadruca tojásra, – Tariznyára, kupujkóra szedem, – Az éhemet azzal szeliditem."* – A Körös, Berettyó gátak közé szoríttatott, kihalt a mocsárvilág, s a földművelésre való kényszerű áttérés verejtékes jobbágy-, zsellérsorba kötötte őket. Krónikás poétánk egyébként is a kisebbik részt kitevő gazdákról beszélt.

E település mindig a népesebb községek közé tartozott, amióta csak fennáll, a világgal mégis akkor kezdődött pezsgőbb kapcsolata, amikor 1773-ban Mária Terézia korában úrbéres község lett. Ekkoriban esett meg a nevezetes „sárkányhúzás", ami Csökmőt országosan hírhedtté tette. Az egész falu vállvetett munkája sem volt elég a kirótt terhek elviselésére, pedig ők is szerettek volna meggazdagodni, mint az új uraságok, akik idejártak szórakozni, vadászni, halászni, madarászni, mint régen a főurak. Ebben az ellentétekkel terhes időben lépett fel kalandos meséivel Csuba Ferenc, a vidék szélhámosa, a falusi gazdák agyafúrt vámszedője.

Aki a históriára bővebben kíváncsi, vegye kezébe a Sárréti írások (Szeghalom, 1965.) antológiáját, ahol Dömötör Sándor, az ismert néprajztudós (bibliográfiai utalásokkal) kimerítően ismertette és elemezte a történteket. Itt adnám rövid summáját, már csak azért is, mert Csökmő szenvedések váltogatta múltjának legkiemelkedőbb és könnyebb históriája ez.

Dömötör szavaival élve: Az eseményről a XIX. sz. első felében egy verses história terjedt kéziratban a csökmeiek nem kis bosszúságára, mert csúfolásnak hitték. A versezet arról szólt, hogy Csuba Ferenc békési csaló, „látó vak koldus", aki már sok embert rászedett és ezért gyakorta megbűnhődött, csalásai újabb színteréül a gazdagodni vágyó Csökmőt szemelte ki. A falu alatt csontokat és köveket ásott el, a bírákat kicsalta e helyre, azt állítván, hogy ott pénz van, csak meg kell nyitni rejtekét. A bírák

Debreczeni Zsófia

A Hajdú-Bihari őrzi tárlaton „Paraszti udvar" c. képe szerepel. (említve.)

Székelyhídi Ágoston: Hajdú-Bihari Őrzi Tárlat 1971.

Alföld, Debrecen, 1972. 2.

Debrecen Zoófia

Szerepel a 24. magyar őszi
táslaton Hajdunánáson

N.N: ha nyílik a magyar
őszi táslat

Hajdu Bihari Napló 1969 XI. 30

Debreceni Zsófia

Parasztasszony ol. temp.
74 × 54 cm

Őszi Tárlat 1931. Debrecen

Debreceni Zsófia

Szerepel az alábbi tárlatok
Debrecenben

Magyari Vilmos: Fiatalok studiója
1970

Hajdu Bihari Napló 1970 IV. 18

Debreceni Zófia

Bemutatott műve:

„Parasti udvar," ol. tempera, 74 x 54 cm.

Szabó László: Őszi tárlat 1971.

Debrecen, 1971

Derbeczeni Zsófia:

Nánási szobabelső

/amegyei őszi tárlatom szerepelt/

Alföld 1975/2 boritó 3

Debreceni Zsófia

szerepelt az őszi tárlaton

Alföld 1975/1 83

Debreczeni Zsófia

Tájkép birkával

Alföld 1972/5 63old.

Debreceni Zsófia
Állandó lakcím: 2600 Vác
Althann u. 3 sz.
Tel: 27/311-681

Szakmai önéletrajz

1950-ben születtem, Hajdúnánáson. Rajztanulmányaimat 17 éves koromban kezdtem a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Körben, amely igényességével a szakma komoly alapjait kínálta tagjai számára. Mestereim Bíró Lajos és Félegyházi László festőművészek voltak.
Az egri (akkor még Ho Si Minh) Tanárképző Főiskola rajz-földrajz szakán szereztem diplomát 1977-ben. A főiskola elvégzése után 3 évig tanítottam Hajdúnánáson és a tanítás mellett festettem. Ezekben az időkben rendszeres látogatója voltam a hazai és külföldi művésztelepeknek (Tiszacsege, Tokaj, Hajdúnánás, Lublin, Kazimiers), valamint Debrecen képzőművészeti életében, kiállításaiban jelen voltam.

1984-ben nyertem felvételt a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjába, jelenleg is tagja vagyok a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének. Később tagja lettem a Debreceni Műhely Képző-és Iparművészeti Közösségnek. 1981-ben költöztem Gödöllőre, ahol megismerkedtem a Gödöllői Művésztelep hagyományaival, amelyekben elsősorban a magatartás esztétikája érintett meg. Ezen hagyományok megismerésére és megőrzésére alakult meg egy nagyrészt fiatalokból álló, a rajzolást, a művészetet kedvelő kis csoport Gödöllőn, a műemlék jellegű Nagy Sándor-házban, melynek vezetését vállaltam, s amely jelenleg is működik Gödöllői Rajzkör néven heti 3 alkalommal. Az elért sikerek (kiállításaink jó visszhangja, eredményes pályázatok) életképességét és megizmosodását jelzik. Az általános iskolai rajztanítással felhagyva a festészet mellett csak a rajzkör vezetésével foglalkozom.
Tagja vagyok Gödöllőn a Remsey Jenő Képző-és Iparművészeti Egyesületnek, melynek tagjaival rendszeresen állítok ki.
Jelenleg Vácott lakom, de igazából még a gödöllői képzőművészeti élethez tartozom és kötődöm.
Ars poetica:

Figurálisan festek: a látvány érzelmi indíttatású megközelítése vezet, a fény eszközbeliségével alakítva a teret és a plasztikát. A csendélet, a portré ürügyén a tárgyi világon túlmutató lényeget keresem, azt a fényt, amely már belülről sugároz.

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK :

1984 Gördülőcsapágy Művek Irodaháza, Budapest
1985 „Szilas" MGTSZ Irodaháza, Kerepes
1989 Gödöllő Galéria
1994 Veresegyház, Váci Mihály Művelődési Ház

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK:

1970 Fiatalok Stúdiója, Debrecen
1971 Képzőművészeti Tárlat, Debrecen
1972 Fiatalok Stúdiója, Debrecen
1973 Fiatal Magyar Képzőművészek Nemzetközi Kiállítása, Drezda (NDK).
1974 Őszi Tárlat, Debrecen
1975 Őszi Tárlat, Debrecen
1976 Őszi Tárlat, Debrecen
1979 Őszi Tárlat, Debrecen
1982 Debreceni Műhely Képző-és Iparművészeti Alkotóközösség Kiállítása, Debrecen
1986 Gödöllői Művészek Csoportos Kiállítása
1987 Váci Művészeti Fesztivál, Vác
1988 Váci Művészeti Fesztivál, Vác
1992 Gödöllői Képző-és Iparművészek Kiállítása, Waageningen (Hollandia)
1993 18 Képzőművész Magyarországról-Gödöllő, Waageningen (Hollandia)
1993 „Természet és Szépség" (a Gödöllői Képző-és Iparművészek kiállítása), Gödöllő Galéria
1993 I. Országos Pasztell Biennálé, Esztergom
1995 „Megtartó Erő" (a Gödöllői Képző-és Iparművészek kiállítása), Gödöllő Galéria
1996 „Tisztelet Gödöllőnek" (a Gödöllői Képző-és Iparművészek kiállítása), Gödöllő Galéria
1997 II. Országos Pasztell Biennálé, Esztergom

DÍJAK:

1986 Váci Művészeti Fesztivál, Különdíj
1996 „Tisztelet Gödöllőnek" (a Gödöllői Képző-és Iparművészek kiállítása), Gödöllő Város I. Díja

A Gödöllői Rajzkör kiállításai:

1997. június ~~június~~ 11.
Gödöllői Művészeti Galéria

1998. június 20.
Gödöllői Művészeti Galéria

1998. október 29.
Gödöllői Királyi Kastély

The Beginning

Meeting ⑩ Meeting

Discovering the World ⑪ Discovering the World

Love ⑫ Love

Destiny

Kai Kairos ⑬ Kai Kairos

(Ekklesiastes ch. 3,1-8) (Ecclesiastes 3, 1-8)

Tois pasi ho chrónos	In every thing there is a season
kai kairós	and a time
to panti prágmati hypò ton uranon	to every purpose under the heaven:
Kai kairós	And a time
Kai kairós	And a time
Tou tekein, tou apothanein	To be born, to die;
tou phyteúsai, tou éktilai to peplyteuménon.	to plant, to reap;
Kai kairós, kai kairós	And a time, and a time
tou apokteínai, tou iásasthai,	to kill, to heal,
tou kathelin, tou oikodomein,	to break down, to build up,
tou klausai, tou gelásai,	to weep, to laugh;
tou kópsasthai, tou orhesásthai.	to mourn, to dance.
Kai kairós	And a time
Kai kairós	And a time
Tou balein lithous, tou sunagagein lithous,	to cast away stones, to gather stones together;
tou zetésai, tou epolésai,	to embrace, to refrain from embracing;
tou phylaxai, tou ekbalein,	to get, to lose, to keep, to cast away.

Kai kairós	And a time
Kai kairós	And a time
tou rêxai, tou ràpsai,	to rend, to sew,
tou sigàn, tou lalein,	to keep silence, to speak;
tou philêsai, tou misêsai.	to love, to hate;
Kairós polèmou, kairós eirènes…	A time of war, and a time of peace…
Kai kairós, kai kairós…	And a time, and a time…

Apocalypse

Ascende huc ⑭ Ascende huc

Ascende huc, et ostendam tibi, quae oportet fieri post haec

Come up hither and I will show thee things which must be hereafter.

Veni et vidi ⑮ Veni et vidi

"Veni." Et Vidi et ecce equus pallidus : et qui sedebat desuper, nomen illi Mors, et infernus sequebatur eum, et data est illis potestas super quartam partem terrae, interficere gladio et fame et morte et a bestiis terrae.

"Come and see." And I looked, and behold a pale horse: and his name that sat on him was Death, and Hell followed with him. And power was given unto them over the fourth part of the earth, to kill with the sword, and with Hunger, and with death, and with the beasts of the earth.

Qui erat et qui est ⑯ Qui erat et qui est

Vox esurient amplius, neque sitient amplius, neque cadet super illos sol, neque ullus aestus, quoniam Agnus, qui in medio throni est, pascet illos,

They shall hunger no more, neither thirst any more; neither shall the sun light on them, nor any heat. For the Lamb which is in the midst of the throne shall feed them,

Gödöllői HÍRLAP

I. évfolyam 15. szám | Az Új Pest Megyei Hírlap különkiadása | 1998. november 3., kedd

Támogatni kell a művészetet

Átadták a Kőrösfői-Kriesch Aladár-díjat

A Grassalkovich-kastély dísztermében ünnepélyes keretek között adták át a Kőrösfői-Kriesch Aladár Emlékplakettet.



Debreczeni Zsófia festőművész *Szabó Tamás felvétele*

– A művészeti alapítvány azzal a céllal jött létre – mondta Kőrösfői László a díjátadáson –, hogy ápolja a művészi és szellemi értékeket. Támogatja a művészetben tehetséges fiatalok fejlődését és elismeri a gyerekek művészeti oktatásban végzett kiemelkedő munkáját.

Minden év október 29-én, *Kőrösfői-Kriesch Aladár* születésnapján adják át a díjat annak, akit arra a legméltóbbnak találnak Gödöllőn. Az ünnepségen megemlékeztek a névadó festőművész munkásságáról és a Gödöllői Művésztelep életéről. A második alkalommal sorra került díjátadáson fellépet *Herczenik Anna,* a tavalyi év egyik kitüntetettje is. A zeneakadémia hallgatóját *Barta Katalin* kísérte zongorán. Az ünnepségen megjelent *Winkler Nándor* tanár úr, aki az elmúlt évben részesült a Kőrösfői-Kriesch Aladár-díj elismerésben.

Az idei évben *Debreczeni Zsófia* festőművész vehette át az emlékplakettet és a vele járó jutalmat. A kitüntetett munkásságát *dr. Gellér Katalin,* a kuratórium tagja, művészettörténész, az MTA Művészettörténeti Kutatócsoport főmunkatársa méltatta.

Debreczeni Zsófia az ünnepség után nyilatkozott lapunknak. Elmondta, a művészet élteti az életben, a művészet továbbadását tartja fontosnak. *Pilinszky Jánost* idézve arról beszélt, hogy a szépség labirintus. Aki bemegy ebbe a labirintusba, az megértheti, mi az a szépség. Kötelességének érzi, hogy bejusson oda, felfedezze a szépséget és továbbadja tanítványainak.

Annak idején Debrecenben kezdett el rajzolni, tizenhét évesen. Belépve a rajzszakkörbe, úgy érezte, megtalálta a helyét, többet nem is akar innen elmenni. Nagy élményt jelentett neki, hogy olyan kiváló mesterektől tanulhatott, mint *Bíró Lajos, Félegyházi László.* Tanításuk felért egy képzőművészeti főiskolai képesítéssel. Véleménye szerint mindent megkapott a mestereitől.

A tanítást nagyon fontosnak tartja. Nyolc évvel ezelőtt néhány Török Ignác-os gimnazistával kezdte el a munkát. Azóta egyre többen jönnek hozzá, hogy részt vegyenek a Gödöllői Rajzkör munkájában. Nagy meglepetéssel látta, milyen sok tehetséges embert vonz a művészetnek ez az ága. Néhányan művészi pályára készülnek, a többiek a rajzolás, a festészet szeretete miatt járnak a szakkörbe.

Debreczeni Zsófia mint mondta, nem számított erre a kitüntetésre. Nagyon jólesett neki, hogy elismerik a munkáját. A díj megbecsülést jelent számára. Nem is gondolta, hogy az emberek odafigyelnek erre a tevékenységére. Úgy érzi, ezután még nagyobb felelősséggel kell dolgoznia, hogy méltó legyen a díjra.

Az ünnepség után a kastély földszinti termeiben megnyitották a Gödöllői Rajzkör kiállítását. A Kőrösfői-Kriesch Aladár Művészeti Alapítvány rendezésében harmincketten mutatkoztak be a nagyközönség előtt. A kiállítást november 10-éig tekinthetik meg az érdeklődők.

Komoly nagy sikere



A jelentős kulturális és zenei múlttal rendelkező Lembergben (Lvov) nagy sikerű koncertet adott a gödöllői *Láng Gabriella* (zongora) és a veresegyházi *Simonova Jaroszlava* (cselló). Kamaraestjükön a többi között szerepelt egy *Beethoven* szonáta és *Kodály* szólószonátája, *Francoeur* és *Durkó Zsolt* műve is. Egy másik fellépésükön közös koncertet adtak a helyi filharmonikus zenekarral.

Láng Gabriella elmondta lapunknak, hogy ugyanebben az időben egy kortárs zenei fesztivál is zajlott a városban. A lembergi zenei eseményeket óriási érdeklődés előzte meg. Minden alkalommal telt ház előtt léptek fel. A városnak rendkívül gazdag a zenei élete, saját operaházuk, több zenekaruk és számtalan kamaraegyüttesük működik. A világhírű zongoraművész, *Szjatoszlav Richter* például nagyon sze-

Sportesemények

28 NÉPSZABADSÁG PEST MEGYEI KRÓNIKA
(1998. november)

A teljesebb életért rajzolnak

Debreczeni Zsófia emlékplakettet kapott



A műterem a hét négy délutánján megtelik rajzolókkal

BALÁZS GUSZTÁV FELVÉTELE

Halkan duruzsoló kályha ont barátságos meleget, csak egy-egy újabb érkező hideg kézfogása emlékeztet a novemberre. Aztán a frissen jöttek ujjai is megmelegednek annyira, hogy ceruzát vagy ecsetet vehessenek kézbe, és folytassák több hete megkezdett munkájukat, vagy éppen új témában kezdjenek. Vászonra illő tárgyak, szegletek bőven akadnak Nagy Sándor egykori műtermében, és már maga az a tény is ösztönző lehet a Gödöllői Rajzkör tagjai számára, hogy a Gödöllői Művésztelep egyik meghatározó egyéniségének lakása ad otthont szenvedélyüknek.

– A gondviselés keze van abban, hogy reátaláltam a nyugalom eme kis szigetére – vallja *Debreczeni Zsófia,* a rajzkör vezetője. A nyolcvanas évek elején, amikor eljöttem Debrecenből, nem volt hol laknom. Ekkor kapcsolatba kerültem a Remsey családdal, akik néhány hétig saját otthonukban szállásoltak el. Időközben a Nagy Sándor-ház megüresedett, és Remsey Gábor, a ház gondnoka azt javasolta, hogy költözzem ide. Korábban is jártam már itt, és az épület kezdettől fogva mély benyomást tett rám. Úgy éreztem, hogy hazataláltam. A felső kicsiny szobában laktam, ott, ahol egykor a művész felesége, Pici néni élt. Az albérletért cserébe igyekeztem rendben tartani a házat. Itt mindent az alkotás szolgálatába állítottak. Nem csoda, hogy egy idő után az a vágy kerített hatalmába, hogy átadjam a mestereimtől kapott tudást. Annak idején Debrecenben a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Körbe jártam. *Bíró Lajos* és *Félegyházi László* tanítványaként gazdag és mély tartalmú útravalót kaptam.

A város egyik általános iskolájában helyezkedtem el, mellette pedig igyekeztem segíteni néhány tehetséges, művészeti pályára készülő középiskolás diáknak. Ekkor már nem itt laktam, de a műtermet továbbra is használhattam. Levél útján ugyanis megismerkedtem Nagy Sándor lányával, aki üdvözölte a rajzkörrel kapcsolatos kezdeményezésemet.

A műterem a hét négy délutánján megtelik rajzolókkal. Zsófiának emiatt újra váltania kellett. Az általános iskolai állásából először félállás lett, aztán már csak óraadást vállalt. Manapság kizárólag a rajzkörösöket tanítja.

„Olyan is előfordult már, hogy valaki a pszichológusa tanácsára jött hozzám."

– Úgy éreztem, nekem ezzel kell foglalkoznom, még akkor is, ha jelenleg a saját alkotó munkámra nem jut elegendő idő. Nincs annál jobb, mint látni, ki hogyan fejlődik a csoportban. Persze nem mindenkiből lesz nagy művész, de ettől még erős lehet bennük a kifejezésvágy. Egyébként sem Michelangelóhoz kell mérni őket, hanem saját magukhoz. A csoport összetétele igen vegyes, a gyerekektől kezdve egészen a már biztos egzisztenciát kiépített ötvenes családapákig sokféle tanítványom van. Olyan is előfordult már, hogy valaki a pszichológusa tanácsára jött hozzám. A rajzolás, a festés jó terápiának bizonyult, két év után meggyógyult az illető. Az alkotómunkának köszönhetően egyébként az egészséges lelkületű emberek is változnak, igényesebbek lesznek önmagukkal szemben, és a korábbinál tartalmasabb életre törekednek. Az már csak ráadás, ha valakiről eközben kiderül, olyan tehetséggel megáldott, amit még most sem késő kamatoztatni. Van ilyen tanítványom, neki most kell eldöntenie, merre induljon tovább.

A festőművésznő elégedett sorsával. Tanítványainak munkáiból nemrégiben két kiállítást is rendeztek Gödöllőn, s ezek osztatlan sikert aratták nemcsak a közönség előtt, hanem szakmai körökben is. Boldogságát csak a Nagy Sándor-ház további sorsa iránti aggodalom árnyékolja be. Mostanában ugyanis az a hír járja, hogy az épületből múzeum lesz.

– Ha ezt a tervet megvalósítják, mozdulatlanná, rideggé válik a műterem. Pedig az eredeti funkciója az, hogy meleget adjon minden szépre vágyó embernek.

A Körösfői Kriesch Aladár Művészeti Alapítvány Debreczeni Zsófiát a Gödöllői Rajzkör vezetéséért nemrégiben emlékplakettel jutalmazta.

R. Z.

Népszabadság, Pest Megyei Krónika
1998. június 16. péntek

dvarok varázsa

íros rejtett értékeit

k alkotó – a város polgármestere szerint i- –, bár nemrégen telepedett le a város- n, ban, példát mutat lokálpatriotizmusá- tt val. A szoborkiállítás már a város évek s óta legnagyobb eseményére, a Váci Vi- k lági Vigalomra készült, s ott látható a e- Köztársaság út 19. alatt lévő székház t- kertjében egészen július végéig, azaz a le vigalom egyik látványossága lesz. A ni július 24. és 26. között megrendezendő g váci vigalom során újra megnyílik a vá- –, rosháza udvara is: lesz ott kiállítás, ba- i- rokk lakoma, kórushangverseny. Egy i- másik belső tér, a Zeneművészeti Szak- középiskola udvara pedig egy kisopera- a- bemutató színhelye lesz, s ha előbb e nem, talán a következő évi vigalomra, t újabb felújított, megszépült udvar szol- í- gál majd valamelyik produkció helyszí- t néül.

z

B. J. G.

Tisztes műkedvelők és ígéretes tehetségek

A Gödöllői Rajzkör kiállítása a galériában

Egyetemisták, háziasszonyok, bolti eladók, orvosok jönnek össze a gödöllői Nagy Sándor-házban rendszeresen (még katolikus pap is akad köztük), hogy ceruzát, tustollat, ecsetet fogjanak.

Nem az öröklétnek készülnek ezek a művek, persze minden műkedvelő csoportban szokott akadni egy-két fölfedezésre váró gyöngyszem. Aki mostanában betéved a Gödöllői Művészeti Galéria új kiállítására, a számos becsületes tanulmány mellett láthat néhány kincset. Tisztesen megrajzolt portrék, faágak, csendéletek között világol *Könczey Nóra* zsírkrétarajza: Gyümölcsök és kis sámli. A legjobb posztimpresszionisták tárlatára is odaillene. S a művésznő mindössze kilencéves.

A csoport tanárának, *Debreczeni Zsófiának* másik büszkesége a nyolcesztendős *Balogh Levente*. Nem véletlenül: ahogy a kisfiú Kosfej-tanulmányát elnézem, valóságos mini kultúrtörténet játszódik le előttem. A viaszos technikával készült, fekete-fehér kosfej régi szertartásokat, misztikumot, ősi emlékeket sejtet; pogány törzsek tisztelhették istenként az ilyet.

Szóval Debreczeni Zsófia halássza a gyöngyszemeket. De ha nem is találna a tanítványok közt figyelemre méltó tehetségeket, munkájának akkor is volna értelme. Mert aki maga is rajzolgat-festeget, mondja, az jobban fogja érteni és élvezni a képzőművészetet.

R. V.

válóra váltatni azoka álomból is láthattunk közéleti szereplők elő

A kívánságok kosz fáklyásmenetben indu Erőmű Rt. meleg vize Mit lehet tenni, ipari v közelebbi víz, így hár dogvezeték alatt dobtá a gyorsan sodró patak elsüllyednek-e a koszo a szerelmet is a víz vis

Bátorságpróba és to mok teljesülését ígér könyvtártündérek tanfo gondolkodtak, így volt ladó és professzionális természetesen az átug határozta meg. Sokan p denki sikerrel járt. A más után mind a három

A varázslatok legs nem a mesebéli lények zenegy óra és éjfél kö iratkoztak a könyvtárb dig égető szüksége tán könyvére.

Úgy látszik, vannak szenek, amikor a tünd

M

A Vegyépszer Rt. külföldi munkavégzésre MSz EN 473 R2 vizsgával rendelkező
radiológusokat
keres az alábbi munkakörökbe, azonnal betölthető állásokra:
SUPERVISOR
gépészmérnöki végzettséggel, angolnyelv-tudással, és
NDT OPERÁTOROK
gépész végzettséggel.
Jelentkezni lehet:
Vegyépszer Rt., Humán Igazgatóság,
1397 Budapest, Pf. 540

Nyári mezőgazdasági akció!
1998. május 18.–július 15-ig
MOL CARRIER kenőanyagok jelentős árengedménnyel vásárolhatók.
Cím: OLAJDEPÓ Kft., Örkény, Fő u. 1/A
Tel./fax: 06 (29) 310-907
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 7–17 óráig
Viszonteladók, autószerelők és szervizek jelentkezését is várjuk!
Házhoz szállítás megoldható!
Legyen a partnerünk, velünk jól és olcsón jár!

Az
OTTO BAUER
Hungária Kft.
Számviteli és pénzügyi vezetőt
keres.

Feladata:
- számviteli és pénzügyi munka irányítása,
- munka és bérügyek összefogása,
- boltelszámoltatás ellenőrzése,
- beszámolók, bevallások elkészítése.

Elvárások:
- szakirányú felsőfokú végzettség vagy mérlegképes könyvelői oklevél,
- tárgyalóképes németnyelv-tudás,
- szakmai tapasztalat.

Versenyképes jövedelem, júliusi belépés.

Jelentkezés fényképes szakmai anyaggal az alábbi címen vagy telefonszámon:
Otto Bauer Hungária Kft.
Péntek Gabriella
személyzeti vezetőnél
1161 Budapest, Pálya u. 83.
Tel.: 405-5674, vagy 405-5675.
Fax: 405-4607.

Budapesti székhelyű külkereskedelmi társaság
felsőfokú végzettséggel és tömegáruk elsősorban vasúti és vízi szállításában gyakorlatot szerzett, angolul írásban és szóban megbízhatóan kommunikáló,
főállású munkatársat keres
nemzetközi szállítmányozó
munkakörbe.
Jelentkezését írásban, fényképpel, szakmai önéletrajzzal a kiadóba várjuk.
Jelige: Farkas
1025 Budapest, Pusztaszeri út 22.

Építőipari vállalatunk ha
lendületes csa
mérnök munk
keresünk.
Ha néhány éves kivitele
van, felhasználói szinten
számítógépet és beszé
angolul, ne habozz –
szakmai önéletrajzodat
Hamarosan egy jelent
beruházást kezdünk el, e
építőmérnökökre
Kérjük, rövid pályázato
1998. június 30-ig juttasd e
ICM Rt.
1063 Budapest, Ba
Fax: 312-2
További felvilágosít
Rácz Zsigmond
312-0484-es telefo

Gödöllői Hírlap 1998. június

A VÁROSI KÖNYVTÁR HÍREI

Gyermekrészleg

Kurdics Mihály:
A kábítószer itt van testközelben

A fiataloknak – továbbá szüleiknek és pedagógusaiknak – szóló kalauz mindazt tartalmazza, amit általában a kábítószerek egészséget és erkölcsöt romboló hatásáról tudni lehet. A szerző alapvetően arra int, hogy a kipróbálásig sem szabad eljutni. A későbbi fejezetekben leírja a kábítószer előállításának és forgalmazásának útját az áldozatokig. Számba veszi a különféle droghatásokat, a testi és pszichikai függőség jellemzőit és tüneteit, és külön fejezetben foglalkozik a kábítószer hazai elterjedtségével.

Veresegyházi Béla:
Amerika felfedezése

A mű lexikális kézikönyv formájában dolgozza fel az új világ felfedezéséhez kapcsolódó, 1492–1600 közötti fogalmak ismeretanyagát. A Kolumbusz vezette út legfontosabb kulcsfogalmai mellett sok olyan konkvisztádorról is szól lexikon-cikk, akik kevésbé ismertek. Számos szócikk tárgyalja a különféle indián népek művelődésének fontosabb tényezőit. A lexikális rész után adattárak kapnak helyet, valamint az 1500–1600 közötti időszak kronológiai táblája, az uralkodók és az utazók összehasonlításával.

Benedek Elek:
A tűzmadár

Gyermekirodalmunk klasszikusának, Benedek Eleknek a magyar mesekincs javát reprezentáló, nagy formátumú gyűjteménye a hazai népmesegyűjtés kimagasló teljesítménye. A tartalmas válogatásban harmincnégy mese kapott helyet, kevés kivételtől eltekintve ismert darab mindegyik (A katona meg a szabólegény, Az égig érő fa, Az arany nyílvessző). A kötetet színes rajzok illusztrálják. ●

Debreczeni Zsófi rajzköre a Nagy Sándor-házban

Mérnökök, családanyák szecessziója

Gödöllőn, ahol a század elején nemzetközi hírű szecessziós művésztelep működött, ma semmiféle hivatalos művészeti képzés nincs. Ezt a hiányt pótolja Debreczeni Zsófi rajzköre, amely immár tíz éve működik a Nagy Sándor-házban. Debreczeni Zsófi, aki az egri Tanárképző Főiskolán szerezte rajz és földrajz szakos tanári diplomáját, azóta tanárként dolgozik. A tanítás mellett festészettel is foglalkozott. 1984 óta a Művészeti Alap tagjaként, mint professzionális művész rendszeresen látogatta hazai és a külföldi művésztelepeket. Több egyéni és csoportos kiállításon mutatta be műveit a nagyközönségnek. 1981-ben költözött Gödöllőre, ahol a Nagy Sándor-ház adott neki otthont. Eredeti környezetben, a Medgyaszay István tervezte műteremház falai között ismerkedett meg a művésztelep hagyományaival, melynek szellemisége mélyen megérintette. Ezeknek a hagyományoknak a megismertetésére és megőrzésére hozta létre rajzolást és művészetet kedvelő fiatalokból a Nagy Sándor Képzőművészeti Kört.

A körnek kezdetben csak két-három tagja volt, ma már három csoportban körülbelül harminc ember jár ide. Az igencsak megnövekedett létszám is azt jelzi, hogy egyre nagyobb igény van ilyen jellegű képzésre.

A résztvevők életkora 8-tól 55 éves korig terjed. Az indíttatás is a legkülönfélébb: van, aki művészeti szakiskolában akarja folytatni tanulmányait vagy műszaki rajzoláshoz van szüksége előképzésre. (A felvételt nyertek számát tekintve is szép sikereket könyvelhet el magának a rajzkör.) Vannak felnőttek, akik gyerekkorukban vagy iskolás korukban szerettek rajzolni, de később erre nemigen volt módjuk, munkába jártak, gyereket neveltek. Most azonban a tanulás lehetősége újra előhívja bennük az igényt, hogy olyasmit tegyenek, aminek nincs semmilyen kézzelfogható haszna, csak megnyugtat, gyönyörűséggel tölt el, kiemel a hétköznapokból. Ezzel ők is egyfajta szecessziót (kivonulást) valósítanak meg saját életükben.

A rajzkör sikerében szerepet játszanak Debreczeni Zsófi emberi és pedagógusi erényei: kiegyensúlyozott, harmonikus egyénisége, személyre szóló figyelme, türelme, odaadása, szakértelme. Emellett a kör iránti vonzalmat táplálja a Nagy Sándor-ház varázsa is. Az épület, a kert, a műterem, a berendezés megmaradt darabjai hűen őrzik a régi életet. Ha kihúzzuk a földszinti nappaliban a tálalószekrény fiókját, a saját készítésű favilla, tűsdoboz és dugóhúzó egyből megérteti velünk, mi is volt az a gesamtkunstwerk, melynek jegyében kívántak élni és alkotni a gödöllői iskola tagjai.

A különböző technikával (olajfestmény, rajz, pasztellkép, színes üvegfestmény) készült és itt kiállított alkotásokon is feltűnnek a Nagy Sándor-ház részletei, a berendezés egyes darabjai. A tárgyi világon túl az az intimitás, a harmonikus együttlét is megjelenik a kiállított munkákon, amely a háznak és a benne működő rajzkörnek egyaránt sajátja. A művész hagyatékát őrző, de egyébként lakatlanul álló Nagy Sándor-ház legstílszerűbb és legméltóbb hasznosítása Debreczeni Zsófi rajzköre. A hamarosan 100. születésnapját ünneplő művésztelep szellemiségéhez hű, további jó együtt munkálkodást kívánoknekiés tanítványainak.

Merva Mária

(Elhangzott a Gödöllői Művészeti Galériában 1998. június 20-án megnyílt kiállításon)

PATÓCS AUTÓHÁZ
2100 GÖDÖLLŐ, Rigó u. 10. Tel: (06) 28/410-299

Debreceni Zsófia (Hajdúnánás 1950-2
Festõ, rajztanár
1967-ben kezdte meg rajztanulmányait a Medgyessy Ferenc Képzõmûvészeti Körben. Mesterei Bíró Lajos és Félegyházi László festõmûvészek voltak. Az egri Tanárképzõ Fõiskola rajz- és földrajzszakán végzett 1977-ben.
1977-1980 között Hajdúnánáson tanított és festett. Rendszeres látogatója volt a hazai és külföldi mûvésztelepeknek (Tiszacsege, Tokaj, Hajdúnánás, Lublin, Kazimiers). Debrecenben voltak kollektív kiállításai.
1981-tõl Gödöllõn dolgozik. Figurális festõ, fõ témaköre a csendélet és a portré. Festményein és grafikáin a virágokat, a mindennapi tárgyakat realista módon közelíti meg. A sötét háttérbõl elõhívott, puha tónusokba, félhomályba burkolt csendéletei a fénnyel modellálja. Az átszellemített tárgyakól, erõ, meghíttség, belülrõl sugárzó fény árad.
A gödöllõi Nagy Sándor házban évek óta rajzszakkört vezet. A mûvésztelep hagyományait követõ Gödöllõi Rajzkör számos kiállítást rendezett.
1984-tõl tagja a Magyar Népköztársaság Mûvészeti Alapjának, tagja a Magyar Alkotómûvészek Országos Egyesületének, a Debreceni Mûhely Képzõ- és Iparmûvészeti Közösségének, a Remsey Jenõ Képzõ-és Iparmûvészeti Egyesületnek.
1970-tõl vesz részt csoportos kiállításokon, 1984-ben volt az elsõ egyéni kiállítása.
Fontosabb kiállítások:
egyéni: 1989 Gödöllõ Galéria, Gödöllõ; 1994 Váci Mihály Mûvelõdési Ház, Veresegyháza
kollektív: 1970 Fiatalok Stúdiója, Debrecen; 1974-1979 Õszi tárlat, Debrecen; 1986 Gödöllõi Mûvészek Csoportos kiállítása; 1987, 1988 Vávi Mûvészeti Fesztivál, Vác; 1992 Gödöllõi Képzõ- és Iparmûvészek kiállítása, Waageningen (Hollandia); 1993, 1997 I. És II. Országos Pasztell Biennálé, Esztergom; 1996 "Tisztelet Gödöllõnek", Gödöllõ

Gellér Katalin

Gyűjt.
hod. K?

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK :

1984 Gördülőcsapágy Művek Irodaháza, Budapest
1985 „Szilas" MGTSZ Irodaháza, Kerepes
1989 Gödöllő Galéria
1994 Veresegyház, Váci Mihály Művelődési Ház

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK:

1970 Fiatalok Stúdiója, Debrecen
1971 Képzőművészeti Tárlat, Debrecen
1972 Fiatalok Stúdiója, Debrecen
1973 Fiatal Magyar Képzőművészek Nemzetközi Kiállítása, Drezda (NDK).
1974 Őszi Tárlat, Debrecen
1975 Őszi Tárlat, Debrecen
1976 Őszi Tárlat, Debrecen
1979 Őszi Tárlat, Debrecen
1982 Debreceni Műhely Képző-és Iparművészeti Alkotóközösség Kiállítása, Debrecen
1986 Gödöllői Művészek Csoportos Kiállítása
1987 Váci Művészeti Fesztivál, Vác
1988 Váci Művészeti Fesztivál, Vác
1992 Gödöllői Képző-és Iparművészek Kiállítása, Waageningen (Hollandia)
1993 18 Képzőművész Magyarországról-Gödöllő, Waageningen (Hollandia)
1993 „Természet és Szépség" (a Gödöllői Képző-és Iparművészek kiállítása), Gödöllő Galéria
1993 I. Országos Pasztell Biennálé, Esztergom
1995 „Megtartó Erő" (a Gödöllői Képző-és Iparművészek kiállítása), Gödöllő Galéria
1996 „Tisztelet Gödöllőnek" (a Gödöllői Képző-és Iparművészek kiállítása), Gödöllő Galéria
1997 II. Országos Pasztell Biennálé, Esztergom

DÍJAK:

1986 Váci Művészeti Fesztivál, Különdíj
1996 „Tisztelet Gödöllőnek" (a Gödöllői Képző-és Iparművészek kiállítása), Gödöllő Város I. Díja

Természet és szerszám
Gödöllő, 1992

DEBRECZENI ZSÓFIA

(2112 Veresegyház, Bem u. 5.)

1950-ben születtem Hajdúnánáson. Rajztanulmányaimat 17 éves koromban kezdtem a debreceni Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Körben, amely igényességével a szakma komoly alapjait kínálta számunkra. Mestereim Bíró Lajos és Félegyházi László festőművészek voltak. Az egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola rajz-földrajz szakán szereztem diplomát 1977-ben. 3 évig tanítottam és a tanítás mellett festettem. Rendszeres látogatója voltam a hazai és külföldi művésztelepeknek is (Tiszacsege, Tokaj, Hajdúnánás, Lublin, Kazimiers).
1984-ben nyertem felvételt a Művészeti Alapba.
1981-ben Gödöllőre költöztem. Itt kapcsolatba kerültem a Gödöllői Művésztelep hagyományaival és elsősorban a magatartás esztétikája érintett meg. Ezen hagyományok megismerésére, megőrzésére alakult meg egy, fiatalokból álló, a rajzolást, a művészetet kedvelő kis csoport Nagy Sándor Képzőművészeti Kör néven, amelynek vezetését vállaltam. 1992-ben ismét visszatértem az általános iskolai rajztanításhoz. Jelenleg Veresegyházon élek és tanítok.

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSAI:

1984 Gördülőcsapágy Művek Irodaháza, Budapest
1989 Gödöllői Galéria

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSAI:

1970 Fiatalok Stúdiója, Debrecen
1971 Képzőművészeti Tárlat, Debrecen
1972 Fiatalok Stúdiója, Debrecen
1973 Amatőr Képzőművészek Nemzetközi Kiállítása, Drezda (NDK)
1976 Őszi Tárlat, Debrecen
1979 Őszi Tárlat, Debrecen
1982 Amatőr Képzőművészek Kiállítása, Budapest
1985 Debreceni Műhely Képző- és Iparművészeti Alkotóközösség Kiállítása, Debrecen
1986 Váci Művészeti Fesztivál, Vác
1988 Váci Művészeti Fesztivál, Vác
1992 Gödöllői Képző- és Iparművészek Kiállítása, Wageningen (Hollandia)

TAGSÁGA:
1986 Magyar Köztársaság Művészeti Alapja

Az igazán művészi alkotások (másként nem is jöhetnének létre), őrzik a természettel való kapcsolatot, a Ritmust és az Arányt. Így lehet, kelhet a képzőművészet a természet, a környezet védelmére és gyógyíthatja azt a betegséget, amit korunkban környezetszennyezésnek nevezünk.
Környezetvédelem: a belső környezet védelmével kezdeném, onnan indul ki minden, ott történnek meg először a torzulások. Környezetünkben, a természetben megjelenő sérülések annak vetületei. Ez a torzulás alapvetően onnan eredhet, hogy az emberiség célként kezdi használni azt, ami eszköz. A termelés, a fogyasztás, a pénz céllá vált és egy őrült, a lemaradástól való félelem által hajszolt, üzött munkatempót diktál. A figyelem kizárólag a saját érdekre irányítódik, az egyes ember központtá teszi meg önmagát ...
A Földet lelketlen tárgyként, pusztán eszközként használja, mintha az csak az ő személyes érdekei kielégítésére létezne és mint egy almát el kell fogyasztania. Eszébe sem jut, hogy élő, önálló organikus egységként kezelje a Földet, amely része lehet egy másik szervezetnek, mint ahogy mi részei, alkotó elemei vagyunk Földünknek, miközben a teljesség élményét is hordozzuk. Erről az ősi információról való megfeledkezés okozza az elszakadást önmagunktól.
Mi lehet a szerepe a művészetnek, a művészi nevelésnek ennek leküzdésében?
Érzésem szerint az említett ősi információnak az őrzése, egy olyan magatartás felmutatása, amely a természettel, kulturális örökséggel való kapcsolathoz vezet vissza.

Debreczeni Zsofia

SELYEMVIRÁG ▸
pasztell, tus, 49,5 x 62 cm
Sutta József reprodukciója



Debreceni Trofia











Hajdúnánáson születtem.

Gyerekkoromban délutánonként gyakran szomszédoltunk a nagyanyám nénjénél. Julcsa néni a csöndes félhomályban ült a kemence mellett, mindig szalmafonatot kötött.

Ennek a félhomálynak a súlyos csöndje, a nagy, barna falióra takkolása az örökkévalóság üzenetét hordozza számomra emlékeimben.

A tárgyak ebben a félhomályban beszédessé váltak, megszólalt a másik arcuk, amely túlmutat önmagukon.

– Zűrzavarosnak tetsző világunkban nagy megnyugvás az a lehetőség, amit egy darab papírlap és a festőszerszám kínál a festő számára: – *rendet teremthet.*

Ott, azon a felületen, egyedül rajta múlik, megvalósítja-e.

– Számomra izgalmas téma az embert körülvevő tárgyi világ.

Nyugtalan, hajszolt, elvégzendők sorára szabdalt létünkben ezek a tárgyak nem tudnak szóhoz jutni; beszélnek ugyan állandóan, de köznapivá zsugorított létünk csak a köznapiságra rezonál bennük. El kell csendesedni, meg kell nyugodni, hogy meghalljuk azt a „másik" beszédet.

Gyerekkoromnak ezt a csöndjét keresem, próbálom visszaidézni a tárgyak világán keresztül.



...hetelő ügyintézés

...13-án, *csütörtökön* ...okokból a megye vala... ...rendőrkapitányságán ...*rabálysértési és közle...tási ügyintézés.* Ké... ...ek törelmét.

...énk — ...zágban

...innország, Dánia, ...g, Hollandia, Német... ...Anglia, Spanyolország, ...szország *egy-egy hasonló te...ulete* mellett hazánk képviselete... *Heves megye* kapott meg... hívást a *szeptember 8-12.* között sorra kerülő svédországi *európai napokra.* Több között a közép- és kisvállalkozások fejlesztése, a megyék marketingje, a környezetvédelem, a turizmus szerepel majd a megbeszélések programjában. Ugyanekkor a vendéglátók máris felvették az ottani *Varmland,* illetve megyénk testvérkapcsolata kialakításának lehetőségét.

Az egri logopédiáról

Az egri és a községekben élő szülők, a logopédia ügyét támogatók immár *másodszor fordultak beadvánnyal* a megyei jogú város önkormányzatának polgármesteri hivatalához. *Több mint négyszáz aláírással* ellátott levelükben a beszédjavító munkát hátráltató körülmények mielőbbi megszüntetését, a falusi gyermekek hátrányos helyzetének felszámolását, a máig nélkülözött *logopédiai intézet* létrehozását kérik.

Szezonnyitás Mátraszentimrén

Az új szezon előkészítéséhez hosszabb ideig zárva tartották az olajszakma *mátraszentimrei* Nárád üdülőjét. A pihenőtelep területén végeztek a szükséges munkákkal, s *ma ismét* kinyitják a vendégek előtt a hotelt.

Színházi kiállítás a megyeszékhelyen

E hét végétől emlékkiállítás mutatja be *Németh Antal,* a fővárosi *Nemzeti Színház* egykori igazgatójának életútját *Egerben,* Thália helyi „templomában". *Pénteken* 18 órakor a jelenlegi utód, *Ablonczi László* pesti direktor nyitja meg a bemutatót, ami „Állomások, motívumok" címmel a budapesti, a pécsi színházak, az Országos Széchényi Könyvtár, a Színháztörténeti Múzeum és Intézet közreműködésével valósul meg.

Elismerések szűkebb hazánkban

Nemrégiben tartották *Győrött* a már hagyományos Kazinczy Ferenc szépkiejtési versenyt, amelyen megyénk diákjai ismét sikeresen szerepeltek. Kazinczy-érmet kapott *Barna Jenő* gyöngyösi kereskedelmi tanuló, míg az *egri* dobós *Bortnyák Ágnes* és a gárdonyis *Nagy Erika* gimnáziumi diákok a Magyar Nyelvápolók Szövetségének *különdíjában* részesültek.

Ünnepi hangverseny

Az ének-zene tagozatú *Egri 9. Sz. Általános Iskola* ünnepi hangversennyel köszönti az intézet fennállásának *20. évfordulóját.* A koncertre *május 13-án* 18 órától a *Megyei Művelődési Központ* színháztermében kerül sor.

Áramszünet — később

A mára és holnapra meghirdetett gázszünet miatt *az ÉMÁSZ az egri Maklári útnak a Homok és az Ostorosi út közötti szakaszán május 17-re, 18-ra és 19-re halasztotta az áramszolgáltatás szüneteltetését.* Így a fogyasztók ebben a körzetben legalább villannyal melegíthetnek, ha már gáz nem is lesz kedden-szerdán.

Elektronikai csúcstechnológia



Tegnap délelőtt *Füzesabonyban,* a *Ramovill Komplex Kft.-nél* mutatkozott be a japán IVC magyarországi képviselete. Egy speciálisan erre a célra felszerelt *Pontiac* gépkocsiban tekinthették meg az érdeklődők a legújabb hi-fi technikát, amelyből így felszerelve mindössze kettő fut a világban. Legközelebb *Barcelonában,* az elektronikus nemzetközi vásáron mutatkoznak be.

(Fotó: Szántó György)

Július 1-jétől kötelező számlát adni

(Folytatás az 1. oldalról)

Szó esett arról is, hogy az idei első negyedévben az APEH Heves Megyei Igazgatósága *815 ellenőrzést végzett, amelyből 410 adóvizsgálat, 405 pedig cél- és témavizsgálat volt.* Az elmúlt három hónapban a befejezett csődeljárások száma három volt, amelyek egyezséggel zárultak. A vállalkozások adótartozása *meghaladta a 17 millió forintot.* A felszámolási eljárásokról — április 15-ig — tizenhét került közzétételre.

A *Heves Megyei Hírlap* kérdésére az APEH megyei igazgatója elmondta: az *országosnál lassúbb ütemben halad a privatizáció szűkebb hazánkban.* Különösen az iparban, miután a vállalkozók a tőkét oda viszik, ahol az gyorsan megtérül. Jó példaként említette az *Aroma Rt.,* valamint az *Eger East-West Rt.* privatizációját. Vontatottan halad viszont az Egervin értékesítése, és kedvezőtlen példaként mondta a *Sámson Mátra Gépgyárat,* ahol a gyártmány-, illetve a technológiai fejlesztés hiánya, valamint az egyoldalú piac miatt a cég nem tudott talpon maradni.

Dr. Zagyva Béla bejelentette, hogy július elsejétől valamennyi egyéni és csoportos vállalkozó áruiért, szolgáltatásaiért *köteles számlát adni.* Mindezt kézzel, vagy pedig pénztárgéppel kell megtennie.

Mentusz Károly

Hogyan javítható a közbiztonság Hevesen?

(Folytatás az 1. oldalról)

Farkas Istvánt, a városi polgárőrség elnökét arról kérdeztük: *mi az oka annak, hogy a kezdeti lelkesedés után igencsak lecsökkent a polgárőrök száma, azaz: mi történt?*

— Való igaz, amikor 1991 januárjában megalakultunk, 44 vállalkozó helybelivel kezdtük a szolgálatot, két hónap elteltével már 120-an voltunk: *vállalkozó, orvos, sőt ott volt közöttünk maga a polgármester is.* Aztán az év végére rohamosan csökkent a létszám. Sokan nem tudták, mit vállalnak, a feladat sok időt vitt el, a család sem vette jó néven a rengeteg éjszakázást. Arról már nem is beszélve, hogy ez a munka bizony veszélyekkel is járt. De talán ami a legfontosabb: *a polgárőröknek nem volt joguk az intézkedésre, s úgy érezték, sokszor feleslegesen dolgoznak.* Aztán jöttek az anyagi nehézségek, sűrűn előfordult, hogy a gépkocsipénz nem fedezte a benzinköltséget sem.

— Mi volt a feladatuk éjszakánként?

— Az irodában felvettük a rádiót, a rendőrségen pedig megtudhattuk a legfrissebb információkat, például hogy van-e valamilyen gyanús mozgás. Éjszaka



Farkas István: „Sokan nem tudták, mit vállalnak..."
(Fotó: Gál Gábor)

autóba szálltunk, körbejártuk a várost, a boltok, az üzemek környékét, a külterületeket. Meg kell mondanom, *néha bizony az éjjeliőröket nem tudtuk felébreszteni, annyira aludtak...* Kétségtelen, hogy voltak sikereink, elfogtunk betörőket, s megakadályoztunk néhány benzinlopást is.

— Most úgy néz ki, hogy — legalábbis a pénzügyi támogatás terén — javul a helyzetük...

— Az önkormányzat úgy döntött, hogy anyagilag is támogatnak bennünket, s az elképzelések szerint *végre emberhez méltó pihenőhelyiséget kapunk telefonnal, melegedővel, nem lesz probléma a benzinpénzzel sem.* Ez a támogatás sokat lendít a munkánkon, és nemcsak azzal, hogy a körülményeink javulnak, hanem végre láthatja a város lakossága: *komolyan vesznek bennünket* és számítanak ránk.

Kiss József, a polgármesteri hivatal főtanácsosa maga is polgárőr:

— Véleményem szerint igenis szükség van a közvélemény támogatására, eddig *sokan érezték úgy, hogy nincs értelme az egésznek.* Most egyrészt javultak az anyagi feltételek, másrészt valós remény lesz rá, hogy a „régi" polgárőröket visszacsalogassuk. Persze a legjobb propaganda az, ha konkrét eredményeket érünk el a közbiztonság javításában. Ez ugyanis egy olyan tevékenység, ami nem nélkülözheti a társadalmi megbecsülést. S még valami: *igaz, voltak feszültségek és viták a rendőrséggel, de mindenképpen együtt akarunk működni velük.* Így is, úgy is össze kell fognunk. Bár polgárőrség akkor is kellene, ha háromszor annyi rendőr volna, mint most.

Havas András

Hevesiek, nógrádiak részvételével

Palóc népművészeti tábor

Az *Egerben* született, s több mint 65 esztendeig a szomszédos *Nógrád* megyében tevékenykedett zenetudós, népzenekutató, *dr. Rajeczky Benjamin* emlékének immár második alkalommal áldoz a hálás kisváros, *Pásztó,* egy palóc népművészeti tábor rendezésével. *A település hajdani lakója* értékes munkásságának tisztelgő, s *július 1-jén kezdődő egyhetes találkozóra* a határon kívül élő magyarok közül is várják a fiatalokat és idősebbeket, a diákokat, tanárokat, hogy kellemes és hasznos időt töltsenek együtt.

A magyar kultúra kiemelkedő személyisége nevét viselő tábor résztvevői *Nógrád és Heves megyék népművészetében* mélyedhetnek el, a *Pásztón, Szurdokpüspökiben,* illetve környékükön gyűjtött dalokat tanulhatják, gyakorolhatják, palóc szokásokkal ismerkedhetnek — minden bizonnyal ismét feledhetetlen élményeket szerezve.

A Szurdokpüspöki Hagyományőrző Alapítvány kezdeményezésére életre hívott, s a *Magyarországi Kórusok Országos Szövetségének* védnökségével rendezett *önköltséges* táborba szűkebb hazánkból is várják az érdeklődőket, akiknek az említetteken kívül *még számos foglalkozást* terveztek. Helyet kap a programban a *néptánc* is, saját hangszerrel *oktatáson* lehet részt venni, s megfelelő számú jelentkező esetén *„C" kategóriás népdalkör-vezetői tanfolyam* indul. Ugyanekkor a táborlakók *népi kézművességgel* foglalkozhatnak, esténként *táncházban* szórakozhatnak, Pásztó két helyén is *csoportos bemutatókon* szerepelhetnek.

A kollégiumi szállást, ellátást helyi sportolási lehetőség, közeli strandolás teszi kellemesebbé. S Nógrád vendégeit az egyik napon természetesen érdekes *hollókői kirándulásra* is elviszik.

Mint a szervező *Faludiné Molnár Gabriellától,* az alapítvány képviselőjétől (Pásztó, Derkovits u. 17., Tel.: 32-60-379) megtudtuk: még lehet jelentkezni a táborba, *de május 20-án már nem fogadnak el kéréseket.*

Hatvani kitüntetés

A vöröskeresztes világnap alkalmából

Az elmúlt hét végén *Hatvanban* is megemlékeztek a *vöröskeresztes világnapról.* A polgármesteri hivatal tanácstermében megrendezett ünnepségen részt vett *Szinyei András,* a város polgármestere, s *Gortva József,* a Vöröskereszt megyei titkára is.

A *Zagyvaszántói Általános Iskola* tanulói műsorral köszöntötték a résztvevőket, majd *Juhász Gábor,* a Vöröskereszt városi titkára szólt az idei jelszó — „Emberi méltóságot mindenkinek" — jelentőségéről. Beszámolt az elmúlt időszakban végzett munkáról, s a soron lévő feladatokról, melyekhez kérte a jelenlévők további segítségét. Az ünnepi vezetőségi értekezleten *Nyitrai Zoltánné,* a Vöröskereszt városi vezetőségének tagja a Vöröskeresztes Munkáért kitüntetés bronz fokozatát vehette át.

Balesetek a hét végén

Figyelmetlen motorosok

Szerencsére kevés — *de elgondolkodtató* — hétvégi közúti balesetről kaptunk tájékoztatást a rendőrségtől. Szombaton *Kömlő* és *Besenyőtelek* között *Szilágyi Ervin Károly* — az elsődleges megállapítás szerint — *szabálytalanul kanyarodott vontatójával,* s így beleszaladt a személygépkocsis *Lovas Roland.* Szerencsére az autó utasa, *Dományi Róbert* csak könnyebb sérülést szenvedett.

Vasárnap hajnalban *Sirok* és a *Mátravidéki Fémművek* között a recski *Abrudán János* relatív gyorshajtás következtében kisodródott az útról motorkerékpárjával, majd az árokba borult, sérülése súlyos. Az anyagi kár sem jelentéktelen: hozzávetőlegesen 100 ezer forint. Ugyancsak vasárnap *Apcon* a helyi *Juhász István* figyelmetlenül kanyarodott balra a motorkerékpárjával, s emiatt *Baranyi János* szomori lakos személyautójával ütközött. A motoros sérülése *8 napon belül* gyógyuló.

A balesetek ügyében a rendőrség folytatja a vizsgálatot.

Ugye tudja, hogyha kedd, megírja a *Kiskegyed!*



— Álljon talpra — ha padlón az önérzete
— Amiről hallgatnak a férfiak
— Törjön az élre — titkárnőből is lehet főnök
— Leleplezzük Balázs Pétert, a férjet
— Fekete-fehér; igen-nem; akik vállalják a szerelmüket
És persze divat, kozmetika, sztárok és pletykák.
Mindez mint minden kedden, benne lesz a *Kiskegyedben.*

Villa Völgy
— Valami más —
PANZIÓ — ÉTTEREM — BÁR — SÖRTERASZ
— Idillikus környezet, teljes komfort — Mesterszakács készítette ételek — Esti hangulat zongoramuzsikával —
— Exkluzív éjszakai bár — Légkondicionált helyiségek — Sportcentrum —
Eger, Szépasszony-völgy Tel.: 36/321-664
— győződjön meg Ön is róla —

Látószög

Infarktus

Egy *száguldó ifjú* a város belterületén *Hondájával* totálkárosra deformálta a gyanútlanul guruló *Mazdát* a minap. A zabolátlan fiatal a szerencsétlen autóvezető legnagyobb meglepetésére *beismerte szabálytalanságát* a helyszínen, *barátját* azonban a legkevésbé sem rázta meg az eset. Felpattant a karambolozó motorkerékpárra, s az iméntihez hasonló gyorsasággal tovább illant vele. Dehogy vesztegette idejét a sajnálkozásra, a világért sem vigasztalta volna valamiféle együttérzéssel, segítséggel a póruljárt gépkocsitulajdonost. Minek is? — gondolta bizonyára, amint rohant járgányával újabb embereket is ijesztgetve, veszélyeztetve a városi utcákon. — Utóvégre neki *semmi köze* az ügyhöz.

S meglehet, hogy ütköző társát sem különösebben viselte meg, ami történt. A kárt majd megtéríti a *biztosító,* ha kell, *ő is fizet* valamit. S attól nem dől össze a világ, ha netán a jogosítványát bevonják a gyorshajtásért. Biztos, hogy megy tovább az élet. Remélhetően a régi, megszokott kerékvágásban —, hogy a közlekedésnél maradjunk.

A fickó fejében talán meg sem fordult, hogy az összetört *jármű gazdáját* esetleg jobban is megviselhette a dolog, mint őt magát, vagy szélvészként elviharzott barátját. Mint ahogyan — mint utóbb hallottam a beteg hitvesétől, gyermekétől — valóban tönkretette. *Infarktussal* — immár *harmadikkal* — fekszik a kórház intenzív osztályán. Mivel az említett incidens előtt más is felizgatta. Konkurens társa egy *tisztességtelen* licittel sok esztendős helyéről szorította ki, a legkisebb belátás nélkül. Hiába próbálta ő és más is megértésre bírni, nem tágított szándékától. *Kíméletlenül, könyörtelenül* kiforgatta a riválist megszokott környezetéből, ügyfelei közül, leszorította a versenypályáról. S ez bizony szívbe markoló.

Az egyik, a másik, vagy a kettő együtt váltotta ki a harmadik infarktust? — csak találgatni lehet. Mint még annyi más alkalommal, amikor csupán a *betegségről, a tragédiáról* értesülünk. *A kórházi ágynál* általában már ez is, az is jobban elgondolkodik, magábaszáll Esetleg azt is felismeri, beismeri, hogy köze lehet a bajhoz. hogyha nem is közvetlenül, de közvetve ő is lökött munkatársán, ismerősén, barátján, rokonán, családtagján valamennyit, hogy a kórteremhez a szerencsétlen közelebb kerüljön. Kellemetlenkedhetett akarván-akaratlan a munkahelyen, a társas- vagy szomszádos családi házban, a hétvégi telken vagy éppen az úton. Jó balhé volt számára, ha bosszanthatta valamivel, netán egészen felingerelte, olykor addig, hogy szinte majd szétrobbant.

A kórházi ágynál sajnos már késői a megbánás, legalábbis sokszor. *Előtte, jóval előtte kellene kinek-kinek emberebbnek lenni,* s megérteni: egyébként is annyi ma az *ártalom,* hogy a gyarló gonoszkodás már csak *ráadás* hozzá. Ha megtehetjük: legalább ez utóbbitól kíméljük meg *egymást.*

Gyóni Gyula

Ha szabad a szombat, hosszabb a tanév?

Törvénybe foglalják a tanszabadság jogát

A napokban valóságos törvénycsomagot tett le a honatyák asztalára a *Művelődési és Közoktatási Minisztérium.* Elkészült és tárgyalásra kész a *közoktatási törvény tervezete, a szakképzési törvény-javaslat, valamint az akadémiai törvény szövege,* s már csak napok kérdése, hogy benyújtsák a *felsőoktatási törvényjavaslatot* is. Mit tart a parlament elé kerülő közoktatási törvény erősségének *dr. Kálmán Attila,* a minisztérium politikai államtitkára?

— Az *iskolaalapítás szabadságát* emelném ki első helyen. Ez a paragrafus kimondja, hogy bárki — állam, helyi önkormányzat, alapítvány, magánszemély — alapíthat iskolát. A másik az *iskolaválasztás szabadságának* kérdése: az önkormányzati iskola a körzetébe tartozó gyereket köteles felvenni, de a szülő nem köteles odaíratni a gyerekét. A harmadik a *tanszabadság lehetősége:* bárki, bármit taníthat, ha egyidejűleg betartja az alkotmányos előírásokat, és a tananyag senkit sem sért.

— Végre kimondja majd a törvény, hogy csak egyetemet, főiskolát végzettek taníthatnak az iskolákban. Ezt alighanem valamennyi párt támogatni fogja. Szerintem — ha módosításokkal is — de el fogja fogadni a parlament az *iskolaszékekről szóló paragrafusokat, mert ez a szülők nagyobb beleszólását szolgálja. Támogatni fogják a világnézeti szabadsággal kapcsolatos megfogalmazásunkat, miszerint bármilyen ismeretet tárgyilagosan, de többelvűen kell tanítani az önkormányzati iskolákban, és egyetlen pedagógus vagy gyermek sem kényszeríthető arra, hogy megvallja, vagy elhallgassa, netán megváltoztassa a világnézetét. Mindenki egyet fog érteni abban is, hogy a közoktatás működtetése az állam feladata, amelyet az önkormányzatok vagy az egyházak közreműködésével lát el. És végül: valószínűleg egyet fognak érteni a honatyák az iskolaszerkezet átalakításában is.*

— *A kérdés ellenpontja: mi a törvénytervezet leggyengébb pontja? Melyik paragrafus lesz a lengnehezebben védhető?*

— Úgy érzem, hogy nagyon fogják támadni a *regionális oktatási központokat,* pedig meggyőződésem, hogy valamiféle középszintű intézményre szükség van, amely ha nem is rendelkezik hatósági jogkörökkel, de segíti, támogatja az iskolákban folyó szakmai munkát. Elképzelhető, hogy nagyon kell majd védeni a miniszter hatáskörére vonatkozó paragrafusokat, az *Országos Köznevelési Tanács,* illetve a *diákönkormányzatok* beleszólási jogát.

— *Ha elfogadja a parlament a törvénytervezetet, várhatóan több teher nehezedik majd a gyerekekre vagy kevesebb?*

— Meggyőződésem, hogy *lényegesen kevesebb.* Bizonyos kutatók azt vallják, hogy *ha 20 százalékkal csökkentenénk a gyerekek mai terhelését, akkor 100 százalékkal nőne az iskolák hatásfoka.* Ez talán túlzás, de ha az egyes osztályokban naponta tanítható kötelező órák számának felső határt szabunk, akkor könnyebb lesz a gyerekeink élete.

— *Megmarad-e az iskolai szabadszombat és hosszabodik-e a tanév?*

— Én az egyenletes terhelés híve vagyok. Szerintem négy és fél nap alatt csak tanulási undort kap a gyerek, ezért *jobb volna az egyenletes, szombatra is kiterjedő tanítási ciklus,* amit sok iskola úgy valósít meg, hogy öt hétig tartó szombati tanítás után egy teljes hét szünet következik. Előírjuk majd, hogy *a jelenlegi 178 helyett 190 tanítási napból álljon a tanév.* Jelenleg — és ezzel egyedül állunk Európában — több az iskolákban a szabadnap, mint a tanítási. Nem lesz tilos szombaton tanítani, de az iskolák többsége biztosan a hosszabb tanévre voksol majd, s ez legfeljebb nyolc-tíz nappal nyújtja meg a tanévet.

(FEB)

Hazalátogatók

Lovag Mohai Gábor Gyöngyösön

Ki ne ismerné a tv-ből *Mohai Gábort?* De azt már kevesen tudják, hogy április 24-e óta dukál neki a *„lovag"* cím is, miután a *Szent György Rend* ünnepélyes külsőségek között a tagjai sorába avatta. Ezért állíthatom, hogy *„lovag Mohai Gábor hazalátogatott Gyöngyösre"* és vállalta a veszélyt: a *Pincegaléria* szembeült faggatójával, *Jónás Zoltánnal.* De nem azért megszállott híve mind a kettő a versnek, hogy ne irodalmi idézettel kezdjék a „kérdezz-felelek" szertartást. Mi több, lett ebből még versmondás is, a vége felé pedig még egy szép novellát is hallhatott a nézősereg az egykori gyöngyösi ifjú hangulatos tolmácsolásban.

Szerencsére nem feledkeztek meg a múlt idézéséről sem. Ennek alapján kiderült, hogy a vendég jó néhány, a találkozón megjelent helybelivel együttjárt az I. sz. Általános Iskolába. Csak azt sajnálta a lovag, hogy szívbéli barátja, *Tüske* (akinak becsületes nevére már nem emlékszik) hiányzott a széksorokból. Pedig azóta is „rendszeresen" — két-három évenként — összejönnek egy kis csevegésre. A volt osztálytársak hölgytagjai pedig büszkén lobogtatták az egykori csoportképet igazolva, hogy ők is emlékeznek még Gáborra, aki rövid időre még az úttörő őrvezetőségig is felvitte. Ekkor is, később is kiderült — idézték együtt —, hogy ő semmiféle vezetői tisztségre nem való.

Verset egyetlen-egyet sem tudott elmondani, tehát később előadóművész, versimádó lett. Orvosnak készült, míg egy tragikus kórházi eset miatt örökre búcsút mondott ennek a pályának. Reszketett színpadra lépni, tehát a *debreceni* színtársulat tagja lett. Egyik kedvenc műsora volt a rádióban a vízállásjelentés, amiről egy szót sem értett, de ma is szívesen hallgatja, és szívesen mondja be a vízállásjelentést, mert ugye, egy véletlen folytán rádióbemondó lett. És ebben a minőségben tökéletesen elégedett ember: *semmi másra nem vágyik.* Kivéve az önálló irodalmi esteket, amikkel bejárta, és ma is járja az országot. A nagyon szép orgánumú, póztalanul artikuláló lovag Gyöngyösön is megnyerte vendéglátói szivét.

Hadd mondjak még valamit. Nem illik tizenöt-húsz perces késéssel kezdeni a műsort. A másik: a *Pincegaléria* akusztikája borzalmasan pocsék! Úgy visszhangzik, hogy az aránylag kis étterem végében alig lehet érteni a pódiumról jövő szót, pláne, ha az olyan halk, mint szokott lenni. (Ezért, miután a „faggató" ember erős dohányos, így az ő általa vezetett műsor hatvan perc múltán garantáltan befejeződik. És Ekkor kezdődhet a parttalan csevegés... *(gmf)*

Kispénzűeknek

Újfajta lakásépítési akció

Két hét alatt elkészült Gödöllőn a Házat-hazát Alapítvány központi épülete. Az elemekből összeállított kétszintes házat sajtótájékoztatón mutatták be az érdeklődőknek. Az alapítvány szervezői elmondták: e lépéssel nagyobb lendületet kaphat az az alapítvány égisze alatt kibontakozó újfajta lakásépítési akció, amelynek célja, hogy esélyt teremtsen a kispénzű családoknak az önálló otthonteremtéshez.

A módszert két évtizede az Amerikai Egyesült Államokban dolgozták ki. A lényege az, hogy a jelentkezők 500 munkaóra ledolgozásának vállalásával egymás házának tető alá hozását segítik. Emellett az alapítványhoz csatlakozó önkormányzatok telekfelajánlással, mások kedvezményes hitelek nyújtásával járulhatnak hozzá, hogy a lakásért sorban állók mielőbb költözhessenek saját otthonba. Az elképzelések szerint több ezer házat építenek majd az országban ezzel a megoldással.

Egri ősbemutató előtt

Aldobolyi Nagy György



Aldobolyi Nagy György: „...nem vagyok egri, de már hazajövök ide"

A felvételen látható derűs arc — más háttérrel ugyanígy lehet látni az *egri* utcán — egy zeneszerzőt mutat be nekünk. Egy kiegyensúlyozott, mondhatni vidám lelket, aki három város között osztja meg magát és munkáját. *Németországba* is kötik szálak, *Pesten* sem hanyagolja el tennivalóit, a *Gárdonyi Géza Színházhoz* meg öt éve szerződés köti. Most, hogy az „Ózban" dalszövegeket írt, zenével, saját dallamvilágával alakította át a mese-történet ritmusát, vezényelt is — tehát jócskán beleszólt „a dolgok menetébe" kíváncsivá lettem: túl a munkán, hogyan is éli meg ezt a kapcsolatot a várossal, a közönséggel, az egri emberekkel.

— *Még nem vagyok régóta „majdnem egri", mégis hazajövök már, ha átlépem a város határát.* Örömmel pillantom meg a Kerecsend felől bevezető út utolsó kanyarában a feltáruló panorámát. Immár jó ismerősként köszöntöm a város mögött húzódó erdős díszletet, a Bükk hegységnek a Nagy-Egeddel induló vonulatát. És ha beérkezem a városba, *az első utam általában a színházba vezet.* (Ki sem tudná kerülni!) Ebbe a nyüzsgő, nyugtalan, mégis fegyelmezett, céltudatos munkát rejtő épületbe, amely évek óta az életem egyik fontos színtere. Az újból önállóvá vált társulat nagykorúnak tekinthető, *Gali László-féle csapat tagja vagyok én is...*

Az arc, a hangsúly, a nyomdakész fogalmazás bizonyítja, hogy itt nem udvarias szólam készteti a mondatokat.

— Nem, nem! Az első nagy zenés sikert a „Charly nénje" című darabbal arattuk, itt ismertem meg az egri közönség hihetetlen lelkességét, megható szeretetét színháza iránt. (Mert jól kiböjtöltették!) A rám bízott zenei vonal egyre érzékelhetőbben és egyre tisztábban rajzolódott ki: *azt adni, amit a közönség örömmel fogad, de meglepetést is szerezni alkalmanként egy-egy ősbemutatóval.* Operettjeink, zenés játékaink hű kísérőivé vált a zenekar. Egy újnak mondható együttes ez, amely az egri muzsikusok alkalmi társulásából megbízhatóan muzsikáló és kényes színházi feladatokat jól ellátó csapattá fejlődött. Hosszú távú együttműködésünk még sok örömöt szerezhet színészeknek, karmestereknek, nem utolsósorban a közönségnek. Apropó, karmester! Állandó vendégünk *Nádor László,* aki emberi és művészi rátermettséggel vezényli az előadások zömét.

Prózai produkciók színlapján is olvashatjuk a nevét.

— Számomra igen vonzó feladat kísérőzenét írni. *Gali László* remek *Shakespeare-sorozatának* zenekomponálása eddigi életem legérdekesebb kihívásai közé tartozik. Rég nem érzett öröm volt a rendkívüli világos elgondolásokat dallamokba, ritmusokba önteni, s az egész zenét sok sávos felvétel során egymagamnak rögzíteni. Egyszemélyes zenekarrá válva utóbb — a bemutatón és a későbbi előadások során — még saját-magam közönsége is lehettem... (Ilyen ez a mai technika és az általa adott lehetőségek!)

— *Beszéljen „Ózról", mert itt a siker tortájából nagy szeletet vágott ki...*

— Mind a verseit, mind a zenéjét én írtam, s vezénylem is az előadást. Teljesülni látszik a vágy: maradandó új változat született az ismert téma nyomán.

— *És ami még hátra van az idei évadból?*

— „Ki a harmadik?" címmel, *Vaszary János* vígjátékából írtam zenés változatot: *ősbemutatója Egerben lesz,* nemcsak az utánjátszások sora.

Ez a cél lelkesíti a szerzőt, a karmestert, a versírót és a zenei vezetőt egyaránt. Aki egyszemélyben nem más, mint az egri közönség, a színházbarátok lelkes híve: *Aldobolyi Nagy György.* Az olvasó talán érzékeli, hogy a nyilatkozat utolsó mondata ajánlás, de mély meghajlás a műpártolók előtt is. És mintha egy Shakespeare-hős hajlana meg, testi és lelki gesztusaival jelezve, itt minden játékosság és játék az egész életet átfogja, a legapróbb részlet is halálosan komoly. Még az is, hogy a vallomást lejegyző, tollforgató szégyenkezve állapítja meg: *nem figyelünk eléggé oda és főképp nem idejében azokra, akik értéket teremtenek.* Öt éve járkál közöttünk ez a zeneszerző, írja kottafejeit, verseit, kigondol részleteket, megoldásokat, amik produkcióvá nemesednek. S most egy egészen újsütetű vállalkozás: zenévé is írja azt, ami neki már prózában tetszett. És, hogy milyen verseket, milyen zenéket is ír? Arról majd a bemutató után.

Farkas András

A szilvásváradi művészházaspár felhívására

Rajzpályázat, amely átlépte a határokat...

Manapság ritka dolog, ha valaki csak úgy kedvtelésből vállal magára közösségi feladatokat, ha nyíltan vallja: *nem az anyagi érdek, hanem a hivatásszeretet hajtja.* A *szilvásváradi* művészházaspár: *Debreczeni Zsóka* és *Pelcz Zoltán* keramikus nem először vállalkozik ilyesmire, hiszen télen madáretető-készítésre ösztönözték a helybeli gyerekeket. Most pedig a nemzetközi gyermek-rajzpályázatra érkezett küldeményeknek örvendeznek.

— *Már csaknem ezer alkotás érkezett...* — újságolja Debreczeni Zsóka. — Nem reméltük, hogy ennyi embert megmozgat a felhívásunk, és az is meglepett, hogy ilyen magas színvonalú anyag jön össze. Itthonról az ország minden részéből, külföldről pedig *Erdélyből, Szlovákiából, Németországból, Amerikából, Partkisztánból,* s még *Japánból* is küldtek pályaművet. A zsűri *május közepén* választja ki a kiállításra érdemes munkákat. A legyügyegesebb gyerekeket szeretnénk jutalmazni.



Egy alkotás a beküldött ezerből...

— *Mi lesz a következő lépés?*

— Egyelőre keressük azokat, akik a kezdeményezésünket rokonszenvvel fogadják, észrevételeikkel, támogatással segítenek — mondja a művész. — Jó lenne, ha a „Madarak, fák" kiállítás, amit minden május utolsó vasárnapján szeretnénk majd az elkövetkezendő időben megrendezni, felkeltené a bizalmat irántunk. A nemzetközi gyermekpályázat színvonala érdekében hoztunk létre egy *nyitott közérdekű alapítványt.* Megkaptuk az APEH engedélyét is, így az adományozott anyagi és dologi támogatások az adóalapból leírhatók. A cím: *IRISZ Művészeti, Sport, Természetvédelmi Alapítvány, Eger, MNB 359-98309/00285.* Ezt a számlát a *Bélapátfalva és Vidéke Takarékszövetkezet* helyi kirendeltéségénél nyitottuk, a támogatás ott is befizethető.

— *Mikor ismerkedhet meg a közönség ezzel az érdekesnek ígérkező kollekcióval?*

— Mivel a pályaművek ilyen színvonalasak, a tervezettnél sokkal többet állítunk ki. Ez azt jelenti, hogy „kinőtt" bennünket az anyag. Ám, szerencsére partnerre találtunk a „Szilvás Kastélyüdülő" vezetőiben, így *május 30-tól június 15-ig* a legszebb rajzok, kisplasztikák ott láthatók majd. Ezzel egyidőben kortárs képző- és iparművészek munkáit tekinthetik meg a kertünkben és a műtermünkben az érdeklődők.

— *A szoborpark tehát ismét nyitva áll?*

— Olyannyira, hogy a nyáron több alkalommal előadóművész ismerőseink és barátaink fellépésével zenei és irodalmi rendezvényekkel fogadjuk a Szilvásváradra érkezőket.

(j.i.)

Debreceni Zsóka

Németországi vendégszereplés

Az Agria Régizene Rézfúvós Együttes *Lorencz Péter* vezetésével ma németországi vendégszereplésre indul április 10-éig. Az egriek a bajor muzsikusok elmúlt évi látogatását viszonozzák.

Választási gyűlés Recsken

A Kereszténydemokrata Néppárt képviselőjelöltje, *dr. Lassányi Ferenc* ma este hat órától a recski moziban találkozik a választópolgárokkal, és ismerteti programját. A találkozó vendége még *dr. Semjén Zsolt* szociológus, a KDNP szóvivője.

Lakossági fórum Pétervásárán

Ma 17 órától a pétervásárai művelődési házban lakossági fórumot rendez a Munkáspárt. Ezen bemutatkozik a párt választókerületi képviselőjelöltje, *Tóth Andrásné*, programismertetést tart *Tajcs Ferenc*, a Munkáspárt megyei elnöke.

Nyilvántartásba vették

A megye 2. számú választókörzetének választási bizottsága tegnap — hitelesítve az ajánlószelvények mennyiségét — nyilvántartásba vette *Horváth Lászlót*, a Fidesz képviselőjelöltjét, aki a jelenlegi Parlamentnek is tagja.

Hadigondozási törvény

A Magyar Politikai Üldözöttek Szövetsége Regionális Szervezete *pénteken* délelőtt fél tíztől kibővített elnökségi ülést tart. A találkozó résztvevői megvitatják a hadigondozási és kártérítési törvény módosításának lehetőségeit, illetve előkészítik az országos fórumot, amely azért is jelentős, mert több ezer hadigondozott személyről van szó.

Képviselői fogadóóra

Dr. Lukács Tamás országgyűlési képviselő *pénteken* délután 4-6 óra között várja az egrieket ügyes-bajos dolgaikkal, kérdéseikkel a KDNP irodájában (Eger, Széchenyi u. 23. szám alatt).

Vértestvérek

A gyöngyösi Mátra Művelődési Központban *ma este 7 órakor* a budapesti Kamaraszínház társulata lép színre. *Szegvári Menyhért* rendezésében bemutatják *Willy Russell: Vértestvérek* című kétrészes musicaljét. A főbb szerepekben *Vári Éva, Makrai Pál, Andai Györgyi, Rátóti Zoltán* láthatók.

Elmarad az előadás

Az egri Gárdonyi Géza Színház igazgatósága tájékoztatja a közönséget, hogy a mai *Ahogy tetszik* című előadás technikai okok miatt elmarad. A Bródy-bérlet tulajdonosai a darabot május 26-án, este 7 órakor tekinthetik meg.

Rekviem

A Megyei Művelődési Központ Tale Quale moderntáncegyüttesének egész estét betöltő előadása látható az Atellana befogadó színházban (Eger, Klapka u. 7.). A 9-én és 10-én este 7 órakor kezdődő programban Mozart és Pergolesi zenéjére mutatják be programjukat, *Bóta Ildikó* koreográfiájával.

Ásványkiállítás

A különleges és ritka ásványok, féldrágakövek iránt érdeklődők április 9-én és 10-én, a hatvani Művelődési Központban kiállításon és börzén vehetnek részt, ahol bővíthetik a már meglévő kollekciójukat.

A sivatag élővilága

A Megyei Művelődési Központ környezetvédő klubja arizonai utazásra invitálja az érdeklődőket április 12-én, kedden délután 6 órakor. A kősivatagok földtörténeti rekvizítumairól, a sivatag élővilágáról, az indián rezervátumokról *dr. Ujfaludi László* főiskolai tanár és *Magócsi László* főiskolai hallgató tart előadást, akik nemrégen tanulmányúton jártak Amerikában.

Kampánycsúcs Hevesben

Három jeles politikus kampánykörútjának állomása lesz ma kora este Heves megye néhány települése. Bizonyára népes hallgatóság előtt érvelnek majd pártjuk programja mellett. Mindhárom eseményen lapunk is ott lesz, s holnap tudósításokban számolunk be az elhangzottakról.

Lezsák Sándor Kerecsenden

A 6. sz. választókerület MDF-es képviselőjelöltjének, *dr. Farkas Gabriellának* a meghívására ma Kerecsendre látogat *Lezsák Sándor*, a kormányzó párt ügyvezető elnöke. Este 6 órakor a közösségi házba várják a község és a környék politika iránt érdeklődő polgárait, programismertetésre.

Horn Gyula Gyöngyösön és Egerben

Horn Gyulával, a Magyar Szocialista Párt elnökével ma délután 3 órától Gyöngyösön, a Fő téren találkozhatnak a választópolgárok. Egerben az MSZP a városi sportcsarnokban 17 órától *Szegfű-estet* rendez, amelynek díszvendége és szónoka szintén Horn Gyula. Az esten fellép *Markos György* humorista is.

Torgyán József Hevesen

A Független Kisgazdapárt elnöke, *dr. Torgyán József* ma választási nagygyűlést tart Hevesen. Az eseményre 18 órától kerül sor a művelődési házban.

Puhl Sándor ott lesz a vb-n

A magyar labdarúgó-válogatottnak ugyan nem sikerült kivívnia a világbajnoki részvételt, ám a játékvezetői karban lesz magyar résztvevő a vb-n. A Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) szerdán közzétette annak a 46 játékvezetőnek a névsorát, akik bíróként, illetve partjelzőként működnek közre a vb 24 csapatos döntőjén. Az egri *Puhl Sándor* játékvezetőként tevékenykedhet, Márton Sándor pedig partjelzőként lesz ott az Egyesült Államokban.

Szilvásváradot is látni akarja

A müncheni főkonzul

Ma délután fél egykor *dr. Jakab István*, a megyei közgyűlés elnöke hivatalában fogadja *dr. Udvardi Jenőt*, a Magyar Köztársaság müncheni főkonzulját, és *Günther Spath-t*, tiszteletbeli konzult. A küldöttség megismerkedik — többek között — a megye idegenforgalmi lehetőségeivel, ellátogatnak továbbá Tepélypusztára és Szilvásváradra is.

Polgármesterek és expo-vezetők

Mint lapunkban hírül adtuk, tegnap és ma Egerben tárgyal *Németh Ferenc*, valamint *dr. Feledy Balázs*, az Expo '96 Világkiállítási Programiroda igazgatói. Tegnap délelőtt a városházán, *dr. Ringelhann György* polgármester vezetésével megbeszélést folytattak a megyeszékhelynek a világkiállítás programjába való bekapcsolódásáról. Azt követően városnézésen vettek részt. Az igazgatók a délutáni órákban a *Hotel Flórában* találkoztak azokkal a menedzserekkel, akik pályázatokat nyújtottak be a világkiállítási programok helyi megvalósítására. Természetesen szó esett a '96-os Expóra való felkészülésről és az elképzelésekről is.

Ma délelőtt tíz órakor a *megyeházán* folytatódik a program, ahol a szűkebb hazánkból érintett települések önkormányzati vezetőivel és vállalkozókkal találkoznak az Expo vezetői.

Csipkerózsika- és Hüvelyk Matyi-díjakért

Mesemondó verseny kicsinyeknek

Az idén ötödik alkalommal rendezi meg a *hevesi Arany János úti óvoda* azt a mesemondó versenyt, amelyre a megye valamennyi településéről várják a jelentkezőket. A rendezvény népszerűségére jellemző, hogy tavaly 25 intézmény mintegy nyolcvan nebulója lépett fel, szebbnél szebb történetekkel szórakoztatva hálás közönségét.

A kicsinyek ez alkalommal is összemérhetik tudásukat, és a legügyesebbek átvehetik a Csipkerózsika-, illetve a Hüvelyk Matyi-díjak arany, ezüst és bronz fokozatát. Egyetlen feltétel, hogy a bemutatásra kerülő mesék 5-6 percnél ne legyenek hosszabbak.

Óvodánként 2-3 jelentkezőre számítanak. A gyerekek részére — térítés ellenében — étkezést is biztosítanak, aki pedig bővebb felvilágosításra tart igényt, az hívja a 36/346-143-as telefonszámot.

Változó világunk és az óvodák



Ők még mindent gondtalanul szemlélnek... *(Fotó: Szántó György)*

Az Észak-magyarországi Tankerületi Oktatásügyi Központ szervezésében tegnap délelőtt óvodai szakmai tanácskozásra került sor a Megyei Művelődési Központban. A tankerület és az óvodák kapcsolatáról beszélt megnyitójában *Nagyné Kovács Ilona* óvodai nevelésszervező, majd *Pethő Ágnes* főtanácsos a Művelődési és Közoktatási Minisztérium képviseletében adott tájékoztatást „Az óvodák helyzete változó világunkban" címmel. Napirendre került a közoktatási törvény és a hozzá kapcsolódó végrehajtási rendeletek, szabályozások is. E témáról *dr. Szüdi János*, minisztériumi főosztályvezető-helyettes tartott ismertetőt. Lehetőség nyílt — konzultáció keretében — a különféle kérdések megvitatására, tapasztalatcserére.

Virágkötőknek — Gyöngyösön

Gyöngyösön — szeretik a virágot. A kötésének *bemutatókkal, versenyekkel hagyományt* is teremtettek. A művészetté fejlesztett hobbit most a *Mátra Művelődési Központ* klubfoglalkozásokon próbálja sokoldalúbbá, értékesebbé tenni.

Mint értesültünk: a jelentkezők a továbbiakban *neves szakemberekkel* találkozhatnak rendszeresen. Tudásuk gyarapítására, gyakorlatuk növelésére részt vesznek majd a virágkötészetben használt anyagok — virágok, termések, növényi részek — *gyűjtésében, szárításában, tartósításában* is. Szakmai fórumokat — *rangosabb kiállításokat, vásárokat* — látogatnak. Megtanulják az ünnepi készülődés legkülönfélébb *fortélyait*, a díszcsomagolást, az asztaldíszek, koszorúk előállítását, a *lakásszépítést, a kertépítést*, a cserepes növények ápolását. Nem utolsósorban *szakmai csereberékkel* hódolhatnak valóságos mesterséggé válható szórakozásuknak, hasznos időtöltésüknek.

A virágkötő klubot *még szervezik.* Vezetője, *Hajnalné Vadasi Ágnes* a gyöngyösi kultúrcentrumban várja az érdeklődőket.

Megyénket is érinti

Közvélemény-kutatás az idegenforgalomról

A *Marketing Centrum* tavaly ősszel száz kiválasztott hazai településen közvélemény-kutatást folytatott az idegenforgalmi kínálatról. A települések illetékes társadalmi, gazdasági és idegenforgalmi vezetői saját pátriájuk adottságait, kínálatát és vonzerejét értékelték. A megbízó, az *Országos Idegenforgalmi Hivatal* azzal a céllal kérte az elemzést, hogy a települések véleményét az ágazat további fejlesztése érdekében figyelembe vegye. Szeretnék ugyanis, ha a turizmus fejlődését célzó programok kialakításában a helyi akarat, a közösségek érdekei és szándékai még inkább kifejezésre jutnának.

A kutatók azt vizsgálták, hogy az adott településen miként felel meg a keresletnek — ma és a belátható jövőben — az idegenforgalom, valamint az ehhez kapcsolódó infrastruktúra. Arra is választ kerestek, hogyan növelhető a terület idegenforgalmi felvevőképessége és annak bevétele. Mindez kiterjedt az *ország nyugati kapujára, a Balaton térségére, a Dunántúl déli részére, a fővárosra és vonzáskörzetére, az északi régióra, valamint az Alföld területére.*

A felmérés természetesen megyénk néhány települését is érintette. Így az északi régióban vizsgált 17 hely között található *Bükkszék, Szilvásvárad, Eger, Egerszalók, Gyöngyös és Noszvaj is.* Az elemzések szerint az említett helyeken komoly lehetőségek rejlenek az idegenforgalomban, és a tanulmány a fellendülés esélyét is valószínűsíti.

Váltófutás a Bükk-fennsíkon

Az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola testnevelési tanszéke április 16-án, szombaton délelőtt fél tizenegy és este hat óra között váltó-futóversenyt rendez egyetemisták, főiskolások részére, Eger — Szilvásvárad — Bükk-fennsík — Miskolc útvonalon. A csapatok a Líceum elől 10.30 órakor indulnak, Szilvásváradra körülbelül egy órakor érkeznek, míg a célba, a miskolci sportcsarnokba délután 5-6 óra között várhatók. Az említett útszakaszokon forgalomkorlátozásra számítsanak az autósok, a 850 versenyzőt motoros rendőr, illetve rendőrségi autó kíséri majd.

A megye és egy középiskola megállapodása

A továbbtanulás segítéséért

A Heves Megyei Közgyűlés elnöke, *dr. Jakab István*, és a Neumann János Közgazdasági Szakközépiskola és Gimnázium igazgatója, *dr. Sipos Mihály* együttműködési megállapodást írt alá. Ennek az a célja, hogy a Heves megye általános iskoláiban végzett tehetséges tanulók középiskolai beiskolázását segítsék, a végzett fiatalok munkaerőpiaci pozícióit, illetve a felsőoktatási intézményekben történő sikeres felvételijüket segítsék. Ehhez azt látták szükségesnek, hogy a Neumann Iskola Alapítvány által fenntartott Neumann János Közgazdasági Szakközépiskola és Gimnázium működési feltételeit javítsák.

Ennek érdekében a Heves megyei önkormányzat rendszeresen figyelemmel kíséri az intézményben folyó szakmai munkát, tájékoztatja az alapítványt a megye közgazdasági és számítástechnikai szakemberigényeiről, s konzultál az intézmény vezetőivel a beiskolázás lehetőségeiről. Ajánlásokat ad különböző speciális, elhelyezkedési esélyt növelő képzési formák elindítására is. Évente — költségvetési lehetőségeinek megfelelően — anyagi támogatást nyújt az alapítvány működéséhez. Ezenkívül képviselőt delegál az intézmény iskolaszékébe is.

Az alapítvány azt vállalta, hogy programjának kialakításánál figyelembe veszi a megye területén jelentkező igényeket. Tájékoztatja a megye általános iskoláit lehetőségeiről, s a speciális, ötödéves képzésnél is figyelemmel lesz a megyei önkormányzat véleményére. Mint dr. Jakab István, a megyei önkormányzat elnöke hozzáfűzte, a megállapodásban rögzített célon túl szeretnék előkészíteni a jövőt, s megteremteni azokat a feltételeket, amelyek alapján az új önkormányzati törvény várható rendelkezéseinek megfelelően megyei irányítás alá kerülnének a szakközépiskolák. Szeretnék támogatni azokat az iskolákat, ahol nagy számban tanulnak a községekből kikerült diákok. Szerepet kívánnak vállalni a szakközépiskolai képzésben anélkül, hogy ez az iskola belső életébe való beavatkozással járna együtt.

A Heves megyei közgyűlés a Neumann Iskola Alapítványhoz 1994-ben *1 millió forinttal* tud hozzájárulni.

Pályázatok fontosabb tennivalóival is ismerkedtek

Falugazdászok Kompolton

Az előkészítő tanfolyam után — a közelmúltban — megyénkben több mint harminc falugazdász kezdett dolgozni a településeken. A szakemberek tegnap *Kompolton*, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Fleischmann Rudolf Kutatóintézetében találkoztak. Egy-egy vezető kutató saját témáját, eredményeit, illetve annak gyakorlati alkalmazási lehetőségeit ismertette a falugazdászokkal.

Szó esett az intézetben nemesített növényfajtákról, illetve az újabb előállítási törekvésekről. Az érintettek beszámoltak a tanácsadói szolgálatról és a kereskedelmi tevékenységről. A szakemberek megismerkedtek azokkal a növényekkel, amelyek magvait Kompoltról szerezhetik be. Emellett a kutatók a magántermelőknek, illetve a mezőgazdasági vállalkozóknak nyújtandó szakmai, gazdálkodási ismeretekkel is ellátták a falugazdászokat.

Végül a *Mezőgazdasági Fejlesztési Alappal* összefüggő programokkal kapcsolatos pályázatok fontosabb tennivalóit ismertette *Kocsis Gyula*, az FM Heves Megyei Földművelésügyi Hivatalának vezetője. A falugazdászok pedig beszámoltak munkájuk első tapasztalatairól.

Arany-lakodalom

Neked elmondom, hogy az idén kellett volna megtartanunk, március 20-án. Sose felejtem el, akkor jöttek be a németek. Mármint az előző nap. Apám is eltűnt a hivatalából, aztán, hogy nem keresték, másnap visszament. Úgy látszik, arrafelé még nem akartak kellemetlenkedni a megszállók.

Szomszédasszonyom lelkendezve mesél. Időnként pontosít néhány adatot. Jókedvük van, most mentek el a vendégek, és úgy kerültem a lakásba, hogy benéztem a nyitott ajtón. Persze, hogy berángattak. Szeretik a vendégeket, szeretik az életet.

– Tudod, mi már eldöntöttük, hogy nem akarunk semmit se venni. Nekünk mindenünk megvan, egyelőre. A gyermekeink sínen vannak, és a fene tudja, mennyi van még hátra. Mire spóroljunk? Bizonyára sok van még nekik hátra. Minimum tizenöt évet letagadhatnánk a korukból. Tizet le sem kell tagadni. Én is döbbenten fogadtam a hírt közelgő aranylakodalmukról.

– Persze, az esküvőt csak egy évre rá tartottuk meg. Senki sem értette, miért ragaszkodunk mi pont ahhoz a március 20-ához. Ha jól emlékszem, valami keddi nap lehetett. Senki se tudott eljönni a munkahelyéről. De hát nem akartunk mi nagy cécót. Örültünk, hogy békében összefekhetünk, senki sem töri ránk az ajtót.

– Abban az időben ki törődött azzal, hogy benneteket ellenőrizzen? - kérdeztem.

– Te nem ismered az én családomat. Tizenhét éves voltam, igazi budai úrilány, amikor összekerültem a Lacival. Ő huszonhárom éves volt, nagyon szép fiú, tornászbajnok... A többit elképzelheted. De engem sehova sem engedtek. És mindig volt valami ráérő öreg hölgy a famíliában, aki eljátszotta az elefánt szerepét. Az egyik nagynéném Csepelen keresztül átkelt a Dunán, hogy ellenőrizhessen, éppen az esküvő másnapján állított be. Óriási ribilliót csapott, amikor meglátott Lacival az ágyban, pedig úgy pattantam ki, mint a bolha, hogy mutassam neki a házasságlevelünket.

– De hát ez már egy évvel később volt. Ez csak az igazinak az első évfordulója. Mellesleg miért nem az igazitól számítjátok az ötven évet?

– Mit szólnának a gyerekek?

– Ne haragudjatok, de hogy jött össze akkor, ötven éve?

– Ahogy bejöttek a németek, a szövetségesek kétszeres erővel bombázták a várost. Mi a Várban laktunk. Jött a légiriadó és mi kiszöktünk. A Halászbástyára.

– És a Halászbástyán? Amíg bombáztak?

– Hát ez az. Nem járt arra a kutya se. Mindenki a pincében lapult. Még a németek is.

– És ti? Nem féltetek?

– Miért féltünk volna? Mondtam, hogy senki sem zavart bennünket. Emlékszem, utána felkuporodtunk és néztük a várost. Olyan, mint egy tűzijáték.

– De hiszen az őrültség.

– Ugyan, csak szerelem.

Rigó Béla

Film- és videopremierek

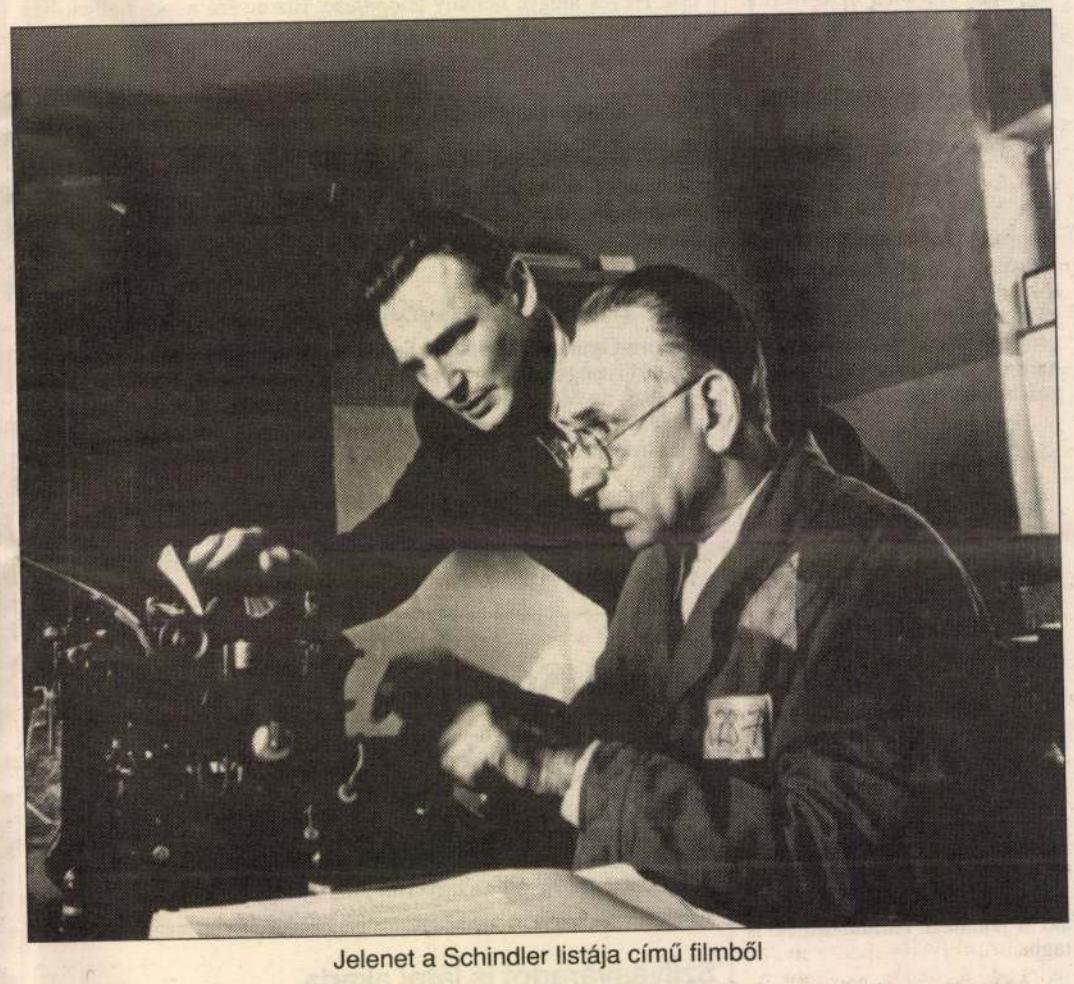

Jelenet a Schindler listája című filmből

Schindler listája

Tizenkét jelölésből 7 Oscar-díjban részesült Spilberg filmje alig két héttel ezelőtt, s a történettel mától már az egri mozinézők is megismerkedhetnek.

Oskar Schindler az életét mindenben élvező üzletember a film elején. Belépett a náci pártba, majd megszerezte Krakkóban a zsidóktól elkobzott zománcgyárat. Itt aztán olcsó zsidómunkásokkal dolgoztatott, és gyorsan meggazdagodott.

Amikor azonban tanúja lesz a krakkói gettó kiírtásának, rádöbben a kegyetlen valóságra. Ettől kezdve egyre több zsidót megpróbál átmenteni a gyárába, majd több mint 1100 zsidót vásárol meg plaszowi táborparancsnoktól. Végül is munkásaival együtt sikerül kihúznia a háború végéig. Amikor azonban a német hadsereg kapitulál, Schindlernek menekülnie kell.

A megrendítő hatású, 195 perces filmet az egri Uránia mozi nézői tekinthetik meg.

Gyilkos mezők

Kambodzsa, 1970-es évek eleje. Itt újságíró a film főhőse, aki azonban nem ismeri a nyelvet és az országot, ezért egy rokonszenves kambodzsai férfi lesz a kísérője, a "szeme". Amikor a barbár vörös khmerek elkezdik a népírtást, aki csak tud, elmenekül. Az amerikai újságíró és a kambodzsai férfi családja biztonságba kerülnek, a segítőkész fiatalemberre azonban a pokol legmélyebb bugyrai várnak.

Végül sikerül megszöknie, s neki is eljutni Amerikába. Addig azonban felejthetetlen szenvedéseken megy keresztül. James Ivory híres filmje műsoros kazettán megjelent.

A film megtalálható a Videotop videotékában.

Kiállítás a Pincegalériában

Ketten – majdnem ugyanúgy

A látogató majdnem zavarba jön, ha lebaktat a gyöngyösi Pincegaléria lépcsőin, hogy bejusson a kiállítási helyiségbe.

A helybeliek már „megszokták", és talán egy kicsit el is vannak kényeztetve, mivel hogy ebben a hangulatos, tenyérnyi termecskében sűrűn láthatók egy-egy képzőművész munkái.

Most azonban az is „zavarba ejtheti" a nézelődőt, hogy az alkotók nem tűntették fel, melyik szobor vagy kerámia melyikük alkotása.

Melyik viseli magán *Debreczeni Zsóka*, vagy melyik *Pelcz Zoltán* kezenyomát? Kiderül, hogy olykor maguk a kerámikusok sem tudják már megmondani, hogy ki a mű „szerzője". *Mindketten vállalják önmagukat és a társukat is.*

Vajon mi az oka ennek a nagy „egybeolvadásnak"? Szép, szép a személyiségről való önzetlen lemondás, de az érdeklődő számára ez nem egészen természetes.

Ha más nem, már a kíváncsiság is arra sarkallja, hogy pontosan tudja azonosítani az *alkotót az alkotásával.*

A másik ok, ami miatt zavarba jöhet a nézelődő, az a fajta töménység, amivel előrukkoltak a szervezők.

Majdnem azt mondhatnám, „rengeteg" a kiállított tárgy. Többek között azért is tetszik soknak a szobrok száma, mert van bennük valami *azonosságra utaló* vonás.

Mintha sorozatban ismétlődnének meg az arányaikban eltúlzott figurák. Java részük mintha a mitológiából lépett volna elő a tárlat romantikusnak vélhető tereibe. A természetes arányoktól elütő, hosszanti testforma nagyon hangsúlyossá válik a picinyke fejhez viszonyítva. Ennek a lépték-váltásnak a célzata elgondolkodásra készteti a szemlélődőt.

Van a tárlatnak egy olyan része is, amelyben a korsók, agyagedények, vázák mintha valamilyen *előázsiai ásatásokból* kerültek volna elő. Még a mesterséges csorbítás sem hiányzik egyikükből-másikukból.

Mindez azt sejteti, mintha a „két ugyanaz" az alkotó az iránt tuk fogékony tárlatlátogatót vissza akarná „merengetni" a rég letűnt idők távoli tartományaiba. Ez is egyfajta lélekidézésnek fogható fel.

A kiállítás mindezzel együtt érdekes, izgalmas és alkalmas a hasznos időtöltésre.

(g. molnár)

HANG-KÉP

Emberarc

Dúlnak a választási csatározások, terjeng a szubjektivitás, olykor már a vadhajtások is érzékelhetők. Az utóbbiak különösképp zavarják a hallgatót, aki ebben a helyzetben is tárgyilagos, információgazdag tájékoztatást remél.

Nem először fogalmazom meg a *Vasárnapi Újsággal* kapcsolatban, hogy rétegműsor, s kétségkívül kormányhű elképzeléseket népszerűsítő ajánlatlistában bővelkedik.

Ezt sem kifogásolnám, végtére is, ha akad választék, akkor abból a jelképes kosárból mindenki azt választja, ami neki tetszik, ami hozzá leginkább közel áll. A direkt módszerek viszont – s ez már ki tudja hányadszor bizonyosodott be – a milliók számára aligha hatásosak. Szerencsére a legutóbb akadt ellenpélda is. *A riporter megszólaltatta elhunyt miniszterelnökünk feleségét, ezt a rendkívül megnyerő, közvetlen, voltaképpen nem politizáló asszonyt, aki férjéről beszélt.*

Nem kinyilatkoztatásokat sorolt, hanem megkapó, megrendítő tényeket említett. Igaz sztorikat a volt kormányfő emberségéről, közvetlenségéről, humoráról, s arról, hogy mennyire tisztelte, szerette az igazságot.

Ezek az adalékok *a legérdektelenebb állampolgárt is felrázták közömbösségéből, s a humánum hullámhosszára hangolták.*

Az különösképpen megrendített, hogy bár tengernyi segélykérő levél érkezik az özvegyhez, nem tehet semmit, hiszen az ura után járó nyugdíja alig haladja meg a havi 14 ezer forintot. Hát ez bizony megdöbbentő, hiszen saját jogán több dukál neki.

Nem értem a dolgot. Ebben az országban tízezrek packáznak, ügyeskednek, manipulálnak a pénzzel, tollasodnak a privatizáció révén. Háborgunk is emiatt, sajnos jórészt feleslegesen.

Az azonban mégis arcpirító, hogy mindmáig nem született olyan rendelkezés, amely megkönnyítené *Antall József* társának sorsát. Ura ugyanis nem gyűjtött vagyont...

Úgy vélem, mindehhez felesleges a kommentár, annál inkább sürgető az SOS. A gyors cselekvés. Azért, aki megérdemli.

Veretes filmek

Mi tagadás: kétségbeejtően sivár az 1-es és 2-es adó kínálata. Ezért a szemfüles néző váltogatja a csatornákat. Kedvező tapasztalataim alapján állítom, hogy érdemes megpróbálkozni a Duna TV-vel. Április 2-án este megnézhettük a *Szent Kristóf kápolnája* című magyar alkotást. Nem először láttam ezt a számottevő produkciót. Nem kedvelem az ismétléseket, ebben az esetben megérte feladni ódzkodásomat. Érthető, hiszen a forgatókönyv *Galgóczi Erzsébet* aligha vitatható írói erényeiről tanúskodik. Ezt a gondolatgazdag anyagot valósághű ízekkel fűszerezve vitte celluloidszalagra *Nemere László* rendező. Emellett olyan színésznagyságok játékával szembesültünk, mint *Páger Antal és Gobbi Hilda*. Hosszú esztendők teltek el a bemutató óta, a munka mégsem vesztett semmit frissességéből, varázsosságából. Ez az örökzöld vállalkozások rendeltetése.

Vasárnap *Mikszáth Kálmán* örvendeztetett meg minket, hiszen szembesülhettünk a regénye alapján készült *Kísértet Lublón-nal*, ezzel a kosztümös históriai krimivel. Megint élveztük a lendületes sodrású cselekményt, a rátermetten megrajzolt figurákat, az izgalomkeltés megannyi fortélyát. S a ritka rutinnal megelevenített kort is, amelyben a mesteri fantázia által teremtett alakok szeretnek, szenvednek, gyűlölnek, hazudnak, csalnak, intrikálnak, hogy aztán csak részben győzedelmeskedjék az igazság. Mert hát azok a felsőbb érdekek akkor is megkötötték Justícia kezét. Íme a bölcs tollforgató kesernyés, irónikus mosolya. Az már a mi dolgunk, hogy keressük az analógiákat, hogy rájöjjünk, a hajdani intelmek ma is útbaigazítanak. Ennyi is elég lenne a sikerhez, ám a ráadás sem maradt el: a háborítatlan kikapcsolódás, az önfeledt szórakozás.

Vagyis mindaz, ami hiánycikk napjainkban. Épp ezért hatványozottan köszönjük...

Pécsi István

A Gárdonyi Géza Színház április havi műsora

7. csütörtök	19.00	Ahogy tetszik	Bródy-bérlet
8. péntek	19.00	Ahogy tetszik (bemutató)	Gárdonyi-bérlet
9. szombat	19.00	Ahogy tetszik	Hevesi-bérlet
10. vasárnap	19.30	The Art of Dance Company ea.	Bérletszünet
11. hétfő	10.00	Lúdas Matyi	Bérletszünet
12. kedd	19.00	Ahogy tetszik	Katona-bérlet
13. szerda	19.00	Mária főhadnagy	Radnóti-bérlet
14. csütörtök	10.00	Lúdas Matyi	Bérletszünet
	14.00	Lúdas Matyi	Bérletszünet
	17.30	Zenés kabaré	Petőfi-bérlet
15. péntek	19.00	Mária főhadnagy	Latinovits-bérlet
16. szombat	19.00	Mária főhadnagy	Kelemen L.-bérlet
17. vasárnap	15.30	Zenés kabaré	Bérletszünet
	19.00	Zenés kabaré	Bérletszünet
18. hétfő	19.00	Ahogy tetszik	Madách-bérlet
19. kedd	15.00	Mária főhadnagy	Arany J.-bérlet
	19.00	Mária főhadnagy	Csokonai-bérlet
23. szombat	17.00	Ahogy tetszik	Remenyik-bérlet
24. vasárnap	19.00	Gálaest	Bérletszünet
25. hétfő	16.30	Mária főhadnagy	Bornemissza-bérlet
26. kedd	16.00	Ahogy tetszik	Ady-bérlet
	19.00	Ahogy tetszik	Csokonai-bérlet
27. szerda	16.00	Ahogy tetszik	József A.-bérlet
	19.00	Ahogy tetszik	Németh L.-bérlet
28. csütörtök	10.00	Lúdas Matyi	Bérletszünet
	14.00	Lúdas Matyi	Bérletszünet
	19.00	Svejk a hátországban	Bérletszünet
29. péntek	19.00	Ahogy tetszik	Latinovits-bérlet
30. szombat	15.00	Mária főhadnagy	Egressy-bérlet
	19.00	Mária főhadnagy	Illyés-bérlet

Stúdió-előadások

11. hétfő	19.00	Komámasszony, hol a stukker?	Bérletszünet
20. szerda	19.00	„Én, Magyarország száműzött kormányzója..." – Kossuth-emlékműsor	Bérletszünet

Előadások az Ifjúsági Házban

21. csütörtök	19.00	A pulyka	Bérletszünet
22. péntek	19.00	A pulyka	Bérletszünet

Harlekin Bábszínház

6. szerda	10.00	Barbro Lindgren: Kukacmatyi
7. csütörtök	10.00	Kukacmatyi
12. kedd	10.00	Kukacmatyi
13. szerda	10.00	Kukacmatyi
27. szerda	15.00	Lázár Ervin: Nagyapa meg a csillagok Bemutató előadás



A Virga Miklósné, Debrecen, Mata János u. 15. sz. alatti lakos által beküldött régi képeslapon nemcsak a még kupolás kistemplom, de a századforduló viselete is látható

A szavak azonban nem hullanak a semmibe

Sok eredménytelenség, kudarc után csak nagy néha szokott beköszönteni a siker

Tisztelt Olvasónk!

„Pusztába írott"-aknak nevezi azokat a lapban megjelent cikkeket, leveleket, amelyek hiányosságokat, hibákat tárnak fel, ám az illetékesektől nem érkezik rájuk megfelelő válasz, legfeljebb magyarázkodás. Kár, hogy így van, ebben messzemenően egyetértünk. Az újságíró – általában – nem azért tár nyilvánosság elé dolgokat, hogy szenzációt tálalva hírnevet szerezzen magának, növelje az előfizetők táborát, a szándék egyértelmű és nemes, javítani akarunk. Mindenütt, ahol erre szükség van s ahol lehet. A hosszabb tapasztalattal rendelkező kollégák azonban tudják, sok eredménytelenség, kudarc után csak nagy néha szokott beköszönteni a siker pillanata, s emiatt háborogni nem is érdemes. Egyrészt valószínű, legtöbbször az illetékesek maguk is látják, hol a hiba, tételezzük föl róluk a jó szándékot, akaratuktól független oka van, hogy nem cselekedhetnek úgy, ahogyan az újság- vagy levélíró helyesnek tartaná. Az is lehet persze, tudják, mit kellene csinálni, mód is lenne rá, de különböző indítékokból nem akarják azt tenni – ez esetben kicsi a valószínűsége, hogy egy újságcikk megváltoztatná az álláspontjukat. Bár a sajtót hatalomnak szokás nevezni és bizonyos értelemben valóban az is, nem rendelkezik az újság olyan erővel, hogy a megjelentek nyomán azonnal és kötelező jelleggel intézkedések szülessenek. Volt idő, amikor ez a hatalom kézzelfoghatónak mutatkozott, azt hiszem azonban, ezt a korszakot sem mi, sem ön nem kívánjuk vissza.

„Cikkünk nyomán"

Azokról a bizonyos ötvenes évekről beszélek, amelyek a valóságban már a negyvenes évek végét is jelentik. Akkoriban bizony sokan félve vehették reggel kezükbe a hatalmat gyakorló párt központi vagy megyei lapját. Ha egyik nap megjelent egy „leleplező" cikk valakiről, nem volt indokolatlan, hogy elbúcsúzzon családtagjaitól, de legalább is munkahelyi asztalából kipakolja személyes holmiját. Szinte menetrendszerűen következtek a dolgok: egyik nap a nyilvános bírálat, másnap vagy két nap elteltével a hír: „cikkünk nyomán" felmentették, leváltották vagy letartóztatták X. Y.-t, akinek sorsa ezzel hosszú időre megpecsételődött még akkor is, ha az igazságügyi szervek végül nem találták olyan súlyosnak a vétket. Azt legfeljebb a hajdani kollégák tudják, mi volt a valóságos sorrend: az újság leleplezett és ezután intézkedett a hatóság, vagy ellenkezőleg, az illetékesektől kaptak „fülest" az újságírók, készülnek valamilyen akcióra, nem ártana azt a nyilvánosság véleményével megalapozni. Akár így, akár úgy volt is, ez a szerep aligha nyerné el a mai kollégák többségének tetszését – kivétel most is, ebben is lehet, sőt biztosan van –, túlságosan nagy felelősség úgy írni, hogy közben arra gondoljunk, másnap hajnalban valakinek az ajtaján dörömbölnek a rendőrök.

Mint víz a követ

Különösen nehezen elképzelhető az ilyesféle közvetlen hatás akkor, ha több párt, sok és sokféle újság van. Melyiknek a szava legyen meghatározó? Hiszen ha csak egyetlen hét valamennyi – közel kétezer – sajtótermékében megjelent bírálatokat vesszük figyelembe, akár az egész kormányt le lehetne váltani sok más fontos intézmény vezetőivel egyetemben. Jobb tehát így: a sajtó nyilvánosságra hozza a tényeknek általa felderíthető részét, az arra illetékes szervek pedig végzik a maguk dolgát, csak súlyának megfelelően figyelembe véve az újságban megjelenteket.

Feltételezem azonban, ön nem az ilyen nagy horderejű problémákra gondolt, hanem hétköznapjaink apróbb bosszúságaira. Ezeket feltétlenül újból és újból szóvá kell tenni a sajtóban nem csüggedve amiatt, hogy a szónak sokáig nincs foganatja. Az újságírói munkának ez a része ahhoz hasonlítható, ahogyan a víz cseppenként hull a kőre. Először semmi nyomát nem észlelhetni, egy idő után azonban a legkeményebb sziklát is kivájja. Ennek reményében érdemes, ha kell, akár éveken át felszínen tartani egy kérdést, megfelelő időben – ennek megválasztásához kell szerkesztői szakértelem és érzék – ismételten elővenni. A türelem ez esetben is előbb-utóbb megtermi a maga rózsáját – kedvezőbb buszmenetrend, befoltozott kátyúk, rendszeresen elszállított szemét, kihelyezett padok, készségesebb ügyintézés és más efféle sokat jelentő apróság formájában.

Nagy Zsuzsa

Volt hadifoglyok, figyelem!

Különös kéréssel fordult hozzánk Garadnai László, 1163 Budapest (Sashalom), Mátrafüred u. 8. szám alatti lakos. Egyik rokonuk sorsáról szeretne bővebb felvilágosítást kapni attól, aki erre képes.

Gere Gyula, volt farádi lakos többezredmagával belekerült az első nagy világégésbe, az első világháborúba. Az orosz fronton harcolta végig a háborút, mígnem fogságba esett. Mint hadifogoly ismerkedett meg egy orosz hölggyel, egymásba szerettek és az akkori törvények szerint összeházasodtak. A fogság hosszú ideig tartott, ezalatt két gyermekük is született. Miután véget ért a háború, úgy határoztak, hogy Magyarországra települnek családostul.

Az akkori magyar és szovjet kormány bécsi közvetítéssel állapodott meg egymással abban, hogy a hasonló sorsú emberekkel együtt mód nyílik az áttelepülésre. A megegyezés értelmében a családos magyar hadifoglyok minden értékükkel együtt haza jöhetnek Magyarországra, nem alkalmazták rájuk azt a kitételt, hogy egy ember csak huszonöt kilogramm poggyászt vihet magával. Mivel több ezer emberről volt szó, a hatóságok úgy döntöttek, hogy hajóval kezdik meg az áttelepülést.

Gere Gyuláék hajója el is indult a Feketetengeren. Az emlékek szerint kitűnő idő volt, szélcsend, a hajó mégsem érkezett meg soha rendeltetési helyére. Elsüllyedt a nyílt tengeren. Mivel ebben az időben olyan volt a politikai helyzet, nem feltételezhető, hogy a szovjet kormány kalózakciója lett volna. Inkább igazi kalózoké. Tengeri rablóbandák fenhették a fogukat a feltehetőleg sok értéket magukkal vivő családok hajójának kirablására. Elképzelhető, hogy az utasokat kiraboltták, megölték, majd a hajót – hogy ne maradjon nyom és tanú – elsüllyesztették.

Eddig a történet. Garadnai László kérése, hogy akinek erről a tragédiáról vagy hasonló esetről bármilyen emléke, irata, levele, értesülése van, értesítse őt erről, tegye lehetővé, hogy megismerkedhessen a történtekkel, vagy hogy megállapíthassa, milyen valószínűsége van feltételezésének. Kéri azokat is, akik eddig nem beszélhettek hasonló ügyekről, hogy most levélben keressék fel s szólaljanak meg. A leveleket a cikkben megadott címre szíveskedjenek küldeni, aki telefonál, az hívja fel a 06-1-2711-502-es telefonszámot. Az adatokat nem politikai célokra kérik, a tragikus véget ért egykori hadifogoly leszármazottja szakdolgozatához lenne szükség azokra.

Kedves olvasónk még azt is kéri, hogy akinek az első világháborúval kapcsolatos egyéb emléke, régi könyve, családi feljegyzése, fényképe van, jelentkezzék a föntebb írt módokon vagy küldje el ezek eredetijét vagy fénymásolatát. A fiatal történészjelölt ugyanis ezeket is fel tudja használni az Eötvös Loránd Tudományegyetem hallgatójaként végzett kutatásai során s a szakdolgozat megalkotása céljából.

Novák Ferenc hazaérkezett

A világjáró debreceni kerékpáros ötezer kilométerrel növelte meg az általa biciklin megtett kilométerek számát. Ehhez persze az kellett, hogy egyáltalán eljusson az olasz csizmának legalább a felső részébe. Eljutott, természetesen kerékpár nyergében, ahogyan ő már tenni szokta.

Nemrégiben tért haza útjáról, amelynek során átkelt az Alpokon, eljutott Genovába barátjához, aki meghívta őt. El sem akarták hinni az olaszok, hogy már hatvanegy éves. Itáliában a kerékpárversenyzés majdnem olyan népszerű, mint a labdarúgás, el lehet képzelni a nagy ovációt, amikor megérkezett. Kerékpáros barátai közül néhányat meghívott debreceni otthonába.

Novák Ferencet nem viselte meg a nagy út, a hegyek még meg is edzették, így számára nem csoda – csak számunkra az –, hogy az utolsó, Budapest–Debrecen szakaszt egyhuzamban tette meg a barnára sült országúti vándor hűséges drótparipája nyergében.

Most itthon piheni ki fáradalmait, de nála ez is mozgást jelent. Senior atlétikai versenyen gyaloglásban indul a hét végén.

RÉGI DEBRECENI KÉPESLAPOK

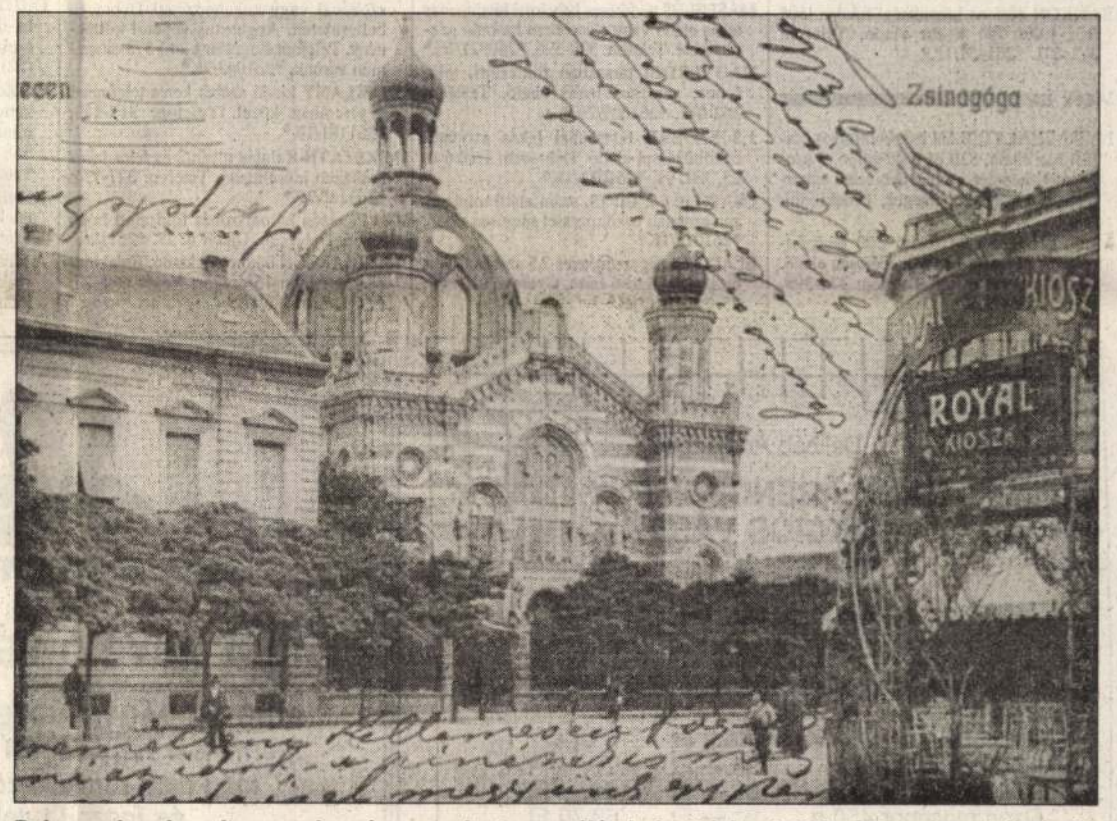

Debrecenben is volt egy zsinagóga, amelyet renoválás helyett lebontottak. A templomot ábrázoló képeslapot olvasónk, Bencze Tamás küldte be

Olvasóink figyelmébe

A szerkesztőség fenntartja a jogot a levelek rövidítésére és közlésmódjuk megválasztására.

AZ OLDALT SZERKESZTETTE:
GŐZ JÓZSEF

KÜLDJÖN EGY JÓ SZTORIT

A török birkózók esete a túrós csuszával

A magyar–török birkózóválogatott-viadal visszavágója Debrecenben, az Aranybika dísztermében.

Az idő: az ötvenes évek. A közlekedési tárcához tartozó valamennyi egyesület (Előre, Postások, Közlekedésiek stb.) kényszerházassága révén lettünk: Törekvés SE, piros-fekete színnel. (Ez volt a központi törekvés). A török birkózóválogatott az előző napokban Budapesten barátságos találkozón győzött. A visszavágó színhelye Debrecen lett, hiszen itt olimpikonok voltak: Némethi Gyula, Hódos Imre, s válogatottak is igen sokan a DVSC szakosztályában.

A megrendezést reám bízták. A terem dekorálva, a szőnyeg a színpadon elhelyezve. Telt ház volt.

A budapesti központi megbeszélésen felhívták a figyelmemet, hogy a török vendégek nemzeti étele a piláf, juhhúsos, rizses étel, és csak olajjal szabad elkészíteni. Ezt tudtam előtte is, de itt külön hangsúlyozták. Kerítettem egy postai tolmácsot, aki hét nyelven beszélt. Törökül is tudott. Ő állandóan velem volt a rendezvények ideje alatt. Mester Andrásnak, az Arany Bika étterem főszakácsának írásban rögzítettem, hogy a vendégek fogadására mit készítsen el. Szigorúan felhívtam a figyelmét arra, hogy csak olajjal lehet minden ételt készíteni. Aláírta, összehívta a dolgozóit, és erre felhívta a figyelmüket.

A fiúk a versenyen győztek, mivel jobb tusarányuk volt, mint a pesti versenyen a törököknek. A szállást az Aranybika Szálloda adta. Minden simán ment a vacsoráig. Az akkori protokolt figyelembe véve – a szokásos sorrendben – minden vezető ott volt a versenyen és a vacsorán is.

Elkezdődött a vacsora. Hozzák az első fogást: a piláfot. Én a konyhában tartózkodtam, Mester Bandi barátommal beszélgetve, amikor berohant hozzám a tolmács a törökök legfőbb sportvezetőjével. Magából kikelve mondta el, hogy a piláfot zsírral készítették! Ilyen sértés még őket nem érte!

Próbáltam tisztázni a helyzetet, és hála istennek sikerült. A tolmácson keresztül szíves elnézésüket kértem a súlyos tévedésért. Ehhez hasonlókat mondott el a mellettem álló Bandi is! Kijelentette, hogy kér huszonöt percet és máris tálalja a nemzeti ételt, olajjal elkészítve. Addig míg elkészül, legyenek az ő vendégei és fogyasszanak italt!

A hiba ott csúszott be, hogy az egyik szakács a megbeszélésen nem volt jelen. Így nem tudott az olajról. Tény, hogy fél órán belül már tálalva volt az első fogás. Folyik a vacsora, elhangzanak a beszédek, amikor megint jön hozzám a tolmácsom, a korábban reklamáló vezetővel. Vajon megint mi a baja? Elmondta, hogy a vezetőnek az volna a kérése, hogy készítsenek részére egy nagy adag túrós csuszát. Tájékoztattam, hogy azt csak disznózsírral lehet főzni. A rajta lévő tepertő is sertésből van. Kihívtam Bandit a konyhából. Nos, mit szólsz ehhez?! Bandi is fel volt háborodva! De egye fene, elkészíti ő maga! Kis idő múlva jelentkezett a vezető. A Bajcsy-Zsilinszky utca felőli sarokterembe vezettem, és ott kezdett hozzá a vacsorához! Olyan étvággyal fogyasztotta, hogy az állán is ott fehérlett a zsíros túró.

Igen ám, de keresték a birkózók, hogy hol van a vezetőjük. Az ajtót erre a kis teremre bezártuk, de ki kellett nyitnunk! Ott talált rá négy versenyzője, és látta, hogy mit eszik a vezetőjük! Naná, hogy ők is átjöttek és kérték a csuszát! Adig-addig, amíg valamennyi versenyző és vezetőjük átjött csuszát enni! Csak a mi vendégeink maradtak a helyükön, amikor is elmondottam a csusza esetet! Mérges volt az egész konyhaszemélyzet, miután Bandi barátom az olajért elmarasztalta őket! Most pedig eszik a magyaros csuszát! Természetesen volt annyi eszem, hogy ezt a bizonyos negyedik fogást, a korábban elfogyasztott italtal, amit Bandi ígért, kifizettettem velük!

Tóth Andor,
a PSE vezetője

INGATLAN

HÁZ – KÍNÁLAT

Debrecen

TETŐTÉR-BEÉPÍTÉSES négyszobás+ étkezős, két fürdőszobás, két családnak alkalmas családi ház eladó. Debrecen, Új u. 49. *260252/2K*

ALSÓJÓZSÁN központi fekvésű 3 szobás, 127 nm-es, alápincézett családi ház eladó. Ugyanitt felújított, új műszaki vizsgával billenős IFA tehergépkocsi eladó. Érdeklődni a helyszínen este és hét végén: Tokai u. 2., Kállai. *260322/2K*

SAROKHÁZ két lakással, ipari árammal, telefonnal, pincével eladó. Lakást beszámítok. Kút utca 80. Telefon: 316-528. *260677/2K*

ELADÓ háromszobás kertes ház 270 kvadrát telekkel. Bihari u. 57. *260750/1K*

CSALÁDI ház eladó, forgalmas üzlethelyiség kialakítható. Nyíl u. 69. *260764/1K*

ALSÓJÓZSÁN új családi ház eladó. Ár: 3.000.000. Telek út 41. *260944/1K*

BAJCSY-ZSILINSZKY u. 22. alatt kétszoba-összkomfortos gázfűtéses házrész eladó. Érdeklődni: vasárnap 16-ig a helyszínen. *261013/1K*

GÁZFŰTÉSES kertes ház eladó. Lakatos u. 34. (Szabadságtelep). *261016/1K*

ELADÓ Rakovszky u. 22. alatt régi ház 469 négyzetméteres telekkel. Elvi építési engedéllyel, két kétszintes lakás, üzlethelyiség építésére alkalmas ingatlan. Érdeklődni: Debrecen, Hold u. 9., vagy 368-447-es telefonszámon. *261183/1K*

NAGYERDEI övezetben 200 négyzetméteres angol típusú családi ház 2 garázzsal, 120 négyszögöles telekkel, ipari árammal eladó. Irányár: 12 millió forint. Érdeklődni az esti órákban a 318-318-as telefonon. *261220/1K*

PALLAGON kertes ház eladó, kp. vagy egy-, illetve másfél szobás tanácsi lakás+kp. Érdeklődni: Pallag, Tormay B. u. 20/B, Borbély József. *261280/1K*

SÜRGŐSEN eladom, elcserélem háromszobás összkomfortos házamat. Cserénél Debrecen környéki víkendházat beszámítok. Debrecen, Keresztesi 51. *261376/

ELADÓ másfél szobás fürdőszobás kiskertes ház. Szilva u. 28. *261380/1K*

ÚJ családi ház eladó. Debrecen, Puttony u. 17. *261401/1K*

HÁROMSZOBÁS kertes családi ház eladó. Debrecen, Piroska u. 3. *261408/1K*

BÁNKON 40%-os készültségi fokban lévő ház 1.000.000 Ft-ért eladó. Telefon: 371-601. *261437/1K*

Vidék

NYÍRMIHÁLYDIBAN összkomfortos családi ház eladó, 830 négyszögölön, 3 szoba, melléképület, esetleg debreceni önkormányzati csere lehetséges. Érdeklődni: Sport u. 9. *259832/2K*

MEGÉLHETÉST biztosító 200 négyzetméteres új kertes ház Mikepércsen eladó. 12.000/négyzetméter. Telefon: 374-399, este. *260642/1K*

HÁZ eladó Bozsván, a Zemplén egyik legszebb helyén, jó fekvés, szép terület, a házban új fürdőszoba, WC, garázs és műhely is van. Megtekinthető bármikor. Levélcím: 3981 Sátoraljaújhely, Pf. 106. *260748/1K*

42-ES főút mellett Báránd, Kossuth u. 33. alatti lakóház, utcafronti üzlethelyiség megnyitására alkalmas helyiséggel eladó. Érdeklődni: Sárrétudvari, Széchenyi u. 10. *261129/2K*

VASÚTÁLLOMÁSTÓL 200 m-re 560 négyszögöles telek 2 szoba-konyhával eladó. Víz, villany van. 180.000-ért. Szilágyi Lajos, Báránd, Mátyás u. 22. *261225/

DERECSKÉN 47-es főúton kétszobás, étkezős, telefonos családi ház 400 négyszögöles szőlős, gyümölcsös telken sürgősen eladó. Érdeklődni: Köztársaság 28. sz., 8–18 óra között. *261243/1K*

BÜKKFÜRDŐ és Kőszeg közötti főútvonalon Csepreg nagyközségben, 1440 nm-es megosztható közművesített telken négyszobás családi ház eladó. Telefon: 18 óra után (94) 365-862. *261286/2K*

TANYA eladó a hajdúhadházi lőtér keleti részén. Villany, fúrott kút, másfél hold kiváló termőföld van. Birka, liba tartására kiválóan alkalmas. Megközelíthető Bököny vagy Hajdúsámson felől. Érdeklődni: Debrecen, Berzsenyi u. 31. vagy a helyszínen Nagy István, Szállásföld 7/A alatt. *261341/1K*

ELADOM vagy elcserélem debrecenire, nyírteleki 2 szoba+tetőteres, összkomfortos hitelmentes lakásomat. „Homokkert és Csapókert előnyben 261454" jeligére a kiadóba. *261454/1K*

LAKÁS – KÍNÁLAT

Debrecen

2 SZOBA-ÉTKEZŐS, 57 nm-es saját tulajdonú telefonos lakás eladó. Érdeklődni: Mikszáth K. u. 35. IV/14., 18 órától. *260313/3K*

PIAC utca 7–9. V/33. alatti kétszobás lakás eladó. (52) 341-713, este. *260330/3K*

42 NÉGYZETMÉTERES IV. emeleti lakás a Mikszáth utcán eladó. 321-984. *260550/

JERIKÓ u. 14. VI. emeleti 2 és fél szobás lakás azonnali beköltözéssel eladó. Érdeklődni: 8-tól 19 óráig, 340-227-es telefonon. *260807/1K*

FREKVENTÁLT helyen négyszobás, telefonos társasház eladó. Garázs, pince van. Csere is érdekel Vezér utca, Nagyerdő környékén. Opre, Nádor utca 22. II/5., 348-362. *260882/1K*

MÁSFELES távfűtéses belvárosi hitelmentes lakás eladó vagy elcserélem hasonló gázfűtésesre. Telefon: 320-596. *260921/1K*

NAGYERDEI társasban földszinti, telefonos, garázsos lakás eladó. Telefon: 362-015. *261009/2K*

1,5 SZOBÁS társasházi lakás azonnali beköltözéssel eladó. Debrecen, Jerikó u. 25. XII. 91. *261011/1K*

CSAPÓ u. 66. III. 18. szám alatti minigarzon azonnali beköltözéssel sürgősen eladó. *261015/1K*

ELADÓ 64 négyzetméteres 2,5 szobás OTP-s öröklakás. Szabó Imre, Gyergyó u. 1. IV. 25. *261046/1K*

UNIÓ fölött irodának is alkalmas, 3 szobás, 71 négyzetméteres, Kossuth térre néző lakás eladó. Debrecen, Piac u. 1–3. VI/62. Érdeklődni mindennap 18 órától az (52) 371-934-es telefonon. *261279/1K*

DARABOS utcán másfeles, első emeleti, 35 négyzetméteres öröklakás beköltözhetően eladó. Érdeklődni: 321-852-es telefonon. *261352/1K*

BETHLEN utcai 33 nm-es, egyszoba-összkomfortos, nagy konyhás, erkélyes lakás eladó. „950.000 Ft 261381" jeligére a kiadóba. *261381/1K*

DEBRECEN, Karácsony György u. 1. II/3. 3 szobás öröklakásomat eladom vagy elcserélem veszprémi 1,5 szobásra. Megtekinthető 20-án egész nap. *261416/1K*

MEGVÁSÁROLHATÓ bérlakásunk bérleti jogát eladjuk. Fényes udvar III. emelet. Érdeklődni: Nagy Mihály-kert 58. *261444/1K*

Vidék

HAJDÚSZOBOSZLÓN, fürdőhöz közel 2 szobás lakás eladó. Érdeklődni: Szurmai 7. III/9., 17 óra után. *260691/1K*

BALMAZÚJVÁROSON eladó a Bocskai út 15. III/12. alatti 58 négyzetméteres, gázfűtéses lakás. Irányár: 800.000+OTP-átvállalás. Érdeklődjön a helyszínen. *261338/1K*

LAKÁS – KERESLET

Debrecen

1+1 VAGY 1+2 feles gázos lakást keresünk. „Árajánlat 260914" jeligére a kiadóba. *260914/2K*

ANGYALFÖLD téri 31 nm-es garzont vennék azonnal. „Timi 261439" jeligére a kiadóba. *261439/1K*

ALBÉRLET

Debrecen

MÁSFÉL vagy 1+2 szobás bútorozott lakást keres egyetemista lány. Egyetem környéki és telefonos előnyben. Telefon: (49) 345-898, (52) 391-170. *260501/2K*

CÍVIS u. III. emeleti üres lakás hosszabb időre albérletbe kiadó. Érdeklődni: 17 óra után a 348-885-ös telefonon. *260762/2K*

BÉRBE vennék hosszú időre kertes családi házat telefonnal, központi fűtéssel, garázzsal. Minimum 5 hálószobával, 3 fürdőszobával vagy zuhanyozóval Debrecen belterületén. Augusztus végétől költöznénk. Telefont sürgősen a 340-373-as számon várunk. *261048/2K*

DIÁKLÁNY kiadó szobát keres telefonnal egyetemhez közel. Telefon: 317-143. *261181/1K*

MIKSZÁTH Kálmán utcán 2 és feles lakás hosszabb időre kiadó. Telefon: 327-736. *261186/1K*

CÍVIS utcán háromszobás földszinti lakás kiadó. Debrecen, Újkert u. 27. *261196/

MINIGARZON bútorozva kiadó. Érdeklődni szombaton 15 órakor: Vezér utca 25. IV/31. *261386/1K*

DOBOZIBAN másfél szobás gázfűtéses földszinti lakás albérletbe kiadó. Érdeklődni: Eper u. 6. (volt Rátonyi). *261446/1K*

Vidék

SZOBA-KONYHÁS melléképület kiadó. Víz, gázfűtés bent. Ebes, Széchenyi u. 33. *260996/1K*

SZOBOSZLÓN albérleti szoba kiadó. Telefon: 63-681. *261458/1K*

HÁZ- ÉS LAKÁSCSERE

ELCSERÉLJÜK centrumban lévő 74 négyzetméteres, kétszobás, komfortos, telefonos önkormányzati lakásunkat 2 kisebbre. Az egyik belvárosi legyen. „Őszi csere 260303" jeligére a kiadóba. *260303/1K*

BERENDEZETT telefonos lakást, garázst és autót adok kis házért, különálló házrészért. Telefon: 327-367. *260699/1K*

ELCSERÉLEM 1,5 szobás tócóskerti tanácsi lakásomat hasonló nagyságú megvásárolható tanácsi lakásra. „Böszörményi út előnyben 261322" jeligére a kiadóba. *261322/1K*

MINIGARZONT cserélnék másfelesre. Ráfizetek. Debrecen, Ibolya u. 23. VI/90. *261383/1K*

ELCSERÉLEM BUDAPEST XII. kerületi budai zöldövezeti 36 négyzetméteres, önkormányzati III. emeleti bérlakásomat DEBRECENI HASONLÓRA. Saját tulajdonú lakás is érdekel. „Másfél szobás komfortos 261403" jeligére a kiadóba. *261403/1K*

ELCSERÉLEM vagy eladom gázfűtéses egyszobás+étkezős szövetkezeti lakásomat 2 vagy 2+étkezősre. Libakert, Vénkert előnyben. Telefon: 326-109. *261407/1K*

VEGYES INGATLAN

KAMATMENTES részletre
ingatlan, autó! POLIGRUPO.
Telefon: (52) 345-829, (52) 324-143
258098/1H

MÉHÉSZKERTBEN eladó 220 négyszögöles gyümölcsös betegség miatt. Érdeklődni: szombaton, vasárnap. Debrecen, Ember Pál u. 14., Reményi. *259890/1K*

ZEMPLÉNI-HEGYEKBEN Erdőhorvátiban iker 134 négyzetméteres nyaraló (családi ház) 70% készültségű, igényesnek eladó. (52) 315-561, (52) 348-157. *260039/2K*

ÓHUTÁN Zempléni-hegyekben új 2 szoba-összkomfortos 64 négyzetméteres családi ház (nyaraló) igényesnek eladó. (52) 315-561, (52) 340-491. *260042/2K*

BICZÓ István-kertben hétvégi ház 680 négyzetméteres telekkel eladó. Érdeklődni: mindennap 16-tól 19 óráig az (52) 368-887-es telefonon (Medgyesi). *260498/

KENÉZY-KÓRHÁZNÁL épülő sorházban telekhányadok eladók. Telefon: 343-466. *260522/2K*

A KELETI-FŐCSATORNA balmazújvárosi szakaszán komfortos kőház eladó. Érdeklődni: 325-943. *260692/1K*

LÉTAI úti zártkertben 800 négyszögöles szőlőskert, alápincézett lakható kőházzal eladó. Érdeklődni: Debrecen, Dorottya u. 57. *261229/1K*

LÖSZHÁTON szántóföldet veszek, vagy erre alkalmas kárpótlási jegyet. „Minőség 261241" jeligére a kiadóba. *261241/2K*

VÁROSHATÁRBAN 400 négyszögöles zártkert lakható épülettel eladó. Telefon: 319-516. *261371/1K*

KELETI-FŐCSATORNA szováti szakaszán víkendház berendezve, csónakkal, stéggel, villannyal, kúttal eladó. Telefon: 310-849. *261413/1K*

30 NM alapterületű, 3 m belmagasságú, hullámpalás, szerelhető tárolóépület eladó. Érdeklődni: 361-780, Istók. *261457/1K*

ADÁSVÉTEL

ÉRTÉKPAPÍR

Kárpótlási jegy

KÁRPÓTLÁSI jegy névértékében 240 E Ft-ért eladó. Sárrétudvari, Széchenyi u. 10. *261132/1K*

Egyéb

OTP-RÉSZVÉNY és hajdúszoboszlói földre váltható kárpótlási jegy eladó. Telefon: 361-275. *261292/1K*

BÚTOR

MODERN, szép és használt bútorok készpénzes felvásárlása, eladása. OTP-re is. Új bútorok nagy választékban kaphatók. Pásti u. 8. Telefon: 16-555. *254637/17K*

EREDETI antik nappali, hálószekrény, tálaló eladó. Alsójózsa, Homokhát u. 18. *260216/2K*

FRANCIAÁGY éjjeliszekrényekkel, tükörrel, kárpitozott ülőgarnitúra és konyhaszekrény eladó. Lorántffy u. 38. *260249/2K*

FRANCIAÁGY, SKANDINÁV STÍLUSÚ ELADÓ. Telefon: 320-596. *260922/1K*

KOLONIÁL ÜLŐGARNITÚRA ELADÓ. Debrecen, Andaházi u. 8. *261088/2K*

Önről és Önhöz szól a hétfői
MAGYAR HÍRLAP
Önről és Önhöz szól!
ALFÖLD
címmel megjelenő melléklete
Keresse az újságárusoknál!
256230*

SAROKÉTKEZŐ kárpitozott, barna eladó. Telefon: 317-344/187, munkaidőben 6-tól 14 óráig. *261367/1K*

ÓNÉMET háromajtós szekrény eladó. Telefon: 310-652. Vendég u. 82. *261378/1K*

ELEKTRONIKA

HS–500-AS HANGFALPÁRT keresek megvételre jó állapotban. „Orion 261396" jeligére a kiadóba. *261396/1K*

SUPER Color Computer Technic tv kedvező áron eladó. Érdeklődni: 323-413-as telefonon. *260400/1K*

GÉP, SZERSZÁM

ELADÓ UTB 650-es traktor és 2 db palántázó. Kovács János, Bököny, Kossuth u. 111. *260835/2K*

GYALUGÉP eladó 300-as, kombinált. Debrecen, Cseresznye u. 37. *261067/1K*

E 516-os kombájn búza+kukoricaadapterrel eladó. Bíró Lajos, Tiszadada, Rákóczi út 37. *261244/1K*

GYALUPAD kéziszerszámmal eladó. Érdeklődni: 10-től 16 óráig. Pék Gyula, Debrecen, Rakovszky D. u. 48. IV/7. *261318/1K*

400-as szalagfűrészgép eladó. Debrecen, Toroczkó u. 66. *261443/1K*

E1N 170/1000-es csúcsesztergа eladó. Érdeklődni: 361-780, Istók. *261459/1K*

CUKORRÉPA-BETAKARÍTÓ gépek felújítva eladók. Molnár Mihály, Szerencs, Kassa 12/A. *261460/1K*

PASSAP és Diamant kötőgép eladó. Érdeklődni: (52) 360-646. *261463/1K*

RM–2-es fűkasza és HL–60–02 pótkocsi friss műszakival eladó. Hajdúszoboszló, Kovács Gy. 38. *261465/1K*

RM–2-es fűkasza és 3 köbméteres szippantó eladó. Harsányi Imre, Hosszúpályi, Bárány u. 11. sz. *261466/1K*

ÁLLAT

TÖRZSKÖNYVEZETT 3,5 hónapos berni pásztor szukák eladók. Ürrétje u. 11/A. Telefon: 343-075. *260503/2K*

TÖRZSKÖNYVEZETT fekete óriás schnauzer kölykök eladók. Debrecen, Tessedik u. 152. *260772/1K*

TÖRZSKÖNYVEZETT angol cocker spániel kölykök oltva, tetoválva eladók. Telefon: (52) 322-276. *260773/2K*

DOBERMANN kölykök eladók. Debrecen-Kismacs, Virágos u. 7. *260788/2K*

TACSKÓ kölykök eladók. Érdeklődni esti órákban: Debrecen, Borbíró tér 5. IV/25. *260856/2K*

4 ÉVES kan magyar vizslámat elajándékozom. Telefon: 346-706. *260909/1K*

LEGELŐBÉRLET megszűnése miatt eladó 10 db ló, 10 db vemhes üsző. Báránd, D-Szabó tanya, Csukás Zoltán. *260928/

ROTTWEILER importszülőktől tízhetes kiskutyák eladók. Debrecen, Puska u. 6. (Sámsoni útból). *260972/1K*

ÁLLATBARÁTNAK elajándékozom nagyon szép, nagyon játékos süket dalmata kiskutyámat. Érdeklődni: Debrecen, 06 (60) 358-832. *261258/1K*

A Délibáb Áruházban
NAGY ÁRENGEDMÉNY – AKCIÓS VÁSÁR
az ABC-osztályon,
1993. június 21-től 50%-os
áron vetőmagvak a másodvetésű zöldségekhez.

Továbbá	Régi ár	Új ár
löncshús 400 g	94,— Ft	79,— Ft
kristálycukor 1 kg	66,— Ft	59,— Ft
Ozon mosópor 450 g	91,— Ft	63,70 Ft
Tomi Gála 600 g	129,— Ft	90,30 Ft
Ideál mosópor 3 kg	542,— Ft	379,— Ft

SZÁMOLJON! MEGÉRI!
Várja önt a Délibáb Áruház!
261632/1H
délibáb áruház

Padlószőnyegvásár
A Starlac–Debrecen Bt. üzletháza 1993. június hónapban rendkívüli kedvezményes vásárt tart 4 m-es belga padlószőnyegekből.

Kasmír	2100 Ft/m helyett	1850 Ft/m,
Budapest	2468 Ft/m helyett	2000 Ft/m,
Bucamier	5044 Ft/m helyett	4100 Ft/m,
Domino	3620 Ft/m helyett	3000 Ft/m,
Dublin	4240 Ft/m helyett	3500 Ft/m.

A város legnagyobb választéka, legolcsóbb árai!
Cím:
Debrecen, Iparkamara u. 2.
(Petőfi térből nyílik).
Telefon: 310-134.
Nyitva:
hétfőtől péntekig 9-től 18-ig,
szombaton 9-től 13-ig.
261149/1H

Libát nevelő vállalkozók!
A HORTOBÁGYI LÚDTENYÉSZTŐ KFT. termelési vagy vágási szerződéssel még nem rendelkező, rendezett és igazolt tulajdonú
HÚS (ZABOS) ÁRULUDAT
a legkedvezőbb üzleti feltételekkel,
500 DB-OS TÉTEL FELETT
értékesítési szerződés megkötésével
FELVÁSÁROLJA.
Augusztus első hetétől november hónap végéig vágásra kész húslúdtermeléshez – a szükséges garanciák megléte mellett – a takarmányszükségletet, esetleg a kolera elleni oltóanyagot finanszírozzuk.
A tollszabványnak megfelelő első és további tépések tollát az országosan kialakult piaci ár felett felvásároljuk, ha a tartásra finanszírozási igényük nincs, a tollat az átvétel után kifizetjük.
A finanszírozást nem igénylő, vágóhídi igénynek megfelelő libákat az átvételkor vagy az átvétel után 15 napon belül készpénzben kifizetjük.
A szerződéskötés részletes feltételeiről előzetesen egyeztetett időpontban személyes megkeresés mellett, Varga Ferenc ügyvezető igazgató ad tájékoztatást.
Szerződéskötésre csak a személyes egyeztetés és az azt követő állományszemle után kerülhet sor.
CÍM:
4071 Hortobágy, Czinege u. 1. sz.,
telefon: (52) 369-004, (52) 369-105,
fax: (52) 369-005, (52) 369-108,
telex: 72–216.
261511/1H

A Dedetex Bt.
induló
KÖTŐÜZEMÉBE
három műszakos munkarendbe **KÖTŐ,**
két műszakos munkarendbe
SZABÁSZ és KONFEKCIÓVARRÓ
(simatűző, interlockos, kettliző, kézimunkás)
MUNKATÁRSAKAT ALKALMAZ.
Érdeklődni, jelentkezni: de. 8–10 óra és du. 17–19 óra között lehet a 327-765-ös üzenetrögzítős telefonon.
260827/1H

A BIOGAL GYÓGYSZERGYÁR RT.
azonnali belépéssel alkalmaz vegyipari technikumot vagy szakközépiskolát végzett férfi munkavállalókat folyamatos három műszakos, illetve szakaszos két műszakos munkarendben termelő üzemeibe.
Jelentkezni lehet személyesen az rt. munkaerő-gazdálkodási osztályán vagy telefonon az 1140-es melléken.
Cím: 4042 Debrecen, Pallagi út 13.
Tel.: 311-633
261340/1K

CARBON **Kft. ajánlata:**
nitrogénműtrágya 34%-os 1150 Ft áfával,
importhullámpala 113x175-ös
270 Ft áfával.
Hazai és importcement, építőanyagok, nyílászárók, tűzifa értékesítése.
KEDVEZMÉNYES SZÁLLÍTÁS.
Cím: Vámospércs, Létai út 15., régi áfész-tüzép.
Telefon: Vámospércs 32
261557/1H

Közületi és magánvásárlóink figyelmébe!
Kristály utcai
alumíniumtelepünket
újra megnyitottuk.
Alumíniumidomok, -huzalok, -lemezek, ereszcsatorna és szerelékei széles választékát kínáljuk.
Nyitva tartás:
hétfőtől péntekig 8-tól 16 óráig, szombaton zárva.
261423/1H
paletta

Debreczeny Zsolt

– alaírja azt a nyilatkozatot, amelyben a mesterüthez hű fiatal festők a Kolónia belső életének rendezetlenségét, válságát okolják

Említve: Kollóry Simon, Thorma János, Réti István, Glatz Oszkár, Perlrott Csaba Vilmos, Ziffer Sándor, Bornemisza Tibor, Mikola András, Fényes Adolf, Deák Ébner Lajos, Ferenczy Károly, Csók István, Grünwald Béla, Rippl-Rónai József, Czóbel Béla, Fülöp Zoltán

Debreczeny Zsolt

Debreczenyi Zsolt

Nagybányai h. h.
1912

89



Tinta- és lúdtoll- tartó, Bethlen Gábor
íródeákjáé, a sümegi múzeumban

VI. 135.

O Debreczeni Zsolt

Nagybányai k. k. 1918.

87

Óvodász IX. 85.

MDK

Debreczenyi Zsolt,

1912-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 89.1.

H. D. K.

DEBRECZENI József

A Nagyerdei Szabadiskolában dolgozott

Réti István: A nagyerdei művésztelep
Bpn. 1954. 329. l

M.D.K.

DERRECZENI Zsolt festő

1911-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Réti: Nagybányá. Bp. 1954. 329.l.

М.Р.К.

M.D.K.

DERRECZENI Tsalas festő

1912-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott.

Réti: Nagybánya,,. Bp. 1954. ~~332~~ 329.l.

MDK

Debreczeni Zsolt,

1911-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 87.

Debreteni Farkas
János
Kolozsvári könyvkötő
XVIII. 3.
Lásd
=
Farkas János
alatt

rszágos

Bud

. Hőgyes

megyva

Debretzeni István

könyvkötő

Marosvásárhely 1816

ipod

z

Trócskönyvk

76. l.

XVI.



Debreczy Éva

Szobrász

ötödik gimnazista
Bordy András szint-
ványa, részt vett az
alábbi kiállitásán -

Pásztortűz. 1941. 479. l.

(V.Z.E.: Egyetlen kiállitás -
[Bordy András növendé-
keinek kiállitása Maros-
vásárhelyen]) ~~[illegible]~~

Debreni ref. templom

klenodiumok leírási rajzai

Debreczeni László 1931

112a – 114a l.

m. kir. vallás és közoktatásügyi minisztertől.

235/1942. szám.



A Müemlékek Orsz.Bizottsága tek.Elnökségének,

Budapest,

IX.,Hőgyes Endre-u.10.

Hivatalból.
zszolgálati ügyben.
Díj átalányozva.

Debrente vára

(Döbrente)

1555-Dunántúl

Takrejzok

II. 57.l.

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M.

1922 évi 2591 számv. sz.

III/a. ügyosztály

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Müemlékek tekintetes Ors

F. évi febr. hó 23-án
szerncsém Foerk Ernő bizottsági
Nagrand Mihály müvezető ócsai u
érvényesitve tisztelettel vissz
Budapest, 1922. évi márc
A számvevőségi főigazgató

Debreczeni gör.-kath.
kápolna
(Bossod vm)
Épült 1913.
Miogörkath. 41 l.

Debród széplaki
ref. templom

Debreczeni L.

1928. 117. 118. l.

Debrő vára

Középkori vár-
kastély

l.

Pász Hevesmvárai

66 – 69. l.

lásd Feldebrő
alatt is

Debrői vár

nyomtalanul eltünt
(Feldebrő)

Pásztor József
a Mátra.
Bp. 1929. 116–118. l.

MDK

Debrőczy Éva, I.éves textultervező

Ifjusági képzőm.és iparm.kiáll. N.Szal. 1950.jun.

Debrődi-templom –

DEBRŐD. (Abauj.)

Sz. Lákló-templom romjai.

Gerecze, 1906, 68 l,

Debrődi harang

DEBRŐD. (Abonj.)

Harang 1435.

Gerecze, 1906, 68 l,

Dechandt Antal

nohánmúvész

Plasztikái a Tamási Galériában.



Dechandt Antal plasztikája

Új T... 1980

...ta Lajos ...cine

nei légkörét, az orgona hangzásvilágát. Spányi ma a hangszer hivatottja, meg tud győzni bennünket erről a sokat „gyötört" d-moll toccatával, majd a G-dúr fantázia bevezető és záró szakaszának a magas fekvésben játszott, gyors mozgású, éteri hangjaival éppúgy, mint az e-moll triószonáta két manuálon és pedálon játszott tételével, a g-moll prelúdium helyenként drámai hangzattömbjeivel. Spányi a hang-

Nemzedékek n
csak a *nemet* i
Isten, a vallá
Még jó, ha En
zetét fogadták
lás is emberi,
let, amely ahog
el, is múlik. M
válik, ha betölt

Dechandt Antal, szobrászművész

Szegő György: Exodus. Stúdió '88 kiállítás az Ernst Múzeumban.

Kiállítási enteriőr, előtérben Dechandt Antal „Mozdulat" című szobra. /repr./

Művészet, 1989., 4., 39-old.

DESCHANDT ANTAL festő

A Pécsi Galéria
tisztelettel meghívja

DECHANDT Antal festő
és
SZILÁGYI Szilárd festő

kiállításának megnyitására
a Pécsi Kisgalériába
(Szt. István tér 4.)

1991. november 15-én, pénteken
délután 5 órára

Megnyitja: PARTI NAGY Lajos költő

A kiállítás megtekinthető
december 30-ig,
naponta 12—18 óráig,
szombaton 10—18 óráig.

Kedd szünnap.

DÍJJELÖLÉSES

Pécsi Galéria * H—7601 * Pf.: 162. * Tel.: 72/15-623

LÓSKA LAJOS

Bp.
Felsőzöldmáli u. 61-65

1025

DECHANDT
&
SZILÁGYI

DECHANDT ANTAL

Gallery by Night, 1992.03.27. - Dechandt Antal, Szilágyi Szilárd

meg ne szegd, üssz az árral, politizálj. Itt van a ku
szerűség — a művészet elvégre éppoly alkalmas a
kiváltságos helyzetc, szemben az aszfaltfőzők rob

Valóban. Balás-Piri tömegösztönét nem zava
ebre a hájat, agyoncsépelt politikai jelszavakra a
művészi tartalmat, s világnézetté kotyvasztott div
je jól bírja a fújtatást, gömbbé dagaszt hólyagok
legparányibb szélváltozás megpukkaszthatja. Kü
latokra, a pillanat igényeit elégíti ki. Nem is tehe
lelkestől a pillanatban él. Igényeit ehhez szabja, s
len törvényeit úgy szeretné szabványosítani, min
mozdulatait. Irányított művészet az irányított ki
nyított nagyközönséget hirtelenül a fajszaporítás
mény anyákat festeni! Minthogy a *mennyiség* av
a festmények tömegjelenetektől! Egyszóval festh
kereslet van, csak azt ne fesd, ami a lelkedből faka
rözi, amiben egyedül állsz, mert tehetségedet me

A PÉCSI GALÉRIA
tisztelettel meghívja

DECHANDT

A N T A L szobrászművész

kiállításának megnyitására
a Széchenyi téri kiállítóterembe

1995. november 24-én, pénteken,
délután 5 órára

Megnyitja:
DR. WEKLER FERENC
országgyűlési képviselő

A kiállítás megtekinthető december 31-ig,
naponta 12–18, szombaton 10–18 óráig, kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

Sinkovits Péter

Új Művészet Szerkesztősége

Budapest
Báthori u. 10.
1054

III



DECHANDT Antal festő

10. 24. p + ill. Pallas Kiadás

Új Művészet 1992

1.0 1.1 1.25

DECHANDT Antal

0,10 0,25

FOR FIEL

1.6 1.4 1.25

1.8

Gallery by Night:

március 27-én: Dechandt Antal és Szilágyi Szilárd installációja
28-án: Bodó Nagy Sándor és Csepregi György installációja
29-én Baji Miklós Zoltán és Kovács István akciója látható a Stúdió Galériában (V., Bajcsy-Zsilinszky út 52). Megnyitók minden este 22-től 24 óráig, az események műmaradványai másnap 17 óráig szemlélhetők meg.

Vattatyúkok és kempingek

DECHANDT ANTAL - szobrász



Dechandt Antal tárlata A marcali Bernáth Galériában július 2-án nyílt kiállítás Dechandt Antal szobraiból — méltatlanul gyér érdeklődés mellett. Mint Baky Péter festőművész kiállításnyitó szavaiban elmondta: Dechandt Antal saját művészi útját járja, bármilyen göröngyös, tövises legyen is az. A képen Baky Péter a kiállító szobrásszal FOTÓ: KUN G. TIBOR

1996. 07. 08.
Somogyi Hírlap

1997/AA	97,16	100,05	3,86	24,68
1998/A	99,00	101,00	9,16	-----
1998/D	98,20	100,20	3,04	-----
1998/G	98,50	100,50	7,04	-----
1998/G2	98,50	100,50	7,04	-----
1998/I	96,23	100,00	3,15	24,78
1998/H	97,12	100,67	6,97	24,75
1999/B	98,50	100,50	-----	-----
1999/C	94,04	99,17	3,78	24,71
2000/B	98,50	100,50	1,45	-----
2000/C	98,50	100,50	29,68	-----
2005/C	98,50	100,50	26,51	-----

Az MNB az árfolyamok napközbeni változtatásának jogát fenntartja. Az államkötvényeket bruttó árfolyamon forgalmazzuk. Bruttó árfolyam = nettó árfolyam + az esedékesség napjáig felhalmazott kamat. Az államkötvényeket az MNB Somogy Megyei Igazgatóság forgalmazza, ahol részletes információt nyújtunk az érdeklődőknek. (7400 Kaposvár, Széchenyi tér 4., tel.: 419-411, fax: 412-959).

A **PK-ECONO Rt** (8700 Marcali, Ságvári E. u. 101/1.), mint a **Dráva Pannon Kft** (7570 Barcs, Nagyhíd u. 2.) **felszámolója**

nyilvános értékesítés keretében vételre ajánlja az alábbi vagyont:

- gépek, berendezések,
- tárgyi eszközök,
- készletek

Nyilvános értékesítés ideje: **1996. július 11. 10 óra**

Értékesítés helye: **7570 Barcs, Nagyhíd u. 2.**

A nyilvános értékesítésen való részvétel feltétele: **50 000 Ft**

Bánatpénz átadása készpénzben a felszámoló részére a nyilvános értékesítést megelőzően.

A hitelezők elővásárlási jogukat a meghirdetett nyilvános értékesítésen gyakorolhatják.

Az értékesítéssel kapcsolatban további felvilágosítást nyújt:

Györkös Tamás felszámoló, tel.: 06/30/561-933
Tóth Tibor, tel.: 06/82/461-631, 463-173

(23703)

Mi hatezren

Spiró Kvartettjének 100. előadása a Pécsi Harmadik Színházban

Spiró György a *Kvartett*et az 1956-os forradalom 40. évfordulójára írta, a Vincze János rendezte előadás premierje 1997. szeptember 22-én zajlott a színház színpadán, s több mint kilenc év múltán, a forradalom 50. évfordulóján még mindig játszható maradt. Sőt! A kezdetek óta változatlan szereposztás ellenére az előadás nemcsak együtt változott a közönséggel és az előadást körülvevő világgal, hanem az elmúlt évtized legjobb pécsi előadásává nőtte ki magát.

A darab szövege közvetlenül reagál a keletkezési időszakra, az akkor aktuális HUF/USD árfolyam szövegszerűen szerepel benne, a hangkulissza fő eleme az Eurosport (ájrósport) és még sorolhatnám. A bemutató óta eltelt kilenc esztendőben összesen hatszor láttam az előadást. Úgy tűnt számomra, a négy szereplő alakja megváltozott. A Feleség — *Vári Éva* — alakja esendőbb és emberibb lett, játékában az abszurditás egyszerű elemekből építkezik, motyog, totyog, bólogat, terít és grimaszol. *Krum Ádám* Öregje egyre rémisztőbb és áttetszőbb is, pedig üvölt, bömböl, fenyeget. Mégis az otromba, becsületes kommunista káder egyre sajnálni valóbb. *Töreky Zsuzsa* Nője, a jövőkép nélküli lestrapált középgeneráció vált egyre fenyegetőbbé a kilenc év alatt, holott talán az ő játéka változott a legkevesebbet. A Vendég — *Márton András* — zárszó gyanánt előadott nagymonológja pedig anno '97-ben még nagyon keménynek hatott, mára tárgyszerű leírássá vált.

A századik előadáshoz közeledve két alkalommal is megnéztem a Kvartettet, egyszer egy zömmel nyugdíjasokból álló közönséggel, egyszer egy abszolút vegyes életkorú társasággal. Az előadás éppúgy katartikus pillanatokat eredményezett a nyugdíjasok esetében (vagy sírtak, vagy könnyesre nevették magukat, közben tényleg csattogtak a protézisek...), mint a tizenéves korosztálynál (csak két jelenet közben értetlenkedtek, amelyekhez némi tapasztalati vagy tárgyszerű tudáselem lett volna szükséges).

A 99. előadás alkalmával Spiró egy másik darabjával együtt, a Szappanoperával egy este mutatták be a Kvartettet. A Szappanopera hasonló „Zeitstück", mint a Kvartett, csak efölött valahogy kissé eljárt már az idő. Viszont érdekes játékra adott alkalmat a két előadás közös szereplője, Krum Ádám. Olyan, mintha a Kvartett öreg kommunistája a nyugdíj mellett még közös képviselő is lenne a házban.

A Kvartett századik előadása azt jelenti, hogy 6000-en tekintették meg ezt az előadást (60-an férnek be a nézőtérre, és szinte biztos a telt ház). El lehet gondolkodni azon, sok vagy kevés-e ez a nézőszám szobaszínházi léptékben. Az előadás minőségét és a kortárs művészet iránti érdeklődést tekintve óriási számnak tűnik. És ahogy a Kvartett a jelenidejűségből lassan átcsúszott a félmúltba, úgy tűnt halkabbnak az akkor élesnek tűnő társadalombírálat, s maradt meg legszebben a tökéletes, klasszikus drámaforma, amelyben létrejön a hely, az idő, a cselekmény és a szereplők egysége.

BALOGH ROBERT





Kvartett. Töreky Zsuzsa és Vári Éva



Vári Éva és Krum Ádám

Töreky Zsuzsa, Márton András, Vári Éva és Krum Ádám



FOTÓK: TÓTH LÁSZLÓ

Piaf két arca

Pécsi Harmadik Színház 2006. október 24.

Pécsett a nyolcvanas években a Mecsek Cukrászdában Vári Éva adott elő sanzonokkal gazdagított monodrámát Edith Piafról, a verébről. Abban az előadásban a színésznő szuggesztív játéka egyszerre érvényesítette Vári Éva színészi és énekesi kvalitásait, és Piaf alakjának és dalainak színrevitelében a női sors önvallomását mutatta be.

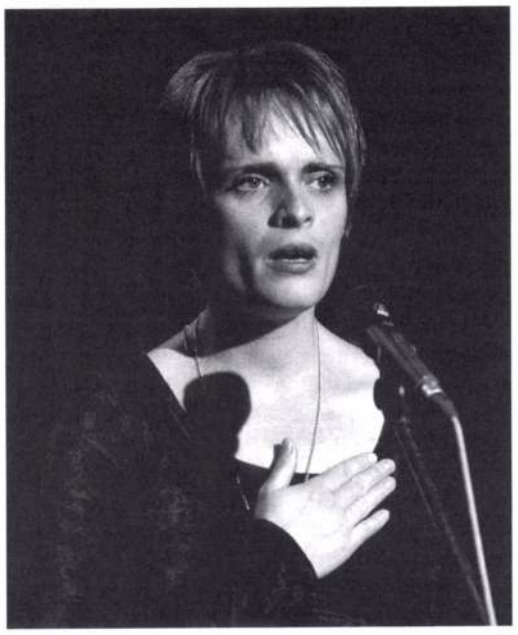

Piaf egyik arca— Bonyár Judit

A Harmadik Színházban műsorra került *Piaf két arca* című előadás kettéválasztja az énekest és a színészt. A dalokat *Bonyár Judit* énekli, az eredeti hangfekvésben, polírozott franciasággal, a színpadon kívüli Piafot, a magánéleti tragédiákat elszenvedő nőt pedig *Bacskó Tünde* játssza. Fény és árnyék, színpad és öltöző, siker és válság, az ünnepelt híresség csillogása és a szerencsétlen magánember szürkesége azok a kettőségek, amelyeket az előadás felvillant.

A Harmadik Színház stúdiójában hatvan néző figyeli a hatvan percbe sűrített produkciót. A kicsiny játéktéren balra a három zenész foglal helyet, *Borisz Jaksov* zongorán, *Hűvösvölgyi Péter* gitáron, *Tóth „Csüli" Zoltán* dobon játszik. Előttük a mikrofonállvány, amely mögé Bonyár Judit egy-egy jelenetet, monológot követően odalép, és hátborzongató eredetiséggel elénekli Piaf egy-egy nagyon, vagy kevésbé ismert sanzonját.

Bonyár mikrofonba énekel, s ezzel az előadás technikailag, hangzásban is megkülönbözteti a két közeget, a két szférát, zenét és prózát, művészt és magánembert. Míg a mikrofon mögött áll Bonyár Judit a hangjával, a torkával „alakít", nem színészkedik, arca a zenétől átszellemült. Kivételes muzikalitás, pontosság és zenei alázat jellemzi énekét, melynek autentikusságát az élő hang, az itt és most felfokozott ereje erősíti.

Maga a színpadkép pár kellék csupán, középütt a nézőtérre merőleges öltözőtükör, két oldalán egy-egy székkel, s jobbra egy kanapé, pár ruhadarabbal — a jelenetek a magány pillanatait idézik, illusztrálják.

Mintegy tíz Piaf-dal, s ugyanennyi mikrojelenet alkotja az előadást. Az egymást váltó dalok és prózai jelenetek, monológok ismétlődéséből könnyen kialakuló monotóniát



Piaf másik arca— Bacskó Tünde

az előadást színpadra alkalmazó *Rosner Krisztina* azzal küszöböli ki, hogy a két színésznőt nemcsak szóló szerepben, hanem párbeszédben illetve közös játékban is szerepelteti. Sőt egyszer még a zongorista is drámai szerepet kap, amikor a *Johnny, tu n'est pas un ange* című dal ritmusát nem találja el, s az énekes Piaffal a megfelelő tempó és ütem kialakításával kísérleteznek, míg rátalálnak a helyes taktusra.

Bacskó Tünde a szeretetéhség, vágy, kiszolgáltatottság regisztereit hangsúlyozza, egy-egy pillanat is elég számára ahhoz, hogy szituációt és atmoszférát teremtsen. Az összeválogatott jelenetek Piafnak kettőnél több arcát villantják fel, s míg Bonyár Judit az ismert és visszavágyott énekesnő rögzült imázsát idézi meg, Bacskó a felvillantott helyzetekben igyekszik Piaf sok-sok jellemvonását, sok-sok érzelmét, hangulatát bemutatni és érzékeltetni.

Bár az „irodalmi" anyag (Piaf önéletrajza és a Jean Noli által összegyűjtött kortársi visszaemlékezések csokra) nem kifejezetten erős, a produkciót létrehozó műhely- és csapatmunka átemeli a színpadi kanavászt a szuggesztív és emlékezetes színházi esték sorába.

PMP

A természetről és bizonyosságairól

Dechandt Antal kiállítása
Pécs, Lenau Ház
2006. november 17–2007. január 7.

Kötelesség és jóleső feladat azoknak a szakadatlanul bizonyító értelmiségieknek az erőfeszítéseiről szólni, akiknek személyes és geográfiai helyzetéből következően nem adatik meg túl sűrűn a közönséggel létrehozható párbeszéd. A Lenau Ház küldetésének megfelelően gyűjti egybe és iparkodik bemutatni a dél-magyarországi németség kultúrájához kötődő alkotókat, de azt a közösséget is, amely ezt a kultúrát aktívan-passzívan hordozza. *Dechandt Antal*ra 47 éves korában került sor. Kiállításán — a ház emeleti előterében — egy plasztikai sorozat legújabb darabjait és néhány, a közelmúltban született grafikai munkáját mutatja be. A nagyterem ablakokkal tagolt északi falára pedig varázslatosan megviselt, szúette keretekben olajfestékkel és ceruzával készített szobrászati tervek, valójában a művész intim tónusú vágyképei kerültek.

A múzeumok és kortársművészeti kiállítótermek világában is ritka öröm olyasmit találni, aminek értékéről szokatlansága, idegensége ellenére is meg lehetünk győződve. Még inkább kivételes az esély, ami egy olyan intézményben következik be, ahol az ún. közművelődés szolgálatában nincs mód érvényesíteni a szakmai professzionalizmus követelményeit, az anyagiak hiányában úgy felvezetni, publikálni egyes kulturális tényeket, mint az erre specializálódott szervezeteknek. Dechandt Antal kiállítása, ha akarjuk, tekinthető egy valamennyire titokzatos „szekta" belügyének is, miközben a felvonultatott munkák érdekessége, hangjuk eredetisége fenntartás nélkül ajánlja meg bennünk a nagyobb nyilvánosság, műveket jobban szolgáló fizikai keretek esélyeit. Igen sokan „nem szoktak" még be a Lenau Házba, számosan el sem tudják képzelni, hogy a baranyai németség körében a modern magyar művészet hangzatai is otthonosan csenghetnek.

Dechandt elkötelezett híve és tanúja a művészi célú „szabad" vizuális kutatómunkának, az élmények és érzéki tapasztalatok számbavétele esetében is a rendszerezés és tudatosítás igényével párosul. Nem hidegszívű dogmákhoz vezet azonban a gyakorlat, számára is a legnagyobb szigorúság szüli a legnagyobb szabadságot. Nem lett rabja a „rendszereknek" ezért megengedheti magának, hogy érzelmesen felvetett szempontokat is bizonyítson munkáival, amelyekben a természet tetszőleges mikro-, és makroelemei, a természet változásait idéző kolorit és faktúra a meghatározóak. A nagyterem méretes papírképeiben a természetből megállíthatatlanul csorduló formagazdagság etűdjeit tisztelhetjük. Műtípust, amely a bemutatott logika szerint befejezhetetlen, rendszerbefoglalhatatlan, ugyanakkor követhető, olvasható. Fa plasztikáiban a színezésnek és formaalkotásnak meglehetősen szokatlan ábrái jelennek meg, a klasszikus rendszerbe komponálás geometrikus arányviszonylatai mellett az égetés drámai-drasztikus ellenpontjai alkotják legfőbb mondandójukat. Építés és a megsemmisülés minden látszólagos formai konfliktus ellenére szabályos és megnyugtató végkifejlethez jutnak. Az alkotó megszenvedi, átéli, tudatosítja az anyag alakulásának általa elindított folyamatait, de uralkodik is rajtuk. Esélyt ad az agresszióra, a formák romlására, de a neki tetsző pillanatban korlátozza is érvényesülésüket. A domborművek (tűzfestmények) összetettségében is tiszta hangja igaz örömünkre szolgált.

AKNAI TAMÁS

Dechandt Antal: Vertikális relief, 2006

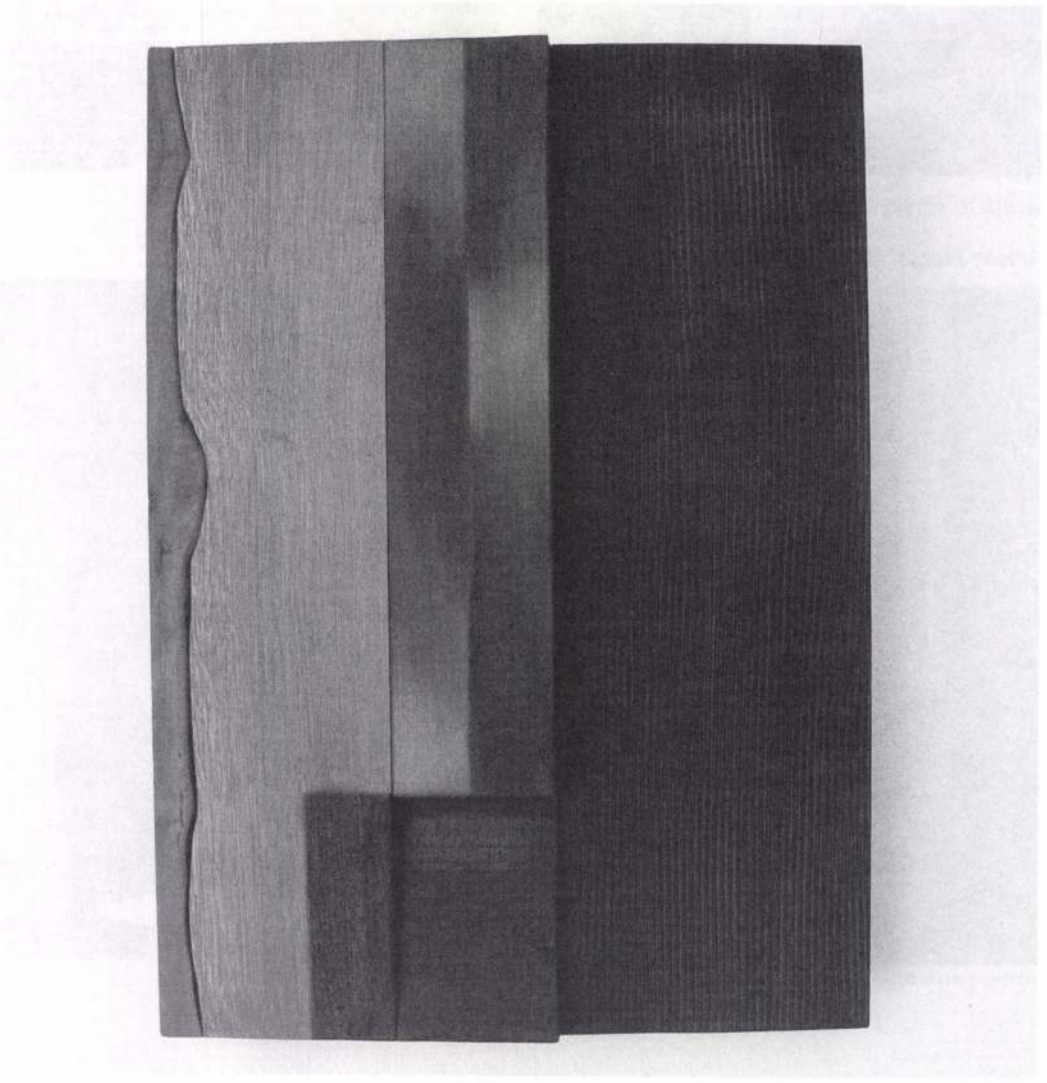

Varga Ferenc: Szoborfaragásról a technokultúra és a tömegmédia korában

Tézis a szobrászatról a szobrászat antitézisének idején
A szerző kiadása. Budapest, 2006.

A könyv utolsó mondata legyen a könyv ismertetésének első mondata: „Külön szeretném megköszönni Bencsik István szobrászművésznek, a Magyar Képzőművészeti Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem professzor emerituszának, hogy megtanított a szobrászat mesterségére, technikai és lelki értelemben egyaránt." Ezután már csak az impresszum következik. A könyv, amely Varga Ferenc Hattyúházban rendezett kiállításának utolsó napján került az érdeklődők kezébe, a szobrászművész szerző Japánban, a Kiotói Egyetemen megvédett doktori értekezése, illetve annak magyar nyelvű változata. A köszönet itt az imént mégis egy magyar mestert említett, valamint szakmai és emberi tanítást. Tekintélyt parancsoló az a hitelesség, amely nem enged kárba veszni egyetlen emocionális jelentőségű emlékforgácsot sem a múltból, igen vonzó a tanítványi alázat, amely a százféle

A PÉCSI GALÉRIA
tisztelettel meghívja

DECHANDT

A N T A L szobrászművész

kiállításának megnyitására
a Széchenyi téri kiállítóterembe

1995. november 24-én, pénteken,
délután 5 órára

Megnyitja:
DR. WEKLER FERENC
országgyűlési képviselő

A kiállítás megtekinthető december 31-ig,
naponta 12–18, szombaton 10–18 óráig, kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623



Bakos Katalin
művészettörténész

Budapest
Lecke u.3.
1119

III



BOROS ISTVÁN 2051 Biatorbágy, Szabadság u. 4.

1956 június 2-án Makón születtem. 1974 óta foglalkozom festészettel. 1987 óta tagja vagyok a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának.



I was born on 2 June, 1956. I have been painting since 1974.
I'm a member of the Studio of Young Artists since 1987.



Az álarcos nő, 50x42,5 cm, ragasztott papír, 1990

Egyéni kiállításaim/Individual Exhibitions:

1982. Fiatal Művészek Klubja, Budapest
1985. Biatorbágyi Könyvtár
1987. Óbudai Pincegaléria, Budapest
1988. Galéria '32, Budapest (Samu, Orosz, Herendi)
1988. Bajai Művelődési Ház
1990. Fiatal Művészek Klubja, Budapest

Csoportos kiállításokon 1984 óta veszek részt, többször szerepeltem Szegeden, Salgótarjánban, Békéscsabán és Budapesten.

Külföldi csoportos kiállítások/Group Exhibitions Abroad

1987. Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállítása, Varsó
1988. Alkotó Ifjúság Fesztiválja, Moszkva
1989. Magyar Művészet, Passau
Fiatal Művészek Fóruma, Berlin
Fiatal Festőművészek Triennáléja, Szófia
1990. Magyar Grafikai kiállítás, Magyar Akadémia, Róma
Magyar Grafikai vándorkiállítás, Ausztria
Stúdió kiállítás, Galéria Cult, Bécs, Köln
Nemzetközi Képzőművészeti kiállítás, Rotterdam

Díjak/Awards:

1986. Nívódíj, Hajós
1989. Festészeti Díj, Szófia
1989. Stúdió – ösztöndíj

Pécsett születtem 1959 augusztus 25-én.
Képzőművészeti tanulmányaimat a középiskola elvégzése után a Pécsi Vizuális Műhelyben kezdtem, 1978-ban.
Mestereim Lantos Ferenc és Halász Károly képzőművészek voltak.



I was born on August 2, 1959 in Pécs.
After finishing high school I began my art studies at the „Visual Workshop" of Pécs in 1978.
My masters were artists Ferenc Lantos and Károly Halász.

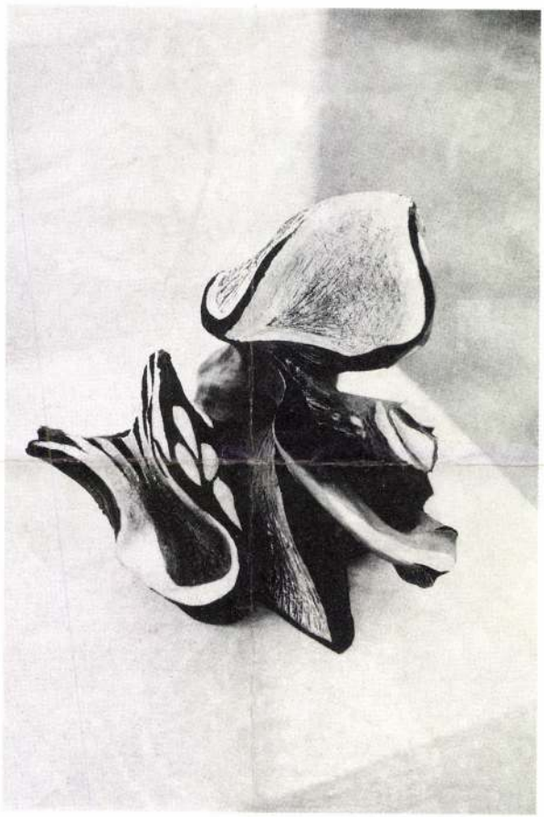

Képződmény, 30x20x25 cm

Jelentősebb önálló kiállításaim/
The Most Important Individual Exhibitions

1985. Helyőrségi Művelődési Otthon, Pécs
Apáczai Nevelési Központ
1986. Ifjúsági Kisgaléria, Pécs
Ifjúsági Ház Galériája, Pécs
1987. Kilián György Művelődési Központ, Kaposvár
Mecseknádasd Kápolna, Mecseknádasd
1988. Fiatal Művészek Klubja, Budapest
Schallaburg, Ausztria
Wiener Neustadt, Ausztria
1989. Tamási Galéria

Jelentősebb csoportos kiállításaim/
The Most Important Group Exhibitions:

1985. Művelődési Ház Kisgaléria, Paks (évenként)
Pécsi Galéria, Pécs, „A természet"
1986. Jugoszlávia Pélmonostor, Eszék
1987. Elsőéves Stúdiósok kiállítása, Baja
Schwerin, NDK
1989. „Stúdió '88", Ernst Múzeum, Budapest
Megyei Tárlat, Pécsi Galéria, Pécs.

DECHANDT Antal

Dechet, Michael MDK

lakatos

1717-18-ban a szfvári tanácsház(Szabadság-tér 6) ablakainak lakatos munkáit végzi.

Fitz, Székesfehérvár, 42.o.

M.D.K.

Déchy Mór, fényképész

Geográfus, a Himalajáról hozott képeket, amelyek az egész világ szaklapjait bejárták. Földr. Közl. 1880. 210.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőműv. Lap Kiadóváll. Bp. 1958

M.D.K.

D~~áchy~~x~~Mór~~

M. D. A

DECKER Pestő

XIX. sz.

Női portréját árverezik

(g. j.) 1100 műtárgy terül Kalapács alá az októberi aukción

Magyar Nemzet 1961. szept. 7. 4. e

Decker Albert, 1817-1871

Női képmás, vizf.

Árverési Közlöny. 1936. márc. 2.rendk. sz.

33 l.

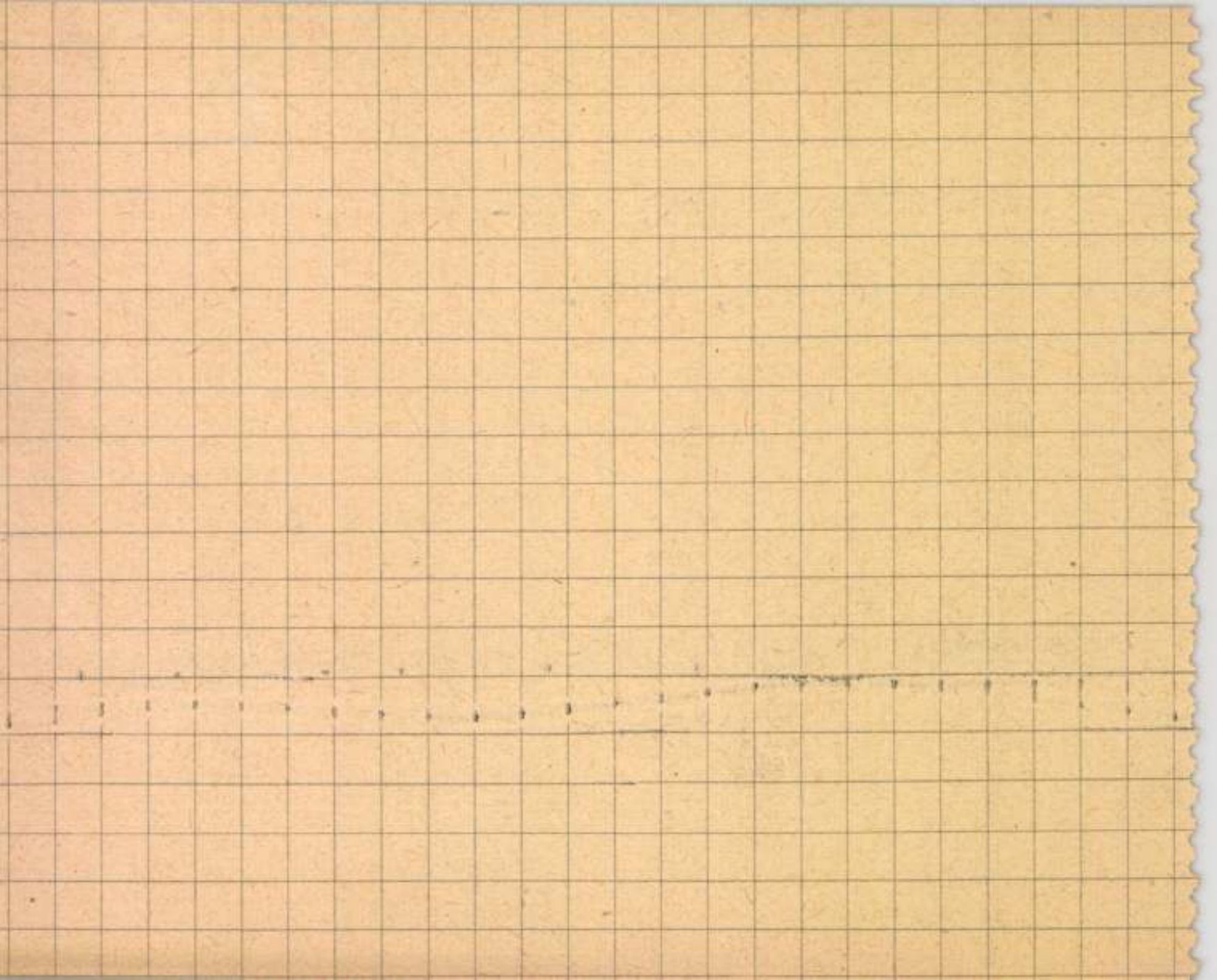

O Decius, olasz épitesz

Komárom XVI/11

l.

Müvészeti Hotek Komàrom

24. l.

Déchy Mór M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

A délkeleti Kárpátokból: Propaszta völgytorok. Szövegközti illusztráció Hunfalvy János: A magyar szent korona birodalmának földrajzi alakulata c. cikkhez. id.mü 9-18.p.

Szign. Morelli G.sc.

-- fényképe után Morelly Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir. Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt. 16.p.

MDK

Decker, festöm.

Anya és gyermeke. Akvarell.

A Szent György-Czéh aukciója. XI.
1912. Kat. 261.l.

magirva

Decker Albert

Gróf Batthyány
Lajos arczeje,
dr Gyurkovics Tibor
Anlajd. Bpest.

Imi

jelzés: »Aug. Gerasch 1850.«

Fa, méretei 41·2 : 53 cm.

1876: IV. 5. — 1878: V. 78. — 1880: V. 78. — 1881: V. 78. — 1884: VII. 255. — 1885: VII. 255. — 1886: VII. 255. — 1887: VII. 255. — 1888: VII. 255. — 1889: VII. 290. — 1890: VII. 290.

~~Erny Mihály hagyománya 1871-ben. — Magy. Képt. 240. — Dep. új 8. — Ltsza 532.~~

— Magy. Képtár 240. — Dep. uj 8. — Uj lelt. sz. 532. — 1905. átv. jegyz. 546. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2173. és a leltárban 3113. — Erny Mihályn hagyománya 1871-ben.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Erny M. hag 1871.

Mk 240
Dep uj 8
ujl. 532

Decker Albert

A pesti Képes Világ c. lap 1869.
évi folyamához a
kövi ⊥ innes ~~litografi~~ kőrajzo-
~~ait~~ k.at készítette:

A szamadó fuhász,
Szentendrei fahordó,
(Jankó János rajza
után), Kóbor mű-
vészek (Gyulai László
rajza után), Cébda-
kozás, Látogatóba,
(az utóbbi kettőn
innes feltüntetve ki
meza rajza után) készült.)

⊥ m. élettepei

ORSZ... MUZEUM

BUD... 54 II. - 1.15. 63

N.

Szentiváni Gyula úr.

Bp.

Lágymányosi-u. 15.

Hivatalhol
Díj átalányozva

Decker Albert

Festette Batthyán Lajos
~~[illegible]~~ arcképét, mely Gyurko-
~~[illegible]~~ vics Tibor Operti gyűj-
tő, ~~tulajdonában~~
is, Zichy gyűrk kép-
másat, mely az
Ernst Museum tulaj-
donában volt.

Decker Albert, nemet festő
és Kőrajzoló; sz. 1817
jun. 12. Colmar, mh.
1871 pl. 7. Becsben.
Joh. Steph. D. fia és
Gabriel és Georg D. bátya.

1869
1821
48

Decker Albert

Az [illegible] Mur eiró lapsk.

l.

Ernst Kulfmesterek

m. vonatk. mi vei

1919

26. l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Decker Albert 1817-1871

Ernst Museum audicioi.

XIII-XIV, (1920) 92-93. n.



Decker Albert

1817 – 1871.

Két Zichy grófnő huszár-
ral, vízf. 1857 bál. az
Ernst Müzeumban

Ernst-kiszföldi 26 l.

dupl

Decker Albert

l.

Ernst-Muzeumaukcioja I

1939. 1an. (Arv. Cam.)

Ú. l.

Zichy gr-nö, vizf.

Decker Albert

Decker Albert, 19. század (Jahrhundert).
91. NŐI ARCKÉP (Damenbildnis). Jelezve (Bez.): „Albert Decker."
Aquarell. 19×15 cm.

Ernst-Museum
aukciói 38 sz.
Bpest 1928.

~~Illusztr. XVIII. tábl.~~

~~nay 1874 (?) Affect. à l'ami~~

~~hmen D.~~

Daffinger, Moritz Michael (1790—

81. FÉRFIKÉPMÁS (Männliche
Miniatur. 7×5,5 cm.

Daffinger, Moritz Michael (1790—

82. FÉRFIKÉPMÁS (Männliche
Miniatur. 6,5×5 cm.

Daffinger, Moritz Michael (1790—

83. 2 darab (Stück) NŐI ÉS F
képmás a keret alatt jelezv
Vizfestmény (Aquarell). 10,5

Dallinger, Alexander Johann von

84. KECSKÉK (Ziegen). Jelezv
Vászon (Leinwand). 46×38

Danhauser Joseph (1805—1845).

85. A KÉT NŐVÉR (Die beid
Vászon (Leinwand). 26×21

Danhauser Joseph (1805—1845).

86. „AZ ÖZVEGY GARASA" c.
der Witwe").
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnun

Beethoven sketch

Ernst Muzeum aukcio!

1828 – 1888

186.

Decker Albert

1817–1871

Zichy grófnők és huszár-
kapitány jelentését fogadják
(1857) c. képének (repr.
(virfestmény)

A Pesti Hirlap Vasár-
napja. 1935. márc. 3.

duplum

Decker Albert
festő

l.

Almásy-Teleki V. 1941

106. t. - 107. t.

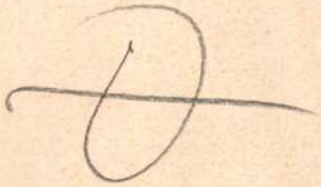

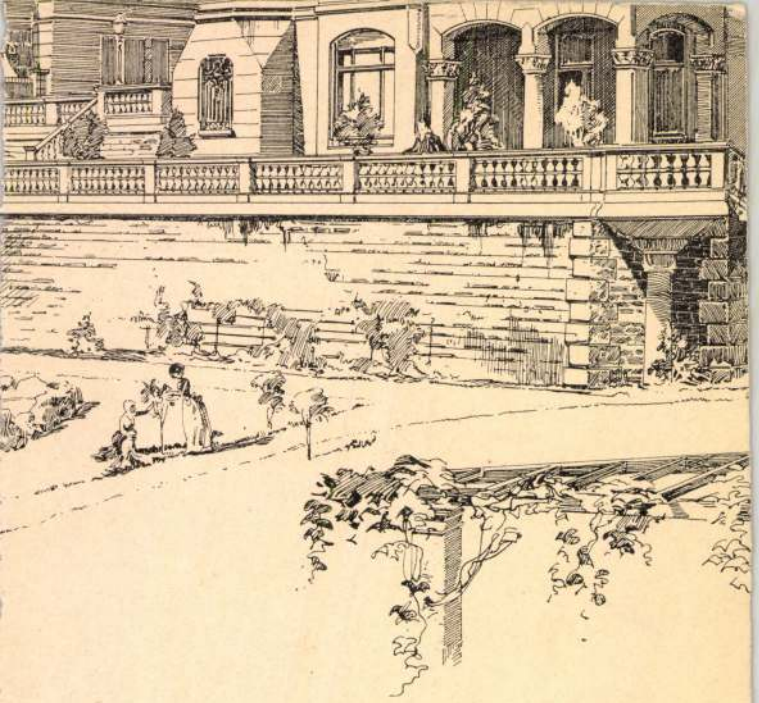

Villa Kienlin in der Mörikestrasse in Stuttgart; erbau

2. Ansicht nach der Ho

(Siehe auch T

Viseletkép

Decker A.

Szent Endrei fahordó,
Olyképen van ábrázolva, hogy egy
~~A~~ hegyek közt kanyarodó úton fával megrakott szekér
mellett halad, mely elé két ökör van fogva. ~~Ha~~ Szek ~~szek~~ egyikének szarvát a
~~kezi~~ jobb kezével ~~meg~~fogja, hogy ~~a szekérrel~~ a forduló szemit
haladhasson. Baljában pedig az ostort tartja. A hegy oldalban még
két szekér közeledik. Feliratai a kép alatt:

„Szent Endrei fahordó;"

a bal sarokban: „A Decker lith"
a jobbikban: „Jankó 869"
s alól balra: „A Deutsch-féle könyvnyomda- és kiadói-részvény-
társaság műintézetéből";
s jobbra: „A Képes Világ" melléklete.

Szines könyomat, méretei 22.8 : 18.4 c/m.
Körerajzolta: A Decker.

Ltsza 4714.

57/95 N° 38.

Rubinstein Antal gyermekkorában. 10442.

A derékig ábrázolt gyermek kissé balra néz, ingének lehajtott gallérja széles, mellénye kivágott, kabátja egyelejü és orájának láncát nyakbavetetten viseli. Felirata két sorban, részben aláirásának másakép:

Anton Rubinstein
Schüler des Hrn A. Villoing aus Moscau.

alól balra: Au. Decker.
842.
jobbra: D Gedr. bei Joh. Höfelich.

Kny., mag. 15 cm.

68-92-23.

Életkép. T. 4710.

Kóbor művészek.

A balra fordulva ülő és busuló vén czigány előtt egy toprongyos fiú játszik hegedüjén, a kinek közelében tüz ég. A háttérben putri látszik. Felirata:

Kóbor művészek.

a jobb sarokban: A. Decker lith.
alól középütt: Gyulai L. eredetije után.

Szines kny. alányomással, mér. 15.7 : 23.3 cm.

57-95-39.

Életkép. T. 4713.

Számadó juhász.

A jobbra fordult szamáron ülő juhász az innivalóval hozzá közeledett menyecskét megöleli és meg akarja csókolni, mit a söntésből a korcsmáros meredt szemekkel néz. Felirata:

A számadó-juhász.

a bal sarokban: A. Decker lith.
alól balra: A Deutsch-féle könyvnyomda és kiadói-részvény-társaság müintézetéből.
jobbra: A Képes-Világ melléklete.
legalól középütt: Jankó J. eredeti rajza.

Szines kny., mér. 22.7 : 16.9 cm.

57-95-57.

Életkép. T. 4714.

Fahordó.

A lejtős után lefelé haladó és fával megrakott szekér elé fogott ökröket a kocsis szarvánál fogva tartja a sebes menéstől vissza. A háttért hegyek képezik. Felirata:

Szent Endrei fahordo.

a sarokban balra: A. Decker lith.
jobbra: Janko 869.
alól balra: A. Deutsch-féle könyvnyomda- és kiadói-részvény-társaság müintézetéből.
jobbra: A Képes Világ melléklete.

Szines kny., mér. 22.8 : 18.4 cm.

57-95-38.

Viseletkép.

Kóbor művészek:

~~A~~ Útmenti dombon ül (a vén czigány, nek. Körülök) ki jobb kezével fejét ~~meg~~támasztott meg és baljában ~~pedig~~ hegedűt tart, gondokba merülten hallgatja az előtte álló fiunak játékát, kinek arczán megelégedés látszik. Az öreg vonója a földön hever. ~~Balrá~~ Körülötte tüz ég. Balrá sikság terül el s jobbrá czigány kunyhó látható. Felirata a kép alatt:

„Kóbor művészek"

a jobb sarokban: „A. Decker lith."
s alól középütt: „Gyulai L. eredetije után."

Szines könyomat, méretei 15.7: 23.2 c/m.
Köre rajzolta: A. Decker.
Műmelléklet a Képes Világ 1869. év folyamának 17. számához. pag. 272.

Ltsza 4710

57/95 № 39.

Életkép. T. 4709.

Czéh-lakozás.

A háttérben lévő ház kapuján a [illegible] vigadó czéhbeliek vonulnak balra zeneszó mellett. Felirata:

Czéh-lakozás.

alól balra: A Deutsch-féle könyvnyomda- és kiadó-részvény-társaság müintézetéből.
jobbra: A Képes Világ melléklete.
e fölött: A. Decker lith.

Szines kny. alányomással, melynek mér. 16 : 22.9 cm.

57-95-42.

Viselet:

A czéhlakozás:

A czéhbeliek egybegyülvén ősi szokáshoz hiven zeneszó mellett (a felbokrétázott czéhládával) körmenetet tartanak. Elől megy az öreg legény tánczolva és boros palaczkkal, utána a zenészek jönnek fúvó és vonó hangszerekkel, őket pedig a ládátvivők és a czéh tagjai követik. A balra haladó felvonulást a kőségbeliek nézik. A czéhházat kőkerítés veszi körül, mely mögül két fiú gyönyörködik az ünnepélyben. A háttérben a többi házak tűnnek föl s az előtérben, a hidon innen, fatörzs van.

Felirata a kép alatt:

„Czéh-lakozás"

a jobb sarokban: „A. Decker lith",

alól balra: „A. Deutschféle könyvnyomda- és részvény-társaság műintézetéből"

s jobbra: „A. Képes-Világ mellékletе."

Szines könyomat, méretei 16:23 c/m.

Köre rajzalta: A. Decker.

Műmelléklet a Képes Világ 1869. évi folyamának 39. szhoz. pag. 624.

Ltpa 4709.

57/95 N° 42.

és az új czéhmestert megválasztván

Viseletkép..

Látogatóba.

Egy balra vágtató kocsin, melyet fiatal legény hajt, jólétnek örvendő gazda ül jobb kezében a pipával és mosolyogva nézi, hogy kis fia, kit felesége tart, miként dobja anyjának örömére a krajczárt a kocsi után szaladó czigány kalapjába, mi alatt ennek bátyja kereket vet. A háttér sik terület szélmalommal. Az előtérben, pedig jobbról a domb tetején, a gunyhó előtt pipáló czigányasszony beszélget kis leányával. Feliratai a kép alatt:

„Látoga tóba."

alól balra: „A Deutsch-féle könyvnyomda- és kiadói-részvény-társaság műintézetéből"

s jobbra: „A Képes Világ mellekleté."

Szines könyomat, méretei 16.7 : 24.4 Cm.

Kőrerajzolta: A. Decker.

Lfsa 4711

57/95 № 40







DECKER ALBERT

Gyurkovich – Gy.

93. o.

lige Häuser stehen und das Gesichtsfeld abschließen. Hinter den Häusern geht die Sonne unter, eben scheint eine scharfe Dachkante sich in ihren Strahlenkörper einzukeilen. Und diese Berührung läßt das flüssige Gold- und Lichtgewebe wie auf einen Zauberschlag aufflammen. Seine Strahlen öffnen sich von einer plötzlichen und heftigen Bewegung ergriffen und durcheilen den Raum, wo in allen verborgenen Winkeln tönende Lichtsaiten erglänzen und auf den dürftigen Boden schwere Lichttropfen fallen. Die wehmutsvoll verblutende Schönheit dieses Augenblicks ist mit Worten kaum zu beschreiben. Seine malerische Gestaltung ist besonders in der unendlich feinen, losen Faktur der Sonnenscheibe und in der zart-intensiven Vibration ihrer hell goldgelben Farben ganz vollkommen. Eine ähnlich tiefe seelische Versunkenheit wie auf diesem Bilde findet sich bei uns nur noch in der Dichtkunst von Andreas Ady**. Unsere Malerei hat ihr nichts an die Seite zu stellen. Die Millet verwandte Stimmung im Bilde wird durch die ausdrucksvolle Steigerung des Lichtes zum neuen Erlebnis. Die verkümmerten entlaubten Bäume werden mit einer fast schmerzlichen physischen Schärfe von den Strahlen und Lichtgarben entzweigespalten, und in der gedämpften differenzierten Valeurharmonie des Raumes und der Atmosphäre entstehen schneidende Dissonanzen.

Das Licht ist in der Kunst Egrys kein Mittel zur Erhellung und Entwick-

* Abgebildet im Jahrbuch der jungen Kunst 1924.

** Neben Petőfi Ungarns größter Lyriker, gest. 1919.

MDK

Decker Albert

Férfi arckép, akv.

M. Studio 2. szám. 1921.

9 l.

MDK

Decker Albert, festöm.
1817-1871

Női képmás. Vizf. Jelz.

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.ir.sz. 33.l.

MDK

Decker Albert

Zichy grófnő, vf.

Ernst Muz.aukc. Árv.Közl. 1.rk.sz. 1939.jan.
21 l.

Decker Albert, 1817-1871

Női képmás, vizf.

Árverési Közlöny. 1936. márc. 2.rendk. sz.

33 1.

DECKER, Anton, pozsonyi polgármester

A. D., bürgerl. Hafnermeister, 56 éves feleége meghalt 1813-ban. (1814, 741.)

—

U. az, 3 heter lánya meghalt. (1816, 187.)

—

U. az, 21 éves feleége meghalt. (1816, 641.)

—

U. az, 2 hónapos fia meghalt. (1820, I. kötet, 702.)

—

A. D., bürgerl. Töpfermeister, 16 éves fia meghalt. (1844, 436.)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Gapot

Decker ~~[illegible]~~

Lyka München

8 1.



Decker Gabriel

Decker Gábor, festő és kőrajzoló; szül. 1821 aug. 25-én Pesten; megh. 1855 aug. 26-án Bécsben. D. János István (l. o.) fia és D. György (l. o.) testvére. Atyja vezette be a festészetbe s a miniature festés mellett főleg kőrajzolással foglalkozott. Alig nehány hónapos korában Bécsbe került, s igen fiatalon ott is halt meg.

Magyar személyeket ábrázoló kőrajzai a következők:

1. Bánffy György gróf erdélyi gubernátor arczképe, négy sor latin szöveggel. Jelzése: Decker nach Szabó. Kis folio.

2. Esterházy Károly gróf arczképe névaláírással. 8.-r. Jelzése: Gabriel Decker.

3. Kluch József nyitrai püspök arczképe. Felirata: Josephus (czímer) Kluch, / Episcopus Nittriensis etc (hat sor latin aláírás). Jelzése: Decker lith. Ívrét.

4. Liszt Ferencz arczképe. Felirata: F. Liszt. Jelzése: Gabriel Decker 1841. Ívrét.

5. Szalay Péter arczképe névaláírással. Jelzése: Weide del. Gabriel Decker lith. Megjelent folio, k. 4.-r. és 8.-r. alakokban.

Ernst Lajos és Lázár Béla dr.: Az Ernst-Múzeum kiállításai. X. Magyar biedermeier-művészet. Buda-

tárgya szerint	a protocollum		.évi kat.	
	neve	száma	terem	szám

Decker Gábor

Fővár. képt:

Virágárus lány, of

Mária Dorottya főhgnő (1840)
körajz

Női arckép, sz. c. r.

444. szám.

19

54134. szám

A Bizott

kelt 336. számú

tottam a budape

hogy Schulek Fr

lyettesének Schu

peyesi r.k. plebám

ügyében tett hivatalos

tése alkalmával f

pidijai fejében

Decker vézmetsző

valószínűleg Gábor

Koháry Ferencz. 10455.

Derékig, kissé balra, kamarási egyenruhában, vállra vetett prémes mentével, az aranygyapjas rend jelvényével és mellén érdemkereszttel. Felirata hat sorban:

CSÁBRÁGHI ÉS SZITNYAI HERTZEG
KOHARY FERENTZ
Murány Örökösse
Királyi Udvari Magyar Kantzellárius
s´a´t.
Született 7. September 1766.

ez után öt sorban:

FRANCISCUS PRINCEPS KOHARY
de Csábrágh et Szitnya
Perpetuus in Murany,
Regius Aulae Cancellarius
cet. cet.

alól középütt: Decker fec.
legalól középütt: Eleven Képéről rajzolta.

Rm., mér. a rl. 25.2:18 cm.

nem az Icones-be pelent meg?

Decker Gabriel

T. Ferencz József:

Az aranygyapjásrend öltönyében.

Térden alól, állva s kissé jobbra nézve. Jobb kezét csipőretéve tartja s baljával a talapzaton lévő iratra támaszkodik. Haját előre fésüli, bajusza kicsiny s szakála le van beretválva. Nyakkendője fehér s palástja felett az aranygyapjásrend jelvényét láncon hordja. Mellét a Mária Terézia-, a Szt. István-, a Lipót-, a Vaskorona s a Ferencz József rend díszíti. Felirata a kép alatt két sorban:

FRANZ JOSEFT.

"Kaiser von Oesterreich etc. etc. etc."

alól balra: „Gedr. b. J. Höfelich's Wwe"

s jobbra: „Gabriel Decker 1853."

s legalól balra: „Wien b. L. T. Neumann"

s jobbra: „Eigenthum d. Verlegers m. Vorbehalt gegen Nachdruck"

Könyomat, az alak nagysága 31.4 c/m.

Körerajzolta: Decker G. 1853.

Ltsa 8163. (chin. pap.) 126/94 No 33.

6808.

I. Ferencz József: gyalogsági tábornoki egyenruhában.

Térdig, állva, kétnyolcad jobbra. Balról elválasztott haját fülénél előre fésüli, bajusza kicsiny s szakála nincsen. Jobb kezével az asztalon támaszkodik, hol tollas kalapját látjuk s baljával, melyben kesztyűjét is tartja, kardjának markolatát fogja. Nyakravalója felett szalagon az aranygyapjas rendet hordja, mellét az érdemkereszt s a Mária Terézia, a Szt István, a lipót és a Vaskorona rend díszíti s derekát szolgálati jelvény szorítja. A háttérben függönyt és korlátot látunk. Feliratai a kép alatt két sorban

„Franz Josef I.
Kaiser von Oesterreich etc. etc. etc"

alól balra: „Gabriel Decker 1853"
jobbra: „Gebr. b. J. Kosel ich"
legalól balra: „Wien b. L. T. Neumann"
s jobbra: „Eigenthum d. Verlegers m. Vorbehalt gegen Nachdruck"

47/93 N° 203. 0·50 Könyomat, chinai papiroson, az alak nagysága 32.2 cm. Lapja: 75ii

47/93 N° 205 0·50 Könyomat, keretbe foglalt tojásdad alakú barna alányomással, az alányomás méretei 39.7 : 29.7. Lapja: 75i2.

Liszt Ferenc:

Derékig látható, jobbra fordult de visszanéz. Karjait, öszefonva tartja; hátra fésült haja hosszú; bajusza és szakála nincs. Begombolt kabátjának gallérja le hajtott. Felirata a kép alatt:

„F. LISZT."

alól balra: „Gabriel Decker 1841",

középütt: „Gedr. bei Joh. Höfelich",

s jobbra: „Gemalt von Scheffer",

s legalól középütt: „Wien, bei L. T. Neumann."

Könyomat, az alak magas, ~~nagy~~ága 12·6 cm.

Köre rajzolta: „Decker Gábor 1841.

Ltha 8535 (chin. pap.).

192/94 Nº 7

Decker Gábor

Biederm. kiáll. 1937

VII. tsem.
Kötő nő, vort

XIII. tsem.
ülő nő, olapt

Angl





ND GUSTAV BARTHEL

KKIRCHEN

N UND SCHWABEN

NSTVERLAG BERLIN

Decker Gábor (1821–1858)

Leab I. 20–22,
II. 9
IV. 125. 149

Anna Catharina Julianna fhgnő

Mellig, jobbra fordul, ker
ban. Kezében rozsafüzért tart és s
lett csillag van. Alól egyházi sze
rata a kép alatt két sorban:

Anna Catharina Ju
Ferdinandi in T

és ez után jobbra: 38.

Rm., mér. a rl. 29.3 : 17.9

Szn. 60-9
332-900-1

Decker Gábor
festő
Költönő,
Dobay Aurélné
tulajd.
Bpest

Iml

Ülőnő, 110x85

u.o.

…elzése alol a jobb sarokban: »*C. v. Hdk. p.* 6/24.«

Fa, méretei 31 : 26·7 cm.

1873: V. (II. 37.) — 1876: IV. 89. — 1878: V. 5. — 1880: V. 5. — 1881: V. 5. — 1883: V. 153. — 1884: VII. 258. — 1885: VII. 258. — 1886: VII. 258. — 1887: VII. 258. — 1888: VII. 258. — 1889: VII. 293. — 1890: VII. 293.

~~Erny Mihály hagyománya 1871-ben. — Magy. Képt. 216. — Dep. új 9. — Ltsza 531.~~

— Magy. Képtár 216. — Dep. uj 9. — Uj lelt. sz. 531. — 1905. átv. jegyz. 545. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2172. és a leltárban 3112. — Erny Mihály hagyománya 1875-ben.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Erny Mih. hagy. 1871

Mk. 216
Dep uj 9.
Ujlelt 531
513

Decker Gábor

Scheffer Arynek

Liszt-portraitját sokszorosította.

Csat Liszt I.

174. l.

dupl

A 19. sz. "neo-" építészeti stílusainak tehetetlenségét mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy polgári laróháztakat, vasgyárat építettek a középkori lovagvárak stílusában, egyetemeket és kollégiumi épületeket barok katedrálisok

Kluch József:

Térdig, ülve, kissé balra tekintve s tojásdad medaillonban látható. Kezeiben könyvet tart, caputiumot, csipkés karinget és mucetuma felett kettős lánczon ékkövés keresztet hord. Jobbra a kerek afszalon írások hevernek s a háttérben a rojtos függöny mögött könyvtár van. Felirata a kép alatt részben czimertől megszakított ~~[illegible]~~ két sorban:

JOSEPHUS... KLUCH

Episcopus Nittriensis, S.C. & R.A.M. Actual. Intim. Status Consiliarius
Natus Anno 1748 die 30 Martii, in Oppido Znyó Várallya, Comit. Thurocz.
A. 1771. Sacerdos Dioc. Strigon. et Studior. Praefectus in Seminario B.V. Tyrnavien.
1774 ibidem Vice-Rector. 1777 Secretarius Vicar. 1779 Parochus in N. Ölved, &c.
V.A. Diaconus
1786. Canonicus M.E. Strigon. 1806 Vicarius Gener. Capitul. 1807 Electus Bosoniensis, et
1808 Nittriensis Episcopus. 1813 Act. Int. Status Consiliar. Obiit 1826. 31 Decemb.
alól balra: Decker lith.
'j jobbra: ged. Lith. Institut in Wien

Könyomat, méretei 23·6 cm.

9877.

Sz. N. 437/98
112-98-474.

Decker körajzoló

Ferencz Károly fhg:

Mellig, hétnyolczad balra. Haja rövid s sem bajusza, sem szakála nincs. Fekete nyakravalója felett szalagon az aranygyapjas rendet hordja s kabátjának gallérja álló. Feliratai a kép alatt két sorban:

Franz Carl

Erzherzog von Österreich &c.

alól balra: „Lith. Inst. in Wien"

s jobbra: „Decker lith."

Könyvnat, az alak nagysága 16.3 cm.

7616.

55/93 N° 1263.

Decker, Gabriel

1821–1894

Ernst-Muzeumaukcioja I.

21.

V

Decker Gábor
festő

90. Decker Gabriel: Női Képmás
1850.

Ernst Múzeum aukció

Decker Gabriel

sent. 1821. Budapest
+ 1857 Bécs

wod

Sch L 123. l.

Schidlof, L:

⊖

Decker Gabriel

l.

Magy N M Lüst

Ü. l.

Ø



MELLÉKLETEK.

Becher Gábor

Omlet

1937 nov-1938 jan. M. Cederm. Miáll

Ülő nő, of
Kötő nő, vízf

N. Szalon

1939 jan-febr (Fő[illegible] és Tört Mur)

Virágárúsláj, of

Decker

művészcsalád

l.

Művészeti Lexikon 174. l.

Decker Gábor

festő

Irod

3

Ernst Muz. kiáll. X.

Magyar biedermeier-

művészet. Bp. 1913.

27. l.

~~Női kiszmír~~

~~(1850)~~

1600. Szlányi Lajos:

Est.

A kissé do
foglalja el sássa
gánosan álló f
tok kötik le a
és rajta a növekvő
ben visszatükröz

Olajfestés, v
Vétetett 189
az ~~[illegible]~~ 1400 fr
az elszámolás el
rattal (114/98

1899. X. 14
vai kiállítás
IV. 9-én érkez

Ernst Nuz (2)

1922. XIX.

Ek simén képmása (1840) vízf

főgimnázium igazgatóságától.

rszágos Bizottsága
nökségének

Budapest.

fejezése mellett van szerencsém
Bizottság közleményeinek harmadik
-társulat intézetünknek megkül-

1914. január 27

Kiváló tisztelettel

Riesferen

Decker Gábor

99. I. Ferenc József
Erzsébet királyné arc-
kepei 1853 I-II.
2 db. Bruczett litók.
37 x 27

Ernst Muzeum aukcioi

1929. 41. a.

1930 nov. 45. sz.

Fradel férfi arch. (1840)
vinf



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Decker Gábor

1821 – 1856.

79. I. Napoleon
Ismés mezzotinto

Almásy-Tellki XII. 1943

Decker Gábor

Árv. Csaru. 1939

~~[illegible]~~. jan. 1. rk
(trust)

~~[illegible]~~

Márie Dorotéya
főhegyő, kőrajz

MAGY. KIR.
ÁLLAMI FŐGYMNASIUM IGAZGATÓSÁGA
SZENTES

25. szám
19 14.

A MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS B

Vonat

kelt nagybecsü átiratára

lettel jelenteni, hogy a M

Közleményeinek III. köte

adóhivatala utján köszö

Decker Gábor

1821 – 55.

l.

Csatkai Liszt

157. n.

174

Versuch einer F. Liszt-Ikonographie.

Sonderabdr. aus den Burgenländischen Heimat-"Blättern". Jhg. 1936. Heft 2.

11

Decker G.

lith -

l.

D.)

Bartha Liszt F.

ovl. kiáll leiró
lajstr.
1936

45 l.

Az 1900. évi párisi nemzetk

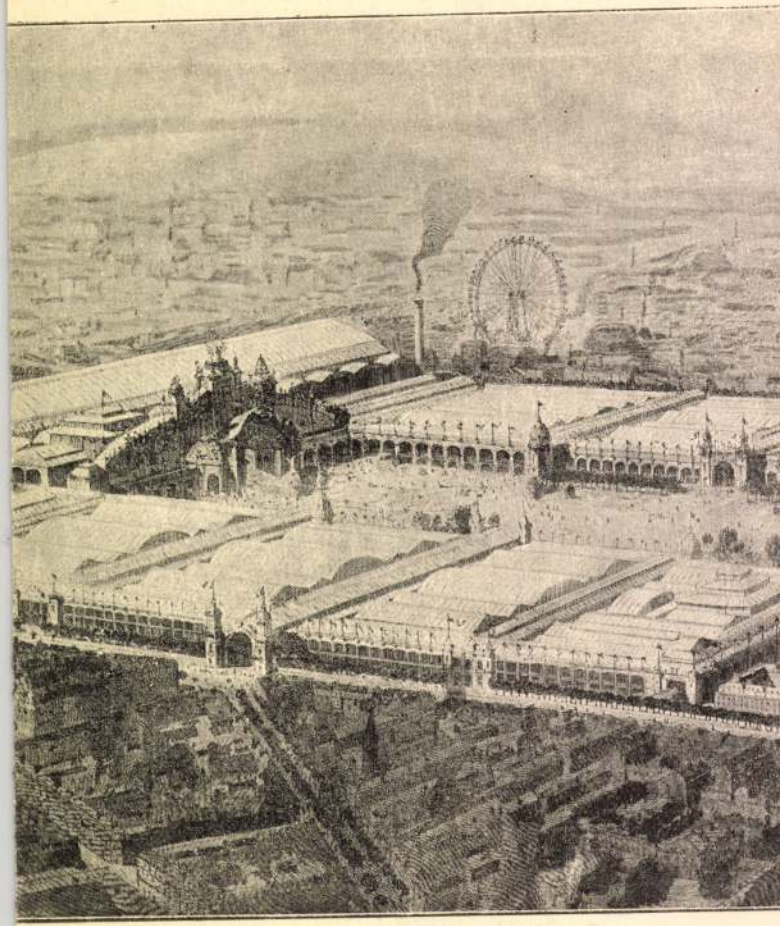

Decker Gábor

festő

l.

Krem[illegible] D.: Am

[illegible]

56. l.

virágos-
kertje.

1925

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XI. 36. *Allegri Correggio Ant.:* Angyalfej, tanulmány. — 1873: XI. 36. *Unbekannt:* Studium eines Engelkopfes. — 1876, 1878, 1879: VIII. 271. *Ismeretlen:* Angyalfő, tanulmány.

DECKER, művészcsalád, tagjai közül *János István* Colmarban született 1784, † Bécs 1844, magyar mágnások meghívására több évig Magyarországon működött (arcképek); fiai: *Gábor* (* Pest 1821 aug. 25, † Bécs ~~1894 febr. 13.~~) előbb apjuktól, azután Bécsben tanultak, szintén arcképeket festettek, valamennyiök a kőrajzot is művelte kalligrafikus finomsággal.

+ 1855 aug 26.

E. G. I. 237 l

Másik fiát Decker Györgyöt kihagyták.

Persze a kiadó nem engedte velem korrigálni cikkeimet, mert ez idő veszte deggel járt volna

K LEÍRÁSA.

Postkarte

Herrn

DECKER GÁBOR festő és kőrajzoló, (1821—1855.) Bécsben és Pesten. Életrajza, a rávonatkozó irodalom és magyar vonatkozású kőrajzainak felsorolása Sz. Szi. Lex. —

LEIPZIG C1

Königstraße 29 • Postschließfach 163

Datum .....

Von **Karl W. Hiersemann, Leipzig**

erbitte regelmäßige kostenlose Zusendung von Katalogen über folgende Gebiete:

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

Ich suche besonders: — Mes desiderata: — Special wants:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Name: .....

Ort: .....

Straße: .....

Decker Gábor

festő és kőrajzoló

L.

Kendrey-kentiványi

362. l.

Hosszú haja elöl le van vágva, bajusza
kével besiegett gallérjá siéles, köntöse fe-
sij halad s köpenye ezüst paszománt-
alatt négy sorban:

h.

t Com=

retet véve 7: 5.4 c/m.

che Chronica. Zu finden in Nürn-
musthändlern. 1663."

152/93 No 43

Decker G

91. *Rudolf trónörökös tüzértiszti egyenruhában. Fénykép,* Decker G. olajfestménye után.

lay I: Az
[illegible]

Ha Erzs. Museum

4. kad.
1913

56 l.

Condillac: Értekezés az érzetek
A CSALÁD TANÁCSADÓJA. Egészségü
táplálkozás, kertészet,
háziipar, pályaválaszt
Demjén-Tas: Magyar Őrszem (A mag
cserkészet könyve)
Dilthey: Élmény és költészet
Domokos Elek: Barnum millióci
Dosztojevszkij: A kamasz Regény
Conan Doyle: Az Agra kincse Reg
Conan Doyle: Doktor Holmes Kalan
Dubovitz: A szappangyártás
Dr. Feldmann Sándor: Az ideges fs
Raoul Francé: Összehasonlító bio
Gaál Mózes: Magyar irodalomtörté
Humboldt: Kosmos 2 kötet
Jókai Mór: Chinciilla herceg, Eg
Az én kortársaim, Eset
Kétszer kettő négy, K
házatája, Magnéta, Mi
idők nagy emlékei, Ne
Ne hagyd magad. Egy-e
Jókai Mór: Damokosok 2 kötet
Jókai Mór: Sirkőalbum
Jókai Mór: A három márványfej
4 kötet, Szép Mikhál
Lyka Károly: A táblabiró világ
Nemes Nagy Zoltán: Megfiatalitá
Harry Schmidt: A relativitás ta
Vértes O. József: A hisztériás

Decker Albert

1817 - 1871

az 1937. évi Biedermeier Kiállítás katalogusában, 402. n. alatt Decker Gábor női arcképe volt kiállítva. Ezt 1939. augusztusában restauráltam. A képet alatt A. Decker. 1857. signatura van. Tehát e képet, amely Turóczi Sándor tulajdona, nem Gábor, hanem Ferdinand festette.

Decker I. Gábor (János István fia) festő, szül.

1821. VII. 25. Pesten, megh. 1855 VIII. 26. Bécsben, ahol tanulmá-
zait is végezte. Arcképfestő
és Kovapolis volt.

2) György, festő, János István
fia, szül. 1819 XII. 7. Pesten,
megh. 1894 II. 13. Bécsben.
~~[illegible]~~ Alyjatól Pesten és Bécs-
ben tanult s szintén arckép-
festő volt.

3. János István, festő
szül. 1784 Colmarban, megh.
1844 Bécsben.

Tobbit lásd malom

Kályhafiók a XVI. záradból

VI. 147.



Decker Gábor festő és kőrajzoló,1821-1855.Bécsben és Pesten.Életrajza, a rávonatkozó irodalom és magyar vonatkozásu kőrajzainak felsorolása Szendrei-Szentiványi Lexikonában.Továbbá értekezésünk 1.....

Decker György,festő és kőrajzoló,1819-1894.Pesten és Bécsben.Életrajza bibliográfiája és magyar érdekü kőrajzainak felsorolása Szendrei-Szentiványi Lex.I.363.1.Továbbá értekezésünk....1.

Decker János István,német festő és kőrajzoló,1774-1844.Életrajza,magyarországi müködése,bibliográfiája Szendrei-Szentiványi Lex.I.363.1.Továbbá értekezésünk .....1.

Nap Z

A m. litogr. tört.

1934.

91. l.

D e c k e r G á b o r festő és kőrajzoló,1821-55.Bécsben és Pesten. Életrajza,a rávonatkozó irodalom és magyar vonatkozásu kőrajzainak felsorolása Sz-Szi.Lex.-

D e c k e r G y ö r g y festő és kőrajzoló,1819-1894.Pesten és Bécsben.Életrajza,bibliográfiája és magyar vonatkozásu kőrajzainak felsorolása Sz-Szi.Lex-ban.-

D e c k e r János István német festő és kőrajzoló,1774-1844.Életrajza,magyarországi müködése és bibliográfiája Sz-Szi.Lex-ban.

Vietoris Bécsben tanult,ahol Tiziá
Rubens és Van Deyck müveit másolta,
ami már magában véve megmagyarázza,
hogy mi vezette őt a szines litogra
fálás gondolatára.Wurzbach szerint
több száz tájképet festett és térké
pet készitett.Mint tájrajzoló Markó
Károly gyönge követői közé tartozik
A szines nyomás mellett a litográfi
többi technikáit is ismerte,s gyako
rolta.1841-ben reklám-cédulát adott
ki,amelyen hirdeti,hogy "uj és cél-
irányos javitásokkal fogva, kőnyomó
munkákat ócsóbban,mint eddig bármel
intézet,szogáltatja-ki, egyszersmin
sikerrel rendezé el a' kréta és szi
nes nyomatot,mely szerint földabros
arczképek és minden kréta-rajzok jó

0

Decker Elemér

építész

szül. Budapest 1878

Végzett a Zürichi műegyetemen

az oklevél honosításának éve 1903.

209. l.

Névjegyzműegyetem

T. 6033.

a vezető úton egy, tövében lévő
osban pedig két katona látszik.

.

cm.

140-95

Decker Elemér

műépítész Bpest.

1895/6-ban végezte az alábbi iskolát

Jánosi II. ker. reálisk

120 l.

3

Decker Elemér MDK

épitész tervét elfogadta

Főgymnásium épités Érsekujvárott.
Vállalkozók Kgzlönye 1906. nov. 21.7.é.

DECKER GÁBOR

/ 1821-1855 /

Aukción:
Gabriel Decker: Bildnis einer stehenden Dame in weissem Kleid mit Ansteckrosen. - Aquarell Miniatur auf Karton, Sign. und dat.: 1853.

Wien, Dorotheum, 631. Kunstauktion, März 1981.
Katalogus 547.sz. 58.old.

Decker

Magyar Csillag, 1943 III. évf.

21.12.567 l. Farkas Zoltán:

Csoportkiállítások a Műcsarnokban.

MDK

Decker Gábor

Ülő nő, festm.

M. Biedermeier kiáll. Műcs. 1937. nov.

3o 1.

MDK

Decker Gábor, 1821-1894.

Virágárusleány, olaj

Szfvárosi Képtár uj szerzeményei. N.Szal. kiáll.
1939. jan. 5 l.

MDK

Decker Gábor

Ülő nő

M. Biedermeier kiáll. képes tárgymutatója,
1937.nov. Műcs. 30 l.

elye :----------

Decker Gábor F.M.19.2.

Pesti szül. Fiatalon Bécs. miniatürt fest, képmásokat ~~xxxxxxxxx~~ litogr. Liszt, Kluch püsp. Bánffy gubernátor stb. Fiatalon halt meg.(Ly.N.r.119-2o.)

Anyakvi sz.:

Név: .....

Lakcim: .....

Szaktárgyak: .....

Évfolyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

Szaktárgyain kivül tud .....

.....

Tanitást vállal: helyben — vidéken.

Kapott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

Megjegyzések: .....

Decker Gábor MDK

Ülő nő

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Becker Gábor MDK

Ü16 n6

Műcsarnok 1937 Magyar Nicdermeier Kiáll.

Decker Gábor

MDK

Kötő nő

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Decker Gábor

Kőrös ns

MDK

Decker Gábor

Kötő nő

M.Biedermeier kiáll. képes tárgymutató

1937. nov. Műcs.

19 1.

MDK

Decker Gábor, festöm.

189. Kötö nö.

Biedermeier kiállitás. -Mücsarnok. 1937. Kat.

MDK

Litográfia: Mülapok Szalay Péter
arcképe után.
Decher Gábor

Műrészet VI. évf. 1907. 422 l.

MDK

Decker Gábor

Kötő nő

M. Biedermeier Kiáll. Műcs. 1937. nov.
19 l.

MDK

Decker Gabriel (1821–55)

Mellkép. Scheffer képe után. Litogr.

Fol. 1841. Nyomás Kőfelichtől. Neumann kiadó. Bécs.
Wien, Musikfreunde. Budapest, Museum.

Dr. André Csalkai. Versuch einer Franz Liszt Phonographie. Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 60

DECKER GÁBOR
/1821 - 1855/

Külföldi aukción:
Gabriel Decker: Portrait des Fraulein Wally Felsenfest in weissem Kleid. Aquarell auf Papier 26x21 cm. Sign. und dat.: 1851.

Wien, Dorotheum
641. Kunstauktion, Sept.1983.
Katalogus 87.old.577.sz. Taf. 129.

DECKER GÁBOR

Külföldi aukción:
Gabriel Decker: Brustbild eines Herren in blauem Rock.
Aquarellminiature auf Papier. Sign. und dat.: 1848.

Wien, Dorotheum
641. Kunstauktion, Sept. 1983.
Katalogus 96.old. 658.sz. Taf.138.

DECKER GÁBOR

Külföldi aukción:

Gabriel Decker:
Brustbild eines Herren in blauem Rock.
Aquarelleminiatur auf Papier, sign.
dat. 1848.

Wien, Dorotheum
472. Kunstversteigerung 10-17 April
1984. - Katalogus 674.sz.

Decker Gabriel: MDK

Arcképe 1839-ből.repr.

A Gyüjtő 1913. 31-32.o.

MDK

Decker Gabriel, 1821-94.

Mária Dorottya fhgné, kőrajz

Ernst Muz.muk. Árv.Közl. 1.rk.sz. 1939.jan.
21 l.

MDK

Decker György

Női arckép, szín.cer.

Reformakor művészete. Föv.Képt.36.kiáll. 1948.jul.

9. l.

MDK

Decker György, 1813-94.

Női arckép

M.grafika 1oo éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.

7 1.

MDK

Decker György, festő.
Bécs

az első választmányi gyülésen idén a f. havi ki

állitásból kiosztolás végett kiválasztották:

D.Gy. : [illegible] egy pastelképet.

Tárház.- A müegylet ez idei első választmányi gyülésében...
Vasárnapi Ujság.1859. 309.l.

MDK

Decker György

"Fürdő leány" c.művét megvasarolta a pesti műegylet.

Vas.Ujs.1859. 515.l.

Decker György, festő és kőrajzoló; szül. 1819 decz. 7-én Pesten, megh. 1894 febr. 13-án Bécsben. Az osztrák fővárosban nevelkedett s atyjától is ott sajátította el a festészet elemeit. Ifjú korában sok nélkülözésben volt része, mert atyja halála után a családfenntartás gondjai is reá hárultak. Az 1840—50-es években Bécsben a keresettebb arczképfestők közé tartozott s legjelesebb művei Radetzky, Wimpfen tábornok, János főherczeg és I. Ferencz József király képmásai. Utóbb számos pastellképet is készített.

A pesti műegylet kiállításain következő képeivel vett részt:

1847. évi kiáll.: Keleti nő, olajf.

1857. júl.—aug. kiáll.: Tanulmányfő, olajf., 50 frt.

1858. febr.—márcz. kiáll.: Tanulmányfő, olajf., 90 frt. — Tanulmányfő, olajf., 90 frt.

1858. júl.—aug. kiáll.: Tanulmányfő, pastell, 150 frt.

1859. máj.—jún. kiáll.: A tél, pastell, 80 frt. Kisorsolás czéljából megvette a műegylet. — A nyár, pastell, 80 frt. — Cseresznyeáruló nő, olajf., 230 frt.

1859. aug.—szept. kiáll.: Fürdő leány, pastell, 250 frt. — Alvó leány, olajf., 50 frt.

1861. okt.—nov. kiáll.: Tanulmányfő, pastell, 100 frt. — Lantverő nő, olajf., 500 frt.

1862. nov.—decz. kiáll.: Leány havasi rózsákkal, olajf., 250 frt.

1863. jún.—júl. kiáll.: Rebeka, olajf., 400 frt.

1864. máj.—jún. kiáll.: A tolakodó pajtás, olajf., 100 frt. — Arczkép, olajf.

Böheim Vendel: A Habsburgház műkincsei. *Magyar Műkincsek.* Budapest, 1898. II. 70. l. — *Hevesi, Ludwig:* Österreichische Kunst des XIX. Jahrhunderts. Leipzig, 1903. 88, 249. l. — *Kiáll. lajstromok.* — *Vas. Ujs.* 1858. 416. l. — *Wurzbach:* Biographisches Lexikon. Wien, 1858. III. 194—195. l.

OMKT. 1877. dec.: Rudolf trónörökös arck.- 1881. tav.: Női arckép I-II., part.; Férfiarckép I-II., of.-



Decker György
Női arckép, szines ceruza

Reformkor művészete. Főv.Képt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 9 l.

Decker György

festő – vül. 1819
Pest

Nőarckép, of
1857

Képirók – képfaragó

1918. okt.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
képeslap		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Decker György

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel vett részt:

1877. dec. kiáll.: Rudolf trónörökös arcképe, 750 ft.

1881. tavaszi kiáll.: Női arckép, pastell. – Női arckép, pastell. – Gyermek arckép, olajf.; 500 ft. – Gyermek arckép, olajf.; 500 ft.

Decker György Becsben.

1857. jul. - aug. kiáll. Műegylet: Tanulmányfő, olaj., 50ft. — Tanulmányfő, olaj., 100ft.

1858. febr. - márc. kiáll.: Tanulmányfő, olaj., 90ft.

1858. jul. - aug. kiáll.: Tanulmányfő, pasztell, 150ft.

1859. máj. - jun. kiáll. A tél, pasztell, 80ft. — A nyár, pasztell, 80ft. — Cseresznyeárulo nő, olaj., 230ft.

1859. aug. — sept. kiáll.: Fürdő leány, pasztell, olaj., 250ft. — Alvó leány, olaj., 150ft.

1861. okt. - nov. kiáll.: Tanulmányfő, pasztell. — Lantverő nő, olaj., 500ft.

1862. nov. - dec. kiáll.: Leány havasi rózsákkal, olaj., 250ft.

1863. jun. - jul. kiáll.: Rebekka, olaj., 400ft.

1864. máj. - jun. kiáll.: A tolakodó rajtás, olaj., 100ft. — Arckép, olaj.

Kammerer Ernö V. 311.

Decker Georg

Mil, 1818. Bpest,
+ 1894 Bécs

Irod

Sch L 123. l.

Decker György

Mit. Bp. 1819.
+ Wien 1894

Archeps, akvarell.

Schidlofs Kunstauktions-
haus. Nachlass Friedrich
v. Amerling und an-
derer Besitz Wien
1920.
254. st.

Decker Gábor
festő
vül. 1821. Bpest
+ 1855. Bécs

Decker György
festő
vül 1818. Bpest
+ 1894. Bécs

vöd

Lemberger, Ernst
Meisterminiaturen aus fünf Jahrhunderten. Strassburg 1911. (Künstler-Lexikon der Miniaturmalerei, 26.1)

NYOMTATVÁNY.
Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

...dissitett Empire — STANDUHR schwarz gebeiztes Holz, mit Messingbeschlägen

zeigt Blumensträusse in Kartuschen. In Rokokostil.

925. **Szalongarnitura,**

darabjai: kanapé és négy karosszék. Aranyozott, faragott faállványok. A gobelinhuzatokon medaillonokban váltakozva állatok és alakos ábrázolások tájképekben. Louis XVI. stilusban. — SALONGARNITUR, bestehend aus Sofa und vier Fauteuils. Geschnitzte, vergoldete Holzgestelle. Der Gobelinbezug zeigt in Medaillons alternierend figurliche Szenen und Tiere. In Louis XVI. Stil.

926. **Szalongarnitura,**

darabjai: kanapé, két karosszék és két támlásszék. Aranyozott, faragott faállványok. A gobelinhuzatokon gazdagon diszített kartusokban váltakozva állatok és alakos ábrázolások tájképekben. Louis XVI. stilusban. — SALONGARNITUR, bestehend aus Sofa, zwei Fauteuils und zwei Lehnsessel. Geschnitzte, vergoldete Holzgestelle. Der Gobelinbezug zeigt in reichen Kartuschen alternierend figurliche Szenen und Tiere in Landschaft. In Louis XVI. Stil.

927. **Vitrin,**

fekete fényezett fa, üvegezett oldalakkal. Hullámos mellső oldalán egy középső nagyobb és két kisebb ajtóval. — VITRINE, schwarzes Holz, politiert, mit verglasten Wänden. Die Vorderseite gebaucht mit einer mittleren und zwei seitlichen Türen.

928. **Állólámpa,**

márvány, faragott. Hengeres szárú talapzaton leány mellszobra, két kezében villanylámpához való foglalat. — STEHLAMPE, Marmor auf einem Postament Büste eines Mädchens, in beiden Händen eine Lampe haltend.

889. **Ladik-imaszőnyeg,**

színes gyapjuból, csomózott. Piros tükör, zöld alapu boltívekkel, fölötte frizben stilizált virágszálak sora. Keretében sárga alapon törtvonalu inda rozettaszerü

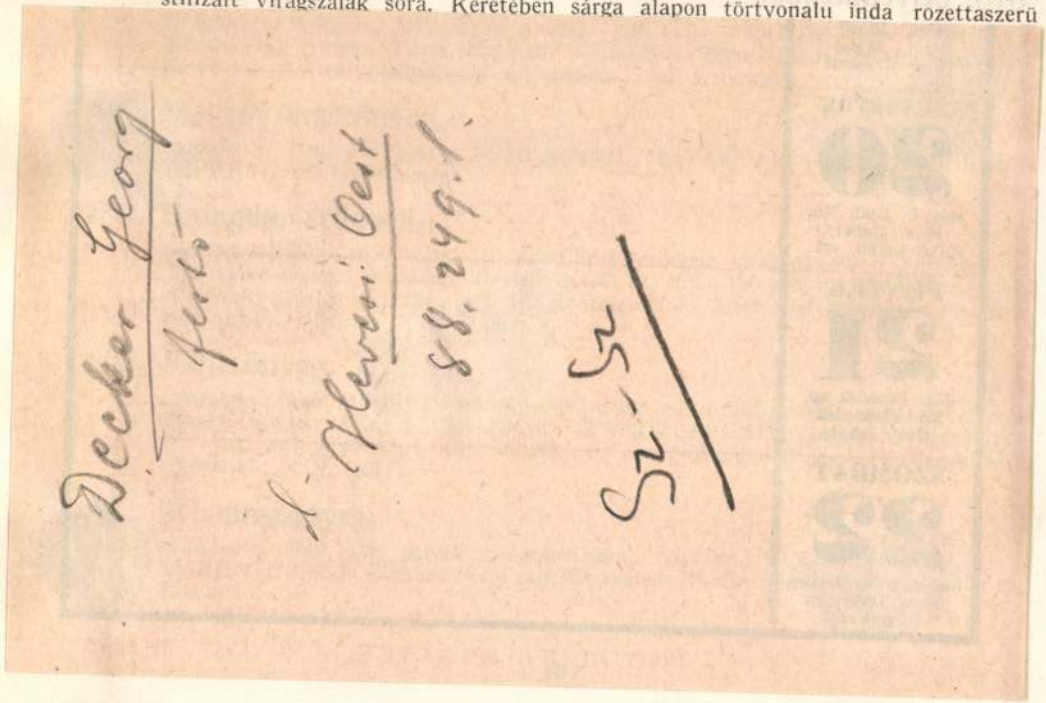

umrahmung, in den Ecken je eine ase Winit herauswachsender Blumenstrauß. Ungarisch, XVIII. Jahrh.

878. **Selyemkendő,**

fekete taft, virágokból és levelekből alkotott széles kerettel. XIX. sz. m. f. — SEIDENTUCH, schwarzer Taft mit bunter Blumen- und Blattwerkbordüre.

879. **Selyemkendő,**

ibolyaszinü, gazdag virágmustrával. XIX. sz. mf. — SEIDENTUCH, lilafarbener Fond mit reichem Dekor. Zw. H. XIX. Jahrh.

880. **Sál,**

fehér gépcsipke, virágos szegéllyel és két végén két sorban virágcsokrok. — SHAWL, weisse Maschinspitze mit Blumenbordüre.

881. **Smirna-szőnyeg,**

fehér alap virágmustrával, világoskék kerettel. 280—230 cm. — SMYRNA, weisser Fond mit Blumendekor, blaue Borte.

882. **Selyem imaszőnyeg,**

csomózott, piros fülke, rozettás, magas virágtővel; keretében négyszögletes rozetták sora, Kisázsia, XIX. sz. 175—120 cm. — SEIDEN GEBET-TEPPICH. Rote Nische mit blumiger Säule; Kleinasien, XIX. Jahrh.

883. **Bergamo-szőnyeg,**

szines gyapjuból, csomózott. Piros tükrében keresztalaku medaillon; keretében barna alapon hullámvonalas viráginda. Anatolia, XIX. sz. e. f. 145—130 cm. — BERGAMO. Rotes Mittelfeld mit kreuzförmigem Medaillon. Anatolien, erste H. XIX. Jahrh.

Decker, Georg

l.

W.
Beetz 42. l
79. l.

Österr. Porträtausstellung
1815-1914.
Künstlerhaus. Wien
1927

Decker Georg
Josef
1818–1894.

L.
Leitich, Ann Tizia:
Wiener Biedermeier.
II. Aufl. Bielefeld u. Leipzig. 1941.

193.L.

Decker György

l.

Kunst Wien 1840

nevm

Kunstwerke der Ausstellung welche die Oesterr.-Kaiserliche Akademie -- im J. 1840 veranstaltet hat. Wien

8,32. l.

III. Építőipari

Név

I osztály

143-146,

zak	Általános osztályzat	Magaviselet
sító	elégséges	1
sító	elégtelen	2
sító	elégséges	1
sító	elégséges	2
sító	jeles	1
sító	elégtelen	1
sító	jó	1
	elégséges	3
sító	jeles	1
	elégséges	1
sító	jeles	1
sító	elégséges	2
sító	Kimaradt.	
sító	Kimaradt.	
	jó	1
sító	Osztályzatlan maradt.	
	jeles	1
sító	elégtelen	1
sító	elégtelen	1

Decker Albert 118.

Decker G 280, 358

Decker Gabriel 118

Decker Georg 118.

Decker Johann Stephan

XVI. t. 115, 118, 343.

Lemberger Ernst

Die Bildnis-Miniatur in Deutschland von 1550 bis 1850. München (1909.

a fenti lapokon

~~va~~
10.
ha
a l
lél
MO
ka
ve
uj
sol
vas
~~ellenőrzéssel kapcsolatban~~
~~kiszó helyszíni szemlék szükségesek.~~
lé
ká
dö
sze
rendszerint ~~csa~~

83-84 Decker Gábor és György

Gábor és György atyja festő volt

119. l. = a Decker testvérpár pesti születésű, már gyermekkorban Bécsbe kerültek, ott tanultak és működtek, főkép arcképet

Lykanemzromantika

83, 84, 119, 198, 199. l.

festettek. György egyakran küldött pesti kiállításokra képeket, Gábor miniatűröket festett, képmásokat litografált, köztük m. személyiségeket is (Liszt, Klüch püspök, Bánffy guber nátor). Fiatalon halt meg.

198-99. l. György adomás jellegű képeket festett (Lantverő nő 1861) Fürdő nő (akt) (1859)

Rökk Szilárd p. 17. I. 6.

BUDAPEST



Decker György

Nőiarchép 1857

Képirók Képfarágott
által régi mesterek
műveiből rendezett
kiállítás és aukció
Bp 1918 –

dupl

mellett, 1815-ben.

Gyarapodás.

nés (kan van ábrázolva.)
, tojásdad medaillon, Haját balfelől van
a széles, mellénye kivágott, kabát-

l: 9 cm.
. Baranyi Emitől 1902: I. 7-én 68 K-án

8-án (389/902)
z 1902: X. 9-iki 10146 szvsz leirat

ból

1385.

Postkarte

Herrn

DECKER GYÖRGY festő és kőrajzoló (1819—1894.) Pesten és Bécsben. Életrajza, bibliográfiája és magyar vonatkozású kőraizajnak felsorolása Sz Szi. Lex.-ban. —

LEIPZIG C1

Königstraße 29 • Postschließfach 163

Datum .....

Herrn Karl W. Hiersemann, Leipzig

Senden Sie aus Katalog Nr.
Please send from your catalogue no.
Veuillez m'envoyer de votre catalogue no.

596

Nr.	*Stichwort*	*Preis*

Name: .....

Ort: .....

Straße: .....

Decker György

1859-60. a műegylet megvette Fürdő leány c. pasztelljét 180 frtért és a Tél c. pasztelljét 80 frtért.

PMEJk 1859 sz. 22. l.

Veszprém vármegye VIII. 197

Decker Georg

festō

l.

Kat. Szemere aukció

538, 539. sz.

578. sz

Sammlung Nicolas de Szemere.

Dorotheum. Wien

1910 dec.

Petőfi Sándor VI. 147

Decker [György?]

l.

Szilágyi: Magy. nemzet
tört. X. 481 l.

juk, miként kell a mérték egységét valamely diszítményes szerkezet különféle részein alkalmazni.

Tegyük fel, hogy feladatunk lenne, akár festett, akár faragott, akár faïence vagy mozaik burkolattal, szóval tetszés szerint választott anyaggal egy nagy terem falát diszíteni, de úgy, hogy több egymás mellett álló egyenlő magas, de különféle szélességű osztályból álljon a burkolat. Az összbenyomás azt köve-

el. Sz
nyét:
egy f
virág,
teszür
diszítr
haszn
tené
ne vá
Ha





Ernst Decker Kroll

1923 febr. XXII.
Rózsák, vizf

1924 nov. XXVIII.
gr. károlyi kiöngné Lichy karola képen.
vizf

1926 dec. XXXIII.
Női arckép, of

~~1931 ápr. XLVI.~~
1936 nov. LIV.
Ek ovrták tbk arck. (1842)
vizf.

enki másnál alkalmasabb.

26.-án.

Kiváló tisztelettel

Radnich Imre

Fő lépt

Decker György

DECKER GYÖRGY / 1819 - 1894 / :

56. Női arckép. - Szin.c.rajz, p. 22 x 27.5 cm.
Jelz.l.b.:"Georg Decker/841".

Koppanagygraf 150 éve

1943.

1948
jan.

a m. Graf. 100 éve : Női arckép

53. Önarckép. - Tollrajz, p. 23.8 x 30.7 cm. Jelz. l.j.: "Ebner Lajos".

54. Mészöly Géza. - Tollrajz, p. 26 x 33 cm. Jelz. j.k.: "A mon ami Mészöly Géza Louis Ebner 1883 Paris".

55. Ménes. - Tollrajz, p. 14.7 x 7.7 cm. Jelz. nélkül.

DECKER GYÖRGY / 1819 - 1894 / :

56. Női arckép. - Szin.c.rajz, p. 22 x 27.5 cm. Jelz.l.b.:"Georg Decker/841".

DELI ANTAL :

57. Szentendrei részlet. - Vizf., p. 40 x 29.5 cm. Jelz. l. j.: "Deli Antal 941".

Georg

Decker György

1819 - 1894

l.

Arv. Csarnok (1943. okt.) 109. aukc.

Kat.

Férfi kapnás,

vizf

BORSOD (Bács.)

Hajdani épület romok 1737-ben / kamenyák nevű területen.

Gerecze, 1906, 172 l.

Decker Albert

PH, Vad! 1935. III/3. 43. l.

A LEGSZEBB MAGYAR KÉPEK

DECKER ALBERT: ZICHY GRÓFNŐK

Hátsó fedéllapunkat szép és kedves szines kép disziti. Eredetije a Magyar Nemzeti Muzeumban látható, Ernszt Lajosnak ott kiállitott magyar történeti gyüjteményében. A képre illesztett táblán ez a felirás: *Zichy grófnők.* A katalógus szerint a kép tárgya: *Női parancsnokok, két huszárdolmányos hölgy (állitólag Zichy grófnő) egy huszárkáplár jelentését fogadják. Vizfestmény, 1857.*



Zichy grófnők egy huszárkáplár jelentését fogadják.

Mindenképpen érdekes képecske. A nők egyenjogusitásának korát éljük. A nők számára elvben nyitva vannak az összes pályák. Női rendőrök számos külföldi országban teljesitenek szolgálatot, sőt már arról is olvastunk — persze, nem hittük el —, hogy női rendőrök brutálisan bántak egy védtelen férfi bünözővel. A nőknek fontos szerepkörük van a hadseregben. Olyan hirek mind gyakrabban bukkannak fel, hogy nők mint sorkatonák is teljesitettek szolgálatot.

A nők bevonulása a hadseregbe tehát nem fog meglepetésszerüen megtörténni. Hosszu multja van ennek, amely nálunk nemcsak *Rozgonyi Ciczellig* megy vissza, hanem a ködbevesző őstörténelembe. Persze, minél inkább közeledünk a mai korhoz, érdeklődésünk annál bensőségesebb lesz. Különösen a közelmult kelti fel romantikus érzéseinket. Apáink, nagyapáink korára — e témánál helyesebben: *anyáink és nagyanyáink korára* — szeretettel és melegséggel szoktunk visszaemlékezni. Istenem, amikor ők még üde, fiatal leánykák, önérzetes, szép asszonyok voltak! Ebben a visszaábrándozásban kellemes meglepetés, ha egy jó művész e korból ilyen szokatlan ábrázolást mutat be nekünk: *hölgyhuszárokat.* Nem afféle hölgyzászlóaljból valókat, aminők a század végén vonultak végig orfeumszinpadokon. Ezek a hölgyhuszárok még ódzkódtak nadrágba bujni. Ezek előkelő hölgyek: Zichy grófnők, vagy *állitólag* Zichy grófnők, a dátum szerint 1857-ből.



Decker György: Magyar főur arcképe.

Állitólag annyi, mint nem biztosan. Miért gondolják mégis, hogy ezek a hölgyek Zichy grófnők? Azért, mert a magyar multban volt egy szép Zichy grófi testvérpár, akiknek dicsőségét *Petőfi Sándor* versben örökitette meg. A versnek a cime: *Batthyány és Károlyi grófnők, Védegyleti dal.* Szól pedig a költemény *Károlyi Györgyné szül. gróf Zichy Karolináról* és *Batthyány Lajosné grófnő, gróf Zichy Antóniáról.* E hölgyek férjeik hazafias ellenzéki politikáját hathatósan támogatták és ezt a támogatást átvitték *Kossuth Lajos* védegyleti mozgalmára is. Ők voltak a *Védegylet* első tagjai. Kötelezték magukat csak honi kelmék viselésére és arra, hogy estélyeikre csak olyan hölgyeket hivnak meg, akik szintén honi anyagból készült ruhában jelennek meg. Az ifjuság 1844 november 15-én fáklyászenét rendezett tiszteletükre. Szemtanuja volt ennek *Petőfi Sándor* is, akit rendkivül meghatottak azok a lelkes szavak, amelyeket a hölgyek az ifjusághoz intéztek. Ennek hatása alatt születtek meg ezek a lelkes sorok:

— Láttátok-é a két tündérvilágot?
Borus hazánknak két sarkcsillagát?
Evezhetsz bátran, nemzetem hajója!
Nem veszthet az célt, aki ilyet lát.

Én láttam, láttam!... megmutatta őket
Szent vágyaimnak a szövétnekfény;
Hanem mi volt e fény a lánghoz képest,
Mely ekkor égett kebelem belsején!

Ott álltak ők, mint égi jelenések.
Szokatlan köztünk ilyen látomány:
Hahogy sokáig néztem volna őket,
Szemfényemet vesztettem volna tán.

S hallottam édes ajkaik zenéjét;
Hallottam őket halkan mondani,
Mi tetteik rég fennszóval beszélnek,
Hogy ők a honnak hű leányai.

Ez a vers óriási mértékben hozzájárult a két főuri dáma népszerüségéhez. Könnyen érthető tehát, ha valaki — idő multával — e kép láttára rögtön a Zichy-nővérekre gondol. Ki is lehetne más ez a két magyar huszárnak öltözött hölgy, mint a magyar hazafiság e két példaadó alakja! A képhez tehát hozzáillik a rajta levő felirás. Ez az érzésünk, amelyhez azonban hozzáfüzünk néhány kritikai megjegyzést.

Ez a kép akkor szólna meggyőzően szivünkhöz, ha nem 1857-ben, hanem egy évtizeddel előbb festették volna és ha a jelentést tevő huszárkáplár csákóján nem kétfejü sas, hanem magyar cimer volna látható. Akkor valóban ama Zichy-hölgyeket látnók a képen. De 1857-ben ők már nem öltöztek huszárruhába. A Bach-korszakban nem került ilyen tréfára a sor, különösen nem *Batthyány Lajos grófnak*, a vértanu miniszterelnöknek gyászos özvegyénél. Legfeljebb az lehetséges, hogy a művész egy régebbi jelenetet festett meg évek multával. Valószinü, hogy a jelentésttevő huszárkáplár is előkelő személyiség. A művész arcát portrészerüen dolgozta ki és hogy ne kelljen eltakarnia, balkezével szalutáltat vele.

A képünk festője, *Decker Albert*, egy művészcsalád tagja volt, amely sokat dolgozott magyar főuraknak, köztük a Zichyeknek is. A család feje, *Decker János István* (1784—1844), elzászi származásu ember volt, aki Párizsban tanult, 1818-ban jött Magyarországba egyesztendős kisfiával, Alberttel. *Decker Albert* (1817—1871) volt a legidősebb fiu. Következett a Pesten született *Decker György* (1819—1894) arcképfestő, akinek egy a Szépművészeti Muzeumban lévő akvarelljét bemutatjuk. Ugyancsak Pesten született *Decker Gábor* (1821—1855), aki mint miniatürista tett hirre szert. A család Bécsben lakott, de igyekezett magyar összeköttetéseit megtartani.

PESTI HIRLAP
SZINES KÉPÜNK:

DECKER, 1857: ZICHY GRÓFNŐK.

(Ernst Lajos gyüjteményéből.)



1935 MÁRCIUS 3 VASÁRNAP

PESTI HIRLAP VASÁRNAPJA

57-IK ÉVFOLYAM 9. SZÁM

FARSANG

Néhány hét az egész. Néhány kedves hét. Vizkeresztől Hamvazó szerdáig. A világ — valamikor régen — elhatározta, hogy erre a néhány hétre összegyüjt és megkóstol minden kellemességet, vidámságot és szórakozást, amit az élet nyujt. Utána ugyis a Nagybőjt jön, bünbánás és magábaszállás ideje.

Nem volt rossz ötlet. Mert elvégre dolgozni például igen rendes dolog, nélkülözni, szenvedni, küzdeni is kell, gondok, bajok és kellemetlenségek is bőven vannak a világon — miért ne lehetne mindezekről egy időre készakarva és elszántan elfelejtkezni? Miért ne lehetne minden évben egy kis időt kiszakitani arra, hogy ez alatt az idő alatt a bajok és szomoruságok másodrendü kérdésekké törpüljenek a jókedv, feledés és mulatság elsőrendü kérdései mellett? Lőn tehát a Farsang.

Hogy ez egy okos elrendezés és egy értelmes ötlet eredménye, az különben meglátszik abból, hogy éppen a legmüveltebb, legkulturáltabb országokban veri föl a legnagyobb hullámokat a Farsang. Franciaországban a karneválok idején legendás felvonulások, pazar ötletek, óriási népmulatságok során az ember elérkezik ahhoz a legkellemesebb ponthoz, ahol már az ismeretlenség sem választ el embert embertársától: egy-egy karneválos hajnalon mindenki jóbarát. Londonban a rendőrség kékruhás óriásai maguk mulatnak a legjobban, ha a farsangi éjszakákban cilinderes és frakkos urak olyan dolgokat müvelnek az utcákon, amikért rendes körülmények közt fedezet melletti séta járna a legközelebbi őrszobáig — vagy a bolondok házába. Az olasz farsangolás hires jókedvét is csak irigyelheti az, akinek savószivéből már kihalt a kedv a mulatságra.



Nálunk a Farsang arányai szelidebbek. A mi Farsangunk meglehetős elegáns és tartózkodó. Mindössze abból áll, hogy ilyenkor vannak a bálok és hushagyó kedden mókásabbak az emberek. A mi Farsangunk inkább a lányok boldog aranynapjaiból áll, akiket ilyenkor röpitenek táncmulatságból táncmulatságba a gondos szülők — a férjhezmenés kellemes terveivel a farsangi csapongás mögött. Női szabók, frizérnők, fodrászok, cipészek, vendéglősök, pincérek, muzsikusok, gépkocsisok szüretje a mi Farsangunk, s ha egyéb jó nem volna benne, mint az, hogy néhány kereseti ág müvelői ilyenkor gazdagszanak, már ezért érdemes lenne Farsangot tartani.

Nem kell hozzá tulságosan optimista léleknek lenni, hogyha azt vallja az ember: a jókedv élteti a világot. Derü nélkül nem lehet élni, mint ahogy napfény nélkül sem lehet. A Farsang: ilyen mesterséges napfény. Rengeteg ember van, aki tulajdonképpen szeretne jókedvü is lenni néha, de vagy tulságos spórolós hozzá, vagy tulságos nagyképü és azt mondja: nem fér össze a tekintélyével, a korával, a társadalmi állásával, hogy szabadjára eressze a jókedvét, a könnyelmüségét, ezt a gyermeki lelket, amely a szigoruság mögött benne lakik. Nos, a Farsang felmenti az effajta embereket is, hogy ragaszkodjanak életük szigoru „stilusához".

E sorok irója visszaemlékezik élete legkedvesebb Farsangjára, amelyet véletlenül Nizzában töltött el. Este nyolc órakor kezdődött a karneváli felvonulás. Egy kis szőke úr ült mellettem a Városház-tér tribünjén, együtt kacagtunk a bolondos figurákon. Egymásra néztünk, bólintgattunk, összenevettünk. Amikor vége volt, egymás mellett ballagtunk le az utcára. Megszólitott: angolul. Feleltem: magyarul. Én nem értettem őt, ő se engem. Ez mulatságos volt. Kóboroltunk az őrült forgatagban, kiki megtette a maga nyelvén a megjegyzéseit, a másik udvariasan nevetett. Együtt kötöttünk ki egy

kis tengerparti utcában levő kocsmában, ahol matrózok és vészesen vidám hölgyek már magas hangulatban táncoltak és énekeltek egy harmonika szava mellett. Ittunk és rendkivül jól éreztük magunkat. Eleinte nem volt szükség sok szóváltásra köztünk; beszélt helyettünk a bárpulton sorakozó ilyen- és olyanféle szinü ital, amelyet a franciák olyan raffináltan tudnak egymással összekeverni. Igen, ezeknek a kis mindenféle francia italoknak, amelyeket délelőtti használatban apéritifenek neveznek, nemcsak szinük, izük és illatuk van, hanem saját külön beszédjük is. Az egyik kedves, hizelgő, a másik keserü és goromba, a harmadik sima, kifürkészhetetlen, mint egy diplomata. Két ember ül, iszik az egyikből, iszik a másikból, egymásra néznek, kacsintanak egyet, cuppantanak egyet, grimászolnak egyet: és már megértették egymást. Legalább is eleinte. Az eszmecsere azonban mind szükségesebbé vált, minél jobbkedvüek lettünk. Valamelyikünknek ekkor ragyogó ötlete támadt. Neki is volt egy doboz gyufája, nekem is. Aki valamit mondani akart, kirakta az abroszra gyufából a mondanivalóját. Mikor a másik bólintott, hogy megértette, a gondolatot el lehetett söpörni az abroszról. Ez igy ment reggelig.

Ha valaki kérdezné, hogyan lehetett a mondanivalókat gyufával kifejezni, bevallom, képtelen lennék megmagyarázni. Már másnap se emlékeztem rá. Akkor, italosan, mámorosan, jókedvüen sikerült, az biztos. Remekül diskuráltunk. Világos reggelen, egymást átölelve, hangosan és vidáman távoztunk. Bucsuzáskor többször arcon csókoltuk egymást. Talán sirtunk is. Soha az életben nem volt ilyen kedves jó barátom, mint az az ismeretlen angol.

Másnap az ő gyufásdobozát találtam meg a zsebemben. Elcseréltük. Ma is megvan, eltettem emlékbe. Előveszem néha, nézegetem. Ma se értem meg őket. Ezek a gyufák csak angolul tudnak.

B. A.



A báli szezón mérlege. Lefogytam 4 kgr.-ot, udvarlóm volt 20, összes barátnőim megpukkadtak.

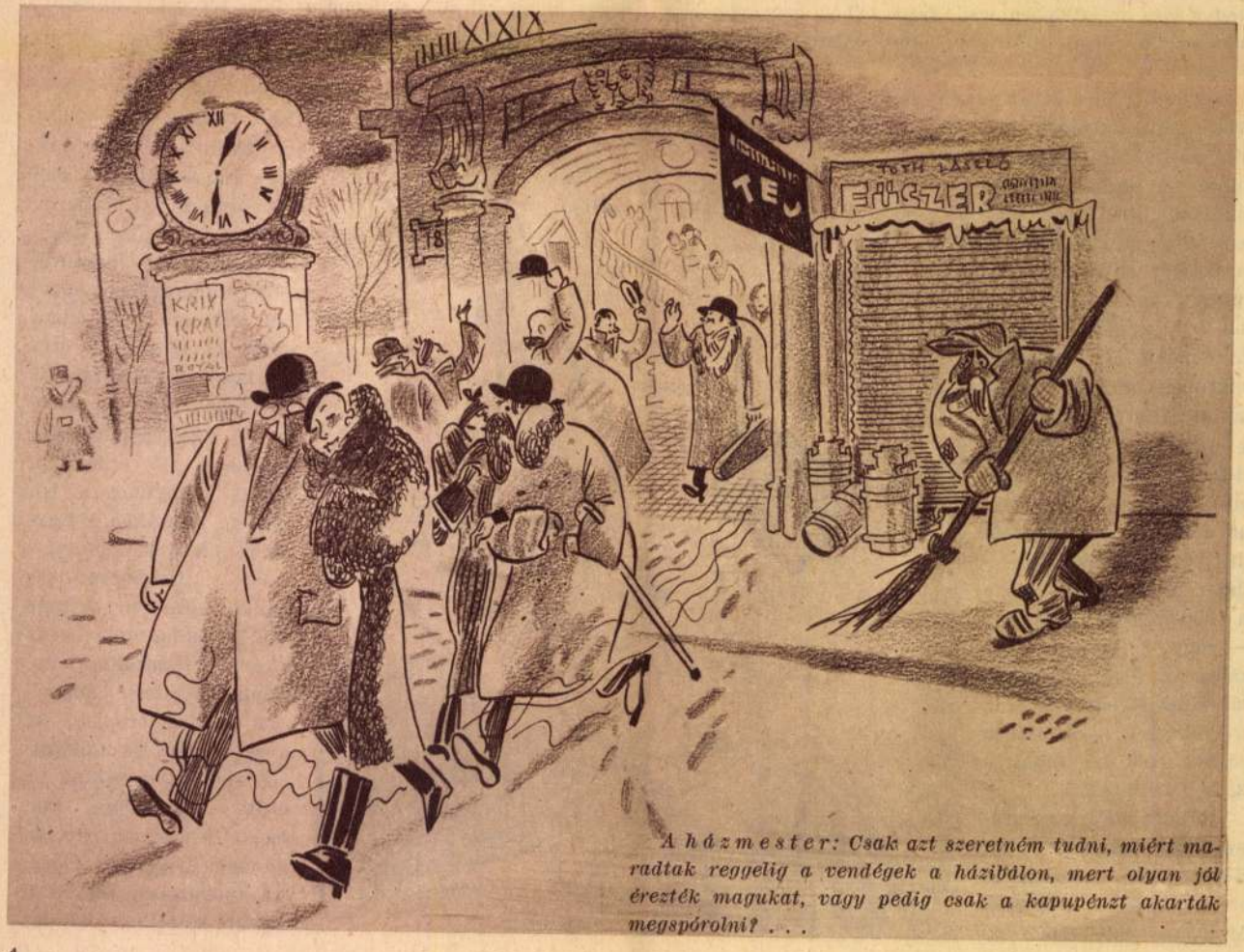

A házmester: Csak azt szeretném tudni, miért maradtak reggelig a vendégek a házibálon, mert olyan jól érezték magukat, vagy pedig csak a kapupénzt akarták megspórolni? . . .

DECKER GYÖRGY
festőműv.

Mosonmagyaróvár

Cselley-ház

TKM 403

7. old.

DECKER GYÖRGY

Gyurkovich – Gy.

89.o.

KUE-Nummer: 00009965
Zeilen (55 Anschl.): 0051

Künstlername: Elekfy, Jenö
Sortiername: Elekfy, Jenoe

Vollmer-Name: Elekfy, Jenö
eigtl. Name: Kirchner, Jenő
Transkription: Kirchner, Eugene
K-Gruppenname: MAPE & Szinyei
UME & Gresham-kör
Geschlecht: m
bildkünstl. Beruf: Maler & Aquarell
Staat(aktuell): Ungarn
GEO-Nachweis: Ungarn
Geburtsdatum: 1895. 03. 03
Geburtsort: Győr
Todesdatum: 1968. 04. 20
Todesort: Budapest
Tätigkeitsort: Budapest & Zebegén
Visegrád & Dömös & Tahi

Elekfy (bis 1940 Kirchner), J
ker, Zeichner, * 3. 3. 1895 Gy
Tahi (begr. in Budapest). Stud
bei Aladár Edvi Illés und Ist
1932 mit Stip. in Paris. 196
1919 Zeichenlehrer an der TU
nasiallehrer in Rákospalota,
der HBK Budapest. 1937 Grü
Nat.-Salons, ab 1941 ordentl
1944 Präs. des Ver. Neuer K
Gresham-Kreises. Ausz.: 193
Landschaftsbild-Preis der Szi
Preis; 1968 Verdienter Künstl

MDK

Decker György, festő, 1812-1914

Egy ontrák táborunk arcképe. Kirf.

Jelzése: Georg Decker 1842.

Ernst Múz. aukc. 54. sz. - Kiáll. 1936 nov. 22-29.

Jegyz. 8. l.

Decker György MDK

Rudolf koronaherceg arcképe

Mücsarnok 1877. dec.16.

Decker György F.M.19.2.

Pesti szül. Fiatalon Bécs, ott tanul Arcképfest. Sok képe pesti kiáll: A tél,* Fürdő leány,* Lantverő nő, A tolakodó pajtás, tanulmányfejek) Ly.N.r.119.

* 1861

* 1860 – 1864

Ányakvi sz.:

Név: .....

Lakcim: .....

Szaktárgyak: .....

Évfolyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

Szaktárgyain kivül tud .....

.....

Tanitást vállal: helyben — vidéken.

Kapott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

Megjegyzések: .....

Decker

Szerepel a „Magyar biedermeier"
c. kiállításon a műcsarnokban

Pesti Napló 1937 XI. 30

Dëcker György, festöm. MDK

A pesti müegylet az legutóbbi"Legközelebbi"/mütárlatból megvette kisorsolás végett:

" Fürdö leány" Festm.

Mi ujság?- A pesti müegylet....
Vas.Ujs.1859.

Decker György

(1819-1894) Pesten született bécsi festőként működött.

Genthon I.: Monumenti artistici Ungheresi all'Estero. Acta Historiae artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

10 l.

DECKER GYÖRGY

Külföldi aukción:
Georg Decker: Portrait des Josef Schönwald, Ritter von Bingenstein in braunem Rock.
Aquarell auf Papier, 24x21 cn. Sign. und dat.: 1842.

Wien, Dorotheum
469. Kunstversteigerung, Dez.1983.
Katalogus 86.old. 734.sz. Taf. 53.

DECKER GYÖRGY

Külföldi aukción:
Georg Decker: Bildnis einer sitzenden Aristokratin.
Schwarze Kreide mit Rothöhung, 34x24,2cm
Sign. und dat.: 1854.

Wien, Dorotheum
469. Kunstversteigerung Dez.1983.
Katalogus 99+100.old. 855.sz.

DECKER GYÖRGY

Külföldi aukción:

Georg Decker: Zwei kleine Madchen am Boden sitzend. - Schwarze Kreide mit Rothöhung, 24,3x33,7 cm. Sign.

Wien, Dorotheum
470. Kunstversteigerung 17-24 Janner 1984. - Katalogus 582.sz.

DECKER GYÖRGY

Külföldi aukción:

Georg Decker: Bildnis einer sitzenden Dame in schwarzem Kleid. - Aquarelle auf Papier, 20,7x15,8 cm.

Wien, Dorotheum
471. Kunstversteigerung 15-20 Febr. 1984. - Katalogus 602.sz. ~~Kép: Taf.26~~.

DECKER GYÖRGY

Külföldi aukción:

Georg Decker: Jungen Dame im Spitzenkleid. - Aquarelle auf Papier, 20,7x 15,8 cm. Sign.

Wien, Dorotheum
471. Kunstversteigerung 14-20 Febr. 1984. - Katalogus 602.sz. kép: Taf.26.

DECKER GYÖRGY

Külföldi aukción:

Georg Decker: Bildnis eines Herren mit Schnurrbart. - Aquarelle auf Papier, 21x15 cm. Sign. und dat. 841.

Wien, Dorotheum
643. Kunstauktion, 13-20 Marz 1984.
Katalogus 613.sz. kép: Taf. 105.

DECKER GYÖRGY

Külföldi aukción:

Georg Decker: Portrat des Schausspieler Gadinelli. Pastell auf Papier, 60x48 cm. Sign.

Wien, Dorotheum
474. Kunstversteigerung, 9-12 Oktober 1984. Katalogus 580.sz.

DECKER GYÖRGY

Külföldi aukción:

G. Decker: Portrait eines Madchens in grünem Kleid. - Sign., dat. G.Decker 842. Aquarelle auf Papier 16x10 cm.

Wien, Dorotheum
475. Kunstversteigerung, 6-9 Nov. 1984.
Katalogus 670.sz.

Decker, Johann Stephan

festő és litografus

1784 — 1844

Lod

Revai XXI. 246. l.

Decker János István, német festő és kőrajzoló; szül 1784 decz. 26-án Colmarban (Elszász); megh. 1844 jún. 25-én Grinzingben, Bécs mellett. Párisban végezte tanulmányait, hova 20 éves korában került, s ahol hét évig tartózkodott. Ezután visszatért hazájába, honnan 1818-ban Magyarországba jött s három évig Pesten élt. Leginkább arczképfestéssel foglalkozott, s itt készített képmásai közül Mednyánszky József báró arczképét 1820-ban Bécsben is kiállította. 1821-ben Bécsbe költözött.

Nagler, G. K.: Neues allg. Künstler-Lexicon. München, 1836. III. 305. l. — *Wurzbach:* Biographisches Lexikon. Wien, 1858. III. 195—196. l.



Decker

Stephan

519. l

Ily művei: Medvegnánszky József, Esterházy János gr. és gr. né, Zichy gr. né, képmásai, stb. 1821 után Bécsbe költözött.

Arcképek festésére 3 évre Pestre jött 1818. a colmari születésű Johann Stephan Decker, m. mágnások hívták ide a pári si tanultságú s ízlésű művészt és ellátták munkával. #

LykaMagymú1800-50

Zichyek 15-7, 519. l

és Esterházyak számára dolgozott Stephan D.

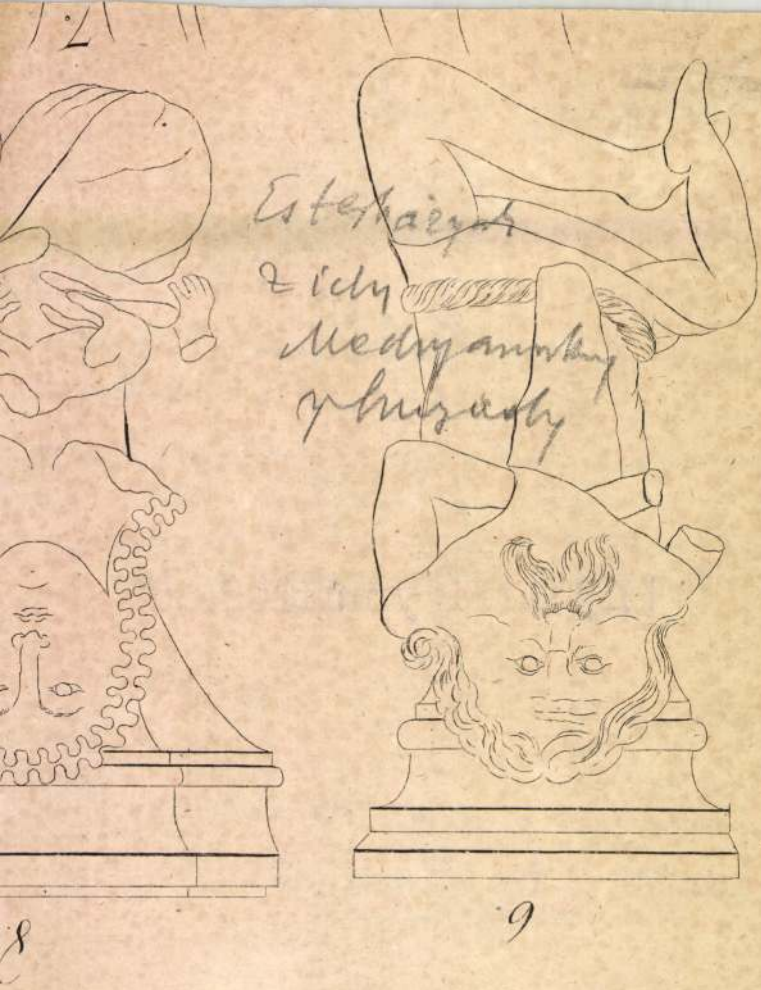
2
Esterhazych
z ichy
Medyanowskiej
y huzarów
8
9

Postkarte

Herrn

DECKER JÁNOS István német festő és kőrajzoló (1774—1844). Életrajza, magyarországi működése és bibliográfiája Sz-Szi. Lex.-ban. —

Buchhändler und Antiquar

LEIPZIG C1

Königstraße 29 • Postschließfach 163

Datum.....

Herrn Karl W. Hiersemann, Leipzig

Senden Sie aus Katalog Nr. **594**
Please send from your catalogue no.
Veuillez m'envoyer de votre catalogue no.

Nr.	*Stichwort*	*Preis*

Name: .....

Ort: .....

Straße: .....

Az 1810—20-as évek fordulóján néhány évig Pesten tartózkodott a kolmári származású Joh. Stephan Decker, akinek csak egy magyar vonatkozású arcképéről, Verancsich esztergomi érseknek, bizonyára az Abbondió-féle szép érem után festett portréjáról van tudomásunk (18). Többet dolgozott magyar számlára két fia, Gábor és György (19).

vállakozásokba fogtak. A 20-as évektől kezdve egymásután jelennek meg a rézbe metszett, vagy litografált táj- és arckép, valamint a dicső nemzeti mult s a jelen nevezetes eseményeit ábrázoló sorozatos kiadványok, amelyek nagy példányszámuknál és olcsóságuknál fogva széles rétegben terjedtek el, s alkalmasak lehettek arra, hogy a művészek és közönség között összekötő kapcsolatokat teremtsenek, hogy a közönségben esztétikai vágyat ébresszenek.

Az összes grafikai eljárások között legolcsóbb, s a polgári társadalom igényeinek és képességeinek legjobban megfelelt a kőrajz. Nem kívánt nagy technikai felkészültséget, úgyhogy művészeink, akik a tudásnak sokszor csak épen a kezdetén álltak, bátran veszik kezükbe a vegyikrétát, vagy rajzolnak tussal kőre, hogy az erről sokszorosított lapok ennek a kornak mecénásai, a kispolgárok kezébe kerüljenek. A magyar litográfia eleinte igen kezdetleges volt, s sohasem érte el a francia kőnyomat magas színvonalát, de a művészi élet kialakításában, a közönség és művészek összekapcsolásában és nevelésében, a kiállítások és nyilvános gyüjtemények pótlásában nagy

Decker Johann, Stephan

mil. Colmarba 1784
† Grinzing b. Wien
1844

wid

Sch L. 123. l.

Decker St.

festō

l.

Pataki 51.

163. l.

Decker Janos István

festő

szül. 1784 dec. 22 Kolmar + 1844 jun. 25, Becs.

Saurau grófné szül

Hunyady grófnő

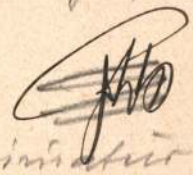

Miniatur arckép

pentstöl.

Hinesen repr.

Lemberger, Ernst

Meisterminiaturen

aus fünf Jahrhunderten

Stuttgart 1911. 28. tábla

(Künstler-Lexikon der

Miniaturmalerei,

26. l)

Budapesten is munkódott

MŰEMLÉREK ORSZ. BIZOTTSÁGA
710-1909
Kkor

I D E I G

4148,85 korona azaz négy

lérről, mely összeget a

év első felében szállít

az erdélyi püspöki urad

tént kifizetést, a gyul

számára mint XV. részle

leszámolás kötelezettsé

B u d a p e s t, 1909. augusztus 8.

T. Ferenc:

Decker, St

Dolgozó szobájában:

A szőnyeggel bevont teremben iróasztalánál ül a fejedelem és a kezeiben lévő irást olvassa. Az asztalon irókészüléket, iratokat és levélmérleget, a balról lévő iróállványon fekvő könyveket és irásokat látunk. A szekrényeken kívül itt-ott egy-egy szék s az ablaknál két virágedény és kaliczkában lévő madár köti le figyelmünket. Az ablakon át a Burg belső udvarára nyilik kilátás. Felirata a kép alatt:

„ARBEITS CABINET SR MAJ. KAISER FRANZ T. VON OESTERREIH"

ez után két sorban: „Ihrer Maj. der Kaiserinn Caroline Auguste"

legalól jobbra: „in tiefster Ehrfurcht gewidmet von St. J. Decker"

balra: „In Commision bey. Math: Artaria am Kohlmarkt"

s alól balra: „St. Decker, delin."

s jobbra: „J. Kovatsch, sculp. Viennae"

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 25.6 : 34.6 s a réilapnak 32.45 : 40.5 t/m.

Ltsza 8926

~~XXXX~~ 156/95 N° 5.

Decker, Stephan (1787-1844)

„Városkapu nő képmása" Pasztell
85x65 cm J. o. Decker Védett.
Kikiáltási ár: 15000 Ft.

BÁV 52.Képaukció Katalógus,Bp.1980.szeptember

Magy. Nemz. Renaissance 2. Társ. IV. aukciója Bp. 1923.

90. **Carreno de Miranda, Jucin** (1614—1683):

HÖLGY MELLKÉPE. Olajfestmény, vászon, 90—78 cm. — PORTRÄT EINER DAME. Öl auf Leinwand.

91. **Cauder, M.:**

IFJUSÁG. Pasztell. 55—40 cm. Jelezve alul balra: Cauder M. — JUGEND. Pastell. Bezeichnet links unten: Cauder M.

92. **Cremonai festő,** XVI. század:

KRISZTUS A KERESZTEN. Olajfestmény, vászon. 33—44 cm. — Cremonesischer Maler, XVI. Jahrh. CHRISTUS AM KREUZE. Öl auf Leinwand.

93. **Dombrowski, S.** (XIX. század):

NAPLEMENTE A TÓNÁL. Olajfestmény, vászon. 60—80 cm. Jelezve alul balra: S von Dombrowski 99. — SONNENUNTERGANG. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: S von Dombrowski 99.

94. **Decker, Johann Stefan** (1784—1844):

KÉT FIATAL HÖLGY ARCKÉPE. Akvarell. 280—24 cm. Jelezve alul balra: Decker 835. — PORTRÄT ZWEIER JUNGEN DAMEN. Aquarell. Bezeichnet links unten: Decker 835.

95. **Diepenbeck, Abraham van** (1596—1675):

ÁMOR. Olajfestmény, vászon. 63—48 cm. — AMOR. Öl auf Leinwand.

96. **Dou, Gerard** (1613—1675):

A MÜVÉSZ ÖNARCKÉPE. Olajfestmény, vászon. 32—24 cm. Jelezve középen: G Dou Leyden 1652. — SELBSTBILDNIS. Öl auf Leinwand. Bezeichnet in der Mitte: G Dou Leyden 1652.

97. **Duck, Jakob** (1600 kör.—1660 ut.):

HADITANÁCS. Olajfestmény, fa. 32—42 cm. — KRIEGSRAT. Öl auf Holz.

98. **Eeckhaut, Gerbrand van den** (1621—1674):

KATONÁK A KORCSMÁBAN. Olajfestmény, fa. 48—37 cm. Jelezve alul balra: G. v. den Eckhout 1661. — SOLDATEN IM WIRTSHAUSE. Öl auf Holz. Bezeichnet links unten: G. v. den Eckhout 1661. *(Illusztrálva az V. táblán.)*

99. **E. P. jelzésü festő** (XIX. század):

NŐI ARCKÉP. Akvarell. 14—105. cm. Jelezve alul jobbra: E. P. — FRAUENPORTRÄT. Aquarell. Bezeichnet rechts unten: E. P.

100. **E. P. jelzésü festő** (XIX. század):

NŐI ARCKÉP. Akvarell. 14—10.5 cm. — FRAUENPORTRÄT. Aquarell.

101. **Flamand mester,** (XVI. század):

KRISZTUS A KERESZTEN. Olajfestmény, fa. 89—58 cm. — Vlämischer Meister XVI. Jahrh.: CHRISTUS AM KREUZE. Öl auf Holz. *(Illusztrálva a II. táblán.)*

102. **Flamand festő** (XVIII. század):

MARAKODÓ KUTYÁK. Olajfestmény, vászon. 21—28 cm. — Vlämischer Maler, XVIII. Jahrh.: BISSIGE RÖTER. Öl auf Leinwand.

103. **Grilhofer:**

ŐRNAGY ARCKÉPE. Akvarell. 19·5—14 cm. Jelezve alul balra: Grilhofer 1850. — PORTRÄT EINES MAJORS. Aquarell. Bezeichnet links unten: Grilhofer 1850.

104. **Haunold, Carl** (szül. 1832):

A HALLSTATTI TÓ. Olajfestmény, vászon. 45—58 cm. Jelezve alul balra: H. — DER HALLSTATTER SEE. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: H.

Decker, Joh. Stefan

105. **Hausleithner, Rudolf** (szül. 1840):

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS a császári udvar jelenlétében zárókő letételi okmányt ir alá. Olajfestmény, vászon. 52—80 cm. Jelezve alul jobbra: Hausleithner. — KRONPRINZ RUDOLF unterschreibt eine Schlussstein-Urkunde im Beisein des kaiserlichen Hofes. Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts unten Hausleithner.

106. **Hill, A. E.:**

NŐI KÉPMÁS. Akvarell. 32—25 cm. Jelezve alul balra: A. E. Hill Delt. — FRAUENPORTRÄT. Aquarell. Bezeichnet links unten: A E. Hill Delt.

107. **Hollandi festő** (XVII. század):

IVÓ TÁRSASÁG. 36—45 cm. Olajfestmény, vászon. Alul jobbra olvashatatlan jelzés. — Holländischer Maler, XVII. Jahrh.: TRINKGELAGE. Öl auf Leinwand. Rechts unten eine unleserliche Signatur.

108. **Hollandi festő** (XVIII. század):

FÉRFI BOROSPOHÁRRAL. Olajfestmény, fa. 14—11.5 cm. — Holländischer Maler, XVIII. Jahrh.: MANN MIT WEINGLAS. Öl auf Holz.

109. **Hollandi festő** (XVIII. század):

OLVASÓ ÖREGASSZONY. Olajfestmény, vászon. 29—25 cm. — Holländischer Maler, XVIII. Jahrh. LESENDE ALTE. Öl auf Leinwand.

110. **Ismeretlen festő** (XVIII. század):

A PÁSZTOROK IMÁDÁSA. Olajfestmény, fa. 32—40 cm. — Unbekannter Maler, XVIII. Jahrh. DIE ANBETUNG DER HIRTEN. Öl auf Holz.

111. **Ismeretlen festő** (XVIII. század):

VIRÁGCSENDÉLET. Olajfestmény, vászon. 51—115 cm. — Unbekannter Maler, XVIII. Jahrh.: BLUMENSTILLEBEN. Öl auf Leinwand.

112. **Ismeretlen festő** (XVIII. század):

BUSULÓ FÉRFI. Olajfestmény, vászon. 32—26 cm. — Unbekannter Maler, XVIII. Jahrh.: TRAURIGER MANN. Öl auf Leinwand.

113. **Ismeretlen festő** (XVIII. század):

AZIVÓ. Olajfestmény, rézlemez. 22—18 cm. — Unbekannter Maler, XVIII. Jahrh.; DER TRINKER. Öl auf Kupfer.

114. **Ismeretlen festő** (XVIII. század):

KRISZTUS OSTOROZÁSA. Olajfestmény, vászon. 69—90 cm. — Unbekannter Maler, XVIII. Jahrh.: DIE GEISSELUNG CHRISTI. Öl auf Leinwand.

115. **Ismeretlen festő** (XVIII. század):

VALLÁSI ALLEGORIA. Olajfestmény, fa. 86—57 cm. — Unbekannter Maler, XVIII. Jahrh.: RELIGIÖSE ALLEGORIE. Öl auf Holz.

116. **Ismeretlen festő** (XVIII. század):

A LELÁNCOLT LUCIFER. Olajfestmény, fa. 69—61 cm. — Unbekannter Maler, XVIII. Jahrh.: DER GEFESSELTE LUCIFER. Öl auf Holz.

117. **Ismeretlen festő** (XVIII. század):

NŐ SERLEGGEL. Olajfestmény, rézlemez. 17—12.5 cm. — Unbekannter Maler, XVIII. Jahrh.: FRAU MIT BECHER. Öl auf Kupfer.

118. **Ismeretlen festő** (1800 körül):

KRISZTUS LEVÉTELE A KERESZTRŐL. Olajfestmény, bádog. Ovális, 12.5—10.5 cm. (Rembrandt után.) — Unbekannter Maler um 1800: DIE KREUZABNAHME. Öl auf Blech. (Nach Rembrandt.)

Decker Irén
műhímző

A RÉGI ZÁRDÁK évszázados foglalkozás révén kialakított aranyhímzés technikája olyan változatos, hogy az azokban való elmélyedés és azok alapos ismerése búvármunkát kíván. Keveseknek adatott meg, hogy ilyen féltveőrzött, s néhol már feledésbe ment technikák minden csinját-binját megismerjék. A m. kir. áll. Nőipariskola vezetősége kellő érdeklődés és jelentkezés esetén a rendes hímzőtanfolyam mellett egy külön régi templomi aranyhímzés elsajátítására szánt tanfolyamot is rendez olyanok számára, akik a hímzésben nem kezdők, s akiknek a rendes műhímzésekben kellő jártasságuk van. Így különösen azok nyernek e tanfolyammal sokat, akik már elhelyezkedtek az iparban és megrendeléseket kaptak, vagy szoktak kapni templomi hímzésekre, valamint azok szakszerű javítására. Apácák is sokat nyernek vele, ha megtanulják ezeket a nemes és szép aranyhímzési eljárásokat. A templomi aranyhímzés tanfolyamán az oktatást Decker Irén kiváló tanárnő vezeti, míg a rendes műhímzőtanfolyamot, ami a sok néphímzés-technika elsajátítását is magában foglalja, Kövessi Edith tanárnőnk, a néphímzések nagyszerű ismerője vezeti.

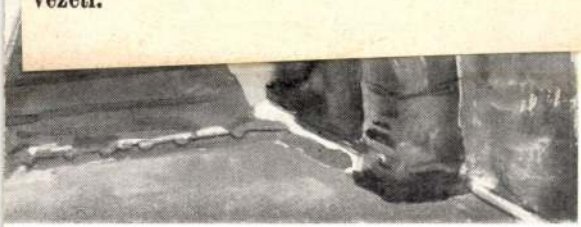

Muskáli 1935. 104. l.

mitverwoben das Lineare. Es begnügt sich zumeist mit losen darstellerischen Andeutungen, die jedoch ungemein charakteristisch wirken.

Das überlegene zeichnerische Können Szönyis kommt auch in den Radierungen graphisch stilvoll zur Geltung. Zum sanften Rhythmus der Linien tritt die milde Harmonie der Schwarzweiss-Töne hinzu. Zuweilen schlängelt sich eine vereinzelte Linie aus dem Netz der Strichlagen ins Leere hinaus. Die Radierung verklingt an den Rändern in das Nichts, aus dem die Phantasie des Künstlers sie ins Leben rief.

Die Thematik der Zeichnungen und Radierungen verweilt im selben Kreis wie bei den Aquarellen. Gleichgestimmt geht das Schaffen des Graphikers und Malers Szönyi aus der Liebe zur Natur und aus schlichter Menschlichkeit hervor. Szönyi ist ein Meister der Idylle. Seiner Kunst wachsen die Bilderfrüchte zu, wie einem Weinstock die Köstlichkeiten der Traube. Er gehört auch zu den Glücklichen, denen, als den Seinen, Gott es im Schlafe gibt.

E. K.

MDK

Decker, Johann Stephan festő
/colmari születésü/
1818-ban jött Pestre

megfestette Mednyánszky József br.
Esterházy János gr. és gn.-né
Zichy gr.né képmását

Ltdb IV. 125 l.

MDK

Decker János István, festöm.
1784-1844

1o6. Férfi képmás. Vizf. 16x13 Jelzett.

Festmények, rajzok,metszetek. -97.aukció.
Árv. Közl. 1941. márc. 2.rk.sz. Kat. 21.1.

Decker Johannes Stephan MDK

"Nyitra - Zerdahely Lőrinc"
arckép - rézmetszet

Decker, Johannes Stephan - Ehrenreich
Megjelent : Nyitra Zerdahelyi Zerdahely Lőrintz'
versei. Buda 1818.

62.o. vö. 67.o. 27. jegyzet.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67

Decker /Johann Stphan/ MDK

Pataky felsorolásához csatolandó ujabban előkerült Ehrenreich lapok.
/Rózsa György hatot sorol föl, köztük:/
"Nyitra Zérdahelyi Lőrintz" Jelz: Decker del. - Ehrenreich sc. Pest. Pentezomederu rézmetszet. 16,9x 10 cm. Megjelent: Nyitra Zerdahelyi Zerdahely Lőrintz' Versei. Buda 1818.
Bedő Rudölf gyüjteménye.
67.o. 27. jegy. c/

Rózsa György:Ehrenreich Ádám forrásai. 67.o.27je g

Müv. Ért. 1959. VIII. Évf. 1. sz 61-67.o.

MDK

Decker /Johann Stephan/

Decker től litografált

Kohary Ferencet ábrázoló lap elmosodott szignaturája miatt

tévesen "Duner" néven szerepel az irodalomban.

67.o. 26,d/jegyzet

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Müv. Ért.1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67.o.

M.D.K.

Decker Johan Stephan, rajzoló

Martino Kotának Verancsics érsekről 1572-ben készült rézmet zetét rajzolta kőre 1825-ben Ehrenreich Sándor Ádámnak "Icones Principum" c. sorozatához. A felirat szerint a bécsi császári könyvtár eredetije után készült 160.o. Fendi Péter után rajzolta.

Gennerné Wilhelmb Gizella: Martino Kota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretetrjesztő Kiadó. Bp. 1955

Decker Johann Stephan

MDK

"Verancsics Antal"

arckép - [illegible]

Rota, Martino - "Fendi" - Decker, Johann Stephan litográfiája. 1825

65.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Műv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67.o.

Ø Decker József

Munkestett

Bp.

l

Betnár

127. l.

HELYSÉG

SOPRON.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Sírem

KOR

17

ŐRZÉSI HELYISÉG

Városi Muz. Kerje.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Reisch Tobias síremléke

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Két szobor és három

FÉNYKÉP, RAJZ

Ø
mücs
céd
2

Decker P. rajzoló

Engelbrecht Martin
rézin

A magyar ember jellemzése
a XVIII. század felfogásában.
1730-40. között készült rézin
Fenti rajza után ké-
szült. Kiadta Martin Engel-
brecht Augsburgban.

Repr.

Magyarmuvelodtort
IV. 140. l. 656. l.

I.



Decker P. rajzoló

Corvinus Joh. Aug.

mnis rezin.

céd

III (VI.) Károly király

l.

Harsányi

366. z.

26. l.



„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Decker P. rajzoló

Schifflen, Georg

Heinrich

rezin

III. [VI] Károly

Király

l.

Hassányi

367. 4.

27 l.

Decker P., német rajzoló a XVIII. század első felében. Magyar vonatkozású műve: Hungarus. Allegorikus kép. Ívrét alakú rézmetszet. Jelzése: P. Decker del. Martin Engelbrecht excud. Aug. Vind.

Tört. Képcsarnok grafikai gyűjteménye, Budapest.

Decker, Paul

11274

Elisabetha Christina.

A Barcellona városát és vidékét feltűntető lap előterében, hol sátort állitottak fel, fogadja III. Károly a főméltóságok jelenlétében menyasszonyát Elisabetha Christinát, a ki fölött a megnyilt felhőkön Jupiter és Juno trónolnak. A keretet oszlopok és allegoricus ábrázolások képezik, a melyeket amorettek tartanak és a melyeknek feliratai: ~~[illegible]~~ SOLI ET SEMPER, IVCET ET INFLVIT, SINE NVBE PLACET, TERRIS CLARESCET VNDES és SIGNAT AD ASTRA VIAM. Felirata a „Nach sehnlicher Erwartung" kezdetű és einige „Tage lang Celebrirt" befejezésű szöveg előtt a talapzat elején:

Wie die Königl. Braut Elisabetha Christina, aus dem Hause Braunschweig Wolffenbüttel, vō Ihro König. Maj. Carolo III. zu Barcellona empfangen ū. Prächtigst heim geführt worden.

alól balra: Paulus Decker Archit invent. et delin.
középütt: Cum Grat. et Privileg. Sac. Caes. Majest.
Ieremias Wolff excudit Aug. Vind.
jobbra: Iohan August Corvinus Sculpsit.

Rézmetszet, méretei a rézlapnak 42.3:37.8 cm.
Szn. 168-909
1570-909-12

0

Decker Tivadar építész.

Szül: Budapest. 1884.
Oklevelet nyert 1912.

Műegyetem

1. Tisztviselői fizetéstől

1. E havi fizetésükért

4. Nyersanyagtól

5. Szállítási és egyéb költségek

6. Munkabéroktől

14. Lajstrom szerint 1-15-ig

8. Tűzbiztosítástól

22. Május 1 - okt. 31. ig

10. Hirdetéstől

25. Reklámért fizettünk

11. Munkabértől

J Deckert Gabrielle

Terfi lépmás, miniatür,
repr.
Árverési Csarnok aukció Kat.
39 oz. 1927. okt.

Erdélyi Nemzeti Múzeum (megalapításának történeti előzményei)

IV. 175.

Deckert és Homolka M.D.K.

A villamos jelző és telefonberendezést a tőzsde palotájával a cégnek adta ki a bíróság.

A budapesti áru és értéktőzsde ..... Bp. 1908, 25 l.

Dechert és Homolka

M.D.K.

A tőzsdepalota villamos világítási berendezéseit készítette a cég és a leszámolásnál fel vannak sorolva.

A budapesti árú és értéktőzsde . . . . . Bp 1908, 41 lap

Déczy Kálmán, aszatlosmester

A Pécsett müködött legjelentősebb kisiparosok adattára. Aszatlosok.-1869-ben.szül.1885-ben szabadúlt.atyjánál. 1896 óta speciálista a parkettrakásban.Mühelyét 1913-ban létesitette. 161 .old

B.Horváth Csilla: Mozaikok apécsi Kisipar történetéből az 1930-as években 149.old

A Jan.Pann.Múz-Évk. XIX. 1974. Pécs

DECKERT KÁROLY
festőművész

Bonyhád
Völgységi Múzeum
TKM 316

Aggházy, 1959.

[**Cornelisz.**, *Lambert*, holländ
E.16.Jh./A.17.Jh. in Amsterda
MagyKépLex, 19

[#? - **Cornides**, *Lajos*, Kunstg
Ves/Slowakei), nachweisbar in
MagyKépLex, 19
K.Lyka, A tábl
Művészet 1800-

- **Coronas**, *Bernardus (Berna*
1552 in Eger.
M.Détshy, Munk
építkezésein 1
megyei Múzeumo

[**Coronelli**, *P. Vincenzo Maria*
+1718 ebd.]
MagyKépLex, 19

[**Corradini**, *Antonio*, ital. Bi
MagyKépLex, 19

6? - **Corradus** (Conradus, Konr
(Budapest), +nach 1374.
Magyarországi
E.Marosi, Bp.

[**Čortanović**, *Pál(?)*, Maler, *
MagyKépLex, 19

- **Corte**, *H.*, d.J., Graphike
G.-Ausst.: 196

Decsényi Lucie

festő, Hül. Bpest.
francia állampolgár
Sabatté M. F.
tanítványa

l.

Parisi Salon 1931
656, 657. sz

Decsényi Lucie

PH
933

— **Magyarok a párizsi Tavaszi Tárlaton.** Párizsból jelenti a *Pesti Hirlap* tudósítója: A Grand Palaisban most megnyílt *Tavaszi Tárlat* rengeteg anyaga, sajnos, nem üti meg a szokásos színvonalat sem. Francia részről a festők közül jóformán csak *Jean Gabriel Domergue* emelkedik ki, ez a Cannesben élő, eddig főkép farsangi és társadalmi ünnepségek rendezésével foglalkozó művész, aki most a fürdőélet henye báját visszaadó, barnás lehelletü vásznaival és félmeztelen, de kalapos hölgyképeivel arat sikert. Ezzel szemben *Van Dongen* legujabb női arcmása ujabb bizonyság már elkönyvelt hanyatlása mellett. A szobrászok küldeményei közül *Landowsky* mester hatalmas gránitszobra: „Franciaország" köti le az érdeklődést tömbös, leegyszerüsitett megoldásával. Ami az itt élő idegen művészeket illeti, legnagyobb részüket megakadályozta munkájukban a válság; igy a magyar kolónia tagjainak legkiválóbbjaival se találkozik az ember. *Decsényi Lucie* „Vizparton" című vászna színösszetételeiben szerencsés, ellenben *Konrád Ignác* festménye, a „Telivér", inkább nagyitott fényképként hat. Két szobrászunk: *Liszkai-Kovács Zoltán* és *Lovas-Kunváry Lilla*, előbbi gipszével, a „Vágyódás"-sal, utóbbi bronz női portraitjával a hagyományos akadémikus formanyelv hive; *Lichtig Elek* „Balalajká"-ja már élénkebb és egyénibb. Legjobban szerepel *Hiesz Géza*, az üvegszobrász; tizenkét kiállitott dísztárgya mai izlésről, összefogó készségről s egyre fejlődő technikai tudásról tanuskodik. *(g.—l.)*

PK 1933 D. 7.

DÉCSEY Ede

MIKLÓSI-SIKES Csaba: Adatok az erdélyi fényképezés történetéhez = Fotóművészet, XXXIII.évf. 3/4.sz. 1990

27.

MDK

Décsey Géza

Sarkantyu virág, of.

Akác virágzáskor, of.

N.Szal. őszi tárl. 1920. szept. 8. l.

Decsey Etelka

Sweicer utca /Nagybánya/

Aradi írók és művészek szabad társulásának karácsonyi kiáll. 1917. dec. 5 l.

MDK

Décsei Géza dr.

Décsei G.cd.: Szüle Péter
Magyar Művészet 1929.

DÉCSEI GÉZA
építészet

Pesterzsébet

Magyarok Nagyasszonya temp.

TKM 539

1 db.

MDK

Décsei Géza

Décsei G.: Szüle Péter. Élet 1924. XV. 23. sz. nov.30.

Décsey Géza

Műcsarnok festő Vecsés

1924. tav. Eiáll. 560



Ezüst fibula VI. 133.

Décsey Géza

azonos a rk.
plébanossal
és íróval?
Gulyás Pál M. írók
V. k. 412. l.

Décsei

azelőtt Denk.

Décsey Géza.

1920. Őszi tárlat

Sarkantyu virág, olaj
Akác virágzás, olaj

Nemzeti Szalon

a szolnoki művész-
telepen és Münchén-
ben tanult,
de alig szerepelt
kiállításon.

Décsei Géza

kiáll. Nemzeti szalonban

1920 jan. febr.

Cigányzsor, pasztell

1000.–

Décsey Géza

1920. sept.

kiáll. Nemzeti szalonban

Sarkantyn virág, olaff.

4000.–

Akác virágzáskor, olaff.

2000.–

Lelet, szentgróth- polgárvárosi Kavics-
bányai VI. 124.

dr.Décsey Géza, iparmüvész

Az Orsz.M.Kir.Iparmüvészeti Iskola tanarai,tanarsegédek,&segédtanárok/,-dr.Décsey Géza,-1938-1940.-
Egyhazmüvészet 53.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatasi rendszere és forrasai 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Ø Décsey Iván

faipari

l. Budiparrajzisk

1938-39. 15 l.

739.

żve. Előre fésült haja, szemöldöke, hosszú bajuszára kötött nyakkendőjének csipkés végei lelóg-

ra, méretei 71:57.7 Cm.

rchlyemuzeumból. 107/95. № 173.

107/95:173.

MDK

Décsey Kelemn, ács

A nagybányai /Szt István/ "templumnak az piacz felöl valo porticussa" fedelének javitásán dolgozott 1600-ban.

572.o.

Szász Károly: Adatok a nagybányai képirók, kő- és fafaragók történetéhez.
KelemenEml. 566-576.o.

Ø Décsey István

1875/76

Fehérpzőmfőiskévk

1932-33. 75 l.

peintres de l'école flamande et noi-

Décsey István

faipar

l. Budiparrajzisk

1939-40, 17 l.

Török IV. ~~199~~ 198.

Décsey S. MDK

Országházi pályaterv, vizf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

M.D.K.

Decsey

2

nevét említi a nevező, igen elítélő kritikai megjegyzéssel, mint aki az 1898-évi bécsi jubileumi kiállítás egyik teremének (Seidenhof) tervezője volt, s azt hamis renaissance pompával és agyonzsúfolt szobor-felállításokkal teljesen elrontotta

Hevesi, Ludwig: Acht Jahre Sezession. Wien, 1906. 46.old.

megirva

Décsey Sándor

építész

Budapestről, 1874-

ben 21 éves

Décsey Sándor, építész, Budapestről, 21 éves korában, 1874 okt.-ben iratkozott be és 1878 júl.-ig az építészeti szakosztályon Hansen tanítványa volt. 1877-ben egy római fürdőt ábrázoló tervével az udvari díj aranyérmét nyerte.

lásd Fleischer Bécs 36 l.

Doszkár János és Ferenc

Háztalarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Décsey Sándor

építés

L.

Kendrey-Kentiványi

370. l.

III. Ferdinand:

Mellig, kissé jobbra fordult
Forgó ~~Fejen~~ prémkalpag, ~~van~~ éldöves fo
nincs. ~~Prémes~~ Palástjának ~~n~~
tőse felett pedig az aranygyapjasren

„SERENISS. AC. POTENTISS. PRINC
ET BOHEMIAE, ARCHIDVX. AVST
WIRTEMB. COMES. HABSP. TYRO

a kép alatt hat sorban:

Fertur Idumaeam nunqu
Qvin manet ingesto pon
Haec oneris patiens super
Vertice, nec premitur m
Sic tuus est animus Vict
Qvo magis opprimitur

ettől jobbra: „Wolf. Kilian scalp.
a kép fölött: „FERDINANDVS der
Hungern vnd

Végre az „o ij" jelzésű lap t
Oesterreichischen Kayser,
Begräbnuß" olvasható.
Rézmetset, méretei a hatte

MDK

Décsey Sándor, Budapest

udvari díj.

1877. aranyérem

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. nevére
Fleischer Béce. 99. l.

MDK

Décsey Sándor

1878. Utazási ösztöndij.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs. Fleischer, Bécs. 106.l.

Decsi Anna, [ ]

L: Orosz Irtván

(harangozó): Egy pályázat tanulságai 2

Esti Hirlap, 8 p. 1980. ápr. 18.

Dévsi István

Díjat nyert
a takarékossági karikaturo
kiállításon a BM. kiall. termében

Magyar Hírlap 1968 XI. 2.

DÉCHY FERENC, térképész, /1909/

ULBRICH könyve II. részében Burgenland és környező államok községi térképei, legtöbb 1770 után. A korai arányai premetrikus korból valók, a későbbiek legtöbbje méterrenedszerben készült és nagyrészük a bpesti Állam nyomda terméke. A térképek szerzői többségükben magyarok, így Déchy Ferenc is. 289.old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrieg: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.sz. Szombathely

Déchy Istvánné

A Knetty u. 19. sz. alatt, Klammer Mariska műtermében rendezett kiállitásról számol be C —io /Carpaccio/.
A kiállitáson részt vettek: Klammer Mariska, br. Wersebe Mária, Rónay Márta, Korányi Sarolta, Pünkösti Böske, Stetina Bella, Szüts Ilona, Déchy Istvánné, Rötzer Paulette, Gyarmathy Ildikó, Lipthay Angi, Storer Mici.

Az aláhuzott neveket a kritika együtt emliti meg, elismerve izléses csendéleteiket.

ÉLET, Bp. 1910. dec. 11. II. évf. 48. sz. 749. lap.

Decrell Kinga

Decrell Kinga festőművész, Dlauchy Ferenc grafikus és Rácz Lajos üvegkompozicióiból kiállitás nyilt a Derkovits Gyula Ifjuságí Klubban.

Magyar Hirlap 1974/86 8.old.

Decrell Kinga, [ ]

herepel az Derkovits Gyi.
klubban megnyílt tárlaton

—:o Tárlat

8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. ápr. 17.

Decsi szövetkezet szövőnői

Terítő

repr. 19.

Perczel Erzsébet: Szőttes. Bp. 1962.

Decsi szövetkezet szövőnői

Terítő

repr. 20.

Perzsel Erzsébet: Szőttes. Bp. 1962.

Decsi szövetkezet szövőnői

Ruhaszövet
repr. 21.

Percsel Erzsébet: Szőttes. Bp. 1962.

Decsi szövetkezet szövőnői

Pásma részlet

repr. 18.

Perczel Erzsébet: Szőttes. Bp. 1962.



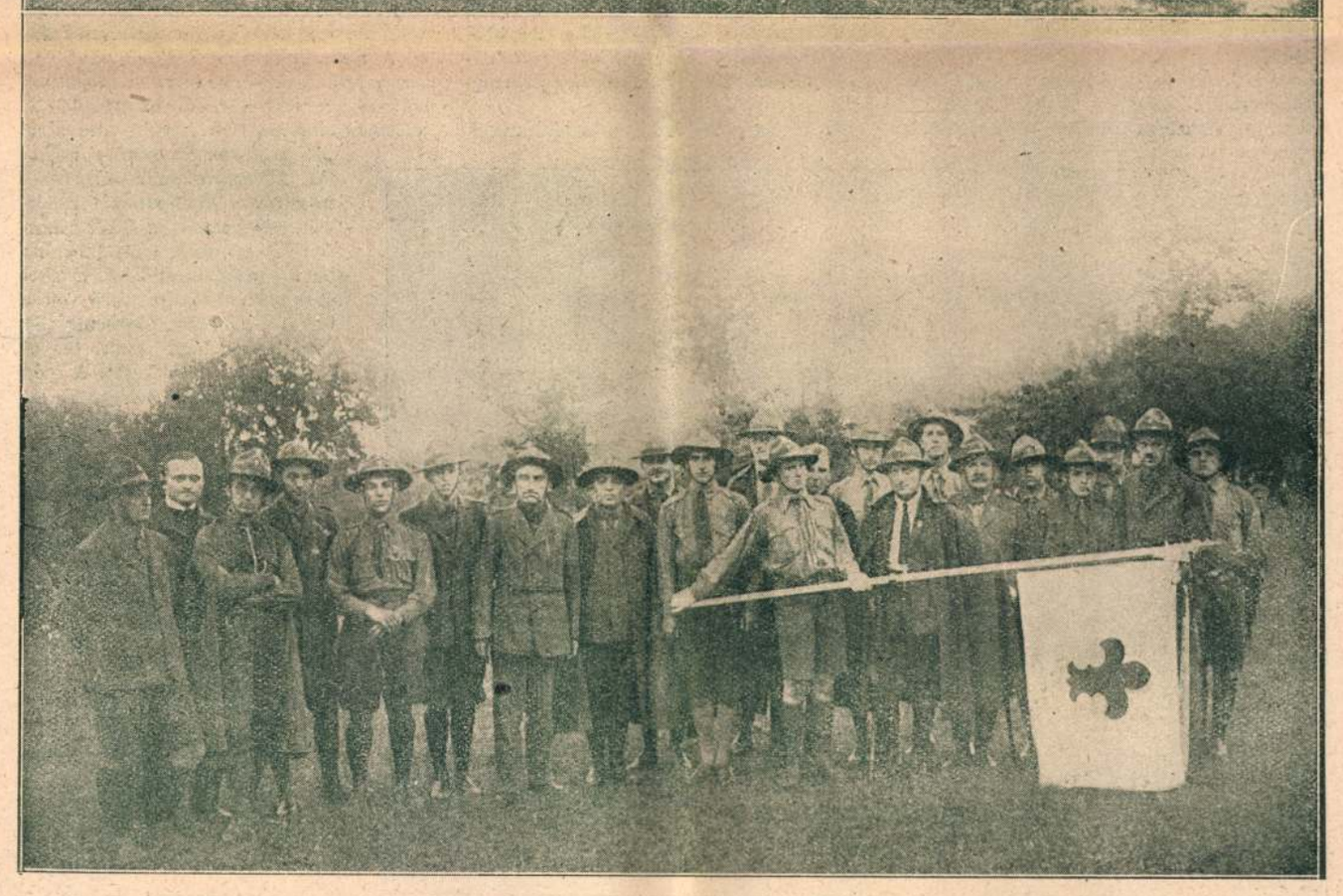

A kecskeméti középiskolák atlétikai versenyéről: Pihenő leánycsoport. — Az alsó kép: A Regnum Marianum cserkészcsapatának tavaszi szemléjén szentelték fel az Erdélyből kapott irredenta zászlójukat

A decsi gyöngyvirágszálak . . .



A honfoglaló Árpád idejéből fennmaradt magyar szállások közül sok,sok ősi eredetü magyar szépséget, szokást, hagyományt és a nem elegyült vérben élő testi-lelki tulajdonságot megőrizett a tolnamegyei ősmagyar község: *Decs*... Szinmagyar református nép lakja. Öt- vagy hatodfélezren lehetnek. Jómódúak. Barátságosak. Őseik dandárát *Ete* és *Bojta* főpedelmi személyek vezérelték e tájra. Ete vezér várának ásónyomai megtalálhatók Decs határában.

A *Sió, Kapos, Sárvíz* duzzadó medrei és kiöntései az idegenektől szintehogy megközelithetetlen rejtelmes zárt-földdé, a süppedékek, ingoványok, uszó tápok csodavilágává nemesitették a *Sárköz-vidéket*. Szekszárd dombjairól itt szürték a *„Hármas kistükör"* szerinti *„erős, de főfájós veres bort"*. A rőfös nagy hal errefelé termett. A réti tölgyek itt kinálkoztak *látó- és őrfául*. A nádasoktól rejtett, a gyilkos vizek által védett magyar falvakhoz az ellenség s az idegen szellem beférkőzni talán soha nem is tudott?

A láthatár itt nem messze terjedt; ám a keveredési alkalom is itt a legritkább volt. Az elzárkózott halász, vadász, pásztorkodó Sárviz-menti nép hasonlatossá vált ősrétjének a mélységekbe legyökeredző, csodadus virágpompát kináló növényzeteihez. Teste-lelke tisztaságát megőrizte.

Az ármentesités óta itten a nádtorzsák fészkeiből buzakalászos mezők támadtak ujabban. Ám, nem minden tóállás száradt ki. A vizerek tükrén még ringatódznak bársonyzöldfejü vadkacsák. Fonogatnak halfogó *„varsát"* a decsi magyarok. A tolnai lakodalmas táncok változataival az *„öregek tánca"* sorra-sorrakerül. A szorgos nők szőtteseket készitenek. Szinpompás ruháikon minthacsak az ősrét minden himes virága ott tarkulna büvös virágbokrétaként. E *„bokorugró"* viselet célszerü volt a vizektől átszürt, süppeteg földön. De ez mind csak be- és összefoglaló aranykeret. A szép decsi nők maguk a legszebb virágok. A magyar faj szende bája, egészséges nemessége érintetlenül mosolyog hamvas arcukról, szemükből. Valamennyi szépséges magyar decsi menyecskére, lányra illik, ráillik a *gyöngyvirágszál* nevezet, hogy a magyarok Istene áldja meg őket.

Móricz Pál



Decsi lányok gyülekezése a templom előtt

*

Öreg, háborviselt decsi magyar halfogó „varsát" fonogat



Decsi leány ünneplőben. — Kálvinista menyecske. — Elek Judit felköti a selyemkendőt szomszédasszonyának. — Templomozás előtt

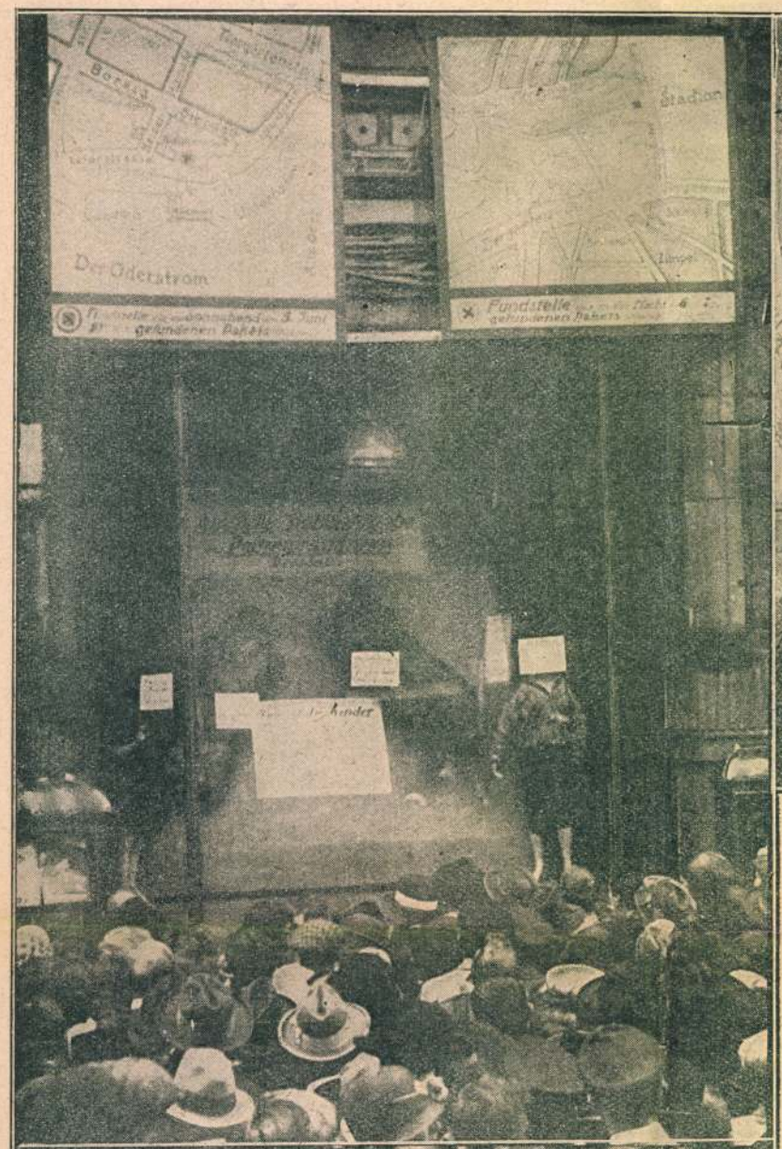





„Egész Boroszló nyomoz a gyermekgyilkos után"

A boroszlói rendőrség — mint az első kép mutatja — a város egyik legforgalmasabb helyén kibérelt egy áruházkirakatot, ahol viaszbábukra huzta a boroszlói bestiális gyermekgyilkosság két kis áldozatának ruháit és kiállitja a csomagokat is, amelyekben a meggyilkolt testvérpár feldarabolt holttestrészeit megtalálták. Részletes személyleirás, tanuvallomások vázlata és két térkép, amelyeken a pontos helyet tüntetik fel, ahol a kis holttesteket meglelték, — egészitik ki az óriási érdeklődést keltő kirakatot, amellyel a rendőrség a nagyközönség segitségét kéri a nyomozáshoz. Ugyanekkor nálunk a budapesti rendőrség még a helyszinére sem engedi a lapok tudósitóit és a sajtót s vele a nagyközönséget teljesen kirekeszti a nyomozás munkájából. Ezért mutat a kinyomozatlan bünügyek statisztikája Németországban és Magyarországon — olyan feltünő különbséget.

*

A másik képünk a nevadai „ikerfáról" készült. A sok évszázados fa furcsa növésével magára vonja a turisták figyelmét, akik szivesen ránduInak ki erre a környékre, hogy 40 méter átmérőjü lombkoronája alatt megpihenjenek. Kétségtelen szerencséje a faóriásnak, hogy nem székesfővárosunk humuszában látták meg sziklevelei a napvilágot, különben a magisztrátus jóvoltából már régen megstuccolták, megpucolták volna etonformára lombkoronáját, akár az idei tavasszal a Népliget, meg körutak szép nagy akácfáit...

*

Harmadik képünk egy halálváró hindut mutat be. A hinduk egyik szektája ugyanis, ha megöregedett s közeledni érzi halálát, visszavonul a mindennapi élet zajától s napestig imádkozva készül a halálra. Az imádkozásnál felváltva megjelennek hozzátartozói is.



ATV GALÉRIÁJA



A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
a Magyar Televízió Képzőművészeti Osztálya
meghívja Önt 1983. november 17-én,
délután 17 órára a Vigadó Galériába
DECSI ILONA és KÉRI IMRE
grafikusművészek kiállításának megnyitására.
Megnyitja: D. Fehér Zsuzsa dr.
A TV Galériájának adásnapja: 1983. november 24.

83-1663 DNy

A kiállítást rendezte:
D. Fehér Zsuzsa dr.
A katalógust tervezte:
Sós László
Fotó: Németh István
Felelős kiadó: Fazekas János
Ára: 5 Ft.





Grafikus házaspár mutatkozik be. Megszállott emberek. Technikát, stílust kutatnak évek óta. Ketten, kétféleképpen. Ami közös bennük, az a világ mélyebb, teljesebb értelmezésének vágya, azért használnak többféle eszközt, azért ismétlik, fokozzák témáikat.

Decsi Ilona élményeihez, az emlékezés finom, elégikus hangulatához a tűhegyes ceruza illik leginkább. Ebben érte el a lebegést, súlyos gondolatok látszatra könnyed megjelenítését. Az ember érdekli, a test láthatatlan, alig derengő fényeinárnyai: az arcokba írt sorsok, álmokba kivetülő szorongás. Ha olvasmányait idézi, akkor is sajátjává válik a szöveg a költők, írók hite, igazsága, szenvedése. Mívesség, a részben az egész kifejezési vágya vezérli. A hófehér papírfelületen leheletkönnyű satírozással őrzi meg a vonalat és egyben plasztikussá formálja a kiválasztott jelenetet. A tárgyak élővé válnak keze alatt és beszélni kezdenek. Rézkarcai más módon közelítik meg az emberi lelket. Szereti a régi fényképek múltat idéző hatását, a magány, az elrévedés pillanatait. Így választja ki azokat a képben alig elmondható érzelmi tartalmakat, amelyek a grafika féltónusaival, a környezettel, az időbeli távolság élet-díszleteivel a nézőt megragadják. Szomorú-szép világában a női elérzékenyülés otthonra talál.

Kéri Imre szigorúbb, fegyelmezett, nagy feladatokkal birkózó alkat. Nagyméretű rézlemezeket munkál meg, s a csupasz fémet támadja különleges szerszámokkal. Igényes, hosszú kísérletezés után születik meg a hidegtű és a mezzotinta nyomat, amely minden nyomtatásnál más hangsúlyokat kap. Több lemezről nyomtatja színes rézkarcait, technikai újításai mindig a tartalmat teszik szuggesztívabbá. Tiszteli nagy elődeit és vallja, hogy mindent ki lehet fejezni a grafika nyelvén. Sötét, egyenletes felületből villannak elő a világosabb részletek, raszterpontok sokasága szólítja életre az ábrázolást. Titokzatosak képei, s talányosak is a maguk módján, hiszen szívesen kalandozik a történelemben, irodalomban, zenében, ahol tárgyakra, figurákra bízza mondanivalóját. Bársonyos felületek szépsége nem vonja el a figyelmet arról, amit az élet és halál örök témájából és személyes indulatainak, emlékeinek drámai-gondolati tapasztalataiból átadni kíván.

Különös, hogy eltérő stílusú munkáik ellenére mennyire közös bennük az emberi-művészi felelősségérzet és az együttérző, lírai azonosulás emberrel, korral, a lélek dolgaival és a kultúra kincseivel.

D. FEHÉR ZSUZSA dr.

Decsi Ilona 1950-ben, Budapesten született. A Művészeti Gimnázium tanulmányai után a Képzőművészeti Főiskolán – Szentiványi Lajos osztályán tanult és diplomázott. 1977-től 1980-ig Derkovits ösztöndíjas. A Művészeti Alap és a Képzőművész Szövetség tagja.
Első önálló kiállításának dátumja 1975. 1982. Hannover (Decsi–Lacza Márta).
Kéri Imre 1945-ben, Balatonfüreden született. 1966-tól 1971-ig a Képzőművészeti Főiskolán tanul, Szentiványi Lajos, Ék Sándor, Raszler Károly és Rozanits Tibor irányításával.

Kiállításai: 1972. Balatonfüred; 1973. Ferencvárosi Pincetárlat; 1974. Stúdió Galéria; 1978. Velence, Kassel; 1980. Hannover, három hónapos ösztöndíj Hollandiában.

Közös kiállítások: 1979. Ny-Berlin (Kéri–Decsi) és az NSZK más városaiban több társával, 1982. Hamburg (Kéri–Decsi), 1983. Stuttgart (Kéri–Püspöky–Szemethy).

2 és 4 számú fotón Decsi Ilona, 3 és 5 számú fotón Kéri Imre alkotása.



1021

DECSI ILONA

Ifjú alkotók műhelyéből

Mint erről már hírt adtunk, a szekszárdi városi KISZ-bizottság meghívására a nyáron rövid ideig nálunk vendégeskedett a Képzőművészeti Főiskola két végzős növendéke Decsi Ilona és Kéri Imre. Itt készült munkáik közül mutatunk be egy tusrajzot.

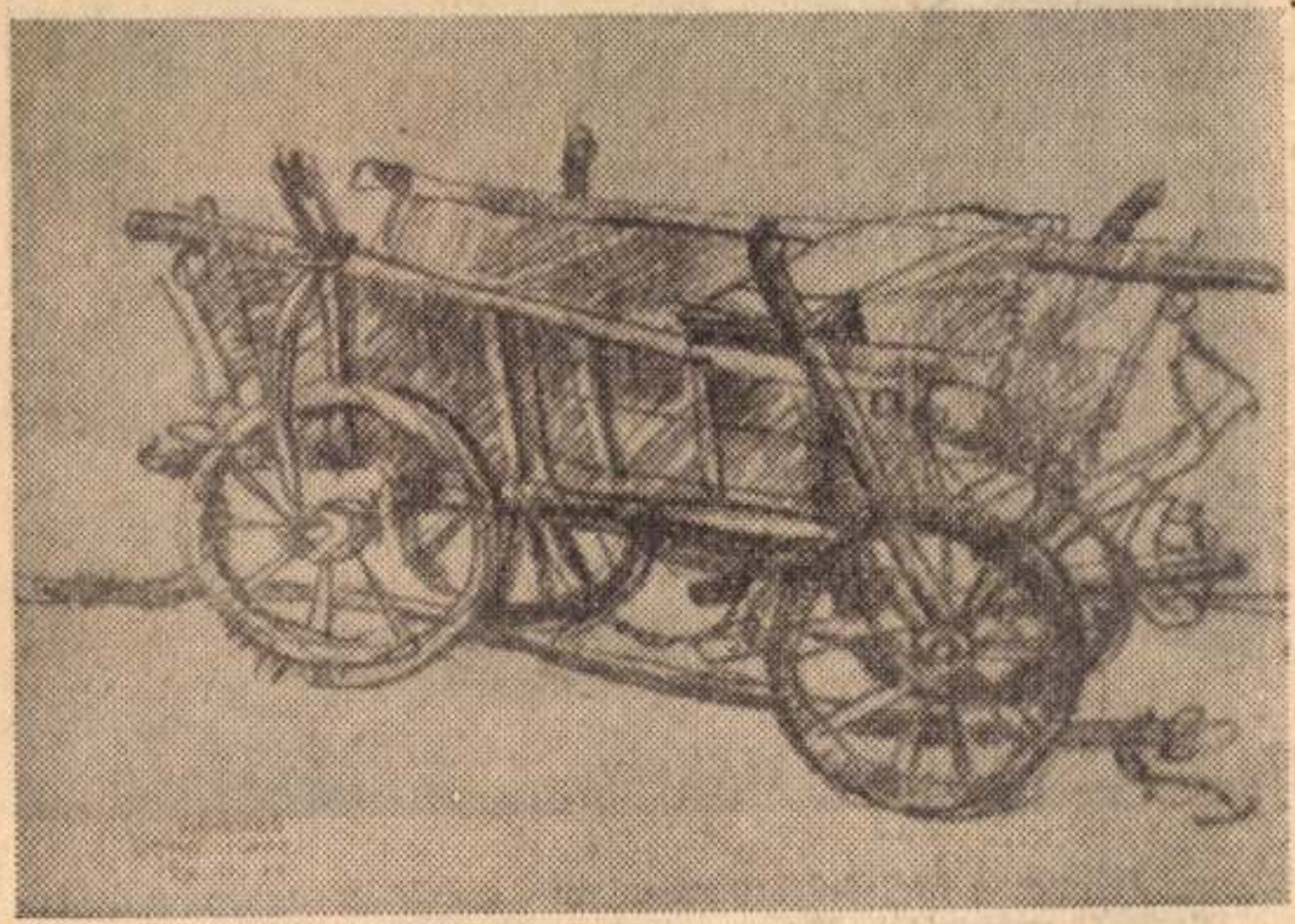

Decsi Ilona: Anti bácsi kocsija

isk. 8. oszt.) 8.30: Angol nyel
(Középisk. I—II. oszt.) 9.05: Fö
rajz (Ált. isk. 6. oszt.) 9.55: I
gyar irodalom (Ált. isk. 5. os
11.05: Fizika. (Ált. isk. 8. os
11.55: Német nyelv. (Középi
I. oszt.) 13.10: Matematika. 14
Földrajz. 14.55: Magyar irodal



Jelenet a Mélyhűtött szerelem című nyugatnémet tv-filmből, melyet a Magyar Televízió október 10-én mutat be.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR NÉPZETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG TOLNA MEGYE

1970 OKT 9

Decsi Ilona

GRAFIKAI KIÁLLITÁS nyilt tegnap Berlinben, a Magyar Kultúra Házában Decsi Ilona, Muzsnai Ákos és Kéri Imre műveiből. A tárlaton a magyar művészek ötven alkotása szerepel.

Magyar Hirlap 1981/3/13/11.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

1972 JUN 16

Decsi Ilona

1071

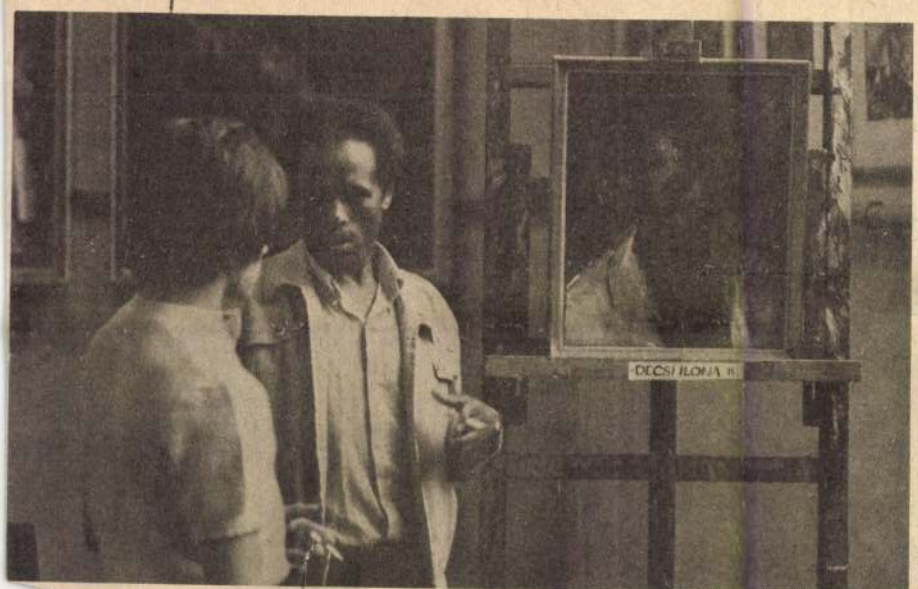

Festőtanoncok

Tréfásan festőtanoncoknak szokták nevezni a Képzőművészeti Főiskola hallgatóit. Hogy az elnevezés valóban csak csipkelődés, azt a főiskola növendékeinek 1971–72-es munkáiból az intézetben megrendezett kiállítás anyaga fényesen bizonyítja: igen sok kiváló felkészültségű fiatal művészjelölt számos kitűnő munkáját láthattuk. Az egyik érdekes kép: Decsi Ilona IV. éves növendék portréja a nálunk tanuló Kessela Markos etióp festőnövendékről, aki saját arcképe előtt beszélget egyik évfolyamtársával.

OS
OJA
L

Decsi Ilona, grafikusművész

az „Arcok és sorsok" címmel összeállított országos gyűjtemény kiállítását Hatvanban rendezték meg.

A művész alkotása szerepelt a kiállításon.

Farkas András: Portrébiennálé Hatvanban.
Heves Megye, 1990. márc. 6. old.

VEB
TUNGSAUSSCHNITTDIENST GLOBUS

Ilona Decsi

andenburgische Neueste Nachrichten

tsdam 1021 - 2. Feb. 1979

Sehenswerter Exkurs durch ungarische Grafik

Die im Kulturhaus „Hans Marchwitza" Potsdam bis zum 18. Februar ausgestellte ungarische Grafik ist eine Auswahl der 1977 in Miskolc veranstalteten nationalen Grafik-Biennale. Die hervorstechendsten Merkmale der vorgewiesenen Werke sind Gedankenfülle, Vielfalt der Technik und – was mir besonders bemerkenswert erscheint – das oft Mehrschichtige ihres Wirkens auf den Betrachter. So apostrophiert Ilona Decsi „Das Leben einer Frau in Ungarn" (Zinkstich) mit einem zerwühlten Ehebett über dessen Kopfende ein festlich ausstaffiertes, doch gelangweiltes Paar in das Okular des Fotoapparates starrt.

Im Vorfeld dieser Situation fand András M. Sáros sein „Liegendes Format" (farbige Aquatinta): Den Schläfer auf der Parkbank, sein Frauenideal ersehnend, während im Kupferstich „Traum" von Karoly Dorosz alpdrückende Verfolgung waltet. Das erinnert an Shakespeares Wort: „Wir sind aus gleichem Stoff gemacht wie Träume."

Margit Ballas „Leda" (Kupferstich) parodiert in wild wuchernder Üppigkeit dieses antike Motiv als eine raubtiergleiche Weibsperson. Antipodisch wirkt dagegen das lyrisch liebliche Blatt „Mit Leda auf dem Ball" (Kupferstich) von Gy. Gabor Radoczy. János Bittenbinder offenbart unter dem Motto „Pacem in terris" (Aquaforte), wie brüchig und ins Nichts verflatternd Friedensverträge sein können.

Die Beschäftigung mit dem klassischen Mythos dauert auch in Ungarn an. Das bezeugt der in karikierender Form geschaffene Kupferstich-Zyklus zu Ovids „Metamorphosen" von Csaba Rékassy (1. Preisträger der Grafik-Biennale 1977). So widerspricht Rékassy wirksam der Parole Marinettis im Futuristischen Manifest (1909): „Ein rasendes Auto ist der Nike von Samothrake vorzuziehen."

Vom Formenreichtum der Natur angeregt, schufen Andras Vegh knallfarbige Wesen „Flug" (farbiger Linolschnitt), Rafael Abraham präzise kristallinische, blumenhafte und keimzellenartige Muster und Istvan Mezey in achtzehn Phasen sein „Meeresauge" (Kupferstiche).

Mit „November II" (Kupferstich) von Sandor Farsang und „Soldatenpferd", einer Lithografie von János Lóránt wird symbolisierend und reportierend halbwegs historischem Geschehen Interesse zugewandt. Die „Letzte Straßenbahn", Kupferstich von Akos Muznai, setzt in vorstadtromantischer Elegie diesem knappen Exkurs durch die Szene der ungarischen Grafik einen Schlußpunkt.

Kurt Schifner



Lesen Sie dazu unseren obenstehender Beitrag.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
Decsi Ilona,
ÉLET ÉS IRODALOM
grafikusművész
1980 JUL 5

1021



Decsi Ilona: Fák között



Mindenkit ismert Pesten, s naiv
lkesedéséért befogadta a mű-
észvilág. De kapcsolatba került
baloldali értelmiséggel is, s ne-
éz években a nevét adta köl-
ön elhallgattatott írók fordítá-
ihoz, az általa jegyzett *Rádió-
allgatók Lexikonjában* pedig —
944-ben! — értékes írói gárda
tott publikálási lehetőséghez.
Kuriózumérzéke kiterjedt a
yűjtésre is. Utazásairól haza-
ordott mindent, ami egyébként
kutyának sem kellett, megőr-
ött kéziratos kabarétréfákat,
ínházi plakátokat és zsibárus-
acra került ócska hanglemezt,
ercéletű brosúrát és röplapot.
ülönleges magángyűjteményt
riz lakásán, ahová idegen csak
ezetéssel teheti be a lábát.
1945 után a Operaház titkára
olt, majd tizenöt évig a Szabó
rvin Könyvtár bibliográfiai osz-
lyának a vezetője. Jó szerkesz-
volt; megadta az ötletet, s
agyta dolgozni munkatársait.
Kiváló érzékkel rendezett kiál-
tásokat, de kongresszust, koszo-
úzást és temetést is — sajnál-
atjuk, hogy „látványtervező" is-
ereteit nem tanítja valahol:
zükség volna rá.

Marót Miklós

...e vonja, ...
...entve: „a filológia... még arr...
bizonyosodott meg teljesen, ...
valóban Pap Károly-e a dr...
szerzője."

Legjobb tudomásom szerint ...
addig ismeretlen darab egy gép...
tos példánya a hetvenes évek ele-
jén került elő Mikes Lajos hagyaté-
kából, s jutott a Petőfi Irodalmi
Múzeum Kézirattárába. A Magvető
Kiadó némi jelentéktelen stilisztikai módosítást és néhány mondat elhagyását leszámítva ezt a szöveget adta közre 1973-ban a *Pap Károly színművei* című kötetben. Nincs okunk tehát Pap Károly szerzőségét és a dráma autentikus voltát kétségbe vonni, hiszen azt nemcsak a Mikes által megőrzött kézirat, hanem az írónak hozzá intézett, s darabja előadatásához segítséget kérő levele is bizonyítja. A levél egyébként több mint egy évtized óta nyomtatásban is olvasható, a *Mikes Lajos levelesládájából* című kötetben (Bp. 1968. 80. old. — Irodalmi Múzeum 11.), jómagam idéztem is néhány éve Pap Károly drámáiról írott tanulmányomban.

Petrányi Ilona

★

Lapunk nem érzi feladatának bonyolult mikrofilológiai kérdések tisztázását. Glosszaírónk tömören utalt a szóban forgó mű szerzőségének vitatható voltára. Ez a glossza-műfaj természetéből következik. A vita a továbbiakban a szakfolyóiratokra tartozik.

ÉS

múltú s ma már egyetlen úgynevezett irodalmi kávéházában, a Hungáriában élt át. Egyes vendégek csabai kolbászt adtak-vettek a híres márványasztalok egyikén. Olvasónk azt kérdezi: meddig tűrjük még eme irodalmi kegyhely meggyalázását. Válaszként hivatkozhatnánk Heine lelkesült mondatára: „S áldott legyen a szatócs, aki egykor majd stanclit sodor verseimből..." Ehhez a jóslathoz képest alig történt szentségtörés a Hungáriában. Az is meglehet, hogy csupán egy kis helycseréről van szó: nem ártana utánanézni, költőink talán a szomszédos Csemegében várják az ihlet pillanatait.

SZOT-ösztöndíjak

A Szakszervezetek Országos Tanácsa — a Magyar Irók Szövetségével kötött együttműködési megállapodás alapján — az idén is meghirdette irodalmi ösztöndíjpályázatát. A felhívásra 151 pályázat érkezett. A SZOT titkárságának döntése szerint az egyéves ösztöndíjat a következők nyerték el: **Ács Jenő** és **Farkas Tibor** (megosztva), **Baranyi Ferenc, Barnassin Anna, H. Barta Lajos, Benke László, Bólya Péter, Diósi Ágnes, Ember Mária, Holdosi József, Kemsei István, Marton István, Oravecz Imre, Papp Márió, Regős Péterné, Sumonyi Zoltán, Tarján Tamás, Tasnádi Attila, Végh Miklós, Vicsek Ferenc,** valamint **Zsombok Timár György.**

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Decsi Ilona
grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM
1980 MÁJ 1 0

1021



Decsi Ilona: Legenda

mit, mert nem hiszi
talán lehet tökéletes
mit is. A német
cudarabbul, szilárda
szenvesebben öntel
képzeli, hogy ismer
a tudományt, amely
ki, de amely mégis
ság az ő szemében.
a népkarakteroló
Tolsztojnak sem. H
volna *szkeptikus* f
ját ostorozó angolt
tudós oroszt, *ironikus* németet elő-
sorolni. Mégis: kíváncsi lennék,
mit mondott volna rólunk, magya-
rokról Tolsztoj? Hogy mi miért
vagyunk önteltek? Ha ismert
volna bennünket...

MÁJUS 3., SZOMBAT:

Talán másfél évtizeddel ezelőtt interjút készítettem Peter Karvašsal, a szlovák íróval. Éppen Budapesten járt, nyilván valamelyik drámájának bemutatója alkalmából. Persze, ismertem már Fábry Zoltán kitűnő esszéjét az *Éjféli miséről*: „Nemzeti méretű dráma" — negatív előjellel. Természetszerűen és törvényesen, mert ez a dráma a nyárspolgári gerinctelenség önítélete. E réteg romlásában, rontásában végered-

érezném, ha hallgatnék...
telenség tegnapi, mai, sőt — saj
nos —, jövőbeli megnyilvánulá
sairól..." E régi nyilatkozat Pe
ter Karvaš új regényének böngé
szése közben jutott eszembe.
regény címe: *Egy éj városomba*
Pontosan arról szól, amiről a r
ges-régi nyilatkozat. Mi a háb
rús felelősség mértéke? Milye
volt a fasiszta mérgezettség? H
gyan erősödött az ellenállás v
gya? Miként változott át az e
berség — antifasiszta tette? I
galmas oknyomozás a nem
múltjában. Hiteles nyomoz
Karvaš könyve hosszú hallga
után jelent meg szlovákul, I
zsonyban. Örülök újrajelentke
sének, mert az antifasizmus ke
európai irodalmában az ő ha
ja sem nélkülözhető.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Decsi Ilona,
grafikusművész

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1980 APR 27

MAGYARORSZÁG 7

1021

Magányosan

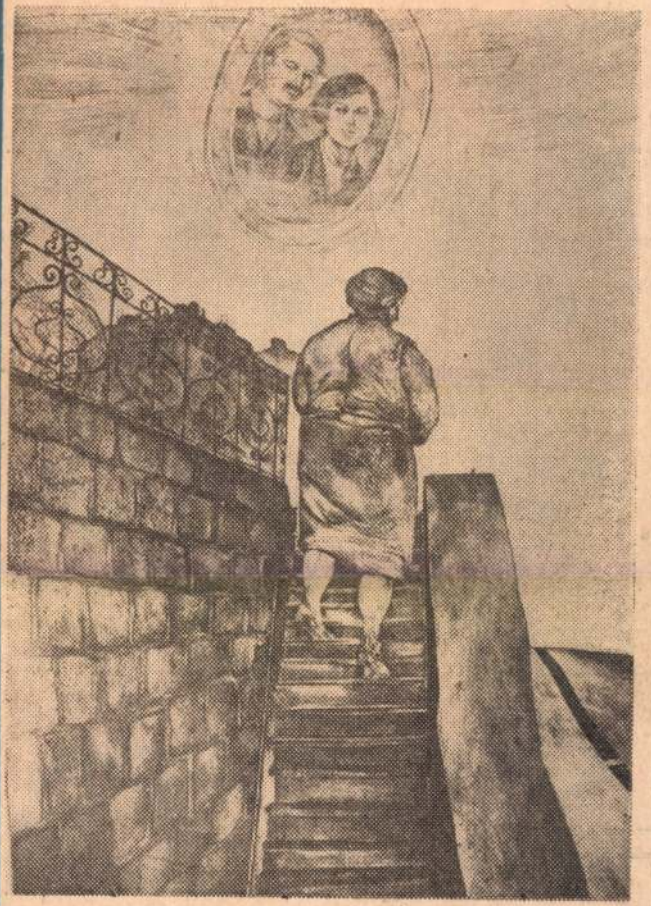

Decsi Ilona grafikája

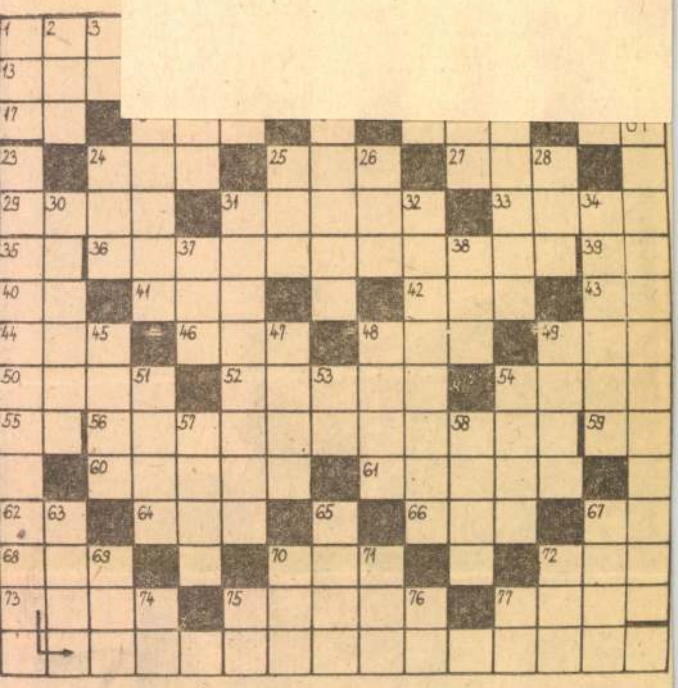

Lenin örök

Ez év áprilisában ünneplik a világon Lenin születésének száztizedik évfordulóját. A történelem kiemelkedő egyéniségéről szép költeményének egyik versszakában így írt Juvan Sesztalov: vízszintes 56., függőleges 23., vízszintes 4. és 36. számú sor.

Decsi Ilona grafikusművész

A 10. miskolci országos grafikai biennálen ~~a~~ szerepeltek a művész művei.

Dobrik István: Képek és kérdések a 10. miskolci országos grafikai biennále után.

Napjaink, 1980. 2. 28. old.

Decsi Ilona, grafikusművész

Jubileumához érkezett a salgótarjáni tavaszi tárlat, 1980. ápr.-ban tizedszer került megrendezésre. — Jelentőségét, kvalitását tekintve a szobrászatival egyenrangú a grafikai anyag. — Gondolatiság, figurális megoldás jellemzi Bálványos Huba és Decsi Ilona művét. Bálványos „Niké" c. litográfiáján, a munkásasszonyok sorsát emeli a szárnyaló jelkép melle. Decsi Ilona lírai indíttatású lapjain egy XX. századi nősorsot elemez.

|említve|

Urunák Emese: A salgótarjáni tavaszi tárlatról.

Napjaink, 1980. 6. 38. old.

Decsi Ilona

grafikusművész

Kiállítás Veszprémben a Művelődési házban

„Salonne" c. – „Hábosú" c. grafikai sorozata / emulitve.

Napló (Veszprém)

1979 okt. h.

Veszeli Lajos: Színvonalas kiállítás, – hatvány érdeklődés.

Decsi Ilona grafikusművész

A Műcsarnokban rendezték meg a Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat 25 éves jubileumi, retrospektív kiállítását. – Az utóbbi években fiatalok serege jelentkezik az őszi tárlatokon, – így többek között Decsi Ilona, Szunyoghy András grafikusok.

Tandi Lajos: Jegyzetek két tárlatról.
Tiszatáj, Szeged, 1979. 10. 89. old.

Decsi Ilona, grafikusművész

Megnyílt a Műcsarnokban a vásárhelyi Őszi Tárlat negyedszázados anyagából rendezett kiállítás. – Nagyon sok kiállító művész található, akik közvetve vagy közvetlenül kapcsolatban vannak megyénkkel. – Így a művész is szerepel munkáival a kiállításon, nevét is jól ismeri a veszprémi tárlatlátogató közönség.

Veszeli Sajos: Jubileumi kiállítás a Műcsarnokban. Napló (Veszprém), 1979. jún. 26.

Decsi Ilona, grafikusművész

a XX. Szegedi Nyári Tárlaton szerepel a művész alkotása: „Megkísértés" c. a németalföldiek vízionáriusságával tűnik ki. |említve|

Fecske András: a XX. Szegedi Nyári Tárlat. Dolgozók Lapja, 1979. aug. 7.

Decsi Ilona

Részt vett a Hatvani Galéria tárlatán.

Magyar Hirlap 1980/8/5/6

ZS.M. Megujuló összegezés

Decsi Ilona

neve emlitve Dobrik István:Képek és kérdések,
a 10.miskolci országos grafikai biennálé után
c.cikkében. /A cikket lásd Feledy Gyulánál/

Napjaink 198o.február 28.o.

Decsi Ilona, grafikusművésznő,



Decsi Ilona: Magányosan

Magyar grafika, 1978.
Dolgozók Lapja, 1979. márc. 11.

Decsi Ilona grafikus

a Magyar Nemzeti Galériában e hó végéig láthatók a Fiatalok Stúdiójának jubileumi kiállítása, melyen szerepel a művész munkája.

Losonci Miklós: A Fiatalok Stúdiójának jubileuma.
Pest Megyei Hírlap, 1978. dec. 6.

Decsi Ilona

A miskolci alkotóközösség
újjáalakításában, 1977-1978-
ban vett részt.

Gyetvai Ágnes: Csoppben a tenger
Művészet, 1978. november - 3. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1979 MÁR 18

Decsi Ilona

1021



Decsi Ilona: Magányosan

produktumait formai
pontok, pl. anyagiakk
ellátás és nem a me
tett társadalmi értékei
ján vetjük össze. Jól
hogy a múzsák vitáját
az ókori Parnasszus
gos volt. Itt úgy t
szenvedélyek tartalma
Az ilyenféle „bezzeg c
az anyagi helyzet" sz
tartalmi tevékenysége
tő beszélgetésnek nem lehet
kizárólagos témája. (Persze
nem a ló másik oldalán kell
megtalálnunk a megoldást)!

Negyedszer: nem hiszem, hogy egy művészeti ágban (a képzőművészet területén) alkalmazott „támogatási forma": a szocialista szerződések rendszere ma még tényleges hatóerőként, progresszíven érvényesülne más művészeti ágakban is.

Ötödször: kevésnek tartom a közönségreagálásokat. Mert végül is a művészetek lényege — korunkban is — a kiváltott hatásuk milyenségében, intenzitásában, gazdagságában, tartósságában mérhető. A kérdéskör vizsgálata, — már csak közművelődési, műveltségi szempontból sem — hanyagolható el.

Hatodszor: egy kissé kevésnek tartom a műhelyjellegű szerepkörben érdemben körvonalazott lehetőségek leírását. A vita leszűkíti azt kizárólagosan a Palócföldre, a NÓGRÁD vasárnapi számára, illetve az alkalmi kiadványokra, antológiákra. A közművelődési intézmények egy bizonyos része az irodalmi alkotótevékenységhez szükséges elemző, érdemi értékelő, kritikai munkában nem tudna önálló műhelyként is részt venni?

Azt gondolom, hogy ha megoldást keresünk a jelenlegi helyzetből való továbblépésre, mert mi más lehetne a vitánk célja, azt kell jobban tudatosítanunk önmagunkban, hogy a mai helyzetnek az a jellemzője, hogy van irodalmi életünk, de nem elég színes.

alapjában kedvezően — a sokak által keresett mecénásra is. Természetesen nem a tyúk és a tojás eredetének dilemmájával találkozunk akkor, ha mecénás és alkotás összefüggéseit a gyakorlatban keressük. Nagyon pontosan kell látnunk: az adott helyzet fejlődésünk velejárója annak, hogy a lemaradás a társadalmi valóságunkhoz, közösségi értékrendünkhöz, képest tényleges vagy vélt, annak felismerése azoknak a feladata, akik intézményeink révén és más úton a folyamat irányításában részt vesznek.

A mecénálás, mint a művek születését segítő rendszer a legkisebb érték létrejötte előtt már működik a legkisebb érték gyarapítja a mecénálás tartalmát, módszereit. Kapcsolatuk olyan természetű, amelyben egymás feltételezése, jelenléte elképzelhetetlen.

Miután mindezt leírtam, sem hiszem, hogy olyan dolgokról, folyamatokról szóltam, amelyek részben vagy bizonyos egységében nem ismertek. Az eddigi „görcsök" feloldása érdekében tettem mindezt szóvá. Remélem, hogy a vita egyre inkább kiszélesedik. Nyilvánvalóan nem önmagáért, hanem azért, hogy szellemi életünk, művészeti tevékenységünk egészéről jobb ismeretünk legyen. Különösképp azért, hogy az irodalmi alkotó munka, újabb ösztönzést kapjon és ez cseperedésében is megmutatkozzék.

Dr. Horváth István

Decsi Ilona, grafikus-
művész

SZOLNOK M

Magyar Grafika, 1978.

Szolnok megyei Hírlap, 1979. márc. 18.



Decsi Ilona: Magányosan

Margarita Kravcsuk:

A jó barátnő

— Halló! Zojka? Üdv! Tegnap láttalak a parkban Vologykával. Jól áll neked a szőke haj. Festeted? Furcsa. A szemüveged kerete is szép. Hogy nem viselsz szemüveget? Hm... hm... Meghíztál. Azt mondod, lefogytál? Pedig én úgy láttam, hogy molett vagy. Olyan pikánsan kövérkés... Mellesleg szólva, miért éppen a parkban csókolóztok, mintha másutt nem akadna hely? Nem is voltál a parkban? Mit beszélsz? De ne vedd a szívedre annyira, lehet, hogy a fiú nem is a te Vologykád volt... Ugyan, ne bőgj, ha mondom, mindjárt telefonálok Verkának, és megtudom, hátha az ő Toljája volt. Az arca valahogy ismerős, de hogy kinek a férje — ez sehogy sem jut eszembe. Viszlát!

(Fordította: Gellért György)



MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Decsi Ilona,

1979 MÁR 25

grafikusművész

1021



Decsi Ilona: Magányosan



A plovdivi írógépgyár termelésének nagy része a KGST-o

Jugoszlávia

Bútorok 40 országba

A modern vonalú, jó minőségű jugoszláv bútor a világ sok országában keresett cikk. Az elmúlt év első kilenc hónapjában exportált bútorok értéke 2 370 millió dinár volt, 13 százalékkal magasabb, mint az előző esztendő azonos időszakában. A nagy érdeklődés, a kedvező piaci adottságok arra engednek következtetni, hogy e évben 10 százalékos expor növekedésre számíthatnak jugoszláv bútoriparban.

A komplett garnitúrá mellett több mint 200 bútor gyár különféle anyagoka bútorelemeket is szállító megrendelőinek az elmú hónapokban — 41 800 000 d nár értékben.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Decsi Ilona

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

festőművész

1979 JUL 1

1979. július 1. 1021

Magányosan



Decsi Ilona festménye

Számítógépes forgalomszabályozás



Képünkön: a nyugatnémet számítógépes forgalomirányító rendszer egyik információs tábláját láthatjuk, amelyen az időről időre változó kiírások a kevésbé igénybevett útvonalakat jelzik.

A rádiónak a városokban, országutakon közlekedők számára sugárzott „Utközben" című adása sok értékes információval szolgál ugyan az autósoknak és motorosoknak, de csak igen nagy vonalakban és jókora időeltolódással nyújt tájékoztatást a közle-

szerint az útburkolatba beépített indukciós érzékelők —, amelyek jelek, adatok sokaságát küldik egy vagy több vezérlőközpontba. A számítógép folyamatosan „figyeli" a beérkező adathalmazt és visszajelzéseket, utasításokat juttat vissza az egyes elágazások előtt elhelyezett irá-

Decsi Ilona 2

Decsi Ilona: Egy asszony élete 1900—1975 elnevezésű sorozatában, de biblikus jellegű „példabeszédében" vagy akár versillusztráció-ciklusában is az asszonysors problémaköreit járja be újra meg újra, rendkívül árnyaltan, tartalmi és formai téren egyaránt.

Magyar Hirlap 1978-5o-6

Wagner: Fiatalok grafikusok tárlata

Decsi Ilona

A Mikolci Képtárban rendezett kilencedik Országos Grafikai Biennáléről számol be Vadas József a tárlaton résztvevők munkájáról "Vonalhálóban" cimmel-s felsorolja a müvészek nevét: Barabás Márton, Decsi Ilona, Drózdik Orsolya, Kovács Tamás, Lacza Márta, Lukovszky László, Mezey István, Muzsnai Ákos, Orosz János, Rékassy Csaba, Sáros András Miklós, Somogyi Győző, Szabados Árpád, Szemethy Imre, Sziráki Endre.
Négy müvész nevét külön zárójelben emliti meg egyrészt a korábban feltüntek között, másrészt müvészéi fejlődésükkel kapcsolatban mond véleményt.: Almásy Aladár, Csohány Kálmán, Pásztor Gábor, Valkó László.
Fenti cimü kritikát lásd: Rékassy Csaba nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1977. dec. 17. XXI. évf. 51. sz. 12. lap.

Decsi Ilona 1

A Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállitótermében szerepelt közös tárlaton.

Magyar Hirlap 1978-5o-6

Wagher: Fiatal grafikusok tárlatai

Decsi Ilona

fiatal grafikusok közös tárlata nyilt meg a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai termében, melyen Decsi, Kéri, Muzsnai, Püspöky vettek részt.

Magyar Hirlap 1978-4o-8

Decsi Ilona

Részt vett a IX országos grafikai biénnálén Miskolcon. Az eltévedt lovas cimü vaskarccal.

Magyar Hirlap 1977-3o7-6

Wagner: Stafétaváltás a grafikában?

Decsi Ilona

A IX országos grafikai biennálén szereplő fiatal müvészek közé tartozik kiforrott lapokkal.

Alföld 1978-2-92

Szabó Ernő: Egyenletes teljesitmények

Decsi Ilona, grafikusművész

A Hatvani Galéria a múlt évben rendezte meg első portrébiennáléját, amelyen ötven meghívott művész szerepelt alkotásával. A nov. 20.-i megnyitó ünnepségen 14-en részesültek aranydiplomában, valamely művük rangja alapján. A művész is részesült a díjban.

Hevesi Szemle, 1978. márc. 7. old.

Decsi Ilona

Müve szerepel a Magyar Grafika 1978.
c.kiállitáson

Magyar Nemzeti Galéria ,1979.február

- katalógus a könyvtárban -

Decsi Ilona



Decsi Ilona
rajza

Ma úgy mondanák, hogy „ejtették". Kolumbusz és Génua hosszú, bonyolultan összetett és sokszorosan ellentmondásos kapcsolata véget ért. Csak majd a későbbi korok történelmi kutatásai csapnak le a fentmaradt nyomokra, és a XIX. század második felében kel majd a hír ismét életre olyannyira, hogy Kolumbusz nevének mind a mai napig ez marad díszítő jelzője: „a nagy génuai hajós".

Decsi Ilona, grafikus

□ DECSI ILONA, KÉRI IMRE, MUZSNAI ÁKOS ÉS PÜSPÖKY ISTVÁN grafikusművészek közös kiállítása tegnap délután nyílt meg a Kulturális Kapcsolatok Intézete Dorottya utcai bemutatótermében. Megnyitotta Dévényi István művészettörténész.

2.

–: □ Decsi Ilona

Esti Hírlap, Bp. 1978 febr. 16

Decsi Ilona

2

Háború I.
tollrajz, 380 x 470 mm -repró-

Háború II. tollrajz
380 x 470 mm

"Ifjuság a szocialzmusban"kiállitás katalógusa
MNG,Fiatal Képzőmüvészek Studiója Bp.1976.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 JUL 18

NÉPSZAVA

Decsi Ilona, grafikusművész

— **Decsi Ilona és Kéri Imre** grafikusművész közös kiállítását nyitották meg szombaton Balatonfüreden, a Balatoni Galériában. Ez alkalomból több mint száz alkotását mutatják be a két művésznek. A grafikai munkák között nagyméretű gobelinek is szerepelnek.

Decsi Ilona, grafikus

„Ettévedt lovas" c. vaskarc,

(repr.)

Vadas Zsuzsa: Adyról a kortárs és az utókor.

Petőfi Népe, 1977. ápr. 15.

Decsi Ilona

Escher Károly és Pécsi József fotomüvészek emlékkiállitása a székesfehérvári Ifjusági Házban március 14.-ig,
Szabados Árpád grafikái a szegedi Képtárban március 12.-ig,
Kiss István szobrai a dunaujvárosi Uitz Teremben március 3.-tól,
Anna Margit festményei a Mücsarnokban március 3.-tól,
Farkas István emlékkiállitása a Magyar Nemzeti Galériában február 28.-tól,
Decsi Ilona, Kéri Imre, Muzsnai Ákos, Püspöki István grafikái a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállitótermében február 26.-ig tekinthetők meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. febr. 25. XXII.évf. 8. sz. 8. lap.

Decsi Ilona

Decsi Ilona és Kéri Imre grafikusok közös kiállitása nyilt meg Balatonfüreden a Balatoni Galériában

Magyar Hirlap 1976/169/4

Decsi Ilona
grafikus

Egy évig kair 1000 Ft ösztön-
díjat kap a művész.

-:1975.év Derkovits - Ösztöndíjasai
Művészet, 1975.december 44.oldal

DECSI ILONA festő
Budapest, 1950

A Művészeti Szakközépiskolában Basilides Sándor, a Főiskolán Szentiványi Lajos volt a mestere. 1972 óta jelentkezik munkáival a Studió tárlatain. - Festői alapállását a liraiság, a látottak oldott, festői ábrázolása jellemzi.

Művészéletrajzok 1975

DECSI Ilona

kiáll. Sopron,1992.II.19-28.

ism. BENEDEK katalin: Nőkről. = Új Művészet, 3,1992,9. 72-73.ill.

Kassa [Kosice] 428, 559, 571
— Ferences templom 669
— Miklós börtön 665
— Székesegyház 678
Kazincbarcika 1575
Kecel 427
Kecskemét 348, 349, 380, 424
Keresd [Cris] 337
Késmárk [Kezmarok]
— Pálos templom 447
— Vár 177
Keszthely 525
— Ferences templom 683
— Vár 477
Kezmarok ⟶ Késmárk
Királyfalva [Králová pri Senci]
— Pálffy kastély 1057
Kisbér
— Batthyány kastély és kertje 1125
Kisbény [Bina]
— rotunda 678
Kisdivény [Divinka]
— Kastély 897
Kiskunfélegyháza 1227
Kismarton [Eisenstadt] 973
— Esterházy-kastély és kertje 686, 973, 1220
— Kálvária 941
— Mária emléktemplom 868
Kisszeben [Sabinov] 637
Kissink [Cinsor]
— erődtemplom 710
Kluknava ⟶ Kluknó
Kluknó [Kluknava]
— kastély 926

Decsi Ilona grafikus

A dunaújvárosi Uitz-teremben ápr. 25.-én megnyílt a fiatal művészek stúdiójának kiállítása, melyen szerepel „Noé részegsége" c. grafikája. (említve)

(Kd): Fiatalok stúdiója '45.

Ejérmegyei Hírlap, 1945. ápr. 29.

Decsi Ilona festő

A béke hét jegyében „Balaton, csend, béke- és szépség" címmel fiatal festőművészek stúdiáját rendezik máj 15-jím 10 ig. Ennek keretében kerül sor Kéri Imre és felesége, Decsi Ilona kiállítására is.

Napló (Veszprém), 1975. ápr. 26.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1970 AUG 3

Decsi Ilona

MAGYAR IFJÚSÁG

Grafikusművész

HÍREK, ESEMÉNYEK, TUDÓSÍTÁSOK

1021



Kisgrafikák Tihanyban

Aligha a méret tesz valamit kicsivé vagy naggyá — okoskodhatnánk, de a valójában intim hatású kisgrafikák nem igénylik a műfaji meghatározás elé kerülő jelző magyarázatát. Bizonyára sokan ráéreznek erre Tihanyban, megtekintve az V. Balatoni Kisgrafikai Biennálét. A már-már személyessé váló kötődések nemcsak az alkotókat teszik érdekeltté, a látogatók érdeklődését és vonzalmát is felkeltik. Mert ahogy a könyvek szellemi védjegyképei, az ex librisek képesek magvas gondolatokat közölni, úgy válnak tartalmassá és igényessé ebben a tenyérnyi műfajban a meghirdetett pályázatok témái: a Magyar Tanácsköztársaság és a nemzetközi gyermekév. Böngészésre alkalmas mindkét anyagban van, nemkülönben a szabadon választott témájú lapoknál. Megragadó az az ötletesség, ahogy egy-egy szellemi sziporka vonallá, azaz grafikává válik. A tömörítés magasiskolájának példáit látjuk Tihanyban. A kiválóan és érzékletesen „tömörítők" felsorolása helyett érdemes azon eltöprengenünk: bárcsak mi is ilyen velősen láthatnánk, érzékelhetnénk, mutatnánk be embertársainkat, környező világunkat. Képünkön Decsi Ilona metszete: Gondolat

(M)

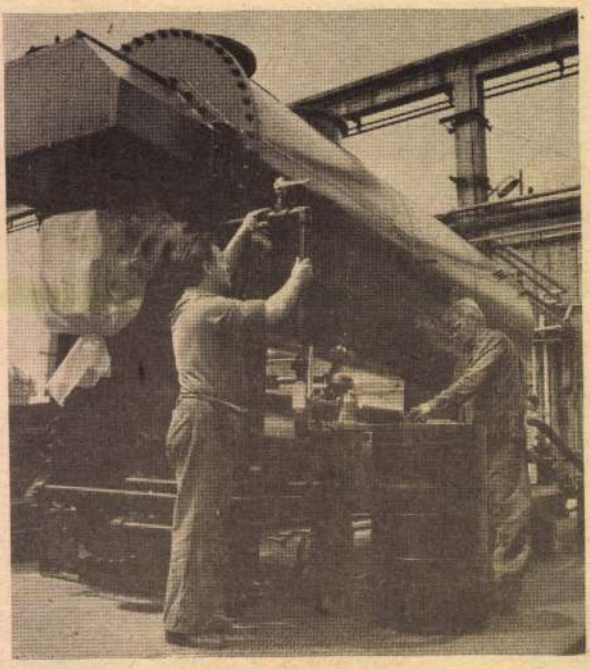

Gázkutakhoz

A Budapesti Kőolajipari Gyár mozgatható gázüzemi kitermelő berendezéseket is gyárt, többek között a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat részére. A kisebb hozamú és nem hosszú élettartamú gázkutak kitermelésére ugyanis nem érdemes hagyományos kitermelő egységeket telepíteni. Ha kimerül a kút, könnyen továbbszállítható a következő munkahelyre ez az egység.

uzással

sti Szennyvíztisztító bő-
ítő Vállalat dolgozói je-
egőztető medence vas-
ncéket a legkorszerűbb
uzó berendezés segítsé-



Gesztenye Göcsejből

Húszmillió forint értékű erdei melléktermeket, nagyobbrészt gyógynövényeket, gombát, gesztenyét, szörpalapanyagokat vásárol fel a gyűjtőktől az Erdei Termékeket Feldolgozó és Értékesítő Vállalat zalaegerszegi kirendeltsége ebben az esztendőben. A göcseji erdőkben lelhető vadmálna a legjobb szörpét ad

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Decsi Ilona

1976 III 3 1

1021



Decsi Ilona kiállításáról: Tenger

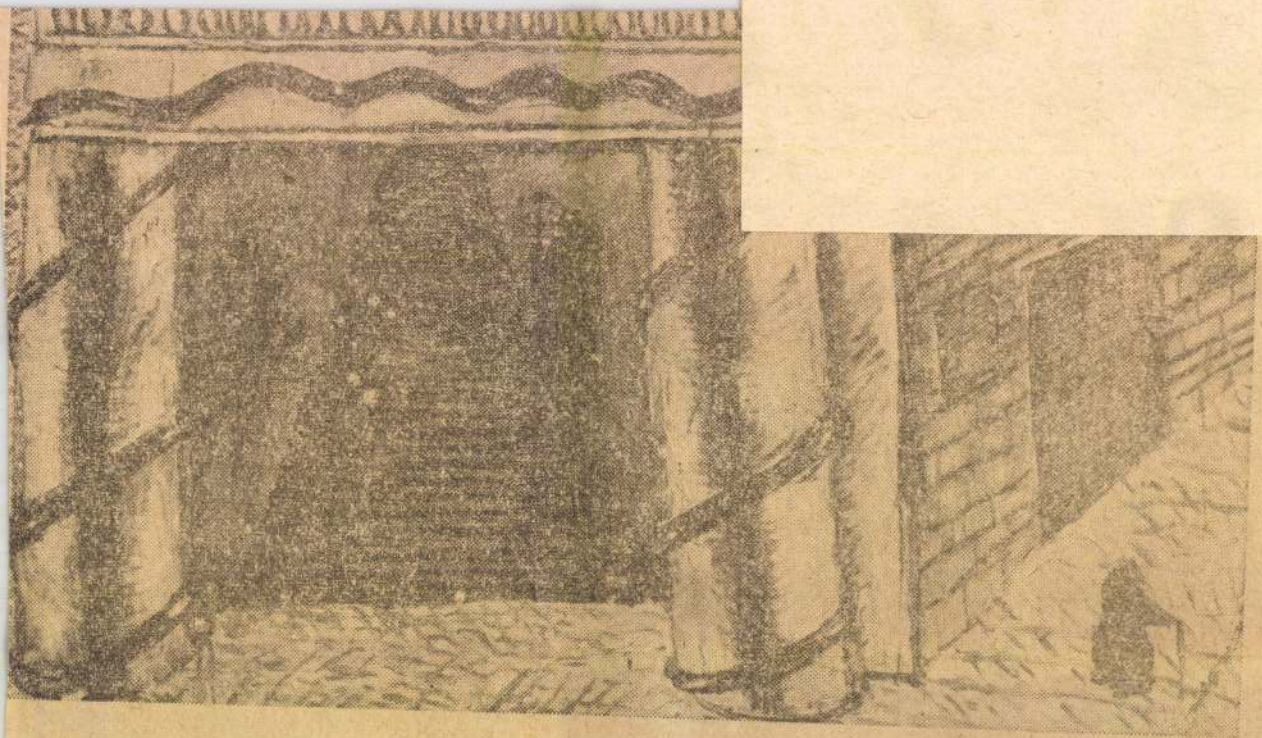

Román György: Oszlopos ház

Decsi Ilona grafikusművész

A Műcsarnokban rendezték meg a Stúdió 50 című kiállítást. – Decsi Ilona grafikája szerepelt a kiállításon.

Fecske András: Józnamabb célok felé...
Dolgozók Lapja, 1981. jan. 25.

A KOMFORT

óriási karácsonyi meglepetése!

99%

(62495/1H)

ÁRENGEDMÉNY

*Vásároljon bármelyik **KOMFORT**-üzletben november 1-től december 18-ig bármit; december 20-án kisorsoljuk azt az egy napot, melyre vonatkozik a **99%-os árengedmény***
*Tehát: ha ön ezen a bizonyos napon **KOMFORT**-üzletben vásárolt, és a pénztári blokkot megőrizte, a vásárlás értékének **99%-át készpénzben visszakapja!***

Figyelem!
Akciónk csak a készpénzes vásárlásokra vonatkozik
*A **99% engedmény kifizetése:** december 21., 22. és 23-án, 10-18 óráig a **KOMFORT**-központ tanácstermében, Veszprém, Óváros tér 7., a vásárlási blokk ellenében*
Ettől eltérő időpontban nem áll módunkban kifizetni
Az akcióval kapcsolatban utólagos reklamációt nem tudunk elfogadni!

Higgy tettel – tégy hittel!

Protestáns nagygyűlés a fővárosban

Jövel Szentlélek Úristen... – csendült fel a hívogató dallam a budapesti Nemzeti Sportcsarnokban szombat délután azon az ünnepi nagygyűlésen, melyen a reformáció, a protestantizmus születésének 476. évfordulójáról megemlékezni gyűltek egybe a fővárosról és vidékről érkezett résztvevők.

Harmati Béla evangélikus püspök nyitotta meg a rendezvényt, emlékeztetve a nagy napokra ama XVI. századi októberre, s arra, mit mond az ünnep a mának. A reformáció folyamat – mondta – amely ma és mindörökké megújulásra kötelez.

Jeszenszky Géza külügyminiszter egy emlékezetes 1953-as Szentháromság vasárnapi Igét idézett, amely egész életén végigkísérte szentírásos üzenetként, s amely ma is meghatározza tetteit: *Vigyázzatok, álljatok meg a hitben! Legyetek férfiak! Legyetek erősek!*

Mindig is hittem abban, amit tettem, amit tennem kellett – mondta. A reformáció ünnepe alkalmából buzdított a lelki megerősödésre, s elmarasztalta a felelőtlenül politizálókat, akik *„handabandáznak”*, de valójában nem látják, mennyi pusztítást végeznek feszültséget szító hamis prófétálásukkal.

– Lehetőséget kaptunk arra, hogy higgyük, Magyarország feltámadhat – mondta. –Rajtunk múlik, élünk-e vele, tudunk-e hinni benne, mert az nem a kormány, az országgyűlés feladata csupán, hanem valamennyiünké –fejezte be.

Czine Mihály irodalomtörténész a protestantizmus és a katolicizmus ökumenikus magyar hagyományait elevenítette fel az irodalomban és a hitben. *Protestantizmus nélkül ma aligha volna magyarság* – idézte Illyést. Ökumenikus példaként a tordai vallásbékét említette, valamint *Márton Áron* erdélyi püspököt emelte ki, aki magatartásában a legprotestánsabb katolikus lelkipásztor volt a magyaroknál.

Szokolay Sándor Örvendjetek az Úrnak c. motettája elhangzása után a kritika kemény hangján szólt a megjelentekhez. *Tisztelt megreformálandó Testvéreim!* –kezdte. Majd pontosította: Nem a vallás vár reformra, hanem a gyakorlat. Saját életünk vár megreformálásra, hogy közös szívdobbanássá váljék ez az ünnepség. Az ismert rosszhiszeműség megint felhőbe burkolta a nemzetünk egén felgyúlt isteni remény fényeit.

A rendezvényen bemutatták azt az új bibliasorozatot tartalmazó videokazettát, amely segítheti a hittanoktatást. A csepeli baptista gyülekezet fiataljainak pantomimja, a protestáns énekkar műsora lazította az előadások komoly hangvételét.

–toldi–

NAPRÓL NAPRA

Szabad György és Kína

Szabad György vasárnap hazaérkezett ötnapos kínai látogatásáról. Nagyra értékelte a *Li Peng* kormányfővel, valamint a *Csiao Si-vel*, az Országos Népi Gyűlés Állandó Bizottságának elnökével folytatott tárgyalásokat. Mint mondta, a baráti hangú megbeszéléseken vendéglátói úgy vélekedtek: a középkelet-európai térség egészéhez képest jelenleg Magyarország helyzete viszonylag a legstabilabb.

Új választmányi elnök a Fidesznél

A Fiatal Demokraták Szövetségének Miskolcon ülésező országos választmánya *Szájer Józsefet* választotta szombaton a testület elnökévé. Mint ismeretes, a posztra Szájer József frakcióvezető-helyettes mellett *Fodor Gábor*, a párt alelnöke is pályázott. A 78 tagú választmányból 77-en voltak jelen. A 76 érvényes szavazat alapján Szájer Józsefnek 53 küldött szavazott bizalmat, míg Fodor Gábor 23 voksot kapott.

Megnyitó a Mestermű Galériában

Decsi Ilona képei

Szombaton délelőtt különleges hangulatú kiállításmegnyitóra került sor a veszprémi Mestermű Galériában.

Decsi Ilona budapesti művésznő főleg aktképeit állította ki, melyek a nő legintimebb világába engednek betekintést. Krúdi Gyula, a nők imádója szellemét *dr Praznovszky Mihály*, a fővárosi Petőfi múzeum igazgatója idézte fel. Költői szárnyalású szavai nyomán, a mécsesfény gyöngeségéig lefojtott világításban, Krúdi szelleme járta át a kis termet. Ezután *Hegyeshalmi László* csillogtatta meg előadóművészi kvalitásait, Krúdi szövegeit idézve fel, szövegmondás közben egy-egy csokor virágot nyújtva át a hölgyeknek. Ezután tekintették meg a jelenlévők *Decsi Ilona* finom művű, pompás színekben sziporkázó képeit. Aktjai és csendéletei a női test és a női lélek finom, érzékeny ábrázolásai, aminek az a pikantériája, hogy nő vall a nőkről. **(k)**

Fotó: Kovácsi



Emlékműavatás Zalagyömörőn

Tegnap megyénk csücskében, Zalagyömörőn a település 1848/49-es forradalmi és szabadságharcos áldozatainak emlékére emlékművet avattak. Elkészült az új ravatalozó is, amely halottak napja közeledtekor a falu megbecsülésének jele a mindenkori távozók iránt, akik az örök hazába készülődnek.

Az esemény kapcsán ünnepi szentmisét mutatott be a község templomában *Vasáros József* főesperes. Prédikációjában felhívta a hívek figyelmét annak a tizenkét 1848/49-ben elesett gyömörői hős férfinak a példamutató tettére, amely a mának is üzenet. Üzenet a szabadság megbecsülésére, amely a magyarságnak négy éve szinte az ölébe pottyant, s amelyet meg kell őrizni, és nem szabad viták-kal, acsarkodással, a kereszténység, az egyház ellen folytatott koholt vádakkal, negatív kritikai hadjárattal elveszejteni. A keresztény embernek –mondta –át kell érezni a haza jelenlegi nehéz gazdasági helyzetét, s tudnia kell tűrni, ha a szabadság megtartásáról van szó.

A szertartás után a temetőbe vonult a falu népe, s ott az espe-

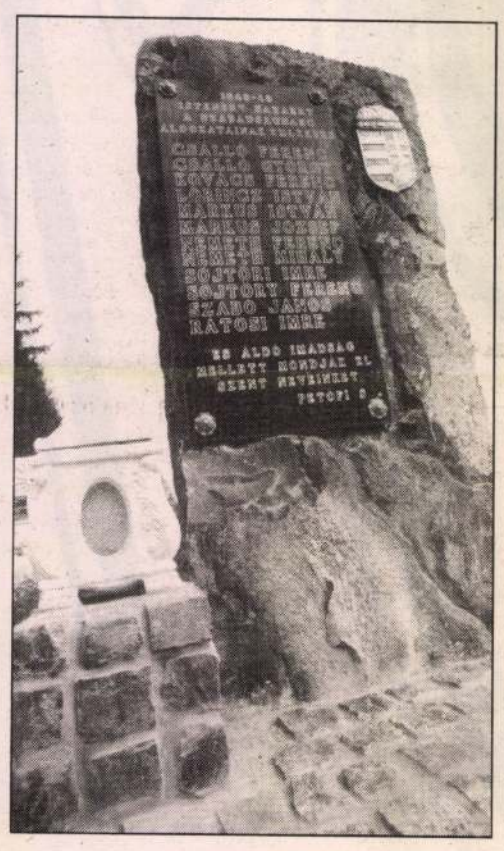

res megszentelte a ravatalozót és az emlékművet, amelyen mától arany betűkkel olvashatók Zalagyömörő XIX. századi forradalmi áldozatai: *Csalló Ferenc* és *György, Kovács Ferenc, Lőrincz István, Márkus István* és *József, Németh Ferenc* és *Mihály, Söjtöri Imre, Söjtöry Ferenc, Szabó János, Rátosi Imre.*

A falu iskolásai alkalomhoz illő verses-dalos emlékező műsorát *Tóth András* polgármesternek a falu lakóihoz szóló szavai követték. A másfél évszázada elesett hősök Kossuth, Petőfi s mások hívó szavára keltek föl fegyvert fogva a hazáért, a szabadságért – mondta. Kisfaludy Mór honvéd tábornokot említette, akinek a településen háza, birtoka volt, s aki megperzselte a fiatalok szívét. Kötelességünk –fejezte be, –hogy az áldozatok nevét méltóképpen megőrizzük.

Végezetül a vendégként meghívott *Bethlen István* országgyűlési képviselő emelkedett szóra. Méltatta Zalagyömörőt, azt az egykor *„sötét sarokként”* emlegetett kis falut, ahol az elmúlt négy évben új óvoda, művelődési ház épült, s ahol most kisiskola terveit igyekeznek valóra váltani. S ahol óriási megélhetési problémákkal kell megküzdeni, de ahol az emberek mégis jövőt építenek, nem keserednek bele az átmeneti gondokba.

TÉ

Ausztria-lottó nyerőszámai:

6, 25, 33, 38, 42, 43, a pótszám 45.
A dzsókerszám: 919.071

Súlyos baleset a vadászaton

Nem múlt el ez a hétvége sem balesetek nélkül. A legsúlyosabbra pénteken éjjel tizenegy óra előtt került sor a Devecsert Somlóvásárhellyel összekötő alsórendű úton, ahol két személygépkocsi ütközött összsze. A mentők két személyt életveszélyes sérülésekkel, egyet súlyos agyrázkódással az ajkai kórházba szállítottak.

Szombaton délelőtt 8.30 órakor egy személygépkocsi árokba csúszott Kup és Bakonypölöske között. Egy személyt könnyebb sérülésekkel a pápai kórházba szállítottak. Három órával később Veszprémben a Március 15. úton egy személygépkocsi villanyszoszlopnak ütközött (képünkön). Egy személyt súlyos bordatöréssel a veszprémi kórházba szállítottak.

A hétvége legrendkívülibb balesete Kisapáti térségében egy fácánvadászaton történt. Mivel az esetről csak az ügybe később bekapcsolódó mentőszolgálattól kaptunk információt, így csak valószínűsíthetjük, hogy egyik vadász sörétes fegyverrel társára lőtt. (Hogy ez véletlen volt-e, nem tudjuk.) A fején, mellkasán és hasán súlyosan sérült férfit társai a tapolcai kórházba szállítottak, a mentők innen vitték tovább az ajkai kórházba.

Vasárnap délelőtt egy említésre méltó baleset történt. Délelőtt 11 órakor Herend térségében a 8. sz. úton egy személygépkocsi árokba hajtott. A gépkocsi vezetőjét könnyebb sérüléssel a veszprémi kórházba szállították.

Fotó: Kovácsi

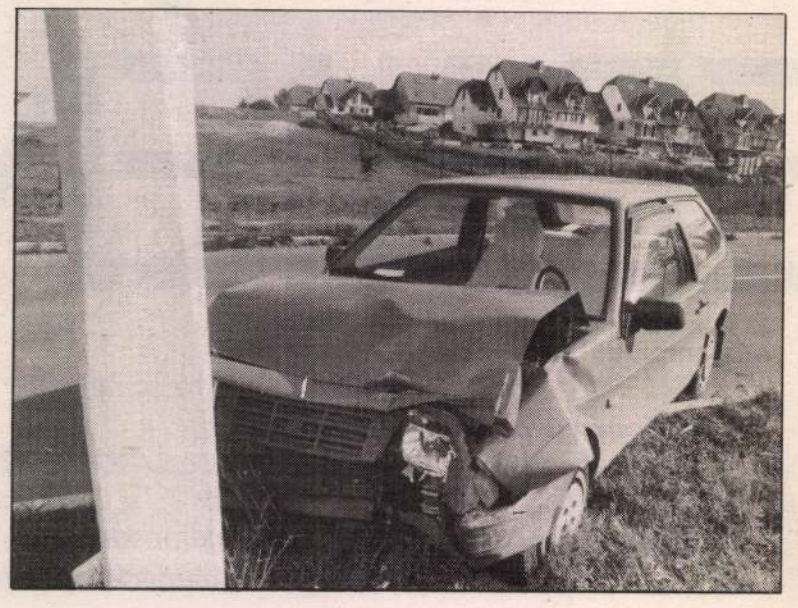

PIACI JELENTÉS

Megnevezés	Veszprém	Várpalota	B.-füred	Pápa	Tapolca	Sümeg	Ajka
tojás	6–7,50	6,50–7,50	7–7,50	6,50–7	6–8	6–8	6,50–7
burgonya	28–30	22–30	20–35	20–25	22–30	20–30	22–28
sárgarépa	30–40	20–60	50–60	30–50	35–40	20–48	40–50
petrezselyem	45–70	50–70	70–80	50–70	60–70	40–70	60–80
vöröshagyma	23–50	28–35	45–60	30–40	30–40	25–42	28–35
fokhagyma	180–240	150–200	230–270	180–200	180–250	150–168	130–150
fejeskáposzta	16–20	14–20	20–25	15–25	14–16	12–15	12–15
kelkáposzta	20–30	25	25–30	25	30	28–30	26–30
karalábé	60/kg	30–40/kg	15–20/cs.	10–15db.	15/db.	40	15–25/db.
zeller	80/kg.	30/db.	25	–	64/kg	–	20–30
uborka	80–120	80–120	–	50–70	70–120	40–50	110
karfiol	25–30	16–30	40	30–40	36–40	30–52	35–40
paradicsom	80–100	60–120	100–120	30–80	40–100	30–42	60–110
paprika	55–80	55–130	40–140	30–100	36–80	25–70	50–100
szárazbab	120–180	160–200	140–180	110–140	120–180	80–120	110–150
termesztett gomba	130–180	150	200–220	180	140–180	190–260	150–190
zöldbab	80–100	80–100	–	70–90	100	–	–
savanyúkáposzta	80–100	60	70–80	60	60–70	50–70	60–70
tök	50	18	20–25	20–25	30	15–20	20
dióbél	500	450	480–500	420–450	400–460	320–400	400–450
mák	350–400	320–340	360–400	320–350	360–450	300–360	350
saláta	20–30	30	30	10–20	20–25	16–24	20–30/db.
alma	20–50	24–40	40–60	25–50	20–40	22–40	16–25
körte	40–60	50–60	50–80	45–70	30–60	30–70	30–60
sütőtök	30	18	70	–	30	30–40	35
szőlő	80–180	70–80	60–90	40–50	50–150	30–60	60–80
méz	200–300	140–200	180–260	160–240	180	150–180	220–250
gesztenye	100–120	80–100	130–140	–	80–100	–	60–120

mester mű
GALÉRIA
• HEGYESHALMI •
8200 VESZPRÉM
KOSSUTH U. 17.

Szeretettel meghívjuk,
szívesen látjuk

Veszprémben, a Mestermű Galériában

1993. október 30-án, szombaton
délelőtt 11 órakor

DECSI ILONA

képeinek bemutatóján

A képek ihletésére Krúdy szellemét,
hajdanvolt szerelmek emlékét megidézi

PRAZNOVSZKY MIHÁLY úr
a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója

A kiállítás megtekinthető
1993. november 25-ig

HUNGÁRIA
BIZTOSÍTÓ RT.

a Galéria kizárólagos Biztosítója
támogatásával

1021

Művészházaspár Füreden

Decsi Ilona és Kéri Imre grafikai tárlata

Fiatal grafikusművészházaspár: *Decsi Ilona* és *Kéri Imre* igazán rangos kiállítással mutatkozott be Balatonfüreden, a férj szülővárosában, ahova hamarosan hazatelepülnek. Első közös tárlatuknak kellemes környezet a Balatoni Galéria. Anyagát az együtt töltött öt esztendő alkotásaiból válogatták. Köztük díjazott sorozatok részletei is szerepelnek, Decsi Háború és béké-je, Kéri Dózsá-ja.

Mint *Farkas Edit* megnyitójában hangoztatta: a két művész szerencsés találkozása, a kiállított művek harmóniájában, de a témaválasztás, az ábrázolásmód szabadságában, függetlenségében, a művészet áhítatos tiszteletében, és az igazság megtalálásának és kifejezésének kristálytiszta vágyában és akarásában is kifejeződik. Közös bennük a megismerés szenvedélye is, amely a művészettel párosulva az alkotó ember menedéke és előbbre jutásának forrása.

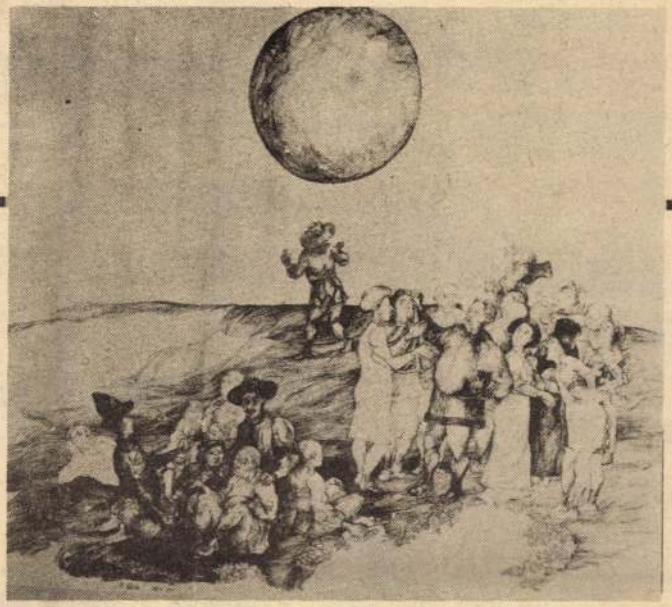

Decsi: A csoda (tollrajz)

Decsi Ilona toll- és tusrajzaiban, linómetszeteiben és gobelinjeiben *érzékeny, vidám, de szorongásoktól nem mentes, kissé irónikus* művész szólal meg és hat, finoman erőteljesen. Kéri Imre rézkarcainak, litográfiáinak, vas- és rézmaratással készített munkáinak jórészében *a gyerekkor varázsa tükröződik* színesen és gazdagon. A szép táj élményeinek érzékletes emlékképei mellett a Dózsa, az Élő jelképek földünk eddigi történetéből, a Van Gogh emlékére című lapjai legmegragadóbbak.

Czingráber János

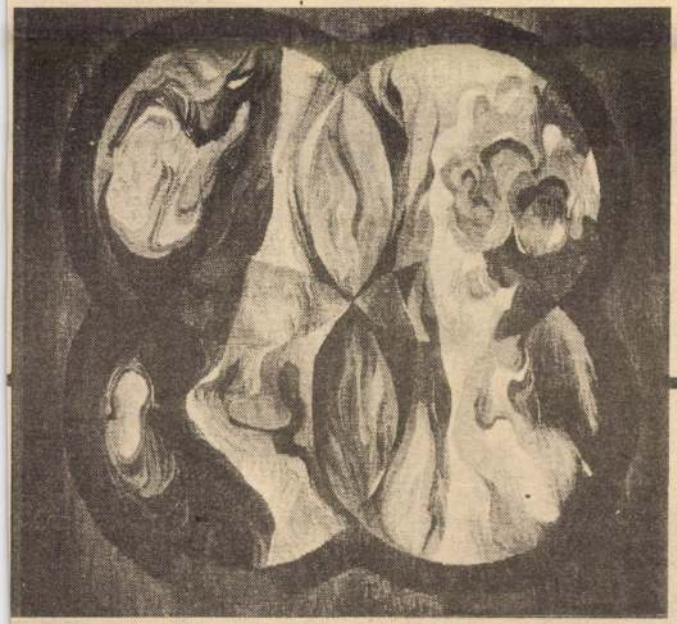

Decsi: Évszakok (gobelin)



Kéri: A nap vége (rézkarc)

(Repro: Borbás)

Petőfi rádió
: Régi lengyel
rgonamuzsika

gyűrűje
II.
A walkür
Háromfelvonásos
zenedráma

(színes)
Úszás, atlétika, evezés, labdajátékok(ökölvívás
Totóeredmények

Lakásmegoldást keresek Pápán. Ajánlatokat: „OTP átvállalással" jeligére a pápai Hirdetőbe.

NAPLÓ

REKLÁM
REKLÁM
REKLÁM

Állást keres? Itt talál!

Ajka Városi Tanács Kórza pályázatot hirdet sedápolónői munkakör beltésére középiskolát végtt, illetve 8 általános isolát befejezett 17 éves ort betöltött lányok réére. Jelentkezés: a kórz személyzeti osztályán, 76. augusztus 20-ig.

Az Ajka Városi Tanács órháza pályázatot hirdet étásnővéri állás betöltére. Belépés azonnal, elyezés nővérszállón. Jentkezni az intézet gazsági igazgatójánál lehet.

Várpalotai Kórház—Renelőintézet szakképzett ütősegédet és közgazdagi technikumi végzettsége dolgozót azonnali bepéssel alkalmaz.

A KÜGÁZ Veszprémi zeme felvételre keres zakközépiskolát végzett atalokat tervező beoszsban, műszaki rajzkészség szükséges. Fizetés kollektív szerződés szerint. Jelentkezés: KÜGÁZ, Veszprém, Csikász I. u. 1. Telefon: 12—648.

A Veszprémi Vegyipari Egyetem pénzügyi és számviteli munkaterületre ügyvitelszervezőt keres. Felsőfokú végzettséggel, vagy szakbavágó képzettséggel rendelkezők előnyben részesülnek. Besorolás a végzettségtől és képzettségtől függően előadói, főelőadói munkakörbe. Jelentkezés személyesen vagy írásban a személyzeti osztályon.

KÁLÁSZ képesítéssel keres a Megyei Állategészségügyi Állomás Veszprém, Dózsa u. 33. anyagkönyvelőt és főkönyvi könyvelőt.

Eladókat felveszünk. Jelentkezés: Centrum Áruház Veszprém, Munkaügyi Osztály.

Különleges fényszűrő és bőrtápláló tulajdonsága révén kiváló a

fabulon NAPOZÓ



500 Ft engedmé

A legjobb típusokból: L—150, L-

AMÍG A KÉSZLET TART...!

A szövetkezeti áruházakban és a kije



Keszthely, Zirc, Berhida

Decsi Ilona, grafikus

XI. Országos Grafikai Biennálé, Miskolc 1981.



Decsi Ilona: Gondolatok hazámról

Népművelés, 1982. 2.

Deési Ilona, [ ]

L. Laura Márta

Laura Márta: Munkácsy-díjas grafikusművész 41-46

Jászkunság, Kolnok, 1983, sept.

XXIX/3

Decsi Ilona, grafikus



Decsi Ilonac Félelem

Decsi

Élet

10

XXVII/51–52

ESTERHÁZY PÉTER:

ÉN, A REZIGNÁ

— GICCSTÓ

Decsi Ilona

Magyar Nemzet 1984. VI. 19. 7

Kiállítás a Petőfi Irodalmi Múzeumban

Radnóti grafikai pályázat

A JUBILEUMI ÉVFORDULÓKRA (így költönk hetvenötödik születésnapjának megünneplésére) hirdetett pályázat mindig egyszerre két okból tanulságos: nemcsak azt lehet felmérni, általa, hogyan s mivel válaszol képzőművészeti életünk az ilyen felhívásra, hanem — igaz, közvetve — azt is, milyen kép él társadalmunkban, jelenünkben az ünnepeltről. Radnóti Miklós esetében például a pályázat széles körű érdeklődést váltott ki, ha jól írtam fel az adatokat, 85 művész 135 képet küldött be, s ez arra mutat, hogy a poéta él, alakjához gyorsan tudunk reflexiókat kapcsolni. neve hallatán rögtön megpendül a költészetére és sorsára emlékező utókor.

Csakhogy a beküldött 135 kép közül közszemlére csupán 45 került. Ebből viszont a Művelődési Minisztérium 27-et megvásárolt.

Ha tehát továbbra is a számokból akarunk következtetéseket levonni, a helyzet körülbelül úgy áll: hivatalos szerveink, csak helyeselhető jószándékkal, szívesen nyúltak ezúttal a mecénási tárcába; maga a termés viszont, a beküldött és a kiállított művek arányát tekintve, mégsem mondható valami kiemelkedőnek.

Mindebben a tárlat is megerősíti a látogatót. A fő motívum itt a falakon a szögesdrót. Aláhulló, halálba dermedő figurák, szomorú és megkínzott tekintetek, kiszolgáltatott emberségünk kavalkádja ez a tárlat a Petőfi Irodalmi Múzeumban, ahonnét néhány lépés csak az állandó Radnóti-kiállítás, a költő megannyi életerős, mosolygó fényképével; s nonak, ennek az érzékeny, a világ és a szakma dolgaira ha ennek a pogány lázadóoly pontosan-szépen ügyelő fiatalembernek végül egy tragikus életútját halotti anyakönyvi kivonat zárja, miszerint dr. Radnóti Miklós gimnáziumi tanár s író halálának oka: *tarkólövés*, maga az életmű, még ilyen csonkán is, nyilvánvalóan nem korlátozódik erre a rettentő végkifejletre. Azt akarom ezzel mondani, hogy — úgy látszik — a közgondolkodásban élő Radnóti-kép (s ennek talán az iskolai oktatás is a magyarázója) tudatunkban az elbukó hőssel azonosul csupán, a megalázott európaival, akit egyébként magyar katonák lőttek agyon, annak a náci tételnek a jegyében, miszerint ha a kultúra szó hangzik el, rögtön a pisztolyhoz kell nyúlni. És hogy ennek a képnek a magyarázata legfőképp az lehet, mindmáig változatlan erővel siratjuk ezt a tragédiát. Ne is tegyünk másképp. Vannak tények, melyeket nem

CSAKHOGY SORSA, ALAKJA, jelentősége, szelleme, egész ránk hagyományozott öröksége nem egyszerűen ennyi. Alakja sem kizárólag e rettentő fasiszta koordináta-rendszerben helyezhető el. Aki a nemrég naplóiból megjelent részleteket folyóirat-közlésben olvasva, újból meggyőződhetett róla (de a perdöntő persze egész költészete), hogy olyasvalakitől fosztott meg bennünket a golyó, akinek erkölcse, munkája, életfelfogása, nyitott magyarsága, áhítata, tisztasága, elmélyültsége, és — igen! — derűje úgyszintén sok tanulsággal szolgál minden nemzedéknek. És akinek többek között a drámája is akkor nyeri el *valóságosan* emberi arányait, ha ezt a *teljes* képet vesszük. Csupán a sorscsapás nézőpontjáról visszatekintve ugyanis a Radnótiértékek humánumának javarésze elvész, s inkább jelképet látunk már benne, mintsem hús-vér kortársat, aki e földrész legnagyobbjai közé éppen azáltal emelkedett, hogy az ólmos ég alatt is bátran, megalkuvás nélkül, maga-feláldozásával is (ezúttal nem lesz fellengzős a kifejezés) konokul és halálig ragaszkodott fajtánk és nemünk legnagyobb értékeihez.

EHHEZ KÉPEST a június végéig látható tárlat egy szűkebb Radnóti-portrét ad, s azt is eléggé rutinosan. A cikkem elején említett képzettársításokból jobbára a leginkább kézenfekvők ugrottak be; s ennek variációi szellemesek ugyan, de újat vagy lényegeset az eddig ismerthez nem tesznek hozzá. Néhány szép megfogalmazása az utolsó időszaknak így is született, szerencsére: *Decsi* Ilona egyik rajzán például (*Rabságunk keretét elereszti a lassú tekintet*, II.), ahol a szögesdróttal koronázott kerítés fölé van szerítve gondolatunk, az üres égbe; vagy *Fehér* László ötlete nyomán, a kockás füzetbe golyóstollal készített portrén (*Radnóti-lap*, II.). A beérkezett anyag monotóniájából kiugrik még néhány olyan mű is, mely más életrajzi momentumot ragadott meg: *Zrinyifalvi* Gábor a költő egyik gyerekkori fényképét dolgozta fel szépen (*Ikrek hava*), *Révész* László pedig — talán a korabeli újságrajzok stílusában — megvillant néhány más szint is, a költő életéből és világából (*Tam tam, Monsieur Coty és egy kávéskanálnyi Spengler; A néger Tyl szemeiről szól*).

Szabó György

NA

— **Barátságvonat indult hétfőn Moszkvába** a Magyar—Szovjet Baráti Társaság mintegy 350 társadalmi aktivistájával.

— **Testvérmegyei küldöttségek érkeztek** Békés megye szovjet testvérmegyéjéből, a penzai területről hétfőn Békéscsabára.

— **Üzemszociológiai nyári egyetem** kezdődött hétfőn Győrött. Csaknem száz művezető, főművezető, termelési igazgató vesz részt az egyhetes programon, amelynek középpontjában az innovációval kapcsolatos kérdések állnak. A nyári egyetem megnyitó előadását Juhász Ádám ipari minisztériumi államtitkár tartotta Szerkezetváltás, szemléletváltás az iparban címmel.

— **Új mentőállomást** helyeztek üzembe hétfőn Szolnokon, a Széchenyi lakótelepen. Az emeletes épületben rendezték be a szociális helyiségeket, az irodákat, az orvosi szobát, míg a másik, földszintes épületet a 12 kocsiállásos garázs és a karbantartó műhely foglalja el.

— **A Nemzetközi Barátság Turista-találkozót** első alkalommal rendezik meg Magyarországon. Az évente sorrakerülő esemény eredetileg három ország — az NDK, Lengyelország és Csehszlovákia — turistáinak közös rendezvénye volt, majd bekapcsolódtak a magyar természetjárók is. Így a mostani találkozó színhelye június 20—24. között Tatán lesz.

— **Műszaki aratási ügyeletet** tartanak az aratás zavartalansága érdekében a Mezőgéptröszt-höz tartozó vállalatok az ország egész területén, június 25-től augusztus 15-ig. Munkanapokon a tröszt központjában és a vállalatoknál reggel héttől este hétig, munkaszüneti napokon pedig reggel héttől délután háromig kérhetnek a termelőszövetkezetek, állami gazdaságok az ügyeleti szolgálattól segítséget: szervizkocsikat, alkatrészeket.

— **Ismét működik** Békés megye egyetlen napórája. A Szarvasi Mezőgazdasági Főiskola egyik épületének déli falán levő, szépen díszített napórát a ház felújítása során állították vissza eredeti állalotába.

— **Húsz százalékkal olcsóbban** kirándulhatnak a Magyar Nemzet olvasói a Budapest Touristtal, június 24-én, Zalaegerszegre. Utazás autóbusszal. Útvonal: Budapest — Zamárdi — Balatonszentgyörgy — Nagykapornak — Zalaegerszeg — Egervár — Zalabér — Sümeg — Tapolca — Veszprém — Budapest. Program: Indulás reggel

— **Doktoravató ünnepi tanácsülést** tartottak hétfőn a Debreceni Agrártudományi Egyetemen. Dr. Szász Gábor rektor köszöntötte ünnepi beszédében a 22 új doktort, akik közül 15 agrármérnök, három vegyész, két matematikus, egy-egy pedig kertészmérnök, illetve kémia-fizika-szakos tanár!



— *Mert a feleségemnek mi amivel a szomszédokat lefőzhe*

— **Felkínált üzlethelyiségeket** mutat be többek között a Zalaegerszeg városközpontjának rekonstrukciójáról nyílt kiállítás az Ipari Reklám és Propaganda Vállalat Rákóczi úti bemutatótermében. Június 22-ig tekinthetik meg az érdeklődők, naponta délelőtt 10 órától délután 5 óráig a Bp., VIII., Rákóczi út 57. szám alatti bemutatóteremben.

— **Egy bányató vizébe** esett és megfulladt Balogh József 3 éves pilisvörösvári kisgyermek, aki felügyelet nélkül játszott. Balatonföldvár térségében Munkácsy Tünde 2 éves budapesti kisgyermek maradt felügyelet nélkül, és a Balaton vizébe esve megfulladt. Mindkét vízbefúlás körülményeinek tisztázására és a felelősség megállapítására a rendőrség vizsgálatot indított.

— **A leengedett sorompót** és a korlátot megkerülve haladt át a vasúti síneken a XVIII. kerület, Vörösfény utca és Nagykőrösi út kereszteződésénél lévő vasúti átjáróban Elek István 53 éves budapesti lakos. Egy mozdony halálra gázolta.

— **A vakációzó diákokat** is hívják a „Nyelvbarátok" angol, francia, német, olasz, orosz, spatársalgási köreibe a tanév-

Decsi Ilona
és
(Keri Imre)

Nograd
1984 I 7.



Decsi Ilona: Bethsabe



Decsi Ilona: Ősz

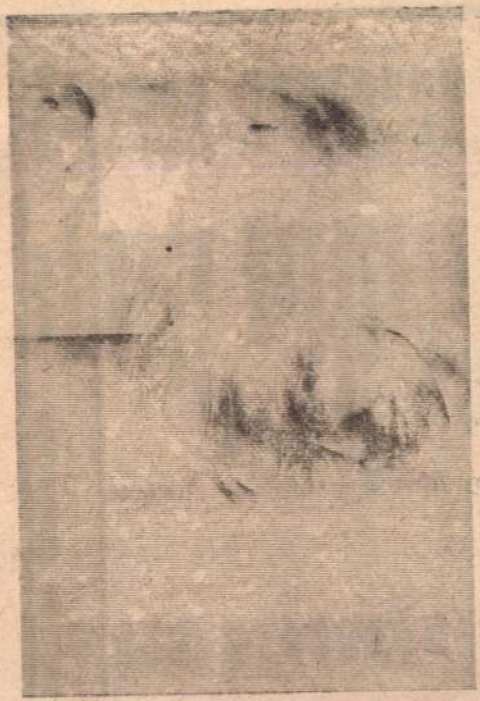

Decsi Ilona: Emlékezés

PROGRAMUNK
KÖZÜL
FIGYELMÉBE
AJÁNLJUK:

nyár

2 hetes üdülés Burgaszban
repülővel (15 nap).
Időpont: júniustól augusztusig.
Részvételi díj: 12 400 Ft.

Goethe nyomában (Erfurt)
repülővel (8 nap).
Időpont: májustól októberig.
Részvételi díj: 6600 Ft.

Szocsi
repülővel (8 nap).
Időpont: áprilistól májusig.
Részvételi díj: 4700 Ft.

Üdülés a Naposparton
repülővel (14 nap).
Időpont: májustól októberig.
Részvételi díj: 9500 Ft.

Már most biztosítsa helyét az 1984-ben induló különvonatokra!

Jelentkezés: az IBUSZ balassagyarmati és salgótarjáni irodáiban.

IBUSZ

St

Ked

90 éve

szakmai szám	szakma megnevezése	felv. létszám	társ. öszt.-díj
303—1	esztergályos	6	500
303—3	marós	3	300
308—3	szerszámkész.	3	400
312—2	gázvez-. és kész.-szerelő	2	300
313—3	géplakatos	15	500
407	vésnök	4	400
504—1	felvonószerelő	1	350
505—2	épület-villanyszerelő	6	300
708	üvegcsiszoló	20	350
711	üvegfúvó	20	1000
901—2	épületasztalos	2	300
1601—1	magasép. ács-állványozó	3	500
1622	bádogos	3	500

Decsi Ilona

Rajz

Mogyor Newart 1985. V. 4.

Decsi Ilona grafikus

Kéri Imre és Decsi Ilona grafikusok
kiállítása Bpesten a Vigadói Galériában

Népujság (Tolna)
1984. jan. 7.

Decsi Ilona



Decsi Ilona: Házasélet

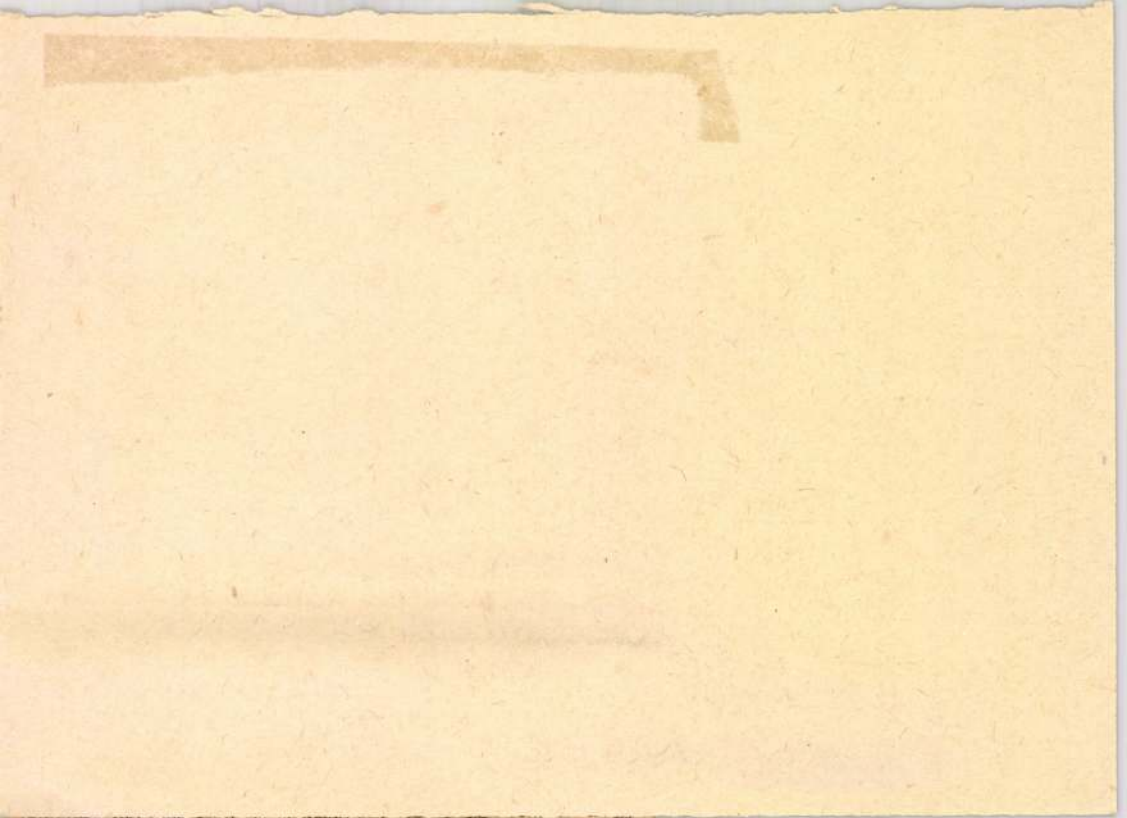

temetése október 8-án, 11.30 órakor
sz a Rákoskeresztúri új köztemető-
en. ×

— Mély fájdalommal tudatjuk, hogy
'app Elemér nyug. egyetemi docens
letének 74. évében, 1985. szeptember

gében fordulhat elő. A
keken viszont nem le
27, 28 fok sem. Az idő
tok eddig messze el
Kárpát-medencét. Ec

1021

1976. VII. 17. Petőfi, 1o,oo /11/ Lné

Szombat délelőtt

A szokásos hírcsokrot szintén a nyár, anyári sportok, és az Olimpia jegyében állította össze Papp Endre.

- Ilyes aszályos időben bizony minél több hideg zuhany szudulatna már ránk, épp ezért Demján Ernsi, a zenei munkatárs feladata helyett az esőcsinálé feladatát próbálja ellátni. Kinyithatják a kiskert tulajdonosok a kerti csapokat, legalábbis a hétvégén, mert hétvő 0 óráig ideiglenesen feloldották a tűzlős locsolási tilalmat a Fővárosban.

A IV.nemzetközi Esperantista Találkozó résztvevői előrelátóak voltak, mert vízparton, az Abaligeti tó melletti kempingben rendezik összejöveteleiket holnaptól.

Víz szegény időben jó hír a Balatonfüredieknek, hogy elkészült az uj felszini vízmélység szennyvíztisztitó.

- A Balatonfüredi Balaton Galériában ma nyílik meg Dócsy Ilona és Kóri Imre grafikusművészek kiállítása.

1021

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Decsi Ilona

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 DEC 2 3

grafikus

1021

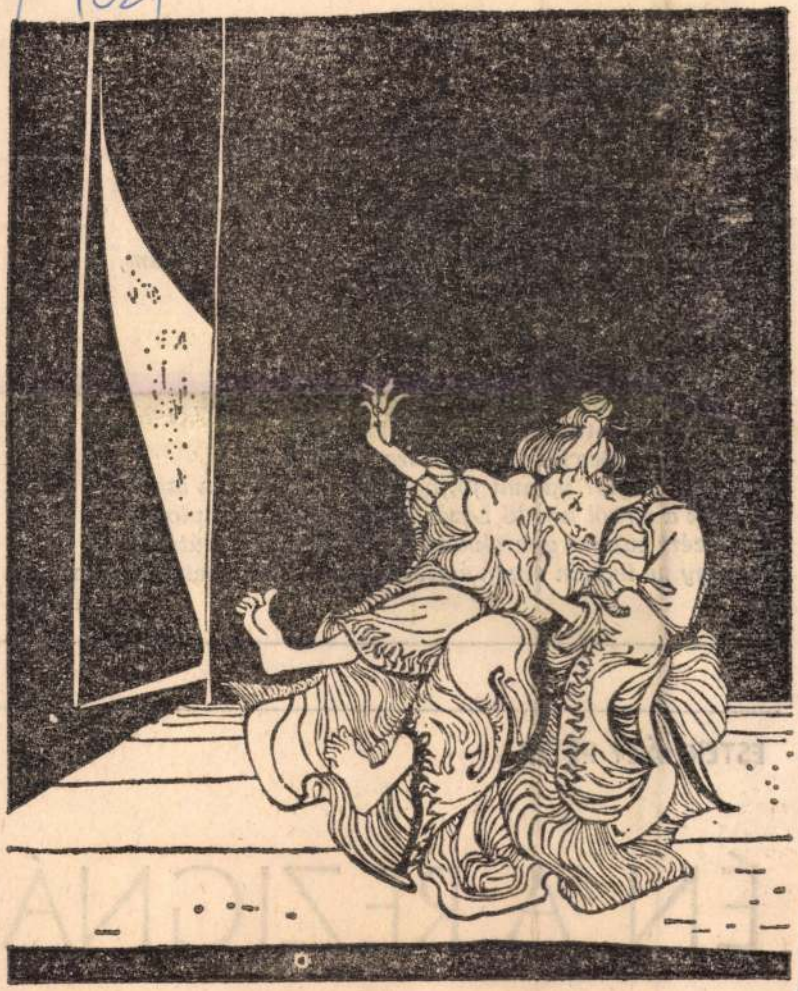

Decsi Ilona: Félelem

ORBÁN OTTÓ:

Magaslaton

Az öregség a havas hegycsúcsról nyíló kilátás;
de negyvenhétévesen hol a hó?
Elnézem azokat, akikbe nem csapott bele a villám,
az áramló világfolyadék sürgő sejtjeit:
nyüzsögnek, intézkednek, terveznek, vakok.
Miféle kegy az, élve üszkösödni el?
S miféle többlettudás birtokába juttat?
Az élet mindenek fölött az egészséget tiszteli,
a bajba jutottat szánja, de nem segíti:
a természetes kiválasztódásra esküszik.
Vagy mégis? valami fölfoghatatlan program szerint
csak a sírból kikelő Lázár kettős látását tanulom?
s azért zuhant gyerekkorom a háború lángkútjába,
hogy ne legyen olyan éjszaka, ami mögött nem látom a fényt?

ESTERHÁZY PÉTER:

ÉN, A REZIGNÁ

— GICCSTÓ

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 137-748, 340-726
Decsi Ilona
grafikusművész
NÉPÚJSÁG (HEVES)
1091 FEB 25
Decsi Ilona és Kéri Imre

rafikái

Kéri Imre és Decsi Ilona grafikusművészek munkáiból rendeztek nemrégiben kiállítást Budapesten, a Vigadó Galériában. Képeinket ebből az anyagból válogattuk.

(Hauer Lajos reprodukciói)

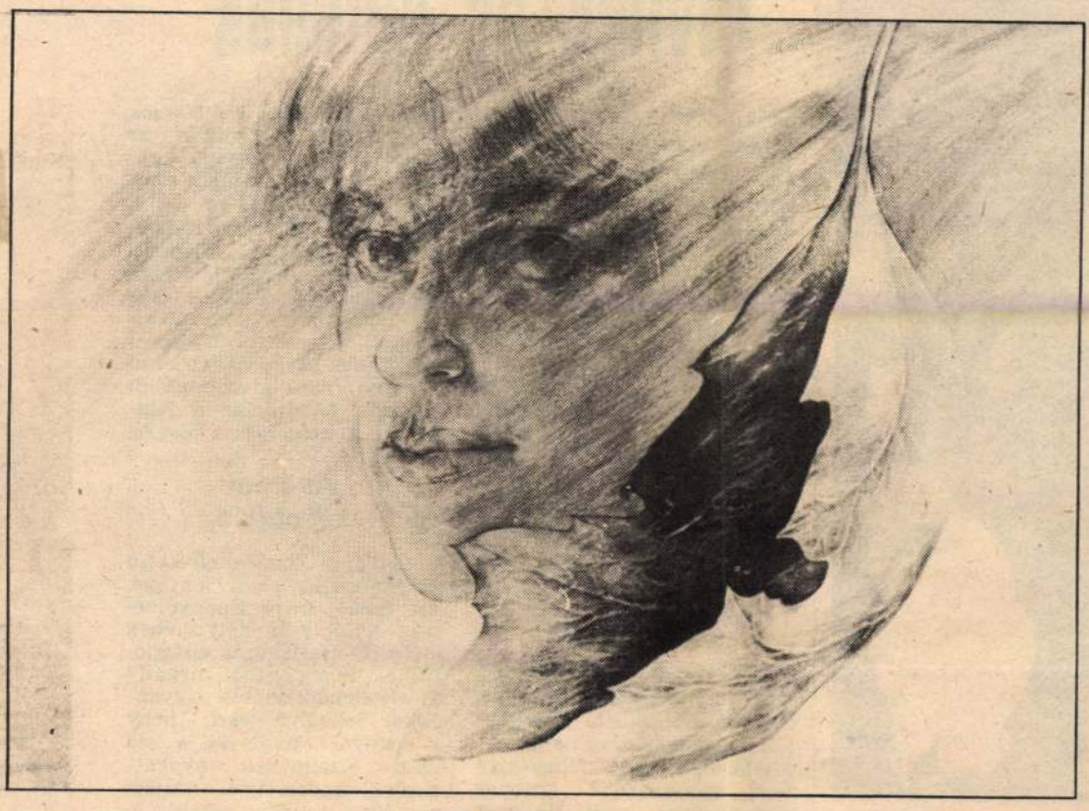

Decsi Ilona: Bethsabe

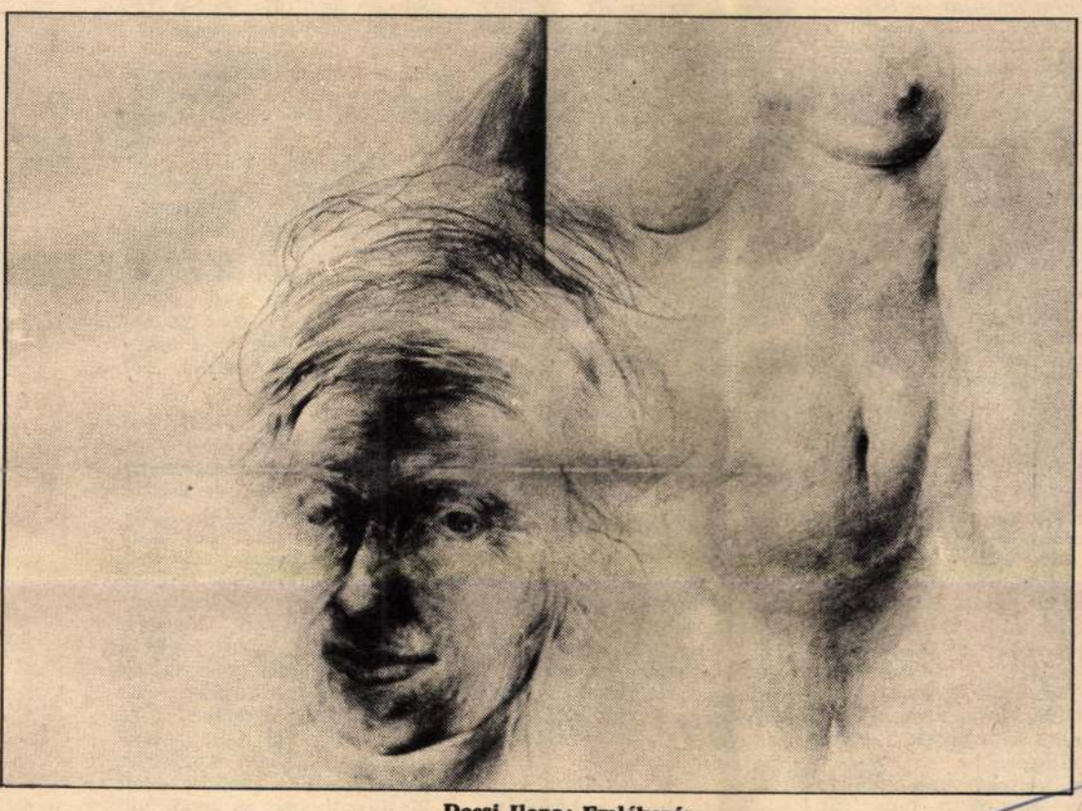

Decsi Ilona: Emlékezés



az elnök
ldi képszolgálat — KS)

meg országosan a voksok
olc százalékát, egyáltalán
n küldhetnek képviselőt
392-ről 458 fősre bővülő
rvényhozásba.
Egyelőre teljes erővel fo-
k a választási kampány.
kormánypárt természete-
n Mubarak eddigi erèd-
nyeit emeli ki: az állam
mottevően növelte a szo-
lis kiadásokat és fokozta
őfeszítéseit új munkahe-
k megteremtésére. Az el-
zék viszont egyes külpo-
ikai és gazdasági kérdé-
k mellett elítéli, hogy —
iszlám szélsőségesek ré-
ről fenyegető veszélyre
vatkozva — továbbra is
ntartják a Szadat meg-
ilkolása óta érvényben lé-
rendkívüli állapotot, s
gy nem vitték következe-
en végig a korrupció el-
n meghirdetett hadjáratot.
ozgásban, átalakulóban
nnak tehát a dolgok a
lus-partján. A májusi vok-
lás, illetve a tavaszra ter-
zett következő arab csúcs-
tekezlet kimenetele várha-
an világosabbá teszi majd,
ilyen változásokra számít-
tunk Egyiptom bel- és
lpolitikájában a közel-ke-
ti térség számára is kriti-
snak ígérkező 1984-es esz-

Spanyolország

Civilek és katonák

Az utóbbi időben ismét a katonákra irányult a figyelem Hispániában. Meglepetésként hatott a hír január közepén, hogy leváltották a vezérkar négy vezetőjét, méghozzá egy csapásra. A másik esemény az ETA baszk terrorszervezet nevéhez fűződik: január végén tagjai meggyilkolták Guillermo Quintana vezérőrnagyot. A tiszt rövid időn belül a hatodik egyenruhás áldozatuk, az ETA szándéka ezekkel a merényletekkel, hogy zűrzavart keltsen a fegyveres erők soraiban, gyengítse a szocialista kormány pozícióit.

Puccsfélelem

Nem lehet elfelejteni, hogy mielőtt 1982 őszén a Spanyol Szocialista Munkáspárt megnyerte volna a választásokat, 1981 februárjában nagyszabású katonai puccskísérlet rendítette meg Spanyolországot, amelynek során a puccsisták néhány órára a parlament épületét is elfoglalták, és a törvényhozókat túszként kezelték. Akkoriban a Franco utáni törékeny spanyol demokráciát „democracia vigilada"-nak, azaz ellenőrzött demokráciának nevezték. Senkinek sem volt kétsége affelől, hogy a hadsereg szinte ugrásra készen figyeli az eseményeket és bármelyik pillanatban számolni lehet egy újabb katonai beavatkozás veszélyével. Sokan attól reszkettek, hogy ha a szocialisták megnyerik a választásokat, akkor a katonák rögtön lesújtanak, mert nem lesznek hajlandók eltűrni, hogy — a polgárháború óta első ízben — baloldalinak tekinthető kormány álljon az ország élén.

Felipe González, a spanyol szocialisták vezetője immár 15 hónapja kormányoz — és a tények azt mutatják, hogy a hadsereg nem tett komoly kísérletet a rendszer megbuktatására, sőt, viszonylag jól tűri megreformálását.

A király és a NATO

Vajon mi ennek a váratlan viselkedésnek a magyarázata? Ennek megértéséhez vissza kell nyúlnunk a közelmúltba. Spanyolország 1975-ben, Franco tábornok halálakor a világ egyik legelmaradottabb országa volt. Az ország vezetői tudták, hogy a gyors fejlődés egyetlen útja a nyugati integrációhoz való csatlakozás. Ez azonban csak akkor volt lehetséges, ha a hadsereg is megszabadul a Franco-korszak örökségétől. Ez a feladat hárult a spanyol királyra, aki a hadsereg legfőbb parancsnoka. Juan Carlos a hadsereg tisztikarának legkonzervatívabb részével szemben a demokrácia és a nyugati integráció mellett foglalt állást. Ezért a hadsereg egy része a király ellen fordult, és a puccsisták a király nevében cselekedtek.

Az 1981-es puccskísérlet után a hadsereg tisztikarának legkonzervatívabb részét eltávolították, és a hadsereg vezetői Washingtonhoz és a NATO-hoz kapcsolódtak. Amikor az előző, még konzervatív kormány Spanyolországot beléptette a NATO-ba — a szárazföldi hadsereg tábornokainak francoista csoportja ellenezte a csatlakozást. Jól tudták: a NATO-tagság azt jelenti, hogy modernizálni kell a spanyol hadsereget. Ennek során óhatatlanul csökken majd a szárazföldi haderők jelentősége a légierő és a tengerészet javára.

Az érem két oldala

Az egész hadseregreform megértésének ez a lényege. Az tehát, hogy Spanyolország különleges helyzetében a NATO-csatlakozás világpolitikai szempontból negatív és elítélendő döntés. Ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a spanyol hadsereg a szó igazi értelmében nyugateurópai hadsereggé váljék, elveszítse rendőri jellegét és a polgári kormány ellenőrzése alá kerüljön. A NATO-tagság ily módon megkönnyítette González és a szocialista kormány számára a hadseregreform végrehajtását. A honvédelmi miniszter, Narcís Serra az utóbbi 15 hónapban fokozatosan visszaszorította a szárazföldi hadsereget. Új nyugdíjrendszert vezettek be, amely lehetővé tette a legreakciósabb régi vágású tábornokok eltávolítását az aktív szolgálatból és fokozatosan megszilárdították a kormány ellenőrzését a vezérkar felett.

Ennek a folyamatnak a döntő állomására került sor január derekán. A kormány egyetlen döntéssel leváltotta a spanyol vezérkar négy kulcsemberét és helyükbe új tábornokokat nevezett ki. Ezzel egyidőben szerkezeti változás is történt. Megszűnt a vezérkari főnökök tanácsa, ami újabb lépés a hadsereg feletti civil ellenőrzés megvalósításában. Az új „védelmi vezérkar" első főnöke Lib ral Lucini tengernagy lett, aki korábban tengerészeti attasé volt Washingtonban és rendkívül szoros szálak fűzik a NATO szervezetéhez. A három fegyvernem is új vezérkari

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
Decsi Ilona
KELET-MAGYARORSZÁG
Gvadányi u.
1983 DEC 24



Decsi Ilona ceruzarajza: Az idő

Soltész István:

A tirpák ember

Beismerem természetes elfogultságomat szülőföldem iránt és szándékoltan igyekszem felülemelkedni érzelmeimen. Ezzel a tárgyilagossággal állítom, hogy aligha volt megyének, helységnek, tanyának lakosa, akinek annyi szenvedéssel kellett a legkisebb előremozdulását is megharcolnia, mint éppen a tájék emberének. Mennyi belső kínlódással kellett legyűrnie kisebbrendűségi érzetét másokkal szemben és bizonyítania, hogy túljutott az önhibáján kívüli elmaradottságokon.

Ez vonatkozik a nyíregyházi emberre is. Mindig is majd az új nyíri honban az onnan jötteket a békési származásnak csúfolták ezzel a szóval egymás között. Ezt átvette a magyarság, akik nem tudván e belső szokásokról, minden szlovák jövevényt így kezdett nevezni. A fricskaszóból végül egységes népnév nemesedett, amit ma büszkén lehet vállalni.

Én is mondom magamról, mondhatják olyan nyíregyháziak is, akiknek egyébként semmi szlovák kötésük nincs. Nem valami particuláris különállás, mucsaji kuglihősködés okán, hanem mert úgy érezzük, bárhol élünk is ma-

fedeles városi háza is a beköltöző öregek számára.

Orvosságnak sem „tári" szereket használtak, hanem a mamka tudományától kerestek jobbulást, a rossz fogakat pedig egyszerűen lapos fogóval rántotta ki az ebben gyakorlott gazda egy vízzel telt cseréptál felett. Gyomorfájásra folyófű, kisnapolioúka szolgált. A szegények ebből levest is forraltak, ami csípősen savanyú volt, ezért is nevezik a tanyákban a savanyú levest szintén kisnapolioukának. Fejfájás ellen kakukkfű főzete járta, a teáját itták és borogattak vele, de mert az illata finom volt, a lányok kakukkfüves vízben mosakodtak, ebben áz-

Decsi Ilona, grafikusművész

A Hazafias Népfront IX. kor.-i bizottságának szerveze sében létrejött Művészek és Barataik Köre grafikai és kisplasztikai csoportja mutatja be Tatabányán a Népház Galériában két éves gyűjtői tevékenységének eredményet. — Decsi Ilona művét látjuk itt: egy rosszálmát transzponálta rézlemezre az anyag és a gonddal iránti alázattal. /említve/.

E. Nagy Lajos: Grafika, Kisplasztika 1982–83.
Tükör, Budapest, 1984. jul. 15. 3–4. old.

DECSI ILONA

...Tanitómesterei a késő reneszánsz németalföldi vizionárius művészei - de ez a multhoz fordulás a grafikában ma szinte természetes.Nehezen képzelhetnénk el

ugyanis a mai (magas színvonalú) összképet anélkül. hogy a nagyjából fotóra alapozott nyomatok mellé oda ne gondoljuk a Cranach, Dürer és Schongauer nyomdokaiba lépett fiatal grafikusok csoportját is — a technikai újítók mellé a klasszikus módszerek nemesítőit.

Decsi Ilona hatvani tárlatán kevés a nyomat — s ami van, az is magán viseli a ceruza- és tollrajz jellegzetességeit. Világos a szándék: visszaállítani a grafikai lapok míves hírnevét, s erre valóban legalkalmasabb a rajznak, mint alapműfajnak a hangsúlyozása. Bizonyos esetekben Decsinél ez csak a készség megcsillantását jelenti (*Fák között*), az esetek többségében azonban frappáns szimbólumokat, mély mondanivalóra alapozott konstrukciót is (*Háború*). Az Ady- és József Attila-illusztrációk, valamint a németalföldi elődöket nyíltan vállaló, mégis mai viszonyokra reflektáló lapok mellett (*Zsuzsánna és a vének*) Decsi munkái akkor hatnak igazán megrázó erővel, amikor őszintén és felelősségteljesen vallanak közéletünk problémáiról — mint azt a *Gondolatok a hazámról* című mű is teszi.

Fecske András

ái.Hatvani Galéria
4.o.



átbillenésről van szó
ancsra; a második: a
legvisszataszítóból,
sten által, következik
eni panoráma borul
nünk számára éppen
...én várhatok. / Előt-
ite ez, inkább a „nem
ó lehetőség. A Jónás-
a szökés-felvállalás-
billenne át a vers ilyen
gyelem előszobája –
s ritka egzisztenciális
át a versen, egy re-

osztódik fel a nagy
ra. E kettő tartja fent
t várjuk Isten Jónást
ontosan a szerkezet
k másodízben: / Kelj
véig meg se állj... / S
második várakozás;
ancsak két részen, a
még pontos tartamát

pólusként pedig az is elképzelhető,
hogy egy régi zenélési mód ideáljá-
hoz ragaszkodó konzervatív zene-
hallgató nem tartja elég „monumen-
tálisnak" Klemperer 1968-ban ké-
szült felvételét. Úgy hiszem, orto-
doxok és neologok vitáját éppen a
nagy karmester felfogása békítheti
ki: ez a fajta rendkívüli világosságot
hordozó, a zene bonyolult szövetét
minden oldaláról felragyogtató mu-
zsikálás klasszikus érvényű. Nem kell

Decsi Ilona, grafikusművész

Megyénk művészeti eseményeinek sorában, rangjával és színvonalával kiemelkedik a kétévenként megrendezésre kerülő őszi tárlat, mely az idén XXII. alkalommal nyílt meg a Veszprémi Vegyipari Egyetem aulájában. — Decsi Ilona karcai egy kiérett művész kitárulkozásai. Merészen összefogott vonalak, mélyen elgondolkoztató mesterségbeli tudás jellemzi bemutatott grafikai lapjait, amelyek közül az „Álombéli kutya" c. karca (repr.) külön említést érdemel.

Veszeli Lajos: A megfiatalodott Őszi Tárlat.
Napló (Veszprém), 1983. nov. 19. 8-9-old.

DECSI ILONA ÉS KÉRI IMRE GRAFIKÁI

Vigadó Galéria

Nem könnyű feladat egy alkotónak a másikkal élni együtt, törvényes házasságban és ennél is szorosabb alkotó közösségben — szükségszerű az állandó összemérés és az ebből adódó viszály, szétválás vagy legalábbis fojtott keserűség. A Decsi—Kéri házaspár élete azonban harmonikusnak tűnik, annak ellenére hogy több kritikustársam véleménye szerint a feleség sokkal „jobb"; persze ez a tömör jelző túlságosan egyszerűsít mindig.

Végigböngészve a közös kiállítást, úgy gondolom, nincs ilyen különbség — az eltérés inkább az, mint ami egy meghámozott dió és egy hámozatlan dió bele között van. Decsi Ilona finom rajzai és grafikái szebbek, elragadóbbak, a jelképek azonnal értelmezhetők (ezt nem bírálatnak mondom), a formák inkább gyönyörködtetik a szemet, simulékonyak — az úgynevezett közönségsiker jogosan veszi körül őket (Az utóbbit nem annyira a vásárlás tükrözi, hanem az a sustorgás amelynek foszlányait egy-egy munka előtt ácsorogva kapja el a kritikusi fül.) Kéri műveit nehezebb birtokba venni: érdesebbek, csikorgóbbak, kevésbé alkalmasak a reprodukálásra — de ha elmélyülünk bennük, ők is megnyílnak, és megbarátkozunk takarékos színvilágukkal, szerény és férfiasan szemérmes művészi eszközeikkel.

Remélem, a tévénézők hűek maradtak készülékükhöz, mikor a Tévégalériában megjelent a fiatal művészházaspár és művészete.

Székely András

e kor boldogságtöredékeinek meg-
semmisítésére készülhetnek. A szép

Decsi Ilona

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Gyafi Ju ...

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1983 NOV. 0 31

1983. november 3.

1021

A közművelődés kérdései

Grafikai művésztelep a Sötétvölgyben

Aki figyelemmel kíséri megyénk képzőművészeti életét, tapasztalhatja annak kiteljesedését. Pontosabban nem lehet nem észrevenni, a teljességre irányuló kísérleteket, kezdeményezéseket. Az elmúlt hat évben megyénkben élő képzőművészeti alaptagok száma tizennégyre emelkedett. Nem rontva a bevezetésben foglaltak örömét, tegyünk fel néhány kérdést, hogy az itt élő művészek hogyan érzik magukat? Érzik-e, hogy szükség van rájuk? Vagy mi, befogadók tudomásul vesszük-e létezésüket?

Azért merültek föl ezek a kérdések, mert amikor a már említett kiteljesedésről esik szó, egy újabb kezdeményezés kapcsán ismét olyan emberekről kell beszélnünk, akik megyénkhez kötődésüknek jeleit adják ezekben a napokban. Miről van szó? Arról, amiről a cím beszél. Grafikai művésztelep létesül a Szekszárd melletti Sötétvölgyben. A grafikai művésztelep kialakulása tizenkét évvel ezelőtti eseményekkel indult. A városi tanács és a városi KISZ-bizottság levélben kereste meg akkor a képzőművészeti főiskola KISZ-szervezetét, hogy néhány főiskolást szívesen vendégül látnának itt a megyénkben.

Akkor Decsi Ilona, Kéri Imre és Kiss György jelentkeztek. Jöttek, láttak... Az idén nyáron már három társukkal együtt töltöttek három hetet Sötétvölgyben. Muzsnai Ákos, Parádi Tamás és Pató Károly csatlakozott hozzájuk. Az akkori főiskolai hallgatók most a művészeti alap és a képzőművészek szövetségének tagjai. A hat fiatal grafikusművésszel való beszélgetés közben kiderült, hogy a barátság és a munka tartja őket össze, és ez hozta valamennyiüket Tolnába. Korábban alig, vagy egyáltalán nem jártak megyénkben. Az itt töltött néhány hetes időszak azonban évekre meghatározója lett terveiknek, amit a megyei tanács művelődési osztályával közösen szerződésben fogalmaztak meg.

Szándékaik komolyságát jelzi az a bemutatkozó kiállítás, amit a megyei művelődési központban október 28-án Császár József, megyei tanácselnök nyitott meg, és amely november 12-ig tekinthető meg. Ezen a kiállításon a látogató hiába keresné a Sötétvölgyben szerzett élményanyagot, bemutatkozásuk inkább a kötődés, a megyéhez való csatlakozás egy közös célért tenni akarás igényével született. Grafikusok ők, akik egyszerű, világos gondolataikat vonalakkal közvetítik. Annak a műfajnak hangadói, amely inkább a megértés, mint a látvány szintjén szól a közönséghez. A kiállított alkotások közül jó néhány irodalmi vonzódásról is tanúskodik.



Decsi Ilona, Parádi Tamás, Pató Károly, Muzsnay Ákos



Kiss György és Kéri Imre elsőként jelentkezett tizenkét évvel ezelőtt

A grafika műhely jellege, kísérletezést, együttgondolkodást, együttmunkálkodást igénylő ereje úgy tűnik, jó otthonra lelt Sötétvölgyben. A tárgyi és — a bemutatkozó kiállításból ítélve — személyi adottságok megvannak, hogy megyénkben ezen a területen is megpezsdüljön az élet.

Lássuk tehát a kiteljesedő képzőművészetünk arculatát: országosan híres lett a kölesdi kísérlet, ahol a mai magyar képzőművészet jeles képviselői sorakoznak évről-évre egymás után, majd közös tárlatokon is bemutatkoznak. Ez a hely elsősorban a festészetet honosította meg.

A közelben — erről is hírt adtunk már — a tengelici kastélyban Kiss István, Kossuth-díjas szobrászművész alakított ki alkotói műhelyt, ahova szobrászművész tanítványait kívánja maga köré gyűjteni. A grafikai művésztelep pedig Sötétvölgyben lelt otthonra. Kívánjuk, hogy a három műfajban, itt élő és ide érkező művészek, fiatalok és idősebbek egyaránt olyan környezetre leljenek, amelyben valóban otthont találnak.

DECSI KISS JÁNOS

'83



ó az ozorai csapat volt. Ide-najosiaknak, s hogy akadt , azt felvételünk is tanúsít-satár lövése elkerüli az üre-lt kaptu.



rog—Sellye mérkőzésen ma-bravúrral hárította Heilman

lal vette ki részét a paksi gólgyártásból. A vendégeket a csúfosabb vereségtől kizárólag csak a mezőny legjobbjának bizonyult Banász kapus bravúros védései mentették meg. Ami pedig a 6-0-ás végeredményt illeti, a PSE igencsak revansot vett az MNK-ban elszenvedett „zakóért". Így aztán senki sem csodálkozott azon, hogy a 90 perc végén, az őszi idényben először felcsattant a vastaps.

Megkérdeztük a meglepetésszerzőket

A megyei labdarúgó-bajnokság 11. fordulójában a legoptimistább esélylatolgatások sem ígértek vendéggyőzelmet a Dunaföldvár—Németkér, valamint a Kocsola—Tevel mérkőzéseken. Az eredmények ismeretében már tudjuk: mindkét találkozón alaposan felborult a papírforma. Sikerük titkát így látják a meglepetésszerzők.

Fláding János, a Teveli MEDOSZ edzője: — Egy pontért utaztunk Kocsolára, örömünkre kettő lett belőle. El kell ismernünk, hogy a hazaiak ellenünk hadilábon álltak a kidolgozott helyzetek értékesítésével. Vallom azonban, hogy minden csapat úgy játszik — ahogy engedik. Közvetlen védelmünktől szoros emberfogást kértem, amit teljesítettek, sőt az általagosnál jobban játszottak. Beállósunkat, Nagyot azzal bíztam meg, hogy a kocsolaiak gólgyárosát, Fazekast igyekezzen úgy kikapcsolni a játékból, hogy ne kerüljön lövőhelyzetbe. Nagy Pista ezt maradéktalanul végrehajtotta. Sikerünk összetevői között utoljára hagytam, hogy csatársorunk a sérüléséből felépült. Turbókkal erősödött, amit a győzelmünket jelentő gólja is bizonyított.

Balázs Ferenc, a Németkéri TSZ SE elnökhelyettese: — Csapatunk jelenlegi játékstílusa már az alacsonyabb osztályú bajnokság mérkőzésein is rendre bevált. Ezúttal a dunaföldváriak otthonában is két pontot hozott a konyhánkra. A stílus lényege a gyors kontrajáték. Vasárnap a földváriak is beleestek abba a hibába, hogy lerohantak bennünket, mindenáron a gólszerzést erőltették — de védelmünk szorosan zárt. Miután a hazaiak kitámadtak, hátsó alakzataik fellazultak, gyors ellenakcióink közül kettőt góllá értékesítettünk. Lőhettünk volna még többet is, de a két találattal már eldőlt a végeredmény. Jó a kollektív szellem nálunk. Dunaföldváron is az egységes küzdőszellemmel sikerült feliratkoznunk a meglepetésszerzők közé. A siker értékét növeli, hogy a Duna-parti gárda ellen a tartalékos összeállításban kényszerültünk pályára lépni.

—fekete—

Fotó: Bencze.

Sipos Márton nemzetközi úszóverseny

A korábbi évek hagyományait folytatva, november 7-e tiszteletére ezúttal negyedik alkalommal rendezi meg a Szekszárd városi sportfelügyelőség és a Szekszárdi Dózsa SE a Sipos Márton nemzetközi úszóversenyt. A háromnapos versenyen Jugoszláviából a Ljubljana és a Radoyljica, Csehszlovákiából a Trnava úszói is rajthoz állnak. A részt vevő hazai klubok sorában találjuk a Hódmezővásárhelyt, a Kaposvári Rákóczit, a Pécsi MSC-t, a Pápai SE-t, a Székesfehérvári Volánt, valamint a Szolnoki Vízügyet. Megyénk színeit a Dombóvári Spartacus és a Szekszárdi Dózsa szakosztályának úszói képviselik. Mint azt a verseny rendezőitől megtudtuk, 130 úszó áll rajtkőre a szekszárdi fedett uszodában.

A IV. Sipos Márton nemzetközi versenyen élvonalbeli úszó sajnos nem indul, miután javában tart számukra az olimpiai felkészülés.

Mindezek ellenére joggal reméljük: a korábbi évekhez hasonlóan november 5-én, 6-án és 7-én most is színvonalas, a sportágat tovább népszerűsítő küzdelmek szemtanúi lehetünk.

Szombaton, november 5-én 15.50-kor rendezik az ünnepélyes megnyitót, amikor Rápolti Árpád, Szekszárd város Tanácsának elnökhelyettese köszönti a versenyzőket. Az első napi küzdelmek 16 órakor kezdődnek. Vasárnap 15.30 órától folytatódik a küzdelemsorozat. November 7-én, a verseny harmadik napján a már említett klubokon kívül a Mázaszászvári Bányász, a Bonyhádi MSC, a NIKE Fűzfői AK, a Dombóvári Sportiskola, a Siófoki Bányász, valamint a Baranya megyei szakosztályok részvételével — több mint 200 versenyzővel — az utánpótlás korosztályúak veszik birtokukba a 33 1/3 méteres, feszített víztükrű medencét. A zárónapon 9 órakor kezdődnek a versenyek.

Kézilabda ifjúsági bajnokság

DECSI ILONA

emlitve, mint a 11. Salgótarjáni Tárlat részvevője
ld. Szöllősy Enikő

P. Szabó Ernő: "Indulnunk kell Don Francisco"
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/18. sz. 34. o.

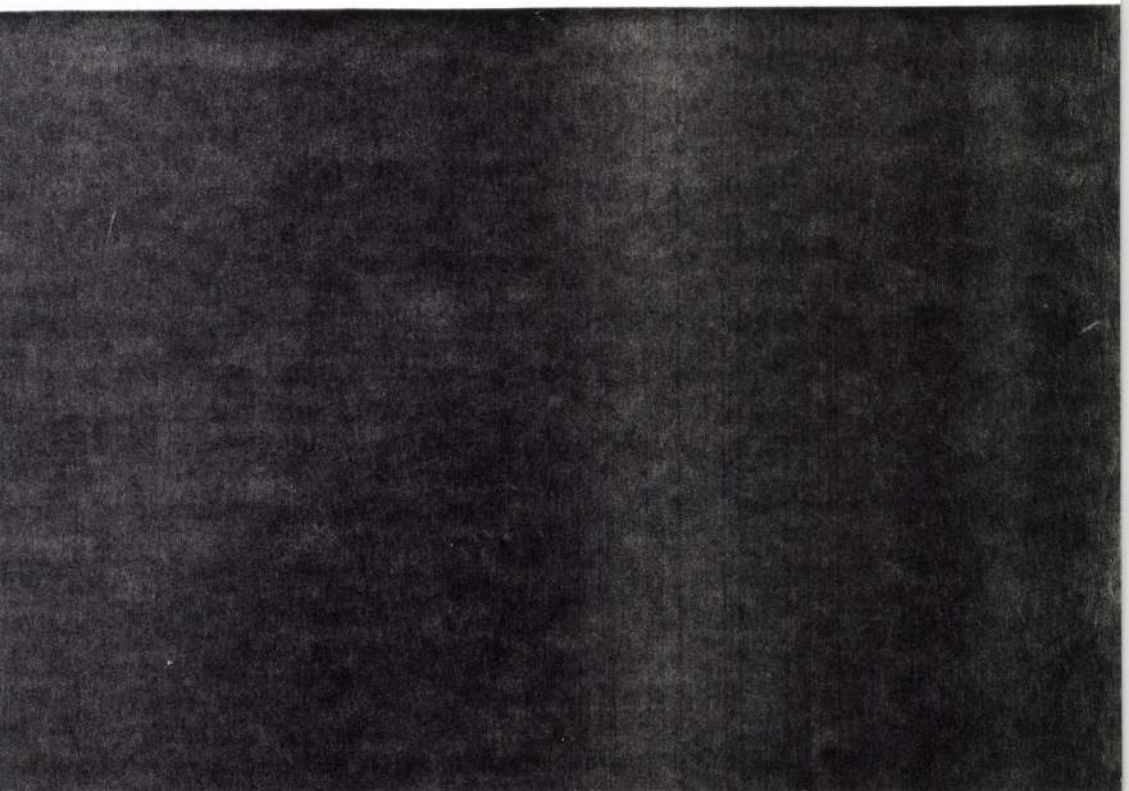

Decsi Ilona: Magányosan, rézkarc, 35 × 25 cm, 1983 (fotók Sulyok Miklós)





Decsi Ilona, grafikusművésza

Nino Nikolov: Fények és árapériák. Decsi Ilona és Véri Imre kiállítása

Művészet, 1988. jún., 4-old.

Decsi Ilona, grafikusművész

„Gondolatok a hazámról". /repr./

Hevesi Szemle,
1981. 1., 6-old.

Afka Péter: A negyedik hatvani tájképbiennáléról.

Decsi Ilona grafikus

- Kiállítása (Kéki Imrével közösen) a Bp-i Vigadó Galériában.

Lásd: Kéki Imrénél

Fejér Megyei Hírlap, 1983. dec. 10.

Decsi Ilona

Mezyhárt László: Kilóg a lóláb
Rajzbiennálé Salpótarjántan

Palóctöld, 1985/2

Decsi Ilona

Magyar Hí

I. nagykőrösi grafikai tárlat

A közönség köze

Annak a kiállításnak a neve, melyre most felhívnám a tisztelt Olvasó figyelmét, *I. nagykőrösi grafikai tárlat*, s itt most inkább az *elsőn* és a város nevén van a hangsúly. Nem azért (a lekoptatott közhelyért), mert ma minden első kezdeményezést dobszóval, fanfárokkal, zászlólengetéssel illik fogadni; nem azért a másik, hasonló unos untalan ismételgetett közhelyért, hogy Nagykőrösnek *mennyi* köze van (volt) *Arany Jánoshoz*. Nem. Másról van szó. Arról, hogy ismét jelentkezik egy inkább kicsiny, mint középméretű városunk, amely szeretne *a maga lehetőségeihez mérten* egy szeletet a magáénak tudni a mai *kultúrából és művészetből*, s ezért — adottságait és anyagi erejét felmérve — *belefog valamibe*. Egy grafikai tárlatba, melyet szerényen elsőnek nevez, remélve a lehetséges továbbiakat, biennálé-formában. Mégpedig — és ez sem kevésbé fontos — a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának tagjait kérvén fel a vendégeskedésre.

Mindez természetesen nem előzmények nélkül való. Három évvel ezelőtt nyílt meg Nagykőrösön a városi KISZ-Galéria, amely azóta kiállításokon mutatta be *Dékány Ágoston, Lacza Márta, Kovács Johanna, Decsi Ilona, Kéri Imre, Somogyi Győző* és *a szentendrei* grafikai műhely munkáit — jószerivel mindazokét az alkotókét, akik a jelenlegi első, ilyen csoportos tárlaton is részt vesznek, s a díjnyertesek közt is megtalálhatók. De még mielőtt a kiállítás értékelésére rátérnék, érdemes röviden szólni *a helyszínről*.

A tárlat helyszíne: a nagykőrösi *Toldi Miklós Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet* aulája; modern és szép oktatási épület tágas, jól megvilágított földszinti zsibongója, mely nyilvánvalóan többféle célnak is megfelel. De talán nemcsak az aula alkalmassága volt az egyetlen, ami a hely kiválasztása mellett szólt. Talán része lehetett benne annak is, hogy az iskola vezetése évekkel ezelőtt válaszra méltatott egy felhívást, és vette a fáradságot, hogy a fővárosban kiválasszon jó néhány festményt, grafikát (élő művészek képeit), s azokat kölcsönbe, megőrzésbe vegye. Aztán megtérve a „zsákmánnyal" nem pincébe, padlásra rekesztette azt, hanem kiakasztotta a folyosóra, mindenki épülésére.

Nem fölösleges betűszaporítás minderről említést tenni, hiszen szorosan hozzátartozik annak megértéséhez: *miért érdemesül támogatásra a nagykőrösi vállalkozás*. Hiszen annyi minden szólhatna ellene: a kultúrára, a művészet támogatására szánt költségek végessége (és csekély mértéke), az ide-nekünk-is-egy-múzeumot (emlékszobát, biennálét, stb) rosszízű kivagyiságának országos divatja, és így tovább. Nagykőrös azonban — úgy tetszik — megalapozta kezdeményezését, és feltehetően önerőből kívánja megvalósítani a folytatást is. Az önerőhöz pedig nemcsak rút anyagiak szükségeltetnek. Hanem például annak *a jövőbeli kultúrális fogyasztó és kultúrált támogató rétegnek a megnyerése*, amelynek tagjai a Toldiban tanulnak.

És ha *csak* annyi a haszon, hogy a képzőművészeti alkotások, (melyek három hétig körbeveszik zsibongó-beli életüket) a kiállítás zárásakor már nem idegenek, már nem ismeretlenek, már nem szanszkritül szólnak hozzájuk, akkor *érdemes volt az erőfeszítés*. A vendégkönyvből azonban máris kiderül, hogy az élelmiszeriseken kívül más iskolák diákjai is jártak a tárlaton (igaz, egyelőre nem a saját jószántukból, hanem szervezett iskolai keretek közt), s hogy más városból is voltak látogatók. A következőre, vagy az utána valóra talán már maguktól jönnek az addigra felnőtt, dolgozó szakmunkások, s az akkori diákok is. Főként, *ha tudatosul bennük*, hogy a kétévenként ismétlődő tárlat a városuké, *az ő városuké*, tehát *az övék* is.

Ami most már a kiállítás művészi értékét illeti, nem jobb és nem is rosszabb, mint bármely más, csoportos grafikai tárlat, melyet mostanában láthattunk, lett légyen bár stúdiósoké, vagy országos. Jószerivel ugyanazok az alkotók hívják fel magukra a figyelmet, mindenki mástól megkülönböztethető stílusukkal, megközelítésükkel, mondandójukkal. Ami azért nem lebecsülendő eredmény, mai grafikák hét szűk esztendejének idején. *Decsi Ilona* például fantasztikusan érzékeny, leheletfinom ceruzajárásával, *Dékány Ágoston* elgondolkodtató, ember nélküli tárgyiasságával, *Hegedűs 2 László* szék-monomániájával, *Kéri Imre* nagy klasszikusokat idéző, de nagyon mai lapjaival, *Kőnig Frigyes* egyéni és ráismertető előadásmódjával, *Lacza Márta* — laczamártásságával, *Móder Rezső* figurális absztrakcióival, *Lonovics László* lézer-ihletésű fénycsíkjaival, *Rác József* vonalas-pacás képépítkezésével, *Széchy Bea* fotóvarrottasaival és *ef. Zámbó István* stílusértékű lapjaival van jelen úgy, hogy alkotásaik mellett szinte hiányozhatna is a szerzőt jelölő cédula. (És ez: ahány művész, annyiféle változat stílusra, gondolkodásra, gondolatiasságra. A most nem említettekkel együtt.)

Van tehát mód és lehetőség a választásra, a válogatásra. Mint ahogy a zsüri megtette azt a díjak odaítélésével, a látogatók pedig — egyelőre még bátortalan — bejegyzéseikkel. Nagykőrös három díjat is adott: egy fődíjat maga a város, a helyi KISZ-Galéria és a KISZ egyet-egyet, rajtuk kívül a Stúdió, a Művészeti Alap és a KISZ KB (utóbbi kettőt). De talán a későbbiekben érdemes volna egy közönség-díjat is adni — mondjuk a tárlat végén, s esetleg a díjazottak minden páratlan évben kiállítási lehetőséget kaphatnának a helyi galériában. Vagy bármilyen más módot találni rá, hogy a *közönségnek köze legyen* a városában vendégeskedő *művészekhez* és a — remélhetően — nem vendégnek tekintett *művészethez*.

Kenessei András

dolgozzák föl.

— De azt is jelenti... A termő szőlőnk mindössze 247 hektár. A termés egy részét a helyi állami gazdaság dolgozza föl, ám saját borunknak is mindössze hatvan százalékát tudjuk pincéinkben tárolni.

— *Bocsásson meg a feltételezésért: nem luxus ez egy történelmi borvidéken?*

— Mondom, így alakult... Én egy esztendeje vagyok elnök, s ma már nem könnyű olyan berúházásokat létesítenünk, amelyek révén a szőlészet-borászat teljes vertikumát alakíthatnánk ki.

— *Mitagadás: tizenöt éve erre alkalmasabb volt az időpont.*

— No, ennek ellenére jól működik a gazdaság. Ezen a vidéken természetesen *jövedelmező ágazat a szőlészet*, miért is a következő tervidőszakban *száz hektárral kívánjuk növelni szőlőskertünk területét.*

Kétmillió áruházra

Részlet egy móri gimnazista dolgozatából: „...a közellátás nem a legjobb. A Vértes Áruházban sok mindent nem lehet beszerezni, ami pedig van, az vagy nagyon drága, vagy olcsó, ám ízléstelen."

A Mór és Környéke Áfész elnöke, *Balajthy József* előbb arról beszél, hogy a városban, illetve a vonzáskörzetében élők leginkább sertéstartással, méhészkedéssel és nyúltenyésztéssel foglalkoznak, vagyis a szövetkezet itt zömében disznót, nyulat és mézet vásárol a tagoktól. Nemrégiben kilencven, egyenként kétszázkétszáz négyszögöles telket *parcelláztak* a tagok részére, akik kiskertjeik fölös termékét az áfész fölvásárlóinál értékesítik.

— *Szőlőt?...*

— Főképpen mustot vásárolunk, s a bort vendéglátóhelyeinken, például tatabányai borozónkban értékesítjük. Ám a szőlővel kapcsolatosan megemlítem, hogy új kezdeményezésként az idén *magunk is telepítettünk* hétholdnyi kertet. Magyüzemi műve-

zattal kopogtatok be, ... egy móri negyedikes gimnazista fogalmazott: „Azt hiszem, igazi mórivá nem válhatok, tanulmányaimat máshol folytatom, s ha végeztem, nem akarok ide visszajönni." Aztán így folytatja, pár sorral lejebb: „*Az őslakók életét a szőlővel, borral való bíbelődés tölti ki. Meglepett, hogy a fiatalok milyen korán rászoknak az alkoholra. Nyilván, mert kézné van... Szórakozási lehetőségek Nincsenek, hacsak a mozit s diszkót nem tekintjük annak.*"

— Hogy a móriak nemcsak kertészkednek és borászkodnak, az az is jelzi: *az elmúlt esztendőben pontosan 26,3 millió forint értékű társadalmi munkát végeztek...* Hét utcában utat építettek, húsz utcában pedig járdát, s fejlesztették a csatornahálózatot is, hogy csak a leglátványosabbakat említsem. Munkájuk eredeményeképpen kapta meg városunk *a Hazafias Népfront elismerő oklevelét.* Node az ön által idézett gimnazista más kijelentnésével is vitázom. Azt írja: nincs szórakozási lehetőség? De mit ért azon, hogy szórakozás?!

Fazekasok, fafaragók

Valóban, a szórakozás, a szabad idő hasznos eltöltése mindenkinek mást jelent. Mert véleményem szerint ama borral való bíbelődés ugyanúgy az lehet, mint kézbe venni egy könyvet, avagy uram bocsá, csak úgy, kiballagni a móri határba... Amikor *Nagy Benedek* szobrászművésznek mindezt megemlítem, bizony olyan mozdulatot tesz kezével, amely azt jelzi: ahány ember, annyi arc... Ahány ember, annyiféle élet. Vajon hol illeszthető ebbe a sokszínűségbe egy olyan szórakozási forma, amelyik mindenkinek megfelel és mindenkire ráilleszthető? A szobrászművész körül, miután Mórra került — másoktól hallottam — megpezsdült az élet.

— Az első időben összejött egy kör, amelynek tagjait *megtanítottam az agyaggal bánni.* Aztán

A felvonulókat várja

(Folytatás az 1. oldalról)

lencedikét ünnepli, a béke gondolatát fejezi ki ötszáz fiatal

DECSI Ilona (grafikus)

afikája közölve: Életünk, 1985/11. 1016.p



„A költészetnek tükröznie kell az életet." Miképp? És követelmény ez?

Mást nem is tükrözhet, talán csak a halott költők írhatnák le, ha tudnák, a „nem-életet". A bökkenő legföljebb az, hogy néhány szerző verseit, meglehet, az élteti, ami a többi halandót nem is érinti, de ez nem adhat okot pánikra, mert ezek az alkotók — olvasó híján — maguk esnek ki a rostán. Az pedig, hogy egyesek nagy buzgalmukban regulákat fabrikálnak, igen komikus; ők ötölték ki például ezt is: „A költészetnek lépést kell tartania az élettel." Ahogy ezt az intelmet hallom, mindjárt magam előtt látok egy őrmestert, amint a gyakorlótéren masírozik, mellette pedig egy költőszázad veri a díszlépést. A költészet nem engedheti meg, hogy az olvasó azt mondja: „Semmi mást nem látok azon kívül, amit látok" — az utasító jelszók pedig csak ide vezethetnek. A költészet feltartóztatva fogadó szembemozgás, amíg, mondjuk, a prózában ez a mozgás az esetek többségében velünk párhuzamos: segítőkészen utolér, kézen fog bennünket, s elvezet a mindent feloldó kifejlethez. A költészetben ez a „kifejlet" nem valami meghatározott pillanat, esemény, hanem maga a vers, a mű az — „cakompakk".

A verseket befogadják, minősítik — a kritikusok is. Értőn teszik?

Nem győzök értetlenkedni azon, ahogy a kritika a költészetet kettéválasztja: „érthető", „nem érthető", s ez utóbbi fogalmának a meghatározásába gyakran veszélyes célzásokat is belevon. A különös az, hogy „érthető" verseknek általában olyanokat tekintenek az ítészek, amelyek habzsolva használják a legelvontabb fogalmakat, mint boldogság, szerelem, remény, álom, vágy, hit stb., ugyanakkor absztraktnak nevezik azokat a műveket, amelyek kivétel nélkül csak konkrétumokkal dolgoznak, olyan dolgokkal, tárgyakkal, amelyek kézzel is megragadhatóak. A „baj" csupán az, hogy a költő e dolgokat olyan összefüggésekbe hozza, amelyekkel nem tud mit kezdeni a kritikus, mert nem férnek bele a versírásról s annak hasznáról alkotott előzetes elképzeléseibe, s — mi sem könnyebb — már kondítja is a vészharangot.

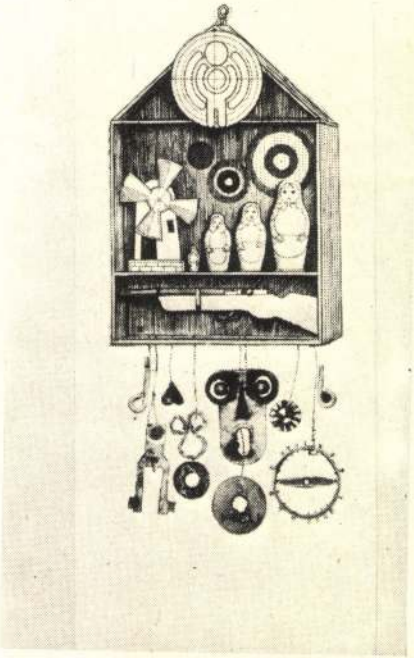

DECSI ILONA

10. 59. Varadinum '92

Új Művészet 1992

DECSI ILONA

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ

keddtől péntekig
10–13 és 15–18 óráig

szombaton
10–13 óráig

A MŰVEK A GALÉRIÁBAN MEGVÁSÁROLHATÓK

•

„A jó műnek jövője van"
(Kassák)

mester-mű
GALÉRIA
• HEGYESHALMI •

H-8200 VESZPRÉM, KOSSUTH U. 17.
TELEFON: (88) 329-507 (pr)

A meghívó a Magyar Hitelbank Rt. támogatásával készült.

Korády Szerelmei

DECSI ILONA

grafikusművész

KIÁLLÍTÁSA



DECSI ILONA

1950-ben Budapesten született, ahol ma is él és dolgozik. • 1972-ben diplomázott a Képzőművészeti Főiskolán festő szakon. Ez idő óta vesz részt hazai és külföldi kiállításokon. • Tagja a Magyar Köztársaság Művészeti Alapjának és a Magyar Képzőművészek Szövetségének. • 1977–1980-ban Derkovits-ösztöndíjat kapott. • 1988-ban Flamand-ösztöndíjjal tanulmányokat folytatott Belgiumban, ahol kilenc hónapot töltött (Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, Gent). • Képei megtalálhatók hazai és külföldi múzeumokban és magángyűjtőknél. • A Mestermű Galéria alapító művésze.

Fontosabb k i á l l í t á s a i :

1975 Budapest (Pincetárlat)
1976 Balatonfüred, Veszprém
Magyar Nemzeti Galéria (fiatal művészek), Budapest
XYLON, Fribourg
1977 Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest (Ady emlékkiállítás)
Miskolc (Grafikai Biennálé), Hatvan
1978 Kulturális Kapcsolatok Intézete, Budapest
Kuba (VIT-kiállítás)
Hatvani Galéria, Hatvan
1979 Galerie Fundus, Berlin-West
Galerie van Almsick, Gronau-Epe (Németország)
1981 Magyar Kultúra Háza, Berlin
Hatvani Galéria, Hatvan
Koppenhága
1982 Budapest
Hannover
Hamburg, Atelier Mensch
1983 Vigadó Galéria (TV galériája), Budapest
Nagykőrös
Stockholm, Art Fair
1983 Huis Hellemans, Antwerpen (Belgium)
Grafikai Biennálé, Várna (Bulgária)
1986 Ajka
Gallery Smedbyn, Huskvarna (Svédország)
Artbeurs, Tokyo
1987 Balatonfüred, Bagolyvári Galéria
Bolgár Kulturális Intézet, Budapest
1988 Castricum, Hollandia
1989 Huis Hellemans, Edegem-Antwerpen (Belgium)
Veszprém
Nagykőrös, Kisgaléria
Galerie Sininen Salonki (Finnország)
1990 Balatonfüred, Jókai Ház
Eger, Esslingen (Magyar művészek)
1991 Tihany, Holland–magyar kiállítás
Magyar Kultúra Háza, Szófia
Vigadó Galéria, Budapest
Németország, nemzetközi kiállítás
1992 Hertogenbosch–Nijmegen, Holland–magyar kiállítás
1993 Nemzetközi Művésztelep, Orvelte (Hollandia)
Veszprém

„... drágalátos, ízletes, körte-édes s z e r e l e m, amelynek nincs szüksége arra, hogy a lehunyt szemek más nők alakjait varázsolják az eleven helyébe, és a bujkáló gondolatok távoli édes nők emlékeit idézgessék, mint a nyugalmazott testőr nedvesíti szája szélét a szép királyné emlékével, akinél fiatalkorában szolgált...

Krúdy Gyula



Decsi Ilona
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
Napjaink
1981 1

1021



GONDOLATOK A HAZÁMRÓL

DECSI ILONA GRAFIKÁJA

gyarabb lenni, mint ame

Ma már erről az ellen
nek érdemes megérnie
amit odáig ösztönből cs
hattam oda csak az ag
tartva. Abban egy mási
természetében a magyarság [illegible]
s másokéban is az újszövetségi. Bennük a hagyomány bukott föl megforrósodva, bennünk az utópia. Az én egész életem a jövőre volt függesztve. Arról volt szó, hogy ebből az életből merre vágjuk ki magunkat. A múlt, Európáé és a magyarságé, csak emiatt a kivonulás miatt érdekelt. Családomban, munkakörömben, a farm álmában: az emberiség új bölcsőjéért, egy magyar újszövetségért küzdöttem. Bennük századok láncolt lelke járt vissza. Bennünk új század csőre törte a tojást."

Németh László meghatározásait, önértelmezéseit éppúgy fel kell használnunk műveinek elemzésekor, mint Ady, Móricz, József Attila öndefinícióit, vallomásait életművük értelmezésekor. Németh szerint az *utópia* a szellem visszahatása a valóságra. Az utópia igenlője a jövőbe tekint, a megvalósulót az abszolúthoz viszonyítja, a relatívot a potencionális lehetőséggel méri. Legkedvesebb hőseihez hasonlóan, ezért életével is bizonyságtevő, műveivel is tanúságtevő. A legmagasabb rendű eszmények evilágivá tételére buzdít. Az embert is potenciális lehetőségeivel szembesíti. Az utópia értelmében vallja a szellem, a gondolat elsőbbségét. Átértékelő és értékkereső szemlélet jellemzi. Németh nem keresi az életnek a társadalmon, a földön túlmenő értelmét. Az evilági jövőlehetőségekre figyel akkor is, ha a mércét, a célokat szinte transcendentális és mítoszi magasságokban mutatja meg. A folytonos átértékelést önmagával, nézeteivel szemben is érvényesíti. Az önkorrekció jellemző a Bartók-képének kialakítására is. Bartók-értelmezésében az életművet átható motívumok és nemzedékjellemző ismérvek is megfogalmazódnak. A kor- és önértelmezést a történelmi helyzet vízválasztóján kritikai érzékenységgel és a történeti tisztánlátás igényével tudta összekapcsolni.

„Ma már a társadalmi jelentését is tudom ennek a különbségnek. A Bartók módján teremtő művészek számára a nemzet elsősorban a parasztság volt. Az ő művészetükben a közös megállapodás [Szabó Dezső szavával] az volt, hogy a nemzetet a parasztságra kell építeni. Ezt elméletben én is elismertem. Úri vagy inkább uracska süvegem én is levettem mindig a parasztnyár előtt. De most lep csak meg, hogy mennyire nem ismertem el ösztönömben. Az én számomra a nemzet az értelmiség volt. Nem a valóságos, amelyiket a középosztállyal szokás összekeverni. A kivonuló, a kasztjellegét ledörgölő, a parasztságot, iparosságot magához nevelő, magába olvasztó, az utópiabeli szóval: sehol meg nem levő, de mégis dagadó, s biztosan elközelítő. Ők egy óriási történelmi bazaltoszlopra építettek, amely azonban a szemünk előtt olvad, a parasztkultúra felbomlásával, semmivé. Én a semmire, a délibábra építettem, ebbe a délibábba azonban végül az egész társadalomnak bele kell költöznie [föltéve, hogy erőszakot nem követnek el rajta]; a kivonuló középosztálynak éppúgy, mint az

Decsi Ilona: Magányosan, rézkarc, 35 × 25 cm, 1983 (fotók Sályok Miklós)



(fotó Budai Béla)



DECSI Ilona

91 12. 57

Új Művészet

Deri Nóra

Sötét völgy lino 19x23

Studio '73 Ernst Múzeum Bp.

Decsi Ilona grafikus 1

(1950 Bp.—

A Képzőművészeti Gimnáziumban Basilides Sándor tanította. A Képzőművészeti Főiskolát 1972-ben fejezte be. Mestere Szentiványi Lajos volt.

"Ifjuság a szocializmusban" kiállitás katalógusa
MNG,Fiatal Képzőmüvészek Studiója Bp.1976.

Decsi Ilona

„Ikarosz" vaskarc 30x40 cm

„Népmúvészet" vaskarc" 20,5x39,5 cm

„Noé zárjegsége" lineometszete 47x36 cm

„Táj" vaskarc 20x25 cm

XVIII. Veszprém megyei őszi tárlat. Veszprém 1976

Balogi Mussan

Decsi Ilona

Tél linoleummetszet

17,5 x 27 cm

Balatoni Nyári Tárlat 1976

Balatoni Múzeum Keszthely

Decsi Ilona, grafikus

A MAI MAGYAR GRAFIKA legfiatalabb képviselői, Decsi Ilona, Kéri Imre, Muzsnai Ákos és Püspöky István műveiből nyílt meg kiállítás a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítótermében.

– : Hír

8

Nérszabadság, Bp. 1978 febr. 16

Decsi Ilona, grafikusművész

A MNK MŰVÉSZETI ALAPJA, A FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK STÚDIÓJA
ÉS A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK MEGHÍVJA ÖNT

DECSI ILONA

KÉRI IMRE

MUZSNAI ÁKOS

PÜSPÖKY ISTVÁN

GRAFIKUSMŰVÉSZEK KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITJA:

DÉVÉNYI ISTVÁN MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1978. FEBRUÁR 15-ÉN, SZERDÁN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: FEBRUÁR 15-TŐL 26-IG.

KULTURÁLIS KAPCSOLATOK KIÁLLÍTÓTERME

BUDAPEST, V., DOROTTYA UTCA 8.

Deusi Ilona, grafikus

L. Varga Géza

– : Közművelődési Klubkéradó

46

Új Tübör, B p. 1986 ápr. 13

XX 14/15

Üj Tüben, B p. 1986. mart 9.

XXIII/10

46.

– Körmüvelődés, klubkiadó

tő együgyűség ... de „az ő látomásokkal áldott-vert lényéhez a pécsi vásár fertelmes giccs szentképei álltak közelebb".

A „látóleány" vendégségbe jött rokonaihoz. Egyszerű asszony, nem hivatásos művész, s mint riportalany, mindannyiunk vendége volt. Örüljünk, hogy bizalommal lépett a kamerák elé és beszélt archaikus, szép magyar nyelvünkön. Tudnunk kellene, ha mondandójában megzavarják — nem beszél. Enyba, ... fertelmes giccs szen... álltak közelebb. Ha elvégezte volna a Képzőművészeti Főiskolát, ha módjában lett volna ezek után eljutni az orvietói székesegyházba és az ottani művészi festményekben gyönyörködni, művészet iránti igényei bizonyára mások lennének. De Jánó Ilona csak egyszerű parasztleány, aki nem rendelkezik Dante zseniális költői szellemével, aki az Infernót végigjárta képzeletben. Ő is lán-

KÜLDJÖN EGY KÉPET!

Dr. Mangold He

1971-ben, Balatonfüred várossá nyilvánítása alkalmából egy kis füzet jelent meg Balatonfüred város címmel.

A nagy igénnyel megírt és összeállított kismonográfiát forgatva-olvasva találkoztam újra dr. Mangold Henrik nevével, kinek füredi munkásságát a következő sorokkal méltatták a szerzők: „... Dr. Mangold Henrik ötvenkét évig — 1912-ig — volt Füred fürdőorvosa. Működése alatt nagy változáson ment át a fürdőtelep. Mind

A Vasárnapi Újság 1905. évi 33. száma (főmunkatárs: Mikszáth Kálmán) sem mulasztotta el, hogy emlékező, jókívánságokat tolmácsoló sorokat ne hozzon a neves orvosról olvasói tudomására; ezt írta: „... A Balaton jó hírének egyik buzgó terjesztője, gyógyhatásának szorgalmas kutatója, dr. Mangold Henrik ... balatonfüredi fürdőorvos közelebb csöndben elvonulva, de a meleg baráti és kartársi üdvözletektől itt



DECSI ILONA .

emlitve ld.Galambos Tamás

Fecske András :Magyar tájak.Hatvani Galéria

UJ TÜKÖR 1980/XVII/49.sz.3.o.

Minor declaratur, quia illa quae fi
teria existente quae impediri potui
sed etiam per multa, et non uno mod
non omnia de necessitate evenient.
est: ex hac enim, quod entia habent
nem respectu suorum effectuum; ideo
quaedam per accidens fiunt.

Et sic est de intentione Aris
bus etiam ducentibus ad impossibile
oportet consiliari nec negotiari,
tet I. Perihermenias /De Interpret
tunc non esset necessarium quod un
re, vel aliquid de voluntate sua i
necessitate evenirent. Et haec est
is et aliorum philosophorum, et es

Contra praedicta sunt quaedam
sius caeli, et quaedam alia ex par
quaedam fiant a causa impedibili,
non impedita, in eo quae fiunt, et
pedita propter hoc non tolletur n

DECSI ILONA

Szij 1990 75



A II ó Z Ó

Pósfai János

Kázmér és Heléna

Szekunda Kázmér költő és magyar irodalom tanár színes, mély álomból ébredt. Egy lányról álmodott, aki finom és kegyes volt hozzá. Pontosan nem emlékezett a lány arcára, tejszínű ködön át lebegett el előtte, de fogta a kezét, beszélt hozzá, mintha hívta, csalogatta volna. Lehet, hogy története is volt ennek az álomnak, a részletek azonban elhalványodtak benne. Csak a kellemes, zsongó érzés maradt meg s szabadult fel benne. Még fogmosás közben is a lányra gondolt. Amikor a levendula illatú borotvahab beborította az arcát, a tükörből mintha az a lány pillantott volna rá.

Hősünkben egy régi vers egyetlen szakasza támadt fel, amelyet — emlékezete szerint — akkor írt, amikor még senki sem ismerte a nevét.

Látod, az álmok
megcsalnak újra.
Szépek, de álmok.
Ne álmodozz!

Különös, ez a verse is az álmok birodalmában fogant. Akkor írta, amikor még nem ismerte a lányt. Nem ismerte? Hiszen ma sem ismeri. Eldörzsölte arcán a habot, s mintha egy vonat kerekeinek a csattogását hallotta volna. A levendula illatba belekeveredett egy váróterem áporodott melege. Az opálos, cigarettafüstös csarnokban sokáig kellett várakoznia.

Ez az utazása azonban már csak emlékeztette a régi, terhes vonatkozásokra. Jókedvűen leült az egyik padra, szórakozottan megnézte az óráját, tudta, hogy időmilliomos. És akkor váratlanul ott termett a lány. Nem vette észre, honnan, merről jött, csak arra eszmélt, hogy ott van, irgalmatlanul nagy bőröndjét a kőpadlóra helyezi és mosolyog.

— Szabad a hely? — kérdezte.

— Hogyne kérem, hogyne, tessék — pattant fel Szekunda Kázmér. — Talán ide tessék, itt kevésbé fogják zavarni a járókelők.

A lány megköszönte a helyet és elhelyezkedett a padon. Kézi táskáját kettejük közé tette, majd kutatni kezdett benne. Szekunda Kázmér oldalról figyelte a lányt, miközben felmérte a helyzetüket: a mellettük lévő pad üres, kicsivel arrébb csak egy idős asszony üldögél, távolabb is jócskán akadt volna még hely. Semmi kétség, nem lehet véletlen: ez a lány társaságra vágyik, de mit kezdjen az öregasszonnyal, amikor itt van ő? A lány arcát kutatta, vajon elárul-e valamit? De ő még mindig a táskájában kutatott, s amikor észrevette a férfi pillantását, így szólt.

— Jaj, nem találom a jegyemet. Pedig ide tettem, egészen biztos, hogy ide tettem a táskámba.

— Ó — felelte Szekunda — talán a pénztárcájában.

— Nem, nem. A pénztárcámmal együtt tettem a táskámba. Határozottan emlékszem. A visszajáró pénzzel együtt tettem el.

— Különös... csak nem gondolja, hogy...?

— Á, dehogy! Bocsánat... de hiszen itt is van! Itt van a pénztárcámban.

— De jó — mondta megkönnyebbülve Szekunda Kázmér. — Az ilyen malőr meglehetősen felkorbácsolja az embert.

A lány kerekre tágult szemmel nézett, talán nem tudta, pontosan mit jelent a malőr, de nem szólt rá semmit. Inkább azt kérdezte:

— Szintén Pestre?

— Ó, igen, igen. Ezek szerint kegyed is...

— Igen, remélem lesz hely a vonaton.

— A párnáson tetszik, ugye?

— Nekem másodosztályú jegyem van — mondta a lány magyarázkodva.

— Kár. A zsúfolt utazásnál nincs kellemetlenebb dolog a világon. Ilyen hosszú úton meg különösen. A pótjegyet talán még meg lehetne venni.

Az opálos, cigarettafüstös várótermen át maga rohant a pénztárhoz, megváltani a pótjegyet. A lány addig a csomagjaikra vigyázott. Valami megmagyarázhatatlan izgalom kerítette hatalmába: Pestig hosszú az út, a lány csinos, egy üres fülkében...

— Maga viszi majd a két kistáskát, én a bőröndöket — rendelkezett, amikor a pénztártól visszajött.

— Maga olyan rendes — felelte a lány. De már sok idejük nem volt, mert a



Decsi Ilona rajza.

vonat megérkezett. Úgy pattantak fel a padról, mintha a világ kezdetétől együvé tartoztak volna és most valamiféle világkörüli útra indulnának.

— Itt jó helyünk lesz — mondta vidáman Szekunda Kázmér, amikor a két nagy bőrönddel benyomakodott egy üres fülkébe. — Maga hogy szeret utazni; szembe, vagy háttal a menetiránynak? — kérdezte. — Jaj még a nevét sem tudom. Hogy szólíthatom? Irénke? Éva? Netán Zsuzsa?

— Heléna — mondta, vagy inkább lehelte a lány. És Szekunda Kázmér rögtön fejtegetésbe kezdett. A Heléna görög eredetű név, így hívták a spártai királynét. Jelentése lehet, hogy a Naptól, de az is lehet hogy a Holdtól származik. Az ókorban a női szépséget a Holdnak tulajdonították.

— Nekem nem tetszik ez a név.

— Pedig szép és előkelő.

— Lacinak tetszik.

— Lacinak? Ki az a Laci?

— Jaj, nem mondtam még. Így hívják az udvarlómat.

— Nem tudtam, hogy udvarlója is van.

— Igen, és költő, vagyis hát verseket ír — szavalta a lány. Szekunda Kázmér belepirult, átborzongott rajta a sejtés: csak nem tudja ez a lány... Dehát honnan is tudná? Könnyedén csevegett, örült, hogy beszélhet róla, önfeledten nevetgélt, míg a vonat egykedvűen rótta a kilométereket. Tak-tak, tak-tak — zúgták a kerekek. — Néha elmegyünk a presszóba, zenét hallgatunk, üdítőt iszunk, ő olyankor fölolvassa a verseit. Lila ibolyák, piros virágok hervadoznak a plátói tűzben... Én rózsám, violám — mondta nevetve és gyöngyfüzér fogai felfénylettek a félhomályban — Maga volt már rózsa? — kérdezte hirtelen.

— Nem, ne válaszoljon ez egy buta kérdés, amilyen a vers.

— Nem tetszik magának? — kérdezte mohón a férfi.

— Nem. Nem tetszik magának. Miért magáz? Tegezzen inkább.

— Jó, tegeződjünk.

— De nem tudom a nevedet.

— Kázmér — rebegte Szekunda.

— Jujj — nevetett a lány.

— Most mit jujjgatsz?

— Semmit, csak olyan váratlanul ért.

— Hát szervusz, kis tündér.

— Mért nem katicabogárka?

— Mert te Heléna vagy.

— Heléna-bogárka.

— Heléna-bogárka — suttogta Szekunda Kázmér és átült a lányhoz.

— Nem félsz?

— Én? Ugyan mitől félnék?

— Nem mitől. Tőlem.

— Tőled? — Csodálkozott. — Csak nem harapsz?

— De harapok. Egy órája egyedül élünk egy lakatlan szigeten.

— Egy távoli bolygón, — folytatta a férfi — és én bármit tehetnék veled, ha kiabálnál, senki sem sietne a segítségedre.

— Nem félek.

— Ne félj.

Szekundával forgott a világ. Magához ölelte a lányt, aki nem tiltakozott. Megkereste az ajkát és hosszan megcsókolta.

— Szeretlek — mondta.

— Tudod, hogy ez még senkinek sem sikerült?

— Mi? — kérdezte.

— Engem így még nem csókolt meg senki.

— Kacagnom kell — kiáltotta Szekunda.

— Ne légy cinikus — kérte a lány.

— Jól van — mondta a férfi és hallgattak egy ideig.

— Miért nézel — kérdezte később a lány?

— Mert nézni is jó téged. Ha rajtam állna megállítanám az időt, hogy minél tovább nézhesselek.

— „Én rózsám, violám..."

Kázmér magához ölelte Helénát, de már úgy, hogy keze a vékony blúz halmára simult. Gyöngéd akart lenni, de a lány feszülő keblei felszították benne az indulatokat. Keze lejjebb siklott, bugdácsolva elakadt előbb a formás kis térdeken, majd betévedt a szoknya alá.

Szekunda Kázmér ezeket a boldog perceket soha nem tudta elfelejteni. A borotva keskeny csíkokat húzott habos arcán: élvezte a levendula illatát. Lehet, hogy csakugyan Heléna volt az a lány akivel az éjjel álmodott? Lehet, hogy Heléna maga is csak álom volt és meg sem történt velük az az utazás? De hiszen emlékszik rá, hogyan tépte ki magát az ölelésből akkor, az ablak elé állt és mint egy kígyó sziszegett.

— Tűnj el!

— Mi van veled? — dadogta Szekunda. — Bolond vagy?

Heléna sírt, azt mondta: ezt nem gondolta volna Kázmérről, hiszen olyan kedves volt, olyan előzékeny, de most már tudja, hogy nem különb a többi férfinél; mindegyiknek csak ez a célja, megkaparintani a könnyű zsákmányt, aztán lelépni, dicsekedni vele, ahol csak lehet. Szekunda Kázmér semmit nem értett az egészből. Meghátrálva, megbántva visszaült a helyére.

— Nem tudom, ki vagy, — mondta utóbb a lány. — Ha megbántottalak, bocsáss meg érte. Lehet, hogy te más vagy, de lehet, hogy mégsem. Lehet hogy családod van, várnak otthon, de nem akartad elszalasztani a könnyű prédát.

— Csacsi vagy — mondta kényszeredett mosollyal Szekunda Kázmér. — Úgy látszik, félreértettél.

— Lehet — mondta a lány. Elővette a pénztárcáját, pénzt nyújtott Szekundának: — a pótjegy ára, míg el nem felejtem.

— Ne tedd ezt — kérlelte tehetetlenül.

— Nem akarok adós maradni. Nehogy úgy add majd tovább, hogy volt egy kajla kalandod, pénzedbe is került, de a végén...

— Hagyd abba, ostoba voltam. Ostobák voltunk mind a ketten.

Szekunda Kázmérnak szelíd volt a hangja, bár legszívesebben felpofozta volna a lányt. Már nem tartotta varázslatosnak a találkozást. Kilométereken át ültek szótlanul. Szekundának megint egy régebben írt verstöredéke jutott eszébe:

Mit ámítom
magam megint?
Nem kellettem,
és vége.

Utóbb megszólalt a lány. A hangja újra a régi volt. Elmesélte, hogy egyetemre szeretett volna járni. Kétszer volt felvételizni, de mind a kétszer elutasították. Pedig tanítani szeretne.

— Ősszel újra megpróbálom — mondta.

Már bent jártak a házak között, egyre közeledtek a pályaudvarhoz. Levett álarccal, sután álltak egymás mellett, nézték a meghajnalodott világot. Nem volt mit mondaniuk egymásnak. S amikor megállt a vonat, szó nélkül elváltak. A lány balra, a férfi jobbra ment. Többé soha nem látták egymást.

Szekunda Kázmérnak évek múltán is többször eszébe jutott: meg kellett volna mondania a lánynak, hogy ősszel ő is ott lesz a felvételi bizottságban? Arcáról lemosta a levendula illatú habot, hidegre kapcsolta a csapot, s a friss zubogó víz alá tartotta a tarkóját.

1983 DEC 10
VAS NÉPE
Decs. Klára
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
MHSAJTÓFIGYELŐ

Mi a véleménye?

Kérdez: Kovács Klára

az aerobicról

Benne van a levegőben, beszélnek róla mindenütt. Sok híve van, ellenzőinek száma sem kevés. Mindkét tábor kellő indokkal bizonyítja igazát. Sokan úgy vélik, az egészséges életmód nélkülözhetetlen kelléke az aerobic, mások szerint az ártalmairól sem szabad megfeledkezni. Találkoztam olyan fiatalasszonnyal, aki az első foglalkozás közepén kishíján elájult. Most már, több hét után szó sincs ilyesmiről, alig várja a hétfő estéket, amikor jól átmozgathatja tagjait. Divatba jött az aerobic. Lehet, hogy egyszer majd ki is megy a divatból, de addig szól a zene, lendülnek a karok, lábak. Sokan megszerették, gyakorolják az aerobicot. S hogy miképpen vélekednek róla? Lássuk.

Fotó: Horváth Pál



Varga Gáborné üzletvezető: Sokan mondják, nem lesz hosszú életű az aerobic, s már egy új tornáról, a nyújtózkodásról beszélnek. Szerintem ez az idő még messze van. Tanfolyamra járni nincs időm. De két kislányommal naponta végezzük a gyakorlatokat. Először az osztrák tévé húszperces adása a „vezetőnk", utána feltesszük a magyar lemezt, s Esztergályos Cecília vezényszavára tornázunk, ugrabugrálunk. Először volt izomlázunk, ma már nincs. Voltak, akik azt kérdezték tőlem — néhány hetes aerobic torna után — beteg vagy? Méghogy én? Igaz, megvékonyodtam egy kicsit, de a közérzetem jobb mint eddig volt.



Horváth Sándor eladó: Ki ne hallott volna az aerobicról? Főleg, aki annyi nő között dolgozik mint én. Arról is hallottam, férfiak is járnak tanfolyamra. Sajnos én nem mehetek, mindig délutános vagyok. Vannak azonban barátaim, akiknek a felesége jár aerobicra. Úgy látom szívesen engedik el az asszonyokat, vigyáznak a gyerekekre. Talán mert minden férfi szereti, ha csinos, jó alakú a felesége, azért ilyen megértőek. Nekem még nincsenek ilyen gondjaim. A mozgás, a torna azonban egészséges, okos, aki hódol ennek a divatnak.



Dr. Oroszlán Ildikó jogász: Tavasz óta járok aerobic tanfolyamra Szatucsek Klárához az ifjúsági házba. Remek dolognak tartom ezt a kezdeményezést. Nem drága a tanfolyam díja, s a felszerelést is meg lehet olcsón oldani. Nem attól lesz az ember egészséges. Ami érdekes, főleg a fiataloknak, a diákoknak van „menő" szerelésük. Úgy látszik a szülőknek semmi sem drága. Az persze nem ártana, ha jobbak lennének a körülmények, többek között a zuhanyozási lehetőségre gondolok. De így is igen jó. A mi csoportunkban teltkarcsúak, hatvan év körüli nők és férfiak is vannak. Nem nevetjük ki egymást, ha tornázunk nem érünk rá egymást figyelni.



Szécsényi Tiborné kiskereskedő: Bizonyára nekem is használna egy aerobic tanfolyam, nagy elfoglaltságom miatt azonban nem mehetek. Bár, ha meggondolom, a napi mozgásadagomat megcsinálom. A kiszolgálás, a kávéfőzés, a rakodás, az otthoni munka — nemcsak napi ötvenperces mozgást jelent. Tudom, azért a tanfolyam az más. Azért esténként a hatéves fiam húz, ha meghallja a tévében az esti torna zenéjét: „Gyere, anyu, tornázzunk!" Szívesen megyek vele, s már a kisebbik is ott ügyetlenkedik mellettünk.



Németh László kirakatrendező: Kellemes, jó divat az aerobic, fejleszti a testkultúrát, a mozgást, egészséges és széppé teszi művelőit. A jó közérzet a megjelenésben is kisugárzik. Híve vagyok az aerobicnak, feleségemmel naponta, rendszeresen elvégezzük az osztrák tévé gyakorlatait. Amíg bírjuk, csináljuk. Igaz, táncolni is nagyon szerettem, s szeretek is. Két éve még egy hajdúszoboszlói üdüléskor rock and roll versenyt nyertünk. Maradjon hát az aerobic. Nők és férfiak végezzék a gyakorlatokat, talán több lesz a jókedvű ember is.



Sándorné Bogáth Margit főiskolai tanársegéd: Először idegesített az aerobic divathullám. Futótűzként terjedt el, egy kicsit gyanús is volt. Később megváltozott a véleményem. Módszertant is tanítok, s úgy gondolom az aerobic közvetve közművelődési módszer is. Közösségteremtő hatása vitathatatlan, de előnyös a női szépség szempontjából is. Előnye, hogy a gyakorlatokat jó kedvvel végzik, s a kondíció is javul ezáltal. Mint minden divathullám, az aerobic is levonul majd, elfelejtik. S ha csak annyi marad meg belőle, hogy művelődési házakban, iskolákban kis csoportok végzik a gyakorlatokat saját kedvükre, nem volt divat-őrület, hanem nyugodtan nevezhetjük a közművelődés egyik jó formájának is.

AZ

A *Szobrok, Szentgotthárdon* zatunk harmad bemutattuk a lékoszlopot, amely a fehérvári diadal ötszázadik évfordulója, azaz 1956 óta áll Szentgotthárd egyik legrégebbi, a vitéz hadvezérről elnevezett utcájának elején. Írásunkban megjegyeztük, alkotóját nem tudjuk megnevezni.

Doncsecz Ferenc szentgotthárdi, Széchenyi út 43., és Csuk Ferenc szentgotthárdi, Hunyadi út 35. számú olvosóink értékes adatokkal tőle egy-egy aprób a gotthárdiak. Jelenleg az Egyesült Államokban él.

A Béke téren található első világháborús emlékmű alkotóját is ismeretlennek véltük. Csuk Ferenctől megtudtuk, Horváth Géza készítette 1937-ben, róla bővebb felvilágosítás a Művészeti Lexikonban található.

Ugyancsak ebben a soro-

Végre megláthattuk

Még soha nem vártuk annyira a nyugdíjastalálkozó napját, mint az idén, hiszen tudjuk, régi munkahelyünk, a Vegyesipari Vállalat új helyre költözött.

A vállalat vezetői végigkalauzoltak bennünk az irodaházban, hogy lássuk, milyen megváltozott körülmények között dolgoznak régi kollégáink. Jólesett a figyelmességük, de még inkább az, hogy utána busszal kimehettünk Zarkaházára. Láttuk a csodálatosan felújított, újjávarázsolt régi kastélyt. Igazán öröm lehet ott dolgozni azoknak, akiknek eddig csak a korszerűtlen munkalehetőség adatott meg. Nem lehet lekottázni azt a különbséget, amiben annak idején mi dolgoztunk, és ami végre most lett.

Szívből örülünk vállalatunk fejlődésének, a megváltozott körülményeknek. Ilyen elégedetten még sosem mondtuk, a jövő évi viszontlátásra.

Farkas Kálmánné
Szombathely, Paragvári út 115.

Volt és maradt

Érdeklődéssel olvastam a vendéglátásról szóló, *Több üzlet — kisebb érdeklődés* című glosszát, lapjuk december 4-i számában. A leírtakhoz szeretnék néhány kiegészítést fűzni.

Megírták, a Gyöngyös étterem felújításra került, azonban a választék maradt a régi, nincs semmi olyan ételkülönlegesség, amely csak ott lenne kapható. Valóban, az étteremnek nincsen külön specialitása, kivéve egyet: vendégeink bármikor mennek, olyan kitűnő, házias ételt kapnak, amely ma a megyében szinte egyedülálló. Az üzlet árbevételének a nyolcvan százaléka ételforgalom, az átalakítás előtt és azt követően is, a szombathelyieknek és a városunkba érkező vendégeknek kedvelt helye volt és maradt. Úgy vélem, a Gyöngyös étteremben levő kifogástalan szakmai munka elismerése nyilvánult meg abban, hogy Kalamár János üzletvezető nemrég megkapta a Munka érdemrend ezüst fokozatát.

A nosztalgikusan szép Hungária Kávézóról írtakat szeretném módosítani azzal, hogy a sör fogyasztói ára nincs a plafonon. Ászok sör árusításának bevezetését nem tervezzük, ugyanis bizonyos esetekben a fogyasztói árak segítenek abban, hogy egy adott vendéglátóipari egység megőrizze a színvonalát.

Arra a kérdésre, hogy a vállalatunk által szervezett továbbképzésen elhangzottak jelentenek-e valami „vízválasztót" az eddigi gyakorlathoz képest, véleményem a következő: Remélhetőleg, akik a vendéglátásban dolgoznak, beosztásuktól, munkahelyüktől függetlenül, átértékelik az eddigi tevékenységüket, és jobban megbecsülik azokat a vendégeket, akik a nehezebb gazdasági körülmények ellenére, továbbra is igénybe veszik a vendéglátóipar remélhetőleg egyre emelkedő szolgáltatásait.

Hermann György
igazgató

Tíz perc

Csényéből és a
kan járunk dolgoz
helyre. Buszjárata
hoz vannak szerve
talataink alapján
vezetőit, beszéljék
seivel, hogy a 877
előbb öt perccel. S
is, hogy Sárváron
perckor induló vo
vel tudtunk utazn
sen levonták a m

Kérésünk nem n
rem a szerkesztőse
met a Volán Válla
nyei olvasónk.

A Volán Vállal
hírt kaptunk, mis
számú járatot tíz
kedtetik, így a cs
meghosszabbodik.

Édesanyám h

Elhunyt édesanyám nevében i
János nyugalmazott főorvos úrtól.

Édesapám betegsége révén is
urat, éveken keresztül ő gyógyítot
mények között kereste édesanyánk
kenyerét abban a világban, amiko
lehetett hozzájutni. Czeizel főorv
életünket. Évtizedeken át segítette
kat. Csak később tudtam meg, nem
fogoltjai. Mivel gyermeke nem vo
a gyerekek szeretete által, szinte
alakult az élete.

Páratlan ember távozott körü
emlékét kegyelettel megőrzik. Min
őrzöm, fiúi tisztelettel.

A felelőtlenség dupla árért

Három hónappal ezelőtt felásták Szombathelyen a Homok utat, hatvan méter hosszon gázvezetéket fektettek le. Vártuk, majd csak rendbe hozzák, de nem történt semmi. Körülbelül egy hónapja, a körzet párttaggyűlésén felszólalt az egyik párttag és sürgős intézkedést kért.

Ezután a gödröt betemették, de a kitermelt föld nagy részét otthagyták az út kellős közepén, arra rátették a Behajtani tilos! táblát. Ott van a földhalmaz mellett a légtömő kalapács is. A tüzelőnket kerülő úton, Olad felől tudtuk hazaszállíttatni, természetesen dupla fizetségért. A szemetet hat hete

nem
elle
kán
V
dási
szet
met
járr
gáz
inté
zata
a l
olya
inté
len
vaz
kat,
mé
tud

Szo

Karácsonyi vá

Karácsonyi vásárlásainkat segíti a televízión, rádión és minden más igén ciós eszközön keresztül — hirdetés köv vásárolhatnak húsz százalékkal olcsó évben összeházasodott fiatalok, holnapu újra, elölről kezdve.

Az egyik kategóriába sem tartozókr azért ők is vásárolhatnak bizonyos áru vagy egyéb árnál olcsóbban, a kiraka felelően.

Egyik este nyugodt sétára indultan volt, sok tárgyalás, sok ember kereset főtéren láttam az első, második, harm ször örültem a kereskedelem figyelm szállítás különböző cikkekre. Nézegetés tem a jó szándéktól. Ugyanis valamen getés, hogy csak addig, „amíg a készle

Miért néz a kereskedelem engem, követelni fogom akkor is leszállított ár már elfogyott vagy netán „félretett" c

Feltétlenül — és nemcsak a keres hirdetni viszont egy nagy „szeretet-vá nek" ténylegesen kifogyhatatlanoknak csony táján különösen.

Decsi Ilona, grafikus

DECSI ILONA ÉS KÉRI IMRE GRAFIKÁI

Fészek Művészklub

Előnye is, veszélye is lehet annak, ha egy művészházaspár együtt állítja ki a munkáit. Előnye, hiszen kiderülhet, hogy egymás szomszédságában mennyire felerősödnek műveik; a jó házasság egyik — máig megfejthetetlen — titka, hogy „az egy meg egy" (ahogy Karinthy Frigyes írta) több lesz kettőnél: már nem két ember, hanem család. Így aztán a művek egyszeriben önmaguk fölé nőhetnek, de sohasem a másik ember, a társ fölé. Ugyanakkor veszélyes is lehet, ha egy művészházaspár együtt állít ki, hiszen ők önálló, öntörvényű alkotók, s a néző, a közönség óhatatlanul összehasonlítja műveiket és értékítéletében egyiküket a másik elé helyezheti. Ez pedig, haragot, féltékenységet szülhet. Decsi Ilona és Kéri Imre közös kiállításán csakis az előbbi eset lehetséges. Csöppnyi kétely sem férhet ahhoz, hogy ez a két ember, aki hosszú évek óta él egymás emberi-művészi közelségében, úgy különbözik egymástól, hogy e kétféleség mélyében valami egészen elképesztő és hihetetlen hasonlóság és közösség van. Mindketten nagyon szépen, könnyű kézzel és a nézőnek igaz gyönyörűséget szerző finomsággal rajzolnak. A rajz azonban a grafikák képmezejének csak kis részét foglalja el. Sok hely marad rajtuk térnek, időnek, gondolatnak. Decsi Ilona lapjain a végtelenbe nyúló világos, szellős helyek adnak lehetőséget a nézőnek a Nagy Kalandra. Kéri Imre borzolásain, *mezzotintóin* a megmunkált rézlemez végtelenje sötét, árnyékos, súlyos távlatokba vész. Amott a külső, emitt a belső végtelen csábít. Mindkettejükben egyforma erővel munkál a megismerés vágya, a rátalálás kínja és a felmutatás öröme.



(Képünkön Decsi Ilona Weöres-illusztrációja)

Kenessei András

Kéri Imre

Új Tükör

4.

XXIII/7.

atmoszférája, amit csak kiegészít a gyémánt tisztaságú csendéletek pontos fegyelme és az aktrészletek lusta erotikája, másfelől a képekből áradó mélységes szomorúság, a koponyába beütött azonosítási szám



számonkérő indulata, az ember esendő, mégis méltósággal teli szembenézése. Nem tudom, túlzok-e, de úgy gondolom, hogy Kárpáti Éva a *tekintet* festője, az ember pillantása összeakad a *Vízió* foglyának, a *Mágia* ördögi hajkoronájú asszonyának, a Szabó Gábor zenészről készült portrénak és a *Kavicsember*nek a tekintetével, s nem szabadulhat a képekből feltörő bánattól, amely ott sétál a *Hölgy* szája szélén is, mint egy szecessziós lehelet, s amelyet a festőnő még derűs-pimasz képeiről sem tud száműzni. Mert Kárpáti Éva szomorúságában, dacosságában és indulatában is *nő*. Sérülékeny és kiszolgáltatott, ám öntudatos, a mikro-részletekig valóságos, mégis álomszerű: olyan, amilyennek könnyelműen a női lelket képzeljük.

DECSI Ilona

Kenessey András: Decsi Ilona és Kéri Imre művei. = Uj Tükör, 25.évf. 1.sz. 1988.3.p.

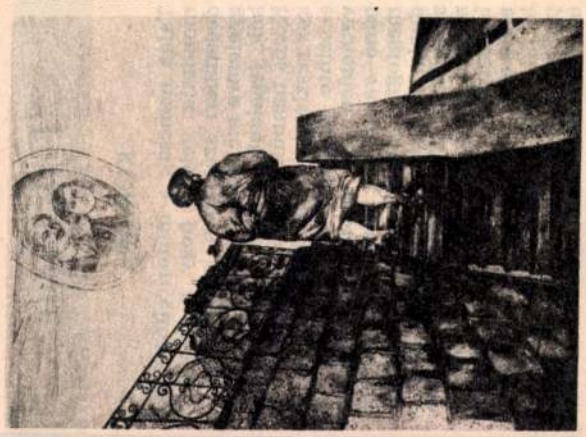

Decsi Ilona: Magányosan

évek óta elindult. Decsi Ilona rajzai ugyanolyan kézzelfogható és mégis légies, szinte álomszerűen rejtelmes női alakokkal népesülnek be, ugyan-azokban a magányos, kietlen, se nem szoba, se nem terem, se nem kint, se nem bent helyszíneken. Ugyan-olyan kicsattanó fiatalságúak és élet-teliek ezek az (reneszánsz és barokk határmezsgyéjén létező, mégis mai) ifjú nők, és ugyanolyan ijesztő a feléjük közelítő öregség, ha csak egy ráncos, göcsörtös kéz formájában közelít is. Ugyanolyan gyönyörűek ezek a finom vonalú ceruzarajzok, mint jó néhány éve, és mint ahogy, remélhetően, még jó néhány évig azok lesznek.

SZ			6	13	20	27
CS			7	14	21	28
P		1	8	15	22	29
SZ		2	9	16	23	30
V		3	10	17	24	31

Augusztus

H		1	8	15	22	29
K		2	9	16	23	30
SZ		3	10	17	24	31
CS		4	11	18	25	
P		5	12	19	26	
SZ		6	13	20	27	
V		7	14	21	28	

Szeptember

H			5	12	19	26
K			6	13	20	27

Decsi Kiss András

amatör képzőművészek tárlatán szereplet

a szekszárdi Babits Megyei Művelődési

központban.

Magyar Hrilap 19 o/2/19/9

MAHIR SAJTÓFIG...
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Decsi Ilona, grafikus-
művész

KELET-MAGYARORSZÁG
1984 JAN 7

1021

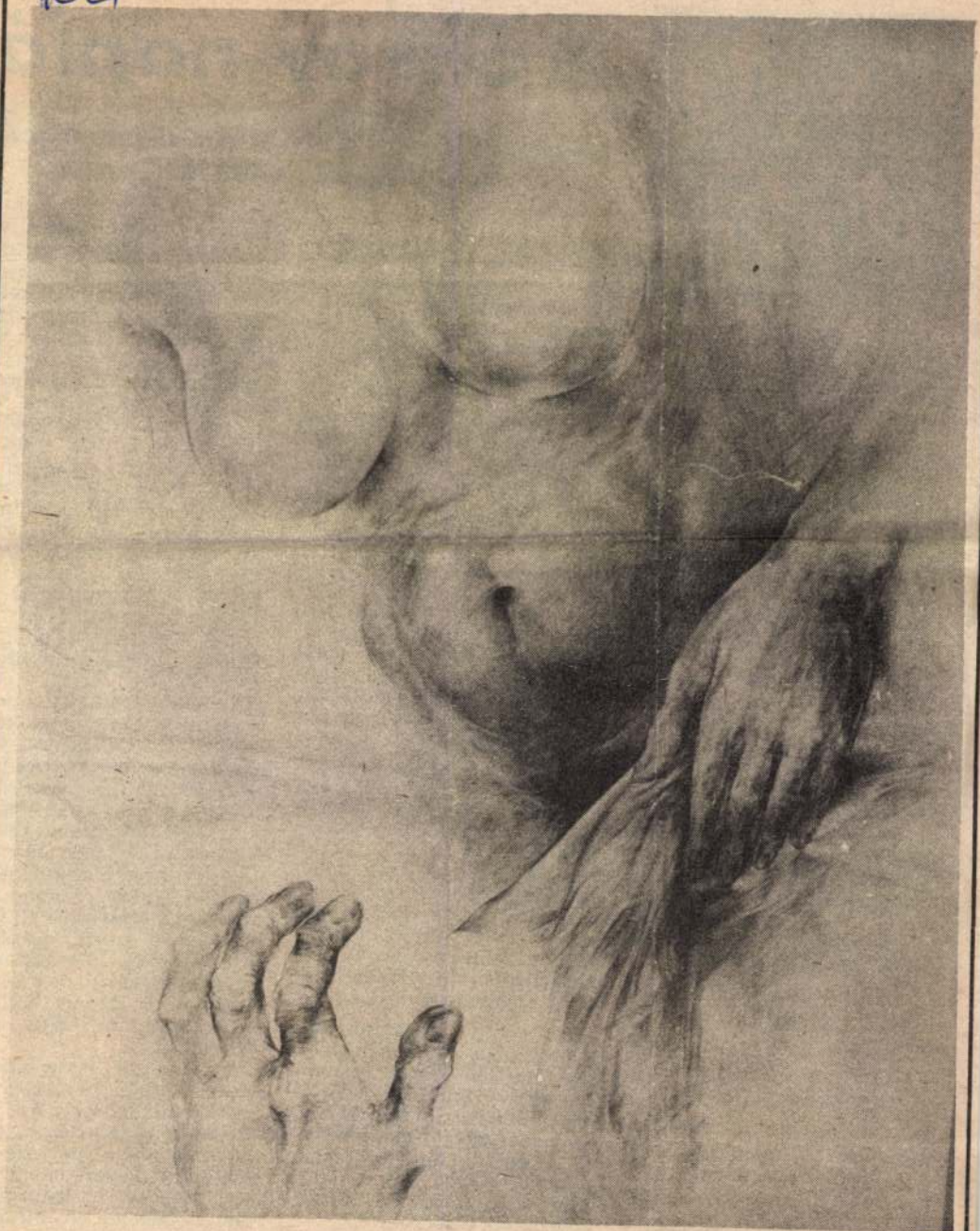

Decsi Ilona: Bethsabe (ceruzarajz)

KÖNYVES POLCUNK

A Shv

(SHVOY KÁLMÁN TITKOS NAPLÓJA ÉS EMLÉKIRATA 1918—1945. Bp., 1983. Kossuth Kiadó. 362 p.)

Nem az egyetlen, még csak nem is az első a maga műfajában a Shvoy-napló. Ellenkezőleg: újabb jele annak, hogy mennyire reneszánszát éli nálunk a két világháború közötti negyedszázados érával foglalkozó irodalom.

Az Akadémia Történettudományi Intézetében készülő tízkötetes „Magyarország története" című szintézis megjelent nyolcadik kötete kialakította már a mi mai legjobb tudásunk szerinti Horthy-korszakbeli Magyarországképünket. Közéleti személyiségek, köztiszteletben állt politikusok árnyalták ezt a képet. Neves művészek és egyszerű emberek nem egy képviselője kért s kapott szót e tárgyban. A Kossuth Kiadó egyebek mellett az ellenforradalmi rendszer dokumentumait, Zadravecz, sőt Bethlen István és Horthy Miklós titkos iratait is közreadta.

„Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékiratá"-nak jelentősége nem mérhető a Bethlen- és a Horthy-irathoz. Töredékesen pedig éppenséggel nem (a kimaradt textusok ismeretének hiányában ugyan sajnos, nem vagyok abban a helyzetben, hogy az ez irányú szerkesztői meggondolást minősítsem, mégis indokoltnak látom annak regisztrálását, hogy Shvoy „Naplószerű emlékiratom"-jának, illetve „Emlékiratom"-jának csupán egy, bár nagyobbik része kapott nyilvánosságot). Megjelenése mégis eseményszámba ment. Könyvpiacra kerülését jóval megelőzte a híre, s keresetté vált.

Mi indokolja a mű népszerűségét? Töredékessége aligha. Talán a szerző személye, a vallatott negyedszázad vagy még inkább az arról elmondottak? Minden bizonnyal ez is, az is. Külön-külön is és együttesen is. Shvoy maga például több okból is. Egyrészt azért, mert sokáig az ellenforradalmi éra haszonélvezője, vezetőinek jó ideig bizalmát bíró katonája és politikusa, aki fontos posztjairól — Bajcsy-Zsilinszkyhez és Kiss János tábornokhoz hasonlóan — közelről és belülről ismerte a rendszer titkait. Másrészt pedig azért, mert — ugyancsak Bajcsy-Zsilinszkyhez és Kiss Jánoshoz hasonlóan — egy fokozatosan jobbra tartó államban jutott el a Horthyékkal történt (bár valójában sohasem fenntartás nélküli) azonosulástól a hatalommal való nyílt szembefordulásig.

Az ominózus korszak Magyarországa iránti érdeklődés megléte nemigen szorul különösebb bizonyításra. Szükséges viszont rámutatni Shvoy korrektségére, objektivitásra törekvésére, könyve új ismeretet is közlő voltára, valamint a jegyzetekben is helyreigazított tévedéseire.

Más források ide vágó közléseinek elégtelensége miatt jószerével tőle hallunk először a Szegedi Katonatanács szervezeti felépítéséről, működéséről és belső küzdelmeiről. Plasztikus képet festett a rendszer kulcsembereiről. Horthyt akaratgyenge gyilkospártolónak, Gömböst végső soron egy uborkafán felkapaszkodott kalandornak, Darányit „gyenge kezű ember"-nek, Imrédyt „rendkívül diktatórikus hajlam"-nak tartotta. A Héjjas Iván-féléket és a Prónay-különítményt egyértelműen „gyilkos társaság"-nak minősítette, „...melyben igen sok kétes múltú egyéniség volt", kiknek szereplését „... kulturált országban eltűrni nem lehetett, s akik eltűrték, éppen olyan bűnösök, mint a gyilkosok maguk".

Helyesen értékelte a polgári ellenzék egynémely képviselőjét is. Objektivitásában odáig ment, hogy elismerte a szociáldemokrata vezetők jó szándékát, s a tanácsok „... saját elhatározásból, a forradalmi mentalitásból" eredő voltát. Melléfogott viszont a „szegedi gondolat"-hoz fűzött reményeivel, Gömbös Gyula korai szereplése értékelésével, 1919 júliusi államtitkárságával és a Zadravecz páter tábori püspökké történt kinevezése körül leírtakkal.

A korábbi ismertetéseket megerősítő, a módosító és a cáfoló minősítések és értelmezések, a tévedések, egyáltalán: a könyv helyére tevésekor nem téveszthetjük szem elől, hogy Shvoy információiban és ítéleteiben mindenkor az ő tetteivel is alátámasztott szempontjai érvényesültek.

Tidrenczel Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MOKIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1983 DEC 1 11

PETŐFI NÉPE

Decsi Ilona, grafikusművész

Két hete nem jött, mikor újra találkoztunk. Vasárnap volt.

Ez volt a szerelem.

1021



Decsi Ilona
grafikája

városközpont távfűtéses lakásaiban, intézményeiben

1983. DECEMBER 17-ÉN

várhatóan reggel 8.00 órától 19.00 óráig

A HŐSZOLGÁLTATÁS

— a városi tanács beruházásában, a KUNÉP kivitelezésében készülő távfűtővezeték üzembe helyezése miatt

SZÜNETEL.

Kérjük a lakosság szíves megértését.

Bács-Kiskun megyei Beruházási Vállalat

2285

rősi kerület igazgatójánál 2750 Nagykőrös 3 j. Fekete d. 2. Megegyezés esetén szolgálati lakást biztosítunk.

2159

AZ AGROKER Vállalat pályázatot hirdet alkatrész-osztályvezetői munkakör betöltésére. Feltételek: szakirányú egyetemi vagy főiskolai végzettség és 10 éves mezőgazdasági gépesítési gyakorlat. A pályázatokat december 10-ig a vállalat igazgatójának kérjük benyújtani. Kecskemét, Halasi út 29.

5590

Szabadság ter

SPORTLÉTESI

intézmény ve

felső, vagy k

zettségű szake

kezdődő muni

zés Baja Vár

velési és Spo

AZ EGÉSZSÉG

hivatalsegédi

zót. Jelentkez

óráig a gazda

mét, Sport ú.

lémát fogalmazták meg, azoknak a reakcióknak a kivetüléseit rögzítették, amelyek modern világunkban különös élességgel jelentkeznek. A káosz kísértését felülmúlni, úgy, hogy megéljük, leképezzük, s az ábrázolás mágikus cselekedetével fel is oldjuk. Paradox módon a káosz körülhatárolásával viszünk rendet a világba. A képlet így tiszta is lenne. A műalkotás sorsa most már csak azon fordul meg, hogy a kép közös jelentésre számot tarthat-e, bekerül-e a sensus communis világába. Néhány visszafogottabb részlet azt jelzi, hogy az alkotó rendelkezik ezzel a lehetőséggel, a többi már „csak" a kitartó művészi és egzisztenciális intuíció egybejátszásán és megvalósításán múlik.

Jovián „természet-utánzásai", Siflis „individuális-mitológiája" és Horsley sorsproblémákat megfogalmazó „káoszexpressziói" azt a sokféle művészi irányt és különböző minőséget jelezték, amelynek folyamatos felmutatásával valóban a Kortárs Alkotók Stúdiójává válhat a KAS Galéria.

(Kortárs Alkotók Studiója 1992. márc. 19—ápr. 19.)

BOHÁR ANDRÁS

A szembenézés kockázata

Muzsnay Ákos kiállítása a Békés Megyei Könyvtárban

Művei nagy részén a transzcendens világ és az emberi lét kapcsolatát faggatja. Sajátos drapériával köti gúzsba alakjait, s ebben a kiszolgáltatott helyzetben esendőségünk kérdőjeleit fogalmazza meg. Nem lehet véletlen, hogy szinte bárhová küldi kiállítani grafikai lapjait, a bíráló bizottság díjjal ismeri el tehetségét. Így volt ez a Vásárhelyi Őszi Tárlaton, a Salgótarjáni Rajzbiennálén



Muzsnay Ákos: Tanulmány (Sütő Andrásnak), 1989, rézkarc, 15 × 11 cm (Fotó Muzsnay Ákos)

vagy legutóbb a békéscsabai Alföldi Tárlaton. Külföldön, legtöbbször német földön voltak egyéni kiállításai, a csoportos tárlatok kapcsán bemutatták grafikáit New-Orleanstól Barcelonán át Stockholmig.

A drámai hangvétel jellemzi minden alkotását. Az emberi alakok elmosódott formája vagy töredékes szobrokhoz hasonló megjelenítése nyújtja a művek különös atmoszféráját: elhagyatottságról, az egymásra figyelés ordító hiányáról vallanak.

Muzsnay szkepticizmusa felkiáltójel egy többdimenziójú világért, amelyben az emberek kiteljesíthetik magukat. Az alkotásaiból komponált ívek, törésvonalak erre az álomra utalnak. Az alakok története szavakkal el nem mondható kölcsönhatásokról, kockázatokról, konfliktusokról szól. Az egymáshoz való humánus viszonyunk kiemelhet bennünket a magányosságból, a szárnyaszegettségből, önös, kisszerű életünkből. Mítoszokból vesz át elemeket, részletekből építkezik, torzókat deformál tovább. Kielégítetlenül izgatja az emberi kapcsolatok keletkezése, a szorongás és melegség kialakulása. Meditál és megles, együttérez és felháborodik, mindezt értünk teszi. A mesterségbeli igény méltósága, a rend vagy a rend iránti vágyakozás erősíti a grafikák üzenetét. Ebben a korban, amikor minden szétesni látszik körülöttünk, teljesítménye tiszteletet parancsol.

CS. TÓTH JÁNOS

Nőkről

Decsi Ilona kiállítása

Ez a kiállítás a nőkről szól. Decsi Ilona munkái miniatúra finomságú sorsképek. Hajdanvolt asszonyok, örök ideálok, akik legendáikkal együtt formálódtak képpé. Csendes és harmonikus képekké.

Emlékek, hangulatok, mesék útján bolyong a művész, de mai szemlélettel örökíti meg modelljei mindennapjait. Nem drámák, heroikus küzdelmek tanúi vagyunk. Máshonnan indul, nehezebb utat választ, kevésbé látványosat. Nem a káoszt, a zűrzavart, hanem a csöndet. Az emberien köznapit emeli a művészet rangjára.

Vágyakozást fiatal szerelmére, a házasélet szép és megszokott, mindennapi életbe épült pillanatait. *Emlékezésének* öregasszonya valaha átélt, vagy csak csodált világból teremt magának álombirodalmat.

Decsi Ilona ecset- és ceruzavonásai mögött ezek az időtlen alakok rejtőznek és léteznek. A múlt madonnáit, nőit hívja lapjaira, mert hisz és hihet abban, hogy a régi forrásokhoz visszanyúló műalkotásoknak a XX. század embere számára is van közlendője. Állandóságot hirdető figurái kilépnek saját korukból, maivá válnak, kortársaink lesznek.

Többek között ezért is fordul nagyméretű rajzsorozatában Erdélyi Zsuzsa: *Hegyet hágék, lőtőt lépék* című archaikus népi imádságok gyűjteményéhez. Az apokrif imák olyan gyöngyszemek, melyek elveszettnek hitt kultúrák kincsei. A szakrális népköltészet világának összetevői itt



Decsi Ilona: Leány egyszarvúval, 1990, papír, pasztell, tempera, 45,5 × 50 cm (Fotó Lévai Jenő)

bonyolult egységben, sűrítetten jelentkeznek. E kettős alanyú, Mária—Krisztus történetet felölelő fohászok megidézése gazdag forrás, szürrealista közeg egy képzőművész számára is.

Az idős asszonyok, akik megőrizték az Istenember drámáját, saját sorsukat is beleénekelték a szövegekbe. A hit szférájába, a múltból a mába emelve, egyediből általánossá tágítva a jeleneteket.

Az alkotások ihletett csendjét váratlanul meghökkentő színkontrasztok törik fel: *Leány egyszarvúval.* Talán legérdekesebb darabja a tárlatnak. Decsi Ilona tehetsége, jó ízlése lehetővé teszi, hogy a XV. századi harmóniát és a szűzesség allegóriáját egy pillanatra sem billenti ki eredeti összefüggéseiből. Merészen, világosan fogalmaz.

A század eleji francia Vadak jutnak eszünkbe. *Henri Matisse* interpretált kópiamódszere, amelynek lényege éppen az, hogy egyéni, ugyanakkor modern stílusban másoljon klasszikus műveket. Az eredetinek csak lényegét hangsúlyozva, művészi látásmódjához híven közvetítse az alkotást.

Hasonlóképp dolgozik Decsi Ilona is. Az igazi értékek érvényesek maradnak. Ilyen értéket jelent Decsi Ilona kitűnő rajztudása is. Azt a ma többnyire csak félvállról vett elméletet és gyakorlatot, hogy a legszélsőségesebb festői irányzat is csak a rajztudás tökéletes elsajátításával közölheti mondanivalóját, a kiállító művész bizonyítja. A fenti tételt meg lehet kerülni, de nem érdemes, mert kiderül a mulasztás. Úgy is fogalmazható: a rajz annyi a festőnek, mint íróember számára a gondolat.

Decsi Ilona tapasztalata és szándéka révén az európai kultúra képzőművészeti megfogalmazását gazdagítja. Weöres Sándor *Az álombeli kutyá*jának arctalan álmodója tudatalatti mélységben működő képzettársításokat idéz, de Európánk néhány városkájának bensőséges légkörét is hitelesen varázsolja elénk a művész.

(Sopron, 1992. III. 19—28.)

BENEDEK KATALIN

Művészeti szakközépiskolák országos kiállítása Kaposváron

Március utolsó napjaiban Kaposvárott tanácskozást tartottak szakmai kérdéseikről a hazai művészeti szakközépiskolák; ebből az alkalomból, művészetoktatói tevékenységüket dokumentálandó, kiállítást is rendeztek a növendékek munkáiból. Jó érzéssel kellene eltöltsön, hogy ma már a fővárossal együtt hat városunkban folyik középfokú művészeti oktatás. A jó érzést bizonyos mértékig csökkenti a tudat, hogy Magyarországon a művészet még ma sem vált a gazdaság egyik jelentős hajtóerejévé. (Az un. alkalmazott művészetekről van szó természetesen. Könnyű belátni, hogy a művészeti tervezés erőteljes termelőerő. Például az autógyárak az új típusok műszaki paramétereit már a tervezés időszakában nyugodtan kiszivárogtatják, az elkészült prototípusok azonban a nyúzó próbautak százezer kilométereit applikált hamis vagy régi karosszériával teszik meg, hogy a konkurencia az új vonalvezetéssel csak a bemutató autószalonokon ismerkedhessen meg. Nálunk meg a dizájnt valami utólagosan ráteendő csomagolásnak tekintik, amelynek egyetlen feladata az ostyáé; fogyaszthatóan bebugyolálni az elavult technikát. És még ez a bebugyolálás is követő jellegű, leginkább a tavalyi kiadású Neckermann katalógusra támaszkodik.)

A középfokú művészeti oktatásnak az elsődleges és fő feladata az lehet, hogy minél nagyobb számú növendéknek korszerű vizuális gondolkodási szemléletet adjon és ilyen irányú készségeiket fejlessze. A kiállított anyag tanúsítja, hogy az iskolák valóban erre törekednek, a konkrét szakmai oktatás rovására vagy helyettesítésére nem engedik az autonomitás látszatát kergető művészkedést. A rajzi, manuális és technikai ismeretek mellett azonban a kiállított munkák igen sok növendék élénk szellemi kreativitását is tanúsítják.

A házigazda kaposvári Iparművészeti Szakközépiskola bemutatójából igen figyelemreméltóak a textiles gondolkodást dokumentáló munkák. E tárgyak között használható ruhák, lábbelik, táskák mellett anyagterveket, fazon-fantáziákat, valamint „textiles szemléletű" minta- és színvázlatokat, szín- és formavariációkat is láthattunk. A vázlatokban és variációkban igen meggyőző anyagszerű gondolkodásmódot lehetett találni, ami nemcsak a növendékek képességét, hanem a tanárok nyitott, de célraorientált munkamódszerét is mutatja. Igen meggyőző volt például két textiles növendék, *Bihari Sarolta* és *Csajághy Éva* szecessziós motívumokon alapuló minta-, illetve ruhaterve, egyik komplementer színekbe oltva az ornamentikát, a másik „formai komplementert" alakítva az organikus és geometrikus formákból.

A kaposvári keramikus tanulók textiles társaiknál halványabban szerepeltek az agyagformázás történelmi változásait rekonstruáló munkáikkal.

DECSI ILONA

Új Művészet
1992.9.

1021

DECSI ILONA

Decsi Ilona

A művészettörténet lapjain csak elvétve akad meg a tekintetünk női alkotók nevén. Az ok ismert: a festés és a mintázás évezredeken át férfimesterség volt, s amennyiben néhány művészeti ágnak már korábban akadtak művelői a nők közül, alkotásaik általában névtelenül kerültek a feljegyzésekbe. Szembetűnő változást nálunk is a 19. század hozott, bár ekkor még a színművészet kiemelkedő nőalakjait — Dérynét és társait — részesítette előnyben a krónika. Pedig e korban már a festés és a rajzolás is foglalkoztatta hölgyeinket. Ahhoz már a 20. században felgyorsult emancipálódás kellett, hogy a gyengébb nem „úri kedvtelés"-ét komolyan vegyék, elhatárolják az amatőrségtől, elismerjék a női alkotók hivatásérzetét, és alkotásaik minőségét a férfiakéval azonos mércével mérjék.

Századunk festészetét, grafikáját és szobrászatát már a képzőművésznők sokasága színesítette, nemesbítette. Napjainkban van egy új, feltörekvőben levő nemzedék, amely elsősorban emlékezetes kiállításokkal adta le a névjegyét. E tehetséges fiatalok élmezőnyében találjuk *Decsi Ilonát* (Bp. Mester u. 33/35., 1095), akinek nevével 1973-ban találkoztunk először, s aki ma már határainkon túl sem ismeretlen.

Budapesten született, 1950-ben. A Képzőművészeti Főiskola festészeti szakán 1968 és 1972 között tanult, *Szentiványi Lajos* növendékeként. Kollektív kiállításokon szerepelt Miskolcon, Szegeden, Győrben, Hatvanban és Budapesten, külföldön pedig Koppenhágában, Berlinben, Fribourgban. Önálló tárlatot három ízben rendezett a fővárosban (1975, 1976, 1978) és kétszer vidéken (1976, Balatonfüred, 1981, Hatvan). 1979-ben pedig sikerrel mutatkozott be Nyugat-Berlin és Gronau-Epe (NSZK) kiállítótermeiben. 1977-ben Derkovits-ösztöndíjat kapott.

Decsi Ilona grafikái színes és érzékeny egyéniségről vallanak. Legbenső lényét vagy a külvilág dolgait átrendezetten ábrázolja műveiben, melyeket a közérthető képi megjelenítés és a mély jelentéstartalom együttesen jellemez. Őt is a természet és a társadalom jelenségei ihletik, ám úgy, hogy a valós élményanyaghoz rögtön egyéni gondolatokkal közelít. Ez határozza meg stílusának említett közérthetőségét, amely korántsem a látott valóság optikai megfelelője. Találékonyan használja a sejtelmes és az egyértelmű szimbólumokat, de a szürrealista látásmód sem idegen tőle. A formát persze a mindenkori tartalom dönti el, s szintúgy a számára kedvelt grafikai eljárások, a rézkarc és a hidegtű, vagy a két technika együttes alkalmazását.

Az elmélyült emberi gondolatokat míves megmunkálással közvetítő Decsi Ilona kitűnő rajzoló is. Finom tónusú ceruzarajzaiban nyilatkozik meg a legközvetlenebbül egész lénye, az emberekhez kötődő kapcsolatainak gazdagsága, érzelmeinek minden rezdülése. Nem titkolja, sőt nyílt őszinteséggel vallja, hogy behatóan foglalkoztatja a nő egyéniségének kutatása és művészi ábrázolása. Olyan művészasszony—anya—feleség vállalkozása ez, akiben a nőiesség szinte valamennyi ismérve megtalálható.

A felvázolt tulajdonságokon túl van még egy erkölcsi többlet, amely teljesebbé teszi Decsi Ilona emberi—művészi portréját. Azok közé tartozik, akiket nem hatnak meg az éppen divatos modernkedések. Bátran szembenéz a mával, meglátja a jót és a rosszat, a fényt és az árnyékot, majd önnön vérmérséklete, talentuma meg érdeklődése szerint megfest vagy megrajzol belőlük valami emberközelbe hozhatót. Egyszóval: hittel vállalja önmagát, s ezzel tesz eleget az igazi korszerűség követelményének.

Ecsery Elemér

kat. *Schopenhauer* szerint a „vak olvasás" szellemünket megfosztja rugalmasságától, és „a legbiztosabb eszköz arra, hogy saját gondolatunk ne legyen, ha minden szabad percünkben tüstént könyvet veszünk a kezünkbe."

Ezen a ponton vetődhet fel a bibliolátria és a kreativitás összefüggésének kérdése. Az alkotástani vizsgálatok a kreatív ember három fő vonását szokták kiemelni: a flexibilitást (a rugalmas, egyik témáról a másikra gyorsan átváltó gondolkodást); a fluenciát (eszmékben, ötletekben gazdagon áradó képzettársítást); az originalitást (a gondolkodás eredetiségét, önállóságát). Nyilvánvaló, hogy az olvasásnak mindhárom kreatív vonás, követelmény kifejlesztését segítenie kell — ha ez nem történik meg, akkor a bibliolátria valamilyen mértékű jelenlétére is gyanakodnunk kell.

Bibliolátria, bibliofóbia

A könyv és az ember viszonyában a két szélsőséges mozzanat a túlhajtott szenvedély, amely a bibliománia tüneteiben nyilvánul meg, és az elvakult gyűlölet és félelem, amely a bibliofóbia cselekedeteiben ölt testet. A bibliolátriának ez a két véglet között mozgó skálája rendkívül színes, árnyalatokban gazdag. Ezt a skálát kitűnően mutatja be *Holbrook Jackson* két műve, amelyek iker-könyveknek is tekinthetők. Az egyik mű a bibliománia, a másik a bibliofóbia „anatómiáját" tárgyalja. Mindkét mű célja elsősorban az, hogy megértse és mély beleérző képességgel megmagyarázza azokat az indítékokat, amelyek alapvető szerepet játszanak a könyv és ember közötti pozití negatív (vonzó és taszító) kapcsolat a sában.

A kapcsolat minőségében fontos tényező az a jelenség, amit Jackson bibliantropomorfizmusnak nevez. Ennek az a lényege, hogy a könyv akkor válik igazán barátunkká vagy „ellenségünkké", amikor megszemélyesítjük, vagyis egy ember képviselőjévé tesszük. Ennek sok jó és rossz következménye van, ami megmutatkozik a könyvek (szerzők, művek, témák) iránti rokon- és ellenszenv különféle fokozataiban.

Külön téma lehetne annak feltárása, hogy a könyvtári-információs tevékenységben milyen bibliolátriai vétségek találhatók, egy-egy időszakban milyen bálványoknak „áldoznak" szakmánk művelői.

Györe Pál

IRODALOM

France, A.: A Szajna partján. É. n. Révai

Hamvas Béla: A melankólia anatómiája. (R. Burton, a XVII. sz. exisztencia-filozófusa.) = Pannonia, 6. k. 1940.

Jackson, H.: The anatomy of bibliomania. London, 1950. Faber

Jackson, H.: The fear of books. New York, 1932, Scribner

Kenyon, F. G.: Testamentum bibliotecarii. = Bulletin of J. Rylands Library, 25. k. 1941.

Pollard, A. W.: Books in the house. Indianapolis, 1904. Bobbs-Merrill

Ráth-Végh István: A könyv komédiája. Bőv., átdolg. kiad. 1959, Gondolat

Schopenhauer, A.: Az olvasásról és a könyvekről. É. n. „Világirodalom" K.

Lapozgató

100, 75, 50 éve történt. Adatok a testnevelés és sport tárgyköréből címmel, illetve alcímmel az 1882-es, az 1907-es és az 1932-es év napokra bontott sporttörténeti eseménynaptára jelent meg *A Testnevelési és Sportmúzeum közleményei* nevű sorozat első füzeteként. A kronológia megjelenése a Testnevelési és Sportmúzeum dokumentációs munkájára hívja fel a könyvtárak tájékoztató szolgálatainak figyelmét: a sportmúzeum munkatársai ugyanis már 16—17 ezer rendszerezett adatlapot tárolnak, amelyek alapján a teljes magyar testnevelési és sportkronológia összeállítását tervezik. Mivel várható a mostani eseménynaptár folytatása is, talán nem haszontalan felhívnunk a figyelmet a névmutatók fontosságára, amelyek nélkül az ilyenfajta adattárak egy bizonyos adatmennyiségen felül már alig használhatók. (Szerk. *Szerbák Elek* és *Adorján Gábor*. Sportpropaganda 1982. 137 l.)





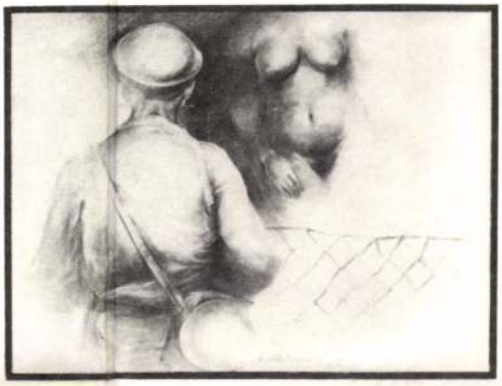

DECSI ILONA
grafikáiból
(Cikkünket lásd a 494. oldalon)







Ára: 10,– Ft
HU ISSN 0450-7886

DECSI Ilona Geboren 1950 in Budapest

1968–1972 Studium an der Hochschule für Bildende Künste, Fach für Malerei. Sie lebt und arbeitet in Budapest. 1977–80 Sie wurde mit dem Derkovits-Preis ausgezeichnet. 1988 Studien in Belgien mit flamandischem Stipendium (9 Monate bei: Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, Gent).

Wichtigste Ausstellungen:

1975 Budapest: erste selbständige Ausstellung • 1976 XYLON-Fribourg • 1979 Berlin (West) (Galerie Fundus), Gronau-Epe (D), Galerie van Almsick, • 1981 Koppenhagen: Ausstellung der jungen Künstler, Berlin (West) Ungarisches Kulturhaus • 1982 Budapest, Hannover, Hamburg (Atelier Mensch) • 1983 Budapest (Vigadó Galerie), Stockholm (Art Fair) • 1985 Antwerpen (Edegem-Huis Hellemans) • 1986 Husquarna (Gallery Smedbyn) Tokyo (Artbeurs) • 1987 Budapest (Bulgarisches Institut) • 1988 Castricum (Niederlande) • 1989 Galerie Sininen Salonki (Finnland) • 1990 Esslingen (Ungarische Aquarelle) • 1991 Unna (D) (Internationale Ausstellung) • 1992 Hertogenbosch-Nijmegen-Tihany (Hollandisch-ungarische Ausstellung) • 1993 Orvelte (Niederlande) • 1994 Budapest Vigadó (Szinyei Társaság) • 1995 Wien (Kleine Galerie) • 1996 Staufen

Anschrift: H–1136 Budapest, Pannónia u. 12. Tel.: 00-36-1-111-4245

KÉRI Imre Geboren 1945 in Balatonfüred.

Seit 1965 lebt er in Budapest. 1966-71 Studium an der Hochschule für Bildende Künste. 1973-76 Derkovits Stipendium. 1979 drei Monate in Amsterdam. 1995 wurde er mit dem Munkácsy Preis ausgezeichnet.

Wichtigste Ausstellungen:

1972 Balatonfüred • 1974 Budapest (Studio Galerie) • 1976 Menton Biennale (Süd-Frankreich) • 1978 Venedig (Italien) (Galleria il Traghetto, veranstaltet von Prof. Emilio Vedova), Kassel (Galerie Kaufhof) • 1979 Berlin (West) (Galerie Fundus), Gronau-Epe (D) Galerie van Almsick • 1981 Koppenhagen, Berlin (West) Ungarisches Kulturhaus • 1983 Budapest (Vigadó Galerie) • 1985 Antwerpen (Huis Hellemans) • 1986 Huskvarna (Gallery Smedbyn) • 1988 Castricum (Niederlande), Balatonfüred, Bagolyvár Galéria • 1990 Biella Biennial Graphic Festival, Geneva, Fribourg Ausstellung "Europäsiche Graphik" • 1992 Hertogenbosch-Nijmegen, Tihany (Holländisch-ungarische Ausstellung) • 1994 Vigadó (Szinyei Társaság) • 1995 Wien (Kleine Galerie), Budapest (Jubilleum-Ausstellung)

Anschrift: H–1136 Budapest, Pannónia u. 12. Tel.: 00-36-1-111-4245

SZENTGYÖRGYI József

József Szentgyörgyi wurde 1940 in der, am Ufer des Plattensees gelegenen, kleinen Siedlung Balatonarács geboren. Nach Absolvierung der Budapester Mittelschule für Bildende Kunst studierte er zwischen 1962 und 1968 weiter an der Akademie für Bildende Kunst, wo György Kádár sein Meister war. Ein Jahr nach Erhalt seines Diploms bekam er ein dreijähriges Derkovits /Künstler-/ Stipendium. Das erleichterte den Beginn seiner Künstlerlaufbahn. 1981 wurde er mit dem Munkácsy-Preis ausgezeichnet. Seit 1968 ist er regelmässig ausstellender Künstler, in Ungarn, sowohl wie auch im Ausland. Seine Werke sind in mehreren in- und zahlreichen ausländischen öffentlichen bzw. Privatsammlungen zu finden.

Anschrift: H–1118 Budapest Villányi út 101. Tel.: 00-36-1-166-3108

EURÓPAI KERESKEDELMI BANK RT.

Aktionäre:

Bank Austria CARIPLO

Budapest, I. Hegyalja út 7-13.
Tel.: (361) 202-5444* Fax: (361) 202-6492 Tx: 22 21 90

Szekszárd, Bezerédj u. 2.
Tel.: (36) 57 / 414-233, Fax: (36) 57 / 410-230

Szolnok, Kossuth Lajos út 7.
Tel.: (36) 56 / 411-100, 411-101 Fax: (36) 56 / 411-102

Vác, Széchenyi u. 2.
Tel.: (36) 27 / 316-526, Fax: (36) 27 / 316-994

Zalaegerszeg, Kossuth Lajos u. 25-27.
Tel.: (36) 92 / 324-836 Fax: (36) 92 / 324-835

UNGARISCHE
KULTUR TAGE
FAUSTSTADT STAUFEN
19. 4.–5. 5. 1996

Ausstellung

DECSI Ilona

KÉRI Imre

SZENTGYÖRGYI József

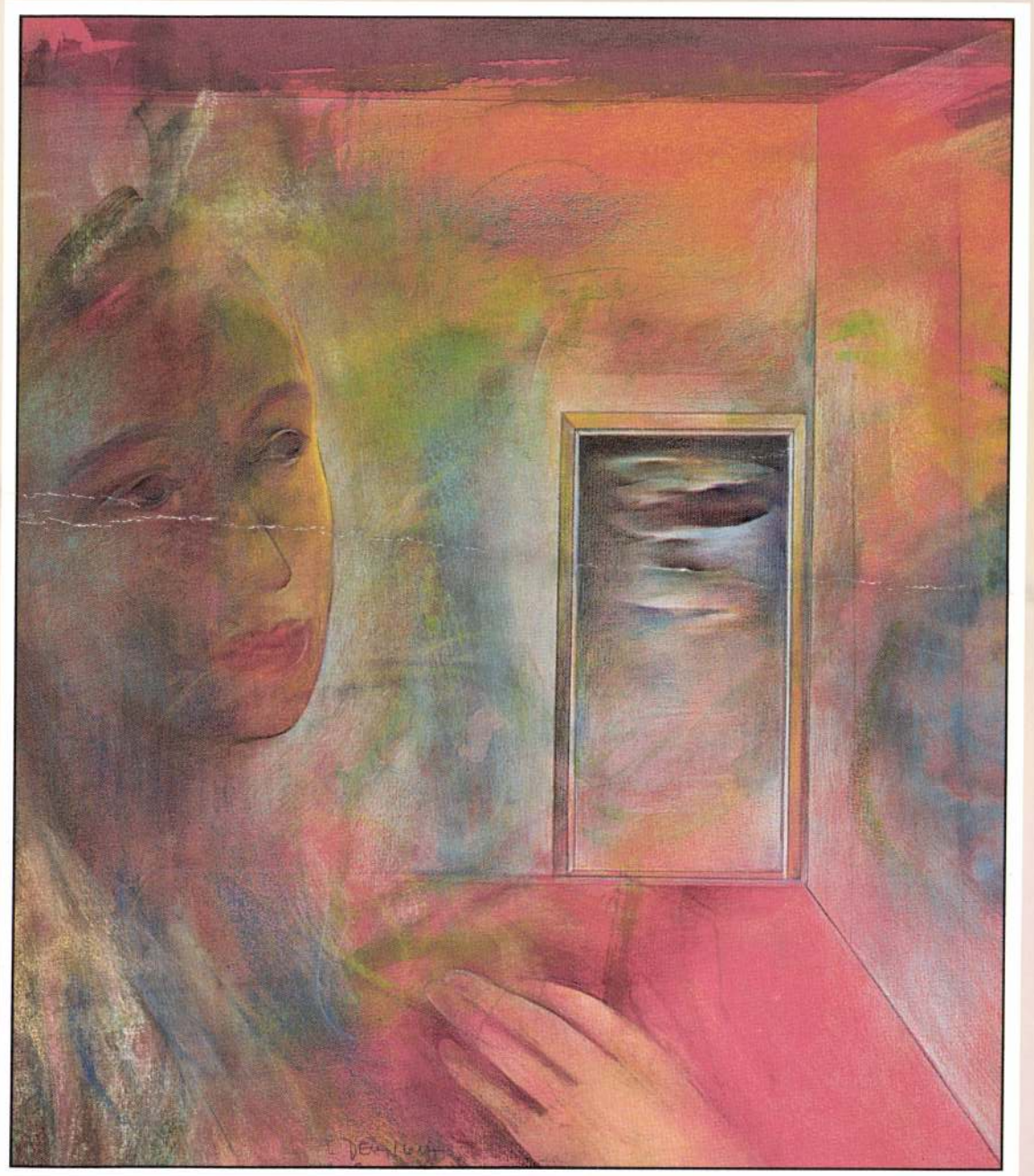

DECSI Ilona

Herbstnachmittag (Pastell, Tempera 48x42 cm, 1991)



KÉRI Imre

In Memoriam Grünewald (litographie 65x50 cm, 1994)



SZENTGYÖRGYI József

Mit dem Haupt neigen (Tempera, Akrill, Pastell, 100x70 cm, 1994)



„Falak" („Walls")

KÉRI Imre

„Falak" (színes rézkarc, 42x50 cm) 1995
„Walls" (colour etching, 42x50 cm) 1995

KÉRI Imre festőművész, rézkarcoló
Imre KÉRI painter, etcher (1945. apr. 13 –)

Address: Hungary, Budapest 1081
Rákóczi út 63. V. 1.
Tel.: 00-36-1-111-4245

Fotó: Sulyok Miklós

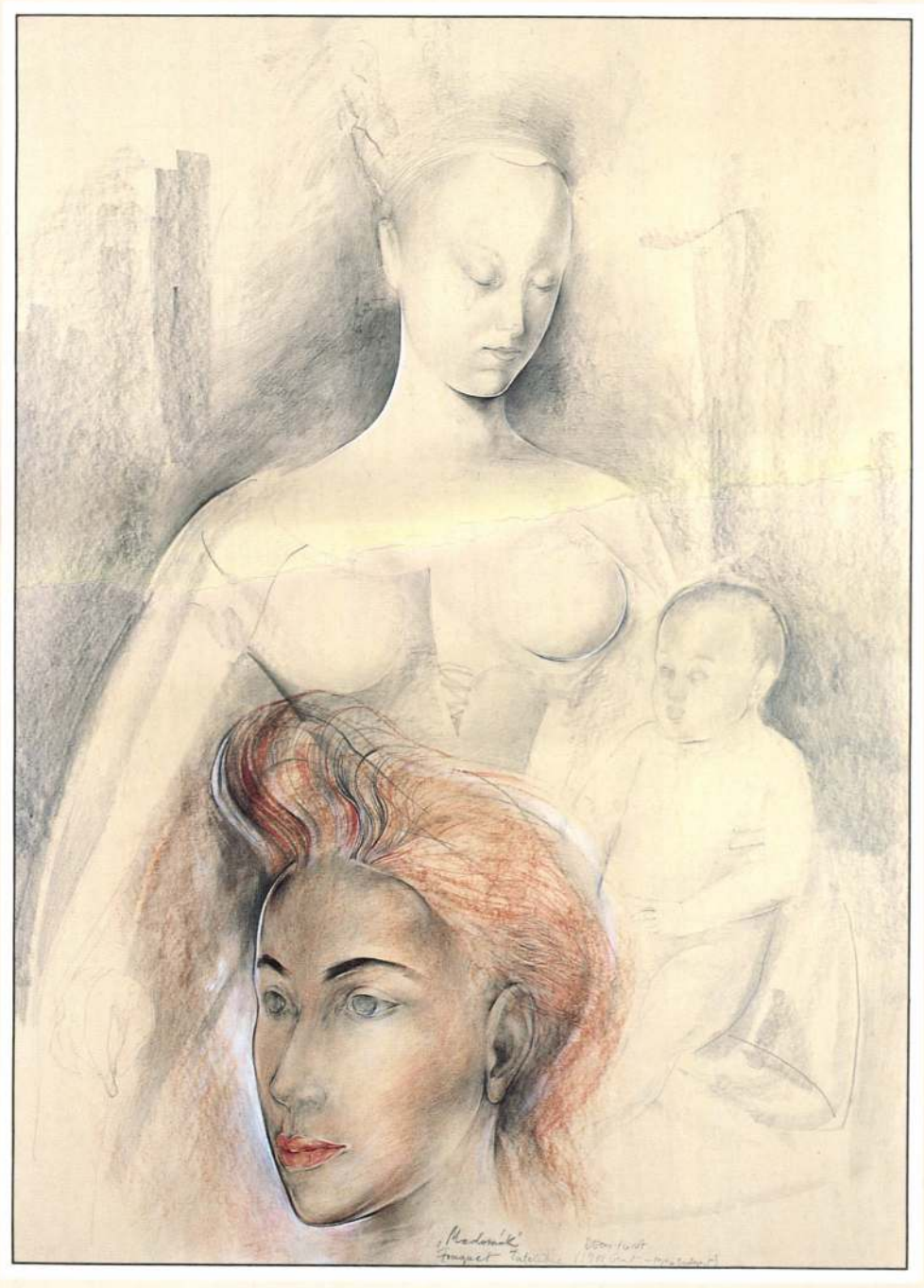

„Flamand Madonna" (rajz)
„Flemish Madonna" (drawing)

DECSI Ilona

DECSI Ilona

Flamand Madonna (Rajz) (60x42)
(Flemish Madonna, Drawing)

Address: H-Budapest 1136
Pannónia utca 12.
Tel.: 06-1-111-4245

Fotó: Sulyok Miklós

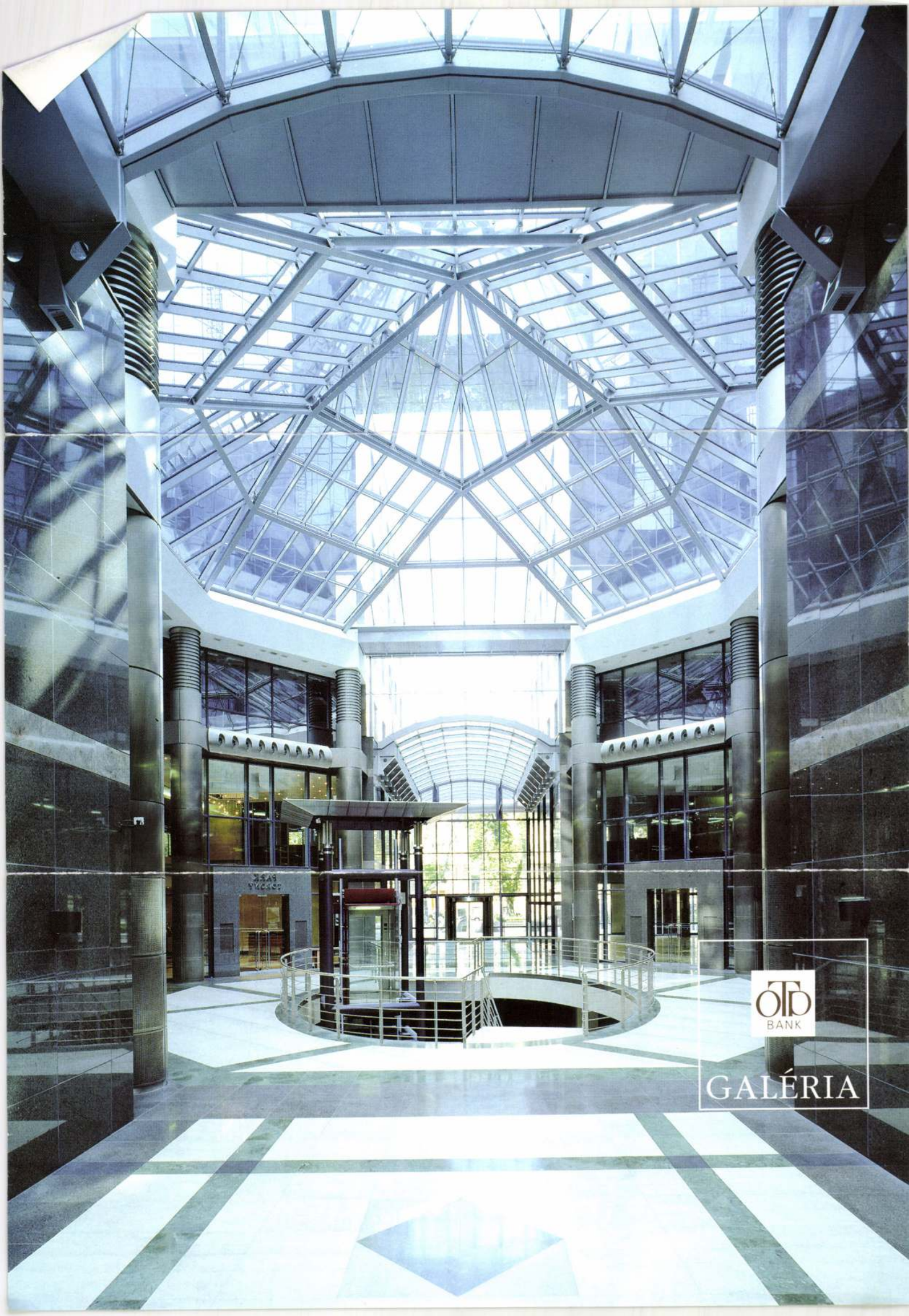
OTP
BANK
GALÉRIA

Az OTP Bank Rt. tisztelettel meghívja Önt
1997. október 15-én 16 órára az OTP Bank Galériába
(Budapest, Szabadság tér 7–9. Bank Center épület)

A Ferencvárosi Képzőművészek Egyesületének II. kiállítására

A kiállítást megnyitja:
Dr. Gegesy Ferenc, Ferencváros polgármestere
dr. Lovretity Zsigmond, az OTP Bank Rt. igazgatója

A kiállítás megtekinthető:
október 15-től október 26-ig, naponta 10-től 18 óráig

Decsi Ilona

Kiállító művészek

Alexa Ferenc
Ábrahám Rafael
Baky Péter
Bencs Gábor
Berecz András
Bolyki István
Csákvári Nagy Lajos
Decsi Ilona
Gulácsy-Horváth Zsolt
Heritesz Gábor
Iványi Katalin
Kaubek Péter
Kelemen Kristóf
Kéri Imre
Kiss Zoltán László
Laluk György
Magyar Gábor
Marosi Ilona
Olajos György
Paulikovits Iván
Pásztor Gábor
Remsey Iván
Serényi H. Zsigmond
Vásárhelyi Antal

A Ferencvárosi Képzőművészek Egyesülete (1093 Budapest, Lónyai utca 60.) 1997 áprilisában alakult meg azzal a céllal, hogy a főváros IX. kerületében élő és dolgozó, illetve a Ferencvároshoz kötődő hivatásos képzőművészeket összefogva elősegítse egymás megismerését, számukra kiállítási lehetőségeket, szakmai érdekvédelmet nyújtson, s a Ferencváros művészeti életét gazdagítsa, hírnevét növelje, kerületen belül és kívül, az önkormányzat együttműködésével.

Az egyesület első bemutatkozó kiállítása után, melyet a Ferencvárosi Pincetárlatban rendezett, ezúttal az OTP Bank Galéria felkérésére szélesebb körben is megismerteti az alkotók munkásságát, akik rendszeres kiállítói a hazai és nemzetközi képzőművészeti életnek.

KORTÁRSAK

Bak Imre

Decsi Ilona

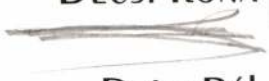

Deim Pál

Hegyeshalmi László

Hencze Tamás

Kéri Imre

Klimó Károly

Kodolányi László

Konok Tamás

Lakner László

Masszi Ferenc

Nádler István

Szentgyörgyi József

Takáts Márton

Udvardi Erzsébet

IN MEMORIAM

BARTHA LÁSZLÓ

kortársak kiállítása

A kiállítást megnyitja:
HEGYESHALMI LÁSZLÓ

1998. november 4-én,
szerdán, 16,30 órakor,

a Szombathelyi Képtárban

Klasszikus gitáron közreműködik:
ZSOLDOS ZOLTÁN
előadóművész

A szervezők, a veszprémi Mestermű Galéria
és a Szombathelyi Képtár szeretettel várja.

Megtekinthető: '98. nov. 4 - '99. jan.4.



Legenda

MAGAMRÓL

Budapesten 1950-ben születtem, azóta is ott élek és dolgozom. Tanulmányaimat 1972-ben fejeztem be a Képzőművészeti Főiskolán. Ez idő óta főleg a rajzolás és a rézkarc foglalkoztat. Rendszeresen kiállítok hazai és külföldi tárlatokon. Tagja vagyok a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának, a Művészeti Alapnak és a Képzőművészek Szövetségének. Mestereimnek tekintem Basilides Sándort, Lucas Cranachot és Schongauert.

Csoportos kiállítások formájában a Stúdió budapesti kiállításain, a szegedi Nyári Tárlaton, a hódmezővásárhelyi Őszi Tárlatokon, a miskolci Grafikai Biennálékon, a Miskolci Tárlaton, a salgótarjáni Tavaszi Tárlatokon, a Hatvani Galéria „Magyar tájak" és „Arcok és sorsok" című tájkép-, illetve portrébiennáléin, a Hadtörténeti Múzeumban, a Műcsarnokban, a Magyar Nemzeti Galériában, a KKI Dorottya utcai termében szerepeltem, továbbá részt vettem a Berlinben, Varsóban, Banska-Bystricán, Fribourgban, Winterthurban (Xylon '8), Leningrádban, Gronau-Epeben, Koppenhágában rendezett kiállításokon.

Egyéni tárlataim: 1975 Budapest, 1976 Balatonfüred, Budapest (Kéri Imrével közös kiállítás), 1979 Nyugat-Berlin (Kéri Imrével közös kiállítás), 1981 Hatvani Galéria.

Díjak: 1975 KISZ KB díja, 1976 Veszprém város díja, 1977–1980 Derkovits-ösztöndíj, 1977 aranydiploma a Hatvani Galéria „Arcok és sorsok" című I. országos portrébiennáléján, 1978 bronzdiploma a Hatvani Galéria „Magyar tájak" című III. országos tájfestészeti biennáléján.

DECSI ILONA KIÁLLÍTÁSA NYITVA
1981. május 31-től június 28-ig
A katalógus fotóit Gyarmathy László készítette

Felelős kiadó: Moldvay Győző
Révai, Eger (R) F. v.: Vilcsek János. 81 1805 300

HATVANI GALÉRIA
DECSI ILONA
GRAFIKUSMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA



Háború I.

NEHÉZ NEKEM DECSI ILONA KÉPEIRŐL ÍRNOM ANÉLKÜL, HOGY MINDIG A MŰVEI ELÉ NE LÉPJEN AZ EMBER, AKIT ISMEREK ÉS TISZTELEK. SZÁMOMRA KÉPEI VISSZATÜKRÖZIK ENNEK AZ ASSZONYNAK EGÉSZ LÉNYÉT: HALKSZAVÚAK, ŐSZINTÉK ÉS MÉLYEN EMBERIEK. VALAMI NAGY FÉLTÉSSEL ÖLELI ÁT AZ EMBEREKET ÉS MINDENHOL ÁTSÜT KÉPEIN AZ EMBER SZERETETE. EZT ÉRZEM ÉN EGY ÁLMODOZÓ KISKATONA ARCKÉPÉBEN UGYANÚGY, MINT A HÁBORÚRÓL KÉSZÜLT RÉZKARCOKBAN.

NEM HALOTTAK ÉS LÖVÉSZÁRKOK, DE EGY KÖVÉR PATKÁNY ITT A BORZALOM ÉS ELEMBERTELENEDÉS SZIMBÓLUMA ÉREZTETI VELEM AZT, AMIT DECSI ILONÁBAN A HÁBORÚ KIVÁLT. TÁN AZÉRT SZERETEM ÚGY A KÉPEIT, MERT OLY SOKSZOR AD FORMÁT SAJÁT GONDOLATAIMNAK, SEJTÉSEIMNEK. MEGTALÁLOM BENNÜK AZT A REMEGÉST, AZT A NYUGALMAT, AMIT EGY BIZONYOS HANGULATBAN EGY SZÉLFÚTTA FALEVÉL ÉS EGY BENNÜNK ALAKULÓ ÉLET TUD KIVÁLTANI. ÉS MINDEN EMBERI VOLTA MELLETT NAGYON ASSZONYIAK EZEK A KÉPEK. EZ A KÖZÖS ASSZONYISÁG FOG MEG A „VÁRAKOZÁS"-BAN, A „HÁZASÉLET"-BEN ÉS A „VIRÁGÉNEKEK"-BEN.

ÉS SZERETEM EZEKET A KÉPEKET TÁN AZÉRT IS, MERT OLYANNYIRA SZÜLŐFÖLDHÖZ RAGASZKODÓK, EGY SZÜLŐFÖLDHÖZ, AMI NÉHA ÖSSZEKÖTÖTT BATYUT JELENT AZ ÉDESANYA SZÁRAZTÉSZTÁIVAL, EGY HÍMZETT TERÍTŐT ÉS RÉG-VOLT TÜZES LOVAKAT.

KRISZTINA KEHL
(Bodrogi Krisztina)

ES FÄLLT MIR SCHWER, ÜBER DIE BILDER VON DECSI ILONA ZU SCHREIBEN, OHNE DAS STÄNDIG DER MENSCH, DEN ICH KENNE UND EHRE, VOR DIESE BILDER TRITT. FÜR MICH SPIEGELN DIESE BILDER DAS GANZE WESEN DIESER FRAU ZURÜCK: SIE SIND LEISE, EHRLICH UND TIEF MENSCHLICH. IHRE LIEBE FÜR DIE MENSCHEN IST LEISE, OHNE PATHOS UND UMSO ERGREIFENDER. DIES EMPFINDE ICH IM PORTRAIT DER JUNGEN SOLDATEN EBENSO, WIE IN DEN ZEICHNUNGEN ÜBER DER KRIEG.

IHRE BILDER GEBEN OFT MEINER EIGENEN GEDANKEN, AHNUNGEN FORM. ICH FINDE IN IHNEN JENES ERZITTERN UND JENE RUHE, DIE IN BESTIMMTEN STIMMUNGEN EIN VOM WIND GETRIEBENES BLATT ODER EIN IN UNS ENSTEHENDES LEBEN AUSLÖSEN KANN. UND NEBEN ALLEN ALLGEMEIN MENSCHLICHEN ZENGEN DIESE BILDER VON EINER TIEFEN FRAULICHKEIT.

UND ICH LIEBE DIESE BILDER, DIE SO SEHR MIT DER HEIMAT VERBUNDEN SIND, MIT EINER HEIMAT, DIE MANCHMAL EIN BÜNDEL SELBSTGEMACHTER NUDELN DER MUTTER, EIN BESTRICKTE DECHE ODER LANG-DAGEWESENDE SCHÖNE PFERDE BEDEUTET.

KRISTINA KEHL

Fák között

1999 aug. 27.

DECSI ILONA

Együttlét Alsóörsön



Decsi Ilona Délután című alkotása

Végre, végre, kezünkben az áhított világútlevéllel nekiszaladtunk a világnak, megnyíltak a tiltott zónák. A szabadság mámorával ostromoltuk meg az utazási irodákat, sőt kimerészkedtünk „márkás" (Skoda, Trabant stb.) járgányainkkal is. Idegenvezetők segítségével, vagy magánszorgalomból ismerkedtünk új kultúrákkal, konyhákkal, tájakkal, divattal. Örömmel készülődtünk és örömmel tértünk haza, és továbbadtuk emlékeinket többé-kevésbé sikerült nagyszámú fotó, dia és film segítségével. Tempora mutandur. Az utazás leegyszerűsödött. Kevesebb a kaland, de szaporodtak a „déja vu"-k. Kezdtek hasonlítani egymáshoz a dómok, múzeumok, romok, szállodák.

Hirtelen cenzúra. Itthon vagyunk. Körülnéztünk és felfedeztük, hogy majdnem minden kis településen akad egy középkori templom – igaz, barokkosan átépítve –, egy lerombolt vár, pléhkereszt az útkanyarban. Máshol lerobbant vagy rendbe hozott kastélyok – esetleg szociális otthonnak álcázottan –, malmok, vendégfogadók. Kezdjük megtanulni Magyarországot. Ebben segítenek művészeink, akik szerte e hazában kiállításra hívnak, egyben új tájélményt nyújtanak.

Így jutottunk Alsóörsön a Török-házba, ahol a házaspár, *Decsi Ilona* és *Kéri Imre* mutatkozik be ismételten. Az épület középkori alapokra rakva, alápincézve, most is szilárdan áll, a község egy regényes, kanyargós szögletében. Kertje pompás kilátást nyújt a Balaton teljes panorámájára. Adottságait önkormányzatának kulturális részlege felhasználta, padsorokkal látta el, szabadtéri rendezvényeket szervezett. Hangversenyei népszerűek. A hajdan kocsmaként működő ház most kiállítókat lát vendégül. Jelenleg az ismert művészpáros újra elgyönyörködteti elkötelezett híveiket, valamint azokat, akik most ismerik meg őket. Egy látványcsokorban kínálják műveiket. Mégis hangsúlyosan szól ki együttesükből a nő és a férfi. Összetartoznak, de nem keverednek.

Az asszony a nőt látja, saját szemével és életével, hihetően ábrázolja a gondolatot, érzelmet vagy szenvedést. Az „ewige weibliche", az örök nőiesség puhasága vezeti ecsetjét. Témáit valahogyan mindig a nők variálják. Szemben, portrészerűen, háttérben, lebegve. Feltűnnek az elmosódott Felhők körül című képen, szinte velük azonosultan. Az Elhagyott malom is csupa feminin érzékenység, akár a Délután víziója. Az Egy nő a reneszánszból ugyan csak egy portré, de mögöttes megvilágítása sejtelmessé varázsolja. Az Angyali üdvözlet még Máriát és Józsefet mutatja, de a merített papíron kevert grafika és akvarell már csak a Szűzanya fájdalmáról beszél. Egy régebbi tárlata csak a nőkről szólt. Sorsképek. Emlékek, hangulatok, mesék útján bolyong. Mai szemlélettel örökíti meg a küzdelmes hétköznapokat, vágyakozó szerelmet, házaséletet, gondokat, gyászt, kevés boldogságot. Decsi Ilona tökéletes rajztudása igazolja az elméletet, mely szerint anélkül még a legszélsőségesebb irányzat sem közölheti mondanivalóját. Ezt a tételt meg lehet kerülni, de nem érdemes. A merész színskála, az arany ragyogású fények, a halvány derengés és a pontos vonaltechnika kontrasztja harmonikusan épül műalkotássá.

A férfi hangja markáns, munkássága sokrétű: fest, rajzol, metszeteket készít. Tiszteli nagy elődeit, de a maga mai útját járja. Alsóörsön éppen csak mutatóba láthatjuk gazdag választékának egy-egy darabját. Festőként velencei útjáról ad hírt. Itt a legnagyobb méretű olajképe, a Velencei ablak koloritjával elüt a többi sötét tónusú képtől. Főleg a lagúnák városát idézi, így a Velence Tintorettója is. De találunk akvarellt Tihanyról és grafikát is Hello, Rembrandt címmel. A kicsi falakra elsősorban apró képek fértek, pincébe kerültek a családi fotók és rézkarcok, holott a metszésnek fontos szerepet szán a szerző. Vállalja technikai nehézségeit, és a viszonylagos érdektelenséget. „A hidegtű, mezzotinto, és aquatinta sokféle kifejezési lehetőség. Az élet tűnékeny bársonyossága és időnként komor mélységekig süllyedő tragédiája mind belefér."

Szereti és tiszteli az 500 éves mesterséget. Hasonló szenvedély fűzi a képzőművészet egyéb, általa művelt ágaihoz is. Őt magát már napjainkban is elismerik itthon és számos külföldi országban. Utazik, tanul és fejlődik. Mintaképei: *Michelangelo, Dürer, Bosch, Caravaggio, Goya, Picasso, Charles de Tolnay, Emilio Vedova.*

Átfogó jelentést nem adhat ez a meghitt kamarakiállítás, ám ráirányíthatja a figyelmet vidékeink kultúrájára. Alsóörsre, két kitűnő alkotóra, a tiszta művészet alázatos és törekvő képviselőire.

Benedek Katalin

gharc Nagyszalontán

két szomszédos tiszántúli hajdúvárosban, az akkor egyaránt Bihar megyei Sarkadon és Szalontán.

A sarkadi rész egyebek mellett a Lenkey-huszárokról, a magyar–román kapcsolatok ápolásában szerepet vállaló Veress családról, a szabadságharc végén létesített sarkadi hadifogolytáborról, az onnan az aradi várbörtönbe hurcolt vértanú tábornokokról szól.

A sarkadi helytörténész, Hadabás János közreadja azt a helyi legendát is, amely szerint *Kossuth Lajos* – 1849 augusztusában Váradról Aradra tartva – egy éjszakát a bihari hajdúvárosban töltött.

PÁ

A kábítószer-problém

az IFJÚSÁ

kiemelten fo
Mindannyiunk közös fe
és lépéseket teg
Ennek érdekében az Ifjúság

23 különböző kál
21 kábí

117 kábítószer-fogya
14 kábít
12 kábítószer-problémával k

hogy egyre bővülő
– szó szerint életbevágó

Az Ifjúsági és Sportminisztérium fejezeti kezelésű előirányzatai t

A beérkezett pályázatok elbírálása alapjá

Megye	Település	Pályázó
Bács-Kiskun	Kecskemét	Kecskeméti T
Békés	Szarvas	Szarvasi 7 het
Borsod-Abaúj Zemplén	Szikszó	Petőfi Sándor
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	BAZ megyei E
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	Déli Hírlap Kf
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	Drogambulanc
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sárospatak	Comenius Tan
Budapest	Budapest	2 Zsiráf Kft.
Budapest	Budapest	BILL Kft.
Budapest	Budapest	CHEF Hunga
Budapest	Budapest	Civil 7 Rádió
Budapest	Budapest	Drog Stop Bp
Budapest	Budapest	Drogprevenc
Budapest	Budapest	DUE Produc
Budapest	Budapest	EPC Kft.
Budapest	Budapest	Fazekas Zolt
Budapest	Budapest	Félúton Alap
Budapest	Budapest	GLOBE Filn
Budapest	Budapest	Hálózat az I
Budapest	Budapest	Harmat Kia
Budapest	Budapest	HOMO Cre
Budapest	Budapest	Human Tele
Budapest	Budapest	Magyar Jog
Budapest	Budapest	Magyar Rá
Budapest	Budapest	Matrix Szer
Budapest	Budapest	Nagyothall
Budapest	Budapest	Oláh Gábor
Budapest	Budapest	Orvosegyete
Budapest	Budapest	Sziget Drog
Budapest	Budapest	Target 200
Budapest	Budapest	Terézváros
Budapest	Budapest	Z+Műsors
Csongrád	Szeged	Contour Li
Csongrád	Szeged	Globe TV
Fejér	Dunaújváros	Point Rek
Fejér	Ráckeresztúr	Magyarors
Fejér	Székesfehérvár	Alba Carit
Győr-Moson-Sopron	Győr	Mediawav
Győr-Moson-Sopron	Sopron	Gyermek-
Hajdú-Bihar	Debrecen	Debrecen
Nógrád	Salgótarján	JAMK –
Pest	Vác	Egészség
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyíregyháza	R-Press
Veszprém	Veszprém	Alkohol-

Az Ifjúsági és Sportminiszté
A beérkezett pályázatok elbírálása alapján a

Megye	Település	Pályázó
Bács-Kiskun	Baja	József At
Bács-Kiskun	Kecskemét	Bács-Kis
Bács-Kiskun	Kecskemét	Kecskemé
Baranya	Pécs	Kortársokta
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	BAZ Megy

DECSI ILONA



1040 София
Бул. Руски 8
Тел.: 87 83 29
Телекс: 22402 SZMI BG
УНГАРСКИ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ

ИЛОНА ДЕЧИ

ИМРЕ КЕРИ

ИЗЛОЖБА ГРАФИКА

ноември – декември 1991

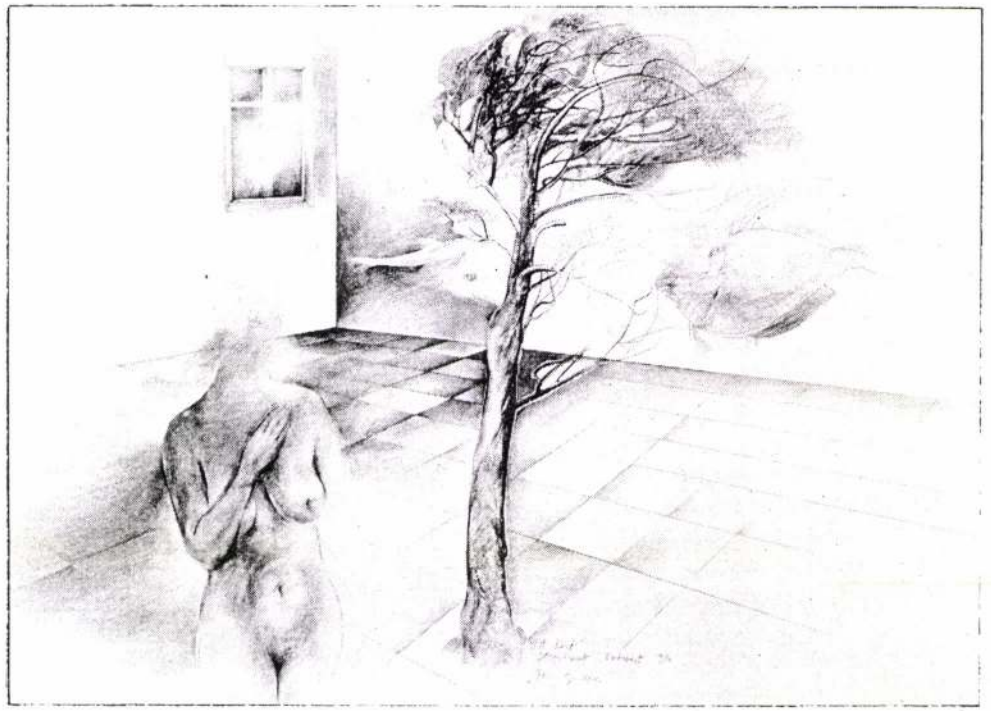

ИЛОНА ДЕЧИ е родена през 1950 г. в Будапеща. Завършва живопис през 1972 г. в Художествената академия в Будапеща. За творчеството си получава стипендия "Деркович" от 1977 до 1980 г., а през 1988 г. специализира в Белгия с Фламандска стипендия. Нейни картини са изложени в унгарски и чуждестранни музеи и в частни колекции. До тази година са уредени 20 нейни изложби в различни страни на света - от Унгария до Япония. Рисува предимно графики.



ИМРЕ КЕРИ е роден през 1945 г. в Балатонфюред. Завършва през 1971 г. Художествената академия в Будапеща. От 1973 г. до 1976 г. получава стипендия "Деркович". Негов жанр са медните гравюри, графичните рисунки и техниката мацотинто. Досега 22 негови изложби са представяни в различни страни в Европа.

Илона Дечи и Имре Кери са съпрузи.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Decsi Ilona, grafikus
1983 DEC 10
KISALFÖLD

1021



Decsi Ilona: Ősz

pa.

— Az a kistestvéred — mondta
az édesapa.

Weisz Mária

Kányapanasz

Kopár tájban tar bokor.
Fázós kánya rostokol.
Kányanyelven kiabál:
Itt a tél. De hol a nyár?
Oda a nyár, oda már! —
Panaszkodik a madár —
Kányakár! Ó, de kár!
Üres már a nagy határ.

Lázas arcocskádra
anya csókot ád.

Kényszer mosolyra
húzódik a szád.

Édesanya könnye
peregve hull rád.

szellemes aforizmájával válaszo-
4., függőleges 17 és vízszintes 33.

dítva. 11. USA állam, fővárosa Salt Lake City. 12. Énekkar. 13. Tudatos elhatározás. 17. **Az aforizma második sora** (Zárt betű: Ü). 20. Lomha. 23. A honfoglaló vezérek egyike. 24. Nagyhatalom. 26. Személyre vonatkozó szó. 28. Sűrűn vetett kukorica. 29. Északi férfinév. 33. Villanykörte. 34. Tube cérnát 39. Tojásokon ülő tyúkanyó. 41.

8		9	10.	11.	12.	13



Decsi Ilona rajza

Decsi Ilona, grafikusművész

Somogyi Néplap, 1984. dec. 7.

Wartburg Tour. (Bp.)	[illegible]
Wartburg Tour. (Győr)	2 515
Skoda 105 S (Bp.)	8 337
Skoda 105 S (Debr.)	6 371
Skoda 105 S (Győr)	6 522
Skoda 120 L (Bp.)	15 679
Skoda 120 L (Debr.)	9 788
Skoda 120 L(Győr)	11 214
Skoda 120 GLS (Bp.)	662
Lada 1200 (Bp.)	28 777
Lada 1200 (Debr.)	17 154
Lada 1200 (Győr)	9 672
Lada 1300 S (Bp.)	10 841
Lada 1300 S (Debr.)	8 073
Lada 1300 S (Győr)	4 149
Lada 1500 (Bp.)	11 131
Lada 1500 (Debr.)	7 470
Lada 1500 (Győr)	3 220
Lada Combi (Bp.)	5 725
Lada Combi (Debr.)	3 139
Moszkvics (Bp.)	13 439
Polski Fiat 126 P (Bp.)	17 306
Polski Fiat 126 P (Győr	5 706
Polski Fiat 1500	4 526
Dacia (Bp.)	19 745
Dacia (Debr.)	10 537
Zastava (Bp.)	4 950

Szerkesztőségi ügyelet este 8-ig Telefon: 11-510

Mintegy 20 ezer ruhadarab készül negyedéven posvári Ruhagyár nagybajomi gyáregységében. lagon most 8 ezer bársonynadrágot és 2 eze szitenek impregnált anyagból. Mindkettő a kerül.

— **Gáspár Andornak,** a kerceligeti általános iskola pedagógusának mesejátékát mutatják be vasárnap délután fél négykor az intézmény napközisei a megyeszékhelyen, a Killián művelődési központ színházbarátok művelődési klubjában. A bemutatót vita követi.

— **Donizetti: Az ezred lánya** című vígoperáját mutatja be a Népszínház csütörtökön este a tabi művelődési központban.

— **Ifjúsági klubtalálkozó** lesz hétfőn Siófokon, a Délbalatoni Kulturális Központban. Az ünnepségen fellép a KISZ Központi Művészegyüttesének fuvolazenekara.

— **Tíz ifj** utazik vasárna ből a nyugat- Karlsruhéba. A karlsruhei város júsági bizottság mogy megyei T hosszabb távú dés első lépése

— **A világ leg lotáját** építtette Hasszanal Bolki állam szultánja szobás rezidenc száz millió dollá A mindössze hat zetkilométer terü uralkodójának zött magánmecse ter-leszállópálya, férőhelyes garáz böző sportpály rendelkezésére.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI
HÍRLAP

Decsi Ilona

1978 JUN 4

1021

Ha nem aajak is mey az evek,
a remény bölcsét kitervelni
mégis magamból akarom.



Decsi Ilona: Salome



inyi utcát

Ipari beruházások

Az újonnan épülő tégla-
gyárral párhuzamosan bővü
a fazekasok üzeme, tizen-
kétmillió forintos költséggel
főleg a szociális ellátáson
javítanak. Elkezdik a KON-
TAKTA új gyárának beru-
házási munkálatait is.

Az országos gázvezetékről
Törökszentmiklós és Fegy-
vernek között ágazik majd
le a mezőtúri vezeték. Az
ipar gázellátásán túl lehető-
vé válik a városi vezeték-
hálózat kiépítése is, jövőre
elkészül az első ütem.

Decsi Ilona grafikus

„Salome" rézkarc Ø 17 cm

szerepelt a Studió 1978-as kiállításán
-katalógus a könyvtárban-

Decsi Hond, grafikusművész

„Arcok és sorsok" címmel kiállítás nyílt a Hatvani Galériában. Arany diplomával jutalmazta a zsüri, a művész „Nosztalgia" c. művét. (említve)

TV Híradó 2.

1946, nov. 22, TV. 2. 20.50 Áné.

Decsi Ilona

Grafi Zusmüvész

Mára Hatvani Galéria anyitó tárlatán
– 1972 – Ziállíthatott.

Szabó Sándor
cikk

Népmüvelés
1980 2. 11

Decsi Ilona

grafikusmérnök

A Mistolci Téli Tárlatou

– M –
ciKe

Déli Hírlap
1980 dec. 1.

Decsi Ilona

festőmű-vé,

„Kulturalni éj"-e a negyedik Magyar tájat-biennálén a Hatvani Galériában.

Népújság (Heves)
1980 dec. 14.

Fajtas András
ciKe

DECSI ILONA

1950-ben Budapesten születtem és azóta itt élek. A Művészeti Gimnáziumban Basilides Sándor festőművész, a Képzőművészeti Főiskolán Szentiványi Lajos festőművész voltak a mestereim.

1972-óta vagyok tagja a MNK Művészeti Alapjának és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának. Ebben az évben vettek föl a Képzőművészek Szövetségének tagjai közé.

Jelenleg Derkovits ösztöndíjas vagyok.

Kiállítás a KKI Galériában
Bp. 1978. febr. 15-26

Decsi Ilona

A müvész kiállitásáról a lap bemutatja: "Tenger" c. képét.
Repr.

Fenti müvet lásd: Román György: "Oszlopos ház" c. képének hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 31.
XX. évf. 31. sz. 14. lap.

Decsi Ilona grafikusművész

a Balatonfüredről elszármazott és hamarosan hazatelepülő Kéri Imre és Decsi Ilona grafikusművészek tárlata Veszprémben készül. Megnyitója egyben a világhét megyei megnyitója is.

Napló (Veszprém), 1946. szept. 15.

Decsi Ilona, grafikus

— DECSI ILONA ÉS KÉRI IMRE grafikusművész közös kiállítása szombaton nyílt meg Balatonfüreden a Balatoni Galériában. A két alkotónak több mint száz művét mutatják be.

— : Hír

22,

Népszabadság, Bp. 1976. júl. 18.

Decsi Ilon[illegible]

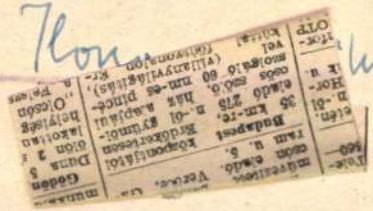

— Kiállítások

12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976 jül. 17.

Decsi Ilona
grafikusművész

— **Decsi Ilona és Kéri Imre** grafikusművész közös kiállítását nyitották meg szombaton Balatonfüreden, a Balatoni Galériában. Ez alkalomból több mint száz alkotását mutatják be a két művésznek. A grafikai munkák között nagyméretű gobelinek is szerepelnek.

Kéri Imre grafikusművésszel
közös kiállitása nyilt Balatonfüreden
a Balatoni Galériában.

Népszava, 1976. julius 18.
12. oldal

Decsi Ilona grafikus

A Stúdió KISZ-szervezete „Ifjúság a szocializmusban" c. pályázati felhívásra készült műveket bemutatja a Nemzeti Galériában rendezett kiállításon, melyen szerepel műve.
A KISZ Kiszponti bizottság díját kapta a művész

Pogány Gábor – Molnár Zsolt: Fiatalok a Nemzeti Galériában.

Magyar Ifjúság, 1975. máj. 30.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 10

Valóság

Decsi Ilona

1021



Decsi Ilona
rajza

[illegible] vízen a legfiatalabb
nnetoen is hangzik. Kolumbusz félművelt, eszelős, csökönyö
ostoba. Az udvari intrikákban gyakorlott, a valóságos erővis

E titkos nagyhatalmi csatározás részletei viszont szinte t
első hét évének, Kolumbusz első három útjának izgatott, h
mindennapos eseményei mögött. Ezeket ontják a naplók, h
ismertetik az egzotikus tájakat, a meztelen bennszülöttek é
leírását is), tengeri utakat, viharokat, aranyról, gyöngyökről,
sokról szólnak, utánpótlásról és ellátmányról, városalapít
földek és szigetek elnevezéséről, emberevőkről és asszony
beszélnek. (Shakespeare néhány évtizeddel később az új ,,
*Vihar*ba Calibán nevét.) És ez alatt a hét év alatt terjed el, és válik ,,általánosan ismertté
Európában az, hogy Kolumbusz génuai származású. Csak úgy mellékesen.

6. Ebben az összefüggésben nem látszik alaptalannak az a gyanú sem, hogy miután 1500-ban végleg meghiúsult a terv, mely szerint Kolumbusz személyét felhasználva Génua közvetlenül kerülhette volna hatalmába az újonnan felfedezett földeket (az sincs kizárva, hogy a terveket maga Kolumbusz hiúsította meg), előtérbe kerültek a közvetett akciók tervei. Ebben lehetett szerepe az egyre szélesebb körökben génuainak mondott Kolumbusz 1498-as keltezésű hamisított végrendeletének. Annak a végrendeletnek, amely pontosan kiszámítja és leszögezi, hogy az admirális az újonnan felfedezett földek hasznából huszonöt százalékra, minden haszon egynegyedére tart igényt. Ugyanez a hamisított végrendelet utasítja a majdani örökösöket arra, hogy ezt a várható roppant vagyont (a számítások szerint ekkor már reálisan akkora vagyont, amilyent uralkodó fejedelmen kívül magánember még soha nem mondhatott magáénak) a génuai Szent György Bank kezelje Génuában. A pénzt és a kincseket. Mindent. A végrendelet erre két indokot hoz fel: *a)* ott jó helyen van és biztos pénz; *b)* a hagyatkozó Génuában született.

Csupán a józan ész logikája mondatja velem, bizonyítékom nincs rá, hogy Olagüe téved, amikor azt állítja, hogy a hamisított végrendelet Kolumbusz halála után és a hagyatéki per során keletkezett, és hogy Madariagának sincs igaza, amikor úgy véli, hogy az 1502-es, eltűnt végrendeletet van hivatva pótolni. Az 1498 februári végrendelet még a Kolumbusz kegyvesztettségét megelőző, tehát az 1500 előtti helyzetet tükrözi. Egyébként is ritka és felettébb furcsa végrendelethamisítás az olyan, amely nem az örökösök személyére vonatkozik, csupán azt közli nyomatékosan, hogy az örökhagyó hol született és hogy az örökösök hol helyezzék el az örökséget. Nem megmásítja a végrendeletet, csak kiegészíti. Mert *lényegét tekintve* Kolumbusz hamisított és valódinak tartható 1506-os végrendelete között csakis ez a különbség. A *cui prodest* kérdését feltéve, a válasz ez esetben csak egy lehet: Génuának, a Szent György Banknak lett volna haszna belőle, ha az 1498-as végrendelet érvénybe lép. De a kegyvesztett, címeitől és rangjaitól (és természetesen az ezekkel járó jövedelmektől) megfosztott Kolumbusz többé már nem hasznosítható személy Génua számára.

Ma úgy mondanák, hogy ,,ejtették". Kolumbusz és Génua hosszú, bonyolultan összetett és sokszorosan ellentmondásos kapcsolata véget ért. Csak majd a későbbi korok történelmi kutatásai csapnak le a fentmaradt nyomokra, és a XIX. század második felében kel majd a hír ismét életre olyannyira, hogy Kolumbusz nevének mind a mai napig ez marad díszítő jelzője: ,,a nagy génuai hajós".

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

TOLNAMEGYEI NÉPUJSÁG

Decsi Ilona, grafikus

1978. március 5.

1021

SALOME



Decsi Ilona grafikája a Fiatal Művészek Stúdiójának budapesti kiállításáról

MISZLAI GYÖRGY

Kertek a Góbiban

A borászat ma a mongol mezőgazdaság új, gyorsan fejlődő, egyre jövedelmezőbb ága. Nagy népszerűségnek örvend az „Orgilun" pezsgő és a „Biger" konyak, amiket az „Erh csulo" (Szabadság) mezőgazdasági egyesülés borászati üzemében készítenek. A gazdaság a Góbi-Altáj ajmakban fekszik, 1800 méterrel a tengerszint felett. Tíz évvel ezelőtt telepítették ide az ország északi vidékéről, másfél ezer kilométer távolságról szállított első 200 almafacsemetét. A kertészek kidolgozták és megteremtették a bogyós gyümölcsök termesztésének feltételeit a Góbi zord éghajlati viszonyai között.

Ma az ültetvényeken jó termést adnak a gyümölcsfák, a feketeribizli és a homoktövis, valamint más vitamindús, bogyós növények. A szovjet szakemberek segítségével új öntözőberendezéseket építettek.

A gyümölcsültetvények nyersanyagbázisán bort és konyakot előállító üzem működik az egyesülés keretében. Az „Erh csulo" szövetkezet

Magyar
Bogorod

A terveknek megfelelően épül az Orenburg—Szovjetunió nyugati határa közötti Szojuz földgázvezeték. A szocialista országok összefogásával készülő távvezeték „magyar" szakaszán mintegy kétezer magyar építőmunkás fegyelmezett munkája eredményeképpen 1978 őszétől fokozatosan megkezdődnek a kompresszorállomások átadásai.



DECSI ILONA

1950-ben Budapesten születtem és azóta itt élek. A Művészeti Gimnáziumban Basilides Sándor festőművész, a Képzőművészeti Főiskolán Szentiványi Lajos festőművész voltak a mestereim.

1972-óta vagyok tagja a MNK Művészeti Alapjának és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának. Ebben az évben vettek föl a Képzőművészek Szövetségének tagjai közé.

Jelenleg Derkovits ösztöndíjas vagyok.

1978 febr. 15-26 közötti kiállítá-
sának katalógusából

1021

1975.IX.5.19.00/Szné/

Esti krónika.

-Péten esti kulturális mellékletünkkel folytatjuk az Esti krónikánkat,amelyben először egy sokoldalu fiatal müvészt mutat be Szatmári Ilona.

-A felujitott,firssen festett Ferencvárosi Pincetárlat évadkezdő kiállitásán Dichi Ilona festőművész grafikus mutatkozik be,linemetszeteivel,tollrajzaival,és három gobelinjével a közönségnek.

Dichi Ilona a Fiatal Képzőművészek Studiójának tagja és ez az első önálló kiállitása.Meglepő szituációban találkeztunk délután az utcán.Puha törlőruhával tisztegatta,fényesitgette a pincetárlat kissé már megkopott Mester utcai emblémáját.

-Igen,szerettem volna,hogy az is tiszta legyen.

-Mint jó háziasszony.

-A Pincetárlat történetében ez a 146.kiállitás,de 1967-ben én szerepeltem már itt egy munkámmal.A Képzőművészeti Gimnázium növendéke voltam.

-Az is ebben a kerületben van.

-Ebben akerületben van és az osztályunk egy csoportos kiállitást rendezett,amelyen én egy kis önarcképpel vettem részt.Később a Képzőművészeti Főiskolán festőövendékként végeztem Szentiványi Lajos festőművész osztályán,de jelnleg főleg a grafika érdekel és az itt kiállitott munkáim is ezt mutatják.

-A 15 grafika közül megragadó sorozat Csokonai Özvegy Kanyóné és a Szeleburdiak cimü szinmüvének hat illusztrációja.

-Nagyon szeretem ezt a vaskos népi humort,és különösen Csokonainak a müveit.

-Azt hiszem hogy a tárlatlátogató közönségét nagyon megragadja

majd a Noé részegsége cimü linometszet is.Ugy tünik,hogy nagyon vonzódik a középkor müvészetéhez?

-Talán ha kiemelhetném Lucas Cranachot,hiszen a Noé részegsége az Ő müvészetének a tiszteletére készült,formai megoldásában követi az Ő müvészetét.

-A három kiállitott gobelin közül az első a Középkori szerenád, valóban olyan,mint egy kódex inicálé.

-Főiskolán tanultam fakultativ gobelinszövést és nagyon szeretem ezt a technikát azért müvelem.

Decsi (I.) János, ötvös. A XVI. század második felében Kolozsvárt működött. A kolozsvári ötvös czéh 1566-ban vette fel kebelébe.

Jakab Elek: Kolozsvár története. Budapest, 1888. II. k. 313. l.

Decsi János ötvös

Decsi (II.) J á n o s, ötvös. Kolozsvárt 1571-ben lett mesterré.

U. o.

Decsi János
ötvös

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 DEC 12

Tolnamegyei Népújság

Decsi Kiss János

1021

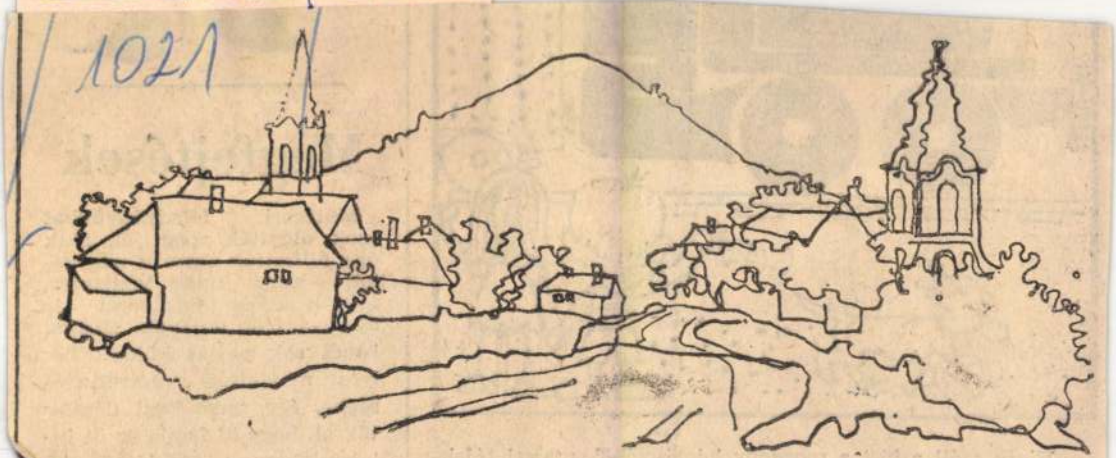

Erdőbénye.

(Decsi Kiss János rajza).

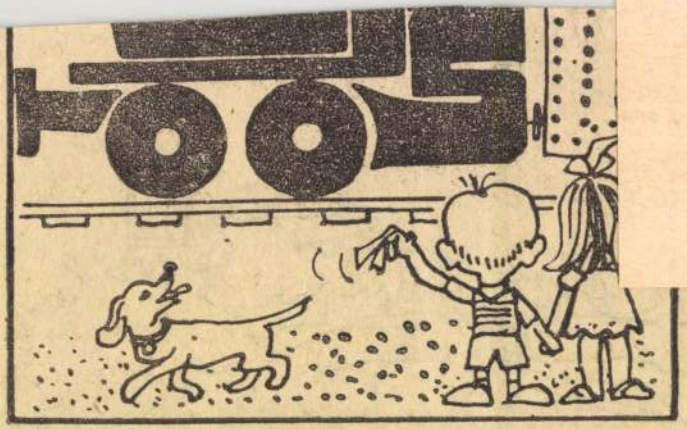

Vígan száll a füst a mozdony kéményéből, messzi tájakra indul. Ha figyelmesen megnézitek a képet, és ügyesek vagytok, leolvashatjátok, hova megy a vonat.

A két rejtvény megfejtését levelezőlapon küldjétek el a következő címre: Tolna megyei Népújság Szerkesztősége, 7101 Szekszárd, Pf. 71. Üttörőknek, kisdobosoknak.

tét, hogy annak vízszintes, függőleges és átlós sorai is nyolcvanötöt adjanak. Ezúttal ismét sok pajtás küldött helyes megfejtést a szerkesztőségbe, így sorsolással döntöttük el, hogy ki kapja az öt jutalomkönyvet: **Guld József Tolna, Mészáros Mária Hőgyész, Csiszer Erzsi Kakasd Bechli Tamás Bonyhád, Vas tag Gyula Szekszárd.**

Decsi Kiss János, [képzőművész]

Alkotás zsákból és kötélből

A Sárköz központjában él és dolgozik *Decsi Kiss János* amatőr képzőművész. Huszonkilenc éves, a helyi járási művelődési központ művészeti előadója, két gyermek édesapja.

*

— *Azt tartják rólad, te olyan amatőr képzőművész vagy, akinek már neve van. Véleményed szerint, ez valamiféle besorolás, rang vagy eddigi munkáid elismerése?*

— Tudod, ez úgy van, hogy az ember dolgozik, és amit igazán szívvel-lélekkel csinál, azt előbb-utóbb mások is észreveszik. Mondjuk a szakemberek vagy a szakemberekből kovácsolódott alkalmi bizottság. Aztán ők besorolják azok közé az emberek közé, akiknek a munkája alkalmas arra, hogy a közvélemény elé kerüljön.

— *Hogyan kezdődött?*

— Én úgy kezdtem, hogy ötödik osztályos lehettem, amikor egy zománctányér körtéit és almáit, majd egy mesekönyv tücsökzenekarát lemásoltam. 1970-től kezdtem rendszeresen festegetni. A csatári kerámiaüzemben dolgoztam akkor, és jelentkeztem az első stúdiókiállításra. Az erre szánt munkáimat elfogadták, így a Tolna megyei Képzőművészeti Stúdió tagja lettem.

Majdnem minden évben hirdetnek különböző képzőművészeti pályázatokat megyénkben. Ezekre én is megküldtem munkáimat. 1971-ben ott második díjat kaptam, és ennek alapján kerültem Mártélyra, az alföldi festőiskolába. Hozzá kötődöm legerősebben.

— *A három közül egyike vagy a Tolna megyei KISZ-bizottság ösztöndíjas képzőművészeinek. E megtiszteltetés milyen követelményeket állít eléd?*

— A Tolna megyei KISZ-bizottság a megye egész területén alkotó fiatal amatőr képzőművészeknek lehetőséget teremtett olyan formában, hogy a munkához némi pénzt szerzett, és elintézte, hogy szabadságot kapjunk munkahelyeinken. Ez havi 2500 forint és két hónap szabadság. Ez volt az első lehetőség, amivel élhettem. Ám bizonyítani is kellett, a pályázat feltételei szerint. Én a nevezéskor leírtam, hogy tetszik a Sárköz kultúrája és népművészete, ezen belül a hímzés. Motoszkált bennem, hogy ezeket a motívumokat valamilyen formában át kell mentenem. Most ezt próbálom megvalósítani munkáimban, különösen zsáktextiljeimen.

— *Ahogy az ember munkáidat elnézi, rögtön a szemébe ötlik a sokrétűség. Kisplasztikákkal kezdted, csináltál intarziákat is, nemrég pedig zsákokból és kötelekből készülnek textiljeid; de már a szövés felé is kacsingatsz. Nem gondolod, hogy elaprózod magad?*

— A mondanivalót rajzokban, festményekben jobban megtalálja a néző, mint az én textiljeimben, a zsákokban és a kötelekben. De a kötél nemcsak nekem új, hanem környezetemnek is. Ezzel egy mások által már megkezdett újat vettem át. Minden új dolgot kérdésekkel, kérdőjelekkel fogadnak. Az én első textiljeimet is kétkedésekkel fogadták. Leginkább az volt a kérdéses, hogy szükséges-e bármilyen színnel festeni ezt a magában rusztikus anyagot. Most már tudom: nem.

— *Munkáidban mi az, ami amatőr? Amatőr voltod nem jelent-e hátrányt képzőművészeti tevékenységedben?*

— Erre hadd mondjak egy hasonlatot. Megy két autó az úton. Az egyik volánja mögött hivatásos jogosítványú ember ül, a másikban úgynevezett úrvezető. Nem mindig az utóbbi karambolozik. Ugyanez vonatkozik a képzőművészeti életre is.

— *Tudom, hogy zsürizett munkáidtól sem válsz meg szívesen. Miért nem adod el őket?*

— A pénzt nem szeretem. Ha, mondjuk, valaki fölajánlana pénz helyett valami cseretárgyat, akkor könnyebben meg tudnék válni tőlük. De az, hogy bármelyik munkámat is pénzben fejezzem ki, ez tőlem idegen.

Szücs László János

02

konzervativizmusnak. Mert — kezünket a szívünkre téve — valljuk be: akárki vásárol a családban, mindenki — vagy legalábbis a zöm — a kényelmes, a környéken levő közértbe, zöldértbe, henteshez megy vásárolni, akkor dönti ki, mi legyen az ebéd vagy a vacsora, amikor meglátja: mi az, ami kapható a megszokott boltban.

GYAKORI PANASZ, hogy a hűtőpultot nem igénylő konzervekből is csak a teljes választék töredéke kapható, hogy a hűtőlánc kiépítetlensége, a kevés hűtőpult miként szab határt a mélyhűtött áruk fogyasztása terjedésének, a hidegkonyhai készítmények beépítésének a család étrendjébe. (Csupán zárójelben: a mirelit készítmények gyorsabb elterjedésének határt szab a feldolgozó kapacitás szűkös volta is. A konzerviparról olvastam valahol tájékoztatót, s ebben a következőt: mélyhűtött zöldségből, főzelékből, gyümölcsből az ellátás ebben a szezonban sem lesz zavartalan. Pedig tavaly olyan zöldség-, gyümölcstermés volt, hogy az na...).

Ha valahol szívósan élnek az „ősöktől" öröklött hagyományok, akkor a konyha az. Nemcsak az étrend nem túlságosan nagy változatossága tükrözi ezt, hanem a húzódozás az (nem is olyan) újtól, az, „ami nélkül megvolt az anyám is, anélkül én is megvagyok" szemlélet. És ebben mélyek a gyökerek. Nagyon mélyek. Harrarabb ér el eredményt az, aki a pamutgombolyaggal játszó cicákat akarja kiűzni a szobából, mint az, aki a konyhában egyenjogúságot szeretne biztosítani a gyárilag készített vagy előkészített ételnek a ban sült hús ízetlen (a kérdésre, hogy próbálta-e már, a válasz: nem én, de mindenki azt mondja, s amikor az általános alanyt létező személlyel kellene helyettesíteni, akkor a beszélgetőpartnernek csak a hümmögés jut az eszébe). Hasonlóak a válaszok, ha a félkész ételekről, az alufóliás dolgokról és sok minden egyébről van szó.

A háztartásokban (konyhákban) csatát nyert a mosógép, a centrifuga sok-sok a munkát

Decsi Kiss János, [iparművén]

L: Vass György

–: Hét

8.

Nérszabadság, Bp. 1980 febr. 19.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 FEB 5
Tolna m. Népújság

Decsi Kiss János

1021

1978. február 5.

ZÚZMARA



Decsi Kiss János rajza

Képek Vietnam életéből



DECSI KISS JÁNOS

DECSI KISS JÁNOS sárközi amatőr festőművész tárlata tegnap nyílt meg a faddi művelődési házban. A Tolna megyei Tanács és KISZ-bizottság ösztöndíját elnyert fiatal festőnek a paraszti élet élményeiből fakadó alkotásait mutatja be a kiállítás.

Magyar Hirlap 1975/277/8

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

Magyar Hirlap

Decsi Kis János kiállítása

1975 JUN. 2

van.

AZ ORSZÁG FÖLDRAJZI KÖZÉPPONTJÁN, a Pest megyei Pusztavacs község határában a Magyar Pamutipar SE természetbarát-szakosztályának tagjai emlékoszlopot állítottak. Vasárnap megkoszorúzták az emlékoszlopot, majd az iskolások részvételével vetélkedőt tartottak.

DECSI KIS JÁNOS fiatal sárközi képzőművész tárlata vasárnap megnyílt Paksón.

A GYŐR-SOPRON MEGYEI KIS MA-

— *Ezeken kívül ?*

— Van még rendkívüli segély, szak-

Dessi Kiss János, textilművész

L. Szabó Zoltán

–: O Kiállításon.

8.

Esti Hírlap, Bp. 1979. jan. 10.

Decsi Kiss János, Tető

— SÁRKÖZI AMATŐR FESTŐMŰVÉSZ, Decsi Kiss János tárlata nyílt meg pénteken a faddi művelődési házban. A Tolna megyei tanács és a KISZ-bizottság ösztöndíját elnyert 26 éves népművésznek a paraszti élet élményeiből fakadó festményeit, grafikáit mutatják be a tárlaton.

— :Hír

8.

NÉPSZABADSÁG,

Bp. 1975. ápr. 18.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1973 DEC 30
Tolna m. Népújság

Decsi Kiss János

KIÁLLÍTÁSOK

1021



Decsi Kiss János rajza

A szekszá

Reflektorfényben a

Jogos panaszok orvosl

Tegnap — szombaton — az elnöki jelentés megvitatásával kezdte ülését a Szekszárd Járási-Városi Népi Ellenőrzési Bizottság. Amint abból kitűnt — közérdekű bejelentés eredményeként — az Illetékkiszabási és Vállalati Adóhivatal megállapította: Trázer János bátaszéki kisiparos irreális adóbevallással 28 367 forinttal károsította meg az államot. A hivatal kötelezte a kisiparost a hiány haladéktalan megfizetésére. A szekszárdi TESZKERV-áruházban majdnem húsz mázsa zabot mázsáriként 30 forinttal magasabb áron adtak el a hivatalosan rögzített árnál.

Több, tegnap tárgyalt ügy ismeretében adódik önként a kérdés: Nem lett volna egyszerűbb az illetékesnek lelkiismeretesen, házon belül elintéznie, mint megvárnia, hogy panasz nyomán a népi ellenőrzés figyelmeztesse kötelességének teljesítésére?... Tóth László alsónyéki lakos — például — csak a NEB átiratá után kapta meg, az Autóközlekedési Tanintézetnél megnyilvánult felületesség miatt késve, gépjárművezetői engedélyét. Károly Lajos kalajdonosa visszakapta fölöslegesen kiadott 1200 forintját. Szabján Katalin bátaszéki lakos majdnem háromezer forintos terménydarálójának garanciális javítására csupán a népi ellenőrzés felhívására szánta rá magát a Bátaszéki Fémipari Szövetkezet.

Medinán, Tolnán, Szekszárdon és Faddon általános iskolai napközi otthonok, Sióagárdon és Faddon óvodák helyzetét vizsgálta a járásiváros NEB. A tanulságos megállapításokkal zárult vizsgálat témavezetője Pethő Gyula volt.

A gyermekeket reflektorfénybe állító vizsgálat tapasztalatai követésre méltó példák sokaságát tárták fel. Így a faddi Lenin és a Sióagárdi Sióvölgye Tsz dajka, illetőleg óvónő munkabérének magára vállalásával segíti az óvodát. A tsz-ek és a textilgyár végeztette el a foglalkozási termek belső munkáit. A szekszárdi IV. számú óvodát hosszú ideje postásbrigád patronálja, igen lelkiismeretesen, nagyon sok szeretettel. Szekszárdon a nyomda és a tsz-ek áldozatkészségéből jutottak pancsolóhoz, tornaszerhez a

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUN 20

Tolnamegyei Népújság

Decsi Kiss János festő

és grafikus

1021/1

— **Decsi Kiss János** festményeit és grafikáit mutatják be a szekszárdi Babits Mihály Művelődési Központ folyosógalériájának legújabb kiállításán.

— **Ittasan vezetett motorke-**

Decsi Kiss János ( )

● KIÁLLÍTÁSOK. Decsi Kiss János munkáiból Bátaszéken nyílik ma bemutató. A Vasi műhely alkotóinak tárlatát szintén ma délutántól tekinthetik meg az érdeklődők, a szombathelyi Remix Vállalatnál.

o Kiállítások

Esti Hírlap Bp. 1976. nov. 26. 8.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748. 340-726
1977 JAN 3 0
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Decsi Kiss János

1021



Decsi Kiss János: Szőlőpásztorok

Új autóbusz járatok

A Volán 12. sz. Vállalat értesíti a t. utazóközönséget, hogy 1977. január 31-től munkanapokon: a 26-os vonalon Újmecsekaljáról 4.00 órás, a II-es rakodótól 4.45 órás, a 33-as vonalon a Kossuth térről 5.40 órás és a Tettyéről 6.00 órás indulással új járatokat állít forgalomba.

◆

— **Közlekedési vetélkedőt** rendezett tegnap délelőtt 9 órakor a Baranya

24 ÓRA A NAGYVILÁGBAN

✦ BUDAPEST: Puja Frigyes külügyminiszter meghívására Milos Minics, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság kormányának elnökhelyettese, külügyminiszter január 31—február 2. között hivatalos, baráti látogatást tesz Magyarországon.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

TOLNA MEGYEI NÉPÚJSÁG

1976 JUN 13

Decsi Kiss János,
grafikus

1021

80 éves a magyar mozi

címmel nyílik kiállítás Decsi Kiss János és Nagy János grafikáiból a szekszárdi Panoráma Filmszínházban, június 13-án. A kiállítás anyaga — humoros rajzok a moziról és filmkészítésről, régi és mai magyar filmszínészekről — a 80 évvel ezelőtt megnyitott első magyar mozira emlékeztetik elsősorban a mai közönséget.

Másnap, június 14-én aktíva találkozót rendez a Tolna megyei Moziüzemi Vállalat a Nagyvilág művészmoziban, délelőtt 10-kor. Ezen a találkozón azok vesznek részt akik részesei voltak a magyar mozitörténet legizgalmasabb szakaszainak és a szocialista kultúra szolgálatában két évtizednél hosszabb idő óta dolgozói a moziknak.

A jubileum — mint minden hasonló esemény — jó lehetősége lesz a visszapillantásnak. A 80 év egy-egy állomásának felidézése kultúrtörténeti vállalkozás, hiszen igen könnyen felejt az ember, ha „csak" néző. Meggyőződésem szerint kevesen tudják, hogy Lumiere ördöngős találmánya kávéházban kezdte hódító pályafutását és az első magyar „mozi" a Rákóczi úton, a mai Tisza mozi helyén volt Velence kávéház lett. Az „idők szavát" a nem is egyik legjobb pesti kávéház tulajdonosa érzett tette meg tehát, bizonyos Ungerleider úr és a nála főpincérként tényked Bécsi úr, ki nemcsak az első vetítőmasina csodált kezelője volt: felvevő géppé átalakított masinájával ő lett az első magyar film operatőr is.

Nemeskürthy István A magyar film története című munkájában érdekes ismereteket adott közre. Egyebek között pl. azt, hogy fenti Ungerleider úr üzlettársával, Neuman Józseffel alapította meg az első „moziüzemi vállalatot", mely ellátta saját moziját filmekkel, felvevő- és leadógépekkel kereskedett és nagyobb külföldi cégek filmjeit is továbbította a kisebb vidéki moziknak. Századunk első évtizedében a vállalat híradó- és ismeretterjesztő filmeket is készített. Ez utóbbiak ajánlólistáján szerepelt pl. egy film, mely Szőlőtermelés Szekszárdon címmel 115 méter terjedelemben örökítette meg azt a szőlőkultúrát, aminek felvirágoztatásán ma fáradozunk. Érdekes lenne látni ezt a bizonnyal kezdetleges filmet; hiszen a mozizás hajnalán szükségképpen más volt a felvevőgépek optikája, mint napjainkban, amikor a mozit mint a tömegkultúra egyik leggazdagabb forrását már nem lehetne kávéházakba utasítani...

Asztalitenisz

Heronyányi minden mérkőzését megnyerte

Ezúttal is sikeres hétvéget zártak a Szekszárdi Szöv. SK asztaliteniszezői. Az NB II-es női csapat az eddig mérsékelten szereplő Győri Vízügyhöz látogatott el. A mérkőzés kimenetele nem lehetett vitás, legfeljebb a rendkívül nagyarányú szekszárdi győzelem számított meglepetésnek. Az NB III-as férficsapat nehezebb helyzetben volt, hazai pályán fogadta a Kőbányai Lombik csapatát. A szekszárdi csapat enyingi veresége révén vesztett pontjainak számát tekintve egy pont hátrányban volt ellenfelével szemben. Ezúttal a csapat felejtette az elmúlt vasárnapi kisiklást, és kitűnő játékkal — elsősorban Heronyányi révén — biztos győzelmet arattak.

Győri Vízügy—Szekszárdi Szöv. SK 1:15. NB II. női: A szekszárdi lányok eddigi eredményeiket tekintve a biztos győzelem reményében utaztak Győrbe. Néhányukban ugyan még élt a két évvel ezelőtti emlék, amikor hasonló esélyesként 10:6 arányú vereséget szenvedett az együttes Győrben. Ezúttal azonban minden simán ment, a játékosok egymás után nyerték mérkőzéseiket. A hazaiaknak csak a 11. mérkőzésen sikerült szépíteni. Győztesek: Hahn 4, Pintér 4, Hildebrand 4, Péterné 3.

Szekszárdi Szöv. SK—Kőbányai Lombik, NB III. férfi. 10:6. Az elmúlt heti enyingi „kisiklás" után a szekszárdi fiúk részére sorsdöntő volt ezt a mérkőzés. Győzelem esetén még a bajnoki cím is, de a dobogó valamelyik helyének megszerzése mindenképpen lehetséges. Az ellenfél egy ponttal megelőzte a Szöv. SK csapatát. A mérkőzésen a bajnokságon nyújtott eddigi jó játékot is felülmúlták a fiúk. Külön érdemes megemlíteni azt, hogy ezúttal minden olyan mérkőzést megnyertek, ahol döntő játszmában dőlt el a győzelem sorsa. Az egyéni eredmények élére kívánkozik Heronyányi István teljesítménye, aki valamennyi mérkőzését megnyerte. Hasonló jó teljesítményt nyújtott Péter István is, aki három győzelmével nagyban hozzájárult a végső győzelemhez. Ezzel a mér-

Kerékpár

Pálinkás ú
ifjúsági cs

A Magyar Kerékpáros Szövetség, az FTC és a Magyar Édesipar közös rendezésében kezdődött meg Budapesten az 5. Arany Mokkakupa nemzetközi kerékpáros pályaverseny. Már az első versenyszám során, az 1000 méteres állórajtos időfutamban nagyszerű országos ifjúsági csúcs született — megyénk kerékpársportjának tehetséges versenyzője, Pálinkás Csaba jóvoltából.

Járási la

Bonyhád:

Felnőttek:

1.	Pannónia	22	20	—	2	93-21	40
2.	Kisvejke	22	15	3	4	72-29	33
3.	Hőgyész	22	15	2	5	50-34	32
4.	Závod	22	11	4	7	61-32	26
5.	Györe	22	11	4	7	47-23	26
6.	Cikó	22	12	2	8	53-43	26
7.	Kéty	22	12	1	9	62-36	23x
8.	Kakasd	22	9	3	10	43-50	21
9.	Izmény	22	7	1	14	42-62	15
10.	B.-varasd	22	5	2	15	44-65	12
11.	Börzsöny	22	3	—	19	25-114	6
12.	Mucsi	22	1	—	21	29-121	2

Ifjúságiak:

1.	Györe	22	19	1	2	110-16	39
2.	Hőgyész	22	17	2	3	111-28	36
3.	Pannónia	22	17	2	3	82-23	36
4.	Kisvejke	22	15	1	6	91-34	31
5.	Cikó	22	11	5	6	82-41	27
6.	Závod	22	10	5	7	53-30	25
7.	Izmény	22	8	2	12	48-53	18
8.	Kakasd	22	6	5	11	49-58	17
9.	Börzsöny	22	7	—	15	44-85	14
10.	B.-varasd	22	5	3	14	47-82	13
11.	Kéty	22	3	2	17	30-96	6x
12.	Mucsi	22	—	—	22	11-212	—

Dombóvár:

Felnőttek:

1.	D. Tsz	18	13	2	3	51-18	27x

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Decsi Kiss János

TOLNA MEGYEI NÉPÚJSÁG

1976 MÁR 25

1021 -vp-!

KISZ-ösztöndíjjal

Megyénk amatőr képzőművészei — nagy többségük a megyei művelődési központ képzőművészeti stúdiójának tagja — az utóbbi években jelentős országos sikereket arattak. Bánszky Pál, a Népművelési Intézet főelőadója szerint a sikerek forrása fiatal alkotóink eredeti kezdeményezőkedvében, önálló útkereső próbálkozásaiban van. A KISZ megyei bizottsága 1975-ben ösztöndíjat alapított, hogy amatőr képzőművészeinket segítse törekvéseikben. Az ösztöndíjat pályázat alapján ítélték oda, s most a megyei művelődési központban láthatjuk is három ösztöndíjas amatőr képzőművészünk kiállítását. A bemutatott anyagot a Népművelési Intézet és a helyi szervek zsűrije válogatta, a kiállításon helyet kaptak olyan művek is, amelyek ebben az időszakban születtek, de nem nyerték el az „ösztöndíjas-mű" címet.

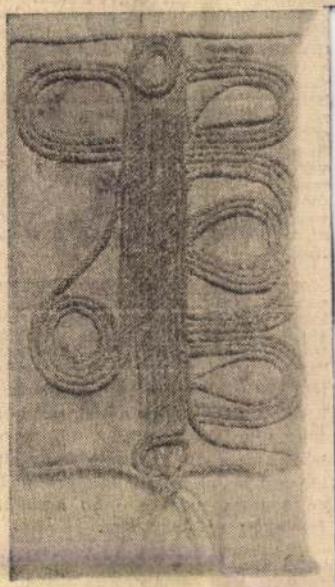

Decsi Kiss János faliképe.

Decsi Kiss János népművelőként dolgozik. Eddig elsősorban táblaképeket mutatott be, amelyeknek ihletője szülőfaluja, Decs és az ottani világ. Most különleges, zsákanyagból és kötélből készült faliképeket készített, amelyekkel meglepetést keltett. Az újszerű munkák témavilága azonos képeivel: a Sárköz emberei, szokásai, motívumai. (1. kép.) Vass György Pakson él, vízügyi dolgozó. Igy vall magáról: „1970-től csak fafaragással foglalkozom, ezt megelőzően festettem. A fával való találkozás kapcsolatot jelent számomra. Melegsége, szépsége és kimeríthetetlen formavilága állandó talaja lett ösztönös formateremtő érzelmeimnek." Igényes megmunkálású faalkotásai erőteljes népművészeti ihletésről tanúskodnak. (2. kép.)

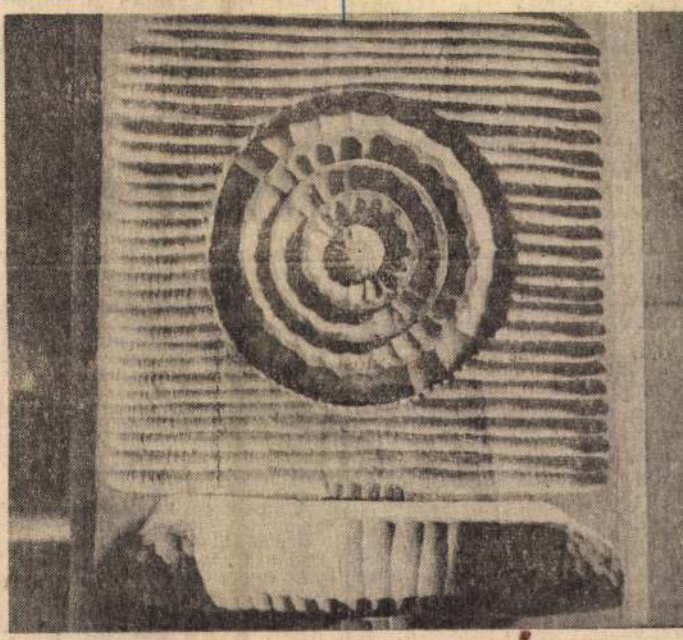

Vass György fafaragásának részlete.

Manchester. 1:3 arányú ely ennek el- utást jelen- jtó elismerte vát. Kutas

Szekszárdon Varg vezető sípjelére az állításban kezdett povszky — Korner, Lubastyik, Tóth, Szentes, Freppán d zuhogó esőben, sal játszott mérkőzésen dik percben Puszta helyzet, de öt mét fölébombázott. Ezt hácsnak is volt hely ről Lipovszkyba lőtték a labdát. Később Korner jól adott középre, de Szentes és Somodi egymást zavarták. A 30. percben Laki a kapust is kicsalta kapujából, de mellélőtt. Egy perc múlva egy rosszul sikerült lesrejátszás után a vendégek megszerezték a vezetést 0:1.

A második játékrészben Kormos edző Zalavári, Meszlényi és Márkus részére is lehetőséget biztosított a játékra. A 10. percben Vágó tértölelő labdával indította Pusztait, aki 14 méterről a hálóba lőtt. 1:1. Két perc múlva Márkus beadásából Szentes a bal sarokba fejelte a labdát. 2:1. A 25. percben Lubastyik indította Pusztait, aki az alapvonalról középre ívelt és Szentes most a jobb sarokba fejelhette a labdát. 3:1.

Az első félidőben nem látszott meg a két osztály különbség a csapatok között. A második 45 percben már jobban játszott a Dózsa, ami gólokban is megmutatkozott. A Mohács sportszerű, lelkes edzőpartnernek bizonyult ezen a találkozón.

J. G.

Hírek

Szekszárdon került sor a IV. osztályú férfi tőrversenyre, melyen négy egyesület versenyzői vettek részt. Végeredmény: 1. Hubai Tamás (Budapesti KSI) 8, 2. Farkas Gábor (Pécsi Sportiskola) 6, 3. Lőrincz Zoltán (Szekszárdi Kórház) 5 győzelemmel.

•

Bonyhádon, a szakmaközi bizottság szervezésében hét csapat vesz részt az üzemi kosárlabdabajnokságban. Jelenleg a MEZŐGÉP csapata áll az első helyen.

•

A megyei kézilabda-szövetség március 28-án, vasárnap, Szekszárdon, a Gemenc Szálló első emeleti tanácskozótermében 10 órai kezdettel évadnyitó ligaértekezletet tart. Napirenden szerepel az idei megyebajnokság rendezésének feladata, a sorsolás elkészítése, valamint az áprilisban sorra kerülő mérkőzések időpontjának egyeztetése.

•

erint például „a támaó labdarúgás nagyszerű és énk 45 perce zajlott le, olyan, milyent az angol csapattól tkán látni, sőt, több angol tánpótlás-játékos bejátszotta agát a nagyválogatottba is."

TUNISZ

Tuniszban ült össze a nemetközi röplabda-szövetség adminisztratív tanácsa, s több endője között elkészítette a ontreali olimpiai játékok öplabdatornájának pontos enetrendjét (a sorsolás úgy ozta, hogy a magyar női gyüttes első mérkőzését a vigbajnok és olimpiai esélyes apán ellen játssza, majd a endéglátó Kanada és a délmerikai bajnok Peru a két ron következő ellenfél.

AUCH

Rendszertelenül és hiányoan érkeznek a jelentések a ranciaországi Auch-ból, ahol árom napja kezdődött meg a emzetközi öttusa-idénynyitó. Mint ismeretes, a nyitószámban a lovaglásban a román alina volt az első, csapatban román siker született, a vi-

södiek 25 méterről küldött nagy erejű szabadrúgása centiméterekkel kerülte el Bimbó kapuját. A tizedik percben a paksi kapus a hazai középcsatár fejéről öklözte le a labdát. A tizenhatodik percben ismét a hazaiak jutottak szabadrúgáshoz a paksi kaputól húsz méterre, de a veszélyes lövés mellément. Ellentámadás után a dömsödi kapus lábbal tisztázott. Ebben az időszakban Paks még elfogadhatóan védekezett, sőt ellentámadásokat is vezetett, de a jól játszó hazaiakkal szemben ez nem vezetett eredményre. A huszonhetedik percben szögletre szerelt a paksi védelem. A beívelt labdát a dömsödiek góllá értékesítették, a középcsatár senkitől sem zavartatva fejelt a hálóba. 1:0. A gól felelkesítette a hazai csapatot és a közönséget és öt perc múlva ismét gólt értek el. Csoma a tizenhatosnál többször is elrúghatta volna a labdát, de végül azt elvették tőle. Amikor szerelni akart, becsúszása nem sikerült és a játékvezető 11-est ítélt, melyet a dömsödiek biztosan értékesítettek. 2:0. Az iram fokozódott, de a színvonal mérsékelt volt. Az erőltett paksi támadások sorra elakadtak a dömsödi 16-osnál. A 43. percben Bimbó összefutott az egyik hazai csatárral és törleszteni akart. Ebből a helyzetből jutott szöglethez a hazai csapat. A beívelt labdát négy méter-

Kosárlabda

Váratlan, de m a győ

Mint arról beszámoltunk, a Szekszárdi Vasas NB I-es női kosárlabdacsapata Kecskeméten 60:47 arányú győzelmet aratott a kitűnő játékerőt képviselő hazaiak ellen. A győzelem váratlan volt, de teljesen megérdemelt. Az első félidőben már fokozatosan kiütközött Szekszárd jobb erőnléte, de taktikailag is felülmúlták a hazaiakat. Ezúttal a játékosok pontosan betartották Buttás Pál edző taktikai utasításait és ennek meglett az eredménye. A nyolcpontos szekszárdi előny mellett a hazaiak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 DEC 4
TOLNAMEGYEI NÉPUJSÁG

Decsi Kiss János

És szint és zamatot kapnak.
Értelik micsoda akaratú agynak

Bozsog a vén fo, mint a malom —
Hajtsátok, égbeli fények!

RÉGI MIKULÁS



Decsi Kiss János rajza

ére. Ott értékesítik
melők is a fölöslegüket. A
ásárlóhálózat szintén bő-

Szovjet Statisztikai Hi-
al évkönyvei a háztáji és
egítő gazdaságokat a kol-
okkal és szovhozokkal
ütt a szocialista mezőgaz-
ág részének tekintik.
eonyid Brezsnyev, az
KP KB főtitkára, állam-
sokszor felhívta a figyel-
arra, hogy segíteni kell
falusi dolgozók háztáji
daságait. A szovjet nép-
daság fejlesztésének 1976
980-ra szóló fő irányait
fogalmazó dokumentum
jti, hogy a kolhozoknak
szovhozoknak minden
tséget meg kell adniok
áztáji gazdaságoknak.

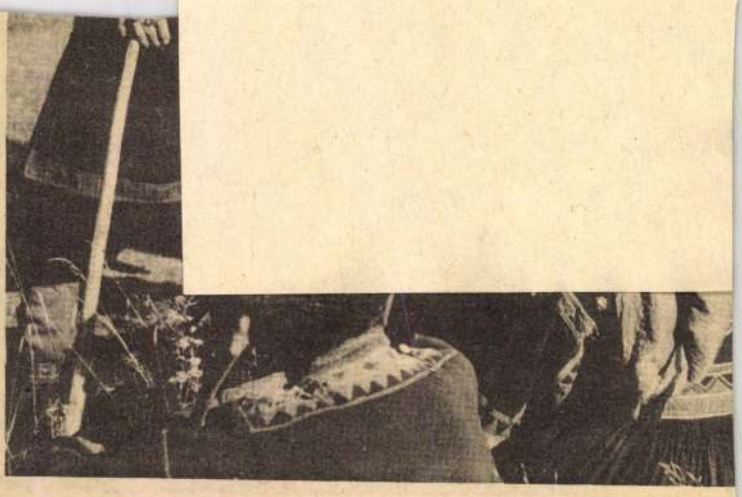

Kaukázus hegyei között (MTI fotó, Hor

Decsi Kiss János

SZERZŐ: Valóban voltak reá- csapatok. Közülük a pápai

1021



Decsi Kiss János rajza

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1976. JÁN. 11

BUDAPEST, IX., DÉLI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ

lül kétmillió darab
dolgozott és festé
kerül. Közülük t
900 000 nyérc-pré
tó, hogy az Afgo
érkezett karakül (
perzsaláb árverés
keritenek. Áruba
nak továbbá ler
riákat, valamini
mongol és norvé
ket.

✦ BERLIN: A Német De-
okratikus Köztársaság jegy-
nkja 1976. január 15-től új
márkás bankjegyeket bocsát
de az eddigi 20 márkás
nkjegyek továbbra is érvény-
n maradnak.

✦ *VARSÓ: A lengyel miniszt-
tanács pénteki ülésén meg-
atta az 1976. évi terv fel-
atait és úgy döntött, hogy
árcius végéig le kell gyártani
idei fogyasztásra szánt ja-
k 25 százalékát. Érvényben
rad az a határozat is, amely-
k értelmében ez év első fe-
en tilos új ipari létesitmény
itésének megkezdése. A mi-
ztertanács hangsúlyozta,
gy az idei terv teljesitésének
fontosabb feltétele a mun-
minőségének javitása.*

✦ LOS ANGELES: Kínai lá-
togatásának befejeztével Los
Angelesbe érkezett Julie és Da-
vid Eisenhower, Nixon volt
amerikai elnök lánya és veje.
Mint a repülőtéren elmondot-
ták, számos ajándékot, egye-
bek közt egy hatalmas születés-
napi tortát hoztak a kínai kor-
mánytól Nixonnak. A többi
ajándékról nem voltak hajlan-
dók nyilatkozni.

✦ *HAMBURG: Újabb jelen-
tések szerint tizennégy halálos
és 26 sebesült áldozata van an-
nak a robbanásnak, amely pén-
teken este történt az egyik
hamburgi hajógyárban egy
épülő hajón. A robbanás —
eddig kideritetlen okokból —
éppen műszakváltáskor történt,
és a mintegy ötszáz fokos, öt-
ven atmoszféra nyomással ki-
töduló gőz okozta a munkások
halálát.*

konferencia házigazdája, csu-
pán az értekezlet után kíván-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DAILY NEWS

János Decsi Kiss

1978 MÁJ 25

1021



FOTO MTI — B. DANIS

„Husar" ist dieses Textilwandbild von János Decsi Kiss benannt, der seine einfallsreichen Arbeiten aus Sackleinen und Seilen anfertigt. Im bürgerlichen Leben ist János Decsi Kiss Referent für Kunst im Kreiskulturzentrum von Decs, im Herzen der südungarischen Landschaft Sárköz gelegen, die für ihre lebendige Folklore bekannt ist.

len Dominikanischen
nären Partei (PRD),
Guzman, einen Vors
Präsident Joaquin Ba

Ausgangssperre in Peru verlängert

Lima, 24. Mai (Reuter/ADN) — Die peruanische Regierung hat am Dienstag nach erneuten Unruhen im Gefolge eines zweitägigen Generalstreiks die nächtliche Ausgangssperre um zwei Stunden verlängert. Die Bürger der Hauptstadt Lima und der Hafenstadt Callao, müssen jetzt in der Zeit von 22.00 Uhr bis 05.00 Uhr morgens zu Hause bleiben. Am Montag hatte die Regierung nach Zusammenstößen zwischen den Sicherheitskräften und Demonstranten, bei denen mindestens fünf Personen getötet wurden, ein Ausgehverbot von Mitternacht bis 05.00 Uhr morgens verhängt.

In Lima patroullierten am Dienstag, dem zweiten Tag des Generalstreiks, Panzer in den Straßen. Hubschrauber kontrollierten Teile der Stadt aus der Luft. Nach Augenzeugenberichten kam es in mehreren Slum-Bezirken erneut zu Zusammenstößen mit der Polizei. Der Generalstreik war vom Gewerkschaftsbund ausgerufen und fast vollständig befolgt worden. Damit soll gegen staatlich verfügte Preiserhöhungen protestiert werden.

Bei den blutigen Zusammenstößen zwischen Demonstranten und Militär sowie Polizei sind laut Agenturberichten mindestens 14 Menschen getötet und zahlreiche verletzt worden.

ben sollen.

Protokoll über UdSSR–A

Moskau (ADN) — Ein Protokoll über den Warenaustausch zwischen der UdSSR und Afghanistan im Jahre 1978 wurde am Dienstag in Moskau unterzeichnet. Es sieht eine Erweiterung des Umfanges im Handel zwischen den beiden Ländern vor. Der Unterzeichnung des Protokolls waren Verhandlungen zwischen Repräsentanten beider Staaten vorausgegangen, die in einer Atmosphäre der Freundschaft, des gegenseitigen Verständnisses und der sachlichen Zusammenarbeit verliefen, wurde in Moskau hervorgehoben.

Wie die „Prawda" am Mittwoch dazu ergänzend aus Ka-

OPEC such IWF-Repr

Wien, 24. Mai (Reuter) — Die Ölstaaten wollen künftig besser im internationalen Währungsfonds (IWF) repräsentiert sein. Das geht aus einer Erklärung zum Abschluß eintägiger Gespräche der Finanzminister der 13 Mitglieder der Organisation Erdöl-Exportierender Länder (OPEC) in Wien hervor. Die Minister, die die Auswirkungen des Dollar-Kursverfalls auf ihre Staaten er-

1975 VIII 19

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Decsi Kiss János

gol. Olvasni ugyan nem volt valami nagy kedve, csak éppen átfutotta a címeket. Aztán ledobta az asztalra.

kellett ismételnie a kérdést.

– Hát ki más...?!

István is nézte a tévét, – már a film ment javában – de

1021

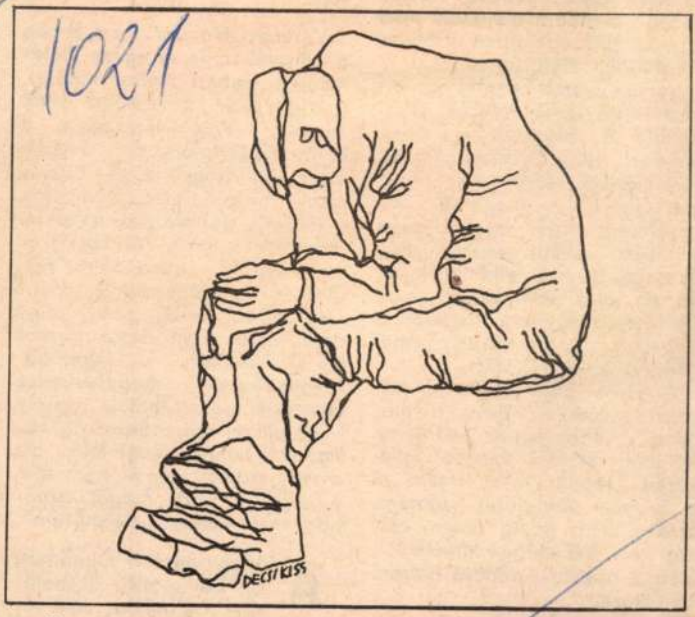

Decsi Kiss János rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 21
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

kénytelen be
mennyit ezek
nek" a „szal
azok csupá
velő, egyért
ek maradtc
és ilyen mi
az író mor
egyszer szül
megfogalmazódását.

Várkonyi szembeszállt az elnémetesítő törekvésekkel, állást foglalt a bekebelezés ellen. Mindezt adott időben, adott körülmények között *tette*. Tettének hogyan-ja maga az írói egyéniség, aki egyértelműen sohasem vallotta magát politikusnak, de széplélek sem volt. Bátran mert párhuzamot vonni 1944-ben megjelent írásában a törökkori és az akkori német hódítás jellege között.

A török ellen harcolni hazánkba záduló német a magyart is ellenségnek tekintette. Rombolt, ezreket tizedelt, *igyekezett „tabula rasát teremteni a nyugati térfoglalás számára.* Erre a célra pedig semmi eszköz nem volt eléggé kíméletlen, eléggé hatásos: népírtó háború következett."

ben az e
de igazában az emberi jövőt kereste. Azért törekedett a múlt minél alaposabb megismerésére, hogy minél többet megsejthessen, megismerhessen a jövőből. Könyve dokumentum. Nemcsak a koré, Várkonyi személyiségének, íróságának fejlődéséé is. Második kiadását nem bővítette ki, pedig mindent tudott, ami azóta történt a Dunántúlon, a világban. Megrövidíteni megrövidítette ugyan, kihagyott belőle némely – az akkori tudományosság követelményeinek megfelelő, de a mai kritikát már ki nem álló –, állítást. Saját magát azonban nem kellett „meghúznia".

A füljegyzetíró a Dunántúlt az író „utolsó üzenetének", „életműve summázatának" tekinti. Ezzel nem ér-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUN 27
Tolnamegyei Népújság

Decsi Kiss János

1021



SÁRKÖZI PÁR
(Decsi Kiss János rajza)

mont jelölte a
nak. Ezzel a győ
9. helyre került.
A volt NB
Kohászhoz a Dó
március 17-én,
egyik pontot m
félidőben Szeksz
ban, a második
a hazaiak kereke
tók remek egy
vel megszerezte
zelmet. A Dózsá
lyák volt a legjo

Március 24-én
Szekszárdi Dózsa Komlóval szemben 2:0 arányban alulmaradt. Balszerencsés mérkőzés volt, mert Kalász, majd Szentes hagyott ki biztos helyzetet. A komlóiak Vágó öngóljával jutottak vezetéshez. Ezen a találkozón Simon is súlyosan megsérült. A Dózsából Freppán nyújtotta a legjobb teljesítményt. A találkozó krónikájához tartozik, hogy még a fővárosi szakvezetés is érdekesnek ígérte az összecsapást, a rádió körkapcsolásban közvetítette.

Március 31-én Egerbe látogatott a Dózsa. Itt megismétlődött a Komló ellen mérkőzés, a csatárok több helyzetet hagytak ki. Így hiába játszottak mezőnyfölényben, az egriek szerezték meg 1:0 arányban a győzelmet. Ezen

Asztalitenisz NB II

TOLNA HETEDIK, SZEKSZÁRD A TIZEDIK

Az asztalitenisz NB II. Benkő csoportjában befejeződött a nők küzdelme. A tavaszi elsőséget a Pécsi BTC csapata szerezte meg. A Tolnai Vörös Lobogó együttese 7., a Szekszárdi KSE 10.-ként fejezte be a tavaszi idényt. A bajnokság tavaszi végeredménye:

1. Pécsi BTC	11	10	1	—	133:43	21
2. Bp. Spart.	11	9	2	—	135:41	20
3. Hídépítők	11	8	2	1	117:59	18
4. Gamma	11	6	3	2	99:77	15
5. Szfvári Sp.	11	6	2	3	88:88	14
6. D-vidéki V.	11	5	1	5	86:90	11

mérkőzés krónikájához tartozik, hogy a 12. percben a Dózsa Szentes, majd Freppán góljával már 2:0-ra vezetett, végül nagyon meg kellett küzdeni a 2:1-es győzelemért. Polyák bravúros védésével nemcsak a Várpalotára látogató 200 szekszárdi szurkoló, h

Sikerült

Fadd – Herce

Fadd, 400 néző. Vezette: Tót Gy. Fadd: Soponyai I. — Arad Kovács D., Kertész, Papp III Szücs, Kovács J., Kiss II., Fenyvesi II., Kiss I., Horváthszabó Csere: Schuszter, Papp II., Soponyai II. Hercegszántó: Gyurkit — Grézló, Molnár, Nag F., Glavatity, Nagy L., Szálas, Klár, Kovacsev, Barna, Juhász. Csere: Nagy J Hlavatity, Likár. Szabad Föld ku pagyőztes hamar átvette a játék irányítását a hazaiak ellen. A 4 percben Klár jó helyzetben mellélőtt, majd a 10. percben Barna elő Soponyai I. bravúrosan mentett A 13. percben Barna hatalmas lövése Kovács D. fejéről vágódot szögletre. A 17. percben Klár megugrott, de jó helyzetben mellélőtt A 19. percben Kovacsev hagyott k biztos gólhelyzetet. A 21. percben Klár csak Soponyai I.-gyel állt szemben, de a kapusba vágta a labdát. Három perc múlva Feny-

Decsi Kiss János
grafikus művész

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 NOV 6

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1021

1983. november 6.

Egy Babits-vershez

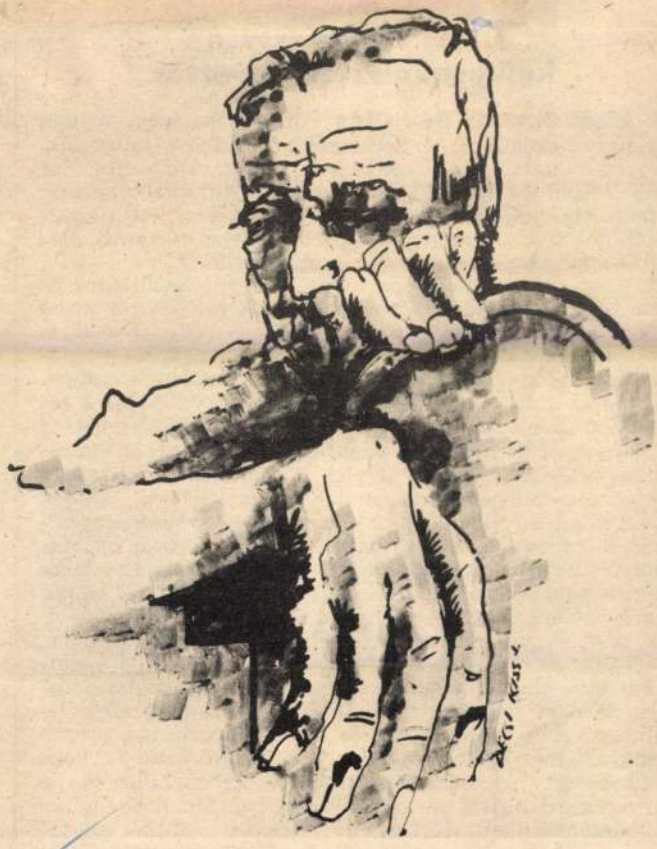

Decsi Kiss János rajza

B
min

...a: Roska István
külügyminiszter-helyettes

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének napjáról megemlékező köszöntőkben rendre elhangzik, hogy az új hatalom első szava a béke volt. Több mint hat és fél évtized történelmi távlatának minden tapasztalata azt is tanúsítja, hogy a béke nemcsak első szava volt a szovjet külpolitikának, hanem máig élő, lényegi tartalma maradt. Ennek igazságát naponta érzékelhetjük.

A világ, s benne Európa helyzete egyre feszültebbé és veszélyesebbé válik. Az imperializmus szélsőséges körei a féktelen fegyverkezési hajsza útján nyiltan törekszenek a katonai fölény megszerzésére. Soha nem látott méretekben halmozzák fel a tömegpusztító nukleáris, hagyományos és vegyi fegyvereket. Különösen veszélyes e tekintetben, hogy folytatják a gyakorlati előkészületeket az új közepes hatótávolságú amerikai rakéták nyugat-európai telepítésére. Mindezt az éles hangú szovjetellenes és szocializmus-ellenes propagandakampány kíséri, többek között azzal a céllal hogy az ideológiai ellentéteket az államközi kapcsolatok tényezőivé tegyék. E propagandakampány arra is irányul, hogy az imperialista hatalmak elhárítsák magukról a felelősséget a nemzetközi légkör megrontásáért és elködösítsék valódi szándékaikat.

A szovjet külpolitika, szocialista lényegéhez híven, homlokegyenest ellentétes irányvonalat követ. A rágalmakat elvi alapon, higgadtan és határozottan visszautasítja, de nem folytat szitok-átok hadjáratot ellenfeleivel szemben. A mostani feszült és durva imperialista propagandával mérgezett helyzetben is tovább küzd a béke megőrzéséért és megszilárdításáért, az enyhülésért, a fegyverkezési hajsza megfékezéséért, az államok együttműködésének bővítéséért és elmélyítéséért. Amikor ezt teszi, nemcsak a saját és szövetségesei biztonságának védelmére gondol, hanem áthatja a felelősségérzet a világ népeinek sorsáért is. Abból indul ki, hogy józan fejjel, a realitások talaján nincs és nem is lehet más emberileg elfogadható alternatíva a világ előtt, mint a békés egymás

Dr Décsy Albert

építész

Szegedről, 1857-ben

21 éves

lásd Fleischer Béla 37. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztalarozási, épitési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Décsy Béla MDK

Hóolvadás

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Decsi Kiss János, festő

Tolnában 1975-ben nyerte el az ösztöndíjat.

Marafkó László: KISZ-ösztöndíjasok Tolnában.
Magyar Ifjúság, 1976. júl. 9.

Decsi Kis János

fiatal sárközi képzőművész tárlata VI.1-én nyilt meg Pakson.

Magyar Hirlap 1975 151/8

Decsi Kiss János

DECSI KISS JÁNOS sárközi képzőművész kiállítása tegnap nyílt meg Bátaszéken, ahol a művész festményeit, rajzait és fali kenderszőtteseit tekinthetik meg az érdeklődők. nov 26.

Magyar Hirlap 1976/281/9

megírva

Decsy Etelka
festő
VII. Népszínház u. 16.

1914-15. középisk. rajztanár lett

MKSz 1947

Tanulmány utak: Páris
Sienna
Brüges

Nagybányán és
Miskolcon dolgozott

Aradi származású (?)

Decsy Etelka

festő

Élet.

Szefelslex. 536. l.

Decsy Etelka, festő 1910–15. a bpesti képzőművészeti főiskolában Boszmay István Edvi Illés Aladár Ferenczy Károly és Zemplényi Tivadar tanítványa volt s 1915. rajz fanári oklevelet szerzett] Tanulmányutvaz volt Párizsban, Romában, Firenzében] és Belgiumban; Siennában vidéki udvar (1916) c. képe a Fővárosi képtárba került.

+ 1920 a miskolci művészte lepen dolgozott

Decsy Etelka

Fův. kép:

Vidéki udvar, (1916) of

443. szám. 19

42344 szám.

Tudomás végett érte
miszerint egyidejüleg a M A G Y A
D É M I Á N A K régészeti közlem
utalványoztam.

B U D A P E S T E

Decsy Etel

grafikus

1916.

Címzés: 1930. 82. l.

heti 30 P-vel.

1-én

2-án. * Folyószámla összekötetésle lépü
zünk számeánkon 30,000 P-t
a nagyobb forgalmi összeg után
haladhatja meg követelésünket

4-én Kis J. Veszünk 2 havi hitelre Kis
60 P. és 5 hordó egri teámykat a h

6-án. Meyer László Badacsony küld b
bort. lim. 050 P. és 500 db. 1. l. palack
2 hóra v ½ % kontoval. Feltételek. b

Decsy Etel

1910/11 – 1914/15

Ferképzőmfőiskérk

1932-33. 75. l.

446

rának ma is meglevő jegyzéke, mely-

Decsy Etelka.

1916 Magy.Képzőmüv-nők VIII.kiáll.
Tájkép,olajf, I-II
" "

1916 Téli kiáll.
Kapai hegyekm,olajf,

1917 Tavaszi kiáll.
Onarckép,olajf,

1918 Magy.Képzőmüv-nők X.kiáll.
Vidéki udvar,olajf,
Olvasó leány,cer.r.

1919 Mkpzmüv-nők XI.kiáll.
F.I. főhercég arcképe,olajf,
Hegyoldal,olajf,

1922 Rajztanárok Egy.kiáll.
Kék porcellán,olajf,
Miskolci részlet,olajf,
Müterem sarok,vizf.

1927 Tavaszi tárlat.
Hejőpatak,Miskolcnál,
Miskolci táj,

1928 Tavaszi tárlat.
Reud de le Ar Genevizève,olajf,

Jardin de Luxenburg,olajf,
Fontaine de Medicis,olajf,

1931.Uszi tárlat.
Sieunai városháza

1932 Aquar és past.festők kiáll
Brugesi részlet,vizf.
Templom interieur,vizf.

Nemzeti Szalon

M Képzőmüv 1946 márc.-ápr.
(M. Divatcsarn)
Fák, olaj

Decoy Ethelka

Decsy Etelka

1928. jun. Neuw. Halon
sav. tárl.
3 oláff.

Mindszent h. n. - III. 54.

Decsy Etelka

27	Brugesi részlet	aquarell	150.—
28	Templom interieure	aquarell	150.—

Nemzeti Szalon
Akv past kiáll. 1932 máj-jun

V

3060

59. Willem Linnig.

(Sz. Antwerpenben 1819. április 7-én. † ugyanott 1835. augusztus 8-án.)

Életkép.

Egy kövezett belga udvar közepén fiatal asszony ül és az ölében fekvő tyukot, melynek lábait baljával tartja, koppasztja a tollakat a földre dobján. Mögötte és mellette asztal áll. Az egyiken fedeles rézkancsó, dísztál és pohár; a másikon füles tál és kék-mázas korsó fedéllel fehér virágokkal látható. Az innensőnek lábainál, a vágódeszkán, két tányér és egy kancsó, mellette bedugott kőpalaczk tünik szemünkbe. A kissé balra néző szőke asszony fejét fehér kendővel kötötte be, bő ujjú ruhadereka vörösbarna, köténye sárga s világoskék szoknyája csikos. Balról a hordón, zöldség van; szemközt, a falon, melyet repkény futott be, leölt tarka kakas lóg és az eresz alatt szivattyús kút látszik. A boltozott kapun át, melyhez söprőt támasztottak, a másodikra udvarra nyilik kilátás, hol az istálló előtt öreg ember eteti jobbra fordult szürke lovát s a fa alatt két csirke szaladgál és szemezget. Az égbolt felhős. Jelzése a hordóhoz támasztott deszkán: » *W. Linnig, f. 1845.*

318

Decsy Etel

Műcsarnok . Bjelst
1916-17. téli kiák. 4.

Vidéki udvar I. of

1920 Iav
Kék porcellán I. of

Szepes vármegye III. 41.

Decsy Etelka

57 Önarckép olajf. 300.—

Nemzeti Szalon

1917 máj.
tav. tárl.

tár.

A helyiség megnevezése		Jegyzet
honnan?	hová?	

Decsy Etelka

1922. máj. MROE

kiáll. Nemzeti Szalonban

Kék porcellán, olaff. 22000.–
Miskolczi részlet, olaff. 9000.–
Müteremsarok, vízf. 6000.–

Wiśniewiczki család V. 6.

Decsy Etelka

1916. márc. MKE Kiáll.
M. Szalon

2 olaff. tájkép –

1919. jan. MKE Kiáll. u. o.

F. J. főhadnagy arcképe, olaff.
Hegyoldal, olajf. 2500.–

C

Vallás- és Közokt. minisztérium

X. 84.

~~Bartus Ödön~~

~~Bizony Ákosné~~

~~Decsy Etelka~~

Fejes Tivadar

Kiss Lajos

Meilinger Dezső

Nyitray D.

Oroszlányi Margit

H-né Scholtz J.

S.-né Skrbensky Iza

Szomjas Imre

Szontágh Tibor

1920. dec. részt vettek a Miskolci Művésztelep első csoport kiállitásán.

Kovács

Halm Leszik

267. l.

1—

141. Allegri, Pomponio (pármai festő, 1521—1593): Madonna Jézussal és Ker. Sz. Jánoskával. Fa, tempera és olaj; 32·5 × 23·5 cm.

Rest, 1916 Endrődi Seb.

—

Berevich: PA, 232 l.

Pomponio Allegri: Madonna

—

Décsy Etel MDK

Vidéki udvar, olf.

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

Decsy Etelka
Tájkép, olaj
Tájkép, olaj

Magy. képzőművésznők egyesülete VIII. kiáll. N.Szal.
1916. márc. 11 1.

MDK

Decsy Etelka, festö

Siennai városháza.

Nemzeti Szalon.- 1931.szept. Öszi Tárlat, Katalogus.

Décsy Etelka MDK

Kék porcelán, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

MDK

Decsy Etelka

Vidéki udvar, of.

Olvasó leány, ceruzarajz

Magyar Képzőművészek Egyesülete X. kiáll. 1918. ápr.

MDK

Decsy Etelka

középisk. rajztanári oklevelet nyert

Képzőm. Főisk. Évk. 1914-15. 65.l.

DECSY ETELKA

Vidéki udvar. Olajf.
Olvasó leány. Cerizarajz

A Magyar Képzőművésznők Egyesülete tizedik rendes tárlatának katalógusa. Nemzeti Szalon 1918.ápr-máj.

Décsy Etelka

Kék porcellán, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

MDK

Decsy Etelka

Brugesi részlet, akv.

Templom interieure,"

Akv. és paszt. kiáll. N.Szal. 1932. máj.

6 l.

Decsy Elekta

8 oraj. lipsz. testó

1918 ápr 26. sl.

MDK

Décsi Etelka, festöm.

Fák. Olf.

Magy. Képzöm.-nök Egyes. XXVIII.,iáll.-a a Magy. Divat csarnokban. 1946.márc.3o.-tól ápr.16.-ig. Kat.

MDK

Decsy Etelka

Kék porcelán, of.

Miskolci részlet, of.

Müteremdarok, vf.

M. rajztanárok o. egyes. kiáll. N. Szal. 1922. máj.

9. l.

MDK

Decsy Etelka

Hejő patak Miskolcznál

Miskolci táj

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 9. 1.

MDK

Decsy Etelka

~~Tanulmány~~
Tanulmány fej, olaj
Tabáni részlet, "
Réczvárosi részlet, "
Csendélet, "

Aradi irók és művészek Szab.társulásának karacsonyi kiáll. 1917. dec. 4 l.

MDK

Decsey Etelka

Máriaradnai részlet
Nagybányai cigány leány
Kereszt-utca

Aradi irók és müvészek szabad társulásának karácsonyi kiáll. 1917. dec. 4 l.

Decsy Etelka, [grafikus!]

L.: Somogyi fónek

— : Tanévnyitó ..... 9.

Népszabadság, Bp. 1976. okt. 2.

Décsy Ilona

1921/22 – 1924/25

Terkép-römfőiskúk

1932-33. 75. l.

730

Décsi István

is díjat nyert a világtakarékossági nap alkalmából, pénteken délelőtt megnyitott takarékossági kazihatúra kiállításon. (B.M. Népköztársaság uti bemutató terem, az OTP és a Tükör szerkesztőségének rendezésében. 800 mű közül 300-at állítottak ki.)

Megnyílt a takarékossági kazihatúra-kiállítás.

Magyar Hírlap, 1968 november 2. 8. l

Décsi Viktor

MDK.

Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat
1899. évi rendes közgyülésén vett részt.

Műcsarnok, 1899. 215. l.

Décsőigk. pléb

templom

(Sáros vm.)

gótikus

Emlkassaiegyhm

I. 449. l.

FELVETTE	LEMEZSZÁM

Déczi György

Közreműködött a Cirpac magyar csoportjának kiállításán.

Tamás galéria 1934.

Tér és Forma

1935. 8. l.

BUDAPEST
42 VI.-5 18

DÉDA

Csatáry György: A dédai Továr.
= Kárpátalja, III/1994, 8. sz. 10. p. ill

Déda (Beregdéda)

a vár ábrázolása 19. sz.

a vár ~~19~~ X – XX.

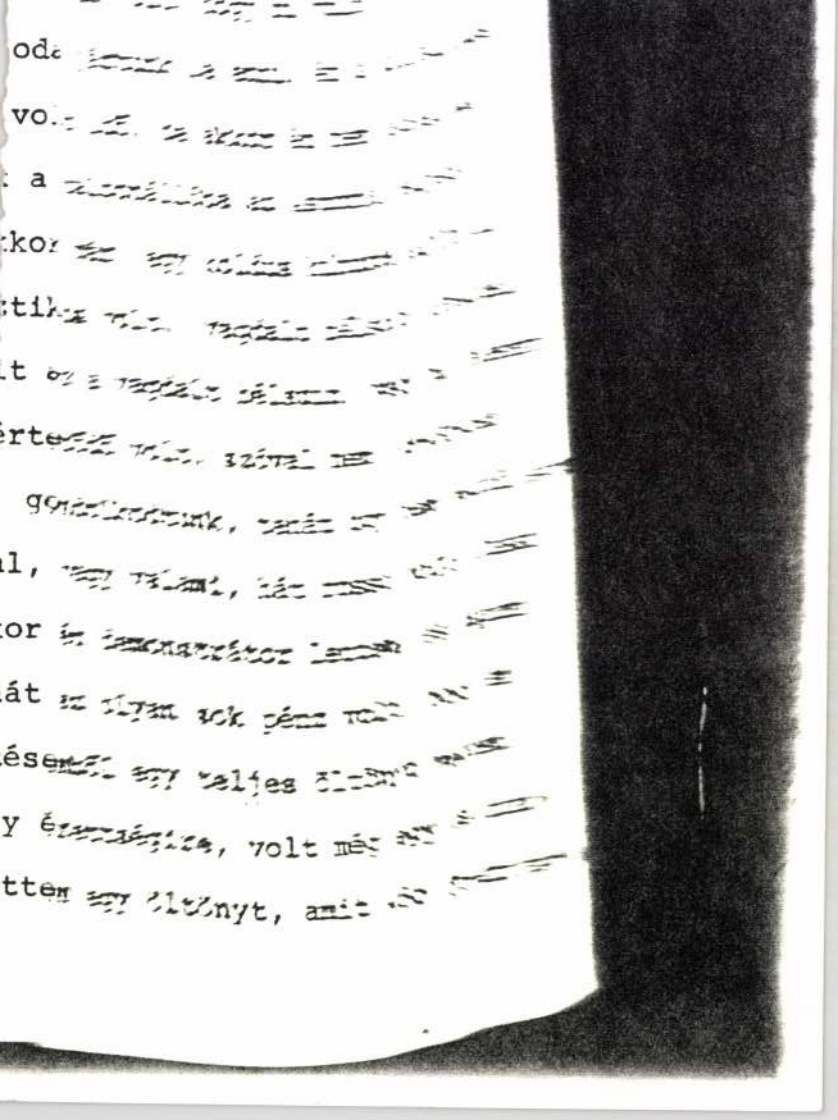

Dédai ref. templom

Bereg vm

Nagy Magyhejs

II. r. 332. l.

Neppel

HELYSÉG

Csik-szt-Márton.

VÁRMEGYE

Csik.

ŐRZÉSI HELYISÉG

r. k. cgyh.

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

Buto
Tafara

KOR

XVII

MÉRET

TÁRGY

Szövétnek.

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

FÉNYKÉP, RAJZ

Déda

Bereg m

ref templom

1. Alap rajz 2 keresztmetszet } fztehlo 1902.
2. oldalnezet déli.

3. távlati kép is torony süvegmagasítás
terve 1903 ból Virányi Béla
kirs. mérnok

Törzsív 1876 ból Lehoczky

4/ déli hosszlakrat várlat Lehoczky

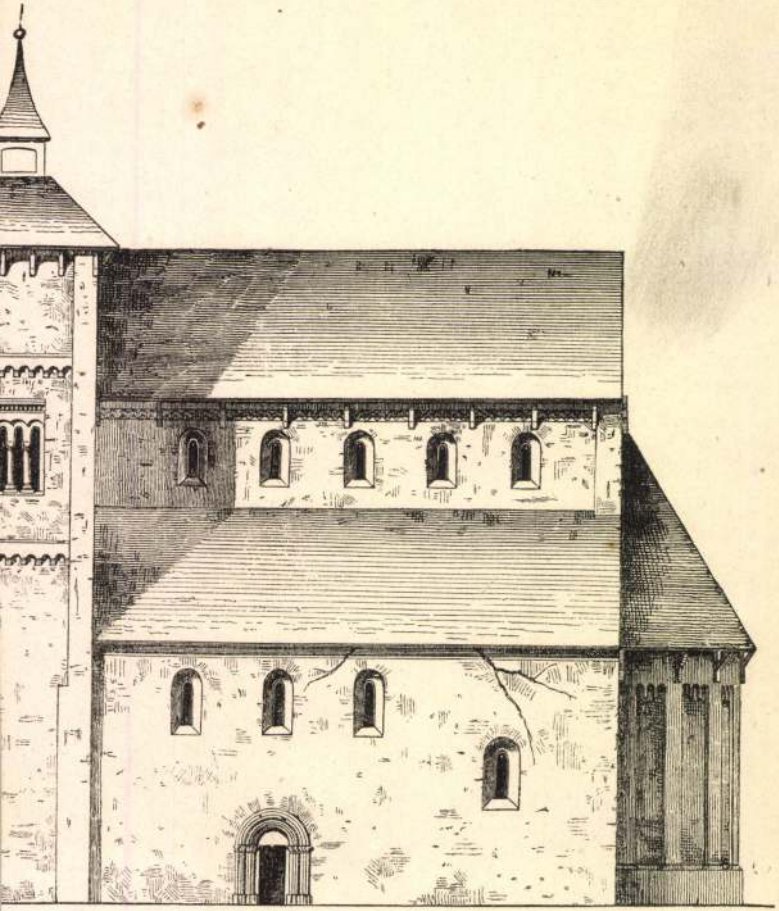

4.

Vas. Ujs. 1866.

város vad sziklatömegek és sötét hegyek közé ékelt mélyedésben fekszik. A balról feltolakodó sziklatömbön állanak a tornyokkal ellátott várfalak. A jobb oldalon emelkedő szikla tetején egy tornyot látunk, s a szikla gerinczén lefelé vonuló kőfal egy mélyebben álló másik toronyhoz kapcsolódik. Lent a Djettina-hegyi patak gyors hullámai zugnak.

Uzsicza fő összeköttetési pontot képez Szerbia és Bosznia között s különösen Szerajewo várossal áll szoros közlekedésben, minélfogva sok szerb kereskedő s nehány német iparos is lakik itt. Lakosainak száma azelőtt 6000-re ment, de most, miután a törökök kivonulásával a török városrész elhagyottan áll, 4000 lakosnál többet nem számlál.

A szerb függetlenségi harcz idejében Uzsicza is szerepelt, s a várat sokáig hiában ostromolták a szerbek. De a hosszu ostromot a már éhséggel gyötört török várőrség ki nem állhatta, s miután a tűz is pusztitott a vár lakrészeiben, végre megadta magát.

Második képünk egy szertartást ábrázol, mely még a korlátlan török uralom idejében divatozott a szerb városokban, s napjainkban már elenyeszett.

Midőn ugyanis a törököknek, a régibb törvények alapján, még szabad volt a szerb városok bármelyikében lakni, az ő jogügyeik, törvénykezésük elintézésére minden városban egy *musszelimet* (birót) tartottak, ki azonban a szerbek jogügyeibe nem avatkozhatott.

Midőn 1817-ben a drinápolyi békekötés folytán a törökök az egyes szerb városokból kiköltöztek (ezóta a török szultán csak nehány erősségben tarthat némi őrséget), ezen *musszelimek* hivatala is megszünt.

Képünk azon jelenetet ábrázolja, midőn egy ily török biró Uzsicza nyilvános terén egy rab fölött, szokott ázsiai kényelemmel, igazságszolgáltatási tisztjét gyakorolta.

szentély keleti bezárásával hajdan a templom egyetlen oltárát vette körül s e zárás a nyolczszög három oldalából áll, mely sarkain kifelé szökő támokkal van erősitve. Ezen, az ugynevezett *magyar falusi csúcs-ives templomok alakjára* épitett régi egyházban, mely a XV. század szülötte, csak a szentélyzárás délkeleti és keleti, valamint a hajó déli oldalán vannak keskeny (alig jó arasznyi széles) ablaknyilások. A szentélyt a hajótól diadaliv választja el, mely egyszerü, erős heveder-ivet képez.

A hajó nyugati homlokzatának közepén áll a téglából épitett, 9° magas torony, mely négyszögalakban emelkedik és csonka tetején sátorfedélt visel. E torony ujabbkorú épitmény s az alatta két oldalról nyiló bejáratnál szembetünik a régi templom egykori egyszerü homlokzata alján a diszes főajtó.

E templomot egykor a római katholikusok épitették, később a reformatió kezdetén a lutheránusok s ezektől a kálvinisták birtokába ment át, kik azt maiglan is használják, kiküszöbölvén abból mindazt, a mi az eredeti birtokosokra emlékeztetne: most az egykori oltár helyén áll az asztal; a szentélyben szék, a régi falképek bemeszeltettek, ugy hogy ottlétemkor a vakolatot itt-ott a magas falakról levakarván, a mészréteg alatt falfestvényekre akadtam, különösen a hajó északi és nyugati oldalain. A ledöntött sekrestyének is csak kivülről látszik némi nyoma.

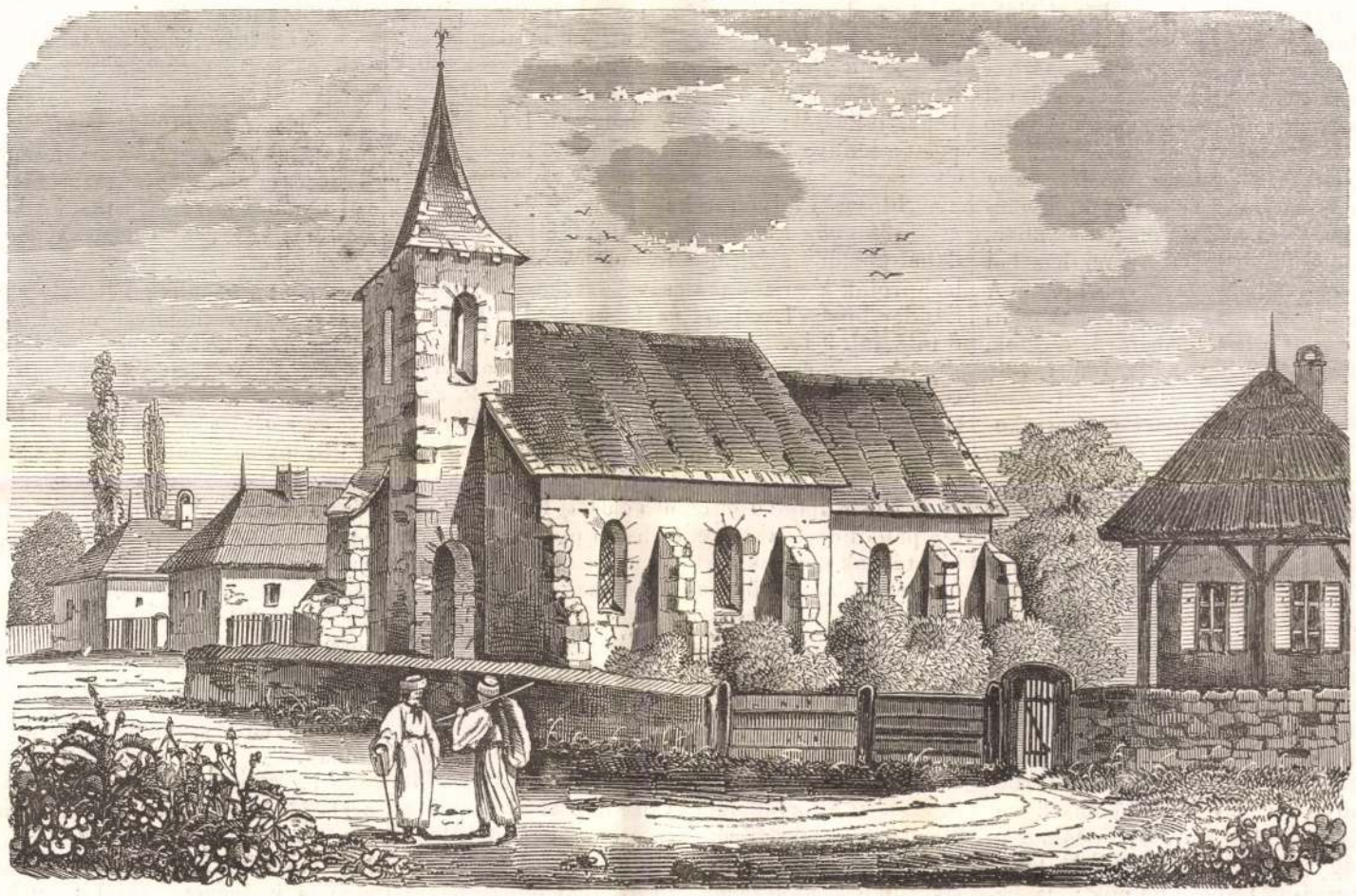

Dédai ref. templom (Beregmegyében). — *Myskovszky V.* rajza.

A dédai ref. templom.

(Beregmegyében).

A Galicziával határos *Beregmegye,* Munkácstól kezdve le dél és nyugat felé, merő sikság, mely a Tiszántulra is átterjedvén, egész a Dunáig nyulik le. A megye déli szélén, a Szatmármegyével összeérő határnál, Vásáros-Namény közelében kezdődik a homokos vidék, mely küszöbét képezi a nagykiterjedésü, termékeny *Nyirnek.*

A Namény és Beregszász közötti térségen, nem messze ez utóbbi várostól, fekszik *Déda* nevü helység, melynek szorgalmas, tiszta magyar ajku, magyar jellemü és becsületességü lakosai közül 600 a ref., 160 a gör. e. és 30 a római katholikus. A mult évben összesitett helység határa a legjobb minőségü; megterem minden gabona-nemet bőven, s szőlőhegye jó, kellemes, szivvidámitó italt nyujt. Határában timsógyár is létezik, mely egykor a szerencsétlen báró Perényi Zsigmond birtokához tartozott.

A reformatusok anyatemplomát a mellékelt képen mutatjuk be, mely méltó is erre, mert az e környéken levő több hozzá hasonló régi templom egyik kiváló példányát képviseli.

E kőből és téglából épitett templom egy, fekirányos famennyezettel ellátott *hajóból* áll, melynek keleti oldalához a hajónál jóval alacsonyabb *szentély* s a nyugatiéhoz a torony csatlakozik. A

A dédai tiszteletes szives volt nekem három régi templomi edényt mutatni, mik 1620., 1634. és 1667. évekből származnak. A toronyban levő egyik harangon e felirást olvasám: „*Ez harangot csináltatta nem. Fuló János uram dédavai ecval ediütt Isten dicsőségére. Joannes Schmox Cracoviensis me fudit. A. D. 1678.* A másik harangot 1810-ben öntette a dédai ref. eklézsia.

(Nevezetes a dédai határ nyugati sikján egy hajdani, *Kirva* nevü földvárnak nyoma, mely tizenhárom öl terjü s hármas sánczczal körülvett dombon állt, s melyhez észak és dél felől a körötte elterjedt posványon át 3—400 lépésnyi hosszu palló vezetett, melynek a földbe vert czölöpjei maiglan is hosszu sorban meglátszanak. A várhelyen nagymennyiségü ujabbkoru téglák és kövek hevernek).

A mint jeles régiségbuvárunk, *Henszlmann Imre* egyik értekezésében előadja, a középkor azon kereskedelmi utat ismerte és használta, mely Magyarországon keresztülvezetve, összeköté Európa északi tartományait a Kelettel. Ezen ut majdnem egyirányu a tervezett oderbergi-kassai vasutvonallal. Ezen régi ut a Szepességről, Abauj, Zemplén, Ung, Bereg, és Szatmár megyéken kelt át Erdélyországba. Az ut, melyen ez történt, a kárpáti közép bércz tövén kelet felé *Munkácsig* haladott, honnan épszög alatt egyenesen dél felé sietett Beregnek és Beregszásznak, s innen Tisza-Ujlakig kanyarodva, ismét kelet felé haladott

Hirlapirodalmunk a 19-ik században.

Ötödik közlés.

(A forradalom után 1850—53.)

(Folytatás.)

Egyházi lapok:

„*Religio,* egyházi és irodalmi lap.“ *Danielik* János egri kanonok, ki 1849. jul 1-jén a lap tulajdonosa lőn, szerkesztősége s kiadása mellett a Religio némi fennakadás után 1850. ujévkor ujra megindult. Mint segédszerkesztő *Ráth József* működött e lapnál. A lap tartalmát illetőleg — a szerkesztő szavaiként — mint központi organum hasábjain majd minden honi egyházi irodalmi capacitások találkoztak; itt az egyházi vagy az egyházat és theologiát bármily szempontból érdeklő világirodalmi termékek becsük szerint bemutattatak; a bel- és külföldi egyházi élet minden tüneményei visszatükröztettek.— Egyes rovatai voltak: értekezések, levelezések, egyházi tudósitások, politikai szemle (ez később kimaradt), irodalom, vegyesek. Az egyházi élet mozzanatait mind a multra, mind a jelenre nézve, éber figyelemmel kiséré, s ha tekintetbe veszszük határozottan kijelölt szempontját, mondhatjuk, hogy (kivált könyvek ismertetésében) elég elfogulatlanul. Hasábjain több egyetemi hittudománykari tanár munkái, a szerkesztő becses irodalmi czikkei és Haas Károly érdekes történelmi ismertetései jelentek meg.

Közremüködtek e lapnál: Benőfi Soma, Csajághi Sándor, Feigel Pál, Grúsz Sándor, Györgyéni, Kádas Rudolf, Klezsó, Koller János, Kovács József, Kovách M. Antal, Kovács Pál, Köves János, Kronperger, Kubriczky András, Márki József, Paulovics Lázár, Szabóky Adolf, Szilassy János, Tölhi, Vezerle Gáspár és Zerich Tivadar.

Megjelent hetenkint háromszor kedden, csütörtökön és vasárnap egy-egy iven két hasábos nagy 4-rétben; nyomatott Pesten Lukács Lászlónál 1850. I. 1—76 sz. 632 lap, II. 1—78 szám 632 l., 1851. I. 1—74 sz. 622 lap *(1851. jun. végén* kormányilag betiltatván, 1852 végeig nem jelent meg), 1853-ban kiadta s nyomtatta Emich Gusztáv I. 1—76 sz. 608 lap. II. 1—75 sz. 604 lap; előfizetési dija félévre helyben 5 ft. postán 6 ft. p. p. 1850. oktoberben szétküldetett a pesti postán 850 példány.

„*Katholikus Néplap.*“ Megindult 1848. juliussal; kiadta a jó és olcsó könyvkiadótársulat Pesten. Szerkesztették: 1850. I. félévben *Majer István,* a 2-dik félév első kilencz számát *Szabó Imre,* a 10-ik számtól — 55-ig és 1851-től — 53 ig *Blümelhuber Ferencz,* papnöveldei tanulmányi igazgató.

A többek közt közremüködtek e lapnál: Beély Fidél, Benőfi Soma, Berecz Imre, Bodroghy J., Daniss, Éder Ferencz, Fábián Ambrus, Fekete János, Fekete Mátyás, Fellner Antal, Fogarassy Mihály, Fojtényi, Frecska Alajos, Garay Alaj., Huszár Kár., Jaczkó Károly, Jáky Ferencz, Kazmérfi Antal, Klezsó, Knauz Nándor, Lakatos Pál, Markus Henrik, Nyulassy Antal, Scharnbek János, Sujánszky Antal, Szalay Antal és Vezerle Gáspár.

Megjelent minden vasárnap egy iv két hasábos 4-rétben; nyomatott Emich és Eisenfelsnél, 1853. márcz. 23-tól Lukács Lászlónál, 1850. 1—52 sz. 316 l., 1851. 1—52 sz, 416 l., 1852. 1—52 sz. 420 l., 1853. 1—52 sz. 416 lap; előfizetési dija félévre helyben 1 ft., postán 1 ft. 20 kr. volt p. p. 1850. oktoberben szétküldetett a pesti postán egy-egy számából 2300 példány.

Szaklapok, melyek rendesen jelentek meg, következők voltak:

„*Gazdasági Lapok.*“ 1849 elejével *Korizmics* László mint *kiadótulajdonos és szerkesztő* inditá meg, kinek folytatólagos vezérlete mellett 1851 óta *Morócz* István szerkeszté. Feladatukat: a mezőgazdasági érdekeket képviselni, fejleszteni, s egyetemes közgazdasági viszonyaink taglalatára közlönyként szolgálni, — dicséretesen betölték. A Gazdasági Lapoknak nem volt ugyan ekkor azon politikai jelentőségük, melylyel egykor a „Magyar Gazda“ birt; de annyit elmondhatunk, hogy a gazdasági ügyeket derekasan képviselék, tudósitván a közönséget minden ujabb fölfedezés, találmány s gazdászati eljárásról és ezek hasznavehetőségéről, értekezvén a gazdasági teendőkről hazánkban, s ismertetvén a gazdasági szakba vágó munkákat.

Megjelent hetenkint egyszer másfél nagy 4-rétü iven, néha fametszetekkel ellátva; nyomtatta Lukács László. 1853 ban csinosabb alakban, nagyobb papiroson, kettő helyett három hasábot adtak; előfizetési dija félévre 5 ft. volt pp. — A gazdaközönség által tudományos és gyakorlati becsök miatt méltányos pártfogásban részesültek, az előfizetők száma 1849 ben 370, 1850: 430, 1851: 624, 1852: 778 és 1853 ban 862 volt.

„*Hetilap.* Gazdászati, műipari és kereskedelmi folyóirat.“ Megindult 1852. oktober 2-kán Tilsch János könyvárus kiadásában; *Berde Áron* tanár szerkesztette, a kolozsvári keresk. s iparkamra befolyása mellett. A kiadott programmhoz hiven tárgyaltattak az anyagi érdekeinkkel szoros kapcsolatban levő napi kérdések, s a mellett népszerüen, ugy hogy bármely néposztály haszonnal olvashatta. Egyik érdeme az, hogy több irónkat sikerült megszólalásra birni, kik évek óta hallgattak. 1853. márczius 5 től kezdve engedély folytán szélesebb kört nyert, s a kereskedelmi, műipari és gazdászati czikkeken kivül történeti és szépirodalmiakat is hozott s tárczája az erdélyi társasélet és művészet mozgalmait élénk figyelemmel kiséré. Ekkor változatosság, tartalom és érdekességben nagy előmenetelt tett, oly lappá alakult, melyet nemcsak férfiak, de nők is lapozhattak. Ezen folyamatban számtalan köz- és magán gazdászati czikkel találkozunk, a melyeken nemcsak terjedelmes szakismeretség, hanem kitisztult hazafi-érzelem is tükrözik. A szépirodalmi rovat kezelésénél mint főmunkatársak tevékeny részt vettek *Kőváry* László és *Dózsa* Dániel.

Ezen szép igyekezet daczára s jóllehet e lapnak már kezdetben 300 előfizetője volt, Erdélynek ekkoriban egyetlen magyar lapja csak tengődött.

Megjelent hetenkint egyszer szombaton, másfél iven 4-rétben. 1853. juniussal alakját a politikai lapok formájára magas ivre változtatá s hetenkint kétszer jelent meg egy-egy közép nagyságu folio iven szerdán és szombaton. Ekkor czimet is változtatott „*Hetilap* az iparvilág, tudomány, művészet és szépirodalom köréből.“ I. év 1852. okt.—decz. 1.—13. sz. 154 lap. 1853. jan.—jun. 1.—31. sz. 346 lap. 1853. jul.—decz. 32.—84. sz. 1212 lap. Nyomatott a r. kath. lyc. könyvnyomó intézete betüivel Kolozsvárott, félévi ára helyben 4 ft., vidéken 4 ft. 40 kr. volt pp.

„*Ifjuság Lapja.*“ *Gönczy* Pál szerkesztő és Müller Emil kiadó inditák meg 1853. november 1-jén Pesten. A lap czélja volt, mindkét nemen levő ifjuságnak hasznos időtöltést szerezni, egyszersmind komolyabb olvasmányokhoz fokozatosan s észrevétlenül vezérelni, s ennélfogva közölt: 1) Adatokat és ismertetéseket a tudományok köréből, nevezetesen a természettudományok kedveltetőbb részletei által. 2) Helyiratokat és utazási képeket. 3) A történelem s életirások köréből választott egyes képek és részletezett események, melyeknek tárgyai és szinezetei a gyenge ifjuságot érdeklik. 4) Fiatalkori jellemképeket, az erények vonzó és hibák ijesztő rajzait. 5) Beszélyeket és 6) Költeményeket, mindig a legszigorubb tekintettel az erkölcsiségre és a növendék ifjuság kedélyére. 7) Utasitásokat mulattató kézmivekre, milyenek a vastag papirból készitett munkák, könnyed esztergályozás, virágok ápolása kertben és ablakban, fanemesités, ártatlan természeti és vegytani mutatványok. 8) Példákban előterjesztett atyai és anyai intések. 9) Kezet ügyesitő, szemet és észt gyakorló játékok leirását. 10) Rejtvényeket az élet és tudomány köréből. Műmellékleteket hol játékszerül, hol leirások világositásaul, s majd végre az izlés nemesitéseül.

A derék szerkesztőn kivül többek közt Brassai és Lukács szakavatott müveikkel tüntek ki.

Megjelent hetenkint egyszer két iven kis 8-rétü csinos kiállitásban; nyomtatta Müller Emil; félévi ára helyben 4 ft. 30 kr., postán 5 ft. volt pp.

„*Debreczen-N.-Váradi Értesitő,*“ 1842 ben alapitva mint kereskedelmi hireket terjesztő lap *Balla* Károly szerkesztése alatt egyszer hetenkint 2 hasábos 4-rét féliven, megszakasztás nélkül megjelent; nyomatott a város könyvnyomdájában; félévi ára helyben 3 ft. 20 kr., vidéken 5 ft. volt pp.

„*Borsodi Értesitő.*“ Miskolczon *Balajthy* József szerkesztése alatt, 1852. ujévtől kezdve mint heti folyóirat jelent meg, mely leginkább Borsod s a vele határos megyék kereskedelmi érdekeit képviselé. Nem sokáig állhatott fenn, mert az akkori lapok nem tesznek felőle említést.

„*Aradi Hirdetmények*“ czimü hetilap jelent meg *Schwester* Ferencz kiadása, szerkesztése s nyomtatása alatt, három hasábos 4-rét fél iven 1852. juliustól; félévi ára helyben 1 ft. 26 kr., postán küldve 2 ft. volt pp.

Időszaki folyóiratok:

„*Magyar Emléklapok,*“ történeti és szépirodalmi közlöny az utolsó forradalom korából; jelesb iróink közremunkálásával szerkeszté *Szilágyi* Sándor, kiadta Landerer és Heckenast 1850. márcz. 8-tól—jul. 9-ig.

A szerkesztő igy szól előszavában az olvasóhoz: . . . . . „És nekünk, kik itt vagyunk, azon magasztos tartozás jutott, feledtetni e hazával a közelmultak miatti veszteséget, ujra fölépitni azt, mit irodalmunk terén a háboruk vihara lerombolt, — és ismét ápoló őrei lenni nemzeti létünk egyetlen palladiumának — édes hazai nyelvünknek. E hivatásnak nyitnak tért jelen füzetek a költészet és szépirodalom körében; — és ha öszpontositóiul szolgálhatnak azon szellemsugároknak, melyek ereje egy szebb jövő homályát eloszlatni képes: maradandó becset vivandottak ki. E füzetek egyik czélja, összefüző kapcsul szolgálni a közel mult napok gyászemléke és derült jövőnk reménye közt . . . .“

Szilágyi Sándor volt tehát a bátrabb kezdők egyike, ki a forradalom után kilépett az irodalom elhagyatott küzdfövenyére, s legnagyobb érdeme az, hogy az általa meginditott „Emléklapokban“ sikerült neki jobb tehetségü iróinkat felbátoritani, egyesiteni, s oly vállalatot létrehozni, mely irodalmunk bármely virágzó korszakának folyóirataival kiállhatta a versenyt. E folyóirat nem csupán azért volt érdekes; mert majdnem kizárólag a forradalomból meritett tárgyakat hozott, de azért is, mert a benne megjelent dolgozatoknak nagyobb része valódi belbecscsel birt, szóval azon időkben sok szivnek és elménck volt vigasza az „Emléklapok“ olvasása. Hiányzott azonban e vállalatban bizonyos öszpontositó szellem, egység, öszhangzás, mi az egésznek érdekes szint és maradandó becset adhatott volna. A szerkesztő szük kört szabott a dolgozatoknak, forradalmi tárgyakra szoritkozván. E téren kitünt Sajó (Jókai) érdekes rajzaival; kivüle közremüködtek: A . . . . (Arany), Berecz K., Bátor M., Bernát G., Cs. A. (Csengery Antal), Csomaközi (Keled), Dózsa D., Felsőbányai, Gyulai P., Ilma, Imrefi (Vahot Imre), Karádfy, Kelemér, Kopasz László, K . . . y L. (Kuthy Lajos), M. K.-t.-a (Madarassy Klotilda), Mentovich F., Obernyik. Orion, Pájer, Petőfi S., Ráthkay O., Ráthkay M., Szilágyi S., Sz. K. (Szász Károly), Temes, Tibor, Tóth Endre, Tóth K., T. (Tompa), Vándor (Szász Károly), Zalánczy és Zalár. A verses költemények csaknem mind dicsérettel emlitendők s a gyüjteménynek valódi gyöngyeit teszik, mind a bennök kifejezett hazafiui indulatnál, mind költői alaknál fogva.

A „Magyar Emléklapok II. folyamát Szilágyi Sándor maga adta ki, ennek első füzetét jul. elején a városi kapitányság lefoglalván, a többi füzetek meglevő példányai is Pesten a könyvárus boltokban összeszedettek s elkoboztattak. Ekkor Szilágyi Sándor vállalatának uj nevet adott s azt „*Magyar irók füzetei*“ czim alatt julius és aug. hónapokban folytatta, azonban három füzetnel több nem jelenhetett meg, mert a 4 dik füzet elkoboztatván, a vállalat végkép betiltatott. — A fennt emlitetteken kivül irtak bele: Anda, Kovács Ágoston, Kőváry, Lauka és Pum János. Ezen gyüjteményből nőtte ki magát a „*Pesti Röpivek*“ hetilap (lásd fentebb).

Megjelentek a „Magyar Emléklapok“ ót ives, időhöz nem kötött füzetekben nagy 8 rétben I. folyam 1—6 füzete 484 lap; nyomtatta Landerer és Heckenast; hat füzet előfizetési ára helyben 3 ft., postán 3 ft., 36 kr. volt p. p. A II. folyam első füzete 80 lap. — Nem ily diszes kiállitással jelent meg Kozma Vazul nyomdájában „A Magyar irók füzetei.“ — „Magyar irók Albuma“ külön czimmel is megjelent később s 2 ftért árultatott 1—3. füzet 240 lap. (Folyt. követk.)

Szinnyei József.

Istenitéletek.

I.

A közéletben és irodalomban gyakran történik emlités a hajdan használatban volt istenitéletekről. A középkorban divatozott ez intézménynyel kissé részletesebben akarjuk megismertetni olvasóinkat.

Az istenitéletek (ordalia) a müvelődés-, vallás- és jogtörténetben nagyon fontos és érdekes tárgyát képezik a vizsgálódásnak; s épen ezért nem hiányzottak tudósok, kik az ezekre vonatkozó kutatásoknak szentelték tanulmányozásukat. Nekünk nem lehet föladatunk e kutatásokat nyomról nyomra követni; hanem csak azon eredményből, melyre azok jutottak, adjuk a közérdekü részleteket.

Előbb azonban két helytelen itéletet kell az igazság szövétnekével megvilágitanunk. Egyik, hogy az istenitéletek a középkor szüleménye; másik, hogy ez intézmény az egyházból fejlődött ki.

Az *elsőre* nézve meg kell engednünk, hogy a középkori gondolkodásmód s általában a müveltség akkori állapota kedveztek ugyan ez intézménynek; de mint látni fogjuk, az sokkal korábbi eredetü. Legfölebb a név, s némi tekintetben az alkalmazás volt uj; de nem a dolog maga, mely már a keresztyénség előtti korban is, és pedig különféle vallásu népeknél létezett. A *szent sors* (sortitio sacra) meg volt a pogány népeknél is, a zsidóknál is, valamint, hogy azt az apostolok is használták, midőn Judás helyébe a kijelölt férfiak közül Mátyást sors utján választák meg apostolnak.

Ez észrevétel a *másik* hibás véleményt is eloszlatja. Mert ha az istenitélet már a keresztyénség kora előtt is létezett, az egyház föl nem találhatta. De hogy az neki, legalább kezdetben nem is kedvezett, arról tanuskodik azon körülmény, hogy a pápák egész a XIII. századig az istenitéleteket kárhoztatták és *tiltották*. Más részről azonban tagadhatatlan, hogy az istenitéletek iránti hit e tilalom daczára is a népek rokonszenvével találkozott, és gyakran az egyházban buzgó oltalmazóra talált. Ezért mondja *Gieselev* egyháztörténetében: „A IX. század közepétől fogva kezdték a papok, engedve a kor nyerseségének, a német törvénykezésben oly régi, mint fontos ordalét, melyet addig csak elnéztek, sőt részben kárhoztattak, saját felügyeletök alá venni, és annak szelid kezelése által bizonyosan a babonának nem egy áldozatát megmentették.“ A XII. és XIII. században a papság az istenitéleteket jelenléte által ünnepélyesebbekké iparkodott tenni. De még akkor is a pápák közt csupán egy akadt (II. Jenő), ki az ordaliákat megengedte, mig mások nyilvánosan is kifejezték ellenök ellenszenvöket, noha egyes esetekben nem látszottak rólok tudomást venni. *Grimm*, ki e tárgygyal hasonlóképen nagy szorgalommal foglalatoskodott, ekkép nyilatkozik: „Az istenitéletek pogány eredetüek és a legrégibb ó-kor szüleményei. De a nép hitében oly mély gyökeret vertek, hogy azt a keresztyénység és későbbi törvényhozás belőle csak lassankint irthatá ki, elejénte azonban, és pedig sokáig kénytelen volt egyházi szertartások által is szentesiteni.

E próbák oly közel feküsznek az ó-kor gyermeki nyerseségéhez, hogy csodálkoznunk kellene, ha nyomukra müveletlenebb népeknél is nem akadnánk. A *szlávok* ismerték a tüz- és vizpróbát.

Vas. Ujs. 1866

város vad sziklatömegek és sötét hegyek közé ékelt mélyedésben fekszik. A balról feltolakodó sziklatömbön állanak a tornyokkal ellátott várfalak. A jobb oldalon emelkedő szikla tetején egy tornyot látunk, s a szikla gerinczén lefelé vonuló kőfal egy mélyebben álló másik toronyhoz kapcsolódik. Lent a Djettina-hegyi patak gyors hullámai zugnak.

Uzsicza fő összeköttetési pontot képez Szerbia és Bosznia között s különösen Szerajewo várossal áll szoros közlekedésben, minélfogva sok szerb kereskedő s nehány német iparos is lakik itt. Lakosainak száma azelőtt 6000-re ment, de most, miután a törökök kivonulásával a török városrész elhagyottan áll, 4000 lakosnál többet nem számlál.

A szerb függetlenségi harcz idejében Uzsicza is szerepelt, s a várat sokáig hiában ostromolták a szerbek. De a hosszu ostromot a már éhséggel gyötört török várőrség ki nem állhatta, s miután a tűz is pusztitott a vár lakrészeiben, végre megadta magát.

Második képünk egy szertartást ábrázol, mely még a korlátlan török uralom idejében divatozott a szerb városokban, s napjainkban már elenyeszett.

Midőn ugyanis a törököknek, a régibb törvények alapján, még szabad volt a szerb városok bármelyikében lakni, az ő jogügyeik, törvénykezésük elintézésére minden városban egy *musszelimet* (birót) tartottak, ki azonban a szerbek jogügyeibe nem avatkozhatott.

Midőn 1817-ben a drinápolyi békekötés folytán a törökök az egyes szerb városokból kiköltöztek (ezóta a török szultán csak nehány erősségben tarthat némi őrséget), ezen *musszelimek* hivatala is megszünt.

Képünk azon jelenetet ábrázolja, midőn egy ily török biró Uzsicza nyilvános terén egy rab fölött, szokott ázsiai kényelemmel, igazságszolgáltatási tisztjét gyakorolta.

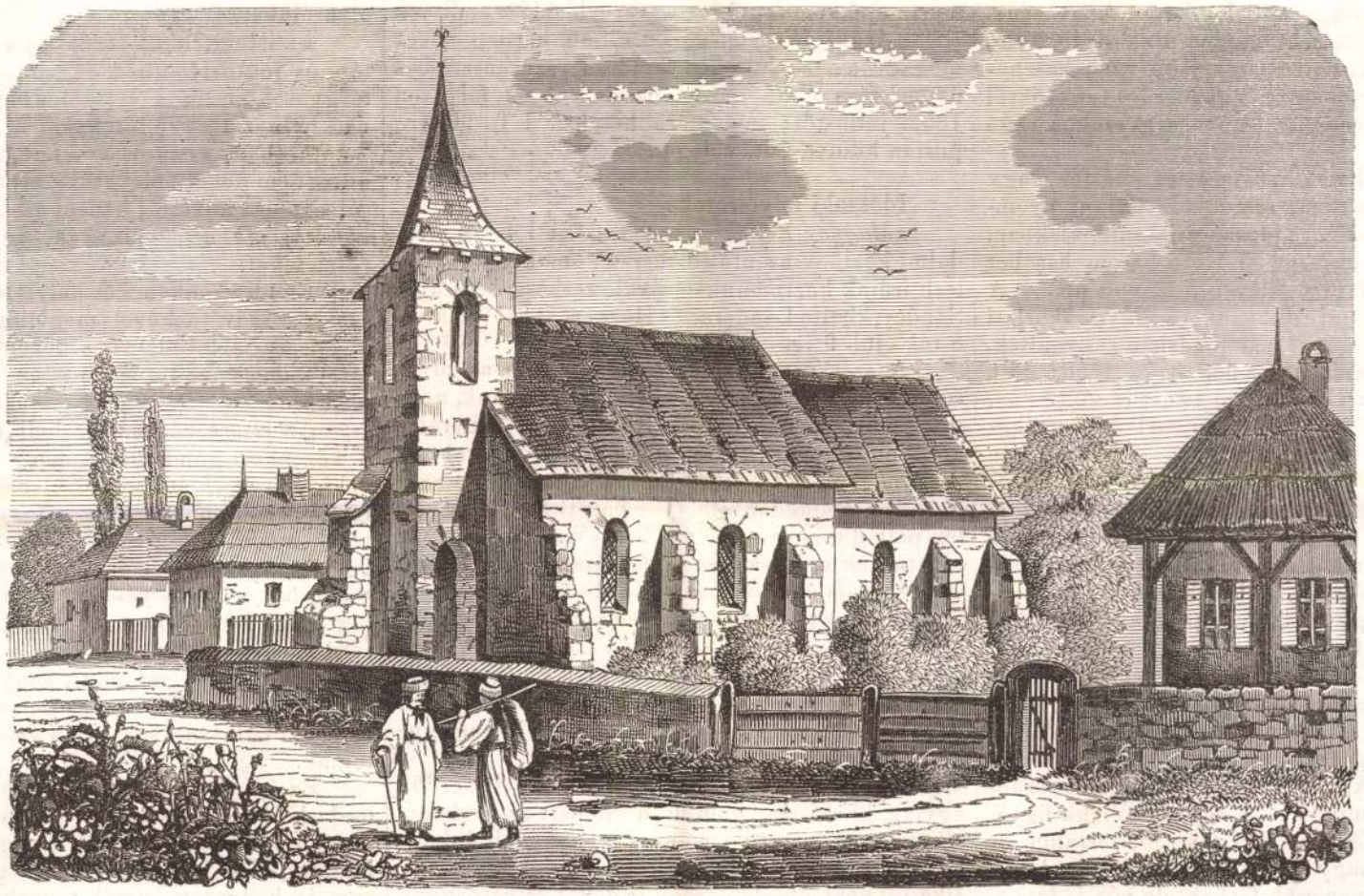

Dédai ref. templom (Beregmegyében). — *Myskovszky V.* rajza.

A dédai ref. templom.

(Beregmegyében).

A Galicziával határos *Beregmegye,* Munkácstól kezdve le dél és nyugat felé, merő sikság, mely a Tiszántulra is átterjedvén, egész a Dunáig nyulik le. A megye déli szélén, a Szatmármegyével összeérő határnál, Vásáros-Namény közelében kezdődik a homokos vidék, mely küszöbét képezi a nagykiterjedésü, termékeny *Nyirnek.*

A Namény és Beregszász közötti térségen, nem messze ez utóbbi várostól, fekszik *Déda* nevü helység, melynek szorgalmas, tiszta magyar ajku, magyar jellemü és becsületességü lakosai közül 600 a ref., 160 a gör. e. és 30 a római katholikus. A mult évben összesitett helység határa a legjobb minőségü; megterem minden gabona-nemet bőven, s szőlőhegye jó, kellemes, szivvidámitó italt nyujt. Határában timsógyár is létezik, mely egykor a szerencsétlen báró Perényi Zsigmond birtokához tartozott.

A reformatusok anyatemplomát a mellékelt képen mutatjuk be, mely méltó is erre, mert az e környéken levő több hozzá hasonló régi templom egyik kiváló példányát képviseli.

E kőből és téglából épitett templom egy, fekirányos famennyezettel ellátott *hajóból* áll, melynek keleti oldalához a hajónál jóval alacsonyabb *szentély* s a nyugatiéhoz a torony csatlakozik. A szentély keleti bezárásával hajdan a templom egyetlen oltárát vette körül s e zárás a nyolczszög három oldalából áll, mely sarkain kifelé szökő támokkal van erősitve. Ezen, az ugynevezett *magyar falusi csúcs-ives templomok alakjára* épitett régi egyházban, mely a XV. század szülötte, csak a szentélyzárás délkeleti és keleti, valamint a hajó déli oldalán vannak keskeny (alig jó arasznyi széles) ablaknyilások. A szentélyt a hajótól diadaliv választja el, mely egyszerü, erős heveder-ivet képez.

A hajó nyugati homlokzatának közepén áll a téglából épitett, 9° magas torony, mely négyszögalakban emelkedik és csonka tetején sátorfedélt visel. E torony ujabbkorú épitmény s az alatta két oldalról nyiló bejáratnál szembetünik a régi templom egykori egyszerü homlokzata alján a diszes főajtó.

E templomot egykor a római katholikusok épitették, később a reformatió kezdetén a lutheránusok s ezektől a kálvinisták birtokába ment át, kik azt maiglan is használják, kiküszöbölvén abból mindazt, a mi az eredeti birtokosokra emlékeztetne: most az egykori oltár helyén áll az asztal; a szentélyben szék, a régi falképek bemeszeltettek, ugy hogy ottlétemkor a vakolatot itt-ott a magas falakról levakarván, a mészréteg alatt falfestvényekre akadtam, különösen a hajó északi és nyugati oldalain. A ledöntött sekrestyének is csak kivülről látszik némi nyoma.

A dédai tiszteletes szives volt nekem három régi templomi edényt mutatni, mik 1620., 1634. és 1667. évekből származnak. A toronyban levő egyik harangon e felirást olvasám: „*Ez harangot csináltatta nem. Fuló János uram dédavai ecval ediütt Isten dicsőségére. Joannes Schmox Cracoviensis me fudit. A. D. 1678.* A másik harangot 1810-ben öntette a dédai ref. eklézsia.

(Nevezetes a dédai határ nyugati sikján egy hajdani, *Kirva* nevü földvárnak nyoma, mely tizenhárom öl terjü s hármas sánczczal körülvett dombon állt, s melyhez észak és dél felől a körötte elterjedt posványon át 3—400 lépésnyi hosszu palló vezetett, melynek a földbe vert czölöpjei maiglan is hosszu sorban meglátszanak. A várhelyen nagymennyiségü ujabbkoru téglák és kövek hevernek).

A mint jeles régiségbuvárunk, *Henszlmann Imre* egyik értekezésében előadja, a középkor azon kereskedelmi utat ismerte és használta, mely Magyarországon keresztülvezetve, összeköté Európa északi tartományait a Kelettel. Ezen ut majdnem egyirányu a tervezett oderbergi-kassai vasutvonallal. Ezen régi ut a Szepességről, Abauj, Zemplén, Ung, Bereg, és Szatmár megyéken kelt át Erdélyországba. Az ut, melyen ez történt, a kárpáti közép bércz tövén kelet felé *Munkácsig* haladott, honnan épszög alatt egyenesen dél felé sietett Beregnek és Beregszásznak, s innen Tisza-Ujlakig kanyarodva, ismét kelet felé haladott Nagy-Szőllősig Ugocsamegyében. Innen keleti és déli ágra oszlott. Az előbbi érintette *Máramaros* öt korona-városát: Husztot, Visket, Técsőt, Hosszumezőt és Szigetet, innen kanyarodott Nagy-Bányára; az ut déli ága Királyházán, Feketeardón, Nevetlenfalun, Aklin, Halmin, Egrin és Batizon keresztül érte el Szatmár-Németit, s innen elébb észak, utóbb kelet felé fordulván, Sárköz-Ujlakon, Sárközön, Aranyosmegyesen, Apán, Szinyér-Várallyán és Misztótfalun át egyesült a második csomóponton Nagy-Bányán a keleti uttal, hogy mindketteje együtt Erdélybe kelhessen át . . . Innen erednek e vidéken a középkor annyi templomai. *Lehoczky Tivadar.*

Hirlapirodalmunk a 19-ik században.

Ötödik közlés.

(A forradalom után 1850—53.)

(Folytatás.)

Egyházi lapok:

„*Religio*, egyházi és irodalmi lap.“ *Danielik* János egri kanonok, ki 1849. jul 1-jén a lap tulajdonosa lőn, szerkesztősége s kiadása mellett a Religio némi fennakadás után 1850. ujévkor ujra megindult. Mint segédszerkesztő *Ráth József* működött e lapnál. A lap tartalmát illetőleg — a szerkesztő szavaiként — mint központi organum hasábjain majd minden honi egyházi irodalmi capacitások találkoztak; itt az egyházi vagy az egyházat és theologiát bármily szempontból érdeklő világirodalmi termékek becsük szerint bemutattatak; a bel- és külföldi egyházi élet minden tüneményei visszatükröztettek. — Egyes rovatai voltak: értekezések, levelezések, egyházi tudósitások, politikai szemle (ez később kimaradt), irodalom, vegyesek. Az egyházi élet mozzanatait mind a multra, mind a jelenre nézve, éber figyelemmel kiséré, s ha tekintetbe veszszük határozottan kijelölt szempontját, mondhatjuk, hogy (kivált könyvek ismertetésében) elég elfogulatlanul. Hasábjain több egyetemi hittudománykari tanár munkái, a szerkesztő becses irodalmi czikkei és Haas Károly érdekes történelmi ismertetései jelentek meg.

Közremüködtek e lapnál: Benőfi Soma, Csajághi Sándor, Feigel Pál, Grúsz Sándor, Györgyéni, Kádas Rudolf, Klezsó, Koller János, Kovács József, Kovách M. Antal, Kovács Pál, Köves János, Kronperger, Kubriczky András, Márki József, Paulovics Lázár, Szabóky Adolf, Szilassy János, Tölhi, Vezerle Gáspár és Zerich Tivadar.

Megjelent hetenkint háromszor kedden, csütörtökön és vasárnap egy-egy iven két hasábos nagy 4-rétben; nyomatott Pesten Lukács László nál 1850. I. 1—76 sz. 632 lap, II. 1—78 szám 632 l., 1851. I. 1—74 sz. 622 lap *(1851. jun. végén* kormányilag betiltatván, 1852 végeig nem jelent meg), 1853-ban kiadta s nyomtatta Emich Gusztáv I. 1—76 sz. 608 lap. II. 1—75 sz. 604 lap; előfizetési dija félévre helyben 5 ft. postán 6 ft. p. p. 1850. oktoberben szétküldetett a pesti postán 850 példány.

„*Katholikus Néplap.*“ Megindult 1848. juliussal; kiadta a jó és olcsó könyvkiadótársulat Pesten. Szerkesztették: 1850. I. félévben *Majer István*, a 2-dik félév első kilencz számát *Szabó Imre*, a 10-ik számtól — 55-ig és 1851-től — 53 ig *Blümelhuber Ferencz*, papnöveldei tanulmányi igazgató.

A többek közt közremüködtek e lapnál: Beély Fidél, Benőfi Soma, Berecz Imre, Bodroghy J., Daniss, Éder Ferencz, Fábián Ambrus, Fekete János, Fekete Mátyás, Fellner Antal, Fogarassy Mihály, Fojtényi, Frecska Alajos, Garay Alaj., Huszár Kár., Jaczkó Károly, Jáky Ferencz, Kazmérfi Antal, Klezsó, Knauz Nándor, Lakatos Pál, Markus Henrik, Nyulassy Antal, Scharnbek János, Sujánszky Antal, Szalay Antal és Vezerle Gáspár.

Megjelent minden vasárnap egy iv két hasábos 4-rétben; nyomatott Emich és Eisenfelsnél, 1853. márcz. 23-tól Lukács Lászlónál, 1850. 1—52 sz. 316 l., 1851. 1—52 sz, 416 l., 1852. 1—52 sz. 420 l., 1853. 1—52 sz. 416 lap; előfizetési dija félévre helyben 1 ft., postán 1 ft. 20 kr. volt p. p. 1850. oktoberben szétküldetett a pesti postán egy-egy számából 2300 példány.

Szaklapok, melyek rendesen jelentek meg, következők voltak:

„*Gazdasági Lapok.*“ 1849 elejével *Korizmics* László mint *kiadótulajdonos és szerkesztö* inditá meg, kinek folytatólagos vezérlete mellett 1851 óta *Morócz* István szerkeszté. Feladatukat: a mezőgazdasági érdekeket képviselni, fejleszteni, s egyetemes közgazdasági viszonyaink taglalatára közlönyként szolgálni, — dicséretesen betölték. A Gazdasági Lapoknak nem volt ugyan ekkor azon politikai jelentőségük, melylyel egykor a „Magyar Gazda“ birt; de annyit elmondhatunk, hogy a gazdasági ügyeket derekasan képviselék, tudósitván a közönséget minden ujabb fölfedezés, találmány s gazdászati eljárásról és ezek hasznavehetőségéről, értekezvén a gazdasági teendőkről hazánkban, s ismertetvén a gazdasági szakba vágó munkákat.

Megjelent hetenkint egyszer másfél nagy 4-rétü iven, néha fametszetekkel ellátva; nyomtatta Lukács László. 1853 ban csinosabb alakban, nagyobb papiroson, kettő helyett három hasábot adtak; előfizetési dija félévre 5 ft. volt pp. — A gazdaközönség által tudományos és gyakorlati becsök miatt méltányos pártfogásban részesültek, az előfizetők száma 1849 ben 370, 1850: 430, 1851: 624, 1852: 778 és 1853 ban 862 volt.

„*Hetilap.* Gazdászati, műipari és kereskedelmi folyóirat.“ Megindult 1852. oktober 2-kán Tilsch János könyvárus kiadásában; *Berde Áron* tanár szerkesztette, a kolozsvári keresk. s iparkamra befolyása mellett. A kiadott programmhoz hiven tárgyaltattak az anyagi érdekeinkkel szoros kapcsolatban levő napi kérdések, s a mellett népszerüen, ugy hogy bármely néposztály haszonnal olvashatta. Egyik érdeme az, hogy több irónkat sikerült megszólalásra birni, kik évek óta hallgattak. 1853. márczius 5 től kezdve engedély folytán szélesebb kört nyert, s a kereskedelmi, műipari és gazdászati czikkeken kivül történeti és szépirodalmiakat is hozott s tárczája az erdélyi társasélet és művészet mozgalmait élénk figyelemmel kiséré. Ekkor változatosság, tartalom és érdekességben nagy előmenetelt tett, oly lappá alakult, melyet nemcsak férfiak, de nők is lapozhattak. Ezen folyamatban számtalan köz- és magán gazdászati czikkel találkozunk, a melyeken nemcsak terjedelmes szakismeretség, hanem kitisztult hazafi-érzelem is tükrözik. A szépirodalmi rovat kezelésénél mint főmunkatársak tevékeny részt vettek *Kőváry* László és *Dózsa* Dániel.

Ezen szép igyekezet daczára s jóllehet e lapnak már kezdetben 300 előfizetője volt, Erdélynek ekkoriban egyetlen magyar lapja csak tengődött.

Megjelent hetenkint egyszer szombaton, másfél iven 4-rétben. 1853. juniussal alakját a politikai lapok formájára magas ivre változtatá s hetenkint kétszer jelent meg egy-egy közép nagyságu folio iven szerdán és szombaton. Ekkor czimet is változtatott „*Hetilap* az iparvilág, tudomány, művészet és szépirodalom köréből.“ I. év 1852. okt.—decz. 1.—13. sz. 154 lap. 1853. jan.—jun. 1.—31. sz. 346 lap. 1853. jul.—decz. 32.—84. sz. 1212 lap. Nyomatott a r. kath. lyc. könyvnyomó intézete betüivel Kolozsvárott, félévi ára helyben 4 ft., vidéken 4 ft. 40 kr. volt pp.

„*Ifjuság Lapja.*“ *Gönczy* Pál szerkesztő és Müller Emil kiadó inditák meg 1853. november 1-jén Pesten. A lap czélja volt, mindkét nemen levő ifjuságnak hasznos időtöltést szerezni, egyszersmind komolyabb olvasmányokhoz fokozatosan s észrevétlenül vezérelni, s ennélfogva közölt: 1) Adatokat és ismertetéseket a tudományok köréből, nevezetesen a természettudományok kedveltetőbb részletei által. 2) Helyiratokat és utazási képeket. 3) A történelem s életirások köréből választott egyes képek és részletezett esemé-nyeket, melyeknek tárgyai és szinezetei a gyenge ifjuságot érdeklik. 4) Fiatalkori jellemképeket, az erények vonzó és hibák ijesztő rajzait. 5) Beszélyeket és 6) Költeményeket, mindig a legszigorubb tekintettel az erkölcsiségre és a növendék ifjuság kedélyére. 7) Utasitásokat mulattató kézmivekre, milyenek a vastag papirból készitett munkák, könnyed esztergályozás, virágok ápolása kertben és ablakban, fanemesités, ártatlan természeti és vegytani mutatványok. 8) Példákban előterjesztett atyai és anyai intések. 9) Kezet ügyesitő, szemet és észt gyakorló játékok leirását. 10) Rejtvényeket az élet és tudomány köréből. Műmellékleteket hol játékszerül, hol leirások világositásaul, s majd végre az izlés nemesitéseül.

A derék szerkesztőn kivül többek közt Brassai és Lukács szakavatott müveikkel tüntek ki.

Megjelent hetenkint egyszer két iven kis 8-rétü csinos kiállitásban; nyomtatta Müller Emil; félévi ára helyben 4 ft. 30 kr., postán 5 ft. volt pp.

„*Debreczen-N.-Váradi Értesitö,*“ 1842 ben alapitva mint kereskedelmi hireket terjesztő lap *Balla* Károly szerkesztése alatt egyszer hetenkint 2 hasábos 4-rét féliven, megszakasztás nélkül megjelent; nyomatott a város könyvnyomdájában; félévi ára helyben 3 ft. 20 kr., vidéken 5 ft. volt pp.

„*Borsodi Értesitö.*“ Miskolczon *Balajthy* József szerkesztése alatt, 1852. ujévtől kezdve mint heti folyóirat jelent meg, mely leginkább Borsod s a vele határos megyék kereskedelmi érdekeit képviselé. Nem sokáig állhatott fenn, mert az akkori lapok nem tesznek felőle emlitést.

„*Aradi Hirdetmények*“ czimü hetilap jelent meg *Schwester* Ferencz kiadása, szerkesztése s nyomtatása alatt, három hasábos 4-rét fél iven 1852. juliustól; félévi ára helyben 1 ft. 26 kr., postán küldve 2 ft. volt pp.

Időszaki folyóiratok:

„*Magyar Emléklapok,*“ történeti és szépirodalmi közlöny az utolsó forradalom korából; jelesb iróink közremunkálásával szerkeszté *Szilágyi* Sándor, kiadta Landerer és Heckenast 1850. márcz. 8-tól—jul. 9 ig.

A szerkesztő igy szól előszavában az olvasóhoz: . . . . . „És nekünk, kik itt vagyunk, azon magasztos tartozás jutott, feledtetni e hazával a közelmultak miatti veszteséget, ujra fölépitni azt, mit irodalmunk terén a háboruk vihara lerombolt, — és ismét ápoló őrei lenni nemzeti létünk egyetlen palladiumának — édes hazai nyelvünknek. E hivatásnak nyitnak tért jelen füzetek a költészet és szépirodalom körében; — és ha öszpontositóiul szolgálhatnak azon szellemsugároknak, melyek ereje egy szebb jövő homályát eloszlatni képes: maradandó becset vivandottak ki. E füzetek egyik czélja, összefüző kapcsul szolgálni a közel mult napok gyászemléke és derült jövőnk reménye közt . . . .“

Szilágyi Sándor volt tehát a bátrabb kezdők egyike, ki a forradalom után kilépett az irodalom elhagyatott küzdfövenyére, s legnagyobb érdeme az, hogy az általa meginditott „Emléklapokban“ sikerült neki jobb tehetségü iróinkat felbátoritani, egyesiteni, s oly vállalatot létrehozni, mely irodalmunk bármely virágzó korszakának folyóirataival kiállhatta a versenyt. E folyóirat nem csupán azért volt érdekes; mert majdnem kizárólag a forradalomból meritett tárgyakat hozott, de azért is, mert a benne megjelent dolgozatoknak nagyobb része valódi belbecscsel birt, szóval azon időkben sok szivnek és elménck volt vigasza az „Emléklapok“ olvasása. Hiányzott azonban e vállalatban bizonyos öszpontositó szellem, egység, öszhangzás, mi az egésznek érdekes szint és maradandó becset adhatott volna. A szerkesztő szük kört szabott a dolgozatoknak, forradalmi tárgyakra szoritkozván. E téren kitünt Sajó (Jókai) érdekes rajzaival; kivüle közremüködtek: A . . . . (Arany), Berecz K., Bátor M., Bernát G., Cs. A. (Csengery Antal), Csomaközi (Keled), Dózsa D., Felsőbányai, Gyulai P., Ilma, Imrefi (Vahot Imre), Karádfy, Kelemér, Kopasz László, K . . . y L. (Kuthy Lajos), M. K.-t.-a (Madarassy Klotilda), Mentovich F., Obernyik. Orion, Pájer, Petőfi S., Ráthkay O., Ráthkay M., Szilágyi S., Sz. K. (Szász Károly), Temes, Tibor, Tóth Endre, Tóth K., T. (Tompa), Vándor (Szász Károly), Zalánczy és Zalár. A verses költemények csaknem mind dicsérettel emlitendők s a gyüjteménynek valódi gyöngyeit teszik, mind a bennök kifejezett hazafiui indulatnál, mind költői alaknál fogva.

A „Magyar Emléklapok II. folyamát Szilágyi Sándor maga adta ki, ennek első füzetét jul. elején a városi kapitányság lefoglalván, a többi füzetek meglevő példányai is Pesten a könyvárus boltokban összeszedettek s elkoboztattak. Ekkor Szilágyi Sándor vállalatának uj nevet adott s azt „*Magyar irók füzetei*“ czim alatt julius és aug. hónapokban folytatta, azonban három füzetnél több nem jelenhetett meg, mert a 4 dik füzet elkoboztatván, a vállalat végkép betiltatott. — A fennt emlitetteken kivül irtak bele: Anda, Kovács Ágoston, Kőváry, Lauka és Pum János. Ezen gyüjteményből nőtte ki magát a „*Pesti Röpivek*“ hetilap (lásd fentebb).

Megjelentek a „Magyar Emléklapok“ öt ives, időhöz nem kötött füzetekben nagy 8 rétben I. folyam 1—6 füzete 484 lap; nyomtatta Landerer és Heckenast; hat füzet előfizetési ára helyben 3 ft., postán 3 ft., 36 kr. volt p. p. A II. folyam első füzete 80 lap. — Nem ily diszes kiállitással jelent meg Kozma Vazul nyomdájában „A Magyar irók füzetei.“ — „Magyar irók Albuma“ külön czimmel is megjelent később s 2 ftért árultatott 1—3. füzet 240 lap. (Folyt. követk.)

Szinnyei József.

Istenitéletek.

I.

A közéletben és irodalomban gyakran történik emlités a hajdan használatban volt istenitéletekről. A középkorban divatozott ez intézménynyel kissé részletesebben akarjuk megismertetni olvasóinkat.

Az istenitéletek (ordalia) a müvelődés-, vallás- és jogtörténetben nagyon fontos és érdekes tárgyát képezik a vizsgálódásnak; s épen ezért nem hiányzottak tudósok, kik az ezekre vonatkozó kutatásoknak szentelték tanulmányozásukat. Nekünk nem lehet föladatunk e kutatásokat nyomról nyomra követni; hanem csak azon eredményből, melyre azok jutottak, adjuk a közérdekü részleteket.

Előbb azonban két helytelen itéletet kell az igazság szövétnekével megvilágitanunk. Egyik, hogy az istenitéletek a középkor szüleménye; másik, hogy ez intézmény az egyházból fejlődött ki.

Az *elsőre* nézve meg kell engednünk, hogy a középkori gondolkodásmód s általában a müveltség akkori állapota kedveztek ugyan ez intézménynek; de mint látni fogjuk, az sokkal korábbi eredetü. Legfölebb a név, s némi tekintetben az alkalmazás volt uj; de nem a dolog maga, mely már a keresztyénség előtti korban is, és pedig különféle vallásu népeknél létezett. A *szent sors* (sortitio sacra) meg volt a pogány népeknél is, a zsidóknál is, valamint, hogy azt az apostolok is használták, midőn Judás helyébe a kijelölt férfiak közül Mátyást sors utján választák meg apostolnak.

Ez észrevétel a *másik* hibás véleményt is eloszlatja. Mert ha az istenitélet már a keresztyénség kora előtt is létezett, az egyház föl nem találhatta. De hogy az neki, legalább kezdetben nem is kedvezett, arról tanuskodik azon körülmény, hogy a pápák egész a XIII. századig az istenitéleteket kárhoztatták és *tiltották*. Más részről azonban tagadhatatlan, hogy az istenitéletek iránti hit e tilalom daczára is a népek rokonszenvével találkozott, és gyakran az egyházban buzgó oltalmazóra talált. Ezért mondja *Gieselev* egyháztörténetében: „A IX. század közepétől fogva kezdték a papok, engedve a kor nyerseségének, a német törvénykezésben oly régi, mint fontos ordalét, melyet addig csak elnéztek, sőt részben kárhoztattak, saját felügyeletök alá venni, és annak szelid kezelése által bizonyosan a babonának nem egy áldozatát megmentették.“ A XII. és XIII. században a papság az istenitéleteket jelenléte által ünnepélyesebbekké iparkodott tenni. De még akkor is a pápák közt csupán egy akadt (II. Jenő), ki az ordaliákat megengedte, mig mások nyilvánosan is kifejezték ellenök ellenszenvöket, noha egyes esetekben nem látszottak rólok tudomást venni. *Grimm*, ki e tárgygyal hasonlóképen nagy szorgalommal foglalatoskodott, ekkép nyilatkozik: „Az istenitéletek pogány eredetüek és a legrégibb ó-kor szüleményei. De a nép hitében oly mély gyökeret vertek, hogy azt a keresztyénység és későbbi törvényhozás belőle csak lassankint irthatá ki, elejénte azonban, és pedig sokáig kénytelen volt egyházi szertartások által is szentesiteni.

E próbák oly közel feküsznek az ó-kor gyermeki nyerseségéhez, hogy csodálkoznunk kellene, ha nyomukra müveletlenebb népeknél is nem akadnánk. A *szlávok* ismerték a tüz- és vizpróbát.

Dédai templom

DÉDA (Bereg)

Templom

Kéné VI 1866, 561 l.

Lajtó grafika

De de Ernő:
Boccaccio 70
c. filmhez

1963.

Prospektus

De de Gruö:
Wheggentö, Trans-
elektro.

1963 -

Plakát

Dede Ernő:
Boccaccio 70, Film,
59 x 84

1963

M. H. Hrch.

Plakát

Dede Ernő: Május 1.
(19 x 84)

1963. M. H. Hrch.

Illustráció

De de Esnö:
Boccaccio 70
c. filmhez.

1963.

hány papirba van csomagolva. Még egy. De ez az utolsó...

Jézus Máriám! De gyönyörű, én ennél soha szebbet nem láttam. De hiszen ez egy vagyonba kerülhetett. De hát hol vetted? Drágám, mondd, hol vetted és mennyit adtál érte? A szalónba fogom tenni a konzolra, — nem, a vitrinbe. Nem, oda még sem való, nagy, — vagy inkább kicsi. Talán az ebédlőbe a feiler tetejére. Mégsem. Onnan leverik. Biztos, hogy az a trampli Julcsa leveri a portvissal. Hát hová tegyem? A hálószobába? Ott nincsen helye — és nincs is semmi értelme. Hát mi is akar ez lenni tulajdonképpen? Én mentől tovább nézem, — annál kevésbbé értem. Van ennek valami célja? Lehet ezt használni? El lehet ezt helyezni? Ha a világosság felé tartom, — látszik rajta — hogy nem is olyan finom. Drágám, téged becsaptak. Hidd el nekem te szerencsétlen, mit vettél meg? ha tudnád, — hát sírnál velem együtt. Mert ha már én nem tudok valaminek örülni, akkor baj van, — mert én mindennel boldog lettem volna, — amit nekem megvettél volna — csak éppen ezt az utálatos tárgyat nem bírom nézni. Mert ha látom, rosszúl leszek. Tedd el, — vidd el, — pakkold be. Hát ezért születtem? — Hát ezért volt nekem érdemes a világra jönni? Ezért vagyok én tíz éve a te hűséges feleséged? aki a harisnyáidat stoppolja és a manzsetta-gombokat rendben tartja? Hát ezt érdemeltem és tőled?

Menj a szemem elől kérlek, — nem bírlak látni — és cseréld ki — míg nem késő — — — ezt az ordenáré olcsó ringyrongyot...

Bér Böske

A vaspénz

Az állam a vashoz nyúlt, hogy pótolja vele a nemes ércekből vert pénzdarabok hiányát. Egyelőre csak a vas húszfilléresek érkeztek meg, hogy átvegyék szerepüket a hétköznapi forgalomban s könnyítsenek a háziasszonyok váltópénz-gondjain, amiből nem éppen jelentéktelen problémák, offenziv szellemű összeütközések származtak a vásárcsarnokban, a boltokban, villamoson. Komoly és szavahihető urak azonban azzal kecsegtetnek bennünket, hogy a húszfilléreseket követni fogják kisebb pénzegységek, sőt esetleg koronákat is verni fognak ebből az ősi anyagból.

A vas húszfilléres nekünk háborús szükségpénz: a ma fönnálló valuta alapján névértéke nagyobb, mint anyagértéke. A földnek vannak azonban pontjai, ahol a vaspénz tradiciója megszakítás nélkül fönnmaradt, ahol ez — akárcsak nálunk az arany, — arisztokrata pénznem. A szerecsenek közt például annál gazdagabb valaki, minél több a vaspénze. Legnagyobb kelete a vaspénznek mindig Közép- és Délafrikában volt s van ma is. Az oka ennek egyrészt, hogy réz ott nincs, s összefügg azzal is, hogy a kovácsmesterség Afrika e vidékein már évezredek előtt igen jelentős, mondhatni legjobban fejlett ipar volt. Alig van afrikai néptörzs, amelynél vaspénzt ne lehetne találni. A formájuk azonban jóformán darabonkint különböző, sőt szinte minden tárgy, ami vasból van, egyúttal pénz is. Különös értéket képviselnek a fegyverek vas-alkatrészei: dárdahegyek, késpengék, nyílvégek, kelevézek (hajítódárdák) hegyei, amelyekkel bármit vásárolhat az ember, sőt némely vidéken élelmiszert semmiféle más értékért nem lehet kapni. A vaspénzt vagy darabonkint, vagy csomókba összekötve hozzák forgalomba. Ékszernek is használják, fonalakon felfűzve, mint a nyakláncot. A táncmulatságokon, ünnepeken, lakomákon egész pénzkiállításokat láthatni, s némely néger hölgy csakúgy roskadozik a vaspénz súlya alatt, amit ékszer gyanánt aggatott magára. Általában a mi ércpénzeink formáját a derék afrikai szerecsenek nem igen kedvelik, mindenki a saját izlése szerint csinál, vagy csináltat magának vaspénzt. Semmiféle törvény ebbe nem szól bele, aminek az az egy előnye kétségkívül megvan, hogy a pénzhamisítók számára nem nyílik hálás működési tér.

Ahogy jött, a háború után épp úgy távozni is fog tárcáink rekeszéből a vaspénz. Időpontját ennek persze ma nem tudhatjuk, de kétségkívül lesz idő, amikor a késő nemzedéknek ritkaságként fogják egy-egy példányát mutogatni. A szenvedélyes gyűjtők talán még aranyat is adnak érte s a tudósok úgy fognak beszélni róla, mint egy nemzet férfias erejének és kitartásának egy szimbólumáról.



A verseci honvédszobor. Leleplezték a király születésnapján. Fából faragta Dedeo János népfölkelő tizedes hadirokkant művész

Plakátok

A budapesti utca képén, fiziognomiáján is estek változások azóta, hogy háború van. Ez a változás nem annyira szembeszökő ugyan, mint ami a nagy és olcsó díszű házak frontja mögött történt, ami a kíváncsian tolakodó szem elől el van rejtve, mint a családok tíz- és százezreinek háborús regénye. De aki jól ismeri a pesti utcát, az könnyen észreveszi ezeket az új vonásokat, színeket, ha azok csak árnyalatok is. Mint egy könyvből, úgy fog olvasni az egyszer lüktető, zsúfolt és élénk, másszor nyomott hangulatú, üres és fáradt, csak kódorgó emberek árnyékait visszaverő utcából. Iró számára ma talán még inkább, mint valaha izgató téma, megállni például a Rákóczi-út valamelyik sarkán, s figyelni, kik és hogyan mennek arra az őszi reggel óráiban, vagy este, amikor a boltok lehúzzák redőnyeiket, fekete áradat húzódik a külső város felé, kokárdás katonák találkoznak össze autókkal, amelyekben prémes hölgyek hajtatnak a színházhoz, ahol már jelt adott a karmester. A képek egész sora kínálkozik itt, amelyeket ha valaki elemezni próbál, különös összetételükben mi másra fog bukkanni, ha nem a háború kezére (hogy nevezzük e kezet?).

A hullámzó, folyvást kicserélődő életen kivül, amely kétszer ugyanúgy sohasem tér vissza, a pesti utca más szempontból is nyújt ujságot. Ez maga az utca, tárgyi megjelenésében. Uj épületekről nem igen számolhat be ugyan a krónikás, amelyek az elmúlt fergeteges két év alatt hoztak változást egy-egy utca arculatába. De itt vannak a hirdető-oszlopok. Ami róluk leolvasható, az sem érdektelen s hozzátartozik háborús életünkhöz. Aki figyeli őket, észrevehette, hogy e hirdető-oszlopok a háború alatt sem lettek szegényebbek, hangzatos és dekorációs plakátok egymást érik rajtuk. Örvendve látjuk, hogy a művészi plakát elválaszthatlan a pesti utcától. Ám hogy épp a legfrappánsabbak miről szólnak, mit hirdetnek, mire hívnak fel a grafika eszközeivel, messzire kiáltó színfoltokkal? Nem túlozunk, hogy tíz közül nyolc, mozislágerek gyönyörűségét ajánlgatja a közönségnek. Ezzel nem állást akarunk foglalni a mozi, mint népszórakozási intézmény ellen, csak leszögezzük a tényt, hogy a pesti utcát ma a moziplakátok uralják. Bizonyára, ennek oka van, amivel most nem foglalkozunk, csak röviden jelezzük, hogy az élet megdrágulásának, a nehéz időknek, amelyek nem minden társadalmi réteget sújtanak egyformán, itt is érezhető a következménye.

Úgynevezett búfelejtés címén, ma oly emberek is egyre többen szórakoznak itt, ringatják magukat illuziókba, akik azelőtt költségesebb és finomabb időtöltést is megengedhettek maguknak s másrészt kétségtelen, hogy sok árdrágító tényleg hajlandó a mozit a kultúra végcéljának tekinteni.

Uj Idők 1916. XXII. 43 sz.

Gránát és muzsikaszó. Alig érkezett meg a menetszázaddal Jónás, a cigány, az új századparancsnoka fölfedezte, hogy a legkitűnőbb primások egyike s azóta Jónásnak, amennyire lehetett, arany volt az élete. Nem kellett posztot állania, patrulba menni, arbeitolni, nem volt egyéb dolga, mint esténként, éjszakánként muzsikálni. Csöndesen, szerényen húzta a legszebb magyar nótákat, ki sem hallatszott a dekkungból, csak mi hallgattuk, két-három bús magyar. Otthon talán nem is tudják ma már, hogy milyen szépen el lehet keseregni egy szál jó cigány mellett . . .

Fordult azonban az idők sora s egyszerre nagy rumliba kerültünk. Szent Gábor hegyének, vagy ilyesminek hívták azt a hegyet, ahová felküldtek s ahol még nem volt kaverna, nem volt árok és bizony nem lehetett mást csinálni, mint meghúzódni a kövek tövében s bízni a jó szerencsében Egy napig voltunk fönt, de azalatt reggeltől-estig lőttek minket huszonnyolcas gránátokkal. Nem lehet azt elmesélni, hogy mi az a huszonnyolcas, amikor sziklában robban! Az ember már nem is fél, csak bízik, hogy mégis csak történik csoda és nem lesz baj.

Jónás is ott volt, mint ordonánc, a századparancsnokságnál, az öt-hat emberből álló stábnál egy nagyobb kő mögött. Majdnem imádkozott, annyira be volt a szegény gyulladva, mert hát olyan már a legjobb cigány természete is, hogy a pergőtüzet még a kavernák mélyén meglapulva sem szereti, hát még ilyen helyen, ahol minden percben hatalmas kőzápor zúhog az ember körül. P. hadnagy, a századparancsnok, nézi a Jónást, irigyli is egy kicsit, hogy ez legalább őszintén megmutathatja, hogy fél, aztán bizarr ötlete támad, amint ott látja Jónás hátizsákjából kikandikálni a hegedűt:

— Itt a hegedűd Jónás? No vedd elő egy kicsit és játszál egypár nótát.

Jónás talán még arra is jobban elő volt készülve, hogy Gábor arkangyal megjelenik előtte itt és hazavarázsolja a bandájába, mint hogy ő ebben a rettenetes ágyútűzben hegedülni fog, olyan szemet mereszt a parancsra, hogy akik látják, még itt is hangos nevetésre fakadnak. Tréfára venné a dolgot, de a hadnagy úr nógatja, hogy elő a hegedűvel, nincs mit tenni, elkezdi szép lassan előcsomagolni a hegedűt. Stimmol, gyantáz, közben be-behúzza a nyakát, amikor egy gránát süvöltése hangzik, aztán álla alá veszi a hegedűt.

— Tedd föl a hangfogót is — incselkedik vele a hadnagy, — szép csöndesen játszd, nehogy meghallják odaát is.

Szépen hallják azt ebben a pokoli lármában, gondolja Jónás, fölteszi a sordinot és játszani kezd. „Magas jegenyefán sárgarigó fészek . . .“ ezzel kezdi. Eleinte a nótán is meglátszik, mikor jön egy gránát, mert ott akad a vonó, de az akadozás lassanként megszűnik, egyre simábban jár a vonó s a harmadik nótánál mintha már nem is ágyúznának, úgy megy. A többiek csöndesen hallgatják, el-elmosolyodnak, amikor Jónás arcán egy-egy pillanatra megjelenik a rémület árnya, de az egy szál hegedű csöndes hangja végül mégis csak a maga számára hódítja meg a magyarok fülét a szakadatlan gránátrobbanások ellen is. Jónásban is van szív, igazán sír a hegedűje, amikor a legszebb nótát húzza: „Édes anyám is volt nékem...“ Mint a lehellet, úgy szól a hegedű, amíg a nóta szól, mintha a gránátok is halkabban járnának . . . Mikor vége lett, Jónás leereszti a hegedűt és megszólal alázatosan, szinte gyámoltalanul, de nagyon őszintén:

— Hadnagy úr alássan kérem — talán elég is volt már.

A hegedű visszakerül a tokjába, nincs muzsika többé, de a huszonnyolcasok annál szorgalmasabban jönnek, pedig abból előbb is elég lett volna már . . .

Születésnapi meglepetés

A férj: Hát nézd Mucikám ezt hoztam neked. Ezt a kis csomagot. De nagyon óvatosan bontsd ki és vigyázz, — mert nagyon törékeny. Még reá se néztél, már eltört, — de azért jól fogd meg, mert nagyon nehéz.

Hát ez a te születésnapi ajándékod Mucikám. Emlékszel? Ma két hónapja kezdődött. A vacsoránál, amit én ott hagytam. És kezdtem fel s alá járni az ebédlőben. Fel-le — fel-le. Te megsértődtél és azt mondtad, ne járjak. Nem bírják az idegeid. De nekem muszáj volt járni. Ezen összevesztünk, te bőgni kezdtél, én ordítottam és három hétig nem szóltunk egymáshoz.

Hát most bevallhatom neked Mucikám, akkor kezdtem a fejemet törni — mit vegyek neked a születésnapodra.

Éjszaka nem bírtam aludni. Kiugrottam az ágyból, fel-le szaladgáltam a szobában mint egy őrült. Te kértél ne járjak, — de nekem muszáj volt. Te bőgtél — én ordítottam — összevesztünk és nem szóltunk egymáshoz három hétig.

Hát most már bevallhatom neked Mucikám, akkor is a születésnapi ajándékon törtem a fejemet. Zúgó fejjel ültem a hivatalban. Megkérdeztem a szolgától, a gépírókisasszonytól, a könyvelőtől, a pénztárostól, a principálistól, mit vegyek neked a születésnapodra.

— Menjen doktorhoz szegény ember, — mondta a princi és kidobott.



Tutsek Margit predeáli postamesternő, akiről a román betöréskor azt jelentették a lapok, hogy első áldozata az erdélyi háborúnak. Nagynehezen megmenekült s Oroszországon át hazajött mókusával együtt, amelyet nagyon megkedveltek s e kis állatnak köszönhette, hogy ellenséges földön jobban bántak vele

Elrohantam az idegdoktorhoz és megkérdeztem mit vegyek a születésnapodra.

— Hidegvíz-kúrát és tíz napi szabadságot, — mondta és fejemre tette a kalapomat.

Szabadságra mentem és azóta az utcán bolyongtam. Minden kirakat előtt megálltam, minden boltba beléptem. Elkéstem az ebédtől, az ozsonnától, a vacsorától. Elkéstem a kaszinóból, a színházból, a gőzfürdőből. Most már bevallhatom neked Mucikám, hogy mindezt azért, mert nem tudtam mit vegyek neked a születésnapodra.

És végre ma délben megtaláltam! Egy szempillantás alatt felfedeztem!

Berohantam, félrelöktem mindenkit az útból, — mert féltem, hogy más is észreveszi, — hogy elkapják az orrom elől. Fiákkerbe ültem, — idáig nyargaltam, — a lépcsőn felborítottam a vicegyereket, — elgázoltam a kis kutyát és most itt vagyok. És itt van a meglepetés a születésnapodra Mucikám!

*

A feleség: Jaj de izgatott vagyok drágám. Köszönöm, bocsáss meg, — ha összevesztem veled, — te drága, jó fiú. És milyen rossz voltam hozzád. Jaj de izgatott vagyok, nem birom kikötni. Hát segíts. Add ide a zsebkésedet. Na végre! Hát

Dede Erző

„Éljen május 1" plakátjával második helyezést ért el (Az év legszebb plakátja).

Japán Művészet, 1965. 2. sz., 85. l.

MDK

Dede Ernő

Magyar plakát 66. 5.magy.plakát kiáll. Műcs. 1966. dec.

MDK

Dede Ernő

4. m. plakát kiáll. Mücs. 1961.

Dede Ernő

Haydn: Válogatott zongora-
zonátán. A zenemű bo-itó-
ját terverte

I. díjat kapott

A szép magyar könyv, 1961, 31 old

Dede Ernő

Haydn: Válogatott zongoraszonátái c. könyv borítója (Csikvári Antallal együtt).

reprodukció.

A szép magyar könyv.

Péderi Dóra, okl. ruhaterv

Magyar Iparmüvészet 1934. 2o7 l.
A magyaros öltözködési mozgalom orsz. bizottságának ruhatervpályázatának eredménye.

Dédes

várrom

Borsod

1) a vártornyának

fennálló része - Hendrei János 1902 b

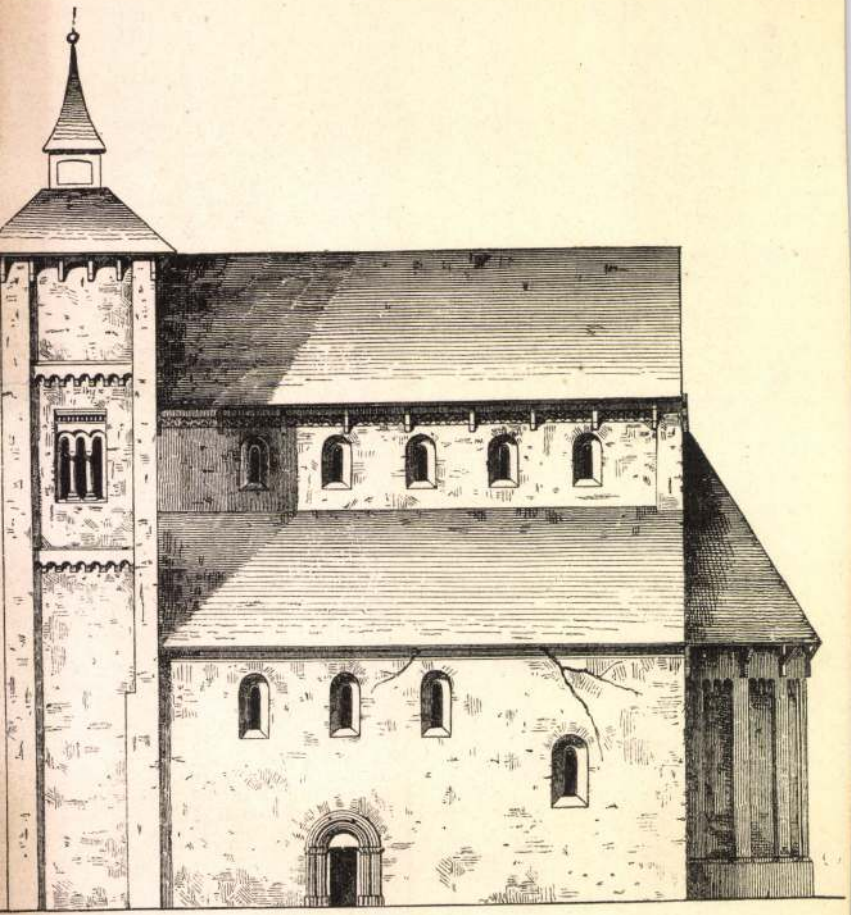

4.

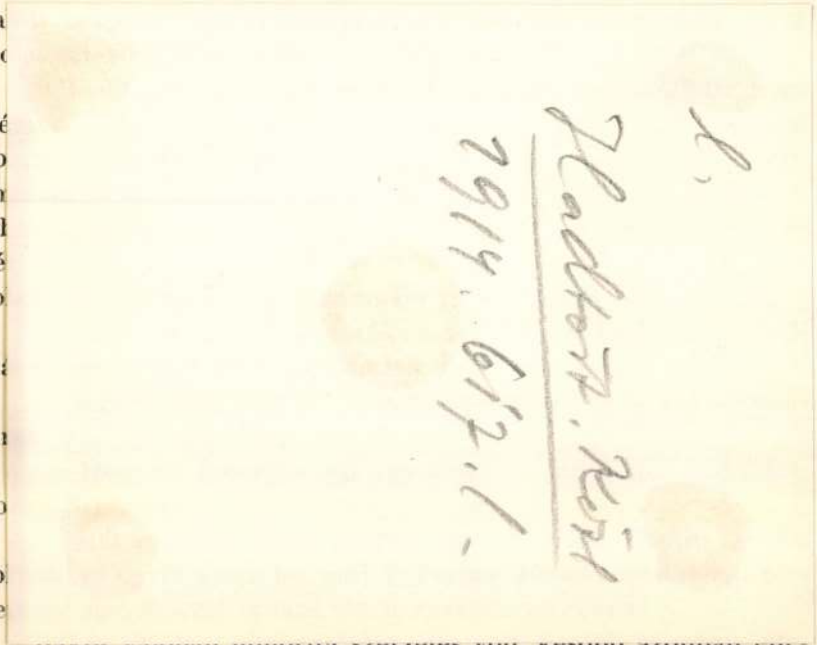

ha
szo

elé
ho
an
töl
ké
vo

ma

tár

ko

vo
de

Bakos valóban minorita szerzetes volt, később azonban elte-
relődött a papi pályáról és fölcsapott ujságirónak. Ma a sajtó

Dédes vár
Bonvd vm
l.
Hadtört. Kiöl
1914. 612. l.

XI.

Szökött katona kivégzése Kecskeméten

A háboru utolsó esztendejének tavaszán az ország belseje, de különösen Budapest és a főváros környéke tele volt katonaszökevényekkel és lógósokkal. Előjele volt ez a hadseregek nemsokára bekövetkezett fölbomlásának és a hadvezetőség, hogy a

Dédesi vár

DÉDES

Vár

Yurkovich Emil: Zólyomlipsese várának és uradalmának története.
Hadtörténelmi Közlemények, XXX-1929, 139 l.

DÉDES

Várrom

Dercsényi Dezső: Felsőmagyarországi várak és várbirtokosa XVI. században. Hadtörténelmi Közlemények, XV—1914, 223 l. 617 l.

Dédesi vár

DÉDES

Vár

Szendrei János: A diósgyőri vár története.
Hadtörténelmi közlemények, XXVIII-1927,
274-275 l. 287 l. 333 l.

Dédesi pálos
kolostorrom

azonos a
Szentlélekivel

l.

Szabó Borsodárpktemyel
5. l.

1904. XI. 3.

Temesvár (844/1904.)
utiszámla

Dédesi pálos kolostor romjai

Különnyomat a Technika 1943. évi 5. számából.

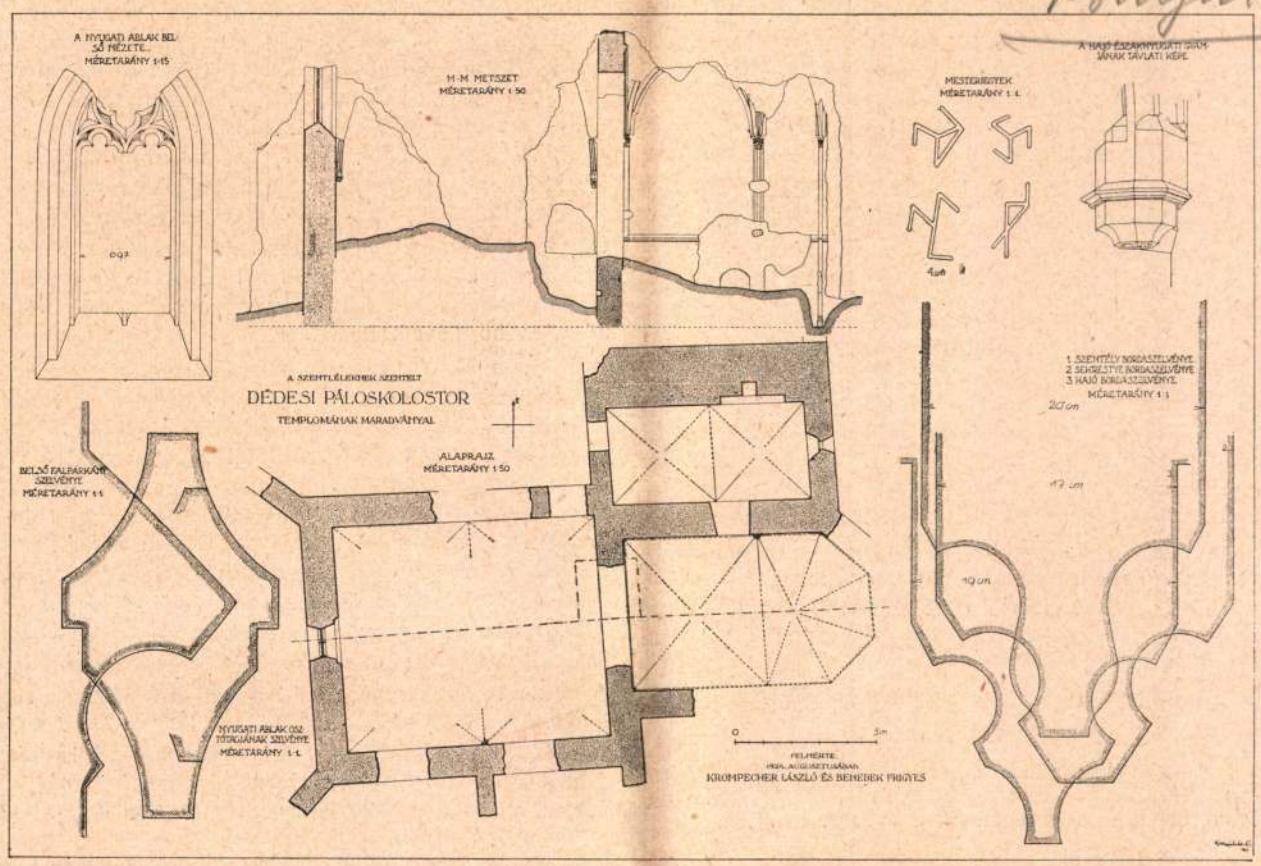

1. A dédesi Szent Lélek pálos kolostortemplom felmérési rajza.
Krompecher László és Benedek Frigyes felvétele (1924.)

Műemlékvédelmi szemle 18.

A dédesi Szent Lélek pálos kolostor romjai.

Irta: *ifj. Dümmerling Ödön,* okl. építész.

A Bükk-hegység közepén, Dédestől délkeletre, illetve a kies garadnai-völgy Garadna vasúti végállomástól északnyugatra, erdők között, kb. 600 m-es magaslaton állanak a Szent Léleknek szentelt egykori pálos csúcsíves stílusú kolostor és templom romjai.

A rombadőlt, de még tekintélyes falmaradványokban álló kolostor keletkezésére és történetére nézve adat alig áll rendelkezésünkre. Az eddigi felfogás szerint a zárdát 1313 körül Erne bán fia, István nádor, borsodi gróf alapította. Egyes adatokból az alapítás ideje 1304-re, másokból 1312-re tehető. Az építkezést 1346-ban, *Poha Benedek* pálos szerzetesnek tulajdonítják; *Marjalaki Kiss Lajos* viszont egy 1240-ből való tardonai határjárási okmány alapján igyekszik kimutatni azt, hogy a Szent Léleki kolostor már 1240-ben fennállott.

A kolostor eredete azonban még ma sincs tisztázva, mert a tardonai határjárási okmány csak zárdáról tesz említést, de semmi közelebbi adatot nem szolgáltat, továbbá a jelenlegi romok nem utalnak a tatárjárás idejére, mert azok a későbbi időre való, csúcsíves stílus jellegét mutatják. *Marjalaki Kiss Lajos* szerint itt három kor építkezésével állunk szemben. Az első építési kort 1240 előttre helyezi a második, szerinte a *Poha Benedek*-féle, 1346. évi építkezés és a harmadik az, amelynek rommaradványai napjainkig fennmaradtak. Feltevésének helyességére csakis egy szakszerűen vezetett ásatás vethetne fényt. Azt azonban tényként kell megállapítanunk, hogy a romok mai alakja egy időbeli építésre vall.

A Szent Lélek kolostort mindezideig, mint Pálos építkezést tartjuk nyilván, ez pedig, minthogy a Pálos rendet csak 1250 körül alapította Özséb esztergomi kanonok, az 1240 előtti építést kizárja. Hogy Pálos-építkezéssel van dolgunk, azt maguk a romok is igazolják, s ezzel kapcsolatban rá kell mutatni arra a nagy hasonlóságra, amely a Szent Léleki és az ugyancsak borsodmegyei martonyi pálos templom között fennáll.

Az 1240 előtti fennállás kérdése tehát erősen vitatható. Marjalaki megállapítása egy másik eddig ismeretlen, de Dédeshez közel lévő zárdára vonatkozhatik.

A festői környezetben álló templom-, és kolostorromban 1932—33-ban ásatást végeztek. Ekkor került napfényre az oltárkő fedőlapjának egy része, amelyben az ereklye volt egykor elhelyezve, továbbá egy palástkapocs, harangdarab, több oszlopfő, számos építészeti faragottkő részlet; valamint ekkor ásták ki a templom északi oldalához csatlakozó kolostor kerengőjének egy részét is. A kolostor nagyobb része azonban a föld alatt maradt. Az ásatás óta eltelt 9—10 év alatt a romok védelmére nem történt semmi s a már megtisztított részeket ismét ellepte a gaz. Az értékes, szép faragott kőrészletek sza-

naszét hevernek, s a turisták kénye-kedvére vannak kiszolgáltatva. Egy pár igen szép mérműves részletet a közeli sziklafal alatt a kis Mária-barlangban helyeztek el. A templom szerteheverő egyéb műrészetei nagy figyelmet érdemelnek, különösen a miskolci múzeumban lévő két alakos, faragottkőrészlet.*

Az aránylag kis méretű, a pálos építészetet jellegzetesen képviselő templom, a középkori szokásnak megfelelően keletelve van és egyhajós elrendezésű. A templom északi oldalához csatlakozik a kolostorépület.

A templom szentélye a szerzetes építkezésnek megfelelően aránylag hosszú (8.60 m), úgy hogy majdnem megközelíti a hajó (9.30 m) hosszát. A 7.70 m szélességű hajó a még látható bordaindítások szerint két mezőből állt. A templom déli oldalát a diadalívnek és a botszakaszoknak megfelelően erőteljes támpillérek erősítik, úgyszintén a nyugati oldal sarkain is látunk hasonló, átlós irányban álló támpilléreket. A szentély támpilléreinek helyzete ma már nem állapítható meg, pontosan csak a déli oldal közepén, valamint az apszis-zárás délkeleti sarkánál látható némi alapfal maradvány, amelyek közül az utóbbi szokatlan nagy méretével (1.50×2.50 m) tűnik fel.

A templomtér megvilágítására a hajó déli és nyugati falában lévő ablakok szolgáltak közülük ma már csak a nyugati ablak keretének egy része van meg. A kétosztású ablak egykori mérművét Krompecher László és Benedek Frigyes 1924-ben még felmérhették, de azóta sajnos a mérműves kő elkallódott.

A templom bejáratát ma már pontosan nem lehet meghatározni, valószínű, hogy a hajó déli oldalán, a szentély felé eső mezőbe nyílott, vele szemben az északi falban lévő ajtó pedig a kolostorba vezetett. Az ajtónyílások alakítására, a szentélyből a sekrestyébe vezető ajtónak még eredeti helyén lévő legalsó, küszöb feletti sarokkövéből következtethetünk.

A szentély északi oldalához csatlakozik az aránylag nagyméretű sekrestye, amely a meglévő boltozatborda indításokból megállapítóan szintén két, bordás keresztboltozattal volt fedve. A keleti zárófalban lévő ablak faragott talpkövének és kávájának egy része még ma is látható. A sekrestye északi vastag falát — a boltmezőknek megfelelően — kissé emelt körívű falfülkék tagozzák. A sekrestyében egy darab kőből kifaragott kis kézmosó medence ma is meg van.

A templom felépítésére a meglévő romok kellő tájékoztatást nyujtanak. Sajnos, a szentély déli és keleti fala a földig elpusztult, annyira, hogy a szentélyzárás sem határozható meg teljes pontossággal. Az egykori bordás boltozatok szépségére és gazdagságára nézve jellemzőek a hajóban megmaradt gazdag és szép faragású gyámkövek, valamint a szentély faloszlopainak díszes fejezete. E

* Az egyik bordadarab, melynek homorulatában gyámon álló süveges emberalak látható, a másik ablakbéletkő, baltát és kést feltüntető faragással.



2. A dédesi Szent Lélek pálos kolostortemplom romja. Betekintés a szentélyből a hajóba.



3. Bordarészlet a dédesi pálos kolostortemplomból a Borsod—Miskolci múzeumban.



4. Oszlopfő a szentély északi falán a dédesi pálos kolostortemplomban.

fejezeteket a késöcsúcsíves stílust jellemző lombdíszítés borítja, az egyiken különösen érdekes a lombokba illesztett emberfő ábrázolás, a másikon pedig egy stilizált állatalak. A faloszlopok a hajóban kör-keresztmetszetűek, hengeres törzsükre a boltozatok bordái minden átmenet nélkül futnak rá. A szentély faloszlopai közül az apszis északkeleti sarkában levő még ma is egészében áll, s lábazatának meglehetősen elmosódott körvonalai a padló felett még kivehetők. A szentély többi faloszlopait egy a szentélyben körbefutó belső választó párkány metszi el derékban. Érdekes, hogy a párkány alatt a szentély fala hullámvonallal visszaugrik, ezáltal a szentély falának alsó része 12 cm-rel vékonyabb, mint a párkány feletti. A szentély faloszlopai közt feltűnik a két boltszakasz között levő három oszlopos köteg gazdag kiképzésű fejezetével. A kehely alakú, lombokkal, emberfővel díszített oszlopfő fejlemeze sokszögletes kiképzésű, amelyre könyökösen tagolva támaszkodnak a boltozatok bordái a pálos építészetre jellemző denevérszárny motívumot alkotva (Gönc, Márianosztra). A harántborda hajlatában egész szokatlanul szintén egy emberfő van kifaragva.

A templom északi oldalához csatlakozó kolostorról sajnos nagyon keveset mondhatunk, mert jó része még ma is föld alatt van. Annyi bizonyos, hogy a kolostor magja egy 6 m széles és 11 m hosszú udvar volt, amelyet egy 2.40—2.50 méter szélességű kerengő övezet, amelyből az egyes helyiségek nyíltak. A bejárat valószínűleg a sekrestye mellett volt és egyenesen a kerengőbe nyílott, legalább is az itt lévő sarokkő erre enged következtetni.

Nagyon kívánatos volna, hogy ezt a sok szép részletet tartalmazó festői műemlékünket gondozásba vennék, hogy a még meglévő részleteit az utókor számára megőrizzék. Addig is, míg egy újabb ásatás az egész kolostorra fényt deríthetne, kevés költséggel meg kellene menteni az enyészettől a szerteheverő faragott kőrészleteket. Már az is elég volna, ha a templom hajóját a benne lévő gaztól és fáktól megszabadítanák, s karókból, veszszőfonással készített kerítéssel elzárnák és ebbe az elzárt hajótérbe gyüjtenék össze a szerteheverő kőrészeket.

Irodalom:

Borovszky Samu: Borsod vármegye története. 40 l.
Hunfalvy J.: Mo. és Erd. képekben. II. 198. l.
Marjalaki Kiss Lajos: A szentléleki zárda legrégibb adata.
Rupp Jakab: Magyarország helyrajzi története. II. k.
Szendrey J.: Miskolc története. II. 31. l.
Kisbán Emil: A magyar Pálosrend története, 1939. I—II. k.

„Élet" irod. és Nyomda Rt. Budapest, XI., Horthy M.-út 15. Igazgató: Laiszky Jenő.

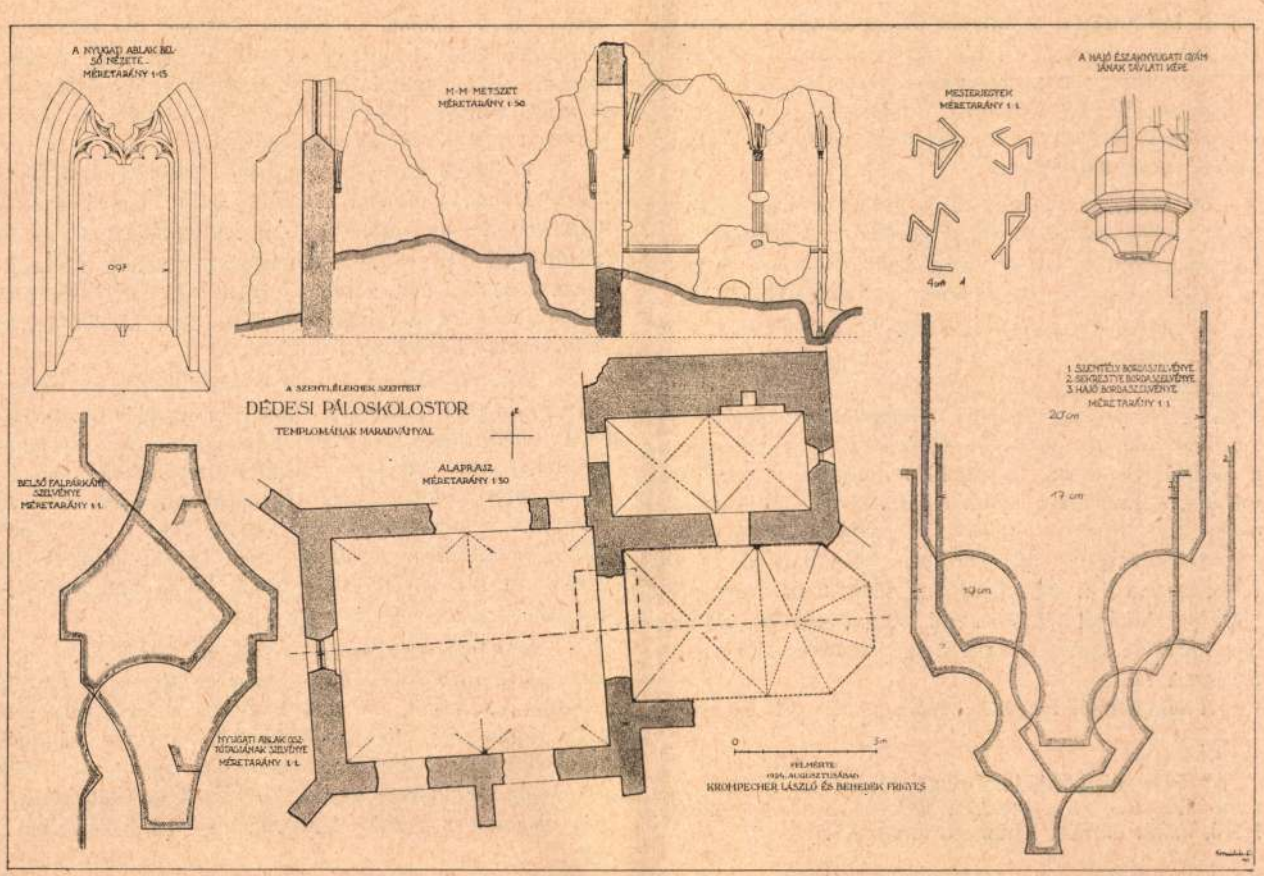

1. A dédesi Szent Lélek pálos kolostortemplom felmérési rajza.
Krompecher László és Benedek Frigyes felvétele (1924.)

Műemlékvédelmi szemle 18.

A dédesi Szent Lélek pálos kolostor romjai.

Irta: *ifj. Dümmerling Ödön,* okl. építész.

A Bükk-hegység közepén, Dédestől délkeletre, illetve a kies garadnai-völgy Garadna vasúti végállomástól északnyugatra, erdők között, kb. 600 m-es magaslaton állanak a Szent Léleknek szentelt egykori pálos csúcsíves stílusú kolostor és templom romjai.

A rombadőlt, de még tekintélyes falmaradványokban álló kolostor keletkezésére és történetére nézve adat alig áll rendelkezésünkre. Az eddigi felfogás szerint a zárdát 1313 körül Erne bán fia, István nádor, borsodi gróf alapította. Egyes adatokból az alapítás ideje 1304-re, másokból 1312-re tehető. Az építkezést 1346-ban, *Poha Benedek* pálos szerzetesnek tulajdonítják; *Marjalaki Kiss Lajos* viszont egy 1240-ből való tardonai határjárási okmány alapján igyekszik kimutatni azt, hogy a Szent Léleki kolostor már 1240-ben fennállott.

A kolostor eredete azonban még ma sincs tisztázva, mert a tardonai határjárási okmány csak zárdáról tesz említést, de semmi közelebbi adatot nem szolgáltat, továbbá a jelenlegi romok nem utalnak a tatárjárás idejére, mert azok a későbbi időre valló, csúcsíves stílus jellegét mutatják. *Marjalaki Kiss Lajos* szerint itt három kor építkezésével állunk szemben. Az első építési kort 1240 előttre helyezi a második, szerinte a *Poha Benedek*-féle, 1346. évi építkezés és a harmadik az, amelynek rommaradványai napjainkig fennmaradtak. Feltevésének helyességére csakis egy szakszerűen vezetett ásatás vethetne fényt. Azt azonban tényként kell megállapítanunk, hogy a romok mai alakja egy időbeli építésre vall.

A Szent Lélek kolostort mindezideig, mint Pálos építkezést tartjuk nyilván, ez pedig, minthogy a Pálos rendet csak 1250 körül alapította Özséb esztergomi kanonok, az 1240 előtti építést kizárja. Hogy Pálos-építkezéssel van dolgunk, azt maguk a romok is igazolják, s ezzel kapcsolatban rá kell mutatni arra a nagy hasonlóságra, amely a Szent Léleki és az ugyancsak borsodmegyei martonyi pálos templom között fennáll.

Az 1240 előtti fennállás kérdése tehát erősen vitatható. Marjalaki megállapítása egy másik eddig ismeretlen, de Dédeshez közel lévő zárdára vonatkozhatik.

A festői környezetben álló templom-, és kolostorromban 1932—33-ban ásatást végeztek. Ekkor került napfényre az oltárkő fedőlapjának egy része, amelyben az ereklye volt egykor elhelyezve, továbbá egy palástkapocs, harangdarab, több oszlopfő, számos építészeti faragottkő részlet; valamint ekkor ásták ki a templom északi oldalához csatlakozó kolostor kerengőjének egy részét is. A kolostor nagyobb része azonban a föld alatt maradt. Az ásatás óta eltelt 9—10 év alatt a romok védelmére nem történt semmi s a már megtisztított részeket ismét ellepte a gaz. Az értékes, szép faragott kőrészletek sza-

naszét hevernek, s a turisták kénye-kedvére vannak kiszolgáltatva. Egy pár igen szép mérműves részletet a közeli sziklafal alatt a kis Mária-barlangban helyeztek el. A templom szerteheverő egyéb műrészetei nagy figyelmet érdemélnek, különösen a miskolci múzeumban lévő két alakos, faragottkőrészlet.*

Az aránylag kis méretű, a pálos építészetet jellegzetesen képviselő templom, a középkori szokásnak megfelelően keletelve van és egyhajós elrendezésű. A templom északi oldalához csatlakozik a kolostorépület.

A templom szentélye a szerzetes építkezésnek megfelelően aránylag hosszú (8.60 m), úgy hogy majdnem megközelíti a hajó (9.30 m) hosszát. A 7.70 m szélességű hajó a még látható bordaindítások szerint két mezőből állt. A templom déli oldalát a diadalívnek és a botszakaszoknak megfelelően erőteljes támpillérek erősítik, úgyszintén a nyugati oldal sarkain is látunk hasonló, átlós irányban álló támpilléreket. A szentély támpilléreinek helyzete ma már nem állapítható meg, pontosan csak a déli oldal közepén, valamint az apszis-zárás délkeleti sarkánál látható némi alapfal maradvány, amelyek közül az utóbbi szokatlan nagy méretével (1.50×2.50 m) tűnik fel.

A templomtér megvilágítására a hajó déli és nyugati falában lévő ablakok szolgáltak közülük ma már csak a nyugati ablak keretének egy része van meg. A kétosztású ablak egykori mérművét Krompecher László és Benedek Frigyes 1924-ben még felmérhették, de azóta sajnos a mérműves kő elkallódott.

A templom bejáratát ma már pontosan nem lehet meghatározni, valószínű, hogy a hajó déli oldalán, a szentély felé eső mezőbe nyílott, vele szemben az északi falban lévő ajtó pedig a kolostorba vezetett. Az ajtónyílások alakítására, a szentélyből a sekrestyébe vezető ajtónak még eredeti helyén lévő legalsó, küszöb feletti sarokkövéből következtethetünk.

A szentély északi oldalához csatlakozik az aránylag nagyméretű sekrestye, amely a meglévő boltozatborda indításokból megállapítóan szintén két, bordás keresztboltozattal volt fedve. A keleti zárófalban lévő ablak faragott talpkövének és kávájának egy része még ma is látható. A sekrestye északi vastag falát — a boltmezőknek megfelelően — kissé emelt körívű falfülkék tagozzák. A sekrestyében egy darab kőből kifaragott kis kézmosó medence ma is meg van.

A templom felépítésére a meglévő romok kellő tájékoztatást nyujtanak. Sajnos, a szentély déli és keleti fala a földig elpusztult, annyira, hogy a szentélyzárás sem határozható meg teljes pontossággal. Az egykori bordás boltozatok szépségére és gazdagságára nézve jellemzőek a hajóban megmaradt gazdag és szép faragású gyámkövek, valamint a szentély faloszlopainak díszes fejezete. E

* Az egyik bordadarab, melynek homorulatában gyámon álló süveges emberalak látható, a másik ablakbélletkő, baltát és kést feltüntető faragással.

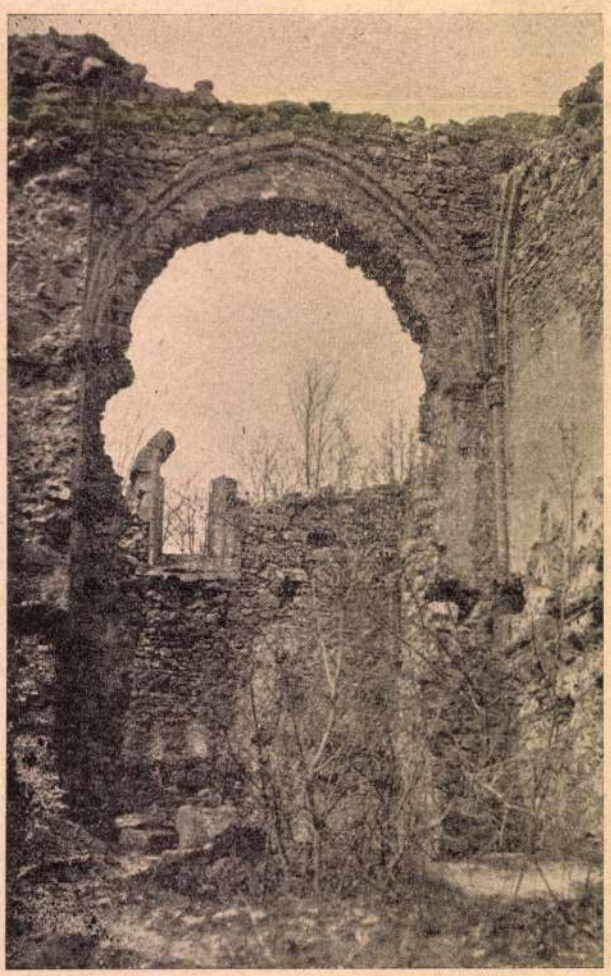

2. A dédesi Szent Lélek pálos kolostortemplom romja. Betekintés a szentélyből a hajóba.



3. Bordarészlet a dédesi pálos kolostortemplomból a Borsod—Miskolci múzeumban.

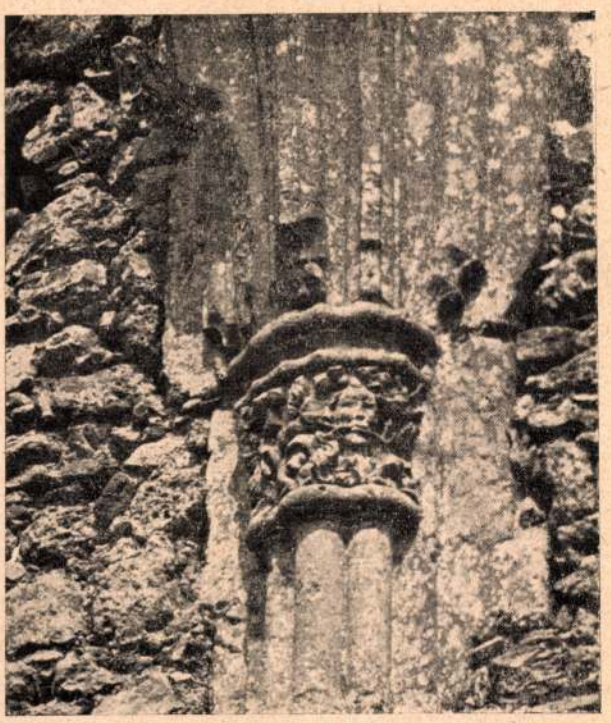

4. Oszlopfő a szentély északi falán a dédesi pálos kolostor-templomban.

fejezeteket a későcsúcsíves stílust jellemző lombdíszítés borítja, az egyiken különösen érdekes a lombokba illesztett emberfő ábrázolás, a másikon pedig egy stilizált állatalak. A faloszlopok a hajóban kör-keresztmetszetűek, hengeres törzsükre a boltozatok bordái minden átmenet nélkül futnak rá. A szentély faloszlopai közül az apszis északkeleti sarkában levő még ma is egészében áll, s lábazatának meglehetősen elmosódott körvonalai a padló felett még kivehetők. A szentély többi faloszlopait egy a szentélyben körbefutó belső választó párkány metszi el derékban. Érdekes, hogy a párkány alatt a szentély fala hullámvonallal visszaugrik, ezáltal a szentély falának alsó része 12 cm-rel vékonyabb, mint a párkány feletti. A szentély faloszlopai közt feltűnik a két boltszakasz között levő három oszlopos köteg gazdag kiképzésű fejezetével. A kehely alakú, lombokkal, emberfővel díszített oszlopfő fejlemeze sokszögletes kiképzésű, amelyre könyökösen tagolva támaszkodnak a boltozatok bordái a pálos építészetre jellemző denevérszárny motívumot alkotva (Gönc, Márianosztra). A harántborda hajlatában egész szokatlanul szintén egy emberfő van kifaragva.

A templom északi oldalához csatlakozó kolostorról sajnos nagyon keveset mondhatunk, mert jó része még ma is föld alatt van. Annyi bizonyos, hogy a kolostor magja egy 6 m széles és 11 m hosszú udvar volt, amelyet egy 2.40—2.50 méter szélességű kerengő övezet, amelyből az egyes helyiségek nyíltak. A bejárat valószínűleg a sekrestye mellett volt és egyenesen a kerengőbe nyílott, legalább is az itt lévő sarokkő erre enged következtetni.

Nagyon kívánatos volna, hogy ezt a sok szép részletet tartalmazó festői műemlékünket gondozásba vennék, hogy a még meglévő részleteit az utókor számára megőrizzék. Addig is, míg egy újabb ásatás az egész kolostorra fényt deríthetne, kevés költséggel meg kellene menteni az enyészettől a szerteheverő faragott kőrészleteket. Már az is elég volna, ha a templom hajóját a benne lévő gaztól és fáktól megszabadítanák, s karókból, veszszőfonással készített kerítéssel elzárnák és ebbe az elzárt hajótérbe gyűjtenék össze a szerteheverő kőrészeket.

Irodalom:

Borovszky Samu: Borsod vármegye története. 40 l.
Hunfalvy J.: Mo. és Erd. képekben. II. 198. l.
Marjalaki Kiss Lajos: A szentléleki zárda legrégibb adata.
Rupp Jakab: Magyarország helyrajzi története. II. k.
Szendrey J.: Miskolc története. II. 31. l.
Kisbán Emil: A magyar Pálosrend története, 1939. I—II. k.

„Élet" irod. és Nyomda Rt. Budapest, XI., Horthy M.-út 15. Igazgató: Laiszky Jenő.

Dédesi Henz Sélela

Pálos-Kolostor

Kassa

Dédesi ötvös János, 17 sz.

Arch.Közl.1899. XXI. 232

W. Kilian: Dess aller Durchleuchtigste
nig und Kayser Eigentliche C

, négyszögletes alapon tojásdad medaillonban.
~~gával~~, haja rövid, ~~[illegible]~~ bajusza, ~~[illegible]~~ és szakálla
~~agy~~ gombjai ~~s gombházai ékkövesek~~ napok; brokát kön-
d jelvényét (nyaklánczon viseli). Felirata a kereten:
EPS AC DOMINVS DN. FERDINANDVS III. REX HVNGARIÆ
RIÆ. DVX. BVRGVND. STYR. CARINT. CARNIOL. ET
L. GORIT. LANDGRAV. ALSAT."

am succumbere palmam,
lere recta magis.
as exurgit in auras
ole gravata solo.
or, Rex Optime, namq;
, tollitur ille magis".

et excud."
Dritte | Kœnig in
Behaim."

lsó oldalán: „Chronica, welche begreifft der
Kœnig, Ertzherzogen, Ehestand, Regierung, Todt,

nek 15.3: 11.8 s a reilapnak 18.1: 12.2 c/m.

2

243/95. N° 22

Belgrád. T. 4425.

A középtért az égő és minden oldalról ostromolt vár foglalja el; az előtérben, a tábrori sátrakon innen, vig tábori élet folyik, mig jobbra Ferencz főherczeg és Laudon látható kiséretétől körülvéve. Fölül angyaloktól tartott tojásdad medaillonokban G. BAR. v. LAUDON, IOSEPHUS II, F. I. PR. v. COBURG arczképeit szemléljük. Felirata fölül:

Prise de Posession de la Ville et de la Fortresse belgrad à
Servien per M.G. Marchal de Camp de Laudon et S. M. K.
Archiduc d'Autriche le 7. Octobre 1789.

jobbra: 66.

a kép alatt Siegreiche Besitznehmung der Stadt und Hauptfestung
Belgrad in Servien.
durch H.G.F.M. Baron v. Laudon, in beysein S. Königl.
Hoheit Erzherzog Franz v. Oesterr: übernomen d. 7.
Oct 1789.

alól balra: gezeichn. v. Dedinaberg nach der Natur
jobbra: Johann Martin Will excudit Aug. Vindel.

magyarázó szövegének kezdete: 1. Seine K.H. Erzherzog Franz
és befejezése: 33. Kolar.

Rm., mér. a rl. 28.5: 40.8 cm.

39-94-460.

Dedinaberg

übernommen d. 7. Oct. 1789";

alól balra: „gezeichn. v. Dedinaberg nach der Natur"

s jobbra: „Johann Martin Will excudit. Aug. Vindel.";

végre legalól hat hasábos magyarázat van: „1. Seine K. H. Erzherzog Franz"

kezdettel és „33. Kolar" befejezéssel.

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 23.8 : 37.5 s a rézlapnak 28.5 : 40.1.

Ltsa 4425.

39/94 № 460.

Belgrád:

Elfoglalása 1789-ben:

A minden oldalról körülzárt s ostromlott várnak egy része ég (24. Raitzenstadt in brand) s úgy a „Save flus"-on (13), mint a „Donauflus"-on (18) átvezető „Schifbrücken"-en (13) nagy memyiségű társzekér ~~jön~~ törekszik a táborba. A háttérben hegyek terülnek el, melyeknek tövében ~~innen~~ „Borza" (20) „Panczova" (19) és „Versecz" (21) épületei válnak ki. A előtérben a „Hauptquartier" (3) sátrain innen, jobbról „Seine K. H. Erzherzog Franz" (1) és „F. M. Baron v. Laudon samt der Generalität im Recognosciren" látható, mialatt az ostromban részt nem vevők vigtábori életet folytatnak s az „Adjutant" (4) a „Gefangene Türken u. Walachen" (5) felé vágtat. Fölül a két amgyaltól tartott: „Josephus, II" képétől balra „G. Bar. v. Laudon" és jobbra „F. T. Pr. v. Coburg" mellképei vannak s a medaillonok mellett lebegő ~~[illegible]~~ két genius harsonát fujva „Vivat"... „Josephus" szavakat hallatja. Felirata a kép fölött: „Prise de Possession de la Ville et de la Fortresse Belgrad à Servien per M. G. Marchal de Camp de Laudon et S. K. Archiduc d'Autriche le 7. Octobre 1789" és „66"; a kép alatt két sorban: „Siegreiche Besitznehmung der Stadt und Hauptfestung Belgrad in Servien durch H. G. F. M. Baron v. Laudon in beysein S. Königl. Hochheit Erzherzog Franz v. Oesterr.

Dedinszky Afra

csipkeszaktanítónő

Kitimisk 1908/9.

17 C.

Rap Zarab X. 198.

MDK

Dedinszky Afra

19o7-1o. textil szaktanitónő

Az Ipm.Isk. ...tanárai...szakoktatói... Iparmüv. Isk. Évk. 1934-36. Bp. 1936. 46 l.

Dedinszky Afra, iparművész

Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola tanarai,tanársegé
del,/segédtanarai,--textilszaktanitónő:-Dedinszky Afra
1907-1910. 53.old

Mogei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola /1880-1944/
oktatási rendszere és xxxxxi 37.old
forrásai

Műv.Tört.Írt. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Dedinszky Elemér

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

Kósai Újság 1930. III. 15.

Dedinszky Elemér

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1930. III. 19.

Dediuszky Elemér

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

M. H. 1930. III. 15.

MDK

Dedinszky Elemér, ip.m. növ.

Alakrajz. Elismeresben részesült pályamü.
Repr.

Az Orsz. M. Kir.Ip.m.isk. tanévi pályázata.

M.Iparmüvészet. 1904.

Sedinszky Elemér

festőművész

Műcs. kiáll. 1930 tól
Pipics III. l.

205. Ismeretlen festő
A XVIII. századból.

~~205.~~ Férfi képe.

(láthatós, kissé

Derékon alól, jobbra fo
totta. Parókája göndör, szemöldö
sza leberetvált. Ingének gallérja
mentéjét balvállára vetette, és de

Vászon, méretei 89: 72
~~A Nemz. Muz. képtárából~~
— Át. Két. 204.

582
(TK)

Bal kéna alatt

904:V. 3.

Dedinszky Elemér

önállóan dolgozik

Érdinnek 1904/5

18. l.

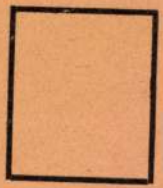

entwánji

titkár úmak

Bp. IX.

Rákos-u. 10.

Dedinszky Elemér

Zook államsegély

Értimisk 1903/4. 32. l.

Mon cher Président,
j'ai cru que vous
auriez la bonté
de convoquer
la séance du
Comité à Bx.
comme c'était à
Paris et à Bruxelles
et je crois aujourd'hui
encore que
ce serait le mieux
parceque c'est vous
présiderez les
discussions comme
séance en

Dedinszky E.

Térkitöltés egy templomban, pályamu

Repr.

Értimisk 1903/4.

Dedniszky E.

Alakrajz term. u.
Repr.
Értimisk 1903/4.

Gerevich Tibor s.k.
elnök

t v á n főszolgabiró Urnak

T a t a

Dedinszky Elemér

Isk. pályázaton alakrajzból dicséret.

Értimisk 1901/2. 27. l.

200 k államsegély

u. o. 28. l.

300 k. államsegély

u. o. 1902/3. 58. l

Budapest III. ker. ág. ev. egyház

népkert. X. 70.

Dedinszky Elemér

festő

l.

József erdélyi kiáll

45. l.

ság !

berger szobrász költségvetését
hogy a megrendelt kassai Rákóczi-
i nevezett szobrásznak, ki ke-
g mig a nagyméltóságú Ministe-
elölegezni méltóztassék.

Mély tisztelettel

Dedinszky Elemér

festő

lásd

Erdélyi hadikiáll.

1918. (Bpest)

26, 28. l. 54. l.

A B – E betűs

katalogus

kötetben

Honvédek elfoglalják a

Magyarosnagy csucsát

gyántor Lapossal közösai fes-

tett kepe

Dedinszky Elemér

Szobrász, Dunaharaszti, Erzsébet u. 24.

Műtsarnok

1930. tav. Eráll. IV. t. 25.

Mária mennybeme-

netele, szobrium

Sárospataki Füzetek IX. 134.

Dedinszky Elemér festő és

szobrász: sz. 1884. Alsóle-
hotán. Iskolá Alsóku-
binban végezte s 1899-1904.
a bpesti ipar művészeti isko-
lában tanult. Ugyanitt az
alakrajzból dicsérő elismé-
résben rész érült: 1904-től
önállóan dolgozott. 1908-9.
a keresk. minisztérium
ösztöndíjával külföldön
vett tanulmányutón.
Háborus katonai szolgálata
után Dunaharasztiban
dolgozott. 1918. az Erdélyi
hadi kiállitáson részt
vett Honvédek elfoglalják
a Magyarosberg csucsát
c. képével és üvegfest-
ményével, melyet Jain
bor Sajossal közösen készi-
tett.

De kiszitette a ( )

≠ Több templomban végzett diszítőtestő munkálatokat. és restaurálói

≠ A bpesti műcsarnokban 1930. állította kiállária mennyiemetele c. szobrát

Dedinszky Elemér

Isk. pályázaton alakrajzból dicsérő elismerés

Értimisk 1902/3. 52. l.

~~Ambrosiana N. 41.~~

Dedinszky Elemér

diszítő festő

Végbir. jo eredm.

Értimisk 1903/4.

35. l.

Dedinszky Elemér

Keresk. min.-től Rook
külföldi ösztöndíj

Értimisk 1908/9. 14. l.

Szob.

Az IL DANVBIO tulsó par
kissé odább Il quartiere di
elhelyezése szemlélhető, mig
és DOMAST épületei bontakozna
lalják el, melyek közt jobbra
irata:

L´ACCAMPAMENTO
DELLE GENTI DEL
ELETTORE PIANTAT
GIVGNO.

Rm., mér. a rl.

198-91-

Dedinszky Elemér

festő

1899–1903

Éminisk 1930. 82. l.

k.

Naplófőkönyv;

megvia

Dedinszky Elemér

festő és szobrász

Férfi akt, rajz

Repr.

Magyar Iparművészet

1904. 78. l

észleteket ábrázoló kőnyomatok.

szerzőktől./

közsé-
"Umge-
1820"

Frey-
für Pesth
lezve jobbra
h."/A lap

knak és
Tomola
Tomola
y ízre.

Dechinszky Elemér

festő Dunaharaszti

Életrajzi adatok

lásd okt

Früh Dóm Pestm

II. k. 265. l.

MOB Kut 3213.

1899 - 1907

Dedinszky Elemér,

nemesdedinai, festő és szobrász
szül. 1884-ben Alsólehotán
Iskolát Alsókubinban,
a képzm. főiskolát Bpesten,
a festő és szobrász akadé-
miát külföldön végezte.
A (haraszti, szikszói,
ongai, budajenői, hidas-
nemeti) hősök szobrát kesz-
itette, sok templomot fes-
tett és restaurált.
Mikor halt meg, mivel
emlitve.
Neje Dunaharasztiban él.

Lad Perzsébet

315. l.

Fenti nejének közlése.
(Személyi adattár)

Ø Dedinszky Olgát

a vall. és közokt. minisztér a textil osztályon szaktanítónőnek alkalmazta.

Értimisk 1908/9. 9. l.

530.

ra:

nézve. Haja rövid, baju-
kált csak az állon visel. Ru-
tve. A négyszögletes talapzat
díszt négy makkal, a melyek
őnek pedig csak kosara van
blácskával, a melyen ezt a fel-

mérete 71·7 cm.
Tanítványai 1895. julius 27-én. (182/95 N° II)
trobl Alajos.
t. 19-diki 526078. leiratot, melyhez kisbaári
nes nyilvanitsatott (182/95.)

Dedinszky Olga

veretése alatt az inté-
zett Budapesten csiphe-
kiszitő tanfolyamot
venderett.

Kötimisk 1907/8.

g. l.

Dedinszky Olga

csipke szaktanítónő

Kitimisk 1908/9.

17 l.

Rhinoceros tichorhinus X. 44.

Deslipszky E.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1904.

Jószai Géza: München und die Kunst Ungarn k 1800 bis
1945. Ungarn Jahrbuch Mainz 1970 10 l 149 l

MDK

Dedinszky Elemér

Iparművészeti Iskola pályázatai. Magy. Iparművészet. 1904. 67 l. képekkel.

Ø Dedinszky Endre

Umkedvelő Festő

Nagylak

l.

Ezredevéskiáté

XX. csop. 28. l.

MDK

Dedinszky Vladimir

Utcarészlet Martignyben, vf.

Utcarészéet Erlachban, "

Műterem őszi kiáll. 1938. okt.

Dedinszky Olga, Mennerné, iparművész

Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola tanarai,tanársegédek,/segédtanarok/,-textilszaktanitónő: Mennerné, Dedinszky Olga,-1907-1920. 53.old

---

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparműv.Iskola /1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Írt. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Dedovics J., rajzoló, vezérkari kapitány. Lerajzolta Novi várát, mely 1789-ben Baselben rézmetszetben is megjelent. Az ívrét alakú, színezett metszet aláírása: Prospect der Festung Novi in Türkisch Croatien. Német és franczia szöveg. Természet után rajzolta J. Dedovics, rézbe metszette Carl Schütz 1789. Kiadta Chr. v. Mechel, Basel.

Tört. Képcsarnok grafikai gyűjteménye, Budapest.

D. Dedovics J.

DEÉR József művészettört.

MEIL I. Bp., 1990

runsers. (München, 1966). – 9. *Zur unregel mässingen Verwendung der Formen der subjektiven und objektiven Konjugation im ungarischen.* (Modena, 1966). – 10. *Ergebnisse und Methoden in der finnougrischen Urheimatforschung.* (Wiesbaden, 1969). – 11. *Finnougrische Lautforschung.* (uo. 1969; holl. uo. 1969). – 12. *Die Streitfragen der finnougrischen Lautforschung.* (Wiesbaden, 1969). – 13. *A Search for Universals in the Finno-Ugric Languages.* (uo. 1970). – 14. *Das Existenzverb in den prädikativen Fügungen des Selkupischen.* (Göttingen, 1970). – 15. *Emotional – etymologisches zu ung. tót 'slovake'.* (Amsterdam, 1971; m. München, 1971). – 16. *Die linguistische Struktur Europas. Vergangenheit, Gegenwart, Zukunft.* (Wiesbaden, 1973). – 17. *Methodisches zur Entstehung der national sprachlichen Ortographien in Mitteleuropa.* (Hamburg, 1975). – 18. *Sprachherkunftsforschung.*I. k. *Einleitung und Photogenese/Paläophone.* (Wiesbaden, 1977). – 19. *Eurasia Nostratica.* Szerk. C. D. Dimov-Bogoevvel. (uo. 1977). – 20. *Erich Kunze Bibliographie.* (Köln, 1980). – 21. *Sprachherkunftsforschung.*II. k. *Semogenese/Paläosemiotik.* (Berlin, 1981). – 22. *Global Linguistic Connection.* (Bloomington, 1983). – 23. *The Tragedy of Man and the Philosophical Poem.* (Princeton, ?).

I: MKK 90. – Bölöny. – Árpád. – MTK 8. – uo. 13. – Gyula Décsi: Bibliographie 1947-1975. (Wiesbaden, 1975). – FMa 1962/10. (b. l.). – ÚLát 1971/4. – uo. 1973/6. – MNy 1985/3. (Kontra M.). – Nyr 1985/1. (Szende T.). – ÚLát 1987/1. (Sztáray Z.).

Décsy János (Orci, Somogy vm., 1928. -): történész. * *Tan.*: Fordham Univ., M.A. * *Lh.*: USA. * *Karr.*: Az orosz és kelet-európai történelem docense a Greater Hartford Community College-ban. * *Publ.*: War and Society in East Central Europe. Tan. köt. (New York, 1984).

M: *Prime Minister Gyula Andrássy's Influence on Habsburg Foreign Policy, During the Franco-German War of 1870-1871.* (Boulder, 1979).

I: Bölöny.

Dedinszky Erika (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1942. jan. 26. -): költő. * *Tan.*: 1962-69: Katholieken Univ. Nijmegen, francia nyelv és irodalom. * *Lh.*: 1957-: Hollandia. * *Karr.*: A Holland Kulturális Minisztérium munkatársa, a Mandala társszerk.-je, a Film International és a Poetry International magyar részlegének gondozója. * *Díj*: Martinus Nijhoff (1981). * *Ford.*: Cees Nooteboom, Csoóri S., Hernádi Gy., Örkény I., Pilinszky J., Lakatos M., Galgóczi E., Veress M. * *Publ.*: Irodalmi Újság, Magyar Műhely, Szivárvány, Kertering és Ismertek minket? Ant. (London, 1971).

M: 1. *Gyógyfüvek, beszélő állatok.* V. (Párizs, 1973). – 2. *Kornoel jeboom.* V. (Haarlem, 1973). – 3. *De toren van het zwijgen.* Versant. Szerk. és ford. (Amsterdam, 1977). – 4. *De ijstijd begint met de kou.* V. (Haarlem, 1980). – 5. *Álcázott fény. Tíz holland költő.* Ant. Vál. és ford. (Bp. 1981). – 6. *Vers Vuur.* Próza- és versant. Ford. (Haarlem, 1982). – 7. *Félbemaradt mennydörgés.* Prózai ant. Ford. (Bp. 1983). – 8. *Folyton valami más.* V. (uo. 1983).

I: KMIK. – MKK 90. – Nyugati. – IO 1974/5. (Nagy K.). – NyKult 1974/17. (Béládi M.). – MMű 1974/43-44. (Parancs J.). – ÉI 1975/23. (Bart I.). – Alf 1979/5. (Béládi M.). – MMű 1980/60-61. (Balázsovics M.). – ÉI 1981/15. – Mű 1982/3. (Parancs J.). – MN 1983/19. (Mátraházi Zs.). – ÉI 1983/14. (Eszéki E.). – uo. 1983/37. (Pomogáts B.). – uo. 1985/3. (Péntek I.).

Deér József (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1905. márc. 4. – Bern, 1972. szept. 26.): egyetemi tanár, történész. * *Tan.*: 1929: Bp., dr.; 1928-30: Magyar Történelmi Intézet (Bécs). * *Lh.*: 1948-: Svájc. * *Karr.*: 1950-: az Univ. Bern rendkívüli, 1954-71: r. tanára. * *Tag*: MISZK. * *Publ.*: Katolikus Szemle, Schweizerischer Beiträge zur Allgemeinen Gechichte.

M: 1. *Der Ursprung der Kaiserkrone.* Klny. (H.n. 1950). – 2. *Der Weg zur Goldenen Bulle Andreas II. von 1222.* Klny. (H.n. 1952). – 3. *Der Kaiserornat Friedrich II.* (Bernae, 1952). – 4. *Mittelalterliche Frauenkronen in Ost und West.* (Stuttgart, 1955). – 5. *The Dynastic Porphyry Tombs of the Norman Period in Sicily.* (Cambridge, 1959). – 6. *Karl der Grosse und der Untergang des Awarenreiches.* (Düsseldorf, 1966). – 7. *Die Helige Krone Ungarns.* (Graz-Wien-Köln, 1966). – 8. *Das Papsttum und die süditalienischen Normannstaaten 1053-1212.* Összeáll. és bevez. (Göttingen, 1969). – 9. *Heidnissches und Christliches in der altungarischen Monarchie.* (Darmstadt, 1969). – 10. *Die Anfänge der ungarisch-kroatischen Staatsgemeinschaft. Die Dalmatinische Munizipialverfassung unter der ungarischen Herrschaft bis zur Mitte des XII. Jahrhunderts.* (uo. 1970). – 11. *Papsttum und Normannen. Untersuchungen zu ihren lehnsrechtlichen und kirchenpolitischen Beziehungen.* (Köln-Wien, 1972). – 12. *Die Vorrechte des Kaisers in Rom 772-800.* (Darmstadt, 1972). – 13. *Zum Patricius-Romanorum-Titel Karls des Grossen.* (uo. 1972). – 14. *Byzanz und das abendländische Herrschertum. Ausgewählte Aufsätze.* (Sigmaringen, 1977).

I: Gulyás. – MÉL. – HVil 1952/5-6. – Szitty 1975. márc.

DeGall, Elizabeth → Gáll Erzsébet

De Gara, John → Garay János

Degenstein Mór (Nyírgebe, Szatmár vm., 1898. jan. 17. – ?): ügyvéd, békebíró. * *Tan.*: 1919: vegyészmérnök; 1925-: New York Law School, LL.B. * *Lh.*: 1904-: USA. * *Karr.*: 1916-: New Yorki és yonkersi lapok riportere, majd vegyészmérnökként dolgozott, 1928-32: békebíró Yonkersben. * *Tag*: National Legal Aid and Defender Association.

I: Hung.A.2.

De Gerando Ágostné; szül. *Teleki Emma* (Hosszúfalva, Nógrád vm., 1815. nov. 5. - Pálfalva, 1893. ápr. 30.): író. * *Lh.*: 1849-: Franciao., 1870: visszatért Mo.-ra.

M: 1. *Antonina és Attila könyve.* I-IV. k. (Paris, 1851-1864). – 2. *Antonina és Attila Rómában.* (Pest, 1865). – 3. *Az 1867-iki világtárlat Párisban.* I-II. k. (uo. 1869-1870).

I: Szinnyei. – MÉL. – Bajomi Lázár Endre: Arpadine. (Bp. 1980).

De Gerando Antonina (Párizs; 1845. febr. 13. – Kolozsvár, 1914. ápr. 9.): tanár, író. * *Tan.*: 1864: Párizs, tanári oklevél. * *Lh.*: Franciao, 1872: hazatért. * *Publ.*: Revue Pédagogique. * *Ford.*: Jókai M.

I: Gulyás. – MÉL. – Bajomi Lázár Endre: Arpadine. (Bp. 1980)

De Gerando Attila (Pest, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1846. dec. 10. – Pálfalva, 1897. okt. 12.): újságíró. * *Lh.*: 1849-: Franciao. * *Tan.*: Párizs és 1870: PPT: jogi dr. * Publ.: Revue Géographie.

M: *Étude sur les hautes plaintes de Transylvanie.* Klny. (Paris, 1882).

I: Szinnyei. – Gulyás. – ÚTük 1982/11. (Bajomi Lázár E.).

De Gerando Félix (1888. okt. 12. – Bergerac, Franciao., 1945. júl. 7.): újságíró. * *Lh.*: Franciao. * *Publ.*: Mercure de France.

M: 1. *La suprême aventure de Charles de Habsbourg. Notes d'un témoin.* (Bp. 1922). – 2. *L'incident gréco-bulgare d'octobre 1925. Notes d'un témoin.* (Sofia, 1926). – 3. *Le complot rouge en Ruthénie. Un reportage en Russie subcarpathique.* (Paris, 1930).

I: Gulyás. – Bajomi Lázár Endre: Arpadine. (Bp. 1980)

Dégh Linda; *Doctor Linda* (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1918. márc. 18. -): néprajztudós. * *Tan.*: 1942: PPT, magyar-angol-néprajz. * *Lh.*: USA. * *Karr.*: Az Indiana Univ. Bloomington rendkívüli tanára és néprajzi intézetének vezetője, 1966-69: a Hoosier Folklór Társaság elnöke, 1971-73: az Amerikai Folklór Társaság alelnöke, 1975-76: titkára, 1977-78, 1981-82: elnöke, 1989-: a Nemzetközi Elbeszéléskutató Társaság alelnöke. 1968-: az Indiana Folklore szerk.-je, 1965-76: az Ural and Altaic Series, 1973-80: a Journal of American Folklore társszerk.-je, 1968-84: a Journal of the Folklore Institute szerk. biz. tagja. Szakterülete: európai és amerikai folklór. * *Díj*: International Piltre (1963). * *Publ.*: The World, Studia Fennica, Deutsches Jahrbuch für Volksbunde, Ethnologia Europeica és Békevár: Working Papers on a Canadian Prairie Community. Tan. köt. (Ottawa, 1979).

M: 1. *Latenz und Aufleben des Märchengutes einer Gemeinschaft.* (Bonn, 1957). – 2. *A világjáró királyfi. Angol, ír, skót, walesi, cronwalli, izlandi, holland, belga mesék.* (Bratislava, 1961). – 3. *Märchen, Erzähler und Erzählgemeinschaft.* Mesék. (Berlin, 1962). – 4. *Folktales of Hungary.* (Chicago, 1965., London, 1965). – 5. *Two Old World Narrators in Urban Setting.* (Göttingen, 1969). – 6. *Sägen och tro. – Tro, sanning, sägen.* E. Vázsonyival. (Stockholm, 1973). – 7. *People in the Tobacco Belt: Four Lives.* (Ottawa, 1975). – 8. *Indiana Folklore.* Szerk. (Bloomington, 1980). – 9. *Folktales and Society.* (1989). – 10. *American Folklore and the Mass Media.* (1990).

I: Gulyás. – MKK 90. – Hung.A.2.

dona s a polgári fiúiskola van benne elhelyezve. Előtte van a megyei szinház, melyet 1886-ban nyitottak meg. Ugyancsak a főtéren emelkedik a csinos városháza, a megyeháza és a honfoglalás emlékére emelt oszlop, melynek tetején a mondai turul-madár lebeg kiterjesztett szárnyakkal s keletre néző helyzetben. A város déli részén levő Honvéd-téren van az 1848 november 24-ki ütközetben elesettek emlékét megörökítő oszlop. A város többi épületei közül említendők: a Ferencz-rendi barátok bérháza, melynek egyik részében a „Hungária" szálló van, a másikban pedig a kaszinó, mely társas kör keletkezésére nézve második e hazarészben; továbbá az összes igazságszolgáltatási hivatalokat magában foglaló Törvényház, mely a városnak egyik legszebb középülete, aztán a Szamosvölgyi-vasút igazgatóságának palotája, a pénzügyigazgatóság, a posta- és távíró-hivatal épülete, a szép parkban álló „Rudolf" közkórház, a gymnasium új kétemeletes épülete és a honvédkaszárnya. A város számos jótékony és közművelődési egyesületein kivül különösebb említést érdemel az 1898-ban alakult megyei történelmi, szépirodalmi és néprajzi egyesület, melynek múzeumában már is több értékes dolog van összegyűjtve.

Deéssel majdnem össze van épülve *Deés-Akna* 2300 lakosú község, melynek sóbányáit már a rómaiak is mivelték. A vízzel telt régi bányák üregeinek sós vizét ma fürdői czélokra használják.

A megye egyes vidékeinek részletes áttekintésére legalkalmasabb Deésről indúlnunk ki, mint a honnan kelet, dél és nyugat felé egy-egy fő völgy, éjszakra pedig élénk forgalmú országút vonúl. E Nagybánya felé vivő országút, mely kies völgyeken és erdős magaslatokon halad át, sok tájképi szépséget tár föl az útazó előtt. Ez útvonalon első említést érdemlő község az 1300 lakosú *Alsó-Kosály*. Itt hajdan a rómaiaknak erődített táborhelyök volt, melynek nyomai ma is láthatók. Alsó-Kosályról az éjszaki irányban fölfelé menő völgyben *Felső-Kosály* és *Pecsétszeg* községeken át *Hollómezőre* jutunk, hol gyönyörű kilátás kinálkozik a falutól éjszakra fekvő, 681 méter magas vízválasztóról. A kígyódzó vonalú országúton fölkapaszkodva a hegy tetejére, a déli és nyugati vidék apró zeg-zugos völgyeit körűlfogó hegyek eltörpűlnek alattunk és éjszakkeleti irányban egyszerre föltűnik a Czibles hármas csúcsa, tovább éjszak-nyugati irányban pedig a Sátorhegy és a Rotunda. Köröskörűl, a meddig a szem ellát, mindenfelé tölgy-, bükk- és fenyű-borította zöld hegyek láthatók, szemben pedig a kiszélesedő Lápos völgye, melyen ezüst szalagként kanyarog végig a Lápos vize.

Alsó-Kosálytól nyugatra csakhamar *Kapjon* községbe érünk, hol a megye egyik legszebb kastélyát találjuk, mely egykor Bocskay István tulajdona volt,



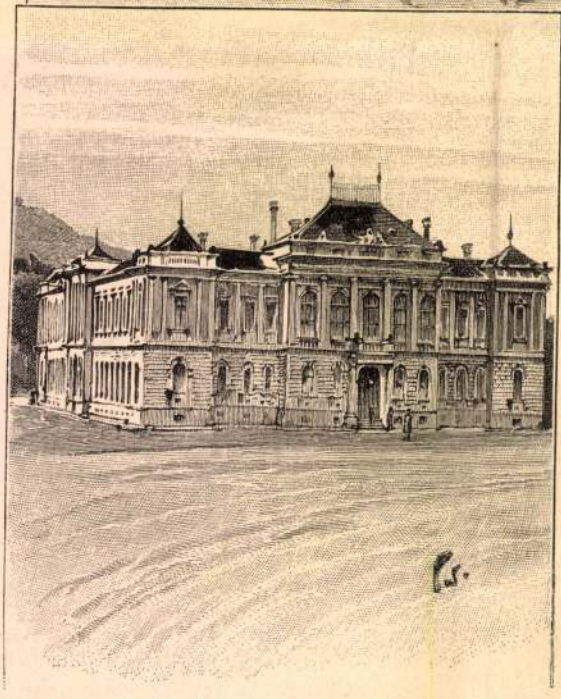

Deés főtere és a Törvényház.

E régi ének naiv szómagyarázata idővel helyi hagyománnyá lett, mert a város melletti *Óvár* nevű dombon ma is áll egy avúlt torony, melynek 1578-ból származó fölírata szintén így szól a város nevének keletkezéséről.

Deés épületei közül nevezetesebbek: a főtéren a XV. században épült csúcsíves református templom, melyet hajdan erős kőfal vett körül. E templomtól éjszakra van szintén e téren a Báthory s később a Rákóczy fejedelmek szállásául szolgált épület, melyet Mária Terézia gróf Haller Pálnak adományozott; ma a város tulaj-

Com VII.

ur érdemeit a város körül, rögtön meetinget tartott, melyben elhatározták, hogy hirdetéseket bocsátanak ki, melyekben 500 dollárnyi jutalmat ajánlanak annak, a ki az öreg ur gyilkosát elfogja vagy elrablott kincseit elökeriti. (Vége követk.)

— Topliczával együtt — a csik-gyergyói havasok azon öblözetéhez, mely jelenleg Tordavármegyéhez számittatik. Oláhok lakják, mint Torda felső részét s havasvidékeit átalában. A hagyomány azonban azt tartja, hogy hajdan Toplicza is, Mesterháza is, e hozzá tartozó kis helységgel együtt, melynek neve *Göde*, Széfelyföld volt.

Akár az, akár nem, szép és nagyszerü vidék. s épen gyergyói eredetü folyó létére, ez idegen völgyeket is szivesen megöntözi szeszélyes, szilaj csapongásával, s ugy felveszi havasi patakjaikat, mintha egészen rendén valónak találná, hogy neki adózzanak. De melyik nevekedőben levő hatalom nem szeret — annektálni?

Elég az hozzá, Göde egy Mesterházához tartozó kis helység a hasonnevü patak balparti



Jelenet az orleansi csatából.

Egy kép a Székelyföldről.

Tulajdonkép nem is a Székelyföldről, mert a falu nevet viselő, de azt alig érdemlő kis telepecske s a vadregényes sziklacsoportozat, melyeket Orbán Balázs „Székelyföld"-jéből vett képünk ábrázol, nem tartoznak a Székelyföldhöz, hanem S az utas, a ki tapasztalás kedveért, vagy a természet nagy szépségeit élvezni, Gyergyó-országból (mert igy hivja a székely, nagy kevélyen, a kilencz falu völgyét!) át csap Topliczára, Mesterházára, Gödére: bizony nem veszi észre, hogy más „országba" jutott volna, a táj oly gyergyóias. A Maros sem válogatós e részben, székely beszakadásánál; itt is van fátszállitó fán csuszó vasut, melyen a balparti hegyek fáját hordják le, E kis helység fekvése valóban meglepően szép. mondhatnám nagyszerü; ez kétségtelenül a Maros szorosának egyik legszebb fénypontjául tekinthető, szemben (a jobb parton) van a *Leo*, legmagasabb csúcsa a Maros-szorosnak, honnan egész

Gyergyó látszik. E meredek magas hegy oldalán gyönyörü idomu gyüleg-sziklák vannak, melyek a legszeszélyesebb csoportokat tüntetik elő, egyik fekvő oroszlánt utánoz, s talán innen a hegy neve. Oly festőileg szép e táj, hogy párját valóban keresni kell.

Mint már emlitők, a hagyomány azt tartja, hogy régen nemcsak Toplicza, de Mesterháza is le egész az Ilváig Székelyföldhöz tartozott, de sok rabló tanyázván ottan, a székelyek üldözni, irtani kezdették, miért azok több hatalmas ur pártolása alá adván magukat, ezek a védelmük alá vett területet elszakitották Gyergyótól.

Vessünk még egy pillanatot a kis telepre s körül a festői tájra, mielőtt búcsút vennénk tőle. Minden az ős eredetiség varázsát hordja magán. E fenyves-boritotta havasok, szeszélyes alaku sziklázataikkal, mintha természet alkotta várak volnának, egy titáni harcz fennmaradt emlékei. S az oláh ház furcsa kettős fedelével, mely az egyszerü tetőt nem elégli, s vagy a másik elébe ragaszt egy kisebb tetőt, mintha verandája volna a háznak, vagy a nagyobbik ormójára még egy piczikét, a széles ereszü folyosójára kikönyöklő öreg gazda, kinek az ügyes rajzoló, ily parányképben is tökéletesen megtudta adni az oláh jelleget, — mind ez oly sajátos és lebilincselő. S ki hinné! Sasok helyett, melyeket e vadon szikláí közt várnánk: fehér galambok röpkednek.

Oh, erő és szelidség, nagyszerüség és báj egyesülése: a te neved Erdély! —*á—r.*—

Dées.

Dées, Belső-Szolnokmegyének székvárosa, a két Szamos összeszakadásánál fekszik. Három völgynyilás közt elterülő hegyoldalon s egy kisded dombháton nyulnak el rendetlenül szétszórt házai. Alig fele része van térségben a városnak, mely bogpontját képezi a Kolozsvár, Besztercze-, Nagybánya, és a Szilágyság felé vezető országut vonaloknak. Stratégiai szempontból oly nevezetes helynek tartatik, hogy a midőn 1848-ban deczemberben Bem Nagybánya felől Erdély visszahóditására jött, s Déést rövid előőrsi csata után elfoglalta, igy szólott: „Dées a mienk, Erdély egyik kulcsa kezemben.“

Képünk a négy felé vezető országut összetalálkozási pontját, a piacz-terét mutatja, a reformátusok magas tornya- s templomával, és a megyeház-utczai csinos épületekkel, a városházzal, sat.

Dées legrégibb városaink egyike. A különben hitelt nem érdemlő monda, hogy neve is honfoglaló őseink háromszoros Deus - kiáltásából származott volna, régiségéről mindenesetre eléggé tanuskodik. Zsigmond király idejéig az okmányokban Dées-vár név alatt fordul elő; melyik volt, és hol feküdt azon vár, melyről nevezteték, biztosan meghatározni nem lehet, mert négy különböző vár kövei láthatók körüle ma is: az Óvár-nevü dombon, a város felett emelkedő Rózsahegyen, a Czecz- és Bélahegyeken. Legvalószinübb, hogy az Óvár volt. — Ezen vár köveiből azon helyen, hol most a kaszinó áll, épült az Augustinusok temploma és klastroma ,mely leégvén, kövei használtattak fel a reformátusok ma is fennálló torony-oszlopai, fülkéje és hajója épitésére.

Hogy a mai Dées helyén város állott már a rómaiak idejében, valószinü, mert a közelében levő só-aknák, a rómaiak idejéből valók.

Őseink, mint a már emlitett monda tartja, nem ok nélkül ragadtattak el e táj szépsége által, mert az valóban nagyszerü. Hogy teljesen élvezhessük, menjünk fel a Rózsahegyre, mely oly formán emelkedik a város felett, mint a Gellérthegy Buda fölött. Meglátjuk róla a kanyargó Szamos vizét, és annak egyik ágára épitett nagyszerü fa-hidat, a Szamos által öntözött gyönyörü völgyeket, a falukat hosszan a Szamos völyyén.

De térjünk vissza a városba. Közepén emelkedett helyen látszik a reformátusok temploma, melynek magas tornyát csak oszlop tartja fenn, balra az ódon Rákóczi-épület, a kisdedóvoda a templommal szemben; alább a kaszinó, végül a megyei kóroda, gőzmalom, szeszgyár, megannyi tanui annak, hogy Dées ugy a szellemi, mint az ipartéren haladásnak indult város.

S valóban e kis város lakóinál minden czélszerü vállalat, hazafias vagy emberiségi intézmény részvevő fogékony szivet talált mindig, a korszerü eszmék gyorsan viszhangra leltek. Déésnek volt először Erdélyben saját házzal biró kaszinója, kisdedóvója, s egy reáliskolára már 16,000 frt van aláirva. — Haladjon igy folyvást s Erdély kis városai közt az első sorban fog állani mindig!

*Pataki Ferencz.**)

A franczia lovasság.

Azon katonai irók, kik az 1866-diki porosz-osztrák háboru befejezése után a lovasságtól elvitázták az életképességet, halomra látják döntve theoriájukat a jelenlegi háboru eseményei által. Sem a nagy tökélyre emelt tüzérség, sem a hátultöltő fegyverek gyors és biztos tüze nem szoríthatták ki a lovasságot azon szerepéből, mely neki a csatamezőn és főleg az előőrsi szolgálaton jutott osztályrészül. Königgrätz után azonban szokássá vált csak kicsinylőleg és lenézőleg szólni a lovasságról. Kétségbe vonták használhatóságát a jövő háboruiban, és egyátalán meglehetős fölöslegesnek tartották további létezését. „A lovasság túlélte magát“ — olvashattuk gyakran még katonai szakközlönyökben is, s ez állitás bizonyitására mindannyiszor fölhozatott a 66-diki háboru, melyben a lovasság valóban nem sok jelét adá életképességének.

Hogy azonban ezen itélet szigoru és egyuttal alaptalan volt, azt eléggé tanusitja azon jelentékeny szerep, mely Francziaország vértől ázott csatatérein jutott osztályrészül a hadviselő felek lovasságának. Kezdve a wörthi ütközet emlékezetes napjától egész a legutóbbi harczokig, mindenütt osztozni látjuk a lovasságot a gyalogság és tüzérség véres munkájában, itt biztositva a kivivott győzelem sikerét, amott födözve a hátrálók visszavonulását. És daczára a modern tüzérség s a hátultöltő fegyverek pusztitó hatásának, ott látjuk a becsmérlett lovasságot a csaták zajában, rohamot intézve vagy visszaverve, ágyukat fedezve vagy ágyukat elfoglalva, ép ugy, mint a mult évtizedek hadjárataiban. És mégsem a csatamező az, melyen a jelenlegi háboru alatt legnagyobb szerepe van a lovasságnak. Igazi szerepét az előőrsi szolgálaton s a portyázásban tölti be a lovasság, mely a jelenlegi hadjárat tapasztalatai után nélkülözhetlenné fog válni jövőre is, daczára a golyószóró gépeknek s a gyorstüzelésnek.

Lehetséges, sőt több mint valószinü, hogy a közelebbi évek hadjáratai a lovasságot nem fogják többé a tulajdonképi csatatéren találni. Tekintve a folyton nagyobb tökélyre vitt öldöklő eszközök borzasztó hatását, előbb-utóbb őrültség lesz kitenni a lovasságot a csatatérek pusztitó tüzének, melynek ép a lovasságra van legvégzetesebb befolyása. Mint portyázó testület azonban jövőre sem fog veszteni jelentőségéből a lovasság, melynek életképessége egyszer-mindenkorra biztositva van a mostani háboru tapasztalatai által. Csak helyesen legyen alkalmazva a lovasság, és helyesen meghatározva szerepköre, s akkor aligha fogja magát „túlélni“ valaha, és mindig megczáfolandja azok állitását, kik már elérkezettnek vélték e fegyvernem végperczeit.

A franczia lovasság, melynek zöme ott nyugszik Wörth és Sedan csatatérein, elejétől kezdve ferdén volt alkalmazva a császárság tábornokaitól, és sokkal inkább elvonatott tulajdonképi rendeltetésétől, semhogy meg birt volna felelni a hozzája kötött várakozásoknak. Mindkét ütközetben ágyutelepek ellen kellett rohamot intézni a franczia lovasságnak, és mindkét ütközetben ugyszólva utolsó emberig elvesztek ama hősies ezredek, melyek meg merték kisérleni a lehetetlent. Wörthnél *nyolcz*, Sedannál *tizennégy* franczia lovassági ezred semmisült meg, és semmisült meg ugy, hogy még csak romjai is alig maradtak hátra e deli csapatoknak. A franczia lovasság másik jelentékeny része Bazaine tábornagy seregével Metzbe szorult, s ott tehetlen szerepre volt kárhoztatva mindvégig. E szerint, mindazon harmincz lovassági ezred, melyet Francziaország a háboru elején a Rajna partjára küldött, vagy megsemmisült, vagy fogságba jutott, ugy hogy Sedan után alig volt tiz ezernél több lovas a köztársasági kormány rendelkezése alatt.

A franczia lovasság még a mult század óta nehéz és könnyü ezredekre oszlik. Az előbbieket vértesek, az utóbbiakat huszárok, dzsidások és afrikai vadászok képezik. A császárság alatt tagadhatlanul a vértesezredek képezték Franczia-ország legszebb katonaságát, részint fényes egyenruhájuk folytán, részint azért, mivel csak magas és szálas alakok léphettek ezen ezredekbe. Egyenruhájuk fénylő rézsisak, hosszan lecsüngő taréjjal, kék fegyverkabát és térden fölül érő lovagcsizma. Fegyverük hosszu, egyenes kard, rézmarkolattal. A huszárok sötétzöld dolmányt és bő piros nadrágot viselnek, ép ugy a dzsidások is, kik csak fövegjük által különböznek az előbbiektől. A huszárok fegyverzete kard, karabély és pisztoly, a dzsidásoké kard és lándzsa. Kitünő részét képezik a franczia lovasságnak az afrikai vadászok, kik lóháton és gyalog egyaránt harczolnak, és mesterien értenek az apróbb háboruhoz. Kard és pisztolyon kivül puskát viselnek, melylyel lóhátról is biztonsággal lőnek. Lovaik legjobbak az egész franczia hadseregben, mert az arabs és berber fajból valók. E gyors és szivós természetü állatoknak azonban állitólag igen árt az északibb vidékek téli hidege, melyhez nincsenek szokva.

A franczia lovasság kiegészitő részét képezik még az ugynevezett *spahik*, vagyis algiri arabok, kik egyenruha helyett festői nemzeti öltözetüket viselik: hosszu bő fehér köpenyt, és alatta gazdagon aranynyal és ezüsttel himzett ruhákat. Lovaik ép oly kitünőek, mint fegyvereik, melyek többnyire apáról fiura szálló ereklyék. E spahik harczmodora még egészen keleties. Vad harczi kiáltással és szélsebesen támadják meg az ellent, s ép oly gyorsan tünnek el ismét, ha kisütötték rá fegyvereiket. Pár percz mulva azonban egészen más oldalról ismét nyomában vannak ellenfelüknek, kit örökös támadásaik által egy perczig sem engednek nyugodni. A távol Algir e barna fiai egyébiránt most jelennek meg először Franczia-ország harcztérein, és első izben az *orleansi* csatában álltak szemközt a német lovassággal. Képünk e csatából ábrázol egy jelenetet, s a művészileg kivitt lovascsoportban egy spahit is látunk redős köpenyének csuklyájában. *B—i.*

Vázlatok az élettan köréből.

III.

Valamely növény óvatos elégetésénél sikerül néha a szár alakjának vázát épségben megtartani. Ez a váz hamu, szervetlen, az ásványországhoz tartozó anyag, mely mielőtt a növény gyökere vizoldatban fölszivta s alkatrészeibe fölvette volna, a föld kérgének volt alkotó része. Némely fű oly hamuvázat hagy, mely majdnem egészen kovaföldből, a homok fő alkatrészéből áll. Az ásványsóknak tehát fontos szerepük van a növények vázának alkotásában. A szőlő-venyige szénsavas hamanyt (hamuzsirt), a buza phosphorsavat, keserföldet (magnesia), hamuzsirt és meszet, a dohány-, dió- és zeller-levél salétromot tartalmaz, stb. De egyes részei ugyanazon növénynek is különböznek ásványsó tartalmukra nézve. A buza magvában pl. phosphorsavas hamany és keserföld, szárában mész és halvany (chlor), leveleiben kovasav a tulnyomó. Ezen vegy arányállandóságából azt kell következtetnünk, hogy nevezett növényrészek tökélyes kifejlődése ezen anyagoknak a talajban jelenlététől függ. Minél gazdagabb valamely növény fehérnye tartalomban (a mi a növények legtáplálóbb része), annál több phosphorsavas meszet tartalmaz, pl. a bab, lencse, borsó. Földünk kérge ezen ásványsókkal, bár nem egyaránt mindenütt, bőven meg van áldva. Nem az arany és gyémánt, de ezen növényt és állatot egyaránt tápláló, szervező ásványok valódi kincsei földünknek.

A növény tömegének tulnyomó része a *széneny* (erről meggyőződhetünk valamely növény tökéletlen elégetésénél, elszenesitésénél), s ezt a növény a légkörből, szénsav alakjában, levelei által szivja be; azt vegyileg elbontva, a szénenyt egészen visszatartja, az éleny egy részét kipárologtatja.

További alkatrésze a *köneny*, azon a körlégnél 14-szerte könnyebb levegő, melynek hirét onnan bizonyosan hallották olvasóim, hogy a léghajók gömbjét ezzel szokták megtölteni. Ez éghető levegő; a városok kivilágitására használt gázban, a meggyuladó mocsárlégben (u. n. lidércz) ez szerepel.

Köneny és *éleny* vegyi összeköttetéséből áll a viz; görög neve Hydrogen — viznemző — ezen tulajdonságára vonatkozik. A növény tehát viz alakban bőven elláttatik ezen két elemmel. Ezen három elem: széneny, köneny, éleny egymásközti változatos vegyületeiből alakulnak a növényi és állati alsóbbrendü szervületek, u. m. a sejtszövet, keményitő, czukor, zsir, olaj, viasz.

A felsőbb szervületek, az u. n. *fehérnye-féle anyagok* képzéséhez még egy elem szükséges. Ezen

*) Ez ismertetés a mult évben elhunyt munkatársunk tollából származott, s még életében általa küldetett be. Tőlünk nem függő körülmények késleltették megjelenését. *Szerk.*

Vas. Ujs 1871. 34. l.

az éjjel is és utazni szándékozik egész nap.

„Jó reggelt, uram," — szólt Domokos, mikor az idegen hangtávolba ért hozzá. — „Ön igen csinos trappban jár. Mi a legujabb ujság Parker's-Falls-ban?"

Az idegen mélyen szemére huzta szürke kalapjának széles karimáját s meglehetős bosszusan felelé, hogy ő nem Parker's-Fallsból jön, melyet a házaló természetesen, mint saját utazásának véghatárát, kérdezősködésében emlitett.

„Jól van, jól;" — viszonzá Pike Domokos — „hadd hallom hát a legfrisebb ujságokat onnan, a honnan ön jött. Hisz' nemcsak Parker's-Falls van a világon. Más helyről is jó lesz."

Ennyire fakgatva, az utazó, — kinek mellesleg legyen mondva, oly istentől elrugaszkodott kinézése volt, a milyet csak kivánni lehet, hogy ugy egy elhagyatott rengetegben vele találkozunk — egykissé habozni látszott, mintha vagy ujságok után kutatna emlékezetében, vagy pedig azt fontolgatná, mimódon adja elő a miket tud. Végre a szekérke hágcsójára lépve, csak ugy oda sugva beszélt a Domokos fülébe, ámbár hogy fenhangon is bátran beszélhet vala, mert bizonyára egyetlen élő lény sem hallotta volna meg kivülök.

„Holmi semmiségre csakugyan emlékszem" — suttogá az idegen. — „Az öreg Higginbotham urat, Kimballtonból, tegnap este nyolcz órakor gyümölcsös kertjében egy irlandi és egy néger meggyilkolta. Ezután a gyilkosok fölakasztották öt egy körtefa ágára, hol reggelig senki sem találhatja meg a holttestet."

Ekkor az idegen, alig hogy e rémséges eseményt házalónkkal közölte, ismét utra kelt, nagyobb sietséggel, mint valaha, s még csak vissza sem tekintve Domokos felé, ki

[illegible] világosan csakis [illegible] e nagyszerü eseményt, s ennélfogva szüntelen kérdésekkel ostromolják, a legjobb akarattal sem kerülheté el, hogy a történet körvonalait kissé ki ne töltse, mig végre csakugyan tisztességes egy elbeszélés kerekedett ki belőle. Addig s addig, hogy utoljára egy oly bizonyitékra is bukkant, mely a látszatot csak annál valószinübbé tette. Higginbotham ur kereskedő volt; s mikor Domokosunk e dolgot a megboldogult egyik hajdani boltsegédének elmondá, ez utóbbi oda nyilatkozott, hogy az öreg ur csakugyan mindig a gyümölcsösön keresztül szokott estvefelé haza menni, a boltból minden pénzét s valamennyi értékpapirját kabátja zsebében magával hordozva. Különben az egykori boltsegéd nem igen verte fejét a falhoz bujában Higginbotham ur szerencsétlen esetének hallatára, nyiltan elárulván ezáltal, a mit egyébaránt a házaló is észre vön vele folytatott ügyes bajos dolgai alkalmával, hogy az egész ember megkérgesedett lelkiismeretü vén ficzkó volt, oly zárkózott és hallgatag, mint a bün maga. Birtoka csinos kis unoka hugára fog szállani, a ki jelenleg még iskolába jár Kimballtonban.

Domokos addig terjesztgeté hireit a közönség s addig adogatá el szivarjait a saját hasznára, mig végre az éj reá szakadván, kénytelen volt előle egy utszéli csárdába menekülni, mintegy öt kis mérföldnyire Parker's-Falls-tól. Vacsora után legjobb fajtáju szivarjaiból egyre rá gyujtván, az ivóteremben letelepedett, s ismét elővette kedvencz rémtörténetét a szörnyü gyilkosságról, mely időközben annyira növekedett, hogy elbeszélése egy félórát vett igénybe. A teremben valami husz ember volt, kik közül tizenkilencz minden szó nélkül szentirásnak vette az elbeszélteket. Hanem a huszadik egy öszbe csavarodott farmer vala,

[illegible] dologban" — monda az öreg farmer, s [illegible] kor megint visszatolta székét a sarokba, tátott szájjal hagyva Domokosunkat a hallgatóság között.

De miért is kellett föltámadni annak a Higginbotham urnak? A házalónak nem vala többé bátorsága belevegyülni a beszélgetésbe, hanem egy pohár groggal vigasztalta magát s azután lefeküdt, de szegény feje az egész éjjel azt álmodta, hogy azon a végzetes körtvefán függ felakasztva. Hogy a vén farmert kikerülhesse (kit annyira utált, hogy jobban szereti vala, ha történetesen azt akasztották volna föl Higginbotham ur helyett) Domokos már szürkületkor fölkelt, befogá apró szürkéjét a zöld szekér elébe és gyorsan tova vágtatott Parkers's Falls felé. Az üde lég, a harmatos ut, és a gyönyörü nyári hajnal fölfrisité kedélyét, söt még arra is rávette volna, hogy kedvencz történetét ujra elbeszélje, ha t. i. akadt volna egy jámbor halandó, a ki azt meghallgassa. De nem találkozott sem ökörszekérrel, sem könnyü kocsival, csézával avagy lovas emberrel, söt még csak gyalog utassal sem, mig végre, épen a mint a Salmon folyamon átkelt, egy férfi jött lassan lépdelve a hidon keresztül, ki vállán botja végére akasztva egy batyut hozott.

„Jó reggelt uram!" — mondá a házaló, megállitva lovacskáját. — „Ha véletlenül Kinballtonból vagy arról felől jönne ön, elmondhatná nekem a Higginbotham urral történt eset valóságos mibenlétét. Igazán meggyilkoltatott-e az öreg ur, két vagy három nappal ezelőtt egy irlandi és egy néger által?"

Domokosunk sokkal hevesebb mohósággal beszélt, hogy sem észrevehette volna, hogy az idegen maga is feltünőleg magán viselé a sötét szerencsen vér szinezetét. Pedig hát e véletlen, gyors tudakozódásra mintha egészen átváltozott volna szerecse-

*

nyi távolságból, hogy ő gyümöltsés ... jében függött, kivált ha Kimballtont azelőtt hagyta el, mielőtt a szerencsétlen embert egyátalában fölakasztották volna? E kétséges körülmények, aztán meg az idegen meglepetése és ijjedelme is önkénytelenül azt a gyanut ébresztették fölDomokosban, hogy aligha a szines ember is nem részes a gyilkosságban, miután a gyilkosság, a mint látszik, csakugyan megtörtént.

„De hát hadd menjen a szegény ördög,“ — gondolá magában a házaló, — „én teljességgel nem akarom fekete vérét a lelkemen viselni; s ha tán fölakasztanák is ezt a szerecsent, vajjon Higginbotham ur nem épen csak ugy fölfüggesztve maradna-e? Csináljátok, hogy ne legyen felkötve az öreg ur! ... Ha megérdemelte, ám jól van; de azt soha sem tudnám neki megbocsátni, hogy ismét föléledt és engem hazugságban hagyott!“

szetesen, hogy lovának hogy ... parancsoljon. Második dolga pedig persze az volt, hogy előadja Higginbotham ur szerencsétlen esetét a vendéglősnek. Hanem annyit mégis czélszerünek látott, hogy a rémséges esemény dátumát ne határozza meg épen oly pontosan, mint előbb tevé, valamint hogy azt se állitsa épen oly határozottan, hogy valjon a gyilkosságot csakugyan egy irlandi és egy mulát hajtotta-e



Déés fötere. — (Fénykép után.)

jelent meg, legfölül volt olvasható: HIGGINBOTHAM UR IRTÓZTATÓ MEGGYILKOLTATÁSA! A többi borzasztó részletek között még annak a kötélnek a minőségét is leirta, melyet a holt ember nyaka körül hurkolva találtak, és pontosan meg volt határozva ama sok ezer meg ezerre menő dollárok száma, melyeket a szegény meggyilkolttól elraboltak; persze sok pathoszt pazarolt szerencsétlen hátrahagyott unokahuga bubánatának leirására is, ki egyik ájulásból a másikba esett, a mikor nagybátyját a körtvefán függni látta rémségesen üres, kiforditott zsebekkel. A városka költője szintén megörökité egy tizenhét strópháju balladában a fiatal kisasszony szomoruságát. A helységi elöljáróság tekintetbe véve Higginbotham

Vas. Ujs. 1871. 32. l.

Deés

Vas. Ugó

1860

583. l.

584. l.

képpel.

Deés

naros középületei.

Vas. Ujs. 1862

115, l
127. l.

közül kiemelendő a premontrei
. stb. A város mostani urának
ledöntése, amelyet sikerült fény-

öczbánya, Selmeczbánya és Beszter-
figyelmét. Körmöczbányán a vár-
vár, Beszterczebányán pedig a vá-
épület emelendő ki. Mindezek az
gy a sok háboru, s viszontagság da-
hajdanában Felsőmagyarország bér-

Decési ref. egyház

Kádár József: A decési ref. egyházkörség története. Decs, 1882.

a kisvárdai várromról,
a vajai várkastélyról,
a kállói régi megyeházról, továbbá
a primitiv, de jellemző falusi templomokról és ha ilyen is van, a falusi kastélyokról és kuriákról sziveskedjék még képeket küldeni, nem szükséges felnagyitva, elég az eredeti felvételi nagyságban. Egypár ügyetlenül bájos, népies izü templomot szeretnénk a kötetben ismertetni, megjegyezvén, hogy ezt mint szivességet kérem, mert nem az Előadó ur cikkéhez tenném illusztrációnak, hanem a kötet más részében szerepelne.

Számitva megértésére, hálásan köszöni eddigi közreműködését

teljes tisztelettel

Dercsényi Dénes

Nagyságos
GENTHON ISTVÁN Urnak,
Budapest.

Deés

Szolnok Dobokai

Förk 2. 1913.

21 db másoló papíron, vis zletezve

borítékon felvételi tervek Förk. 1914.

fig másolat a boltozat helyre állításához

1) alapraj 2

1. Kerentmetnet

1 hosszmetnet.

1904.

1) Organánik alapraj 2a 1:50 Ztehlo 2 pél.

2) néret 2 pél.

3. Padok. hossza 6 db tanulmány.

4. 1:20 Organatiár 2 terv. néret.

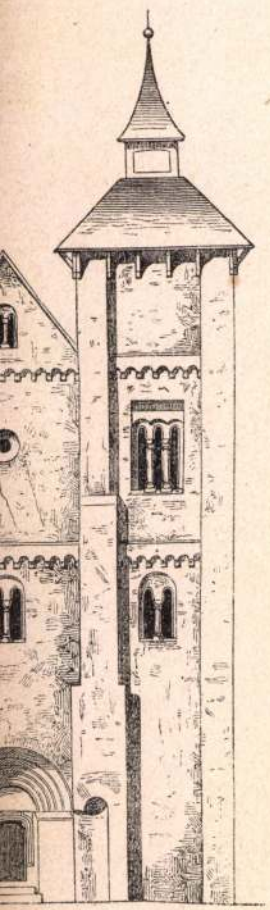

2.

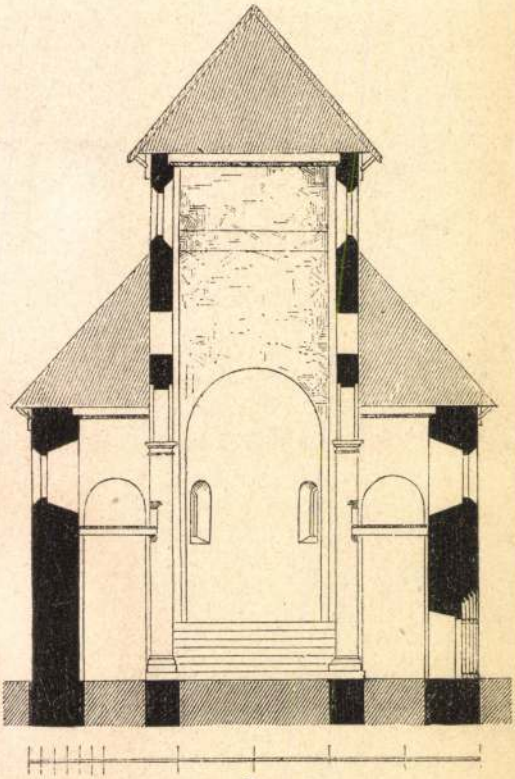

3.

Deés Erikő, rukakerező

L. Papp Gyula

–: Művének és irodalmi kitüntetések 5.

Népszabadság, Bp. 1981 márc. 31

Ø Deési Eötvös József

1762, 1766-1770.
varosi jegyző
Desen

Kádár Szol. Dob

III. 211. l.

Aligha ötvös.

1750-ben ugyanis
egyetlen ötvös sincs
a varosban

u. o 214. l.

Kassa

Werter K., 1872.

DEÉSY · Etelka

M.D.K.

1917-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Péti: Nagybánya. ... Bp. 1954. 332.l.

Deéd (Dex) Ferenc

1939

a pécsi I. n. festett
tűrkamara falképei-
nek restaurálása
1939-ben

Gosztonyi Gyula:
A mérnök szerepe a
műemlékvédelemben.
Pécs, 1940. 81. 82. l.

Dupl

felkeresc folytán nagy intezkedni,
festménegeket Abára szállítják,
kerivári mérnöki hivatal is iote-
k megbizásából Luttor lakatos
elhelyezését is magára vállalta.
dnék a Nagyp. Ezim által még
zánk küldött templomajtó
elni, hogy Husvét előtt ezen
k is befejeztetnének.
kérésem kegyes teljesitéséért
Aba 1903 márczius 25-én

Kér Bolgája
Szabókyulan
plebános

Deés Enikő, nehotervező

L. Pap Gyula

– Kihinkettő műnéres

8

Esti Hírlap Bp. 1981. márc. 30

Deés Enikő
divattervező

Deés Enikő tervezte a Buda-
pesti Szalon modelljeit

—: Nyári napok
Nők Lapja, 1978. julius 29-19. lap.

Deés Erikő

A modellehet Deés Erikő
terverte.

—: Nőies a tavaszi divat.
Vöh Lapja, 1977. ápr. 23-16. oldal.

Dées Emília

Modellek

—: Divat fényképezés

Nők Lapja, 1976. nov. 20 - Holdal

Deés Endre
divattervező

A Budapesti Szalon tavaszi
nyári modelljeit Deés Endre
tervezte

Farago Ilona: Divat magyarázat.
Nők Lapja, 1976. ápr. 24-21 oldal

átutalás megvan

Decési Daday Gerő

festő

lásd

Daday Gerő

os Bizottsága
ségének

B u d a p e s t .

a Müemlékek Országos Bizottsá-
sz. beadványaira, a székesfővá-
ott határozatát a házinyomdának
ában készitett költségvetésével
tézkedések megtétele végett azzal
megbeszélése céljából a tanácsi

Húsz válogatott pilótanövendék kap háromhónapos kiképzést a pécsi repülőtéren

Pécs, augusztus 11.
(Az Esti Ujság tudósítójától.)

A Horthy Miklós *Nemzeti Repülőalap* által felállított öt kiképző tábor közül az *egyik a pécsi repülőtéren működik.* Július óta a Pécsett és Baranyában is sokszáz jelentkező fiatal középiskolából és egyetemistából kiválogatott húsz keménykötésű, bronzbarnára lesült fiú ismerkedik a repülés titkaival. Nap, mint nap, már pirkadatkor ott sürögnek forognak a repülőtéren a két szürke *Bücker* gép körül, vídámak, de katonásan fegyelmezettek és úgy pattannak *Reiber* Antal főoktató, *Kovács* Elek dr. egyetemi tanársegéd és *Varga* Gyula oktatók parancsára, mint az acélrugók. Amíg a fiúk a széljárást figyelik, hogy alkalmas-e a repülésre, az oktatók a pécsi pilótaképző tanfolyamról, a napi munkáról adnak tájékoztatót:

— *Húsz érettségizett fiatalember a tanfolyam hallgatója,*

akiket július 6 óta szeptember végéig képzünk ki sportrepülésre.

A fiúkat a legszigorúbb orvosi vizsgálat alapján válogatták ki, a tanfolyam kezdete óta az egyetemi Szent Mór kollégiumban laknak és *a Nemzeti Repülőalap gondoskodik teljes ellátásukról.*

— Mit tanulnak a fiúk a három hónap alatt?

— Az oktatás *elméleti és gyakorlati.* Először a szoktató repülésen estek át a pilótanövendékek, azután pedig már kétkormányos repüléssel tanulták meg a leszállás tudományát. A tulajdonképeni tudás ugyanis a fel- és leszállás, az iskolakörözés elsajjátítása. Ezt követi a feladatrepülés begyakorlása, a fordulózás, irányrepülés, motornélküli repülés, majd a vizsgarepülés és a műrepülés. *Természetesen oktatást kapnak a motor szerkezetéről, a levegő tulajdonságairól a repülés rendjéről és a tájékozódásról.* Ezeket az alapismereteket már valamennyi növendékünk elsajátította.

— Mennyi időt vesz igénybe a napianyag?

— A növendékek fél négykor kelnek, *fél öttől fél kilencig tart a repülés,* azután elméleti oktatás következik. Délután fél öttől fél nyolcig újból repülés fejezi be a napi programot.

Benczelits László főintéző, aki a fiúk ellátásáról gondoskodik, a gazdasági ügyekről nyilatkozik:

— *Havi 1300—1400 pengőbe kerül a Nemzeti Repülőalapnak a fiúk ellátása,* pedig a Maurinumban kedvezményes ellátást kapnak és ebben az összegben nincs benne az üzemi kiadás sem. *Elég szegényesen vagyunk, mert még egy irodánk sincs, ahol az írásbeli munkát végezhetnők.* De majd.

gépkeresztelőt és bemutatót rendezünk és bizonyosra vesszük, hogy Pécs társadalma nagy számban vesz részt ünnepségünkön

és támogatja a magyar repülés ügyét.

Repülőgépmotorok dübörgése szakítja félbe a beszélgetést, kezdődik a gyakorló repülés. *Reiber* főoktató és *Kovács* dr. maga mellé vesz egy-egy pilótajelöltet, aztán nekiiramodnak a karcsú masinák és már fenn köröznek magasan a fejünk felett. Amíg a repülés tart, a fiúkkal beszélgetünk. *Nagyon elégedettek, rajongással beszélnek oktatóikról,* akiknek a keze alatt sokat tanultak és amint büszkén mondják, már valósággal összenőttek a géppel. Közben húszpercenként legurul egy-egy gépmadár, a növendék, aki elvégezte a kötelező repülést, jelentkezik, és már írják is a munkaraplóba a revét.

Még dübörög a motorzajtól a térség, amikor megérkezik teherautón a reggeli. Akik már átestek az aznapi repülésen, *farkasétvággyal költik el a nagy csésze kávéból és karéj kenyérből álló reggelit.* Tréfálkoznak a sofőrrel, a derék *Bruzsenyák* Mihállyal, aki tavaly még cseh pilóta volt, de megunta a cseh uralmat, átszökött Magyarországra és itt oktató vizsgát tett.

Búcsúzóul

a fiúk nagy hálával emlékeznek meg a Nemzeti Repülőalap vezetőségéről, Ember Sándor képviselőről és a Pécs-Baranyai Aero Klub elnökéről, Nikolits Mihály pécsi főispánról,

akik érdeklődéssel és szerető támogatással állnak mindenben rendelkezésére a pécsi pilótakiképző tábornak.

A festői szép Krasznahorka megtekintése után

a kormányzói pár Tornán töltötte az éjszakát

Torna, augusztus 11.

Horthy Miklós kormányzó és hítvese az éjszakát a *Turán*-vonatban töltötte. A kormányzói párt felvidéki körutján *határtalan lelkesedéssel fogadják.* Végig a Felvidéken *a falvak és városok díszbeöltöztek és esténként kivilágított ablakokkal várják, hátha arra is elrobog a kormányzói pár kocsija.* Csütörtökön délután a *gácsi* várkastélyból *Rimaszombat* felé vette utját a kormányzói pár. A *Horthy*-téren megálló gépkocsit percek alatt körülvette a tömeg és hosszasan éljenezte, ünnepelte a főméltóságú párt. *Soldos* Béla főispán és az állomásparancsnok tettek jelentést a kormányzónak és a főispán *pompás virágcsokrot nyujtott át a főméltóságu asszonynak.* A lelkes ünneplés csak akkor szűnt meg, amikor a kormányzói pár belépett a *Horthy*-téren levő római katolikus plébániatemplomba. It dr. *Sándor* apátplébános mondott üdvözlőbeszédet és megmutatta a régi templomot.

A főméltóságú asszony az egyik padban térdenállva imát mondott, a főméltóságu úr pedig *a főoltár előtt töltött el néhány percet magábamélyedve.*

Amíg a kormányzói pár a templomban időzött, a Horthy-téren hatalmas tömeg gyült egybe és a templomból kilépő kormányzói pár tiszteletére viharos örömtüntetést rendezett. A kormányzó úr és felesége meghatottan integetett a tömegnek, amely *újból és újból összegyült, amerre csak megállt a magyarcimeres, mélyzöldszínű turagépkocsi.*

A főméltóságú pár az első látogatást a városháza épületében tette, utána megtekintette a közkórház sebészeti és szülészeti osztályát, majd pedig a lakosság megújuló éljenzésétől kísérve gépkocsira szállott és erdők között, hegyes-völgyes utakon, gyönyörű tájak között folytatta útját *Rozsnyóra.* Rozsnyón a püspöki palotában tett látogatást a főméltóságú asszony.

Bubnics Mihály megyéspüspök helyett — aki az idő rövidsége miatt nem tudott visszatérni Rozsnyóra — *Dittel* István nagyprépost és a püspöki iroda igazgatója fogadta a magas vendégeket, akik félóra hosszat tartózkodtak a püspöki palotában. A gépkocsi a város szívéből, a *Rákóczi*-térről indult el a város lakosságának spontán lelkesedése közepette *Krasznahorka,* az *Andrássy*-család ősi fészke felé, amely nagy szerepet játszott Rákóczi szabadságharca idején és javarészt még ma is teljesen ép állapotban van.

A vár lábánál *Andrássy* Manó gróf köszöntötte a kormányzói párt, egy pöttömnyi kislány pedig hatalmas piros virágcsokrot nyujtott át a főméltóságú asszonynak. A vár kapujánál Krasznahorka-Váralja esperesplébánosa üdvözölte a kormányzót és mondott köszönetet az egész környék nevében a látogatásért.

Nagy érdeklődéssel szemlélte meg a főméltóságú pár gróf Andrássy Manó kíséretében a várat, amelynek legtöbb termén évtizedek óta nem történt változtatás.

A vártól körülbelül egy kilométernyire fenyves-parkban áll *Andrássy* Dénes grófnak, a magyar művészet nagy mecénásának és feleségének, a bécsi származású *Hablavetz* Franciskának műemlék-számba menő gyönyörű mauzoleuma, amelyet a főméltóságú pár szintén megtekintett. A mauzoleum a sirépítés egyik remeke és értékében, pompájában szinte páratlan a világon.

Már alkonyodott, amikor véget ért a látogatás a mauzoleumban és *a kormányzói pár elhagyta Krasznahorka-Váraljá*t. *Hárskuton* iskolásgyermekek szórták be az utat virággal és köszöntötték zászlóintegetéssel a kormányzói párt, akik útjuk során végig eltekintettek minden hivatalos formaságtól. A magas látogatás híre eljutott minden környékbeli faluba és a lakosság *az út két oldalán állva várta a főméltóságú pár elhaladását.* Sok helyen a mezei munkákat hagyták abba, hogy néhány pillanatig láthassák őket. Sok faluban számtalan virágcsokrot dobtak az autóba. A főméltóságú pár a falvakban *jobbra-balra kedvesen integetve köszönte meg a feléje áradó szeretet megnyilvánulásait és a meleg ünneplést, amely minden faluban megismétlődve Tornáig tartott, ahol este hét órakor felszálltak a Turán-vonatba.*



Az Esti Ujság utasai Capri szigetén

Meglepően szép eredményekkel zárult a vitorlázó repülők olimpiai táborozása

A magyar vitorlázó repülők nagy lendülettel készülődnek a jövő évi helsinkii olimpiászra, amelyen *először lesznek hivatalos vitorlázó versenyek.*

A Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap viseli gondját a szépen fejlődő és sok eredménnyel kecsegtető vitorlázó repülősportunknak s amióta az Alap anyagi támogatása közrejátszik, ez a szép sport Magyarországon is elérte azt a fokot, amely már világviszonylatban számit.

Azok a magyar vitorlázó repülők, akik a jövő évi olimpiász szempontjából szóbajöhetnek, a szolnoki repülőtéren két hétig treniroztak. A szolnoki olimpiai tábor vezetője *Tasnády* László, a Müegyetem kitünő pilótája volt. Résztvettek rajta *Szokolay* András, *Bollmann* Béla, *Tariska* Ferenc, *Szabó* István, *Szönyi* József, *Tardos* Béla és *Ozsdolay* György.

A repülőgépen hat nagyteljesitményü vitorlázó-repülőgép állt a táborozók rendelkezésére.

Az eredmények váratlanul jók.

Csupa olimpiai küzdőszámot vettek fel programmjukba, hisz céljuk a jövőévi olimpiászra való elökészület volt. Az olimpiai küzdőszámok a következők: 1. *kisebb távolságú célrepülés a sebesség értékelésével;* 2. *kisebb távolságú célrepülés a magasság értékelésével;* 3. *nagytávolságú célrepülés az elért legnagyobb sebesség értékelésével.*

A magyar vitorlázórepülők célrepülésben eddig úgyszólván alig működtek. Épp ezért nagy megelepetést keltett sportkörökben, hogy a szolnoki olimpiai tábor résztvevői milyen kitünő teljesitményeket értek el ezen a téren.

Az első napon Szolnokról Budapest felé indult hat gép, közöülük négy érkezett Budapestre, még pedig Szokolay András, Tardos Béla, Bollmann Béla és Tasnády László gépei.

Szolnoktól Budapestre vitorlázott gépek egyperces időközökben egymásután érkeztek a budaörsi repülőtérre. A következő célrepülés szolnoki időponttal *Debrecen* volt, ahová *Tasnády* László és *Bollmann* gépei érkeztek meg. Eredményük 3 óra és 1900 méter magasság. A *Szolnok—Szentes* célrepülésben *Szönyi, Tariska, Bollmann* és *Tasnády* gépei értek a célhoz. *Az egész utat ellenszéllel tették meg.*

Szolnokról Szegedre érkezett *Tardos* László két és fél óra alatt, *Szolnokról Debrecenbe Tariska* és *Bollmann.* A budapesti utat megismételte *Bollmann* Béla. A kitüzött miskolci célt elérte *Tasnády* László. A következő repülés célja *Békés* volt, ahová *Tasnády* László, *Bollmann* és *Tariska* gépei érkeztek meg.

A kétheti olimpiai táborozás eredményei a legszebb kilátásokat igérik a jövő évi olimpiászra.

Szokolay András, *Tariska* Ferenc, *Tasnády* László és *Tardos* Béla teljesitményei mellett

feltünt egy új, fiatal vitorlázó repülő Bollmann Béla személyében, aki váratlanul jó eredményeivel meglepte sportbajtársait.

A *Magyar Aero Szövetség* az elért eredményeket most megküldötte a Meteorológiai Intézetnek pontos kiértékelés végett. Értesülésünk szerint még újabb edző táborok is lesznek, hogy az olympiai keret tökéletesen felkészülhessen a jövőbeli nagy erőpróbára.

R. J.

Óriási passzivum a francia külkereskedelmi mérlegben

Páris, augusztus 10.

Franciaország külkereskedelmi mérlege július havában *1.043.1 millió* frank behozatali többlettel zárult. Az év első 7 hónapjában a behozatal mennyisége 25.93 millió tonna, értéke pedig *28.692.8 millió* frank volt. Mennyiségileg *2.35 millió* tonnával kevesebb, értékben azonban *1.913.6 millió* frankkal több, mint a mult év hasonló időszakában. Ugyanebben az időszakban a kivitel mennyisége *1.11 millió* tonnával *16.71 millió* tonnára, érték szerint pedig *4.675.3 millió* frankkal *20.924 millió* frankra emelkedett.

Elkésett szerelem
VICTOR FRANCEN
a szakállas amorózó új filmjével nyitja őszi szezónját ma este 10 órakor a
Décsi-filmszinház

Fürdőhelyet létesítenek a németek a szabályozott Fertő-tó partján

Bécs, augusztus 11.

A bécsi lapok jelentései szerint nagyszabású tervet dolgoztak ki a *Fertő-tó* kiszáradásának megakadályozására. A 350 négyzetkilométernyi területű Fertő-tó a Bodeni-tó után Németország legnagyobb tava és a burgenlandi híres veteményi és gyümölcstermő vidék a tó vízéből táplálkozik. A tervek szerint most a tavat hatalmas gáttal osztják két részre. *Az északi nagyob medencében felhalmozzák a vizet, a kisebbik déli medencét pedig kiegyenlítőnek használják.* Ezenkívül csatornát vezetnek a tóba a közeli Lajta folyóból, hogy vizét ezzel is gyarapítsák. *A tó partján nagy fürdőszállókat, vízisporttelepeket építenek és haltenyészetet is rendeznek be.* Ezeknek a terveknek végrehajtására 30 millió márkát irányoztak elő és az összeg már magántőkések részéről rendelkezésre is áll.

A Magyar Sakkszövetség centenáriumi emlékversenyének 3. fordulója

Tegnap már jelentősen megszaporodott érdeklődők feszült figyelme mellett folytak le a mérkőzések. Erős küzdelmek jellemzik a versenyt, amit legjobban az igazol, hogy a harmadik forduló után mindössze két játszma lett döntetlenné. Ezt igazolni látszik *Maróczy* nagymesterünket is, aki, mint a sakkszövetség kapitánya, *éppen ennek az erős küzdelemnek kifejlődése érdekében mellőzte az eddig szokásban volt játszmahonoráriumot.* Most minden félpont jelentős szerepet játszik abban, hogy ki kerül be a díjak csábító körébe, illetve kin bosszulja meg magát, *esetleg egyetlen, küzdelem nélkül lejátszott játszma.* A harmadik forduló sem mult el érdekes izgalmak nélkül, amiben a szerepet ma az időzavar vitte. A rendelkezésre álló idő helyes beosztása és kihasználása egy külön „tudomány" a versenyjátékosok számára. Es döntő fontosságú lehet egy-egy mester — karriérjére...

Az időzavarban, a csütörtöki 3. fordulón ismét *Füstér* mesterünk jeleskedett. Nehéz állásban mindössze hat perce maradt *Szily* elleni játszmájában, 33 lépésre. Természetesen túllépte az előírt időt és vesztett. A játszma folyamán Szily egyébként is fölényben volt. A másik időtúllépést *Kovách* követte el, bár a játszma folyamán elvesztett tisztje miatt ellenfele, *Soóky* úgy is biztosan nyert volna. A *Sebestyén—sz. Tóth* játszma egyenlő erők küzdelmét mutatta és a játszma döntetlenül végződött. Megtört a győzelmi sorozat *g. Réthynél, Barczával* szemben, aki ellen az utóbbi időben sikeresen küzdött. Tegnap éles megnyitású játszmában g. Réthyt gyalogvesztés fenyegette, amit tisztáldozattal igyekezett ellensúlyozni. Az áldozat nem bizonyult korrektnek és Barcza fölényesen nyert. *Dr. László* minden igyekezete kevés volt *Szabó* tudásával szemben és simán vesztett. Nagy harcot vívott *dr. Balogh Krumpholcz* ellen. Ellenfele királyállása ellen kiépített támadóállása előbb minőségelőnyt szerzett számára, majd fokozatosan kényszeritette megadásra Krumpholczot.

Pontállás a 3. forduló után (zárójelben a függőjátszmák): Szabó *3*, Barcza, Szily *2 (1)*, Füstér, Sebestyén, sz. Tóth *1 ½*, dr. Balogh, Soóky *1 (1)*, Kovách, Krumpholcz *1*, g. Réthy *½*, dr. László *0*.

Ma, pénteken a *4. fordulóban* mérköznek: *sz. Tóth—Krumpholcz, Füstér—dr. Balogh, Szabó—Szily, Barcza—dr. László, Kovách—g. Réthy, Sebestyén—Soóky.*

A verseny színhelye a Hangya Sakkör helyiségei — Vámház-körút 4.

(sz. v.)

KEDVEZMÉNYES
Színházjegyirodánk
VIII. JÓZSEF-KÖRÚT 5.
ÁRUSÍTÁSA:
TELEFONRENDELÉS: 140-000, 144-401
BELVÁROSI FIÓKIRODÁNK:
TÜRR ISTVÁN-UTCA 7. TEL. 187-705

AZ ORDAS

Irta: Noszlopy N. Péter

— *Ki ez az ember? — kérdeztem a házi-asszonytól.*

— *Székely. Otthon Erdélyben szép birtoka volt. felesége és egyetlen fia. Nézze a kezét, a hosszú izmos ujjait. Negyven éves koráig alig csinált egyebet, mint zongorázott és híres lovait hajtotta. Aztán a román betöréskor a fiát — tizenhétéves, kemény gyerek volt, — a szeme láttára lőtte le egy oláh százados. A felesége gyógyithatatlan idegbajt kapott és mindkettőjüknek el kellett hagyni Erdélyt. Az itteni rokonok és barátok nevezték el maguk között ordasnak. Azt mondják, külsőleg alig változott, de a gondolatai, a szokásai félelmetesen újak. Húsz éve egy billentyűt nem ütött le a zongorán, nem iszik, a lovak nem érdeklik. És Erdélyről nem beszél. Pedig teljesen normális, mit mondjak, kevés jobb koponya van itt a társaságban. Azt mondják, a szenvedések túlizzították. Ezt én nem egészen értem, de mindenesetre különös ember. Székely...*

Ezen az estén alig használható tagja voltam a társaságnak. Az ordasra figyeltem. A haját néztem, amely a hatvan esztendő ellenére sűrün és feketén simult a koponyájára, csodáltam könnyed mozdulatait, fáradhatatlan és fölényes társalgó kedvét. Semmit sem mutatott magából.

Tizenegy óra körül új vendég érkezett. Lehetett harminc éves ez a fiatalember és mint kiderült, előző napon érkezett Erdélyből. Az izgató kisérlet gondolatára, valósággal megdobbant a szivem. Ezt a két embert kellene összehozni.

Gazsival — igy hivták az erdélyi fiatalembert, — hamarosan jóba is lettem, de az öregúr szinte szándékosan kerülte a közvetlenebb társalgást. Érdeklődők gyűrűje vette körül Gazsit, aki tárgyilagosan, de szabadon beszélt az otthoni viszonyokról. Az ordas szótlanul cigarettázott.

Egy óra tájban hirtelen szétoszlott a társaság és amit mesterkedéseimmel nem tudtam elérni: hármasban indultunk le a hegyről, az öregúr, Gazsi és én.

Gazsi kis kézitáskát hozott, szállodába készült. Alig értünk a hídhoz, hirtelen gyors és erős zápor szakadt a nyakunkba, úgy, hogy kénytelenek voltunk a sarki kávéházba menekülni. Kiültünk a terraszra, a biztonságos ponyva alá. Gazsi valami port akart bevenni, a táskájában kotorászott és a márványlapra esett egy vastag fekete bőrkötéses könyv.

— *Mi ez? — kérdeztem és kezembe vettem a könyvet.*

— *Egy biblai. — Mondta Gazsi kissé szégyenlősen — mindig magammal hordom...*

Az ordas kivette a bibliát a kezemből, de nem nyitotta ki. Öt ujja között tartotta és elgondolkozva nézett reánk.

— *Tudsz olvasni? — kérdezte aztán tőlem.*

— *Azt hiszem, — mondtam mosolyogva.*

Az öregember eldobta a cigarettáját és elém tette a könyvet.

— *Olvasd Lukács evangéliumából a tizennyolcadik fejezetet, az első szakasztól a kilencedikig.*

Könnyü zavarral olvasni kezdtem a vonakodó bíróról szóló példabeszédet.

„Monda pedig nekik a példabeszédet is arról, hogy mindenkor imádkozni kell és abba bele nem fáradni..."

Az öreg türelmetlenül félbeszakitott és Gazsihoz fordult.

— *Tudtok ti még ott bibliát olvasni?*

A fiatalember a szemébe nézett.

— *Igen.*

— *Akkor vedd és olvasd.*

Gazsi halkan, tisztán olvasni kezdte az evangéliumot. A zápor rettenetes erővel verte az üres utcát, egy-egy hatalmas villámlás és dörgés után azt hittem, kettéhasad a ponyva a fejünk felett.

„... hát az Isten nem szolgáltat-e igazságot, kik éjjel-nappal hozzá kiáltanak és késedelmes lesz-e irántuk? Mondom nektek, hogy hamarosan igazságot tesznek.

Gazsi mély hangja olykor erőtlenül hangzott az éles dörgések közben.

„...némelyeket közületek halálra vesznek. És gyülöletesek lesztek mindenki előtt az én nevemért, de egy hajszál sem vész el a fejetekről..."

Az öregúr egyenesen tartotta magát, ajkait összeszorította, az arca merev volt. A fiatalember Jeruzsálem végnapjaihoz ért.

„...tudjátok meg, hogy elközelgett annak pusztulása..."

„...mert basszüállás napjai ezek, hogy beteljesedjenek mind, amik meg vannak irva..."

Az öregemberre néztem, tágranyilt szemén, mint lobogó szikrák, jelentek meg a távoli villámlások visszfényei.

„...bizony mondom néktek, el nem múlik ez a nemzedék, mignem mindezek megleszsnek. Mert ég és föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak."

Az ordas hirtelen felállt, egy ötpengőst dobott az asztalra és szótlanul lelépett a terraszról. Zavartan követtük s akkor láttuk, hogy a vihar elvonult.

— *Tisztulni kezd — mondta az öregúr és megszoritotta Gazsi kezét.*

— *Köszönöm, fiam, a viszontlátásra...*

Megfordult és a gyéren hulló esőben elindult a hídon Pest felé.

Megkezdték az 1600 éves pécsi őskeresztény sírkamra feltárását

Pécs, augusztus 11.

(Az Esti Ujság tudósítójától.)

A Szent István korabeli négytornyú székesegyház előtti tér mélyén Pécs,

az egykori Sopianae kétezer esztendős kereszténységének csodálatos emlékei után kutatnak a régészek és a mérnökök.

A hatalmas tér macskaköves burkolata alatt, 6—7 méter mélységben, boltozatos pincék labirintusában csákányütésektől dübörög a föld, *évszázados, talán évezredes falakat bontanak ki,* hogy feltárják rég elmúlt korok, népek életének titkait.

Már 1870-ben rábukkantak a tér nyugati bejárójánál az első páratlan értékű őskeresztény festett sírkamrára és azóta is folyik a kutatás, hogy előkerüljenek a néhai *Pannonia Valeria* tartomány központjának ókeresztény emlékei. A már eddig napvilágra hozott sírkamrákon kívül másfél évvel ezelőtt a várplébánia bejáratának szomszédságában

egy hétkaréjos őskeresztény épület maradványai kerültek elő

és *Gosztonyi* Gyula székesegyházi mérnök irányításával kisebb-nagyobb megszakításokkal *azóta is folynak az ásatások és a feltárási munkálatok.*

A maga nemében páratlanul értékes és ritka hétapszisos ókeresztény épület maradványainak kibontása közben bukkant rá *Gosztonyi* Gyula

a második pécsi festett sírkamrára, amely a Dóm körül elterülő 1600 éves kultúrterületnek szintén felbecsülhetetlen értékű lelete.

Ez év márciusában, amikor a második festett sírkamra előkerült, *Gosztonyi* Gyula mérnök értesítésére Pécsre érkezett *Lux* Kálmán a Műemlékek országos bizottságának műszaki tanácsosa és úgy ő, mint *Paulovits* István dr. egyetemi tanár, a pécsi egyetem régészeti tanszékének professzora, megállapitották, hogy *a feltári cella memoriae méltóan illeszkedik az eddig ismert ókeresztény sírkamrák sorába.* Kijelentették, hogy a lelet hasonló jelentőségű, mint az 1780-ban megtalált, azóta hozzáférhetővé tett és a köztudatban katakomba elnevezés alatt ismert másik festett sírkamra, amely a tudományos megállapitás szerint *egykori földfeletti kápolna kriptája volt.*

Lux Kálmán dr. a második pécsi festett sírkamra feltárására tett előterjesztést az egyházi főhatóságoknak, amely ehhez hozzá is járult, *Virág* Ferenc megyéspüspök pedig engedélyezte a munkálatokat.

Ilyen előzmények után *a székesegyházi uradalom anyagi áldozatkészségéből* és *Gosztonyi* Gyulának a Műemlékek országos bizottsága által jóváhagyott tervei alapján, két héttel ezelőtt

megkezdődtek a szakszerű feltárási és biztositási munkálatok, hogy az utókor részére ezt a világviszonylatban értékes leletet is megörökitsék.

Teljes egészében fel kellene tárni a székesegyház körül elhelyezkedő őskeresztény temetőt

A festett sírkamrát most már teljesen kinyitották és hozzáférhetővé tették. A várplébánia mély pincéjének nyugati oldalából nyiló boltozatos fülkéből elhordják a földet, a leomlott boltozati részt újra falazzák, a hiányokat azonban nem rekonstruálják, mert nem ez a cél, *hanem a megőrzés és a szemléltetés.* A legfontosabb természetesen

a festett falfelületek megmetése és konzerválása.

A boltozat kiindulása alatt *megkopott, cinóbervörös, többszörös vonaldiszités látható a rácsközökben dekoratív betétekkel,* az északi oldali félkörü falfülkében pedig *egy festett kancsó és pohár rajza vehető ki.* A szakértők szerint nem kétséges, hogy

ez a diszítés a keresztény festészet legkorábbi idejéből származik.

A nagy gonddal és elővigyázatossággal végzett feltárási munkálatok során talán még újabb jelentős leletek bukkannak elő és remény van arra, hogy esetleg sírrészletek is előkerülnek.

Ezzel a munkával egyidejüleg újból aktuálissá vált a hétkarajos ókeresztény épületek feltárása és hozzáférhetővé tétele is. Az errevonatkozó tervek már elkészültek, *a város a munkálatok céljaira háromezer pengőt meg is szavazott* és a székesegyházi uradalom is a legnagyobb megértést mutatja a tervek megvalósitása iránt. E részletmunkálatok mellett azonban kívánatos lenne az állam jelentős anyagi hozzájárulásával

az egész Dóm-tér rendszeres és alapos átkutatása és minden előkerülő értékes lelet feltárása.

Azt már kétségkívül megállapitották, hogy a székesegyház körül a IV. században keresztény temető volt és a Dóm körül minden kődarab kultúrát jelent, *évszázadok és évezredek keresztény kultúráját.* Az 1780-ban előkerült első festett sírkamra és az 1913. után felkutatott többi cella memoriae, a hétkaréjos épület, a legújabb festett sírfülke mind azt igazolják, hogy a *Dóm-tér határtalan kutatási lehetőségeket rejt magában.*

A pécsi ókeresztény temető szinte páratlan a maga nemében és Európában Olaszországon kivül hozzámérhető és jelentőségü nem is található.

Addig is, amig a szép tervet meg lehet valósitani, legalább arra kellene módot találni, hogy

a már eddig feltárt földalatti őskeresztény emlékeket folyosórendszerrel kössék össze.

A folyosón át az 1780-ban felfedezett és kiépitett festett sírkamrából — amelynek falfestményeit a közeli napokban kezdi restaurálni a székesegyházi uradalom megbízásából és a Műemlékek országos bizottságának engedélyével *Dex* Ferenc festőművész — el lehetne jutni a most feltárt második festett sírfülkébe és onnan a hétkaréjos őskeresztény épület falai közé. Csodálatos élmény volna ez a pécsiek s az idegenek számára, akik a Dómtér mélyén, kétezeresztendős kövek, falak és festmények között láthatnánk az őskeresztény élet nagyszerü emlékeit és szinte fizikailag érzékelhetnék *a kereszténység örök mulhatatlanságát.*

(KB.)

Ø Deécsi P. Kováts Géza

8. Téli táj, olaj.

80 Szénagyűjtők, vízf.

83 Forrásligeli táj, vízf.

86 Juhok, rézkarc

Nagybányai kiáll –
1942

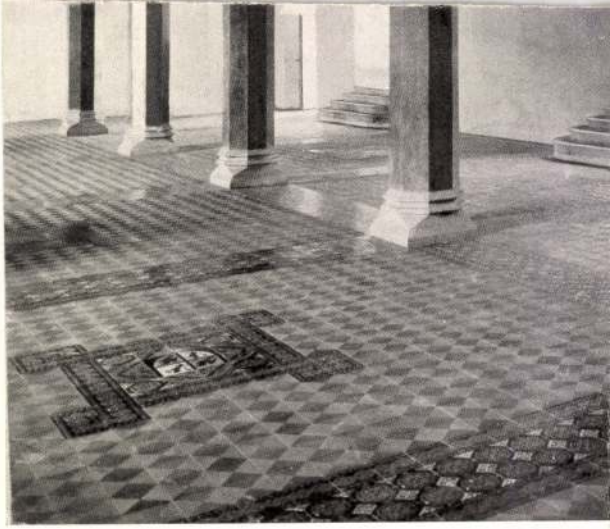

Dex Ferenc

szül. 1901. Kelyen

Vedute degli scavi di
Esztergom.
(acquaforte)

Catalogo della XXI
biennale 1938 – XVI.
Venezia. 304. l.

V

ALE 8-9-10-11-12-13-14-15.

IOSTRA INTERNAZIONALE DEL PAESAGGIO
DEL SECOLO XIX.

AVVERTENZA

Per necessità tipografiche - in questa prima Edizione el Catalogo - le opere della MOSTRA DEL PAESAGGIO EL SECOLO XIX, esposte nelle Sale sopraindicate, figu- ano descritte nelle ultime pagine, dopo i PADIGLIONI TRANIERI.

P. Dex Ferenc

Deéd Ferenc

festőművész

A szent Jakab templom ban, Rácsozat, vasajtó és nagy gyertyatartó készült az ő tervei szerint.

161.o.

LELKES ISTVÁN : KÉSZEG. Bp. 1960.

MD K

Deéd Ferenc.

Kép.: uj
Repr. a kassai ferencesek templonák oltára Deéd Feren
4o4.1. töl.

Kép
~~Repr.~~.:Kassai régi ferencesek templomának oltára D.
D. F.-töl.

4o4.1.

Magyar Epitömüvészet. 1941. 12.sz. 4o4.1.

Deéd Dex Ferenc

(időrendi sorban)

elön általános
utána 1925 – 1950

David Vera

052K

Gép

Deéd Ferenc

Nemzeti Szalon. Egyházmüv. kiáll. 1941 febr.-márc.

Feszület, tempera
Oltárkép, tempera a felsőörsi prépostsági templom tulajdona.

Mária-mécses, Mária-kandeláber, Pacificale, Kovácsolt vas, Ereklyetartó, ezüst.

Boldogasszony anyánk, tempera és kovácsolt vas
Kis házi feszület, tempera és kovácsolt vas

Dex Ferenc

festő

lásd okv.

Brogyányi Kálmán:

Dex Ferenc. Forum

(Pozsony) 1932. 1. szám

(Önarckepjel és képekkel.)

Dex Ferenc

litografiai üzenne.
Pozsonyban

laid
z

Forum. 1932

33. l

Dex Ferenc

festő

l.

Forum (Pozsony)

1931 | 30. l. – képpel
| 32. l

Pozsonyi vár c. slapp.

repr.

u. o. 32. l

M. KIR. KÖZPONTI ILLETMÉNYHIVATAL

BUDAPEST, I., VÁR.

szám.

BUDAPEST 62 CÍMNYOMOZÓ 939.NOV. 28. 13

BUDAPEST 939 NOV. 28. 10. C 1 C

Műemlékek Orsz.Bizottsága
Budapest.

Hivatalból.

Díj átalányozva.

5593/1939.

Kr. II. ker., Högyes Endre utca 10 s

Dex Ferenc

koll. kiáll. Pozsony-
ban 1931 dec.

irod

Forum. 1931 387 l

Szalatnai Rezső:

Dex Ferenc tiz kő-
karca Pozsonyról

Pozsony. 1931 -

Forum. (Pozsony)
1931 - 388. l

Deéd Ferenc



Deáki Szt. István-kápolna bejárata,
Deéd Ferenctől

Magyar Építőművészet
1941. 12. sz. 401, 404, 413, 415
2. képen


B.+MARGIT





Keresztelő-kút a pozsonyligetfalui Bata-templomban. Tervezte: Deéd Ferenc



Keresztelő-kút a pécsi temetőkápolnában. Tervezték az Országos Iparművészeti Iskolában Weichinger Károly tanár osztályán

Magyar Építőművészet
1941. 12. 27.

Karácsony a lakásban

Az esztendő összes ünnepei között a karácsony a legmeghittebb hangulatú, a legintimebb ünnep. Télidő mélyére esik, a napjárás legsötétebb időszakába, amikor amúgyis nagyobb jelentősége van az otthon védett, meleg hangulatának. Havas tetők és utcák, köd, félhomály, a korai fényekkel teleszórt házak, üzletablakok, a vásárlók sürgés-forgása mind külső hatáselemei a karácsony különös varázsának. A gyermekek képzeletét ez a hangulat teleszövi misztikummal, a felnőttek pedig emlékeiket keltik vele életre évről-évre. Minden alapja megvan tehát már karácsonytájt a lélekben, a képzeletben, az emlékekben valami nagy, meleg ünnepélyességnek és ezért is kell ezt az ünnepet — jobban mint bármely másikat, — különösen ünnepélyes keretbe foglalni.

A karácsony jellegzetesen otthoni ünnep. A legszerényebb négy fal közé is leszáll ekkor az ünnepélyesség áldása és kitágítja azt az ünneplő szemekben ragyogó szcenáriummá. Az első betlehemi karácsonyéjszakában égi csillag világította át az otthont, amely istálló volt, bútora jászol és mégis a mi kényes karácsonyi otthonunk innen veszi a szeretet fényességét, a béke áhítatát.

Karácsony ünnepének a lakás ad keretet, magába öleli, valósággal elrejti a külső világ elől, bár a külvilág ekkortájt szinte együttrezeg az ünnepélyes hangulattól átfűtött otthonnal. Gondos kezek még a legszerényebb karácsonyt is mindenütt valahogyan megrendezik. Ennek a rendező munkának bizonyos dekoratív külsőségei vannak, sőt mondhatni, szinte megszokott, szabályos eszközei. Egyik legfontosabb ilyen kellék nálunk a karácsonyfa, amely szimbolummá lett számunkra és nélküle aligha lehetne családi körben igazi karácsonyi hangulatot elképzelni. Egy darab igazi élet az erdők mélyéről ez a fa, amelyet szeretettel és gondossággal öltöztetnek be fényekkel és csillogással az ünnepi hatás főszereplőjévé. Természetes formájával, dekoratív díszeivel, üde illatával valóban képes egy lakás egész hatását és hangulatát megváltoztatni. Nem fontos kutatni, mennyire régi szokás a karácsonyfaállítás, egyszerűen itt van, mint nélkülözhetetlen eszköze a mai karácsonynak; benne látjuk kifejezve az ember és természet összeölelkezését és az alvó téli fácska felöltöztetése, díszítése, a világossággal való életrekeltése és ajándékokkal való teleaggatása egyszerre nyujtja a megajándékoztatás és az ajándékadás örömét. Legtöbb lakásban a karácsonyfa az egyetlen ünnepi diszítés. Éppen ezért különös gondot kell fordítani arra, hol és hogyan helyezzük el. A felállítandó fa méretét alapos mérlegeléssel kell megválasztani, mert csakis akkor lesz hatása, ha arányos a szoba méretéhez Túlzottan magas fát beállítani egy viszonylag kicsiny lakószobába elhibázott hatást, túltömöttséget eredményez. Magas fát csak nagyobbméretű terem térhatása bír el. Nagyon fontos tudni, hogy egyáltalában nem mindegy, hová állítjuk a karácsonyfát a lakásban. A hétköznapi életet szolgáló polgári lakás berendezése közé néha nem is olyan könnyű dolog elhelyezni az elég terjedelmes, díszes, gyertyákkal tele fát. Nézzünk körül tehát jól, melyik szobába illik legjobban, — hol van egy szabadabb falrész, zárt erkély, fülke vagy más jól exponált hely, ahol a fa nincs útban és mégis jól érvényesül. Zavaros háttér elé ne állítsuk az amúgy is hangos díszítésű fát, például dekoratív mintájú függönyök elé. Egyébként a legfontosabb tilalom: a karácsonyfa nem való ablak elé, ablakfüggönyök közelébe, már csak azért sem, mert gyertyái nem kevéssé tűzveszélyesek. Számtalan karácsonyest meghitt hangulatát borította már fel e könnyelműség miatt váratlanul keletkezett szobatűz.

Kitünően lehet elhelyezni a feldíszített karácsonyfát — ha az nem nagy — a zsúrasztalokon. A legnagyobbikra állíthatjuk a fát és a lépcsőzetesen eléje sorakozó többi asztalkára szépen elrendezzük az ajándékcsomagokat. Ahol kevés hely van a lakásban, ott lehet egy kisebb karácsonyfat a tálaló-kocsira is állítani (kellőképpen rögzítve), amelynek alsó polclapjaira helyezhetők a csomagok. Ezzel még az az előny is jár, hogy a karácsonyfa mozgatható és így nincsen sehol útban.

Nagyobb lakásban azonban terjedelmesebben rendezzünk. Itt például a dolgozószoba nagy könyvpolca elé lehet szépen felállítani egy karácsonyi asztalt, rajta a feldíszített karácsonyfával és az ajándékokkal. A díszes hatású fa mögé ajánlatos ez esetben valami nyugodt hátteret tenni, esetleg redőzött drapériát vagy papírt.

Ha más alkalmasabb hely nincsen és a fát nem sokáig tartjuk a lakásban, lehet azt egy lakószoba ülőbútorcsoportjának alacsony kerek asztalára is elhelyezni, csak maradjon alatta elég hely kis csomagok kirakására. Igy a fa az ünnepi estén akár körül is ülhető. De ne legyen ez a bútorcsoport és ezzel együtt a karácsonyfa a szoba közepén. Mindent inkább lehet, mint a karácsonyfát szoba-középre felállítani! Ilyen elrendezéssel még a legharmonikusabb szoba hatását is egy-

Dex Ferenc

l,

Forum

1937. 178. l.

Szemle



Deéd (Dex) Ferenc, festő, (1)
grafikus, iparművész és mo-
Zaik készítő; sz. 1901. ápr. 23
Kétyen (Tolna m.) Pozsonyban
érettségizet, azután 1920-24.
a bpesti képzőművészeti fönko-
lán Réti István növendékevolt
s rajztanári oklevelet ner-
zett. 1924-25. a bécsi képző-
művészeti akadémián grafi-
kát tanult. ⊥ 1927-28. a
bpesti képzőmův. fönkolán
~~[illegible]~~ díjas ~~[illegible]~~ tanársegéde,
~~[illegible]~~ 1928-29. a ró-
mai Collegium Hungari-
cum ~~[illegible]~~ tagja
volt. ~~Azután~~ 1930. Pozsonyban le-
lepedett le, ~~hol 1932. [illegible]~~
~~[illegible]~~ hol 1931 ~~[illegible]~~ 10
pozsonyi ~~[illegible]~~ tájképeket tartal-
mazó Talbumot adott ki.
1932. gyűjt. kiállítása volt
Pozsonyban, majd fal-
képeket festett a po-

⊥ 1926-27. tam. Hungarist at tett Olaszorszaba
⊥ ~~1927. [illegible]~~
~~[illegible]~~ vedevő ~~[illegible]~~
grafikai mappát adott ki.

2/ zsony-ligetujfalui ferences
templomban: 1935. távozná
hellett Pozsonyból, sektor Bpes-
tre jött, hol évekig a Műem-
lékek Orsz. Bizottsága foglal-
hoztatta. D. 1935. a Bpestre
hívott Mauro Pellicioli mi-
lanói konzervátor utmuta-
tása szerint s egy ideig en-
nek L. Arrigoni ~~nevű num-~~
~~Katarsa~~ segítségével,
három éveg dolgozott az
esztergomi kir. várbeli
freskók konzerválásán. Ez-
zel egyidejűleg Veszprém-
ben a Gizella kápolna,
Feldebrőn az altemplom,
Kőszegen a Szent Jakab
templom középkori fal-
képeit restaurálta. 1-2-3
Az 1938-39. tanév II. féle-
ben megszervezett konzer-
vátori tanfolyamnak tűz-
telettdíjas szakelőadója volt

3 a bresti képzőmův. főiskolán. 1939. ugyanezek a MOB költségén a pécsi

(1) I. sz. öskeresztény festett sírkamar falképeit konzerválta. 2. 1940. a kassai

(2) ferencesek régi templomának belső helyreállítása körül tevékenykedett, s ugyanekkor a ferencesek uj ~~Regina pacis~~ templomának Szt Antal oltár ~~képét festette~~ ~~s~~ te át tervezte, és oltárképét festette. 1940 tervezte a deáki templom falába illesztett hős-i emléktáblát, s a templom Szt István kápolnájának

Y vasajtajtaját 1941. a
fő ipárrajziskola helyet-
tes fanárává nevezték
ki. 1941 ~~festette a vall.~~
közokt. min. megbízásá-
ból festette Szt István meg
alapítja Komárom vár-
megyét c. ~~festmeny~~
kiépét Komárom részére.
Mozaikokat, kovácsolt
vasmunkákat és bevendezé-
si tárgyakat készített
a szombathelyi neminá-
rium F vészére, s terverte
a levai országzászló ko-
vácsolt vasmunkáit -

F Kapol-
naja

Az 1930-asévek végen
kezdett a mozaikkal fog-
lalkozni. Ezeket az ~~Szrag~~ külön
bozó réttein felkutatott
színes kövekből alkotta. ~~Cza~~

7

Oltárképeket festett a felsőörsi prépostsági és a kassai ferencesek uj temploma részére. F Oltárokat fervezett a most emlitett és a kőszegi szt Jakab-, keresztelőkutat a ligetujfalui ferences, mécsest, kandelabert pacificalet, erekly etartot a felsőörsi templom, kőszi emléktáblat és kovácsolt vasajtót a deáki templom. felszereléssi tárgyakat a Bombathelyi szemináriumi kápolna részére a levai orszáp zaszló varmukáit.

F A kultuszminisztérium megbízásából 1941. Szt István megalapítja Komárom vármegyét i. köpli festette Komáromat

6) Ide a 4 ik oldal végéről.

Elemte kisebb önálló mozaik képeket, készített. 1941. a Bombathelyi papnövede kápolnájának mozaikjait, 1943. a Bpest városmajori templom homlokzata részére 12 m hosszú mozaikjat.

Ide a pirossal alá-huzott sorok. #

Művei vannak a Bpesti Képzőm. Muzeumban (Boldogsagos Anyánk, Assisi [Cerusa, paszt., és kréta r.) a Fővárosi Képtárban (Feszület, temp. és fa; Kálvária, Kőlap) a Poksonyi és assisi muzeumban.

1944. külföldre távozott.

II-III.

Deéd (Dex) Ferenc (1901–)

a festő és restaurátor tevékeny-
kedett Esztergomban.

Kaposi Endre: Az ezeréves Esztergom.
Dolgozók Lapja, 1942. okt. 27.

/Dex/ Deéd Ferenc

"Alkotás vagy restaurálás" cimmel Dercsényi Dezső a magyarországi müemlékek restaurálásával kapcsolatban átfogó képet ad a képzőmüvészeti kincsek, müemlék épületek helyreállitásának problémáiról. A pécsi székesegyház dombormüveinek elkészitésével Zala György szobrászmüvészt bizták meg annak idején, -irja, s ezenkivül megemliti Kákay Szabó György és/Dex/ Deéd György nevét, akik az olasz Mauro Pellicioli mellett dolgoztak, -a cikkben felsorolt freskók helyreállitásán.
A cikket lásd: Kákay Szabó György nevénél!
Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. lo.
XX. évf. 28. sz. 5. lap.

Deéd Ferenc

festő

l.

Wick Kassatört

405. l.

Dupl

Dex Ferenc

Kiállítva:

1. Szent Ferenc, gobelin terv
2. Assisi látkepék, vonás rajzok.
3. Assisi látkepék. tinerett körajzok.
4. Önarckép.

Gerrómai ösztdmüvészek

Jelenleg Fonyfaniel.

511. Francesc

~~Született~~ Bolognában 1578

Nympha

A sás körüt a forrás p
múlve utasítja el az öt
pha kezeit fölemelve fo
testét körül futó ~~por~~ pi
siél elkapott. A ~~sóka h~~
hajának fürtjei vállai
szem s nyakéke gyöngy
van be nőve, mögötte fá

Vásson, mére
Ormós Zsig

487

Dex Ferenc

MAGYAR MÜVESZET

~~1928 404~~

~~1931. 199, 206~~

~~1932 132~~

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Dex Ferenc

szül. 1901 Kéty (Tolna vm)

Bő életrajzi lásd.

Csákós 10. l.

vagy Fórum 1934.-35.

Idéd-re magyarsvadok

Deed (Dex) Franc

Ferk pzomfoisk vk
1939-41: 129. l.

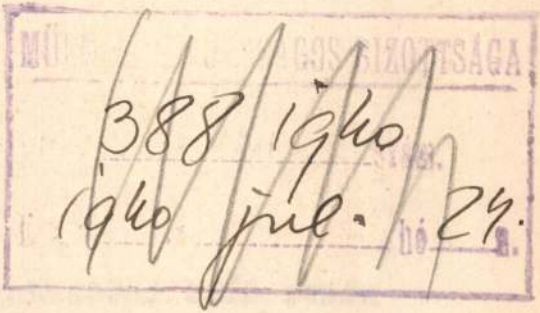

M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM

18.906/1940.szám.

III.

Értesít

alatt álló intézmény tisztv

nyári üdülési szabadságát -

ujból engedélyezem.

Felhata

hogy a beosztott tisztviselő

Deéd (Dex) Ferenc

Ferkèpzomfoiskèvk

1939-41. 87. l

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
268/1944 szám.
év 4 hó 7 n.

Müemlékek Országos Bi

Tisztelettel kérem,hogy
munkálatok céljára további 200
get rendelkezésemre bocsátani
volt módomban a munkálatok rés
amelyre a felső terraszra veze
vele kapcsolatos biztositási m
van.

Mihelyest ezek a betonm

Deéd (Dex) Ferenc

l. Ferkèpzomfoisk vk

1939-41. 15. l

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
299/1944



46.055/1944.szám.

III.

Fenti

tek. Elnökséget, hogy a mi

emlékek légoltalmi munkála

a meg nem óvható ingatlan

55.000 P előirányzat nélki

Felhi

számu felterjesztése 6./

sürgősen inditsa meg. Ige

el nem távolitható és ezé

Dex Ferenc

szul. 1901 apr. 23 Kéty
(Tolna m.)

cród

Ki-Kicsoda?

150. l

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak



AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Dex Ferenc

vród

Kampis Antal:
Régi magyar művészet.
Magyar Művelődéstört
I. 525. l. képjel

Segitő Mária, Falfest-
mény a kőszegi Szent
Jakab templomban.
XIV sz. vége
Fenti restaurálta

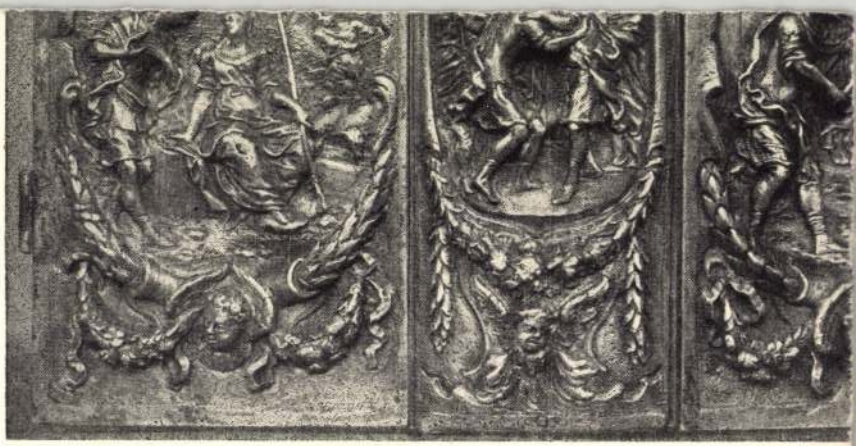

V. 127

Dcéd (Dex) Ferenc

Pécs

Irod

= Gosztonyi Gyula:

Pécs műemlékei. A pécsi ókeresztény temető. Pécs, é. n. 22. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^{1}/_{2}$5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Deéd G. Mária

cikke: Restaurálási problémák. - Művészet, 1968.4.sz. 9-11.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

165.l.

Deéd-Dex Ferenc

Méltatás

P. Szücs Julianna: Az idéjel csapdája.
Művészet, 1977. december - 2 lap.

Deéd Ferenc MDK

festőművész

A kőszegi Szent Jakab templom freskoinak restaurálása.
160.o.

Repr: XV.századi falképek a Szent Jakab templom déli mellékhajójában.
68. kép.

LELKES ISTVÁN: KŐSZEG. Bp. 1960.

Dex Ferenc

festo

szül 1901 apr. 23 Kéty (Tolna m.) Pozsonyban gimnázi ettségi, azután bpesti képzőmű főiskola Rétinél, 1924/25-ben a Bécsi képzőmű akadémia Schmutzer Ferdinándnál tanult 1926 ban egy évig Olaszországban volt azután hazajött, 1927 tavaszán ismét vinzament Olaszországba - Főleg grafikát készít. Assisi come lo vedevo e. grafikai mappája 10 lappal 1926/27 ben készült. Részt vett az assisii nemzetközi kiállítás a rajzát közlése 1927, III, 22.

1942 óta helyettes tanár az iparrajz szakban

~~A Lobárd II. 207.~~



DEX FERENC: ÖNARCKÉP. Olajfestmény

Gerevich Tibor: Római magyar művészek. Magyar Művészet 1931. 199. l. 206. l.

Dex Ferenc



BARDON ALFRÉD: RÓMA. HÁZTETŐK

Lcéd Dex Ferenc

Fův. képt.

Kálvária, kőbare

er f,évi november hó 20-án 57505
ros közönségéhez intézett rende-

ter ur áttett hozzám a közönségnek
sz.a.kelt felterjesztését,mely-
állitása, s illetőleg annak a vá-
tár elhelyezésére alkalmas átalakí
rását kérte.
helyreállitási terveit a Műemlé-
nség részére elkészittetvén, azo-
li tott költség előirányzattal e-
hogy pontos helyszini megállapi-
k mennyiségét számit assa ki, ezek
egfelelő egységárak szerint az
ekként összeállitott költségve-
tő fedezet megjelölése mellett

Deéd Dex Ferenc

Szépen. lenz.

Assisi, c.r. (1951)
" " part. (1951)
" " kr.r. (1951)

Évszámok a
beszerzés évei.

547. szám.

67013 szám.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának tudomás végett kiadom.

Budapest. 1902 nov. hó 15-én.

A minister meghagyásából:

Lippich

osztálytanácsos.

DEX *Ferenc*, festő és grafikus. • Kéty (Tolna m.) 1901 ápr. 23. Budapesten, Bécsben és Olaszországban tanult. Assisi come lo vedero c. grafikai mappája 1926—27. készült. 1927. részt vett az assisi nemzetközi kiállításon. 1928—29-ben a római Collegium Hungarium ösztöndíjas tagja volt, azóta Pozsonyban él. Az olasz quattrocento hatása alatt stilizál.

E. G. I. 2461

festő, grafikus, ipar művész

XIV. 39. *J. B. Frank:* Der Durchgang durch den Jordan. — 1865, 1866, 1867, 1869: XII. 26. *J. Frank:* Átkelés a Jordánon.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XII. 26. *J. Frank:* Átkelés a Jordánon. — 1873: XII. 26. *J. B. Frank:* Der Durchgang durch den Jordan. — 1876, 1878, 1879: XI. 405. *Frank J.:* A Jordánon való átmenetel. — 1881: 421. *F. Frank:* A zsidók átkelnek a Jordánon. — 1888: XVII. 592. *H. Jordaens:* Israel népe a Jordánon átkel. — 1896, 1897: XVII. 592. *H. Jordaens:* Izrael népe átkel a Jordánon. — 1897: XVII. 592. *H. Jordaens:* Übergang der Juden über den Jordan. — 1898: XVII. 592. *H. Jordaens:* Les juifs traversents le Jourdain. — 1901, 1904: XVII. 592. *H. Jordaens:* Izrael népe átkél a Jordánon.

Deéd (Dex) Ferenc

festo

Gentmüeml.

447, 502 l.

1951

1937 vert. a könegi
Szt Jakab bencés
templom fredzöit

1938. a vezzpram Gizella
kapolna
fredzöit

tanár VIII.Csepreghy-u 2.

Elek,min.tanácsos.I.Alma-u

i-u 40.

esztője VI.Andrássy-ut 16.

I.Átlós-ut 16/b

sztina-körut 159.

II.Mész-u 11.sz

s kir.kamarás VIII.Reviczky-tér

etemi tanár IV.Váczi-u.41.sz

csos,iparmüv.muz.igazg.IX.Üllői-ut 33.

VII.Erzsébet-körut 56.

temi tanár I.Ménesi-ut 17.

Nemz.Muz.igazagtó VIII.Muz.köut 16.

énesi-ut 37.

igazgató VI.Munkácsi-utca 26.

os I.Attila-ut 23.

sos V.Sas-u.11.sz.

./.

Deéd (Dex) Ferenc

Testamentum.

447. 502.

dupl.

< Dex Ferenc >

könyve

< > A kőszegi
Szent Jakab-templom
ujonnan felfederett
freskómak helyre-
állítása.
Szombathely én.

Könyvtáramban
(Lexikonban megnem, 1999.)

DEX FERENC

42 Szent Imre herceg 1000.—

Nemzeti Szalon

Árpádh szentek kiáll. 1930 aug

Dex Ferenc

ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT
Budapest, VI., Andrássy-út 69. — Telefon: Teréz 6—78.

cród

Ágotai Lajos

A székesfővárosi iparrajzískola kiállítása a Nemzeti Halonban — Magyar Iparmüvészet, 1931. 186. l.

Dupl

MEGHÍVÓ

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT

(VI., Andrássy-út 69.)

KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1926. december hó 7-én, kedden délután 5 órakor.

A kiállítás hétköznapokon 9—2-ig,
vasár- és ünnepnapon 10—1-ig tekinthető meg.

December 15-től 23-ig bezáróan d. u. 4-től 1/2 7-ig is látható a kiállítás.

Minden tárgy eladó és azonnal el is vihető

Belépti díj 5000 K

A Társulat tagjai ezidei tagsági jegyük felmutatásával ingyen tekinthetik meg a kiállítást.

Ez a meghívó a megnyitáskor 2 személy belépésére jogosit.

Dex Ferenc

irod.

Ágotai Lajos

A székesfővárosi iparrajziskola kiállítása a Nemzeti Szalonban.

Magyar Iparmüvészet. 1931.

186. l.

Dex Ferenc

festő

Szent Kerent oltár

Repr.

Jajmai egyhm. mint

54. Kép. c. n.

ágos Bizottsága.

ány { száma: 19
kelte: 19
beérkezése: 19

tek száma:

elintézett szám:

száma:

száma:

:

asta:

Dex Ferenc

Az olasz quattrocentisták sima, határozott felület művészete ragadja meg. Elvet minden levegős festőiséget.

Pozitív adat nincs.

Brogyányi Kálmán: Festőművészet Szlovenszkón. Kassa 1931. 66. l.

A kőszegi Szent Jakab-templom újonnan felfedezett freskóinak helyreállítása

Írta: Dex Ferenc

Martineum könyvnyomda Rt. Szombathely

A kőszegi Szent Jakab-templom újonnan felfedezett freskóinak helyreállítása.

Írta: DEX FERENC (Esztergom).

A kőszegi Szt. Jakab-templom egyike ama kevés XV. századbeli templomainknak, mely még ma is aránylag érintetlenül őrizte meg eredeti gotikus jellegét. Története ugyancsak viszontagságos. A templomot az 1400-as évek elején Gara nádor építtette minden valószínűség szerint a régi árpádkori templom romjaira.[1] Tíz esetben pusztított tűzvész benne. Mint a városban lévő egyetlen istenháza, plébániatemplomul szolgált. A reformáció térhódításakor a protestánsok elfoglalták, majd I. Lipót visszaszolgáltatta a katolikusoknak. 1675-ben jezsuiták kapják meg, akik homlokzatát átépítik és az oldalhajókba barokk oltárfülkéket vágnak. Utánuk rövid ideig a kegyesrendieké, akik 1807-ben renoválják, majd 1815-től máig a bencésrendé.

A templomot legutóbb 1932-ben festették újra. E munka folyamán helyenkint falfestésre bukkantak. Azonban azt újra átfestették, kivéve a templom hajójának középső ívmezejében ma is látható hatalmas fejet és a jobboldali hajó falán már ismert freskótöredéket.

A nyár folyamán a rend elhatározta a főoltár és a jobboldali mellékoltár (Szűz Mária-oltár) renoválását. Ez utóbbi elbontásakor az oltárkép magasságában sikerült Maitz Andor építésznek óvatos munkával a többszörös mészréteg

lehet abbahagyni, míg ki nem erőszakoltuk a századok óta rejtőző képnek utolsó titkát is. Óráról órára értelmesebbé, teljesebbé válik a kép, mígnem végre előttünk áll a Palástos Mária közel kétméteres alakja. Fején koronás fehér főkötő, fekete glóriával. Arca fínom szürkékből mintázva, piros ajkán a gotikára annyira jellemző misztikus mosoly. Ruhája vörös-barna, zöld keresztekkel díszítve. Válláról fekete, hermelines palást omlik le. Karjait kitárja s palástja alatt nyujt menedéket a



alól majdnem teljesen ép Madonna-fejet kitejtenie. Az értékes leletet a rend igazgatója, dr. Saly Arnulf azonnal jelentette a Műemlékek Országos Bizottságának, melynek megbízásából dr. Szentiványi Gyula főtitkár a helyszínre utazott. Véleményezése alapján a Műemlékek Országos Bizottsága elhatározta a freskó azonnali restaurálását.

Mikor e megbizatással Kőszegre érkeztem, a Palástos Madonnát ábrázoló freskó legnagyobb részéről már nagyjából lehántották a mészréteget — sajnos — hozzá nem értő, avatatlan kezek. Ennél a „munkánál" — helybeliek állítása szerint — a freskónak jórésze végérvényesen „letisztíttatott", holott mindent meg lehetett volna menteni.

A munkát a faltól elvált és lehullással fenyegető részek ideiglenes rögzítésével kezdtük. Azután nekifogtunk a további, immáron óvatos és négyzetcentiméterről-négyzetcentiméterre haladó kibontásnak. Ez a munka a restaurálás legizgalmasabb szakasza. A bontó szerszámok alatt fel-feltűnik egy-egy fínom arcél, egy mozdulatában megrögzített kéz, egy mondatszalag, egy ruharedő stb. Még értelmetlenül, még titkolva az összefüggéseket. Sajátságos láz ejti meg a keresőt s a munkát nem

[1] A Jurisich-emléktábla elhelyezésénél, melyet a mostani helyreállítás tett szükségessé, XII—XIII. századbeli felszentelési keresztet találtunk, mely fenti feltevésünk bizonyságának látszik.



A falképek a helyreállítás megkezdése előtt. — Foto: Babai.
Prima del restauro.

hozzá özönlő bűnösöknek. Jobbról imádkozó egyházi és világi férfiak, balról imádkozó nők lehettek. Erre utal az a megmaradt néhány női fej, melyet a lehullott részek közt sikerült megtalálnunk. A Madonna vállainál adoráló angyalok, jobb és baloldalon pedig, gotikus fülkében, fekete háttér előtt két női szent. A jobboldali Szent Borbála királyi koronával szőke fürtjein, jobbjában ostyát, baljában pedig tornyocskát tart. A baloldali minden bizonnyal magyarországi Szent Erzsébet volt. Sajnos csak ruhájának alsó szegélye és kenyeret tartó bal kezének töredéke maradt meg. A hiányzó részeken mindenütt a freskó alatti első zöldszínű réteg látszott primitív felszentelési keresztekkel.

A kutatás láza azonban tovább vitt s a gotikus fal, milimétterről miliméterre haladva, feltárta ékességét, méhében rejtőző százados titkát. Így bontakozott ki a Madonna kép fölött

a Háromkirályok naivságában megindító képe és baloldalt Szent Kristófnak közel hatméteres óriás alakja.

Most már pontosan megállapíthattuk a különböző rétegek egymásutánját. Az első, legrégibb réteg egyszerű zöld festés volt, felszentelési keresztekkel. Erre került a Madonna-freskó. Később, de még ugyanabban a században készült a Háromkirályok és a Szent Kristóf képe. Nyilvánvalóvá lett az is, hogy a képeket két különböző mester, különböző eljárással festette. A Madonna-kép al fresco (nedves vakolatba való festés), a másik kettő al secco (teljesen száraz vakolatra való festés).

A falfelületet egészen a mennyezet csúcsívéig tisztítottuk s midőn így már világossá vált az egész fal festése, kezdődött a restaurálás második fázisa, a rögzítés. A faltól elváló vakolatot újra visszaragasztottuk, a törés-határokat eltisztítottuk és a hiányzó részeket újra vakoltuk. Hátra volt még a festés rendbehozása, a szűkebb értelemben vett restaurálás.

Itt azonban ki kell térnünk a restaurálás korszerű értelmezésére. E szóhoz, csakúgy, mint minden fogalomhoz, a korok ízlésváltozásával különböző elképzelések társultak. Volt például kor, (a hírhedt XIX. század), melyben a restaurálás fogalma eggyéolvadt a rekonstruálás fogalmával. Ennek a két fogalomnak összevegyüléséből borzalmas és jóvátehetetlen károk származtak. S az eredmény éppen az ellenkezője lett annak, mint amit elérni véltek: nem mentették át a történelmi, művészeti értékeket az utókor számára, hanem meghamisították és tönkretették azokat. Ezt ma már kétségkívül megállapíthatjuk, mert hisz itt maradtak kiáltó bizonyítékai, a torzszülött „műemlékek". Ezekből — sajnos — nekünk is annyi jutott, hogy felsorolásukhoz e cikk keretei szűkek volnának. Ez volt az a „restaurálási eljárás", mely néhány megmaradt kőből száztornyú várkastélyt tudott építeni, s hogy e pár régi kő ki ne virítson az újak közül, egyszerűen a régit is újjá faragták. Tessék most egy ilyen „restaurált műemlékről" értékítéletet mondani! Legfeljebb a „restaurátorok"-ról mondhatunk véleményt s a korról, melynek fontosabb volt önnön tömjénezése, mint a történelmi értékek megbecsülése.

Az alakuló új kor, mely mindjobban felszabadul az individualizmus önimádata alól, elmélyítette a régi műemlékek iránti tiszteletet is. Ez azonban ma még harcot jelent. Harcot azok ellen, akik képtelenek megérteni a haladás törvényszerűségét s megrekedtek a mult század ingoványaiban. Ma a restaurálás nem önkényes újjáalakítást jelent, hanem jelenti a régi értékeknek eredeti formájában való megtartását. A szigorúan vett múzeális restaurálásnál éppen ezért a régit csak megtisztítjuk és konzerváljuk, a hiányokat csak szükség szerint pótoljuk. Ez a pótlás azonban az eredetitől szembetűnően eltérő módon történik, miáltal a régit, a tulajdonképeni értéket mégjobban kihangsúlyozzuk. (Par excellence példája ennek az elvnek az esztergomi királyi vár!)

De ez az elv nemcsak építészeti restaurálásra, hanem ugyanolyan mértékben a freskórestaurálásra is vonatkozik. A szigorúan vett restaurálásnál a fentemlített rögzítéssel és tisztítással a munka be is fejeződött.

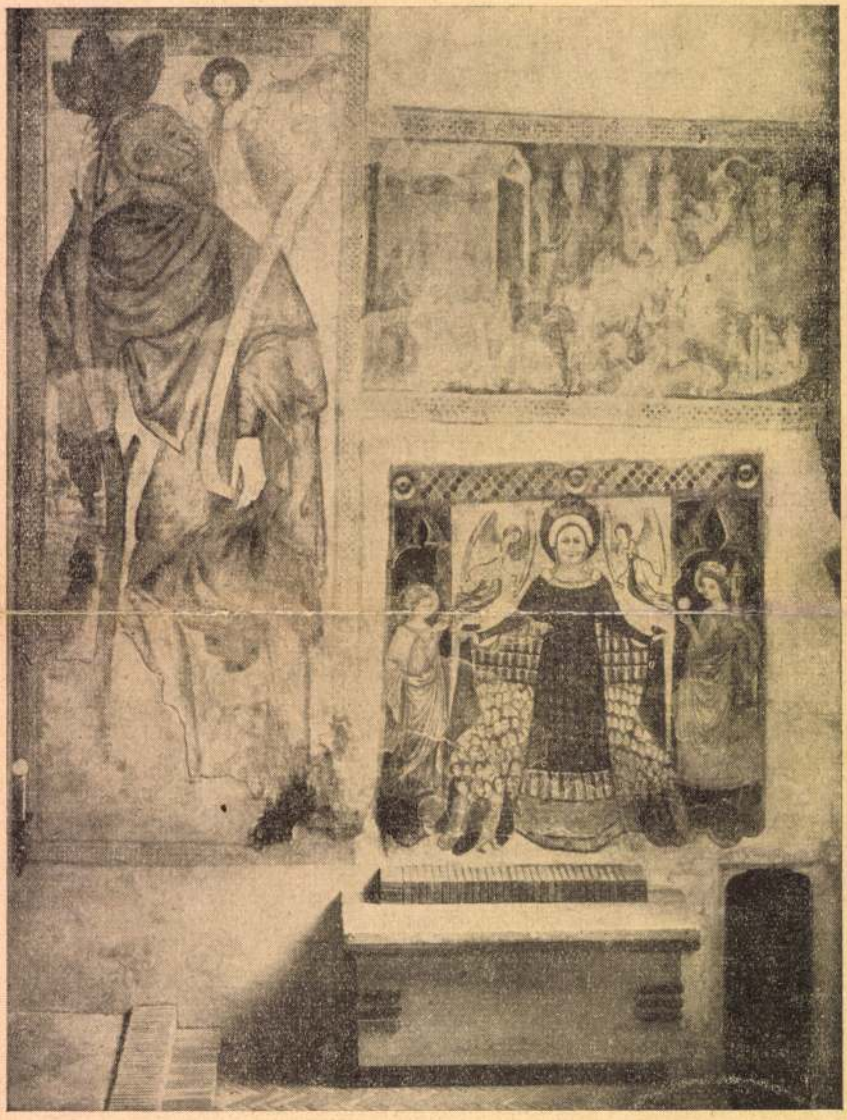

A falfestmények helyreállítás után.
Le pitture murali dopo il restauro. — Foto: Magyar Film Iroda.

Némileg más a helyzet egy használatban levő templom falfestményénél. A jelen esetben pld. a kibontott Madonna-kép eredeti rendeltetése értelmében most újra oltárképként fog

szolgálni. De még ilyenkor is a legszigorúbb elv szerint kell eljárni, hogy minden elkövetkezendő kor a gotikus festést eredeti mivoltában kapja s azt mindig, minden kétséget kizáróan meg tudja különböztetni a jelenlegi helyreállítás pótlásaitól. Ezért a hiányzó tektóriumrészek új vakolása az eredeti szintnél néhány miliméterrel mélyebben történt. A festés kiegészítése



A Madonna-freskó helyreállítás után.
La Madonna (affresco) dopo il restauro. — Foto: Magyar Film Iroda.

pedig egy árnyalattal világosabb színekkel. Így sikerült a feladat megoldása: megtartani a megmaradt gótikus részeket érintetlenül és megadni a kép teljességének hatását a kiegészítések által.

De mintha a képek visszavágyták volna régi környezetüket: közvetlen szomszédságukban maradt meg a hajó egyetlen át nem épített gotikus ablaka, a kibontáskor a jobb sarokban kis, kőkeretes gotikus ajtót leltünk (mely valaha tán kriptához ve-

zethetett), küszöbe alatt pedig az eredeti gotikus téglapadlót. A barokk faoltárból előkerült az ősi oltár kőmenzája, a falon a Madonna-freskó alatt pedig az oltár eredeti helyének megjelölése. Hogy az oltárt eredeti helyére állíthassuk vissza, a mai szintet két lépcsőfokkal le kellett süllyesztenünk.[2] Ez tette szükségessé a körülfutó alacsony rácsot is, melybe egy régi Máriadal sorait kalapálták kőszegi kovácsok. Ugyancsak kovácsolt vas az oltár szerelvénye: a gyertyatartók és a pacifikálé, a Mária-mécses és a kandeláber, mely ugyanoda kerül, ahol a századokkal ezelőtt gyújtogatott gyertyák kormozták a falat.

A kőszegi Szent Jakab-templomnak csodálatosan megmaradt gotikus öröksége szinte önmaga kívánkozott napvilágra. Amit még hozzáadtunk, nem öncélú alkotás, hanem csak kísérő akkord. Nem is „neogót műtárgy", mely csak mímeli a régit, hanem a ma formanyelvén kifejezett alázatos hit, mely minden vajúdó kor szellemének közös forrásából ered.

Fr. DEX: *Il restauro degli affreschi scoperti nella chiesa di S. Giacomo a Kőszeg.*

Nella chiesa di S. Giacomo a Kőszeg (costruita nel 1403, ricostruita nel barocco) son state trovate nel estate del 1937 durante del restauro dell' altare laterale traccie di affreschi quattrocenteschi.

L'autore, mandato dalla Sovraintendenza dei Monumenti, trovo al posto sotto l' imbiancatura tre rappresentazioni indipendenti. Una *Madonna mantellata* (sotto il mantello i peccatori, ai lati S. Barbara e S. Elisabetta), *L' adorazione dei Magi* e poi una figura di *S. Christoforo* quasi sei metri di altezza.

La Madonna mantellata dipinta al fresco è la piu antica,, l' Adorazione e il S. Christoforo è stato dipinto da un altro maestro al secco qualche anno dopo. Il restauro fu esequito secondo i piu moderni e piu rigorosi principii (systema del comm. Mauro Pellicioli). L' originale è solamente saldato, fissato e pulito. L' intonaco mancante è stato rifatto qualche milimetri piu profondo e — trattandosi d' una chiesa ancora aperta al culto — è stata completata anche la pittura, ma con tinte piu chiare. Così è stato risolto il problema: conservando le parti antichi ridare l' effetto del dipinto completo.

[2] A századok folyamán a templom padozatát ugyanis ismételten feltöltötték. A gotikus és a mai szint közötti különbség meghaladja a 70 cm-t.

Dex Ferenc

Fametszete repr.

Magyar Műveszet

1937. 261. l.

kép

NYOMTA

K.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MÜEMLÉKEK

Hivatalból
díj átalányozva

Deéd Ferenc

Angyalok kara, mozaik, bpesti Városmajori templom

Repr.

Szépmüvèszet

1943. 10. 7.

kép

Hoch Thron

Hochgeehrter Herr,
verehrte Gäste,
Verehrungen Damen
Herr

1943. 16. X.

Deéd Ferenc

Szépművészet 1941. 3. 4.



OLTÁR. DEÉD FERENC OLTÁRKÉPÉVEL. OLAJ.
Altar. Mit dem Altarbild von Ferenc Deéd. Ölgemälde. — Altare col Crocefisso di Ferenc Deéd.



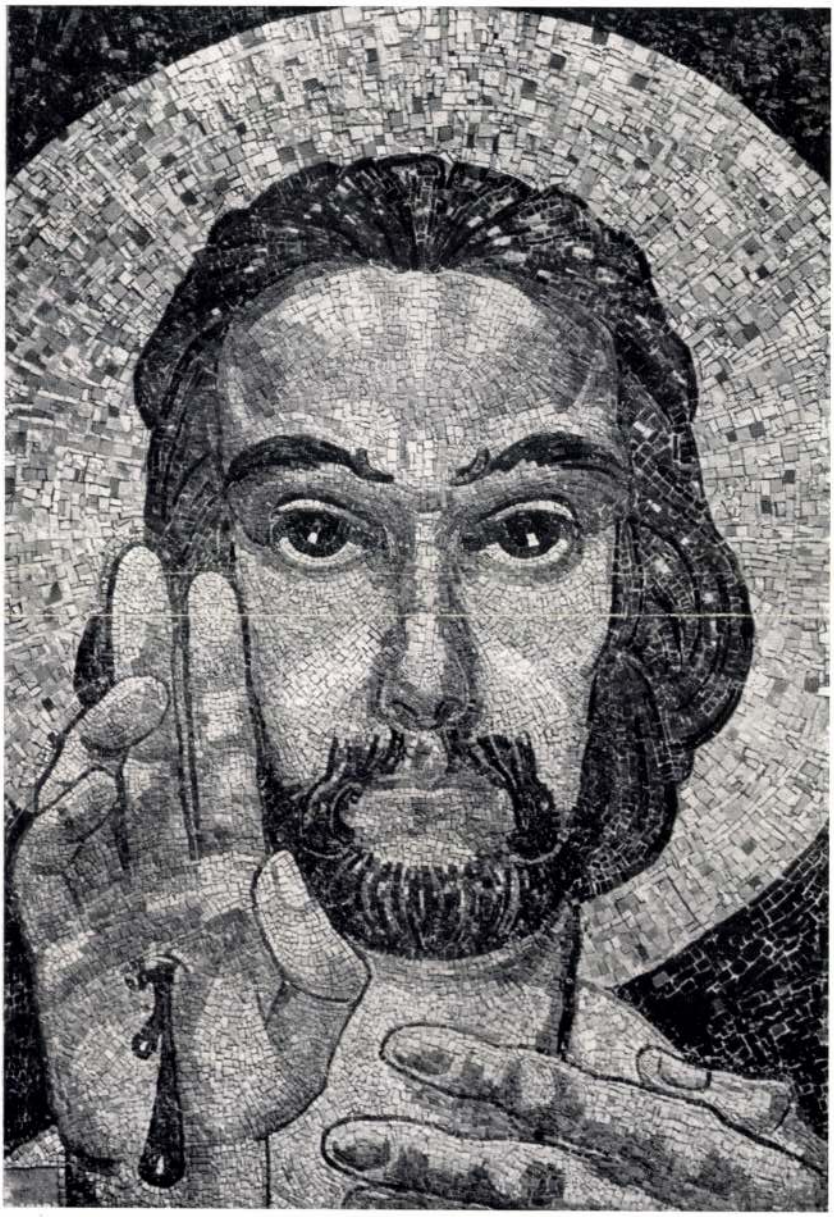

VITÉZ ABA-NOVÁK VILMOS: KRISZTUS. MOZAIK.
Vilmos vitéz Aba-Novák: Christus. Mosaik. — Vilmos vitéz Aba-Novák: Cristo. Mosaico.

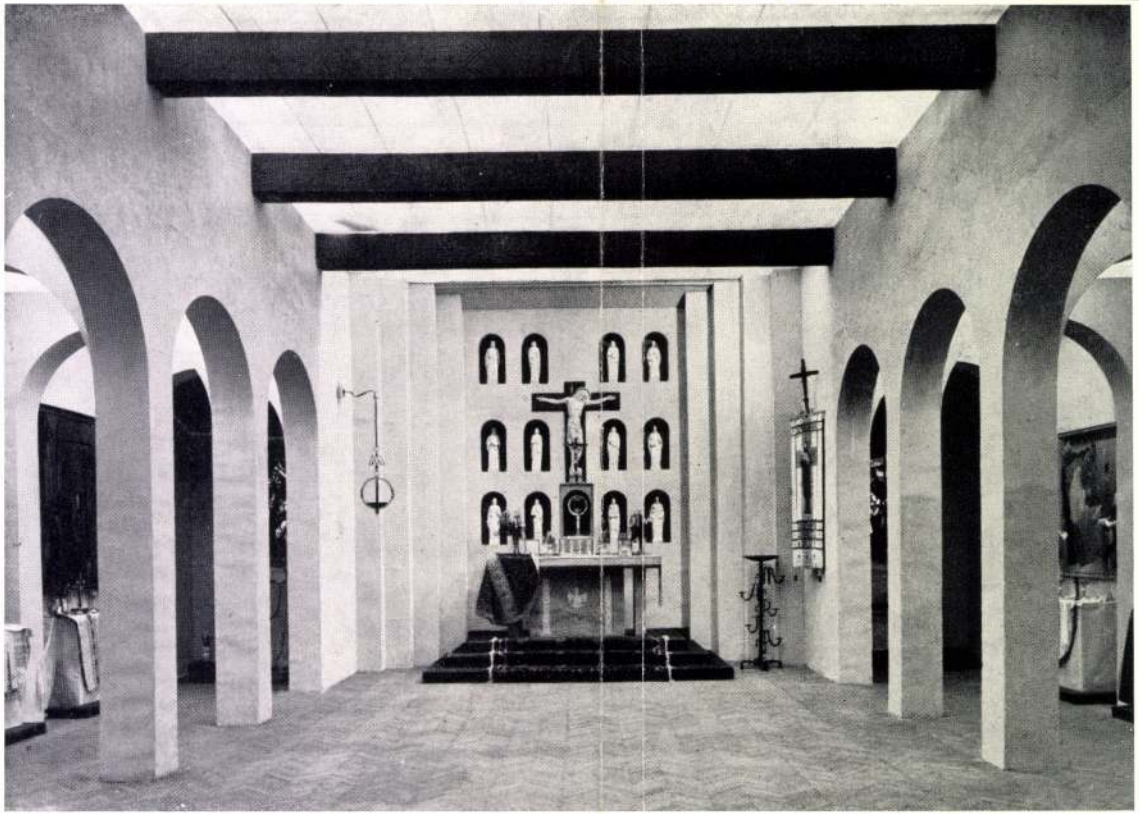

AZ EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS TEMPLOMBELSŐJE

Árkay Bertalan tervei szerint. A főoltárt *Goszleth Lajos* tervezte, a Feszület *Szentesi Hiesz Géza* műve. Az oltárfülkében *Antal Károly* és *Boldogfai Farkas Sándor* szobrai. A vasmunkákat Deéd Ferenc tervezte.

Kircheninnenraum der Ausstellung für Kirchenkunst nach den Plänen von Bertalan Árkay. Der Hauptaltar wurde von Lajos Goszleth entworfen, das Kruzifix ist das Werk von Géza Szentesi Hiesz. In der Altarnische die Statuen von Károly Antal und Sándor Boldogfai Farkas. Entwurf der schmiedeeisernen arbeiten: Ferenc Deéd. — Esposizione d'arte sacra. Interno addobbato a chiesa. Progetto di Bertalan Árkay, altar maggiore di Lajos Goszleth, Crocefisso di Géza Szentesi Hiesz. Nella nicchia dell'altare sculture di Károly Antal e di Sándor Boldogfai Farkas. Lavori in ferro: Ferenc Deéd.

Szépművészet 1941.

Dex Ferenc



A művész feleségének
arcképe.

előfizetésére

MDK

Dég Ferenc

lásd:

Dex /Dég/ Ferenc

festőművész és restaurátor.

ZOLNAY LÁSZLÓ: Az esztergomi vár. Bp. 1960.

DEX FERENC

72	Szent Ferenc	gobelinterv
73	Assisi látképek.	szines rajzok
74a–74g-ig	Assisi látképek I–VII	szinezett kőrajzok á 40.—
75	Önarckép	olajf.

Nemzeti Szalon 1931 máj-jun

Római magyar intézet.

VÉSZI,
TELEF.
108-08.

DEX FERENCZ

17	Primavera, tempera	800.—	„
18	Ars longa vita brevis est, tempera	400.—	„
19	Merengés, tempera	600.—	„
21	Várhegyi táj, kőkarc	20.—	„
22	Utszéli kereszt, kőkarc	20.—	„
23	Kálvária, kőkarc	20.—	„
24	Vár, kőkarc	20.—	„

Nemzeti Szalon

1936 ápr.

Római magyar művészek


CENTENARIUM
1839
1939

Dex Ferenc

wód

G.: Dex Ferenc tvr illusztračioja. Pozsony, 1931. Magyar Művenet. 1932. 132. l.

csetleg lásd nincs?

hogy kulturális és a magyar névnek
ivánó ezen lépésünket egy mappa meg-
méltóztassék annál is inkább, mivel
forgalmi értéke többszörösen túl-
lunk kért árat.

Nagyrabecsült párfogását előre is
megköszönve, a résztvevő művészek
nevében vagyok kiváló tisztelettel

festőművész.

Dex Ferenc

Jestő

A tifi Sparrajzisk. tiszvö-
lmük. és a tifi Gobelin-
tiszvö fogl. Mük. 1931

okt. (~~N.G.~~)

Csomózott perzsa-
szőnyeg

Műcs. kiáll. 1933 tól
Pipics III. l.

Át. Képt. 199.

olva
an áll,

Jobb kezével botját, baljával pe-
öke, szeme és kipödrött bajusza barna,
rt nyakkendője fekete, dolmányán és
övesek, derekát széles zsinóröv szoritja,
jának forgója látszik.

cm.) — A Jankovics-gyűjteménybe.
1.

Át. Képe 199

Jankovics (Observatio)

Dex Ferenc

1933 feb-márc

V. 41-43

Assisi I-III.

lino-gomat

Klebelsberg emlékkiáll Mücsarnok


BUDAPEST
942 JAN 25 -8
TB3
TB3

Dex Ferenc

Vártelek Pozsonyban
c. képe repr.
Csákos (J.H.) 10. 15. l.

Fünfzig Jahre Pressburger Kunstverein.
1884-1934.
Bratislava - Pressburg
1934

MDK

Deéd /Dex/ Ferenc, sz. Kéty, 1901.

Velencei Biennale 1936. 346 l.

MDK

Deéd Dex Ferenc

Velencei Biennale 1936. 357 l.

Deed Dex Ferenc

illustrálta a
köv. könyvet

Marcell S. – Varnay D.:

Esztergomi kis kalendárium eredeti fametszetekkel 1936.
Esztergom,

100·154-szám alatt
séről az elszámolá
vel együtt, – felm
Közlése végett, – h
tem. –

Zolyo

2. Orb.
mell

Dex Ferenc

Esztergomi kis Kalendarium 1936. ismertetése

Magyar Művészet

1936. 126. l.

dupl

Dex Ferenc

cikk

2

Elek Artur: Rómában járt fiatal művészeink. A Nemzeti Szalon kiállítása. Új Ság 1936. ápr. 4.

A zágrábi statutum szerint a m
gabonában. A nagyon szegény iskolásokt
rokonaik tartanak el, ha a magister kivár
négy kenyeret és egy sajtot, vagy húsz t
sebbek ezen alkalmak mindegyikére 12 d
A kívülről bejáró iskolás meg, ha szülei
ad. Zágrábban az iskola fűtése tilos, ne
tanulók kivételek. Ezek hozhatnak fát mag

A lectornak és cantornak, mint il
javadalma, mert ha a cantor maga akart t
jövedelme, a mely egyházmegyék szerint
István földbirtokosnak és birónak 1565-i
Tamás érsek (1497–1521) udvarában járt
tanultságához szó fért, röviden csak így j

A királyi udvarban meg biz
nevelője vagy oktatója Aba Sükösd fia De
Miklós; II. Endre harmadszülött fiáé Alic
és Marinus Gradenigo; Nagy Lajosé Mikl
és Mátyásé a lengyel Sanocki Gergely, ső
pedig Balbi Jeromos. Sőt a módosabb ne
csak a kisebb iskolák folyamai alatt nevel
tanulmányok idején is mellettök maradtak.

a melyekről, sajnos, kevés biztosat tudunk,

gyar egyetem megalapításának dicső-
k Pécsett. Ez a hely a Duna-Dráva szög-
kedett jelentőségre. Nagy Lajos a korabeli
Rómában V. Orbán pápának bemutatja.
ltást, hogy a párisi egyetemnek ne legyen

anoni) és világi (római) jogot s bármely
azon jog részesei, mint más egyetemeken.
az egyetem törvényszéke elé tartoznak. A
gyakorolja a promoveálás jogát. S a ki itt
. V. Orbán pápa kiköti, hogy az időnkinti
. Ezeket azonban nem kizárólag a király
os király hívja be tanárnak Paduából; de

Ha 1465-ben még fennállott, csak nyo-
etett, — miként Hunyadi Mátyásnak II. Pál
k. Istvánffy úgy tudja, hogy kevéssel az
tudniillik Pécs meghódolt a töröknek —
híres «gymnasium», a melyben a tanuló
2000-re rugott. Ez a szám azonban, ha

Dex Ferenc

MAGYAR IPARMUVESZET

1936. 78. 1.

ESZTERGOMI KIS KALENDÁRIUM. Dex Ferenc eredeti fametszeteivel. 1936. (Buzárovits G. nyomda kiadása.) Úgy látszik, a Szegedi Fiatalok mozgalma rivalizálást váltott ki a vidéki városok között és ennek az igen örvendetes rivalizálásnak első termékeként fekszik itt egy könyvecske, mely kultúrált kiállításával, szimpatikus szövegével és tehetségre valló fametszeteivel megmutatja azt az utat, melyen a helyes belső és külső idegenforgalmi propagandát a magyar városok szép sikerrel megindíthatnák. E kis könyvecske, naptár nélkül, angol szöveggel igen sok külföldit csábítana a megtekintésre nagyon érdemes Esztergomba. A könyvecske létrehozásáért művész és nyomdász dicséretet érdemel.

R.

lekovits

18 k. 64

Czobor E

mellszob

10 k. 21

Czobor B

kezete. K

24 k. 2

Czobor B

kiállitá

1901.

Czobor B

rály kor

Czobor B

lékei. I

pest, 18

Csaba Re

iparmüvé

Csabai Is

Dex Ferenc

ESZTERGOMI KIS KALENDÁRIUM 1936. Szívesen látjuk, hogy a művészien kiállított kis kalendáriumok kedves ötletét Esztergomban is felkarolták. Az ízléses könyvecskében *Marczell* Árpád és *Várnay* Dezső tömören foglalták össze Esztergom történetét és ügyesen emelték ki a város nevezetességeit, *Dex* Ferenc pedig igen tehetséges fametszetekkel járult a kalendárium értékéhez. A megnyerő külső *Buzárovits* G. nyomdájának fejlettségét dicséri.

Magyar Műveink
1936. 126 l.

Dex Ferenc



ESZTERGOMI KIS KALENDÁRIUM 1936. Dex Ferenc fametszeteivel és dr. Marczell Árpád—Várnay Dezső szövegével.

A szegedi kis kalendárium mintájára adták ki ezt a formás zsebnaptárt, amely Esztergom nagy multjával s a legutóbbi évek nagy ásatási eredményeivel foglalkozik. Bár a fametszetek technikai tökéletessége még némi kívánni valót hagy hátra — el kell ismerni, hogy az ilyen előkelő nyomtatványok a legelőkelőbb kultúrpropagandának nevezhetők. S ha az esztergomiakban meg van az a kitartás, amely a szegedi fiatalok kollegiumát jellemzi, akkor — épp úgy mint Szegeden — évről-évre szebbek és finomabbak lesznek e kis napjtárfüzetkék és értékes kultúrmunkát fognak jelenteni a város számára.

Tér és Forma 1936. 3. sz. 15. l.

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK

Április 3-án nyílt meg Szegeden az Iparcsarnok I. és II. emeletén a Képzőművészek Országos Szövetsége által rendezett reprezentatív kiállítás. A zsűrizést a kiállítás kimagasló jelentőségére való tekintettel az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács végezte.

A kiállítás résztvevői többek között: Aba-Novák, Berény, Bernáth, Csók, Diener-Dénes, Fényes, Glatz, Iványi-Grünwald, Szőnyi, Tihanyi, Vass, Vaszary.

* * *

A Szépművészeti Kiállítások legközelebbi hónapjai:

Május: Szőnyi István.

Dex Ferenc: A kőszegi Szent Jakab-templom ujonnan felfedezett freskóinak helyreállitása

Kny. Vasi Szemle
8°, 3K, 13L, Szombathely, év nélkül (1937)

Dex Ferenc

1937

Deák Dex Ferenc

Erdélyi A'

Modern monument. mnóczet

Lásd

Művészet

1937. 10. 7. 104, 105. l.



46. PAN FEJE.

Márvány. Magassága 10 cm. Megcsonkultak: a szarvak a homlokon, a haj és szakál számos helyen, az orr, a fülek és a hátsó koponya. A kidolgozás a fúrónak gyakori alkalmazását mutatja. Rómából való.

Ez a vigyorgó arc az egészen állatias Pan típust mutatja Élénk kifejezéséből cselekvényre következtethetünk, tehát valószínű, hogy szoborcsoportból való. Eredetije hellenisztikus korban keletkezett. Másolat a római császárság idejéből.

Paul Arndt: Köpfchen des Pan. Hellenistisch. Römische Kopie.

47. FÉRFI FEJE SAPKÁVAL.

Dex Ferenc

róla

Elek Artur:
Az újabb magyar grafikai művészet.
Magyar Művészet
1937. 213 l.

7b —

F?

476. Zachimowitz, Theodor (Ozvrták testó; 1800 – 1889): Templom belseje Vászen, olaj; 56 × 48 cm.

1854-ből.

Nagyi, Bihar vármegye, 302. szám

Dex Ferenc

lásd

Donászy Ferenc

Az Árpádok ci-
mere.

Bp. 1937

30. l.
32. l

Garam-Szent-Ben
Kolostor ma
Geletnek, megerős
Gimes-Kosztolány
Hrussó, várrom.
Kis-Sáró, ref. tem
Körmöczbánya, k
R. k. templ
Várfalak.
Alsó-kapu.
Házakon cs
Lucska, csúcsíves
Léva, várrom
Ó-Bars, várrom.
Kolostor ro
Revistye-Váralja,
Saskő-Váralja, vá
Simony, kastély.
Ujbánya, r. k. ten
Kórház-temp
Nagyvár (Za
Zeliz, r. k. templo

Dex Ferenc

A Kőszegi Szent Jakab-templom rijnman felfedezett freskóinak helyreállítása.

Szombathely, 1937. Martineum kny. 8-r, 8 l, képekkel, fűzve.

Dex Ferenc

I. 5. p. h.

—.50

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Budapest



MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

MDK

Deéd (Dex) Ferenc

Modern monumentális Művészet a juniusi ünnepi hetek keretében a Nemzeti Szalonban 1937.

Rajzoktatás, 1937. 4-6.sz. 56.l.

Dex Ferenc

1937. augusztus és szeptem-
brében a kőszegi
szent Jakab templom-
ban a mészréteg
alól kifejtette a
szép középkori freskó-
kat

Szemléges értesítés.

Dex Ferenc

(11.776/1937. vkm. sz. r.). Az 1938/39. tanév II. felében megszervezett konzervátori tanfolyamnak, amely egyelőre fakultativ studium, Dex Ferenc okl. középisk. rajzi szakos tanár, festőművész, volt tiszteletdíjas szakelőadója (15.841/1939. vkm. sz. r.).

1937

Ferképzőmfoiskola 1937/39. 101. l.

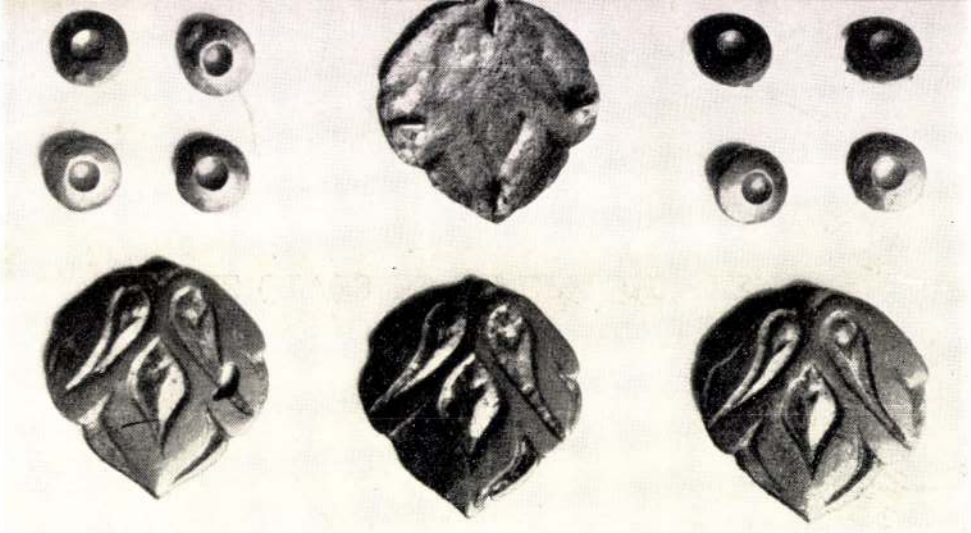

Magyar pesszimizmus

Naplójegyzetek

IRTA: ILLYÉS GYULA

1938 augusztus.

Beszélgetés Sz. R.-rel; éles, kimüvelt fő; elméje szinte veszélyes gyorsasággal forog, figyelme, tekintete is; ujjában lehet valami lustaság, ami megakadályozza, hogy gondolatai révén méltóbb helye s szerepe legyen, keveset ir. Ép ezért éli oly hevesen a gondolatok s az irodalom életét? Az első írók közt volt, akiket megismertem; azok közt a kevésszámú írók közt van azóta is, akikkel összeakadva a beszélgetés még bevezetőül sem irodalmi pletykáról, vagy személyi ügyekről folyik, hanem azonnal a lényegről: a mesterségről. Most félóráig ha beszélgettünk, gondolatrövidítésekkel, mintegy gyorsírás stílusban. Emlékeztető-szakként jegyzem le amire emlékszem.

A meleg kézrázás még tán a személynek szólt, de mar kézfogás közben fő gondomról beszéltünk, a magyar pesszimizmusról. Mi az oka ennek?

A magyar irodalmat, tudjuk, már kezdettől fogva valami baljós szorongás hatja át a nemzet, az ország létéért. A jövendőre gondolva Kölcseynek szíve ép úgy a torkában dobog, akár Zrinyié, Berzsenyié, Vörösmartyé, Adyé, sőt Petőfié. Az egy Aranyt kivéve, költőinknek a nemzet felé csak lángolásuk és keserű dühük van. Ha a remény megcsillan is néha arcukon, könny és görcs közt csillan meg, mint Vörösmartyén a Vén cigány dalolása végén.

Meghökkentő, de optimista nagy versünk alig van. Véletlen ez? Hajdan Schöpflinnel erről beszélgetve, ő ebben látta irodalmunk legjellegzetesebb vonását, ez különbözteti meg a miénket a többi nép irodalmától. Valóban így van? Mi ojtotta belénk ezt a sötétenlátást s mi végre? Annyira ellenkezik hires józanságunkkal, hires szalmaláng-lobogásunkkal is!

— Tán ép azt ellensúlyozzuk vele, — mondja Sz. s fürkészve szemembe néz. Pillanatnyi pontossággal érzem, hogy most kapcsolt, most vette át e kérdés körül forgó gondolataimat, azok lökőerejét; fejét hirtelen, mintegy a lökéstől, felkapja, tekintete megelevenül, benne van az áramforgásban, ért mindent.

— Más nép nem ismeri ezt az érzést? — kérdi, inkább önmagától.

— A nálunk kisebb népek sem ismerik, — segítem az ellenőrzésben. — Hallott valaha norvégot népe »nagyszerű halálá«-ról énekelni? Hollandot, aki országos végveszélyről beszél? Vagy szlovákot, vagy horvátot?

— Várjunk csak. Azoknak vannak rokonaik.

— Nemrég került kezembe egy albán antológia. Csak úgy dagad a mellük a biztonságtól.

— És a finnek?

— Azok sem ismerik. Még az észtek sem. Sőt a vőtok és a lívek sem, szegény nyelvrokonaink, pedig azok elpusztulása már megállíthatatlan. Azzal, hogy kevesen vagyunk, nem lehet megmagyarázni ezt az érzést. Mellesleg, nem is vagyunk olyan kevesen. Azt hiszem, számra a tizenegyedik helyen állunk Európa népei közt.

— Sok megpróbáltatásban volt részünk. Az utóbbi félezredben ötven évenként volt egy nemzeti tragédiánk, ilyen megrázkódtatásra a nemzet tudata is emlékezik. A népnek nem volt hazája s a barlangba is kard nyúlt. Az országot a török s a német kettészakította, gondolja meg!

— Lengyelországot három részre szakították, úgy hogy épen egy csücske sem maradt. A lengyel irodalom csak szomorú, de nem pesszimista. Sőt. Fogadkozik, erőt gyüjt. A jelen sivársága miatt századokon át lelkével szinte csak a jövőben él, oly bizonyosra veszi.

— Az oroszok pesszimisták.

— De csalnak. Könnyű nekik! Vagy még jobban mondva, nekik szabad. Tudják, hogy úgyis fennmaradnak. Jöhet akármilyen tűzvész rájuk, olyan merőtűz nem loboghat végig világnyi birodalmukon, amely után a szlávfű újra ki ne ütköznék. Ez a televénybiztonság magyarázza nekem, hogy a legtúlzóbb forradalmárok soraikból kerültek ki, hogy oly gondtalanul s aggodalom nélkül (ez a jó szó) fordultak szembe mindennel, ami nemzeti: a magukét nem kellett félteniök! Dosztojevszkij őrjöng népe sorsa miatt s közben ép azzal a géppel akarja a világot megmenteni. Gondolatai e téren egy szószátyáréi; tragédiája egy ripacsé.

*

Megálltunk. Tekintetünk egy pillanatra megint összeakadt, az övé most már a türelmetlenségtől nyugtalanul. A kérdés fogasabbnak bizonyult, mint gondoltuk. Várjunk csak, — mondta. Próbáljuk meg a matematika módszerét, a kiküszöbölésit. Kezdjük az összegezéssel. Költőink minél nemzetibbek, annál nagyobb féltéssel beszélnek a nemzet jövőjéről, ez igaz. Van, aki élete végére kétségbeesik; nem egy van, aki a kétségbeesésbe beleőrül. Nyugalmas, békés öregsége egynek sincs. Élete utolsó jeleneteiben majd mindegyik úgy beszél, mint Lear. A végzetet mind közelinek érzi.

— S a végzetet, a szörnyű véget legtöbbjük valami vonatösszeütközésszerű katasztrófának képzeli. Lassú halálról, »lassú méreg«-ről egyedül Berzsenyi beszél. A többi előtt a Vörösmarty-festette kép lebeg, a sírról, melyben nemzet süllyed el, hirtelen belebotolva. Ez persze naivitás egy kicsit s így számunkra vigasztaló lehet. S az is, hogy a jóslatok mégsem váltak be. Milliós nép nem veszhet el csak úgy, egyik napról a másikra.

— Természetes. De nem is arról van szó, hogy a nemzet elveszhet-e. Erről nem is vitatkoznék, mert ebben nem hiszek. A kérdés csak az, miért szorong ettől a mi költészetünk? De a költészetünkön kívül szorong-e tőle a szellem is?

— A kettő egy. A nemzet szelleme az irodalomban lakik, erre ne is térjünk ki. Kultúra csak esztétikai kultúra lehet. Politikusunk említésreméltó csak olyan volt, aki értette kora költészetének szavát, mint a versolvasó Széchenyi, Berzsenyi nagy igazolója.

*

— De hátha a költők pesszimizmusa csak a saját életükből következett? — emelte fel Sz. egyszerre a hangját szinte támadólag. — Nem kapták meg a nemzettől az elismerést, társadalmon kívül éltek.

— Ez nagyrészt rege. Mint más nép költői, annyi elismerést ők is kaptak. Zrinyi bán volt, Berzsenyi nagybirtokos; Vörösmarty előtt sövénnyé váltak a járókelők, ha kilépett az uccára. Az iskolapéldát, Petőfit huszonhároméves korában tiszteletbeli táblabirává választotta egy egész vármegye! Csokonai, igaz, semmit sem kapott, de ép ő a legkevésbé pesszimista. De lebecsülnénk őket, ha föltennénk, hogy eszméiket ilyesmi irányította. Ennél különb elmék s különb jellemek voltak.

— Nemcsak a dunántúliak pesszimisták? Nézzük csak: Zrinyi, Berzsenyi, Vörösmarty, Vajda, Babits.

— Kölcsey tiszaháti. Igaz, ő a dunántúliaknál is nyugatibb. Ady is tiszaháti, bár a nyugatosság neki is jelzője.

*

— Származásra nézve ezek a szorongók mind színmagyar eredetüek? Így van?

— Csak azért, mert nagy költőink szinte egytől-egyig színmagyarok; a kivétel itt — bár utálom ezt a szótréfát — valóban erősíti a szabályt. Noha a beolvadtak a szellem minden más terén számarányuknál jóval nagyobb munkát vállaltak, ide nem igen törekedtek. Ez természetes. Nemcsak a nyelvvel nem lehet játszani, de a költészet másik nagy kellékével, a már kiforrott közösség lelkületével sem. Ehhez nemzedékek kellenek.

— Ép ilyesmivel akarok előhozakodni. Ferenczi, a pszichológus, egyik tanulmányában arról beszél, hogy az egyén szorongási érzésének oka a születési nagy megrázkódtatáson kívül valószínűleg az a megrázkódtatás, amely a hajdan vízlakó emberőslényt a szárazföldre való léptekor érte. Ha az egyén életében el tudunk képzelni ilyen megrázkódtatást, elképzelhetünk ilyen *nemzeti traumát* is.

— Mikor a meóti-mocsarakból kiléptünk? Bocsásson meg, ezt az utat én nemcsak képletesen tartom sikamlósnak, azaz járhatatlannak. Félni csak olyantól tudok, tudatalattitól is, amitől valóban félnék. A nevezetes születési megrázkódtatás még belemenne a fejembe, mert a fulladásról van fogalmam, sőt tapasztalatom is. De hogy a szárazföld-



Pamutvásznak
Mosószövetek
Gyapjúszövetek
Selymek
CORVIN
A JÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA
Hétfőn 2 óráig nyitva!

Asprion Pál (ezelőtt Müller és Asprion) műszemkészítő specialista emberi
műszemeket
készít és behelyez
Budapesten tartózkodik
augusztus 17, 18 és 19-én
alálható

Klein Dezső
látszerésznél, Budapest, IV., Kecskeméti utca 14

től rettegjek s a vízbe vágyódjam? És később, milyen gyermekkori vagy kamaszkori megrázkódtatásra sejdíthetne vissza a férfi magyarság? Mikor Etelközbe megtérve, apját, anyját, összes nőit legyilkolva találta?

— Talán ilyesmire. Volt hajdan valami szörnyű esemény, amiről nem esett aztán szó, ami a nemzet tudata alá szorult. Ez és az ettől való szorongás nyilatkozik meg a nemzeti lelkület nagy kifejezőiben. Tán, ha fennmarad a mi népeposzunk, az kibeszéli, feloldja ezt a nagy, sorsdöntő eseményt. Vagy általában utat ad a szorongásnak s a nemzet — mert beszélhet, sőt énekelhet róla — megszabadul a szorongattatásnak ettől a bujkáló érzésétől.

— Meglehet. De nekem is jutott eszembe valami. Ezt a szorongást a magyarságnak egy része nem ismeri. Ép az, amelyet a történelem is, a jelen is legjobban megszorongatott. A székelyek.

*

Egy percre ismét megálltunk, mint valami tisztáson. Ha véletlenül is, valami remény megcsillant. De ép csak kifujtuk magunkat, a véletlen eredmény csak felizgatott bennünket, vágtunk újra neki a bozótnak. A kiküszöbölési bölcs ösvényt persze már rég elhagytuk, mindegyünk, most már inkább a hevülettől, mint a rációtól vezetve, a maga útján csörtetett, a másikhoz szinte látatlanban beszélve át. Csak nagyjából emlékszem, hogy melyikünk mit mondott. A gondolat az eszmecsere második fordulóján már közös lett s a hozzászóló többet formált rajta, mint az, aki felvetette. A párbeszéd csak a gondolatmenetet jellemzi, nem a beszélőt. Egymás szavába vágtunk. Ha valaki hallgat bennünket, a vita, illetve a gondolatláncolódás folyamatát nyilván illogikusnak találja; mi azonban a legodanemillőbb kiigazítás közben is egy mélyebb logikát véltünk követni.

— Úgylátszik (ezt meg én mondtam) a pesszimizmusnak mégis van valami köze nyugathoz (ha a keleti magyarság nem pesszimista). Talán az összevetésből származik. A nyugatian művelt, sőt elméjével már nyugati magyar összehasonlítja hazája és Anglia helyzetét, világosan látja a tennivalót, de ugyanakkor érzi, nemcsak a nemzet, hanem a saját maga ázsiai mozdíthatatlanságát is. *Tragikus önismeret,* ilyen címmel lehetne ezt egyetemi előadássá duzzasztani, két szemeszterre. Pascal szelleme Oblomov testében, vagy Adam Smith-é, vagy mind a kettőé egyszerre.

— De micsoda erő van ebben a pesszimizmusban! Vette észre, hogy általában ezek a pesszimisták dolgoznak? Széchenyi magántársaságban, naplójában csak úgy ontja magából a reménytelenséget, de két jajpanasz közben Lánchidat csinál, Aldunát szabályoz, lóversenyt rendez. Könnyeit törli, hogy írni lásson, de szakszerű utasításokat ír a gyáriparról, a hitelügyről. Kossuth, az optimista, az építés közben is elsősorban csak optimista. Védegyletének alaptőkéjét az első szélhámos elsikkasztja. A tényleges munkát másra bízná, ő csak irányít. Csak a jövőnek él. Valóságosan a jelent a mult kétségbeesettjei viszik előre.

*

— Nem az uralkodóosztály titkos önbüntetése ez a szorongás? Iróink eszmeileg ehhez a réteghez tartoztak, — hátha csak ennek a vezeklési vágyát fejezték ki? Olyan módon, mint Spengler, aki a német hanyatlást, nyilván vigasztalásul, az egész Nyugatra kiterjesztette. Nem a nemzetnek volt tartanivalója, hanem csak annak a rétegnek, amely akkortájt ezt az elnevezést egyedül magának vindikálta?

*

— A hangja megindító ennek a pesszimizmusnak. Semmi bosszúállás, semmi átkozódás benne. Szerény és férfias. Legszebben Zrinyi fejezte ki: *Ne bántsd a magyart!* Úgy hangzik, mint egy könyörgés.

— Vagy mint egy fenyegetés. Még hozzá a legveszélyesebb fajtából. A halálraszánt mormolja, a fogai közül, aki — nem törődve, mi lesz — nekiugrik a százszoros túlerőnek is; nem adja meg magát.

*

— De hátha egyáltalában nincs is alapja az egésznek?! Rémkép, tévedés, vagy divat, — az irodalom ismer ilyesmit. Valaki kitalálta s a többi folytatta, azt hive, hogy igazi hagyomány. Talán költői, vagy műfaji félreértés, mint a hármas egység törvénye a francia klasszikus drámában.

*

— Az önbüntetésben lehet valami, mármint a nemességében. Történelmünk ismer ilyesmit. Mohácsnál a csata délután öt felé már eldőlt, akiben működött az életösztön, az menekült. Az urak, a fők nem menekültek. Két héttel azelőtt még Budán egy só-koncesszióért ölrementek, úgy adták-vették a haza értékeit, mint a cigányok; zsebeltek, hisz ismeri a Zápolya-kor előestéjét! Nos, mostan hősökké váltak. Vagy az életösztön állt meg bennünk? Egy szál karddal megbicsaklódtak a sátrak előtt, ott élették le magukat. Én először azt hittem, a poggyászaik miatt. De nem; megmutatták, hogy tudnak fizetni, az életükkel. Cs. Szabó ezt nevezi a mohácsi csodának.

— Vagy talán kedvezőtlen korban alakult ki nemzeti öntudatunk? A 18. században minden nyugati nemzetnek csak úgy dagad az izma a kamasz-polgárság erejétől, merészségétől. Kölcsey szalmatetős városokat lát, ahogy írja.

*

— Vagy valóban emlékeznénk Ázsiára s európai szerepünket, a váratlan jólétet, az elismerést és szép ruhát mindvégig hitetlenkedve néznénk magunkon szorongással várva, hogy mikor derül ki a félreértés? Ismerem az érzést. Nem juthatok olyan magas polcra, hogy néha-néha ne lepjen meg a révület: véletlen az egész, egy nap a világ rájön, az ég tudja mire s fülemnél fogva vezet vissza a rácegrespusztai ököristállók mögé, ahonnan pályámat futni kezdtem. Tudja, hogyan élnek legközelebbi nyelvrokonaink, a vogulok és osztjákok, ott a Pecsora és Konda tundráin? Szorongás nélkül nem lehet sorsukra gondolni. Mindössze ötezren vannak, holott valaha nyilván mi szakadtunk ki őbelőlük, a helyben maradt nehezebb masszából.

— De mondok megint vigasztalót is. Ezt a pesszimizmust a parasztság szellemisége nem ismeri. Gondolatban végigszaladok újra rajta, hálisten, eredménytelenül. Egyetlen népdalunk nem szól róla. Vagy, ami még döntőbb: egyetlen népmesénk sem. Vagy nem maradt fenn olyan.

— Semmi csodálatos benne. A parasztság nem a nemzet, hanem az ország. Felette nyomtalan vonul el a történelem. A népet nem idea köti, hanem a föld.

— Befejezésül még valamit. Hátha íróink, akik a nemzetnek lelkialkatot adtak, íróknak is túlságosan nagyok voltak? Minden nagy író bölcsen reménytelen, mert hisz maga az élet is az.

*

Újra megálltunk; nem azért, mert kifogytunk az érvekből, hanem mert mindkettőnknek dolga volt; eredmény nélkül, pesszimistán, vagy optimistán is élnünk kellett. Egymagam nem folytathatom a vitát. Összefoglalásra sincs jogom, Sz. R. hozzászólása nélkül.

Az Est autocar-utazása
a
Balaton körül
1938 augusztus. 28-szeptember 3.
Balatonkenese, Almádi, Bakony, Füred, Tihany, Badacsony, Keszthely, Fonyód, Boglár, Lelle, Földvár, Siófok.
Elsőrangú szállókkal, teljes ellátással, a részvételi díj ... **75 pengő**
Jelentkezés és felvilágosítás:
Az Est Utazási és Menetjegyirodájában
VII., Erzsébet körút 18—20

A kormányzó jelenlétében avatja fel Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás az esztergomi Árpádházi királyi palotát

(Saját tudósítónktól.) Hosszú évszázadokig szunnyadt a föld alatt Árpádházi királyaink mesés palotája, míg alapos régészeti kutatások és néhány lelkes tudós fáradhatatlan munkásságának eredményeként most újra előttünk áll. A romjaiban is pompás épület mindennél ékesszólóbban hirdeti első királyaink hatalmát, udvartartásuk fényét és az évezredes magyar kultúrát.

Lépold Antal prelátus-kanonok volt az első, aki tanulmányaiban meghatározta Szent István palotájának helyét és felhívta erre az illetékesek figyelmét. Már az első kísérletek jelentékeny eredményt hoztak és a Műemlékek Országos Bizottságának sikerült a további kutatásokhoz az anyagi alapot megteremteni. *Gerevich* Tibor professzor megbízásából dr. *Lux* Kálmán egyetemi tanár vette át az ásatások irányítását és négy esztendő alatt sikerült feltárni mindazt, ami Szent István és III. Béla királyok palotáiból kilenc évszázad pusztítása után még fellelhető volt.

Már Géza fejedelem palotája is itt állott, Esztergom várhegyén, romjai azonban teljesen megsemmisültek, amikor 1820-ban óriási, helyenként tizenkétméteres földtömegeket hordtak le a hegyből, hogy a dóm számára széles platót létesítsenek. A dómtól északra állott Géza palotája, ma azonban csak néhány, véletlenül megmaradt faragott oszlopfő, finom csipkézésű kőpárkány őrzi emlékét.

Szent István a hegy déli végére építtette várát. A külső, egyméter vastag kőfalakat használta fel később alapfalaknak III. Béla a maga palotájához. III. Béla a régi épület felső emeletét lebontatta, a törmelékekkel pedig betömette a földszinti helyiségeket. Ilyen módon palotája hat méterrel magasabbra került, az így megnőtt külső falakat pedig megerősíttette, hogy bevehetetlen erődöt nyerjen. A 15. században azután a harcmodor megváltozása és az ágyú feltalálása miatt ezt a várat is át kellett alakítani. A Béla-palota emelete is feltöltő anyag lett és az egész palota helyén széles bástyafal épült. Ez a bástya még ma is áll és belsejében, tizenkét méter mélységben tárulnak most elénk az évszázadokig betemetett falak.

Egy csodásfaragású román-stílű kapun át belépünk a 750 éves kápolnába. Különálló oszlopokon nyugvó diadalív választja el a szentélyt a templomhajótól. A falakon bámulatos épségben maradt freskók a 14. századból valók. A falak jelentékeny része is megmaradt, a beomlott kupolát pedig a boltozat egyes darabjaiból rekonstruálni lehetett. Egészen rendkívüli módon sikerült a mennyezet egyes freskódarabjait is megmenteni. *Dux* Ferenc festőművész, aki a festmények konzerválását is végezte, a lehullott vakolatdarabokból hihetetlen türelemmel összeállított és vászonra ragasztott több négyzetméternyi mennyezetfreskót. A boltozat megmaradt köveiből a számítások alapján rekonstruálták azután a mennyezetet és erre visszahelyezték a hétszázéves eredeti freskókat. A szentély falának egy darabjáról is hasonló eljárással sikerült vászonra ragasztva lefejteni a 14. századbeli falfestést és alóla előtűnt az eredeti 12. századbeli ornamentika.

A kápolnából kétoldalt egy-egy kisebb fülke nyílik, a jobboldaliból pedig folyosó vezet a legdélibb sarokbástyába. A bástya belseje két részre van osztva, a nagyobbik terem fogadó-, a kisebbik dolgozószoba volt. A fogadóterem boltozatos mennyezetére horoszkóp volt festve. Ma is felismerhető az égöv tizenkét szimboluma és egy harcikocsin száguldó, Marsot ábrázoló kép. A főfalon a négy főerény reneszánsz stílusú festménye Filippino Lippi iskolájára mutat.

A teremből háromfelé vezet tovább az út. Egy kis ajtón át hosszú, alagútszerű lépcsőre jutunk, amely a külső várudvarra visz. A másik irányban faragott román kapu vezet a vörösmárványpadlós hálóterembe, amelyből még egy kis kilátóerkély is nyílik. A harmadik ajtón át az előcsarnokba jutunk, majd a palota bejárati kapuján át vissza a kápolna elé. Szemben lépcső vezetett fel a régi prímási palotához, amely azonban éppen úgy áldozatul esett a bástyaépítésnek, mint a Béla-palota első emelete is.

Az állandó várépítések és háborúk óriási pusztítást vittek itt is végbe és valósággal csoda, hogy a nyolc-tízméteres föld és törmelékrétegek alól ennyi ép kapu, fal, faragvány és festmény került elő. A 14—15. században épült külső várfal is jó állapotban maradt meg. Tisztán látszik a régi felvonóhíd helye és épen maradtak a tornyok őrszobái is. Egész arzenálra való kard, alabárd kúpokba rakott ágyúgolyók tömege van az egyik toronyszobában felhalmozva és megtalálták az ólomgolyók öntőmintáit is.

A művészien restaurált palotaromokat hétfőn fogja *Serédi* Jusztinián bíboros hercegprímás a kormányzó jelenlétében felavatni, azután pedig megnyitják a nagyközönség számára is az Árpádházi királyok dicsőséges korából a késői utódokra maradt falakat.

*

A cikket illusztráló képeket mai képesmellékletünk közli.

Dex Ferenc

l. Gerevich romankoriemtérei

Mors.

292. jegyz

1938

Római fémedények díszítése

V. 245.

Zilah.

Szilágymegyei múzeum

$\overline{98}$ - 213.

Aff. Körlevele az összes hazai gyűjtemények vezetőihez.

$\overline{99}$ - 1.

Aff. jan 9-én megürgeti a kér d

1938 Dex Ferenc

a veszprémi Gizella-
kápolna két apostolt
ábrázoló falképet
fenti a MOB falkép-
másolatai közt lévő,
szerintem nem hiteles
másolat után restau-
rálta.

A falképmásolat Ehl-
bekközt repr.

Divald Magy. műveml.

~~116~~: 117. l.

Persze itt Dex nincs!
emlitve!

Nagyságos

Dr Szentiványi Gyuláné

nőnőnek

Budapest

Lágymányosi u 16



Dex Ferenc

irod.

Pannonhalmi Szemle

1938. 77 – 80. l.

(A Kőszegi Szent Jakab-templom újonnan felfedezett freskóinak helyreállítása, képekkel.)

XVIII. század.

K LAP, (199. kép.)
fajánsz, rajta lovas katona, AS és 1754 felirat.
Magyar, XVIII. század.

LAP,
fajánsz, rajta feketesárga-zászlós lovas katona.
XVIII. század.

TÁNYÉR,
fajánsz, késői habán.
XVIII. század.

SGRAFITTÓS EDÉNYEK,
2 drb. korsó és 3 drb. tányér, fajánsz, kékmázasak.
Erdélyi munkák, XVIII—XIX. század.

KORSÓK,
9 drb., fajánsz, alakosak, részben ónfedéllel.
Alvinci munkák, XVIII. század.
Gerevich PA, 258. l. — Erdélyi kiállítás, 1931., 490—491. szám.

KORSÓ,
fajánsz, ónfedővel, festette Knöller 1720—1745.
Bayreuthi munka.
A San Marco-gyüjteményből.
Gerevich PA, 262. l.

KORSÓK,
6 drb. fajánsz, polik[illegible]

Dex Ferenc

Pesti Napló képes mell.
1938. aug. 14.
(Esztergomi Árpádkori
Kir. palota freskóinak
konzerválása.)

WINTER HERRMANN R. T.
KŐSZÉN, KOKSZ, BRIKETT ÉS TÜZIFA
BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 72. SZÁM.
LEVÉLCIM: BUDAPEST 62. — POSTAFIÓK 285.

Nagyságos

Szentivanyi Miklós ur

H

Lágymányosi u 16.

Dex Ferenc

Nemzeti Újság 1939 jan. 8.

[1938. nov-dec.

— (A Corvina magyar-olasz folyóirat felvidéki száma.) A Korvin Mátyás magyar-olasz egyesülettől kiadott olasz nyelvü folyóirat legujabb kettős számát a visszacsatolt Felvidéknek szenteli. A 124 lap, 11 képes tábla és 2 térképből álló füzet első cikkét *Hóman* Bálint a Felvidék felszabadulásának nagy nemzeti jelentőségéről irta. Kassáról *Márai* Sándor és *Gerevich* Tibor, Pozsony magyar szellemiségéről *Pukánszky* Béla és *Kováts* Ferenc emlékeznek meg. A ruszin kérdést helyszini tanulmányok alapján rendkivül érdekesen Rodolfo *Mosca* tárgyalja, *Kniezsa* István pedig nagyértékü tanulmányában a Felvidék településtörténetét és népességi eloszlását ismerteti. *Futó* Mihály a Felvidék visszacsatolásának gazdasági következményeiről, *Kopp* Jenő pedig a Felvidék nagy tájképfestőjének, Markó Károlynak olaszországi tartózkodásáról irt szép essayt. Külön rovatok, irodalmi és müvészeti kritikák és a Budapesti Olasz Kulturintézet értesitője zárja a gazdag füzetet. Az illusztrációk közül kiválik *Aba-Novák* Vilmosnak a kassai bevonulásról a *Corvina* számára a helyszinén készült pompás rajza. A fejléceket *Dex* Ferenc, a pozsonyi születésü kitünő grafikus rajzolta. A Felvidék problemáinak első beható és a legkülönbözőbb területekre kiterjedő megvilágitását és feldolgozását adja a nagyértékü füzet, amely minden nagyobb ujságárusnál és könyvesboltban kapható.

Első magyar villamos erőre berendezett
♡ ♡ ♡ ♡ ♡ hangszergyár ♡ ♡ ♡ ♡ ♡

STOWASSER J.

cs. és kir. udvari szállító, a M. Kir. Zeneakadémia, színházak, hadsereg, művészek stb. stb. szállítója

Budapest, II. ker., Lánczhíd-utcza 5. sz.
Gyár: II. ker., Öntőház-utcza 2. sz.

Ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű **húros, vonós, fúvó- és ütőhangszereit. Speczialista**: vonós és fúvó-hangszerek készítésében és javításaiban



Hangfokozó ♡ ♡ ♡ gerenda ♡ ♡ ♡ ♡

mely által bármely hegedű gordonka, a melybe az illesztetik, sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.)

Orgona- ♡ ♡ ♡ ♡ harmoniumok ♡ ♡

70 forinttól feljebb minden árban kapható

Tárogató ♡ ♡ ♡ ♡

a legrégibb magyar hangszer, hangja a legszebb az összes fúvóhangszerek között. Saját találmányú **RÁKÓCZI-TÁROGATÓ** általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solohangszerré általam konstruáltatott, iskolával együtt 35 forinttól följebb.

Árjegyzék minden egyes hangszerről külön kívánatra bérmentve küldetik.

Legnagyobb gyár és raktár.

MDK

Deéd Ferenc

Deáki Szt. István-kápolna bejárata, repr.

Magyar Építőművészet 1941. 12. sz. 411.l.

Deed (Dex) Ferenc

Wód

Gosztonyi Gyula:

A mérnök szerepe a műemlékvédelemben.

Pécs, 1940. 81. l. 82. l

ÁLTALÁNOS NYOMDA
KÖNYV- ÉS LAPKIADÓ R.-T.
BUDAPEST, NAGYMEZŐ-U. 3

Deéd (Dex) Ferenc

DEÉD / DEX / FERENC :

45. Feszület. - Temp.,fa,125 x 200 cm./a feszület szárai/.Jelz.l.j.:monogramm,"40".

Kopp 1939/40. verzem II.

V

PRÄCISIONS-ÓRAJAVITÓMŰHELY

Budapest, II., Csalogány-utca 50

Készít szakszerűen mindenféle óra-, ékszer- és finom műszerjavítást. Különleges és antik órák javítása és felújítása

Tulajdonos:

STEFÁNOVICS ISTVÁN

a M. Kir. Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának órása

LÁTOGASSA

AZ »ÁRVERÉSI CSARNOK«

NAPI ÁRVERÉSEIT!



Nagy gonddal tisztítják a falfestményeket





A veszprémi Gizella-kápolna restaurálás előtt

Dexné
+ Dex Ferenc

A FRESKÓ ujjászületése



Egy ívlőredéket ragasztóanyaggal rögzítenek



A földből kiásott romokat gipsszel rögzítik

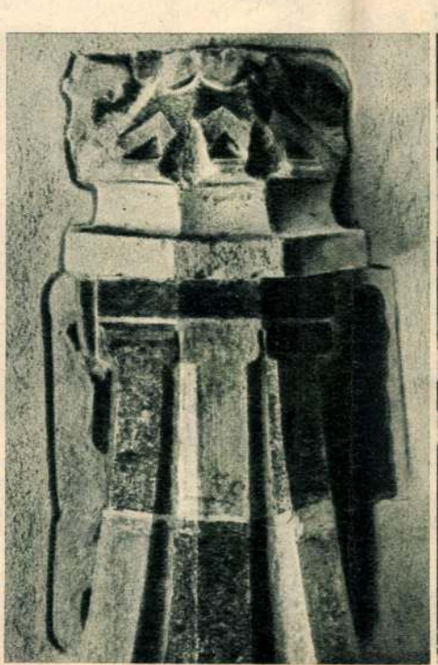

Pillérköteg, amelyet a későbbi vakolattól megtisztítottak



Falról vászonra „lehuzott" freskó Esztergomban



A feldebrői

fordítva!

Köszegi

START



Berakják a poggyászt



A mikrofon előtt bucsuzik Békássy Vilmos és Vadas László, a Müegyetem Sportegyesület gépének az „M 24" világkörüli utra induló két pilótája

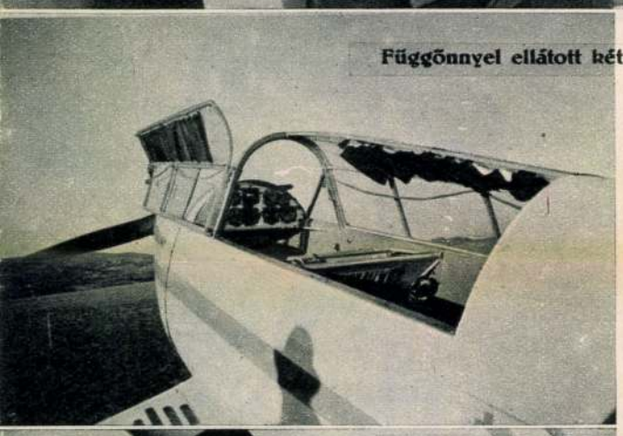

Függőnnyel ellátott két pilótaülés

(Foto Orelly)

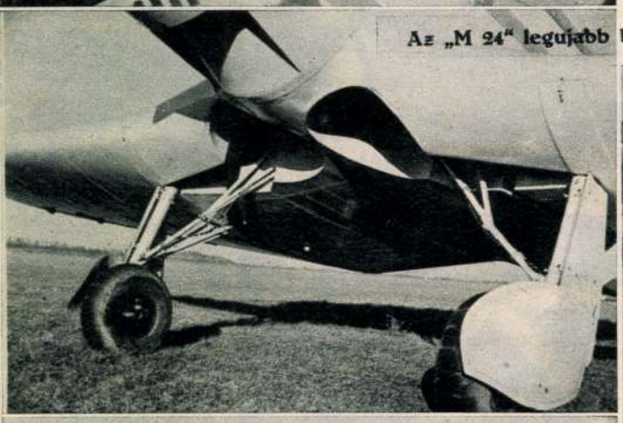

Az „M 24" legujabb behuzható futószerkezete



Start

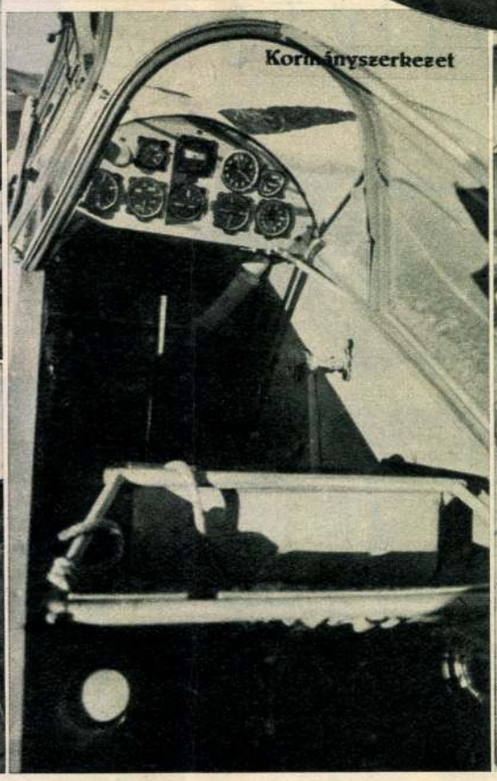

Kormányszerkezet



Indulás előtt lemérik a pilótákat

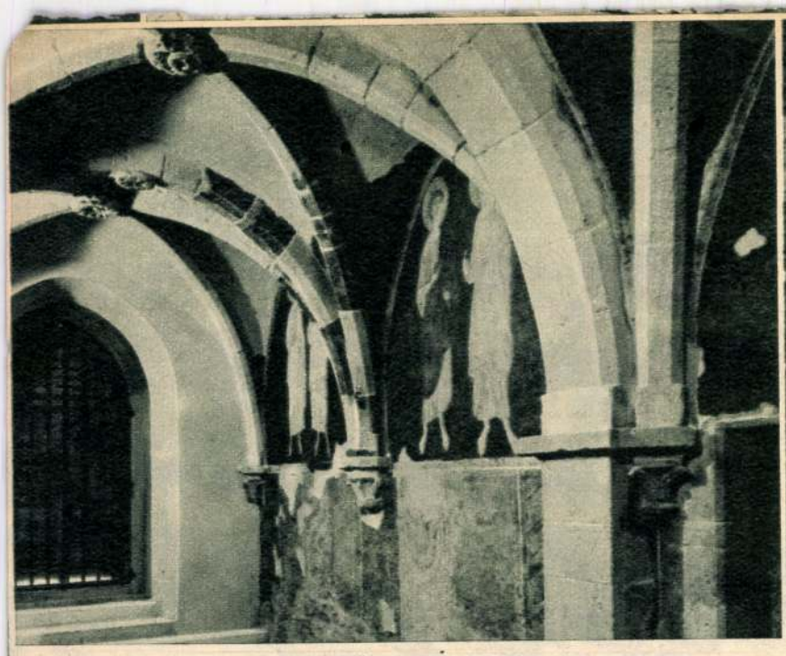

A helyreállított kápolna



Freskó régi állapotban

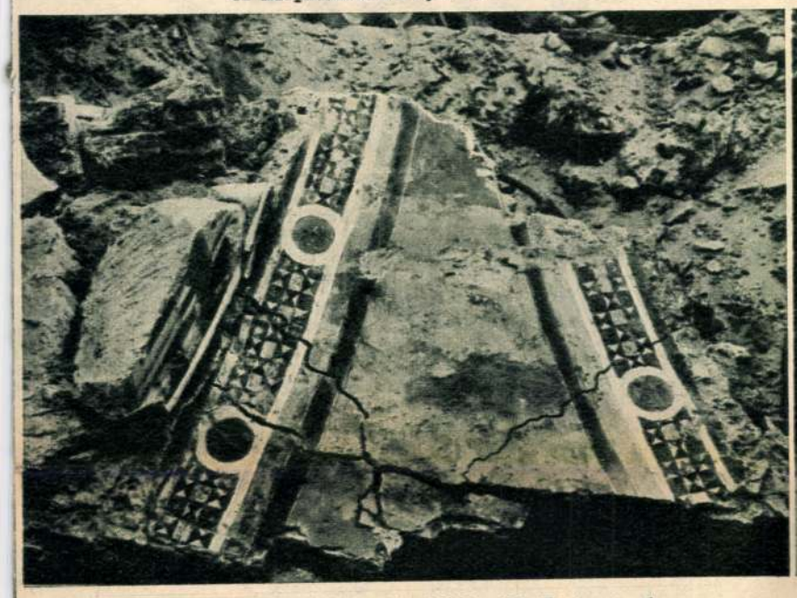

Mennyezetről lezuhant freskótöredék Esztergomban



A megtisztított és renovált freskó



templom régi falfestménye



Óvatos munkával hozzák napfényre a freskót



Érdekes képek kerültek elő a vakolat alól

Köszeg!


A nagy meredélyen
Indulás a hómezők felé
Gyakorlatok
Gépfegyverállás a hómezőn
HAVASOKBAN

Dex Ferenc

~~archaizáló képei~~

N. képem kiáll

1939 (kassa)

A párkányi bevonulás
(vázlat)

A pozsoji m. bár freskó-
terve

~~Műcs. kiáll, tól~~

Pipics 58. l.

TÉRITVÉNY.

A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.

Én alólirott elismerem, hogy a könyvtárból az itt czimzett könyvet kikölcsönözt

A könyv		A k jelzé szá
szerzője	czime és része	

Budapesten, 19.....-ik évi ..... hó .....

Aláírás: .....

Lakás:

DEÉD - DEX FERENC

Budapest
Városmajori pe'b.
TKM 556

18. dd.

Deéd (Dex) Ferenc

l.

Ferkèpzomfoiskèvk

1939-41, 12. l

15
87
129

V.sz.: 19/1944.

számu felterjesztésére értesitem a
niisztertanács előterjesztésére a mű
tainak befejezési költségeire, továbbá
emlékek műszaki és fényképfelvételei e
li átmeneti kiadást engedélye e t.
vom a tek. Elnökséget, hogy 19/1944.
ontjában emlitett felvételező munkát
kivánatosnak tartom, hogy a helyükről
biztonságba nem helyezhető festmények

Dex Ferenc ?

lásd

Nemzeti Újság

~~[illegible]~~

1939. febr. 19. (A falról „lehuzott" freskó ujjászületése.)

Kinitsi A !

Ernst Mihalyi:

Dex Ferenc

Deéd Ferenc

Dex Ferenc festőművész, IX.
Ipar-u. 4/b. ~~144-948~~

332-019

Bptávb 1940 szept.
" 1942 jan

Dex Ferenc

festette a ferencrendich
Kassai Regina pacis
templomának Szent
Antal oltárképét 1940-
ben.

Láttam 1940. okt. 26

RJMA)

Tamáspalva, tpl

3

Deéd (Dex) Ferenc

1940. a Kassai ferencesek templomának belyső helyreállítása körül tevékenykedett önhatalmulag a harfőnök megbízásából

Zsebnaptár 1940

MDK

Deád Dex Ferenc festő

Molnár E: Egyházmüvészeti kiáll. Magyar Iparmüvészet, 1941. 3.sz. 3o.l.

Deéd Ferenc

festő

l.

Szépművészet

1941. 278. l.

(A Szt István emlékév)

Komáromi Szt István-festmény pályázaton részt vett

ár 50%-át előleg címén le kell fizetni. Ha a vételi megbízás végrehajtása nem sikerült, vagyis a tárgy a vételi megbízásban megadott árnál drágábban került más birtokába, az előleget az intézet minden levonás nélkül visszafizeti.

Ha a tárgy a vételi megbízás végrehajtása során a megadott legmagasabb árnál olcsóbban vagy éppen a kikiáltási áron kapható meg, az Árverési Csarnok a tárgyat természetesen azon az áron vásárolja meg.

A tárgyat tehát az Árverési Csarnok — más árverező hiányában — a megbízást adó fél javára a legolcsóbban veszi meg. A vételi megbízás végrehajtásának eredményéről a megbízó értesítést kap.

Vételi megbízást az Árverési Csarnok kiállítási napokon a kiállítási idő tartama alatt, árverési napokon pedig d. e. 9—1 óráig, és d. u. 3·30 órától az árverés végéig, illetve a kiválasztott tárgy árveréséig vesz fel.

Vételi megbízás az előleg egyidejű beküldése mellett postai úton is adható.

A vételár kifizetése.

A vásárlónak a vételárat készpénzben azonnal ki

ha a vásárló hiteltérdemlően igazo

a) ékszer és műbecsű tárgy valódinak kiáltották ki és azt a tüntette fel, vagy ha az ékszer *lényeges* rejtett hibája van, am árverésen nem közölt;

b) ha a megvásárolt egyéb in sánál az Árverési Csarnok szakért

A felszólamlást azonnal, d árverés befejezése előtt kell meg

Fegyverek árve

Fegyvereket csakis fegyvervá egyének vásárolhatnak.

Büntető rendelke

Aki összebeszélés vagy nye vagy más jutalom vagy előny ig árverés eredményének meghiusítás működik, úgyszintén, aki ily célból vagy előnyt elfogad: két hónapi

Deéd Ferenc

festő

Boldogasszony Anyánk
(tempera és kovácsolt
vas) c. művét az
Egyházművészeti ki-
állításról megvette
a m. kir. vallás és
közokt. minüszter

Szépművészet

1941. 107. l.
108

Mino-i élet
~~[illegible]~~
~~Vasárkási~~

Deéd (Dex) Ferenc

(a nékesfővárós) az Egyházművészeti kiállitáson 1000 P-ért megvásárolta fenti Feszületét (tempera).

Szépművészet
1941. 108. l.

~~[illegible]~~ Mův-i blet

MDK

Deéd Ferenc, ip.müv.

Kegyszerek fémből. Képpel.

Magyar Epitömüvészet. 1941. 12.sz. 413-414. l.

Deéd/Dex/Ferenc

MDK

Feszület, temp.
Oltárkép, temp.

Magyar Egyházmüvészeti Kiállitás
Nemzeti Szalon 1941. febr_márc.

Deéd /Dex/ Ferenc MDK

iparmüvész

Mária-mécses, kovácsolt vas

Mária-kandeláber, kovácsolt vas

Pacificale, kovácsolt vas

Erkélytartó, ezüst

Magyar Egyházmüvészeti Kiállitás
Nemzeti Szalon 1941. febr-márc.

MDK

Deéd /Dex/ Ferenc

Feszület, temp.

Asszisi Szt.Ferenc, temp.

Freskó és oltárterv

M.egyházmüv. kiáll. N.Szal. 1941.II.

MDK

Deéd /Dex/ Ferenc

kovácsoltvas müvek

M. egyházmüv. kiáll. N.Szal. 1941. II.

Deéd Dex Ferenc MDK

Boldogasszony anyánk...Temp. és kovácsolt vas
Kis házi feszület, temp. és kovácsolt vas

~~Xxxxxxxxxxx~~
Magyar Egyházművészeti Kiállitás
Nemzeti Szalon 1941. febr-márc.

MDK

Deéd /Dex/ Ferenc, festöm.

oltárképe érvényesül elönyösen.

-r-: Egyházmüvészeti kiáll.
Nemz. Szal. -Magyarország. 1941.febr.15. 4.old.

MDK

Deéd Ferenc festőművész

Léván Deéd Ferenc festőművész terve szerint állitják fel a felszabadulás emlékére emelendő Országzászlót.

Szépművészet, 1941. 230.lap

MDK

Deéd Ferenc

Keresztelő-kút a pozsonyligetfalui Bata-templomban. Tervezte: Deéd Ferenc. Repr.

Magyar Építőművészet, 1941. 12.sz. 415.lap

MDK

Deéd Ferenc, ép.ip.m.

A pozsonyligeti Bata-templom oltárát tervezte. Kép.

Magyar Építőművészet, 1941. 12.sz.

Dedi Terenc, ep.ip.m.

A pocsonyilgett Bela-templom oltárát
Kép.

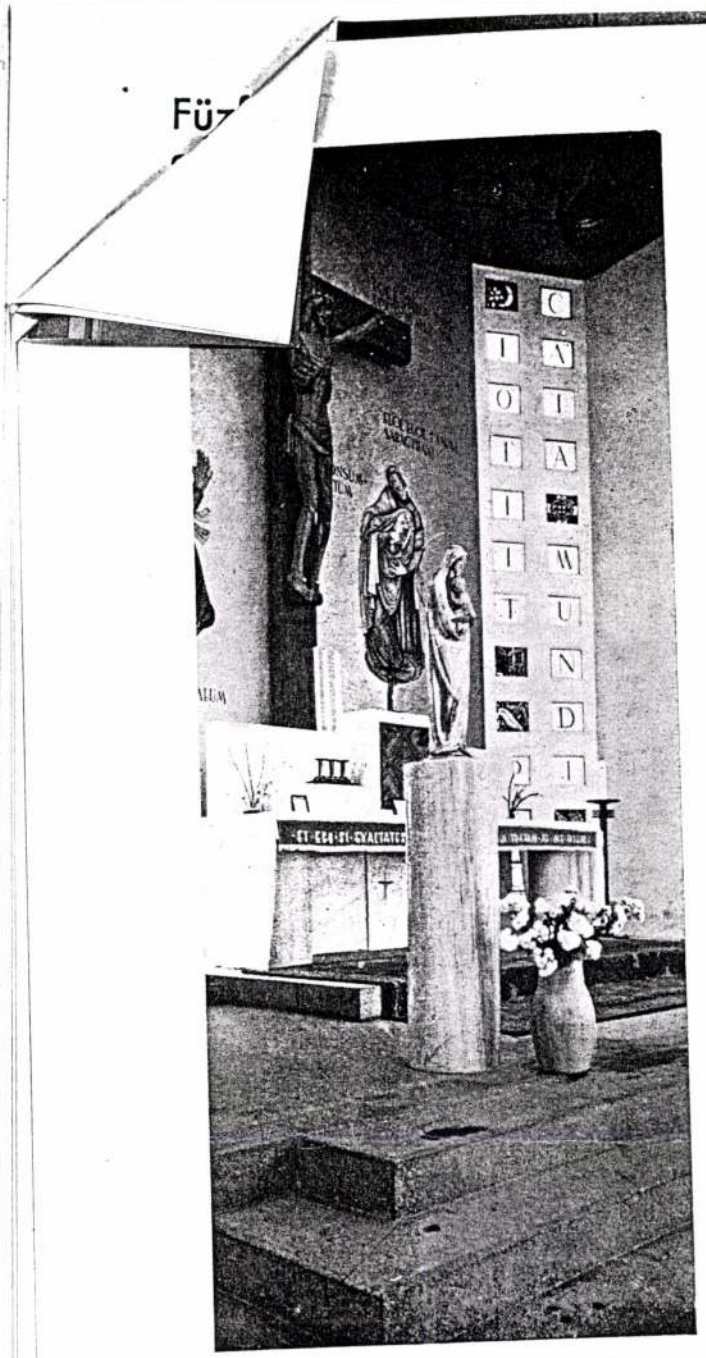

Felső kép:
Pozsonyligetfalui Bata-templom oltára Deéd Ferenctől

Alsó kép:
Pozsonyligetfalui Bata-templom

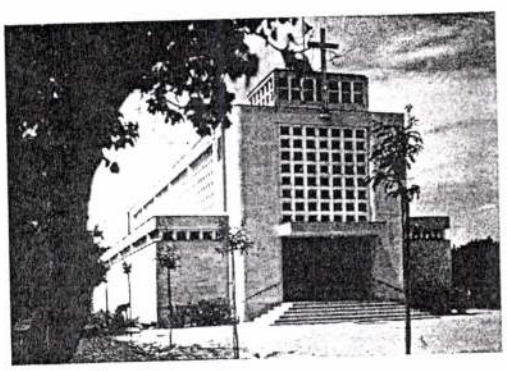



Felső kép: Kassai új ferencesek templomának oltára Deéd Ferenctől

Alsó kép: Kassai régi ferencesek templomának oltára Deéd Ferenctől





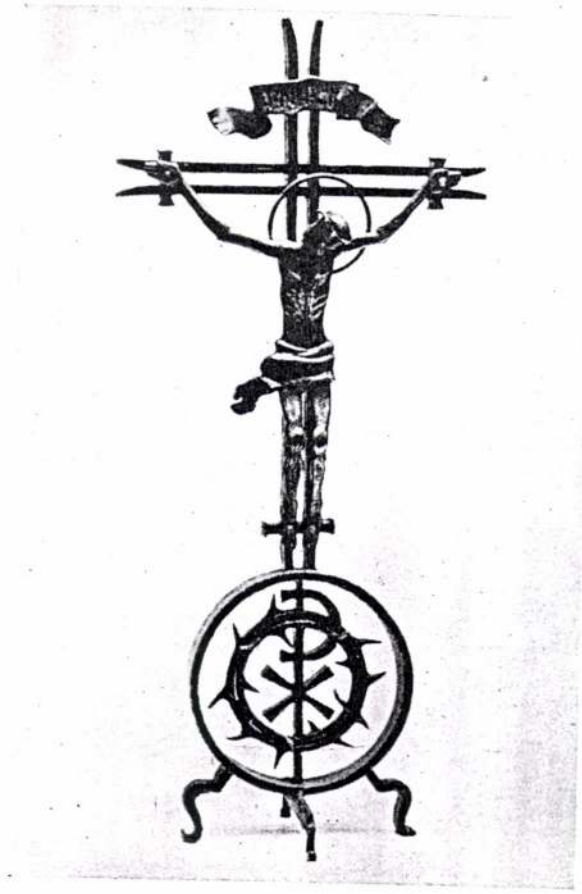

Deéd Ferenc munkáiból

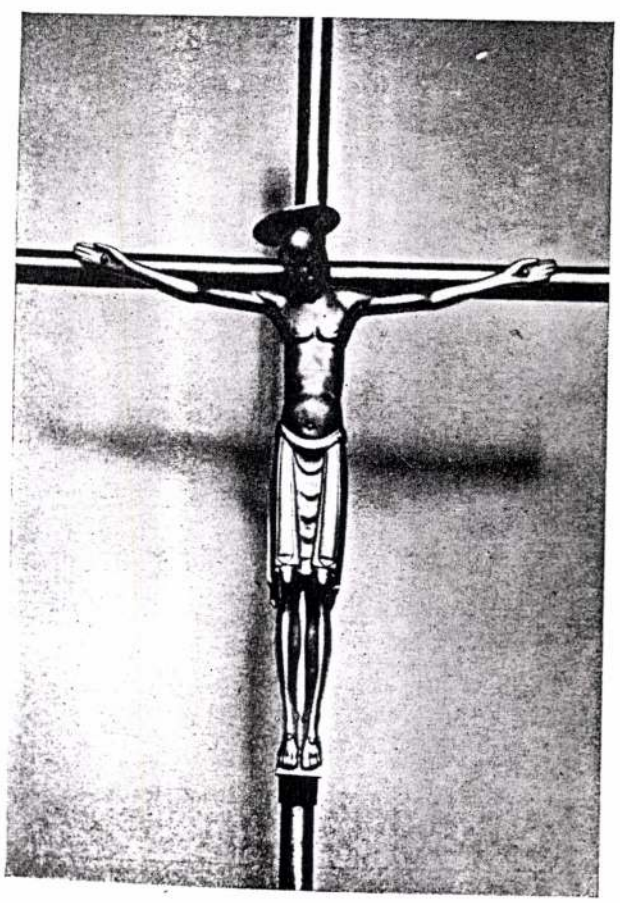

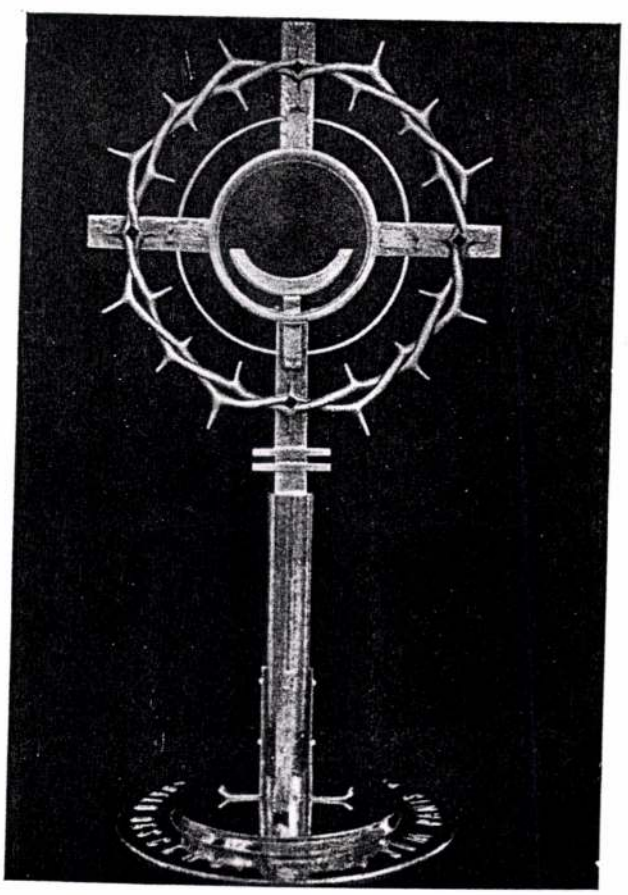

Deed Ferenc

Deéd Ferenc

festő

l. B)

Wick Kassa tört és

379. l. – mincml.

405 kasse

1941

cselekszünk sem szabad, hogy kimaradjo

A mai nyomorúságos időkben

Ezért azzal a kéréssel fordulunk Nagyméltóságo Méltóságod- Nagyságod-

tasson közelebb célunkhoz. Kérjük, ne n
lapot, hanem azt az összeget, amelyet szí
támogatására, méltóztassék a mellékelt cse

Szíves áldozatkészségét sok sok

Budapest, 1933, junius 15-én.

MDK

Deéd /Dex/ Ferenc
oltár és feszületek

P-r: M.egyházművészeti kiáll. Magyarság, 1941, febr. 16. 12 l.

Deéd Dex Ferenc

l. ~~Budiparrajzisk~~
1938-39. 32 l.

~~Bp~~ Föv. Iparrajzisk.
Évk

1941-42. 5, 6,
15, 18. l.

Desseroffy Aristid:

Mellig, kissé balt
hosszú bajusza, szemöldö
tüntetés díszíti. Vörösbar
fehér köpenye piros szegés

Olajfestés, vász
Az 1848-dik

1941. a fův iparrajzisko-
la helyettes tanárává
ucvertét ki.

mint csinált 1941-42

l. az évkönyvet

Deéd Ferenc

Szent István megalapítja Komarom vármegyét, dapf -

Müvészeti Hotek Komàrom

1941.

Deed (Dex) Ferenc

1941. mozaikjai és templomi felmérési tárgyai a Bombatelepi papnevelőintézet kápolnájában.

Láttam 1947. okt. 3

[illegible]

Deed Ferenc

rajztanar, festő
helyettes tanár lett.

Budipárrajzisk

1941-42. 5. l.

l. u. o. 6. l. többször

Deed Ferenc

l.

Budiparvajzisk

1941-42 516 15. l.

18

Deéd Ferenc

l. Budipavrajzok

1941-42. 18 l.

V

Deéd (Dex) Ferenc

életr. arch

Pipics Szár m. fedő

152, 153. l.

1942. óta helyettes tanára volt a fővárosi iparrajzi kolának

Deéd Ferenc

Virrasztás,
tempera

Művészeti hetek
Kolozsvár 1942. 91. l.

kereskedő, hirlap és sajtótermék
főbizományos
BERHIDA (Veszprém vm.)



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

V., Visegrádi-u. 36. IV. em. 1.

Deéd Ferenc

Remsey Zoltán

(3)

1942 nyarán két nagyszabású falkép-restaurálási munka folyt a fővárosban. A kultuszminisztérium megbízásából Deéd Ferenc és Remsey Zoltán a Műemlékek Orsz. Bizottságának felügyelete alatt restaurálta a budapesti Operaház büfféjének falképeit és ornamentális díszítését.

Dr Szentiványi Gyula

Falkép-restaurálások,

Szépművészet

1943. 11. l.

EXPRESS
LAPTERJESZTŐ VÁLLALAT
(CÉGT.: FARAGÓ JENŐNÉ)
BUDAPEST VI. ANDRÁSSY-ÚT 49. I. 4
TELEFON: 224-290



T.

Europa Film-Könyv-Lapterjesztő é
Könyvkiadó R.T.



Ajánlott

Budapest

Visegrádi u.36.

Deéd Ferenc

Boldogságos Anyánk
c. tempera és kovácsolt vas

a közokt. minisz.
1940-42. közt megvette a Szépm. Múzeum részére (?)
de az alábbi kiállitáson nem volt kiállitva.

Szépm. Múz. Közokt-minisztérium vásárlásának kiáll.
1943

MDK

1/.

Deéi-Dex Ferenc, restaurátor

A freskórestaurálás terné a helyzet 1935 körül nem volt kielégitö. Történtek önkényes átfestések, nem kellö felkészültségü és tudásu festöiparosok munkái kifogásolhatók voltak.

Az esztergomi Árpádkorabeli királyi palota középkori falképeinek biztositási munkálatait átvette Nikássy Lajos néhány hónapi munkálatai után.

Szentiványi Gyula: Falkép-restaurálások.
Szépmüvészet. 1943. 1.sz. 8-11.l.

NDK

2/. Deéd-Dex Ferenc, restaurátor

A freskórestaurálás terén a helyzet 1935 körül nem volt kielégítő. Történtek önkényes átfestések, nem kellő felkészültségű és tudásu festőiparosok munkái kifogásolhatók voltak.

D.F. közel három évig dolgozott az esztergomi falképek tisztitásán és konzerválásán s feladatát kiválóan oldotta meg.

Szentiványi Gyula: Falkép-restaurálások. Szépművészet. 1943. 1.sz. 8-11.1.

3/. MDK

Deé-Dex Ferenc,restaurátor

Mauro Pellicioli/GerevichT. meghivására Magyarországra jött kiváló szakember vezette be D.F a középkori falképfestés ill.restaurálás és konzerválás titkaiba.

D.D.F. Feldebrön konzerválé munkája annak idején elabbamaradt s ezt 1941 nyarán Kákay Szabó György fejezte be.

Szentiványi Gyula:Falkép restaurálások.
Szépmüvészet.1943.1.sz. 8-11.l.

D.D.T. Telefonbrief Nonconvalié Mundelja ennek idején
ebmaretet e ezt 1941 nyarán Kálvy Bzabó e jötek fo
lenke be.

4/. Deéd Ferenc, restaurátor

1936 óta megszaporodott annyira a restaurátori munka, h. pl. Deéd F.-nek az állandó esztergomi munka mellett Veszprémben, Feldebrön és Kőszegen is hónapokig dolgozott.

Szentiványi Gyula: Falkép-restaurálásról. Szépművészet. 1943. 1. sz. 8-11. l.

MDK

Deéi Ferenc, restaurátor

5/.

Vegzprémben helyreállitotta a Gizella- kápolna régi falképeit fejtette ki a barok-korabeli átfestés alól. - Feldebrön az altemplom falképeit tisztitotta és kötötte meg. Ez a muzeális restaurálás a Müem.l.O.B.-nak költségén történt.

Szentiványi Gyula: Falkép-restaurálások.
Szépmüvészet. 1943. 1. sz. 8-11. l.

MDK

Deéi Ferenc, restaurátor
Feleségével együtt tett eleget 1937-ben a megbizásnak, mely szerint a köszegi Szent Jakab restaurálása alkalmával láthatóvá lett gótikus falképeknek a mészréteg alól való kifejtését és helyreállitását. " A köszegi Szent Jakab-templom ujonnan felfedezett freskóinak helyreállitása" c. füzetében részletesen ismertette munkájának menetét.

Szentiványi Gyula: Falképek-restaurálások.
Szépmüvészet. 1943. 1. sz. 8-11. l.

7/.

MDK

Deéi D.Ferenc,festaurátor

1939-ben a pécsi őskeresztény földalatti sírkamrában végzett munkát. A kubikulum falképeit a beszivárgó viz csepptőszerü anyaggal beritette el,stb. és D. a tisztitást és rögzitést kellő szakértelemmel és lelkiismeretességgel végezte el.

Szentiványi Gyula: Falképek-restaurálásról.
Szépmüvészet.1943.1.sz. 8-11.l.

MDK

8/. Deéd Ferenc, restaurátor.

MDK

A kultuszmin. megbizásából Deéd F. és Remsey Zoltán a Müeml.O.B. felügyelete alatt 1942 nyarán restaurálta az Operaház büffétjének falképeit és ornamentális diszitését.

Szentiványi Gyula: Falkép-restaurálások. Szépmüvészet.1943. 1.sz. 8-11.l.

MBK

8/.

MDK

Deéd Ferenc

Szt.István-emlékév műv.alkotásai.
Uj Magyarság. 1943. dec. 15.

III.

A régmult idők művészetének ösztönző hatása tagadhatatlan egy-egy kor művészetére. Sokszor egy-egy hatalmas régi alkotás új utat nyitott az újabb korok művészetében; néha ébresztőleg hatott egy-egy szunnyadó kívánságra, az utolsó lökést adta meg, hogy a művészek útjukat megtalálják.

Ez történt a legújabb magyar mozaikművészet megszületésével.

A modern magyar művészek ugyanis nem voltak megelégedve XIX. századi elődjeik mozaikjaival. Az építészek sem tartották felhasználhatónak a századeleji iparművészetszerű mozaik stílusát és ezért állandóan hangoztatták az új magyar mozaikstílus kialakításának szükségét. *Árkay Bertalan* már a 30-as évek elején fel akarta használni a mozaikot a városmajori templom díszítésére. Aba Novák Vilmos vállalkozott is volna rá, de halála megakadályozta a munkában. 1938-ban Szombathelyen, a püspöki szemináriom kertjében megtalálták Szent Quirinus ókeresztény bazilikájának mozaik-padozatát, ami nagy feltűnést keltett szak- és művészkörökben egyaránt. Közben fiatal művészeink egyrészének figyelmét — római tanulmányaik idején — magára vonta a vatikáni mozaikiskola munkája és a megújult olasz mozaikművészet. Mindezeknek a mozzanatoknak találkozásából születtek a legutóbbi időben azok a magyar mozaikok, amelyekről az alábbiakban beszámolunk.

*

Az első a városmajori templom orgonakarzatának mellvédjére alkalmazott mozaik, amelynek alkotója *Deéd (Dex) Ferenc*, az ismertnevű kiváló festőművész és restaurátor. Az ő indítéka a szombathelyi mozaik, bár eredményei túlhaladják a Szent Quirinus-bazilika padozata mesterének munkáját. Talán csak abban egyeznek meg, hogy mindkét mozaik díszítőjellegű. Deéd műve azonban figurális. Ezért — az angyalok ábrázolásában — a mozaik-művészet fokozottabb követelményeinek is eleget tehetett. Az egyes alakok megmintázása folytán a munka nem egyszerű dekoráció csupán, hanem figurális kompozíció is.

A művész kizárólag Magyarországon található kőzetekből patintott kövekkel dolgozott. Ez magyarázza, hogy csak 150 szín állt rendelkezésére. A színeknek észszerű és bravúros felhasználása tette lehetővé a kompozíció művészi összhatásának fokozását. Nincsenek harsogó színei. A szürke tónusú pasztellszínek a feketék segítségével erőteljesebbekké válnak, tökéletesen visszaadják a formák mozaikban kifejezhető plasztikáját. Ez a tökéletesség azonban korántsem akar festői vagy épp optikai valószerűség lenni. Inkább anyagszerű, mert a színek összhangoltságukban is megtartják mozaikos darabosságukat, ami csak nagyobb távolságból hat egységesnek.

A városmajori angyal-mozaik lépszerű megjelenésében van valami a Quattrocento üdeségéből. Különösen a hegedülő angyalok kézmozdulatában van rendkívül sok fínomság. E fínomságok mellett azonban nem fedezhetők fel az ábrázolásban naturalista vonások vagy történeti reminiszcenciák. A művészi hatás főeleme az angyalalakokban megnyilatkozó ritmikus vonal- és színhangulat. A díszítendő felület teljes kitöltésére, a dekoráció mozgalmasabbá tételére szalagokat is alkalmaz a művész, ami talán a gótika emléke is lehetne, bár célszerűsége itt tagadhatatlan.

Deéd Ferenc ezel az angyal-mozaikkal visszaszerezte nálunk a mozaik egyházművészeti megbecsülését, jelentőségét. Formát talált, hogy a legtartósabb művészeti technikával szószerint vehető örökéletű alkotást teremtsen. Nem ez az első mozaik képe. Mielőtt a városmajori kép felrakásához fogott, önálló mozaikképeket is készített, amelyek teljesen a festményértékű kép igényeivel rendelkeznek, s még nem monumentális alkotások. Talán még a városmajori angyal-mozaik sem az igazi monumentális mozaikművészet. Senkisem kételkedhetik azonban a mozaik monumentális jellegében s az angyal-mozaik az újjászületett modern magyar mozaikművészet fejlődésében nagy lépésnek tekinthető. Úgy véljük, hogy most már csak az alkalmaktól, megbízástól függ, hogy ez a fajta mozaik betölthesse az ókeresztény művészetben elfoglalt egyházművészeti szerepét.

*

Deed (Dex) Ferenc

fest5

Tükör 1941. január 17.

A KŐSZEGI PALÁSTOS MADONNA

Írta K. FÁBIÁN MÁRIA

Régebben nem nagy fontosságot tulajdonítottak egy-egy régi háznak, szobornak és ha a szükség, vagy a divat úgy kívánta, a százados falfestményeket átmeszelték, a templomok öreg szobrai a padlásra kerültek, hogy helyet adjanak új, vásári értékű, köznapi ízlésű, színesre és ragyogóra mázolt szenteknek. Remekművű ablakkereteket bevakoltak, templomokat átépítettek, tekintet nélkül stílusra és szépségre. Sajnos, e rombolás még ma is tart, ha nem is olyan mértékben, mint régen. Ha egy-egy régi falfestményt sikerült restaurálni, pókhálós szobrokat, képeket a padlásról az enyészet elől megmenteni, építészeti emlékeket kő- és vakolat-rétegek alól kibontogatni, föld alól kiásni: a hozzáértők öröme bizony határtalan volt.

Így került elő nemrégiben Kőszegen a Szent Jakab templom helyreállítása alkalmából egy elmozdított oltárkép mögül több falfestmény. Kiderült, hogy a falfestmények a XV. századból származnak és majdnem épségben maradtak meg.

Értelmileg teljesen különálló három falfestmény került elő a nagy gonddal és hozzáértéssel végzett restaurálás nyomán. Egy freskó, amely a hozzámenekülőket oltalmazó palástos Madonnát ábrázolja és két al secco: Szent Kristóf és a Három királyok hódolata. Közülük a Palástos Madonna a régibb, a másik kettő későbbi, s egy mestertől származó munka.

Mária élete és alakja már a régibb korokban is egyformán ihleti az írókat, festőket és képfaragókat. Sok kép, szobor művészének a Mária alakjához fűződő irodalom adja meg az ihletet. A Palástos Madonna ábrázolás is irodalmi forrásra vezethető vissza: Heisterbachi Caesarius cisztercita szerzetes, a «Dialogus Miraculorum» című könyvében (1170—1240) leírja, hogy egyik rendtársa elragadtatásában Máriát látta a mennyben üdvözültek seregétől körülvéve, de rendtársait nem látta a megboldogultak között. A szerzetes megkérdezi Máriát, hol vannak a társai; Mária feleletképpen feltárja bő köpenyét s a szerzetesnek a szentéletű cisztercita megszámlálhatatlan sokaságát mutatja meg.

Az elbeszélés képszerűsége annyira megihleti a festőket, hogy rövid idő alatt számtalan Palástos Madonna ábrázolás keletkezik: táblaképek, zászlóképek, fal-



A kőszegi palástos Mária. R. Kovácsné F. M. fényképe

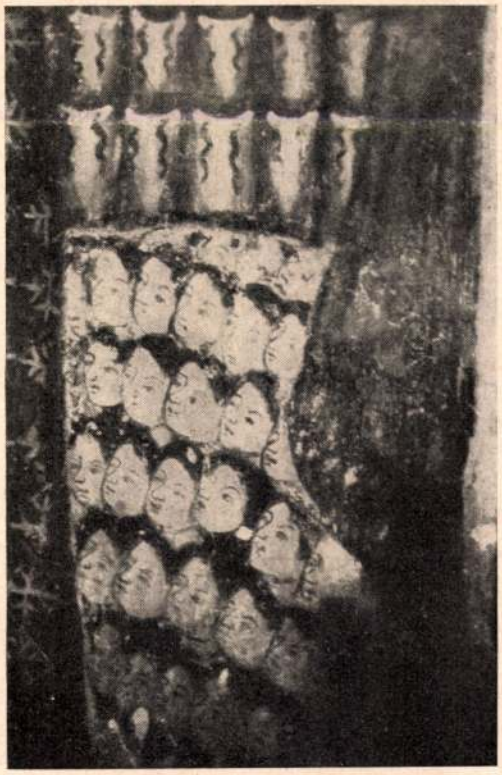

A palástos Mária-kép részlete. R. Kovácsné F. M. fényképe



A Mária-oltár és a falképek. Babal fényképe

festmények. Eleinte a festők csak egyházi személyeket festenek a Madonna palástja alá, később azonban helyet kapnak a világi személyek is. Sok szép és értékes emléke maradt a Madonna ily ábrázolásának Olaszországban, Németországban, Ausztriában és nálunk Magyarországon is. Mivel igen elterjedt ábrázolási mód, természetesen vannak egészen primitív felfogásúak és kezdetleges elgondolásúak, de vannak tökéletesen művésziek is, kiváló mesterek kiváló alkotásai.

A középkori ábrázolás szerint az alakok nagyságát az Istenhez való közelség, vagy távolság szabja meg. Így azután Mária alakját nagyra festik, a hívek hozzá képest kicsinyek. Mária rendszerint álló, ritkán ülő alak. Palástja óriási, hogy a térdelő, imádkozó hívek minél nagyobb számban elférjenek alatta.

Nálunk Magyarországon, palástos Madonna (mind falfestmény) a kőszegin kívül a következő helyeken van : Zsámbék (1300), Szmrecsány, rk. templom (1417), Gömörrákos, rk. templom. (XIV. sz.), Zsegenye ev. templom (XIV. sz.), Gerény (XIV. sz.), Sepsikilény unit. templom, mohosi templom, soproni Kecske-templom (XV. sz. második fele).

A kőszegi falkép sem tér el lényegében az általánosan ismert ábrázolástól. A Madonna itt is emberfeletti nagyságú álló alak. Kitárt karjával a válláról leomló bő palástot emeli, hogy a palást alatt szorongó híveket védje. Eltér azonban az eddig ismert magyarországi palástos Madonnáktól a kifejezés szépségében, és művészi dekoratív hatásában. Az egész falképen legszembetűnőbb a Madonna arcának megkapó bája. Messzenéző barna szemei szép rajzúak, piros ajkán a gótika misztikus mosolya, arcának halvány pírja, finom metszésű orra, ovális arca, kedves álla, határozottan széppé teszik. Fején fehér főkötő és korona van, fekete gloriola veszi körül. Alakja karcsú és szinte lebegőnek látszik. Hermelinpalástja alatt a hozzámenekülők egész tömege szorong sorokban, a Madonnára néző, könyörgő szemekkel. Az öklömnyi kis fejek remekül illeszkednek bele a palást hermelinjébe. Szinte a hermelin folytatásaként tűnnek fel és az ábrazolás dekoratív szépségét csak emelik. A Madonna feje mellett jobbról-balról egy-egy kis imádkozó angyal repül ; szépen kitöltik az üres teret.

A palástos Madonnák ünnepélyességét fokozták azzal, hogy jobbról-balról egy-egy szentet is festettek mellé jük. A kőszegi Mária is az ilyenfajta ábrázolások körébe tartozik, egyik oldalán Magyarországi Szent Erzsébet, a másikon Szent Borbála áll gótikus fülkében. Mindkét szent az őket jellemző jelvényeket tartja. Szent Erzsébet a kenyeret, Szent Borbála az egyházat szimbolizáló ostyát és tornyot. A két mellékalaknak is szép az arca. Ruhájuk redőzése ellentétben van a Madonna teljesen síma ruhájának felületével, amelynek egyhangúságát keresztminta töri meg. A falképet mértani díszű keret zárja le.

A freskó színharmóniája nemesen egyszerű ; az áhítatos szemlélőnek régi-régi középkori dallamokat juttat eszébe. Szerkezete egyensúlyos. Festője nem lehetett közönséges tehetségű mester ; a freskó dekoratív előadása, színeinek finomsága erre vall.

A falkép valószínűleg a XV. sz. legelejéről, talán a templom építésének idejéből származik. A mai Szent Jakab templomot Gara Miklós Kőszeg akkori ura építteti, a XII. századból származó román-stílusú plébániatemplom alapfalaira, vagy helyére. 1403—1407-ig tart az újjáépítés és a ma is épségben levő ablakok boltozása arra mutat, hogy nagyon szép gótikus templom lehetett. Sajnos, Kőszegen sokszor pusztított tűzvész, a templom is sokat szenvedett tűz miatt : először 1440-ben égett le. A Madonna, úgy látszik, csodálatos módon épen maradt.

A hívő kőszegiek a palástos Mária mellett még egy patrónust választottak Szent Kristóf személyében. A segítő erejében való bizakodás igen mélyen gyökerezik az emberi szívben és ez a magyarázata annak, hogy a mai kor autón rohanó embere is védőszentjének választotta.

Szent Kristóf ábrázolási módja már igen régen kialakult és majdnem mindig azonos. Igen nagyra, szinte óriásnak festik, illetve faragják. A kőszegi Szent Kristóf majdnem 6 m magas. Ez a hatalmas festmény ugyanazon a falsíkon van, ahol a palástos Mária. Közvetlenül mellé, al secco eljárással, még pedig egy másik falképre festették. Ha közelebbről vizsgáljuk, a régebbi festmény egy-egy színfoltja átüt a Szent Kristófot ábrázoló képen.

Kőszeg város védőszentje feltűrt ruhában gázol a hullámokban. Lábai alatt szörnyek fetrengenek. A gonosz indulatok legyőzésének, legázolásának ősi szimbolikus ábrázolása ez. A szent kezében zarándokbotot tart, amelynek felső végén élénk zöld levelek közül piros virágok fakadnak. Szent Kristóf vállán ül a gyermek Jézus ; oly légies és súlytalan, mint egy fehér pillangó. A gyermek bájos alakjához képest, Szent Kristóf óriási termete erős ellentét. Ormótlan kezei, nagy, torz arca, csupasz lábszára még talán kellemetlen is volna, ha nem látnók a kis teher alatt alázatosan meggörbült hátát és a kis Jézus felé fordított könyörgő tekintetét. A képen a középkorban szokásos feliratos szalag fut át, amely valószínűleg szentírási idézetet vagy fohászt tartalmaz.

Ha nem is hasonlítható ez a falfestmény művészi értékelésében Van Dyck, Dirk Bouts, Dürer és sok más nagy művész Szent Kristófjához, mégis azt kell mondanunk, hogy az ismeretlen mester alkotása — ha sajátos helyi és korviszonyaink miatt szerényebbre kell is venni mértékünket, — mégis csak érték a maga naiv felfogásában.

A harmadik kép, a Madonna felett, a Három királyok hódolatát ábrázolja. A három bölcs közül kettő lovon ül, a harmadik térdre borulva hódol a kis Jézusnak. Mögöttük városkapu látszik, előtte egy alak integet a bölcsek után. A háttérben hegyek látszanak, lovas alakokkal. A képnek helytörténeti érdekessége az, hogy a kapu valószínűleg Kőszeg város kapuja, a hegyek pedig valószínűleg a kőszegi hegyek Erre abból a gyakorlatból következtethetünk, hogy a középkori festők, ha bibliai jelenetet ábrázoltak is, képeiken rendszerint azt a tájat örökítették meg, ahol éltek, illetve dolgoztak.



A soproni «Kecsketemplom» palástos Máriája, (XIV. sz. vége)
Diebold fényképe

A két utóbbi falkép festője azonos. Teljes bizonyossággal mondhatjuk ezt, mert a képek színezése és festési módja ugyanannak a mesternek kezére vall. Ismeretlen festőnk nem volt nagy tehetségű művész, nem sokat láthatott a nagy mesterek művei közül és lehet, hogy ezt a képet a festőműhelyekben közkézen forgó átlag-metszet vagy miniatűr után nagyította. Annál inkább gondolhatunk erre, mert több kőszegkörnyéki falusi templom falán van a kőszegihez hasonló modorú Szent Kristóf-festmény.

JANKOVICH FERENC: ÁBRÁNDOS ÉG

Ábrándos ég, öreg festékes arc,
ne erőltesd a mosolyt és könyűt.
Esteledik, — húzd ki deres, gubanc
fürteidből a gyémánt fejü tűt.

Máskép volt egykor! Mosolyod körül
istenek hajlongtak. — Ah jobb idők!
Hull a parókád, vaksi férgekül
hajadban mászkálnak a repülők.



Catania. Út az Etnához

AZ ÖRÖK SZICILIA

Az ENIT fényképeivel

Írta PASSUTH LÁSZLÓ

A nép, melyet a történelem később szikuloknak nevezett el, ismeretlen, zömök, kerekfejű fajta. Élő világuk képét már rég elmosta az idő, de sziklábavájt, kupolaépítményű sírvárosaik Szirakuza hátterében a vándor elé varázsolják földközitengeri kultúránk legrégibb fennmaradt emlékeinek egyikét. Kelet felől egyre sűrűbb rajokat bocsájt ki Szicilia felé a görög világ. A sziget a VIII. század fordulóján a hellénizálódás befejezett formáit mutatja. A történelem homályából először városok emelkednek ki, mint Syrakuza, Agrigentum, Panormus, Selinus, Segesta. Építőiknek, királyaiknak alakját eleinte még a mitológia emlékanyagából kell előbányásznia a kutatónak, de ezek a királyok külpolitikai kapcsolataik révén lassanként döntőn befolyásolják a Földközi-tenger medencéjének hatalmi helyzetét. Athénnel, Spártával éppúgy szövetkeznek, mint Karthagóval vagy Rómával. Síma, fehér dór márványtemplomaik, krétai eredetre valló templomvárosaik árnyékában megjelennek Karthago vérszomjas istenei. A világhegemoniáért harcoló hatalmak Sziciliában ütköznek meg.

A Római Béke félezer esztendeje alatt görög életformáiban Graecia Magna keretében éli csendes életét a Sziget. A kikötők kevert népe, a városok lakossága közvetíti a különféle szellemi áramlatokat s ezeken a titokzatos csatornákon át érkezik Sziciliába már időszámításunk első évtizedeiben a kereszténység. Szent Pál első szeretetvacsorájának emlékét őrzik Szirakuzában s a Szigeten végighúzódó katakombák tanusítják a sziciliai őskeresztények hitének erejét és fanatizmusát. Aztán átgázolnak városain a vandálok, a keleti s nyugati gótok, majd a csodálatos dór templomok megroskadnak a századok súlya alatt s a kupolás székesegyházakra fényegető árnyékot vet a minaret. Szicilia megint Afrika terjeszkedésének keresztútjára kerül. Egy áruló messinai görög kormányzó Tuniszból áthívja az arabokat. Syrakuza ellenáll, megostromolják s mint már annyiszor évezredes történetében, a hódítónak most is zsákmányul esik. Taormina ormáról is eltűnik a bizanci kereszt és Szicilia majdnem két évszázadra beleolvad az Iszlám hódítási területébe. Palermo királyi fő-

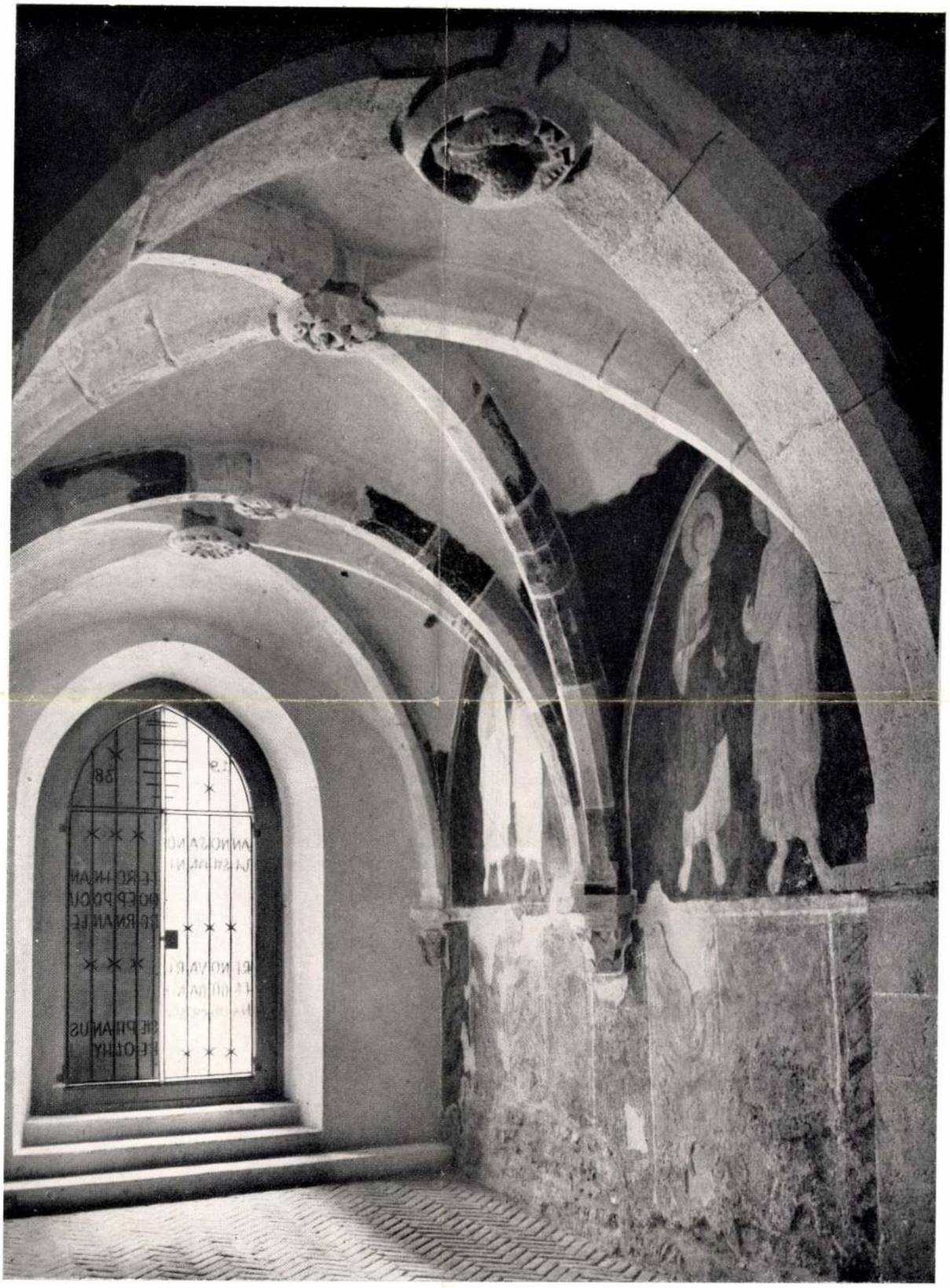

VESZPRÉM
A GIZELLA KÁPOLNA BELSEJE, XIII. SZ.
Inneres der Gisella-Kapelle, XIII. Jh. — Interno della capella di Gisella, sec. XIII.

Képművészet
1943. 1. szám

Dréd - Dex Ferenc



EGREGY
RÓM. KAT. TEMPLOM XIII. SZ.
Kirche, XIII. Jh. — Chiesa, sec. XIII.



ESZTERGOM
A KIRÁLYI KÁPOLNA XII. SZÁZADI IKERFÜLKÉJE, NICCOLO DI TOMMASO FALKÉPEIVEL, XIV. SZ.
Aus der Burgkapelle (XII. Jh.), mit Fresken des Niccolò di Tommaso (XIV. Jh.). —
Dalla Capella Paéaltina (sec. XII.), con affreschi di Niccolò di Tommaso, sec. XIV.



ESZTERGOM
ERÉNYEKET ÁBRÁZOLÓ XV. SZÁZADI FALFESTMÉNY A KIRÁLYI PALOTÁBAN, FILIPPINO LIPPI ISKOLÁJA.
Wandbild im Königlichen Schloss, Schule des Filippino Lippi, XV. Jh. — Affresco con le Virtù, scuola di Filippino Lippi, sec. XV.

Szépművészet
1943. 1. szám



KASSA
KRISZTUS FELTÁMADÁSA, FALKÉP A SZÉKESEGYHÁZBAN. XV. SZ.
Auferstehung Christi, Wandbild im Dom, XV. Jh. — Cristo risorto, affresco nel Duomo, sec. XV.

Deed Ferenc

László

Lelkes István:

Kőszeg. Bp.
1943. 22. l.

Officina.

. kir. miniszter úr főhatósága alatt
felső épitő ipariskola tanulói által
t készitett 1914. évi szünidei fel-
ett miniszter úr f. évi augusztus hó
ám intézett átirata mellől, a t. Orsz.
küldöm.
gusztus hó 28.
ndeletéből:

Megszabadul a náthától, köhögéstől,
ha a
Szent Gellért
gyógyfürdő
inhalatóriumát
használja. *Kérdezze meg orvosát!*

Törvény készül az állatvédelemről

Nem szabad kínozni és elverni a háztól az állatot
Nagy mezőgazdasági érdekek fűződnek a rendelkezéshez

Az állatbarátok által régen várt intézkedés készül a földművelésügyi minisztériumban: a tárgyilagos, észszerű, emberséges állatvédelem megteremtéséről *szigorú törvény fog gondoskodni.*

Ennél a problémánál nemcsak emberi érzésről van szó, hanem súlyos *ész-okok* is mindenben alátámasztják az *érzelmi* állásfoglalást, nemcsak a szociális összkép szempontjából, hanem *az agrárius Magyarország életében fontos érdekeket jelentő állattenyésztési és gazdálkodási nézőpontok alapján is.*

Ezért van nagy fontossága annak a küldöttségjárásnak, amely *Wulff* Olaf titkos tanácsos feleségének vezetése mellett, az *Országos Állatvédő Liga* nevében kereste fel báró *Bánffy* Dániel földművelésügyi minisztert, hogy tőle *az állatvédő törvényjavaslatnak a Ház elé való benyujtását kérje.* A miniszter megértő és racionális kijelentéseit hálás *bizalommal* fogadták a küldöttség tagjai.

Gróf Almássy Imre nemes mozgalma

A miniszteri audienciának alaposan előkészített *beadvány* volt az előzménye, amit az *Országos Állatvédő Liga* elnöksége nyujtott át a földművelésügyi minisztériumban. A *Ligában* tömörült állatvédők nemes mozgalma, — *élén gróf Almássy Imrével* — évek óta küzd az állatvédelmi törvény *kiharcolásának* érdekében, hivatkozva arra is, hogy Európa művelt államaiban mindenütt törvénybe foglalt intézkedések gondoskodnak az állatvilág rendszeres és intézményes védelméről.

A memorandum hatalmas és kellően megindokolt anyaga *pontosan és minden szempontra kiterjedően megvilágította az egész problémát,* vázolta a kívánatos *teendőket* és mellékletként bemutatta a külföldi állatvédelmi *törvények* szövegét is. A Liga kérelméhez *írásban csatlakozott a soproni, a győri s a szegedi állatvédő egyesületek egyhangúan állást foglaló tagtömege is,* a társadalom legjobbjainak részvételével.

A földművelésügyi minisztériumban *nagytudású, egyetértő főtisztviselők* illetékes kezébe került az ügy megoldásának előkészítése. A második számú főosztályon, dr. *Földváry* osztályfőnök vezetése mellett, dr. *Balogh* miniszteri tanácsos és dr. *Szaiberth* miniszteri titkár dolgoznak a törvény előkészítésén.

A törvényjavaslat irányelvei

Az állatok védelmének megteremtésénél *négy főszempont* az irányadó:

1. nem szabad *kínozni* az állatokat;
2. nem szabad *felelőtlenül uccára lökni,* elverni a háztól;
3. emberségesen kell bánni vele;

„Betegségek megelőzése és gyógyítása kímélő étrenddel"

címen február 20-tól március 20-ig minden csütörtökön délután 6—7-ig új előadássorozat kezdődik a Népművelési Bizottság Háztartási Telepén, a *Gázművek* VI., Vilmos császár-út 3. szám alatti bemutatótermében. Előadó: Dr. M. Mikes Margit dr. Első előadás február 20-án: Renyhe bélműködés étrendje. Gyakorlati főzőbemutatóval. Tandíj 1.50 pengő. Napijegy 60 fillér.

Minden kedden és pénteken délután 5 órakor bemutatóelőadás a takarékos gázfőzésről. Belépődíj nincs.

lovat, tehenet s egyéb igavonó, dolgozó jószágot kegyetlen kapzsisággal nem szabad túlterhelni:

4. az *orvosi* haladást okvetlenül megkívánó mértéken — tehát a *törvényesen hivatott* kutatótudósok tevékenységét meghaladóan — túl tilos az állatokkal való kísérletezés.

E főszempontokon túl, s általában a tilalmakon kívül, a törvényes védelem szervezetét és módjait is tartalmazni fogja a törvény s *az egész munkát az Országos Állatvédelmi Tanács kezébe teszi le.* A Tanácsnak viszont minden városban és községben s a *legkisebb faluban is* meglesz a rendelkezéseket végrehajtó s azokra szigorúan ügyelő, *helyi bizottsága.*

Az állatvédők évek óta észlelik a törekvéseikkel ellentétes csoport *oppozícióját, ellenérveit.* Ezeknek a sorában van olyan is, aki a mezőgazdaság munkájának hátráltatását és *az állattartók oktalan molesztálásának* lehetőségét látja az állatvédelem jogintézményes megvalósításában.

Az állatvédők mozgalmának vezetősége annál kevésbé érti az ellentétes álláspontot, mert a jóérzésen túl — *éppen a birtokosság és az agrárius élet* látná hasznát az állatvédelmi törvénynek.

K. P.

Külföldi lapok Bárdossy külügyminiszterről

Milánó, február 15. *(Magyar Távirati Iroda)* A *Chigi-palota* félhivatalosaként ismert *Relazioni Internazionali* e heti számában teljes hasábon keresztül foglalkozik *Bárdossy* László, az új magyar külügyminiszter személyével, kiemelve, hogy mialatt a tengelyhatalmak mint Magyarország szövetségesei, óriási feladatok megoldásáért harcolnak, nem lehetett a magyar külpolitika folytatólagosságát jobban biztosítani, mint *Bárdossy* László nevével. Bárdossy eddigi tevékenysége ígéret arra, hogy a magyar külpolitika továbbra is azon az úton halad, mint Gömbös Gyula óta minden elődje.

Az *Illustrazione Italiana* folyóirat azzal a megjegyzéssel közli *Bárdossy* László arcképét, hogy *Csáky* István külpolitikája az új magyar külügyminiszter alatt a *legcsekélyebb változást sem szenvedi.*

Bern, február 15. *(Magyar Távirati Iroda.)* A *Courrier de Geneve* »Uj miniszter — régi politikai irány« cím alatt foglalkozik az új magyar külügyminiszter személyével. Meleg szavakban méltatja *Bárdossy* László külügyminiszter személyét, majd leszögezi, hogy *a változás semmiben sem módosítja a magyar külpolitika bevált irányát.* Ennek a politikának lényege a barátokhoz való hűség és jó viszony a békét őszintén kívánó minden hatalommal. Magyarországnak a tengelyhatalmakkal való kapcsolatai époly őszinték és barátiak maradnak, mint Bárdossy László elődjének idejében. Bárdossy személye garantálja, hogy a magyar külügyeket európai kultúrájú, széles látókörű, mélyhitű és meggyőződésű magyar hazafi fogja vezetni.

Rendelet a cipőkészletek zárolásáról

A Budapesti Közlöny február 16-i számában jelenik meg a minisztérium rendelete a bőrtalpú lábbeli forgalmának korlátozása tárgyában. Ez a rendelet kötelezővé teszi az összes iparosoknál és kereskedőknél minden bőrtalpú lábbeli (csizma, cipő, bakancs, szandál stb.) *bejelentését.* és a bejelentendő készleteket egyúttal *zárolás is helyezi.* A rendelet kiadására azért volt szükség, mert az ország bőrszükséglete behozatal hiányában csak megfelelő beosztással fedezi a szükségleteket és így gondoskodni kellett arról, hogy különösen a szegényebb néposztály elől a meglévő készletek indokolatlanul fel ne vásároltassanak.

A rendelet gondoskodik az érdekelt kereskedelmi és ipari szakmákban alkalmazottak védelméről, mert ezeknek *csak az illetékes elsőfokú iparhatóság hozzájárulásával lehet felmondani.*

A rendelet a közellátási miniszternek felhatalmazást ad arra, hogy a zár alá vett készletek forgalombahozatalának módját szabályozza, valamint kijelölhesse a forgalomban résztvevő kereskedőket.

E rendelettel egyidejűleg jelent meg a közellátási miniszternek 470/1941. K. M. számú rendelete, amely a bejelentés részletes szabályait tartalmazza. úgyszintén megállapítja egyelőre ideiglenesen, hogy *mely cipőkészleteket lehet továbbra is forgalombahozni.* Igy továbbra is szállíthatók a közszállítás körében megrendelt lábbelik, a bányavállalatok által megrendelt bányászbakancsok, továbbá a lábbeli készítő kisiparosoknál előzetes megrendelés és mérték után készített lábbelik. Önként értetődik, hogy a kisiparosok a javítási (talpalás, stb.) munkálatokat továbbra is végezhetik, minthogy ezt a munkát a rendelet nem érintette. A forgalom részletes szabályozása a készletbejelentés után fog megtörténni.

Árvíz a Margit körúton

Szombat délelőtt különös baleset történt Budapesten. A Margit körút 44. számú ház előtt a vízművek egyik elrepedt főcsövének elszabadult vízmennyisége felszakította az útburkolatot. Gejzírszerűen tört fel a víz és nemcsak a környék vízszolgáltatása szakadt meg, hanem megbénult a Margit körút és a Bem József utca forgalma is.

A rendőrök kordont vontak a veszélyeztetett környéken, a tűzoltók pedig a mellékuccákra zúdult vizet kezdték a csatornákba szivattyúzni. Végig megálltak a villamosok a felszakadt útrészen a víz függőhíd formájára nyomta fel a villamossíneket.

Délután az első csőrepedéstől néhány méternyire újabb három helyen felszakította az áradó víz ereje az útburkolatot.

Ott, ahol az áradás megrongálta a síneket, átmenetileg számnélküli autobuszok bonyolítják le a forgalmat.

A Margit-körúti vízcsőrepedésről *Pap* Ferenc, a Vízművek vezérigazgatója a következőket mondotta:

— A Margit körúton a vízműveknek három nyomó csővezetéke van, az egyik 800 mm átmérőjű, a másik kettő pedig 500—500 mm. Az eltörött csövek kicserélésének munkája gyors ütemben megkezdődött.

— Az ilyen üzemi zavar — hangsúlyozta a vezérigazgató — elkerülhetetlen és feleslegesen okozott oly nagy riadalmat a környéken, hiszen a vízművek évente kénytelen mintegy 25—30 hasonló esettel számolni. A vízellátás körüli zavarok nem egész 24 óráig fognak tartani.

— A vízvezető csövek törése egyébként részben annak tudható be, hogy a csövek idővel természetesen elhasználódnak, de minden valószínűség szerint összefügg a mostani üzemzavar az időváltozással is. Ugyanis az altalaj a hideg téli időjárás enyhülése következtében megmozdul, ezért következnek be törések.

Megjelent a gumiabroncsrendelet

A Budapesti Közlöny vasárnapi száma közli a m. kir. minisztérium 970/1941. ME. számú rendeletét a *gumiabroncsok bejelentése* tárgyában. Nyolc nap alatt be kell jelenteni a gumiabroncsokat.

A bejelentés kiterjed a gumiabroncsok darabszámára, gyártmányára, gyári számára és méreteire. A bejelentett gumiabroncs tulajdonosának személyében bekövetkezett változást nyolc nap alatt kell bejelenteni. Gépjárműkereskedők készleteikről kötelesek havonként kimutatást benyujtani.

Aki a bejelentési kötelezettségnek nem tesz eleget, kihágást követ el és 8000 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető. A be nem jelentett gumiabroncsokat el lehet kobozni.

Az újpesti képviselőtestület alakuló közgyűlése

Ujpest képviselőtestülete alakuló közgyűlést tartott. A közgyűlésen bejelentették, hogy az 1938-ban kisorsolt harminc választott városi képviselő továbbra is megtartja mandátumát, mert a községi választók névjegyzéke fellebbezés alatt áll. Ezután felolvasták az új virilisek névsorát, majd *újjáalakították a szakbizottságokat, amelyekbe túlnyomóan a MÉP tagjait választották.*

A *Semsey* nyugalmazott polgármester által jóhiszeműen, de jogtalanul igénybevett városi hajdú szolgálataival kapcsolatban a közgyülés a *hajdú egyévi munkája fejében 978 pengő megfizetésére kötelezte a volt polgármestert.*

Megnyilt az első Magyar Egyházművészeti Kiállítás

Mikor a *Nemzeti Szalón* szombat délben megnyitotta templommá átalakított termeit az új magyar egyházművészet kiállítása előtt, mély megilletődéssel gondoltunk az Árpádok korának román és gótikus építkezéseire, a török hódoltság gátolta renaissancenak kevés, de szép emlékeire s végül a dúsan virágzó barok, majd a klasszicizmus monumentális templomaira.

A modern magyar egyházművészet *elsőizben* csak most mutatkozik be a nagyközönség előtt. A siker érdeme elsősorban *Leopold* Antal egyházi elnöké és *Gerevich* Tibor világi elnöké. Az ő irányításuk mellett a legjobb magyar szobrászok, építészek, festők és iparművészek serege vonult fel a Nemzeti Szalón termeiben, amelyeknek beépítését *Árkay* Bertalan művészi ízléssel és mélységes áhítattal tervezte meg.

A gazdag szobrászati anyagból első pillanatra *Borbereki Kovács* Zoltán *Magyar Golgotája* ragad meg monumentális kivitelében és lenyűgöző művészi szépségével. *Sidló* Ferenc *Piétá*-ja, *Damkó* József *Szent Antal*-ja, *Kovács* Mária *Szent Ferenc*-terrakottája, *Jálics* Ernő betlehemes kompozíciója és *Keresztelő Szent Jánosa*, valamint *Erősze* András *Madonná*-ja a legjobbak közé tartozik.

Meglepően értékes a festészeti rész. *Aba-Novák* Vilmos *Krisztus*-mozaikja és egy freskóterve, *Szőnyi* István *Szent József*-képsorozata és *Medveczky* Jenő *Golgotája* mutatja a kiállítás magas nívóját. *Deéd (Dex)* Ferenc keretbefoglalt feszület-temperája drámaian szép, mint az Ó-Mária Siralom; a felsőörsi prépostság számára készült oltárképe, valamint iparművészeti remekei *(Mária-mécses, Máriakandeláber, Pacificale, Ereklyetartó)* azt igazolják, hogy *Deéd* Ferenc igen komoly értéke az új magyar egyházművészetnek. Megkapóan mély vallásos áhítat árad *R. Szörédi* Ilona derült, levegős *Angyali üdvözlet*-éből, sikerült elgondolású a háromosztatú oltárnak szánt »*Madonna szentekkel*« is. *Emőd* Aurél, *Feszty* Masa, *Istókovits* Kálmán, *Hollós-Mattioni* Eszter, *Harmos* Károly, *Jeges* Ernő és *Molnár* C. Pál ismert olajképei válnak még ki a gazdag anyagból.

Fejlett ötvösművészeti, üveg, kerámia, textilia és végül építészeti rész zárja be az első Magyar Egyházművészeti Kiállítást, amely egyben az egész magyar művészetnek is komoly, nagy eseménye.

*

A kiállítást szombaton, február 15-én nyitotta meg dr. *Serédi* Jusztinián bíboros-hercegprímás, aki ünnepi megnyitójában az egyházművészet jelentőségéről szólott. A bíboros-hercegprímás ezután az előkelőségekkel együtt megtekintette a kiállítás helyiségeit és elbeszélgetett több kiállító művésszel és a Szent László-pályázat nyertesével.

A munka: a nemzettől kapott megbizatás

Irta: vitéz Faragó Ede

Bizonyára még sokan visszatérnek majd *Reményi-Schneller* Lajos miniszter legutóbbi parlamenti beszédére, mert a beszédet három erőteljes vonás jellemezte. Elsősorban hatalmas ellentéte volt annak a gyakran hallott, demagógiával telített politikai szónoklatnak, amely széles gesztusokkal, hatásvadászó pátosszal vívja a maga állásharcát. A miniszter beszédét *az eredményesen dolgozó ember szerénysége* jellemezte, nem virított belőle a demagógia transzparenseinek rikító színessége. A beszéd második értékének kell tartanunk *szociális szellemtől való áthatottságát*, tervgazdaságát, amely felölelt minden égető magyar gazdasági problémát és mindig gondolt a kisemberekre, a földművesnépre, a kisiparosságra. Végül meg kell említeni *a hitet*, mint harmadik erőbázisát a beszédnek, amely teljesen áthatotta.

A dolgozó kisemberek felé sok biztatás áradt a miniszter szavaiból, amit különös örömmel állapít meg a dolgozók nagy tömege. Bizonyára átérezte a miniszter, hogy az ilyen komoly beszéd mélységes elkötelezettség is, amelyet súlyosbít a nemzettel szemben a nagy felelősség tudata. Tekintettel arra, hogy a beszédnek jóformán minden mondata különkülön is nagy feladatokat jelölt meg, kiragadtuk belőle a kisembereket érdeklő kijelentéseket s ezeket a kisembereket: kézműiparosokat, kiskereskedőket s miniszter elé állítjuk, hogy nézzen szembe nyilt tekintetükkel, vegye számon nagy programjában áldozatkész, de megsegítésre szoruló életüket. Százezrekre menő embertömegek ezek, akiket így képzeletben magunk előtt szemlélve, meghatódva látjuk, hogy az ország sorsát megértve, nehéz, gondterhes életük ellenére is becsületesen állják súlyosabbá vált életük megpróbáltatásait.

A kisiparosság és kiskereskedők serege bizalommal várja, hogy még jókor érkezik számára annyi segítség, amennyi a kormány erejéből ma egyáltalán telik. A miniszter ezeket mondta: »*A tőke hivatása újabb munkalehetőség biztosítása*«. Ezen a mindnyájunk felfogásával egyező megállapításon kívül még feljegyeztük, hogy »*a tőkét a nemzet szolgálatába fogjuk állítani*«. Szervezés és erély kérdése ez, de a megértésé is. Valóban milyen nemes dolog lenne, ha a nagytőke segítségére sietne a kisiparnak, gépekkel, felszereléssel, esetleg kedvező hitellel is. De elérkezett már az ideje olyan hitelintézet létesítésének is, amely *kizárólag a magyar keresztény kisiparosság és kiskereskedők megsegítését és megerősítését* lenne hivatva elvégezni.

Az iparosság okos szervezése kezdetét vette, amikor a honvédelem minden, a kisiparosok által elvégezhető munkát nekik juttatott és juttat ma is. Ezt a szervezést tovább kellene folytatnunk, jólszervezett munkamegosztással, oktatással, megfelelő kis gépek kiosztásával. Természetesen nem gondolunk olyan nagy gyárvállalatoknak a megbontására, amelyek bizonyos szükséges nagy termelést csak mai szervezettségükben tudnak jól megoldani (bár az állam érdekeit ezek közül is nem egy erőteljesebben és magyarabbul szolgálhatná).

Az ipartestületek országos központjának kimutatása szerint a *mintegy 200.000 kézműiparos 700 millióval növeli a nemzet jövedelmét.* Ugyanez a tábor a közterhek 26 százalékát viseli, a társadalombiztosítási terhekből pedig 24.5 százalékot hordoz. Tiszteletreméltó nagy számok ezek, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy a magyar kézműiparosok kellő nyersanyag hiányában leírhatatlan nehéz küzdelmet folytatnak. Tehát a nehezebb viszonyok között is hazafias érzéssel eltelve hordozzák a nagy terheket. A magyar kézműiparos a kiskeresztény magyar kereskedővel együtt *úttörője* annak a harcnak, amelyet most folytat a magyar nemzet a zsidóság által elhódított pozíciók visszaszerzéséért. Ezek a derék iparosok iskoláik elvégzése után nem szaladtak nyugdíjas állásokat keresni, nem terhelték az államot, hanem egész lélekkel vállalták az *önállóság* keservesen nehéz harcát. Ezek a férfiak élgárdája lehetnének a nemzetnek gazdasági harcában, hiszen saját szenvedéseiken tanultak üzleti szellemet, gyakorlati gondolkodást és önállóságot.

Derék, hazafias magatartásuknak legyen jutalma egyik legnagyobb kérésük, az *öregségi biztosítás* mielőbbi rendezése. Hisszük, hogy hamarosan elérkezik az *érdekképviseleti reform* ideje is s annak megalkotásában bizonyára méltó szerepet szán nekik a kormány. Kérjük a támogatásukat, mert ők a munkát valóban »*a nemzettől kapott megbizatásnak*« tekintik, hiszen önmagukért is alig tehettek valamit. Sokan elhullottak már a nehéz életharcban. Öregségükre gyüjteni pedig igen kevesen tudtak. Ugy állnak a nemzet harcában, mint az a derék sereg, amely nélkülözések között pergőtüzekben koplalva is becsületesen megállta helyét. Megérdemlik tehát, hogy megsegíttessenek, hiszen az ő talpraállításuk az ország megerősítését fogja eredményezni.

1941 február 25-től március 3-ig
Szlovákia II-ik országos síversenye a Magas Tátrában
50%-os vasúti kedvezmény. • Olcsó átalányárak.
Felvilágosítás: Az összes utazási irodák és Szlovákia idegenforg. kirendeltsége, V., József nádor-tér 12. Telefon 188-498.

Kétnapos árvízi útra indul a földművelésügyi miniszter

A belvizek áradásának kitett alföldi vidékek megtekintésére báró *Bánffy* Dániel földművelésügyi miniszter *Bárczay* János államtitkár, *Trummer* Árpád miniszteri tanácsos, a vízügyi főosztály vezetője és *Bauer* Sándor miniszteri osztálytanácsos, miniszteri biztos társaságában hétfőn reggel kétnapos útra indul.

A földművelésügyi miniszter személyesen kíván közvetlen értesüléseket szerezni az árvizi helyzetről és a szakértők, érdekeltek meghallgatásával a szükséges intézkedéseket megtenni. Az első napon a *Duna—Tisza* közét látogatja meg s útjának ez a része *Szeged*ig tart. Má nap *Hódmezővásárhely*, *Orosháza*, a *Körösvidék* és a *Zagyva* vidékének megtekintése következik.

Ez a nagyszabású tanulmányút a jelenlegi helyzet nehézségeinek leküzdésén kívül azt a célt is szolgálja, hogy *az alföldi belvizek rendezésének egységes tervét* a földművelésügyi miniszter személyes irányítása mellett minél célszerűbben meg lehessen valósítani.

A jég megindulása további áradást hozhat

A földművelésügyi minisztérium vízrajzi intézetének szombat délután 2 órakor kiadott jelentése szerint:

A *Duna* jege rohamosan gyengül, több helyen ismét megcsúszott. Az álló jég felső határa *Nagytétény* alatt, alsó határa *Mohácsnál* van.

A jégborításos szakasz hossza tehát 190 kilométer, de *a jégtakaró több helyen 3—4 kilométeres szabad vízfelület szakítja meg.* A víz a meglazult jég alatt mind több utat nyer. Ennek következtében *Budapesten* szombatra a felülről érkező áradás ellenére apadás következett be.

Dunaföldváron péntekről szombatra 71 centiméterrel emelkedett a víz; ez is arra mutat, hogy *az adony—pentelei jégtorlasszal visszatartott vízből mind több folyik le.* A felső *Dunán* tart az apadás. *Bécsből* és *Pozsonyból* 6—6 centiméteres vízszínsüllyedést jelentettek. *Komáromban* 8 centiméterrel. *Esztergomban* 4 centiméterrel áradt a víz, a *Vág*, illetőleg a *Garam* hatására.

Budapesten a vízállás délután két órakor 683 centiméter, *tegnap óta 15 centiméterrel apadt.* Vasárnapra további apadás várható. Az érd—dunapentelei szakaszon a jég miatt szombaton is 30—40 centiméteres áradást észleltek. *Ercsiben* délelőtt 10 órakor a víz 1 centiméterrel meghaladta a február 2-iki tetőző magasságot, majd 3 centimétert apadt és 12 órakor a vízállás 729 centiméter volt.

Adonyból 11 órakor 678 centimétert jelentettek, ez 22 centiméterrel kevesebb a január 30.-i tetőzésnél. *Dunapentelén* a déli vízállás 666 centiméter, 55 centiméterrel alacsonyabb, mint január 30-án volt. *A jég megindulása további hirtelen áradással járhat*, ezért a helyzet különösen *Érd* és *Adony* között veszélyes.

A február 13-i esőzés hatására az *Ipolyon* támadt árvíz apadóban van. *Ipolygalgán* szombatra 74 centiméterrel csökkent már a víz magassága. *Balassagyarmatról* még 5 centiméter áradást jelentettek. Az alsó szakaszon még emelkedett a víz. *Ipolyszakálloson* reggel 410 centiméter volt a vízállás, 54 centiméterrel kevesebb a multban észlelt maximumnál.

Emelkedik a *Rába*, a *Vág* és a *Garam* is, de a vízállásuk még alacsony. Ugyancsak a 13-iki esőzés dagasztotta meg *Kárpátalja* és a *Királyhágó*, továbbá a *Mátra* és a *Bükk* vizeit. A *Felső-Tisza* mellékvizei közül azonban csak a *Borsa* és a *Kraszna* vize magas, a többieknek a vízállása csupán kevéssel van a közepes felett.

A *Zagyva* és a *Tarna* felső szakaszán reggelre már *100—120 centiméterrel apadtak a vizek.* Alsó szakaszuk még lassú áradásban van. *Hatvanban* a vízállás délben 398 centiméter, reggel óta 12 centiméterrel apadt. Felső szakaszán apadt a *Galga* és a *Rákospatak* is, alsó szakaszuk még áradó.

A *Berettyó* felső szakaszáról is erős áradást jelentettek. A *Tisza* Tiszafüred felett mindenütt árad. *Nagyszőllős* és *Tiszaujlak* között a vízállás magas. *Szolnokon* alul még apad a folyó, vízállása közepes. *Záhony* és a *Körös* torkolata között a jég még áll.

Szünetel a forgalom a MAV egyes vonalain

Az árvízokozta pályarongálások miatt az aszód—balassagyarmati vonalon *Aszód* és *Szügy*, a balassagyarmat—losonci vonalon *Örhalom* és *Losonc*, a vámosgyörk—újszászi vonalon *Jászárokszállás* és *Jászdózsa* állomások között szünetel a forgalom. A helyreállítási munkák mindenhol folyamatban vannak.

Kedvezményes olaj az árvizi szivattyúk részére

Minthogy az árvízveszély elhárítása legtöbbször azonnali intézkedést kíván, a pénzügyminiszter felhatalmazta a pénzügyigazgatóságokat, hogy az ármentesítő társulatok részére saját hatáskörükben *kedvezményes adótételü ásványolajtermékek* beszerzésére és felhasználására jogosító engedélyt adhassanak.

A pénzügyigazgatóságok, ahol a társulatok vízszivattyúzó gépei nem állnak rendelkezésre, tűzoltó egyesületek motorjainak üzemanyagára is ugyanolyan kedvezményt engedélyezhetnek. Azok a gazdaságok, amelyek mezőgazdasági munkák elvégzéséhez kedvezményes ásványolaj felhasználására jogosultak, az árvízveszély tartama alatt gépeikkel szintén végezhetnek vízszivattyúzást.

Az engedélyek elnyerésére irányuló kérelmeket a telephely szerint illetékes pénzügyigazgatóságokhoz kell benyujtani, amelyek ezekben az ügyekben *soronkivül* intézkednek.

Hopkins San Juanban

San Juan, február 15. *(Reuter.)* *Hopkins*, Roosevelt elnök rendkívüli angliai megbízottja hazatérőben *San Juanba* érkezett a haditengerészet egyik repülőgépén. Kijelentette, hogy fel szeretné keresni *Winantot*, az Egyesült Államok új londoni nagykövetét, még mielőtt Winant állomáshelyére indulna. *(MTI)*

ZILAHY LAJOS „CSÖNDES ÉLET" c. kis **regénye** kedden kezdődik a **Hid**-ban

Szabó Zoltán:

Tündöklő Jeromosok

Irod, Barátom, hogy vidéken élsz, világ zajától távol, az izgalmak leszűrődve érkeznek hozzád, mint külső zajok húnytszemű zsalukon át. Esténként nagytestű barmok lépnek el a házad előtt és az emberek körülötted békésen figyelik a világ futását.

Erről *ujság tudósit*. Nem is a legöszintébben éppen. Azt írod, hogy az utóbbi időben kissé derűsebbre fordult hangulatod, mert olyanokban is látod *„eszméink győzedelmét"*, akikben nem remélted volna. Régi sétáinkra emlékszel, mikor *„lelki parasztpártiságról"* szóltunk és úgy véled: idáig *sokan* eljutottak már ma. Olyanok is, akik — alig pár éve még — sátán szavának tartották a *„szociális"* szót és a parasztot *„megbízhatatlannak"*. Tele az ország szociális szándékokkal, szavaink sokan száján kivirultak, az ügy sok hányattatás után most nem remélt segédcsapatokkal fut győzelem felé — írod látható örömmel. „A hang Jákobé" — szólsz olvasván lapokat és halliván a beszédeket.

„De a kéz Ézsaué" — válaszolom neked. Vigyázzunk a bizakodással, vigyázzunk a lelkesedéssel is. *„A szólás még korántsem érzés, a nyelvnek pengése korántsem dobogása még a szivnek"*. Kétségtelen, hogy az utóbbi időben sokan *vették szájukra a* „szociális" *szót*. Fogadjuk kellő gyanakvással. *Magát cserélje, ki jelszót cserél!*

Nemrég magam is úgy voltam, mint Te. Örömmel figyeltem, hogy tünnek fel újra és újra szavaink, hogy lép közszereplők nyelvén polgárjogába a parasztok ügye s hogy mennyire nincs ellentmondás ebben a kérdésben. *Később gyanakodni kezdtem.* Mert láttam: *mindenki roppant szociális nálunk*, sőt különféle jelzőkkel elhalmozottan „szocialista" és — alig történik valami. Láttam, hogy a parasztság ügye — naponta szóbakerül és — marad minden. Láttam, hogy a lényegi kérdésekben már senki sem mond ellen — és marad minden. Vigyázzunk, barátom, ebben a hazában *a bajok hangoztatása még korántsem kezdete a tettnek*. Különös társadalomban élünk, ahol a szavakat nem azért kapják fel, hogy megvalósítsák a tetteket, amiket kívánnak, hanem, hogy *lejárassák őket*.

Könnyen és rosszul tanuló nép vagyunk

Vigyázzunk a nagy magyar surlódásra. A honi taktika nem a szembeállás, hanem a puhán lefékezés. És még valamit! Ha kissé megpiszkálod e szociális szavakat pengetőket, hamar kiderül, hogy *szavaik mögött nincsen fogalom. Könnyen és rosszul tanuló nép vagyunk*, illetve középosztályunk könnyen és rosszul tannul. Oly hamar megtanulja a szót, hogy *elmulaszt eljutni a fogalomig*. Mind fennen mondja, hogy *ő magyar*, s *ő szocialista*. Ha tovább kérdezel, ilyenformán: mi a magyar? — vagy: mi a szocialista? — zavarba jön és dadogni kezd.

Akarsz példát? Mindezek sokkal hamarább voltak *nacionalisták*, mintsem tisztába jöttek volna a *szociális kérdéssel*. Vagy: sokkal hamarább lettek *népieskedők*, mintsem tudtak valamit a *parasztkérdésről*. Úgy jóllaknak az üres *szavakkal*, hogy nem éhesek már a *gondolatra*. Becsvágyuk nem ez: *megérteni*. Hanem ez: *velük mondani*.

S ez a baj!

Nagyobb, mint gondolnád. Néha így látom a hazai közéletet: *hegycsúcs, alatta lejtő*. A hegy magasán, a csúcson, a szellem emberei állnak. Fel-fel dobják a gondolat aranyalmáját, aztán eleresztik. Az gurul, gurul, egyre lassabban, mert a lejtő egyre lankásabb. S a végén belefullad egy politikai pocsolyába, ahol *szavak, szavak, szavak* kígyózó hínárjai növik be s régi szépségéből, régi igazságából mi se marad. Néha már azt gyanítom, hogy itthon, ha egy eszme jelszavait sokan hangoztatják, az *nem az eszme győzelmét, hanem az eszme halálát jelzi*.

Két nagyon ellentétes egyéniség példáját szeretném felhozni.

Az egyik *Szabó* Dezső. Kiki tudja, hogy a magyar fajvédelemnek ő volt a felvetője. Gondolata, mely politikai gondolat is, leegyszerüsítve, valahogy így festett: A fajilag is magyar magyarság veszélyben van saját hazájában. Meg kell erősíteni, a nagy Magyarországon, a sok-nyelvű gyermekeket gondozó Hungária anyán belül, *népen keresztül, idegenek ellen*. Mi lett ebből a gondolatból? Ez: adjuk fel a magyar *nemzetet* és térjünk vissza a magyar *népközösségbe*. Melyen *a vezető szerepet idegenek vigyék*.

A másik: *Szekfü Gyula*. *„Három nemzedéke"* az utolsó idők egyik legnagyobb hatású könyve volt. Azt *tanulták-e meg belőle, hogy hibáink könyörtelen realizmussal való vizsgálata és ostorozása útján juthatunk el erényeink fejlesztéséhez?* Dehogy! Azt, hogy semminek sem a *mi hibáink*, hanem mindennek a *liberalizmus az oka*. Kívül keresték a hibát! A könyv hatása sokakban pontosan ugyanaz lett, amit a szerző első fejezetében könyörtelenül ostoroz Széchenyi szavaival: *„Nálunk még mindig nagyobb divat, mint akárhol, máshol keresni és találni fel a hibát."*

Mit szóljunk ehhez a „negyedik nemzedékhez". Hiszen ezek *Szabó Dezső népi idealizmusából s Szekfü Gyula nemzeti realizmusából*, mely kettő önmagában is roppant ellentét — *egyformán labanc hunyászkodást és felkinálkozást csináltak*. Az ugyancsak kuruc Szabó Dezső fajvédelmét valójából kiforgatva trójai falóvá tették, mellyel épp azt a fajt akarják erősiteni az iszonyatos riadalommal védte volna a nemzetet. S ezeken „egy nemzet sorsa áll". Hiszen még gondolatot megérteni, multból tanulni se tudtak. Hogyan tudnának *tervet építeni, jövőt készíteni, magyart javítani, magyarabb magyarság felé haladni?* Hidd el, talán nem is szociális elmaradottságunk a legnagyobb hiba, talán nem is szegénységünk, széthúzásunk a veszedelmünk. Hanem ez!

Balkáni parasztország — lelki parasztpártiság

S hogyan állunk a szociális ügygyel, melynél oly kedvező jeleket látsz, mert csak a mondott szavakat olvasod s nem kimondóikat is nézed. Hogyan állunk a „lelki parasztpártisággal"? A közelmult e téren csakugyan nem közönséges előrehaladást hozott — a szavakban. De mint állunk a — *gondolatokkal?*

Emlékszel, annakidején beszéltünk arról, hogy a nemzet egy *egészségesebb parasztéletforma kifejlődésével áll vagy bukik*. S ha a magyar szociális kérdést meghatározni akarnók, körülbelül így tehetnénk: *egészségtelen társadalomban nem fejlődhetik ki egészséges parasztság*. Egészséges parasztság nélkül a nemzetnek — nem tevékeny része a legnagyobb része. *Enélkül pedig nem tudjuk nemzeti egyéniségünket méltón kifejezni Európa népei között*. Tehát: szükséges éppen nemzeti egyéniségünk jobb kifejtése érdekében: a parasztságnak az anyagi javak, mint több föld, jobb munkabér, megadása. És szükséges: *a fejlődési szabadság* megadása, annak megadása, hogy a parasztság *több legyen* a nemzetben, mint amennyi ma. Ehhez a falukutatás szolgáltatott serkentő adatokat és — a magyar jobbak módszere szerint — láttatta a hibákat, hogy — kifejleszthessük erényeinket. Képzeletünkben egy szép és magyar életforma élt, melyben a paraszt, a magyarság testi hordozója részese lehet a szellemi magyarságnak is.

Mindebből mi lett?

Lett belőle a sokak és hevültek száján: *balkáni parasztország elképzelése, hol a szociális jólét pénzbeli ára, a nemzet lelki függetlenségének*. Lett belőle: minden *hagyományos magyarságunknak egy tál szociális lencséért való eladására hajlam*. A szociális reformok, szándéka bennük: szándéka annak, hogy balkáni parasztországgá fejlődjünk vissza, — idegen érdek szerint. Nagyon vigyáznunk kell, mert vannak, akik ebben is *trójai csalást készítenek*.

S honnan vették az indítást szociális hevületükhöz? Talán betértek egy szegényparaszt házába és megtértek az ott látott sötétségtől, mint Saul a világosságtól? Talán megvizsgálták a magyar haza társadalmát s látták, hogy nem ebben az állapotban tudja kifejleszteni értékeinket. Talán föléje hajoltak a kis magyar glóbusnak, kezükbe fogták, mint Hamlet a koponyát és mondták: magyarul lenni, vagy nem lenni — ez a hazai szociális kérdés lényege is? Talán szétnéztek a magyar tájakon és látták, hogy a jövő vagy magyarabb lesz, mert jobb lesz, vagy semilyen se lesz? Talán olvasták *Széchenyit*, vagy *Prohászkát*, vagy *Adyt* s ez izgatta riadalomra őket.

Dehogyis ez!

Ihletőjük *nem a magyar aggodalom* volt, hanem *a más példáján való lelkesedés*. Ujságjukban reggel ezt olvasták: ime ez a szomszéd ezt csinálta, ime amaz azt csinálta! Nosza csináljuk mi is — mondták s olyképp viselkedtek, mint ahogyan viselkedne egy hűléses ember, ki azt hallotta, hogy gyomorrontásos szomszédjának hashajtót adtak s maga is azt kíván, légcsőhurutja ellen. S ha Széchenyi keserűn írja, hogy *divat nálunk hibánkat másra tolni*, nem egészíthetjük-e ki azzal, hogy *az erényt is divat máshonnan kölcsönvenni?*

Vigyázzatok, nagyon vigyázzatok!

Mit bízhatunk az ilyen lendületben?

Úgy fog elveszni, ahogy felkelt. Másféle gondolkodást kívánok a rokon szavak mögé, kevesebb *nemzetközi* terminus technikust szocializmusról, nacionalizmusról. *S több ismeretet a hazáról. „Maguknak az dolgoknak" vizsgálatát* és e nyomon kelt szándékokat és terveket. Hol vannak ezek a tervek? A kevés jobbak köre kiszélesült-e? Aligha. Sokan vannak, akik rájöttek arra, hogy nekik jó politikai eszköz hangoztatni, hogy az ország elveszhet népének anyagi szegénységében is, — de jó mellé elfeledkezni arról, hogy elveszhet nemzeti egyéniségének, magyar tulajdonságainak elidegenedésében is.

Vigyázzatok, nagyon vigyázzatok rájuk! itt nem nyelves szájak kellenek a hordókra, hanem gondolkozó agyak és magyar karok a gátra! Az árvíz ellen, amely hibáink képében újra és újra el akarja önteni az országot. S ha tudod, hogy *rendületlen hive kell maradj az ügynek* tudd azt is, hogy rendületlen gyanakvással kell szemlélned az ügy szószátyár prókátorait is. *Mert a fenyegető árvíznek minden csatorna jó — a szociális is.* S vannak, akik tudva-tudatlanul, nem firtatom, a parasztjólét követelésének színe alatt az árvíznek is építenek csatornát a gát alatt. Ezek az ügyre sokkal veszélyesebbek, mint a becsületes ellenfelek! *Nekünk nem kell olyan „szociális ember", aki a falu felépítéséhez a köveket a szétrombolt Város házaiból venné.* Aki a nép jóléte érdekében lebontaná a nemzetet, az nem „szociális ember", hanem egyszerűbb s magyarabb szóval: hazaáruló. *„Hazája feldúlt védfalából rak palotát népe heverő helyének".*

Az effajta emberről ajánlom figyelmedbe *Tamási* Áron darabjának hősét: *Tündöklő Jeromost*. A szerző, aki *egyformán nagy irónak, székelynek s magyarnak*, egy agitátort állít a darab közepébe, a *„Politikai Kóklert"*. Hiába kérdezték burkoltan némely kritikusok, hogy voltaképpen *milyen politika* kóklere ez a figura, mert hiszen *Tamási Áron* bölcsen tudja, hogy a politikai kóklerség *nem világnézeti jelleg, hanem általános emberi bün*. Előfordulhat mindenkiben, még színművészeti kritikusban is. Ez a Jeromos elmegy a faluba, nagy jelszavakkal, szociális jelszavakkal, az urakat eladná a parasztoknak, a parasztokat eladná az uraknak, míg végül megsemmisíti a székely népharag. Ebben a figurában Tamási nagy szimbolumot adott nemzetének. A szociális ügy teli van ilyen „Tündöklő Jeromosokkal", akik *ingyenebédet* adnak, melyre *csendőrrel* hajtatnák a népet, s akik értik eszükkel, hogy érdemes a népnek politikai célok miatt *ingyenebédet* adni. De nem érzik szívükkel, hogy a parasztot *embernek* kell tekinteni. Ha Pesten járnál, ajánlanám, hogy nézd meg. *Aki magyar, megérti*. Aki eladott ember, dagályos, szókoptató, frázisgörgető, az nem!

Az effajtára, a Tündöklő Jeromosokra nagyon *vigyázzatok!* Sokszor fognak még feltünni a falun s fognak látni a népben mindent: állami nyersanyagát, fajta fenntartóját, „mindnyájunk édesanyját", „dicső parasztot", ami csak a frázisok szótárában található.

S akkor csak egyet figyelj meg!

Vajjon *embernek* tartják-e a parasztot? Ha igen: méltók az ügyhöz. S ha ilyenek fognak elszaporodni, akkor bízhatunk abban, hogy Magyarország a közeli jövőben méltó lesz „régi nagy híréhez". *Ilyenekben* reménykedjünk, ha lesznek...



Elmult hatmincéves

Ha eszik, hizik. Ha nem eszik, fáradt. Mit tegyen? Hallgassa meg a jó tanácsot! Igyék reggelire, uzsonnára 1—2 csésze

OVOMALTINE-t

Nem hízlal, nem ad zsírt. Agy- és izomsejtjeit táplálja anélkül, hogy testsúlyát, terjedelmét gyarapítaná.

vitamindús

kellemes tápszer.

Napi adagja fillérekbe kerül. Ára a doboz nagysága szerint: P 1.25, P 2.50, P 4.50.

Dobozonkint 8—10% visszatérítési szelvény.

Filléres gyorsvonatok

A MÁV igazgatósága közli, hogy legalább 500 utas jelentkezése esetében f. évi május 7-én az alábbi filléres gyorsvonatokat indítja:

1. *Budapestről—Kaposvárra.* Budapest déli pályaudvarról indul 5.33 órakor, Kaposvárra érkezik 9.41 órakor, vissza indul 20 órakor, Budapest déli pályaudvarra érkezik 0.15 órakor. A menettérti jegy ára 4.30 pengő.

2. *Villányról és Pécsről Kaposvárra.* A menettérti jegy ára Villányból 3.20 pengő, Pécsről 2.20 pengő.

A két vonatnál a kaposvári lovasmérkőzés 30 filléres belépőjegyének megváltása kötelező.

NEMZETKÖZI

TAVASZI VÁSÁR

„SAKK" a neve. Vékonyszálu, de erős .. harisnya 1.95

Heilig special vékony, finom szálu luxus harisnya 2.60

Gumifix-harisnya cérna, keppkötésü 1.58

Kötött nyári ing .. 2.90

Fürdőtrikók modern fazonokban, fürdőkabátok nagy választékban, mérték után is. — Nyári divat kötöttáruk

A vásár tartama alatt minden hölgynek fényképutalvánnyal kedveskedünk Budapest egyik elsőrangú fényképészéhez

HEILIG

A jó minőségek szaküzlete, BUDAPEST, VII, Rákóczi-út 26

Pozsonyban történt...

Mostanában megint sokat írnak a lapok Pozsonyról és Ligetújfaluról. Olvassuk, hogy a szlovenszkói magyarság vezető napilapját, az „Uj Hirek"-et betiltották és a magyar kultúregyleteket feloszlatták. Viszont Pozsony helyettes plébánosa magyar nyelven, testvéri szellemben husvéti szózatot intézett a Szent Korona népeihez „Dunán innen és Dunán túl". Ligetújfaluban minden cégtáblának német nyelvűnek kell lennie. Német és szlovák részről tárgyalások indultak, hogy a pozsonyiak szabadon járhassanak át a ligetújfalui parkba és a strandra. És így tovább...

Engem minden pozsonyi hír szíven talál. Nincs a régi Magyarországnak még egy városa, amellyel annyi lelki közösséget éreznék, mint Pozsonnyal. Mindössze néhány hónapot töltöttem falai között, de ennek az időnek egész életre szóló, gyönyörű emléke maradt bennem.

Pozsonyt és Ligetújfalut mindig egynek tartottam. Az ipar, kereskedelem és közlekedés szálai is szorosra fűzik ezt az egységet, melyet azonban a magam részéről mindenekelőtt lelkileg éltem át. Ligetújfalu is odatartozik ahhoz az érdekes hangulati egységhez, amelyet az ősi koronázó város képe mint magyar, szlovák és német vonások nagymultú, színes ötvözete jelent számomra. Ez az ötvözet a katolicizmus mélytüzű, ó-arany fényében ragyog és a barokkal mint patinás foglalattal ékeskedik — ölében egy dúshajtású, tág tüdővel lélegző tájnak, amelyre a délkeleti napsütés pazar sugarai szóródnak. *Ligetújfalu is ott virit abban a gazdag dunavölgyi virágos kosárban, amelyben Pozsony neve alatt a természet és az emberség sokarcú elevensége pompázik, könnyedén, lazán csokorrá kötve.*

*

Hányszor mentem át a hídon Pozsonyból Ligetújfaluba! Hányszor bolyongtam parkjának, erdeinek sűrűjében és a Duna holt ágának ősbozótja között. Nem győztem csodálni a kidőlt, korhadt, óriás fatönköket. Úgy hevertek a kavicsos, pocsolyás mederben, mintha holttá merevedett állati vonaglások, özönvíz előtti, fantasztikus szörnyek volnának. Kis séta, rögtönzött kirándulás dolga volt az egész és már ott kalandoztam a természet süllyedt multbeli világában, a geológiai fundamentumok között, amelyekből a város emberi közülete, kultúrája, építészete a századok folyamán lassan kicsírázott és kilombosodott. A ligetújfalui holtmeder múmiává aszott, görbült faroncsaitól és kúsza útvesztőitől a városbeli szűk uccák és barokk tornyok tekervényes vonalzataiig és a tarka népkeverékig mindenütt ugyanazt a szerves, formai ritmust, ugyanazt a mélyből oldódó festői harmóniát éreztem.

Sajnos, erre a harmóniára csakhamar tragikus történelmi események árnya borult. Magam előtt látom azt a komor, késő őszi estét az összeomlás után, amelyen Pozsony uccáit jártamban egyszerre csak hosszú, sötét autósor száguldott el mellettem, leoltott lámpákkal. Később tudtam meg, hogy *a királyi családot vitte — a számüzetésbe.* Vagy eszembe jut 1918. nyomasztó Szilveszter-éjszakája. Feleségemmel szorongó csöndben virrasztottunk. A cseh megszállás, az országvesztés, a nemzeti katasztrófa réme ólálkodott körülöttünk. Úgy éreztük magunkat a kis hónapos szobában, mintha mérhetetlen, süket mélységek omlottak volna reánk. Halkan beszélgettünk. Az eshetőségeket latolgattuk. Fontolgattuk, hogy mitévők legyünk. Maradjunk-e Pozsonyban, vagy fussunk mi is, amerre lehet, az ország belsejébe? Felejtést keresve, művészeti könyveket kezdtünk forgatni. Ekkor, irtózatos erővel, ágyúlövés robbant a végtelen csöndben. Fölriadtunk. Sápadtan meredtünk egymásra. Úgy éreztük: ez az ágyúlövés vésztjósló újévi nyitány volt.

*

És csakugyan, egy-két nappal később a csehek bent is voltak Pozsonyban. Leszerelt tartalékos tiszt létemre, még mindig az osztrák-magyar tábori egyenruhát hordtam, persze, paroli és csillagok nélkül. Mondanom sem kell, hogy milyen megalázó érzés volt, az uccán cseh katonákkal találkozni. Egy napon falragaszok szólították fel a volt magyar és osztrák tiszteket, hogy megbeszélés céljából az egyik kaszárnyában gyülekezzenek. Elmentem én is, de amikor a kapu előtt álló, szuronyos cseh őrséget megpillantottam, elfogott a düh. Sarkon fordultam és hogy tehetetlen, fojtogató indulatomon könnyítsek, nekivágtam az uccáknak. Órák hosszat kószáltam össze-vissza. Végül a pályaudvar felé vitt az utam. Síró asszonyok jöttek szembe velem. Mi történt, kérdem. *Viszik a csehek a magyar tiszteket, internáló táborba.* A kaszárnyai „megbeszélés" csapda volt. Aki belépett a kaszárnya kapuján, azt fogva tartották.

Most már nem volt maradásunk. Még az éjjel mindent összecsomagoltunk. Másnap korán reggel összes dolgainkat ismerősök kezére bíztuk. Úgy hírlett, hogy aki a várost el akarja hagyni, déli 12 óráig átmehet a hídon, ha a cseh városparancsnokságtól „Passierscheint" hoz magával. Valami közbenjáró révén én is szereztem magunknak ilyen cédulát. Háromnegyed 12-kor jelentkeztünk a pozsonyi hídfőnél a cseh őrségnél. Megmotoztak bennünket, átengedtek. Mehettünk Isten hírével. Föllélegzettünk, amikor a túlsó parton magyar őrség fogadott bennünket. De azért keserves volt, a szeretett Pozsonytól ilyen körülmények között megválni.

*

Tizenhat évvel később, 1935. elején kerültem ismét Pozsonyba. Nagyon elridegült, glédába merevített, idegen északi tájak felől jöttem. Annál nagyobb örömöm telt Pozsony városában. *Boldogan gyönyörködtem a magyar-szlovák-i met együttélés laza emberszöttesében* és a bővérű, bőplasztikájú barokk architekturában, amely a multat, a hagyományt jelenítette, anélkül, hogy konok, erőszakolt tagadásban az új élet követelte új építészetnek útját szegte volna. Az idegen uralom igaz, fájdalmasan hatott, de úgy éreztem, hogy sokkal felületesebb volt, semhogy a város történeti lényén változtatni tudott volna. Pozsony régi lelkével hosszú távollétem és a sok változás ellenére is, lépten-nyomon mint eleven jelenvalósággal találkoztam.

Egy délelőtt két festő és egy írótársam kíséretében átmentem Ligetújfaluba. A ferencesek új templomát és benne *Dex Ferenc* faliképeit néztük meg. Később a páter gvárdián látott bennünket vendégül. Harmincegynéhány esztendős, szeretetreméltó ember volt. Irodalomban és művészetben jártas. Ebéd után, feketéhez fölséges szilvóriumát kóstolgattuk. Beszélgetésünk a trianoni határon innen és túl élő magyarság szociális és nemzeti gondjaiba mélyedt. Különös érzés volt, hogy az idegenben töltött hosszú évek után ismét otthon, egybe dobbanó hazai szívek között találtam magam. Hogy a csehszlovák állam területén voltunk, attól ez a magyar honi érzelem csak annál izzóbbá és édesebbé vált. Főleg, amikor gyönyörű, régi nótáinkra került a sor...

Később a páter autótaxit rendelt és magával vitt bennünket a városba, a Kálvária hegy tövéhez, ahol egy régi kúriában ismerősei laktak. Mikor odaértünk, a páter kiadta a jelszót: előbb föl a hegyre. Nézzük meg a jezsuita kápolnát. Ragyogó téli idő volt, csikorgó hideg. A hegyet befödte a hó. Mégsem a szerpentin úton mentünk, hanem egyenesen neki a csúcsnak. Vadul fújt a szél. Minden lépésnél mélyen süppedtünk a hóba, de a vérpezsdítő, éles levegőben oda se néztünk a fáradságnak. Diákosan, megfiatalodott kedvvel róttuk a meglehetősen meredek hegyoldalt, közben nagyokat nevettünk és kiáltoztunk. Elől a páter. A fejére húzott kámzsával, szélcsapdosta, lobogó csuhájában, csillogó, nagy szemével, amely rajongva járta a messzeséget, úgy festett, mint egy barokk oltárképről való eksztatikus szent.

*

Fent a csúcson megnéztük a 18. századból való, szép kis kápolnát. Csak az oltárfülke fölött van teteje, egyébként pedig kővel kerített, fedetlen, szűk udvarból áll. Az ember *benn* van a kápolnában és mégis a szabad ég alatt. A kis udvaron körben néhány szentszobor állott. Vastagon be voltak burkolva hóval, úgy hogy groteszk arányú, fantasztikus lények, kimérák képét öltötték.

A kápolna körül, lent a hegy lábánál a hófödte dunai táj veszett a végtelenbe. A hatalmas folyam temérdek kis ágra, rostra szakadva, kanyargott délkelet felé. A síkságon beláthatatlan erdők sötétlettek. Itt-ott elszórt falvak, magányos tanyák bújtak meg a puha, fehér takaró alatt és a láthatár fölött sápadtan világított az ég gyöngyházszínű kupolája. A roppant ívelésű, nyitott térben Magyarország széttárt, hívogató karjait láttam. Elbűvölve hallgattam a szél fütyülő, zengő, orgonázó muzsikáját. Ebben a száguldó hangáradatban is hazai szózatok, magyar rapszódiák szóltak a szívemhez.

Már szürkült, amikor a Kálvária-hegyről leérve, betértünk a páter gvárdián ismerőseihez. A táblabíró világból való ház tele volt szép régi szobrokkal és képekkel, öreg bútorokkal és paraszti faragványokkal. Nekem a legjobban egy orosz ikon tetszett. Az istenanyát ábrázolta, karján a kisdeddel. Az arcokat már üszkösen barna és fekete színűre marta az idő. A madonna csupa merev fönség volt. Óriásira tágult, félelmetes szemével inkább alvilági démonnak, semmint égi jelenségnek látszott. De fejét közrefogta az aranyalap és koronája is arany, domborművű, vert arany volt. Ebből az aranyból áradt a megdicsőülés, az átszellemülés fénye, amely enyhítően derengett az arc rideg monumentalitásán is. Mentől tovább álltam az ikon előtt, annál jobban erőt vett rajtam a kép rejtelmes igézete. De végül is meg kellett válnom tőle, mert a szomszéd ebédlőből már nagyon hívogattak és idehallatszott a poharak csengése is. Bocsánatot kértem az istenanyától, hogy földöntúli színe előtt sem tudok ellentállni a földi örömök hívásának. Úgy láttam, hogy megértően és elnézően mosolygott gyöngeségemen.

*

Minek szaporítsam a szót: nagy lakoma és borozgatás meg nótázás kerekedett a pozsonyi kúriában. Amikor pedig a páter gvárdiánnak vissza kellett térnie Ligetújfalura, a zárdába, mi többiek még leruccantunk a városba egy borozó pincébe, ahol tarka néprajzi egyvelegben, cigányzene mellett már javában mulattak az emberek. Ebben a füstös borozóban elragadtatott szem és fültanúja voltam a minden frázis nélkül való, természetes szlovák-magyar testvériségnek. *Néhány szlovák úrból álló társaság húzatta a szebbnélszebb, mélabús szlovák — és magyar nótákat.* Táncra is kerekedtek és bizony eközben is a szükebb hazájukbeli táncok ritmusáról zökkenő nélkül tértek át hol egy csárdásra, hol a csürdöngölőre. Lassanként egyre többen és többen keltek föl a többi asztal mellől is. Majdnem az egész közönség táncolt és aki nem táncolt, az tapsolva verte a taktust. Csodálatos mámora volt a zenének és táncnak, a dionysosi lelkesültségnek. *Gyönyörű diadala a délkeleti, dunai temperamentumnak.* Boldog voltam, hogy magam is részese lehettem ennek a diadalnak. Mint délután a Kálvária hegyen, a dunai táj színe előtt, úgy most, ebben a szilaj mulatozásban is éreztem, hogy *itthon* vagyok, testvérek között. Így sodródtam az áradó melankólia és a táncos lendület gyönyörében, az érzelmesség és a muzsikalitás egybehangzó szlovák-magyar skáláin, véges-végtelenül.

Így láttam én Pozsonyban élő, emberi alakot öltött valóságnak azt a magyar birodalmi gondolatot, amelyben sok népnek és nyelvnek egyaránt törvényes része van, akárcsak *Bartók Béla* művészetében a magyar, szlovák és román mélosznak. Lehetetlen, hogy ez a birodalmi gondolat még egyszer új, egészséges államformát ne öltsön

Kállai Ernő.

Gyermekek ima-kereszteshadjárata

A máriabesnyői kapucinus rendház főnöke, mint a kegyhely gondozója, felkérte a főváros iskoláit, a nevelőket és a szülőket, vezessék testületileg az egyes iskolákat a máriabesnyői búcsújáróhelyre május havában, hogy eleget tegyenek XII. Pius pápa óhajának, amellyel a béke érdekében *ima-kereszteshadjáratra hívja fel a katolikus világot.*

A TAVASZI VÁSÁR LÁTVÁNYOSSÁGA:
Tavaszi női divatanyagaink
megtekintése
és azoknak alacsony árai
Gyapjúszövet
Selyem Műselyem
Bársony Mosóvászon

A világhirü Goldberger gyártmányok
Exclusiv mintáinak legnagyobb választéka
Katz, és Társa
Pfeffer
selyem-, bársony-, nőiszövet divatházában
Bécsi-utca 7.
Telefon: 181-706
Maradék-osztályunk: Bécsi-utca 8.

ROSAMOND LEHMANN


Egy fiatal lány kalandozásai az érzések útvesztőiben. Kötve 3.60 P Athenaeum
Kapható a „MAGYAR NEMZET" KÖNYVOSZTALYANAL, Budapest, Vilmos császár-út 65. Telefon 120-130 és minden könyvkereskedésben.

Paplanbemutató
Nézze meg legújabb modelljeinket minden vételkötelezettség nélkül!
a Kamermayer Károly-utca 2. sz. alatti üzletünkben!
Pluma paplangyár

A zsebkendőre liptait, szalámit
S harmónikát kihúzni hajladozva
És klárinéttal ríni kéjesen
És szandolinban a moszat tavacskán
Evezni ingujjban s fehér ruhában
S egy pajkos hullámtól sikítani
S a hintázás kacér veszélyitől
S nevetni semmiért, az ifjúság,
Egészség és a jó kis pere miatt.
Csak menjetek tánckertbe sört nyakalni
És színi szörpöt és cuppogni cifra
Cukrokkal s nyalni cukros szátokat
S új dalra űzni a forgó keringőt
Mely a mosolygó szédülésbe hí
És zöld piros papirlánc égies
Szépsége mélyén alvadt iampiónok
Rózsás borulatában súgdolózni

S a búskomoly dalárda himnuszát
S a munkások sötétült indulóját
S kis gyermekek világos éneklését
Az osztálynak kikapcsolt ablakából
S könnyem folyott, mert nyitva volt szemem,
Minden hangokra folyva folyt a könnyem
S szívem fájulva fájt és úgy feszült
Úgy mint emlő kit szétvet már a tej
S olyan nehéz volt. És a messzi népek
Könnyen forogtak mert a szívüket
Mind én vittem mellemben egyedül.
S levelezett fák és virágos kertek
Vonultak hátra s úgy látszott megállnak
S indulnak vissza s távol tornyok is
Utánam vágytak lombok közt loholva
S utánam szállt minden vágyó madár
S követtek fenn a bágyadt képű felhők

A mozaik regénye

Berlin kapui előtt, Neukölln és Treptow között különös kémény vonja magára a figyelmet. A kémény díszes aranypalástot hord, amelyen a legkülönbözőbb színárnyalatú kövecskék csillognak.

A díszruhás kémény egy mozaikműhely kéménye. A műhely modern otthona egy régi-régi művészetnek, utóda az ősöknek, amelyek keleti fejedelmek mesebeli palotáit, gazdag rómaiak fényűző villáit öltöztették díszbe. Micsoda szédítő pályát futott be ez a furcsa művészet! Gondolj a 6. század bizánci ízű mozaikjaira, a konstantinápolyi Hagia Sophia, vagy a ravennai S. Apollinare és S. Vitale csodáira! Gondolj a 11. és 12. századra, a mozaik újabb fénykorára. A velencei San Marcóra és a monrealei dómra. A palermói Cappella Palatinára és a cefalui katedrálisra!

Mi is tulajdonképpen a mozaik? A művészettörténet meghatározása szerint valamely szilárd anyag különböző színű darabkáiból összeállított figurális, vagy ornamentális ábrázolás. Egyszerűbben? Kirakósdi, amelyet nem gyerekek, felnőttek játszanak. Türelemjátéknak is mondhatod, mert a mozaikkép kivitelezői a kövecskék tízezreit, százezreit illesztik egymás mellé, amíg a kép kialakul. De hogy a játék művészetté komolyodjék, ahhoz persze a türelem nem elég. Arra a ritka többletre, arra a semmiféle gyakorlattal meg nem szerezhető adottságra is szükség van hozzá, amely a művészt a mesterember fölé emeli.

A mozaikművészet leggyakrabban használt anyaga a kő, a márvány, az üveg. Technikája? A színes kockákat, vagy lapokat egy előre elkészített mintát követve, illesztik bele az alapot borító vakolat- vagy kittrétegbe. Amikor a minta kikerekedett, a szorosan egymás mellé rendezett kövecskéket elegyengetik és összecsiszolják.

A mozaik stílusa hadilábon áll a lágy vonalakkal, ellensége a színátmeneteknek, aminthogy a természet hűséges és aprólékos megismétlésétől is idegenkedik. A mozaik nem a lehelletszerű finomságok, nem az árnyalatok művészete, kemény és darabos, nyers és majdnem brutális művészet, amelynek a monumentalitás az ideálja. Már csak tömör anyagánál fogva is szinte szervesen hozzátartozik a falhoz, amelybe belekomponálták. Éppen ezért a mozaikkép alakját, nagyságát, elhelyezését nem a művész önkénye, hanem a falmező architekturális tagozottsága szabja meg.

Az utolsó évszázadokban a mozaikművészet meg sem közelítette a régi szintet, amelyre korábban felkapaszkodott. Lassan a régi mázreceptek is feledésbe mentek és az újak nem pótolták az elveszetteket. A 20. század elején azután ez a régi, szép művészet ismét fejlődésnek indult. Noha a mozaikművesek száma még ma se nagy, a színek, amelyeket használtak, ismét tündöklők és alkotásaik művészi rangja is mind tiszteletreméltóbb.

A berlini műhely a „szakma" egyik legkülönb műhelye. A világ minden részében akadnak megrendelői. A mysorai maharadzsa palotája, a stockholmi városháza aranyterme, a szerb királyok topolai kriptája, a cincinnatii pályaudvar, a tokioi Nagyáruház, a müncheni Deutsches Museum tanácskozóterme, úgyszintén a két óriáshajó: az „Európa" és a „Bremen" mind, mind a berlini műhelynek köszönhetik mozaikdíszüket.

A mai mozaikképek leggyakoribb alapanyaga a megfestett üveg, amelyet a műhelyek hutáiban 1300—1400 fokos hőmérséklet mellett lágyítanak péppé. Ebből a pépből korongalakú, öt-tíz milliméter vastagságú lepényeket sajtolnak. A lepény újból visszakerül a kemencébe, ahol napokon keresztül hűtik, egyre alacsonyabb hőmérséklet mellett. A kihűlt lepényeket a műhelynek egy másik osztályára viszik át, ahol apró darabkákra tördelik őket.

Ha meggondoljuk, hogy a mozaikműhely 14.000 különféle színárnyalattal dolgozik, elképzelhetjük, mennyi előkészület kell hozzá, hogy a tulajdonképpeni munka: a kövecskék egymás mellé való illesztése megkezdődhessék! Sőt mi több: a 14.000 színhez további 1000 járul, a valódi nemesfémből: arany- és ezüstfüstből való arany- és ezüstárnyalatok.

A kész kövecskék a „szedőterem"-be kerülnek, az úgynevezett „mozaikskálá"-ra. A mozaikskála egy piramisalakú szekrény, amelynek polcain színárnyalatok szerint rendezik a kövecskéket. Ez a szekrény voltaképpen a mozaikművész palettája. A magas és szellős szedőteremben fehér köpenyben ülnek a munkások és nagy gonddal összeválogatják mindazokat a kövecskéket, amelyekre a munkához szükségük van. Amikor a válogatással elkészültek, megkezdik a minta kirakását. Ez a minta vagy karton rendszerint ugyanolyan nagyságú, mint maga az elkészítendő mozaikkép. A mozaikműves úgy olvassa le róla a mintát, mint ahogyan a zeneértő olvassa partitúrát.

A mozaikkép tervét rajzolószénnel lepauzálják és a pauzát egy különlegesen preparált rajzpapírra nyomják. A minta tükörképét, amelyet így megkapnak, megfelelő nagyságú darabokra vagdalják és az egyes darabokat megszámozzák. Ezekre a papírdarabokra vízben oldható enyvvel ragasztják rá ha megfelelő színű kövecskéket. A „szedés" munkája ezzel véget is ért. A kialakult ábra a mozaikkép tükörképe. A megszámozott képrészeket most a megszámozás sorrendjében mészcementhabarccsal eredeti helyére: a falra, vagy a mennyezetre ragasztják, de úgy persze, hogy a kövek a papírral takart oldalukkal kerüljenek kifelé. Most a papírt lemossák, az enyvet leoldják, a kövecskéket megtisztítják és a mozaikkép kész.

A munka hosszadalmasságának és aprólékosságának jellemzésére hadd mondjuk el, hogy amikor a berlini műhely Leonardo da Vinci híres Úrvacsoráját vitte át mozaikra, ehhez az egyetlen képhez több mint 400.000 kövecskét használt fel!

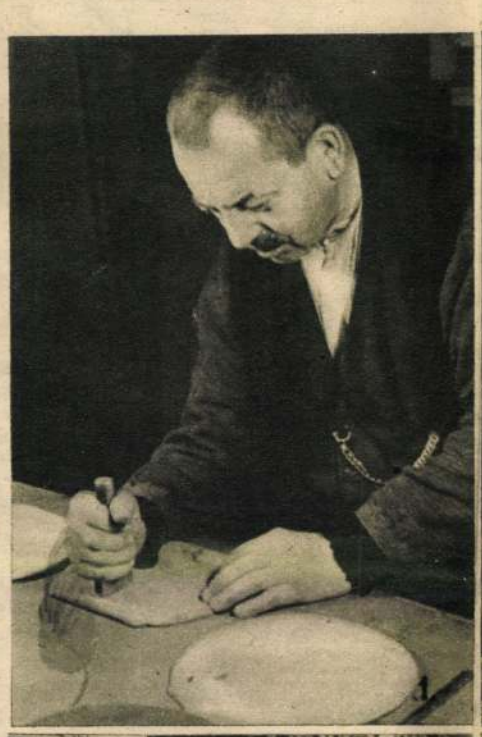
1.


2.


3.

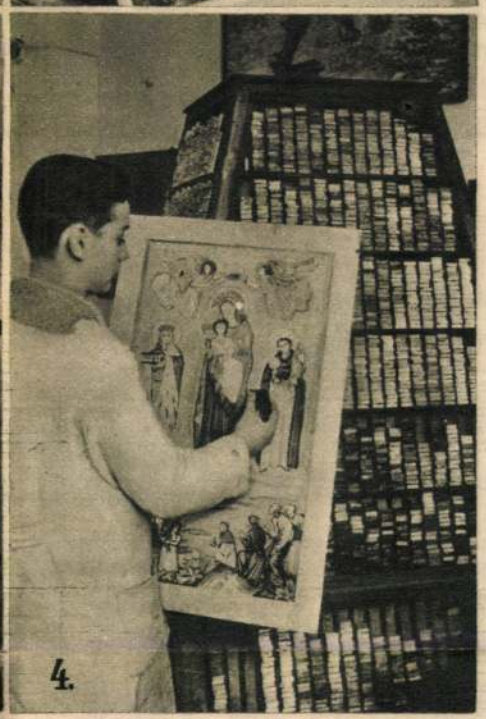
4.


5.

1. AZ ÜVEGHUTÁBÓL KIKERÜLŐ LAPOSRA PRÉSELT „LEPÉNY" MEGMUNKÁLÁSA
2. A MEGROVÁTKÁZOTT ÜVEGLEPÉNYT EGY ÉK FÖLÖTT DARABOKRA TÖRDELIK
3. A KARTON ALAPJÁN MEGTÖRTÉNIK A SZÍNEK KIVÁLOGATÁSA
4. A MOZAIKMŰVÉSZ MUNKA KÖZBEN
5. KÉSZÜL A MOZAIK
6. „A TÁNCOSNŐ ÉS A TIGRIS" MAX SLEVOGT FESTŐMŰVÉSZ FESTMÉNYE
7. „A TÁNCOSNŐ ÉS A TIGRIS" MOST MÁR NEM FESTMÉNY, HANEM MOZAIK


6.


7.

AZ NST JELENTÉSE SZERINT A RIVIÉRÁN AZ ACÉL ÉS A BETON KISZORITJA HELYÜKBŐL A VIRÁGOKAT ÉS A PÁLMALIGETEKET. A JÁTÉKKASZINÓKAT, AZ ELŐKELŐ SZÁLLODÁKAT ÉS PALOTÁKAT „A CÉLSZERŰSÉG ALAPJÁN" HASZNÁLJÁK FEL.


7.

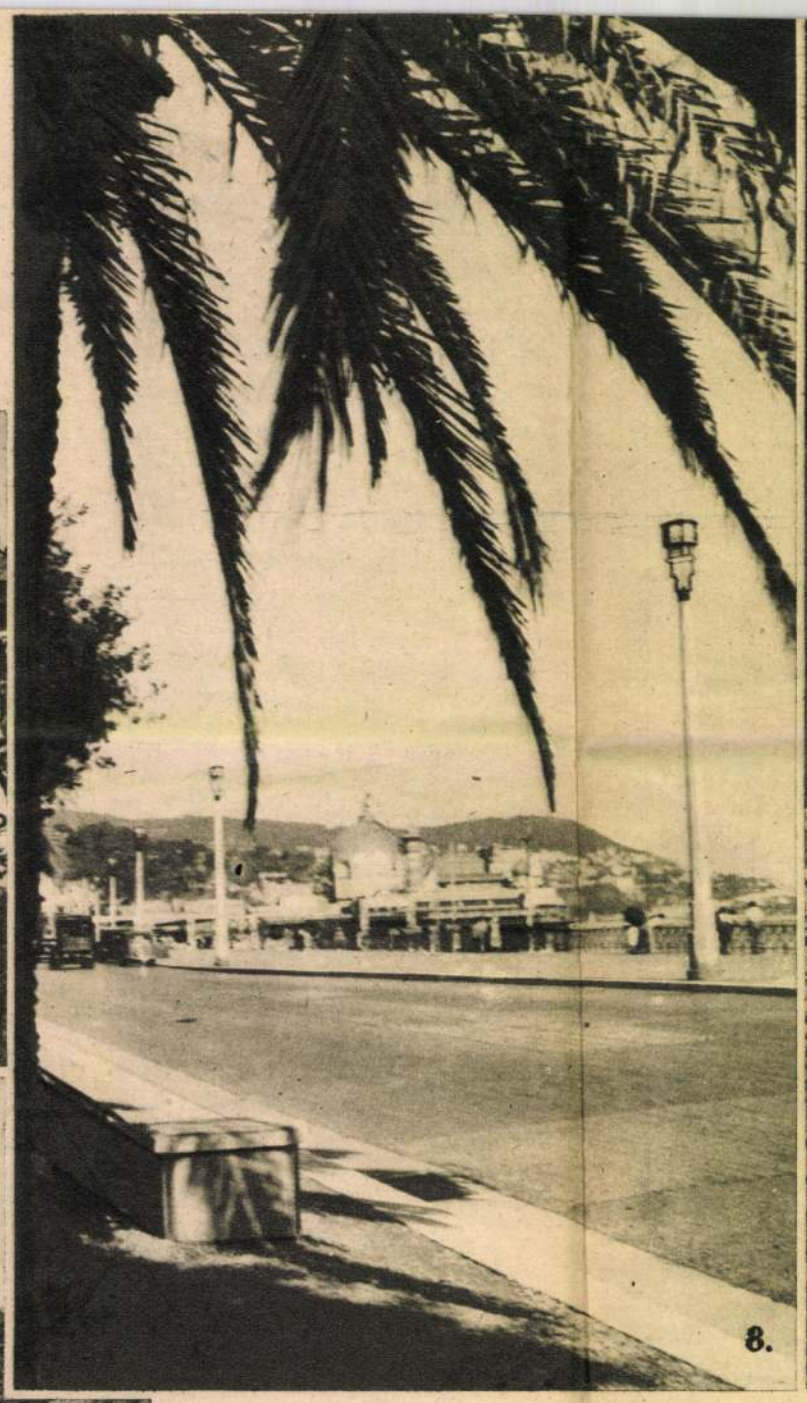
8.

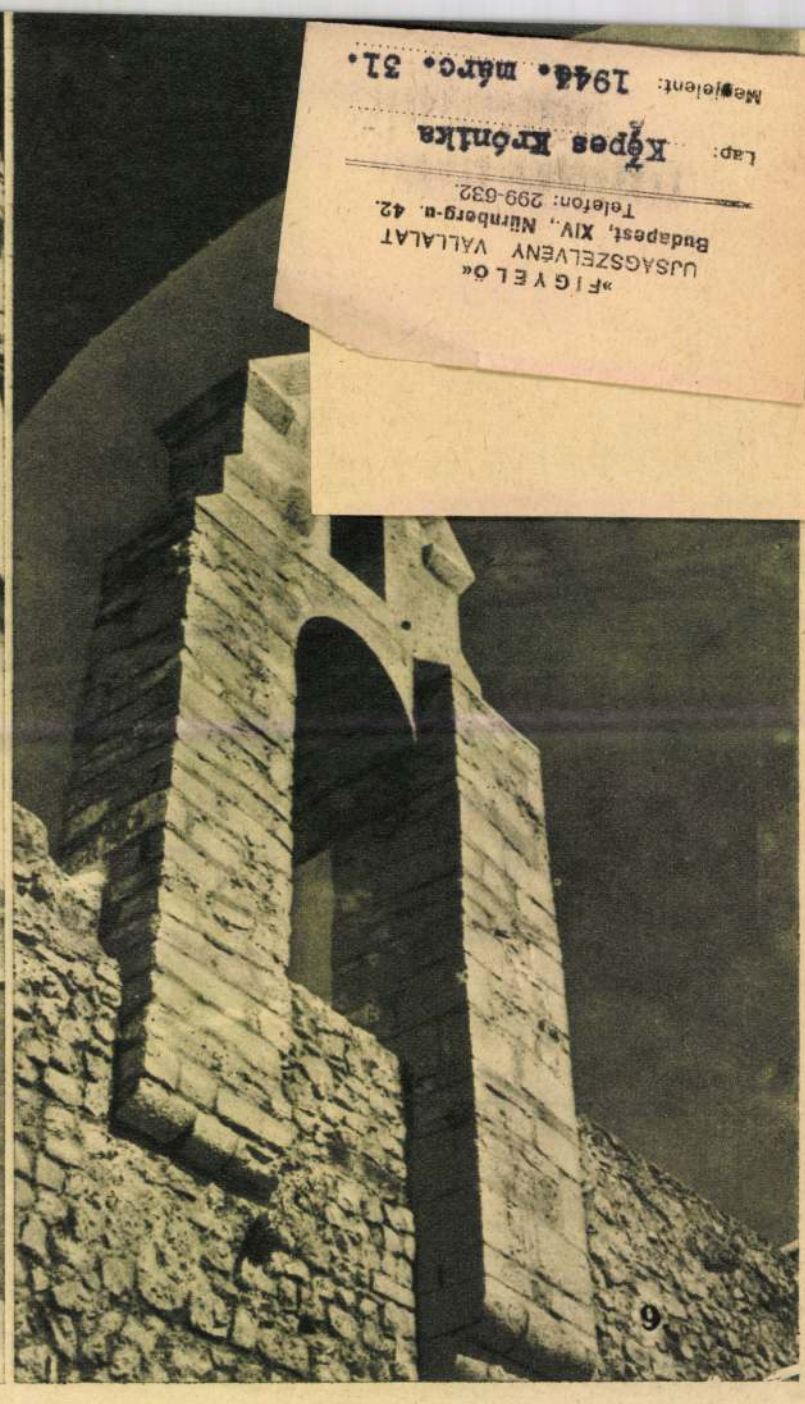
9.

»FIGYELŐ«
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Lap: Képes Krónika

Megjelent: 1944. márc. 31.





pihenés, a szórakozás, az életöröm megtestesítője. A szelíd és vad díszletek intermitje ez a partszegély. Megtépett sziklák és tátongó szakadékok mellett angyali öblöcskék, a tenger játszóterei. Tündéri kertek és görcsös olajfák, öreg pibeák, amelyeket meghajlított a kor és a széljárás és fiatal pálmák, az utak és parkok zöldhajú strázsái. És narancs- és citromfák, kaktuszok és agavék, füge- és babérfák, ki győzné felsorolni a tengernyi díszt, amelyet az égi kirakatrendező ebbe a hatalmas vitrinbe beállított. Néhol köves, sziklás a part, legfeljebb fakiroknak való heverő, máshol finom a homokja és lágy, akárcsak a kenyértészta. Amerre csak jársz, mindenütt jókedvű, napbarnította sétálók és üldögélők, akiknek hátát nem húzza le a gondok batyúja. A Riviérán kékebb a kék, zöldebb a zöld, csillogóbba' a csillagok, mint más tájakon. A pázsitok zöldje mellé a rüleitasztalok zöldjét is megkapod itt, a virágok illata mellé a parfőmökét, a természet ékszerei mellé a szépasszonyok ékszereit.

Ez a klimatológiai fenomén, amely az egész föld gazdagjait, élnivágyóit, szerencselovagjait összegyüjtötte villáiba, szállodáiba, játéktermeibe és mulatóiba, a háború előtt legfeljebb az agávék lándzsáit, a kaktuszok szuronyait ismerte. Most komolyabb fegyverekkel is meg kellett ismerkednie. Most acélról és betonról olvasunk, messzehordó ágyukról és légvédelemről, amikor a Riviéráról van szó.

Fényűzés? Igen, de most fordított előjellel. Az ötödik esztendeje folyó nemzetközi mérkőzés alaposan elűzte a fényt a Côte d'Azurról. A fukarul adagolt textilpontokból nem futja frakkokra, estélyi ruhákra. És nemcsak ez a fény tünt el, hanem a másik is: az ívlámpák fényözöne.

A szállodák és éttermek végtelen ételsoraiból nagyon is véges ételsorok lettek. Az adagok lecsökkentek, az árak megnőttek. Záróra tízkor. Valamikor ebben a korai időpontban a helyiségek egy része még ki se nyitott, nemhogy zárt volna. És az éttermek előtt nem hatalmas luxusautók, szerény biciklik várakoznak. Változnak az idők.

1. Cannes. A kikötő egy toronyablakból. — 2. Nizza. Promenade dees Anglais. — 3. Monte Carlo. A Casino éjjel. — 4. Antibes. — 5. Menton óvárosa. — 6. Menton. Részlet a kikötőből. — 7. Saint-Raphael. — 8. A hétezer méteres Promenade des Anglais nemcsak Nizzának, de az egész világnak legpompásabb tengerparti sétánya. — 9. Cannes. A Lérins-apátság. — 10. A sziklákra ragasztott Monte Carlo


10.

Deéd Dex Ferenc

okl. rajztanár

Szakelőadó

Képzőm. főrk. évh

1925-27.

25. l.

		12	יב	Csütörtök	9	Nagycsütörtök
Heti szidr. Czáw,		13	יג	Péntek	10	Nagypéntek
Peszach ü. előest.	שי׳ הגדול, צו ע׳פסח	14	יד	Szombat	11	Nagyszombat
Peszach 1.	א׳ דפסח	15	טו	Vasárnap	12	**D. Husvét vas.**
Peszach 2.	ב׳ דפסח	16	טז	Hétfő	13	**Husvét hétfő**
	א׳ דחו״המ	17	יז	Kedd	14	Tibor vt.
	ב׳ דחו״המ	18	יח	Szerda	15	Anasztázia
Félünnep	ג׳ דחו״המ	19	יט	Csütörtök	16	Lambert
	ד׳ דחו״המ	20	כ	Péntek	17	Aniczét pk.
Peszach 7.	ז׳ דפסח	21	כא	Szombat	18	Apollonius vt.
Peszach 8. Hazkarah	ח׳ דפסח	22	כב	Vasárnap	19	**D. 1. Quasi modo**
Ünnep befej.	אסרו חג	23	כג	Hétfő	20	Tivadar hv.
		24	כד	Kedd	21	Anzelm pk.
		25	כה	Szerda	22	Szotér és Cájus vt.
		26	כו	Csütörtök	23	Béla pk.
Heti szidr. S'mini		27	כז	Péntek	24	György vért.
(ujhold áld.)	שמיני מב״ה	28	כח	Szombat	25	Márk evang.
Ujhold előest.	ערב ר״ח	29	כט	Vasárnap	26	**Misericordia**
Ijjar ujhold 1.	א׳ דר״ח אייר	30	ל	Hétfő	27	Zita sz.

Merkur-bank Budapest, IV., Váczi-utcza 37. szám.
Elad eredeti árakon osztály-sorsjegyeket.

Dex Ferenc

1926. egyházmin. kiáll

a Nemzeti Szalonban

Szt Ferenc, olaj

S. Lorenzo, kréta

S. Chiara, kréta

S. Stefano, kréta

Basilica S. Francesco

pantell

stb

dupl

Külföld

1927 Firenze

1936 Valence

1938 Valence

Kelta harczi-jelvény, kiszófejes

VI. 128.

Dex Ferenc

Assisi vedutái,
Nues litók

Cat Firenze 1927.

94. l.

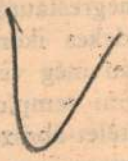

fogalmazása mintegy ellentétben áll a trón
jobban kiemeli Mária és Jézus finom, lebe
közel áll Altichieronak a padovai Szent G
freskójához, amit a már többször hivatkozo
magyarázhatunk.

A zsegrai templom erősen rongált di
ábrázolja, valamint a hajó északi falán látható
freskók kevésbbé jelentős alkotásai Nagy L
a túlzottan megrestaurált Szent László-legend
ismétlése érdekes ikonografiai módosításokl
falképek során még visszatérünk.

A zsegrai templom diadalív freskójáh
lévő utolsó ítélet-ábrázolás, mely azonban k
kvalitású mesterre enged következtetni. Kele
tennénk, ha ugyan nem készültek hamarabb

Gazdag falképdíszt őrzött meg e korl
Szentélye, hajója, sőt még északi előcsarnol
rossz állapotukban is a szepességi falképfes
freskói közül a bruxellesi St. Gudule-templom
ábrázoló falképek érdekesek és korhatározók,
története után, a század hetvenes éveiben kés
keretelik, sajnos, a freskókat Storno Ferenc
mivoltjából, csakúgy, mint a szentély többi, ú

A templom hajójában ugyanabban

Dex Ferenc

52. Szt. Ferenc. Olajf.
53. S. Lorenzo. Kréta. 2000
54. S. Chiara. Kréta. 1000
55. S. Stefano. Kréta. 2000
56. Basilica S. Francesco. Pasztel. I. 2000
57. Basilica S. Francesco. Pasztel. II. 3000
58. Piazza S. Francesco inferiore. Kréta. 800
59. Utca Assisiben. Kréta. 500
60. Szt. Klára kórusa. Kréta. 600
61. Szt. Klára dormitoriója. Rajz. 500

Nemzeti Szalon

Egyházm. kiáll.
1926.

2926

39. F. Chilone:

A nagy csatorna Velencze

Jobbra látjuk a D
két granit-oszloppal s a ~~[illegible]~~
fiák és nők járkálnak p
csőjén egy ~~gondolás~~ hajóslegény ül és
kiknek egyike feleje fordu
lőpön kép van ormán kere
siklik tova s ~~[illegible]~~ körülo
boczos bárka áll ~~melyeszet~~
tulsóban három halász
s két gondola tűnik szem
~~plom~~ előtt és a környékbeli pal
gondolák közlekednek. A eg
„Chilone F."

Vásson, méret
~~Pyrker III.~~
~~Ly 15.~~
~~IV: 39.~~

⊥ a melyelőtt katona-
őrség áll,

⊥ és sarkán fegyveres
őrrel.

⊥ melyeknek tetején a
szárnyos oroszlán és szent
Teodor krokodilusson
van, ♀

♁ kik a hatos gondola-
csoportban állnak és
♀ Santa Maria

♀ a Libreria vecchiat, a
Zeccát,

IV: 213.

Dex Ferenc

Olasz város I.
Olasz város II.

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1927

ELADÁSI FELTÉTELEK.

Az *eladó művek* árai a kiállítási termek ajtói mellett, vagy a termek sarkában vannak kifüggesztve. A *vásárlások közvetítését kizárólag a főtitkár végzi.* Azok a művek, melyeknek eladási árai nincsenek kiírva, *nem eladók.* Úgy az ajánlatoknál, mint a vétel megkötésekor a vevő egy vásárlási nyilatkozatot köteles aláírni, amely föltétlen fizetésre kötelezi az aláírót, megállapított határidőn belül. A vételár egynegyedrésze a nyilatkozat aláírásakor azonnal lefizetendő, a maradvány legkésőbb *tizennégy nap alatt* a Társulat pénztárába készpénzben szolgáltatandó be, a törvényes forgalmi adóval együtt. Az eladó művek nagy része havi részletfizetésre is megszerezhető, külön egyesség alapján, melyre nézve felvilágosítással a titkári hivatal szolgál.

A kiállított és megvásárolt művek biztosításáról azok tulajdonosai tartoznak gondoskodni.

A megvásárolt műveket a Társulat a Műcsarnok helyiségeiben köteles átadni a kiállítás bezárása után, a befizetést igazoló nyugta és aláírott átvételi elismervény ellenében. Elszállításukról a tulajdonosok tartoznak gondoskodni.

Az 1931. február 15-én túl visszahagyott művekért a Társulat semminemű felelősséget nem vállal.

Az igazgatóság.

magyar Deed Ferenc

~~D e x F e~~

1926 Egyházmüvészeti kiáll.
Szt. Ferenc,olajf,
S.Lorenzó,kréta
S. chiara, "
S. Stefanó,kréta.
Basilila S. francesco.paszt. I.
" " " II.
Piarra S.Francesco inferire, kréta
Utca Assisiban
Szt.Klára Korusa,kréta
" " dormitorioja,rajz,

1927 Tavaszi tárlat.
Olasz város I.
" " II.

1930 Egyházmüvészeti kiáll.
Szt. Imre herceg

1931 A római nagyintézet müvészeine

Szt. Ferenc gobelni terv
Assisi látképek szin.körajzok.
Onarckép,olajf.
1931 Gobelintervő
1936 Ujabb római magyar.müvészek ki
Primavera,temp.
Merengés,temp.
Ars longa vita brevis est, [illegible]

e n c .

Várhegyi táj,kőkarc
Utszéli kereszt. kőkarc
Kálvária,kökarc
Vár,kökarc.

Nemzeti Szal n

k kiáll.

áll.

Deed Dex Ferenc

l

Kopromfőtik ésk

1925-27

9. l.

25

1927-28, 9, 12, 19.

ILLUSZTRÁCIÓK

Deed Dex Ferenc

okl. rajztanár tüz-
teletdíjas tanárhelyet-
tesi minősége ez évben
megszünt.

Képzőm. Főisk. Évk
1927-28. 9. l.

V

kor is, ha a tüzhelyek, üstök stb. 4. oldali rovatai, vagy a központi fütés

gyszeri tüze- re felhasznált n mennyisége kg-ban	Naponta felhasz- nált szén mennyi- sége kg-ban	Egyszeri haszná- latának időtar- tama órában	Hetenkénti hasz- nálatának száma

I. Az épület **általános fek-vése**		XVII. **A tüzelőszerraktár** be-fogadóképessége	
yen, hegyoldal- n, dombon, viz- rton	Lapályos Hegyen áll	Méretei: hossza, szélessége, magassága	Sérmmeretei Muzeum Igazgatósága
omlokzat világ- i megjelölése (É, ÉK stb.)	Déli	Az ott rendesen tárolni szokott tüzelőszer mennyisége q-ban	Hatáskörébe tartozik
odó szél iránya Ny, ÉK. stb.)		A tárolt szénréteg maximális magassága	4

kifejezve: (ezek és az árak tekintetbevételével meg lehet álla-
ésnél) *a)* száraz fa 3.000; *b)* hazai aknaszenek: brembergvidéki
écsvidéki 5.800, móri 4.300, ajkai 3.800, pilisvörösvári 4.500, soly-
darabos szén 5%-al nagyobb fűtőértékű, mint az aknaszén];
esitett lignit 3.200, rózsaszentmártoni lignit 3.300; *d)* pécsi brikett
z) 6.800, berentei kokszdara (félkoksz) 6.200; *f)* hazai feldolgozásu

MDK

Deed /Dex/ Ferenc

800 pengős állami ösztöndijat kapott.

Képzőmüv. Főisk. Évk. 1927-28. 12 l.

Dér Ferenc

Magyar Nemzeti

1928. 404

dupl

Kisberzsenyi lelet VI. 125.

Dex Ferenc

1920/21 – 1923/24, 1927/28 –
1928/29 I

Terkép zsúrfőiskévk

1932-33 75. l.

MADONNA (olasz, megfelel a francia „Notre Dame"-nak, a magyar „Kisasszonyunk"-nak), tágabb értelemben Mária minden képes ábrázolása, szűkebb értelemben Mária a kis Jézussal. E tárgy a keresztény művészet kezdete óta, midőn a katakombákban fellép, annak állandó és legkedveltebb tárgya marad. A M. komoly, ünnepélyes típusai egyes csodatevő képekből kiindulva a bizánci művészetben differenciálódtak és a keleti egyházakban mai napig fennmaradtak. Nyugaton (ugyancsak a bizánci művészet alapján) a XIII. században oly fejlődés indul meg, amely előbb Olaszországban, majd Németalföldön és Németországban is a M.-ban a régi, hieratikus felfogáson alapuló ábrázolási mód helyett az emberi vonást, az anya és gyermek bensőséges viszonyát juttatja kifejezésre. Különösen feltűnő a M. elvilágiasodása, genreszerű vonások érvényesülése már Fra Filippo Lippi M.-iban. A felfogásbeli árnyalatok rendkívüli gazdagsága Raffael híres M.-iban. A tárgy kiválóan alkalmas az egyes népek érzésvilágának érvényesülésére: Rubens pompázó képeivel szemben áll pl. egyes spanyol művészek realizmusa. Az újabb művészet lényeges újítást nem vitt bele a régi és számtalanszor ismételt témába. — Irodalom: *Rohault de Fleury*, La sainte Vierge (Párizs, 1878—79); *Schreibershofen*, Die Wandlungen der Mariendarstellung (Heidelberg, 1886); *Venturi*, La Madonna (Milano, 1899, német ford. Leipzig, 1900); *Munoz*, Iconografia della Madonna (Firenze, 1905); *Rothes*, Die Madonna u. ihre Verherrlichung durch die bildende Kunst.

MADOU (ejtsd: *—du*), *Jean Babtiste*, belga festő, * Brüsszel 1769, † u. o. 1877. Előbb mint litográfus tette ismertté nevét (litografiák új és régi belga viseletekről, továbbá litografált genre-jelenetek: Physiognomie de la société en Europe de Louis XI. à nos jours, 1835—36, Scènes de la vie des

Deed Forest

l. Kemény - Simon

Evang. templ.

382, 383, 389. l.

1944



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36

Deéd Ferenc

l.

Szépmüvèszet
1944. 170. l.

A tit István
emlékév

(A komáromi képet
D. festi)



„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő és
könyvkiadó r. t.
Bp. V., Rothermere u. 12.
Telefon: 127-637.

Deéd Ferenc

VII. Nemz. Képzőm. Kiáll.
OMKT. 1944. jun.

1944-es önarckép,
tempera.

MDK

Deéd Ferenc

1944-es önarckép. Tempera.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 24.1.

MDK

Deéd Ferenc

1944-es önarckép, temp.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

Deéd Ferenc

MDK

1944-es önarckép, temp.

Műcsarnok 1944 VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Deéd (Dex) Ferenc

1944-ben feleségével együtt Nyugatra menekült. Egy ideig Porsonyban, majd Bécsben éltek, hol Dex feleségének fivére diplomáciai szolgálatban állt.

Gerevich Tibor
közlése 1949. márc. 14.

Rigler r.-t. III. 1909/02793.

Bevétel korona fill.

Kiadás korona fill.

Tárgy

Folyó szám	Kelet	
	hó	nap

Deed Ferenc
festo

1944-ben Németországba távozott. Jelenleg ott templomfestésel foglalkozik.

Budapesten legutóbb a Városmajor utcában lakott és mozaikműhelye volt.

1950. V. 16.

1948. máj. 22.

...ratalizat.

...kalyisegk bel-

...60 m²

...60

...00

...20 × 3.2 = 109.44 m²

28.80 m²

138.24 m²

... m² × 3.20 = 35.20 m²

7.54 m²

180.98 m²

...a a nobában.

TOLNAI NÉPÚJSÁG 1998. 11. ..

...faragó, tétlenségre ítélve

... egy fafaragó, Deér Lajos, aki minden jeles alka... kopjafát. Úgy tűnik, a 48-as forradalom évfordu... pénz híján – nem teheti meg.

— *Mikor kezdett faragni és kitől tanulta?*

— Nálunk családi vonás a művészet iránti érdeklődés. A nagyapám szeretett festegetni, a nővérem keramikus, az unokaöcsém szobrász.

Gyerekkoromban Palkó József volt a rajztanárom, ő szerettette meg velem a faragást. Ő az '56-os forradalom után hagyta el a Völgységet. Azóta csupán egyszer találkoztunk, ha jól tudom, ma Kecskeméten él. Jómagam már 13 éves koromban megpróbálkoztam a székelykapuval.

— *Milyen fával dolgozik szívesen?*

— A tölgy a legalkalmasabb, mert az időtálló. A körtefát azért szeretem, mert az nem szálkázik, az akácra figyelni kell, mert könnyen reped. Ennek ellenére ez utóbbiból készítettem egy kopjafát a falunak 1996 júniusában, ugyanis ehhez olcsóbban jutottunk hozzá. A munkáimat mindig lenolajjal kenem le, ami megvédi a fát az időjárás viszontagságaitól.

— *Honnan szerzi be a szerszámokat?*

— Saját kezűleg alakítom át a rossz vésőket és én állítom elő a fa és bőrkalapácsokat is.

— *A mintákat, díszítő elemeket mi alapján készíti?*

— Fiatalabb koromban fotóztam, főleg székelykapukat, kopjafákat, Erdélyben járva lerajzoltam ezek motívumait. A rendszerváltás óta egyre nehezebben boldogulok, a kocsit el kellett adnom, emiatt elmaradtak az utazások. Egyébként erdélyi vagyok magam is. A szüleim 1944-ben menekültek Marosvásárhelyről. Három évvel később kerültünk Bonyhádra, 1959-től bőrdíszműveskénti dolgoztam, 1991-től munkanélküli lettem. Aztán Kisdorogon dolgoztam, ahol tízezernégyszáz forintot kerestem . . .

Tizenhárom éve lakunk Grábócon. Én faragtam az útjelző táblákat is.

— *Most mivel foglalkozik?*

(Erre, és a további kérdésekre a választ a 4. oldalon találják.)

yomában

nerényletről

hogy a gépkocsikkal, gyalogosokkal zsúfolt útvonalon hogyan tudott kereket oldani a gyilkos, aki hangtompítós fegyvert használt. A szakemberek munkatársunknak elmondták: ezen az útszakaszon csúcsidőben a zajszint 75–80 decibel. Egy-egy pisztolylövés hangereje 100 decibel körüli, a hangtompító ebből 20 decibelt „levesz" – a lövések hangereje tehát körülbelül az utcai zajszinttel volt egyenlő.

Dr. Csizmadia Marianna kriminálpszichológustól megtudtuk: ilyen vagy hasonló helyzetre az emberek általában kétféleképp reagálnak: a stressztől döbbenten szinte cselekvésképtelenné válnak vagy éppen reflexszerűen mentik magukat, futásnak erednek.

A tettes egyébként eldobta fegyverét és egy kapualjban megvált többek között sapkájától is. A Bűnügyi Szakértői Intézetben megkezdték a fejfedő vizsgálatát. Mint *Lontainé Santora Zsófia* főigazgatótól megtudtuk, az esetleg korpát, hajhagymát, hajszálat tartalmazó szennyeződés műszeres vizsgálata sok információt adhat a tettesről, de az analízis hosszú napokat igényel. **T. M.–U. G.**



Sorozat végzett az áldozattal FOTÓ: FEB/DIÓSI IMRE

Fafaragó, tétlenségre ítélve

(Folytatás az 1. oldalról.)

— Kecskéket, baromfit tartunk, a disznóhízlalásba belebuktunk . . . Tizenkilencezer a nyugdíjam, ebből nem lehet messzire nyújtózkodni.

— *Mit szeretne még megvalósítani?*

— Itt ez a park a falu közepén. A két éve felállított kopjafa mellé szerettem volna elkészíteni az 1848-49-es szabadságharc százötven éves évfordulójára egy másikat is. Anyagiak hiányában azonban valószínűleg dugába dől ez a terv. Pedig a székely ember minden jelentős eseményre – örömre, bánatra – farag kopjafát.

— *Tehát, mint fafaragó tétlenségre van ítélve, mert nincs pénze fára?*

— Sajnos, ez a valóság.

Hunyadi

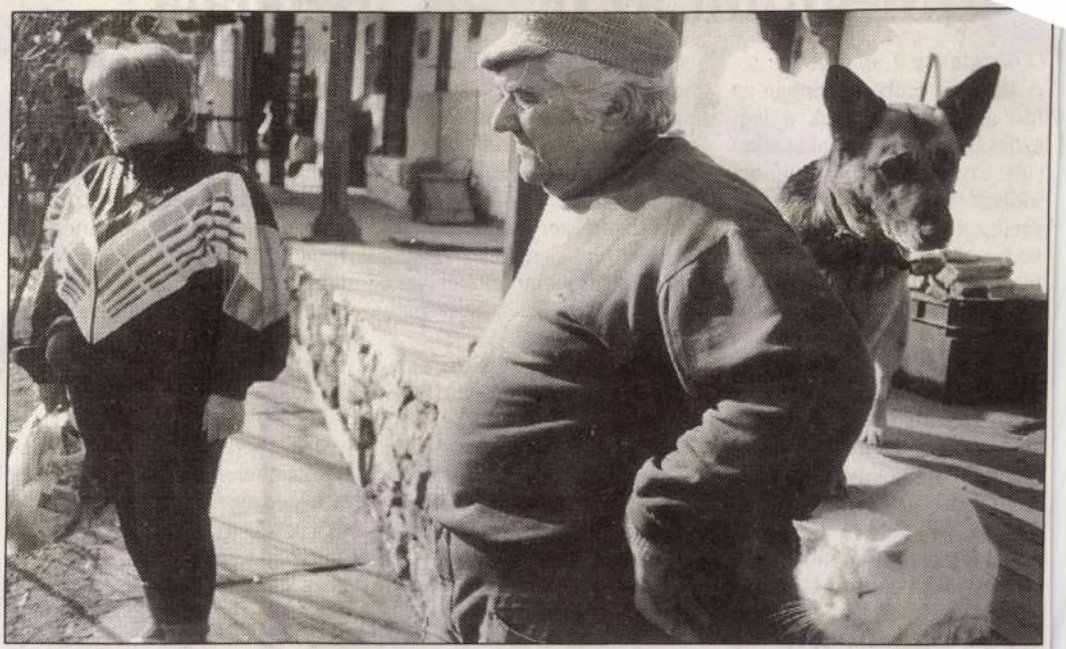

A székely ember minden jelentős eseményre farag kopjafát

FOTÓ: BAKÓ JENŐ

...sára a vámos nyo- *Mautinner*

...bovár profitál a beruházásból

Megújult az ovisok uszodája

(Folytatás az 1. oldalról.)

A tanmedencében azonban ez idő alatt mindig csak a legszükségesebb javításokat sikerült elvégeztetni. Az utóbbi időben a túlfolyó-vezetékrendszer dugulása miatt már nem volt lehetőség a folyamatos vízpótlásra sem, s az uszoda bezárását végső soron ez okozta.

A terület feltárását követően derült ki, hogy a sok éves használat alatt teljesen tönkre ment a töltő- és ürítő cső is. A felújítás során olyan műszaki megoldást választottunk – emelte ki *Verner József,* a munkálatokat irányító Gunaras Rt. fürdővezetője –, amivel a későbbiekben lehetőség nyílik egy vízforgató berendezés beépítésére is. A kivitelező, a helyi Kovi '95 Kft. a víztechnikai munkálatok mellett az elhasználódott medencetéri aljzatot is kicserélte. Újdonság még az, hogy egy félautomata fertőtlenítőszer-adagolót is beépítettünk, amely szintén javítja a higiéniai feltételeket a naponta történő vízcsere mellett.

A felújítást követően valamennyi helyi óvoda úszásoktatási igényét ki tudják elégíteni, de a városkörnyék óvodái is jelezték már szándékukat, hogy a korábbiakhoz hasonlóan ők is élni kívánnak a lehetőséggel. Jelenleg hetente 250 gyerek használja a megszépült létesítményt egy úszóedző-oktató irányításával.

A város óvodái, az üzemeltető Gunaras Rt. és az önkormányzat most közösen keresi a megoldást arra, hogy minél hamarabb megvalósuljon a 2,5 millió forintba kerülő vízforgató-berendezés telepítése. Ennek üzembe helyezésével jelentősen lehetne csökkenteni a naponta 30 köbméternyi melegvíz cseréje miatt jelenleg tetemes üzemeltetési költségeket.

A vízminőség javítását is célzó beruházás mellett a szakemberek vizsgálják annak a lehetőségét is, hogy a jelenleg csak a fűtési szezonban működő létesítmény a jövőben már szeptembertől egészen júniusig fogadhassa kis vendégeit *– glaub –*

a pályázatokban

Két pályázat érkezett a szekszárdi kórház főigazgatói tisztségére. Ezt a két munkát tárgyalta meg tegnap Tolna Megye Közgyűlésének egészségügyi bizottsága.

Elsőként a Tapolcáról érkezett dr. Pátkai László, a Bakonyi Bauxit Kft. üzemi főorvosa vázolta elképzeléseit, aláhúzva az egészségügyi menedzser szemlélet és gyakorlat fontosságát. Második jelöltként dr. Sülyi József, a kórház jelenlegi megbízott főigazgatója válaszolt a testület tagjainak kérdéseire. Célkitűzései között megemlítette az emberhez méltó körülmények megteremtését.

A bizottság mindkét pályázatot megfelelőnek, így a közgyűlés elé terjesztendőnek találta. A jelölteket tekintve ugyanakkor sorrendiséget határozott meg, első helyre dr. Sülyi József, második helyre dr. Pátkai László került. *–szá–*

Deéd Ferenc, festő

-l-

2.kép. Deéd ferenc: 1968Deutschaltanburg.
Fekete repr. 56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Műv.Tö t.Ért. 1976. XXV. lssz. Bp.

Deéd Ferenc, festő

1920-tól Pesten van. A Zeneakadémiára készült, de közben felvették a Képzőművészetire. Igy lett festő. Zenekara me maradt és Kacsóh Pongrác és Lajtha László irányitásával Bartók és Kodály müveit is megszólaltatták. 55.old

Laszló Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp.

Deéd Ferenc, festő

3-kép. Deéd Ferenc: Marcus Aurélius emlékoszlop részlet
Fekete repr. 57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp.

Deéd Ferenc, festő

A Műcsarnokban rendezett külföldre szakadt magyar művészek kiállitásán Deéd Üvegablak tervvel jelentkezett. 55.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp.

Deéd Frenc, festő

Deéd Frenc festő 1931-ben megesküdött Pozsonyban
Garzuly Máriával. S ettől fogva munkássága egy finom
lelkü, nag müveltségü asszony figyelmében teljesedett
. 56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc Müvészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Sok freskót restauralt.Feldebrő,a Pécsi Cubiculum,Kis komarom Dorffmeister mennyezete,Kőszeg Köpenyeges madonnaja,Veszprém Gizella képolna.Itt megbizható társa volt feleségе,Garzuly Mária. . 56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc Művészete 55.old

Műv.Tört.Írt. 1976. XXV. 1.sz. sp

Deéd Berenc, festő

--

A ragasztott üvegablak mellett nahy leleménnyel alkalmazta a vasbeton üvegablakot, azaz azt, ahol a keskeny ólompantok helyébe vaskos betonracs lép és vastag, törött üveggörönygyöket zar magaba. 58.old.

László Gyula: Deéd Berenc művészete 58.old

Műv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Sokoldalu munkassága elismeréseül 1970-ben megkapta az állam-elnöktől a profes zori cimet. 57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1ssz. Bp.

Deéd Ferenc, festő

Művészetének megismerése egyúttal a XX.század művészeté
nek egy egyéniségben való megvalósulását is tükrözi.Ez a
kibontakozás a természet árnyalatainak alázatos megfigyel
lésétől a fény"tárgytalan"megfogalmazásáig,tehát a novel
lától a jelképig kisérhető nyomon. 55.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Ő,az egyhazmüvész eljutott a tanitas"nem e vilagból val
ló"érzékitéséhez,az absztrakthoz.Eljutott a szinek zene
iségéhez a szines övegekkel.A szinek,mint orgonazugas
kavarognak benne a szöveg hangulata szerint. 58.old.

László Gyula: Deéd Ferenc müvészete 55.old

Müv.Tört.Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

---

voltaképen a "Naphimnusz"Szent Ferenc látomása kisérti egész élete folyamán.mozaikban,üvegben ujra és ujra megkisérli felidézni a csodalatos himnusz ahitatát 58.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Arkay Bertalan Deéd Ferencet is bevonta Aba.Novak,Pa
zay,Molnar c.Pal,és Gutchlo Lili mellé a varosmajori
templom művészi kiképzésébe.Ő a kórusfal mozaikját ké
szitette. 56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Deéd Ferenc a nagybányai természetelvüségből indult el. Becsvágya a vonalak kiküszöbölése, a finom árnyalatokkal való mintázás volt. Ezt tanulta Pozsonyban, mint gimnazista, ennek felsőfokát ismerte meg réti Istvánnál.
57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Művtört.Írt. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Kétyen, Szekszárd mellett született, 1901. ápr. 23-án. - Minden őse tanitó, vagy pap volt. Egy éves kora óta Pozsonyban élt, ott járt iskolába, Kitünő rajztanárai voltak, akik nem gipszfigurákat másoltattak, hanem csendéletet, drapériát. 1919-ben érettségizett a nagymúltu evangelikus liceumban. 55.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old.

Müv. Tört. Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

---

kezdett ablakokat tervezni, sok megrendelése volt. 1948-
ban osztrák állampolgár lett. Carnuntumban hat üvegablak
kot készitett. Kismartonban öt ablakot, Bécsben több he-
lyen legutóbb xxxxxxxxxx Hollabrun egész beton temploma
ő népesitette be beton-ablakfeetéssel. 57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Műv. Tört. Írt. 1976. XXV. l.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Bpesten az Egyházmüvészeti Kiállitáson/Nemzeti Szalon/ sok müvét allitotta ki és köztük kovácsolt-vas munkákat is. Ezen akiallitáson szerepelt elöször Deéd névvel Az anyag izgatta, üveg, kovácsoltvas, kaviosmozaik. 56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv. Tört. Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

1935-ben kiutasitot ak őket Pozsonyból. Esztergomban Pel
licioli egyik tanitványa Pigazzini dolgozott az újo
nam felfedezett freskók javitásán .Deéd három éven at
volt vele együtt s tanulta meg európai szinten a fresko
restauralast.O értett egyedül ehhez nálunk. 56.old

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv. Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Sokat dolgozott. Portrék, metszetek, az első templom Pozs
zsonyligetfaluban/fresko, ablak, teljes oltarfelszerelés,
ma is meg van, kivéve a frsekót, amelyet egy gyatra Jeru
zsalem képpel festettek at. Kőnyomatost szerveztek, plaká
tot készitettek, s más egyebeket is nyomtak. 56.old

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv. Tört. Ért. 1976. XXV. 1. sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

1920-ban ment először Itáliaba. Rövid római látogatás után Assisiba ment ott megfogta Cimabue, Giotto, és Simone Martini varázsa. A Poverellonak, assisi Szt. Ferencnek "Naphimnusza" és fél esztendeig ott maradt. Sokat dolgozott ott és egy mappat is adott ki. 55.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv. Tört. Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

"Tónusvilágának"szépsége a fátyolos felületekben,az egy mast közelitő erejü szinek egybehangolt akkordjaiban,a dramai ellentétek kiküszöbölésében,volt.Ha muzsikahoz ha sonlitanónk,szordinós,zsongó zene illenék hozza.Hiszen muzsikus is volt. 57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

A vonalat számüzte eddig.most jöj ön a vonal.szinárnyal
latokat figyelt meg a természetszivárványos játékaban?Mo
Most jöjjön a lokalis szin.Egymasba mosódó,halk atmenetek
re épültek aképek?Most jöjjön a szigoru forma,amelyben
semmi sem vész el az árnyékban. 57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

--

A Képzőmüv.főiskolán a iparmüvészet c.tantargyból tanár segéd lett.1928-ban Firenzében.majd Monzában dolgozott. a kiallitas magyar termében.1929-ben megkapta a római dijat.A tarsasag erősen german ellenes volt,és a népi magyarság került töprengéseik középpontjaba.Szabó,Bartók, Kodaly szellemében akartak dolgozni. 55.old

László Gyula: Deéd Ferenc müvészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

A fény megformálása felé halaft.A megoldas.az üvegablak
amiből féby sugarzikhamisitatlan,nem utánzott fény.De v
vannk itt is kötöttségek,a rideg ólompántok és a terhet
viselő keresztvasak.hogy lehetne ettől megszabadulni?A
inditast a Városmajori templomot ért bombatamadas adta.
57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Műv.tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéf Ferenc,

Deéd Ferenc, festő

Szombathelyen a szeminariumi képolna mozaik és kovacsol
csolt vas/Antal Karollyal együtt/,Balatomföldvar,a temp
lom belső felszerelése teljesen az ő munkaja.Arkay győri
templomaban kovacsolt vas aldoztató racs,Lévan kovacsolt
vas orszagzaszló.Komaromban,Miskolcon is dolgozott.
56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.tört.Irt. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

--

Deés Ferencet a Képzőművészeti Főiskolánna nagyszerü magyar müvészetnevelő Réti István vezette be a nagybnyai szinezetü tónusfestésbe szénnel/Ingres papirra/ és szinekkel.Azt fejlesztette kifinomodott kifejező eszközzé,amivel Rozsonyból útnak engedték. 55.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old.

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

-*-

30 éve él Ausztriában, de ifjúságának művészi emlékei idehaza vannak, művészetünk szerves részeként. Fredkó helyr reállitásai, egyházművészeti alkotásai, arcmásai és tájai számontartott értékei a 30-40-es évekbeli művészetünkne amit pedig Ausztriában alkotott, ott a művészetet új szi nekkel é s fényekkel gazdagitotta. 55.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Művtört.Irt. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Pécsett nem volt Rudnay tanitványa,/a müvésztelepen/,de
megigézték Rudnay egei.megszerezte tanari oklevelét,re
mek tanmenetet készitett.Az abrazoló geometria nem ment
a fejébe.ezért sohasem kacérkodott a kubizmussal és
mas téri formálassal. 55.old.

László Gyula: Deéd Ferenc müvészete 55.old.

Müv.Tört.Írt. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Salzburgban sulyos beteg let .Bécsben kétszer megope
ralták,penicilinnel kigyógyitották.végül Bécsben kö
töttek ki.Ott felesége szövéssel keresett,mig végre
kikerültek Carnuntumba saz ottani muzeumot teljesen at
épitette,megteremtette az első modern osztrák kialli
tást. 56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd rerenc, festő

Az Alsóausztriai Landesmuseumot,a Deutsch-Altenburgi Afrika Museumot,az orthi kastélyban a halászati Muzeumot,a Duna halászata kiállitást csinalta.Ezek a rendezései még évtizedek távlatában sem koptak meg,jól áttekinthető környezetet teremtett a tárgyak számára. 57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

---

katonai behivót kapott.Ott is mindenkit lerajzolt.és
haditudósitó rajzoló lett.A Fővezérséghez került Kőszeg
re.Onnan kivitték Ausztriaba és Bajorországba.A házfa
lakra arcképeket,tájakat festett.ezzel átvészelte a leg
nehezebb időket. 56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Műv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Régi pozsonyi baratja lett a kassai ferences házfőnök és egy nagy Szt.Ferenc oltarképet festetett vele./rákerült az egész kolostor,parányi alakokkal/és ezen kivül festett egy kis Szent Antalt.Az uj ferences templomba Mihalik Sándor megbizasából egy nagy oltarképet festett A kis Jézust Lőrinczy Szabolcs kis fiáról festette.
56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Műv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

1924-ben végzett a Lyka által újraszervezett főiskolan
Egy évre Bécsbe ment a Meisterschule für Graphische
Kunstba. Teljesen természethü tanulmanyait tette át
rézkarcba. Schmutzer Ferdinand professzornál tanult.
Ezek és sok könyvillusztrációja elveszett. Ezeket még
Dex néven irta alá. 1941-ben magyarositotta a nevét.
55. old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55. old

Művtört. Ért. 1976. XXV. 1. sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Az üvegragasztas és a beton-üvegablak techniaja rakény szerintette a közvetlen abrazolas néha csak nehezen kibe tüzhető átköltésére:szinekké,dinamikus formakka kellett a latomast atirnia.Igy visszatért az ókeresztény időkhöz a szabad szin és fénykapcsolasok lehetőségeivel.
58.old.

Laszló Gyula: Deéd Ferenc müvészete 55.old

Müv.Tört.Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp.

Deéd Ferenc, festő

ő nem a párizsi iskola formaromboló kubizmusához,s nem is a "vadak"hevülő szinfoltjaihoz kapcsolódott,a múlt tal való szakitaskor,hanem voltaképen visszafordult az európai piktura impresszioniumust messze megelőző korai hoz.megigézte őt Cimabue,Giotto,Simone Martini.
57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp.

Deéd Ferenc, festő

--

Lassan lszrevétlen,de tévedhetetlen=l távolodott el a látvany masát hiven adó festészettől,az összefogott,sum mázott piktura felé.Segitette az is,hogy nem rekedt meg a tablakép festészetnél és az olajnal.De festett to jástemperaval,megszerette a mozaikot,a freskót,az üveg ablakokat,a kovacsolt vasat. 57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp.

Deéd Ferenc, festő

A stilusok szineváltozásán áttüzelő egység mutatja, hogy kibontakozásában valóban egy kezdettőlfogva kiteljesedésre törekvő egyéniséget ismertünk meg. Nem a divatos áramlatokkal kisérletező alkattal kerültünk szembe., hanem valakivel, aki a változásokban is önmagát keresi-és sajat korat találja meg. 58.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Művt.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festo

Művészetének halovanyan nőies vonásait a feleség és segitőtars közelségének köszönheti. A kivaló művészasszony nemcsak ihletője és sokszor kivitelezője volt Deéd terveinek, de ő is megbecsült nevet vivott ki az osztrak művészi életben, mint a középkori szövött anyagok restaurator

58.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

A varosmajori templom üvegablakai a bombatamadás következtében tönkre mentek/Sztehlo Lili munkája/.Deéd üveglapra fektette a töredékeket,étvilagitotta ,raragasztotta és oly hatast ért el vele,mint a renesszansz festők lazurjaval.A deutschaltenburgi hat üvegablak ot lathatta és a fényözön magaval ragadó megformalását élhette at.
57.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Pesten vett ki lakást.nehéz életük volt.Felesége szőnyeget szőtt,ő baratai arcképét ~~xxxxxx~~.rajzolta.Az Op Opera Lotz freskóit restaurálta. s a néhai Wodianer palota Lotz mennyezetképét atvitte vaszonra s a fővárosi Képtar /Károlyi palota/egyik mennyezetére illeszette 56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Miv.tört.Krt. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Assisiban sok krétarajzot,barna-fekete rajzot,vizfest
ményt készitett,de mar nem a régi arnyalatokból,szőtt
felületeekkel,hanem erősen rajzos módon.Hatottak reá a
perzsa és reneszánsz miniaturak.Miétr ne lehetne ezek
hatását táblaképeken is elérni.Első ily képe önarckép vo
volt. 55.old

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Miv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Első nagyobb kompoziciója egy "Cantico del Sole"volt.Meg
igézték őt a freskók mellett a mozaikok is,és a feledhe
tetlen Botticelli.A vonal egyre nemesebb lett képein és
a szin egyre halkabb,csak kisérte a vonalmuzsikat.Bár a
"Római iskolához"tartozott,de semmiféle közös stilusjegy
nem érzett magaénak. 55. old

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Sokoldalú zenei képessége volt. Zongorázott, hegedült, éne
kelt, verselt, szavalt. Mai napig is benne él a zenéés iro
dalom világában és festészetén is áthallatszik ennek a
visszhangja. Érettségi után egyévig nem tudott Pestre jönn
zenekart alakitott és azzal járták a városokat, Komáromot
Lévát, Rozsnyót, Kassát. 55.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv. Tört. Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

Szines övegein a kék-ibolya és a lenvirag-kék végtelen nyugalmat árasztt,a vörös a vad szenvedély,a tüz,a vér szine,a sárga pedig a tiszta fény..Müveiben van valami szomoru szelidség,a dramai ellentéteket nem sarkitja,inkkább halkitja,disszonans szinek nem kerülnek egymasmellé 58.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Deéd Ferenc, festő

A hollabrunni templom egészét ő alkotta meg és szinél ménye a Saint Chapellehez hasonló."Témaja"a Jelenések könyvéből való,"A Napba öltözött asszony" 58.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Művt.Tört.Krt. 1976. XXV. 1.sz. Bp.

Deéd Ferenc, festő

--"-

4.kép.-Deéd Ferenc:Evangélista szimbólum. szimbólum.
Hochlabrunn.-Fekete repr. 58.old

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Műv.Tört.Ért. 1976. IXV. 1.sz. Bp.

Deéd Ferenc, festő

1.kép. Deéd Ferenc:Marcus Aurélius emlékoszlop.
Fekete repr. 56.old.

László Gyula: Deéd Ferenc művészete 55.old

Műv.Tört.Ért. 1976. LXV. lssz. Bp.

magina

Deési István

Ötvös

lárd

Kendrei – Szentiványi

lex.

Deési János, 1. *Désy J.*

A Deési János

ács

1632. Kolozsvár

Balthel 123. l.



BUDAPEST
42 III.-3-8
Ts 62 Ta

Ő Deéry Károly

DEÉSY KÁROLY. Bizonyos dolgok az első országos rajzkiállitásból. (8-r. 16 l.) Pécs, 1875. (Bpest, Kilián F.)

Décsy Mihály
ács
1647. Kolozsvár

Bal Hel 125. l.

Deéry Miklósné, [iparművész?]
restaurátor

foló s nőveg: munkásságáról.

—: Régi népségében 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. aug. 9.

Ø Deetjen H.

l.

Gereczerajztár

273. h.

Tötbnör

Deézsi István, ötvös. A XVIII. században Kolozsvárott élt. 1744, 1750, 1760 és 1762-ben a kolozsvári ötvös czéh czéhmestere volt.

Jakab Elek: Kolozsvár története. Budapest, 1888. III. 266. l.

Décsi István

Kolozsvári aranymíves

1750

l.

Bürogernyeszegi

22. l

2285. Poll Hugó:

Búcsúról hazajövet (II).

Az ünneplőbe öltözött és ba
lévő [illegible] imádságosból énekel.
miját viszi kék kendőben. Öltöze
keresztbekötött, ingváll könyöki
himzett fehér kötény, fekete har
POLL H.

Pastell, méretei 49.3: 30.
Vétetett a Képzőmüv. Társu
iki 90013 sz. leirattal 300 Kán.

megyva

Deézsi Péter ötvös
XVI. 77. Dés

Szendrei-Szentiványi
lex

Kós András
~~Deéd Ferenc~~

KIÁLLÍTÁSRÓL



DEÉD FERENC: VIRRASZTÁS.
Franz Deéd: Nachtwache. — Francesco Deéd: Veglia.

Szépművészet
1942. 6. sz.

A KOLOZSVÁRI

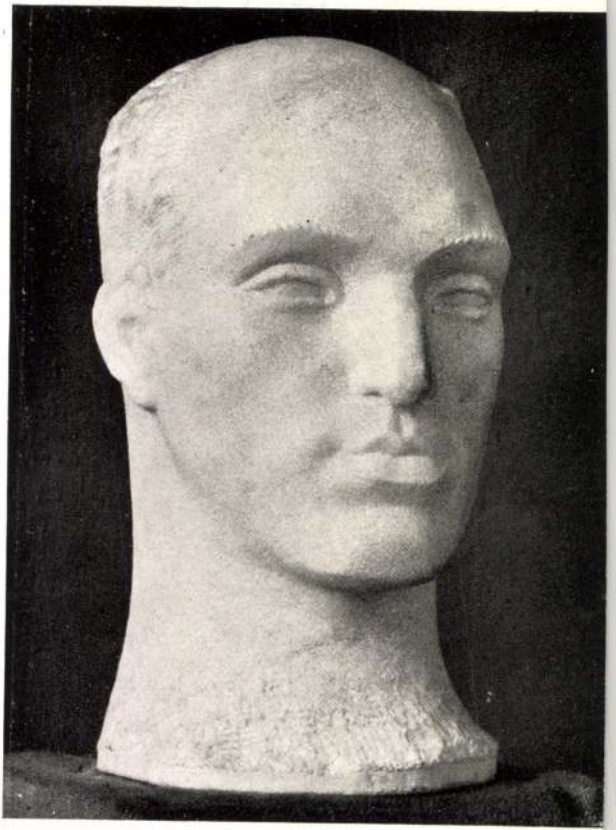

KÓS ANDRÁS: A. Z. FESTŐMŰVÉSZ KÉPMÁSA.
Andreas Kós: Bildnis des Malers A. Z. — Andrea Kós: Ritratto del pittore Z. A.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

1972 APR 28

Deésy Miklósné

Fiatalodó régiségek

1021

„Gyógyításra váró" értékes régi porcelántárgyak, kerámiák sorakoznak a Fővárosi Művészi Kézműves Vállalat porcelán-műtermében. Értő kezek művészi munkával varázsolják újjá, fiatalítják meg a régiségeket, mint Deésy Miklósné (képünkön) ezt az eltörött korsót.

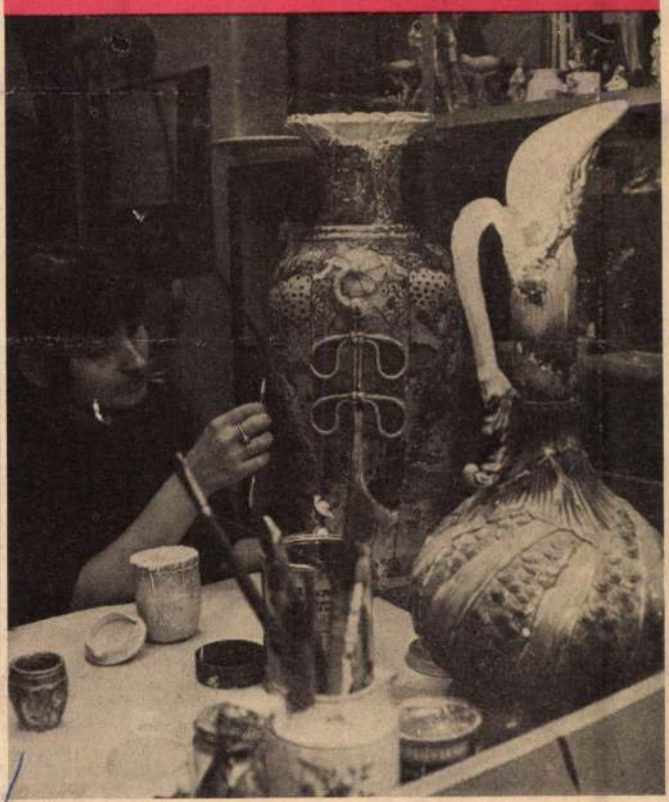



Szerelőaknán az Ikarus, alatta a KISZ-titkár dolgozik a BKV Kilián garázsában

FOTÓ: A

Az Egyedi Gépgyár előtt is szorgalmas munka folyik. Kerítést festenek az irodaiak



Hajnc
dapesti
lat vala
ben, ga
nében 4
műszak
jes nap
forgalor
ber a p
Dolgozt
szerelők
gépjárm
– szab
vállalta
kot.

A
szomba
zan ál
parkoló
tunk tét
szokat.
valamer
IKARUS
daritási'
a 17-es
a 48-as
járatoka
„pilóták
adminis
nők, elő
munkáse

Ferképzőmfoiskèvk 1937/39.

A FŐISKOLÁT KORMÁNYZÓ REKTORI TANÁCS.

REKTOR:

MEYER ANTAL

PROREKTOROK:

BENKHARD ÁGOST

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN (1938. szept. 28-ig.)

ANDREETTI KÁROLY (1938. okt. 4. óta.)

TANÁCSTAGOK:

HORN ANTAL

DR. LECHNER JENŐ

SIDLÓ FERENC

KANDÓ LÁSZLÓ

RUDNAY GYULA

VARGA NÁNDOR

TANÁCSI PÓTTAGOK:

RÉTI ISTVÁN (1938. július 31-ig.)

BORY JENŐ

BARANKSI E. LÁSZLÓ

BURGHARDT REZSŐ (1938. okt. 4. óta.)

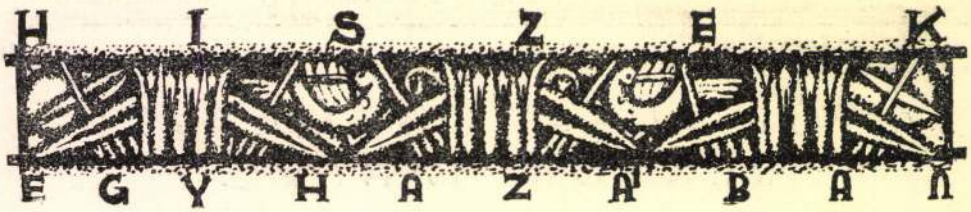

A FŐISKOLA TANÁRI ES OKTATÓ SZEMÉLYZETE 1871–1939-ig.

(Belefoglalva a volt mesteriskolák és a volt női festőiskola igazgató-tanárai is.)

Név	Szaktárgy	Tanít, illetve tanított mettől-meddig	Jegyzet
I. Rendes tanárok: (A rendes tanári kinevezést megelőző itteni működésére vonatkozóan lásd a következő II–IV. sz. táblázatokat is.)			
vitéz Aba Novák Vilmos	alakrajz és festés	1939— —	
Aggházy Gyula	alakrajz és festés	1897—1919	† 1919
Andreetti Károly	építészeti enciklopédia	1923— —	
Balló Ede	alakrajz és festés	1894—1922	† 1936
Baranski E. László	vízfestés, rajztanítás módszere	1923— —	
Benczur Gyula	I. sz. Festészeti Mesteriskola igazgató-tanára	1882—1920	† 1920
Benkhard Ágost	alakrajz és festés	1923— —	
Bory Jenő	szobrászat	1918— —	
Bosznay István	ékítményes rajz, szemléleti látszattani rajz, alakrajz és festés	1911—1932	
Bottka Miklós	geom. tárgyak	1916—1936	
Burghardt Rezső	alakrajz és festés	1938— —	
Csók István	alakrajz és festés	1923—1932	

Név	Szaktárgy	Tanít, illetve tanított mettől-meddig	Jegyzet
Schulek Frigyes	építészet, ékítményes rajz, geom. tárgyak	1871—1903	† 1919
Sidló Ferenc	szobrászat	1925— —	
Liptóújvári Strobl Alajos	szobrászat és a Szobr. Mesterisk. ig. tanára	1885—1926	† 1926
Strobl Zsigmond	szobrászat	1925— —	
Szentgyörgyi István	szobrászat	1925—1938	† 1938
Székely Bertalan	alakrajz és festés művészeti bonctan	1871—1910	† 1910
Szönyi István	alakrajz és festés	1938— —	
Tardos Krenner Viktor	alakrajz, művészeti bonctan, mozd. kompozició	1911—1924	† 1927
Uhl Sándor	ékítményes és iparművv. rajz	1884—1888	
Varga Nándor Lajos	művészi grafika	1931— —	
Vaszary János	alakrajz és festés	1923—1932	† 1939
Várdai Szilárd	szeml. látszattani és ékítményes rajz	1892—1923	† 1936
Zemplényi Tivadar	alakrajz és festés	1904—1917	† 1917
II. Megbízott, felkért, tiszteletdíjas és óraadó tanárok és szakelőadók:			
v. Aba Novák Vilmos festőművész	alakrajz és festés	1939— —	
Aggházy Gyula iparművv. isk. tanár	alakrajz és festés	1892—1897	† 1919
Alszeghy Zsolt dr. gyak. gimn. tanár	magyar irodalom	1929— —	
Andreetti Károly építész	építészeti stíl és alaktan	1915—1930 és 1931—1934	
Antos Mihály gimn. tanár	rajzpedagógia és gyak. tanítás	1912—1919	† 1938
Arányi Miksa dr. középisk. tanár	francia nyelv	1887—1890	
Badics Ferenc dr. tanker. kir. főigazgató	magyar irodalom	1893—1914	† 1939
Baranski E. László gimn. tanár	rajzpedagógia és vízfestés	1920—1923	
Benczur Béla iparművv. is. tanár	csendéleti és műhelyrajz	1894—1903	
Benkhard Ágost főv. iparrajzisk. tanár	alakrajz és festés	1920—1923	
Bokor László gyak. gimn. tanár	ábrázoló geometria	1913—1914	
Bory Jenő szobrászművész, okl. építész	szobrászat	1911—1918	

Név	Szaktárgy	Tanít, illetve tanított mettől meddig	Jegyzet
Deák Ébner Lajos	Női festészeti tanf. ig. tanára, majd főisk. festő tanár	1885—1922	† 1934
Dudits Andor	művészeti technikák	1925—1932	
Edvi Illés Aladár	vízfestés	1906—1935	
Erdőssy Béla	ékítményes rajz, szemlél. látsz. tani rajz	1903—1924	† 1929
Ferenczy Károly	alakrajz és festés	1911—1917	† 1917
Glatz Oszkár	alakrajz és festés	1923—1938	
Greguss János	alakrajz és festés	1875—1892	† 1892
Gyulay László	alakrajz és festés	1897—1905	† 1911
Havranek Ferenc	építészet, iparművészet	1897—1919	† 1919
Hegedüs László	alakrajz és festés	1903—1911	† 1911
Horn Antal	mértani tárgyak	1923— —	
Huszár Adolf	szobrászat	1875—1885	† 1885
Izsó Miklós	szobrászat	1871—1875	† 1875
Kandó László	alakrajz és festés	1933— —	
Karlovszky Bertalan	alakrajz és festés	1928—1935	† 1938
Kovách Géza	ábr. geom. és látszattan	1897—1924	
Krocsák Emil	mértani rajz	1939— —	
Dr. Lechner Jenő	építészeti enciklopédia	1928— —	
Lotz Károly	gyakorlati festészet II. sz. Fest. Mesterisk. vezető tanára	1882—1904	† 1904
Lyka Károly	művészettörténet	1920—1935	
Meyer Antal	iparművészet	1923— —	
Mészöly Géza	női festészeti tanfolyam r. tanár	1885—1887	† 1887
Molnár Ernő dr.	művészettörténet	1938— —	
Nádler Róbert	ékítményes rajz, iparművészet	1889—1917	† 1938
Neogrády Antal	vízfestés	1893—1931	
Olgyai Viktor	művészeti grafika	1906—1929	† 1929
Pilch Dezső	Állat- és mozgástanulmány, műv. bonctan, szeml. látszattani rajz	1918— —	
Radnai Béla	szobrászat	1918—1923	† 1923
Rauscher Lajos	ékítményes és iparművészeti rajz	1873—1884	† 1913
Réti István	alakrajz és festés	1923—1938	
Révész Imre	alakrajz és festés, a kecskeméti művésztelep vezető tanára	1904—1932	
Rudnay Gyula	alakrajz és festés	1923— —	

Név	Szaktárgy	Tanit, illetve tanított mettől-meddig	Jegyzet
Bosznay István középisk. tanár	tájképfestés, szemléleti látszattani rajz	1909—1911	
Bottka Miklós festőműv., okl középisk. tanár	ábrázoló geometria	1910—1911	
Br. dr. Brandenstein Béla egyet. nyilv. rk. tanár	bevezetés a filozófiába	1929—1933	
Dr. Brooszer Béla főorvos	iskolaegészségtan	1934— —	
Dr. Brunner Ernő főv. iparrajzisk. tanár	fest. és szobr. anyagtan	1938— —	
Burghard Rezső festőművész	alakrajz és festés	1938— —	
Calabro Paolo dr. a perugiai kir. olasz egyetem tanára	olasz nyelv	1927—1935	
Császár Elemér egyet. ny. r. tanár	magyar irodalom	1893—1918	
Dex Ferenc okl. középisk. tanár	műtárgyak konzerválása	1939— —	
Dőrre Tivadar reálisk. tanár	iparművészet	1893—1918	† 1933
Edvi Illés Aladár festőművész	vízfestés, épitményes és látszattani rajz	1903—1906	
Ferenczy Károly festőművész	alakrajz és festés	1906—1911	† 1917
Gachot Francois nyelvtanár	francia nyelv	1927— —	
Glatz Oszkár festőművész	alakrajz és festés	1914—1919	
Gyulai Ágost dr. polg. isk. tanárképző int. ig.	nevelés- és tanitástan, magyar irodalom	1915—1929	
Haász József	katonai helyszínrajz	1871—1872	
Hegedűs László festőművész	esti aktrajz	1899—1903	† 1911
Hekler Antal dr. tud. egy. ny. r. tanár	művészettörténet	1914—1917	
Henszlmann Imre dr. egy. ny. r. tanár	művészettörténet	1875—1888	† 1888
Horn Antal gimn. tanár	geometriai tárgyak	1920—1923	
Iványi Grünwald Béla festőművész	alakrajz és festés	helyettes 3 hó 1925-ben	
Kampis Antal dr. tud. egyet. tanársegéd	művészettörténet	1937—1938	
Kovács Erzsébet rajztanárnő	iparművészet	1919-ben	
Kovách Géza iparműv. isk. tanár	geometrikus tárgyak	1890—1897	

Név	Szaktárgy	Tanít, illetve tanított mettől-meddig	Jegyzet
Kovács József gimn. tanár	ábrázoló geometria	1917—1921	
Krocsák Emil okl. középisk. tanár	mértani tárgyak	1939— —	
Lóránfi Antal iparműv. isk. tanár	mintázás	1890—1905	† 1926
Dr. Gino Lorenzi	olasz nyelv	1935—1937	
Lyka Károly műv. író	művészettörténet	1914–1920 és 1935-36	
Dr. Molnár Ernő okl. polg-. közép és tan. képző int. tanár	művészettörténet	1938— —	
Muhits Sándor iparműv. isk. tanár	Miskolczi művésztelep vezető tanára	1920—1926	
Nagy Sándor festőművész	festészeti technikák	1935— —	
Nicosia Francisco	olasz nyelv	1938— —	
Olgyai Viktor festő és graf. művész	művészeti grafika	1906-ban	† 1929
Raffaello Paladino	olasz nyelv	1936—1937	
Pasteiner Gyula dr. egy. ny. r. tanár	művészettörténet	1889—1914	† 1924
Péterfy Sándor dr. áll. polg. tanítk. int. tanár	nevelés- és tanítástan	1885—1902	† 1913
Pilch Dezső műegyetemi tanársegéd, okl. rajztanár	ékítményes és állatrajzolás	1911—1918	
Plósz Pál dr. orvos	bonctan	1871-ben	
Pórszász József reálisk. igazgató	geometrikus tárgyak	1872—1914	† 1916
Prohászka Lajos dr. tud. egy. ny. r. tanár	bevezetés a filozófiába	1933—1934	
Radnai Béla szobrászművész	szobrászat	1904—1912	† 1923
Rakssányi Dezső festőművész	esti akt- és alakrajz	1911—1921	
Réti István festőművész	alakrajz és festés	1913—1920	
Révész Imre festőművész	alakrajz és festés	1903—1904	
Rucsinszky Anna áll. nőiparisk. tanár	iparművészet	1919-ben	
Rudnay Gyula festőművész	alakrajz és festés	1922—1923	
Sidló Ferenc szobrászművész	szobrászat	1924—1925	

Név	Szaktárgy	Tanit, illetve tanított mettől-meddig	Jegyzet
Strobl Paula gimn. tanár	női kézimunka encikl.	1920—1924	
Strobl Zsigmond szobrászművész	szobrászat	1924—1925	
Szentgyörgyi István szobrászművész	szobrászat	1924—1925	
Székely György dr. Erzsébet Nőisk. tanár	nevelés- és tanítástan	1913—1914	
Szilágyi Ede dr. orvos	művészeti bonctan	1872—1876	
Szönyi István festőművész	alakrajz és festés	1934-35-ben 3 hó és 1938	
Tardos Krenner Viktor festőművész	alakrajzi kompozició, állatfestés, bonctan	1903—1911	† 1927
Tellyesniczky Kálmán dr. tud. egyet. ny. r. tanár	művészeti bonctan	1902—1913	
Tóth Géza dr. főisk. tanár	neveléstan	1929— —	
Várdai Szilárd iparműv. isk. tanár	ékítményes, iparművészeti és szemléleti látszattani rajz	1878—1892	† 1936
Weszely Ödön dr. egy. ny. r. tanár	nevelés- és oktatástan	1902—1918	† 1937
Zemplényi Tivadar festőművész	alakrajz és festés	1903—1904	† 1917
III. Szerződéses tanárok:			
Csók István festőművész	alakrajz és festés	1920—1923	
Glatz Oszkár festőművész	alakrajz és festés	1922—1923	
Meyer Antal iparművész	iparművészet	1920—1923	
Réti István festőművész	alakrajz és festés	1920—1923	
Vaszary János festőművész	alakrajz és festés	1920—1923	
IV. Segédtanárok:			
Bory Jenő szobrászművész	szobrászat	1912—1918	
Bottka Miklós festőművész	ábrázoló geometria	1911—1916	
Erdőssy Béla festőművész	ékítményes rajz	1897—1903	
Greguss János festőművész	alakrajz és festés	1871—1875	
Morelli Gusztáv fametsző	fametszés	1871—1896	
Radnai Béla szobrászművész	szobrászat	1913—1918	
Tardos Krenner Viktor festőművész	aktrajzolás és bonctan	1903—1911	

Dex Ferenc

Név	Szaktárgy	Tanit, illetve tanitott mettől-meddig	Jegyzet
V. Tanársegédek és kisegítő tanerők:			
Buday Gyula okl. testnev. tanár	testnevelés	1930—1932	
Böhmann Frigyesné okl. tstnev. tanár	női testnevelés	1932—1937	
Dénes Jenő okl. középisk. tanár	építészeti enciklopédia	1936—1938	
Dex Ferenc okl. középisk.tanár	iparművészet	1926—1927	
Farkas András szobrászművész	szobrászat	1933—1934	
Gecső Sándor szobrászművész	szobrászat	1935—1936	
Gulyás György okl. testnev. tanár	testnevelés	1930—1931	
Gyárfás Ferenc	építészet és iparművészet	1875—1877	† 1877
Jantschi Béla okl. középisk.tanár	iparművészet	1931—1936	
özv. Komócsy Józsefné okl. rajztanárnő	női osztályokban alak- és ékítményes rajz	1893—1896	
Krocsák Emil okl. középisk. tanár	mértani rajz	1933—1939	
Liszy Ferenc okl. vívómester	testnevelés	1930 és 1932-1935	
Monokiné Fr. Magda okl. testnev. tanár	női testnevelés	1937— —	
Stettka Gyula festőművész	I. sz. Festészeti Mesteriskolában	1882—1925	† 1925
Sebestha Loydolt Ferenc okl. középisk. tanár	iparművészet	1936—1938	
vitéz Szabó Zoltán okl. testnev. tanár	testnevelés	1937— —	
Török Dezső okl. pol g., közép és tan. képző int. tanár	geometrikus tárgyak	1924—1928	
Takács Andor okl. testnev. tanár	testnevelés	1931—1938	
Varga Nándor grafikus művész	művészeti grafika	1927—1929	

Nyílas lap

ITT AZ ELSŐ MOZAIK KIZÁRÓLAG MAGYAR KÖVEKBŐL

A bombázott városmajori templom új 12 méteres mozaikjáról

A tágas műteremben mindenfelé hatalmas asztalok, polcok, de *vászon, ecsetek és színes tubusok helyett egyelőre csak tarka köveket látok.* Minél jobban szétnézek, annál több kőbe botlom, a sarokban a zsákból is kődarabok kandikálnak ki, az asztalok is tele kővel. De ezek itt már nem nagy, durva darabok, hanem egyforma, *apró kockákra tört kavicsok* s mindegyik kavicscsomó másszínű. Fürge kezek nyúlnak a színes csomók felé, a színfoltokból egy arc, emberi test, anyalszárny nő ki előttem. Az őszi bombatámadás után újjáalakított városmajori templom bejárata fölé készül Deéd Ferenc legújabb munkája. 12 méter hosszú *mozaik* lesz, s az a szenzációja, hogy *hazai kövekből készül.* A falon a mozaik-kép 12 méteres eredeti nagyságú vázlata, mellette a sokkal kisebb *színvázlat,* az asztaloknál most elevenednek meg kőben az egyes részletek.

Érdekes dolgokat árul el Deéd Ferenc a mozaik-készítés titkaiból.

— Technikai szempontból — mondja — talán az a legérdekesebb munkámban, hogy az eddigi gyakorlattal szemben *ez a mozaik-kép csupa hazai kőből készül.* Művészeink eddig még nem igen dolgoztak hazai kővel s így bizony hosszú, fáradságos munkát igényelt, *amíg egészen ismeretlen helyeken felkutattam a különböző színárnyalatoknak megfelelő kőanyagot.* Állandóan járom az országot s egyetlen utazásnál sem mulasztom el, hogy ki ne menjek a város vagy falu határába és meg ne nézzem, milyen kőanyag található ott. Természetesen *nem minden kő alkalmas erre a célra,* így mindenekelőtt a közönséges és leggyakoribb *homokkő nem,* mert *a kőnek időtállónak kell lennie, nem szabad elporladnia.* Arról nem is beszélek, hogy *a kövekben is rengeteg színárnyalat van, egyik fényesen csillog, a másiknak tompa a színe,* sokszor bizony hiába keres az ember a hiányzó színárnyalatnak megfelelő követ... Mégis, négy év alatt sikerült összehoznom a szükséges anyagot, úgyhogy *a saját gyüjteményemből elkezdhetem a munkát.* Most már az utánpótlás is könnyebb, mert pontosan tudom, melyik szín, melyik kő, melyik vidékről való. *Pécsről* szerzem be a kék, fekete és fehér színárnyalatokat, a *Balaton* mentén sok a vöröses kő, igazán gazdag választék van ott. Ezt a speciális zöldet *Szombathely* vidékén találni csak, *Léváról* azokat a színeket hozom, amelyeket a travertin és aragonit ad ki. A lévai travertinnek nagyon szép világító színe van. Ugyanilyen szép, tiszta, de meleg szín a *budakalászi* barna. Jó beszerzőhelyem még *Felsőörs, Siklós* és *Kassa* is.

Egészen izgalomba jön, amikor Kassáról kezd beszélni. Hallotta ugyanis, hogy *a kassai Hradovda-hegyekben márványt találtak.* Lázasan érdeklődik, nem hallottam-e róla, nem tudom-e, milyen színű.

— Igy hoztam össze ezt az anyagot — mutat szét aztán —, s be szeretném bizonyítani, hogy *a magyar kő is ugyanolyan szép, jó, időtálló mozaiknak, mint a külföldi...* A köveket idehaza aztán ilyen *apró kockákra törjük s árnyalatok szerint kis zsákokba sorozzuk.* Természetes, hogy bizonyos színekből sokkal több fogy, mint másokból s így ezekből a készletnek is gazdagabbnak kell lennie.

— Ha megfelelően felszerelte magát az ember, megpróbálkozhat a mozaikkal. Az első lépés *a természetes nagyságú vázlat* elkészítése. Erről aztán sokkal *kisebb színvázlat, tervezet készül.* S ennek alapján fogunk munkához. *Az eredeti tervet részeire bontjuk,* egy angyalnak például külön vesszük munkába a fejét, testét, szárnyát. A részeknek pontosan az eredeti szerint kell készülniök, hogy a végén aztán össze is lehessen illeszteni őket... Megindul tehát a munka, a méreteket az eredeti, egyszínű tervezetről vesszük le, a színeket pedig a kisebb színvázlatról. Az asztalon fekszik egy kemény *papírlap,* a megfelelő részlet pontos rajzával s

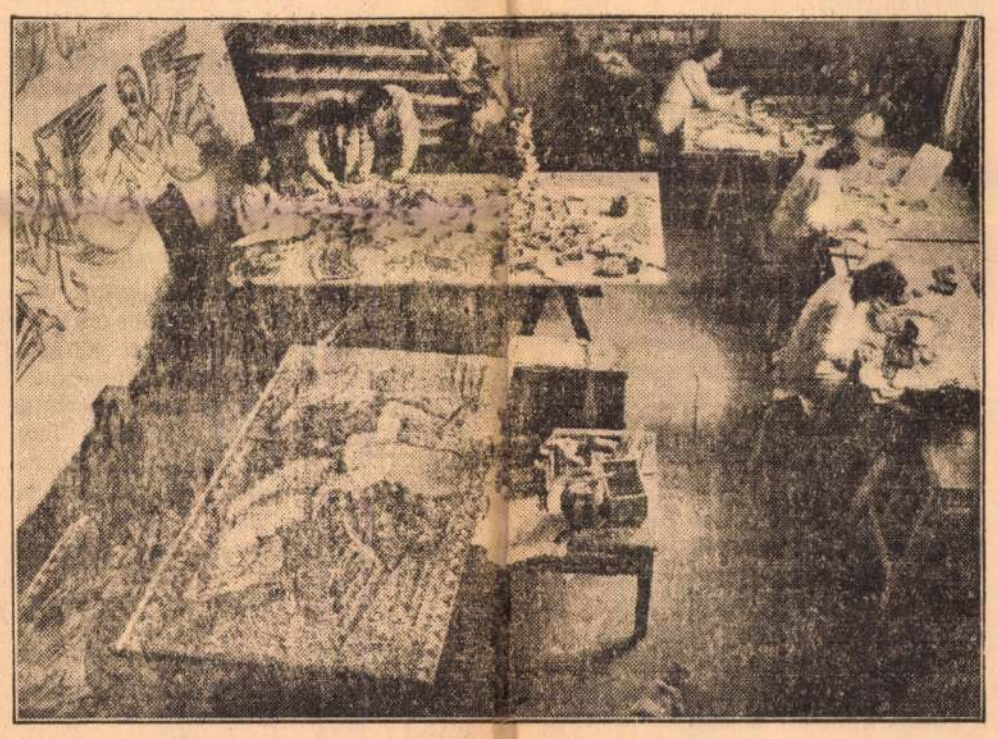

erre rakjuk most fel a színvázlatnak megfelelően a különböző köveket. A kövek általában kocka-formájúak, de természetes, hogy nem sikerül szabályos kockákká törni, amellett a vonalak hajlását is követni kell, így tehát *minden követ sokszorosan ki kell próbálni,* helyére illik-e, szükség szerint *a felesleges részét,* egyik élét például *le tudjuk hasítani a vésővel* és a kő így már formája és színe szerint is pontosan beleillik a helyére. *A papír felé kerülő részét ragasztóba mártjuk és odaragasztjuk a papírra.* Igy dolgozzuk fel az eredeti vázlat minden egyes részét s a papírra ragasztott mozaikrészek csak ezután kerülnek rá a falra. Mégpedig olymódon, hogy ezeket a papírra felrakott részeket a falon a kötőanyagnak szánt friss *cementbe fektetjük* olymódon, hogy *most a mozaiknak az a része kerül a cementbe, amely eddig szabadon állt s a papírlap kerül felülre.* Ha a cement már jól megfogta a kőanyagot, *leszedjük a papírlapokat* s az apró kövecskéknek most és ezután már csak az *eddig leragasztott része* válik láthatóvá. Az igazi képet tehát a kavicsoknak a papírlap felőli része adja majd s mivel síma asztalon ragasztottuk fel, szép, sima, egyenletes felületű lesz.

Igy készül a városmajori templom mozaikja *magyar kövekből.* Nem csodálkozunk, hogy ez a művészet újabban annyi jó művészünk fantáziáját kezdi izgatni. Érdekes, sőt izgalmas munka. Deéd Ferenc egyik leghivatottabb magyar művelője.

A. K.

FILOZOFIAI NEGYEDORA

Kultúra, harc, vadászösztön

Az élet minden élőlény számára harc, amelyből senkisem vonhatja ki magát. Nem maradhatunk otthon, nem mondhatjuk, majd jövök holnap vagy holnapután. Aki elkerüli a harcot, azt a harc keresi fel. Aki nagyon ragaszkodik az élethez, elveszti azt. *Aki elszokott a küzdelemtől, annak az első rákényszeritett csatában el kell buknia.*

*

Mussolini mondja: „általános igazság, hogy ami lehetetlen, az nem valósítható meg. *Helyes.* De az egész történelem nem egyetlen példa-e arra, hogy az emberi agy, az emberi erőfeszítés és a bátorság újra meg újra a váratlant, az abszurdot, a teljesen lehetetlenségnek látszót valósította meg és ma is megvalósítja. *Csak aki elég vakmerő ahhoz, hogy megkísérelje a lehetetlent, befolyásolhatja a világtörténelem alakulását.*“

*

A nagy dolgok a lehetetlenség ellen való erőfeszítésből születtek meg. Csak aki „vesztett ügyekért“ vállalja a harcot, érdemelheti ki a világ csodálatát. A világ bámulata fordult a finn nép felé; *amikor szembeszállt elkerülhetetlennek látszó végzetével.* Ez sikert aratott!

*

Azok a népek, amelyek gyorsan, erőfeszítések, áldozatok és kockázat nélkül akartak nagy sikert aratni, gyorsan elkedvetlenednek, lemaradnak vagy csak *mások nyomában botorkálnak.*

*

A nagy embert nem az álmok fantasztikusságának foka különbözteti meg a gyakorlatlan álmodozótól, hanem az, hogy meg is valósítja álmait. Vagy ha a feladat emberfeletti nagysága miatt nem is képes azt megvalósítani, erőfeszítéseivel elkészíti a sikert a jövő generációk számára. Ha feladata végrehajtásában a természet hatalma vagy ellenfeleinek túlereje megakadályozta, erőfeszítése akkor sem volt hiábavaló. Cselekedete, dicsőségének fénye el fogja homályosítani azokat, akik a végső cél elérésében megakadályozták.

*

A nagy sikerhez sok sikertelenségen át vezet az út. Akiben nincs meg az üldöző makacssága, szívóssága, leleményessége, nem tud minden bukás után mindent elölről elkezdeni, az jobb ha megmarad álomszövögetőnek. Jobb ha nézőként figyeli a világ fejlődését, míg a történelem őt is kényszeríti, hogy elmaradva néhány évtizeddel vagy évszázaddal, *mások irányítása* és vezetése alatt ő is neki *induljon a már jól kitaposott úton.*

*

Vannak, akik nagy erővel és nagy tehetséggel születtek és sohasem lesz belőlük semmi, mert nem keresik a nagy feladatokat. Igen sokan csak a veszélyben fedezik fel bátorságukat és tehetségüket. A halál közelében, amikor elnémulnak és elcsüggednek a hangoskodók, megindul az ismeretlen ember és megvalósítja a csodát.

*

Minden magas kultúrát megteremtő nép vezetett hódító hadjáratot. Kulturális virágzásának csúcspontja, mint ugyanannak a belső erőnek a megnyilvánulása, rendszerint egybeesik hódításainak korszakával. Nagy Sándorral egy korszakban élt Pláton és Aristoteles és Nagy Sándor hódításai terjesztették el a hellenisztikus kultúrát. A római hódítók a római, az arab hódítások az arab kultúrát terjesztették el. Európa hódításai pedig a világcivilizáció kialakulását eredményezték. Minden háború pusztit, de a *pusztítás nyomán gyakran új élet fakad, néha szebb, termékenyebb, virágzóbb a megelőzőnél.*

*

A történelemben vezető szerepet játszó és kultúrát alkotó népek valamennyien vadászösztönnel megáldott nép voltak. A vadászösztön az, ami a primitív embert először kultúrképessé teszi. De ugyanaz az ösztön, amely a népeket háborus kalandokra ösztönzi, hajtja a tudós kutatót az igazság vadászatára, Gracián, spanyol filozófus szerint *„a tudomány a bátorság révén alkotott nagy dolgokat.* Bátorság nélkül a tudás terméketlen. A szellemi bátorság felülmúlja a testi erőt. Az olyan, mint egy hüvelyében nyugvó kard, mindig sujtásra kész. Sokan rendkívüli képességekkel születtek, *de mivel hiányzott bátorságuk, halottak módjára éltek és eredmények nélkül fejezték be életüket.* Az erős testben szívós inak és csontok vannak. Az erős lélek sem lehet csupa puhaság“.

*

Az alkotó tudós és művész vadászösztöne miatt lényegileg közelebb áll a nagy hadvezérhez és politikushoz, mint a kézikönyveket szerkesztő szobatudóshoz.

*

Aki behatóan tanulmányozza a nagy hadvezérek és politikusok életét, azt látja, a művészetben és tudományban is a közepest meghaladó alkotásokat hoztak létre nem egyszer. Ugyanaz a vadászösztön hajtotta őket ott is, amely a vezetésben naggyá tette. Julius Cézár kitünő történetiró volt. Marcus Aurélius római császár pedig nagy filozófus. Második Frigyes császár vadászati szakiró. Nagy Frigyes átlagon felüli zeneszerző. Attya, a katonakirály, akiről a művészet iránt való érzéketlenség vádja van elterjedve, ügyeskezű festő. Zrinyi Miklós hadvezér és költő. Korunk politikusai közül Mussolini kitünő színdarabiró. Hitler festő és épitész. De nemcsak a politikusok és hadvezérek árulnak el más téren is tehetséget, hanem a nagy alkotók is gyakran kitünő politikusok és katonák. Platon a szabadságát és életét kockáztatta politikai eszméiért, amelyek azóta sem szüntek meg alakítani az emberek gondolkodását. Descartes kitünő katona. F. Bacon politikus és miniszter. Leibnitz a nagy német eszmék előharcosa és aktiv politikus. Carnot híres matematikus politikus. *Talán csak a zenészek közül ritka a politikai tehetség.* De talán csak az érdeklődés, nem pedig a tehetség hiánya miatt. Beethoven mikor egyszer nagyon dicsérték előtte Napoleon katonai zsenijét, megjegyezte, ha hadvezér volnék, én is megtudnám tenni ugyanazt. Lehetséges, hogy nem volt igaza. De az bizonyos, hogy az igazán nagy zsenik, akikben a vadászösztön a legjobban fejlett, mindig több irányban tehetségesek. És az is biztos, hogy aki az emberekben ezt a vadászösztönt minden áron meg akarja szelidíteni, magát az alkotóképeséget öli el, amely nélkül pedig nincs értelme az emberi létnek.

BÁCSKAI

Gyémánt

Gyémánt a gyémánt nyersen is,
s az üveg csak üveg,
bármily csiszolt; gyémánt gyanánt
okos nem veszi meg.

Gyémánt a gyémánt nyersen is:
üvegvágó kemény;
átlátszó, tiszta, egyszerü,
mint ez a költemény.

Átlátszó, tiszta, egyszerű,
mint a mély hegyi tó,
mint a mély szív, a magas ész,
mint az őszinte szó.

Erdélyi József

HALLGATÁS MÓRICZ ZSIGMOND ANTISZEMITA DRÁMÁJA KÖRÜL...

Efraimék nem ismerik el a magyar Jud Süsst

Tüntető haligatás fogadta az *Egyedül Vagyunk* legutóbbi számában közreadott *Fortunátus-dráma* részleteit. Még a sajtóhibákat is lázas izgalommal kutató és glosszázó kukacok se kuncogtak — a tétel erősebb volt. Csak a hétfői fürge izraelita csattant egyet: fölfedezvén, hogy itt tulajdonképpen egy *filoszemita darabról van szó*, hiszen az E. V. a kivonatos közlés során kihagyott egy fontos félmondatot, melyben a szerző egyik hősét, *Efraimot*, „melegszívű, okos, jámbor, ideges jó ember"-nek jelzi, nem is szólva, hogy a művet megtalálta újabb lenyomatban is egy díszkötet aranykoporsójában. A *Független Magyarország* talmudi rabulisztikával beszél mellé, hogy ne kelljen fölfednie a lényeget: *Móricz Zsigmond látta az örökellenség fajt*. Hiába vall az író harmincéves ifjúságának hevületével, hiába rajzolja akár száz oldalon is az örökegy zsidó arcot, hiába bizonyítja, hogy nem volt vak és életünk és történelmünk figuráit *igazsággal* mintázza neg még akkor is, ha *zsidóról* van szó, — szembe kell szállni vele életben és halál után is, ha *ehhez* a kérdéshez *illetéktelenül* közelednék.

Megnyugtatjuk az izraelitákat: ismerjük minden vonatkozásában, rejtettebb rugóiban is a Móricz Zsigmond ügyét. Tudjuk, hogy *nem volt antiszemita* a szó *klasszikus, lendvaiistváni típusában*, tudjuk, hogy a nagy kiadóvállalat bérleménye volt egész írói termése, ismerjük annak a szellemi tábornak terrorisztikus eszközeit, amely térdrekényszerítette, rabszolgájává tette az írót, ha egyszer család, kenyér, gond odahajtotta.

De nem *súlyos bizonyíték a feltűnő hallgatás is*, éppen olyan író részéről, aki a társadalom minden rétegét és táját bejárta és feldolgozta? S a *hideg terror* eszközeire nem éppen a hallgatás a *passzív* természet felelete? És nem vall-e ma feltűnő világossággal ez a csend?

Móricz Zsigmond utolsó éveiben cselekedetekkel és áldozatosan megmutatta, hogy nem igényli a zsidóság támogatását. Folyóiratot tartott fenn sok vergődéssel, tűzhelyet akart építeni egy magyar szellemi körnek. Az ifjúság már elindult feléje, a széles magyar rétegek nem látták meg törekvését. Néhány száz példányban kelt el a lap, amely mögött *Móricz Zsigmond* monumentális írói ereje állt. A zsidóság teljes bojkottal sujtotta, mert érezte, hogy éppen Móricz passzív rezintenciája a támadás. Csak egy félfordulatot kellett volna tennie, egy-egy zsidó írót, kellemes, vagy akárcsak jóindulatúan kétértelmű nyilatkozatot közreadni a zsidóság felé, azonnal felfénylett volna a lap, akár egy *magyar csillag*.

Móricz Zsigmond akkor már, szegénységben is, adósságban is, de szuverén volt. Mögötte fiatal népi írók egész raja. Figyelték minden lépését, tudták, hogy jól cselekszik, példamutatón, némán, de tettekkel.

A *Fortunátus* fiatalkori mű. Akkor, harminc évesen még papírra vetett egy kegyetlen zsidó portrét — aztán elhallgatott.

Lapozzuk fel mégegyszer, vajjon tényleg olyan „jámbor, ideges jóemberek" ezek az *Efraimok?*

A mult számban közölt részlet azzal végződött, hogy Efraim feltárta Fortunatusnak a zsidóság panaszait. Elmondja többek közt, hogy sok visszaélés történik velük, pedig a zsidók vagyonáról törvények szólnak, ezek szabályozzák a zsidótartást is, a nagy urak megbecsülik a zsidókat, legfeljebb haláluk uátn ajándékozzák el. Aztán így folytatódik a darab:

FORTUNÁTUS *(sóhajtva):* Engem is igy testált el valaha Perényi Imre nádor uram egy főasszonynak! *(Dina egyre égőbb lelkesebb tekintettel néz rá s az ő hatása alatt):* Cudarok, gazok!

EFRAIM: Ne káromold Izráel istenét gyermekem! megszoritotta derekunkat büneinkért, de egyben oltalmat is adott választottjainak a nyomoruság földjén. Addig boldog itt a zsidó, míg azt nem kezdik hirdetni, mint most a spanyol papok, hogy: „a zsidó: ember, a zsidó emberek feszitették meg a Krisztust! Ki kell pusztitani a zsidó embereket!" Kitalálták a vérvádat, ami eleddig hallatlan volt ez országban és most a királyné egyre-másra ajándékozza el a zsidók vagyonát. Sopron városában új várfalat emeltek és mivel emiatt le kellett rombolni némely keresztények házait, a királyné kárpótlásul ezeket megajándékozta a belvárosban lakó zsidók házaival és azt irta a tanácsnak, hogy a szétosztásnál érdem szerint nézzenek igazságosan osszanak: „mert ugymond, az isteni törvény azt parancsolja, hogy a keresztényekre, ki mennyit kapjon, az igazi keresztény hit hiveit többre kell becsülni a zsidóknál, hogy igy a hit meghozza bőséges jutalmát".

FORTUNÁTUS: Már a király visszavette a királyné adománylevelét.

EFRAIM: Soká éljen a mi urunk a király és az ő vére menjen át az ő maradékaiba: de Kőszeg városának a király tett hasonlatos adományt. Mikor a tavaszon a nagy bandériumot rendelte a király, a városi tanács felparancsolta a zsidókat és azt mondván, hogy nekik pénzük nincs, megparancsolta nekik, hogy adják össze a kellő pénzt az egész bandériumra, kölcsön. Mikor aztán a katonaság megnyerte a király tetszését, azzal a kéréssel ostromolták a király szivét, hogy „jutalmul nagy áldozatukért, engedje el őfelsége mind a pénzt, amivel a város tartozik a zsidóknak, de még azonkívül a magánosoknak is legalább a zsidókamatokat!" És ugy lőn. *(Fortunátus lehajtott fővel elfordul és elsétál az ablakig, ahol egyszerre kinéz s elfelejti az egész dolgot, eszébe jut a másik ügye.)* És ki fogja csak krónikába is tenni bár, hogy „ezen időkben a zsidók állitották a saját pénzükön az országos bandériumok legfőbb részét a haza védelmére".

FORTUNÁTUS: Mit akarsz.

EFRAIM: Szorgalmatosan kell ó gyermekem tanitani a régi igazságot! Csak hadd nézzenek minket, hadd nézzenek jószáguknak, hogy élhessünk mint emberek, ne kiáltsanak ki embereknek, hogy sirva kelljen bujdosnunk e siralom völgyében, mint az üldözött vadaknak!

FORTUNÁTUS: És te Dina, Dinácska te is azt mondod?

DINA: Én?... Inkább legyek üldözött ellenség az isten földjén, mint megtürt háziállat! Szégyen, szégyen Izráelre, átok és gyalázat, hogy Góg és Mágóg fiainak jármába hajtotta fejét!

EFRAIM *(felcsattan):* Ostoba lud gágogása! Micsoda szók ezek? Ezért hoztalak-e magammal, hogy lerontsd, amit az értelmes öregség épit?

DINA: Vér és hulla és pusztítás jöjjön sanyargatóinkra, hogy naponként és szünet nélkül lássuk! *(Ledobja magáról a csuhát és lángszinü selyemruhában áll.)*

EFRAIM: Micsoda ruha ez? Nem tudod-é a parancsot, hogy milyen ruhát szabad felvenni egy zsidónőnek!

FORTUNÁTUS: Csodálatos tűz minden szavad! Ó szépség, óh imádandó gyönyörüség! Honnan az egekből szállottál alá!

EFRAIM: Az én lányom ő, uram!

FORTUNÁTUS: A nagy isten khérubimja!

EFRAIM: Az én lányom, ha mondom! Én nemzettem ezt késő aggkoromban Rákhellel, a zsidók kántorának leányával.

FORTUNÁTUS *(nagy izgalommal; éhesen szemléli):* Mit tudod te öreg Efraim, ki ő? A női nem dicsősége! Istennek földi angyala! És micsoda ábrándjai lehetnek az igazi férfiről!... *(Lángol.)* Én mondom neked, hogy soha sem láttam asszonyi állatot, akiben ekkora lélek lakozott volna! Micsoda termet és minő tekintet! Leány, a te szépséged megállítja a napot és a te hangod megszelidíti az óceánt!

EFRAIM: Őrjöngök! Máglyára akarjátok-e hurcoltatni a szent nép ezreit és tizezreit!

DINA: Övezze magát fegyverrel, aki soha fegyvert sem látott és gyermekek verjék meg az erős férfiakat, mert itt áll felettünk az Úr, aki erős és bosszúálló és az ő neve előtt leomlanak Jérikhó falai!

EFRAIM: Semmit sem tud, semmit sem tud és ez akar-e prófétálni. Egy igét is tud-e a bibliában, amint irva vagyon és a Judithok sarkába akar ez hágni? Óh jaj, óh jaj, óh ezer jaj árva fejemre, hogy hagytam meglopattatni magamat a lopótól és megcsalattatni az álnoktól. Ne higyj neki, édes fiam, ne higyj neki. Csak alakot tesz magából, mert tetszeni akar neked. Nem az istent szereti ez, csak téged! *(Hirtelen nagy ötlete támad, félig súgva.)* A vére kergeti! a bűnös vére! az szabadítja fel a nyelvét szóra, hogy szemedet magára fordítsa. Hiszen mióta él, mindig a neveddel kél és a neveddel fekszik. De a gonosz, vesztébe rohan! Odadobom neked! *(Sirósan.)* Mit bánom én, tedd utolsóbbá a szemétnél! Töltsd be kívánságát! Aztán megfojtom! mert az én vérem ő, az én ágyékomnak sarja! és az enyém, mint ez a rongy, ez a ruha, mint az ebem, a csirkém! Ó jaj, jaj nekem, vénnek, hogy házamnak csirkéje gyűjt eleven szenet a fejemre!... Aztán, ha a véred lehűlt, ha majd elmúlik a szemedről ez a gőz, ez a pára, majd meggyőzlek Snéor, hogy a népre csak a hasznos igazságokat szabad kibocsátani! Csak azt az igazságot kell a népnek prédikálni, amely hasznos Izráelnek! *(Elmegy Salamonnal.)* Amely Izráelnek hasznos! *(El.)*

... szebb vagy mint a lenyírthajú zsidó asszonyok pletykáiban

FORTUNÁTUS *(kevés szünet után mohón odasiet Dinához, aki szédelegve áll):* Dinácskám, gyermekem, igaz-e, amit öreg atyád beszél? Óh, szépek szépe, csodálatos leány! Megkötéztél szemed kárbunkulusának sugaraival. Lábod elé varázsoltál és soha sem fogok bájolásod elől menekülni. Ó, te szépség királynője, fölötte mindennek, amit eddig elképzelni bírtam! Csak Izráelben támad ilyen csoda! Igaz, igaz, minden szó igaz, amit agg atyád ejtett!

DINA: Ó, Sálmán Snéor, én bátyám! Megloptam atyám bizodalmát és megcsaltam szemeit, miattad! Szívszorulással jöttem hozzád, mert el kellett jönnöm, mert ha el nem jövök, meghaltam volna. Csecsemőkorom óta, igaz! A te neveddel táplálkoztam és a te híreddel oltom szomjamat. Oly erős a kívánkozás utánad a szívemben, hogy imént, míg meggörnyedetten vártunk, fejembe rohant minden vérem és arccal borultam le a szőnyegre, amelyet a te lábaid taposnak.

FORTUNÁTUS *(a párnás székhez vezeti s leülteti):* Nos és kiábrándultál-e, hogy megláttad a te szegény bátyádat?

DINA: Hogy lehetne az? Ha láttalak volna rútnak, vagy öregnek, vagy akármilyennek, amilyen idegen képet csak visel ember, mégis az én bátyám lennél, akit én szeretek olthatatlanul! *(Nem néz rá.)* De te hatalmasabb vagy, mint amilyennek a fecsegők dicsőitenek a zsidó-utcában, okosabb, mint a bölcsek mondogatják felőled nagy szakállukba a zsinagóga tornácán. És szebb vagy, mint a lenyírthajú zsidó asszonyok pletykában emlegetik együtt, mikor titkos kamrájukban viselik a drága ruhákat és ragyogó kösöntyüket, amelyeket zálogban bírnak a mágnásasszonyoktól.

FORTUNÁTUS: Óh, te édes nyelvű boszorkány.

DINA: Olyan vagy, amilyennek reméltelek. Tetőtől-talpig aranyból és acélból. Te erős és bátor és dicső! Te Sámson és Dávid és Salamon és Absolon! Te minden zsidók vezére, titkos messiás!

FORTUNÁTUS: Nézd, Dina, e kezeket: fejérek, mint a hó. Pedig több vér szennyezte, mint Jeruzsálem falát. Nézd az arcom, vidám s mosolygó, pedig több átok vágódott bele, mint amennyi szél a boszorkány éjfélen. Nézz bele a szívembe: több lelkivád marcangolhatná, mint a keresztények poklának minden fetrengőjét. Dinácska: egy nagy talizmán véd engemet! Tehetek akármit, minden lepattan rólam: megvéd engem az én *hitem*. És Dinám, úgy ragaszkodom a zsidósághoz, mint a mentsváramhoz; azok a szombati alamizsnák mentenek meg, azok a péntek esti imák, azok a titkos bőjtölések és azok a zsidó betük, amelyek naponta emlékeztetnek a választott népre. És ha egyszer halálomat érzem, akkor, Dina, zsidó papok vegyenek körül, és én szivbeli töredelemmel térek vissza Izráel ölébe, hogy eljussak Ábrahám kebelébe.

DINA: Az nem elég Snéor! Le az álarccal!... Soha én e mái napig nem hallottam ezekről a dolgokról! Éltem, mint a galamb a kalickában, aki nem tudja rabságát... De most, hogy titeket, erős férfiakat hallottalak alkudozni! ... Óh, mért nem vagyok én erős férfi, hogy kivonjam a szablyát a hüvelyből és tüzet ontsak az elnyomók házára!

FORTUNÁTUS: Óh, te szépség, te drágaság. Milyen boldog ember is vagyok én, hogy ilyen kinccsel ajándékozott meg az Úr, a szombati alamizsnákért... *(Belép Kabold.)* Ah! *(felugrik, s odasiet.)* Mi az?

KABOLD: Baj, baj! Ebbe a szempillantásban toppant be a kapun maga az öreg Drághffy. Nem volt húsz lépésem, hogy előtte belopjam a hugát.

FORTUNÁTUS: Megláttak-e?

KABOLD: Úgy ment, mint a karikacsapás!

FORTUNÁTUS: Menj Drághffy elé, én is megyek. Be ne lépjen ide! Hol a leány?

KABOLD: A még alszik, a kerek házban maga *(felveszi az erszényt.)*

FORTUNÁTUS: Ember, egy hajszálát meg ne érintse!...

KABOLD: Mán én felőlem mindenki ott jöhet-mehet, ahun akar. Isten áldjon kapufélfa! *(el).*

FORTUNÁTUS: Dinám, most menj atyádhoz el, országos főúr jött hozzám. Várj reám.

DINA *(félve, féltve):* Várok reád! Izráel leányai tűrni, várni, jól megtanultanak!

FORTUNÁTUS: Így mennél-e el? Dina! Egy csókot!

DINA: Ha tudnám, hogy csókommal lángragyujtalak! Úgy csapnék le érintetlen ajkammal reád, mint az úr tüze a fenyőszálra.

FORTUNÁTUS *(szenvedéllyel átkapja, s lázasan csókolja):* Nincs több igazi tűz, csak Izráel leányainak ajkán! *(Dinát átvezeti azon a bal ajtón, amelyen Efraimék kimentek, aztán gyorsan visszajön, s a középajtót el akarja zárni. Abban a percben felnyílik az ajtó, s belép rajta Drághffy):* A nagy házba nagyuram, a méltó helyre a méltóságos vendégek. Ez csak kis zúg. Háló házam.

DRÁGHFFY: Táguljon kegyelmed!... Csak semmi ceremónia. Jobb a kis zúg, ahol te is szívesen marakodsz... otthon vagy, én is... Aá! *(meglepetve körülnéz):* Csupa aranyház, királynék ágyasháza ez?!

(Folytatjuk.)

Kinizsi A:

A falról „lehuzott" freskó ujjászületése

A mai restaurálás érdekes kulisszatitkai

(Felvételek a képes mellékletben)

Ez az irás az esztergomi királyi palotából indult el. Ott bolyongtam éppen, multunk csodálatos történelmi emlékeit tanulmányozva, amikor az egyik szobában vászongöngyölegekre bukkantam. Az ujságiró örökös kivánesiságával kérdeztem meg *Dex* Ferenc festőművészt, a palota restaulásának vezetőjét:

— Tervrajzok, vagy festmények?

— *Egyik sem. Freskók.*

Hökkenve torpantam meg.

— Tudomásom szerint a freskó falfestmény — mondtam. — Hogyan kerülhet tehát le a falról, vászonra?

— *Egyszerüen „lehuztuk" a falról* — mosolygott *Dex* Ferenc. — *Uj vakolatot készitünk alája a nedves falra, hogy tönkre ne menjen.* Amig az uj alap szárad, itt őrizzük meg a freskókat...

Azóta a téma nem hagyott nyugton. *Dex* Ferenccel és feleségével, az érdekes művészházaspárral többször találkoztam, de sohasem volt időnk, hogy hosszasabban beszélgethessünk. Hol *a fehérvári koronázó bazilika* feltárását tanulmányozták, hol *a veszprémi Gizella-kápolnát* restaurálták, azután *a kőszegi Szent Jakab-templom* régi oltárfestményeit tisztitották meg a rákent vakolattól és a *hevesmegyei Feldebrő XI—XII. századbeli altemplomának* rejtett szépségeit tárták fel. „Főhadiszállásuk" Esztergom volt, a munka lázában éltek.

Most már Budapesten laknak.

— Mindent mi csináltunk — mutat körül jogos büszkeséggel *Dexné* a művészi izléssel berendezett, kedves lakásban. — Mindenünk Pozsonyban maradt, amikor *1935-ben a csehek kiutasitottak bennünket.* A rajtunk levő holmin kivül alig hozhattunk magunkkal valamit. Kénytelenek voltunk „ujraépiteni" otthonunkat. Nem került sokba...

Hát persze. A képeket a férj festette, a népművészeti motivumokkal telehintett szőnyegeket, teritőket szőtte az aszszony. A mai virágok remekül illatoznak az ókori kőkorsóban, vagy a XV. századbeli bronzedényben. A butorokat a férj tervezte, a székek támláját és ülőkéjét viszont a feleség fonja szines szalmából. Az egyik szoba sarkában hatalmas szövőszék várja a munkát: addig nem is lehet a kényelmes karosszékbe ülni, amig el nem készül rá a fonás. Cigarettánk hamvát régi cseréptálakba verjük, a hiányzó csillárt ravaszul felhasznált, patinás rézüst pótolja s a feketekávé román stilusu, sajátkészitésü tálaló-asztalkán gurul elénk.

Ilyen a művészek lakása!

A központi fűtés láthatatlanul ontja az egyenletes meleget, néha a távoli lift bugását lehet hallani, miközben mi századokkal megyünk a multba visszafelé. Romokról, román és gótikus szépségekről, freskókról, elporladt festőkről, műemlékekről beszélgetünk. Lassan megtudom végre, hogyan születik ujjá a sokszáz éves, füstös, poros, átfestett, megrongált freskó!

— A közönség nagy része hajlandó összetéveszteni *a restaurálást a rekonstruálással* — mondja *Dex* Ferenc. — Volt idő, amikor a pusztuló műemlékek megmentésénél ugyanezt meg is csinálták. Az eredmény éppen az ellenkezője lett annak, mint amit elérni akartak: *nem mentették át a történelmi, művészi értékeket az utókor számára, hanem meghamisitották, tönkretették azokat.*

Bizony, ez szomoruan igaz!

— Ez volt az a „resturálási eljárás", amely *néhány megmaradt kőből sztornyu várkastélyt épitett s hogy ez a pár régi kő ki ne viritson az ujak közül, még a régit is ujjá faragták.* Ma a restaurálás már nem önkényes ujjáalakitást, hanem *a régi értékeknek eredeti formájukban való megtartását jelenti.* Ez az u. n. „muzeális restaurálás", amelynél minden kiegészités, vagy pótlás nélkül tisztitjuk meg és hozzuk napvilágra a művészi értéket Legfeljebb annyi engedményt tehetünk, hogy a nagyobb lyukakat, vagy töréseket betömjük. *A restaurálás akkor jó és értékes, ha nem lehet látni, hogy a műemléket restaurálták!*

— Van engedékenyebb módszer is? — kérdezem.

— Igen, amikor *a megrögzitendő, vagy kijavitandó műemlék rendeltetése ezt kivánja.* Ilyen a „kiegészitő restaurálás". Egy templom hiányos és töredékes freskóinál pl. kötelességünk az elpusztult részek pótlása, mert a hiányos falfestmények zavarnák a hivők áhitatát. Ilyenkor azonban a legszigorubb elv szerint kell eljárni. *A hiányzó részeket az eredeti szintnél mélyebben vakoljuk, a festés kiegészitése pedig világosabb szinekkel történik,* hogy rögtön megkülönböztethessük az ujat a régitől. Igy sikerül érintetlenül megóvni a maga művében, de ugyanakkor a hozzáfestéssel a kép teljességének hatását is megadjuk.

A közvetlen, világos szavakból a mult nagy szeretete csendül ki. Nagyon kell vigyázni a művésznek, amikor az évszázados emlékhez hozzányul, hiszen egyetlen erősebb mozdulattal, vagy durva érintéssel pótolhatatlan értékeket tehet tönkre. Sziszifuszi, kényes munka a restaurálás, finom műszerek és óvatos ujjak kellenek hozzá. Ezt csak akkor látjuk igazán, amikor végighallgatjuk a freskó ujjászületésének érdekes, izgalmas történetét.

A freskó vászonra kerül

— A legelső és legfontosabb teendő *a festmény rögzitése* — magyarázza lelkesen *Dex Ferenc.* — Esztergomban a föld alól kerültek elő a freskók, tehát kétszeresen óvatosnak kellett lennünk. *A vakolat sokhelyütt potyogott, néhol a fű gyökere feszitette le a falról a drága érékeket!* A talajban levő nedvesség, salétromos viz alapos kárt okozott igy is.

— Ideiglenesen tehát *a falhoz rögzitjük a mállani akaró festményt.* Ragasztó anyagokat fecskendezünk az elhajló vakolat mögé és a repedéseket rögzitőszerekkel kötjük a fal erősen tartó rétegéhez. Gyengéden visszaszoritjuk a lehullás veszélyének kitett részeket, azután *nedves szivaccsal lágyan letöröljük róla a port, piszkot.* Mikor ezzel készen vagyunk, az ideiglenes rögzitőanyagot eltávolitjuk és *rendes vakolattal biztositjuk a festmény épségét.* Az ember valósággal „kőművesmunkát" végez, amig eléri célját! Ugy kell bánni a beomló, porladó freskóval, mint a kisgyermekkel: frottir-kendővel, finom ecsettel szabad csak megérinteni. A tisztogatásnál szinte simogatjuk a nedves szivaccsal, hogy a festék le ne jöjjön, vagy el ne mázoljuk a szineket.

Hogyan veszik le a freskót a falról? — bánt a kiváncsiság.

— A fentihez hasonló végtelen gondossággal — hallom a feleletet. — Ehhez az eljáráshoz azonban *csak végszükség esetén* fordulunk, amikor a fal nedvessége veszélyezteti a kép épségét, vagy esetleg már le is esett a vakolat. Az esztergomi királyi palota feltárása alkalmával több ilyen lehullott mennyezetrészt találtunk, amelyet nem lehetett volna eredeti helyére visszatenni. A törmelékről tehát „lehuztuk" a festményt és igy ragasztottuk fel ismét a falra.

— Ez az eljárás nagyon érdekes lehet — mondom és Dex festőművész fényképekkel illusztrált előadásban mondja el a freskó „vándorlását".

— Különleges ragasztóanyaggal kenjük be a falfestményt, azután vásznat nyomunk rá. *A falfelület szinte összeforr a vászonnal, amelyet ezután lassan leveszünk a falról.* Sokszor centiméteres, máskor csak pár milliméteres vastagságban jön le a vakolat, amely a festményt negativ oldaláról mutatja. Mint a gyermekek u. n. lehuzós képecskéinél, ezen a vásznon is rajta van *forditva* a kép, az összes karcolásaival, hibájával és teljes szépségével együtt. Ha óvatosan bánunk vele, vihetjük, szállithatjuk, nem történik semmi baja!

— A nedves falfelületen *cementes habarcsból uj, szigetelővakolatot készitünk.* Mialatt ez megszárad, *a freskót másik vászonra „dolgozzuk át."* Szabadon levő oldalát simára tisztitjuk, azután *erre a felére is vásznat ragasztunk.* Az elülső boritóanyagot most óriási vigyázattal leáztatjuk és eltávolitjuk a vásznat, a ragasztóréteget. Ismét előttünk áll tehát az eredeti festmény, amelyet második vásznas felével felragasztunk a falra. Amellett, hogy *tökéletes eredetiségében került vissza hajdani helyére,* megvan még az előnye, hogy bármikor ismét levehetjük, hiszen csak a ragasztóanyagot kell megtazitani, a vászon összefogja a millimétternyi vastagságu festett, vakolatréteget.

— Hiszen ilyenformán azt is meg lehet csinálni — ötlik fel bennem azonnal a ravasz gondolat —, hogy egy esetleges ráfestésnél mindakét festményt megmentsük!

— Természetesen — mondja mosolyogva *Dex* Ferenc. — Az utánfestést vászonnal lehuzzuk, ez is megmarad, alatta pedig ott marad a falon a korábbi freskó. Sőt, érdekesebb esetet mondhatok. *Pellicioli,* a világhirü professzor, aki az esztergomi palota restaurálását megkezdte, mesélte el, hogyan járt egy *Tiepolo*-freskó lehuzásával. A festék annyira beivódott a falba, hogy a *professzor már kétszer vászonra vitte a vékony vakolatréteget, az eredeti kép még mindig a falon volt!* Az „al secco", vagyis a száraz falra történt festésnél azonban csak egyszer lehet a képet levenni, a fenti „freskósokszorositás" kizárásával.

Vége a beszélgetésnek. Most már mindent tudok, amit egy évvel ezelőtt Esztergomban olyan csodálatosnak tartottam. És hirtelen a hajdani piktorokra gondolok: szegények, sejthették-e évszázadokkal ezelőtt, hogy halhatatlan műremekeiket egy furfangos kor gyermekei siffonra, vagy zefirre fogja átvinni?! Igaz ugyan, azzal a nagy és művészi céllal, hogy tovább ragyogjon freskóik szépsége az utánunk következő korok gyermekei számára is... **Kinizsi Andor.**



Faeladási hirdetmény.

A jászóvári premontrei prépostság erdőgazdaságában 2179 drb 1,752.25 m³ tölgyműfa zárt irásbeli ajánlat utján eladásra kerül. A részletes feltételeket kivánságra alulirott erdőhivatal közli, ahová az árajánlatok 1939 március hó 4-éig adandók be.

Jászóvári Prépostság erdőhivatala, Jászóvár.

Huszonöt év után lehet, hogy rendőrkézre kerül a debrecen pokolgépes merénylet egyik tettes

Debrecen, február 18.

Még 1914 február 23-án történt Debrecenben az a pokolgépes merénylet, amely a dorogi görög katolikus püspökség ellen irányult és mintegy nyitánya volt a világháborunak. *Miklóssy* István püspök cimére Csernovitzból ládát küldtek, amelynek tartalmául „kegytárgyakat" jelzett a feladó. Amikor a csomagot a püspökség irodájában felbontották; a benne elhelyezett pokolgép felrobbant és irtózatos pusztitást okozott. A robbanás ereje darabokra tépte az irodában tartózkodó *Jaczkovics* Mihály püspöki vikáriust, *Csath* Sándor főügyészt és *Sletkovszky* János püspöki titkárt, ezenkivül még hárman igen sulyos sérüléseket szenvedtek. A püspök csak csodálatos véletlen folytán menekült meg a haláltól. Ugyanakkor, mikor a pokolgépet rejtő ládát felbontották, a telefonhoz hivták, amely a harmadik szobában volt, ahova a robbanás ereje már nem hatott el. A merénylőket a rendőrség *Kirilov* és *Katarau* Illés román származásu egyének személyében kinyomozta és megállapitották, hogy valóban ők adták postára Csernovitzban a pokolgépet tartalmazó ládát. A tettesek azonban Romániába menekültek. Az osztrák-magyar monarchia kiügyminisztériumának közbelépésére Bukarestben letartóztatták Kirilovot és Katarautot, de a fogházból rejtélyes körülmények között megszöktek és azóta nyomuk veszett.

A rendőrség azonban továbbra is nyomozást tartotta az ügyet. Kirilov időközben meghalt, mig Katarau négy évvel ezelőtt San-Franciscoban adott magáról életjelt. Az Amerikába menekült merénylő egy román lapnak levelet irt, a levélhez 23.000 lejt mellékelt, azzal az utasitással, hogy az összegből a román nemzeti eszme harcosainak sirját ápolják. Levelében azt irta, hogy érzi halála közeledtét és ezért küldi haza az összeget.

Nyilvánvaló, hogy Katarau ezt a levelet csak félrevezetésnek szánta a nyomozó hatóság részére, hogy ne keressék tovább, mert most váratlanul ujabb fordulat állott be az ügyben. A debreceni rendőrség szombaton értesitést kapott a párisi rendőrhatóságtól, amelyben a 1914-ben elkövetett pokolgépes merény

tteseinek személyleirását és az ügyre onatkozó egyéb adatok azonnali megildését kérte. *A francia rendőrhatóság tesitése szerint ugyanis Párisban letar-ztattak különféle bünselekmények iatt egy idősebb férfit, aki feltünően asonlit Kataraura* és az a francia rendrség gyanuja, hogy a letartóztatásban vő egyén valóban azonos a pokolgépes erénylővel, aki ugylátszik időközben merikából Franciaországba jött.

A debreceni rendőrségen azonnal kimeltették a Kataraura vonatkozó összes datokat, fényképet és a fényképével elitott körözvényt s ezeket megküldték a árisi rendőrségnek. Debrecenben most agy érdeklődésel várják a francia rendrség értesitését a további fejleményekről, valóban Katarau került-e kézre, anil is inkább, mert a Párisban letartóztasban lévő egyén *Vasirescu* Viktor nén igazolta magát, tehát ugyanazt az álvet használja, amely álnéven annakején Katarau megszökött. Katarau Ils, mint az akkori nyomozás során megllapitották, Vasirescu Viktor névre kilitott utlevél segitségével menekült el a yomozó hatóságok elől.

Érdekes, hogy a jövő hét csütörtökjén, ebruár 23-án lesz huszonötéves évfordója a debreceni pokolgépes merényletek. Lehet, hogy addigra már a tettes is ézrekerül...

Miért tiltották be az Uj Fehérvárt?

Az *Uj Fehérvár* cimü székesfehérvári apilap megjelenését a belügyminiszter gy hétre megtiltotta. Erről a *Magyar Távirati Iroda* utján a következő hivalos jelentést adták ki:

A magyar királyi belügyminiszter 101.072—1939. M. E. VII. a. szám alatt kelt rendeletével a *Naményi* Lajos szerkesztésében és *Kéri* Nándor kiadásában Székesfehérvárott megjelenő és a székesfehérvári Vörösmarty-nyomdában előállitott *Uj Fehérvár* cimü időszaki lap *további megjelenését és terjesztését egy hétre (bezárólag február 25-éig) betiltotta*, mert a lap folyó évi február 1-én megjelent 26-iki számának első oldalán közzétett *„Tiszta vizet"* feliratu közleményével az 1912. évi LXIII. törvénycikk XI. paragrafusának 4. bekezdése értelmében az 5484/1914. évi M. E. számu rendelet alapján az országnak az 1922. évi XVII. t.-c. 6. paragrafusával védett *külpolitikai érdekeit* veszélyeztette.

A betiltó rendelkezés szombaton délután érkezett a távollevő *Csitáry* G. Emil polgármester helyett *Farkas* Sándor polgármesterhelyetteshez, aki azt kötelességszerüen közölte a lap kiadóival és szerkesztőjével. A betiltás hire hamar elterjedt Székesfehérvárt, amelynek közönségében osztatlanul igen nagy megdöbbenést keltett. Köztudomásu, hogy az Uj Fehérvár tulajdonosa maga Shvoy Lajos megyéspüspök, mint az egyházmegye feje, ő azonban szombati napon nem tartózkodott Székesfehérvárt, mert tési házában üdült. Igy a betiltásra vonatkozólag a püspök véleményét székesfehérvári tudósitónknak nem volt módjában kikérni.

A betiltás alapjául szolgáló közlemény Hitler vezérkancellárnak az időben tartott beszédével foglalkozott s *szigoruan birálta katolikus szempontból beszédben a katolikus Egyházról s a német birodalomnak az Egyházzal való viszonyáról szóló kijelentéseket.* Ezek a jelentések a katolicizmus életében világszerte igen fájdalmas érzéseket keltettek s a *Nemzeti Ujság* nyomban közölte is az Egyház hivatalos álláspontját kifejező *Osservatore Romanonak ez ügyben irt válaszcikkét egész terjedelmében.* Az Uj Fehérvér cikke is ugyanakket a kérdéseket tette szóvá, *magyar belpolitikai kérdéseket azonban semmire vonatkozásban a legtávolabbról sem érintett.* Magyar belpolitikai kérdést addig csak annyiban érintett a cikk, hogy az akkoriban elhangzott lovasrényi beszámolóra válaszolva figyelmeztette a magyar nyilas pártot, hogy a nemzeti szocializmus katolikusellenes. Éppen ezért sem Székesfehérvárott, sem másutt nem érti meg a magyar katolikus társadalom, *miért illett ilyen szigoru intézkedéssel sujtani a katolikus világegyház jogos álláspontját védő magyar lapot.*

Lehet, hogy bizonyos német köröknek a cikk nem tetszett, s a katolikus vallásokat hangoztató polémia szájukra kellemetlen volt. Magyarországon azonban sajtószabadság van s minden ki felelős a cikkért, amit ir vagy közread. Ha a magyar törvénybe bárminyen szempontból beleütközött volna a cikk, kétségkivül meg kellett volna indítani a törvényes birói eljárást. Ez azonban nyilvánvalóan nem volt semmi alap, mert birói eljárás nem indult, noha a cikk közel három hete jelent meg. Annál szokatlanabb, hogy most *három hét mulva* történik ilyen közigazgatási rendszabályozás. Németországban például nincs sajtószabadság, sőt irányitott és központilag ellenőrzött sajtó van csak, de azért *még nem hallottuk egyetlen egy esetben sem, hogy azokért a cikkekért, amelyeket például a Völkischer Beobachter vagy társai Magyarország ellen vezető magyar személyiségek ellen irtak, valaha a legcsekélyebb megtorlásban is részesültek volna.* Pedig ezeknek a lapoknak egyes cikkei és kijelentései egész *Magyarországon a legnagyobb felháborodást keltették.* Mindaddig, amig ezen a téren *ennyire nincs viszonosság,* a katolikus világnézeti birálat korlátozását kell látnunk az ilyen intézkedésben, amelybe semmiképpen sem tudunk megnyugodni, hanem annak legsürgősebb reparációját kell követelnünk.

Kik voltak a felbujtók?

— ez után nyomoz a rendőrség a Dohány-utcai merénylet bünügyében

A főkapitányság bünügyi osztályán dr. *Szrubián* Dezső rendőrfőtanácsos szombaton délelőtt maga elé vezettette a Dohány-utcai merénylet tetteseit és kihirdette előttük, hogy a rendőrség *többszörös gyilkosság kisérlete* cimén előzetes letartóztatásba helyezi őket. *Schneider* Nándor kivételével még vasárnap átkisérik a merénylőket a Markó-utcai fogházba. *Schneiderről* ugyanis a hiteles okmányok beszerzése után kiderült, hogy 1922 novemberében született, tehát még *fiatalkoru* és ügye *a fiatalkoruak birósága elé tartozik.*

A politikai nyomozó főcsoport és a bünügyi osztály tovább kutat a rejtélyes fekete autó után, de kiterjesztették a vizsgálatot abban az irányban is, hogy *kik voltak a felbujtók és kinek az engedélyével tárgyaltak a merénylők a hungarista székházban.*

A főkapitányság hivatalos jelentése után — amelyben részletesen beszámolt a nyomozás munkájáról — igen sok bejelentés érkezik a rendőrségre. A bejelentők felhivják a nyomozó hatóság figyelmét arra, hogy a merénylők *kikkel állottak összeköttetésben.* A szökésben lévő *Jókedvü* Miklós cégvezető felkutatására *rádiókörözést* adtak ki. Az elfogató parancstól sokat remél a rendőrség. Priorálása során kiderült, hogy Jókedvüt lopásért többször elitélték. A rádiogram szerint *Juristowski-Jókedvü* Károly Miklós budapesti születésü 39 éves cégvezető Thaly Kálmán-utca 50. számu házban lakott, 170 centiméter magas, sovány, arca borotvált, szőke haját hátrafésüli, 68—70 kg. sulyu, testalkata egyenes, eltünésekor *csikos fekete ruha volt rajta, szürke ing, fekete nyakkendő, fekete cipő, keménykalap, fekete télikabát bársony gallérral, sötétbarna kézitáska és egy kisebb barna bőrtáska volt nála. Feltünő ismertetőjele, hogy sötétkeretes sötétbarna vagy fekete szemüveget visel.*

A főkapitánysággal egyébként szombaton közölték, hogy a sérültek közül *Lukács* Zsigmond 85 éves volt kereskedő állapota válságosra fordult. Lukácsot a Zsidókórházban ápolják, az egyik kézigránát repeszei sebezték meg a lábát.

VILÁGÉRDEKLŐDÉS KISÉRI A MAGYAR REPÜLŐK UTJAT

A *Nemzeti Ujság elsőnek foglalkozott* hetekkel ezelőtt azzal a világraszóló vállalkozással, amelynek hősei: a másodvirágzását élő magyar aviatika fiatal reprezentánsai és a müegyetemi repülők „boszorkánykonyháján" készült pompás gép. Azóta részleteiben is ismertettük *Vadas* László, *Békássy* Vilmos és — az „M 24" harmincezerkilométeres távrepülésének menetrendjét és az eddig abszolvált többezerkilométeres utvonal érdekes mozzanatait.

Most már nemcsak a magyar közönség kiséri fokozódó érdeklődéssel az „M 24" utját, hanem a *világ szeme is erre az aviatikai és sportteljesitményre irányul.*

Ugyanakkor, amikor *Vadas* László és *Békássy* Vilmos Fokföld felé száll, egy másik kitünő repülőnk: *Rotter Lajos is nemzetközi viszonylatban fontos szerephez jut. Rotter* meghivást kapott a római vitorlázó próbarepülésekre, amelyek során a sportág legkülönbbjei lesznek hivatva itéletet mondani a legujabb gépmodellek használhatósága felől.

Kairó után Luxor és Assuan

Az „M 24" szombati utvonala *Tripolis—Kairó* volt, Kairóba megállapitott program szerint délután kellett a gépnek megérkeznie. Az esti órákban a *Nemzeti Ujság* munkatársa érintkezést keresett a budaörsi közforgalmurepülőtér parancsnokságával, ahonnan azt az értesitést kaptuk, hogy Budapest meghivására az afrikai állomásokról még nem sikerült kielégitő választ kapni a gép utjára és megérkezésére vonatkozólag. A tájékoztató értesitést Afrikából vasárnap reggel hét órára igérték a budaörsi repülőtér parancsnokságának.

Kairóban két napot töltenek a magyar repülők, azután *Luxor* a következő állomás, majd *Assuanban* bucsuznak Egyiptomtól. Utána Szudán következik, ahol Vadi Halfa, *Chartum, Malacal, Juba* és *Entobe* repülőterén szállnak le. Majd *Uganda* fölött folytatják utjukat.

A trópusi repülésre szerelik át a gépet

A kairói tartózkodásnak távolról sincs pihenés jellege. *Vadasra és Békássyra kemény munka vár, mert a gépet át kell szerelni a trópusi repülésre.* A különleges trópusi felszerelést Budapestről vitték magukkal és nagy hasznát veszik majd a szokatlan légköri viszonyok és a különös éghajlat szeszélyeivel megnehezitett Afrika fölötti repülés során.

Kilencezer kilométert tesznek meg *Afrika* fölött és ez jórészt végig trópusi utvonal lesz. *Kenya* fölött egészen rendkivüli próba vár rájuk. Át kell repülniök a Kilimandzsaro fölött s *négy, négy és félezer méter magasságot kell tartaniok. Nairobi* repülőterén pedig 2200 méter magasságban kell leszállniok, illetőleg startolniok. Nem szabad elfelejtenünk, hogy ilyen magasan fekvő repülőtéren igen nehéz dolog a megfelelő landolás és a gép inditása.

Társasutazás az örök városba Rómába és a Vatikánvárosba
az ünnepi napokra
Indulás Budapestről március 2-án 20.15
Visszaérkezés Budapestre március 9-én 9.45
Magyar N. Bank 1157. sz. eng. a.
A 8 napos utazás részvételi dija szállodai elhelyezéssel, ellátással, félnapos autókörsétával
a) kategóriában 172.— pengő b) kategóriában 152.— pengő
Egész nap külön kirándulás Napolibe. * Jelentkezési határidő február 25. * Az utazáshoz érvényes utlevél szükséges
Csak korlátolt számu hely áll rendelkezésünkre azért mielőbbi jelentkezést kérünk.
Christophoros
a Nemzeti Ujság és Uj Nemzedék utazási és menetjegyirodája Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 5. sz. Telefon: 18—78—52 és 18—95—33.

OLVASSUK A KÉPES KRÓNIKÁT

Rotter Lajos szombaton utazott Rómába

A nemzetközi „Istus" repülővállalat pályázatot hirdetett az *olympiai egységestipusu vitorlázógép* megkonstruálására. A pályázatra *Németország* négy, *Olaszország* két, *Lengyelország* egy és *Svájc* egy géppel jelentkezett. A beérkezett tervezeteket átvizsgálták és *öt géptipust szemeltek ki a végleges elbirálásra,* amelyet *Rómában* ejtenek meg. A kijelölt gépek sorában két *német,* két *olasz* és egy *lengyel* gép van.

A Vitorlázó Repülési Bizottság párisi ülésén a *Magyar Aero Szövetség megbizásából Hültl Hümér vett részt.* A bizottság ugy határozott, hogy a pályázatra elkészitett öt vitorlázó géptipust *Rómában összehasonlitó repüléseken próbálják ki.* Az eredeti terv szerint a pályázaton résztvevő nemzetek kiküldött pilótáit szándékozta a rendezőség felkérni a próbarepülésekre. *Hültl* Hümér azonban javasolta, hogy miután Magyarország a konstruktőrök őszi katonai szolgálata miatt nem vehetett részt a pályázaton, hivjon *meg mégis egy magyar pilótát a római vvitorlázó berepülésekre.* A bizottság egyhangulag elfogadta a magyar kiküldött javaslatát és igy került sor *Rotter* Lajos római utjára.

A magyar aviatika szempontjából számottevő jelentősége van *Rotter* Lajos római szereplésének, ahol *a nemzetközi vitorlázórepülő szakértők biráló szeme előtt bizonyithatja be a magyar pilóták tökéletes felkészültségét.*

Kékessy Ervin.

Elindultak a magyar hölgyek a zágrábi háziasszony-versenyre

Szombaton reggel 8 órakor izgatott ifju hölgyek gyülekeztek a Keleti pályaudvar másodosztályu várótermében. Ennek a helyiségnek a falai láttak már jócskán izgalmat, készülődést, idegességet. Atléták, futballisták indultak el innen, hogy becsületet szerezzenek a magyar névnek. Most is versenyről van szó, csak éppen nem sportbéliről. A zágrábi Kolo Domacsicsa nemzetközi ételkiállitást rendez. Melléje háziasszony-versenyt s ezen vesz részt Magyarország is hattagu küldöttséggel. A csoportot *Tanay* Magda vezeti, a Katolikus Háziasszonyok Szövetsége B. *Hermann* Margitot, a szövetkezeti Asszony Liga *Plank* Paulát, a fővárosi gázmüvek *Petri* Máriát, a Fővárosi Népmüvelési Bizottság *Kmetykó* Editet, a Prohászka Ottokár-utcai ugynevezett Menyasszonyképző Iskola *Keresztes* Ferencnét, a Maglódi-uti háztartási iskola *Martiny* Évát nevezte be a nemzetközi versenyre. A magyar csoporttal utazik *Stumpf* Károlyné és *Laurisin* Miklósné is, akik mint vezetők igyekszenek megtenni mindent, hogy eredményesen mutatkozhassanak be a magyar háziasszonyok képviselői.

Február 28-áig tartanak a versenyek. Meglehetősen izgatottan készülnek rá a résztvevők. Erős versenyre számithatnak, mert a Kolo Domacsicsa igen jól dolgozott. A versenyeken résztvesz Nyugat-, Közép- és Keleteurópa majd minden nemzete. Ott lesznek a németek, angolok, franciák, olaszok, románok, belgák, görögök és természetesen mi magyarok is. Először minden nemzet versenyzői egymás között döntik el az elsőséget. Az előirás, hogy nemzeti ételeket kell főzni. A magyar hölgyek müsora: *lebbencs leves, paprikás csirke galuskával, aztán csörögefánk, vagy népiesen heröce.* Aki ebből a három hibátlanul magyar ételből a zsüri itélete szerint az első dijat érdemli, az versenyez azután a többi nemzetek első helyezettjeivel. Itt már nemzetközi menüt kapnak feladatul. A birálóbizottság gyorsaság, ügyesség, az ökonomikus munka, szépség, iz, gázfogyasztás szempontjai szerint birálja el a főzést és adja meg a helyezést a versenyzőnek.

A zágrábi asszonyszövetség az ottani rádióval is összeköttetést talált. Napnap után más nemzet hölgyei versenyeznek, azon a napon az illető nemzetről hangzik el előadás a zágrábi rádióban. A magyar szervező bizottság is elkészitette már a Magyarországról szóló előadást a Néprajzi Muzeum vezetőinek közbenjöttével. Ez az előadás a magyar népszokásokkal, különösen pedig az ételbéli sajátságokkal foglalkozik, de kitér mindazokra a népszokásokra, amelyek a családi élettel kapcsolatosak, házasság, keresztelő, halotti tor stb. Az ételkiállitásra a magyarok mézeskalács-figurákkal kirakott tortát visznek. A verseny nem szakácsmüvészeti, hanem kimondottan háziasszonyi. Hivatásos szakácsok nem vehetnek rajta részt.